Bundel van de Politieke Avond van 28 november 2018

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling 28 november 2018

Stemmingen PA 28 november 2018

Bundel Amendementen

Besluitenlijst PA 28 november 2018

1 18.45 uur - 22.15 uur: Informatieve/meningsvormende vergadering

1.1.RZ 18.45 uur - 19.30 uur: Rondvraag en mededelingen

Locatie: Raadszaal

1.2.RS 19.30 uur - 21.00 uur: Vaststellen Kadernota Veiligheid 2018-2022: Arnhem; Veilige Stad

Fase: informatief
Locatie: Rijnstroom

Raadsvoorstel "Arnhem; Veilige Stad - Kadernota Veiligheid 2018 - 2022"

Bijlage - Kadernota Veiligheid 2018 - 2022: Arnhem; Veilige Stad

Agenderingsverzoek Aanpak Radicalisering - ‘brandjes blussen in plaats van voorkomen’ van de fractie SP

Agenderingsverzoek "Politie-sterkte Arnhem" van de fractie SP

Raadsbrief "Politiesterkte", d.d. 15 november 2018

Toezegging Amendement 18A28 'Veiligheidsprioriteiten samen stellen', 9 november 2018

Raadsbrief "Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018", d.d. 26 juni 2018

Raadsbrief en rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017", d.d. 2 mei 2018

Beantwoording college Art.44-vragen inzake "Hoe veilig woon je in Arnhem", d.d. 04 september 2018

Raadsbrief "Rapport leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017", d.d. 01 mei 2018

Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"

Beantwoording college art. 44-vragen "Beantwoording schriftelijke vragen inzake Veiligheid algemeen", d.d. 8 mei 2018

Beantwoording college art. 44-vragen "Beantwoording schriftelijke vragen inzake Veiligheid algemeen", d.d. 8 mei 2018

Raadsbrief Koersnota "Handhaving fysieke ruimte", d.d. 6 juni 2017

Koersnota "Handhaving fysieke ruimte" 2017

Behandeladvies 28 november 2018, informatieve behandeling

Behandelresultaat 28 november 2018, informatieve behandeling

1.3.LF 19.30 uur - 20.45 uur: Agenderingsverzoek "Herinrichting Apeldoornseweg"

Locatie: Landgoed/Festival

Agenderingsverzoek "Herinrichting Apeldoornseweg" van de fracties PvdA, Arnhem Centraal en VVD

Schriftelijke reactie VVN inzake "Apeldoornseweg", d.d. 30-10-2018

Raadsbrief "Herinrichting Apeldoornseweg", d.d. 18-09-2018

Bijlage 1 - Beantwoording college art.44-vragen Apeldoornseweg, d.d. 17-04-2018

Bijlage 2 - Tekening Variant A

Bijlage 3 - Tekening Variant B

Bijlage 4 - Variant B7 verhoogd fietspad

Bijlage 5 - Dwarsprofiel Apeldoornseweg Variant B Sonsbeekweg-Wagnerlaan

Plot Bovengrondse infra Nieuw

Behandeladvies 28 november 2018

Inspreektekst dhr. H. van den Berge

Inspreektekst dhr. J. Kelderman

Notitie - Oversteekbaarheid naar parkeergelegenheden Apeldoornseweg ter hoogte van 88 te Arnhem

Toelichting - Variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Behandelresultaat 28 november 2018

2 20.45 uur - 21.00 uur: Pauze

3.1.LF 21.00 uur - 22.15 uur: Vernieuwing Museum Arnhem (doorstart)

Fase: informatief
Locatie: Landgoed/Festival

Raadsvoorstel "Vernieuwing Museum Arnhem (doorstart)"

Bijlage 1 - Mail Kernteam Arnhem 6811 d.d. 11 oktober 2018

Bijlage 2 - Mail Stichting Sonsbeek en State of Fashion d.d. 17 oktober 2018

Bijlage 3 - Brief Museum Arnhem d.d. 18 oktober 2018

Bijlage 4 - Brief Vereniging Vrienden van Museum Arnhem (VVMA) d.d.22 oktober 2018

Bijlage 5 - Brief Cultuur Netwerk Arnhem (CNA) d.d. 23 oktober 2018

Bijlage 6 - Brief platform Beeldende Kunst Arnhem (BKA) d.d. 25 oktober 2018

Bijlage 7 - Brief Koninklijke Horeca Nederland Arnhem en regio (KNH) d.d. 26 oktober 2018

Bijlage 8 - Brief ArtEZ d.d. 26 oktober 2018

Bijlage 9 - Brief Platform Binnenstad Arnhem (PBA) d.d. 26 oktober 2018

Bijlage 10 - Brief vanuit Quadraam d.d. 29 oktober 2018

Bijlage 11 - Brief Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA) d.d.29 oktober 2018)

Bijlage 12 - Mail Ontwerp Platform Arnhem (OPA) d.d. 31 oktober 2018

Bijlage 13 - Brief vereniging Stadsschoon d.d. 2 november 2018

Bijlage 14 - Brief Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem (VECA) d.d. 8 november 2018

Raadsbrief - Motie 'Er zijn misschien meer reële opties voor het museum', d.d. 02-10-2018

Bijlage 1 - Motie Er zijn misschien meer reële opties voor het Museum

Bijlage 2 - Rapport CIVIC Museum Arnhem, ruimtelijke verkenning museum in de binnenstad

Bijlage 3 - Overzicht genoemde centrumlocaties Museum Arnhem

Bijlage 4 - Rapport IGG bouweconomie Museum Arnhem

Bijlage 5 - Rapport MVGM Adviesrapport Utrechtseweg 87, Arnhem

Bijlage 6 - Randvoorwaarden herontwikkeling Museumlocatie Utrechtseweg op hoofdlijnen

Bijlage 7 - Rapport DTNP Economische spin-off Museum Arnhem

Raadsbrief "Aanbesteding museum Arnhem", d.d. 15-05-2018

Raadsbrief "Intrekken aanbesteding Museum Arnhem", d.d. 20-02-18

Ingekomen brief vereniging Stadsschoon Arnhem d.d. 6 november 2018

Schriftelijke inspraakreactie - Bewonersgroep Arnhems Hart

Behandeladvies 28 november 2018, informatieve behandeling

Behandelresultaat 28 november 2018, informatieve behandeling

4 22.15 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering

4.1.RZ Opening en mededelingen

4.2.RZ Stemming over het interpellatieverzoek van de fractie SP over aanpak radicalisering

Relevante documenten

Interpellatieverzoek van de fractie SP over aanpak radicalisering

Raadsbrief "Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018", d.d. 26-06-2018

Bijlage - Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018

Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering 2017

Raadsbrief "Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2016", d.d. 03-05-2016

Bijlage 1 - Uitvoeringsplan Aanpak radicalisering Arnhem 2016

Raadsbrief "Eindrapportage onderzoek radicalisering onder Arnhemse jongeren", d.d. 06-12-2016

Bijlage 1 - Eindrapportage 'Radicalisering in de gemeente Arnhem'

Bijlage 2 - Tussennotitie 'Radicalisering Arnhem'

Bijlage 3 - Onderzoeksvoorstel Arnhemse jeugd en radicalisering

Bijlage 4 - Motie: 'Onderzoek radicalisering Arnhemse jeugd'

4.3.RZ Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

4.4.RZ Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 14 november 2018

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 14 november 2018"

Besluitenlijst PA 14 november 2018

5 Hamerstukken

5.1.RZ Vaststelling bestemmingsplan 'Eimerseiland' en toepassing coördinatieregeling

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststelling bestemmingsplan 'Eimerseiland' en toepassing coördinatieregeling"

Bijlage 1 - Vast te stellen bestemmingsplan 'Eimerseiland'

Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen

Bijlage 3 - Verbeelding

Raadskameradvies "Bestemmingsplan Eimerseiland en toepassing coördinatieregeling" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

5.2.RZ Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties"

Behandeladvies 21 november 2018, meningsvormende (1) behandeling

Verordening "Ingebruikgeving sportaccommodaties"

Raadskameradvies "Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

6 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

6.1.RZ Vaststellen Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp"

Getekende Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Getekende Verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Bijlage 1 - Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Bijlage 2 - Toelichting op de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Bijlage 3 - Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Bijlage 4 - Samenvatting wijzigingen Wmo-Verordening per 1 januari 2019

Bijlage 5 - Samenvatting wijzigingen nadere regels Wmo per 1 januari 2019

Bijlage 6 - Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Bijlage 7 - Toelichting Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Bijlage 8 - Nadere Regels Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Bijlage 9 - Samenvatting wijzigingen in de Verordening Jeugdhulp per 1 januari 2019

Bijlage 10 - Brief Adviesraad WMO en Jeugdhulp

Schriftelijke inspraakreactie mw. H. Deenen

Inspreektekst mw. B. v.d. W (naam bij griffie bekend)

Inspreektekst Apcg

Inspreektekst dhr. H. Hoogeland

Presentatie dhr. J. Hassink

Behandelresultaat 10 oktober 2018, informatieve behandeling

Memo d.d. 22 oktober 2018 - Beantwoording technische vragen SP over Verordeningen Wmo en Jeugdhulp

Behandelresultaat 24 oktober 2018, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke reactie dhr. F. de Gruijter

Behandelresultaat 31 oktober 2018, meningsvormende (1) behandeling (vervolg)

Notitie - Juridisch kader voor zorgaanbieder die vanuit een PGB worden betrokken

Notitie - Uitgangspuntennotitie PGB Arnhem 2017

Beantwoording vragen Mattijs Loor (D66) over Verordeningen Wmo en Jeugdhulp

Beantwoording vragen Karin Kalthoff (VVD), Mattijs Loor (D66) en Gerrie Elfrink (SP) over Verordeningen Wmo en Jeugdhulp

Beantwoording vragen verordeningen Daniël Becker (ChristenUnie), Maud Dolsma (GroenLinks) en Hanny van Nunen (PvdA)

Raadskameradvies "Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

Beantwoording vragen Mattijs Loor (D66) en Maud Dolsma (GroenLinks) over Verordeningen Wmo en Jeugdhulp

Aangenomen amendement "Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019" (18A49) van de fracties GroenLinks, ChristenUnie, VVD, D66, PvdA en Arnhem Centraal

Aangenomen amendement "Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019" (18A50) van de fracties GroenLinks, ChristenUnie, VVD, D66, PvdA en Arnhem Centraal

Verworpen amendement "Ook risico en innovatie bij PGB" (18A51) van de fractie D66

7 Onderwerpen direct ter besluitvorming

7.1.RZ Vaststellen Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)"

Bijlage 1 - Gewijzigde regeling Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland

Bijlage 2 -Toelichting regeling MGR

Bijlage 3 - Reactiebrief wensen en bedenkingen instellen bestuurscommissie WgSW

Raadskameradvies "Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

7.2.RZ Instemmen met aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e Wereldoorlog"

Raadskameradvies "Instemmen met aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

7.3.RZ Vaststellen Innovatieve aanpak energiebesparing 2018

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Innovatieve aanpak energiebesparing 2018"

Bijlage - Formulier begrotingswijziging nummer 18-022

Raadskameradvies "Innovatieve aanpak energiebesparing 2018" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

7.4.RZ Actualiseren Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken"

Bijlage 1 - Concept liquidatieplan

Bijlage 2 - Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken

Raadskameradvies "Actualiseren Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken "t.b.v. de besluitvormende behandeling op 28-11-2018

7.5 Benoeming leden Algemeen Bestuur Werkvoorzieningschap Midden Gelderland

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Benoeming leden Algemeen Bestuur Werkvoorzieningschap Midden Gelderland"

8 Moties vreemd aan de agenda

8.1.RZ Motie vreemd aan de agenda "Vlaggen in de Raadszaal" (18M97) van de fractie DENK Verenigd Arnhem

Motie vreemd aan de agenda "Vlaggen in de Raadszaal" (18M97) van de fractie DENK Verenigd Arnhem

8.2 Motie vreemd aan de agenda "Bij wegenonderhoud eerst de fietspaden aanpakken" (18M96) van de fracties D66, Partij voor de Dieren, CDA en SP

Motie vreemd aan de agenda "Bij wegenonderhoud eerst de fietspaden aanpakken" (18M96) van de fracties D66, Partij voor de Dieren, CDA en SP

Raadskamerindeling Politieke Avond

Raadszaal	
18.45 uur - 19.30 uur (45) Rondvraag en mededelingen	
Rijnstroom	**Landgoed/Festival**
19.30 uur - 21.00 uur (90) Vaststellen Kadernota Veiligheid 2018-2022: Arnhem; Veilige Stad (I)	19.30 uur - 20.45 uur (75) Agenderingsverzoek "Herinrichting Apeldoornseweg"
	Pauze (15 minuten)
	21.00 uur - 22.15 uur (75) Vernieuwing Museum Arnhem (I) (doorstart)
Raadszaal	
22.15 uur - 23.15 uur (60) **Besluitvormende vergadering:** 4.1 Opening en Mededelingen 4.2 Stemming over het interpellatieverzoek van de fractie SP over aanpak radicalisering **Hamerstukken:** 5.1 Vaststelling bestemmingsplan 'Eimerseiland' en toepassing coördinatieregeling 5.2 Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties **Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen:** 6.1 Vaststellen Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp **Onderwerpen direct ter besluitvorming** 7.1 Vaststellen Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR) 7.2 Instemmen met aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO 7.3 Vaststellen Innovatieve aanpak energiebesparing 2018 7.4 Actualiseren Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken 7.5 Benoeming leden Algemeen Bestuur Werkvoorzieningschap Midden Gelderland **Moties vreemd aan de agenda**	

28 november 2018

Voor	**11**	*Interpellatieverzoek "Aanpak radicalisering"*
Tegen	**27**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	0	2
de Groot		
Hegge		

PvdA	0	4
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	3	0
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Voor	**35**	*Amendement "Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019" (18A49)*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Voor	**35**	*Amendement "Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019 (18A50)*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Voor	**12**	*Amendement "Ook risico en innovatie bij PGB" (18A51)*
Tegen	**26**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	0	4
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Voor	**35**	*Raadsvoorstel "Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp"*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Verordeningen WMO en Jeugdhulp
Amendement van het lid	Maud Dolsma (GroenLinks) Daniël Becker (ChristenUnie) Karin Kalthoff (VVD) Mattijs Loor (D66) Hanny van Nunen (PvdA) Lea Manders (Arnhem Centraal)
Titel Amendement	Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019
Nummer / zaaknummer	18A49 / 278707

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

De (concept) Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019 wordt gewijzigd als volgt.

A.

Artikel 6, vierde lid, onderdeel e, wordt geschrapt onder hernummering van de overige onderdelen in het vierde lid.

B.

Artikel 7, zesde lid,

'6. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. ingeschreven staat in een kwaliteitsregister;

c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht, en;
d. ook jeugdhulp aanbiedt aan anderen dan de betreffende jeugdige.'

wordt gewijzigd in:

'6. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. ingeschreven staat in een op de werkzaamheden betrekking hebbend kwaliteitsregister, indien van toepassing, en;
c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.'

Toelichting

Met onderdeel A van dit amendement wordt het mogelijk gemaakt om een PGB ook aan reiskosten van de zorgaanbieder te besteden door in artikel 6, vierde lid, van de verordening het onderdeel te schrappen dat dat belet.

Met onderdeel B van dit amendement wordt artikel 7, zesde lid, sub b, van de verordening gewijzigd door in de aldaar genoemde voorwaarden de eis van het ingeschreven staan in een kwaliteitsregister te nuanceren. Dit amendement beoogt die inschrijving slechts als voorwaarde te stellen wanneer er in het concrete geval jeugdhulp wordt geleverd waarvoor een kwaliteitsregister van toepassing is. Voorbeelden van kwaliteitsregisters die hiermee bedoeld kunnen worden zijn, afhankelijk van het type jeugdhulp, onder andere het SKJ-register of het BIG-register.
Ook wordt hiermee onderdeel d van artikel 7, zesde lid, geschrapt in de verordening. Daardoor vervalt de voorwaarde dat de zorgaanbieder de hulp ook breder moet aanbieden dan alleen aan de jeugdige in het voorliggende geval.

Het verdient de voorkeur om ook de toelichting op de verordening aan te passen. In de toelichting op artikel 7 zou de huidige tekst opgenomen moeten worden ter vervanging van de laatste alinea:

Een persoon uit het sociaal netwerk kan tegelijkertijd een professional zijn. In het zesde lid is geregeld onder welke voorwaarden een pgb voor jeugdhulp door een professional uit het sociaal netwerk berekend kan worden volgens het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp. Ook als de jeugdhulp verleend wordt door iemand van buiten het sociaal netwerk gelden er voorwaarden, deels dezelfde, om voor het tarief voor bedrijfsmatig verleende jeugdhulp in aanmerking te komen. Dat de persoon aantoonbaar gekwalificeerd is kan blijken uit voltooide opleidingen of trainingen, behaalde diploma's of certificaten of relevante beroepsmatige werkervaring op hetzelfde werkveld. Voorbeelden van kwaliteitsregisters die bedoeld kunnen worden in het zesde lid, onderdeel b, zijn, afhankelijk van het type jeugdhulp, onder andere het SKJ-register of het BIG-register.

18A49/P3

Maud Dolsma (GroenLinks) Daniël Becker (ChristenUnie) Karin Kalthoff (VVD) Mattijs Loor (D66) Hanny van Nunen (PvdA) Lea Manders (Arnhem Centraal)

AANGENOMEN

Voor	**35**	*Amendement "Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019" (18A49)*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Verordeningen WMO en Jeugdhulp
Amendement van het lid	Maud Dolsma (GroenLinks) Daniël Becker (ChristenUnie) Karin Kalthoff (VVD) Mattijs Loor (D66) Hanny van Nunen (PvdA) Lea Manders (Arnhem Centraal)
Titel Amendement	Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019
Nummer / zaaknummer	18A50 / 278707

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

De (concept) Verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 wordt gewijzigd als volgt.

A.

Artikel 2.4, eerste lid,

'1. Het college verstrekt een pgb in overeenstemming met artikel 2.3.6 van de wet.'

wordt gewijzigd in:

'1. Het college verleent met inachtneming van het bepaalde in artikel 2.3.6 van de wet op verzoek van de cliënt een pgb indien:

a. de cliënt naar het oordeel van het college al dan niet met hulp uit het sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen, en in staat kan worden geacht om de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
b. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen;
c. naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.'

B.

Artikel 2.4, zevende lid,

'7. Hulp of ondersteuning wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. de hulp of ondersteuning verleent met inachtneming van de kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 3.1, eerste en tweede lid van de wet;
c. de hulp of ondersteuning verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht, en;
d. deze hulp of ondersteuning ook aanbiedt aan anderen dan de betreffende inwoner.'

wordt gewijzigd in:

'7. Hulp of ondersteuning wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. de hulp of ondersteuning verleent met inachtneming van de kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 3.1, eerste en tweede lid van de wet, en;
c. de hulp of ondersteuning verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.'

C.

Artikel 2.4, tiende lid, onderdeel e, wordt geschrapt onder hernummering van de overige onderdelen in dit lid.

Toelichting

Met onderdeel A van dit amendement worden in artikel 2.4, eerste lid, de criteria van artikel 2.3.6, tweede lid, van de wet overgenomen aan de hand waarvan getoetst moet worden of aan een cliënt een pgb kan worden verstrekt. Dit vergroot de beoogde uniformiteit tussen de Verordening maatschappelijke ondersteuning en de Verordening Jeugdhulp.

10 A50/P3

Met onderdeel B van dit amendement wordt artikel 2.4, zevende lid, sub d, geschrapt. Daardoor vervalt de voorwaarde dat degene die de hulp of ondersteuning verleent deze hulp of ondersteuning ook breder moet aanbieden dan alleen aan de cliënt in het voorliggende geval.

Met onderdeel C van dit amendement wordt de passage in artikel 2.4, tiende lid, onderdeel e, geschrapt waardoor het mogelijk wordt om een PGB ook aan reiskosten van de zorgaanbieder te besteden.

Het verdient de voorkeur om ook de toelichting op de verordening aan te passen. Bij de toelichting op artikel 2.4, lid 6 en 7 zou de huidige tekst in zijn geheel vervangen moeten worden door de volgende:
Lid 6 en 7
Een persoon uit het sociaal netwerk kan tegelijkertijd een professional zijn. Deze bepalingen regelen onder welke voorwaarden een pgb voor hulp of ondersteuning door een professional uit het sociaal netwerk berekend kan worden volgens het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp. Dat de persoon aantoonbaar gekwalificeerd is kan blijken uit voltooide opleidingen of trainingen, behaalde diploma's of certificaten of relevante beroepsmatige werkervaring op hetzelfde werkveld.

Maud Dolsma (GroenLinks)
Daniël Becker (ChristenUnie)
Karin Kalthoff (VVD)
Mattijs Loor (D66)
Hanny van Nunen (PvdA)
Lea Manders (Arnhem Centraal)

AANGENOMEN

Voor	**35**	*Amendement "Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019 (18A50)*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp
Amendement van het lid	Mattijs Loor (D66)
Titel Amendement	Ook risico en innovatie bij PGB
Nummer / zaaknummer	18A51 /278707

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

A.
De Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019, Artikel 2.4 lid 3:

3. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald voor:
a. een zaak: op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten;
b. hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze hulp of ondersteuning in natura is gecontracteerd, minus 15 procent;
c. beschermd wonen: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze voorziening in natura is gecontracteerd, minus de hotelmatige kosten en huisvestingskosten, minus 15 procent;
d. een autoaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die de gemeente hiervoor zou betalen aan een door de gemeente gecontracteerde leverancier;
e. verhuis- en herinrichtingskosten: op basis van de laagste kostprijs van de verhuizing en de herinrichting die hiervoor zou worden gehanteerd door door de gemeente geconsulteerde verhuizer en leveranciers, en rekening houdend met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende verhuizer;
f. woningaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die hiervoor zou worden gehanteerd door een door de gemeente gecontracteerde of geconsulteerde aannemer en rekening houdende met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende aannemer.

10A51/P2 K

Te wijzigen in:

3. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald voor:
a. een zaak: op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten;
b. hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze hulp of ondersteuning in natura is gecontracteerd, minus 12 procent;
c. beschermd wonen: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze voorziening in natura is gecontracteerd, minus de hotelmatige kosten en huisvestingskosten, minus 12 procent;
d. een autoaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die de gemeente hiervoor zou betalen aan een door de gemeente gecontracteerde leverancier;
e. verhuis- en herinrichtingskosten: op basis van de laagste kostprijs van de verhuizing en de herinrichting die hiervoor zou worden gehanteerd door door de gemeente geconsulteerde verhuizer en leveranciers, en rekening houdend met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende verhuizer;
f. woningaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die hiervoor zou worden gehanteerd door een door de gemeente gecontracteerde of geconsulteerde aannemer en rekening houdende met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende aannemer.

B.
De Verordening jeugdhulp gemeente Arnhem 2019, Artikel 7 lid 2:

2. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd minus 15 procent.

Te wijzigen in:

2. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd minus 12 procent.

Toelichting:

Het voorstel onderbouwt de afslag van 15 procent voor zorg bekostigd uit een PGB op basis van diverse rapporten. 12 procent van de afslag volgt uit het uitgangspunt dat bij een PGB vanwege de eigen regie van de cliënt ca. 40 procent minder overheadkosten benodigd zouden zijn. Bij een gemiddelde overhead van 30 procent leidt dit tot een afslag van 12 procent. Daarnaast gaat het voorstel er vanuit dat van de kosten van Zorg In Natura 3 procent nodig is om financiële risico's van zorgondernemers af te dekken en om ondernemers de ruimte te bieden voor "innovatie en ontwikkeling".

Uit de onderbouwing van het voorstel en uit nadere toelichting en achterliggende rapporten blijkt nergens dat bij zorg vanuit een PGB de betreffende ondernemers – het betreft hier immers zorg die naar aard bedrijfsmatig is – geen financiële risico's hebben of geen kosten zouden

10A51 / P3 7

hebben aan innovatie en ontwikkeling binnen hun vakgebied. Dit deel van de voorgestelde 15 procent afslag is niet te onderbouwen, wat aanleiding is om de afslag te bepalen op 12 procent.
Mattijs Loor (D66)

VERWORPEN 7

Voor	**12**	*Amendement "Ook risico en innovatie bij PGB" (18A51)*
Tegen	**26**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	0	4
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 28 november 2018

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK-Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), mevrouw Van Burgsteden (CDA), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), de heer Dijk (D66), mevrouw Van Dillen (CDA), mevrouw Dobbe (SP), mevrouw Dolsma (GroenLinks), de heer Elfrink (SP), de heer Van Es (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), mevrouw Hegge (Partij voor de Dieren), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Nunen (PvdA), mevrouw Van Ommen (D66), mevrouw Pape (VVD), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Usta (DENK-Verenigd Arnhem), de heer Verheij (PVV), de heer Prinsen (GroenLinks), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Afwezig de leden: de heer Sanders (PVV)

Begintijd vergadering : 22.15 uur
Eindtijd vergadering : 23:30 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 14 november 2018	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Vaststelling bestemmingsplan 'Eimerseiland' en toepassing coördinatieregeling	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.2 Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.1 Vaststellen Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp	Het amendement "Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019" (18A49) van de fracties GroenLinks, ChristenUnie, VVD, D66, PvdA en Arnhem Centraal is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019" (18A50) van de fracties GroenLinks, ChristenUnie, VVD, D66, PvdA en Arnhem Centraal is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Ook risico en innovatie bij PGB" (18A51) van de fractie D66 is met 12 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.
7.1 Vaststellen Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.2 Instemmen met aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.3 Vaststellen Innovatieve aanpak energiebesparing 2018	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.4 Actualiseren Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.5 Benoeming leden Algemeen Bestuur Werkvoorzieningschap Midden Gelderland	Benoemd zijn de wethouders: • mevrouw M. Louwers • de heer R.H.M. Paping • de heer R.M. van der Zee

De raadsgriffier,

Mr. Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

Zaaknummer: 311676

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 268644

Onderwerp: Arnhem; Veilige Stad Kadernota Veiligheid 2018 - 2022

Voorstel

1. Vast te stellen: de Kadernota Veiligheid 2018 - 2022: Arnhem; Veilige Stad.

Inleiding

Veiligheid is voor de stad belangrijk. Voor de inwoners, ondernemers en bezoekers. Het loopt als een rode draad door verschillende beleidsterreinen. Uw Raad heeft de wens geuit om in gezamenlijkheid de kaders te stellen die moeten leiden tot een veilige stad. In deze kadernota worden de prioriteiten voor het veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar beschreven. De Kadernota geeft daarnaast vorm aan de regierol die de gemeente heeft.

Ondanks de daling van de misdaadcijfers in de afgelopen jaren ligt de onveiligheid in Arnhem boven het Nederlands gemiddelde. Dit past niet bij Arnhem als veertiende stad in bevolkingsomvang. Politiecijfers en statistische data laten zien dat verbeteringen op het gebied van de veiligheid te behalen zijn. De ambitie is om te werken aan de veiligheid in de stad om te komen tot een veiligheidspeil dat past bij een centrumstad met een inwonersaantal van 100.000+.

Speciale aandacht gaat uit naar de veiligheid in de wijk. Want dit is samen met een schone leefomgeving, een belangrijke voorwaarde voor prettig wonen. Arnhemmers geven voor leefbaarheid en veiligheid gemiddeld redelijke cijfers. Echter wat zorgen baart is dat bijna 1/3 van de buurtbewoners zich nogal eens onveilig voelt in de eigen buurt (28%) en dat deze percentages sterk verschillen pér buurt. Samen met bewoners, functionarissen en diverse organisaties in de wijk worden wijkveiligheidsagenda's opgesteld die moeten leiden tot een verbetering van de wijkveiligheid en het gevoel van veiligheid bij de inwoners. Per wijk, maar daarmee ook voor de hele stad.

De Kadernota beschrijft meer dan 20 veiligheidsonderwerpen en licht daar zeven prioriteiten uit.

1. *Omvang criminaliteit*. Daling van de omvang van het aantal misdrijven per duizend inwoners met speciale aandacht voor High Impact Crimes.
2. *Ondermijnende criminaliteit*. Tegengaan en bestrijden van criminaliteit die direct of indirect de openbare orde aantast en de samenleving ontwricht.
3. *Woonoverlast.* Bestrijden van woonoverlast om het woon- en leefklimaat in de wijken te versterken.
4. *Discriminatie.* Het bevorderen van deelname aan de maatschappij in Arnhem ongeacht iemands achtergrond of geaardheid.
5. *Huiselijk geweld.* Het zo snel mogelijk stoppen van geweld in afhankelijkheidsrelaties en het bieden van passende zorg en hulpverlening.

Arnhem GEMEENTE

6. *Personen met verward gedrag.* Sluitende aanpak organiseren om het veiligheidsrisico zo laag mogelijk te houden.
7. *Jeugdcriminaliteit.* Tijdige signalering en passende maatregelen treffen in het kader van drang en dwang, gekoppeld aan vormen van zorg en hulpverlening.

Naast deze prioriteiten worden ook de overige veiligheidsonderwerpen toegelicht. Al deze onderwerpen worden uitgewerkt op basis van vier veiligheidsthema's: stedelijke veiligheid, wijkveiligheid, maatschappelijke veiligheid en fysieke veiligheid. In de kadernota worden de doelen beschreven en er wordt aangegeven hoe we die willen bereiken.

Beoogd effect

Met het vaststellen van een nieuwe, geactualiseerde Kadernota Veiligheid wordt richting gegeven aan de uitvoering van het veiligheidsprogramma om de veiligheid en leefbaarheid in Arnhem in de periode 2018 - 2022 te verbeteren.

Argumenten

1.1 Een beleidslijn voor vier jaar.

De algemene doelstelling van integraal veiligheidsbeleid is het vergroten van de veiligheid en de leefbaarheid in de stad. Nieuwe inzichten, nieuwe prioriteiten en nieuwe wetgeving vragen om nieuw beleid. In de geactualiseerde Kadernota Veiligheid voor de jaren 2018 - 2022 wordt dit vorm gegeven.

Op basis van art 38b, 1e lid Politiewet 2012 biedt de Kadernota de gemeenteraad de gelegenheid om de doelen vast te stellen die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Een beleidslijn voor vier jaar

Er kunnen door de actualiteit in de komende periode nieuwe prioriteiten ontstaan die onze aandacht gaan vragen. Dat kan mogelijk leiden tot het intensiveren van de inspanningen en een vraag voor extra middelen. Indien van toepassing wordt uw Raad daar over geïnformeerd.

Financiën

De uitvoering van de in de Kadernota vervatte ambities vraagt om middelen. De financiële basis is gelegen in de Meerjarenprogrammabegroting (Programma R1 Veiligheid). Als impuls, vanuit het coalitieakkoord, worden er aan dit programma additionele middelen toegevoegd. Waar nodig en van toepassing worden aanvullende middelen gevraagd door middel van op te stellen integrale (wijk-) uitvoeringsagenda's en -plannen.

Uitvoering

De Kadernota Veiligheid is voor de komende vier jaar de basis voor de uitvoeringsagenda van het Programma Veiligheid.

Communicatie

De vastgestelde Kadernota vormt het vertrekpunt om samen met bewoners in gesprek te gaan om te komen tot een wijkveiligheidsagenda per wijk.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Kadernota Veiligheid 2018 - 2022: Arnhem; Veilige Stad

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	268644

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 september 2018, nummer: 268644;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Vast te stellen: de Kadernota Veiligheid 2018 - 2022: Arnhem; Veilige Stad.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Arnhem; Veilige Stad

Kadernota Veiligheid

2018 - 2022

Arnhem; Veilige Stad

Kadernota Veiligheid
2018 - 2022

Vastgesteld d.d.
Zaaknummer: 268644

Voorwoord

Beste mensen,

Voor mij als burgemeester is de zorg voor een veilige stad de absolute hoofdtaak. Ik voel een grote verantwoordelijkheid om de inwoners van Arnhem een veilige omgeving en een veilig thuis te bieden. Veiligheid is de sleutel. Het is de basis voor prettig wonen en werken, voor samen leven en voor groei en ontwikkeling van individu en collectief.

Deze prachtige stad staat te boek als nummer zes onder de onveiligste steden van Nederland. Veiliger dan Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Eindhoven, maar minder veilig dan bijvoorbeeld Den Haag. Dat is niet goed voor de veertiende stad in omvang. En onverdiend. Dus met een stevig kader voor veiligheid is voor Arnhem veel te winnen. Want zoals Arnhem zijn prachtige natuur en zijn inspirerende cultuur kan verdedigen en koesteren, zo kan Arnhem ook de veiligheid organiseren.

Ik ben diep gedoken in de veiligheid van de stad. Ik ben overal gaan kijken en luisteren en heb de cijfers die bewoners geven voor leefbaarheid en veiligheidsbeleving laten uitzoeken. Alles opgeteld en afgetrokken geven Arnhemmers hun stad gemiddeld gelukkig een voldoende.

Maar helaas zijn er flinke verschillen in de waarderingen van veiligheid per wijk. Dit gaat mij enorm aan het hart. Ik vind het pijnlijk dat het afhangt van waar iemand woont of hij of zij voluit kan deelnemen aan onze samenleving en of een gezin veilig kan wonen met de buren. En ik vind het erg dat het ervan afhangt waar je woont of je kinderen onbekommerd op straat kunnen spelen en veilig naar school kunnen gaan. Het is niet goed dat het afhangt van waar je woont of je met je geliefden vrijuit kunt zijn wie je bent: inheemse Arnhemmer of moslim met een migratie-achtergrond, liefhebbende homo of ondernemende vrouw, actieve Jood of hoopvolle vluchteling. En ik heb gemerkt dat Arnhemmers dit minstens zo pijnlijk vinden. Tijdens mijn fietstochten voelde ik bij de bevolking een groot gevoel voor rechtvaardigheid en veel empathie voor wie eenzaam, gediscrimineerd of onveilig is.

Ik zie veel resultaat van onze samenwerking in de veiligheidsketen. Daarom wil ik deze samenwerking nog sterker maken. En ook breder maken, van woningcorporaties tot de Belastingdienst.
En uiteraard samen met de bewoners in de wijken en hun volksvertegenwoordigers in de gemeenteraad. Want de komende periode kom ik met wijkveiligheidsagenda's per wijk, gebaseerd op wat bewoners, functionarissen en diverse organisaties in de wijk ons vertellen. Ik ben blij met de mogelijkheden die Arnhem via haar wijkteams in de wijken, samen met de Arnhemmers, hier biedt.

Voor u ligt de Kadernota Veiligheid. Deze nota zoomt in op de maatregelen en keuzes die rechtstreeks onder het begrip "veiligheid" vallen. Als portefeuillehouder veiligheid ga ik hier hard aan werken. En u kunt ervan op aan dat ik als burgemeester ook bij andere beleidsvelden regie houd op verbeteringen die nodig zijn voor ons besef van veiligheid.

Met elkaar kunnen we Arnhem op een mooi veiligheidsniveau brengen. In alle wijken, voor alle Arnhemmers.

Ahmed Marcouch
Burgemeester van Arnhem

Inhoudsopgave

Voorwoord .....

Inhoudsopgave 1

1. Inleiding 2

1.1. Veiligheidssituatie 2
1.2. Doelstellingen 3
1.3. Methoden 4
1.4. Prioriteiten 5

2. Stedelijke Veiligheid 7

2.1. Prioriteiten bij stedelijke veiligheid 7
2.1.1. Omvang criminaliteit 7
2.1.2. Ondermijnende criminaliteit 9
2.2. Andere stedelijke veiligheidsthema's van belang 10
2.2.1. Cybercrime 10
2.2.2. Drugshandel en hennepteelt 10
2.2.3 Coffeeshopbeleid 10
2.2.4 Overlast Horeca 11
2.2.5. Cameratoezicht 11
2.2.6. Evenementenveiligheid 11
2.2.7. Vitesse 12

3. Wijkveiligheid 13

3.1. Prioriteit bij wijkveiligheid 15
3.1.1. Woonoverlast 15
3.2. Andere wijkveiligheidsthema's van belang 16
3.2.1. Handhaving bij leefbaarheid en veiligheid 16
3.2.2. Keurmerk Veilig Ondernemen 17

4. Maatschappelijke Veiligheid 18

4.1. Prioriteiten bij Maatschappelijke veiligheid 18
4.1.1. Discriminatie 18
4.1.2. Huiselijk geweld en kindermishandeling 18
4.1.3. Personen met verward gedrag 19
4.1.4 Jeugdcriminaliteit 21
4.2. Andere maatschappelijke veiligheidsthema's van belang 22
4.2.1. Jeugdoverlast 22
4.2.2. Radicalisering en polarisatie. 23
4.2.3. Mensenhandel en prostitutie 23

5. Fysieke Veiligheid 25

5.1. Externe Veiligheid 25
5.2. Brandveiligheid 26
5.3. Ongevallen met explosieven 26
5.4. Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 27

6. Samenvatting 28

1. Inleiding

Veiligheid loopt als een rode draad door verschillende beleidsterreinen. Zonder veiligheid kunnen bewoners zich niet vrij bewegen en komen buurten moeilijk in beweging. Zonder veiligheid missen bedrijven het onderlinge vertrouwen dat nodig is om te ondernemen, om te kopen en om te verkopen. Zonder veiligheid worden eerlijke winkeliers weggeconcurreerd met witgewassen geld. Zonder veiligheid geldt het recht van de sterkste.
Maar waar wij veiligheid wél ervaren, daar kunnen bewoners en bedrijven, werkgevers en werknemers floreren. Daar kunnen mensen elkaar helpen om samen vooruit te komen. Daar heeft het zin om als gemeente nuttig beleid te maken voor wonen, werken, zorgen en leren.
Daarom willen wij voor Arnhem een landelijk gemiddelde bereiken bij veiligheid dat past bij een centrumstad met meer dan 100.000 inwoners. Na de raadsbehandeling volgen de diverse veiligheidsagenda's per wijk en indien nodig op onderwerp een uitvoeringsplan. Want het verschil tussen falen en succes ligt bij de kwaliteit van de uitvoering.

1.1. Veiligheidssituatie

Arnhem staat met een mooie nationale tiende plaats bekend om het prettige woonklimaat, tussen cultuur en natuur. Op groen scoort Arnhem zelfs op de tweede plaats onder alle provinciehoofdsteden. Maar op veiligheid, voor het woonklimaat een belangrijke indicator, scoort Arnhem matig: Arnhem staat bij alle typen misdrijven in de top twee of drie tussen gemeenten van vergelijkbare omvang (Woonaantrekkelijkheidsindex: Atlas voor Gemeenten 2017). Wil Arnhem voor de bewoners, bedrijven en bezoekers het woonklimaat verder verbeteren, dan moeten wij investeren in veiligheid.

Het aantal geregistreerde delicten in Arnhem daalt over de hele linie in lijn met het landelijke beeld: ruim 34% minder delicten dan in 2010. Gemiddeld betekent dit dat anno nu jaarlijks per duizend Nederlanders nog krap vijftig geregistreerde misdrijven plaatsvinden. Maar voor Arnhemmers betekent de daling dat de teller toch wel degelijk nog steeds staat op ruim 74 geregistreerde delicten per duizend inwoners. Ter vergelijking: andere de steden met 100.000 tot 300.000 inwoners tellen per duizend inwoners bijna 58 delicten. Arnhem lijkt meer op de 300.000+ steden die gemiddeld bijna 90 delicten tellen per duizend inwoners; Arnhem staat op nummer zes (zie figuur 3, paragraaf. 2.1.1.), terwijl Arnhem met ruim 157.000 inwoners in omvang op nummer veertien staat. Ook in de misdaadmeter van het Algemeen Dagblad scoort Arnhem elk jaar weer hoog, terwijl de aangiftebereidheid in Arnhem niet ver onder het landelijk gemiddelde ligt.

Deze situatie wordt niet veroorzaakt door grote veiligheidsincidenten maar ontstaat door een breed scala aan misdrijven, van jeugdcriminaliteit tot economische fraude en van milieudelicten tot buurtoverlast. Daar komen een aantal thema’s uit, die wij in deze nota onder de loep leggen en prioriteit willen geven.

Over de leefbaarheid in hun woonbuurt zijn Arnhemmers positief. Toch ervaren zij wel degelijk een toename aan fysieke verloedering, zo blijkt uit de Leefbaarheid en Veiligheidsmonitor 2017 van de gemeente Arnhem. In het onderzoeksrapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017" waarderen Arnhemmers de veiligheid, net zoals in 2015, met het rapportcijfer 6,6. Maar wel is de beleving van onveiligheid in Arnhem licht gestegen van 34% uit 2015 naar 36% in 2017. En dat is ook gebeurd met de beleving van onveiligheid in de eigen woonbuurt; die is gestegen van 25% naar 28%.

De Landelijke Veiligheidsmonitor 2017, waarin de bewoners de veiligheid van Arnhem een zeven geven, bevestigt de groei aan onveiligheidsbeleving in Arnhem, terwijl die elders in Nederland juist licht daalt.
Dit zijn echter stedelijke gemiddelden. Typerend voor Arnhem zijn de grote verschillen tussen de buurten: van het Spijkerkwartier waar 44 procent van de bewoners zich wel eens onveilig voelt, tot Heijenoord/Lombok met 12 procent. Leefbaarheid laat eenzelfde beeld zien, zo brengt de Leefbaarheid en Veiligheidsmonitor 2017 aan het licht. Gemiddeld krijgt de leefbaarheid van de eigen buurt een 7,2. Maar de waarderingen lopen uiteen van een 8,4 in de Burgemeesterswijk/Hoogkamp tot een 6,4 in Presikhaaf-West.
Als meest voorkomende vorm van sociale overlast rapporteren bewoners groepen jongeren, daarna noemen zij dronken mensen en drugsoverlast. Bijna vijf procent van de Arnhemmers zegt drugsoverlast te ondervinden. Arnhem staat als grensstad met meer dan 70.000 inwoners in de top tien van gemeenten met het hoogste percentage gerapporteerde drugsoverlast[1]. Verder kampen bewoners in hun buurt met geluidsoverlast (buiten verkeersgeluid) en met woonoverlast, veroorzaakt door omwonenden.

Tekenend is dat in Arnhem ruim drie procent jeugdigen tussen 12 en 24 jaar verdacht wordt door de politie[2]. Dat is hoger dan in vergelijkbare gemeenten en hoger dan gemiddeld in Nederland. In Arnhem krijgt 11,4% van de jongeren tot 18 jaar jeugdhulp, iets meer dan landelijk (11,2%). Verder heeft 0,8% van de Arnhemse jeugd tussen 12 - 23 jaar te maken met jeugdreclassering, dubbel zo veel als landelijk (0,4%). Arnhem zit daarmee in de top vijf van de 100.000+ gemeenten.
Intussen stijgt ook het aantal meldingen over personen met verward gedrag gestaag, van ruim vijfhonderd (2012) naar ruim elfhonderd (2017).
Bovendien geldt Arnhem als een stad die van doen heeft met geradicaliseerde uitreizigers, zodat de gemeente een lokale aanpak tegen radicalisering heeft ontwikkeld, die financieel is onderstreept door het Rijk. Anno nu liggen voor gemeenten als Arnhem de risico’s vooral bij de terugkeerders, zo rapporteert de AIVD.

1.2. Doelstellingen

De vinger leggen op het doel van het programma Veiligheid, is de vinger leggen op de kerntaak van Arnhem als lokale overheid om haar inwoners een omgeving te bieden waarin zij in vrijheid kunnen leven. Zodat de Arnhemmers vrijuit hun kinderen kunnen opvoeden, hun naasten kunnen helpen en een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Een hoog niveau van veiligheid is dienend aan de kwaliteit van het leven van de Arnhemmers en de kwaliteit van de samenleving in de stad.

Het doel van het programma "Arnhem; veilige stad" is een mooi veiligheidspeil voor de Arnhemmers, voor de Arnhemse ondernemers en voor de bezoekers van Arnhem. Om te beginnen een veiligheidsniveau dat past bij een centrumstad met meer dan 100.000 inwoners.

De manier waarop we het doel willen bereiken, wordt uitgewerkt aan de hand van vier verschillende veiligheidsthema's. In de nota gaan we achtereenvolgens in op stedelijke veiligheid, wijkveiligheid, maatschappelijke veiligheid en fysieke veiligheid.

1. www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/30/roosendaal-en-limburgse-steden-in-top-drugsoverlast
2. www.waarstaatjegemeente.nl

1.2.1. Stedelijke veiligheid.
Doel is het aantal misdrijven waaronder de High Impact Crimes: woninginbraken, straatroof en overvallen, verder terug te dringen. Tevens willen we de georganiseerde criminaliteit bestrijden en witwassen van crimineel geld door de onderwereld zo moeilijk mogelijk maken.

1.2.2. Wijkveiligheid.
Doel is dat Arnhemmers zich in hun eigen wijk veilig voelen. Voor wijken als Malburgen, Klarendal, Centrum en Presikhaaf dient de wijkoverlast teruggebracht te worden tot gemiddeld Arnhems niveau. Hierbij wordt ingezet op woonoverlast, overlast van vervuiling, drugs en intimiderende jongerengroepen.

1.2.3. Maatschappelijke veiligheid.
Discriminatie, huiselijk geweld, jeugdcriminaliteit en overlast van personen met verward gedrag zijn belangrijke uitdagingen voor Arnhem om aan te pakken. Ambitieus doel is het aantal aangiften en meldingen te verhogen en het aantal misdrijven te verlagen. Wij streven ernaar om discriminatie tegen te gaan. Huiselijk geweld wordt niet getolereerd. Jeugdcriminaliteit wordt met een persoonsgerichte aanpak bestreden. In samenwerking met zorgpartners wordt overlast van personen met verward gedrag aangepakt.

1.2.4. Fysieke veiligheid.
Bij rampen en crises is de bevolking geïnformeerd, zijn de slachtoffers geregistreerd en zijn de betrokkenen opgevangen. Dat is het doel van de gemeente, die zich met onder meer de brandweer, de politie en de gezondheidszorg in de Veiligheidsregio Gelderland-Midden voorbereidt op rampen.

1.3. Methoden

Beproefde methoden zijn uiteraard preventie, opsporing en beveiliging. En met handhaving, waarvoor de raad extra formatieplaatsen beschikbaar stelde. Daarnaast benutten wij nieuwe methoden.

- *Stedelijke Veiligheid* helpen wij vooruit door het netwerk aan veiligheidspartners uit te breiden. De gemeente werkt al in de veiligheidsketen, met de politie, het Openbaar Ministerie en het Veiligheidshuis. De zorgketen is aangesloten bij het Veiligheidshuis op onder meer de thema's huiselijk geweld en jeugdoverlast. Nu willen wij tegen de ondermijnende criminaliteit deze netwerken verder uitbreiden naar brancheorganisaties, beroepsverenigingen en andere maatschappelijke organisaties. Door meer en betere informatiedeling en signalering in deze netwerken verwachten we (pogingen tot) infiltraties en witwaspraktijken te voorkomen.
  Er wordt gebruik gemaakt van Bibob-onderzoeken (integriteitsbeoordelingen) bij aanvragen van vergunningen en het sluiten van panden bij drugsoverlast. Deze maatregelen blijken preventief goed te werken tegen een nieuwe generatie criminele plannenmakers.

- *Wijkveiligheid* krijgt als innovatie de veiligheidsagenda per wijk. Passend bij het wijkprogramma "Van Wijken Weten" worden per wijk wijkveiligheidsthema's opgehaald en vastgesteld. Voor de inzet op de wijkveiligheid verbreden wij per wijk het lokale netwerk, van wijkagent tot wijkteam en van lokale verenigingen voor winkeliers tot huurdersverenigingen.

- *Maatschappelijke Veiligheid* krijgt hulp van nieuwe wettelijke bevoegdheden die de burgemeester optimaal benut voor Arnhem. Zoals de gedragsaanwijzingen bij woonoverlast en de nieuwe Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg die vanaf 2020 van kracht wordt. Waar nodig wordt gebruik gemaakt van het opleggen van een tijdelijke huisverbod.

1.4. Prioriteiten

Aangezien de onveiligheid zich aftekent over de hele linie, is een keur aan veiligheidsthema's van belang. De keuze voor prioriteiten komt voort uit de actuele veiligheidssituatie van Arnhem, de gewenste situatie en de praktische weg daarheen: de mogelijkheden om de situatie te verbeteren.

Zo komen wij tot de volgende zeven speerpunten voor drie typen veiligheid.

Stedelijke Veiligheid:

1. **Omvang criminaliteit.** Er zijn ook nu nog ruim elfduizend slachtoffers per jaar in Arnhem van een misdrijf waaronder de High Impact Crimes: woninginbraken, straatroven en overvallen. Dat zijn jaarlijks 75 misdrijven per duizend inwoners. De aandacht en inzet voor het terugdringen van het aantal misdrijven in de stad blijft onverminderd om de daling van 34 procent in de afgelopen 8 jaar te continueren. Vanwege het voor het slachtoffer ingrijpende karakter van het delict ligt de prioriteit bij het voorkomen en het oplossen van High Impact Crimes. Dit sluit aan bij de prioritering op deze delicten van de politie en het Openbaar Ministerie.

2. **Ondermijnende criminaliteit**. Praktijken zoals witwassen, drugshandel in alle vormen, illegaal gokken, tasten direct of indirect de openbare orde aan en ontwrichten de samenleving. We willen voorkomen dat criminelen voet aan de grond krijgen in het dagelijks leven door allianties te smeden en een goede informatiepositie te verwerven. Hiermee werpen we in breed verband een barrière op tegen deze vorm van criminaliteit.

Wijkveiligheid:

3. **Woonoverlast**. Woonoverlast is een ernstige vorm van overlast aangezien dit het dagelijks leven van mensen dichtbij en voortdurend ondragelijk maakt. Het draagt in negatieve zin bij aan het gevoel van veiligheid in de wijk. Door hier een speerpunt van te maken, door er bovenop te zitten en de juiste bevoegdheden te benutten, willen we bewoners steunen bij het voorkomen en tegengaan van woonoverlast.

Maatschappelijke Veiligheid:

4. **Discriminatie.** Want dat vernietigt levens. Mensen die zich moeten verstoppen, kunnen zichzelf niet waarmaken, kunnen geen bijdrage leveren aan de samenleving en voeden nieuwe generaties op in wantrouwen en achterdocht.

5. **Huiselijk geweld.** Want geweld in afhankelijkheidsrelaties is ingrijpend. Voor het slachtoffer en voor het leefsysteem. Zo heeft mishandeling van partners en of kinderen grote negatieve impact op het gezin. De gevolgen zijn vaak levenslang merkbaar en hebben ook op volgende generaties effect. Met het tijdig stoppen van het geweld helpen wij de slachtoffers en voorkomen we herhaling. Als overheid beschikken wij, naast het bieden van hulp, opvang en zorg, over mogelijkheden tot de-escalatie door middel van het opleggen van een huisverbod.

6. **Personen met verward gedrag.** Vanwege de toenemende omvang van deze kwetsbare doelgroep en omdat het kan leiden tot onveilige situaties. Voor de betrokkene zelf, maar ook voor andere personen in de directe leefomgeving. Dit kan zich uiten in agressief gedrag en mogelijk gevaarlijke situaties in of vanuit de woning. Met tijdige en passende zorg en hulp willen we problemen met verwarde personen voorkomen en indien nodig oplossen zonder te veel beslag te leggen op de inzet van de politie. Hiertoe wordt een sluitende aanpak in samenwerking met andere beleidsprogramma's georganiseerd.

7. **Jeugdcriminaliteit.** Omdat deze criminaliteit ingrijpend is voor de ontwikkeling van de jongere en voor de samenleving. Van relatief kleine vergrijpen kan de jongere doorgroeien naar een doorgewinterde harde crimineel. Daarbij is het niet ondenkbaar dat andere jongeren, waaronder broertjes en zusjes, het voorbeeld gaan volgen. Geld en aanzien spelen een belangrijke rol. Een adequate persoonsgerichte aanpak bij signalen van (afglijden naar) crimineel gedrag werkt preventief; niet alleen voor de jeugdige delictpleger maar ook voor de broertjes, zusjes en andere jongeren in de directe leefomgeving.

Fysieke Veiligheid:

De Veiligheidsregio heeft de voorbereiding op rampen en crises goed georganiseerd; voor de gemeente liggen hier belangrijke taken, maar geen grote opgaven die voor prioritering in aanmerking komen.

2. Stedelijke Veiligheid

Stedelijke Veiligheid betreft diverse vormen van criminaliteit waar inwoners van Arnhem het slachtoffer van worden. De politiecijfers voor criminaliteit en overlast worden twee keer per jaar met de gemeenteraad besproken. In dit hoofdstuk bespreken wij achtereenvolgens de prioriteiten en de overige thema's die onze aandacht verdienen.

2.1. Prioriteiten bij stedelijke veiligheid

Zoals al aangegeven, zijn de criminaliteitscijfers wat ons betreft te hoog voor een stad als Arnhem. Daarmee zijn te veel Arnhemmers slachtoffer. Het beïnvloedt het gevoel van veiligheid in negatieve zin. Vooral slachtofferschap van een High Impact Crime kan blijvend grote nadelige gevolgen hebben voor het welbevinden.
Daarnaast hebben we in toenemende mate aandacht voor criminele pogingen om de samenleving te ondermijnen. Deze vorm van criminaliteit ontwricht de samenleving in Arnhem.

2.1.1. Omvang criminaliteit

Ruim elfduizend mensen in Arnhem zijn jaarlijks slachtoffer van een misdrijf waaronder woninginbraken, straatroven, overvallen en diefstallen. De omvang past niet bij een stad als Arnhem als dat wordt vergeleken met steden van vergelijkbare omvang. We willen de omvang van het aantal misdrijven per duizend inwoners terugdringen naar een gemiddelde dat past bij een centrumstad met meer dan 100.000 inwoners. Het ingrijpende karakter van High Impact Crimes bij slachtoffers rechtvaardigt het voortvarend voortzetten van de huidige activiteiten op deze delicten.

Situatie
De criminaliteitscijfers in Nederland dalen al jaren. In Arnhem is het aantal gedaald van 13.998 in 2013 naar 11.370 delicten in 2017. Ook in gelijksoortige steden is deze dalende tendens te zien (figuur 1). Zo ook in de grote steden in de Politieregio Eenheid-Oost (figuur 2). Ook de High Impact Crimes als woninginbraken, straatroven en overvallen dalen in Arnhem.
De omvang van de misdrijven per 1000 inwoners in Arnhem is echter al jarenlang hoog (figuur 3). Arnhem behoort al geruime tijd tot de top 10 van meest onveilige steden in Nederland in de AD-misdaadmeter.

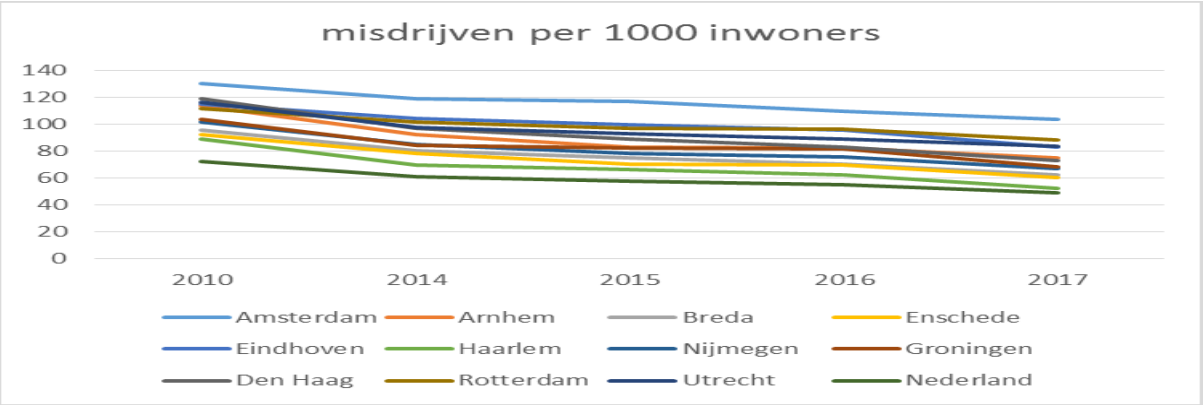

Figuur 1. *Bron: politie; Veiligheidsbeeld grote gemeenten en Arnhem*

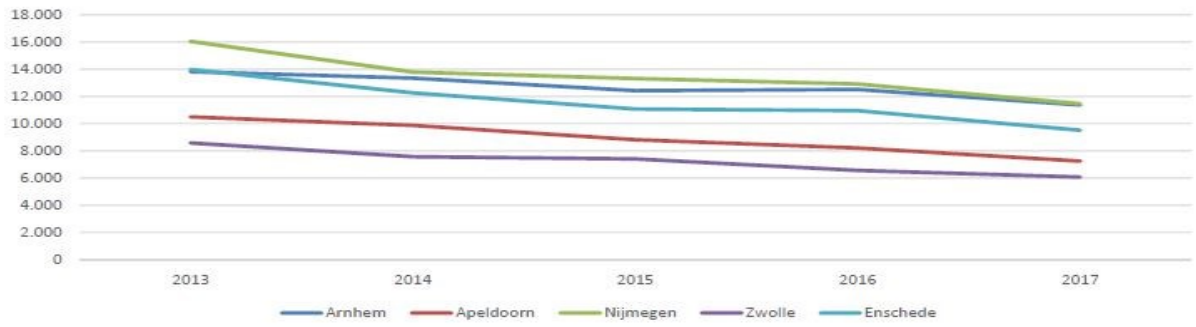

Figuur 2. *Bron: politie; Veiligheidsbeeld grote gemeenten Politie Eenheid Oost*

	2010	2014	2015	2016	2017
Amsterdam	130,5	119	117	110	103,9
Rotterdam	111,6	102,1	97	96,5	88,4
Utrecht	116,7	98	93,1	89,1	84
Eindhoven	115,3	104,5	99,5	95,6	82,8
Roermond	98,9	94,7	85,6	84,4	77,4
Arnhem	114	92,2	82,9	82,5	74,8
Den Haag	118,9	97	89,2	83	72,8
Steden 100.000 - 300.000	89,2	74,4	69,4	65	57,9
Nederland	72,4	60,9	57,9	54,8	48,9

Figuur 3. *Bron: CBS; Aantal misdrijven per 1000 inwoners*

Vanwege de grote gevolgen van een High Impact Crime voor het slachtoffer wordt hierop al jaren stevig ingezet. Vanaf 2013 is er een projectaanpak op woninginbraken. Samen met relevante partners wordt aandacht gevraagd voor preventie, opsporing en een persoonsgerichte daderaanpak. Het aantal inbraken is sindsdien gedaald van 1196 inbraken in 2012 naar 537 in 2017. In 2018 zet deze daling door.

Misdrijven diefstal/inbraak woning	Jaar	Totalen
Arnhem	2012	1196
	2013	945
	2014	817
	2015	714
	2016	665
	2017	537

Figuur 4. *Bron: politie; Aantal diefstallen/woninginbraken Arnhem per jaar 2012 - 2017*

Ook de overige High Impact Crimes (straatroof en overval) zijn door gemeente, politie en Openbaar Ministerie geprioriteerd. Bij straatroof en overval wordt maximaal aandacht gegeven aan opsporing en vervolging. Door de gemeente is in het Veiligheidshuis een casusoverleg High Impact Crimes ingesteld. Hier worden daders besproken ten behoeve van een persoonsgerichte aanpak om recidive te voorkomen.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
We versterken de dalende misdaadtrend door de samenwerking met partners te verstevigen en gezamenlijk focus aan te brengen op het bestrijden van bepaalde delicten. Daarbij wordt zo mogelijk ingezet op een projectmatige aanpak zoals bij de aanpak van woninginbraken. De aanpak van High Impact Crimes wordt gecontinueerd. We willen de omvang van de inbraken verder terugdringen door gerichte interventies op preventie, waaronder het faciliteren van het gebruik van buurtpreventie-apps, om de awareness bij bewoners te vergroten. Samen met politie en gemeentelijke handhavers worden controle-acties voorbereid en uitgevoerd onder andere gericht op het vervoer van inbrekerswerktuig. Dit om inbraken te voorkomen en potentiële daders in beeld te brengen.
De persoonsgerichte daderaanpak van High Impact Crimes in het Veiligheidshuis wordt krachtig voortgezet.

2.1.2. Ondermijnende criminaliteit

We hebben zero-tolerance voor ondermijnende criminaliteit. We willen een steviger rol bij de bestrijding ervan door het opwerpen van barrières om te voorkomen dat in Arnhem de onderwereld de bovenwereld infiltreert. Want onder andere drugshandel, witwassen en illegaal gokken zijn een groot gevaar voor de samenleving.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Arnhem wil in Gelderland-Midden een ondermijningsteam samenstellen waaraan naast de politie en het Openbaar Ministerie onder meer ook de Belastingdienst deelneemt. Er wordt ingezet op een laagdrempelige samenwerking waarin informatie-uitwisseling en slagvaardig handelen voorop staan. Naast de integrale handhavingsacties en de strafrechtelijke benadering werkt Arnhem sinds 2016 ook met de bestuurlijke en fiscale aanpak. Ook het Regionaal Informatie Expertise Centrum Oost Nederland (RIEC-ON) en de Veiligheidsregio zijn betrokken, via het zogenoemde Pact van Ellecom. Hier hoort bij dat wij de bestuurders en overheidsfunctionarissen de signalen van bedreiging, intimidatie, omkoop en andere ondermijnende criminaliteit leren herkennen en beantwoorden. Nieuw is ook onze samenwerking met maatschappelijke organisaties om barrières op te werpen tegen infiltraties in branches, beroepsgroepen en woonwijken, waar criminele organisaties vinden wat zij nodig hebben, zoals autogarages, woningen en ontmoetingsplaatsen. Arnhem komt jaarlijks met een lokaal ondermijningsbeeld die de fenomenen, de criminele hoofdpersonen, de locaties en de plaatselijke faciliteerders (als leveranciers van diensten aan criminelen) in kaart brengt. Met daarbij een lokaal barrièremodel tegen ondermijning. Nieuw is de aankondiging van de minister voor een "ondermijningswet" die juridische knelpunten oplost, met een ondermijningsfonds dat eenmalig €100 miljoen euro reserveert. Bovendien maakt de minister werk van het verbod op Outlaw Motorcycle Gangs (criminele motorbendes) wegens intimidatie en bedreiging, drugsoverlast, witwaspraktijken en andere ondermijnende activiteiten, naast het fysieke geweld.
En er ligt een grote nieuwe kans bij de verruimde Wet Bibob. Als de Tweede Kamer instemt met het voorstel om het onderzoek naar financieringsbronnen van vergunningaanvragers uit te breiden naar stromannen kunnen vergunningen voor verdachte zaken veel beter verhinderd worden.
Ook wordt Bibob-onderzoek dan mogelijk bij alle overheidsopdrachten. Dat is nu nog beperkt tot de sectoren bouw, ICT en milieu.

2.2. Andere stedelijke veiligheidsthema's van belang

2.2.1. Cybercrime

De aanpak van Cybercrime moet de komende jaren worden geïntensiveerd, met als doel één van de snelst groeiende misdaden te beteugelen. Bij cybercrime gijzelen criminelen via het internet software of blokkeren zij computers tegen losgeld, stelen zij digitaal geld, misbruiken de identiteit van personen of ontfutselen mensen hun bestanden of andere gevoelige informatie.
Daarnaast groeit het aantal daders van gedigitaliseerde criminaliteit. Vaak zijn het criminele organisaties die bij oplichting, witwassen en andere klassieke criminaliteit gebruik maken van eenzelfde technologie als de daders van cybercrimes.
De aanpak van cybercrime vraagt regionale, nationale en internationale samenwerking, waarbij de politie opspoort en de gemeente de preventie organiseert. De preventie kan bestaan uit het onderwerp agenderen en de inwoners waarschuwen voor de gevaren. Voornamelijk de doelgroep ouderen heeft hierbij onze aandacht. Uiteraard geven we als gemeente het goede voorbeeld met veilig cybergedrag.

2.2.2. Drugshandel en hennepteelt

Doel is de illegale handel in drugs een halt toe te roepen. De huidige aanpak van drugsoverlast gaan we intensiveren en het optreden tegen illegale hennepteelt wordt versterkt. Dat vraagt onder andere meer bereidheid van de inwoners om drugsoverlast te melden. Want handel in drugs trekt criminele samenwerkingsverbanden aan met illegale praktijken, zoals oneigenlijk gebruik van woningen en uitkeringen, diefstal van water en energie, belastingontduiking, witwassen en ondermijning. Daarnaast vergroot de handel in drugs de gevoelens van onveiligheid. Volgens de Leefbaarheid en Veiligheidsmonitor 2017 ervaart 10% van de inwoners in de wijk vaak drugsoverlast en 19% soms. Uit de Landelijke Veiligheidsmonitor 2017 blijkt dat 4,5% van de inwoners van Arnhem vaak overlast heeft van drugshandel en drugsgebruik. Dit percentage is overeenkomstig het gemiddelde van de 70.000+ gemeenten maar altijd nog 1 procentpunt hoger dan het landelijke gemiddelde. Het aantal drugsmisdrijven in Arnhem is bijna twee keer zo hoog als gemiddeld: 1,2 per duizend inwoners (landelijk 0,7), waarvan 0,7 per duizend inwoners in combinatie met harddrugs (landelijk 0,4). Daarmee is drugsoverlast één van de meest voorkomende vormen van overlast in de wijk. Ook de omvangrijke hennepteelt veroorzaakt overlast en is gevaarlijk wegens brandgevaar. Doordat er veel geld mee wordt verdiend, trekt het criminelen aan. Dat kan leiden tot het met geweld leeghalen van woningen waar hennep wordt geteeld en afrekeningen in het criminele milieu.
Met voorlichting wordt gewezen op de gevaren en risico's van hennepteelt. Met de partners wordt nauw samengewerkt om de aanpak van hennepteelt en drugshandel tegen te gaan.

2.2.3 Coffeeshopbeleid

Ongewenste concentraties van coffeeshops worden tegengegaan, met als doel het woon- en leefklimaat in de wijk te verhogen. Volgens de nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016" gaat Arnhem het maximum van elf coffeeshops breder spreiden over de stad om wijken met een ongewenste concentratie van coffeeshops te ontlasten. In Nederland wordt de verkoop van kleine hoeveelheden cannabis in een coffeeshop gedoogd. Maar zolang het kabinet de aanvoer niet reguleert, staan coffeeshophouders met één been in de illegaliteit. Daarom heeft Arnhem een pleidooi gehouden voor deelname aan een experiment met gereguleerde teelt, om deze zo genoemde "achterdeurproblematiek" te verlichten.

2.2.4 Overlast Horeca

De gemeente Arnhem wil de Korenmarkt transformeren tot een uitgaansgebied met meer daghoreca in de stad. Het gaat om een combinatie van gastvrijheid en veiligheid. De nota “Korenkwartier: actielijnen naar de toekomst” beoogt gastvrij te zijn met diversiteit in de horeca, een betere uitstraling van de openbare ruimte en een verbeterd ondernemingsklimaat. Tegelijkertijd treden de politie, het Openbaar Ministerie en de gemeente op tegen de veiligheidsproblemen. Uit de gemeentelijke Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2017 blijkt dat 33% van de Arnhemmers zich onveilig voelt rondom uitgaansgelegenheden of in het centrum. Het onveiligheidsgevoel van inwoners in het centrum is met 41% hoog. De overlast bestaat uit: overlast van groepen jongeren, dronken mensen op straat, drugsoverlast, doordat men op straat wordt lastig gevallen, door geweldsdelicten en door bedreigingen. Daarom surveilleert de politie op uitgaansavonden met het Openbare Orde Team (OOT) en met de bereden politie. Daarnaast is er toezicht met vaste camera's. En de gemeente handhaaft de Drank- en Horecawet. De burgemeester blijft actief gebruik maken van zijn bevoegdheden.
Bij (gewelds-) misdrijven gaat de burgemeester de dader een tijdelijke gebiedsontzegging opleggen; het blijkt dat dit als waarschuwing op zich al preventief werkt. Daarnaast gaat de burgemeester voor horeca-exploitanten of pandeigenaren die de openbare orde, of de veiligheid aantasten de exploitatievergunning schorsen of intrekken, beperkingen opleggen of voorschriften verbinden aan de vergunning en dit geldt ook bij de aantasting van het woon- en leefklimaat. Bovendien benut de burgermeester de mogelijkheid om een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete op te leggen. Ook zijn er afspraken gemaakt tussen gemeente, politie en horeca om het uitgaansgebied veiliger te maken.

2.2.5. Cameratoezicht

Cameratoezicht blijkt te helpen, zowel voor het gevoel van veiligheid als tegen feitelijke misdrijven. Toch is terughoudendheid geboden, omdat het gebruik van camera's in de openbare ruimte inbreuk maakt op de privacy van de burgers. Na de zomer van 2018 ontvangt de gemeenteraad een evaluatie van het cameratoezicht. Uitgangspunt is het gebruik van camera's in en rondom het horecaconcentratiegebied ook in de toekomst te handhaven. Bovendien wordt conform de verruimde landelijke wetgeving een voorstel ingediend om in bijzondere situaties mobiel cameratoezicht in te zetten.

2.2.6. Evenementenveiligheid

Evenementen dienen de sociale cohesie in Arnhem. Arnhem doet er alles aan om ze veilig te laten verlopen. Daarom volgt verdere professionalisering en versterkte samenwerking met organisatoren en veiligheidspartners. Want evenementen zijn behalve voor de sociale cohesie ook belangrijk voor Arnhems gastvrije reputatie en voor de lokale economie. Het verstrekken van evenementvergunningen behoort tot de bevoegdheid van de burgemeester; de gemeente houdt toezicht en handhaaft. Door incidenten rond evenementen is er grote behoefte aan eenduidige voorschriften, die Arnhem en andere gemeenten willen vastleggen in een Nederlands Handboek Evenementen Veiligheid (NHEV). De rollen van de organisator en vergunningverlener kunnen soms door elkaar lopen. Daarom vindt tijdens de voorbereiding en de uitvoering van het evenement veel afstemming plaats. Voor grote evenementen wordt een uitgebreide risicoanalyse opgesteld met partners: handhaving en vergunningverlening en kabinet van de burgemeester van de gemeente, politie, brandweer en de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR).

2.2.7. Vitesse

Het Arnhemse voetbal werkt met eenzelfde streven om gastvrijheid en veiligheid te combineren, als de Korenmarkt doet. Arnhem wil rond voetbal een gastvrij volksfeest en draait een pilot met het landelijke project "Voetbal 2020 - Toegankelijkheid, gastvrij en veilig voetbal in 2020", om enerzijds maatgericht raddraaiers te straffen en anderzijds het voetbal gastvrij te maken. In het Vitesse Veiligheidsoverleg (VVO) adviseren naast Vitesse ook de politie en het Openbaar Ministerie de burgemeester bij de vergunningverlening en de openbare orde.
Het Supportersproject om met zogenoemde doelgroep-supporters overlast en geweld te voorkomen, zetten wij voort. Daarvoor is het partnership met "Vitesse Betrokken" verlengd tot 2021. Sociale media worden actief gevolgd en op De Korenmarkt, in jongerencentra en op andere locaties in de stad wordt contact gelegd met supporters. Zo nodig worden individuele supporters met sociale problematiek geholpen via de sociale wijkteams. Voor het Supportersproject is jaarlijks subsidie beschikbaar.
Maatregelen voor gastvrij voetbal betreffen de veiligheidsbeleving van zowel de eigen supporters als de bezoekende supporters. Zo is besloten tot het zogeheten "Engelse vak", waardoor driehonderd supporters van de bezoekende club terecht kunnen in een vak zonder de zogenoemde lexaanwanden. Ook wordt bij de gastvrije ontvangst geëxperimenteerd met een minder zichtbare politie rond het stadion. Daarbij blijft de aandacht voor de doelgroep-supporters wel degelijk onverminderd aanwezig. Door een goede informatiedeling tussen Vitesse BV, politie en gemeente kunnen relschoppers adequaat worden aangepakt, met stadionverboden, gebiedsverboden of een meldingsplicht. Het aantal incidenten rond voetbal blijft zeer beperkt en dat is ook te danken aan de adequate handhaving.

3. Wijkveiligheid

Wij zien graag dat Arnhemmers zich veel vaker veilig gaan voelen in hun stad en in hun eigen woonwijk. Want veiligheid is, samen met een nette en schone omgeving, voorwaarde voor een prettig woon- en leefklimaat. Het gevoel veilig te zijn, maakt bewoners ook vaker sociaal betrokken met de buurt en met de buurtbewoners. De wijkveiligheidsthema's lopen uiteen van onveilige plekken tot overlast van jeugdgroepen en van woonoverlast tot woninginbraken. Eerste prioriteit krijgt woonoverlast, als aangrijpingspunt voor jeugdoverlast, woninginbraak en onveilige plekken.

Situatie
Uit de tweejaarlijkse Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2017 blijkt dat 28% van de Arnhemmers zich in hun eigen buurt weleens onveilig voelt. Dat is een toename van 3% ten opzichte van 2015. De inwoners van Arnhem geven gemiddeld een 6,6 voor de veiligheid in de buurt. Dat is hetzelfde cijfer als in 2015 en in 2013.

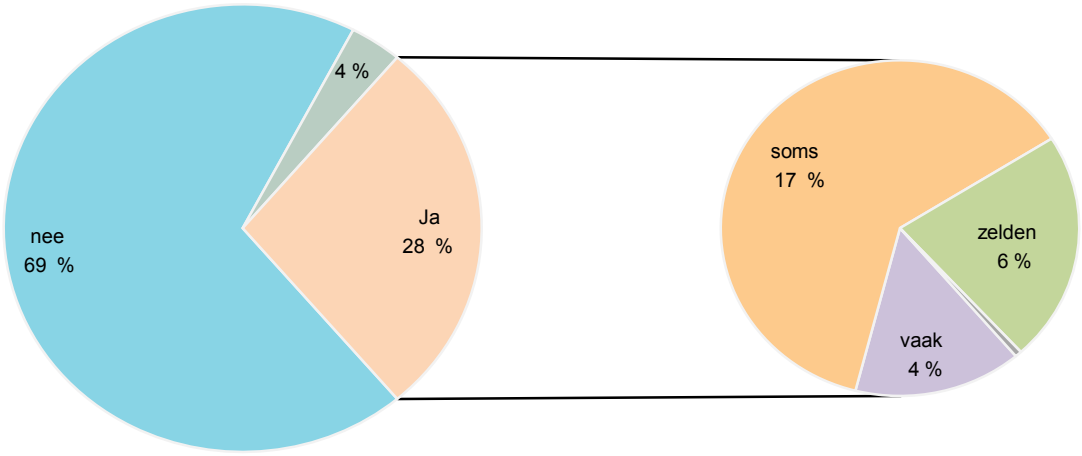

Figuur 5. *Bron: Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2017; Onveiligheidsgevoel in eigen buurt.*

Het is opvallend en zorgelijk dat het gevoel van onveiligheid in de afgelopen twee jaar met 3 procentpunt is gestegen. De uitkomst van de Landelijke veiligheidsmonitor 2017 bevestigt dit beeld. Terwijl in Arnhem sprake is van een stijging is elders sprake van een min of meer stabiel beeld. Bovendien blijkt uit deze landelijke monitor dat meer dan vijftig procent van de Arnhemmers fysieke -, sociale - of verkeersoverlast ervaart in de buurt. Dat is op het niveau van de vier grootste steden van Nederland; de G4.

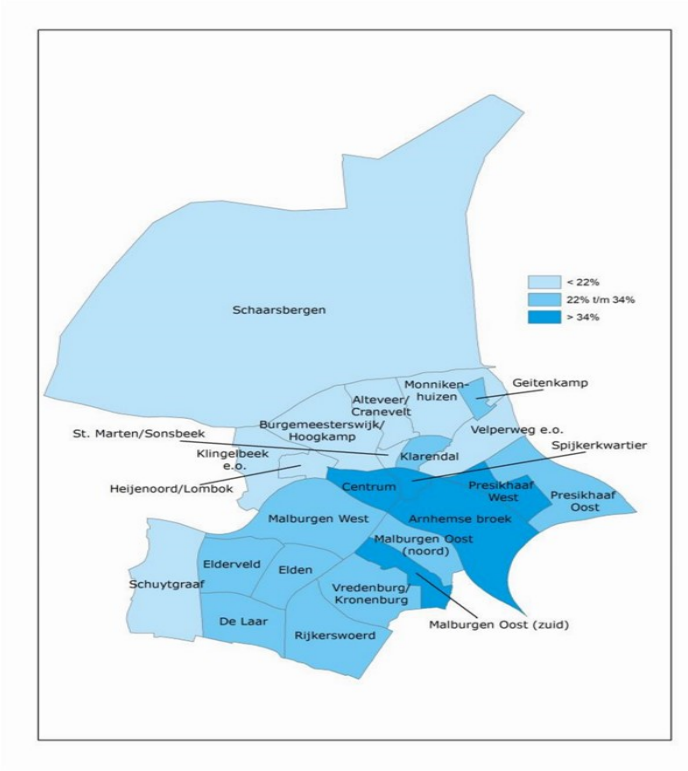

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	41%	
Spijkerkwartier	**44%**	
Arnhemse Broek	39%	
Presikhaaf-West	**35%**	
Presikhaaf-Oost	32%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	**19%**	
Klarendal	34%	
Velperweg e.o.	**14%**	
Alteveer en Cranevelt	19%	
Geitenkamp	**34%**	
Monnikenhuizen	19%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	**16%**	
Schaarsbergen e.o.	16%	
Heijenoord/Lombok	**12%**	
Klingelbeek	16%	
Malburgen-West	**29%**	
Malburgen-Oost (Noord)	30%	
Malburgen-Oost (Zuid)	**38%**	
Vredenburg/Kronenburg	27%	
Elden	**24%**	
Elderveld	27%	
De Laar	**26%**	
Rijkerswoerd	26%	
Schuytgraaf	**20%**	
ARNHEM	**28%**	

Onveiligheidsgevoel in de woonbuurt.

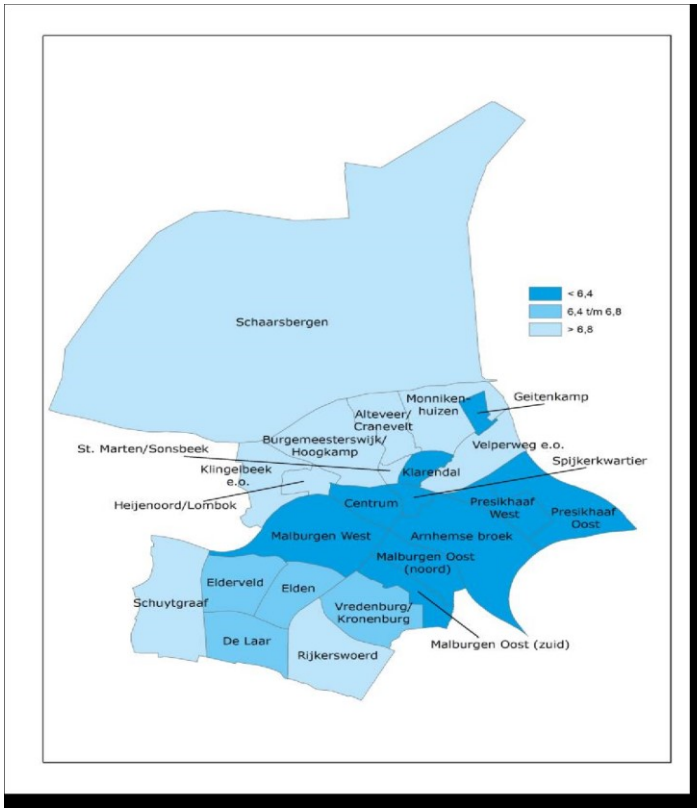

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	6,2	
Arnhemse Broek	5,8	
Presikhaaf-Oost	6,3	
Klarendal	6,2	
Alteveer en Cranevelt	7,6	
Monnikenhuizen	7,1	
Schaarsbergen e.o.	6,9	
Klingelbeek	7,5	
Malburgen-Oost (Noord)	6,1	
Vredenburg/Kronenburg	6,5	
Elderveld	6,6	
Rijkerswoerd	7	

Rapportcijfer veiligheid in de woonbuurt.

Figuur 6. *Bron: Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2017*

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Om Arnhemmers zich veiliger te laten voelen in de stad en in hun wijk gaan we als eerste per wijk een wijkveiligheidsagenda op maat maken. We beginnen per wijk met een consultatieronde, in samenwerking met de wijkteams Leefomgeving. Dan stellen wij per wijk een veiligheidsagenda samen, die bij het wijkprogramma hoort. De inzet van de wijkagent is uiteraard cruciaal. En vrijwel altijd geldt dat reiniging helpt, als dagelijkse fysiek waarneembare boodschap dat de gemeente zich bekommert om de buurt en zich inzet tegen verloedering en verwaarlozing.
Als tweede breiden wij per wijk de veiligheidsketen en zorgketen uit met lokale maatschappelijke organisaties zoals verenigingen van huurders, woningeigenaren, en winkeliers; van jongerenclubs en lokale sportclubs.
Als derde willen wij de aangiftebereidheid verhogen. Juist in de wijken is het belangrijk de aangifte- en meldingsbereidheid van strafbaar gedrag nabij de woning, woonoverlast, discriminatie, heling of hennepteelt aan te moedigen. Aangifte doen over de eigen buurt wordt door bewoners echter als risicovol ervaren en helpt het als wij de mogelijkheden tot bronbescherming optimaal benutten. Gedacht wordt aan het wijzen op de mogelijkheid om anoniem te melden via Meld Misdaad Anoniem.
Als vierde helpt het als bewoners elkaar aanmoedigen de wijk veiliger te maken, bijvoorbeeld door elkaar via buurt-apps te waarschuwen en te informeren.

3.1. Prioriteit bij wijkveiligheid

Woonoverlast is één van de prioriteiten (zie paragraaf 1.4). Want woonoverlast is één van de ergste vormen van overlast aangezien het dagelijks leven van mensen ondragelijk wordt als zij van dag tot dag de kans lopen gepest te worden door hun eigen buurtgenoten; zonder een escape.

3.1.1. Woonoverlast

In de praktijk blijkt dat bepaald niet in alle gevallen bewoners de ervaren woonoverlast in goed overleg kunnen uitpraten. Vaak gaat het om conflicten met personen of gezinnen die meervoudig sociaal, psychologisch en psychiatrisch problematisch zijn.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
De burgemeester maakt optimaal gebruik van zijn bevoegdheden om de veroorzakers van woonoverlast aan te pakken. Daarmee worden slachtoffers van woonoverlast gesteund in het laten stoppen van de door hen ervaren woonoverlast.
Het oplossen van woonoverlast varieert van het inzetten van zorg, hulpverlening, buurtbemiddeling, via handhaving volgens de regels voor bouwen en wonen, het opleggen van een gedragsaanwijzing en strafrechtelijk ingrijpen. Hiervoor is een aantal instrumenten beschikbaar, die een zorgvuldige aanpak vergen, met een gedegen dossieropbouw en met passende (juridische) interventies.

Overlast en Zorg Overleg (OZO)
In het Overlast en Zorg Overleg (OZO) worden problemen aangepakt die veroorzaakt worden door inwoners die geen zorg accepteren terwijl dat wel nodig is. Samen met politie, woningbouwcorporaties, sociale wijkteams en hulpverlenende instanties wordt een plan van aanpak opgesteld. Zo nodig volgt escalatie naar het Veiligheidshuis of behandeling aan de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg-tafel van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).

Pandenoverleg en integrale handhaving
De integrale handhaving bij overlastgevende panden wordt waar nodig geïntensiveerd. Het zogenoemde Pandenoverleg bespreekt de panden van waaruit omwonenden of passanten overlast ondervinden. Dit gebeurt onder regie van de gemeente, in overleg met onder meer de politie, de Omgevingsdienst Regio Arnhem, de belastingdienst, de afdeling handhaving van werk en inkomen en de brandweer. Als het bedrijfspand of woonhuis bij meerdere partijen in de aandacht komt wegens overlast, wordt zo nodig een actie gepland.

Wet aanpak woonoverlast
Arnhem is bereid de mogelijkheden te benutten die de nieuwe Wet aanpak woonoverlast biedt. De woningcorporatie kan huurders aanpakken als het contractueel overeengekomen woongedrag niet wordt nageleefd. Maar bij koopwoningen en particuliere verhuur blijken de bestaande wettelijke mogelijkheden niet afdoende om woonoverlast te stoppen. De burgemeester kan wel een waarschuwing afgeven aan de overlastveroorzakers, maar kan het pand niet zomaar sluiten. Vanaf 1 juli 2017 is de Wet aanpak woonoverlast van kracht. De gemeenteraad heeft de burgermeester de bevoegdheid verleend om indien nodig in het kader van deze wet bestuursrechtelijk op te treden. Hiertoe zijn door de burgemeester beleidsregels opgesteld en gepubliceerd. De burgemeester kan een gedragsaanwijzing opleggen, als ernstige en herhaaldelijke hinder wordt veroorzaakt. Het gaat om een last onder bestuursdwang met de mogelijkheid ook een last onder dwangsom op te leggen. Indien nodig kan er, voor bepaalde tijd, een "verbod om aanwezig te zijn in de woning c.q. op het erf van de woning" worden opgelegd.

3.2. Andere wijkveiligheidsthema’s van belang

3.2.1. Handhaving bij leefbaarheid en veiligheid

Om meer veiligheid te ondervinden in de wijk, is het nodig om Handhaving en Toezicht intensiever in te zetten. Een innovatie is de pilot met straatcoaches voor overlastgevende personen rond de opvang voor daklozen.

Het gemeentelijke team Handhaving bestaat uit het team Veiligheid en het team Leefbaarheid. Het team Veiligheid werkt stedelijk vanuit het programma Veiligheid, terwijl het team Leefbaarheid onder de wijksturing in de acht Arnhemse gebieden werkt. De gemeente krijgt steeds meer handhavingstaken, zoals controles bij de Drank- en Horecawet, prostitutie, exploitatievergunningen, evenementen, dak- en thuislozen, verslaafden, afval en in de openbare ruimte. Maar de beschikbare capaciteit is nog schaars en voortdurend onderwerp van discussie. In de Koersnota Handhaving (raadsbrief 6 juni 2017) is de inzet van team Handhaving en Toezicht vastgelegd.

Het toezicht van het team Veiligheid is nodig voor overtredingen van de Drank- en Horecawet, evenementen en andere stedelijke thema’s. Het team komt ook in de wijken, onder meer met de doelgroepensurveillances gericht op drugsgebruikers en dak- en thuislozen rond het centrum van Arnhem en met de integrale handhavingsacties bij overlastpanden, in overlastsituaties en bij branches die kwetsbaar zijn voor crimineel handelen.

Het toezicht van het team Leefbaarheid is nodig voor de overlast die veroorzaakt wordt door verloedering, foutparkeren, afvaldump en andere narigheden die zich voordoen in de wijken. Dit team krijgt uitbreiding. Dit jaar kwamen er drie formatieplaatsen voor handhaving bij, als gevolg van het amendement uit de raad van 7 november 2017: "De overlast te lijf, meer handhavers in de openbare ruimte". In 2019 volgen nog twee formatieplaatsen voor handhavers. Ze werken samen met de wijkteams Leefomgeving, waardoor de handhavers weten wat de bewoners belangrijk vinden in hun wijk. De planning is dat de wijkteams Leefomgeving en handhavingsteams Leefbaarheid dit najaar een gezamenlijke visie hebben geformuleerd.

3.2.2. Keurmerk Veilig Ondernemen

De lokale wijkteams Leefomgeving gaan zich aansluiten bij de plaatselijke ondernemers die via het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) per winkelgebied of per bedrijventerrein partijen bijeen brengen om een betere uitstraling te organiseren; schoon, heel en veilig, is het KVO-motto. Deze wijkteams kennen het betreffende gebied goed, zij kennen de plaatselijke ondernemers en zij hebben namens de gemeente de middelen om de benodigde maatregelen te treffen. De wijkteams zijn hier ook de logische schakel naar de wijkagent, de handhaver en de stadsdeelmanager openbare ruimte.
De ondernemers maken afspraken met de politie over verhoogde beveiliging, starten preventie-acties met winkeliers en bewoners en treffen maatregelen met de gemeente over particuliere beveiligingscamera’s of een schone straat.
De ervaring leert dat de KVO-aanpak werkt, dus de gemeente moedigt die aan.

4. Maatschappelijke Veiligheid

De veiligheidsthema's die veel van doen hebben met welzijn en zorg hebben wij samengebracht onder de noemer 'Maatschappelijke Veiligheid'.

4.1. Prioriteiten bij Maatschappelijke veiligheid

Gezien de ingrijpende werking voor het individu en het directe persoonlijke leefsysteem, verdienen vier vormen van maatschappelijke veiligheid onze bijzondere aandacht.
Prioriteit wordt gegeven aan discriminatie, huiselijk geweld, personen met verward gedrag en jeugdcriminaliteit.

4.1.1. Discriminatie

Discriminatie is strafbaar en hoort voor de rechtbank. Want dit vergrijp maakt levens kapot; discriminatie maakt dat mensen zich terugtrekken uit de samenleving, ook in Arnhem, en verdrietig, boos of argwanend worden. Het discrimineren en daarmee bewust categoriaal buitensluiten van medebewoners tast onze morele integriteit aan en is bovendien een voedingsbodem voor vijandigheid, bedreiging en soms zelfs excessief geweld. Daarom moet de overheid daadkrachtig optreden.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
De gemeente blijft aandringen op het doen van aangifte, is het niet voor het slachtoffer zelf, dan voor lotgenoten en voor de hele samenleving. Ook in de Driehoek blijft de burgemeester dit agenderen, opdat het Openbaar Ministerie de vervolging van aangiften prioriteert, terwijl de politie de opname en behandeling van aangiften professionaliseert, onder meer met specialisten bij de politie die doorvragen en vergrijpen al dan niet rubriceren als discriminatoir geweld en bovendien de relevantie begrijpen van de meldpunten discriminatie. Het betekent ook dat slachtoffers van discriminatie kunnen rekenen op steun en dat de meldpunten die klachten opnemen een goede positie horen te hebben. Recent is speciaal tegen discriminatie in de horeca het Horecadeurpanel Arnhem van de grond getild, een samenwerking tussen gemeente Arnhem, Korenkwartier, politie, Koninklijke Horeca Nederland en Meldpunt Discriminatie en Pesten (MDP)[3]. Meldingen worden namens het panel behandeld door het onafhankelijke MDP, dat wettelijk bevoegd is om meldingen van discriminatie te onderzoeken.

4.1.2. Huiselijk geweld en kindermishandeling

Wie in eigen huis niet veilig is, ondervindt hiervan binnen het hele leefsysteem, veelal het gezin, ingrijpende gevolgen. De littekens blijven vaak doorwerken tot in volgende generaties. Het venijnige van huiselijk geweld is, dat het slachtoffer de dader vaak lief heeft (of had). Er is veelal sprake van een complex probleem binnen de familierelatie. Dus voldoende aanleiding om ons te blijven inspannen om huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen, herhaling te voorkomen en slachtoffers te steunen.

3. https://www.art1gelderlandmidden.nl/onze-organisatie

Situatie
Jaarlijks zijn, naar schatting, nog steeds zo'n 200.000 volwassenen slachtoffer van ernstig huiselijk geweld en 100.000 kinderen slachtoffer van kindermishandeling. Bij het geweld in afhankelijkheidsrelaties gaat het niet alleen om fysieke vormen van geweld, maar ook om emotionele mishandeling, financiële uitbuiting, verwaarlozing en vernedering. De stichting "Veilig Thuis Gelderland-Midden" ontvangt meldingen en adviesvragen uit Arnhem en uit de veertien andere gemeenten in de Veiligheidsregio Gelderland-Midden. In 2017 zijn uit de hele regio ruim drieduizend adviesvragen ontvangen, alleen al uit Arnhem bijna negenhonderd meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling, plus nog ruim vijfhonderd zorgmeldingen van de politie. In het Veiligheidshuis zijn in een Multi Disciplinair Overleg (MDO) het afgelopen jaar 37 casussen uit Arnhem besproken (het jaar daarvoor 24).

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Als eerste met een integrale aanpak vanuit de programma's Zorg, Sociaal en Veiligheid.
De gemeente werkt hieraan met de regio en met de Achterhoek, met extra aandacht voor preventie en vroege signalering gericht op één-gezin-één-plan-één-regie en met het versterken van de eigen kracht in de directe leefomgeving. Het Multi Disciplinair Overleg in het Veiligheidshuis regio Arnhem wordt doorontwikkeld naar een Multidisciplinaire Aanpak (MDA++). Dit is een netwerkaanpak waar ketenpartners van zorg, welzijn en veiligheid (multidisciplinair) met slachtoffer(s) en dader(s) samen werken aan een duurzame oplossing.
Als tweede ontwikkelen wij een nieuwe regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2019-2024, in aansluiting op het landelijke beleidskader "Geweld hoort nergens thuis" (april 2018), met als één van de maatregelen: de meldplicht voor professionals. Onder meer docenten, artsen en jongerenwerkers moeten vanaf volgend jaar ernstige kindermishandeling en huiselijk geweld melden bij de stichting Veilig Thuis.
Als derde het tijdelijk huisverbod, om distantie en tijd te organiseren en de dader duidelijk te maken dat geweld gevolgen heeft. De burgemeester legt het huisverbod op, zodra meerderjarigen in de woning een ernstig gevaar opleveren voor de veiligheid van huisgenoten. De beschikking gelast tot het onmiddellijk verlaten van de woning, een verbod om in de buurt te komen en een verbod om contact op te nemen met de achterblijvers. Het tijdelijk huisverbod wordt opgelegd voor tien dagen en kan worden verlengd tot 28 dagen. Het verzoek tot het opleggen van een tijdelijk huisverbod komt uit een acuut politie-incident of uit een situatie die Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming als ernstig beoordeelt.

	2014	2015	2016	2017
Opgelegd huisverbod	29	27	38	17

Figuur 7. *Bron: gemeente Arnhem; Opgelegd huisverbod in Arnhem 2014 - 2017.*

4.1.3. Personen met verward gedrag

Dit heeft prioriteit omdat het aantal personen met verward gedrag snel lijkt toe te nemen en, indien gepaard met agressie, dit kan leiden tot gevaarlijke situaties. Doel is het gevaar dat personen met verward gedrag veroorzaken te voorkomen of te stoppen. Voor de betrokkene zelf maar ook voor andere personen in de directe leefomgeving. Dit kan zich uiten in agressief gedrag en mogelijk gevaarlijke situaties in of vanuit de woning. Met tijdige en passende zorg en hulp willen we problemen met verwarde personen voorkomen en indien nodig oplossen zonder te veel beslag te leggen op de inzet van de politie. Hiertoe wordt een sluitende aanpak in samenwerking met andere beleidsprogramma's georganiseerd.

Situatie
Bij personen met verward gedrag wordt vaak een beroep gedaan op de politie. Bijvoorbeeld voor vervoer naar de crisisopvang. In Arnhem is het aantal geregistreerde meldingen bij de politie gegroeid van 834 (2014) naar 1165 (2017). Als oorzaak voor het verward gedrag wordt de stress genoemd, door schulden, arbeidsongeschiktheid, taalachterstand en de onbereikbaarheid van instanties sinds die werken met call centra en andere ICT-barrières. Het risico bestaat dat de zorg afschalen en ambulant maken, personen nog vaker in de war brengt waardoor de omvang van de doelgroep toeneemt.

	2014	2015	2016	2017
Meldingen overlast verwarde/overspannen personen bij de politie (E33 meldingen)	834	910	1004	1165

Figuur 8. *Bron: politie; aantal meldingen personen met verward gedrag in Arnhem 2014 - 2017.*

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
De komende periode is de inzet van zowel veiligheid als zorg gericht op de samenhang tussen preventie, crisiszorg en nazorg.

Als eerste zullen we meewerken aan de opdracht van het kabinet en de VNG aan het landelijke Schakelteam om te stimuleren dat op 1 oktober 2018 iedere gemeente een goed werkende lokale aanpak heeft voor personen met verward gedrag. De sociale wijkteams, de wijkteams Leefomgeving en de Overlast en Zorg Overleggen krijgen een centrale rol in de lokale aanpak zodat mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen, problemen vroeg gesignaleerd worden, escalatie voorkomen wordt en mensen die na een crisis dakloos raken opnieuw een thuis krijgen in de wijk. De politie wordt ontlast in het vervoer van personen met verward gedrag naar de crisisopvang door ander passend vervoer te organiseren.

Lokaal voert de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) de regie op de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en stimuleert een goed werkende crisisketen voor de hele regio.

Als tweede werken wij met pilots. De doorontwikkeling van de ketenaanpak voor personen met verward gedrag wordt ondersteund door lokale en regionale pilots, gericht op een goed samenwerkende keten en adequate interventies.

Als derde is er een nieuwe wet die nieuwe bevoegdheden regelt voor de burgemeester. De nieuwe Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) vervangt de huidige Wet Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz) en wordt van kracht op 1 januari 2020. Deze wet bepaalt onder welke voorwaarden geestelijke gezondheidszorg opgelegd kan worden. De beoordeling vindt plaats door de rechter, maar in crisissituaties heeft de burgemeester de mogelijkheid een crisismaatregel op te leggen (tot dusver is dat IBS; In bewaringstelling). De nieuwe wet schrijft een regionale samenwerking voor met ketenpartners op de schaal van de Veiligheidsregio.

4.1.4 Jeugdcriminaliteit

Jeugdcriminaliteit is de verzamelnaam voor strafbaar gedrag van minderjarigen, zoals vernieling, winkeldiefstal, zware mishandeling en moord. Kinderen jonger dan 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. Als zij met de politie in aanraking komen voor het plegen van een delict, maakt de politie een zorgmelding naar Veilig Thuis. Doel is de jeugdcriminaliteit in de stad te verlagen naar een niveau dat past bij een centrumstad met meer dan 100.000 inwoners. We willen voorkomen dat jeugd misdrijven pleegt en dat ze kunnen doorgroeien in de georganiseerde criminaliteit.

Situatie
De aantal jeugdige verdachten in Arnhem benadert die van de G4. In 2017 heeft 0,8 % van de jongeren tussen 12-23 jaar in Arnhem begeleiding in de vorm van jeugdreclassering gekregen. Ter vergelijking Amsterdam 0,8%, Rotterdam 1,1%, Den Haag 0,7%, Enschede 0,9% en Nijmegen 0,6%. Het gemiddelde voor Nederland is 0,4 % (*bron:* www.waarstaatjegemeente.nl*)*.

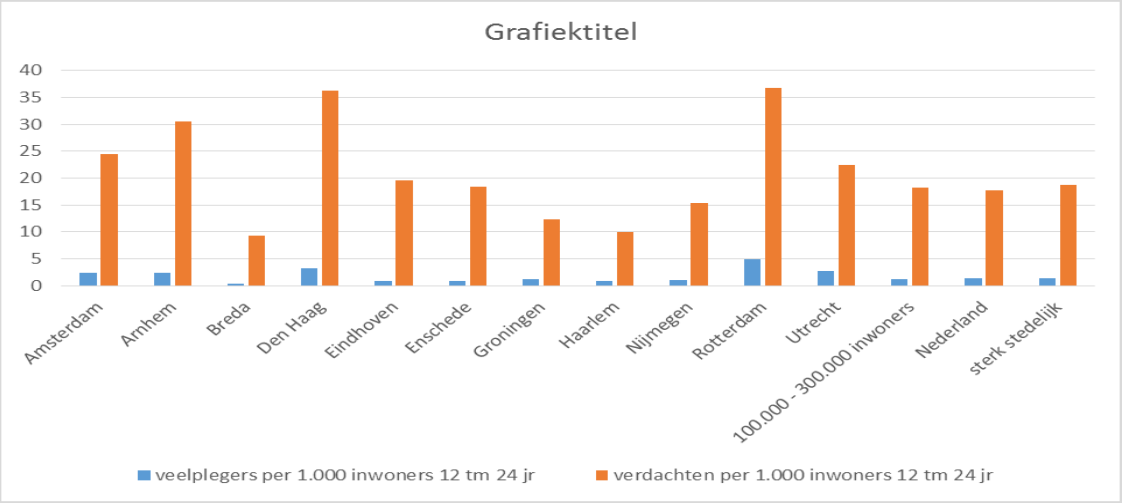

Figuur 9. *Bron: KLPD; Jeugdcriminaliteit; aantal verdachten 12-24 jaar in Arnhem en twaalf andere steden*.

Het Veiligheidshuis heeft in een Multi Disciplinair Overleg (MDO) Risicojeugd 29 jongeren besproken (2017) waarover zorg is dat ze (opnieuw) in aanraking komen met justitie en politie. Het Veiligheidshuis heeft ook 19 jeugdige ex-gedetineerden besproken die volgens de Raad voor de Kinderbescherming nazorg nodig hebben om de terugkeer in de maatschappij te bevorderen en recidive te voorkomen.

	2015	2016	2017
MDO risicojeugd	32	28	29
Trajectberaad	13	10	19

Figuur 10. *Bron: Veiligheidshuis regio* Arnhem; *MDO risicojeugd en Trajectberaad 2015 - 2017*

De gemeente is sinds de Jeugdwet volledig verantwoordelijk voor jeugdzorg en heeft op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) en de Participatiewet ook voor jongeren boven de 18 jaar meer taken en bevoegdheden.

Dus ook al bepaalt de rechtbank de maatregelen, de gemeente zorgt ervoor dat de reclassering wordt uitgevoerd door gecertificeerde instellingen: Jeugdbescherming Gelderland, William Schrikker Groep en Leger des Heils Jeugdbescherming (JB) & Jeugdreclassering (JR).

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
De gemeente zoekt een sluitende lokale aanpak van preventie tot resocialisatie. Leidende noties zijn hierbij: zoveel mogelijk regie voor de jongere en ouders en misdaad mag niet lonen. Aangezien jeugdcriminaliteit vaak begint met lichte overtredingen, helpt het om vroegtijdig te signaleren en de risicogroep een passend hulptraject aan te bieden. Dit gebeurt onder meer met sociale wijkteams die gezinnen begeleiden om zelf een eigen netwerk in te zetten en waar nodig gespecialiseerde jeugdzorg. De samenwerking tussen gecertificeerde instellingen, sociale wijkteams en jeugdzorgaanbieders gebeurt aan de nieuwe Beschermingstafel Centraal Gelderland. Nieuw is dat sinds kort jongeren en (of) hun ouders de uitnodiging krijgen met de ketenpartners aan tafel te bepalen of de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek moet opstarten voor een ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing. Naast deze activiteiten ter preventie, heeft de gemeente recent de zorg- en hulpverlening ook in contact gebracht met de strafrechtpartners om bovendien kennis te delen over sancties als passende maatregelen van de rechter. Ook is aandacht voor resocialisatie van jongeren na detentie, vanwege het risico op recidive. De basis blijft echter dat de politie opspoort en vervolgt, zodat de eervolle weg naar onderwijs en werk aantrekkelijker wordt dan de illegale weg naar misdaad.

4.2. Andere maatschappelijke veiligheidsthema's van belang

4.2.1. Jeugdoverlast

Onder overlast van jeugdgroepen verstaan wij geluidsoverlast, intimiderend aanwezig zijn, zwerfvuil achterlaten en soms ook uit vernielingen en andere vormen van kleine criminaliteit. Waar jongeren rondhangen, ondervinden omwonenden relatief veel onveiligheid. Dit moet stoppen, want inwoners moeten zich veilig kunnen voelen, om te beginnen in hun eigen woonwijk. In 2017 waren er bij de gemeente en politie vijf jeugdgroepen in beeld. Geen van deze groepen is gekwalificeerd als crimineel.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Door aanwezig te zijn, in de samenwerking met de politie en het jongerenwerk en door tijdig contact te leggen met buurtbewoners en jongeren, vóór de overlast verergert. De kennismaking met jeugdgroepen werkt preventief en als toch overlastgevend gedrag ontstaat, zijn de betrokkenen intussen bekend. Ambulante jongerenwerkers en straathoekwerkers blijken belangrijk om overlast van jeugd(groepen) te voorkomen en een ontwikkeling van de groep naar criminaliteit terug te dringen.
De ketenregisseur jeugd(groepen)overlast is bij het Veiligheidshuis de coördinator. Jeugdgroepen op straat worden in kaart gebracht en er wordt afgestemd wie en op welke wijze met deze groepen contact maakt. Dit gebeurt met de groepsscan van de politie waarmee de groepen en hun problemen getypeerd worden, zodat duidelijk is welke interventies nodig zijn, individueel en groepsgericht.
De traditionele hanggroepen in een wijk of buurt komen steeds minder voor. Groepen jongeren bewegen zich door de wijken. Via sociale media, kan snel en eenvoudig een ontmoetingsplek worden afgesproken of ontstaat op een andere wijze groepsbinding. De door de politie ontwikkelde groepsscan werkt met dit gegeven en ook de jongerenwerkers zoeken via sociale media contact met de jeugdgroepen.

4.2.2. Radicalisering en polarisatie.

Het dreigingsniveau blijft hoog, dus de strijd tegen radicalisering vergt in Arnhem voortdurende agendering, evenals de omgang straks met terugkeerders. Tegen radicalisering werkt maatgerichte preventie het best, dus organiseren wij dat radicale uitingen tijdig opgemerkt en behandeld worden, nog voor de broertjes, zusjes en groepsgenoten onder invloed komen. Voor de preventie zit veel energie in de training van opvoeders en daar is ook de omgeving bij betrokken, waaronder ouders, scholen en islamitische zelforganisaties, vaak groepsgewijs in bijeenkomsten. Daarnaast zijn professionals getraind in de omgang met radicalisering en extremisme, opdat uitingen vroegtijdig geduid kunnen worden in het casusoverleg bij het Veiligheidshuis en de geradicaliseerde personen gericht benaderd kunnen worden. Daarnaast is damage control bij de terugkeerders belangrijk, om nieuwe radicalisering voor te zijn. Met het jaarlijkse Rijksbudget (ruim vier ton) organiseren wij onder meer een duidingspool waarin experts en deskundigen uit de regio de opgedane kennis en praktijkervaring delen met ouders, docenten en andere betrokkenen. De ontwikkelde activiteiten willen wij bestendigen, in reguliere gemeentelijke programma's of met alternatieve financiering.

Internationale spanningen die sluipenderwijs tot polarisatie leiden, moeten wij op zijn minst kunnen monitoren. Dat doen we door het goede contact met alle geledingen binnen de Arnhemse samenleving te blijven onderhouden. En bovendien vraagt het van het gemeentebestuur om zowel de normen van onze rechtstaat als onze tolerantie voor persoonlijke eigenheid zichtbaar te verdedigen en nadrukkelijk uit te dragen.

4.2.3. Mensenhandel en prostitutie

Mensenhandel
Mensenhandel bestrijden blijft belangrijk. Want ook in Arnhem komt deze wrede misdaad voor. De afgelopen twee jaar zijn 34 zaken van vermoedelijke mensenhandel uit het lokale screeningsoverleg in het Veiligheidshuis doorgezet naar de politie en het OM. De slachtoffermonitor uit 2017 van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel (NRM) meldt in de jaren 2012 - 2016 jaarlijks rond de duizend geregistreerde slachtoffers en hanteert een beredeneerde schatting van vijfduizend per jaar. Het aantal meldingen neemt af, maar de mensenhandel niet, signaleert de Nationaal Rapporteur. Binnenlandse seksuele uitbuiting is in Nederland de meest voorkomende vorm van mensenhandel, onder wie maar liefst 1.320 minderjarige meisjes in Nederland, van wie slechts elf procent in de meldingen bij COMENSHA, het landelijke onafhankelijke coördinatie- en expertisecentrum dat aard en omvang van mensenhandel in beeld brengt, verschijnt.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Wij realiseren het uitvoeringsplan mensenhandel 2017 – 2020, waarmee de gemeenteraad zich uitsprak voor een verhoogde inzet en meer samenhang. Preventie is één van de methoden, naast signaleren en opsporen. Zo was vorig jaar september op de Korenmarkt een acteur actief die zich voordeed als loverboy, ingehuurd door Moviera op verzoek van de gemeente en met medewerking van de politie, Veilig Thuis en de lokale horeca. Ruim dertig van de zestig meisjes gingen met hem mee; in 2016 ging ook al de helft mee, dus wat dit betreft valt nog veel te leren over hoe wij tussen de oren krijgen dat dromen vaak wreed bedrog blijken. Sinds Arnhem in 2013 een Ketenregisseur Mensenhandel heeft aangesteld, werkt de gemeente met een ketensamenwerking op casusniveau. In het lokaal multidisciplinair screeningsoverleg (MDO) worden onder regie van het Veiligheidshuis casussen besproken met signalen over mensenhandel.

Prostitutie

Prostituees moeten wij beschermen tegen uitbuiting. Daarom blijft controle en toezicht op de prostitutiesector noodzakelijk. De kwetsbaarheid voor seksuele uitbuiting blijkt ook uit de bestuurlijke rapportages van het Prostitutie Controle Team Oost-Nederland (PCT) van de politie. Het rapport "Prostitutie in beeld gebracht" (2017) schetst de situatie in Arnhem, waarbij wij een verschuiving zien van vergunde prostitutie in seksinrichtingen naar verschillende niet-vergunde vormen van prostitutie, aangeboden via het internet. Vanuit Arnhem gaat het in 2017 om ongeveer 240 unieke advertenties waarin wordt geadverteerd met seksuele dienstverlening. Dat is veel, vergeleken met andere grote steden in de politieregio Oost-Nederland. Overeenkomstig het landelijke beeld is een groot deel van de sekswerkers van Oost-Europese of Zuid-Amerikaanse origine.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?

Arnhem neemt deel aan het Landelijk Programma Prostitutie, dat werkt aan de implementatie van het wetsvoorstel Wet regulering prostitutie (Wrp). De verwachting is dat nog dit jaar de Tweede Kamer een gewijzigd aangepast Wetsvoorstel ontvangt. De gewijzigde Wrp gaat leiden tot een noodzakelijke aanpassing van het uit 2000 daterende prostitutiebeleid (van Rood naar Groen) en komt met een uniform vergunningenstelsel voor de uitoefening van een seksbedrijf en een vergunningsplicht voor elke individuele sekswerker, met in de aanvraagprocedure onder meer een intakegesprek over de gezondheid.

En als gemeente handhaven wij. De bestuurlijke handhaving varieert van waarschuwen tot het opleggen van dwangsommen en in het uiterste geval tot het (tijdelijk) sluiten van een pand. Daarbij bestendigen wij de samenwerking met het Prostitutie Controle Team van de politie. Waar nodig wordt zorg en hulp verleend. Bij signalen van uitbuiting gaat de casus naar het regionale afstemmingsoverleg mensenhandel, onder regie van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Oost Nederland (RIEC-ON).

Met de aanbevelingen in het gemeentelijke onderzoek "Prostitutie in beeld gebracht" om de toezicht en handhaving op de niet-vergunde prostitutie te verbeteren, gaan we aan de slag. Zo wordt aandacht gevraagd voor de harmonisering met de regiogemeenten van de handhaving op legale en illegale prostitutie, om het verplaatsingseffect en de rechtsongelijkheid tegen te gaan. Een andere aanbeveling betreft het toezicht op de vergunde prostitutiesector.

Wij controleren de massagesalons integraal, aangezien uit controles blijkt dat deze branche bijzonder kwetsbaar is voor illegale prostitutie en mensenhandel.

5. Fysieke Veiligheid

Bij fysieke veiligheid gaat het om bescherming tegen calamiteiten, rampen en crises. Dit is de taak van de veiligheidsregio's, met als deelnemers de gemeenten, politie, brandweer en de hulpdiensten. Arnhem maakt samen met nog 14 gemeenten, deel uit van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland - Midden (VGGM) met ruim 660.000 inwoners.

Gemeenten in de Veiligheidsregio zijn verantwoordelijk voor het informeren en opvangen van inwoners, slachtoffers registreren en voorzien in primaire levensbehoeften, milieuzorg en nazorg zoals schade-afhandeling, herdenkingsdiensten en andere vormen van collectieve rouwverwerking. Voor de bevolkingszorg bij rampen is er een piketregeling waar de gemeente (o.a. kabinet en communicatie) bij is aangesloten. De methode voor bekwame bevolkingszorg bij de rampenbestrijding en crisisbeheersing is de processen vooraf goed organiseren en voortdurend oefenen met de betrokken functionarissen.

Preventie wordt voor de rampenbestrijding steeds belangrijker. De kans verkleinen op grote branden of andere gevaarlijke situaties gebeurt met adviestrajecten en met voorwaarden bij vergunningverlening, gecombineerd met controle en handhaving en met campagnes die bewoners aanmoedigen tot veilig gedrag en informeren over hoe zij op calamiteiten het beste kunnen reageren. Adequaat handelen bij rampen en crises zit bovendien in de voorbereiding, door plannen te vervaardigen, zoals het regionale crisisplan en de ontruimingsplannen per bedrijf. En ook door alle betrokkenen uitgebreid op te leiden, intensief te trainen en in teamverband frequent de diverse rampenscenario's te oefenen.

In dit hoofdstuk bespreken wij de externe veiligheid, brandveiligheid, ongevallen met explosieven en als vierde de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

5.1. Externe Veiligheid

Binnen de grenzen van de gemeente Arnhem vinden risicovolle activiteiten plaats met gevaarlijke stoffen. Het risico bestaat uit kleine kansen op ongevallen met grote gevolgen voor een wijde omtrek. Het plaatsgebonden risico en het groepsrisico vormen samen de maat voor de externe veiligheid. Arnhem wil het bereikte veiligheidsniveau vasthouden zoals de raad op 9 maart 2015 heeft besloten.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Op sommige locaties in de stad, zoals bedrijventerreinen voor zware industrie en volgens het structuurplan ook in de stedelijke zone, wordt een hoger risico geaccepteerd dan op andere plaatsen. Daarom zijn op die locaties extra mogelijkheden beschikbaar voor de rampenbestrijding, de hulpverlening en de zelfredzaamheid van mensen.
De nieuwe Omgevingswet let ook sterk op het groepsrisico voor de omgeving. De gemeente Arnhem gaat samen met de relevante partijen een Omgevingsvisie opstellen waarin externe veiligheid onderdeel wordt. Na de Omgevingsvisie komen de Omgevingsplannen. Dit leidt er toe dat het huidig kader externe veiligheid, dat nu over verschillende regelingen is verdeeld, overzichtelijker wordt.

5.2. Brandveiligheid

We willen de veiligheid van de inwoners vergroten door het verbeteren van de brandveiligheid. Want in Arnhem moet de brandweer jaarlijks circa zestig keer uitrukken voor woningbranden, die gevaarlijk zijn en veel schade veroorzaken.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Niet met blussen, maar met preventie. Zo worden met woningcorporaties jaarlijks afspraken gemaakt over preventieve woningaanpassingen voor latere levensfasen. Ook het gemeentelijke programma Zorg Dichterbij besteedt aandacht aan brandveilig wonen; hier neemt de gemeente de regie, via het programma Veiligheid, wat betekent dat de gemeente ervoor zorgt dat de juiste mensen om tafel komen.

Wat betreft doelgroepen, kunnen wij de brandveiligheid in Arnhem vooral verbeteren bij ouderen en bij sociale huurders. Volgens onderzoek hebben ouderen drie keer meer kans om te overlijden bij een woningbrand dan andere leeftijdsgroepen (Hagen, Van Ruijven, De Witte, & Van Zoonen, 2015). De verwachting is dat het aantal slachtoffers in deze leeftijdscategorie, als gevolg van de vergrijzing en het langer zelfstandig blijven wonen, in Nederland gaat stijgen. Daarom wil de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) met het WMO-loket, de wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams van de gemeente ouderen aanmoedigen om brandveiliger te leven. Voor de sociale huurders is de VGGM gestart met een regionaal project "Samen Brandveilig, woningcorporaties en brandveiligheid", om woningcorporaties besef te geven van brandveiligheid, zowel in het gedrag van medewerkers en huurders, als in het materiaalgebruik en de toegang van de gebouwen. Betrokken zijn Vivare, Volkshuisvesting en Portaal. De corporaties werken vanuit een nulmeting volgens het *Regieweb - Maturity Model Brandveiligheid*. Zo nodig ondersteunt de gemeente dit project met aanvullende prestatieafspraken voor leefbare veilige wijken, gelieerd aan de Arnhemse Woonprincipes 2025.

5.3. Ongevallen met explosieven

In Arnhem worden regelmatig explosieven aangetroffen die niet ontploft zijn. Vaak dateert deze munitie uit de Tweede Wereldoorlog en wordt die gevonden bij grond-, water- en wegwerkzaamheden. De spontane vondsten zijn kleine objecten met een potentieel grote impact. De projectmatige vondsten, bijvoorbeeld bij bouwprojecten, zijn groter, maar daarvan is de ontmanteling voorbereid. Het doel is om het dreigingsgevaar van het aantreffen van niet gesprongen explosieven te minimaliseren om daarmee schade en slachtoffers te voorkomen.

Hoe gaan wij ons doel bereiken?
Arnhem gaat kaarten bijwerken met inschattingen over locaties voor explosieven. Zowel bewoners als bedrijven kunnen die raadplegen. Op initiatief van de gemeenten Arnhem, Rotterdam, Lingewaard en Gouda is het Kennisplatform Blindgangers opgericht, waardoor de gemeenten kennis verzamelen om als vraagbaak en helpdesk te kunnen functioneren.

5.4. Rampenbestrijding en Crisisbeheersing

Arnhem wil als gemeente een stevige professionele Bevolkingszorg voor rampen en crises opbouwen, waarbij de opvang, registratie en nazorg van de slachtoffers een sterke basis krijgt in de regionale organisatie van de Veiligheidsregio. Eerder al kreeg het Arnhemse rampenplan een regionale basis, door het op te nemen in het Regionaal Crisisplan van de Veiligheidsregio, compleet met een regionaal risicoprofiel en een regionaal beleidsplan. Ook de rampenbestrijdingsplannen voor bijzondere bedrijven of locaties (deels wettelijk voorgeschreven) en andere specifieke plannen voor specifieke locaties hebben een regionale basis. De gemeenten bereiden zich zelf ook voor op gevaarlijke incidenten, met beproefde maatregelen en acties. Speerpunt is de zelfredzaamheid, met burgers die bij incidenten genoeg veerkracht hebben om al dan niet samen met anderen risico's te kunnen opvangen en genoeg kennis hebben om in gevaarlijke situaties adequaat te kunnen handelen.

De regionalisering van lokale verantwoordelijkheden naar de schaal van de veiligheidsregio, betekent dat de crisisbeheersingsorganisatie nu professioneel is, met scenario's voor calamiteiten en rampen die levensecht geoefend worden, opleidingsprogramma's voor alle betrokkenen en trainingen voor de uitvoerders.

Bevolkingszorg verbeteren, betekent een steviger positie organiseren bij de Veiligheidsregio voor een eigenstandige gemeentelijke kolom, die sterker en krachtiger kan optreden bij de opvang, registratie en nazorg van de bewoners. Daartoe is de Veiligheidsregio een project "Bouwen aan Bevolkingszorg" gestart, want tot dusver valt Bevolkingszorg bij de Veiligheidsregio nog onder de brandweer. De Veiligheidsregio kiest als leidraad voor de organisatorische verbetering de drie aanbevelingen uit de visitatie (2016):

- De verbinding tussen de bevolkingszorg en de veiligheidsregio beter en eerder organiseren;
- Terdege beseffen dat wij een zwaar beroep doen op de ambtenaren en de bestuurders, want als zich een ramp voordoet, is bevolkingszorg omvangrijk en stressvol;
- Geef de desbetreffende ambtelijke medewerkers onder leiding en aansturing van de coördinerend functionaris meer ruimte, want de gemeentelijke kolom moet eigenstandig als eenheid kunnen optreden.

6. Samenvatting

De kadernota biedt overzicht over de hele linie aan meer dan 20 veiligheidsonderwerpen en licht daar zeven prioriteiten uit. De doelen worden beschreven en er wordt aangegeven hoe we die willen bereiken. Een belangrijke ontwikkeling bij het bereiken van de doelen is het opstellen van een veiligheidsagenda per wijk, op maat gemaakt, passend bij de wijkproblemen en in lijn met de wijkgerichte aanpak volgens 'Van Wijken Weten'.

Situatie
Arnhemmers geven de stad hoge cijfers voor groen en cultuur. Terecht, ook de andere Nederlanders waarderen Arnhem hoog als groene en culturele stad. De onveiligheid in Arnhem ligt echter met 74,8 geregistreerde delicten per duizend inwoners boven het Nederlands gemiddelde van 48,9 geregistreerde delicten per duizend inwoners. Voor steden van 100.000 tot 300.000 inwoners ligt het gemiddelde op 57,9. Ook andere politiecijfers en statistische data vertellen het verhaal van een stad waarin nog mooie verbeteringen op het gebied van de veiligheid te behalen zijn.

Als eerste bij het aantal misdrijven in de stad. Het veiligheidsbeeld van Arnhem, met het gemiddeld aantal misdrijven van 74,8 per duizend inwoners, toont aan dat Arnhem hoog scoort op de lijst van steden met de meeste criminaliteit. Dit ondanks de daling van de cijfers in de afgelopen jaren. De omvang past niet bij Arnhem als veertiende stad in bevolkingsomvang.

Als tweede bij de veiligheid in de wijk. Arnhemmers geven voor leefbaarheid en veiligheid gemiddeld redelijke cijfers. Ze voelen zich nogal eens onveilig in de stad (36%) en in de eigen buurt (28%). Verontrustender wellicht is dat de percentages sterk verschillen per buurt.

Door de veiligheid te verbeteren liggen er kansen om ook het woonklimaat, het leefklimaat en het vestigingsklimaat in Arnhem te vergroten. Arnhem is dus sterk gebaat bij een verhoogde inzet voor veiligheid.

Oorzaken
Er is geen beeldbepalende gebeurtenis of doorslaggevend issue die de veiligheidssituatie van Arnhem heeft bepaald. De matige scores vertonen zich over de hele linie en lijken historisch geleidelijk aan zo gegroeid. Tussen de wijken worden er grote verschillen geconstateerd op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. Dit vindt zijn oorsprong onder andere in de ligging, de bevolkingssamenstelling, de woningbouw en aanwezige voorzieningen. Dit bepaalt mede de complexiteit van de aanpak om de veiligheid te verbeteren. Het vraagt waar nodig om een brede aanpak om de wijk en de stad vooruit te helpen waarbij Veiligheid als vliegwiel kan werken. Verschillende thema's in deze kadernota geven hiertoe een aanzet.

Doel
Het doel is wellicht nieuw en verrassend, maar bij nader inzien ook haalbaar en praktisch: een veiligheidspeil bereiken dat past bij een centrumstad met meer dan 100.000 inwoners. Het liefst voor alle thema's maar als eerste zeker voor de prioriteiten. En dat doel geldt ook voor elke wijk.
Een hoog ambitieniveau betekent uiteraard dat een hoge inzet nodig is, met hulp van mensen, data en budgetten. De raad heeft al in gang gezet dat voor handhaving vijf extra formatieplaatsen beschikbaar zijn. Tevens draagt het coalitieakkoord, waarin € 300.000,= beschikbaar is gekomen voor Veiligheid, daar in positieve zin aan bij.

Methode
Leidende gedachte bij de strijd tegen onveiligheid is, dat misdaad niet mag lonen. Werken wel degelijk en een opleiding volgen zeker ook, maar misdaad niet.
Wij hanteren de beproefde methoden en daarnaast bouwen wij vier methoden uit waar wij ervaring mee hebben, verrijkt met nieuwe partners, nieuw maatwerk per wijk, nieuwe wettelijke mogelijkheden en nieuwe data-mogelijkheden.

1. Als eerste onze *netwerkmethode*. Onze samenwerking als gemeente met veiligheidspartners hebben wij eerder uitgebreid met organisaties voor zorg en welzijn, nodig bij de bestrijding van onder meer jeugdcriminaliteit, mensenhandel en gevaarlijke personen met verward gedrag. Deze vorm van samenwerking breiden wij nu verder uit naar maatschappelijke organisaties, zoals corporaties, verenigingen van eigenaren, brancheorganisaties en beroepsverenigingen, onder meer bij de bestrijding van illegale hennepteelt, drugshandel en discriminatie.
2. Als tweede gaat de gemeente aansluiten bij de wijkaanpak, dus specifiek *wijkgericht de onveiligheid* bestrijden in lokale buurtcoalities met de wijkagent, het wijkteam Leefomgeving, de plaatselijke huurdersverenigingen, bewonersvereniging, jongerenverenigingen, winkeliersverenigingen tegen onder meer woonoverlast, verloedering en straatgeweld.
3. Als derde gaat de *burgemeester de wettelijke bevoegdheden* optimaal en effectief benutten voor Arnhem, zoals de bevoegdheden voor vergunningverlening, contactverboden, gebiedsverboden, het sluiten van panden wegens overtredingen en de mogelijkheid om een crisismaatregel op te leggen.
4. Als vierde de *Intelligence*, de dataverzameling en analyse. Met het vergroten van de informatiepositie door lokale data te ontsluiten, te verzamelen en te analyseren bestrijden we de ondermijndende criminaliteit. Met intelligence worden gedragspatronen, criminele netwerken en trends zichtbaar.

Prioritaire problemen oplossen
Al deze overwegingen over wat Arnhem nodig heeft, welke doelen haalbaar zijn en over welke methoden wij beschikken, leiden tot de volgende prioriteiten en verbeteringen.

1. *Omvang criminaliteit*. Omdat ruim elfduizend mensen in Arnhem per jaar slachtoffer zijn van een misdrijf waaronder woninginbraken, straatroven, overvallen en diefstallen; althans, er worden 75 misdrijven per duizend inwoners per jaar geregistreerd. We willen de omvang van het aantal misdrijven per duizend inwoners terugdringen naar een gemiddelde dat past bij een centrumstad met meer dan 100.000 inwoners. Met betrekking met de aanpak High Impact Crimes zetten wij de huidige activiteiten voort.

2. *Ondermijnende criminaliteit*. Omdat praktijken zoals witwassen, drugshandel in alle vormen, illegaal gokken, direct of indirect de openbare orde aantasten en de samenleving ontwrichten. Wij werpen met onder meer de verruimde Bibob-onderzoeken barrières op en verbreden de samenwerking met nieuwe bondgenoten. Ook voor de buurtonveiligheid wordt het uitbreiden van bestaande netwerken toegepast: nieuwe lokale partners, weer te geven in de wijkveiligheidsagenda's. Het verzamelen van data en het analyseren om criminele netwerken bloot te leggen krijgt eveneens de aandacht.

3. *Woonoverlast.* Omdat woonoverlast één van de gemeenste vormen van overlast is in het dagelijks leven van wijkbewoners. Wij gaan het tegen met tijdige handhaving, dossiervorming en met het toepassen van de nieuwe bevoegdheid van de burgemeester tot het opleggen van een gedragsaanwijzing. In bijzondere gevallen kan dit ook een tijdelijk huisverbod inhouden van de overlastpleger, zodat waar nodig de dader vertrekt en niet het slachtoffer. Woonoverlast wordt per wijk teruggedrongen, ook breder en op langere termijn, maatgericht per wijk, in nieuwe wijkveiligheidsagenda's.

4. *Discriminatie.* Omdat het levens vernietigt. Wie zich verstoppen moet, kan niet bijdragen aan de samenleving. Wij gaan dit misdrijf tegen door het voortdurend te agenderen, de aangifte te vergemakkelijken, de opname ervan te professionaliseren en het meldpunt positie te geven.

5. *Huiselijk geweld.* Omdat het levens en generaties kapot maakt. Met een integrale aanpak vanuit verschillende programma's (zorg, sociaal, veiligheid) wordt hier aandacht aan gegeven. We maken er per geval zo snel mogelijk een einde aan door vroeg te signaleren, meldplicht te introduceren voor professionals en tijdelijke contactverboden uit te vaardigen door de burgemeester. Indien nodig wordt gepaste zorg en hulpverlening geboden aan het slachtoffer.

6. *Personen met verward gedrag.* Omdat het aantal meldingen in Arnhem sterk toeneemt en er veiligheidsrisico's aan verbonden zijn. Hiertoe wordt een sluitende aanpak in samenwerking met andere beleidsprogramma's georganiseerd. Wij reduceren het aantal meldingen over personen met verward gedrag door het bieden van passende zorg, hulp en veiligheid en, indien de problematiek er om vraagt, met verplichte gesloten opnamen, toe te passen als crisismaatregel door de burgemeester.

7. *Jeugdcriminaliteit.* Omdat deze vorm van criminaliteit ingrijpend is voor de jongere in de persoonlijke ontwikkeling en impact heeft op de samenleving en mogelijk kan escaleren naar zware criminaliteit. Bij tijdige signalering en passende maatregelen in het kader van drang en dwang, gekoppeld aan vormen van zorg en hulpverlening is veel winst te boeken; vooral ook preventief bij de broertjes en zusjes. De gemeente hanteert een sluitende lokale aanpak van preventie tot resocialisatie, met als leidende notie: zoveel mogelijk regie voor de jongere en de ouders.

Als de Kadernota Veiligheid staat, volgen de veiligheidsagenda's per wijk. Indien per thema nodig en van toepassing worden uitvoeringsplannen opgesteld. Daarin wordt beschreven wat er wordt gedaan, hoe dat wordt bereikt en wat hiervoor aan inzet en middelen nodig is. Want het succes van het beleid zit in de kwaliteit van de uitvoering!

Geachte collega's,

De fractie van de SP verzoekt het onderwerp 'aanpak radicalisering - brandjes blussen in plaats van voorkomen?' voor bespreking te agenderen.

De fractie van de SP wenst met de portefeuillehouder, burgemeester Marcouch en de overige fracties uitgebreid van gedachten te wisselen over dit onderwerp. Ter voorbereiding zullen wij nog informatieve vragen stellen, zodat de antwoorden kunnen worden betrokken bij de agendering van het onderwerp.

De aanleiding voor het agenderingsverzoek is een hedenmorgen gepubliceerd onderzoek van omroep Gelderland over de aanpak van radicalisering in de Gelderse hoofdstad.

Arnhem heeft een probleem met radicaliserende moslimjongeren. Eind september werden verschillende terreurverdachten in Arnhem opgepakt. Nederland haalde opgelucht adem. Een mogelijke aanslag was voorkomen dankzij kordaat optreden van politie en veiligheidsdiensten. De weken daarop volgend mocht Burgemeester Marcouch uitgebreid toelichting geven in de media over de 'Arnhemse aanpak' en ook de gemeenteraad van Arnhem boog zich op verzoek van de SP fractie over het onderwerp.

Een greep:

Parool 17 oktober:

Marcouch roemt de samenwerking van gemeente, politie, jongerenwerkers en andere instanties in een programma dat sinds 2012 geradicaliseerde jongeren volgt.

Interview Marcouch in Volkskrant
28 september:

‘We zitten er bovenop, zodat we zo veel mogelijk jongens eruit pikken. En we hopen er dan op tijd bij te zijn als ze snode plannen maken.’

Gelderlander 11 oktober:

ARNHEM - De Arnhemse aanpak van radicalisering functioneert afdoende. Meer geld dan de 400.000 euro van het Rijk die de stad jaarlijks voor dit doel krijgt is dan ook niet nodig. Dat vindt burgemeester Ahmed Marcouch. Hij zei woensdagavond tijdens het raadsdebat over radicalisering, aangevraagd door de SP.

Het onderzoek van omroep Gelderland zoals dat hedenmorgen naar buiten kwam, werpt echter een ander licht op de zaak.

Onder de kop ‘Kritiek op radicaliseringsaanpak Arnhem: 'Brandjes blussen in plaats van voorkomen' wordt verslag gedaan van het uitgebreide onderzoek. In het onderzoek komt duidelijke kritiek naar voren op de Arnhemse aanpak. In het bericht wordt dat als volgt samengevat:

- Op de afdeling van de gemeente die de radicaliseringsaanpak coördineert zou een ‘veiligheidscultuur’ heersen, met te veel aandacht voor de kerngroep van zo'n 23 geradicaliseerden en te weinig oog voor preventie.

- De ‘oren en ogen’ van de stad worden onvoldoende bij de aanpak betrokken, zeggen mensen in de wijken. Van de ‘warme band’ met minderheidsgroepen, waarvan de gemeente Arnhem spreekt, zou volgens sommigen geen sprake zijn.

- In 2016 werd een strategisch netwerk van professionals en wijkbewoners opgezet, maar dit is niet onderhouden en niet meer actief.

Ook het jongerenwerk wat op papier een belangrijke rol zou moeten spelen, lijkt niet te worden ingezet.

Het aanpakken en voorkomen van radicalisering is voor de SP en naar wij denken voor de gehele gemeenteraad, van het grootste belang.

De SP fractie heeft eerder navraag gedaan over de werking van de Arnhemse Aanpak en heeft aangegeven bereid te zijn om desnoods extra middelen uit te trekken om die aanpak succesvol te laten zijn. De burgemeester gaf toen aan dat alles gedaan werd, wat moest gebeuren, dat de aanpak goed functioneerde en dat er geen extra inzet nodig was.

Al met al zien wij in het onderzoek van Omroep Gelderland voldoende aanleiding om indringend met de portefeuillehouder over de Arnhemse aanpak van radicalisering te spreken.

Hoogachtend,

G.Elfrink

namens de fractie van de SP
in de gemeenteraad van Arnhem

Van: Gerrie Elfrink
Verzonden: maandag 19 november 2018
Onderwerp: Agenderingsverzoek SP over politie-sterkte Arnhem

Geachte griffier,

Wij verzoeken u de raadsbrief 'politie-sterkte', die wij afgelopen woensdag hebben mogen ontvangen, zo spoedig mogelijk te agenderen voor bespreking met de portefeuillehouder.

https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=b0ce4364-ea42-425b-af47-52c572877e62

Wij willen indringend met de portefeuillehouder van gedachten wisselen over het feit dat de portefeuillehouder kennelijk toestaat dat Arnhem in de basisteams in 13 agenten aan capaciteit laat lopen, terwijl Arnhem daar volgens het model wel recht op heeft en we daadwerkelijk elke agent op straat keihard nodig hebben.

Alvast dank.

Hartelijke groet,

Gerrie Elfrink
namens de SP fractie
gemeenteraad Arnhem

GEMEENTE
Arnhem

Datum : 15 november 2018
Contactpersoon : Kabinet
Telefoonnummer : 026 3775562

Aan: de leden van de raad

Onderwerp: politiesterkte

Geachte raadsleden,

In de afgelopen maanden is door het Regionaal Veiligheids Overleg (RVO) waarin de 78 burgemeesters van de politie-eenheid Oost-Nederland vertegenwoordigd zijn, onderzoek gedaan naar de verdeling van de politiecapaciteit voor de regio Oost-Nederland. Dit onderzoek had als doel te komen tot een actuele en op basis van objectieve criteria verdeelde capaciteit. De huidige verdeling was in 2011 tot stand gekomen en voor het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2019-2022 was een geactualiseerde sterkteverdeling noodzakelijk.

In het bestuurscollege (bestaande uit de de 78 burgemeesters) van 31 oktober 2018 is het model voor de verdeling van de politiesterkte vastgesteld en is unaniem een voorgenomen besluit genomen over de nieuwe verdeling over de districten en over de basisteams in de eenheid Oost-Nederland. Op basis van deze nieuwe verdeling krijgt ons district Gelderland-Midden er operationele en recherche capaciteit bij. Door middel van deze brief wil ik u informeren over wat de nieuwe verdeling betekent voor het district Gelderland-Midden.

De nieuwe verdeling is tot stand gekomen op basis van een model dat voor alle politie-eenheden hetzelfde is, het HBVS+. In dit model worden de werklast, denk daarbij aan het aantal misdrijven, uitrukken, aangiftes en ongevallen, en ook de omgevingskenmerken als demografische ontwikkeling in gemeentes en bijvoorbeeld aanwezige horeca meegenomen. Het gehanteerde model stelt het bestuur, samen met de politie, in staat om nu en in de toekomst de politiesterkte op basis van objectieve criteria te verdelen. In onderstaande tabel is de uitkomst van de berekening met dit model opgenomen in de middelste kolom.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

District Gelderland-Midden	Huidige operationele capaciteit	HBVS+	Nieuwe operationele capaciteit
Leiding District Gelderland-Midden	2,0	2,0	2,0
Basisteam Veluwe Vallei-Noord	87	84,1	87
Basisteam Ede	101,7	120,7	114,6
Basisteam Veluwe Vallei-Zuid	84,4	74,0	78,4
Basisteams Arnhem (Noord en Zuid)	212,8	266,2	252,9
Basisteam Rivierenland-West	83,3	67,6	71,7
Basisteam Ijsselwaarden	68,9	58,1	61,6
Basisteam Rivierenland-Oost	90,1	74,2	78,7
Flexteam Gelderland-Midden	15,6	15	15
Districtsrecherche Gelderland-Midden	93,3	103,3	103,3
Totaal	**839,1**	**865,2**	**865,2**

Op basis van het gehanteerde model neemt de operationele capaciteit voor Gelderland-Midden met 26,1 toe. Ondanks deze toename is het nog altijd een kwestie van de schaarste verdelen, dus we moeten keuzes blijven maken over hoe we operationele capaciteit inzetten. In de tabel is te zien dat de nieuwe verdeling betekent dat er binnen ons district capaciteit verschuift tussen een aantal teams. Het ene team gaat er in sterkte op vooruit, het andere team niet, of moet zelfs wat capaciteit inleveren. In het Districts Veiligheids Overleg (DVO) hebben de burgemeesters van het district met elkaar besproken op welke manier we er voor kunnen zorgen dat de kwaliteit van de politiezorg in de hele regio op peil blijft en basisteams levensvatbaar blijven.
Door, op basis van advies van de politie, de scherpe kantjes af te halen van de oorspronkelijke berekening zijn we tot overeenstemming gekomen over een verdeling waarbij alle basisteams in tact blijven. Deze verdeling staat in de laatste kolom van de tabel.

Voorop blijft staan dat waar werk is, altijd politiecapaciteit zal zijn om het werk aan te pakken en waar mogelijk de problemen op te lossen. We blijven intensief samenwerken en elkaar helpen zodat de politie daar is waar het nodig is. De lokale driehoek is aan zet om de politie inzet te bepalen.
De verdeling van de wijkagenten en het basisprincipe aantal van 1 wijkagent op 5000 inwoners blijft overeind.

Ik hoop u door middel van deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

A. Marcouch
Burgemeester

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Toezeggingen

Informatie

ID	319
Titel	Amendement 18A28 'Veiligheidsprioriteiten samen stellen'
Datum	9-11-2018
Agendapunt	**Politieke Avond 2018** (2.RZ.19.15 uur - 21.00 uur: Vaststellen Ontwerp Meerjarenprogramma Begroting 2019-2021 & Vaststellen Belastingverordeningen 2019 (1e gedeelte)) woensdag 7 november 18:45 tot 23:15 Stadhuis
Toezegging	Portefeuillehouder Marcouch heeft toegezegd bij de behandeling van de MJPB 2019-2022 d.d. 7 november dat ten aanzien van de door de raad vast te stellen prioriteiten binnen het veiligheidsbeleid geen bestedingen plaatsvinden alvorens de raad een besluit hierover heeft genomen.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch
Deadline	
Stand van zaken	
Datum afdoening	
Bijlage(s)	

Aan de gemeenteraad

Datum	: 26 juni 2018
Documentnummer	: 255899
Contactpersoon	: Niels Emeis
Telefoonnummer	: 026-3775285

Onderwerp: Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018

Geachte voorzitter en leden,

Hierbij stel ik u voor kennis te nemen van het uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2018'. Het doel van het uitvoeringsplan is het versterken van de aanpak van radicalisering; Een extra impuls, uitbreiding en verbreding van activiteiten die grotendeels al zijn gestart en dienen ter verbetering van de veiligheid en het samen leven in Nederland door de aanpak van radicalisering (van vooral jongeren) in Arnhem en de regio. Het uitvoeringsplan kent zowel preventieve als repressieve activiteiten. Acties gericht op het individu en op groepen. Activiteiten ter verbreding van kennis van, informatie over en inzicht in de problematiek en aanpak van radicalisering.

Op 26 april 2108 is een kamerbrief preventie radicalisering verschenen waarin het kabinet aangeeft de inzet op de lokale aanpak van radicalisering in de komende jaren te gaan verdiepen en verbreden. Dit omdat radicalisering niet alleen de democratische rechtsorde ondermijnt maar ook de ontwikkeling van jongeren en jong volwassenen en hun omgeving (gezinnen en gemeenschappen) schaadt. Ons doel is om dat te voorkomen, de schade waar nodig te beperken en de maatschappelijke weerbaarheid te vergroten. Een integrale aanpak, waarin repressie en preventie elkaar aanvullen, blijft nodig om bestaande extremistische bewegingen te bestrijden en nieuwe aanwas te voorkomen.

Het voorliggend Uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2018' beschrijft de aanleiding, stand van zaken en de doelen en activiteiten van de aanpak voor het lopende jaar. Daarin komen de planning en uitvoering, de samenwerking, de benodigde inzet, de financiën en de wijze van evaluatie ter sprake.

Financiën en risico's
De gemeente Arnhem heeft van het Ministerie van Veiligheid & Justitie € 394.500,- ontvangen voor het versterken van de aanpak van radicalisering in 2018.

Voor 2019 en verder (tot 2021) kan de gemeente jaarlijks bij het Rijk een aanvraag indienen voor versterkingsgelden om de lokale aanpak verder te versterken en bestendigen. Aan het eind van ieder jaar zal de inzet van de gelden geëvalueerd en besproken worden en wordt gekeken welke middelen voor het jaar erop beschikbaar worden gesteld.

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Een aandachtspunt voor dit jaar, en de komende jaren, is om te bezien hoe de verschillende onderdelen van de aanpak vanaf 2021 geborgd en gefinancierd dienen te worden indien de versterkingsgelden wegvallen.

Met vriendelijke groet,

Ahmed Marcouch,
Burgemeester

Bijlage:
Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Uitvoeringsplan

Aanpak radicalisering 2018

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

Voorwoord ... 3

Aanleiding ... 4

1. Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer ... 7

2. Preventie ... 9
Informatie & voorlichting ... 9
Project Ongehoord ... 10
Samen in Arnhem ... 10
Oumnia Works Arnhem ... 11
Strategische netwerken ... 12

3. Repressie ... 14
Expertise ... 15
Signalering ... 15
Activiteiten Veiligheidshuis ... 16
Maatwerk ondersteuning ... 17
Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem" ... 18

4. Duidingspool & Expertise Oost-Nederland ... 19
Duidingspool & Expertisecentrum Oost-Nederland ... 19

5. Financiën ... 21

6. Communicatie ... 22

7. Evaluatie en verantwoording ... 23

Voorwoord

Dit uitvoeringsplan waarmee Arnhem radicalisering tegengaat, professionals wegwijs maakt en jongeren weerbaar, is erg praktisch. Het gaat erom dat jongerenwerkers, docenten en andere mede-opvoeders van jongeren een speciaal oog krijgen voor de eerste signalen van radicalisering. Dat zij die niet negeren, maar tijdig bespreekbaar maken en indien nodig hulp inschakelen. Achter dit uitvoeringplan ligt de visie zoals die de afgelopen tien jaar is uitgekristalliseerd tussen de ministeries, de veiligheidsdiensten en gemeenten als Arnhem waar jihadisten zich relatief vaak gemanifesteerd hebben.

Het is belangrijk dat in Arnhem en in omliggende gemeenten de partners elkaar intussen weten te vinden, wat betreft kennis, expertise en uitvoering. Want radicalisering is een veelkantig probleem dat gebaat is bij een benadering vanuit diverse kanten. De één verklaart radicalisering met persoonlijke teleurstellingen, de ander met boosheid over de dubbele maat in de samenleving. De één legt de nadruk op de leeftijdsfase inclusief de zoektocht naar identiteit en de behoefte aan superieure heldendom, de ander op maatschappelijke factoren als armoede of discriminatie op de arbeidsmarkt.

De werkelijkheid is, kan ik zeggen als iemand die zelf een radicaliseringsproces heeft meegemaakt, dat vrijwel al die factoren meespelen. Eén factor wordt daarbij echter vaak vergeten: de religieuze/ ideologische motivatie, geperverteerd en ontspoord door haatdragende ideologen en misbruikt door ronselaars die soms rondhangen rond moskeeën en bovendien via de sociale media tot in de slaapkamer van moslimjongeren binnendringen. Als wij dat over het hoofd zien, vergeten wij ook een belangrijke oplossingsrichting: die van de opvoeders. De moslimouders die een belangrijke rol hebben in het bijbrengen van het besef dat de vrijheid om te zijn wie je bent een universele waarde is, zowel in onze democratie en rechtsstaat als in de diverse levensbeschouwingen en religies die Nederland rijk is.

Daarom is de moslimgemeenschap de bondgenoot van onze samenleving tegen radicalisering. Het is goed om die als lokale overheid daarin te erkennen en positie te geven met trainingen en met de opname in netwerken. De ouders verdienen de steun van de docenten, jongerenwerkers en hulpverleners, die opgroeiende kinderen mede vormen en opvoeden.

De terugkeerder uit het IS-strijdtoneel is anno nu onze grootste zorg, zo waarschuwen zowel de NCTV als de AIVD in diverse rapporten. De terugkeerders van nu zijn niet meer de uitreizigers van toen die vol spijt terug wilden toen zij zagen wat bij IS gaande was. De terugkeerders van nu zijn getraind in wapengebruik, hebben gevochten en zijn mentaal gehard, en zijn opgevoed als strijders. Recente terreuraanslagen zoals die in Parijs en Brussel zijn dan ook in gang gezet door terugkeerders. De politie heeft de informatie nodig om terugkeerders tijdig in het vizier te krijgen, richting onderzoek door het OM en vonnis door de rechter. Meestal eindigt dit in de detentie.

Daarbij hebben wij als lokaal bestuur vervolgens wel degelijk de opdracht om terugkeerders te re-integreren met school, werk en een huis en als professionals om ouders te helpen voorkomen dat gezinnen ontwricht raken, met kleine broertjes en zusjes die radicaliseren onder invloed van de terugkeerders.

De verwachting is gerechtvaardigd dat radicalisering tegengaan ook de komende jaren onze aandacht blijft vergen.

Ahmed Marcouch,

Burgemeester van Arnhem

Aanleiding

Een ambtsbericht van de AIVD over de potentiele uitreis van een drietal jonge Arnhemmers was in 2013 de aanleiding om radicalisering & jihadisme op de agenda te zetten. Vanaf het allereerste moment is dit door de gemeente Arnhem samen met het Openbaar Ministerie (OM), politie en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) opgepakt. De inzet richtte zich aan de ene kant op de terroristische dreiging die uit kan gaan van de geradicaliseerden en mogelijk gewelddadige extremisten. Aan de andere kant is geïnvesteerd in de verbinding en bewustwording in de stad en regio om radicalisering niet alleen tegen te gaan maar ook proberen te voorkomen.

Toen bleek dat radicalisering ook in Arnhem een actueel probleem was, is het direct zowel repressief als preventief opgepakt. Door het luisteren en in gesprek gaan met ouders, gemeenschappen en ook professionals die ongewild en vaak onverwacht te maken kregen met radicalisering is er een goed beeld ontstaan van de problematiek. Vervolgens is er gewerkt is aan verbinding en vertrouwen om zo te komen tot een breed en effectief lokaal netwerk. Vanuit die kennis en ervaring is er in de afgelopen jaren een lokale aanpak ontwikkeld. Inmiddels is deze aanpak landelijk een voorbeeld. Niet voor niets is Arnhem gevraagd om een expertisecentrum voor Oost-Nederland te zijn.

We hebben een breed netwerk en de benodigde kennis en ervaring is aanwezig. We kennen de spelers en de mensen weten elkaar te vinden en ook is bekend waar signalen kunnen worden doorgegeven. De aantallen waar het gaat om radicalisering zijn redelijk stabiel. Sinds begin 2017 is er een lichte daling waar te nemen maar het is lastig om dit als direct resultaat aan de lokale aanpak toe te schrijven. We zijn ons bewust dat we niet alles kunnen zien en voorkomen. Toch durf ik te stellen dat we er heel dicht op zitten en dat we de goede dingen doen. Zo zijn er voorbeelden waarbij effectief is geïntervenieerd en mensen weerhouden zijn uit te reizen of kwetsbare jongeren afgewend zijn van radicalisering. Het is moeilijk te zeggen in welke mate de inzet vanuit onze aanpak daaraan heeft bijgedragen maar dat zijn wel de resultaten waar we het voor (blijven) doen.

In eerste instantie waren de acties en interventies vooral gericht op het tegengaan van uitreis naar het strijdgebied en het in beeld brengen van het lokale netwerk van geradicaliseerden. Uit een analyse die eind 2013 is gedaan bleek dat er sinds 2009 een groep van ongeveer 8 Arnhemse personen zich had verdiept in de jihadistische ideologie van terroristische en antiwesterse organisaties, meestal gelieerd aan Al Qaida. Deze personen zijn in de jaren daarna (nog voor 2013) nagenoeg allemaal uitgereisd met het doel zich aan te sluiten bij terroristische groeperingen.

De analyse leverde ook het eerste beeld op van de totale groep geradicaliseerden die in Arnhem op dat moment aanwezig waren. Waarbij de groep die al sinds 2009 actief was de belangrijkste katalysator voor de radicalisering in Arnhem lijkt te zijn. De groep geradicaliseerden die eind 2013 in beeld was bestond naast deze 8 personen voornamelijk uit directe familie en vrienden van deze groep. In totaal waren er toen 17 personen in de leeftijd van 16 tot 35 jaar in beeld.

Eind 2016 was het netwerk uitgebreid en de bewustwording in de stad verhoogd waardoor er meer signalen en zorgen binnen kwamen. Mede daardoor liep was het aantal personen dat in beeld was op naar 28 in totaal. Daarvan waren op dat moment nog 5 personen in het strijdgebied. 5 personen waren teruggekeerd en nog 18 personen die als geradicaliseerd of potentiele uitreiziger in beeld waren. In de periode tot eind 2016 zijn er 6 personen tegengehouden die poogde uit te reizen om zich aan te sluiten bij terroristische organisaties in het strijdgebied. In diezelfde periode zijn er 8 Arnhemse personen strafrechtelijk vervolgd voor aan terrorisme gerelateerde aanklachten en 5 daarvan zijn ook

daadwerkelijk veroordeeld. Van 1 Arnhemse uitreiziger is duidelijk geworden dat deze in het strijdgebied bij gevechten om het leven is gekomen.

Op dit moment (juni 2018) heeft de gemeente nog 23 personen in beeld. Grotendeels betreft dit personen die ook al in 2016 in beeld waren. Nog altijd is er daarmee een substantieel netwerk van personen met het jihadistische gedachtengoed in Arnhem aanwezig. Wat zij ook uitdragen en waarmee zij anderen proberen te beïnvloeden en overtuigen. De casuïstiek is weliswaar in aantallen wat afgenomen maar de dreiging is nog altijd aanwezig.
De daling is overigens voornamelijk toe te schrijven aan verhuizingen van personen naar andere regio's. In die gevallen is het probleem niet weg maar valt deze onder de verantwoordelijkheid van andere gemeenten waarmee in die gevallen nauw contact en afstemming is. Een enkeling lijkt oprecht afstand genomen te hebben van het jihadistische gedachtengoed. In een aantal andere gevallen hebben jongeren die in beeld kwamen en waar zorgen waren op het gebied van radicalisering uiteindelijk toch andere keuzes gemaakt. Mede door inzet van familie en professionals zijn zij niet langer op dat gebied in beeld.

Begin 2014 is er gestart met een lokaal casusoverleg in het veiligheidshuis waarbij een start is gemaakt met de persoonsgerichte aanpak. Gericht wordt op een lokale groep personen met een jihadistisch en gewelddadig extremistisch gedachtengoed. Dat gaat dan om (potentiele) uitreizigers, terugkeerders, ronselaars, facilitators en financierders. Bij het overleg zijn vanaf het begin naast de gemeente ook het Openbaar Ministerie, Politie en een radicaliserings-expert betrokken. Later zijn ook andere partners zoals de Raad van de Kinderbescherming, Jeugdzorg en de Reclassering als vaste partners aangesloten. Door intensieve multidisciplinaire samenwerking, informatiedeling en afstemming is de persoonsgerichte aanpak binnen het veiligheidshuis tot stand gekomen. Deze kan zowel een verplicht als een vrijwillig karakter hebben en waar mogelijk wordt aangesloten bij lopende trajecten en reeds bestaande contacten. Zoals reclasseringstoezicht of jeugdzorg trajecten. Maar ook vanuit nazorg detentie, Leerplicht, Werk en Inkomen of wijkprofessionals kan er aandacht en begeleiding plaatsvinden.

Naast mogelijke strafrechtelijk stappen wordt bekeken wat een persoon nodig heeft op het gebied van wonen, inkomen en werk of studie om zijn/ haar leven op de rit te krijgen. Daarbij kan er afhankelijk van de situatie contact zijn, en kunnen interventies worden uitgevoerd, door o.a. de wijkagent, jeugdzorg, reclassering, trajectbegeleiding, jongerenwerker, zorgcoördinator, docent/ mentor, wijkwerker enz. Het doel van de contacten en de intensiteit verschilt per casus en wordt regelmatig besproken in het casusoverleg en waar nodig bijgesteld. Voorbeelden van trajectdoelen zijn duiding, risico-inschatting, controle maar ook ondersteuning/ advisering, zorg en het bieden van perspectief kan doel van de inzet zijn.

Naast de persoonsgerichte aanpak is er ook uitgebreid geïnvesteerd in bewustwording, training en signalering in de stad. Ondertussen zijn er meer dan 250 professionals getraind in het herkennen van en omgaan met radicalisering. Tevens zijn er meer dan 500 Arnhemmers voorgelicht over de problematiek en geïnformeerd waar ze met signalen terecht kunnen. Onder de getrainde Arnhemmers zijn naast professionals als (wijk)agenten en jongerenwerkers ook personen van onderwijsinstellingen, zorg & welzijnsorganisaties, sportverenigingen, islamitische (zelf)organisatie en moskeeën. Met deze getrainde en betrokken ogen en oren in de stad is een uitgebreid netwerk ontstaan. Mede daardoor is er een goed beeld van de geradicaliseerde personen in de stad en komen signalen en zorgen snel op de juiste plek. Niet in de laatste plaats komen deze zorgen en signalen uit de islamitische gemeenschappen in Arnhem. Bijvoorbeeld van ouders en familieleden die zich zorgen maken over de

ontwikkeling van hun dierbaren. En ook de moskeeën in de stad hebben hier aandacht voor en staan met ons in contact om dit tegen te gaan.

Tijdens gesprekken met bezorgde inwoners en betrokken professionals kwamen naast hun zorgen ook goede ideeën en initiatieven naar voren om de weerbaarheid van jongeren te vergroten en de voedingsbodem voor radicalisering en polarisering tegen te gaan. Samen met de collega's en partners op de gebieden van zorg & welzijn, integratie, jeugd en onderwijs zijn diverse initiatieven opgepakt. Initiatieven als 'Samen in Arnhem' en de toneelvoorstelling 'Niet meer zonder jou' waren vooral gericht op het vergroten van de bewustwording en het verbinden van inwoners in de aanpak van radicalisering en polarisering. Andere projecten zoals 'Training identiteitsvorming jongeren', No-Academy; fieldlab integratie en identiteit' en ook 'Vroegsignalering en Preventie' zijn in de afgelopen jaren ingezet om Arnhemse jongeren direct aan te spreken en te kijken waar deze konden worden versterkt en gestimuleerd om hen hier meer perspectief op een goede toekomst te geven.

De afgelopen jaren is niet alleen in de regio maar landelijk en internationaal veel ervaring en kennis opgedaan in de aanpak van radicalisering. Om te zorgen dat er geleerd wordt van elkaars ervaringen vindt regelmatig kennisuitwisseling plaats tussen gemeenten en de betrokken ministeries. De burgemeester sluit aan bij het Bestuurlijk-overleg met de ministers van J&V, SZW, BZK de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid en de burgemeesters van de steden die versterkingsgelden ontvangen. Ook ambtelijk is er regelmatig overleg en afstemming tussen de verschillende gemeenten samen met de adviseurs van de ministeries om de problematiek, de ontwikkelingen en de aanpak te bespreken. Goede ervaringen maar ook problemen en risico's worden hier met elkaar gedeeld en waar wenselijk en mogelijk ook lokaal toegepast.
Een van de resultaten van de opgedane kennis en ervaring in Arnhem is de regionale duidingspool die voor Oost-Nederland actief is. Experts en deskundigen worden daarbij op verzoek van casusoverleggen in Oost-Nederland ingezet om casuïstiek te duiden en advies te verstrekken aan de lokaal verantwoordelijke partijen die in de lokale aanpak betrokken zijn.

Vanaf 2016 ontvangt de gemeente Arnhem jaarlijks versterkingsgelden van de rijksoverheid waarmee een programmatische aanpak van radicalisering in Arnhem en de regio is opgetuigd. De manier waarop de lokale aanpak is vormgegeven en de onderdelen daarvan zijn beschreven in de uitvoeringsplannen die vanaf 2016 jaarlijks worden opgesteld. Ieder jaar wordt de aanpak samen met de driehoeks-partners en het ministerie J&V geëvalueerd en bekeken welke onderdelen en activiteiten kunnen worden aangepast of toegevoegd om de aanpak nog effectiever te maken.

1. Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer

Samen met vele partners in de stad en regio werkt de gemeente Arnhem al meerdere jaren aan het tegengaan en voorkomen van radicalisering. Ook in het afgelopen jaar is daar aan gewerkt door uitvoering te geven aan de activiteiten en projecten zoals beschreven in het uitvoeringsplan radicalisering Arnhem 2017. Ook voor 2018 heeft de gemeente Arnhem van het Rijk versterkingsgelden ontvangen om door te gaan met de lokale aanpak.

De activiteiten en projecten die in dit uitvoeringsplan worden beschreven passen in de brede aanpak zoals die in de afgelopen jaren in samenwerking en afstemming met lokale, regionale en landelijke partners tot stand is gekomen.

De aanpak richt zich op de volgende punten:

- Analyse van personen, groepen en systemen
- Verhogen van de bewustwording; betrekken en activeren van professionals en inwoners ten behoeve van het signaleren en voorkomen van radicalisering
- Regie en sturing op de aanpak van radicalisering
- Persoonsgerichte aanpak; maatwerk activiteiten en interventies gericht op individuen en groepen
- Professionalisering; investeren in de ontwikkeling van kennis en kunde door training, advies en ondersteuning
- Onderhouden en verstevigen van strategische netwerken en contacten met sleutelfiguren in de stad
- Preventieve activiteiten en projecten; in beeld brengen en tegengaan van gewelddadig extremisme lokaal en regionaal
- Regionaal expertisecentrum en duidingspool ter advisering en ondersteuning van de regionale aanpak van radicalisering

De aanpak is gericht op het beschermen van de democratische rechtstaat en het handhaven van de openbare orde en veiligheid in de stad. Waarbij uitdrukkelijk aandacht is voor de preventie van radicalisering en extremisme, het vergroten van de sociale cohesie en de weerbaarheid in de stad. Kenmerkend voor de wijze waarop de aanpak radicalisering in Arnhem vorm wordt gegeven is de uitgebreide en intensieve samenwerking met zowel betrokken burgers als organisaties. Op de onderwerpen die raken aan samenlevingszaken, jeugd en onderwijs wordt dan ook zowel bestuurlijk als ambtelijk gezamenlijk opgetrokken.

In de ontwikkeling en de uitvoering van de activiteiten wordt nadrukkelijk gekeken hoe de benodigde specialistische kennis kan worden overgedragen en de ervaring en inzet geborgd binnen het lokale netwerk van betrokken professionals. Eind 2018 zal de aanpak samen met de partners worden beoordeeld en kan er een nieuwe aanvraag voor de versterkingsgelden in 2019 worden ingediend. Dit alles gebeurt in nauwe samenwerking met niet alleen de lokale partners maar ook de ministeries van Justitie en Veiligheid en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De opzet van het programma is niet geheel nieuw en komt overeen met de structuur die is gekozen voor het uitvoeringsplan in 2016 en 2017. Een deel van de activiteiten en projecten die in de voorgaande jaren zijn gestart/ uitgevoerd zijn wederom, al dan niet aangepast, terug te vinden in het uitvoeringsplan voor 2018. Dit uitvoeringsplan beschrijft de activiteiten die in het kader van de aanpak van radicalisering zijn of worden opgezet. Deze activiteiten zijn in een samenhangend programma gegoten. Voor de uitvoering van de activiteiten en projecten is gekozen voor een programmasturing.

Dit programma valt in drie thema's uiteen;

1. **Preventie**
   Voorkomen van nieuwe aanwas en vergroten weerbaarheid

2. **Repressie**
   Tegengaan van radicalisering

3. **Regionaal kennis & expertise centrum**
   Ondersteuning en advies voor regio gemeenten in Oost-Nederland

De activiteiten in de aanpak van radicalisering die zijn beschreven in het uitvoeringsplan raken verschillende beleidsdisciplines en methodieken. Voor een goede afstemming, planning en sturing is coördinatie gewenst. Om dit te realiseren is een programmamanager aangesteld. Deze draagt zorg voor de regie en afstemming op de verschillende activiteiten en projecten. Met een verantwoording op tijd, geld en resultaat van de verschillende deelactiviteiten. Een belangrijke rol en taak daarnaast is zorgen voor een structuur waarbinnen het delen van expertise en kennis wordt gefaciliteerd. De manager opereert in opdracht van de portefeuillehouder veiligheid, de burgemeester van Arnhem. Naast de regie op het programma zorgt hij ook voor rapportages en verantwoording aan de bestuurlijke opdrachtgevers.

De programmamanager heeft ook een inhoudelijke rol op het specifieke onderwerp van radicalisering; hij speelt een rol bij het vergroten en verspreiden van kennis en het opbouwen en onderhouden van een netwerk. Lokaal, regionaal en landelijk.

Voor de kosten voor de inzet van de programmamanager wordt in 2018 een bedrag van € 50.000,- gereserveerd.

In dit uitvoeringsplan treft u per thema een beschrijving van de bijbehorende activiteiten aan. Vervolgens is er aandacht voor de financiën en de communicatie omtrent de aanpak van radicalisering.

2. Preventie

Voorkomen van nieuwe aanwas en vergroten weerbaarheid

Informatie & voorlichting

De gemeente heeft de afgelopen jaren meer dan 500 personen van diverse organisaties en instellingen geïnformeerd en/ of getraind over de problematiek en aanpak van radicalisering. Door het organiseren van informatiebijeenkomsten bij o.a. onderwijsinstellingen, zelforganisaties, buurtcentra en welzijnsorganisaties zijn professionals en betrokken burgers in staat gesteld signalen van radicalisering te herkennen en te duiden. Daarnaast worden hen tools aangereikt hoe met deze signalen om te gaan. De verwachting is dat radicalisering en extremisme ook de aankomende jaren nog de nodige aandacht vraagt. Het is dan ook de bedoeling om ook de komende jaren informatie-, voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen in te zetten om het bewustzijn in de stad nog verder te vergroten.

In de afgelopen jaren is extra aandacht uitgegaan naar veiligheidsprofessionals en jongerenwerkers in Arnhem. Voor beide zijn specifieke trainingen aangeboden en bijeenkomsten georganiseerd om niet alleen de kennis en bewustwording te vergroten maar ook de samenwerking te stimuleren. In het aankomende jaar willen we extra aandacht besteden aan professionals die op school en in de opvoeding met kwetsbare jongeren in aanraking komen.

Activiteiten

- Werkconferentie Weerbaarheid & Opvoeding
- Inventariseren van de behoefte voor informatie-/ voorlichtingsbijeenkomsten voor o.a. onderwijsinstellingen, sociaalmaatschappelijke-, zelforganisaties en betrokken burgers;
- Organiseren en faciliteren bewustwordings- en voorlichtingsbijeenkomsten.

Beoogd resultaat

In 2018 wordt er samen met de partners op het gebied van welzijn en onderwijs een werkconferentie georganiseerd om professionals op die gebieden beter te equiperen om de weerbaarheid van jongeren te vergroten.

Borging

De ervaring met eerdere bijeenkomsten leert dat naast de overdracht van kennis ook een duurzame relatie en verbinding met professionals en organisaties hiermee tot stand komt.

Planning

De werkconferentie zal plaatsvinden in het najaar van 2018.
De informatiebijeenkomsten zullen op verzoek gedurende het jaar in samenwerking en afstemming met de partners georganiseerd worden.

Kosten

Voor de werkconferentie Weerbaarheid & Opvoeding is een bedrag van € 15.000,-- euro beschikbaar
Daarnaast is in 2018 een bedrag van € 2500,- gereserveerd voor de organisatie en facilitering van een vijftal voorlichting- en informatiebijeenkomsten bij scholen, welzijns- of zelforganisaties.

Project Ongehoord

In het kader van het vergoten van de weerbaarheid wordt gestart met het project ongehoord. Hierbij worden lastig thema's waar jongeren in het dagelijkse leven tegenaan lopen bespreekbaar gemaakt. Bijvoorbeeld waar het gaat om discriminatie of uitsluiting op basis van hun geloof, achtergrond of geaardheid. Niet alleen school, op straat, in het uitgaansleven of in de media. Jongeren groeien op in een tijd van toenemende verharding, groeiende populariteit van extremistische groeperingen en de hang naar het zoeken van zondebokken voor de gevoelens van onvrede met de huidige situatie en angst voor de toekomst. Zij voelen zich tweederangsburgers en voelen zich niet onderdeel van de maatschappij of zetten zich er zelfs tegen af.
Vooral als overtuigingen botsen, kan het heel ingewikkeld zijn om met jongeren te praten over deze actuele kwesties en over hun rol in de samenleving. Over dat ze als individu rechten hebben, maar tegelijkertijd ook verantwoordelijkheden. Hoe zorgen we ervoor dat zij van binnenuit begrijpen waar onze samenleving op is gebouwd en krijgen zij ook ruimte om er kritische vragen over te stellen.

Bij dit project wordt de geschiedenis van onderdrukking in de 2de wereldoorlog gebruikt om in gesprek te gaan over hedendaagse ingewikkelde thema's. Dit draagt bij aan het besef en begrip voor jongeren die te maken krijgen met discriminatie of uitsluiting op basis van hun geloof, achtergrond, geaardheid, geslacht etc. Dit zal in eerste instantie uitgevoerd worden op VMBO scholen. Waarbij gebruik wordt gemaakt van jongeren van de school zelf om dit deze ingewikkelde onderwerpen bespreekbaar te maken met schoolgenoten en de weerbaarheid van jongeren op school te vergroten.

Activiteiten
- Project voorbereiding
- Werving scholen
- Werving peer-educators
- Onderzoek, verfilming en peertraining

Beoogd resultaat
Het project Ongehoord wordt door Turning Point in samenwerking en co-financiering met Veiligheid, Samenlevingszaken en Onderwijs in 2018 uitgevoerd.

Borging
Het project wordt in samenwerking met diverse partners opgestart waarbij ook gekeken wordt of dit uiteindelijk zonder financiële ondersteuning vanuit de gemeente kan worden uitgevoerd.

Planning
Het project zal in het voorjaar van 2018 worden opgestart en vervolgens doorlopend in 2018 worden uitgevoerd.

Kosten
Voor de uitvoering van het project Ongehoord is € 10.000,- gereserveerd.

Samen in Arnhem

De afgelopen jaren zijn er in samenwerking met interne en externe partners diverse activiteiten georganiseerd in, en met de stad in het kader van "Samen in Arnhem". Waarbij betrokken professionals en burgers van verschillende culturele en etnische achtergronden en religieuze en maatschappelijke stromingen met elkaar over thema's als discriminatie, vooroordelen en spanningen in Arnhem in gesprek gaan. De ervaring heeft geleerd dat dergelijke bijeenkomsten als zeer zinvol

worden ervaren. Het versterkt de onderlinge samenhang en met leert elkaar kennen door met elkaar in gesprek te gaan. De gemeente kan en wil hierbij een faciliterende en verbindende rol spelen.

Daarmee wil de gemeente burgers en organisaties in de stad stimuleren om zelf aan de slag te gaan rondom het thema "Samen in Arnhem". Het gaat hierbij om het faciliteren, verbinden en zichtbaarder maken van initiatieven die de bewustwording met betrekking tot radicalisering vergroten en de weerbaarheid daartegen versterken.

Activiteiten

- Vanuit de verschillende gemeentelijke beleidsvelden wordt via diverse netwerken (integratie, zorg, veiligheid e.a.) structureel contact onderhouden met de partners in de stad om de verbinding en samenwerking in stand te houden.
- Nieuwe en bestaande activiteiten van en door de stad aanmoedigen en waar nodig ondersteunen die bijdragen aan de sociale stabiliteit.

Beoogd resultaat

Ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan het vergroten van de weerstand

Borging

Inmiddels is het initiatief ook opgepakt door de collega's van samenlevingszaken waarbij o.a. vanuit het diversiteitsbeleid diverse activiteiten zijn/ en worden georganiseerd die voortkomen uit een aansluiten op de activiteiten van 'Samen in Arnhem'.

Planning

De activiteiten kunnen door het jaar heen plaatsvinden.

Kosten

In de versterkingsgelden van 2018 is door het ministerie van J&V geen geld beschikbaar gesteld voor activiteiten in het kader van Samen in Arnhem. Vanuit 2017 is er nog € 7500,- beschikbaar die ingezet worden voor de strategische netwerken van waaruit activiteiten georganiseerd worden die de bewustwording en weerbaarheid van de inwoners in Arnhem moeten vergroten.

Oumnia Works Arnhem

Oumnia Works is een vernieuwend educatief empowermentprogramma dat door en voor (moslim)moeders is ontwikkeld. Dit laagdrempelige programma is vanuit de behoefte van moeders ontstaan. Het belangrijkste doel van “Oumnia Works” is moeders extra bagage mee te geven om hun kind te helpen zich staande te houden in een maatschappij die hoge eisen aan hen stelt. Veel (moslim) jongeren voelen zich niet erkend en niet gewaardeerd in de westerse samenleving. Zij zijn op zoek naar zichzelf. Tijdens die zoektocht raken sommige jongeren zichzelf of de aansluiting met de samenleving kwijt. Dat kan ertoe leiden dat zij radicaliseren. Moeders zijn als geen ander in staat om vroegtijdig signalen te herkennen en hun kind te beschermen tegen afglijden. Het programma Oumnia Works helpt hen daarbij. Oumnia Works is een interactieve training waarin kennis wordt overgebracht, maar ook vaardigheden worden ontwikkeld. De deelneemsters leren van de trainster, maar ook en vooral van elkaar.

Activiteiten

- Voorbereiding en uitvoering van de training Oumnia Works die bestaat uit zeven bijeenkomsten.
- Het gaat hier om twee groepen vrouwen uit verschillende Arnhemse wijken die gedurende 7 bijeenkomsten worden getraind.

Doel
Het trainen en ondersteunen van Arnhemse moeders om vroegtijdig zorgelijke signalen van jongeren in de wijk op te pikken en te zorgen dat ze tijdig de juiste hulp krijgen.

Planning
Het gaat om twee groepen van 10 - 15 moeders die in 2018 gedurende 7 weken getraind worden.

Borging
Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat na afloop van deze trainingen er een duurzaam Arnhems netwerk is dat zich pro-actief inzet om de weerbaarheid in Arnhem te vergroten. Om dat te bewerkstelligen zal ook aansluiting en verbinding worden gelegd mat de al aanwezige netwerken en initiatieven in de stad.

Kosten
Voor een tweetal trajecten uitgevoerd door Oumnia works is € 12.000,-- gereserveerd.

Strategische netwerken

In het omgaan met en het voorkomen van maatschappelijke spanningen, radicalisering en het betrekken en samenbrengen van gemeenschappen is het van groot belang dat partners vanuit verschillende achtergronden en expertises elkaar weten te vinden en versterken. Door de inrichting van een lokaal, strategisch netwerk kunnen gemeenschappen, maatschappelijke partners en de gemeente structureel samenwerken. Een samenwerking die haar basis heeft in het gedeelde belang van een gezonde, vitale samenleving waarin iedereen de kans krijgt om zich te ontwikkelen en een volwaardig onderdeel van de maatschappij uit te maken. De doelstelling van het netwerk is om een netwerkstructuur te bieden waarbinnen maatschappelijke partners worden verbonden om gezamenlijk bij te dragen aan de lokale aanpak ter preventie van radicalisering en ter bevordering van de sociale stabiliteit. In de afgelopen jaren is een dergelijk stads breed netwerk van professionals van verschillende organisaties en instellingen tot stand gekomen. Voor de doorontwikkeling van de strategische netwerken wordt in een tweetal wijken pro-actief gezocht naar inbreng van ouders als toevoeging op het al bestaande netwerk.

Twynstra en Gudde zal een analyse uitvoeren in 2 Arnhemse wijken (Presikhaaf & Malburgen/Immerloo) om te bepalen wie en wat er nodig is om het strategisch netwerk in die specifieke wijken verder door te ontwikkelen. Dit om ook ouders aan te laten sluiten en hun ideeën en vragen mee te nemen in de wijkaanpak waar het gaat om radicalisering, polarisering en extremisme. De centrale vraag daarbij is: *'Welke sociale en maatschappelijke vragen ervaren ouders in Arnhem en in welke mate willen deze ouders een bijdrage leveren aan het oplossen van deze vragen in samenwerking met de professionals van maatschappelijke organisaties*'.

Activiteiten
- In beide wijken wordt een gesprek georganiseerd met zowel moeders als vaders. Waarbij zowel met 2 als derde generatie ouders wordt gesproken. Om ook de verschillende beelden daartussen in kaart te brengen.
- Naast ouders worden in beide wijken ook Wijkcoaches, Jongerenwerkers en wijkagenten betrokken.
- Opleveren van een rapportage met analyse en voorstel voor activiteiten die per wijk bijdragen aan het vergroten van de weerbaarheid van jongeren.

Beoogd resultaat
Inzicht in de vragen van ouders en aanknopingspunten voor activiteiten om de weerbaarheid van jongeren in deze wijken te versterken. Activeren en betrekken van ouders bij de lokale aanpak van radicalisering. Het strategisch netwerk moet een structureel platform zijn dat gevraagd en ongevraagd advies geeft en een bijdrage levert aan de weerbaarheid van de stad.

Planning
Het project dat uitgevoerd wordt door Twynstra en Gudde loopt van april 2018 tot eind 2018. De activiteiten vanuit de strategische netwerken vinden gedurende het jaar plaats.

Borging
De strategische netwerken worden breder ingezet dan alleen radicalisering. Ook voor ander maatschappelijke vraagstukken kan dit netwerk ingezet worden. Het is de bedoeling dat er vanuit het strategische netwerk initiatieven en activiteiten worden ontplooid ter versterking van de weerbaarheid van de stad. Het netwerk zal daarom in gezamenlijkheid vanuit veiligheid en samenlevingszaken worden gecoördineerd en minimaal 2 x per jaar bij elkaar komen.

Kosten
De kosten voor doorgang en de doorontwikkeling van de strategische netwerken inclusief de projecten in de wijken Presikhaaf & Malburgen/Immerloo zijn voor 2018 begroot op € 15.000,-.

3. Repressie

Tegengaan en aanpakken van radicalisering

Als onderdeel van de lokale aanpak zijn er een aantal gerichte preventie activiteiten gestart en in ontwikkeling:

- Het netwerk van geradicaliseerden in beeld brengen en houden;
- In beeld brengen van potentiele nieuwe aanwas;
- Ondersteuning van professionals in de begeleiding van (potentiele) radicalen;
- Coaching/ begeleiding door lokale experts van (potentiele) radicalen en bijbehorend gezin;
- Opzetten en begeleiden van activiteiten voor kwetsbare groepen.

Deze activiteiten worden gecoördineerd door, en vinden plaats in afstemming met, het casusoverleg. In de afgelopen maanden blijken deze activiteiten zowel het beeld van, en invloed op, (potentieel) radicalen te hebben verbeterd. Het verbeterde beeld brengt met zich mee dat de inzet op deze preventieve activiteiten toe neemt. Monitoring en begeleiding op dit gebied lijken de aankomende jaren noodzakelijk en onderstaande activiteiten worden (door)ontwikkeld om duurzaam inzetbaar te zijn.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de lopende en in ontwikkeling zijnde preventieve activiteiten met daarbij een toelichting op de reden en aard van activiteiten en wat de planning en de te verwachtte kosten zijn.

Professionalisering

Het is van belang dat de eerstelijnsprofessionals die werken op het gebied van radicalisering beschikken over de benodigde kennis en kunde om op dit complexe onderwerp effectief te kunnen zijn. Voor de eerstelijns-professionals zoals wijkagenten, jongerenwerk, welzijnswerk, jeugdzorg en leerplichtambtenaren zijn trainingen georganiseerd om te zorgen dat binnen de betrokken organisaties ook de benodigde kennis en kunde aanwezig is om met deze complexe materie aan de slag te gaan.

Activiteiten

- Inventariseren waar verder professionalisering nodig is (in ieder geval onderwijs)
- Trainen van professionals en sleutelfiguren
- Processen en afspraken formaliseren

Beoogd resultaat

In 2018 zullen wederom ongeveer 60 professionals getraind worden.

Planning

Doorlopend in 2018.

Borging

De professionals die zijn getraind nemen hun kennis mee naar de organisaties waar ze werken. Zij worden daarmee een onderdeel van het uitgebreide netwerk van professionals en betrokkenen die zich op het gebied van radicalisering in de stad inzetten. Ook zijn zij daarmee voor ons het eerste aanspreekpunt binnen de organisatie of instelling indien er casuïstiek speelt in hun (werk)omgeving.

Kosten

De trainingen worden verzorgd door het Rijksopleidingsinstituut Tegengaan Radicalisering (ROR). De kosten hiervan komen dus niet voor rekening van de gemeente Arnhem.

Expertise

De inzet van een expert op het gebied van radicalisering en islamitische theologie is een essentieel onderdeel gebleken in de totstandkoming en ontwikkeling van de lokale aanpak. De zeer complexe materie en de hoeveelheid aan signalen en casussen maakt dat deze kennis en ervaring onmisbaar is. Voor het door ontwikkelen van de lokale aanpak is het dan ook van belang dat de expertise aanwezig blijft.

Activiteiten

- Inzet van expertise bij duiding en vervolg acties uit het casusoverleg
- Experts inzetten voor coaching en begeleiding van professionals en individuen

Planning

Doorlopend in 2018.

Borging

De advisering en ondersteuning door de expert gebeurt de afgelopen 3 jaar in afstemming met het casusoverleg. Waarbij zoveel mogelijk gebruik is en wordt gemaakt van lokale professionals om hun de ervaring en expertise te laten opdoen om een groot gedeelte hiervan lokaal te kunnen oppakken. Op specifieke onderdelen met name op het gebied van duiding zijn is externe expertise nog altijd noodzakelijk.

Kosten

In de versterkingsgelden van 2018 is voor de inzet van expertise € 32.500,- toegekend.

Signalering

Om signalen binnen te krijgen, en blijven krijgen, is het van belang dat we continu investeren in het netwerk om het wederzijds vertrouwen en de samenwerking te optimaliseren.
Een complicatie bij de signalering blijft dat radicalisering voor een groot gedeelte online en in het geheim plaatsvindt. Zelfs voor de directe omgeving zoals familie blijft het lastig om de signalen tijdig te herkennen en te interpreteren en is de (mate van) radicalisering vaak een verrassing. Het is van groot belang dat de signalen daarom vroegtijdig samenkomen zodat het mogelijk wordt om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken en acties op het tegengaan in te zetten. Daarom is veel tijd gestoken in het voorlichten van betrokken personen en instanties. In de afgelopen 3 jaar zijn ongeveer 400 Arnhemmers voorgelicht over radicalisering.

Met betrekking tot het signaleren van radicalisering in Arnhem is er in de afgelopen jaren een uitgebreid netwerk tot stand gekomen. Dat bestaat onder andere uit personen uit het onderwijs, politie, jeugdzorg, Raad van de Kinderbescherming, reclassering, Openbaar Ministerie, zelforganisaties, welzijnsorganisaties, maatschappelijke instellingen, diverse Arnhemse gemeenschappen en gemeenten uit de regio. Binnen het netwerk worden signalen en zorgen over individuen en groepen met elkaar gedeeld. Naast de getrainde professionals die in de wijken signalen ophalen zijn de politie en stafmedewerkers van de burgemeester 24 uur per dag bereikbaar voor signalen.

Activiteiten

- Breed multidisciplinair netwerk in stand houden en lokaal positioneren
- Korte lijnen met strafrechtelijke, maatschappelijke en bestuurlijke partners
- Samenwerking met landelijke organisaties zoals NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) en SMN

- Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren/ faciliteren voor betrokken partners en personen
- Afstemming met lokale gemeenschappen en organisaties
- Wekelijks bespreken van signalen in het Veiligheidshuis

Beoogd resultaat
Uitbreiden en in stand houden van het netwerk.

Planning
Activiteiten vinden gedurende het jaar plaats.

Borging
Om te zorgen dat signalen tijdig binnen blijven komen wordt er veel energie gestoken in het uitbreiden en in stand houden van het netwerk zowel lokaal, regionaal als landelijk. Daarbij wordt ook telkens gekeken hoe de lokale en regionale onderdelen in de aanpak kunnen worden verbeterd. Jaarlijks vinden er bijeenkomsten en conferentie plaats om de verbinding en betrokkenheid op specifieke domeinen te verbeteren.

Kosten
Geen aanvullende kosten. De kosten zijn onderverdeeld binnen andere activiteiten.

Activiteiten Veiligheidshuis

Wekelijks wordt binnen het Veiligheidshuis een casusoverleg gehouden, dat een regionaal karakter heeft. Het casusoverleg vraagt met name in de voorbereiding, verslaglegging en het bijwerken van de persoonsdossiers veel capaciteit vanuit de ondersteuning binnen het veiligheidshuis. Mede door de regionale functie van het veiligheidshuis is het aantal casussen die we behandelen in het afgelopen jaar behoorlijk toegenomen.

Elke week worden de casussen en eventuele nieuwe signalen besproken in het casus-overleg binnen het Veiligheidshuis. Voor ieder nieuw signaal worden afspraken gemaakt over hoe en door wie dit signaal verder wordt uitgediept. De gemeente heeft hierin de regierol. Om het groeiende casusoverleg effectief te kunnen houden is het van belang dat de ondersteuning goed georganiseerd is. Daarnaast vraagt het voeren van de regie over de lokale aanpak een structurele inzet op de sturing en controle van de activiteiten in de aanpak.

Op dit moment zet de gemeente Arnhem c.q. het Veiligheidshuis bij benadering twee formatieplaatsen in voor het onderwerp jihadisme en radicalisering. Om de regionale taak op een juiste en verantwoordelijke wijze te kunnen uitvoeren is uitbreiding van de inzet noodzakelijk.

Activiteiten
- Organiseren en voorzitten van wekelijks casusoverleg
- Verzorgen van agenda en verslaglegging van het casusoverleg
- Bewaken van de voortgang op uitgezette acties
- Professionaliseren en formaliseren van de werkwijze binnen het casusoverleg
- Inzet specialisten ter ondersteuning van het casusoverleg
- Trainen en professionaliseren van deelnemers casusoverleg
- Samenwerking initiëren en stimuleren tussen verschillende Veiligheidshuizen en casustafels
- Kennisdeling binnen de regio Gelderland-Midden

Beoogd resultaat
Organiseren, faciliteren en administreren van het wekelijkse casusoverleg.

Planning
Doorlopend

Borging
Het casuscasusoverleg is een vast onderdeel geworden van de activiteiten van het Veiligheidshuis in de regio Gelderland-Midden. Waarbij continu met de partners gekeken wordt waar deze is te verbeteren. Zo is een recente ontwikkeling dat ook signalen op het gebied van rechts-extremisme bij het overleg binnenkomen en kunnen rekenen op duiding en advisering vanuit het multidisciplinair overleg.

Kosten
Een gedeelte van de huidige kosten worden opgevangen in het reguliere budget van het veiligheidshuis. De kosten die worden gemaakt voor de extra inzet voor het faciliteren van bovenstaande activiteiten die samenhangen met het casusoverleg in het Veiligheidshuis worden geraamd op € 75.000,- voor 2018.

Maatwerk ondersteuning

In het casusoverleg wordt door de partners gezamenlijk per casus een persoonsgerichte aanpak opgesteld. Deze is gericht op het tegengaan van radicalisering. Naast het tegenhouden van potentiele uitreizigers is er daarbij ook aandacht voor terugkeerders/ facilitators/ ronselaars. Een onderdeel van de persoonsgerichte aanpak kan ook zijn de-radicalisering en/ of re-socialisering.
Dit gebeurt op dit moment veelal vanuit reguliere trajecten uitgevoerd door o.a. de gemeente, zorg- & welzijnswerk en reclassering. Daarnaast is er meer aandacht voor de ondersteuning van families die te maken krijgen met radicalisering (bijvoorbeeld in de vorm van uitreis, overlijden of terugkeer). De ondersteuning richt zich op families van radicaliserende en geradicaliseerde personen. Dat gebeurt door kennis en instrumenten voor de omgang met geradicaliseerde familieleden met als doel verdere radicalisering of het plegen van strafbare feiten te voorkomen, evenals radicalisering van broertjes, zusjes of andere familieleden tegen te gaan. Hierbij wordt in overleg en afstemming met de betrokken partijen en deskundige bekeken welke hulp en ondersteuning gewenst is.

Activiteiten
- Extra individuele begeleiding door professionals
- Coaching van professionals door experts
- Familieondersteuning voor het systeem

Beoogd resultaat
Gerichte inzet van experts en deskundigen ter ondersteuning van persoonsgerichte aanpak.

Planning
Waar noodzakelijk gedurende een traject.

Borging
Hiervoor geldt dat zoveel mogelijk door lokale deskundigen wordt opgepakt en uitgevoerd al dan niet met ondersteuning van experts en specialisten op de achtergrond. Dit om ook de lokale deskundigen te ontwikkelen. Door de complexiteit van de problematiek blijft het op onderdelen nodig om externe expertise of specialisten in te zetten.

Kosten
Bij de inzet in de vorm van de begeleiding/ ondersteuning vanuit de persoonsgerichte aanpak wordt gebruikt gemaakt van verschillende experts en professionals waarbij de uurtarieven uiteen lopen.
In totaal is voor de maatwerkondersteuning die ingezet wordt vanuit het casusoverleg een maximum van € 25.000,- begroot.

Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem"

Het afgelopen jaar is er in Arnhem een tweetal projecten uitgevoerd die gericht zijn op de vroegsignalering en preventie van radicalisering in Arnhem. Deze projecten zijn in samenwerking met lokale partijen en in afstemming met het casusoverleg ontwikkeld en uitgevoerd. De projecten en de resultaten zijn zowel met de kerngroep, regiegroep en NCTV gedeeld en zijn beoordeeld als een waardevolle toevoeging en zullen daarom ook in 2018 met inzet van de versterkingsgelden uitgevoerd worden. Een aantal activiteiten vanuit de projecten zijn inmiddels bij reguliere activiteiten in de wijk ondergebracht. In afstemming met de wijkteams en organisaties in de wijken wordt bekeken waar dat ook op andere onderdelen mogelijk is. Dit past bij de afspraken die gemaakt zijn met het ministerie om de activiteiten te borgen en/of onderdeel te laten zijn van reguliere werkzaamheden.
De voortgang en effectiviteit van deze projecten worden vanwege het belang van vertrouwelijkheid bekeken en beoordeeld in de lokale driehoek.

Activiteiten
- Project 'Vroegsignalering en preventie'
- Project 'Vroegsignalering en preventie 2'

Beoogd resultaat
Het doel is om kwetsbare jongeren weg te houden van radicalisering en signalen van (beginnende) radicalisering onder Arnhemse jongeren vroegtijdig op te vangen en vervolgens te duiden om zodoende met een persoonsgerichte aanpak jongeren voor radicalisering te behoeden.

Planning
Beide projecten lopen het gehele jaar. Aan het eind van het jaar worden beide project geëvalueerd en de voortgang voor 2018 bekeken.

Borging
Voor beide projecten geldt dat er specifiek gekeken wordt naar de mogelijkheid om onderdelen van de projecten waar wenselijk en mogelijk bij reguliere taken van maatschappelijke organisaties onder te brengen. In het geval van 'Vroegsignalering en preventie 2' is dat al deels gelukt doordat de wijkteams een gedeelte van de aanpak hebben 'overgenomen'. Ook voor andere onderdelen wordt bekeken waar en hoe dit mogelijk is.

Doordat het werk en de uitvoerders zeer gebaat zijn bij vertrouwelijkheid in hun werk gaan we hier niet verder op in. Zowel de burgemeester als de NCTV zijn op de hoogte van de inhoudt en de voortgang van de projecten.

Kosten
- De kosten voor het project 'Vroegsignalering en preventie' zijn begroot op € 50.000,- voor 2018
- De kosten voor uitvoering van het project 'Vroegsignalering en preventie 2' zijn begroot op € 25.000,- voor 2018

4. Duidingspool & Expertise Oost-Nederland

Duidingspool & Expertisecentrum Oost-Nederland

Arnhem heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan op het gebied van radicalisering en gewelddadig (religieus) extremisme. Daarbij is flink geïnvesteerd in kennis en kunde op dit onderwerp. Met als resultaat dat lokaal veel expertise aanwezig is. Deze expertise wordt nu al ingezet/ gedeeld met de andere gemeenten binnen de regio en in Oost-Nederland. In het komende jaar zal dat verder ontwikkeld worden.

Bij het bespreken van de doorontwikkeling van de lokale aanpak en de ondersteuning voor Oost Nederland is geconstateerd dat het goed kunnen duiden van casuïstiek aan de casustafel één van de belangrijkste fundamenten is voor het effectief opzetten van een effectieve aanpak van radicalisering. Doordat expertise om dat te kunnen doen schaars is, is het duiden van signalen tegelijkertijd ook een achilleshiel van de lokale aanpak. Het vergt specialistische kennis en expertise. Zorgvuldige duiding in het kader van radicalisering en het jihadisme is de basis voor een adequate persoonsgerichte aanpak en analyse van de lokale situatie. Bij een incompleet beeld bestaat het risico dat de bredere invloed op personen in de gemeente (de samenleving) en netwerkvorming niet of onvolledig in beeld komt en geduid wordt.

Daartoe is gekeken hoe andere casustafels in Oost-Nederland versterkt kunnen worden. Met als doel om in de gehele regio te komen tot een inhoudelijk én procesmatige goed werkend overleg vanuit waar afgestemde interventies worden uitgevoerd. Een eerste benodigde stap daarin is het versterken van de inhoudelijke beoordeling en duiding van de casuïstiek die besproken wordt in een multidisciplinair casusoverleg.

Om de ‘discipline radicalisering en jihadisme’ beter aan tafel vertegenwoordigd te hebben is het voorstel voor elke casustafel een duidingsspecialist beschikbaar te stellen. Expliciet niet met de bedoeling het duiden over te nemen, maar om een bijdrage te leveren aan de inhoudelijke beoordeling van casuïstiek. Het idee is dat vanuit de gemeente Arnhem een pilot gestart wordt waarbij een duidingspool wordt samengesteld van waaruit specifieke expertise bij gemeenten in Oost-Nederland op hun verzoek kan worden aangeboden.

Activiteiten
- Ondersteuning en begeleiding bieden bij lokaal ontwikkelde activiteiten
- Pro-actief aanbieden expertise en ondersteuning in regionale casus-overleggen
- Inzet van specialistische expertise bij het duiden en oppakken van nieuwe casuïstiek door duidingspool
- Regie, sturing en doorontwikkeling van de duidingspool.

Beoogd resultaat
Vanuit de duidingspool ondersteuning bieden aan casuïstiek m.b.t. radicalisering in Oost-Nederland.

Planning
De inzet vanuit de duidingspool zal doorlopen gedurende het jaar op verzoek van casustafels in Oost-Nederland plaatsvinden.

Borging
Indien het wenselijk is om de ondersteuning ook de komende jaren in regio Oost-Nederland voort te zetten zal financiering vanuit het rijk noodzakelijk zijn. Over de doorontwikkeling en de voortgang van de duidingspool is dan ook contact met het ministerie. Eind 2018 is er een evaluatie m.b.t. de werkzaamheden van de duidingspool aan de hand waarvan de voortgang besproken zal worden.

Kosten
De kosten voor de regionale ondersteuning door de duidingspool zijn begroot op € 50.000,- in 2018. De kosten voor het managen en de doorontwikkeling van de duidingspool in 2018 zijn begroot op € 25.000,-

5. Financiën

In totaal heeft de gemeente Arnhem van het rijk € 394.500,- ontvangen voor de aanpak van radicalisering lokaal en in de regio. Voor een aantal van de activiteiten in het uitvoeringsplan is nog een nadere inventarisatie nodig om de vraag/ behoefte te bepalen waarop het vervolg van de activiteit zal worden afgestemd. Dat maakt dat de uiteindelijke kosten en de verdeling van de kosten op onderdelen anders kan uitpakken dan hierin is beschreven. De programma coördinator is verantwoordelijk om te zorgen dat de totale uitgaven in ieder geval binnen de begroting van € 394.500,- blijven.

Dit bedrag wordt via een toevoeging aan het gemeentefonds naar de Gemeente Arnhem toe. Om dit ook te kunnen besteden aan de activiteiten in de lokale aanpak van radicalisering dient het te worden toegeschreven aan het budget veiligheid. Voor de versterkingsgelden zal dit moeten gebeuren via een raadsbesluit voor een begrotingswijziging. Deze zal tegelijkertijd met dit uitvoeringsplan aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering 2018	Activiteit	Budget	
		Versterkingsgelden 2018	Anders
Programmasturing	Programma coordinator	€ 50.000	
Preventie	Informatiebijeenkomsten (bewustwording en voorlichting)	€ 5.000	
	Werkconferentie Weerbaarheid en Opvoeding	€ 15.000	
	Project 'Ongehoord'	€ 10.000	
	"Samen in Arnhem"		€ 7.500
	Oumnia Works	€ 12.000	
	Strategisch netwerk van sleutelfiguren en organisaties	€ 15.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 1'	€ 50.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 2'	€ 25.000	
	Project Buro Zend-Uit	€ 5.000	
Repressie	Training & expertise		€ 37.950
	Professionalisering en ondersteuning VHH	€ 75.000	
	Persoonsgerichte aanpak (begeleiding/ ondersteuning)	€ 25.000	
	Specialistische inzet experts	€ 32.500	
Expertise en centrumfunctie Oost-Nederland	Duidingspool en expertisecentrum regio Oost-Nederland	€ 50.000	
	Managen en doorontwikkelen Duidingspool	€ 25.000	
	Totaal:	€ 394.500	

6. Communicatie

Zoals eerder in deze notitie aangegeven is communicatie over de aanpak belangrijk. Ten eerste om inzichtelijk te maken aan inwoners die zich zorgen maken wat de overheid doet. Daarnaast om hen die vragen hebben, signalen te willen doorgeven of op zoek zijn naar informatie te informeren. Uitgangspunt in de communicatie is dat we pro-actief zijn. Niet alleen reageren op vragen, maar ook actief zorgen dat de verschillende betrokkenen worden geïnformeerd. Zodat we duidelijk maken waar de overheid voor staat.

De communicatie richt zich op verschillende doelgroepen:

- Gemeenteraad en college
- Professionals
- Inwoners van Arnhem
- Veiligheidsregio Oost-Nederland

Communicatie over voortgang naar de gemeenteraad

- Periodiek informeren over voortgang en ontwikkelingen op het gebied van radicalisering en polarisering
- Informeren over de activiteiten die in het kader van de lokale aanpak radicalisering in Arnhem en de regio in 2018 worden uitgevoerd middels het voorliggende uitvoeringsplan 2018.

Communicatie met de stad, zowel inwoners als professionals en tussenpersonen:

- Inwoners kunnen met vragen, zorgen en eventuele signalen bij gemeente en politie terecht via de bestaande kanalen:
  Afdeling Veiligheid/ kabinet van de burgemeester: 026-3775285
  Veiligheid@arnhem.nl
  Klant Contact Centrum (KCC) van de gemeente (0900-1809)
  Politie/ wijkagent via 0900-8844.
- Landelijke hulplijn radicalisering voor ouders van radicaliserende kinderen. Deze hulplijn is bedoeld om bezorgde ouders en familieleden informatie, hulp en advies te bieden:
  Hulplijn Radicalisering: 06-81893529 Website: www.hulplijnradicalisering.nl
- Op www.arnhem.nl wordt informatie beschikbaar gesteld
- Informatie-, voorlichting- en netwerkbijeenkomsten in Arnhemse wijken voor o.a. wijkteams, zelforganisaties, sleutelfiguren en bezorgde inwoners

Communicatie met de veiligheidsregio Oost-Nederland:

- Middels een brief aan de burgemeesters van de gemeenten in Oost-Nederland wordt men geïnformeerd over de mogelijkheden van de inzet van de duidingspool voor ondersteuning en advisering in de lokale aanpak van radicalisering.

7. Evaluatie en verantwoording

Periodiek zal er middels een tussentijdse rapportage de stand van zaken en voortgang worden gedeeld in de lokale driehoek waarbij zij de mogelijkheid hebben om bij te sturen in het vervolg. Van de verschillende onderdelen en activiteiten in het uitvoeringsplan zal aan het eind van het jaar een evaluatie/ eindrapportage worden opgeleverd. Daarin worden de activiteiten, het bereik en de resultaten beschreven. Voor de persoons- en groepsgerichte aanpak geldt dat de inzet en activiteiten mogelijk privacy gevoelige informatie bevat die in dat geval niet in de rapportage zal worden opgenomen.

Aan het eind van het jaar zal er een financiële verantwoording in de richting van de NCTV worden afgegeven en wordt er ook in overleg bekeken hoe de aanvraag voor de versterkingsgelden van 2019 eruit zal gaan zien.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 1 mei 2018
Zaaknummer	: 225013
Contactpersoon	: Hans Haarler
Telefoonnummer	: 026 3771508

Onderwerp: Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit van 1 mei 2018 om het rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017" aan u aan te bieden. De rapportage is vanaf vandaag ook te vinden op www.arnhem.nl/stad_en_wijken/onderzoek_en_cijfers/publicaties .

Inleiding
Vanaf 2001 wordt tweejaarlijks door middel van een enquête onder de bevolking onderzoek gedaan naar de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem. Het onderzoek is een instrument om de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem gedurende meerdere jaren in haar ontwikkeling te volgen. De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt als onderlegger en geven, samen met andere onderzoeken, als belangrijke bron, input voor beleidskeuzes op het gebied van veiligheid en leefbaarheid. Het rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017" geeft inzicht in de uitkomsten van het onderzoek in 2017. Het bevat tevens een vergelijking van de uitkomsten ten opzichte van de landelijke cijfers en andere steden van vergelijkbare omvang.

Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"
Het rapport "Leefbaarheid en Veiligheid in de buurt 2017" laat over het algemeen een stabiel beeld zien van de ontwikkeling van de leefbaarheid en veiligheid in de afgelopen jaren. Ten opzichte van de uitkomsten van het onderzoek uit 2015 is er sprake van enkele marginale veranderingen met wisselende uitkomsten per wijk. Hoewel er verschillen zijn in waardering scoren alle wijken een voldoende voor de leefbaarheid. Het rapportcijfer dat inwoners geven voor veiligheid blijft ten opzichte van 2015 gelijk. Daarentegen is het gevoel van onveiligheid toegenomen. In grote lijnen is de uitkomst van het onderzoek te vergelijken met steden van een zelfde omvang.

Consequenties
Het rapport geeft een beeld over de beleving van de leefbaarheid en de veiligheid in de stad. Het rapport is belangrijk omdat het dient als een van de informatiebronnen voor het aanscherpen van (nieuw) beleid op thema's van leefbaarheid en veiligheid.

Communicatie

De rapportage is openbaar en wordt gepubliceerd op de website van de gemeente:
www.arnhem.nl/stad_en_wijken/onderzoek_en_cijfers/publicaties

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
- Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"

Rapport

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID IN DE BUURT 2017

Gemeente Arnhem
Februari 2018

COLOFON

Uitgave
I&O Research
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

Rapportnummer
2018/ 19

Datum
Februari 2018

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Auteur(s)
Wouter Andringa
Frank ten Doeschot (red.)

Bestellingen
Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting **6**
Leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Arnhem 6
Wijken vergeleken 7
Arnhem vergeleken 8

1. Inleiding **10**
1.1 Uitvoering onderzoek 10
1.2 Steekproef en respons 10
1.3 Representativiteit 10
1.4 Analyse 10
1.5 Leeswijzer 11

2. Leefbaarheid woonbuurt **13**
2.1 Rapportcijfers leefbaarheid, woonomgeving, woning en voorzieningen 13
2.2 Rapportcijfers per wijk 13
2.3 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de woonbuurt 18
2.4 Tevredenheid sociale voorzieningen in de woonbuurt 19

3. Sociale kwaliteit woonbuurt **21**
3.1 Algemene evaluatie woonbuurt 21
3.2 Sociale cohesie 23
3.3 Sociale buurtkracht 25
3.4 Actief in de buurt 27

4. Beleving buurtproblemen **29**
4.1 Algemene ontwikkeling buurtproblemen 29
4.2 Specifieke buurtproblemen 30
4.3 Aanpak buurtproblemen 35

5. Perspectief woonbuurt 37
5.1 Buurtontwikkeling afgelopen jaar 37
5.2 Buurtontwikkeling in de toekomst 41

6. Veiligheidsbeleving 45
6.1 Rapportcijfer veiligheid in de buurt 45
6.2 Veiligheidsbeleving 47
6.3 Aangiftebereidheid veel voorkomende delicten gestegen t.o.v. 2015 51

7. Arnhem vergeleken 53
7.1 Leefbaarheid woonbuurt 53
7.2 Overlast in de buurt 55
7.3 Veiligheidsbeleving 55

Bijlage 1. Responsverantwoording 58

Bijlage 2. Tabellen 60

Bijlage 3. Onderzoeksverantwoording 65

Bijlage 4. Vragenlijst 67

SAMENVATTING

Samenvatting

De gemeente Arnhem monitort sinds 2001 tweejaarlijks de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Het onderzoek 2017 is uitgevoerd onder een willekeurige steekproef van 14.000 Arnhemmers van 15 jaar en ouder. In totaal hebben 4.847 inwoners een geldige vragenlijst ingevuld, een respons van 35 procent. De resultaten zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en wijk om een zo representatief mogelijk beeld van de gemeente Arnhem te krijgen.

Leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Arnhem

Arnhemmers positief over leefbaarheid woonbuurt

Het rapportcijfers van inwoners voor de leefbaarheid, woonomgeving, woning en voorzieningen is een ruim voldoende tot goed. Ten opzichte van 2015 zijn inwoners positiever over hun woning. Inwoners zijn over de meeste voorzieningen wel tevreden. De waardering voor de hoeveelheid groen- en afval-voorzieningen en het aanbod van winkels voor dagelijkse boodschappen is gestegen. Aandachtspunten zijn het groenonderhoud, onveilige plekken en voorzieningen voor culturele activiteiten. Hiervan is de waardering gedaald ten opzichte van 2015.

Sociale kwaliteit woonbuurt voldoende, maar gedaald

In het algemeen geven Arnhemmers een positieve evaluatie van hun woonbuurt. Ten opzichte van 2015 is de evaluatie wel gedaald. Er zijn minder inwoners die hun buurt prettig vinden om te wonen. De sociale cohesie en buurtkracht zijn stabiel, alhoewel er minder inwoners zelf hulp, steun of informatie bieden aan buurtbewoners. Wel voelt driekwart van de inwoners zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt. Een vijfde van de inwoners heeft zich ook actief ingezet in 2017 met het helpen van buren of (organiseren van) activiteiten.

Toename verkeersoverlast en verloedering

De meest voorkomende buurtproblemen in Arnhem zijn verkeersoverlast (te hard rijden en parkeeroverlast), verloedering (hondenpoep en rommel op straat) en vermogensdelicten. Ten opzichte van 2015 ervaren inwoners meer verkeersoverlast en verloedering, specifiek is er een toename in agressief verkeersgedrag en vernieling.

Arnhemmers positief over toekomstige buurtontwikkeling

Er zijn iets meer inwoners die vinden dat de buurt in het afgelopen jaar achteruit gegaan is, dan vooruit. Wanneer het gaat om verwachtingen voor de toekomst zijn er duidelijk meer inwoners positief dan negatief, inwoners zijn ook positiever over de toekomst dan in 2015.

Gevoel onveiligheid toegenomen, maar rapportcijfer veiligheid gelijk

Inwoners van Arnhem voelen zich in 2017 vaker onveilig dan in 2015. Dit is te zien in onveiligheidsgevoelens in het algemeen, in de buurt, gevoel van onveiligheid in het Centrum, vertonen van vermijdingsgedrag en hoe veilig men zich voelt door (camera)toezicht op straat. Ondanks de negatieve ontwikkelingen is het rapportcijfer van inwoners voor de veiligheid in buurt gelijk gebleven.

Wijken vergeleken

In alle wijken van Arnhem is de beoordeling van de leefbaarheid, woonomgeving, woning, voorzieningen, algemene buurtevaluatie en veiligheid minimaal voldoende. Maar er zijn behoorlijke verschillen tussen de wijken. Arnhem is voor wat betreft de beoordeling van de leefbaarheid, veiligheid en overlast in de buurt grofweg in te delen in drie gebieden: Arnhem-Noord, Arnhem-Midden en Arnhem-Zuid.

- Arnhem-Noord: St.Marten/Sonsb.-Zuid, Klarendal, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp, Schaarsbergen e.o., Heijenoord/Lombok en Klingelbeek.
- Arnhem-Midden: Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, Presikhaaf (West en Oost) en Malburgen (West en Oost)
- Arnhem-Zuid: Elden, Elderveld, De Laar, Rijkerswoerd, Schuytgraaf en Vredenburg/Kronenburg

Hoge leefbaarheid en veiligheid in Arnhem-Noord

De wijken ten noorden en westen van het Centrum scoren positief ten opzichte van het gemiddelde van Arnhem in de beoordeling van leefbaarheid, veiligheid en overlast. Uitzonderingen zijn de wijken Geitenkamp - die consequent lager dan gemiddeld scoort - en Klarendal - die op een aantal onderdelen lager dan gemiddeld scoort. Het rapportcijfer voor de voorzieningen is goed in de wijken naast het Centrum, maar in de verder gelegen wijken Klingenbeek e.o. en vooral Schaarsbergen e.o. is het cijfer lager dan gemiddeld. Vermogensdelicten zijn in Arnhem-Noord relatief vaker een belangrijk buurtprobleem dan in de andere delen van Arnhem. Het buurtperspectief in het gebied is positief, in de zin dat er relatief weinig inwoners negatief zijn over de buurtontwikkelingen in het afgelopen jaar en in de toekomst.

Veel overlast in Arnhem-Midden, maar goede voorzieningen en buurtperspectief in Centrum

Het Centrum en de nabijgelegen wijken ten zuiden en oosten hiervan scoren over het algemeen lager dan het gemiddelde van Arnhem voor de verschillende aspecten van leefbaarheid, veiligheid en overlast. Het rapportcijfer voor de voorzieningen is in het Centrum wel beduidend hoger dan gemiddeld voor Arnhem. Het belangrijkste buurtprobleem in het Centrum is sociale overlast, verder is verloedering een relatief belangrijk probleem in de rest van het gebied. Een aantal wijken rond het Centrum heeft een positief buurtperspectief: in het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek is een groot deel van de inwoners positief over ontwikkelingen in de toekomst. In Presikhaaf en Malburgen-Oost (zuid) zijn de inwoners echter relatief pessimistisch.

Uiteenlopende perspectieven op de buurtontwikkeling in Arnhem-Zuid

In de wijken ten zuiden van Malburgen, rond Elden is het beeld zeer wisselend. Over het algemeen scoren de wijken gelijk aan of boven het gemiddelde van Arnhem wat betreft de verschillende aspecten van leefbaarheid, veiligheid en overlast. Elden is hierin opvallend met een hoge waardering voor leefbaarheid, woonomgeving, woning en sociale kwaliteit maar een lage waardering voor de voorzieningen. Het verschil tussen de wijken binnen het gebied zit vooral in het perspectief van bewoners op de buurtontwikkeling. Inwoners van Schuytgraaf zijn zeer positief over de buurtontwikkeling, terwijl inwoners van Elderveld, De Laar en Rijkerswoerd het meest negatief zijn van de hele gemeente. Verkeersoverlast is het buurtprobleem dat relatief het meeste voorkomt in het gebied.

Arnhem vergeleken

Om de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem in perspectief te zetten maakt de gemeente gebruik van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016[1] om te benchmarken. De gemeente Arnhem wordt vergeleken met het gemiddelde van de HEBANG-gemeenten[2], de grote steden[3] en het landelijk gemiddelde. Er wordt op drie onderdelen vergeleken: leefbaarheid, overlast en veiligheid.

Leefbaarheid

Leefbaarheid bestaat uit drie onderdelen. Het rapportcijfer leefbaarheid, het kental fysieke voorzieningen (onderhoud/aanbod groen, grijs) en het kental sociale cohesie
(thuis voelen, prettige buurt). De leefbaarheid in Arnhem is op twee van de drie onderdelen (fysieke voorzieningen en sociale cohesie) vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en grote steden. In de HEBANG-gemeenten is het cijfer leefbaarheid hoger dan in Arnhem. Landelijk is de gemiddelde leefbaarheid op alle onderdelen hoger dan in Arnhem.

Overlast

De benchmark overlast bestaat uit vier onderdelen: totale overlast, verkeersoverlast
(te hard rijden, parkeerproblemen, agressief verkeersgedrag), fysieke verloedering
(hondenpoep, rommel, vernieling) en sociale overlast (dronken mensen, groepen jongeren). Voor elk van de onderdelen gaat het om het percentage inwoners dat zelf veel overlast ervaart. Er is meer overlast in de buurt in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten en landelijk. Vooral verkeersoverlast en verloedering komen in Arnhem relatief vaak voor.

Veiligheid

De benchmark veiligheid bestaat uit het rapportcijfer veiligheid en de onveiligheidsgevoelens in het algemeen en de onveiligheidsgevoelens in de buurt. De veiligheid in Arnhem blijft achter bij het landelijk gemiddelde. Inwoners voelen zich in het algemeen veiliger in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten, maar op de veiligheidsbeleving in de buurt scoren de HEBANG-gemeenten beter.

---

[1] *In maart 2018 verschijnt de landelijke Veiligheidsmonitor 2017. Hierover zal apart gerapporteerd worden.*

[2] *Haarlem, Enschede, Breda, Arnhem, Nijmegen en Groningen*

[3] *Gemeenten met 100.000+ inwoners, de 31 grootste gemeenten van Nederland*

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

De gemeente Arnhem monitort sinds 2001 tweejaarlijks de leefbaarheid en veiligheid in de buurt in Arnhem. In de edities tot en met 2007 deed Arnhem in het kader van het Grote Stedenbeleid mee aan de landelijke monitor. In 2009 en 2011 heeft Arnhem meegedaan aan de landelijke Veiligheidsmonitor. In 2013 heeft Arnhem besloten om het onderzoek in eigen beheer uit te voeren. Ook in 2017 is het onderzoek naar leefbaarheid en veiligheid in de buurt in eigen beheer uitgevoerd. Voor de vergelijking van Arnhem op stadsniveau met een aantal andere steden en Nederland, maakt Arnhem gebruik van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016.

1.1 Uitvoering onderzoek

Voor de uitvoering van het onderzoek heeft de gemeente Arnhem onderzoeksbureau I&O Research ingeschakeld, dat ook de landelijke Veiligheidsmonitor uitvoert.

1.2 Steekproef en respons

Voor dit onderzoek is door de gemeente Arnhem een aselecte steekproef getrokken van 14.000 inwoners[4] uit de Basis Registratie Personen (BRP). Per adres is er maximaal één persoon geselecteerd. De steekproefomvang is zo gekozen dat er per wijk voldoende deelnemers zijn voor het doen van betrouwbare uitspraken op wijkniveau.

In totaal hebben 4.847 van de 14.000 geselecteerde inwoners een geldige[5] vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 35 procent. De respons is hiermee hoger dan bij de vorige editie in 2015[6].

1.3 Representativiteit

Door gebruik te maken van verschillende methoden van onderzoek (digitaal, schriftelijk en telefonisch) wordt geprobeerd om een zo breed mogelijke groep Arnhemmers te bereiken. In de praktijk zijn sommige groepen echter ondervertegenwoordigd (bv. jongeren, laagopgeleiden en allochtonen). Ook zijn bepaalde wijken ondervertegenwoordigd waardoor deze maar weinig meetellen in het gemiddelde resultaat van Arnhem. Op de uitkomsten van het onderzoek is daarom een weging toegepast, waarbij er wordt gecorrigeerd voor verschillen tussen de samenstelling van de netto-steekproef en de bevolking van Arnhem. Met de weging wordt gecorrigeerd voor verschillen in geslacht, leeftijd en wijk. Het gewogen bestand is op deze kenmerken hierdoor gelijk aan de Arnhemse bevolking. In bijlage 1 is de samenstelling van de netto-steekproef en van de Arnhemse bevolking opgenomen.

1.4 Analyse

De uitkomsten van Arnhem zijn in dit rapport afgezet tegen de resultaten in 2015. Verschillen tussen de resultaten van 2015 en 2017 worden beschreven als deze significant zijn. Dat wil zeggen dat als het minimaal 95 procent zeker is dat de resultaten ook daadwerkelijk van elkaar verschillen en het gevonden verschil niet te wijten is aan toeval. Verschillen tussen de wijken worden beschreven aan de hand van het stadsgemiddelde. Met behulp van standaard betrouwbaarheidsmarges (zie bijlage 2) is berekend welke wijken hoger of lager scoren dan gemiddeld.

---

[4] *Het betreft inwoners van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens. Dit is exclusief inwoners die verblijven in instellingen, inrichtingen en tehuizen.*

[5] *Vragenlijsten die zijn ingevuld tot en met het onderdeel 'aangiftebereidheid' zijn aangemerkt als geldig.*

[6] *Respons in 2015: 34% in 2013: 41%*

1.5 Leeswijzer

In de hoofdstukken 2 tot en met 5 worden de resultaten gepresenteerd over achtereenvolgens de leefbaarheid van de woonbuurt, sociale kwaliteit woonbuurt, beleving van buurtproblemen en perspectief van de woonbuurt. Hoofdstuk 6 geeft een beeld van de veiligheidsbeleving en aangiftebereidheid in Arnhem en in hoofdstuk 7 wordt Arnhem, op basis van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016, vergeleken[7] met grote steden en het landelijk gemiddelde.

De uitkomsten per wijk wordt in kaartbeeld weergegeven. Er zijn steeds drie categorieën kleuren:

- minder positief dan gemiddelde Arnhem (donker)
- gelijk aan gemiddelde Arnhem
- positiever dan gemiddelde Arnhem (licht)

De uitkomst per wijk staat in de tabel naast de grafiek, met duimen wordt weergegeven of de ontwikkeling positief of negatief is t.o.v. 2015.

Het rapport bevat vier bijlagen.

- Bijlage 1 geeft een uitgebreide responsverantwoording naar achtergrondkenmerken.
- Bijlage 2 bevat een overzichtstabel van de belangrijkste cijfers uit de monitor: de ontwikkelingen in de gemeente Arnhem 2001 - 2017, de cijfers per wijk t.o.v. het stedelijk gemiddelde en de ontwikkeling per wijk t.o.v. 2015.
- Bijlage 3: Een aanvulling op de onderzoeksverantwoording. Hierin is meer te lezen over de berekening van de cijfers en de toetsing die is gebruikt voor het rapporteren van verschillen.
- Bijlage 4: De gebruikte vragenlijst staat in bijlage 4. Alle uitkomsten van het onderzoek leefbaarheid en veiligheid in de buurt zijn ook in een separate tabellenbijlage opgenomen.

Cijfers zijn ook te vinden op www.arnhem.incijfers.nl en in de actualisatie van de wijkprofielen (www.arnhem.nl/onderzoekencijfers). Voor vragen en nadere informatie kunt u contact opnemen met Onderzoek en Statistiek (tel. 026 377 4784).

[7] *vergelijking met landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016. De Veiligheidsmonitor 2017 komt in maart 2018 beschikbaar en zal apart gerapporteerd worden.*

2

HOOFDSTUK

Leefbaarheid woonbuurt

2. Leefbaarheid woonbuurt

In dit hoofdstuk staat de leefbaarheid in de woonbuurt centraal. Paragraaf 2.1 beschrijft de rapportcijfers die Arnhemmers geven voor leefbaarheid, hun woonomgeving en de woning. De rapportcijfers per wijk worden in paragraaf 2.2 grafisch weergegeven in een aantal kaarten. In paragraaf 2.3 komen de fysieke voorzieningen in de woonbuurt aan bod, gevolgd door de sociale voorzieningen in paragraaf 2.4.

- Oordelen over leefbaarheid, woonomgeving en voorzieningen gelijk gebleven aan 2015. Arnhemmers geven hoger cijfer voor hun woning.
- De leefbaarheid is het hoogst in de wijken ten noorden en westen van het Centrum. In het Centrum en aangrenzende wijken ten zuiden en oosten is de beoordeling lager dan gemiddeld.
- Minder inwoners tevreden over onderhoud groenvoorzieningen in de buurt, maar juist meer over hoeveelheid groenvoorzieningen.
- Arnhemmers tevredener over aanbod winkels voor dagelijkse voorzieningen, minder tevreden over aanbod voor culturele activiteiten.

2.1 Rapportcijfers leefbaarheid, woonomgeving, woning en voorzieningen

In figuur 2.1 staan de gemiddelde rapportcijfers voor de leefbaarheid, de woonomgeving, de woning en voorzieningen in Arnhem. Op alle aspecten van de leefbaarheid van de woonbuurt geven Arnhemmers gemiddeld een ruime voldoende tot goed. In vergelijking met 2015 is het cijfer voor de woning gestegen, van 7,6 naar 7,7. De andere rapportcijfers zijn gelijk gebleven.

Figuur 2.1
Ontwikkeling rapportcijfers leefbaarheid

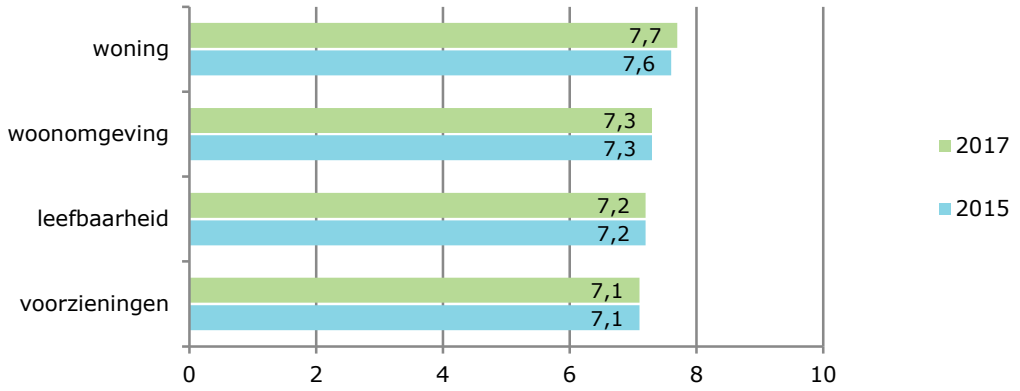

2.2 Rapportcijfers per wijk

Rapportcijfer woning gestegen: 7,7

In figuur 2.2 staat het gemiddelde rapportcijfer voor de woning per wijk. Er is een duidelijke spreiding van hoge en lage waarderingen: relatief laag in het Centrum en aangrenzende wijken ten oosten en zuiden; relatief hoog ten noorden en westen van het Centrum en gemiddeld tot hoog in de zuidwest hoek van Arnhem met enkele positieve uitzonderingen (Elden, Rijkerswoerd, Schuytgraaf).

Uitleg presentatie uitkomsten per wijk in kaarten
In deze rapportage wordt een groot aantal uitkomsten per wijk grafisch weergegeven in kaarten. Er zijn steeds drie categorieën kleuren:

- minder positief dan gemiddelde Arnhem (donker)
- gelijk aan gemiddelde Arnhem
- positiever dan gemiddelde Arnhem (licht)

De uitkomst per wijk staat in de tabel naast de grafiek, met duimen wordt weergegeven of de ontwikkeling positief of negatief is t.o.v. 2015.

Het rapportcijfer voor de woning is in vijf wijken gestegen ten opzichte van 2015: in Klarendal, Velperweg e.o., Burgemeesterswijk/Hoogkamp Rijkerswoerd en Schuytgraaf. In Elderveld is het rapportcijfer gedaald, een ontwikkeling in tegengestelde richting van het stadsgemiddelde.

Figuur 2.2
Rapportcijfer woning en ontwikkeling t.o.v. 2015

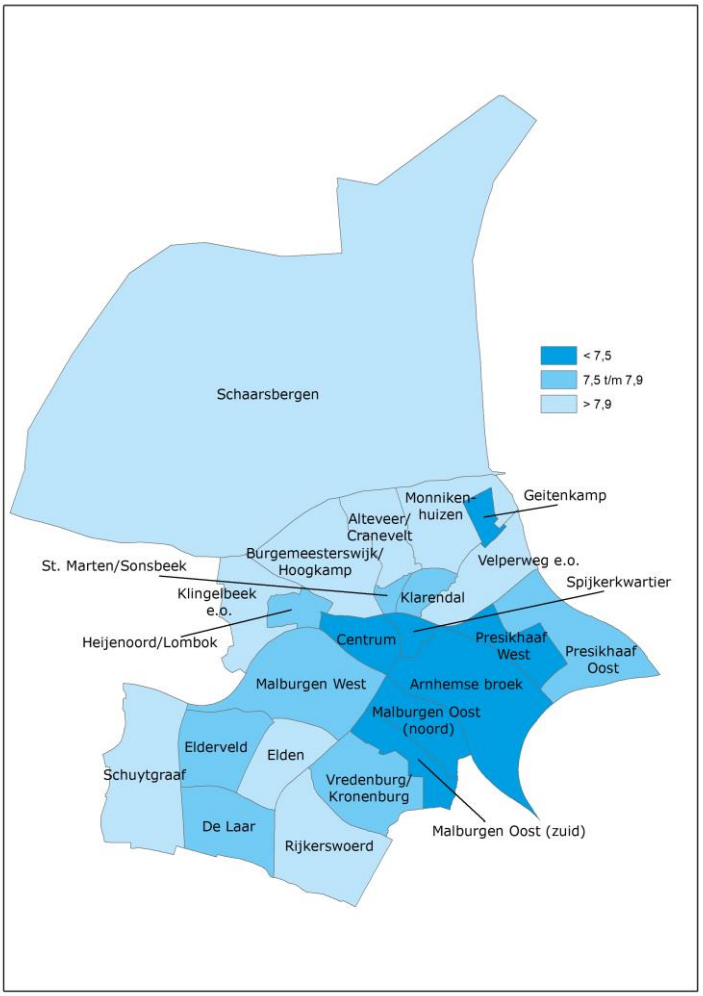

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	7,4	
Spijkerkwartier	7,3	
Arnhemse Broek	7,2	
Presikhaaf-West	7,1	
Presikhaaf-Oost	7,5	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,8	
Klarendal	7,5	👍
Velperweg e.o.	8,2	👍
Alteveer en Cranevelt	8,3	
Geitenkamp	6,9	
Monnikenhuizen	8,1	
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,6	👍
Schaarsbergen e.o.	8,2	
Heijenoord/Lombok	7,8	
Klingelbeek	8,5	
Malburgen-West	7,5	
Malburgen-Oost (Noord)	7,4	
Malburgen-Oost (Zuid)	7,3	
Vredenburg/Kronenburg	7,6	
Elden	8,1	
Elderveld	7,5	👎
De Laar	7,5	
Rijkerswoerd	8,0	👍
Schuytgraaf	8,4	👍
ARNHEM	**7,7**	👍

In vijf wijken is het gemiddelde rapportcijfer voor de woning gestegen. In Elderveld is deze - tegen de ontwikkeling van het stadsgemiddelde in - gedaald

Rapportcijfer woonomgeving onveranderd: 7,3

In figuur 2.3 staat het rapportcijfer voor de woonomgeving per wijk. Het rapportcijfer loopt uiteen van 6,4 in Presikhaaf-West tot 8,7 in Burgermeesterswijk/Hoogkamp. Ten noorden en westen van het Centrum is het rapportcijfer bovengemiddeld hoog, met uitzondering van de wijk Geitenkamp. Ten zuiden en oosten van het Centrum is het rapportcijfer voor de woonomgeving lager dan gemiddeld en ten zuidwesten van Malburgen is het rapportcijfer in de meeste wijken ongeveer gelijk aan het gemiddelde van Arnhem. Elden is hier een positieve uitzondering met een bovengemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving.

In een vijftal wijken is er sprake van een stijging in het rapportcijfer voor de woonomgeving: Velperweg e.o., Monnikenhuizen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp, Heijenoord/Lombok en Schuytgraaf. Er zijn geen wijken met een significante daling in het rapportcijfer voor de woonomgeving.

Figuur 2.3

Rapportcijfer woonomgeving en ontwikkeling t.o.v. 2015

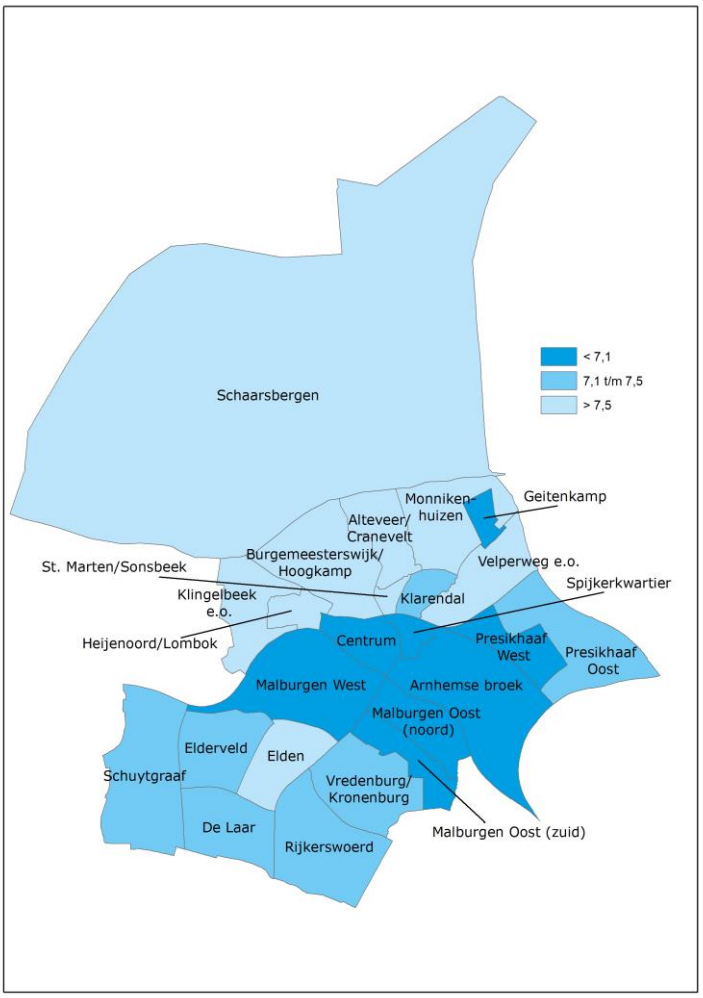

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	7,0	
Spijkerkwartier	6,8	
Arnhemse Broek	6,5	
Presikhaaf-West	6,4	
Presikhaaf-Oost	7,1	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,6	
Klarendal	7,1	
Velperweg e.o.	8,0	👍
Alteveer en Cranevelt	8,4	
Geitenkamp	6,6	
Monnikenhuizen	8,0	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,7	👍
Schaarsbergen e.o.	8,4	
Heijenoord/Lombok	7,9	👍
Klingelbeek	8,1	
Malburgen-West	7,0	
Malburgen-Oost (Noord)	6,9	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,8	
Vredenburg/Kronenburg	7,2	
Elden	7,6	
Elderveld	7,2	
De Laar	7,1	
Rijkerswoerd	7,2	
Schuytgraaf	7,5	👍
ARNHEM	**7,3**	

In vijf wijken is het rapportcijfer voor de woonomgeving gestegen ten opzichte van 2015, in geen enkele wijk daalde het rapportcijfer

Rapportcijfer leefbaarheid onveranderd: 7,2

In figuur 2.4 staan de rapportcijfers voor de leefbaarheid in de woonbuurt per wijk weergegeven. In het Centrum van de stad en aangrenzende wijken ten zuiden en oosten is de waardering voor de leefbaarheid lager dan het gemiddelde van Arnhem. Ook in de wijken Geitenkamp en Klarendal is de waardering relatief laag. Ten noorden en westen van het Centrum is het rapportcijfer voor de leefbaarheid bovengemiddeld. Ook ten zuidwesten van Malburgen, in Elden en Schuytgraaf is de waardering voor de leefbaarheid bovengemiddeld hoog.

In de wijken Velperweg e.o., Monnikenhuizen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp en Schuytgraaf is het gemiddelde rapportcijfer voor de leefbaarheid gestegen ten opzichte van 2015. In de andere wijken is het rapportcijfer gelijk gebleven of is er sprake van een niet significante daling.

Figuur 2.4

Rapportcijfer leefbaarheid in de buurt en ontwikkeling t.o.v. 2015

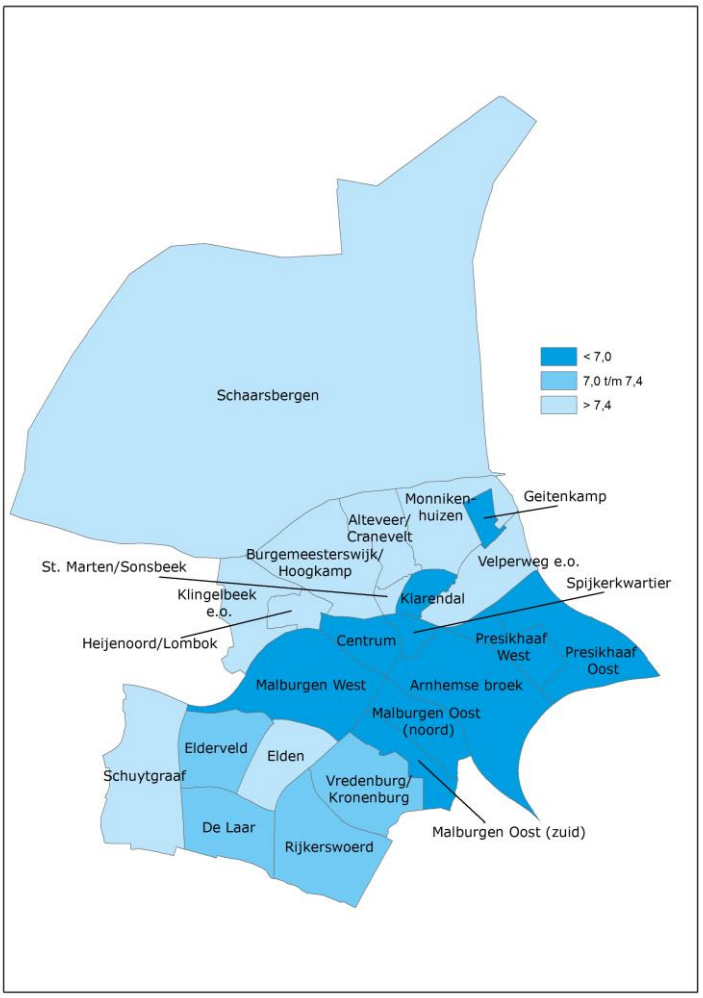

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	6,8	
Spijkerkwartier	6,6	
Arnhemse Broek	6,5	
Presikhaaf-West	6,4	
Presikhaaf-Oost	6,9	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,5	
Klarendal	6,9	
Velperweg e.o.	8,0	👍
Alteveer en Cranevelt	8,1	
Geitenkamp	6,5	
Monnikenhuizen	7,8	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,4	👍
Schaarsbergen e.o.	7,9	
Heijenoord/Lombok	7,8	
Klingelbeek	7,9	
Malburgen-West	6,9	
Malburgen-Oost (Noord)	6,7	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,5	
Vredenburg/Kronenburg	7,0	
Elden	7,6	
Elderveld	7,1	
De Laar	7,0	
Rijkerswoerd	7,2	
Schuytgraaf	7,5	👍
ARNHEM	**7,2**	

In vier wijken is het gemiddelde rapportcijfer voor de leefbaarheid significant gestegen, in geen enkele wijk daalde het rapportcijfer

Rapportcijfer voorzieningen onveranderd: 7,1

In figuur 2.5 is het gemiddelde rapportcijfer per wijk weergegeven. Het beeld verschilt sterk van het patroon dat in de beoordeling van de leefbaarheid, woonomgeving en woning zichtbaar is. Een hoge waardering voor de voorzieningen is er vooral in het Centrum en in een paar wijken ten noordwesten ervan en in de wijken Elderveld en Schuytgraaf. Relatief lage waardering voor voorzieningen in de buurt is niet geconcentreerd, maar zit meer verspreid: Klingenbeek, Schaarsbergen, Geitenkamp, Arnhemse Broek en Elden.

Ten opzichte van 2015 is het rapportcijfer voor de voorzieningen in de buurt gestegen in Geitenkamp, Monnikenhuizen, Burgemeersterswijk/Hoogkamp en Schuytgraaf. In Rijkerswoerd, Malburgen-West en Presikhaaf-Oost is er juist sprake van een daling.

Figuur 2.5

Rapportcijfer voorzieningen en ontwikkeling t.o.v. 2015

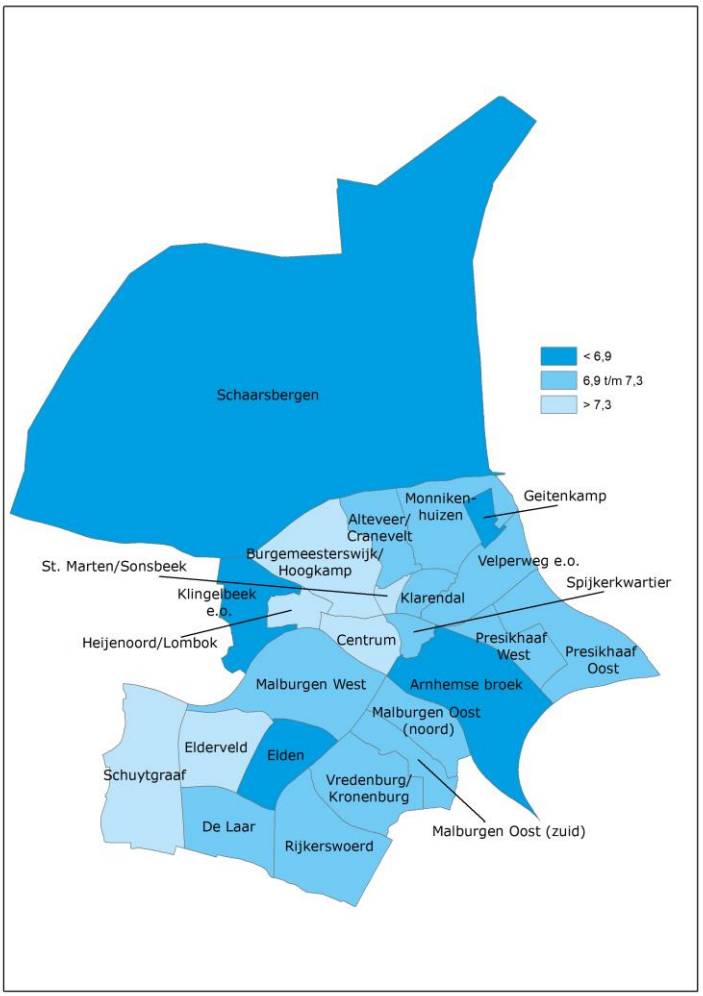

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	7,5	
Spijkerkwartier	7,3	
Arnhemse Broek	6,5	
Presikhaaf-West	7,0	
Presikhaaf-Oost	6,9	👎
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,4	
Klarendal	7,3	
Velperweg e.o.	7,1	
Alteveer en Cranevelt	7,2	
Geitenkamp	6,8	👍
Monnikenhuizen	6,9	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	7,8	
Schaarsbergen e.o.	5,6	
Heijenoord/Lombok	7,4	
Klingelbeek	6,8	
Malburgen-West	6,9	👎
Malburgen-Oost (Noord)	7,1	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,9	
Vredenburg/Kronenburg	7,3	
Elden	6,3	
Elderveld	7,4	
De Laar	7,2	
Rijkerswoerd	6,9	👎
Schuytgraaf	7,5	👍
ARNHEM	**7,1**	

Rapportcijfer voorzieningen relatief hoog in Centrum en de aangrenzende wijken ten noorden en in Elderveld/Schuytgraaf

2.3 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de woonbuurt

In figuur 2.6 staan de uitkomsten van de stellingen met betrekking tot fysieke voorzieningen. Er is hierbij een scheiding gemaakt tussen stellingen over het onderhoud van de openbare ruimte (wordt deze goed onderhouden) en stellingen over de inrichting (zijn er voldoende voorzieningen).

Arnhemmers tevreden over onderhoud openbare ruimte

Bijna 60 procent van de inwoners van Arnhem is tevreden over het onderhoud aan perken, plantsoenen en parken ('groen') en het onderhoud van wegen, paden en pleintjes ('grijs'). In 2015 waren er gemiddeld meer inwoners tevreden over het groenonderhoud (63%).

Er zijn voldoende groenvoorzieningen, verlichting en afvalvoorzieningen in Arnhem

Een ruime meerderheid van de Arnhemmers is tevreden over de aanwezigheid van groenvoorzieningen, verlichting en afvalvoorzieningen in de buurt. Over de aanwezigheid van groenvoorzieningen zijn inwoners zelfs zeer tevreden. Inwoners zijn meer verdeeld over de aanwezigheid van voldoende parkeermogelijkheden en of er weinig onveilige plekken zijn in de buurt, over beide is bijna een derde van de inwoners ontevreden. In vergelijking met 2015 zijn inwoners meer tevreden over de hoeveelheid groen- en afvalvoorzieningen en minder tevreden over onveilige plekken.

Figuur 2.6

Stellingen fysieke voorziening

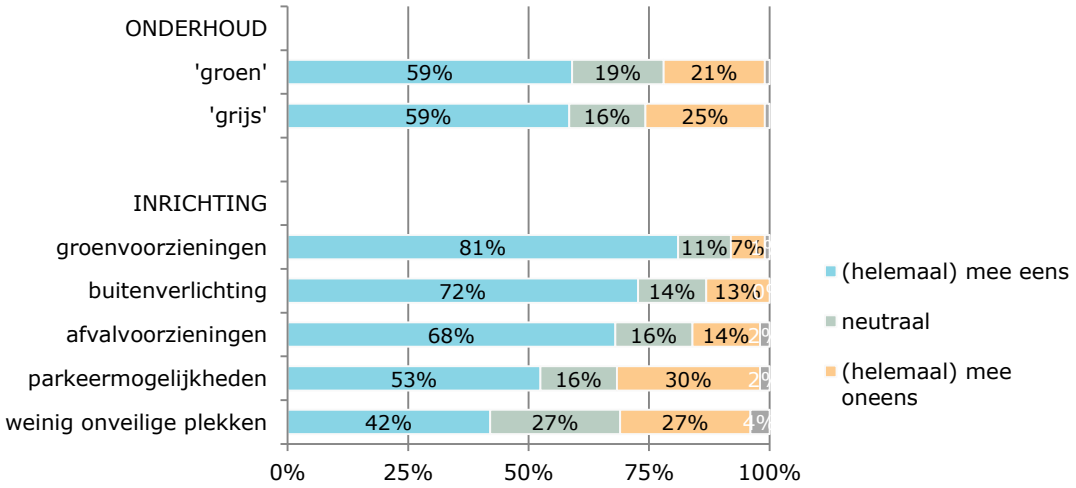

Arnhemmers zijn in 2017 minder tevreden over het onderhoud van groenvoorzieningen, maar meer tevreden over de hoeveelheid.

2.4 Tevredenheid sociale voorzieningen in de woonbuurt

In figuur 2.7 staan de uitkomsten voor sociale voorzieningen, gesplitst in voorzieningen voor specifieke leeftijdsgroepen en algemene sociale voorzieningen.

Arnhemmers tevreden over aanwezigheid speelplekken voor kinderen

Een meerderheid van de inwoners is tevreden over de aanwezigheid van speelplekken voor kinderen in de buurt. Slechts een kwart van de inwoners is tevreden over de hoeveelheid voorzieningen voor ouderen, een behoorlijk deel van de inwoners heeft hier geen mening over. Over de aanwezigheid van voorzieningen voor jongeren zijn er meer Arnhemmers ontevreden dan tevreden. De tevredenheid over voorzieningen voor leeftijdsgroepen verschilt niet van 2015.

Arnhemmers tevreden tot zeer tevreden over aanbod algemene voorzieningen, behalve voor culturele activiteiten

Meer dan 80 procent van de Arnhemmers is tevreden over de aanwezigheid van winkels voor dagelijkse boodschappen. Een ruime meerderheid is ook tevreden over de aanwezigheid van voorzieningen voor basisonderwijs, gezondheidszorg en sportvoorzieningen. Over voorzieningen voor culturele activiteiten is minder dan de helft van de inwoners tevreden. In vergelijking met 2015 zijn Arnhemmers tevredener over de aanwezigheid van winkels voor dagelijkse boodschappen en minder tevreden over voorzieningen voor culturele activiteiten.

Figuur 2.7

Stellingen sociale voorziening

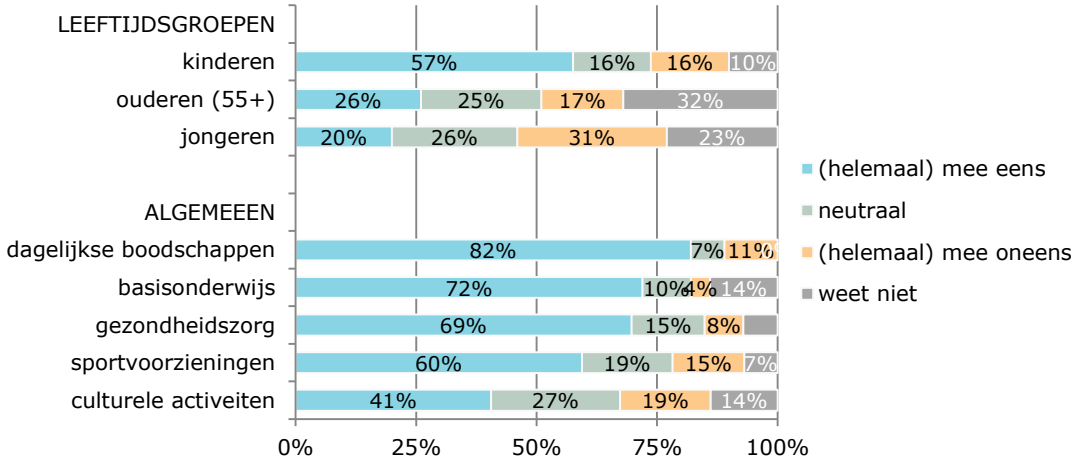

Arnhemmers meer tevreden over aanbod winkels voor dagelijkse boodschappen, minder tevreden over aanbod voor culturele activiteiten.

3

HOOFDSTUK

Sociale kwaliteit woonbuurt

3. Sociale kwaliteit woonbuurt

In dit hoofdstuk wordt de sociale kwaliteit in de woonbuurt beschreven. Paragraaf 3.1 beschrijft de algemene evaluatie van de buurt, in paragraaf 3.2 komt de sociale cohesie aan de orde en paragraaf 3.3 behandelt de sociale buurtkracht. Afgesloten wordt met een paragraaf over hoe bewoners zelf actief zijn geweest in hun buurt (par. 3.4).

- De algemene evaluatie van de buurt is gedaald ten opzichte van 2015. Arnhemmers zijn iets minder positief over hun woonbuurt in het algemeen.
- De sociale cohesie en sociale buurtkracht zijn onveranderd. Ten opzichte van 2015 is het aandeel inwoners dat zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners geeft afgenomen.
- Bijna driekwart van de Arnhemmers voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in hun buurt, 21% zet zich actief in.

3.1 Algemene evaluatie woonbuurt

Het kental algemene buurtevaluatie is 7,1. Inwoners van Arnhem zijn in 2017 minder positief in hun algemene evaluatie van de woonbuurt dan in 2015 (7,2). In 2013 was het kental algemene buurtevaluatie ook 7,1.

Uitleg kental algemene buurtevaluatie

Het kental heeft een waarde tussen 0 en 10. Hoe hoger de waarde, hoe positiever bewoners het aspect waarderen. Het kental is berekend aan de hand van de volgende stellingen:

1. Vindt u de buurt waarin u woont een prettige of onprettige buurt? ((zeer) prettig)
2. Het is vervelend om in deze buurt te wonen (niet mee eens)
3. Als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen (niet mee eens)
4. Als je in deze buurt woont, heb je het goed getroffen
5. De mensen in de buurt blijven hier graag wonen

Arnhemmers minder tevreden over evaluatie woonbuurt

In figuur 3.1 staan de uitkomsten op de stellingen voor het kental algemene buurtevaluatie in Arnhem. Bijna negen op de 10 inwoners van Arnhem vinden de buurt waarin ze wonen (zeer) prettig. Daarentegen vindt zes procent van de inwoners het vervelend om in hun buurt te wonen en gaat een op de zes bewoners verhuizen uit de buurt als het enigszins mogelijk is. Ten opzichte van 2015 zijn er minder bewoners van mening dat je het goed getroffen hebt in hun buurt, vinden meer inwoners het vervelend in de buurt te wonen en zijn er minder inwoners die hun buurt prettig vinden om te wonen.

Figuur 3.1

Stellingen algemene buurtevaluatie Arnhem

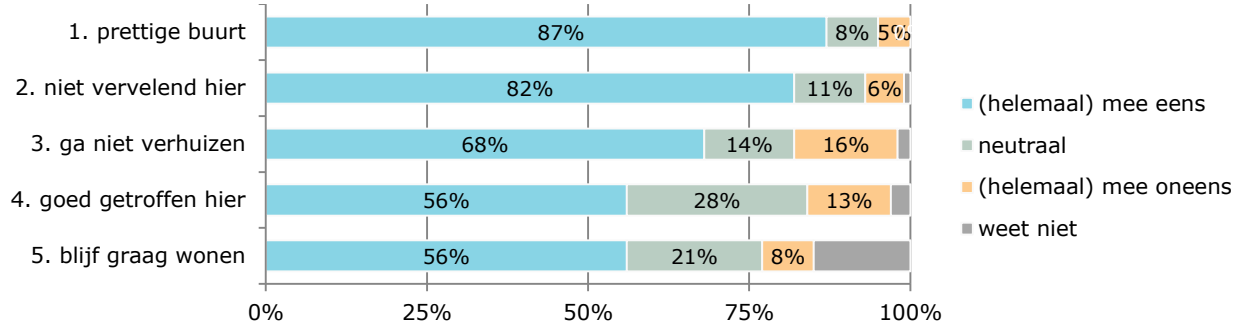

Inwoners Alteveer en Cranevelt meest positief over evaluatie woonbuurt

Binnen de gemeente Arnhem zijn inwoners van Alteveer en Cranevelt (8,9) het meest positief in hun evaluatie van de woonbuurt (figuur 3.2). Andere wijken waar inwoners relatief positief zijn ten opzichte van het stadsgemiddelde zijn de wijken ten Noorden van het Centrum, met uitzondering van Geitenkamp (minder positief) en Klarendal (even positief als gemiddeld). Inwoners van Elden in Arnhem Zuid zijn ook relatief positief in hun algemene evaluatie van de buurt ten opzichte van het stadsgemiddelde. In de wijken aan de Zuid-(Oost) kant van het Centrum is de algemene evaluatie van de buurt minder positief dan gemiddeld. Dit geldt voor Malburgen, Presikhaaf en Arnhemse Broek.

In Presikhaaf-Oost (6,4) is de algemene buurtevaluatie gedaald ten opzichte van 2015 (6,8). In de andere wijken is er geen sprake van significante ontwikkelingen.

Figuur 3.2

Kental algemene buurtevaluatie per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

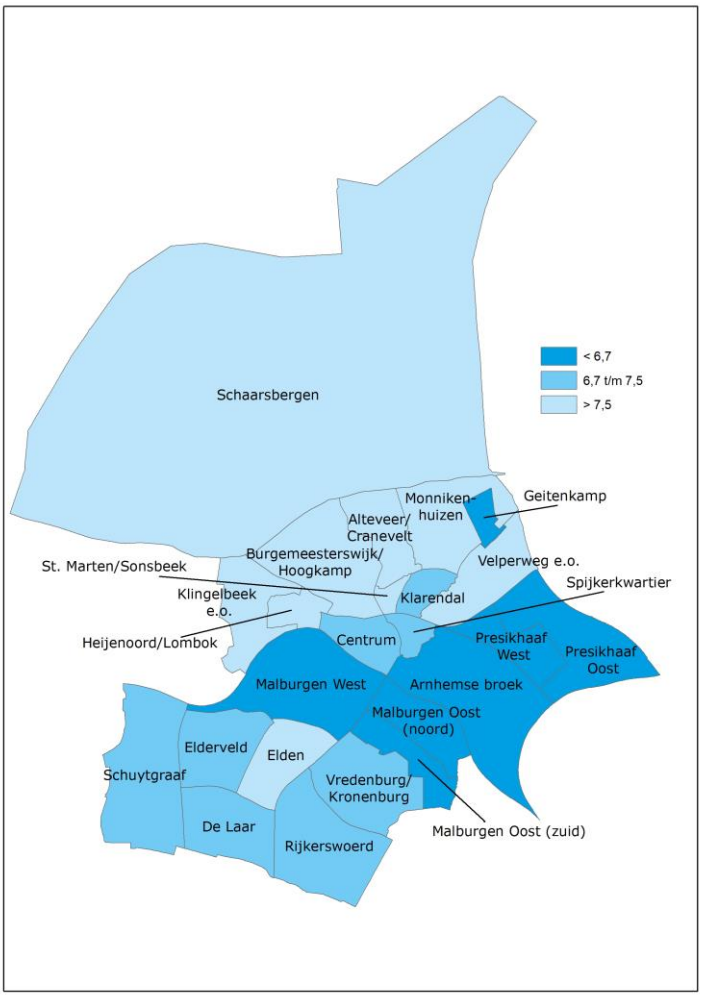

WIJK	KENTAL	ONTW.
Centrum	6,7	
Spijkerkwartier	6,7	
Arnhemse Broek	6,2	
Presikhaaf-West	5,9	
Presikhaaf-Oost	6,4	👎
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,8	
Klarendal	6,8	
Velperweg e.o.	8,2	
Alteveer en Cranevelt	8,9	
Geitenkamp	6,0	
Monnikenhuizen	7,8	
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,8	
Schaarsbergen e.o.	8,3	
Heijenoord/Lombok	8,0	
Klingelbeek	8,2	
Malburgen-West	6,3	
Malburgen-Oost (Noord)	6,0	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,1	
Vredenburg/Kronenburg	6,7	
Elden	7,9	
Elderveld	7,2	
De Laar	6,7	
Rijkerswoerd	7,1	
Schuytgraaf	7,1	
ARNHEM	**7,1**	👎

87% ***van de inwoners van Arnhem vindt de buurt waarin zij wonen (zeer) prettig***

3.2 Sociale cohesie

Ten opzichte van 2015 is er geen significante verandering in de waardering van de sociale cohesie in de buurt. De gemiddelde waarde voor sociale cohesie in Arnhem is 5,7. Zowel in 2013 als 2015 was de sociale cohesie in Arnhem 5,8.

Uitleg kental sociale cohesie

Het kental heeft een waarde tussen 0 en 10. Hoe hoger de waarde, hoe positiever bewoners het aspect waarderen. Het kental is berekend aan de hand van de volgende stellingen:

1. De mensen gaan in deze manier op een prettige manier met elkaar om.
2. Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen.
3. De mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks (oneens).
4. Ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is.

Sociale cohesie in Arnhem stabiel

In figuur 3.3 staan de uitkomsten voor de stellingen behorend bij het kental sociale cohesie. Een op de drie inwoners is van mening dat buurtbewoners elkaar nauwelijks kennen. Een gelijk aandeel vindt dat er veel saamhorigheid is in hun buurt. Positiever zijn inwoners over de manier waarop mensen in de buurt met elkaar omgaan en of ze zich thuis voelen bij de mensen in de buurt. Een relatief groot gedeelte van de inwoners geeft een neutraal antwoord op deze stellingen. Ten opzichte van 2015 zijn er geen veranderingen in alle vier de stellingen.

Figuur 3.3

Stellingen sociale cohesie Arnhem

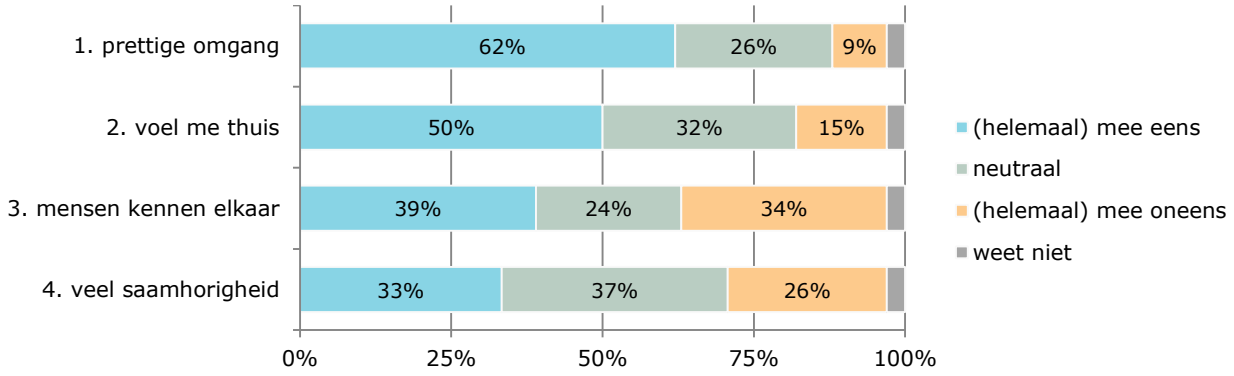

Hoge sociale cohesie in Arnhem-Noord, in midden relatief laag

Binnen de gemeente Arnhem is de sociale cohesie het sterkst in Elden (6,9). De noordelijke wijken hebben over het algemeen een hogere sociale cohesie dan het stedelijk gemiddelde (figuur 3.4), met Geitenkamp als negatieve uitzondering. De sociale cohesie is het laagst in het Centrum (4,7). Ook in aangrenzende wijken ten zuidoosten van het Centrum is de sociale cohesie lager dan gemiddeld, te weten Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, Malburgen-Oost en Presikhaaf-West.

In Schuytgraaf (5,6) is de sociale cohesie gedaald ten opzichte van 2015 (6,0), in de andere wijken bleef de sociale cohesie ongeveer gelijk.

Figuur 3.4
Kental sociale cohesie per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

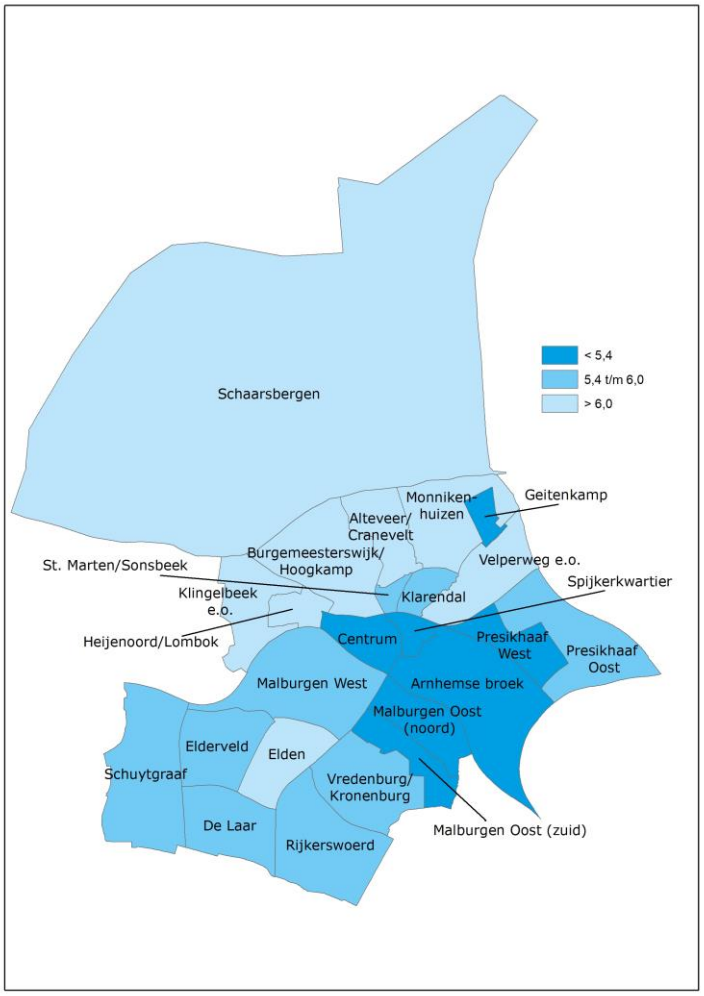

WIJK	KENTAL	ONTW.
Centrum	4,7	
Spijkerkwartier	5,1	
Arnhemse Broek	5,3	
Presikhaaf-West	4,9	
Presikhaaf-Oost	5,4	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	6,0	
Klarendal	5,6	
Velperweg e.o.	6,7	
Alteveer en Cranevelt	6,8	
Geitenkamp	5,3	
Monnikenhuizen	6,3	
Burgem.wijk/Hoogkamp	6,8	
Schaarsbergen e.o.	6,5	
Heijenoord/Lombok	6,6	
Klingelbeek	6,6	
Malburgen-West	5,6	
Malburgen-Oost (Noord)	5,1	
Malburgen-Oost (Zuid)	5,3	
Vredenburg/Kronenburg	5,4	
Elden	6,9	
Elderveld	5,9	
De Laar	5,6	
Rijkerswoerd	5,7	
Schuytgraaf	5,6	👎
ARNHEM	**5,7**	

62% ***van de inwoners van Arnhem vindt dat mensen op een prettige manier met elkaar omgaan in de buurt***

3.3 Sociale buurtkracht

Ten opzichte van 2015 is er geen significante verandering in de sociale buurtkracht. De gemiddelde waarde van het kental sociale buurtkracht voor de gemeente Arnhem is - net als in 2015 - 5,9.

Uitleg kental sociale buurtkracht

Het kental heeft een waarde tussen 0 en 10. Hoe hoger de waarde, hoe positiever bewoners het aspect waarderen. Het kental is berekend aan de hand van de volgende stellingen:

1. Ik kan goed bij buurtbewoners terecht voor hulp, steun of informatie.
2. Ik geef zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners.

Arnhemmers geven minder vaak zelf hulp aan buurtbewoners

In figuur 3.5 staan de uitkomsten op de twee stellingen van sociale buurtkracht voor Arnhem. Meer dan 40 procent is het (helemaal) eens met beide stellingen, tegenover minder dan 20 procent (helemaal) oneens. Net als bij de stellingen over sociale cohesie, geeft een relatief groot deel van de inwoners een neutraal of ontwijkend antwoord. Deze stellingen, die betrekking hebben op medebuurtbewoners, worden duidelijk minder stellig beantwoord dan de algemene stellingen over de buurt in het algemeen. Ten opzichte van 2015 is het aandeel inwoners dat zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners geeft afgenomen.

Figuur 3.5

Stellingen sociale buurtkracht Arnhem

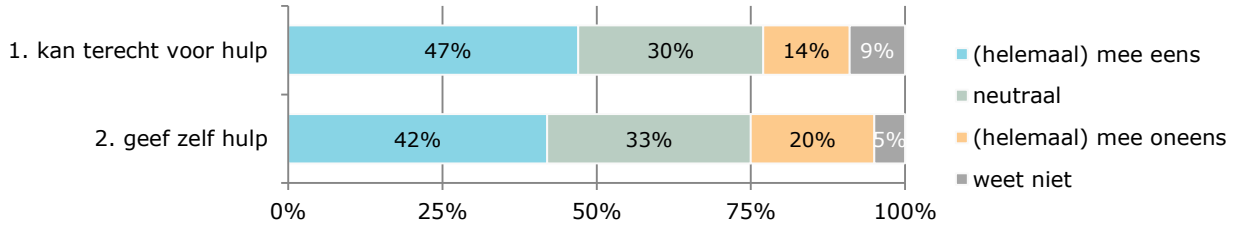

Geen veranderingen sociale buurtkracht in de wijken

De sociale buurtkracht is het hoogst in Elden en in de Burgermeesterswijk/Hoogkamp (6,6). De noordwesthoek van Arnhem heeft relatief hoge scores ten opzichte van het stadsgemiddelde (figuur 3.6). Het Centrum en het Spijkerkwartier hebben een relatief lage sociale buurtkracht (5,0) ten opzichte van het gemiddelde van Arnhem. Anders dan bij sociale cohesie en de algemene evaluatie van de buurt is het beeld ten zuiden en oosten van het Centrum gelijk aan het stadsgemiddelde, ook de wijk Geitenkamp vertoont wat betreft sociale buurtkracht geen afwijkend beeld.

In alle wijken is de sociale buurtkracht niet significant veranderd ten opzichte van 2015.

Figuur 3.6
Kental sociale buurtkracht per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

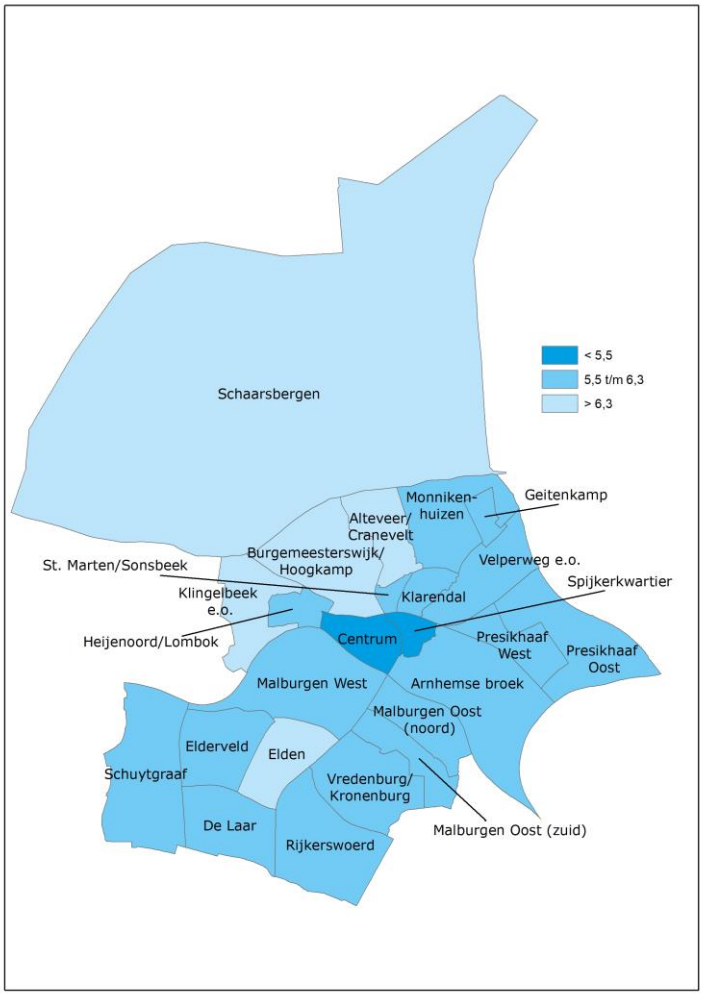

WIJK	KENTAL	ONTW.
Centrum	5,0	
Spijkerkwartier	5,0	
Arnhemse Broek	5,6	
Presikhaaf-West	5,5	
Presikhaaf-Oost	5,9	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	5,8	
Klarendal	5,7	
Velperweg e.o.	6,3	
Alteveer en Cranevelt	6,4	
Geitenkamp	5,6	
Monnikenhuizen	6,3	
Burgem.wijk/Hoogkamp	6,6	
Schaarsbergen e.o.	6,5	
Heijenoord/Lombok	6,3	
Klingelbeek	6,4	
Malburgen-West	6,1	
Malburgen-Oost (Noord)	5,6	
Malburgen-Oost (Zuid)	5,7	
Vredenburg/Kronenburg	5,7	
Elden	6,6	
Elderveld	6,2	
De Laar	5,9	
Rijkerswoerd	5,8	
Schuytgraaf	5,8	
ARNHEM	**5,9**	

Buiten Centrum en Spijkerkwartier weinig verschil in sociale buurtkracht tussen de wijken

3.4 Actief in de buurt

Iets meer dan een vijfde van alle inwoners van Arnhem is in het afgelopen jaar actief geweest in de buurt (figuur 3.7). Dit is gelijk aan 2015. Bijna driekwart van de inwoners van Arnhem voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt (figuur 3.8). Inwoners die zich medeverantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt zijn vaker actief geweest.

Figuur 3.7
Actief geweest in de buurt

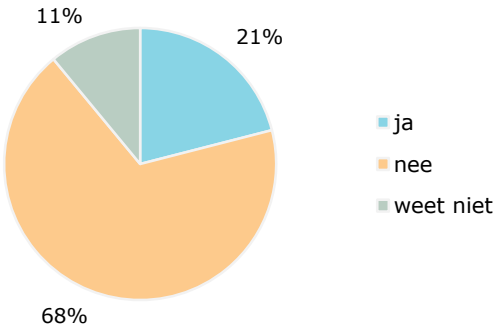

Figuur 3.8
Medeverantwoordelijk voor leefbaarheid

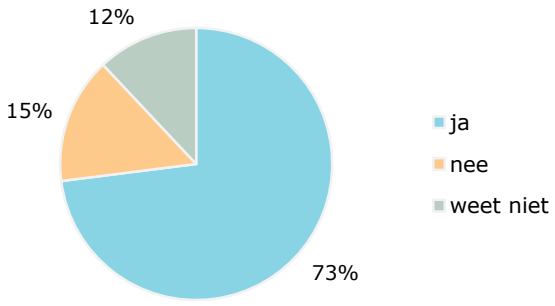

In de wijken Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt, Schaarsbergen e.o., Heijenoord/Lombok en Elden zijn bewoners bovengemiddeld actief in de buurt. Het Centrum en Malburgen-Oost (Noord) zijn de wijken met relatief de minst actieve bewoners.

Buurtbewoners helpen buren en organiseren activiteiten

Bewoners zijn op verschillende manieren actief geweest: helpen van buren/ouderen, helpen organiseren van BBQ, buurt-/straatfeest, burendag of activiteiten of gewoon alleen meegedaan aan de activiteiten. Zwerfvuil opruimen, onderhoud openbaar groen en onkruidvrij maken worden ook genoemd.

Figuur 3.9
Woordenwolk activiteit in de buurt

4

HOOFDSTUK

Beleving buurtproblemen

4. Beleving buurtproblemen

Dit hoofdstuk gaat over een aantal buurtproblemen die kunnen voorkomen en hoe Arnhemmers die ervaren. Paragraaf 4.1 beschrijft de algemene ontwikkeling in de mate waarin verschillende typen buurtproblemen voorkomen, in paragraaf 4.2 wordt dieper ingegaan op de specifieke buurtproblemen. Afgesloten wordt met een paragraaf over welke buurtproblemen Arnhemmers met prioriteit willen aanpakken.

- Verkeersoverlast en verloedering zijn gestegen. Dit zijn in het algemeen ook de meest voorkomende buurtproblemen in Arnhem.
- In het Centrum is sociale overlast het meest voorkomende type buurtprobleem, in alle andere wijken verkeersoverlast, verloedering of vermogensdelicten.
- Arnhemmers geven prioriteit aan de aanpak van de meest voorkomende buurtproblemen.

4.1 Algemene ontwikkeling buurtproblemen

De meest voorkomende type buurtproblemen in Arnhem zijn verkeersoverlast, verloedering en vermogensdelicten (figuur 4.1). Dreiging komt het minst vaak voor. Ten opzichte van 2015 is er sprake van een significante stijging in verloedering (+0,2) en verkeersoverlast (+0,1). Bij de andere typen buurtproblemen is er gemiddeld genomen geen verandering.

Uitleg kentallen buurtproblemen
Aan inwoners zijn 28 mogelijke buurtproblemen voorgelegd. De buurtproblemen zijn daarmee talrijk en divers van aard: van hondenpoep tot parkeeroverlast en bedreiging. Op basis van de 28 buurtproblemen zijn zes kentallen berekend: verloedering, sociale overlast, verkeersoverlast, dreiging, vermogensdelicten en overige overlast. Kentallen hebben een waarde tussen 0 en 10. Het kental is hoger naarmate buurtproblemen vaker voorkomen.

In het algemeen geldt dat in het Centrum en de wijken ten zuiden en oosten ervan er meer overlast van verschillende buurtproblemen is dan in de wijken ten noorden en westen van het Centrum en de wijken ten zuiden van Malburgen. Ook in de wijk Geitenkamp is er relatief veel overlast van buurtproblemen.

Figuur 4.1
Ontwikkeling kentallen buurtproblemen

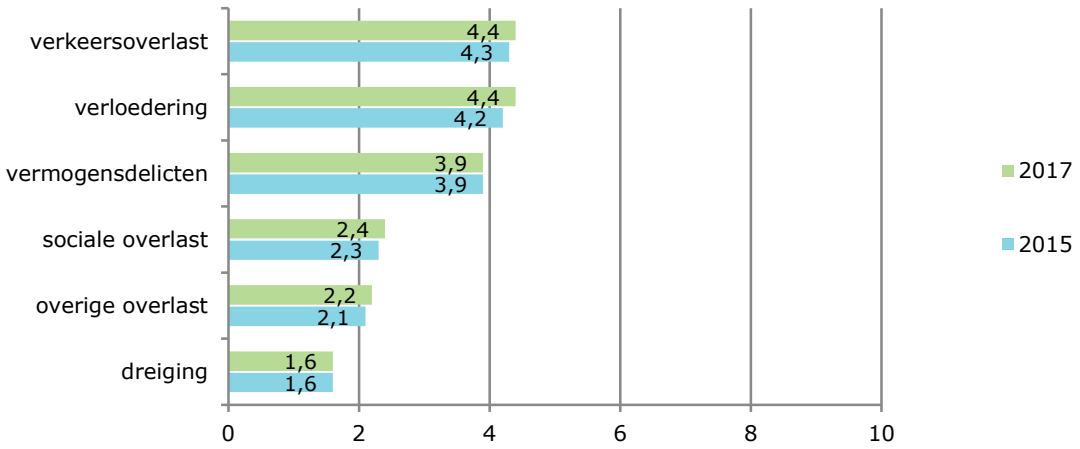

Verloedering, verkeersoverlast en vermogensdelicten belangrijkste buurtproblemen

Welke soort buurtproblemen het meest voorkomen in een buurt verschilt van wijk tot wijk (zie bijlage 2: buurtproblemen per wijk). In figuur 4.2 staat weergegeven welke soort buurtproblemen in een wijk het meest voorkomen en welke soort problemen het op een na meest. In vrijwel alle wijken is dit een combinatie van twee van deze drie typen buurtproblemen: verloedering, vermogensdelicten en verkeersoverlast. Alleen het Centrum heeft een afwijkende combinatie: hier is vooral sociale overlast, gevolgd door verloedering. Verder zit er weinig patroon in de meest voorkomende vormen van buurtproblemen per wijk, alleen dat in Arnhem-Zuid verloedering het meest voorkomende buurtprobleem is gevolgd door verkeersoverlast.

Figuur 4.2

Belangrijkste buurtproblemen per wijk

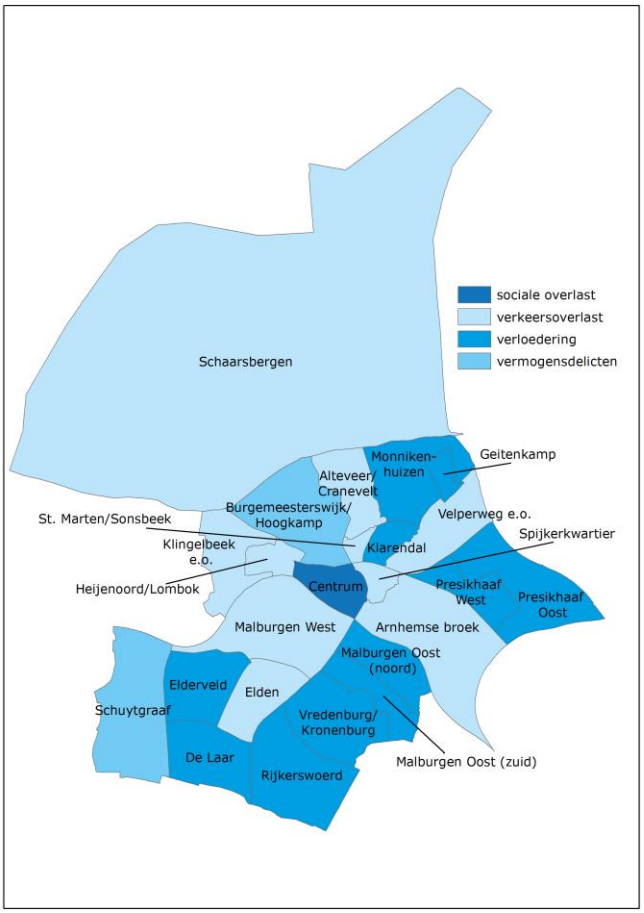

1e probleem op basis van kental

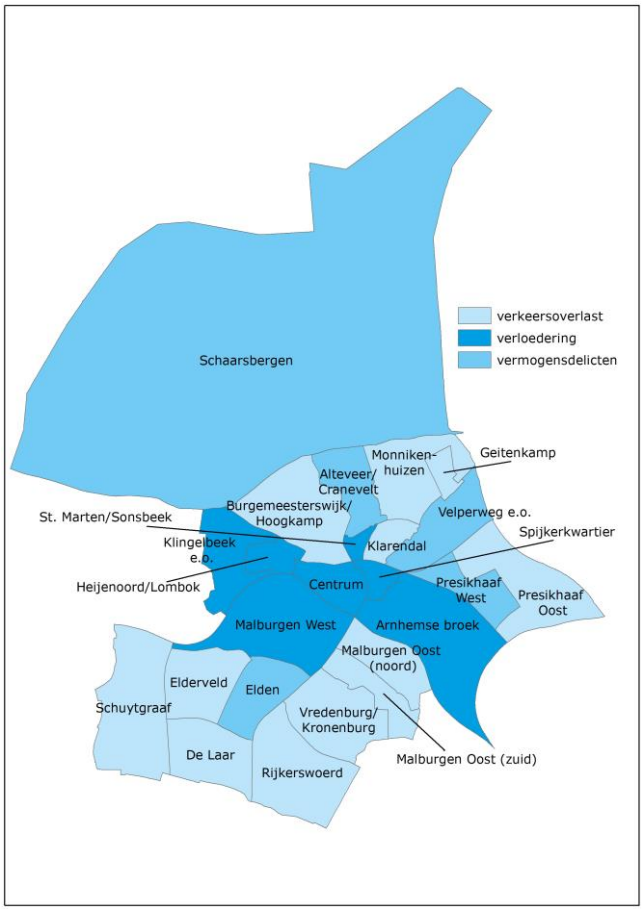

2e probleem op basis van kental

Sociale overlast meest voorkomende buurtprobleem in het Centrum. In andere wijken zijn dit verloedering, verkeersoverlast of vermogensdelicten.

4.2 Specifieke buurtproblemen

Verkeersoverlast gestegen in Arnhem

Tussen 2015 en 2017 is de verkeersoverlast in Arnhem gestegen (+0,1). Er is een aantal wijken in Arnhem waar verkeersoverlast relatief vaak voorkomt ten opzichte van het gemiddelde van Arnhem. Dit geldt met name voor Spijkerkwartier (6,3), Presikhaaf-Oost en Geitenkamp (5,7). In Schaarsbergen e.o. komt verkeersoverlast het minst vaak voor (3,5), maar het is wel de meest voorkomende vorm van overlast binnen de wijk.

Uitleg kental verkeersoverlast
Het kental sociale overlast bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. te hard rijden
2. parkeeroverlast
3. geluidsoverlast door verkeer
4. agressief verkeersgedrag

Te hard rijden en parkeeroverlast zijn belangrijke vormen van verkeersoverlast

De verschillende vormen van verkeersoverlast zijn, na hondenpoep en rommel op straat, de meest voorkomende vormen van buurtproblemen in Arnhem in het algemeen. Te hard rijden komt volgens meer dan een derde van de Arnhemmers vaak voor en parkeeroverlast volgens 30 procent van de inwoners. Er is een toename in overlast door agressief verkeersgedrag.

Figuur 4.3
Aspecten kental verkeersoverlast

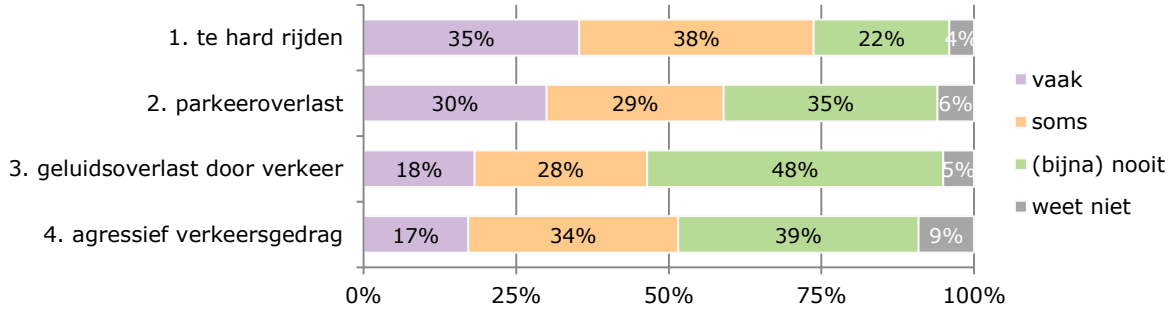

Verloedering gestegen in Arnhem

Het kental verloedering is gestegen van 4,2 in 2015 naar 4,4 in 2017. In 2013 was het kental nog 3,9. In het Spijkerkwartier is de verloedering van de buurt het grootst volgens inwoners (6,2), gevolgd door Presikhaaf-West en Klarendal (5,5). Alteveer en Cranevelt is de wijk met de minst ervaren verloedering (2,4).

Uitleg kental verloedering
Het kental verloedering bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. hondenpoep
2. rommel op straat
3. vernieling van straatmeubilair
4. bekladding van muren en/of gebouwen

Hondenpoep en rommel op straat belangrijkste vormen van verloedering

Er is vooral sprake van een toename in rommel op straat en vernieling van straatmeubilair. Hondenpoep en rommel op straat zijn de meest voorkomende vormen van verloedering, en ook de meest voorkomende vormen van buurtproblemen in het algemeen. Meer dan twee op de vijf Arnhemmers vindt dat hondenpoep vaak voorkomt in de buurt en rommel op straat komt volgens 36 procent vaak voor (figuur 4.4). De twee andere vormen van verloedering zijn in dit perspectief minder vaak een probleem, 10 procent van de bewoners vindt dat deze problemen vaak voorkomen in de buurt.

Figuur 4.4
Aspecten kental verloedering

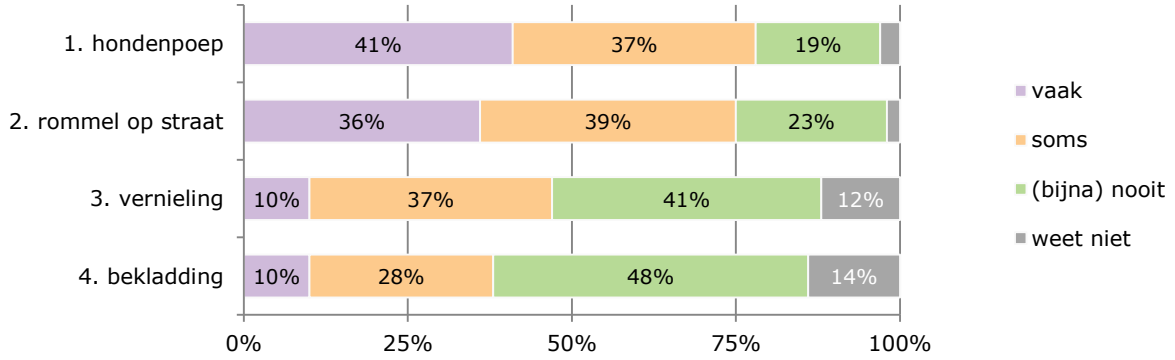

Vermogensdelicten gelijk aan 2015

Het kental vermogensdelicten is in 2017 gelijk aan 2015, namelijk 3,9. In dit kental zijn de verschillen tussen wijken beperkt in vergelijking met de andere vormen van overlast. Vermogensdelicten komen het meest voor in Spijkerkwartier (4,9), het Centrum en Presikhaaf-West (4,6) en het minst in Monnikhuizen (2,9).

Uitleg kental vermogensdelicten

Het kental vermogensdelicten bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. fietsendiefstal
2. beschadiging of vernieling aan auto's en diefstal vanaf auto's
3. inbraak in woningen
4. diefstal uit auto's

Fietsendiefstal meest voorkomende vermogensdelict

Fietsendiefstal komt het vaakst voor van de verschillende vermogensdelicten, terwijl volgens inwoners woningbraak het meest 'soms' voorkomt in Arnhem (figuur 4.5). Hoe vaak de verschillende vormen van vermogensdelicten voorkomen in Arnhem is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2015.

Figuur 4.5
Aspecten kental vermogensdelicten

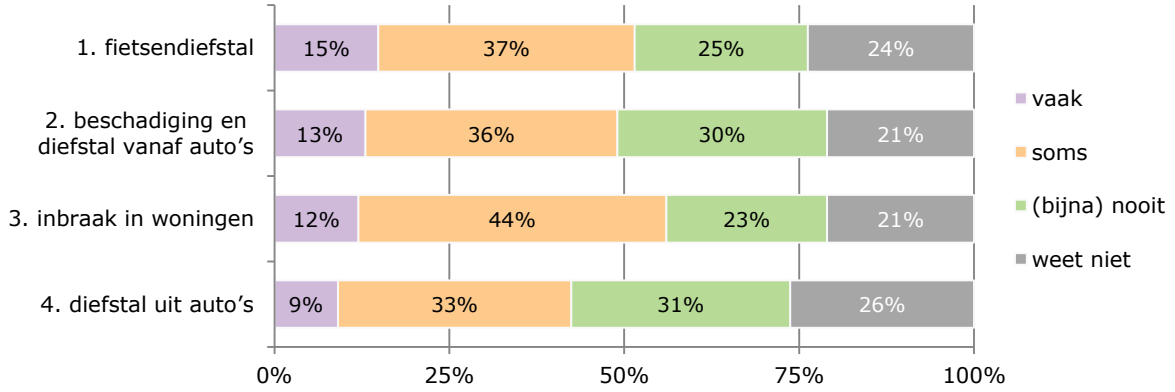

Sociale overlast vooral in Centrum en Spijkerkwartier

Het kental sociale overlast in 2017 is 2,4 en verschilt niet significant van 2015 (2,3). Dit type overlast komt het meest voor in het Centrum (5,7), gevolgd door het Spijkerkwartier (5,4). In een aantal wijken komt sociale overlast weinig voor (lager dan 1,0), te weten: Alteveer en Cranevelt; Schaarsbergen e.o.; Klingelbeek en Schuytgraaf.

Uitleg kental sociale overlast
Het kental sociale overlast bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. overlast van groepen jongeren
2. dronken mensen op straat
3. drugsoverlast
4. mensen die op straat worden lastig gevallen

Groepen jongeren grootste bron sociale overlast

Overlast van groepen jongeren is de meest voorkomende vorm van sociale overlast in Arnhem, gevolgd door overlast door dronken mensen op straat en drugsoverlast (figuur 4.6). Dit was ook in 2015 al het geval. Er zijn maar weinig inwoners die vinden dat mensen vaak worden lastig gevallen op straat. Ten opzichte van 2015 is overlast van dronken mensen en van groepen jongeren toegenomen, maar worden mensen minder vaak lastig gevallen op straat.

Figuur 4.6
Aspecten kental sociale overlast

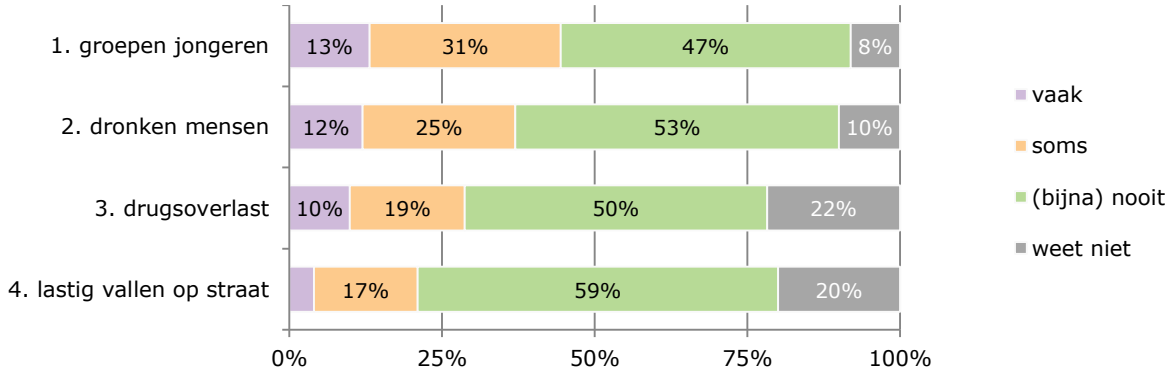

Overige overlast gelijk gebleven

Het kental overige overlast in 2017 is 2,2. Dit verschilt niet significant van 2015 (2,1). Dit type overlast komt net als sociale overlast het meest voor in het Centrum (5,1) gevolgd door het Spijkerkwartier (4,6). Ook geldt voor dezelfde wijken dat overige overlast er weinig voorkomt: Alteveer en Cranevelt; Schaarsbergen e.o.; Klingelbeek en Schuytgraaf (allen 1,0 of lager).

Uitleg kental overige overlast
Het kental vermogensdelicten bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. andere vormen van geluidsoverlast
2. overlast door omwonenden
3. dronken mensen op straat
4. overlast door zwervers/daklozen
5. overlast door horecagelegenheden

Geluidsoverlast meest voorkomende vorm van overige overlast

Overige geluidsoverlast, dus anders dan geluidsoverlast door verkeer, is de meest voorkomende vorm van overige overlast gevolgd door overlast door omwonenden en dronken mensen op straat (figuur 4.7). In Arnhem komt overlast door zwervers/daklozen en door horecagelegenheden relatief weinig voor in vergelijking met andere buurtproblemen. Overlast door dronken mensen op straat en door zwervers/daklozen is toegenomen ten opzichte van 2015.

Figuur 4.7
Aspecten kental overige overlast

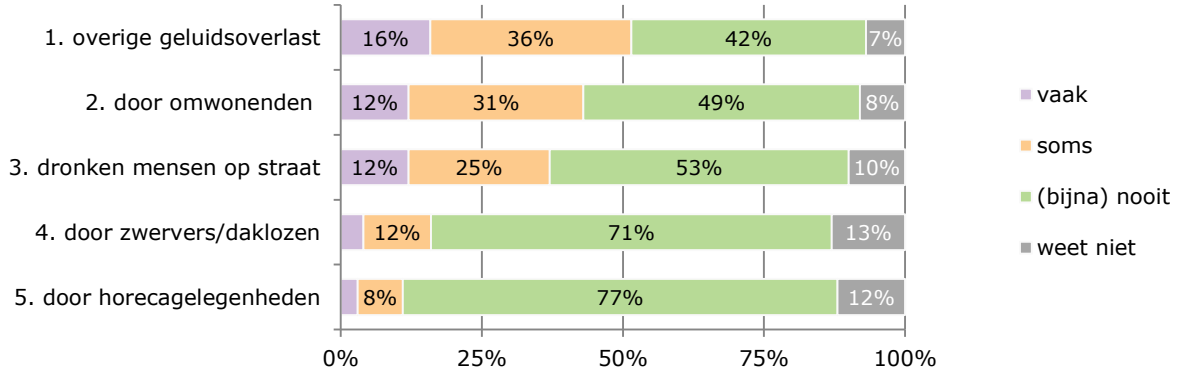

Dreiging stabiel gebleven

Onder het kental dreiging valt een groot aantal relatief weinig voorkomende buurtproblemen. Tussen 2015 en 2017 is het kental dreiging stabiel gebleven. Dreiging komt het meest voor in het Centrum (4,3) en het Spijkerkwartier (3,7). In de meeste wijken ten noorden en westen van het Centrum komt het weinig voor (lager dan 1,0), met uitzondering van Geitenkamp (2,9). Ook in Elden en Schuytgraaf wordt weinig dreiging ervaren (0,8).

Uitleg kental dreiging

Het kental dreiging overlast bestaat uit acht mogelijke buurtproblemen:

1. overlast van groepen jongeren
2. drugsoverlast
3. vrouwen en meisjes die op straat ongewenst aandacht krijgen
4. bedreiging
5. jeugdcriminaliteit
6. geweldsdelicten
7. lastig vallen mensen op straat
8. straatroof

Overlast van groepen jongeren grootste bron dreiging

Overlast van groepen jongeren komt het meest voor, gevolgd door drugsoverlast (figuur 4.8). Straatroof komt duidelijk het minst vaak voor. In vergelijking met 2015 hebben vrouwen en meisjes vaker te maken met ongewenste aandacht op straat en is er meer overlast van groepen jongeren. In het algemeen worden mensen juist minder vaak lastig gevallen op straat.

Figuur 4.8
Aspecten kental dreiging

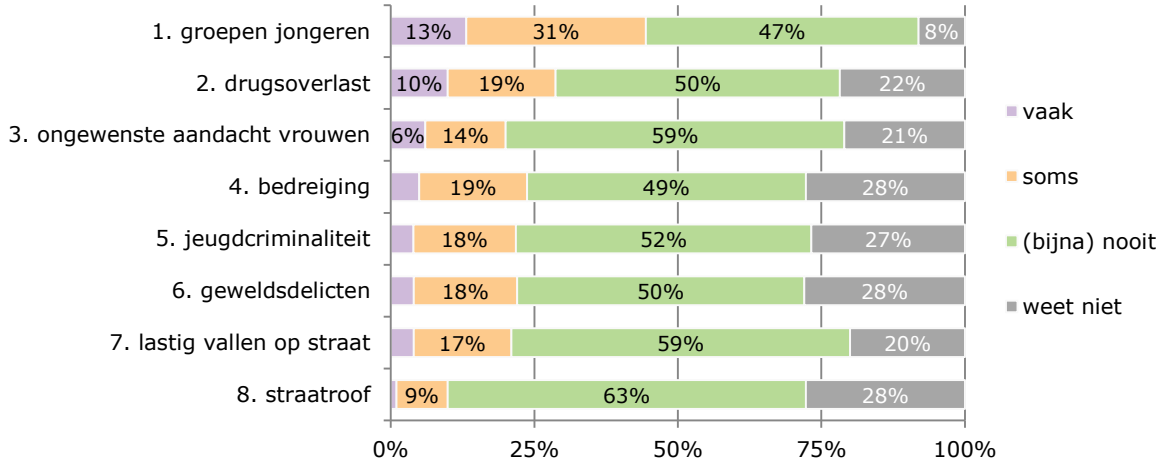

4.3 Aanpak buurtproblemen

Aan Arnhemmers is gevraagd welke buurtproblemen met voorrang aangepakt moeten worden. De antwoorden op deze open vraag zijn weergegeven in een woordenwolk (figuur 4.9). De buurtproblemen die het vaakst voorkomen in Arnhem moeten volgens de bewoners ook met voorrang worden aangepakt: verkeersoverlast in de vorm van te hard rijden en parkeerproblemen; hondenpoep; afval, zwerfvuil en andere rommel op straat en rond containers; en geluidsoverlast.

Figuur 4.9
Woordenwolk buurtproblemen die met prioriteit aangepakt moeten worden

Veel voorkomende buurtproblemen moeten volgens bewoners ook met prioriteit worden aangepakt: te hard rijden, hondenpoep en parkeeroverlast.

5

HOOFDSTUK

Perspectief woonbuurt

5. Perspectief woonbuurt

In dit hoofdstuk staat het perspectief van Arnhemmers bij hun eigen buurt centraal. Paragraaf 5.1 kijkt terug op de ontwikkeling in het afgelopen jaar en paragraaf 5.2 blikt vooruit op de toekomst.

- Per saldo zijn Arnhemmers licht negatief over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar, het perspectief voor de toekomst is positiever.
- Fysieke verbetering van de buurt (nieuwbouw, onderhoud, voorzieningen) belangrijkste oorzaak voor positieve gevoelens over perspectief buurt
- Sociale aspecten (nieuwe bewoners, asociaal gedrag) zijn de belangrijkste oorzaak voor een negatief perspectief op buurtontwikkeling.
- Het perspectief op de buurtontwikkeling in zuidelijke wijken (Elderveld, De Laar, Rijkerswoerd en Vredenburg/Kronenburg) blijft achter bij het gemiddelde van Arnhem.

5.1 Buurtontwikkeling afgelopen jaar

Er zijn meer Arnhemmers die vinden dat hun buurt in het afgelopen jaar achteruit is gegaan, dan vooruit. De meerderheid van de bewoners vindt echter dat hun buurt gelijk is gebleven. Per saldo is het perspectief op de ontwikkeling van de buurt in 2017 ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2015.

Figuur 5.1
Ontwikkeling woonbuurt afgelopen jaar

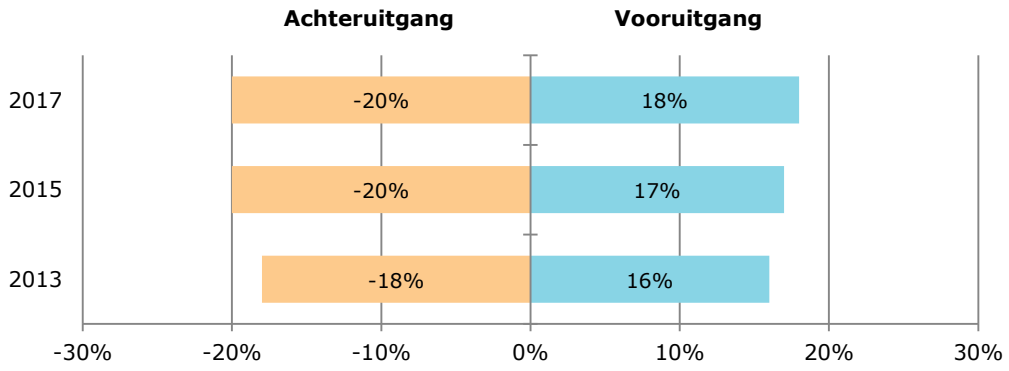

Arnhemmers licht negatief over buurtontwikkeling in het afgelopen jaar

Vooruitgang buurtontwikkeling in en rond Centrum

In figuur 5.2 staat het percentage inwoners per wijk, dat positief is over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. Wijken waar er meer of juist minder inwoners positief zijn dan gemiddeld voor Arnhem zijn afwijkend gekleurd. In de centraal gelegen wijken Centrum, Klarendal St. Marten/Sonsbeek-Zuid, en daarnaast ook in Schuytgraaf zijn er meer inwoners positief dan gemiddeld. In de verder afgelegen wijken Presikhaaf-Oost, Schaarsbergen e.o. Elderveld, De Laar en Rijkerswoerd zijn er minder inwoners positief over de buurtontwikkeling dan gemiddeld in Arnhem.

Ten opzichte van 2015 zijn inwoners van Centrum, Velperweg e.o. en Schuytgraaf positiever geworden over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. Inwoners van Alteveer en Cranevelt en De Laar zijn juist minder positief geworden.

Figuur 5.2

Aandeel inwoners positief over buurtontwikkeling afgelopen jaar, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

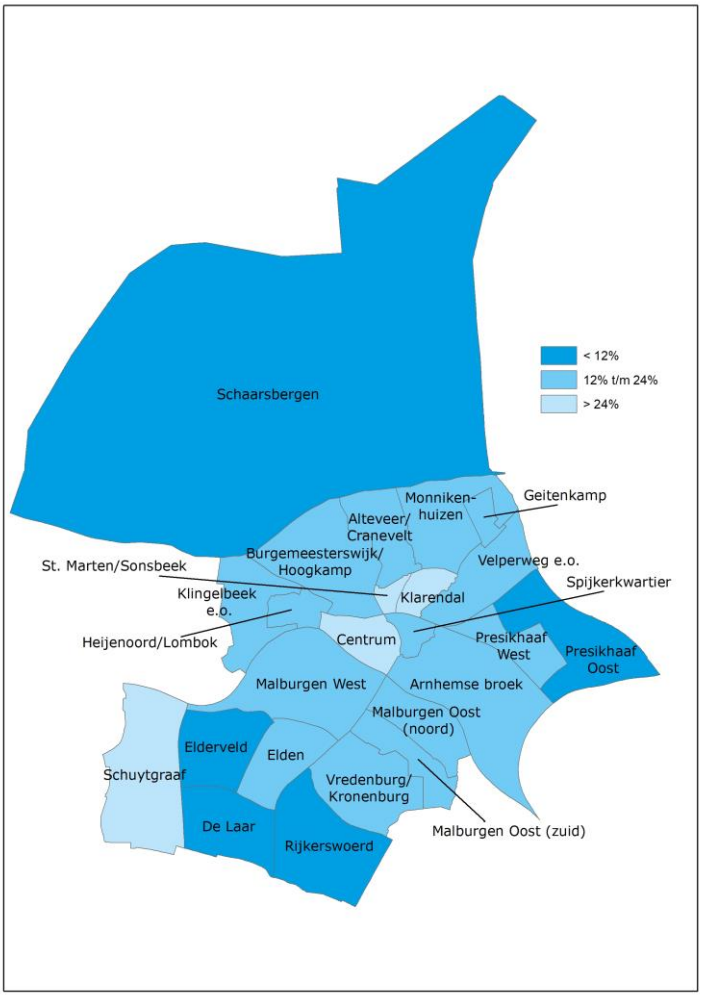

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	29%	👍
Spijkerkwartier	18%	
Arnhemse Broek	22%	
Presikhaaf-West	22%	
Presikhaaf-Oost	9%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	44%	
Klarendal	29%	
Velperweg e.o.	22%	👍
Alteveer en Cranevelt	15%	👎
Geitenkamp	18%	
Monnikenhuizen	17%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	15%	
Schaarsbergen e.o.	7%	
Heijenoord/Lombok	12%	
Klingelbeek	24%	
Malburgen-West	22%	
Malburgen-Oost (Noord)	18%	
Malburgen-Oost (Zuid)	18%	
Vredenburg/Kronenburg	13%	
Elden	15%	
Elderveld	9%	
De Laar	4%	👎
Rijkerswoerd	7%	
Schuytgraaf	36%	👍
ARNHEM	**18%**	

Inwoners Centrum optimistisch over buurtontwikkeling afgelopen jaar, hoe verder van het Centrum hoe minder optimistisch - Schuytgraaf uitgezonderd

Achteruitgang buurtontwikkeling afgelopen jaar in Presikhaaf

In figuur 5.3 staat het aandeel inwoners dat negatief is over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. Wijken waar er meer of minder inwoners dan gemiddeld negatief zijn over de buurtontwikkeling zijn afwijkend gekleurd. In de wijken ten noorden en westen van het Centrum zijn er veelal minder inwoners dan gemiddeld negatief over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. In deze wijken en ook in Schuytgraaf hebben inwoners weinig te klagen. In de wijken ten zuiden en oosten van het Centrum: Presikhaaf en Malburgen zijn inwoners vaker negatief over de buurtontwikkeling. Dit geldt ook voor Geitenkamp en Rijkerswoerd.

Het aandeel inwoners dat negatief is over de buurtontwikkeling in het afgelopen jaar is in Malburgen-West toegenomen ten opzichte van 2015. In de andere wijken bleef het aandeel ongeveer gelijk.

Figuur 5.3

Aandeel inwoners negatief over buurtontwikkeling afgelopen jaar, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

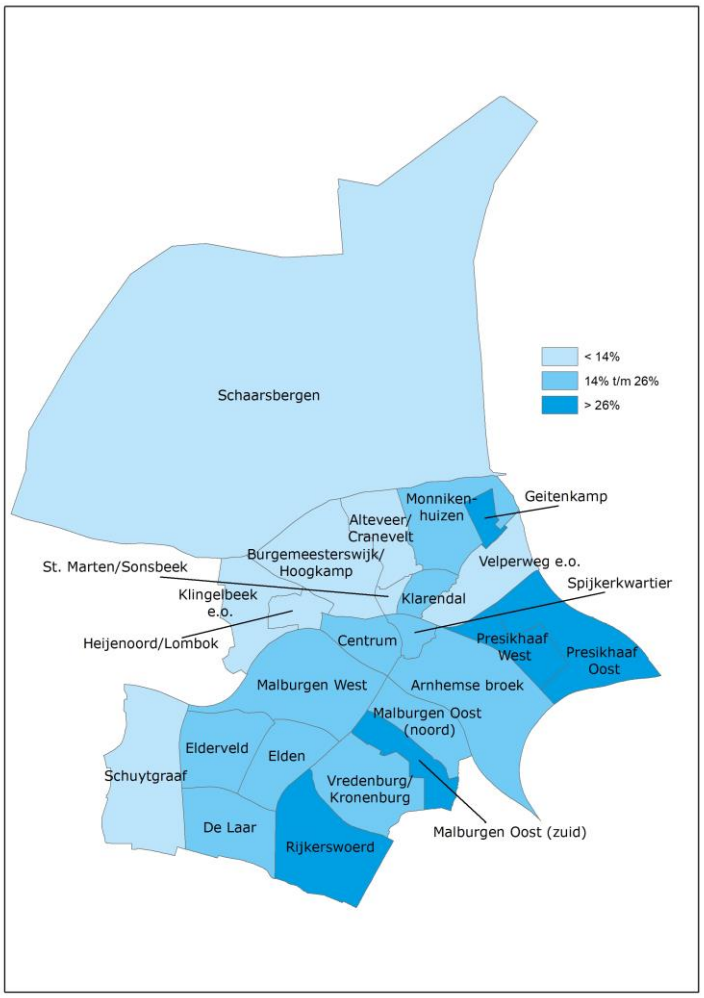

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	17%	
Spijkerkwartier	24%	
Arnhemse Broek	23%	
Presikhaaf-West	30%	
Presikhaaf-Oost	32%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	8%	
Klarendal	14%	
Velperweg e.o.	7%	
Alteveer en Cranevelt	8%	
Geitenkamp	32%	
Monnikenhuizen	14%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	4%	
Schaarsbergen e.o.	11%	
Heijenoord/Lombok	9%	
Klingelbeek	10%	
Malburgen-West	21%	👎
Malburgen-Oost (Noord)	22%	
Malburgen-Oost (Zuid)	31%	
Vredenburg/Kronenburg	25%	
Elden	20%	
Elderveld	26%	
De Laar	26%	
Rijkerswoerd	28%	
Schuytgraaf	12%	
ARNHEM	**20%**	

Inwoners noordelijke wijken Arnhem - uitgezonderd Geitenkamp en Presikhaaf - en in Schuytgraaf zijn weinig negatief over buurtontwikkeling afgelopen jaar

Positieve buurtontwikkeling komt door fysieke verbeteringen

Inwoners die vinden dat hun buurt in het afgelopen jaar vooruit is gegaan is met een open vraag gevraagd waaruit dit blijkt (figuur 5.4). Vooruitgang van de buurt blijkt vooral uit fysieke verbeteringen: nieuwe woningen, winkels en voorzieningen. Beter onderhoud, minder leegstand en opknappen van de buurt.

Figuur 5.4

Woordenwolk reden positief over buurtontwikkeling in het afgelopen jaar

Negatieve buurtontwikkeling ligt bij de mensen

Arnhemmers die vinden dat hun buurt is achteruit gegaan is ook gevraagd waar dat volgens hen uit blijkt (figuur 5.5). Bij achteruitgaan wijzen buurtbewoners vooral naar sociale aspecten: (nieuwe) bewoners die asociaal gedrag vertonen zoals harde muziek, hard rijden in de straat en andere sociale overlast als drugsgebruik en dronken mensen. Slecht onderhoud is ook een belangrijke reden voor achteruitgang.

Figuur 5.5
Woordenwolk reden negatief over buurtontwikkeling in het afgelopen jaar

5.2 Buurtontwikkeling in de toekomst

Er zijn meer Arnhemmers die verwachten dat hun buurt in de komende jaren vooruit zal gaan dan dat er inwoners verwachten dat deze achteruit zal gaan. Per saldo zijn Arnhemmers in 2017 ook positiever over de toekomst van de buurt dan in 2015.

Figuur 5.6
Ontwikkeling woonbuurt in de toekomst

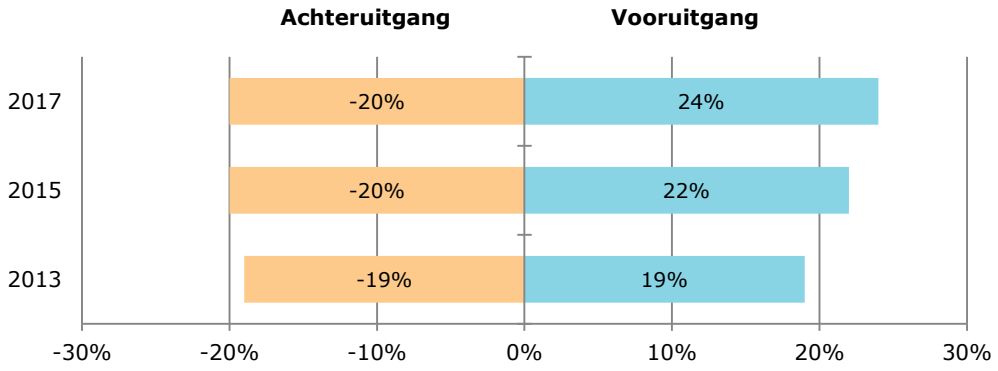

Arnhemmers positief over het perspectief van de buurt in de toekomst

Vooruitgang verwacht in en rond Centrum

In een aantal wijken rond het Centrum zijn inwoners zeer positief gestemd over de buurtontwikkeling voor de toekomst: het Centrum zelf, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, St. Marten/Sonsbeek-Zuid, Klarendal en Klingenbeek (figuur 5.7). Ook in Schuytgraaf zijn inwoners relatief positief over de toekomst van de buurt. In Schaarsbergen e.o. en een aantal wijken ten zuiden van Malburgen: Elderveld, De Laar en Rijkerswoerd zijn er relatief weinig inwoners positief over de toekomst. Het beeld dat hiermee ontstaat, is dat vooral het Centrum van de gemeente aantrekkelijker wordt ten opzichte van de buitenwijken.

Ten opzichte van 2015 zijn inwoners van Centrum, Velperweg e.o., Monikkenhuizen, Malburgen-Oost (Zuid) en Rijkerswoerd positiever geworden over de buurtontwikkeling in de toekomst. Inwoners van Alteveer en Cranevelt zijn juist minder positief geworden over de ontwikkeling in de toekomst.

Figuur 5.7

Aandeel inwoners positief over buurtontwikkeling in de toekomst, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

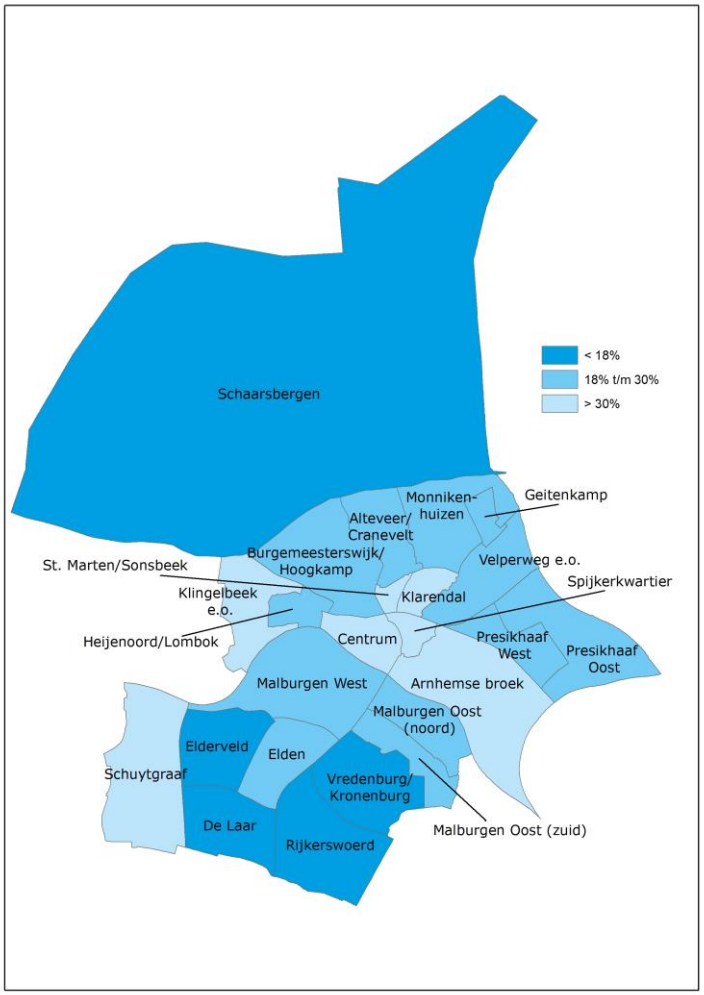

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	46%	👍
Spijkerkwartier	34%	
Arnhemse Broek	34%	
Presikhaaf-West	27%	
Presikhaaf-Oost	22%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	46%	
Klarendal	41%	
Velperweg e.o.	27%	👍
Alteveer en Cranevelt	18%	👎
Geitenkamp	24%	
Monnikenhuizen	22%	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	18%	
Schaarsbergen e.o.	12%	
Heijenoord/Lombok	23%	
Klingelbeek	41%	
Malburgen-West	26%	
Malburgen-Oost (Noord)	26%	
Malburgen-Oost (Zuid)	26%	👍
Vredenburg/Kronenburg	14%	
Elden	20%	
Elderveld	9%	
De Laar	8%	
Rijkerswoerd	13%	👍
Schuytgraaf	36%	
ARNHEM	**24%**	👍

Inwoners zuidelijke wijken - Schuygraaf uitgezonderd - minder optimistisch over buurtontwikkeling in de toekomst

Achteruitgang verwacht in Presikhaaf e.a.

De verwachting over achteruitgang van de buurt (figuur 5.8) in de toekomst kent een vrijwel zelfde patroon als de mening over de ontwikkeling in het afgelopen jaar. In de wijken ten noorden en westen van het Centrum zijn er relatief weinig inwoners die denken dat de buurt in de toekomst achteruit zal gaan. Ook in het Centrum zelf is die verwachting niet sterk aanwezig. In Presikhaaf, Malburgen-Oost (Zuid), Geitenkamp en Rijkerswoerd zijn er relatief veel inwoners die verwachten dat de buurt in de toekomst (verder) achteruit gaat.

Inwoners van Centrum en Velperweg e.o. zijn minder negatief over de ontwikkeling van de buurt in de toekomst dan in 2015. Het aandeel inwoners dat negatief is over de buurtontwikkeling in Alteveer en Cranevelt is toegenomen ten opzichte van 2015. Deze ontwikkelingen versterken het beeld dat het perspectief op de buurtontwikkeling in Centrum en Velperweg e.o. zeer positief is ten opzichte van 2015 en in Alteveer en Cranevelt vrij negatief. In Alteveer en Cranevelt zijn er overigens nog wel meer inwoners positief over de buurtontwikkeling in de toekomst dan negatief.

Figuur 5.8

Aandeel inwoners negatief over buurtontwikkeling in de toekomst, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

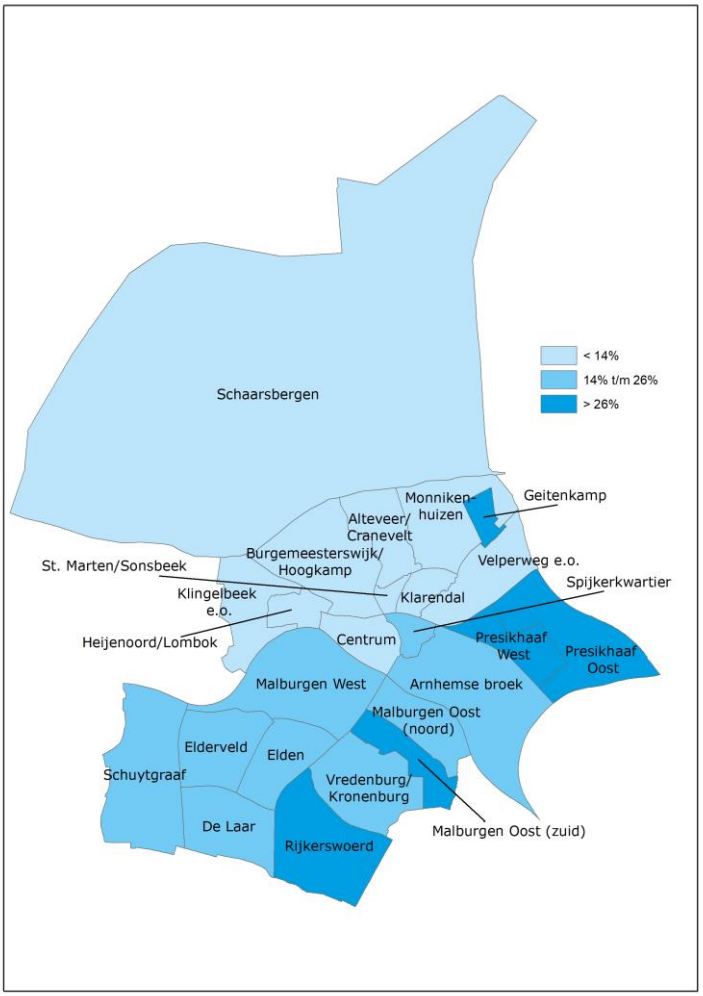

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	11%	👍
Spijkerkwartier	17%	
Arnhemse Broek	23%	
Presikhaaf-West	30%	
Presikhaaf-Oost	29%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	9%	
Klarendal	11%	
Velperweg e.o.	4%	👍
Alteveer en Cranevelt	12%	👎
Geitenkamp	30%	
Monnikenhuizen	11%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	4%	
Schaarsbergen e.o.	12%	
Heijenoord/Lombok	8%	
Klingelbeek	3%	
Malburgen-West	22%	
Malburgen-Oost (Noord)	25%	
Malburgen-Oost (Zuid)	31%	
Vredenburg/Kronenburg	26%	
Elden	18%	
Elderveld	26%	
De Laar	26%	
Rijkerswoerd	27%	
Schuytgraaf	19%	
ARNHEM	**20%**	

In het Centrum en noordelijke wijken relatief weinig inwoners negatief over de ontwikkeling van de buurt in de toekomst

6

HOOFDSTUK

Veiligheidsbeleving

6. Veiligheidsbeleving

In dit hoofdstuk staat de subjectieve veiligheid centraal[8]. In paragraaf 6.1 komt het rapportcijfer van Arnhemmers voor de veiligheid in de buurt aan bod. In paragraaf 6.2 gaat het om veiligheidsbeleving, vermijdingsgedrag en (camera)toezicht. Afgesloten wordt met een paragraaf over de bereidheid om aangifte te doen bij de politie bij verschillende delicten.

- Het rapportcijfer voor de veiligheid in Arnhem(6,6) is gelijk aan 2015.
- Gevoel van onveiligheid in het algemeen en in de buurt is licht toegenomen in Arnhem.
- Arnhemmers voelen zich vaker onveilig in het Centrum en vertonen vaker vermijdingsgedrag in verschillende situaties.
- Toezichthouders dragen bij aan het gevoel van veiligheid, cameratoezicht in mindere mate.
- Aangiftebereidheid meeste delicten hoger dan in 2015.

6.1 Rapportcijfer veiligheid in de buurt

Rapportcijfer veiligheid onveranderd: 6,6

Inwoners van Arnhem geven gemiddeld een voldoende tot ruim voldoende voor de veiligheid in de buurt (6,6). Dit is hetzelfde cijfer als in 2015 en 2013. Het rapportcijfer dat inwoners geven voor de veiligheid lijkt hiermee los te staan van gevoelens van onveiligheid.

In figuur 6.1 staat het rapportcijfer veiligheid per wijk. Wijken met een hoger dan gemiddeld rapportcijfer zijn licht gekleurd, wijken met een lager dan gemiddeld cijfer donker. Het beeld is consistent met overlastcijfers per wijk. In het Centrum en de aangrenzende wijken ten oosten en zuiden ervan geven inwoners een relatief laag cijfer voor de veiligheid in de wijk. In de wijken ten noorden en westen van het Centrum zijn de cijfers hoger dan gemiddeld. De wijk Geitenkamp heeft, anders dan de omliggende wijken, een relatief laag cijfer. In twee wijken ten zuidwesten van Malburgen - Rijkerswoerd en Schuytgraaf is het cijfer hoger dan gemiddeld.

In de wijken Velperweg e.o., Rijkerswoerd en Schuytgraaf is het rapportcijfer veiligheid gestegen ten opzichte van 2015. In Klarendal en Elden daalde het rapportcijfer.

[8] *Subjectieve veiligheid: beleving van bewoners. Objectieve veiligheid wordt gemeten a.d.h.v. politiecijfers. De politiecijfers komen in het voorjaar van 2018 beschikbaar.*

Figuur 6.1
Rapportcijfer veiligheid en ontwikkeling t.o.v. 2015

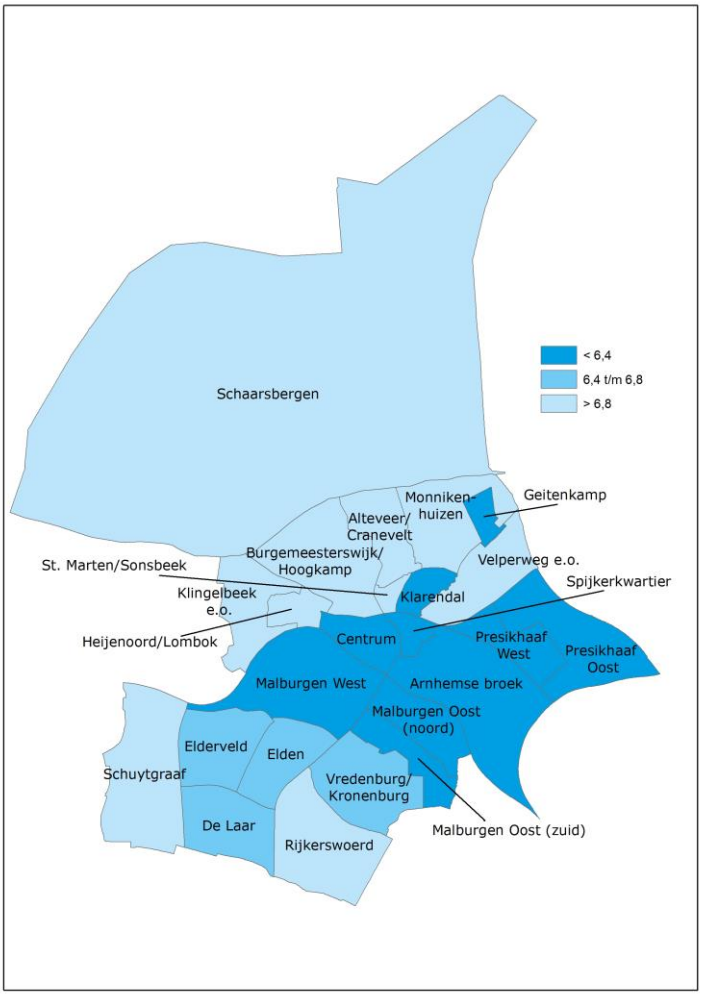

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	6,2	
Spijkerkwartier	5,8	
Arnhemse Broek	5,8	
Presikhaaf-West	5,9	
Presikhaaf-Oost	6,3	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	6,9	
Klarendal	6,2	👎
Velperweg e.o.	7,5	👍
Alteveer en Cranevelt	7,6	
Geitenkamp	6	
Monnikenhuizen	7,1	
Burgem.wijk/Hoogkamp	7,7	
Schaarsbergen e.o.	6,9	
Heijenoord/Lombok	7,2	
Klingelbeek	7,5	
Malburgen-West	6,1	
Malburgen-Oost (Noord)	6,1	
Malburgen-Oost (Zuid)	5,9	
Vredenburg/Kronenburg	6,5	
Elden	6,8	👎
Elderveld	6,6	
De Laar	6,5	
Rijkerswoerd	7	👍
Schuytgraaf	7,1	👍
ARNHEM	**6,6**	

Rapportcijfer veiligheid in de woonbuurt gelijk gebleven.

6.2 Veiligheidsbeleving

Gevoel onveiligheid is licht toegenomen

Het aandeel inwoners van Arnhem dat zich wel eens onveilig voelt[9] is toegenomen ten opzichte van 2015. In 2017 geeft 36 procent van de inwoners van Arnhem aan zich wel eens onveilig te voelen, in 2015 was dat 34 procent en in 2013 nog 33 procent. In figuur 6.2 staat weergegeven hoe het gevoel van onveiligheid verder is onderverdeeld naar Arnhemmers die zich zelden, soms of vaak onveilig voelen. In totaal 21 procent van de inwoners voelt zich soms onveilig en 4 procent voelt zich vaak onveilig.

Figuur 6.2

Onveiligheidsgevoel in het algemeen

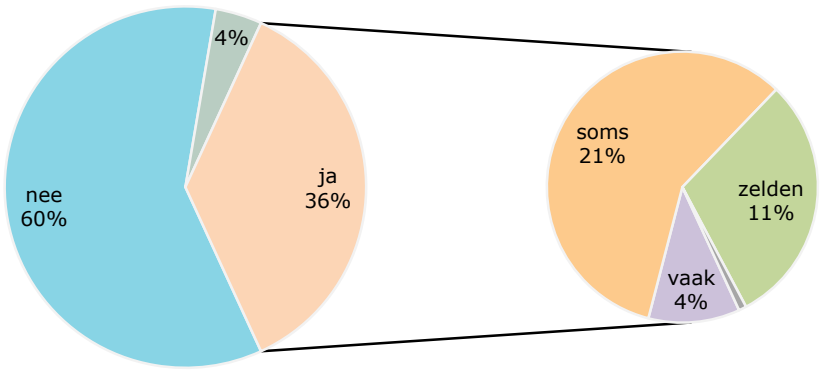

Gevoel van onveiligheid in eigen buurt is ook licht toegenomen

Arnhemmers voelen zich minder vaak onveilig in de eigen buurt, dan in het algemeen (figuur 6.3). In totaal voelt 28 procent van de inwoners zich wel eens onveilig in de eigen woonbuurt. Dit is een toename ten opzichte van 2015, toen 25 procent van de inwoners zich wel eens onveilig voelde in de eigen buurt.

Figuur 6.3

Onveiligheidsgevoel in uw eigen buurt

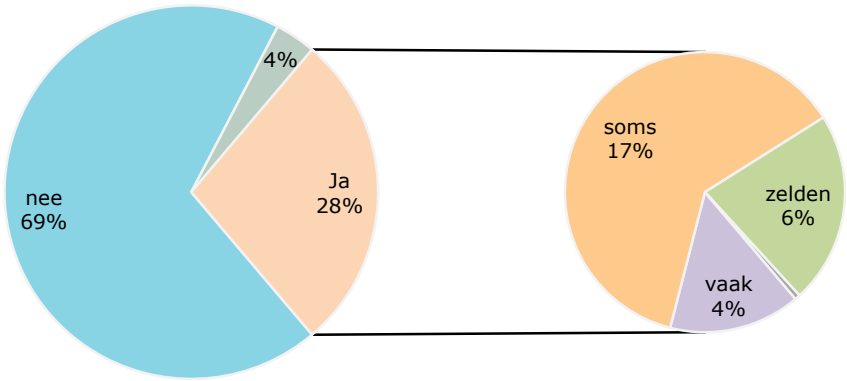

[9] *Subjectieve veiligheid: beleving van bewoners. Objectieve veiligheid wordt gemeten a.d.h.v. politiecijfers. De politiecijfers komen in het voorjaar van 2018 beschikbaar.*

Het gevoel van onveiligheid verschilt sterk tussen wijken (figuur 6.4). Zo voelt in Heijenoord/Lombok slechts 12 procent van de inwoners zich wel eens onveilig, terwijl in het Spijkerkwartier 44 procent van de inwoners wel eens gevoelens van onveiligheid heeft. In het Centrum plus de wijken ten zuiden en oosten voelen relatief veel inwoners zich wel eens onveilig en de wijken ten noorden en westen relatief weinig.

Ten opzichte van 2015 is het gevoel van onveiligheid in eigen buurt toegenomen in Rijkerswoerd en in Schuytgraaf. In de andere wijken is er geen sprake van significante ontwikkelingen.

Figuur 6.4
Onveiligheidsgevoel in de woonbuurt en ontwikkeling t.o.v. 2015

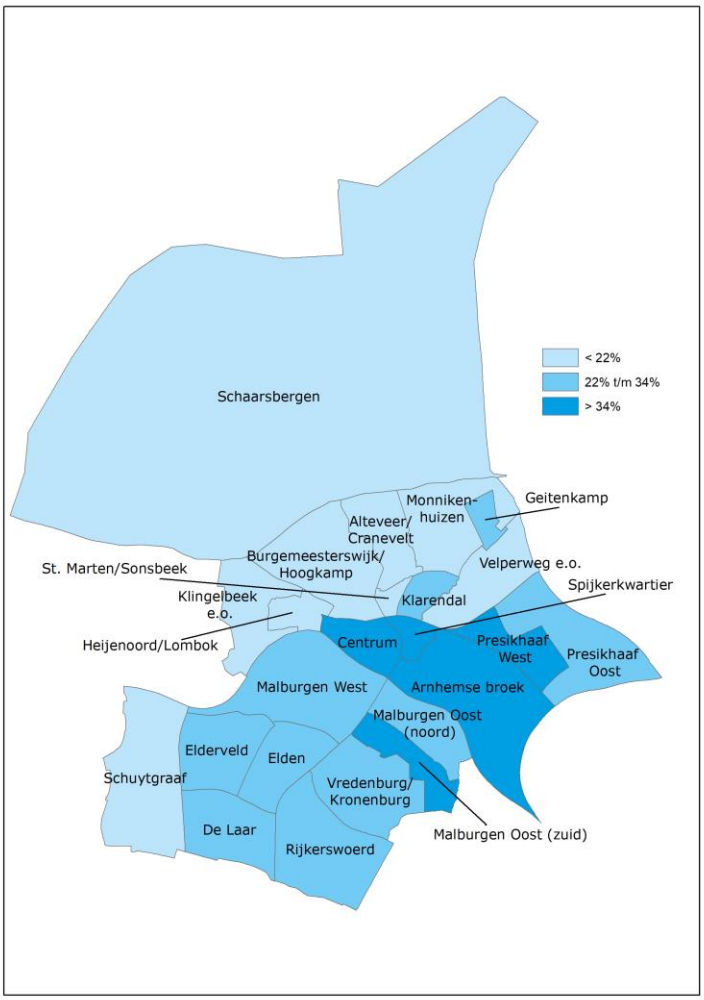

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	41%	
Spijkerkwartier	44%	
Arnhemse Broek	39%	
Presikhaaf-West	35%	
Presikhaaf-Oost	32%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	19%	
Klarendal	34%	
Velperweg e.o.	14%	
Alteveer en Cranevelt	19%	
Geitenkamp	34%	
Monnikenhuizen	19%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	16%	
Schaarsbergen e.o.	16%	
Heijenoord/Lombok	12%	
Klingelbeek	16%	
Malburgen-West	29%	
Malburgen-Oost (Noord)	30%	
Malburgen-Oost (Zuid)	38%	
Vredenburg/Kronenburg	27%	
Elden	24%	
Elderveld	27%	
De Laar	26%	
Rijkerswoerd	26%	👎
Schuytgraaf	20%	👎
ARNHEM	**28%**	👎

Ondanks dat het rapportcijfer voor veiligheid gelijk is gebleven, is het gevoel van onveiligheid licht toegenomen

Arnhemmers voelen zich het meest onveilig op plekken waar groepen jongeren rondhangen

Inwoners is voor verschillende plekken waar mensen zich onveilig zouden kunnen voelen, gevraagd hoe vaak ze zich daar onveilig voelen (figuur 6.5). Onveiligheidsgevoelens zijn het grootst op plekken waar groepen jongeren rondhangen (46% vaak/soms), gevolgd door rondom uitgaansgelegenheden en in het Centrum. In vergelijking met 2015 voelen inwoners van Arnhem zich vaker onveilig in het Centrum.

Figuur 6.5

Onveiligheidsgevoel op verschillende plekken

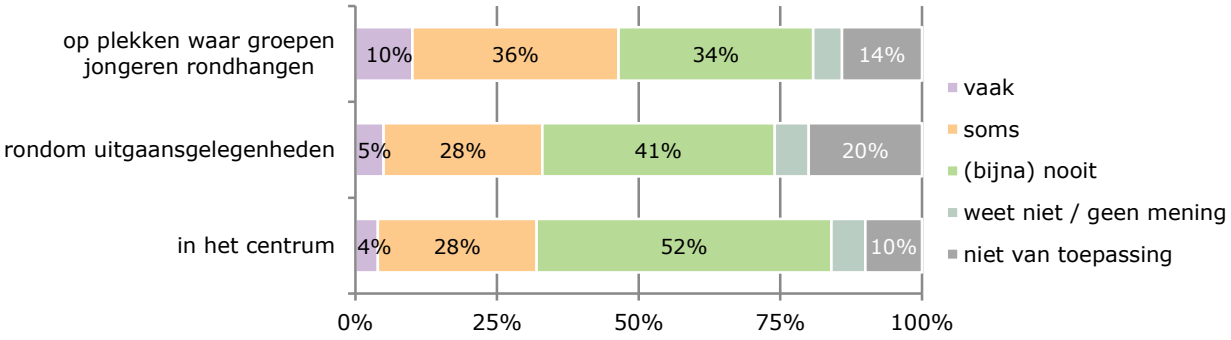

Arnhemmers vertonen vaker vermijdingsgedrag

In verband met onveiligheidsgevoelens doet 39 procent van de Arnhemmers wel eens 's avonds of 's nachts de deur niet open (figuur 6.6). Een derde van de inwoners voelt zich wel eens onveilig als ze 's avonds in de buurt over straat lopen. Ongeveer twee op de vijf inwoners vertonen wel eens de andere vormen van vermijdingsgedrag: omlopen of omrijden voor onveilige plekken, kinderen niet toestaan ergens naar toe te gaan of zich 's avonds alleen thuis ongemakkelijk voelen. In vergelijking met 2015 en 2013 vertonen Arnhemmers in al deze situaties vaker vermijdingsgedrag.

Uitleg vermijdingsgedrag

Vermijdingsgedrag bestaat uit vijf vormen van gedrag die wel eens voor kunnen komen in situaties die mensen als ongemakkelijk of onveilig kunnen ervaren. Gevraagd is hoe vaak inwoners dergelijk gedrag vertonen.

1. 's avonds of 's nachts niet opendoet, omdat u het niet veilig vindt
2. zich onveilig voelt als u 's avonds bij u in de buurt over straat loopt
3. in uw eigen buurt omlopen of omrijden om onveilige plekken te vermijden
4. uw kind(eren) niet toestaat ergens naar toe te gaan omdat u het niet veilig vindt
5. zich niet op uw gemak voelt als u 's avonds alleen bent

Figuur 6.6
Stellingen vermijdingsgedrag

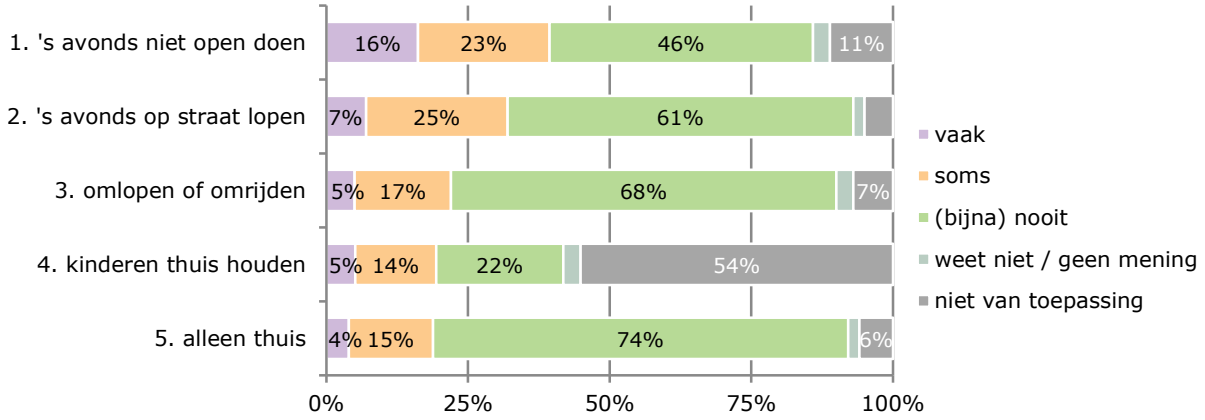

Aanwezigheid toezichthouders draagt bij aan gevoel veiligheid

Drie op de vijf inwoners voelen zich veiliger op straat door de aanwezigheid van toezichthouders/handhavers op straat (figuur 6.7). Cameratoezicht draagt wat minder bij aan het veiligheidsgevoel (44 procent). Voor beide vormen van toezicht is het veiligheidsgevoel licht afgenomen ten opzichte van 2015.

Figuur 6.7
Stellingen toezicht

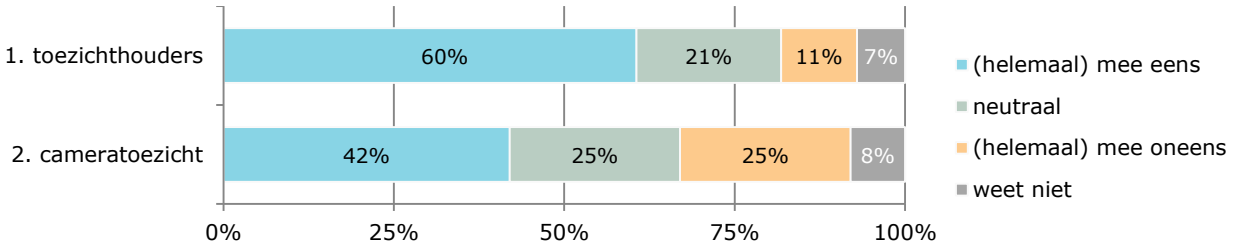

Inwoners van Arnhem proberen vaker om onveilige situaties te vermijden. Toezicht op straat draag bij aan veiligheidsgevoel, maar minder dan in 2015.

6.3 Aangiftebereidheid veel voorkomende delicten gestegen t.o.v. 2015

Arnhemmers zeggen voor de meeste delicten zeker of waarschijnlijk wel aangifte te zullen doen, als dit ze zou overkomen (figuur 6.8). De enige vorm van delict waar minder dan de helft aangifte van zou doen is discriminatie, voor andere veel voorkomende delicten varieert het van 69 procent (seksuele intimidatie) tot 96 procent (woninginbraak). Ten opzichte van 2015 is de aangiftebereidheid voor bijna alle veel voorkomende delicten gestegen, met uitzondering van bedreiging (geen significant verschil).

Uitleg aangiftebereidheid
Aangiftebereidheid bestaat uit elf delicten waar voor de vraag gesteld is of men de politie op de hoogte zou stellen als men slachtoffer zou zijn van het delict. Het gaat om fictieve situaties, niet of men daadwerkelijk slachtoffer is geworden.

Figuur 6.8
Aangiftebereidheid per delict

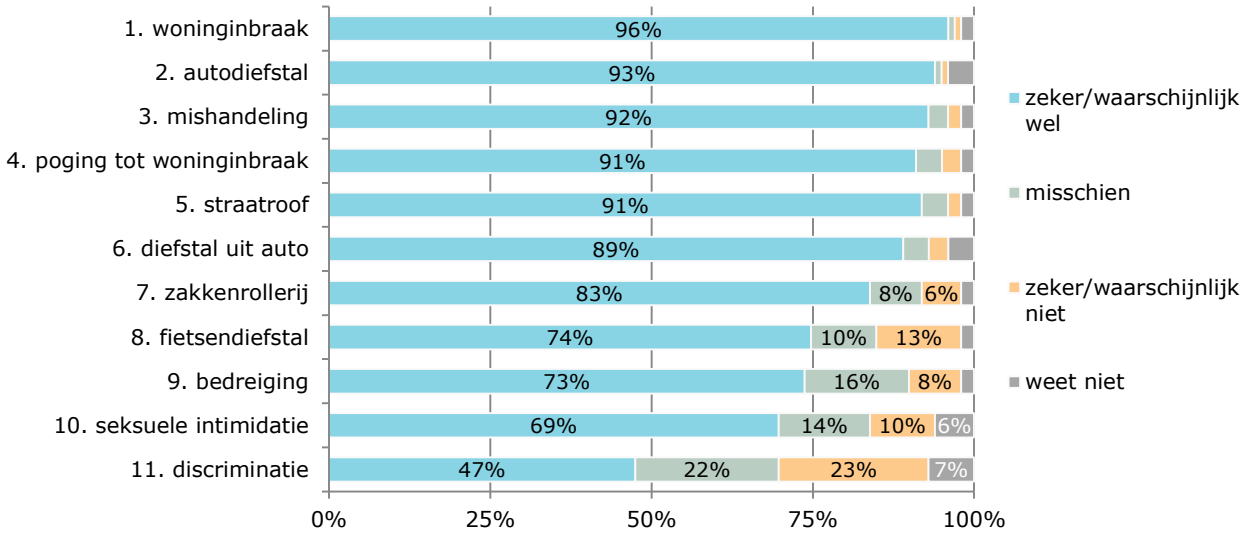

Aangiftebereidheid van veel voorkomende delicten gestegen

7

HOOFDSTUK

Arnhem vergeleken

7. Arnhem vergeleken

In dit hoofdstuk wordt de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem vergeleken aan de hand van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016[10]. Op de belangrijkste indicatoren wordt Arnhem vergeleken met het gemiddelde van de HEBANG[11] gemeenten, de Grote Steden[12] en het landelijk gemiddelde. Er wordt vergeleken op drie onderdelen:

- Leefbaarheid
- Overlast
- Veiligheidsbeleving

De cijfers zijn niet één-op-één te vergelijken met de uitkomsten van het onderzoek leefbaarheid en veiligheid in de buurt[13].

- De leefbaarheid in Arnhem is op twee van de drie onderdelen (fysieke voorzieningen en sociale cohesie) vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en grote steden. In de HEBANG-gemeenten is het cijfer leefbaarheid hoger dan in Arnhem. Landelijk is de leefbaarheid op alle onderdelen hoger dan in Arnhem.
- Er is meer overlast in de buurt in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten en landelijk. Vooral verkeersoverlast en verloedering komen relatief vaak voor.
- De veiligheid in Arnhem blijft achter bij het landelijk gemiddelde. Inwoners voelen zich in het algemeen veiliger in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten, maar op de veiligheidsbeleving in de buurt scoren de HEBANG-gemeenten beter.

7.1 Leefbaarheid woonbuurt

Het rapportcijfer voor de leefbaarheid in Arnhem is lager dan in de HEBANG-gemeenten en het landelijk gemiddelde, maar wijkt nauwelijks af van de grote steden. In de HEBANG-gemeenten en landelijk was er tussen 2015 en 2016 sprake van een positieve ontwikkeling, terwijl het cijfer in Arnhem gelijk bleef.

Figuur 7.1
Rapportcijfer leefbaarheid 2015-2016

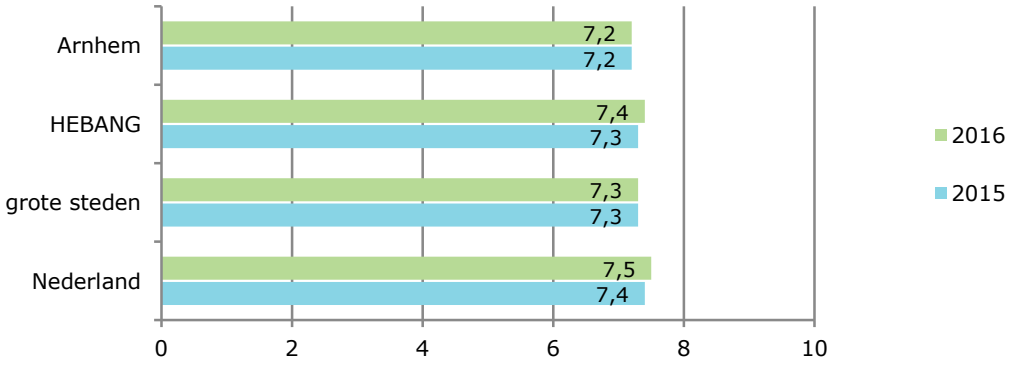

[10] *In maart 2018 komen de resultaten landelijke Veiligheidsmonitor 2017 beschikbaar.*
[11] *Haarlem, Enschede, Breda, Arnhem, Nijmegen en Groningen*
[12] *Grote steden: 100.000-plus gemeenten*
[13] *Vraagstelling en methodiek landelijke Veiligheidsmonitor wijken af van onderzoek Leefbaarheid en Veiligheid in de buurt Arnhem*

Het kental fysieke voorzieningen (figuur 7.2) is in Arnhem vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en de grote steden, maar hoger dan het landelijk gemiddelde. Tussen 2015 en 2016 is het kental in Arnhem meer gestegen dan in de HEBANG-gemeenten. In de grote steden en landelijk bleef het kental gelijk.

Figuur 7.2
Kental fysieke voorzieningen 2015-2016

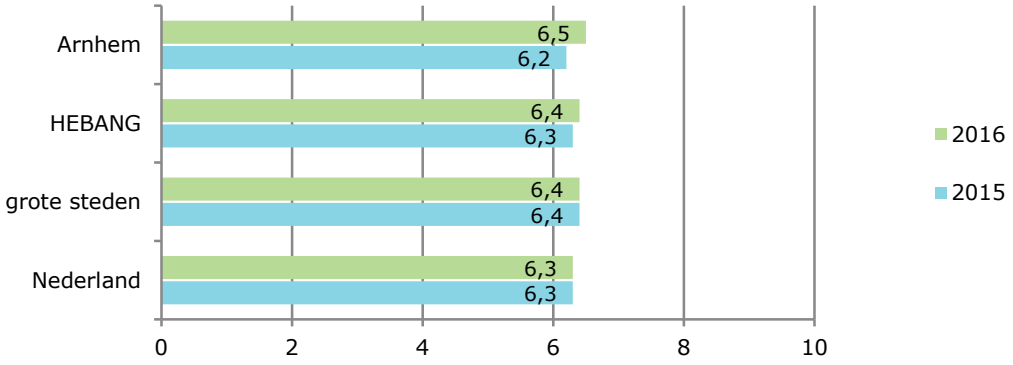

De sociale cohesie (figuur 7.3) is in Arnhem gelijk aan de HEBANG-gemeenten en de grote steden, maar lager dan het landelijk gemiddelde. In de HEBANG-gemeenten, de grote steden en Nederland is het kental gestegen terwijl de sociale cohesie in Arnhem gelijk bleef.

Figuur 7.3
Kental sociale cohesie 2015-2016

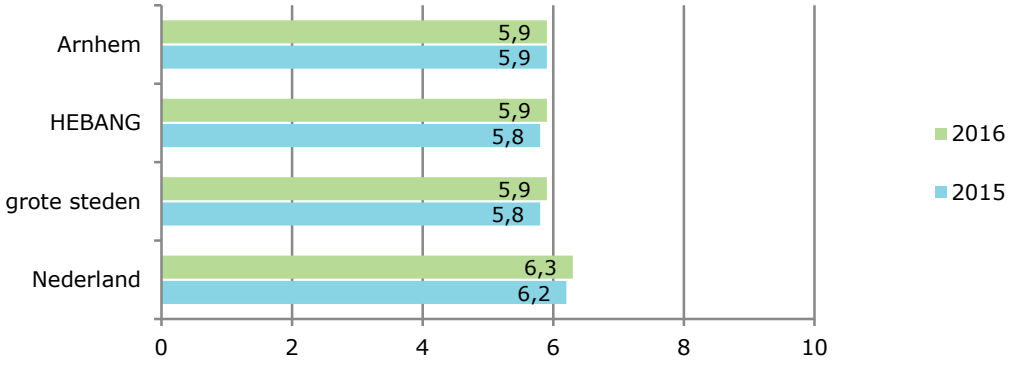

Leefbaarheid Arnhem redelijk vergelijkbaar met HEBANG-gemeenten en grote steden, maar onder het landelijk gemiddelde

7.2 Overlast in de buurt

De totale overlast in de buurt is in Arnhem hoger dan in de HEBANG-gemeenten en het landelijk gemiddelde en vrijwel gelijk aan de grote steden (figuur 7.4). In vergelijking met de grote steden komt verloedering in Arnhem vaker voor en sociale overlast minder vaak. Ten opzichte van de HEBANG-gemeenten komen verkeersoverlast en verloedering vaker voor in Arnhem en in vergelijking met het landelijk gemiddelde komen alle vormen van overlast vaker voor.

Figuur 7.4

Overlast in de buurt - percentage één of meerdere vormen komen 'vaak' voor

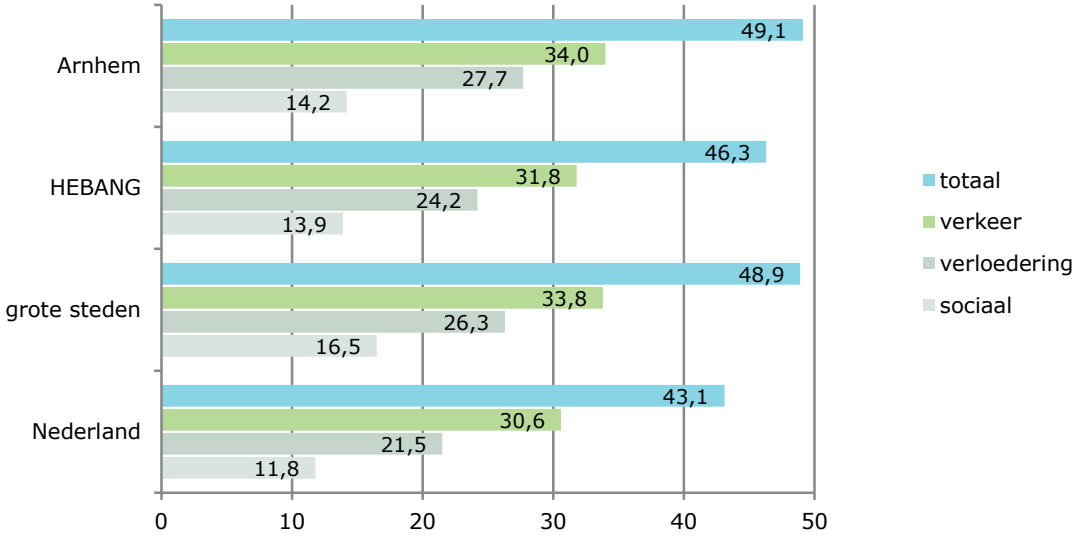

Relatief veel overlast in Arnhem ten opzichte van HEBANG-gemeenten en landelijk gemiddelde, vooral verkeersoverlast en verloedering

7.3 Veiligheidsbeleving

Het rapportcijfer veiligheid (figuur 7.5) is in Arnhem vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en de grote steden. Landelijk is het cijfer voor de veiligheid hoger. Ten opzichte van 2015 is het rapportcijfer voor de veiligheid in alle vergelijkingsgebieden gestegen.

Figuur 7.5

Rapportcijfer veiligheid 2015-2016

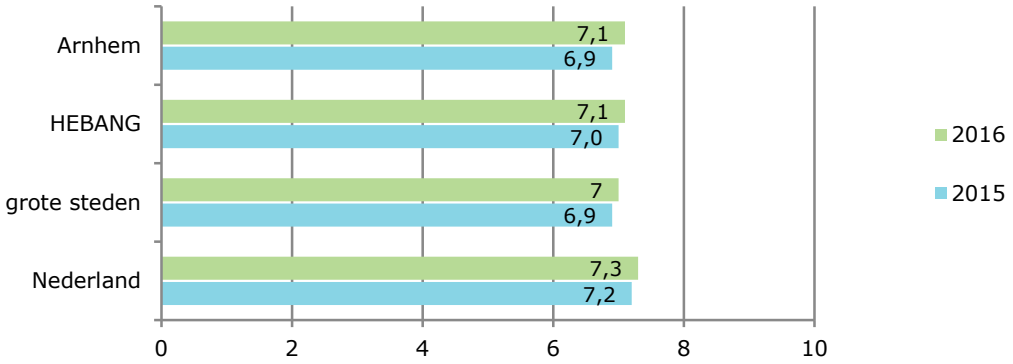

Inwoners van Arnhem voelen zich in het algemeen iets minder vaak onveilig dan in de HEBANG-gemeenten en de grote steden (figuur 7.6). Landelijk is het gevoel van onveiligheid positiever dan in Arnhem. Ten opzichte van 2015 is het gevoel van onveiligheid in alle vergelijkingsgebieden in meer of mindere mate afgenomen, een positieve ontwikkeling.

Figuur 7.6
Onveiligheidsgevoel in het algemeen - percentage wel eens onveilig, 2015-2016

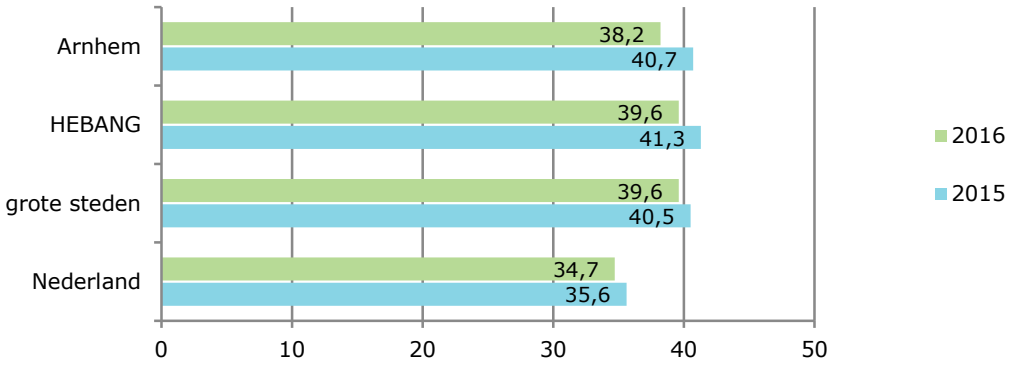

Het onveiligheidsgevoel in de buurt (figuur 7.7) is in Arnhem vrijwel gelijk aan de grote steden. In de HEBANG-gemeenten en landelijk voelen inwoners zich minder vaak onveilig in de buurt. Tussen 2015 en 2016 is het gevoel van onveiligheid in alle vergelijkingsgebieden duidelijk afgenomen. Dit is een positieve ontwikkeling.

Figuur 7.7
Onveiligheidsgevoel in de buurt - percentage wel eens onveilig in de buurt, 2015-2016

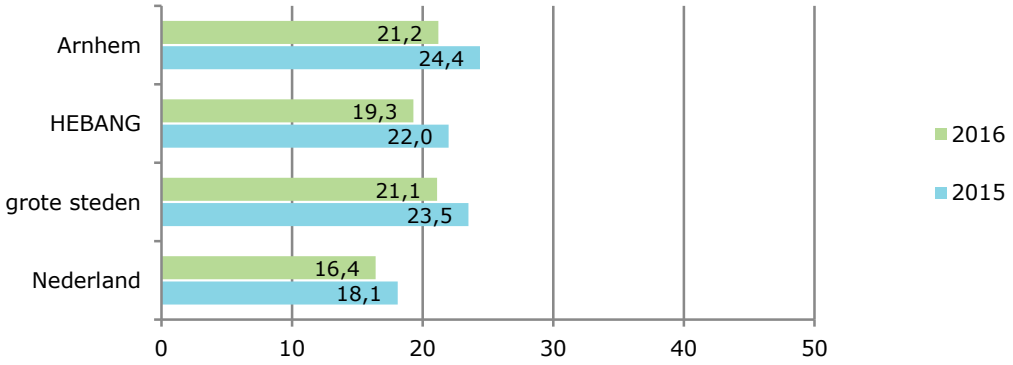

Onveiligheidsgevoel in het algemeen in Arnhem positief ten opzichte van HEBANG-gemeenten, onveiligheidsgevoel in de buurt negatief

1

BIJLAGE

Responsverantwoording

Bijlage 1. Responsverantwoording

Tabel 1: respons naar wijk

WIJK	BEVOLKING	STEEKPROEF	NETTO RESPONS	RESPONS (%)
Centrum	5.215	702	209	30%
Spijkerkwartier	6.068	688	219	32%
Arnhemse Broek	5.124	903	249	28%
Presikhaaf-West	6.452	918	235	26%
Presikhaaf-Oost	6.042	620	233	38%
St.Marten/Sonsbeek-Zuid	4.106	558	188	34%
Klarendal	6.486	774	239	31%
Velperweg e.o.	6.738	486	211	43%
Alteveer en Cranevelt	3.767	309	127	41%
Geitenkamp	3.301	558	173	31%
Monnikenhuizen	3.393	416	163	39%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	6.337	573	208	36%
Schaarsbergen e.o.	1.407	282	150	53%
Heijenoord/Lombok	3.365	448	153	34%
Klingelbeek	1.026	283	126	45%
Malburgen-West	3.348	562	183	33%
Malburgen-Oost (Noord)	4.901	731	215	29%
Malburgen-Oost (Zuid)	6.101	871	225	26%
Vredenburg/Kronenburg	7.089	616	217	35%
Elden	1.839	389	161	41%
Elderveld	7.632	497	215	43%
De Laar	10.129	560	258	46%
Rijkerswoerd	10.397	591	241	41%
Schuytgraaf	7.518	665	249	37%
TOTAAL	**127.781**	**14.000**	**4.847**	**35%**

Tabel 2: respons naar geslacht

GESLACHT	BEVOLKING	STEEKPROEF	NETTO RESPONS	RESPONS (%)
man	63.369	6.835	2.249	33%
vrouw	64.403	7.161	2.598	36%
onbekend	9	4	0	0%
TOTAAL	**127.781**	**14.000**	**4.847**	**35%**

Tabel 3: respons naar leeftijd

LEEFTIJD	BEVOLKING	STEEKPROEF	NETTO RESPONS	RESPONS (%)
15-29 jaar	32.343	3.467	636	18%
30-54 jaar	55.302	6.114	2.040	33%
55-89 jaar	40.136	4.419	2.171	49%
TOTAAL	**127.781**	**14.000**	**4.847**	**35%**

2

BIJLAGE

Tabellen

- **Ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid 2001 – 2017**
- **Leefbaarheid en veiligheid per wijk, 2017**
- **Ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid per wijk ten opzichte van 2015**

Bijlage 2. Tabellen

Bijlage 2: ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid in Arnhem, 2001-2017

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
leefbaarheid woonbuurt (0 = ongunstig en 10 = gunstig)									
rapportcijfer leefbaarheid	6,9	6,8	6,9	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	7,2
rapportcijfer woonomgeving	x	6,9	6,9	7,1	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3
rapportcijfer woning	7,5	7,5	7,5	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,7
rapportcijfer voorzieningen	6,5	6,6	6,7	6,9	7,0	6,9	7,0	7,1	7,1
% eens voldoende voorzieningen voor afvalinzameling	x	x	x	x	x	x	70%	67%	68%
% eens voldoende parkeermogelijkheden	x	x	x	x	x	x	55%	56%	53%
% eens weinig onveilige plekken	x	x	x	x	50%	48%	42%	44%	42%
% eens voldoende sportvoorzieningen	x	x	x	x	x	x	60%	60%	60%
% eens voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten	x	x	x	x	x	x	41%	44%	41%
% eens groen goed onderhouden	x	x	x	x	64%	62%	61%	63%	59%
% eens grijs goed onderhouden	x	x	x	x	58%	60%	60%	60%	59%
% eens voldoende groenvoorzieningen	x	x	x	x	1%	1%	1%	82%	81%
% eens buiten is het goed verlicht	x	x	x	x	1%	1%	1%	72%	72%
sociale kwaliteit woonbuurt									
kental sociale cohesie	5,5	5,8	5,9	5,7	5,8	5,8	5,8	5,8	5,7
% voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen								61%	62%
% mensen gaan op een prettige manier met elkaar om								35%	33%
% gezellige buurt met veel saamhorigheid								52%	50%
% (oneens) mensen kennen elkaar nauwelijks								40%	39%
algemene evaluatie woonbuurt	7,0	7,3	7,2	7,4	7,2	7,3	7,1	7,2	7,1
% mensen in deze buurt blijven hier graag wonen							59%	57%	56%
% als je in deze buurt woont het je het goed getroffen							58%	61%	56%
% (oneens) als het maar enigszins kan ga ik uit deze buurt verhuizen								68%	68%
% (oneens) het is vervelend om in deze buurt te wonen								84%	82%
% (zeer) prettig woonbuurt							88%	89%	87%
kental sociale kracht - buurthulp	x	x	x	x	x	x	x	5,9	5,9
% geeft buren hulp							45%	44%	42%
% kan bij buren terecht voor hulp							47%	48%	47%
% (zeer) gehecht aan eigen buurt	63%	60%	62%	62%	65%	63%	62%	63%	62%
% medeverantwoordelijk voor leefbaarheid in de buurt	79%	78%	77%	74%	75%	72%	72%	74%	73%
% actief voor buurtverbetering	x	x	23%	21%	17%	17%	22%	21%	21%
beleving buurtproblemen (0 = gunstig en 10 = ongunstig)									
verloedering	5,4	5,3	4,8	4,8	4,4	4,2	3,9	4,2	4,4
sociale overlast	2,5	2,6	2,3	2,0	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4
overige overlast	x	x	x	x	x	x	x	2,1	2,2
dreiging (nieuwe definitie)	x	x	x	x	1,5	1,6	1,5	1,6	1,6
vermogensdelicten	5,0	5,2	4,5	4,3	3,6	3,8	3,8	3,9	3,9
verkeersoverlast	5,4	5,2	5,2	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3	4,4
perspectief op de buurtontwikkeling									
ziet vooruitgang afgelopen jaar	10%	10%	15%	17%	19%	22%	16%	17%	18%
ziet achteruitgang afgelopen jaar	23%	26%	24%	22%	19%	17%	18%	20%	20%
voorspelt vooruitgang	13%	17%	23%	27%	30%	25%	19%	22%	24%
voorspelt achteruitgang	29%	31%	30%	22%	19%	19%	19%	20%	20%
subjectieve veiligheid									
rapportcijfer veiligheid	6,6	6,7	6,6	6,9	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
% onveilig	43%	48%	43%	38%	34%	35%	33%	34%	36%
% onveilig in de buurt	29%	33%	30%	29%	25%	26%	26%	25%	28%

Bronnen: gebiedsmonitor (2001), pilot Veiligheidsmonitor (2005), Veiligheidsmonitor (2009, 2011), enquête Leefbaarheid en Veiligheid (2003, 2007, 2013, 2015, 2017)

Bijlage 2: cijfers leefbaarheid en veiligheid per wijk, 2017

	Centrum	Spijkerkwartier	Arnhemse Broek	Presikhaaf-West	Presikhaaf-Oost	St.Marten/Sonsb.-Zuid	Klarendal	Velperweg e.o.	Alteveer en Cranevelt	Geitenkamp	Monnikenhuizen	Burgem.wijk/Hoogkamp	Schaarsbergen e.o.	Heijenoord/Lombok	Klingelbeek	Malburgen-West	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Vredenburg/Kronenburg	Elden	Elderveld	De Laar	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Arnhem	grenswaarde voor markering
leefbaarheid woonbuurt																										
rapportcijfer leefbaarheid	6,8	6,6	6,5	6,4	6,9	7,5	6,9	8,0	8,1	6,5	7,8	8,4	7,9	7,8	7,9	6,9	6,7	6,5	7,0	7,6	7,1	7,0	7,2	7,5	7,2	0,2
rapportcijfer woonomgeving	7,0	6,8	6,5	6,4	7,1	7,6	7,1	8,0	8,4	6,6	8,0	8,7	8,4	7,9	8,1	7,0	6,9	6,8	7,2	7,6	7,2	7,1	7,2	7,5	7,3	0,2
rapportcijfer woning	7,4	7,3	7,2	7,1	7,5	7,8	7,5	8,2	8,3	6,9	8,1	8,6	8,2	7,8	8,5	7,5	7,4	7,3	7,6	8,1	7,5	7,5	8,0	8,4	7,7	0,2
rapportcijfer voorzieningen	7,5	7,3	6,5	7,0	6,9	7,4	7,3	7,1	7,2	6,8	6,9	7,8	5,6	7,4	6,8	6,9	7,1	6,9	7,3	6,3	7,4	7,2	6,9	7,5	7,1	0,2
% eens voldoende voorzieningen voor afvalinzameling	29%	74%	65%	71%	72%	76%	74%	64%	81%	73%	69%	73%	49%	63%	67%	76%	78%	76%	69%	58%	70%	64%	55%	73%	68%	6%
% eens voldoende parkeermogelijkheden	36%	15%	50%	70%	68%	5%	42%	61%	55%	54%	64%	57%	70%	36%	60%	55%	64%	67%	69%	54%	55%	52%	51%	57%	53%	6%
% eens weinig onveilige plekken	30%	20%	32%	29%	30%	54%	29%	65%	69%	38%	48%	69%	46%	67%	56%	36%	35%	31%	35%	44%	31%	35%	45%	58%	42%	6%
% eens voldoende sportvoorzieningen	48%	60%	30%	36%	58%	40%	51%	69%	69%	73%	75%	69%	70%	43%	22%	57%	63%	47%	56%	76%	80%	66%	68%	70%	60%	6%
% eens voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten	78%	65%	36%	39%	36%	55%	58%	43%	35%	40%	45%	43%	33%	57%	51%	40%	29%	29%	33%	38%	38%	29%	23%	36%	41%	6%
% eens groen goed onderhouden	69%	48%	52%	54%	56%	65%	51%	73%	72%	53%	57%	86%	51%	64%	58%	67%	59%	59%	55%	56%	46%	39%	69%	65%	59%	6%
% eens grijs goed onderhouden	69%	42%	52%	49%	52%	64%	54%	83%	71%	41%	61%	85%	43%	64%	60%	67%	65%	63%	55%	42%	50%	38%	65%	63%	59%	6%
% eens voldoende groenvoorzieningen	61%	60%	63%	75%	89%	79%	71%	89%	95%	71%	91%	94%	90%	85%	82%	86%	81%	84%	81%	84%	86%	88%	78%	82%	81%	6%
% eens buiten is het goed verlicht	79%	62%	69%	64%	65%	79%	74%	88%	76%	64%	79%	80%	53%	76%	74%	69%	73%	74%	71%	69%	62%	61%	77%	77%	72%	6%
sociale kwaliteit woonbuurt																										
kental sociale cohesie	4,7	5,1	5,3	4,9	5,4	6,0	5,6	6,7	6,8	5,3	6,3	6,8	6,5	6,6	6,6	5,6	5,1	5,3	5,4	6,9	5,9	5,6	5,7	5,6	5,7	0,3
% mensen gaan op een prettige manier met elkaar om	44%	50%	52%	40%	54%	71%	58%	84%	82%	43%	73%	85%	82%	82%	77%	53%	51%	51%	57%	81%	68%	60%	63%	68%	62%	6%
% gezellige buurt met veel saamhorigheid	16%	28%	24%	26%	24%	40%	29%	48%	53%	36%	45%	47%	40%	56%	52%	37%	24%	31%	28%	60%	31%	27%	31%	32%	33%	6%
% voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen	26%	40%	40%	40%	44%	59%	42%	73%	74%	37%	65%	70%	61%	64%	69%	46%	32%	45%	44%	70%	53%	49%	47%	49%	50%	6%
% (oneens) mensen kennen elkaar nauwelijks	19%	28%	29%	27%	29%	44%	38%	58%	56%	44%	54%	60%	63%	56%	55%	38%	35%	30%	28%	70%	41%	37%	40%	34%	39%	6%
kental algemene buurtevaluatie	6,7	6,7	6,2	5,9	6,4	7,8	6,8	8,2	8,9	6,0	7,8	8,8	8,3	8,0	8,2	6,3	6,0	6,1	6,7	7,9	7,2	6,7	7,1	7,1	7,1	0,4
% mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	35%	42%	36%	35%	41%	60%	49%	83%	89%	49%	75%	88%	89%	82%	83%	44%	37%	44%	56%	89%	65%	52%	50%	57%	56%	6%
% als je in deze buurt woont het je het goed getroffen	52%	47%	35%	25%	45%	73%	45%	83%	92%	32%	69%	96%	85%	85%	85%	38%	31%	37%	54%	76%	65%	46%	56%	65%	56%	6%
% (oneens) als het maar enigszins kan ga ik uit deze buurt verhuizen	60%	60%	49%	47%	51%	79%	66%	84%	93%	53%	78%	93%	88%	86%	90%	53%	49%	56%	65%	82%	71%	65%	76%	69%	68%	6%
% (oneens) het is vervelend om in deze buurt te wonen	83%	82%	68%	64%	73%	90%	80%	94%	95%	63%	92%	97%	92%	97%	96%	75%	72%	62%	77%	92%	85%	82%	88%	87%	82%	6%
% (zeer) prettige woonbuurt	92%	81%	77%	71%	83%	92%	85%	97%	98%	70%	98%	99%	94%	98%	98%	82%	80%	72%	82%	97%	90%	86%	91%	91%	87%	6%
kental sociale kracht - buurthulp	5,0	5,0	5,6	5,5	5,9	5,8	5,7	6,3	6,4	5,6	6,3	6,6	6,5	6,3	6,4	6,1	5,6	5,7	5,7	6,6	6,2	5,9	5,8	5,8	5,9	0,4
% geeft buren hulp	31%	32%	37%	36%	42%	35%	43%	48%	46%	43%	54%	48%	50%	51%	47%	44%	32%	42%	42%	56%	47%	45%	39%	40%	42%	6%
% kan bij buren terecht voor hulp	28%	25%	37%	36%	46%	42%	39%	56%	68%	47%	60%	63%	66%	62%	63%	47%	40%	44%	43%	68%	51%	46%	52%	45%	47%	6%
% (zeer) gehecht aan eigen buurt	54%	61%	44%	52%	54%	74%	55%	79%	84%	60%	75%	85%	83%	81%	79%	56%	48%	59%	60%	75%	62%	52%	64%	60%	62%	6%
% medeverantwoordelijk voor leefbaarheid in de buurt	65%	69%	68%	60%	59%	79%	77%	84%	85%	67%	80%	78%	91%	89%	84%	74%	70%	68%	69%	82%	71%	69%	76%	80%	73%	6%
% actief voor buurtverbetering	12%	21%	15%	19%	17%	14%	19%	34%	33%	19%	26%	27%	35%	32%	32%	26%	16%	18%	17%	33%	19%	18%	20%	23%	21%	6%
beleving buurtproblemen (0 = gunstig en 10 = ongunstig)																										
verloedering	5,4	6,2	4,7	5,5	4,5	4,2	5,5	3,1	2,4	5,7	3,7	2,8	2,5	3,7	2,9	4,3	4,8	4,8	4,3	3,3	5,1	4,9	4,3	3,6	4,4	0,5
sociale overlast	5,7	5,4	3,5	3,2	2,6	2,7	3,6	1,1	0,7	4,2	1,2	1,3	0,6	1,3	0,7	3,2	3,0	3,4	1,6	1,1	1,6	1,8	1,7	0,8	2,4	0,4
overige overlast	5,1	4,6	3,0	2,6	2,2	2,8	3,4	1,4	0,8	3,5	1,6	1,5	1,0	1,7	0,9	2,2	2,5	2,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,3	1,0	2,2	0,3
dreiging (nieuwe definitie)	4,3	3,7	2,7	2,5	1,8	1,3	2,7	0,6	0,5	2,9	0,8	0,7	0,4	0,8	0,3	2,5	2,3	2,8	1,4	0,8	1,2	1,4	1,4	0,8	1,6	0,4
vermogensdelicten	4,6	4,9	4,4	4,6	4,1	3,4	4,4	3,2	3,9	3,9	2,9	4,2	3,1	3,2	2,7	3,8	4,0	4,1	3,7	3,5	3,9	3,2	3,6	4,0	3,9	0,5
verkeersoverlast	4,8	6,3	4,8	4,5	4,4	5,7	5,0	3,6	4,3	5,7	3,7	3,9	3,5	4,8	3,8	4,7	4,5	4,4	3,8	4,9	4,2	4,4	3,6	3,8	4,4	0,4
perspectief op buurtontwikkeling																										
ziet vooruitgang afgelopen jaar	29%	18%	22%	22%	9%	44%	29%	22%	15%	18%	17%	15%	7%	12%	24%	22%	18%	18%	13%	15%	9%	4%	7%	36%	18%	6%
ziet achteruitgang afgelopen jaar	17%	24%	23%	30%	32%	8%	14%	7%	8%	32%	14%	4%	11%	9%	10%	21%	22%	31%	25%	20%	26%	26%	28%	12%	20%	6%
voorspelt vooruitgang	46%	34%	34%	27%	22%	46%	41%	27%	18%	24%	22%	18%	12%	23%	41%	26%	26%	26%	14%	20%	9%	8%	13%	36%	24%	6%
voorspelt achteruitgang	11%	17%	23%	30%	29%	9%	11%	4%	12%	30%	11%	4%	12%	8%	3%	22%	25%	31%	26%	18%	26%	26%	27%	19%	20%	6%
subjectieve veiligheid																										
rapportcijfer veiligheid	6,2	5,8	5,8	5,9	6,3	6,9	6,2	7,5	7,6	6,0	7,1	7,7	6,9	7,2	7,5	6,1	6,1	5,9	6,5	6,8	6,6	6,5	7,0	7,1	6,6	0,2
% onveilig	47%	50%	45%	42%	39%	32%	45%	29%	30%	41%	29%	30%	29%	30%	32%	33%	40%	41%	34%	34%	35%	33%	34%	26%	36%	6%
% onveilig in de buurt	41%	44%	39%	35%	32%	19%	34%	14%	19%	34%	19%	16%	16%	12%	16%	29%	30%	38%	27%	24%	27%	26%	26%	20%	28%	6%

relatief ongunstig ten opzichte van Arnhems gemiddelde relatief gunstig ten opzichte van Arnhems gemiddelde

Bijlage 2: ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid per wijk, 2017

	Centrum	Spijkerkwartier	Arnhemse Broek	Presikhaaf-West	Presikhaaf-Oost	St.Marten/Sonsb.-Zuid	Klarendal	Velperweg e.o.	Alteveer en Cranevelt	Geitenkamp	Monnikenhuizen	Burgem.wijk/Hoogkamp	Schaarsbergen e.o.	Heijenoord/Lombok	Klingelbeek	Malburgen-West	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Vredenburg/Kronenburg	Elden	Elderveld	De Laar	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Arnhem
leefbaarheid woonbuurt																									
rapportcijfer leefbaarheid	6,8	6,6	6,5	6,4	6,9	7,5	6,9	8,0	8,1	6,5	7,8	8,4	7,9	7,8	7,9	6,9	6,7	6,5	7,0	7,6	7,1	7,0	7,2	7,5	7,2
rapportcijfer woonomgeving	7,0	6,8	6,5	6,4	7,1	7,6	7,1	8,0	8,4	6,6	8,0	8,7	8,4	7,9	8,1	7,0	6,9	6,8	7,2	7,6	7,2	7,1	7,2	7,5	7,3
rapportcijfer woning	7,4	7,3	7,2	7,1	7,5	7,8	7,5	8,2	8,3	6,9	8,1	8,6	8,2	7,8	8,5	7,5	7,4	7,3	7,6	8,1	7,5	7,5	8,0	8,4	7,7
rapportcijfer voorzieningen	7,5	7,3	6,5	7,0	6,9	7,4	7,3	7,1	7,2	6,8	6,9	7,8	5,6	7,4	6,8	6,9	7,1	6,9	7,3	6,3	7,4	7,2	6,9	7,5	7,1
sociale kwaliteit woonbuurt																									
kental sociale cohesie	4,7	5,1	5,3	4,9	5,4	6,0	5,6	6,7	6,8	5,3	6,3	6,8	6,5	6,6	6,6	5,6	5,1	5,3	5,4	6,9	5,9	5,6	5,7	5,6	5,7
kental algemene buurtevaluatie	6,7	6,7	6,2	5,9	6,4	7,8	6,8	8,2	8,9	6,0	7,8	8,8	8,3	8,0	8,2	6,3	6,0	6,1	6,7	7,9	7,2	6,7	7,1	7,1	7,1
kental sociale kracht - buurthulp	5,0	5,0	5,6	5,5	5,9	5,8	5,7	6,3	6,4	5,6	6,3	6,6	6,5	6,3	6,4	6,1	5,6	5,7	5,7	6,6	6,2	5,9	5,8	5,8	5,9
beleving buurtproblemen (0 = gunstig en 10 = ongunstig)																									
verloedering	5,4	6,2	4,7	5,5	4,5	4,2	5,5	3,1	2,4	5,7	3,7	2,8	2,5	3,7	2,9	4,3	4,8	4,8	4,3	3,3	5,1	4,9	4,3	3,6	4,4
sociale overlast	5,7	5,4	3,5	3,2	2,6	2,7	3,6	1,1	0,7	4,2	1,2	1,3	0,6	1,3	0,7	3,2	3,0	3,4	1,6	1,1	1,6	1,8	1,7	0,8	2,4
overige overlast	5,1	4,6	3,0	2,6	2,2	2,8	3,4	1,4	0,8	3,5	1,6	1,5	1,0	1,7	0,9	2,2	2,5	2,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,3	1,0	2,2
dreiging (nieuwe definitie)	4,3	3,7	2,7	2,5	1,8	1,3	2,7	0,6	0,5	2,9	0,8	0,7	0,4	0,8	0,3	2,5	2,3	2,8	1,4	0,8	1,2	1,4	1,4	0,8	1,6
vermogensdelicten	4,6	4,9	4,4	4,6	4,1	3,4	4,4	3,2	3,9	3,9	2,9	4,2	3,1	3,2	2,7	3,8	4,0	4,1	3,7	3,5	3,9	3,2	3,6	4,0	3,9
verkeersoverlast	4,8	6,3	4,8	4,5	4,4	5,7	5,0	3,6	4,3	5,7	3,7	3,9	3,5	4,8	3,8	4,7	4,5	4,4	3,8	4,9	4,2	4,4	3,6	3,8	4,4
perspectief op buurtontwikkeling																									
ziet vooruitgang afgelopen jaar	29%	18%	22%	22%	9%	44%	29%	22%	15%	18%	17%	15%	7%	12%	24%	22%	18%	18%	13%	15%	9%	4%	7%	36%	18%
ziet achteruitgang afgelopen jaar	17%	24%	23%	30%	32%	8%	14%	7%	8%	32%	14%	4%	11%	9%	10%	21%	22%	31%	25%	20%	26%	26%	28%	12%	20%
voorspelt vooruitgang	46%	34%	34%	27%	22%	46%	41%	27%	18%	24%	22%	18%	12%	23%	41%	26%	26%	26%	14%	20%	9%	8%	13%	36%	24%
voorspelt achteruitgang	11%	17%	23%	30%	29%	9%	11%	4%	12%	30%	11%	4%	12%	8%	3%	22%	25%	31%	26%	18%	26%	26%	27%	19%	20%
subjectieve veiligheid																									
rapportcijfer veiligheid	6,2	5,8	5,8	5,9	6,3	6,9	6,2	7,5	7,6	6,0	7,1	7,7	6,9	7,2	7,5	6,1	6,1	5,9	6,5	6,8	6,6	6,5	7,0	7,1	6,6
% onveilig	47%	50%	45%	42%	39%	32%	45%	29%	30%	41%	29%	30%	29%	30%	32%	33%	40%	41%	34%	34%	35%	33%	34%	26%	36%
% onveilig in de buurt	41%	44%	39%	35%	32%	19%	34%	14%	19%	34%	19%	16%	16%	12%	16%	29%	30%	38%	27%	24%	27%	26%	26%	20%	28%

relatief ongunstig ten opzichte van 2015 — relatief gunstig ten opzichte van 2015

3

BIJLAGE

Onderzoeksverantwoording

Bijlage 3. Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is door de gemeente Arnhem een aselecte steekproef getrokken van 14.000 inwoners[14] uit de Basis Registratie Personen (BRP). Per adres is er maximaal één persoon geselecteerd. De steekproefomvang is zo gekozen dat er per wijk voldoende deelnemers zijn voor het doen van betrouwbare uitspraken op wijkniveau.

De geselecteerde inwoners kregen medio september 2017 een brief thuis met een persoonlijke uitnodiging voor deelname aan het onderzoek en konden vervolgens tot en met eind november online de vragenlijst invullen. Bij de uitnodiging zat een antwoordkaart waarmee men een schriftelijke vragenlijst kon aanvragen. Aan niet-deelnemers is tweemaal een herinnering per post gestuurd (na 2 en na 4 weken), éénmaal met een herinneringsbrief en éénmaal met een herinneringskaart. Vanaf 30 oktober zijn niet-deelnemers ook telefonisch benaderd om alsnog mee te doen aan het onderzoek.

Van de deelnemers heeft 83 procent de vragenlijst online ingevuld, 7 procent schriftelijk en 10 procent telefonisch.

Berekening van de cijfers

In dit rapport worden de resultaten voornamelijk op drie wijzen gepresenteerd:

- Een deel van de resultaten wordt gepresenteerd in de vorm van percentages, bijvoorbeeld het percentage personen dat ergens tevreden over is. Bij de berekening van de percentages zijn de 'weigert'- en 'weet niet', *niet* buiten beschouwing gelaten.
- In dit rapport wordt veel gebruik gemaakt van zogenoemde kentallen. Dit zijn cijfermatige samenvattingen van meerdere met elkaar samenhangende vragen die met een antwoordschaal worden beantwoord (bv. 'helemaal mee eens' tot 'helemaal mee oneens'). De antwoorden krijgen een waarde en vervolgens wordt het kental berekend als een schaal van 0 tot 10. Bij de berekening van de schaalscores zijn de 'weigert'- en 'weet niet'-antwoorden, *wel* buiten beschouwing gelaten.
- Het rapport bevat ook rapportcijfers. Hier zijn deelnemers gevraagd om een cijfer van 1 tot 10 te geven over een onderwerp, bv. 'veiligheid'. Bij de berekening van het gemiddelde rapportcijfer zijn de 'weigert'- en 'weet niet'-antwoorden, *wel* buiten beschouwing gelaten.

Rapporteren van verschillen

Er worden meerdere vergelijkingen gemaakt in dit rapport, de toets die gebruikt is om te bepalen of er sprake is van een verschil dat beschreven moet worden verschilt per type vergelijking.

- Arnhem 2017 t.o.v. 2015: ontwikkelingen in het stedelijk gemiddelde zijn getoetst op significantie. Op basis van de statistiek is het minimaal 95% zeker dat een verschil niet te wijten is aan toeval.
- Wijken t.o.v. Arnhem: verschillen tussen de wijken en het stedelijk gemiddelde zijn getoetst met vastgestelde marges (zie bijlage 2) die in de buurt komen van standaard afwijkingen. Dit is geen statistische toets.
- Wijken 2017 t.o.v. 2015: ontwikkelingen op wijkniveau zijn getoetst op significantie.
- Arnhem t.o.v. HEBANG, GS, Nederland: verschillen zijn getoetst met vastgestelde marges. Meer dan 0,1 verschil bij rapportcijfers en kentallen, meer dan 1 procentpunt verschil bij percentages. Dit is geen statistische toets.

---

[14] *Het betreft inwoners van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens. Dit is exclusief inwoners die verblijven in instellingen, inrichtingen en tehuizen.*

4

BIJLAGE

Vragenlijst

Bijlage 4. Vragenlijst

Voor u gaat invullen...

Bedankt dat u wilt meewerken aan het onderzoek Leefbaarheid en Veiligheid in uw buurt. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 20 minuten.

Als u de enquête alsnog digitaal wilt invullen:

U heeft een schriftelijke enquête aangevraagd. Als u de enquête alsnog digitaal wilt invullen, kan dat met de inlogcode die in de brief staat die u eerder ontvangen heeft. U hoeft deze schriftelijke enquête dan niet in te vullen.

Wie vult de enquête in?

De vragenlijst mag alleen worden ingevuld door diegene aan wie de brief is gericht. U beantwoordt de vragen vanuit uw eigen persoonlijke ervaring. Er zijn geen 'goede' of 'foute' antwoorden. Het gaat om uw mening.

Aanwijzingen voor het invullen van de vragenlijst:

- Bij de meeste vragen in deze vragenlijst kunt u slechts voor één antwoord kiezen. U kunt het hokje van uw keuze aankruisen. Bij enkele vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de vraag aangegeven. U kunt hier dus meer dan één hokje aankruisen.

- Als u twijfelt over een antwoord, probeer dan toch de antwoordmogelijkheid te kiezen die het beste bij uw situatie of mening past.

- U kunt antwoorden door het vakje voor het door u gekozen antwoord aan te kruisen of door het antwoord in de aangegeven ruimte in te vullen. Bijvoorbeeld:

  Beschikt u over een auto?

  ☒ ja

  ☐ nee

- Heeft u zich vergist? U kunt een antwoord verbeteren door het foute vakje helemaal zwart te maken en vervolgens in het vakje van het goede antwoord een kruisje zetten. Bijvoorbeeld:

  Beschikt u over een auto?

  ☒ ja juiste antwoord

  ■ nee onjuiste antwoord

- Bij sommige vragen staat een tekstkader waarin u uw antwoord kunt opschrijven. Wilt u uw antwoord binnen dit tekstkader invullen? Wilt u zo duidelijk mogelijk en met BLOKLETTERS schrijven?

- Het is belangrijk dat u alle vragen invult. Als u een antwoord aankruist waar achter staat: '→ ga verder naar vraag …' dan mag u de tussenliggende vragen overslaan.

- Wij vragen u de enquête met zwarte of blauwe pen in te vullen en hokjes duidelijk aan te kruisen.

- Heeft u vragen over of problemen met het invullen van de enquête, dan kunt u contact opnemen met de helpdesk van I&O Research via telefoonnummer 0800-405 06 02 (gratis) of per mail helpdesk@ioresearch.nl.

Als u klaar bent met invullen:

Na het invullen kunt u de enquête terugsturen met de bijgevoegde antwoordenvelop. Een postzegel plakken is niet nodig.

Hartelijk dank voor uw medewerking en veel succes met het invullen!

LEEFBAARHEID WOONBUURT

We beginnen met een aantal uitspraken over de buurt waarin u woont.

1 **Kunt u voor elke uitspraak aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?**
Als u het niet weet, kunt u dat ook aangeven.

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
In de buurt zijn de wegen, paden en pleintjes goed onderhouden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn perken, plantsoenen en parken goed onderhouden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt is het buiten goed verlicht.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn goede speelplekken voor kinderen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn goede voorzieningen voor jongeren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor ouderen (55+).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor gezondheidszorg.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor basisonderwijs.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende winkels voor dagelijkse boodschappen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende groenvoorzieningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn weinig onveilige plekken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende parkeermogelijkheden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor afvalinzameling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LEEFBAARHEID WOONBUURT

2 **Kunt u ook voor de volgende uitspraken over de buurt waarin u woont aangeven in hoeverre u het hier eens of oneens mee bent?**

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
De mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mensen in de buurt gaan op een prettige manier met elkaar om.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mensen in deze buurt blijven hier graag wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als je in deze buurt woont, heb je het goed getroffen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is vervelend om in deze buurt te wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In deze buurt letten mensen op elkaar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan goed bij buurtbewoners terecht voor hulp, steun of informatie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geef zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3 **Hoe prettig vindt u de buurt waarin u woont?**

- ☐ zeer prettig
- ☐ prettig
- ☐ onprettig
- ☐ zeer onprettig
- ☐ weet niet / geen mening

4 **Bent u het afgelopen jaar actief geweest in uw buurt ?**

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 5**
- ☐ weet niet / geen mening → **ga verder naar vraag 5**

4a **Wat heeft u het afgelopen jaar gedaan in uw buurt?**

5 **Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?**

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ weet niet / geen mening

LEEFBAARHEID WOONBUURT

6 **Vindt u dat de buurt waarin u woont het afgelopen jaar vooruit of achteruit is gegaan?**

- ☐ vooruit
- ☐ achteruit → **ga verder naar vraag 7b**
- ☐ gelijk gebleven → **ga verder naar vraag 8**
- ☐ weet niet / geen mening → **ga verder naar vraag 8**

7a **Waaruit blijkt dat uw buurt <u>vooruit</u> is gegaan?**

7b **Waaruit blijkt dat uw buurt <u>achteruit</u> is gegaan?**

8 **Denkt u dat de buurt waarin u woont de <u>komende jaren</u> vooruit of achteruit zal gaan?**

- ☐ vooruit
- ☐ achteruit
- ☐ gelijk
- ☐ weet niet / geen mening

9 **Hoe gehecht bent u aan uw buurt?**

- ☐ zeer gehecht
- ☐ gehecht
- ☐ niet gehecht
- ☐ helemaal niet gehecht
- ☐ weet niet / geen mening

10 **Er is u een aantal vragen gesteld over de buurt waarin u woont. Kunt u voor een aantal zaken met een rapportcijfer een beoordeling geven?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
uw woonomgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de leefbaarheid in uw buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de veiligheid in uw buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
uw woning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de voorzieningen in uw buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11 **Hoe waardeert u de wijze waarop de gemeente Arnhem inwoners betrekt en de samenwerking zoekt? Welk rapportcijfer geeft u?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
rapportcijfer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LEEFBAARHEID WOONBUURT

De gemeente wil bewoners meer invloed geven op keuzes van wat er in de wijk moet gebeuren. ambtenaren gaan meer vanuit de wijk werken. De gemeente geeft bewoners meer mogelijkheden dingen zelf op te pakken.

12 **Hoe kijkt u aan tegen de verschillende onderdelen in deze werkwijze?**

	zeer positief	positief	neutraal	negatief	zeer negatief	weet niet / geen mening
ambtenaren werken vanuit de wijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
meer invloed voor bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bewoners krijgen meer verantwoordelijkheid om dingen zelf op te pakken	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13 **Als de gemeente meer overlaat aan inwoners, heeft dat volgens u dan een positief of negatief effect op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving?**

☐ zeer positief
☐ positief
☐ neutraal
☐ negatief
☐ zeer negatief
☐ weet niet / geen mening

De volgende vragen gaan over hoe de gemeente de leefbaarheid en veiligheid aanpakt.

14 **Kunt u voor de volgende uitspraken over het functioneren van de gemeente aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?**

Als u het niet weet of geen mening heeft, kunt u dat ook aangeven.

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente is bereikbaar voor meldingen en klachten over de leefbaarheid en de overlast in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente reageert op meldingen en klachten over leefbaarheid en overlast in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BELEVING BUURTPROBLEMEN

De volgende vraag gaat over vervelende voorvallen die in uw buurt KUNNEN voorkomen.

1 **Kunt u voor elk voorval/misdrijf/ aangeven of dit naar uw eigen idee vaak, soms of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?**

	komt vaak voor	komt soms voor	komt (bijna) nooit voor	weet niet / geen mening
fietsendiefstal	☐	☐	☐	☐
diefstal uit auto's	☐	☐	☐	☐
beschadiging of vernieling aan auto's en diefstal vanaf auto's, bijvoorbeeld wieldoppen etc.	☐	☐	☐	☐
bedreiging	☐	☐	☐	☐
bekladding van muren en/of gebouwen	☐	☐	☐	☐
overlast van groepen jongeren	☐	☐	☐	☐
dronken mensen op straat	☐	☐	☐	☐
mensen die op straat worden lastig gevallen	☐	☐	☐	☐
rommel op straat	☐	☐	☐	☐
hondenpoep	☐	☐	☐	☐
vernieling van straatmeubilair (zoals bankjes of bushokjes)	☐	☐	☐	☐
inbraak in woningen	☐	☐	☐	☐
geweldsdelicten	☐	☐	☐	☐
drugsoverlast	☐	☐	☐	☐
overlast door omwonenden	☐	☐	☐	☐
agressief verkeersgedrag	☐	☐	☐	☐
geluidsoverlast door verkeer	☐	☐	☐	☐
andere vormen van geluidsoverlast	☐	☐	☐	☐
te hard rijden	☐	☐	☐	☐
parkeeroverlast	☐	☐	☐	☐
straatroof	☐	☐	☐	☐
overlast door zwervers/daklozen	☐	☐	☐	☐
overlast door horecagelegenheden	☐	☐	☐	☐
vrouwen en meisjes die op straat worden nagefloten, nageroepen, of op een andere manier ongewenst aandacht krijgen.	☐	☐	☐	☐
jeugdcriminaliteit	☐	☐	☐	☐
huiselijk geweld	☐	☐	☐	☐
prostitutie-overlast	☐	☐	☐	☐
burenruzies	☐	☐	☐	☐
overlast door verwarde personen	☐	☐	☐	☐

2 **Wat zijn volgens u de TWEE belangrijkste problemen in uw buurt, waarvan u vindt dat die met voorrang moeten worden aangepakt?**

1.	
2.	

BELEVING VEILIGHEID

De volgende vragen gaan over uw gevoel van (on)veiligheid.

1 **Voelt u zich wel eens onveilig?**

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 3**
- ☐ weet niet → **ga verder naar vraag 3**

2 **Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig?**

☐ vaak ☐ soms ☐ zelden ☐ weet niet

3 **Voelt u zich wel eens onveilig <u>in uw eigen buurt?</u>**

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 5**
- ☐ weet niet → **ga verder naar vraag 5**

4 **Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig <u>in uw eigen buurt</u>?**

☐ vaak ☐ soms ☐ zelden ☐ weet niet

Er volgt nu een aantal situaties/plaatsen in uw eigen gemeente.

5 **Kunt u van elk van deze situaties/plaatsen aangeven of u zich daar wel eens onveilig voelt?**
Als u nooit komt op de genoemde plekken, kunt u aangeven dat die vraag op u niet van toepassing is.

	vaak	soms	(bijna) nooit	weet niet / geen mening	niet van toepassing
rondom uitgaansgelegenheden	☐	☐	☐	☐	☐
op plekken waar groepen jongeren rondhangen	☐	☐	☐	☐	☐
in het centrum van mijn gemeente	☐	☐	☐	☐	☐

6 **Komt het wel eens voor dat u:**

	vaak	soms	(bijna) nooit	weet niet / geen mening	niet van toepassing
's avonds of 's nachts niet opendoet, omdat u het niet veilig vindt?	☐	☐	☐	☐	☐
in uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden?	☐	☐	☐	☐	☐
uw kind(eren) niet toestaat ergens naar toe te gaan omdat u het niet veilig vindt?	☐	☐	☐	☐	☐
zich onveilig voelt als u 's avonds bij u in de buurt over straat loopt?	☐	☐	☐	☐	☐
zich niet op uw gemak voelt als u 's avonds alleen thuis bent?	☐	☐	☐	☐	☐

7 **Kunt u ook voor de volgende uitspraken aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?**

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
Ik voel me veiliger op straat door de aanwezigheid van cameratoezicht.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veiliger op straat door de aanwezigheid van toezichthouders/handhavers.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

AANGIFTEBEREIDHEID

Nu volgen een aantal vragen over uw bereidheid om aangifte te doen bij de politie bij verschillende delicten. Het gaat er om of u eventueel aangifte of melding zou doen bij de politie als een bepaalde situatie zich zou voordoen.

1 **Stel, u bent slachtoffer van een delict, stelt u de politie daarvan op de hoogte door melding of aangifte?**

	zeker wel	waarschijnlijk wel	misschien	waarschijnlijk niet	zeker niet	weet niet / geen mening
poging tot woninginbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
woninginbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fietsendiefstal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
autodiefstal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
diefstal uit auto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zakkenrollerij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
straatroof	☐	☐	☐	☐	☐	☐
seksuele intimidatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
discriminatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bedreiging	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mishandeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De gemeente Arnhem wil graag dat zoveel mogelijk Arnhemmers mee (kunnen) doen in de samenleving. Dat is goed voor de leefbaarheid van de wijk. In de volgende vragenblokken willen we u een aantal vragen stellen die hiermee samenhangen bijvoorbeeld op het gebied van sport, cultuur, activiteiten als vrijwilliger en contacten in de buurt.

SPORT

De gemeente wil graag dat zoveel mogelijk mensen sporten. De volgende vragen gaan over sport.

1 **Doet u op een of andere manier aan sport?**

☐ ja

☐ nee → **ga verder naar vraag 6**

2 **Hoeveel keer heeft u in het afgelopen jaar <u>gemiddeld per maand</u> gesport?**
U mag dit schatten, als u het niet exact weet.

☐ minder dan één keer per maand

☐ vijf tot tien keer per maand

☐ één tot vijf keer per maand

☐ tien keer of vaker per maand

3 **In welk verband sport u?**

	ja	nee	weet niet / geen mening
bij een sportvereniging	☐	☐	☐
bij een commerciële aanbieder	☐	☐	☐
anders	☐	☐	☐

4 **Waar sport u <u>meestal</u>?**

☐ in de eigen buurt
☐ elders in Arnhem
☐ elders in de wijk
☐ buiten Arnhem

5 **Van welke voorziening maakt u <u>vaak</u> gebruik bij het sporten?** *Meerdere antwoorden mogelijk.*

☐ officiële <u>binnen</u>sportaccommodatie
zoals sporthal, gymnastieklokaal, fitnesscentrum/ sportschool, overdekt of combi-zwembad, ijshal/ijsbaan (binnen), tennisbaan (binnen), klimhal, karthal etc.

☐ officiële <u>buiten</u>sportaccommodatie
zoals voetbalveld, hockeyveld, tennisbaan (buiten), openluchtzwembad, ijsbaan (buiten/halfoverdekt), manege etc.

☐ sportvoorziening in de openbare ruimte
zoals halfpipe, basketbalpleintje, trapveldje/voetbalkooi (met goals) etc.

☐ andersoortige voorziening
zoals park, bos, rivier, plas, openbare weg, buurthuis, wijkcentrum, café, huis/tuin etc.

6 **Beweegt u minstens 150 minuten per week matig intensief, verspreid over diverse dagen?**
Toelichting: u mag de beweging optellen (bijvoorbeeld 10x per week 15 min). Matig intensief is bijvoorbeeld wandelen of fietsen met een iets verhoogde hartslag of versnelde ademhaling. Als u intensief sport (bijvoorbeeld voetballen, tennis of andere sporten) of werk heeft met veel lichamelijke inspanning (bijvoorbeeld bouwvakker of hovenier) dan kunt u deze vraag ook met "ja" beantwoorden.

☐ ja
☐ nee

7 **Doet u op zijn minst 2x per week spier- en botversterkende activiteiten?**
Toelichting: dat kan thuis, denk dan aan traplopen, knie- en armbuigingen maken of herhaald opstaan uit een stoel zonder de handen te gebruiken. Maar het kan ook bij een sportvereniging of fitnesscentrum.

☐ ja
☐ nee

8 **Welk rapportcijfer geeft u voor het sportaanbod in Arnhem?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
rapportcijfer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CULTUUR

De gemeente wil bewoners de mogelijkheid geven om mee te doen aan kunst- en culturele activiteiten zoals het meedoen aan enige vorm van creativiteit en bezoek aan concerten. De volgende vragen gaan over kunst en cultuur.

1 **Kunt u aangeven hoe vaak u de afgelopen 12 maanden in uw vrije tijd kunstzinnige activiteiten heeft beoefend?**

	nooit	minder dan 1 keer per maand	(vrijwel) maandelijks	(vrijwel) wekelijks	weet niet
beeldende kunst (tekenen, schilderen, beeldhouwen, boetseren, werken met textiel, pottenbakken etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
kunstzinnige vorming (zingen, muziek, theater, dans etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

1b **Waar beoefent u kunstzinnige activiteiten?** *Meerdere antwoorden mogelijk*. *Toelichting: het gaat om kunstzinnige activiteiten zoals bedoeld in vraag 1*

- ☐ thuis
- ☐ in de eigen buurt
- ☐ elders in de wijk
- ☐ elders in Arnhem
- ☐ buiten Arnhem
- ☐ niet van toepassing

2 **Hoe vaak heeft u de afgelopen 12 maanden een voorstelling, concert en/of museum bezocht?**

	totaal aantal bezoeken	waarvan bezoeken in Arnhem	waarvan bezoeken in de eigen wijk
bezoek aan voorstellingen, concerten, uitvoeringen of bijeenkomsten op het gebied van cultuur	☐☐☐	☐☐☐	☐☐☐
bezoek aan musea en galeries	☐☐☐	☐☐☐	☐☐☐

3 **Welk rapportcijfer geeft u voor het culturele aanbod in Arnhem?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
rapportcijfer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

De gemeente Arnhem wil graag dat zoveel mogelijk inwoners mee (kunnen) doen in de Arnhemse samenleving. De gemeente ondersteunt waar nodig. Om dit goed te kunnen doen, willen we een aantal vragen stellen.

1 **Bent u op de één of andere manier actief als <u>vrijwilliger?</u>**
Toelichting: Geeft u bijvoorbeeld regelmatig hulp aan buren, zieken of ouderen, of heeft u een functie in een sportclub, vereniging, kerk, moskee, buurthuis of politieke partij of doet u misschien iets voor school?

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 2**

1b **Waar bent u actief als vrijwilliger?** *Meerdere antwoorden mogelijk*.

- ☐ in de eigen buurt
- ☐ elders in de wijk
- ☐ elders in Arnhem
- ☐ buiten Arnhem

2 **Hoe vaak bent u actief in verenigingsverband (bijvoorbeeld sporten bij een sportclub, deelname aan activiteiten bij vereniging, kerk, moskee, buurthuis of politieke partij)?**

- ☐ (vrijwel) dagelijks
- ☐ wekelijks
- ☐ een paar keer per maand
- ☐ één keer per maand of minder
- ☐ (vrijwel) nooit

3 **Geeft u momenteel mantelzorg of heeft u de afgelopen 12 maanden mantelzorg gegeven?**
Toelichting: mantelzorg is onbetaalde zorg die u geeft aan iemand uit uw omgeving – zoals uw partner, ouders, kinderen, buren of vrienden – die voor langere tijd hulpbehoevend is.

- ☐ ja, ik geef die mantelzorg nu nog
- ☐ ja, maar ik geef die mantelzorg nu niet meer → **ga verder naar vraag 5**
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 5**

4 **Hoeveel uur mantelzorg geeft u momenteel gemiddeld per week?**

☐☐☐ uur per week

- ☐ incidenteel (niet elke week)

5 **Vindt u in het algemeen dat u voldoende contacten met andere mensen heeft, d.w.z. buiten werk, school of eigen huishouden?**

- ☐ ja, zeker
- ☐ ja, maar ik zou wel meer willen
- ☐ nee, ik vind dat ik te weinig contacten heb

Er volgen nu enkele uitspraken.

6 **Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?**

	helemaal mee eens	mee eens	min of meer	niet mee eens	helemaal niet mee eens
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ervaar een leegte om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn genoeg mensen op wie ik, in geval van narigheid, kan terugvallen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik mis gezelligheid om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik mis mensen om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Vaak voel ik me in de steek gelaten.	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.	☐	☐	☐	☐	☐

WELZIJN EN ZORG

De gemeente heeft er sinds 2015 taken bij gekregen op het gebied van zorg en welzijn. Om hier goed op in te kunnen spelen wil de gemeente inzicht hebben in de gezondheidssituatie en de behoefte aan ondersteuning van u. De volgende vragen gaan hierover.

1 Hoe schat u de volgende aspecten op dit moment in?

	uitstekend	goed	matig	slecht	weet niet
uw lichamelijke gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐
uw geestelijke gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐
uw zelfredzaamheid binnenshuis (bijv. uw situatie thuis zoals het voeren van uw huishouden, administratie doen)	☐	☐	☐	☐	☐
uw zelfredzaamheid buitenshuis (bijv. deelname aan activiteiten, bezoek brengen aan instellingen/vrienden)	☐	☐	☐	☐	☐

2 Heeft u één of meerdere langdurige ziekten, aandoeningen of handicaps of andere beperkingen?

☐ ja
☐ nee → **ga verder naar vraag 4**
☐ weet niet/wil ik niet zeggen → **ga verder naar vraag 4**

3 Belemmert uw gezondheid u bij uw dagelijks functioneren?

☐ ja, sterk
☐ ja, een beetje
☐ nee
☐ weet ik niet

4 Krijgt u hulp of ondersteuning? Zo ja, van wie? *Meerdere antwoorden mogelijk.*

☐ ja, van buren
☐ ja, van kinderen, familie en/of bekenden uit eigen kring
☐ ja, ik koop zelf hulp in (particulier)
☐ ja, van een vrijwilliger
☐ ja, van een thuiszorginstelling
☐ ja, anders namelijk: _____
☐ nee
☐ weet ik niet

5 Heeft u de afgelopen 12 maanden moeite gehad om van het inkomen van uw huishouden rond te komen?

☐ nee, geen enkele moeite
☐ nee, geen moeite, maar ik moet wel letten op mijn uitgaven
☐ weet niet / wil niet zeggen
☐ ja, enige moeite
☐ ja, grote moeite

ACHTERGRONDVRAGEN

Tot slot willen wij u enkele vragen stellen over uw persoonlijke omstandigheden.

Deze gegevens worden net als de andere gegevens anoniem verwerkt. Ze worden alleen gebruikt om eventuele verschillen tussen groepen Arnhemmers te laten zien.

1 Bent u ...?

- ☐ man
- ☐ vrouw
- ☐ anders / wil niet zeggen

2 Wat is uw leeftijd?

☐☐☐ jaar

3 Wat is uw gezinssituatie?

- ☐ ik woon alleen (alleenstaand)
- ☐ ik woon alleen met kind(eren) (alleenstaande ouder met thuiswonende kinderen)
- ☐ ik ben gehuwd/samenwonend zonder kind(eren) of met uitwonende kinderen
- ☐ ik ben gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen
- ☐ ik woon bij mijn ouder(s), verzorger(s)
- ☐ anders, namelijk: _____
- ☐ onbekend / wil ik niet zeggen

4 Wat is uw hoogst genoten schoolopleiding, die u met een diploma heeft afgerond?

- ☐ geen opleiding
- ☐ basisonderwijs (lagere school)
- ☐ LBO (bv LTS, LEAO, huishoudschool), VMBO-BL of KL
- ☐ VMBO-TL of GL, MAVO (MULO)
- ☐ HAVO/VWO (HBS, MULO-B)
- ☐ MBO (bv. MTS, MEAO, UTS)
- ☐ HBO (bv. HTS, HEAO, Sociale Academie, Kweekschool, PABO, HAS)
- ☐ wetenschappelijk onderwijs (universiteit)
- ☐ wil ik niet zeggen

5 Hoeveel bedraagt het netto maandinkomen van uw huishouden (inclusief vakantiegeld en exclusief kinderbijslag)?

- ☐ minder dan €1.100 per maand
- ☐ €1.100 tot €1.500 per maand
- ☐ €1.500 tot €2.100 per maand
- ☐ €2.100 tot €3.500 per maand
- ☐ €3.500 per maand of meer
- ☐ weet ik niet
- ☐ wil ik niet zeggen

6 Heeft u betaald werk voor 12 uur per week of meer?

☐ ja ☐ nee ☐ weet niet

7 **Wat is uw hoofdbezigheid overdag?**

- ☐ werkend met betaald werk of als zelfstandige werkzaam
- ☐ werkloos
- ☐ vrijwilliger
- ☐ arbeidsongeschikt
- ☐ scholier of studerende
- ☐ huisvader of huisman / huismoeder of huisvrouw (zonder betaald werk)
- ☐ gepensioneerd of met de VUT
- ☐ geen van deze
- ☐ wil ik niet zeggen

8 **Woont u in een koopwoning of in een huurwoning?**

☐ koopwoning ☐ huurwoning ☐ overig/onbekend

9 **Wat is uw postcode?** *Zo weten wij in welk gedeelte van Arnhem u woont.*

☐☐☐☐ ☐☐ *bv. 1234 AB*

INTERNETPANEL

1 **De afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente Arnhem kent een internetpanel (digipanel) waarbij we de mening van de Arnhemse bevolking over actuele onderwerpen peilen. Enkele keren per jaar krijgt u per e-mail een korte vragenlijst toegezonden. Als u belangstelling heeft om hieraan mee te werken, kunt u hieronder (geheel vrijblijvend) uw e-mailadres opgeven. U ontvangt dan een e-mail met een uitnodiging om aan dit internetpanel (digipanel) deel te nemen. Als u al lid bent van het internetpanel of geen belangstelling heeft kunt u dit ook aangeven. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw belangstelling.**

- ☐ ik ben al lid van het internetpanel
- ☐ nee, ik heb geen belangstelling voor het internetpanel
- ☐ ja, ik wil lid worden van het internetpanel. Mijn emailadres is:

1b **Wilt u hier ter controle nogmaals uw e-mailadres invullen?**

TOT SLOT

1 **Wilt u naar aanleiding van deze enquête nog iets opmerken?**

WIJ DANKEN U HARTELIJK VOOR HET INVULLEN VAN DEZE VRAGENLIJST

Aan de leden van de raad

Datum	: 4 september 2018
Zaaknummer	: 285393
Contactpersoon	: Viola Mistrate Haarhuis
Telefoonnummer	: 026 3772533

Onderwerp: Schriftelijke vragen art. 44 Rvo inzake Hoe veilig woon je in Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Van der Laak van de fractie Arnhem Centraal heeft ons bij brief, ingekomen 9 augustus 2018, schriftelijk vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over.

Onderstaand vindt u de integrale tekst van de vragen.

Hoe veilig woon je in Arnhem?
De laatste weken hebben zich drie ernstige incidenten voorgedaan:
Eerst op 27 juli de mishandeling van de beheerder en de badmeester van zwembad Klarenbeek, dan op 31 juli de explosie in een flatgebouw in de Schuytgraaf. Volgens Politie en Volkshuisvesting stond de flat niet als probleemgebouw bekend.
Vervolgens was er op 8 augustus een steekpartij in Elderveld.
De laatste twee incidenten waren ook nog eens met dodelijke afloop.
Arnhem Centraal maakt zich, net als de inwoners van Arnhem (lees de sociale media er maar op na) ernstige zorgen over de veiligheid in hun wijk en in Arnhem in zijn algemeenheid.

De fractie van Arnhem Centraal heeft daarom de volgende vragen:

1. Volgens onze informatie waren in de flat in de Daphnestraat (Schuytgraaf) meerdere bewoners gehuisvest, met een “sociale indicatie”. Mensen die vanuit Begeleid Wonen en moeders die uit een “blijf van mijn lijf” huis zijn hier gehuisvest.
Vraag 1: In hoeverre heeft de gemeente grip op deze voorzieningen en op de concentratie van bewoners die moeilijkheden hebben? Is het stimuleren of eisen van een spreiding over een groter gebied (zodat concentratie laag is) mogelijk of kan dit mogelijk gemaakt worden via een verordening?
Vraag 2: Aan welke criteria moeten organisaties voldoen, om een vergunning te krijgen om begeleid wonen te mogen faciliteren en voldoet de faciliterende organisatie in dit gebouw hieraan?

2. De politie en Volkshuisvesting ontkenden te weten dat dit (Daphnestraat, Schuytgraaf) een probleemflat was. Omwonenden en bewoners verklaarden dat dit allang bekend was bij beide instanties. Er zijn diverse keren meldingen (en aangiftes) gedaan. Iedereen wist van het dealen van drugs e.d.
Vraag 1: Wat is er met die meldingen en aangiften gedaan? Klopt het dat dit niet geleid heeft tot acties? Indien er wel acties zijn ondernomen, welke zijn dat?
Vraag 2: Bewoners hebben ook melding gemaakt van dreigbrieven aan de bewoner van de bewuste flat. Wat is hier mee gedaan en welke actie(s) heeft dit opgeleverd om de veiligheid van de andere bewoners te garanderen?

3. Er hebben zich in korte tijd diverse ernstige incidenten voorgedaan in Arnhem.
Vraag 1: Heeft u inzicht in waar in Arnhem zich nog meer problematische situaties bevinden?
Vraag 2: Als het antwoord op vraag 1 nee is, gaat u dan actie ondernemen om met belanghebbende partijen in gesprek te gaan om deze inventarisatie alsnog te maken?
Vraag 3: Arnhem staat hoog op lijstjes m.b.t. onveiligheid. Wat gaat u ondernemen om Arnhem weer in veilig vaarwater te brengen? Bent u bereid met een breed beleidsplan 'Arnhem veiliger' te komen, waarin bovengenoemde onderwerpen aan bod komen?
Vraag 4: De politie heeft een grondige reorganisatie ondergaan. Heeft dit negatief uitgewerkt op de veiligheid in Arnhem? Heeft u voldoende middelen (menskracht en financiën) om uw taak goed te kunnen uitvoeren?

Arnhem Centraal
A.D.M. van der Laak
(09-08-18)

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee:

1. Volgens onze informatie waren in de flat in de Daphnestraat (Schuytgraaf) meerdere bewoners gehuisvest, met een "sociale indicatie". Mensen die vanuit Begeleid Wonen en moeders die uit een "blijf van mijn lijf" huis zijn hier gehuisvest.
Vraag 1: In hoeverre heeft de gemeente grip op deze voorzieningen en op de concentratie van bewoners die moeilijkheden hebben? Is het stimuleren of eisen van een spreiding over een groter gebied (zodat concentratie laag is) mogelijk of kan dit mogelijk gemaakt worden via een verordening?

Op de eerste plaats willen we melden dat er geen enkele relatie is met het incident in de flat en de aanwezigheid van mensen met een "sociale indicatie". Elke gedachte in die richting berust op een onjuistheid.
De gemeente en woningcorporaties hebben de opgave om iedereen een goede passende betaalbare woning te bieden in een prettige woonomgeving, ook als ze daar (ambulante) zorg of hulp bij nodig hebben. Uw signaal en vraag is grotendeels te vergelijken met de art. 44 vragen die de SP heeft gesteld met betrekking tot "risico op gettovorming in kwetsbare wijken". Wij verwijzen u naar onze

beantwoording van deze artikel 44 vragen van 3 juli 2018, zaaknummer 265718. Daarin gaan wij al uitvoerig in op de vragen en geven we aan welke acties we hierop gaan ondernemen.
We maken van deze gelegenheid gebruik om te melden dat er met de flatbewoners twee bijeenkomsten zijn gehouden om hun zorgen over de veiligheid te bespreken. Het is begrijpelijk dat na een dergelijk incident bewoners zich zorgen maken over de veiligheid. Bij de bijeenkomsten waren vertegenwoordigers van onder andere de gemeente, politie, wijkteam en volkshuisvesting.
Tijdens die bijeenkomsten zijn concrete afspraken gemaakt, waaronder extra toezicht gedurende enkele weken, extra toezicht op afvaldumpingen, beveiliging van de flat, etc.

Vraag 2: Aan welke criteria moeten organisaties voldoen, om een vergunning te krijgen om begeleid wonen te mogen faciliteren en voldoet de faciliterende organisatie in dit gebouw hieraan?

Organisaties die welzijn en zorg verlenen moeten aan de in hun branche gestelde criteria voldoen. De gemeente verleent geen vergunningen aan zorgorganisaties om begeleid wonen te mogen faciliteren. Focussen we ons op uw vraag met betrekking tot de Daphnestraat dan gaat het hier om zelfstandige woningen in een wooncomplex dat in eigendom is van de woningcorporatie Volkshuisvesting. Dat woongebouw voldoet aan de daaraan gestelde bouwkundige eisen.

2. De politie en Volkshuisvesting ontkenden te weten dat dit (Daphnestraat, Schuytgraaf) een probleemflat was. Omwonenden en bewoners verklaarden dat dit allang bekend was bij beide instanties. Er zijn diverse keren meldingen (en aangiftes) gedaan. Iedereen wist van het dealen van drugs e.d.
Vraag 1: Wat is er met die meldingen en aangiften gedaan? Klopt het dat dit niet geleid heeft tot acties? Indien er wel acties zijn ondernomen, welke zijn dat?

Zoals inmiddels ook schriftelijk aan de bewoners bekend is gemaakt, zijn er bij Volkshuisvesting en de gemeente Arnhem geen meldingen ontvangen over de aanwezigheid of handel in drugs in de betreffende woning.
De afgelopen twee jaar heeft de gemeente wel ongeveer 90 meldingen ontvangen over de openbare ruimte rond de flat en de omgeving Daphnestraat. Dit waren onder andere 53 meldingen over afval, 10 meldingen over verkeer, 7 meldingen over de riolering, 11 meldingen over de openbare weg en de overige meldingen gingen over het groen. De gemeente heeft aan de meldingen gevolg gegeven en daar waar mogelijk boetes uitgedeeld als het illegale afvaldumping betrof.
Volkshuisvesting heeft sinds 2013 in totaal 8 meldingen ontvangen over vervuiling in en om het flatgebouw. Het afval is opgeruimd en Volkshuisvesting heeft gesprekken gevoerd met bewoners.
De politie heeft de afgelopen twee jaar 9 meldingen gekregen van overlast, geluidshinder en verdachte situaties in de flat. Een daarvan ging over de woning waar de ontploffing plaatsvond en betreft de aangetroffen brieven die genoemd worden in vraag 2.

Vraag 2: Bewoners hebben ook melding gemaakt van dreigbrieven aan de bewoner van de bewuste flat. Wat is hier mee gedaan en welke actie(s) heeft dit opgeleverd om de veiligheid van de andere bewoners te garanderen?

De politie heeft onderzoek gedaan naar de dreigbrieven die in september 2017 aangetroffen zijn in de algemene hal van de flat en waarvan gedacht werd dat deze betrekking hadden op de bewoner van de flat. De politie heeft naar aanleiding van die brieven vele malen contact gezocht met de bewoner, maar dat is niet gelukt. Ook heeft de bewoner geen gehoor gegeven aan meerdere verzoeken om contact op te nemen met de politie.

3. Er hebben zich in korte tijd diverse ernstige incidenten voorgedaan in Arnhem.
Vraag 1: Heeft u inzicht in waar in Arnhem zich nog meer problematische situaties bevinden?
Vraag 2: Als het antwoord op vraag 1 nee is, gaat u dan actie ondernemen om met belanghebbende partijen in gesprek te gaan om deze inventarisatie alsnog te maken?

Arnhem is een stad van dusdanige omvang dat ernstige incidenten en overlast helaas niet altijd te voorspellen zijn of tot nul te reduceren. We hebben in de stad een netwerk ingericht waarbij onder andere de Teams Leefomgeving, Sociale wijkteams, OZO-coördinatoren en de politie nauw samenwerken in het signaleren en bestrijden van problematische situaties. Er is wekelijks overleg met de politie om actuele problematische situaties te inventariseren en aan te pakken, waar dit mogelijk is. Samen met de Teams Leefomgeving zijn we continu aan het inventariseren waar zich problematische situaties bevinden. Dit betreft zaken die betrekking kunnen hebben op de openbare ruimte, woonoverlast, of zaken betreffende de openbare orde.

Vraag 3: Arnhem staat hoog op lijstjes m.b.t. onveiligheid. Wat gaat u ondernemen om Arnhem weer in veilig vaarwater te brengen? Bent u bereid met een breed beleidsplan 'Arnhem veiliger' te komen, waarin bovengenoemde onderwerpen aan bod komen?

Op 26 juni 2018 hebben we in de gemeenteraad gesproken over de Kadernota Veiligheid die in de maak is. In deze kadernota worden de prioriteiten op het gebied van veiligheid voor de komende jaren benoemd.

Vraag 4: De politie heeft een grondige reorganisatie ondergaan. Heeft dit negatief uitgewerkt op de veiligheid in Arnhem? Heeft u voldoende middelen (menskracht en financiën) om uw taak goed te kunnen uitvoeren?

De politiecapaciteit is een permanent aandachtspunt binnen de politieorganisatie en binnen de lokale driehoek. Momenteel wordt op landelijk niveau met de Minister gekeken hoe de versterking van de politiecapaciteit in onze regio plaats moet vinden. Het onderwerp Veiligheid vraagt om voortdurende aandacht. De middelen die ons als gemeente ter beschikking staan voor het veiligheidsdomein zijn feitelijk nooit genoeg. Daar waar een knelpunt wordt ervaren, zal uw raad worden geïnformeerd.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
- Brief met artikel 44 vragen

cc: Raadsleden en fractievolgers

Aan de gemeenteraad

Datum	: 1 mei 2018
Zaaknummer	: 225013
Contactpersoon	: Hans Haarler
Telefoonnummer	: 026 3771508

Onderwerp: Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit van 1 mei 2018 om het rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017" aan u aan te bieden. De rapportage is vanaf vandaag ook te vinden op www.arnhem.nl/stad_en_wijken/onderzoek_en_cijfers/publicaties .

Inleiding
Vanaf 2001 wordt tweejaarlijks door middel van een enquête onder de bevolking onderzoek gedaan naar de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem. Het onderzoek is een instrument om de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem gedurende meerdere jaren in haar ontwikkeling te volgen. De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt als onderlegger en geven, samen met andere onderzoeken, als belangrijke bron, input voor beleidskeuzes op het gebied van veiligheid en leefbaarheid. Het rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017" geeft inzicht in de uitkomsten van het onderzoek in 2017. Het bevat tevens een vergelijking van de uitkomsten ten opzichte van de landelijke cijfers en andere steden van vergelijkbare omvang.

Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"
Het rapport "Leefbaarheid en Veiligheid in de buurt 2017" laat over het algemeen een stabiel beeld zien van de ontwikkeling van de leefbaarheid en veiligheid in de afgelopen jaren. Ten opzichte van de uitkomsten van het onderzoek uit 2015 is er sprake van enkele marginale veranderingen met wisselende uitkomsten per wijk. Hoewel er verschillen zijn in waardering scoren alle wijken een voldoende voor de leefbaarheid. Het rapportcijfer dat inwoners geven voor veiligheid blijft ten opzichte van 2015 gelijk. Daarentegen is het gevoel van onveiligheid toegenomen. In grote lijnen is de uitkomst van het onderzoek te vergelijken met steden van een zelfde omvang.

Consequenties
Het rapport geeft een beeld over de beleving van de leefbaarheid en de veiligheid in de stad. Het rapport is belangrijk omdat het dient als een van de informatiebronnen voor het aanscherpen van (nieuw) beleid op thema's van leefbaarheid en veiligheid.

Communicatie

De rapportage is openbaar en wordt gepubliceerd op de website van de gemeente:
www.arnhem.nl/stad_en_wijken/onderzoek_en_cijfers/publicaties

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
- Rapport "Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017"

Rapport

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID IN DE BUURT 2017

Gemeente Arnhem
Februari 2018

COLOFON

Uitgave
I&O Research
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

Rapportnummer
2018/ 19

Datum
Februari 2018

Opdrachtgever
Gemeente Arnhem

Auteur(s)
Wouter Andringa
Frank ten Doeschot (red.)

Bestellingen
Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting **6**
Leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Arnhem 6
Wijken vergeleken 7
Arnhem vergeleken 8

1. Inleiding **10**
1.1 Uitvoering onderzoek 10
1.2 Steekproef en respons 10
1.3 Representativiteit 10
1.4 Analyse 10
1.5 Leeswijzer 11

2. Leefbaarheid woonbuurt **13**
2.1 Rapportcijfers leefbaarheid, woonomgeving, woning en voorzieningen 13
2.2 Rapportcijfers per wijk 13
2.3 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de woonbuurt 18
2.4 Tevredenheid sociale voorzieningen in de woonbuurt 19

3. Sociale kwaliteit woonbuurt **21**
3.1 Algemene evaluatie woonbuurt 21
3.2 Sociale cohesie 23
3.3 Sociale buurtkracht 25
3.4 Actief in de buurt 27

4. Beleving buurtproblemen **29**
4.1 Algemene ontwikkeling buurtproblemen 29
4.2 Specifieke buurtproblemen 30
4.3 Aanpak buurtproblemen 35

5. Perspectief woonbuurt 37
5.1 Buurtontwikkeling afgelopen jaar 37
5.2 Buurtontwikkeling in de toekomst 41

6. Veiligheidsbeleving 45
6.1 Rapportcijfer veiligheid in de buurt 45
6.2 Veiligheidsbeleving 47
6.3 Aangiftebereidheid veel voorkomende delicten gestegen t.o.v. 2015 51

7. Arnhem vergeleken 53
7.1 Leefbaarheid woonbuurt 53
7.2 Overlast in de buurt 55
7.3 Veiligheidsbeleving 55

Bijlage 1. Responsverantwoording 58

Bijlage 2. Tabellen 60

Bijlage 3. Onderzoeksverantwoording 65

Bijlage 4. Vragenlijst 67

SAMENVATTING

Samenvatting

De gemeente Arnhem monitort sinds 2001 tweejaarlijks de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Het onderzoek 2017 is uitgevoerd onder een willekeurige steekproef van 14.000 Arnhemmers van 15 jaar en ouder. In totaal hebben 4.847 inwoners een geldige vragenlijst ingevuld, een respons van 35 procent. De resultaten zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en wijk om een zo representatief mogelijk beeld van de gemeente Arnhem te krijgen.

Leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Arnhem

Arnhemmers positief over leefbaarheid woonbuurt

Het rapportcijfers van inwoners voor de leefbaarheid, woonomgeving, woning en voorzieningen is een ruim voldoende tot goed. Ten opzichte van 2015 zijn inwoners positiever over hun woning. Inwoners zijn over de meeste voorzieningen wel tevreden. De waardering voor de hoeveelheid groen- en afval-voorzieningen en het aanbod van winkels voor dagelijkse boodschappen is gestegen. Aandachtspunten zijn het groenonderhoud, onveilige plekken en voorzieningen voor culturele activiteiten. Hiervan is de waardering gedaald ten opzichte van 2015.

Sociale kwaliteit woonbuurt voldoende, maar gedaald

In het algemeen geven Arnhemmers een positieve evaluatie van hun woonbuurt. Ten opzichte van 2015 is de evaluatie wel gedaald. Er zijn minder inwoners die hun buurt prettig vinden om te wonen. De sociale cohesie en buurtkracht zijn stabiel, alhoewel er minder inwoners zelf hulp, steun of informatie bieden aan buurtbewoners. Wel voelt driekwart van de inwoners zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt. Een vijfde van de inwoners heeft zich ook actief ingezet in 2017 met het helpen van buren of (organiseren van) activiteiten.

Toename verkeersoverlast en verloedering

De meest voorkomende buurtproblemen in Arnhem zijn verkeersoverlast (te hard rijden en parkeeroverlast), verloedering (hondenpoep en rommel op straat) en vermogensdelicten. Ten opzichte van 2015 ervaren inwoners meer verkeersoverlast en verloedering, specifiek is er een toename in agressief verkeersgedrag en vernieling.

Arnhemmers positief over toekomstige buurtontwikkeling

Er zijn iets meer inwoners die vinden dat de buurt in het afgelopen jaar achteruit gegaan is, dan vooruit. Wanneer het gaat om verwachtingen voor de toekomst zijn er duidelijk meer inwoners positief dan negatief, inwoners zijn ook positiever over de toekomst dan in 2015.

Gevoel onveiligheid toegenomen, maar rapportcijfer veiligheid gelijk

Inwoners van Arnhem voelen zich in 2017 vaker onveilig dan in 2015. Dit is te zien in onveiligheidsgevoelens in het algemeen, in de buurt, gevoel van onveiligheid in het Centrum, vertonen van vermijdingsgedrag en hoe veilig men zich voelt door (camera)toezicht op straat. Ondanks de negatieve ontwikkelingen is het rapportcijfer van inwoners voor de veiligheid in buurt gelijk gebleven.

Wijken vergeleken

In alle wijken van Arnhem is de beoordeling van de leefbaarheid, woonomgeving, woning, voorzieningen, algemene buurtevaluatie en veiligheid minimaal voldoende. Maar er zijn behoorlijke verschillen tussen de wijken. Arnhem is voor wat betreft de beoordeling van de leefbaarheid, veiligheid en overlast in de buurt grofweg in te delen in drie gebieden: Arnhem-Noord, Arnhem-Midden en Arnhem-Zuid.

- Arnhem-Noord: St.Marten/Sonsb.-Zuid, Klarendal, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp, Schaarsbergen e.o., Heijenoord/Lombok en Klingelbeek.
- Arnhem-Midden: Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, Presikhaaf (West en Oost) en Malburgen (West en Oost)
- Arnhem-Zuid: Elden, Elderveld, De Laar, Rijkerswoerd, Schuytgraaf en Vredenburg/Kronenburg

Hoge leefbaarheid en veiligheid in Arnhem-Noord

De wijken ten noorden en westen van het Centrum scoren positief ten opzichte van het gemiddelde van Arnhem in de beoordeling van leefbaarheid, veiligheid en overlast. Uitzonderingen zijn de wijken Geitenkamp - die consequent lager dan gemiddeld scoort - en Klarendal - die op een aantal onderdelen lager dan gemiddeld scoort. Het rapportcijfer voor de voorzieningen is goed in de wijken naast het Centrum, maar in de verder gelegen wijken Klingenbeek e.o. en vooral Schaarsbergen e.o. is het cijfer lager dan gemiddeld. Vermogensdelicten zijn in Arnhem-Noord relatief vaker een belangrijk buurtprobleem dan in de andere delen van Arnhem. Het buurtperspectief in het gebied is positief, in de zin dat er relatief weinig inwoners negatief zijn over de buurtontwikkelingen in het afgelopen jaar en in de toekomst.

Veel overlast in Arnhem-Midden, maar goede voorzieningen en buurtperspectief in Centrum

Het Centrum en de nabijgelegen wijken ten zuiden en oosten hiervan scoren over het algemeen lager dan het gemiddelde van Arnhem voor de verschillende aspecten van leefbaarheid, veiligheid en overlast. Het rapportcijfer voor de voorzieningen is in het Centrum wel beduidend hoger dan gemiddeld voor Arnhem. Het belangrijkste buurtprobleem in het Centrum is sociale overlast, verder is verloedering een relatief belangrijk probleem in de rest van het gebied. Een aantal wijken rond het Centrum heeft een positief buurtperspectief: in het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek is een groot deel van de inwoners positief over ontwikkelingen in de toekomst. In Presikhaaf en Malburgen-Oost (zuid) zijn de inwoners echter relatief pessimistisch.

Uiteenlopende perspectieven op de buurtontwikkeling in Arnhem-Zuid

In de wijken ten zuiden van Malburgen, rond Elden is het beeld zeer wisselend. Over het algemeen scoren de wijken gelijk aan of boven het gemiddelde van Arnhem wat betreft de verschillende aspecten van leefbaarheid, veiligheid en overlast. Elden is hierin opvallend met een hoge waardering voor leefbaarheid, woonomgeving, woning en sociale kwaliteit maar een lage waardering voor de voorzieningen. Het verschil tussen de wijken binnen het gebied zit vooral in het perspectief van bewoners op de buurtontwikkeling. Inwoners van Schuytgraaf zijn zeer positief over de buurtontwikkeling, terwijl inwoners van Elderveld, De Laar en Rijkerswoerd het meest negatief zijn van de hele gemeente. Verkeersoverlast is het buurtprobleem dat relatief het meeste voorkomt in het gebied.

Arnhem vergeleken

Om de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem in perspectief te zetten maakt de gemeente gebruik van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016[1] om te benchmarken. De gemeente Arnhem wordt vergeleken met het gemiddelde van de HEBANG-gemeenten[2], de grote steden[3] en het landelijk gemiddelde. Er wordt op drie onderdelen vergeleken: leefbaarheid, overlast en veiligheid.

Leefbaarheid

Leefbaarheid bestaat uit drie onderdelen. Het rapportcijfer leefbaarheid, het kental fysieke voorzieningen (onderhoud/aanbod groen, grijs) en het kental sociale cohesie
(thuis voelen, prettige buurt). De leefbaarheid in Arnhem is op twee van de drie onderdelen (fysieke voorzieningen en sociale cohesie) vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en grote steden. In de HEBANG-gemeenten is het cijfer leefbaarheid hoger dan in Arnhem. Landelijk is de gemiddelde leefbaarheid op alle onderdelen hoger dan in Arnhem.

Overlast

De benchmark overlast bestaat uit vier onderdelen: totale overlast, verkeersoverlast
(te hard rijden, parkeerproblemen, agressief verkeersgedrag), fysieke verloedering
(hondenpoep, rommel, vernieling) en sociale overlast (dronken mensen, groepen jongeren). Voor elk van de onderdelen gaat het om het percentage inwoners dat zelf veel overlast ervaart. Er is meer overlast in de buurt in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten en landelijk. Vooral verkeersoverlast en verloedering komen in Arnhem relatief vaak voor.

Veiligheid

De benchmark veiligheid bestaat uit het rapportcijfer veiligheid en de onveiligheidsgevoelens in het algemeen en de onveiligheidsgevoelens in de buurt. De veiligheid in Arnhem blijft achter bij het landelijk gemiddelde. Inwoners voelen zich in het algemeen veiliger in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten, maar op de veiligheidsbeleving in de buurt scoren de HEBANG-gemeenten beter.

---

[1] *In maart 2018 verschijnt de landelijke Veiligheidsmonitor 2017. Hierover zal apart gerapporteerd worden.*

[2] *Haarlem, Enschede, Breda, Arnhem, Nijmegen en Groningen*

[3] *Gemeenten met 100.000+ inwoners, de 31 grootste gemeenten van Nederland*

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

De gemeente Arnhem monitort sinds 2001 tweejaarlijks de leefbaarheid en veiligheid in de buurt in Arnhem. In de edities tot en met 2007 deed Arnhem in het kader van het Grote Stedenbeleid mee aan de landelijke monitor. In 2009 en 2011 heeft Arnhem meegedaan aan de landelijke Veiligheidsmonitor. In 2013 heeft Arnhem besloten om het onderzoek in eigen beheer uit te voeren. Ook in 2017 is het onderzoek naar leefbaarheid en veiligheid in de buurt in eigen beheer uitgevoerd. Voor de vergelijking van Arnhem op stadsniveau met een aantal andere steden en Nederland, maakt Arnhem gebruik van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016.

1.1 Uitvoering onderzoek

Voor de uitvoering van het onderzoek heeft de gemeente Arnhem onderzoeksbureau I&O Research ingeschakeld, dat ook de landelijke Veiligheidsmonitor uitvoert.

1.2 Steekproef en respons

Voor dit onderzoek is door de gemeente Arnhem een aselecte steekproef getrokken van 14.000 inwoners[4] uit de Basis Registratie Personen (BRP). Per adres is er maximaal één persoon geselecteerd. De steekproefomvang is zo gekozen dat er per wijk voldoende deelnemers zijn voor het doen van betrouwbare uitspraken op wijkniveau.

In totaal hebben 4.847 van de 14.000 geselecteerde inwoners een geldige[5] vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 35 procent. De respons is hiermee hoger dan bij de vorige editie in 2015[6].

1.3 Representativiteit

Door gebruik te maken van verschillende methoden van onderzoek (digitaal, schriftelijk en telefonisch) wordt geprobeerd om een zo breed mogelijke groep Arnhemmers te bereiken. In de praktijk zijn sommige groepen echter ondervertegenwoordigd (bv. jongeren, laagopgeleiden en allochtonen). Ook zijn bepaalde wijken ondervertegenwoordigd waardoor deze maar weinig meetellen in het gemiddelde resultaat van Arnhem. Op de uitkomsten van het onderzoek is daarom een weging toegepast, waarbij er wordt gecorrigeerd voor verschillen tussen de samenstelling van de netto-steekproef en de bevolking van Arnhem. Met de weging wordt gecorrigeerd voor verschillen in geslacht, leeftijd en wijk. Het gewogen bestand is op deze kenmerken hierdoor gelijk aan de Arnhemse bevolking. In bijlage 1 is de samenstelling van de netto-steekproef en van de Arnhemse bevolking opgenomen.

1.4 Analyse

De uitkomsten van Arnhem zijn in dit rapport afgezet tegen de resultaten in 2015. Verschillen tussen de resultaten van 2015 en 2017 worden beschreven als deze significant zijn. Dat wil zeggen dat als het minimaal 95 procent zeker is dat de resultaten ook daadwerkelijk van elkaar verschillen en het gevonden verschil niet te wijten is aan toeval. Verschillen tussen de wijken worden beschreven aan de hand van het stadsgemiddelde. Met behulp van standaard betrouwbaarheidsmarges (zie bijlage 2) is berekend welke wijken hoger of lager scoren dan gemiddeld.

---

[4] *Het betreft inwoners van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens. Dit is exclusief inwoners die verblijven in instellingen, inrichtingen en tehuizen.*

[5] *Vragenlijsten die zijn ingevuld tot en met het onderdeel 'aangiftebereidheid' zijn aangemerkt als geldig.*

[6] *Respons in 2015: 34% in 2013: 41%*

1.5 Leeswijzer

In de hoofdstukken 2 tot en met 5 worden de resultaten gepresenteerd over achtereenvolgens de leefbaarheid van de woonbuurt, sociale kwaliteit woonbuurt, beleving van buurtproblemen en perspectief van de woonbuurt. Hoofdstuk 6 geeft een beeld van de veiligheidsbeleving en aangiftebereidheid in Arnhem en in hoofdstuk 7 wordt Arnhem, op basis van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016, vergeleken[7] met grote steden en het landelijk gemiddelde.

De uitkomsten per wijk wordt in kaartbeeld weergegeven. Er zijn steeds drie categorieën kleuren:

- minder positief dan gemiddelde Arnhem (donker)
- gelijk aan gemiddelde Arnhem
- positiever dan gemiddelde Arnhem (licht)

De uitkomst per wijk staat in de tabel naast de grafiek, met duimen wordt weergegeven of de ontwikkeling positief of negatief is t.o.v. 2015.

Het rapport bevat vier bijlagen.

- Bijlage 1 geeft een uitgebreide responsverantwoording naar achtergrondkenmerken.
- Bijlage 2 bevat een overzichtstabel van de belangrijkste cijfers uit de monitor: de ontwikkelingen in de gemeente Arnhem 2001 - 2017, de cijfers per wijk t.o.v. het stedelijk gemiddelde en de ontwikkeling per wijk t.o.v. 2015.
- Bijlage 3: Een aanvulling op de onderzoeksverantwoording. Hierin is meer te lezen over de berekening van de cijfers en de toetsing die is gebruikt voor het rapporteren van verschillen.
- Bijlage 4: De gebruikte vragenlijst staat in bijlage 4. Alle uitkomsten van het onderzoek leefbaarheid en veiligheid in de buurt zijn ook in een separate tabellenbijlage opgenomen.

Cijfers zijn ook te vinden op www.arnhem.incijfers.nl en in de actualisatie van de wijkprofielen (www.arnhem.nl/onderzoekencijfers). Voor vragen en nadere informatie kunt u contact opnemen met Onderzoek en Statistiek (tel. 026 377 4784).

[7] *vergelijking met landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016. De Veiligheidsmonitor 2017 komt in maart 2018 beschikbaar en zal apart gerapporteerd worden.*

2

HOOFDSTUK

Leefbaarheid woonbuurt

2. Leefbaarheid woonbuurt

In dit hoofdstuk staat de leefbaarheid in de woonbuurt centraal. Paragraaf 2.1 beschrijft de rapportcijfers die Arnhemmers geven voor leefbaarheid, hun woonomgeving en de woning. De rapportcijfers per wijk worden in paragraaf 2.2 grafisch weergegeven in een aantal kaarten. In paragraaf 2.3 komen de fysieke voorzieningen in de woonbuurt aan bod, gevolgd door de sociale voorzieningen in paragraaf 2.4.

- Oordelen over leefbaarheid, woonomgeving en voorzieningen gelijk gebleven aan 2015. Arnhemmers geven hoger cijfer voor hun woning.
- De leefbaarheid is het hoogst in de wijken ten noorden en westen van het Centrum. In het Centrum en aangrenzende wijken ten zuiden en oosten is de beoordeling lager dan gemiddeld.
- Minder inwoners tevreden over onderhoud groenvoorzieningen in de buurt, maar juist meer over hoeveelheid groenvoorzieningen.
- Arnhemmers tevredener over aanbod winkels voor dagelijkse voorzieningen, minder tevreden over aanbod voor culturele activiteiten.

2.1 Rapportcijfers leefbaarheid, woonomgeving, woning en voorzieningen

In figuur 2.1 staan de gemiddelde rapportcijfers voor de leefbaarheid, de woonomgeving, de woning en voorzieningen in Arnhem. Op alle aspecten van de leefbaarheid van de woonbuurt geven Arnhemmers gemiddeld een ruime voldoende tot goed. In vergelijking met 2015 is het cijfer voor de woning gestegen, van 7,6 naar 7,7. De andere rapportcijfers zijn gelijk gebleven.

Figuur 2.1
Ontwikkeling rapportcijfers leefbaarheid

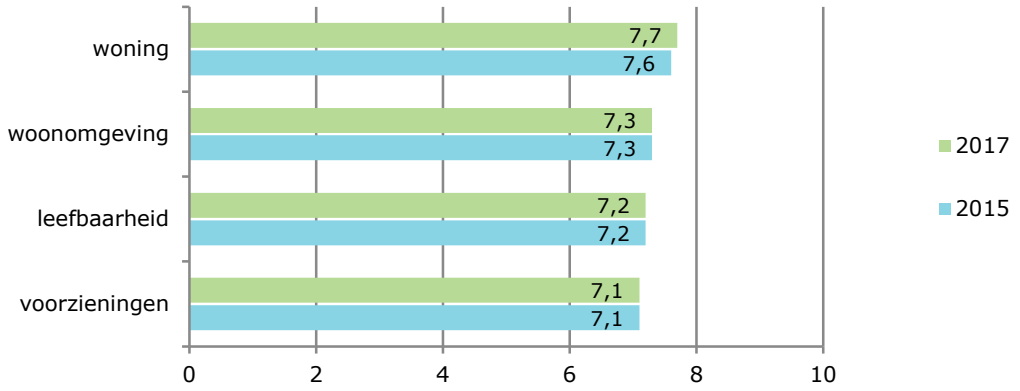

2.2 Rapportcijfers per wijk

Rapportcijfer woning gestegen: 7,7

In figuur 2.2 staat het gemiddelde rapportcijfer voor de woning per wijk. Er is een duidelijke spreiding van hoge en lage waarderingen: relatief laag in het Centrum en aangrenzende wijken ten oosten en zuiden; relatief hoog ten noorden en westen van het Centrum en gemiddeld tot hoog in de zuidwest hoek van Arnhem met enkele positieve uitzonderingen (Elden, Rijkerswoerd, Schuytgraaf).

Uitleg presentatie uitkomsten per wijk in kaarten
In deze rapportage wordt een groot aantal uitkomsten per wijk grafisch weergegeven in kaarten. Er zijn steeds drie categorieën kleuren:

- minder positief dan gemiddelde Arnhem (donker)
- gelijk aan gemiddelde Arnhem
- positiever dan gemiddelde Arnhem (licht)

De uitkomst per wijk staat in de tabel naast de grafiek, met duimen wordt weergegeven of de ontwikkeling positief of negatief is t.o.v. 2015.

Het rapportcijfer voor de woning is in vijf wijken gestegen ten opzichte van 2015: in Klarendal, Velperweg e.o., Burgemeesterswijk/Hoogkamp Rijkerswoerd en Schuytgraaf. In Elderveld is het rapportcijfer gedaald, een ontwikkeling in tegengestelde richting van het stadsgemiddelde.

Figuur 2.2
Rapportcijfer woning en ontwikkeling t.o.v. 2015

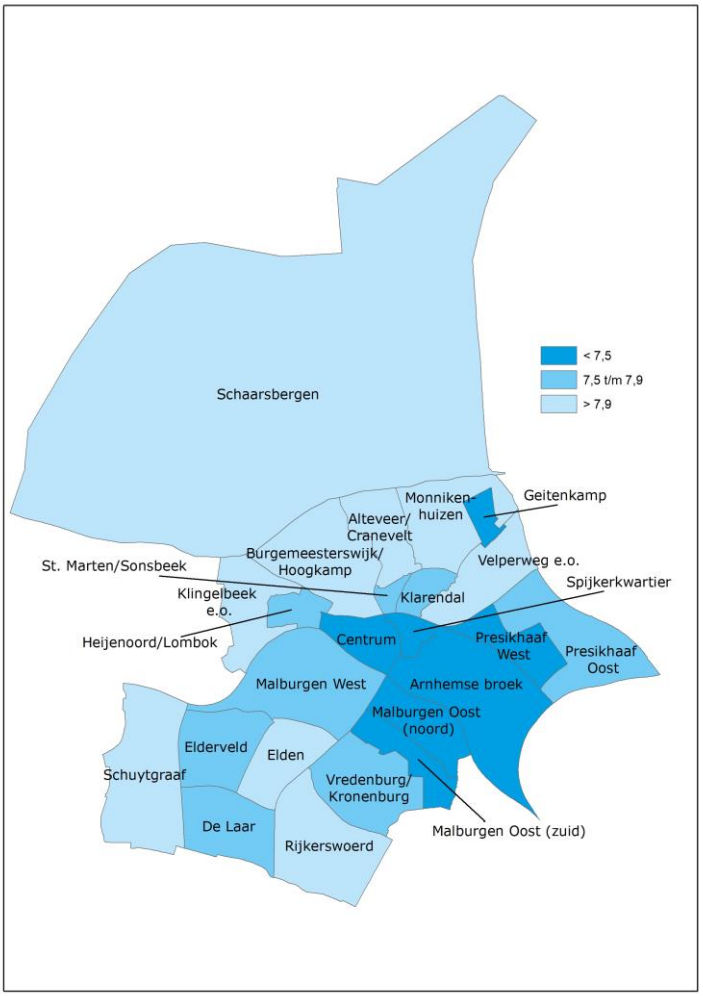

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	7,4	
Spijkerkwartier	7,3	
Arnhemse Broek	7,2	
Presikhaaf-West	7,1	
Presikhaaf-Oost	7,5	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,8	
Klarendal	7,5	👍
Velperweg e.o.	8,2	👍
Alteveer en Cranevelt	8,3	
Geitenkamp	6,9	
Monnikenhuizen	8,1	
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,6	👍
Schaarsbergen e.o.	8,2	
Heijenoord/Lombok	7,8	
Klingelbeek	8,5	
Malburgen-West	7,5	
Malburgen-Oost (Noord)	7,4	
Malburgen-Oost (Zuid)	7,3	
Vredenburg/Kronenburg	7,6	
Elden	8,1	
Elderveld	7,5	👎
De Laar	7,5	
Rijkerswoerd	8,0	👍
Schuytgraaf	8,4	👍
ARNHEM	**7,7**	👍

In vijf wijken is het gemiddelde rapportcijfer voor de woning gestegen. In Elderveld is deze - tegen de ontwikkeling van het stadsgemiddelde in - gedaald

Rapportcijfer woonomgeving onveranderd: 7,3

In figuur 2.3 staat het rapportcijfer voor de woonomgeving per wijk. Het rapportcijfer loopt uiteen van 6,4 in Presikhaaf-West tot 8,7 in Burgermeesterswijk/Hoogkamp. Ten noorden en westen van het Centrum is het rapportcijfer bovengemiddeld hoog, met uitzondering van de wijk Geitenkamp. Ten zuiden en oosten van het Centrum is het rapportcijfer voor de woonomgeving lager dan gemiddeld en ten zuidwesten van Malburgen is het rapportcijfer in de meeste wijken ongeveer gelijk aan het gemiddelde van Arnhem. Elden is hier een positieve uitzondering met een bovengemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving.

In een vijftal wijken is er sprake van een stijging in het rapportcijfer voor de woonomgeving: Velperweg e.o., Monnikenhuizen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp, Heijenoord/Lombok en Schuytgraaf. Er zijn geen wijken met een significante daling in het rapportcijfer voor de woonomgeving.

Figuur 2.3

Rapportcijfer woonomgeving en ontwikkeling t.o.v. 2015

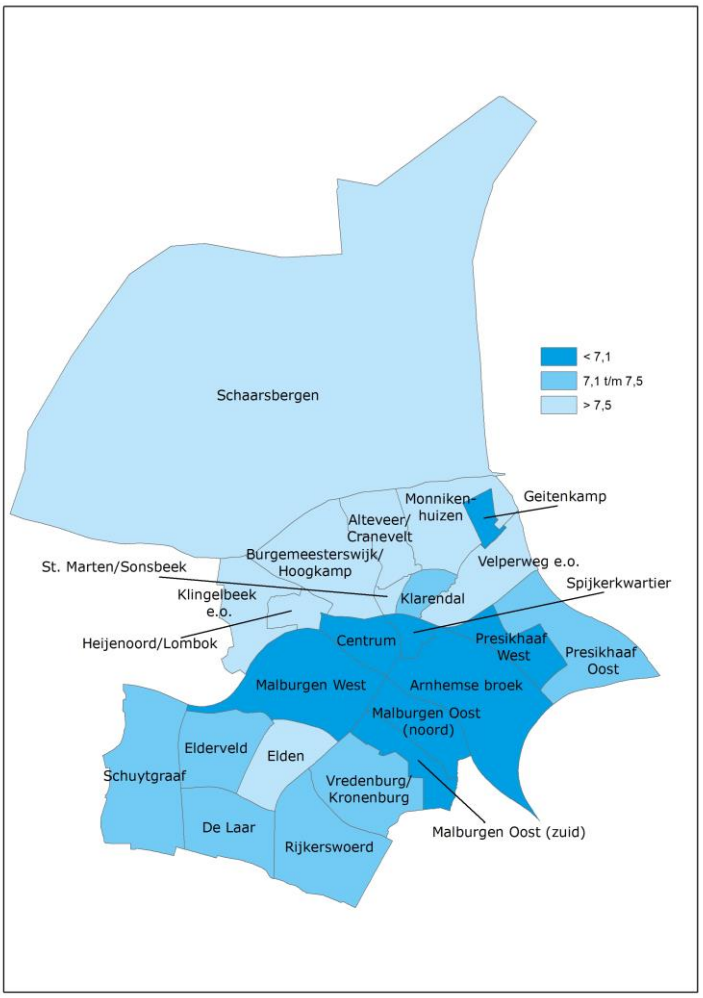

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	7,0	
Spijkerkwartier	6,8	
Arnhemse Broek	6,5	
Presikhaaf-West	6,4	
Presikhaaf-Oost	7,1	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,6	
Klarendal	7,1	
Velperweg e.o.	8,0	👍
Alteveer en Cranevelt	8,4	
Geitenkamp	6,6	
Monnikenhuizen	8,0	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,7	👍
Schaarsbergen e.o.	8,4	
Heijenoord/Lombok	7,9	👍
Klingelbeek	8,1	
Malburgen-West	7,0	
Malburgen-Oost (Noord)	6,9	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,8	
Vredenburg/Kronenburg	7,2	
Elden	7,6	
Elderveld	7,2	
De Laar	7,1	
Rijkerswoerd	7,2	
Schuytgraaf	7,5	👍
ARNHEM	**7,3**	

In vijf wijken is het rapportcijfer voor de woonomgeving gestegen ten opzichte van 2015, in geen enkele wijk daalde het rapportcijfer

Rapportcijfer leefbaarheid onveranderd: 7,2

In figuur 2.4 staan de rapportcijfers voor de leefbaarheid in de woonbuurt per wijk weergegeven. In het Centrum van de stad en aangrenzende wijken ten zuiden en oosten is de waardering voor de leefbaarheid lager dan het gemiddelde van Arnhem. Ook in de wijken Geitenkamp en Klarendal is de waardering relatief laag. Ten noorden en westen van het Centrum is het rapportcijfer voor de leefbaarheid bovengemiddeld. Ook ten zuidwesten van Malburgen, in Elden en Schuytgraaf is de waardering voor de leefbaarheid bovengemiddeld hoog.

In de wijken Velperweg e.o., Monnikenhuizen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp en Schuytgraaf is het gemiddelde rapportcijfer voor de leefbaarheid gestegen ten opzichte van 2015. In de andere wijken is het rapportcijfer gelijk gebleven of is er sprake van een niet significante daling.

Figuur 2.4

Rapportcijfer leefbaarheid in de buurt en ontwikkeling t.o.v. 2015

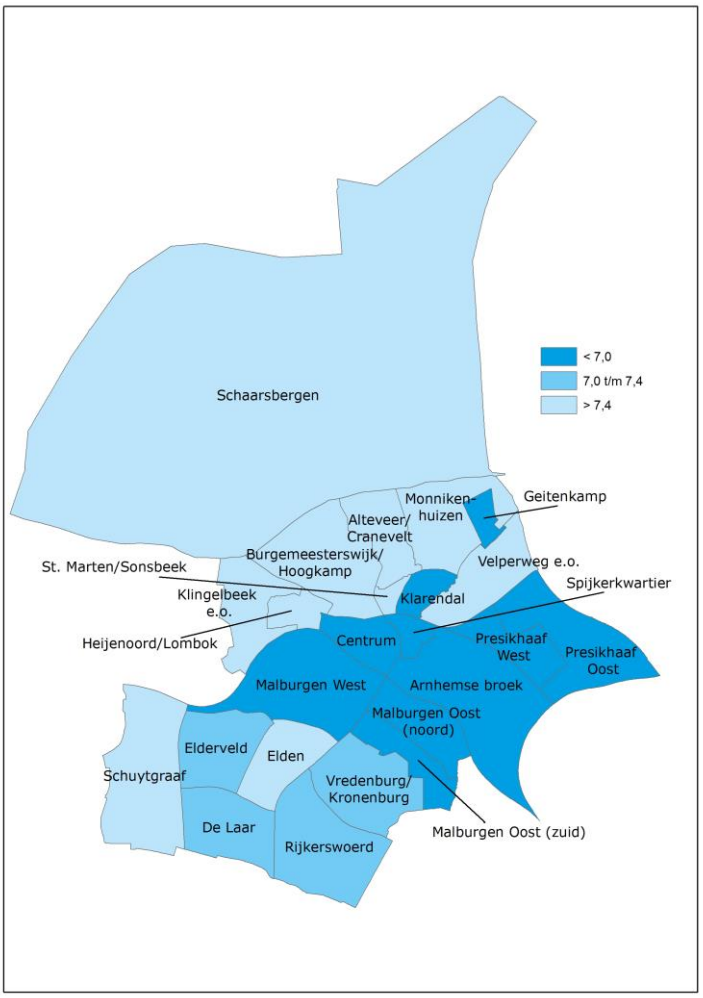

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	6,8	
Spijkerkwartier	6,6	
Arnhemse Broek	6,5	
Presikhaaf-West	6,4	
Presikhaaf-Oost	6,9	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,5	
Klarendal	6,9	
Velperweg e.o.	8,0	👍
Alteveer en Cranevelt	8,1	
Geitenkamp	6,5	
Monnikenhuizen	7,8	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,4	👍
Schaarsbergen e.o.	7,9	
Heijenoord/Lombok	7,8	
Klingelbeek	7,9	
Malburgen-West	6,9	
Malburgen-Oost (Noord)	6,7	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,5	
Vredenburg/Kronenburg	7,0	
Elden	7,6	
Elderveld	7,1	
De Laar	7,0	
Rijkerswoerd	7,2	
Schuytgraaf	7,5	👍
ARNHEM	**7,2**	

In vier wijken is het gemiddelde rapportcijfer voor de leefbaarheid significant gestegen, in geen enkele wijk daalde het rapportcijfer

Rapportcijfer voorzieningen onveranderd: 7,1

In figuur 2.5 is het gemiddelde rapportcijfer per wijk weergegeven. Het beeld verschilt sterk van het patroon dat in de beoordeling van de leefbaarheid, woonomgeving en woning zichtbaar is. Een hoge waardering voor de voorzieningen is er vooral in het Centrum en in een paar wijken ten noordwesten ervan en in de wijken Elderveld en Schuytgraaf. Relatief lage waardering voor voorzieningen in de buurt is niet geconcentreerd, maar zit meer verspreid: Klingenbeek, Schaarsbergen, Geitenkamp, Arnhemse Broek en Elden.

Ten opzichte van 2015 is het rapportcijfer voor de voorzieningen in de buurt gestegen in Geitenkamp, Monnikenhuizen, Burgemeersterswijk/Hoogkamp en Schuytgraaf. In Rijkerswoerd, Malburgen-West en Presikhaaf-Oost is er juist sprake van een daling.

Figuur 2.5

Rapportcijfer voorzieningen en ontwikkeling t.o.v. 2015

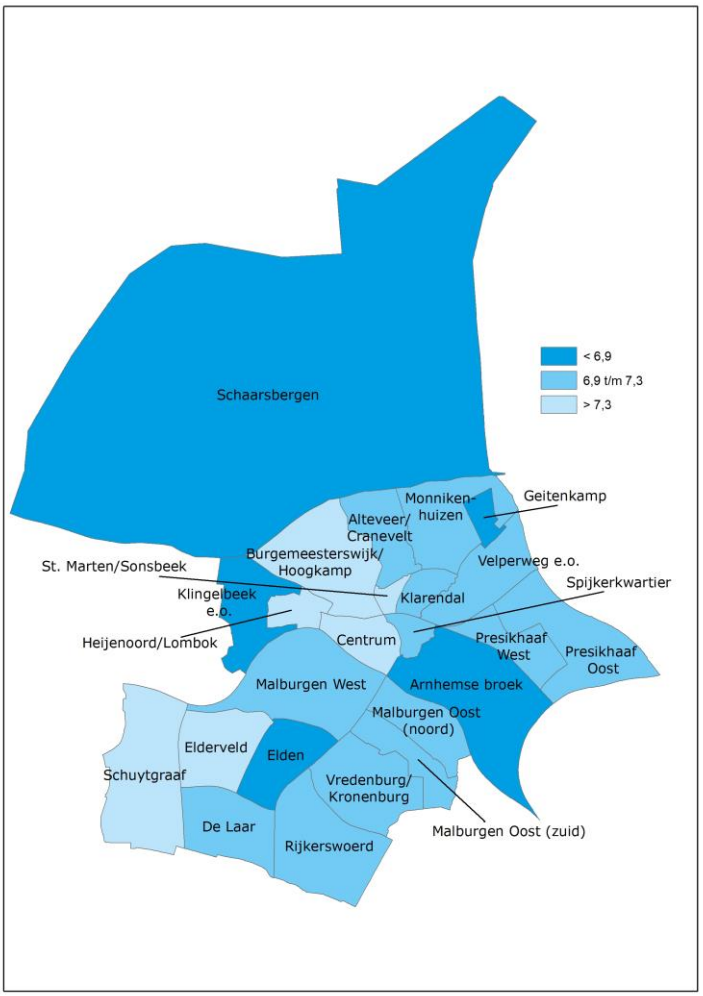

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	7,5	
Spijkerkwartier	7,3	
Arnhemse Broek	6,5	
Presikhaaf-West	7,0	
Presikhaaf-Oost	6,9	👎
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,4	
Klarendal	7,3	
Velperweg e.o.	7,1	
Alteveer en Cranevelt	7,2	
Geitenkamp	6,8	👍
Monnikenhuizen	6,9	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	7,8	
Schaarsbergen e.o.	5,6	
Heijenoord/Lombok	7,4	
Klingelbeek	6,8	
Malburgen-West	6,9	👎
Malburgen-Oost (Noord)	7,1	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,9	
Vredenburg/Kronenburg	7,3	
Elden	6,3	
Elderveld	7,4	
De Laar	7,2	
Rijkerswoerd	6,9	👎
Schuytgraaf	7,5	👍
ARNHEM	**7,1**	

Rapportcijfer voorzieningen relatief hoog in Centrum en de aangrenzende wijken ten noorden en in Elderveld/Schuytgraaf

2.3 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de woonbuurt

In figuur 2.6 staan de uitkomsten van de stellingen met betrekking tot fysieke voorzieningen. Er is hierbij een scheiding gemaakt tussen stellingen over het onderhoud van de openbare ruimte (wordt deze goed onderhouden) en stellingen over de inrichting (zijn er voldoende voorzieningen).

Arnhemmers tevreden over onderhoud openbare ruimte

Bijna 60 procent van de inwoners van Arnhem is tevreden over het onderhoud aan perken, plantsoenen en parken ('groen') en het onderhoud van wegen, paden en pleintjes ('grijs'). In 2015 waren er gemiddeld meer inwoners tevreden over het groenonderhoud (63%).

Er zijn voldoende groenvoorzieningen, verlichting en afvalvoorzieningen in Arnhem

Een ruime meerderheid van de Arnhemmers is tevreden over de aanwezigheid van groenvoorzieningen, verlichting en afvalvoorzieningen in de buurt. Over de aanwezigheid van groenvoorzieningen zijn inwoners zelfs zeer tevreden. Inwoners zijn meer verdeeld over de aanwezigheid van voldoende parkeermogelijkheden en of er weinig onveilige plekken zijn in de buurt, over beide is bijna een derde van de inwoners ontevreden. In vergelijking met 2015 zijn inwoners meer tevreden over de hoeveelheid groen- en afvalvoorzieningen en minder tevreden over onveilige plekken.

Figuur 2.6

Stellingen fysieke voorziening

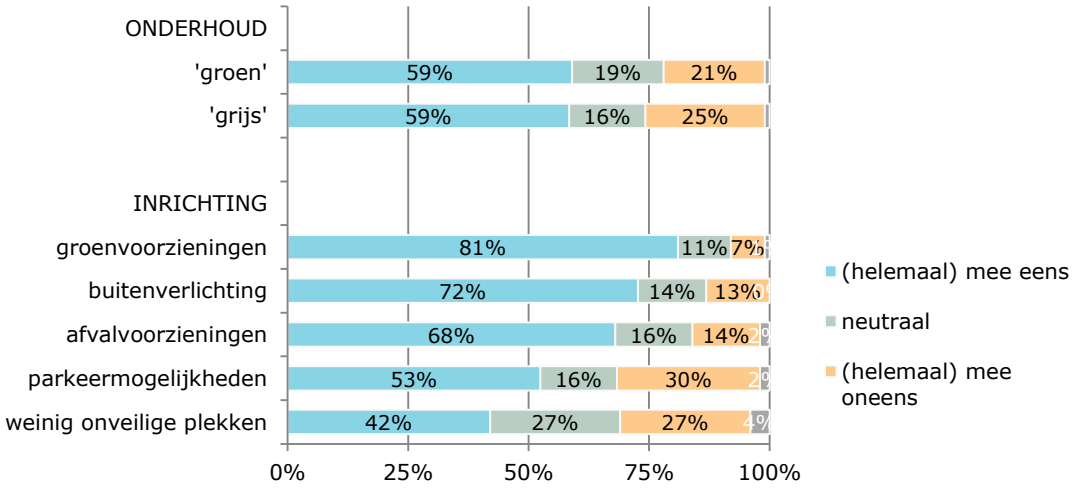

Arnhemmers zijn in 2017 minder tevreden over het onderhoud van groenvoorzieningen, maar meer tevreden over de hoeveelheid.

2.4 Tevredenheid sociale voorzieningen in de woonbuurt

In figuur 2.7 staan de uitkomsten voor sociale voorzieningen, gesplitst in voorzieningen voor specifieke leeftijdsgroepen en algemene sociale voorzieningen.

Arnhemmers tevreden over aanwezigheid speelplekken voor kinderen

Een meerderheid van de inwoners is tevreden over de aanwezigheid van speelplekken voor kinderen in de buurt. Slechts een kwart van de inwoners is tevreden over de hoeveelheid voorzieningen voor ouderen, een behoorlijk deel van de inwoners heeft hier geen mening over. Over de aanwezigheid van voorzieningen voor jongeren zijn er meer Arnhemmers ontevreden dan tevreden. De tevredenheid over voorzieningen voor leeftijdsgroepen verschilt niet van 2015.

Arnhemmers tevreden tot zeer tevreden over aanbod algemene voorzieningen, behalve voor culturele activiteiten

Meer dan 80 procent van de Arnhemmers is tevreden over de aanwezigheid van winkels voor dagelijkse boodschappen. Een ruime meerderheid is ook tevreden over de aanwezigheid van voorzieningen voor basisonderwijs, gezondheidszorg en sportvoorzieningen. Over voorzieningen voor culturele activiteiten is minder dan de helft van de inwoners tevreden. In vergelijking met 2015 zijn Arnhemmers tevredener over de aanwezigheid van winkels voor dagelijkse boodschappen en minder tevreden over voorzieningen voor culturele activiteiten.

Figuur 2.7

Stellingen sociale voorziening

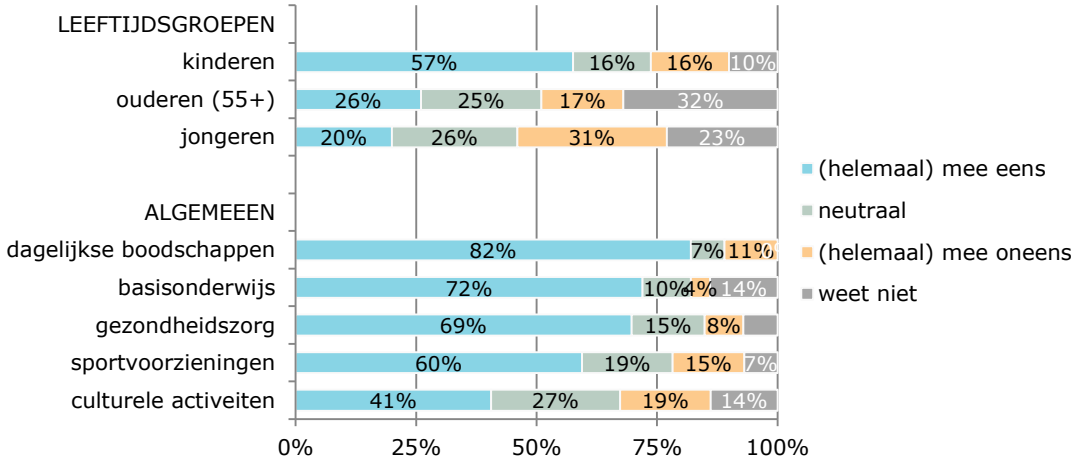

Arnhemmers meer tevreden over aanbod winkels voor dagelijkse boodschappen, minder tevreden over aanbod voor culturele activiteiten.

3

HOOFDSTUK

Sociale kwaliteit woonbuurt

3. Sociale kwaliteit woonbuurt

In dit hoofdstuk wordt de sociale kwaliteit in de woonbuurt beschreven. Paragraaf 3.1 beschrijft de algemene evaluatie van de buurt, in paragraaf 3.2 komt de sociale cohesie aan de orde en paragraaf 3.3 behandelt de sociale buurtkracht. Afgesloten wordt met een paragraaf over hoe bewoners zelf actief zijn geweest in hun buurt (par. 3.4).

- De algemene evaluatie van de buurt is gedaald ten opzichte van 2015. Arnhemmers zijn iets minder positief over hun woonbuurt in het algemeen.
- De sociale cohesie en sociale buurtkracht zijn onveranderd. Ten opzichte van 2015 is het aandeel inwoners dat zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners geeft afgenomen.
- Bijna driekwart van de Arnhemmers voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in hun buurt, 21% zet zich actief in.

3.1 Algemene evaluatie woonbuurt

Het kental algemene buurtevaluatie is 7,1. Inwoners van Arnhem zijn in 2017 minder positief in hun algemene evaluatie van de woonbuurt dan in 2015 (7,2). In 2013 was het kental algemene buurtevaluatie ook 7,1.

Uitleg kental algemene buurtevaluatie

Het kental heeft een waarde tussen 0 en 10. Hoe hoger de waarde, hoe positiever bewoners het aspect waarderen. Het kental is berekend aan de hand van de volgende stellingen:

1. Vindt u de buurt waarin u woont een prettige of onprettige buurt? ((zeer) prettig)
2. Het is vervelend om in deze buurt te wonen (niet mee eens)
3. Als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen (niet mee eens)
4. Als je in deze buurt woont, heb je het goed getroffen
5. De mensen in de buurt blijven hier graag wonen

Arnhemmers minder tevreden over evaluatie woonbuurt

In figuur 3.1 staan de uitkomsten op de stellingen voor het kental algemene buurtevaluatie in Arnhem. Bijna negen op de 10 inwoners van Arnhem vinden de buurt waarin ze wonen (zeer) prettig. Daarentegen vindt zes procent van de inwoners het vervelend om in hun buurt te wonen en gaat een op de zes bewoners verhuizen uit de buurt als het enigszins mogelijk is. Ten opzichte van 2015 zijn er minder bewoners van mening dat je het goed getroffen hebt in hun buurt, vinden meer inwoners het vervelend in de buurt te wonen en zijn er minder inwoners die hun buurt prettig vinden om te wonen.

Figuur 3.1

Stellingen algemene buurtevaluatie Arnhem

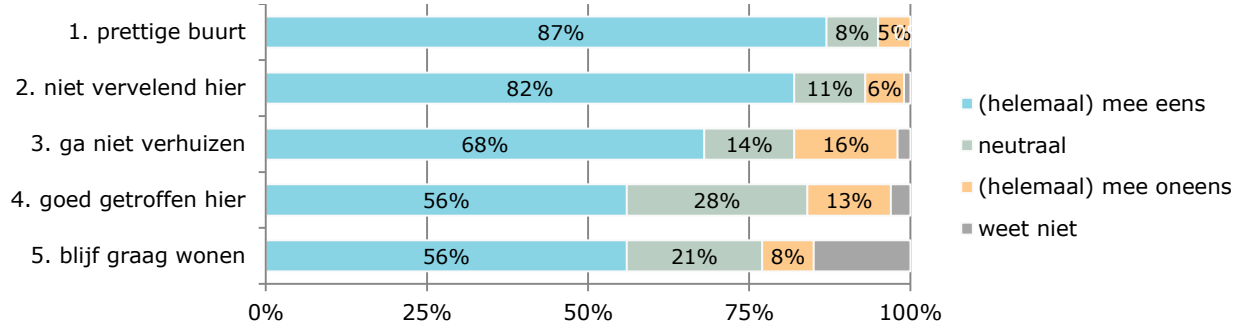

Inwoners Alteveer en Cranevelt meest positief over evaluatie woonbuurt

Binnen de gemeente Arnhem zijn inwoners van Alteveer en Cranevelt (8,9) het meest positief in hun evaluatie van de woonbuurt (figuur 3.2). Andere wijken waar inwoners relatief positief zijn ten opzichte van het stadsgemiddelde zijn de wijken ten Noorden van het Centrum, met uitzondering van Geitenkamp (minder positief) en Klarendal (even positief als gemiddeld). Inwoners van Elden in Arnhem Zuid zijn ook relatief positief in hun algemene evaluatie van de buurt ten opzichte van het stadsgemiddelde. In de wijken aan de Zuid-(Oost) kant van het Centrum is de algemene evaluatie van de buurt minder positief dan gemiddeld. Dit geldt voor Malburgen, Presikhaaf en Arnhemse Broek.

In Presikhaaf-Oost (6,4) is de algemene buurtevaluatie gedaald ten opzichte van 2015 (6,8). In de andere wijken is er geen sprake van significante ontwikkelingen.

Figuur 3.2

Kental algemene buurtevaluatie per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

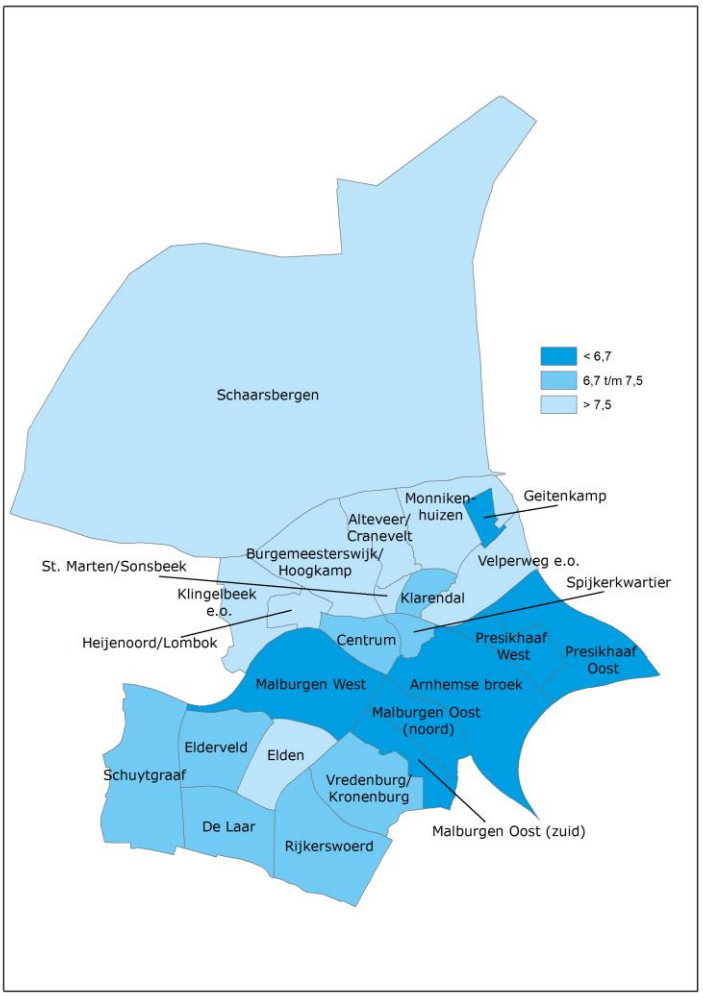

WIJK	KENTAL	ONTW.
Centrum	6,7	
Spijkerkwartier	6,7	
Arnhemse Broek	6,2	
Presikhaaf-West	5,9	
Presikhaaf-Oost	6,4	👎
St.Marten/Sonsb.-Zuid	7,8	
Klarendal	6,8	
Velperweg e.o.	8,2	
Alteveer en Cranevelt	8,9	
Geitenkamp	6,0	
Monnikenhuizen	7,8	
Burgem.wijk/Hoogkamp	8,8	
Schaarsbergen e.o.	8,3	
Heijenoord/Lombok	8,0	
Klingelbeek	8,2	
Malburgen-West	6,3	
Malburgen-Oost (Noord)	6,0	
Malburgen-Oost (Zuid)	6,1	
Vredenburg/Kronenburg	6,7	
Elden	7,9	
Elderveld	7,2	
De Laar	6,7	
Rijkerswoerd	7,1	
Schuytgraaf	7,1	
ARNHEM	**7,1**	👎

87% ***van de inwoners van Arnhem vindt de buurt waarin zij wonen (zeer) prettig***

3.2 Sociale cohesie

Ten opzichte van 2015 is er geen significante verandering in de waardering van de sociale cohesie in de buurt. De gemiddelde waarde voor sociale cohesie in Arnhem is 5,7. Zowel in 2013 als 2015 was de sociale cohesie in Arnhem 5,8.

Uitleg kental sociale cohesie

Het kental heeft een waarde tussen 0 en 10. Hoe hoger de waarde, hoe positiever bewoners het aspect waarderen. Het kental is berekend aan de hand van de volgende stellingen:

1. De mensen gaan in deze manier op een prettige manier met elkaar om.
2. Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen.
3. De mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks (oneens).
4. Ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is.

Sociale cohesie in Arnhem stabiel

In figuur 3.3 staan de uitkomsten voor de stellingen behorend bij het kental sociale cohesie. Een op de drie inwoners is van mening dat buurtbewoners elkaar nauwelijks kennen. Een gelijk aandeel vindt dat er veel saamhorigheid is in hun buurt. Positiever zijn inwoners over de manier waarop mensen in de buurt met elkaar omgaan en of ze zich thuis voelen bij de mensen in de buurt. Een relatief groot gedeelte van de inwoners geeft een neutraal antwoord op deze stellingen. Ten opzichte van 2015 zijn er geen veranderingen in alle vier de stellingen.

Figuur 3.3

Stellingen sociale cohesie Arnhem

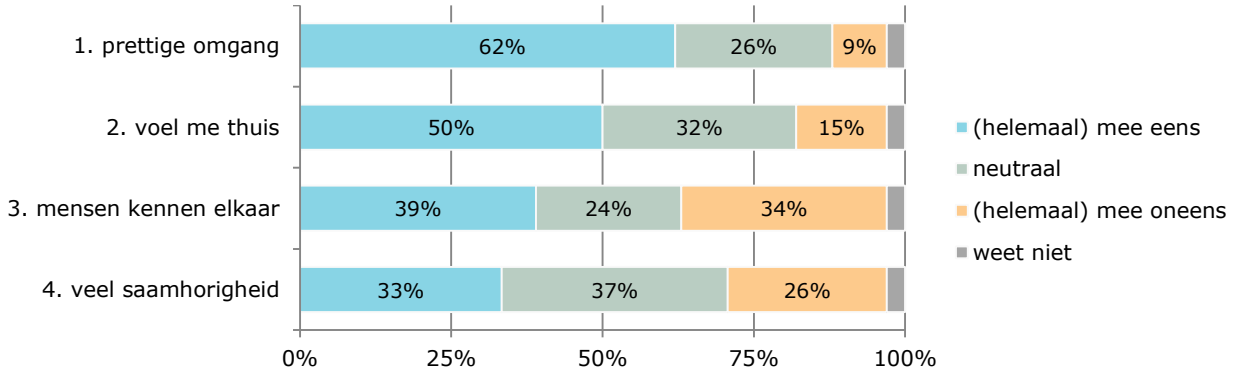

Hoge sociale cohesie in Arnhem-Noord, in midden relatief laag

Binnen de gemeente Arnhem is de sociale cohesie het sterkst in Elden (6,9). De noordelijke wijken hebben over het algemeen een hogere sociale cohesie dan het stedelijk gemiddelde (figuur 3.4), met Geitenkamp als negatieve uitzondering. De sociale cohesie is het laagst in het Centrum (4,7). Ook in aangrenzende wijken ten zuidoosten van het Centrum is de sociale cohesie lager dan gemiddeld, te weten Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, Malburgen-Oost en Presikhaaf-West.

In Schuytgraaf (5,6) is de sociale cohesie gedaald ten opzichte van 2015 (6,0), in de andere wijken bleef de sociale cohesie ongeveer gelijk.

Figuur 3.4
Kental sociale cohesie per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

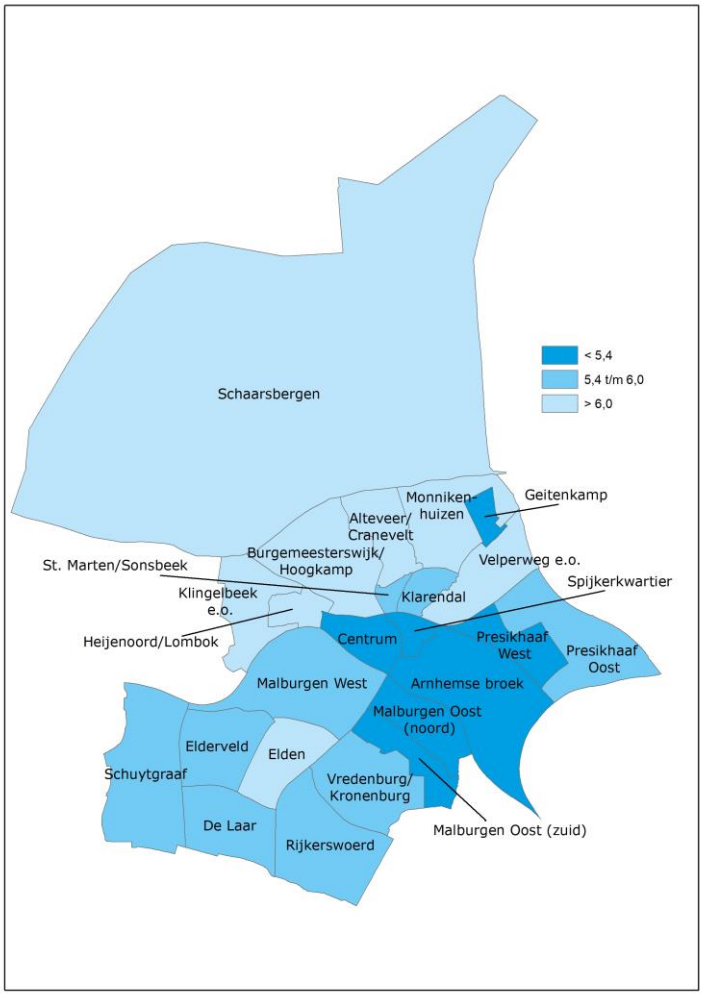

WIJK	KENTAL	ONTW.
Centrum	4,7	
Spijkerkwartier	5,1	
Arnhemse Broek	5,3	
Presikhaaf-West	4,9	
Presikhaaf-Oost	5,4	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	6,0	
Klarendal	5,6	
Velperweg e.o.	6,7	
Alteveer en Cranevelt	6,8	
Geitenkamp	5,3	
Monnikenhuizen	6,3	
Burgem.wijk/Hoogkamp	6,8	
Schaarsbergen e.o.	6,5	
Heijenoord/Lombok	6,6	
Klingelbeek	6,6	
Malburgen-West	5,6	
Malburgen-Oost (Noord)	5,1	
Malburgen-Oost (Zuid)	5,3	
Vredenburg/Kronenburg	5,4	
Elden	6,9	
Elderveld	5,9	
De Laar	5,6	
Rijkerswoerd	5,7	
Schuytgraaf	5,6	👎
ARNHEM	**5,7**	

62% ***van de inwoners van Arnhem vindt dat mensen op een prettige manier met elkaar omgaan in de buurt***

3.3 Sociale buurtkracht

Ten opzichte van 2015 is er geen significante verandering in de sociale buurtkracht. De gemiddelde waarde van het kental sociale buurtkracht voor de gemeente Arnhem is - net als in 2015 - 5,9.

Uitleg kental sociale buurtkracht

Het kental heeft een waarde tussen 0 en 10. Hoe hoger de waarde, hoe positiever bewoners het aspect waarderen. Het kental is berekend aan de hand van de volgende stellingen:

1. Ik kan goed bij buurtbewoners terecht voor hulp, steun of informatie.
2. Ik geef zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners.

Arnhemmers geven minder vaak zelf hulp aan buurtbewoners

In figuur 3.5 staan de uitkomsten op de twee stellingen van sociale buurtkracht voor Arnhem. Meer dan 40 procent is het (helemaal) eens met beide stellingen, tegenover minder dan 20 procent (helemaal) oneens. Net als bij de stellingen over sociale cohesie, geeft een relatief groot deel van de inwoners een neutraal of ontwijkend antwoord. Deze stellingen, die betrekking hebben op medebuurtbewoners, worden duidelijk minder stellig beantwoord dan de algemene stellingen over de buurt in het algemeen. Ten opzichte van 2015 is het aandeel inwoners dat zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners geeft afgenomen.

Figuur 3.5

Stellingen sociale buurtkracht Arnhem

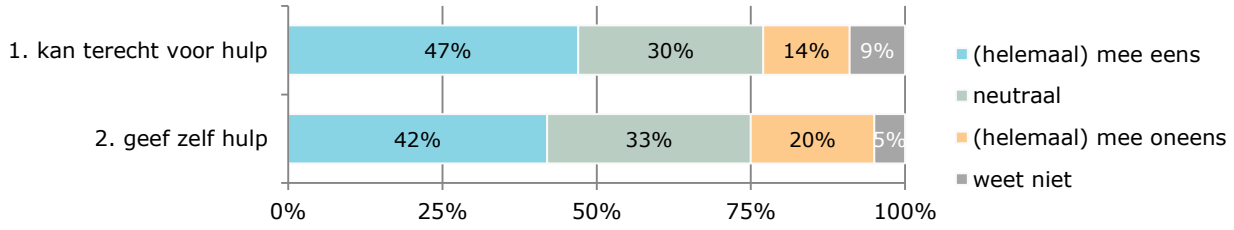

Geen veranderingen sociale buurtkracht in de wijken

De sociale buurtkracht is het hoogst in Elden en in de Burgermeesterswijk/Hoogkamp (6,6). De noordwesthoek van Arnhem heeft relatief hoge scores ten opzichte van het stadsgemiddelde (figuur 3.6). Het Centrum en het Spijkerkwartier hebben een relatief lage sociale buurtkracht (5,0) ten opzichte van het gemiddelde van Arnhem. Anders dan bij sociale cohesie en de algemene evaluatie van de buurt is het beeld ten zuiden en oosten van het Centrum gelijk aan het stadsgemiddelde, ook de wijk Geitenkamp vertoont wat betreft sociale buurtkracht geen afwijkend beeld.

In alle wijken is de sociale buurtkracht niet significant veranderd ten opzichte van 2015.

Figuur 3.6
Kental sociale buurtkracht per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

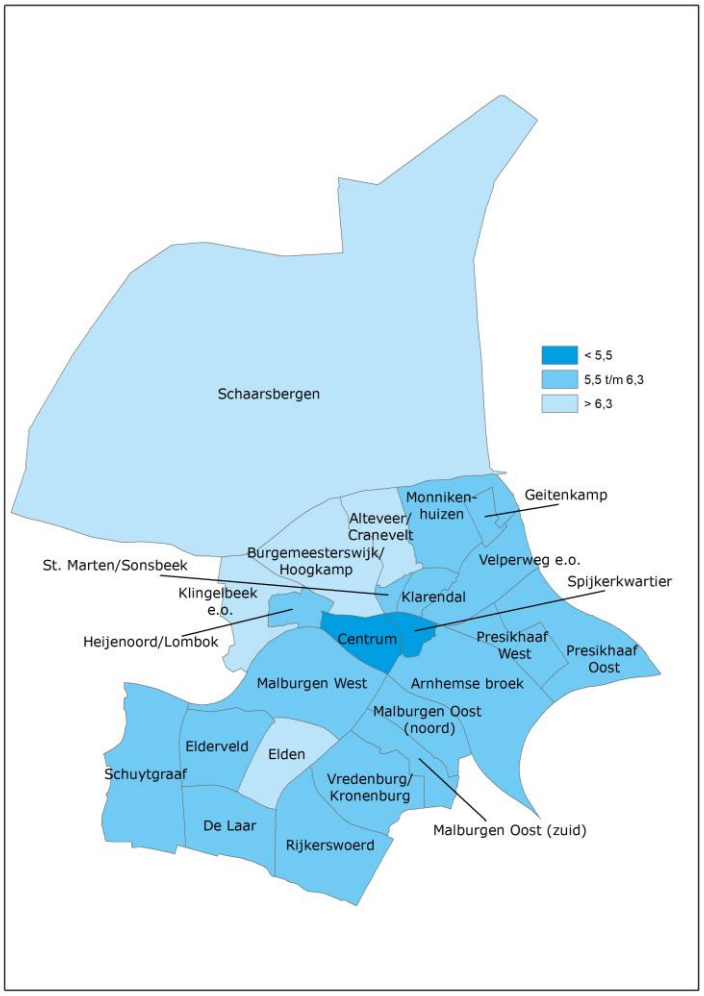

WIJK	KENTAL	ONTW.
Centrum	5,0	
Spijkerkwartier	5,0	
Arnhemse Broek	5,6	
Presikhaaf-West	5,5	
Presikhaaf-Oost	5,9	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	5,8	
Klarendal	5,7	
Velperweg e.o.	6,3	
Alteveer en Cranevelt	6,4	
Geitenkamp	5,6	
Monnikenhuizen	6,3	
Burgem.wijk/Hoogkamp	6,6	
Schaarsbergen e.o.	6,5	
Heijenoord/Lombok	6,3	
Klingelbeek	6,4	
Malburgen-West	6,1	
Malburgen-Oost (Noord)	5,6	
Malburgen-Oost (Zuid)	5,7	
Vredenburg/Kronenburg	5,7	
Elden	6,6	
Elderveld	6,2	
De Laar	5,9	
Rijkerswoerd	5,8	
Schuytgraaf	5,8	
ARNHEM	**5,9**	

Buiten Centrum en Spijkerkwartier weinig verschil in sociale buurtkracht tussen de wijken

3.4 Actief in de buurt

Iets meer dan een vijfde van alle inwoners van Arnhem is in het afgelopen jaar actief geweest in de buurt (figuur 3.7). Dit is gelijk aan 2015. Bijna driekwart van de inwoners van Arnhem voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt (figuur 3.8). Inwoners die zich medeverantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de buurt zijn vaker actief geweest.

Figuur 3.7
Actief geweest in de buurt

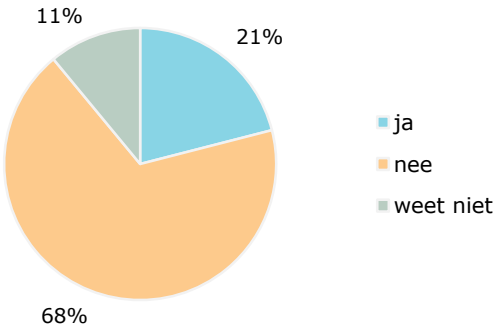

Figuur 3.8
Medeverantwoordelijk voor leefbaarheid

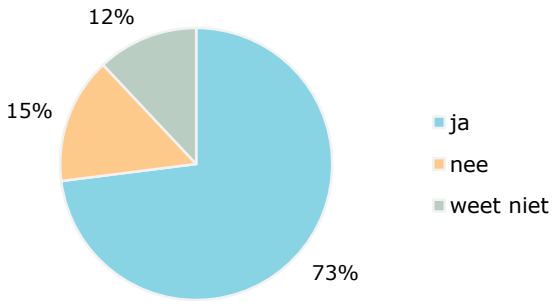

In de wijken Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt, Schaarsbergen e.o., Heijenoord/Lombok en Elden zijn bewoners bovengemiddeld actief in de buurt. Het Centrum en Malburgen-Oost (Noord) zijn de wijken met relatief de minst actieve bewoners.

Buurtbewoners helpen buren en organiseren activiteiten

Bewoners zijn op verschillende manieren actief geweest: helpen van buren/ouderen, helpen organiseren van BBQ, buurt-/straatfeest, burendag of activiteiten of gewoon alleen meegedaan aan de activiteiten. Zwerfvuil opruimen, onderhoud openbaar groen en onkruidvrij maken worden ook genoemd.

Figuur 3.9
Woordenwolk activiteit in de buurt

4

HOOFDSTUK

Beleving buurtproblemen

4. Beleving buurtproblemen

Dit hoofdstuk gaat over een aantal buurtproblemen die kunnen voorkomen en hoe Arnhemmers die ervaren. Paragraaf 4.1 beschrijft de algemene ontwikkeling in de mate waarin verschillende typen buurtproblemen voorkomen, in paragraaf 4.2 wordt dieper ingegaan op de specifieke buurtproblemen. Afgesloten wordt met een paragraaf over welke buurtproblemen Arnhemmers met prioriteit willen aanpakken.

- Verkeersoverlast en verloedering zijn gestegen. Dit zijn in het algemeen ook de meest voorkomende buurtproblemen in Arnhem.
- In het Centrum is sociale overlast het meest voorkomende type buurtprobleem, in alle andere wijken verkeersoverlast, verloedering of vermogensdelicten.
- Arnhemmers geven prioriteit aan de aanpak van de meest voorkomende buurtproblemen.

4.1 Algemene ontwikkeling buurtproblemen

De meest voorkomende type buurtproblemen in Arnhem zijn verkeersoverlast, verloedering en vermogensdelicten (figuur 4.1). Dreiging komt het minst vaak voor. Ten opzichte van 2015 is er sprake van een significante stijging in verloedering (+0,2) en verkeersoverlast (+0,1). Bij de andere typen buurtproblemen is er gemiddeld genomen geen verandering.

Uitleg kentallen buurtproblemen
Aan inwoners zijn 28 mogelijke buurtproblemen voorgelegd. De buurtproblemen zijn daarmee talrijk en divers van aard: van hondenpoep tot parkeeroverlast en bedreiging. Op basis van de 28 buurtproblemen zijn zes kentallen berekend: verloedering, sociale overlast, verkeersoverlast, dreiging, vermogensdelicten en overige overlast. Kentallen hebben een waarde tussen 0 en 10. Het kental is hoger naarmate buurtproblemen vaker voorkomen.

In het algemeen geldt dat in het Centrum en de wijken ten zuiden en oosten ervan er meer overlast van verschillende buurtproblemen is dan in de wijken ten noorden en westen van het Centrum en de wijken ten zuiden van Malburgen. Ook in de wijk Geitenkamp is er relatief veel overlast van buurtproblemen.

Figuur 4.1
Ontwikkeling kentallen buurtproblemen

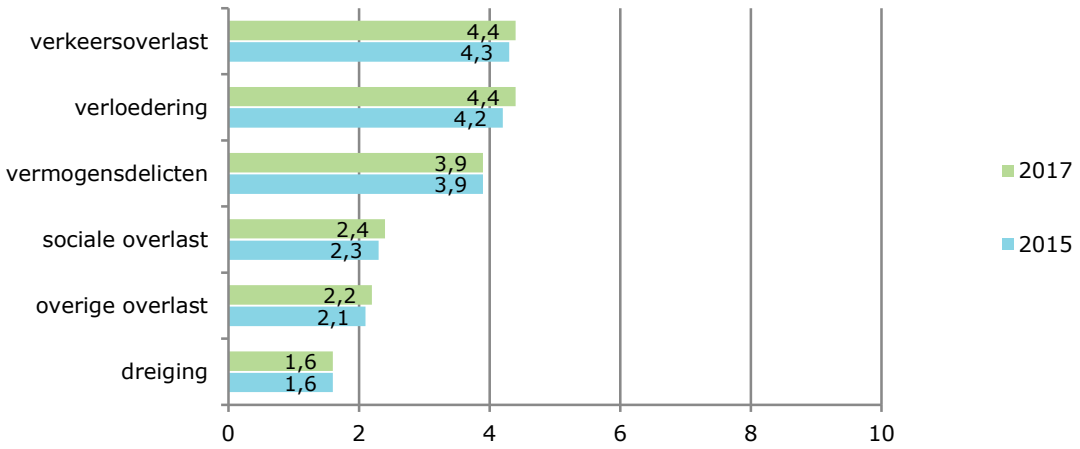

Verloedering, verkeersoverlast en vermogensdelicten belangrijkste buurtproblemen

Welke soort buurtproblemen het meest voorkomen in een buurt verschilt van wijk tot wijk (zie bijlage 2: buurtproblemen per wijk). In figuur 4.2 staat weergegeven welke soort buurtproblemen in een wijk het meest voorkomen en welke soort problemen het op een na meest. In vrijwel alle wijken is dit een combinatie van twee van deze drie typen buurtproblemen: verloedering, vermogensdelicten en verkeersoverlast. Alleen het Centrum heeft een afwijkende combinatie: hier is vooral sociale overlast, gevolgd door verloedering. Verder zit er weinig patroon in de meest voorkomende vormen van buurtproblemen per wijk, alleen dat in Arnhem-Zuid verloedering het meest voorkomende buurtprobleem is gevolgd door verkeersoverlast.

Figuur 4.2

Belangrijkste buurtproblemen per wijk

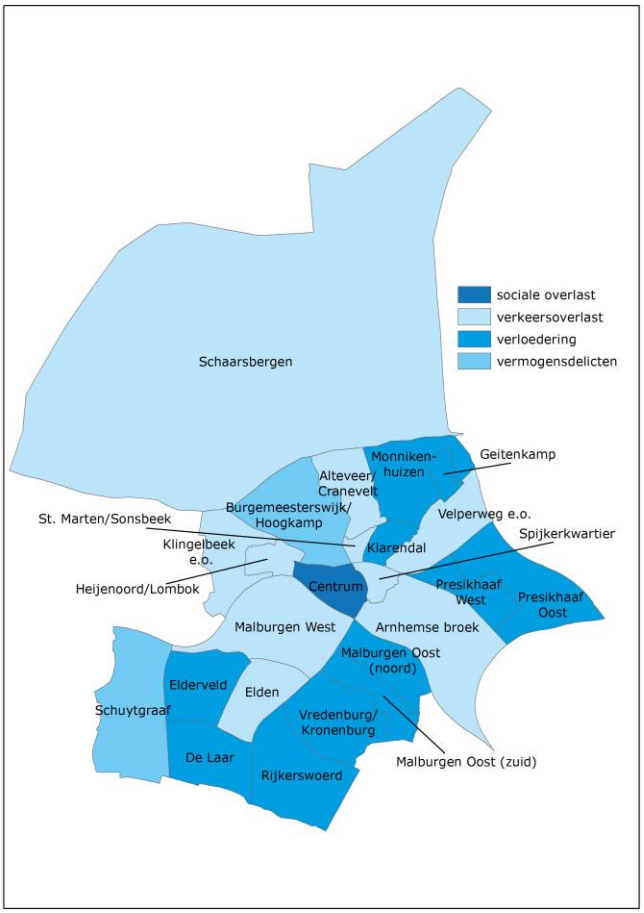

1e probleem op basis van kental

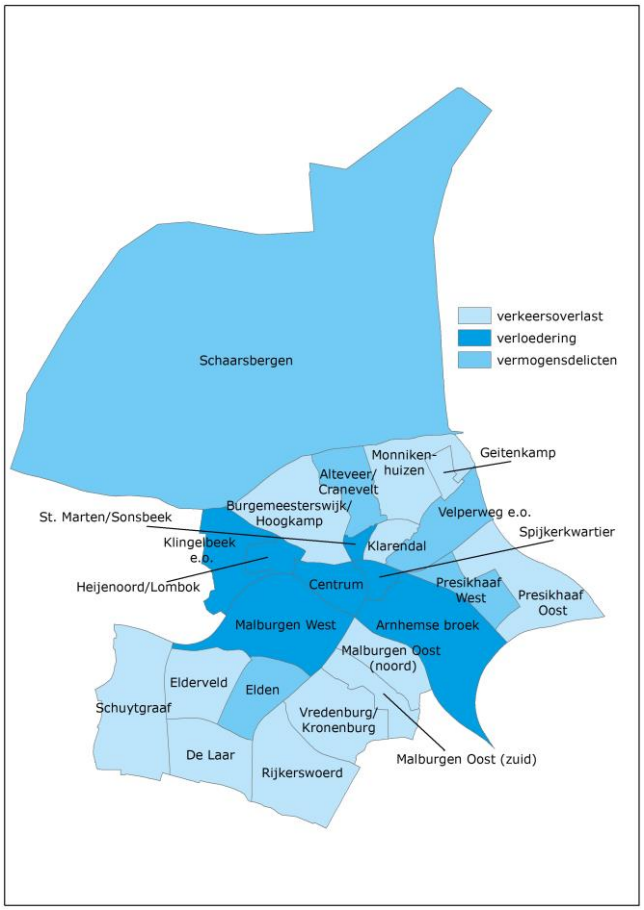

2e probleem op basis van kental

Sociale overlast meest voorkomende buurtprobleem in het Centrum. In andere wijken zijn dit verloedering, verkeersoverlast of vermogensdelicten.

4.2 Specifieke buurtproblemen

Verkeersoverlast gestegen in Arnhem

Tussen 2015 en 2017 is de verkeersoverlast in Arnhem gestegen (+0,1). Er is een aantal wijken in Arnhem waar verkeersoverlast relatief vaak voorkomt ten opzichte van het gemiddelde van Arnhem. Dit geldt met name voor Spijkerkwartier (6,3), Presikhaaf-Oost en Geitenkamp (5,7). In Schaarsbergen e.o. komt verkeersoverlast het minst vaak voor (3,5), maar het is wel de meest voorkomende vorm van overlast binnen de wijk.

Uitleg kental verkeersoverlast
Het kental sociale overlast bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. te hard rijden
2. parkeeroverlast
3. geluidsoverlast door verkeer
4. agressief verkeersgedrag

Te hard rijden en parkeeroverlast zijn belangrijke vormen van verkeersoverlast

De verschillende vormen van verkeersoverlast zijn, na hondenpoep en rommel op straat, de meest voorkomende vormen van buurtproblemen in Arnhem in het algemeen. Te hard rijden komt volgens meer dan een derde van de Arnhemmers vaak voor en parkeeroverlast volgens 30 procent van de inwoners. Er is een toename in overlast door agressief verkeersgedrag.

Figuur 4.3
Aspecten kental verkeersoverlast

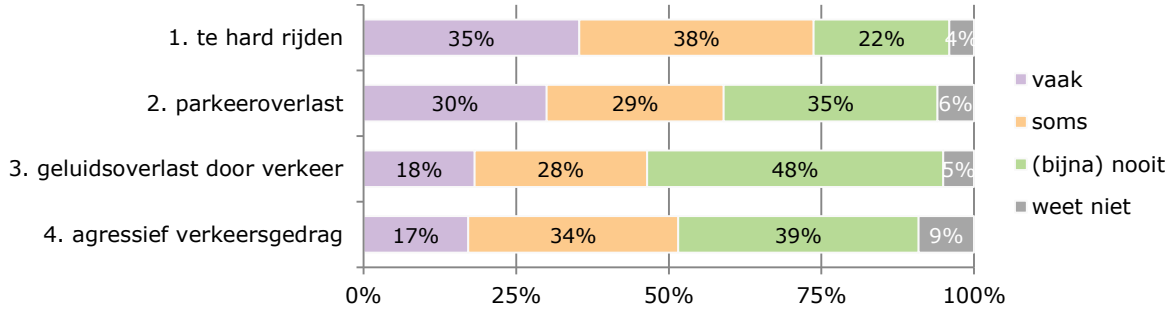

Verloedering gestegen in Arnhem

Het kental verloedering is gestegen van 4,2 in 2015 naar 4,4 in 2017. In 2013 was het kental nog 3,9. In het Spijkerkwartier is de verloedering van de buurt het grootst volgens inwoners (6,2), gevolgd door Presikhaaf-West en Klarendal (5,5). Alteveer en Cranevelt is de wijk met de minst ervaren verloedering (2,4).

Uitleg kental verloedering
Het kental verloedering bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. hondenpoep
2. rommel op straat
3. vernieling van straatmeubilair
4. bekladding van muren en/of gebouwen

Hondenpoep en rommel op straat belangrijkste vormen van verloedering

Er is vooral sprake van een toename in rommel op straat en vernieling van straatmeubilair. Hondenpoep en rommel op straat zijn de meest voorkomende vormen van verloedering, en ook de meest voorkomende vormen van buurtproblemen in het algemeen. Meer dan twee op de vijf Arnhemmers vindt dat hondenpoep vaak voorkomt in de buurt en rommel op straat komt volgens 36 procent vaak voor (figuur 4.4). De twee andere vormen van verloedering zijn in dit perspectief minder vaak een probleem, 10 procent van de bewoners vindt dat deze problemen vaak voorkomen in de buurt.

Figuur 4.4
Aspecten kental verloedering

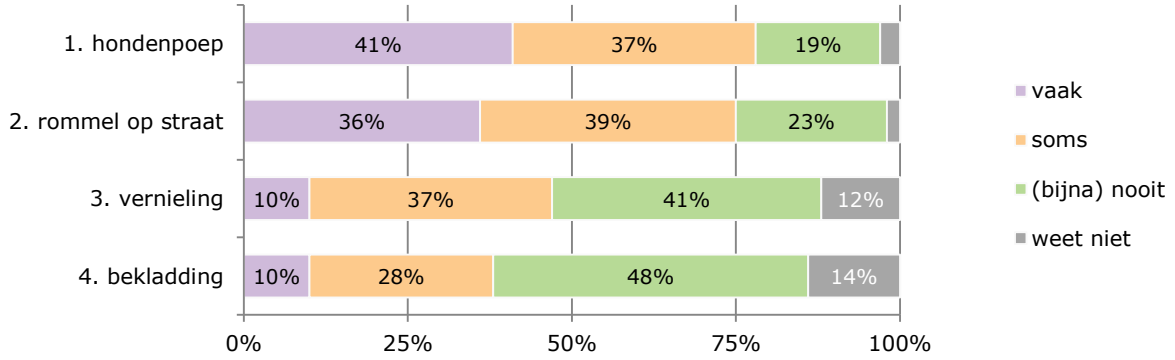

Vermogensdelicten gelijk aan 2015

Het kental vermogensdelicten is in 2017 gelijk aan 2015, namelijk 3,9. In dit kental zijn de verschillen tussen wijken beperkt in vergelijking met de andere vormen van overlast. Vermogensdelicten komen het meest voor in Spijkerkwartier (4,9), het Centrum en Presikhaaf-West (4,6) en het minst in Monnikhuizen (2,9).

Uitleg kental vermogensdelicten

Het kental vermogensdelicten bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. fietsendiefstal
2. beschadiging of vernieling aan auto's en diefstal vanaf auto's
3. inbraak in woningen
4. diefstal uit auto's

Fietsendiefstal meest voorkomende vermogensdelict

Fietsendiefstal komt het vaakst voor van de verschillende vermogensdelicten, terwijl volgens inwoners woningbraak het meest 'soms' voorkomt in Arnhem (figuur 4.5). Hoe vaak de verschillende vormen van vermogensdelicten voorkomen in Arnhem is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2015.

Figuur 4.5
Aspecten kental vermogensdelicten

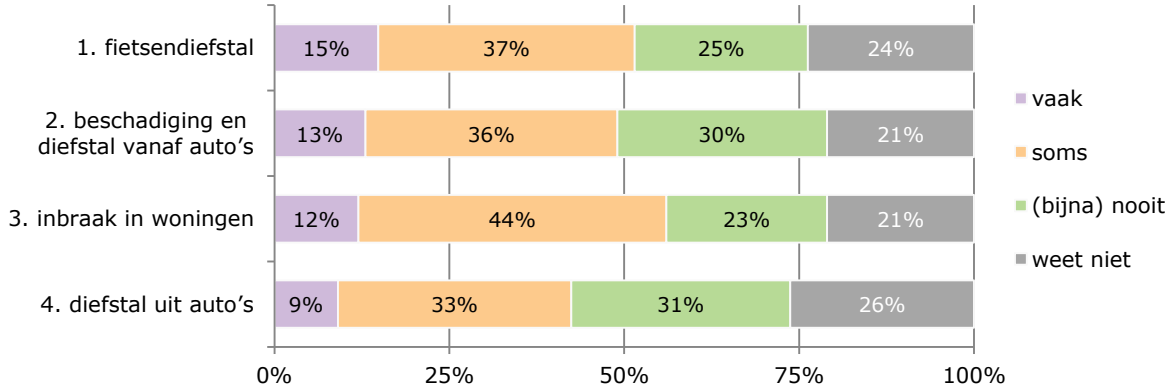

Sociale overlast vooral in Centrum en Spijkerkwartier

Het kental sociale overlast in 2017 is 2,4 en verschilt niet significant van 2015 (2,3). Dit type overlast komt het meest voor in het Centrum (5,7), gevolgd door het Spijkerkwartier (5,4). In een aantal wijken komt sociale overlast weinig voor (lager dan 1,0), te weten: Alteveer en Cranevelt; Schaarsbergen e.o.; Klingelbeek en Schuytgraaf.

Uitleg kental sociale overlast
Het kental sociale overlast bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. overlast van groepen jongeren
2. dronken mensen op straat
3. drugsoverlast
4. mensen die op straat worden lastig gevallen

Groepen jongeren grootste bron sociale overlast

Overlast van groepen jongeren is de meest voorkomende vorm van sociale overlast in Arnhem, gevolgd door overlast door dronken mensen op straat en drugsoverlast (figuur 4.6). Dit was ook in 2015 al het geval. Er zijn maar weinig inwoners die vinden dat mensen vaak worden lastig gevallen op straat. Ten opzichte van 2015 is overlast van dronken mensen en van groepen jongeren toegenomen, maar worden mensen minder vaak lastig gevallen op straat.

Figuur 4.6
Aspecten kental sociale overlast

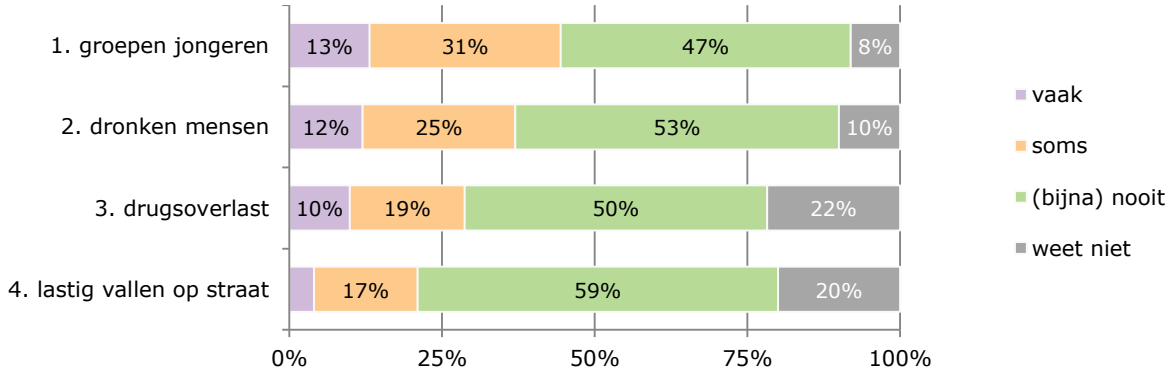

Overige overlast gelijk gebleven

Het kental overige overlast in 2017 is 2,2. Dit verschilt niet significant van 2015 (2,1). Dit type overlast komt net als sociale overlast het meest voor in het Centrum (5,1) gevolgd door het Spijkerkwartier (4,6). Ook geldt voor dezelfde wijken dat overige overlast er weinig voorkomt: Alteveer en Cranevelt; Schaarsbergen e.o.; Klingelbeek en Schuytgraaf (allen 1,0 of lager).

Uitleg kental overige overlast
Het kental vermogensdelicten bestaat uit vier mogelijke buurtproblemen:

1. andere vormen van geluidsoverlast
2. overlast door omwonenden
3. dronken mensen op straat
4. overlast door zwervers/daklozen
5. overlast door horecagelegenheden

Geluidsoverlast meest voorkomende vorm van overige overlast

Overige geluidsoverlast, dus anders dan geluidsoverlast door verkeer, is de meest voorkomende vorm van overige overlast gevolgd door overlast door omwonenden en dronken mensen op straat (figuur 4.7). In Arnhem komt overlast door zwervers/daklozen en door horecagelegenheden relatief weinig voor in vergelijking met andere buurtproblemen. Overlast door dronken mensen op straat en door zwervers/daklozen is toegenomen ten opzichte van 2015.

Figuur 4.7
Aspecten kental overige overlast

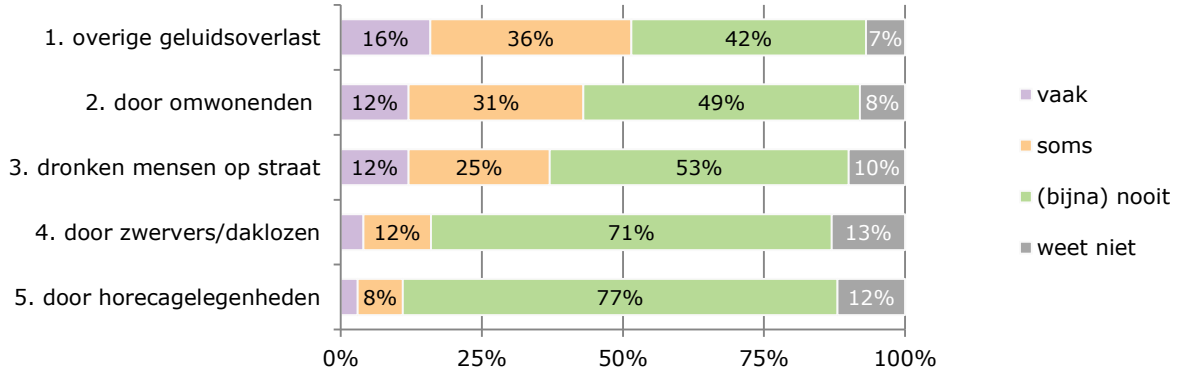

Dreiging stabiel gebleven

Onder het kental dreiging valt een groot aantal relatief weinig voorkomende buurtproblemen. Tussen 2015 en 2017 is het kental dreiging stabiel gebleven. Dreiging komt het meest voor in het Centrum (4,3) en het Spijkerkwartier (3,7). In de meeste wijken ten noorden en westen van het Centrum komt het weinig voor (lager dan 1,0), met uitzondering van Geitenkamp (2,9). Ook in Elden en Schuytgraaf wordt weinig dreiging ervaren (0,8).

Uitleg kental dreiging

Het kental dreiging overlast bestaat uit acht mogelijke buurtproblemen:

1. overlast van groepen jongeren
2. drugsoverlast
3. vrouwen en meisjes die op straat ongewenst aandacht krijgen
4. bedreiging
5. jeugdcriminaliteit
6. geweldsdelicten
7. lastig vallen mensen op straat
8. straatroof

Overlast van groepen jongeren grootste bron dreiging

Overlast van groepen jongeren komt het meest voor, gevolgd door drugsoverlast (figuur 4.8). Straatroof komt duidelijk het minst vaak voor. In vergelijking met 2015 hebben vrouwen en meisjes vaker te maken met ongewenste aandacht op straat en is er meer overlast van groepen jongeren. In het algemeen worden mensen juist minder vaak lastig gevallen op straat.

Figuur 4.8
Aspecten kental dreiging

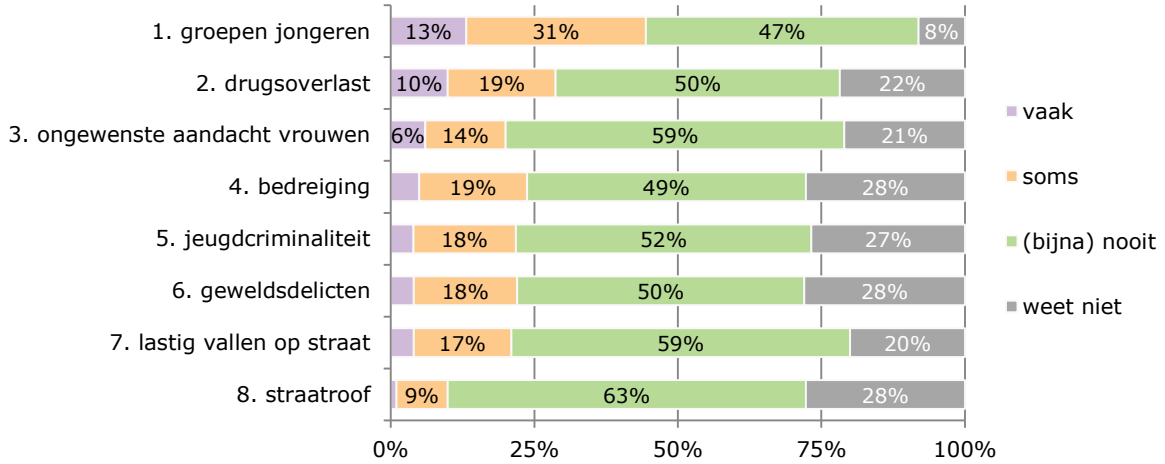

4.3 Aanpak buurtproblemen

Aan Arnhemmers is gevraagd welke buurtproblemen met voorrang aangepakt moeten worden. De antwoorden op deze open vraag zijn weergegeven in een woordenwolk (figuur 4.9). De buurtproblemen die het vaakst voorkomen in Arnhem moeten volgens de bewoners ook met voorrang worden aangepakt: verkeersoverlast in de vorm van te hard rijden en parkeerproblemen; hondenpoep; afval, zwerfvuil en andere rommel op straat en rond containers; en geluidsoverlast.

Figuur 4.9
Woordenwolk buurtproblemen die met prioriteit aangepakt moeten worden

Veel voorkomende buurtproblemen moeten volgens bewoners ook met prioriteit worden aangepakt: te hard rijden, hondenpoep en parkeeroverlast.

5

HOOFDSTUK

Perspectief woonbuurt

5. Perspectief woonbuurt

In dit hoofdstuk staat het perspectief van Arnhemmers bij hun eigen buurt centraal. Paragraaf 5.1 kijkt terug op de ontwikkeling in het afgelopen jaar en paragraaf 5.2 blikt vooruit op de toekomst.

- Per saldo zijn Arnhemmers licht negatief over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar, het perspectief voor de toekomst is positiever.
- Fysieke verbetering van de buurt (nieuwbouw, onderhoud, voorzieningen) belangrijkste oorzaak voor positieve gevoelens over perspectief buurt
- Sociale aspecten (nieuwe bewoners, asociaal gedrag) zijn de belangrijkste oorzaak voor een negatief perspectief op buurtontwikkeling.
- Het perspectief op de buurtontwikkeling in zuidelijke wijken (Elderveld, De Laar, Rijkerswoerd en Vredenburg/Kronenburg) blijft achter bij het gemiddelde van Arnhem.

5.1 Buurtontwikkeling afgelopen jaar

Er zijn meer Arnhemmers die vinden dat hun buurt in het afgelopen jaar achteruit is gegaan, dan vooruit. De meerderheid van de bewoners vindt echter dat hun buurt gelijk is gebleven. Per saldo is het perspectief op de ontwikkeling van de buurt in 2017 ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2015.

Figuur 5.1
Ontwikkeling woonbuurt afgelopen jaar

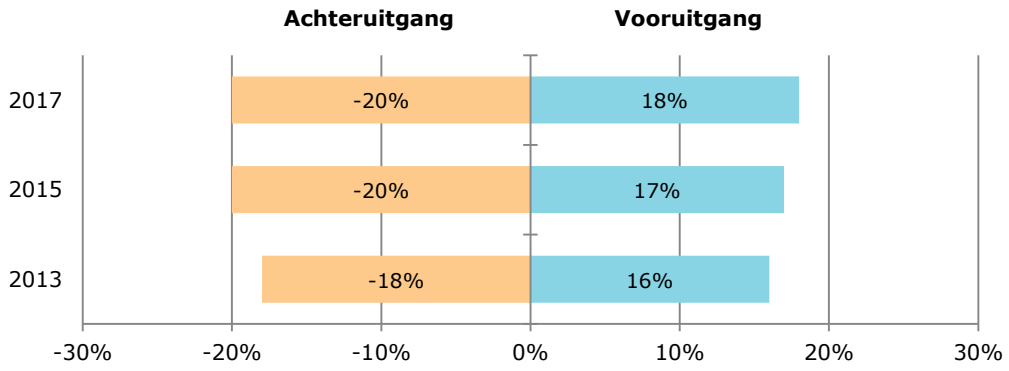

Arnhemmers licht negatief over buurtontwikkeling in het afgelopen jaar

Vooruitgang buurtontwikkeling in en rond Centrum

In figuur 5.2 staat het percentage inwoners per wijk, dat positief is over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. Wijken waar er meer of juist minder inwoners positief zijn dan gemiddeld voor Arnhem zijn afwijkend gekleurd. In de centraal gelegen wijken Centrum, Klarendal St. Marten/Sonsbeek-Zuid, en daarnaast ook in Schuytgraaf zijn er meer inwoners positief dan gemiddeld. In de verder afgelegen wijken Presikhaaf-Oost, Schaarsbergen e.o. Elderveld, De Laar en Rijkerswoerd zijn er minder inwoners positief over de buurtontwikkeling dan gemiddeld in Arnhem.

Ten opzichte van 2015 zijn inwoners van Centrum, Velperweg e.o. en Schuytgraaf positiever geworden over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. Inwoners van Alteveer en Cranevelt en De Laar zijn juist minder positief geworden.

Figuur 5.2

Aandeel inwoners positief over buurtontwikkeling afgelopen jaar, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

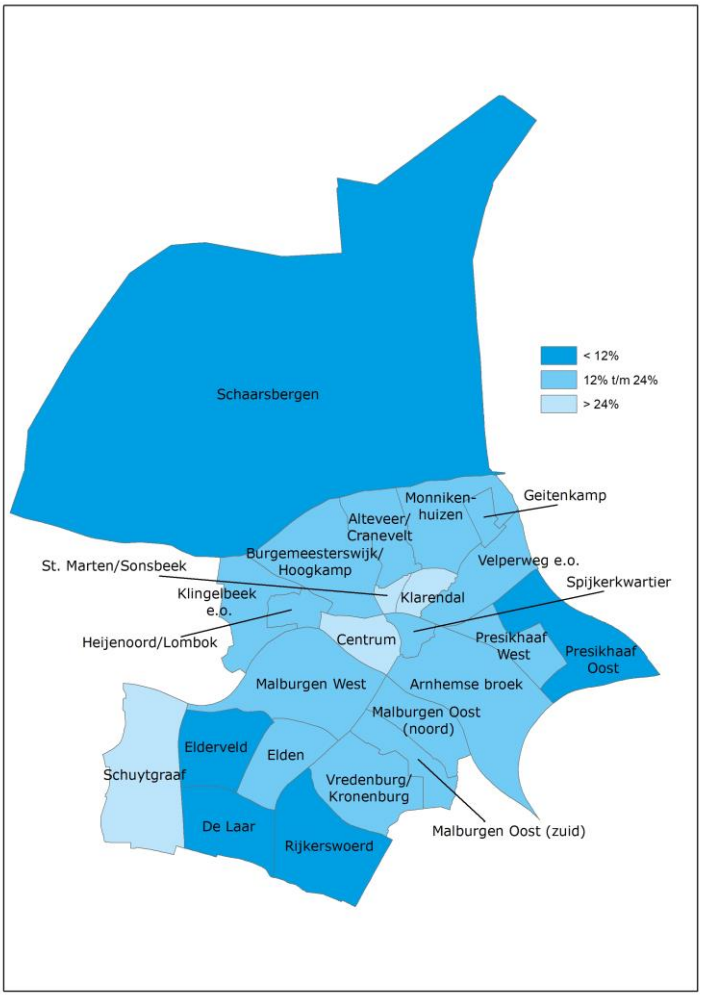

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	29%	👍
Spijkerkwartier	18%	
Arnhemse Broek	22%	
Presikhaaf-West	22%	
Presikhaaf-Oost	9%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	44%	
Klarendal	29%	
Velperweg e.o.	22%	👍
Alteveer en Cranevelt	15%	👎
Geitenkamp	18%	
Monnikenhuizen	17%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	15%	
Schaarsbergen e.o.	7%	
Heijenoord/Lombok	12%	
Klingelbeek	24%	
Malburgen-West	22%	
Malburgen-Oost (Noord)	18%	
Malburgen-Oost (Zuid)	18%	
Vredenburg/Kronenburg	13%	
Elden	15%	
Elderveld	9%	
De Laar	4%	👎
Rijkerswoerd	7%	
Schuytgraaf	36%	👍
ARNHEM	**18%**	

Inwoners Centrum optimistisch over buurtontwikkeling afgelopen jaar, hoe verder van het Centrum hoe minder optimistisch - Schuytgraaf uitgezonderd

Achteruitgang buurtontwikkeling afgelopen jaar in Presikhaaf

In figuur 5.3 staat het aandeel inwoners dat negatief is over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. Wijken waar er meer of minder inwoners dan gemiddeld negatief zijn over de buurtontwikkeling zijn afwijkend gekleurd. In de wijken ten noorden en westen van het Centrum zijn er veelal minder inwoners dan gemiddeld negatief over de ontwikkeling van de buurt in het afgelopen jaar. In deze wijken en ook in Schuytgraaf hebben inwoners weinig te klagen. In de wijken ten zuiden en oosten van het Centrum: Presikhaaf en Malburgen zijn inwoners vaker negatief over de buurtontwikkeling. Dit geldt ook voor Geitenkamp en Rijkerswoerd.

Het aandeel inwoners dat negatief is over de buurtontwikkeling in het afgelopen jaar is in Malburgen-West toegenomen ten opzichte van 2015. In de andere wijken bleef het aandeel ongeveer gelijk.

Figuur 5.3

Aandeel inwoners negatief over buurtontwikkeling afgelopen jaar, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

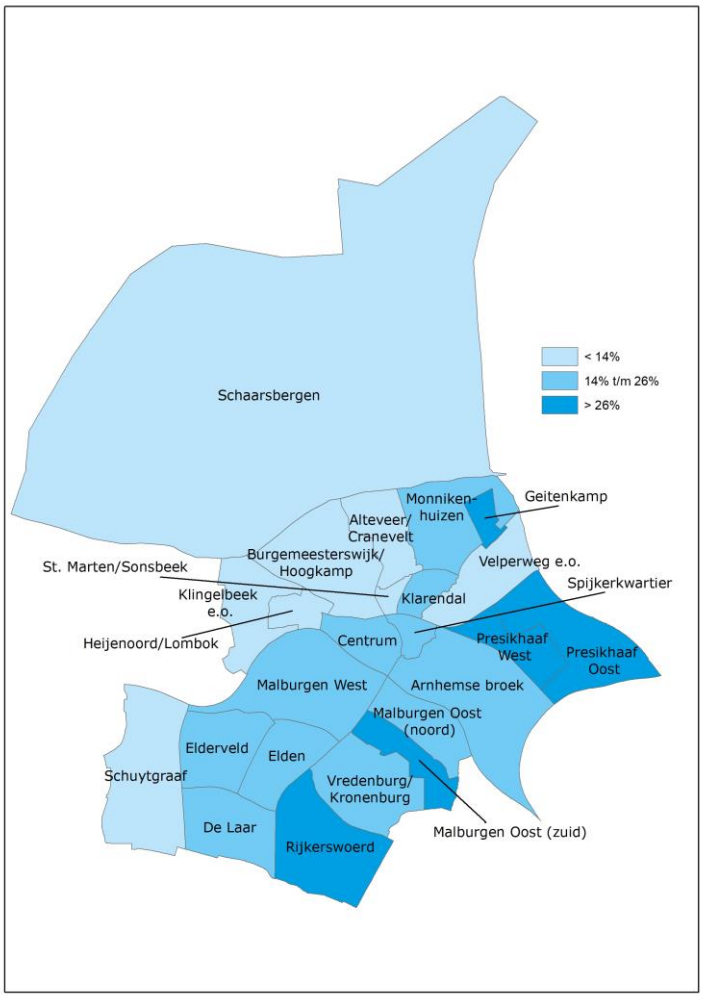

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	17%	
Spijkerkwartier	24%	
Arnhemse Broek	23%	
Presikhaaf-West	30%	
Presikhaaf-Oost	32%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	8%	
Klarendal	14%	
Velperweg e.o.	7%	
Alteveer en Cranevelt	8%	
Geitenkamp	32%	
Monnikenhuizen	14%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	4%	
Schaarsbergen e.o.	11%	
Heijenoord/Lombok	9%	
Klingelbeek	10%	
Malburgen-West	21%	👎
Malburgen-Oost (Noord)	22%	
Malburgen-Oost (Zuid)	31%	
Vredenburg/Kronenburg	25%	
Elden	20%	
Elderveld	26%	
De Laar	26%	
Rijkerswoerd	28%	
Schuytgraaf	12%	
ARNHEM	**20%**	

Inwoners noordelijke wijken Arnhem - uitgezonderd Geitenkamp en Presikhaaf - en in Schuytgraaf zijn weinig negatief over buurtontwikkeling afgelopen jaar

Positieve buurtontwikkeling komt door fysieke verbeteringen

Inwoners die vinden dat hun buurt in het afgelopen jaar vooruit is gegaan is met een open vraag gevraagd waaruit dit blijkt (figuur 5.4). Vooruitgang van de buurt blijkt vooral uit fysieke verbeteringen: nieuwe woningen, winkels en voorzieningen. Beter onderhoud, minder leegstand en opknappen van de buurt.

Figuur 5.4

Woordenwolk reden positief over buurtontwikkeling in het afgelopen jaar

Negatieve buurtontwikkeling ligt bij de mensen

Arnhemmers die vinden dat hun buurt is achteruit gegaan is ook gevraagd waar dat volgens hen uit blijkt (figuur 5.5). Bij achteruitgaan wijzen buurtbewoners vooral naar sociale aspecten: (nieuwe) bewoners die asociaal gedrag vertonen zoals harde muziek, hard rijden in de straat en andere sociale overlast als drugsgebruik en dronken mensen. Slecht onderhoud is ook een belangrijke reden voor achteruitgang.

Figuur 5.5
Woordenwolk reden negatief over buurtontwikkeling in het afgelopen jaar

5.2 Buurtontwikkeling in de toekomst

Er zijn meer Arnhemmers die verwachten dat hun buurt in de komende jaren vooruit zal gaan dan dat er inwoners verwachten dat deze achteruit zal gaan. Per saldo zijn Arnhemmers in 2017 ook positiever over de toekomst van de buurt dan in 2015.

Figuur 5.6
Ontwikkeling woonbuurt in de toekomst

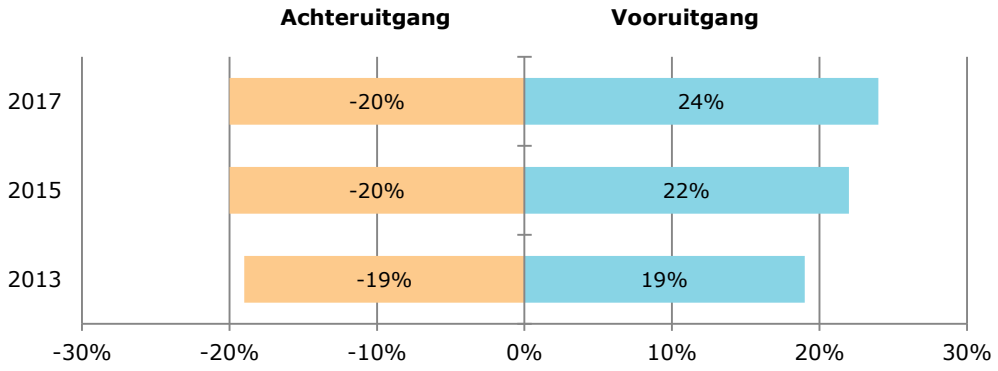

Arnhemmers positief over het perspectief van de buurt in de toekomst

Vooruitgang verwacht in en rond Centrum

In een aantal wijken rond het Centrum zijn inwoners zeer positief gestemd over de buurtontwikkeling voor de toekomst: het Centrum zelf, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, St. Marten/Sonsbeek-Zuid, Klarendal en Klingenbeek (figuur 5.7). Ook in Schuytgraaf zijn inwoners relatief positief over de toekomst van de buurt. In Schaarsbergen e.o. en een aantal wijken ten zuiden van Malburgen: Elderveld, De Laar en Rijkerswoerd zijn er relatief weinig inwoners positief over de toekomst. Het beeld dat hiermee ontstaat, is dat vooral het Centrum van de gemeente aantrekkelijker wordt ten opzichte van de buitenwijken.

Ten opzichte van 2015 zijn inwoners van Centrum, Velperweg e.o., Monikkenhuizen, Malburgen-Oost (Zuid) en Rijkerswoerd positiever geworden over de buurtontwikkeling in de toekomst. Inwoners van Alteveer en Cranevelt zijn juist minder positief geworden over de ontwikkeling in de toekomst.

Figuur 5.7

Aandeel inwoners positief over buurtontwikkeling in de toekomst, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

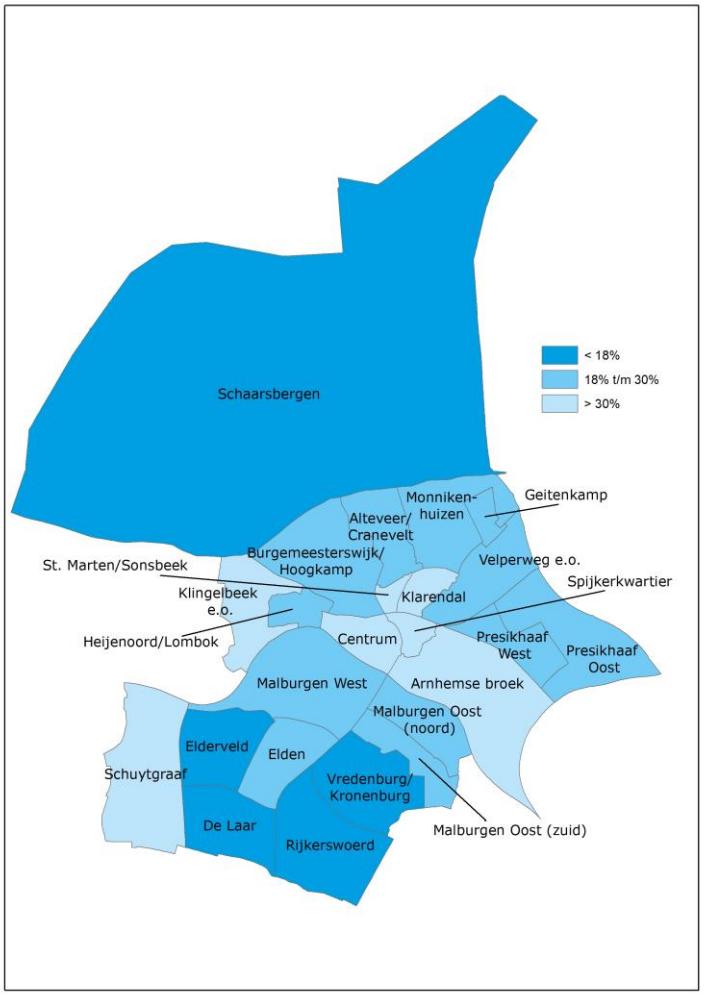

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	46%	👍
Spijkerkwartier	34%	
Arnhemse Broek	34%	
Presikhaaf-West	27%	
Presikhaaf-Oost	22%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	46%	
Klarendal	41%	
Velperweg e.o.	27%	👍
Alteveer en Cranevelt	18%	👎
Geitenkamp	24%	
Monnikenhuizen	22%	👍
Burgem.wijk/Hoogkamp	18%	
Schaarsbergen e.o.	12%	
Heijenoord/Lombok	23%	
Klingelbeek	41%	
Malburgen-West	26%	
Malburgen-Oost (Noord)	26%	
Malburgen-Oost (Zuid)	26%	👍
Vredenburg/Kronenburg	14%	
Elden	20%	
Elderveld	9%	
De Laar	8%	
Rijkerswoerd	13%	👍
Schuytgraaf	36%	
ARNHEM	**24%**	👍

Inwoners zuidelijke wijken - Schuygraaf uitgezonderd - minder optimistisch over buurtontwikkeling in de toekomst

Achteruitgang verwacht in Presikhaaf e.a.

De verwachting over achteruitgang van de buurt (figuur 5.8) in de toekomst kent een vrijwel zelfde patroon als de mening over de ontwikkeling in het afgelopen jaar. In de wijken ten noorden en westen van het Centrum zijn er relatief weinig inwoners die denken dat de buurt in de toekomst achteruit zal gaan. Ook in het Centrum zelf is die verwachting niet sterk aanwezig. In Presikhaaf, Malburgen-Oost (Zuid), Geitenkamp en Rijkerswoerd zijn er relatief veel inwoners die verwachten dat de buurt in de toekomst (verder) achteruit gaat.

Inwoners van Centrum en Velperweg e.o. zijn minder negatief over de ontwikkeling van de buurt in de toekomst dan in 2015. Het aandeel inwoners dat negatief is over de buurtontwikkeling in Alteveer en Cranevelt is toegenomen ten opzichte van 2015. Deze ontwikkelingen versterken het beeld dat het perspectief op de buurtontwikkeling in Centrum en Velperweg e.o. zeer positief is ten opzichte van 2015 en in Alteveer en Cranevelt vrij negatief. In Alteveer en Cranevelt zijn er overigens nog wel meer inwoners positief over de buurtontwikkeling in de toekomst dan negatief.

Figuur 5.8

Aandeel inwoners negatief over buurtontwikkeling in de toekomst, per wijk en ontwikkeling t.o.v. 2015

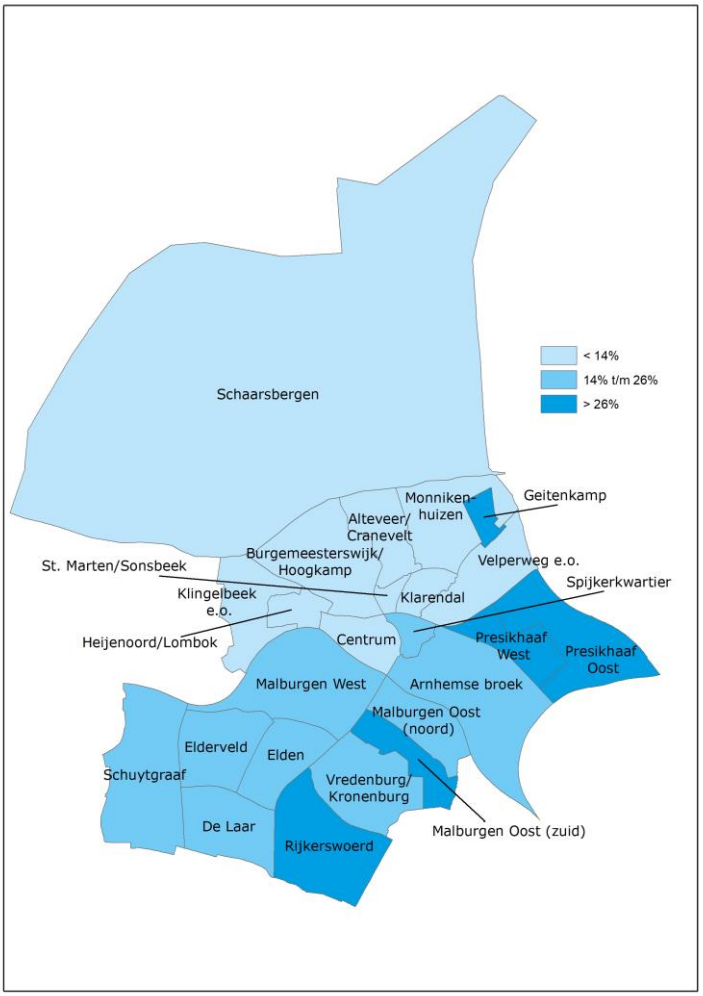

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	11%	👍
Spijkerkwartier	17%	
Arnhemse Broek	23%	
Presikhaaf-West	30%	
Presikhaaf-Oost	29%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	9%	
Klarendal	11%	
Velperweg e.o.	4%	👍
Alteveer en Cranevelt	12%	👎
Geitenkamp	30%	
Monnikenhuizen	11%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	4%	
Schaarsbergen e.o.	12%	
Heijenoord/Lombok	8%	
Klingelbeek	3%	
Malburgen-West	22%	
Malburgen-Oost (Noord)	25%	
Malburgen-Oost (Zuid)	31%	
Vredenburg/Kronenburg	26%	
Elden	18%	
Elderveld	26%	
De Laar	26%	
Rijkerswoerd	27%	
Schuytgraaf	19%	
ARNHEM	**20%**	

In het Centrum en noordelijke wijken relatief weinig inwoners negatief over de ontwikkeling van de buurt in de toekomst

6

HOOFDSTUK

Veiligheidsbeleving

6. Veiligheidsbeleving

In dit hoofdstuk staat de subjectieve veiligheid centraal[8]. In paragraaf 6.1 komt het rapportcijfer van Arnhemmers voor de veiligheid in de buurt aan bod. In paragraaf 6.2 gaat het om veiligheidsbeleving, vermijdingsgedrag en (camera)toezicht. Afgesloten wordt met een paragraaf over de bereidheid om aangifte te doen bij de politie bij verschillende delicten.

- Het rapportcijfer voor de veiligheid in Arnhem(6,6) is gelijk aan 2015.
- Gevoel van onveiligheid in het algemeen en in de buurt is licht toegenomen in Arnhem.
- Arnhemmers voelen zich vaker onveilig in het Centrum en vertonen vaker vermijdingsgedrag in verschillende situaties.
- Toezichthouders dragen bij aan het gevoel van veiligheid, cameratoezicht in mindere mate.
- Aangiftebereidheid meeste delicten hoger dan in 2015.

6.1 Rapportcijfer veiligheid in de buurt

Rapportcijfer veiligheid onveranderd: 6,6

Inwoners van Arnhem geven gemiddeld een voldoende tot ruim voldoende voor de veiligheid in de buurt (6,6). Dit is hetzelfde cijfer als in 2015 en 2013. Het rapportcijfer dat inwoners geven voor de veiligheid lijkt hiermee los te staan van gevoelens van onveiligheid.

In figuur 6.1 staat het rapportcijfer veiligheid per wijk. Wijken met een hoger dan gemiddeld rapportcijfer zijn licht gekleurd, wijken met een lager dan gemiddeld cijfer donker. Het beeld is consistent met overlastcijfers per wijk. In het Centrum en de aangrenzende wijken ten oosten en zuiden ervan geven inwoners een relatief laag cijfer voor de veiligheid in de wijk. In de wijken ten noorden en westen van het Centrum zijn de cijfers hoger dan gemiddeld. De wijk Geitenkamp heeft, anders dan de omliggende wijken, een relatief laag cijfer. In twee wijken ten zuidwesten van Malburgen - Rijkerswoerd en Schuytgraaf is het cijfer hoger dan gemiddeld.

In de wijken Velperweg e.o., Rijkerswoerd en Schuytgraaf is het rapportcijfer veiligheid gestegen ten opzichte van 2015. In Klarendal en Elden daalde het rapportcijfer.

[8] *Subjectieve veiligheid: beleving van bewoners. Objectieve veiligheid wordt gemeten a.d.h.v. politiecijfers. De politiecijfers komen in het voorjaar van 2018 beschikbaar.*

Figuur 6.1
Rapportcijfer veiligheid en ontwikkeling t.o.v. 2015

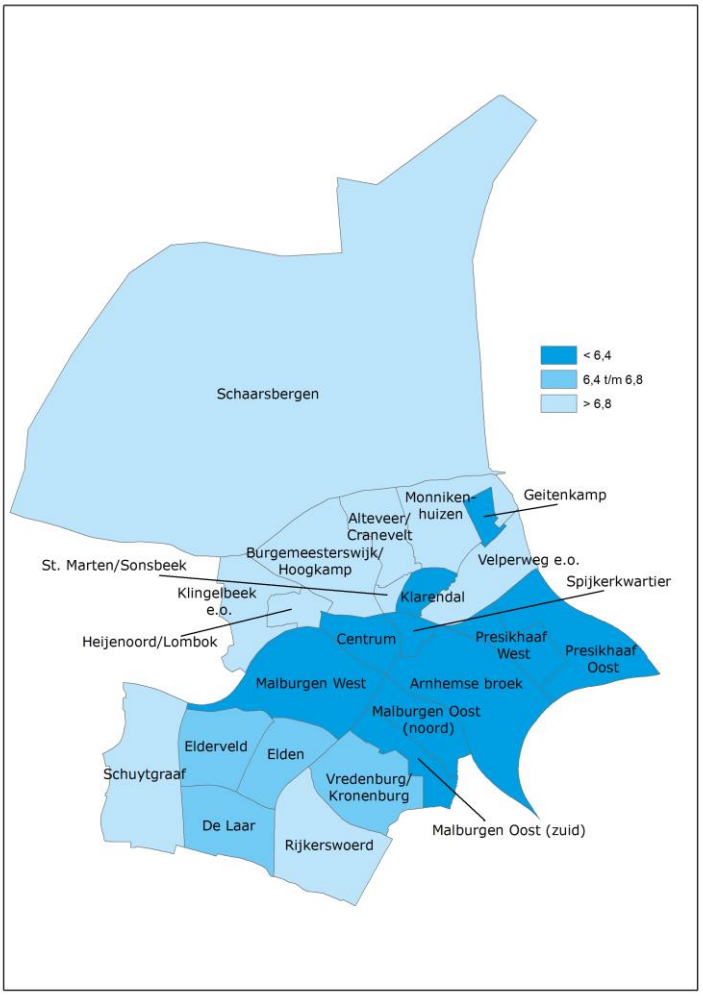

WIJK	CIJFER	ONTW.
Centrum	6,2	
Spijkerkwartier	5,8	
Arnhemse Broek	5,8	
Presikhaaf-West	5,9	
Presikhaaf-Oost	6,3	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	6,9	
Klarendal	6,2	👎
Velperweg e.o.	7,5	👍
Alteveer en Cranevelt	7,6	
Geitenkamp	6	
Monnikenhuizen	7,1	
Burgem.wijk/Hoogkamp	7,7	
Schaarsbergen e.o.	6,9	
Heijenoord/Lombok	7,2	
Klingelbeek	7,5	
Malburgen-West	6,1	
Malburgen-Oost (Noord)	6,1	
Malburgen-Oost (Zuid)	5,9	
Vredenburg/Kronenburg	6,5	
Elden	6,8	👎
Elderveld	6,6	
De Laar	6,5	
Rijkerswoerd	7	👍
Schuytgraaf	7,1	👍
ARNHEM	**6,6**	

Rapportcijfer veiligheid in de woonbuurt gelijk gebleven.

6.2 Veiligheidsbeleving

Gevoel onveiligheid is licht toegenomen

Het aandeel inwoners van Arnhem dat zich wel eens onveilig voelt[9] is toegenomen ten opzichte van 2015. In 2017 geeft 36 procent van de inwoners van Arnhem aan zich wel eens onveilig te voelen, in 2015 was dat 34 procent en in 2013 nog 33 procent. In figuur 6.2 staat weergegeven hoe het gevoel van onveiligheid verder is onderverdeeld naar Arnhemmers die zich zelden, soms of vaak onveilig voelen. In totaal 21 procent van de inwoners voelt zich soms onveilig en 4 procent voelt zich vaak onveilig.

Figuur 6.2

Onveiligheidsgevoel in het algemeen

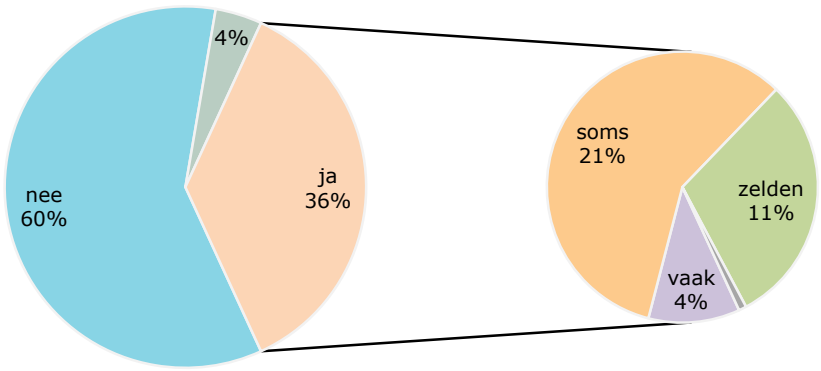

Gevoel van onveiligheid in eigen buurt is ook licht toegenomen

Arnhemmers voelen zich minder vaak onveilig in de eigen buurt, dan in het algemeen (figuur 6.3). In totaal voelt 28 procent van de inwoners zich wel eens onveilig in de eigen woonbuurt. Dit is een toename ten opzichte van 2015, toen 25 procent van de inwoners zich wel eens onveilig voelde in de eigen buurt.

Figuur 6.3

Onveiligheidsgevoel in uw eigen buurt

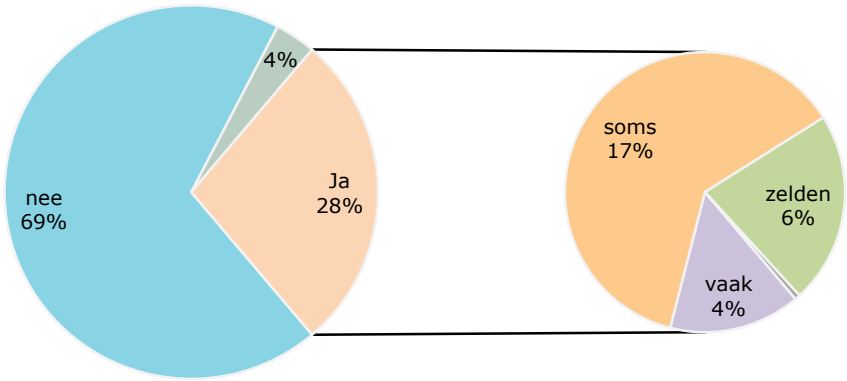

[9] *Subjectieve veiligheid: beleving van bewoners. Objectieve veiligheid wordt gemeten a.d.h.v. politiecijfers. De politiecijfers komen in het voorjaar van 2018 beschikbaar.*

Het gevoel van onveiligheid verschilt sterk tussen wijken (figuur 6.4). Zo voelt in Heijenoord/Lombok slechts 12 procent van de inwoners zich wel eens onveilig, terwijl in het Spijkerkwartier 44 procent van de inwoners wel eens gevoelens van onveiligheid heeft. In het Centrum plus de wijken ten zuiden en oosten voelen relatief veel inwoners zich wel eens onveilig en de wijken ten noorden en westen relatief weinig.

Ten opzichte van 2015 is het gevoel van onveiligheid in eigen buurt toegenomen in Rijkerswoerd en in Schuytgraaf. In de andere wijken is er geen sprake van significante ontwikkelingen.

Figuur 6.4
Onveiligheidsgevoel in de woonbuurt en ontwikkeling t.o.v. 2015

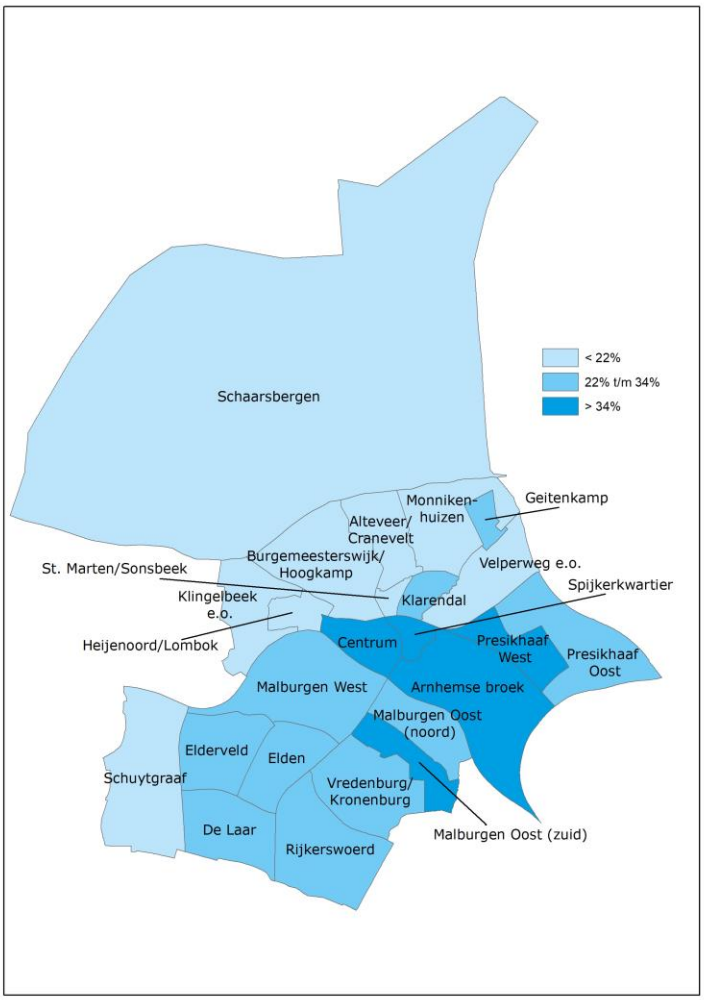

WIJK	PERCENT	ONTW.
Centrum	41%	
Spijkerkwartier	44%	
Arnhemse Broek	39%	
Presikhaaf-West	35%	
Presikhaaf-Oost	32%	
St.Marten/Sonsb.-Zuid	19%	
Klarendal	34%	
Velperweg e.o.	14%	
Alteveer en Cranevelt	19%	
Geitenkamp	34%	
Monnikenhuizen	19%	
Burgem.wijk/Hoogkamp	16%	
Schaarsbergen e.o.	16%	
Heijenoord/Lombok	12%	
Klingelbeek	16%	
Malburgen-West	29%	
Malburgen-Oost (Noord)	30%	
Malburgen-Oost (Zuid)	38%	
Vredenburg/Kronenburg	27%	
Elden	24%	
Elderveld	27%	
De Laar	26%	
Rijkerswoerd	26%	👎
Schuytgraaf	20%	👎
ARNHEM	**28%**	👎

Ondanks dat het rapportcijfer voor veiligheid gelijk is gebleven, is het gevoel van onveiligheid licht toegenomen

Arnhemmers voelen zich het meest onveilig op plekken waar groepen jongeren rondhangen

Inwoners is voor verschillende plekken waar mensen zich onveilig zouden kunnen voelen, gevraagd hoe vaak ze zich daar onveilig voelen (figuur 6.5). Onveiligheidsgevoelens zijn het grootst op plekken waar groepen jongeren rondhangen (46% vaak/soms), gevolgd door rondom uitgaansgelegenheden en in het Centrum. In vergelijking met 2015 voelen inwoners van Arnhem zich vaker onveilig in het Centrum.

Figuur 6.5

Onveiligheidsgevoel op verschillende plekken

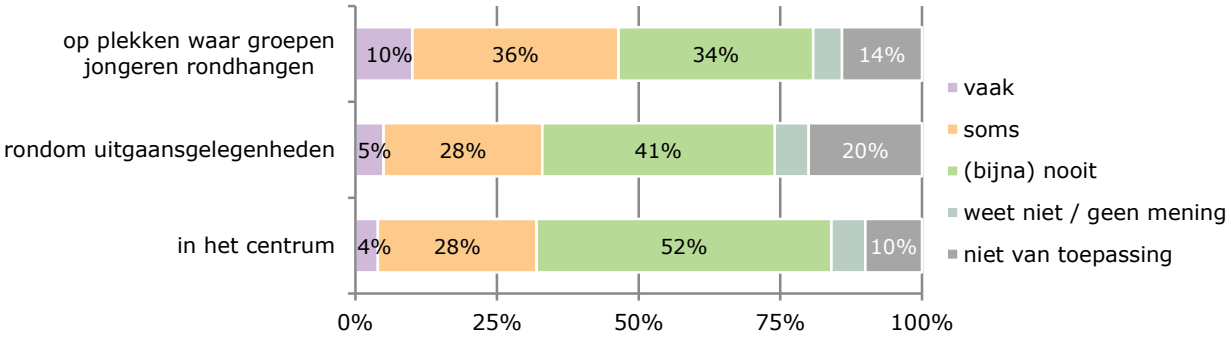

Arnhemmers vertonen vaker vermijdingsgedrag

In verband met onveiligheidsgevoelens doet 39 procent van de Arnhemmers wel eens 's avonds of 's nachts de deur niet open (figuur 6.6). Een derde van de inwoners voelt zich wel eens onveilig als ze 's avonds in de buurt over straat lopen. Ongeveer twee op de vijf inwoners vertonen wel eens de andere vormen van vermijdingsgedrag: omlopen of omrijden voor onveilige plekken, kinderen niet toestaan ergens naar toe te gaan of zich 's avonds alleen thuis ongemakkelijk voelen. In vergelijking met 2015 en 2013 vertonen Arnhemmers in al deze situaties vaker vermijdingsgedrag.

Uitleg vermijdingsgedrag

Vermijdingsgedrag bestaat uit vijf vormen van gedrag die wel eens voor kunnen komen in situaties die mensen als ongemakkelijk of onveilig kunnen ervaren. Gevraagd is hoe vaak inwoners dergelijk gedrag vertonen.

1. 's avonds of 's nachts niet opendoet, omdat u het niet veilig vindt
2. zich onveilig voelt als u 's avonds bij u in de buurt over straat loopt
3. in uw eigen buurt omlopen of omrijden om onveilige plekken te vermijden
4. uw kind(eren) niet toestaat ergens naar toe te gaan omdat u het niet veilig vindt
5. zich niet op uw gemak voelt als u 's avonds alleen bent

Figuur 6.6
Stellingen vermijdingsgedrag

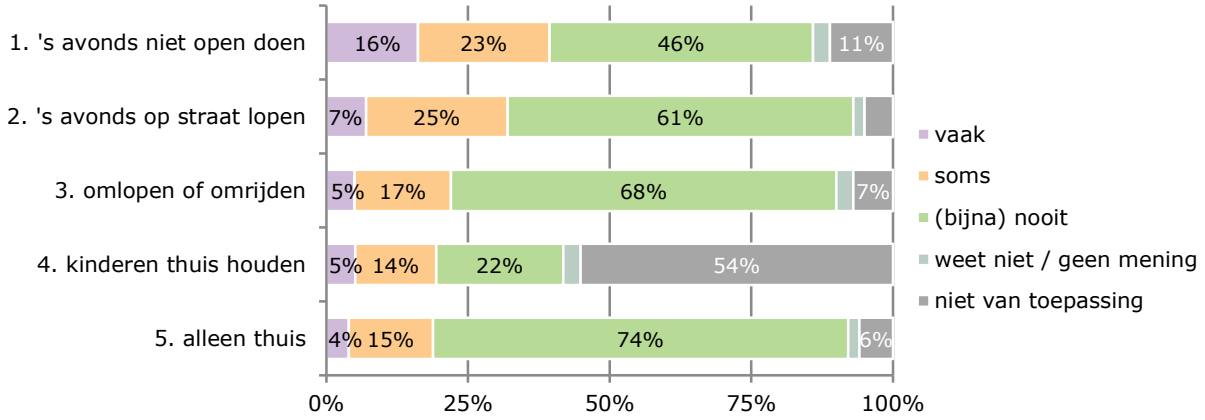

Aanwezigheid toezichthouders draagt bij aan gevoel veiligheid

Drie op de vijf inwoners voelen zich veiliger op straat door de aanwezigheid van toezichthouders/handhavers op straat (figuur 6.7). Cameratoezicht draagt wat minder bij aan het veiligheidsgevoel (44 procent). Voor beide vormen van toezicht is het veiligheidsgevoel licht afgenomen ten opzichte van 2015.

Figuur 6.7
Stellingen toezicht

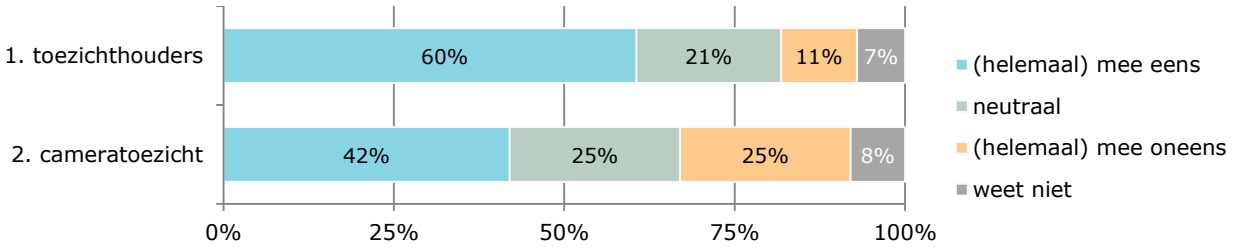

Inwoners van Arnhem proberen vaker om onveilige situaties te vermijden. Toezicht op straat draag bij aan veiligheidsgevoel, maar minder dan in 2015.

6.3 Aangiftebereidheid veel voorkomende delicten gestegen t.o.v. 2015

Arnhemmers zeggen voor de meeste delicten zeker of waarschijnlijk wel aangifte te zullen doen, als dit ze zou overkomen (figuur 6.8). De enige vorm van delict waar minder dan de helft aangifte van zou doen is discriminatie, voor andere veel voorkomende delicten varieert het van 69 procent (seksuele intimidatie) tot 96 procent (woninginbraak). Ten opzichte van 2015 is de aangiftebereidheid voor bijna alle veel voorkomende delicten gestegen, met uitzondering van bedreiging (geen significant verschil).

Uitleg aangiftebereidheid
Aangiftebereidheid bestaat uit elf delicten waar voor de vraag gesteld is of men de politie op de hoogte zou stellen als men slachtoffer zou zijn van het delict. Het gaat om fictieve situaties, niet of men daadwerkelijk slachtoffer is geworden.

Figuur 6.8
Aangiftebereidheid per delict

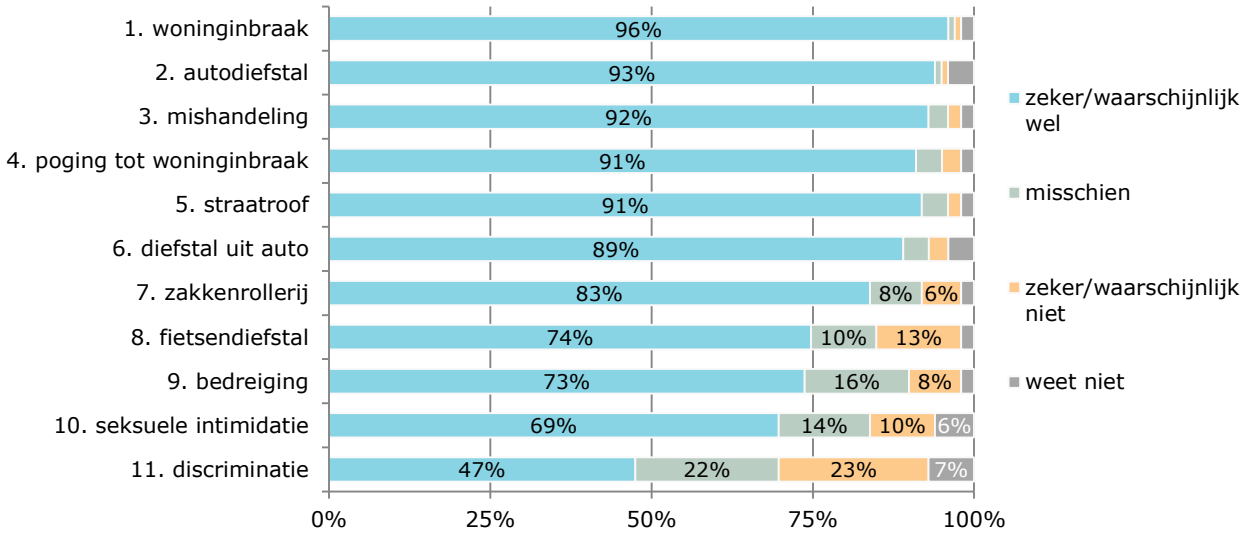

Aangiftebereidheid van veel voorkomende delicten gestegen

7

HOOFDSTUK

Arnhem vergeleken

7. Arnhem vergeleken

In dit hoofdstuk wordt de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem vergeleken aan de hand van de landelijke Veiligheidsmonitor 2015 en 2016[10]. Op de belangrijkste indicatoren wordt Arnhem vergeleken met het gemiddelde van de HEBANG[11] gemeenten, de Grote Steden[12] en het landelijk gemiddelde. Er wordt vergeleken op drie onderdelen:

- Leefbaarheid
- Overlast
- Veiligheidsbeleving

De cijfers zijn niet één-op-één te vergelijken met de uitkomsten van het onderzoek leefbaarheid en veiligheid in de buurt[13].

- De leefbaarheid in Arnhem is op twee van de drie onderdelen (fysieke voorzieningen en sociale cohesie) vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en grote steden. In de HEBANG-gemeenten is het cijfer leefbaarheid hoger dan in Arnhem. Landelijk is de leefbaarheid op alle onderdelen hoger dan in Arnhem.
- Er is meer overlast in de buurt in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten en landelijk. Vooral verkeersoverlast en verloedering komen relatief vaak voor.
- De veiligheid in Arnhem blijft achter bij het landelijk gemiddelde. Inwoners voelen zich in het algemeen veiliger in Arnhem dan in de HEBANG-gemeenten, maar op de veiligheidsbeleving in de buurt scoren de HEBANG-gemeenten beter.

7.1 Leefbaarheid woonbuurt

Het rapportcijfer voor de leefbaarheid in Arnhem is lager dan in de HEBANG-gemeenten en het landelijk gemiddelde, maar wijkt nauwelijks af van de grote steden. In de HEBANG-gemeenten en landelijk was er tussen 2015 en 2016 sprake van een positieve ontwikkeling, terwijl het cijfer in Arnhem gelijk bleef.

Figuur 7.1
Rapportcijfer leefbaarheid 2015-2016

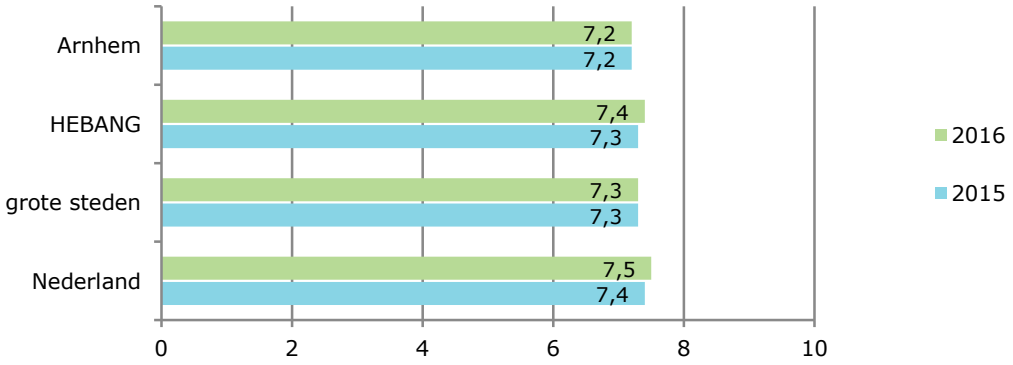

[10] *In maart 2018 komen de resultaten landelijke Veiligheidsmonitor 2017 beschikbaar.*
[11] *Haarlem, Enschede, Breda, Arnhem, Nijmegen en Groningen*
[12] *Grote steden: 100.000-plus gemeenten*
[13] *Vraagstelling en methodiek landelijke Veiligheidsmonitor wijken af van onderzoek Leefbaarheid en Veiligheid in de buurt Arnhem*

Het kental fysieke voorzieningen (figuur 7.2) is in Arnhem vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en de grote steden, maar hoger dan het landelijk gemiddelde. Tussen 2015 en 2016 is het kental in Arnhem meer gestegen dan in de HEBANG-gemeenten. In de grote steden en landelijk bleef het kental gelijk.

Figuur 7.2
Kental fysieke voorzieningen 2015-2016

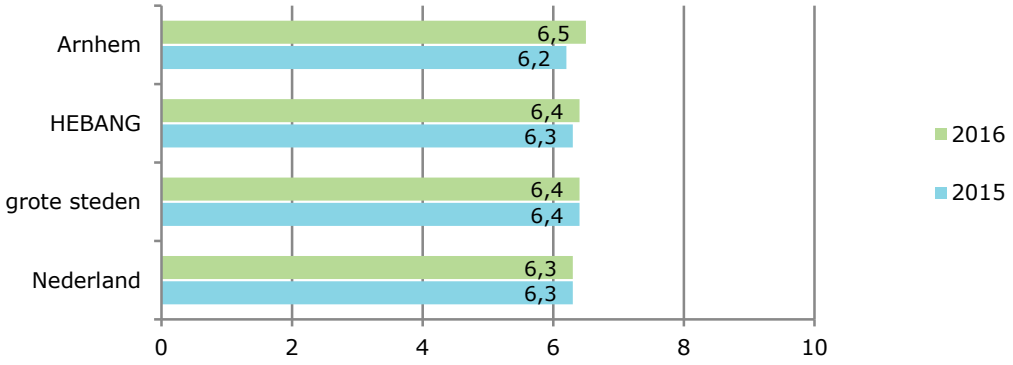

De sociale cohesie (figuur 7.3) is in Arnhem gelijk aan de HEBANG-gemeenten en de grote steden, maar lager dan het landelijk gemiddelde. In de HEBANG-gemeenten, de grote steden en Nederland is het kental gestegen terwijl de sociale cohesie in Arnhem gelijk bleef.

Figuur 7.3
Kental sociale cohesie 2015-2016

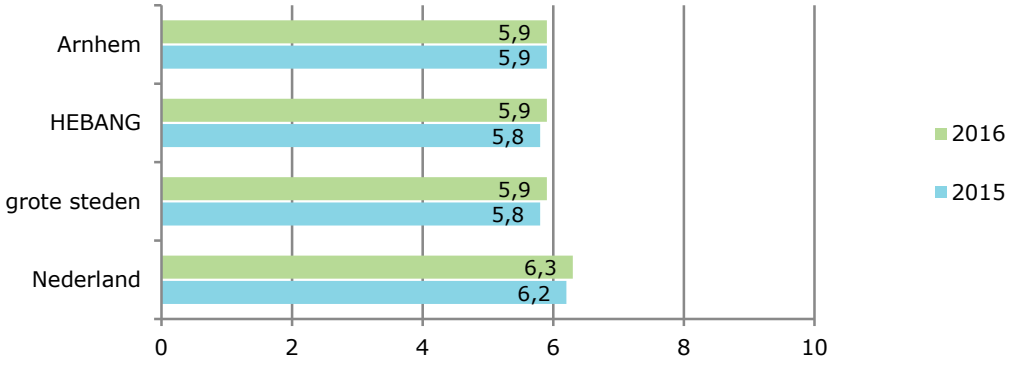

Leefbaarheid Arnhem redelijk vergelijkbaar met HEBANG-gemeenten en grote steden, maar onder het landelijk gemiddelde

7.2 Overlast in de buurt

De totale overlast in de buurt is in Arnhem hoger dan in de HEBANG-gemeenten en het landelijk gemiddelde en vrijwel gelijk aan de grote steden (figuur 7.4). In vergelijking met de grote steden komt verloedering in Arnhem vaker voor en sociale overlast minder vaak. Ten opzichte van de HEBANG-gemeenten komen verkeersoverlast en verloedering vaker voor in Arnhem en in vergelijking met het landelijk gemiddelde komen alle vormen van overlast vaker voor.

Figuur 7.4

Overlast in de buurt - percentage één of meerdere vormen komen 'vaak' voor

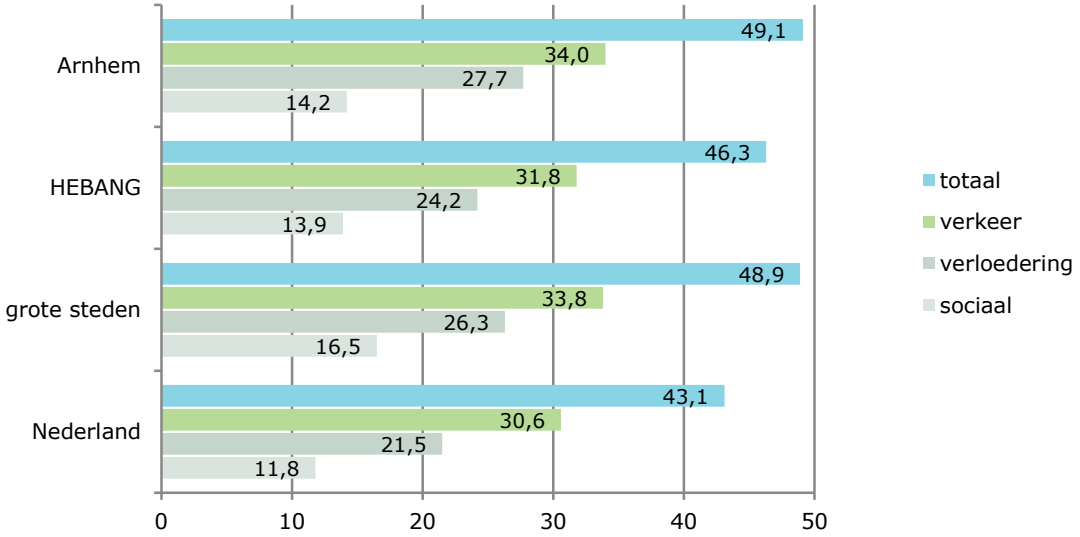

Relatief veel overlast in Arnhem ten opzichte van HEBANG-gemeenten en landelijk gemiddelde, vooral verkeersoverlast en verloedering

7.3 Veiligheidsbeleving

Het rapportcijfer veiligheid (figuur 7.5) is in Arnhem vergelijkbaar met de HEBANG-gemeenten en de grote steden. Landelijk is het cijfer voor de veiligheid hoger. Ten opzichte van 2015 is het rapportcijfer voor de veiligheid in alle vergelijkingsgebieden gestegen.

Figuur 7.5

Rapportcijfer veiligheid 2015-2016

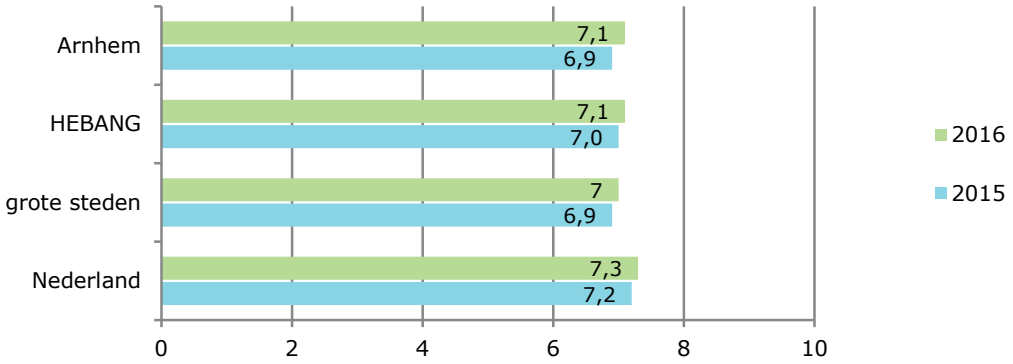

Inwoners van Arnhem voelen zich in het algemeen iets minder vaak onveilig dan in de HEBANG-gemeenten en de grote steden (figuur 7.6). Landelijk is het gevoel van onveiligheid positiever dan in Arnhem. Ten opzichte van 2015 is het gevoel van onveiligheid in alle vergelijkingsgebieden in meer of mindere mate afgenomen, een positieve ontwikkeling.

Figuur 7.6
Onveiligheidsgevoel in het algemeen - percentage wel eens onveilig, 2015-2016

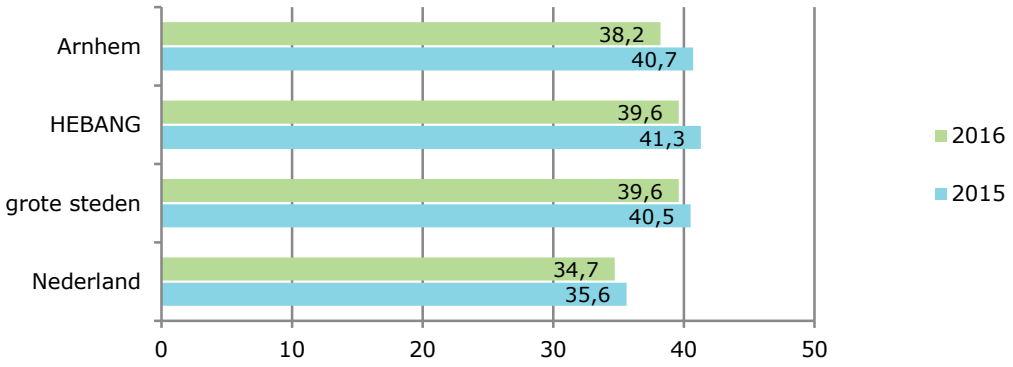

Het onveiligheidsgevoel in de buurt (figuur 7.7) is in Arnhem vrijwel gelijk aan de grote steden. In de HEBANG-gemeenten en landelijk voelen inwoners zich minder vaak onveilig in de buurt. Tussen 2015 en 2016 is het gevoel van onveiligheid in alle vergelijkingsgebieden duidelijk afgenomen. Dit is een positieve ontwikkeling.

Figuur 7.7
Onveiligheidsgevoel in de buurt - percentage wel eens onveilig in de buurt, 2015-2016

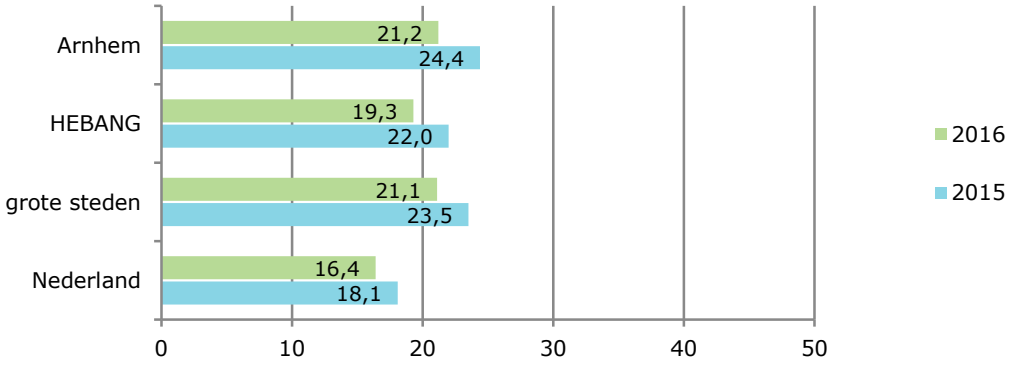

Onveiligheidsgevoel in het algemeen in Arnhem positief ten opzichte van HEBANG-gemeenten, onveiligheidsgevoel in de buurt negatief

1

BIJLAGE

Responsverantwoording

Bijlage 1. Responsverantwoording

Tabel 1: respons naar wijk

WIJK	BEVOLKING	STEEKPROEF	NETTO RESPONS	RESPONS (%)
Centrum	5.215	702	209	30%
Spijkerkwartier	6.068	688	219	32%
Arnhemse Broek	5.124	903	249	28%
Presikhaaf-West	6.452	918	235	26%
Presikhaaf-Oost	6.042	620	233	38%
St.Marten/Sonsbeek-Zuid	4.106	558	188	34%
Klarendal	6.486	774	239	31%
Velperweg e.o.	6.738	486	211	43%
Alteveer en Cranevelt	3.767	309	127	41%
Geitenkamp	3.301	558	173	31%
Monnikenhuizen	3.393	416	163	39%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	6.337	573	208	36%
Schaarsbergen e.o.	1.407	282	150	53%
Heijenoord/Lombok	3.365	448	153	34%
Klingelbeek	1.026	283	126	45%
Malburgen-West	3.348	562	183	33%
Malburgen-Oost (Noord)	4.901	731	215	29%
Malburgen-Oost (Zuid)	6.101	871	225	26%
Vredenburg/Kronenburg	7.089	616	217	35%
Elden	1.839	389	161	41%
Elderveld	7.632	497	215	43%
De Laar	10.129	560	258	46%
Rijkerswoerd	10.397	591	241	41%
Schuytgraaf	7.518	665	249	37%
TOTAAL	**127.781**	**14.000**	**4.847**	**35%**

Tabel 2: respons naar geslacht

GESLACHT	BEVOLKING	STEEKPROEF	NETTO RESPONS	RESPONS (%)
man	63.369	6.835	2.249	33%
vrouw	64.403	7.161	2.598	36%
onbekend	9	4	0	0%
TOTAAL	**127.781**	**14.000**	**4.847**	**35%**

Tabel 3: respons naar leeftijd

LEEFTIJD	BEVOLKING	STEEKPROEF	NETTO RESPONS	RESPONS (%)
15-29 jaar	32.343	3.467	636	18%
30-54 jaar	55.302	6.114	2.040	33%
55-89 jaar	40.136	4.419	2.171	49%
TOTAAL	**127.781**	**14.000**	**4.847**	**35%**

2

BIJLAGE

Tabellen

- **Ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid 2001 – 2017**
- **Leefbaarheid en veiligheid per wijk, 2017**
- **Ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid per wijk ten opzichte van 2015**

Bijlage 2. Tabellen

Bijlage 2: ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid in Arnhem, 2001-2017

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
leefbaarheid woonbuurt (0 = ongunstig en 10 = gunstig)									
rapportcijfer leefbaarheid	6,9	6,8	6,9	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	7,2
rapportcijfer woonomgeving	x	6,9	6,9	7,1	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3
rapportcijfer woning	7,5	7,5	7,5	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,7
rapportcijfer voorzieningen	6,5	6,6	6,7	6,9	7,0	6,9	7,0	7,1	7,1
% eens voldoende voorzieningen voor afvalinzameling	x	x	x	x	x	x	70%	67%	68%
% eens voldoende parkeermogelijkheden	x	x	x	x	x	x	55%	56%	53%
% eens weinig onveilige plekken	x	x	x	x	50%	48%	42%	44%	42%
% eens voldoende sportvoorzieningen	x	x	x	x	x	x	60%	60%	60%
% eens voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten	x	x	x	x	x	x	41%	44%	41%
% eens groen goed onderhouden	x	x	x	x	64%	62%	61%	63%	59%
% eens grijs goed onderhouden	x	x	x	x	58%	60%	60%	60%	59%
% eens voldoende groenvoorzieningen	x	x	x	x	1%	1%	1%	82%	81%
% eens buiten is het goed verlicht	x	x	x	x	1%	1%	1%	72%	72%
sociale kwaliteit woonbuurt									
kental sociale cohesie	5,5	5,8	5,9	5,7	5,8	5,8	5,8	5,8	5,7
% voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen								61%	62%
% mensen gaan op een prettige manier met elkaar om								35%	33%
% gezellige buurt met veel saamhorigheid								52%	50%
% (oneens) mensen kennen elkaar nauwelijks								40%	39%
algemene evaluatie woonbuurt	7,0	7,3	7,2	7,4	7,2	7,3	7,1	7,2	7,1
% mensen in deze buurt blijven hier graag wonen							59%	57%	56%
% als je in deze buurt woont het je het goed getroffen							58%	61%	56%
% (oneens) als het maar enigszins kan ga ik uit deze buurt verhuizen								68%	68%
% (oneens) het is vervelend om in deze buurt te wonen								84%	82%
% (zeer) prettig woonbuurt							88%	89%	87%
kental sociale kracht - buurthulp	x	x	x	x	x	x	x	5,9	5,9
% geeft buren hulp							45%	44%	42%
% kan bij buren terecht voor hulp							47%	48%	47%
% (zeer) gehecht aan eigen buurt	63%	60%	62%	62%	65%	63%	62%	63%	62%
% medeverantwoordelijk voor leefbaarheid in de buurt	79%	78%	77%	74%	75%	72%	72%	74%	73%
% actief voor buurtverbetering	x	x	23%	21%	17%	17%	22%	21%	21%
beleving buurtproblemen (0 = gunstig en 10 = ongunstig)									
verloedering	5,4	5,3	4,8	4,8	4,4	4,2	3,9	4,2	4,4
sociale overlast	2,5	2,6	2,3	2,0	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4
overige overlast	x	x	x	x	x	x	x	2,1	2,2
dreiging (nieuwe definitie)	x	x	x	x	1,5	1,6	1,5	1,6	1,6
vermogensdelicten	5,0	5,2	4,5	4,3	3,6	3,8	3,8	3,9	3,9
verkeersoverlast	5,4	5,2	5,2	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3	4,4
perspectief op de buurtontwikkeling									
ziet vooruitgang afgelopen jaar	10%	10%	15%	17%	19%	22%	16%	17%	18%
ziet achteruitgang afgelopen jaar	23%	26%	24%	22%	19%	17%	18%	20%	20%
voorspelt vooruitgang	13%	17%	23%	27%	30%	25%	19%	22%	24%
voorspelt achteruitgang	29%	31%	30%	22%	19%	19%	19%	20%	20%
subjectieve veiligheid									
rapportcijfer veiligheid	6,6	6,7	6,6	6,9	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
% onveilig	43%	48%	43%	38%	34%	35%	33%	34%	36%
% onveilig in de buurt	29%	33%	30%	29%	25%	26%	26%	25%	28%

Bronnen: gebiedsmonitor (2001), pilot Veiligheidsmonitor (2005), Veiligheidsmonitor (2009, 2011), enquête Leefbaarheid en Veiligheid (2003, 2007, 2013, 2015, 2017)

Bijlage 2: cijfers leefbaarheid en veiligheid per wijk, 2017

	Centrum	Spijkerkwartier	Arnhemse Broek	Presikhaaf-West	Presikhaaf-Oost	St.Marten/Sonsb.-Zuid	Klarendal	Velperweg e.o.	Alteveer en Cranevelt	Geitenkamp	Monnikenhuizen	Burgem.wijk/Hoogkamp	Schaarsbergen e.o.	Heijenoord/Lombok	Klingelbeek	Malburgen-West	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Vredenburg/Kronenburg	Elden	Elderveld	De Laar	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Arnhem	grenswaarde voor markering
leefbaarheid woonbuurt																										
rapportcijfer leefbaarheid	6,8	6,6	6,5	6,4	6,9	7,5	6,9	8,0	8,1	6,5	7,8	8,4	7,9	7,8	7,9	6,9	6,7	6,5	7,0	7,6	7,1	7,0	7,2	7,5	7,2	0,2
rapportcijfer woonomgeving	7,0	6,8	6,5	6,4	7,1	7,6	7,1	8,0	8,4	6,6	8,0	8,7	8,4	7,9	8,1	7,0	6,9	6,8	7,2	7,6	7,2	7,1	7,2	7,5	7,3	0,2
rapportcijfer woning	7,4	7,3	7,2	7,1	7,5	7,8	7,5	8,2	8,3	6,9	8,1	8,6	8,2	7,8	8,5	7,5	7,4	7,3	7,6	8,1	7,5	7,5	8,0	8,4	7,7	0,2
rapportcijfer voorzieningen	7,5	7,3	6,5	7,0	6,9	7,4	7,3	7,1	7,2	6,8	6,9	7,8	5,6	7,4	6,8	6,9	7,1	6,9	7,3	6,3	7,4	7,2	6,9	7,5	7,1	0,2
% eens voldoende voorzieningen voor afvalinzameling	29%	74%	65%	71%	72%	76%	74%	64%	81%	73%	69%	73%	49%	63%	67%	76%	78%	76%	69%	58%	70%	64%	55%	73%	68%	6%
% eens voldoende parkeermogelijkheden	36%	15%	50%	70%	68%	5%	42%	61%	55%	54%	64%	57%	70%	36%	60%	55%	64%	67%	69%	54%	55%	52%	51%	57%	53%	6%
% eens weinig onveilige plekken	30%	20%	32%	29%	30%	54%	29%	65%	69%	38%	48%	69%	46%	67%	56%	36%	35%	31%	35%	44%	31%	35%	45%	58%	42%	6%
% eens voldoende sportvoorzieningen	48%	60%	30%	36%	58%	40%	51%	69%	69%	73%	75%	69%	70%	43%	22%	57%	63%	47%	56%	76%	80%	66%	68%	70%	60%	6%
% eens voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten	78%	65%	36%	39%	36%	55%	58%	43%	35%	40%	45%	43%	33%	57%	51%	40%	29%	29%	33%	38%	38%	29%	23%	36%	41%	6%
% eens groen goed onderhouden	69%	48%	52%	54%	56%	65%	51%	73%	72%	53%	57%	86%	51%	64%	58%	67%	59%	59%	55%	56%	46%	39%	69%	65%	59%	6%
% eens grijs goed onderhouden	69%	42%	52%	49%	52%	64%	54%	83%	71%	41%	61%	85%	43%	64%	60%	67%	65%	63%	55%	42%	50%	38%	65%	63%	59%	6%
% eens voldoende groenvoorzieningen	61%	60%	63%	75%	89%	79%	71%	89%	95%	71%	91%	94%	90%	85%	82%	86%	81%	84%	81%	84%	86%	88%	78%	82%	81%	6%
% eens buiten is het goed verlicht	79%	62%	69%	64%	65%	79%	74%	88%	76%	64%	79%	80%	53%	76%	74%	69%	73%	74%	71%	69%	62%	61%	77%	77%	72%	6%
sociale kwaliteit woonbuurt																										
kental sociale cohesie	4,7	5,1	5,3	4,9	5,4	6,0	5,6	6,7	6,8	5,3	6,3	6,8	6,5	6,6	6,6	5,6	5,1	5,3	5,4	6,9	5,9	5,6	5,7	5,6	5,7	0,3
% mensen gaan op een prettige manier met elkaar om	44%	50%	52%	40%	54%	71%	58%	84%	82%	43%	73%	85%	82%	82%	77%	53%	51%	51%	57%	81%	68%	60%	63%	68%	62%	6%
% gezellige buurt met veel saamhorigheid	16%	28%	24%	26%	24%	40%	29%	48%	53%	36%	45%	47%	40%	56%	52%	37%	24%	31%	28%	60%	31%	27%	31%	32%	33%	6%
% voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen	26%	40%	40%	40%	44%	59%	42%	73%	74%	37%	65%	70%	61%	64%	69%	46%	32%	45%	44%	70%	53%	49%	47%	49%	50%	6%
% (oneens) mensen kennen elkaar nauwelijks	19%	28%	29%	27%	29%	44%	38%	58%	56%	44%	54%	60%	63%	56%	55%	38%	35%	30%	28%	70%	41%	37%	40%	34%	39%	6%
kental algemene buurtevaluatie	6,7	6,7	6,2	5,9	6,4	7,8	6,8	8,2	8,9	6,0	7,8	8,8	8,3	8,0	8,2	6,3	6,0	6,1	6,7	7,9	7,2	6,7	7,1	7,1	7,1	0,4
% mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	35%	42%	36%	35%	41%	60%	49%	83%	89%	49%	75%	88%	89%	82%	83%	44%	37%	44%	56%	89%	65%	52%	50%	57%	56%	6%
% als je in deze buurt woont het je het goed getroffen	52%	47%	35%	25%	45%	73%	45%	83%	92%	32%	69%	96%	85%	85%	85%	38%	31%	37%	54%	76%	65%	46%	56%	65%	56%	6%
% (oneens) als het maar enigszins kan ga ik uit deze buurt verhuizen	60%	60%	49%	47%	51%	79%	66%	84%	93%	53%	78%	93%	88%	86%	90%	53%	49%	56%	65%	82%	71%	65%	76%	69%	68%	6%
% (oneens) het is vervelend om in deze buurt te wonen	83%	82%	68%	64%	73%	90%	80%	94%	95%	63%	92%	97%	92%	97%	96%	75%	72%	62%	77%	92%	85%	82%	88%	87%	82%	6%
% (zeer) prettige woonbuurt	92%	81%	77%	71%	83%	92%	85%	97%	98%	70%	98%	99%	94%	98%	98%	82%	80%	72%	82%	97%	90%	86%	91%	91%	87%	6%
kental sociale kracht - buurthulp	5,0	5,0	5,6	5,5	5,9	5,8	5,7	6,3	6,4	5,6	6,3	6,6	6,5	6,3	6,4	6,1	5,6	5,7	5,7	6,6	6,2	5,9	5,8	5,8	5,9	0,4
% geeft buren hulp	31%	32%	37%	36%	42%	35%	43%	48%	46%	43%	54%	48%	50%	51%	47%	44%	32%	42%	42%	56%	47%	45%	39%	40%	42%	6%
% kan bij buren terecht voor hulp	28%	25%	37%	36%	46%	42%	39%	56%	68%	47%	60%	63%	66%	62%	63%	47%	40%	44%	43%	68%	51%	46%	52%	45%	47%	6%
% (zeer) gehecht aan eigen buurt	54%	61%	44%	52%	54%	74%	55%	79%	84%	60%	75%	85%	83%	81%	79%	56%	48%	59%	60%	75%	62%	52%	64%	60%	62%	6%
% medeverantwoordelijk voor leefbaarheid in de buurt	65%	69%	68%	60%	59%	79%	77%	84%	85%	67%	80%	78%	91%	89%	84%	74%	70%	68%	69%	82%	71%	69%	76%	80%	73%	6%
% actief voor buurtverbetering	12%	21%	15%	19%	17%	14%	19%	34%	33%	19%	26%	27%	35%	32%	32%	26%	16%	18%	17%	33%	19%	18%	20%	23%	21%	6%
beleving buurtproblemen (0 = gunstig en 10 = ongunstig)																										
verloedering	5,4	6,2	4,7	5,5	4,5	4,2	5,5	3,1	2,4	5,7	3,7	2,8	2,5	3,7	2,9	4,3	4,8	4,8	4,3	3,3	5,1	4,9	4,3	3,6	4,4	0,5
sociale overlast	5,7	5,4	3,5	3,2	2,6	2,7	3,6	1,1	0,7	4,2	1,2	1,3	0,6	1,3	0,7	3,2	3,0	3,4	1,6	1,1	1,6	1,8	1,7	0,8	2,4	0,4
overige overlast	5,1	4,6	3,0	2,6	2,2	2,8	3,4	1,4	0,8	3,5	1,6	1,5	1,0	1,7	0,9	2,2	2,5	2,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,3	1,0	2,2	0,3
dreiging (nieuwe definitie)	4,3	3,7	2,7	2,5	1,8	1,3	2,7	0,6	0,5	2,9	0,8	0,7	0,4	0,8	0,3	2,5	2,3	2,8	1,4	0,8	1,2	1,4	1,4	0,8	1,6	0,4
vermogensdelicten	4,6	4,9	4,4	4,6	4,1	3,4	4,4	3,2	3,9	3,9	2,9	4,2	3,1	3,2	2,7	3,8	4,0	4,1	3,7	3,5	3,9	3,2	3,6	4,0	3,9	0,5
verkeersoverlast	4,8	6,3	4,8	4,5	4,4	5,7	5,0	3,6	4,3	5,7	3,7	3,9	3,5	4,8	3,8	4,7	4,5	4,4	3,8	4,9	4,2	4,4	3,6	3,8	4,4	0,4
perspectief op buurtontwikkeling																										
ziet vooruitgang afgelopen jaar	29%	18%	22%	22%	9%	44%	29%	22%	15%	18%	17%	15%	7%	12%	24%	22%	18%	18%	13%	15%	9%	4%	7%	36%	18%	6%
ziet achteruitgang afgelopen jaar	17%	24%	23%	30%	32%	8%	14%	7%	8%	32%	14%	4%	11%	9%	10%	21%	22%	31%	25%	20%	26%	26%	28%	12%	20%	6%
voorspelt vooruitgang	46%	34%	34%	27%	22%	46%	41%	27%	18%	24%	22%	18%	12%	23%	41%	26%	26%	26%	14%	20%	9%	8%	13%	36%	24%	6%
voorspelt achteruitgang	11%	17%	23%	30%	29%	9%	11%	4%	12%	30%	11%	4%	12%	8%	3%	22%	25%	31%	26%	18%	26%	26%	27%	19%	20%	6%
subjectieve veiligheid																										
rapportcijfer veiligheid	6,2	5,8	5,8	5,9	6,3	6,9	6,2	7,5	7,6	6,0	7,1	7,7	6,9	7,2	7,5	6,1	6,1	5,9	6,5	6,8	6,6	6,5	7,0	7,1	6,6	0,2
% onveilig	47%	50%	45%	42%	39%	32%	45%	29%	30%	41%	29%	30%	29%	30%	32%	33%	40%	41%	34%	34%	35%	33%	34%	26%	36%	6%
% onveilig in de buurt	41%	44%	39%	35%	32%	19%	34%	14%	19%	34%	19%	16%	16%	12%	16%	29%	30%	38%	27%	24%	27%	26%	26%	20%	28%	6%

relatief ongunstig ten opzichte van Arnhems gemiddelde relatief gunstig ten opzichte van Arnhems gemiddelde

Bijlage 2: ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid per wijk, 2017

	Centrum	Spijkerkwartier	Arnhemse Broek	Presikhaaf-West	Presikhaaf-Oost	St.Marten/Sonsb.-Zuid	Klarendal	Velperweg e.o.	Alteveer en Cranevelt	Geitenkamp	Monnikenhuizen	Burgem.wijk/Hoogkamp	Schaarsbergen e.o.	Heijenoord/Lombok	Klingelbeek	Malburgen-West	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Vredenburg/Kronenburg	Elden	Elderveld	De Laar	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Arnhem
leefbaarheid woonbuurt																									
rapportcijfer leefbaarheid	6,8	6,6	6,5	6,4	6,9	7,5	6,9	8,0	8,1	6,5	7,8	8,4	7,9	7,8	7,9	6,9	6,7	6,5	7,0	7,6	7,1	7,0	7,2	7,5	7,2
rapportcijfer woonomgeving	7,0	6,8	6,5	6,4	7,1	7,6	7,1	8,0	8,4	6,6	8,0	8,7	8,4	7,9	8,1	7,0	6,9	6,8	7,2	7,6	7,2	7,1	7,2	7,5	7,3
rapportcijfer woning	7,4	7,3	7,2	7,1	7,5	7,8	7,5	8,2	8,3	6,9	8,1	8,6	8,2	7,8	8,5	7,5	7,4	7,3	7,6	8,1	7,5	7,5	8,0	8,4	7,7
rapportcijfer voorzieningen	7,5	7,3	6,5	7,0	6,9	7,4	7,3	7,1	7,2	6,8	6,9	7,8	5,6	7,4	6,8	6,9	7,1	6,9	7,3	6,3	7,4	7,2	6,9	7,5	7,1
sociale kwaliteit woonbuurt																									
kental sociale cohesie	4,7	5,1	5,3	4,9	5,4	6,0	5,6	6,7	6,8	5,3	6,3	6,8	6,5	6,6	6,6	5,6	5,1	5,3	5,4	6,9	5,9	5,6	5,7	5,6	5,7
kental algemene buurtevaluatie	6,7	6,7	6,2	5,9	6,4	7,8	6,8	8,2	8,9	6,0	7,8	8,8	8,3	8,0	8,2	6,3	6,0	6,1	6,7	7,9	7,2	6,7	7,1	7,1	7,1
kental sociale kracht - buurthulp	5,0	5,0	5,6	5,5	5,9	5,8	5,7	6,3	6,4	5,6	6,3	6,6	6,5	6,3	6,4	6,1	5,6	5,7	5,7	6,6	6,2	5,9	5,8	5,8	5,9
beleving buurtproblemen (0 = gunstig en 10 = ongunstig)																									
verloedering	5,4	6,2	4,7	5,5	4,5	4,2	5,5	3,1	2,4	5,7	3,7	2,8	2,5	3,7	2,9	4,3	4,8	4,8	4,3	3,3	5,1	4,9	4,3	3,6	4,4
sociale overlast	5,7	5,4	3,5	3,2	2,6	2,7	3,6	1,1	0,7	4,2	1,2	1,3	0,6	1,3	0,7	3,2	3,0	3,4	1,6	1,1	1,6	1,8	1,7	0,8	2,4
overige overlast	5,1	4,6	3,0	2,6	2,2	2,8	3,4	1,4	0,8	3,5	1,6	1,5	1,0	1,7	0,9	2,2	2,5	2,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,3	1,0	2,2
dreiging (nieuwe definitie)	4,3	3,7	2,7	2,5	1,8	1,3	2,7	0,6	0,5	2,9	0,8	0,7	0,4	0,8	0,3	2,5	2,3	2,8	1,4	0,8	1,2	1,4	1,4	0,8	1,6
vermogensdelicten	4,6	4,9	4,4	4,6	4,1	3,4	4,4	3,2	3,9	3,9	2,9	4,2	3,1	3,2	2,7	3,8	4,0	4,1	3,7	3,5	3,9	3,2	3,6	4,0	3,9
verkeersoverlast	4,8	6,3	4,8	4,5	4,4	5,7	5,0	3,6	4,3	5,7	3,7	3,9	3,5	4,8	3,8	4,7	4,5	4,4	3,8	4,9	4,2	4,4	3,6	3,8	4,4
perspectief op buurtontwikkeling																									
ziet vooruitgang afgelopen jaar	29%	18%	22%	22%	9%	44%	29%	22%	15%	18%	17%	15%	7%	12%	24%	22%	18%	18%	13%	15%	9%	4%	7%	36%	18%
ziet achteruitgang afgelopen jaar	17%	24%	23%	30%	32%	8%	14%	7%	8%	32%	14%	4%	11%	9%	10%	21%	22%	31%	25%	20%	26%	26%	28%	12%	20%
voorspelt vooruitgang	46%	34%	34%	27%	22%	46%	41%	27%	18%	24%	22%	18%	12%	23%	41%	26%	26%	26%	14%	20%	9%	8%	13%	36%	24%
voorspelt achteruitgang	11%	17%	23%	30%	29%	9%	11%	4%	12%	30%	11%	4%	12%	8%	3%	22%	25%	31%	26%	18%	26%	26%	27%	19%	20%
subjectieve veiligheid																									
rapportcijfer veiligheid	6,2	5,8	5,8	5,9	6,3	6,9	6,2	7,5	7,6	6,0	7,1	7,7	6,9	7,2	7,5	6,1	6,1	5,9	6,5	6,8	6,6	6,5	7,0	7,1	6,6
% onveilig	47%	50%	45%	42%	39%	32%	45%	29%	30%	41%	29%	30%	29%	30%	32%	33%	40%	41%	34%	34%	35%	33%	34%	26%	36%
% onveilig in de buurt	41%	44%	39%	35%	32%	19%	34%	14%	19%	34%	19%	16%	16%	12%	16%	29%	30%	38%	27%	24%	27%	26%	26%	20%	28%

relatief ongunstig ten opzichte van 2015 — relatief gunstig ten opzichte van 2015

3

BIJLAGE

Onderzoeksverantwoording

Bijlage 3. Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is door de gemeente Arnhem een aselecte steekproef getrokken van 14.000 inwoners[14] uit de Basis Registratie Personen (BRP). Per adres is er maximaal één persoon geselecteerd. De steekproefomvang is zo gekozen dat er per wijk voldoende deelnemers zijn voor het doen van betrouwbare uitspraken op wijkniveau.

De geselecteerde inwoners kregen medio september 2017 een brief thuis met een persoonlijke uitnodiging voor deelname aan het onderzoek en konden vervolgens tot en met eind november online de vragenlijst invullen. Bij de uitnodiging zat een antwoordkaart waarmee men een schriftelijke vragenlijst kon aanvragen. Aan niet-deelnemers is tweemaal een herinnering per post gestuurd (na 2 en na 4 weken), éénmaal met een herinneringsbrief en éénmaal met een herinneringskaart. Vanaf 30 oktober zijn niet-deelnemers ook telefonisch benaderd om alsnog mee te doen aan het onderzoek.

Van de deelnemers heeft 83 procent de vragenlijst online ingevuld, 7 procent schriftelijk en 10 procent telefonisch.

Berekening van de cijfers

In dit rapport worden de resultaten voornamelijk op drie wijzen gepresenteerd:

- Een deel van de resultaten wordt gepresenteerd in de vorm van percentages, bijvoorbeeld het percentage personen dat ergens tevreden over is. Bij de berekening van de percentages zijn de 'weigert'- en 'weet niet', *niet* buiten beschouwing gelaten.
- In dit rapport wordt veel gebruik gemaakt van zogenoemde kentallen. Dit zijn cijfermatige samenvattingen van meerdere met elkaar samenhangende vragen die met een antwoordschaal worden beantwoord (bv. 'helemaal mee eens' tot 'helemaal mee oneens'). De antwoorden krijgen een waarde en vervolgens wordt het kental berekend als een schaal van 0 tot 10. Bij de berekening van de schaalscores zijn de 'weigert'- en 'weet niet'-antwoorden, *wel* buiten beschouwing gelaten.
- Het rapport bevat ook rapportcijfers. Hier zijn deelnemers gevraagd om een cijfer van 1 tot 10 te geven over een onderwerp, bv. 'veiligheid'. Bij de berekening van het gemiddelde rapportcijfer zijn de 'weigert'- en 'weet niet'-antwoorden, *wel* buiten beschouwing gelaten.

Rapporteren van verschillen

Er worden meerdere vergelijkingen gemaakt in dit rapport, de toets die gebruikt is om te bepalen of er sprake is van een verschil dat beschreven moet worden verschilt per type vergelijking.

- Arnhem 2017 t.o.v. 2015: ontwikkelingen in het stedelijk gemiddelde zijn getoetst op significantie. Op basis van de statistiek is het minimaal 95% zeker dat een verschil niet te wijten is aan toeval.
- Wijken t.o.v. Arnhem: verschillen tussen de wijken en het stedelijk gemiddelde zijn getoetst met vastgestelde marges (zie bijlage 2) die in de buurt komen van standaard afwijkingen. Dit is geen statistische toets.
- Wijken 2017 t.o.v. 2015: ontwikkelingen op wijkniveau zijn getoetst op significantie.
- Arnhem t.o.v. HEBANG, GS, Nederland: verschillen zijn getoetst met vastgestelde marges. Meer dan 0,1 verschil bij rapportcijfers en kentallen, meer dan 1 procentpunt verschil bij percentages. Dit is geen statistische toets.

---

[14] *Het betreft inwoners van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens. Dit is exclusief inwoners die verblijven in instellingen, inrichtingen en tehuizen.*

4

BIJLAGE

Vragenlijst

Bijlage 4. Vragenlijst

Voor u gaat invullen...

Bedankt dat u wilt meewerken aan het onderzoek Leefbaarheid en Veiligheid in uw buurt. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 20 minuten.

Als u de enquête alsnog digitaal wilt invullen:

U heeft een schriftelijke enquête aangevraagd. Als u de enquête alsnog digitaal wilt invullen, kan dat met de inlogcode die in de brief staat die u eerder ontvangen heeft. U hoeft deze schriftelijke enquête dan niet in te vullen.

Wie vult de enquête in?

De vragenlijst mag alleen worden ingevuld door diegene aan wie de brief is gericht. U beantwoordt de vragen vanuit uw eigen persoonlijke ervaring. Er zijn geen 'goede' of 'foute' antwoorden. Het gaat om uw mening.

Aanwijzingen voor het invullen van de vragenlijst:

- Bij de meeste vragen in deze vragenlijst kunt u slechts voor één antwoord kiezen. U kunt het hokje van uw keuze aankruisen. Bij enkele vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de vraag aangegeven. U kunt hier dus meer dan één hokje aankruisen.

- Als u twijfelt over een antwoord, probeer dan toch de antwoordmogelijkheid te kiezen die het beste bij uw situatie of mening past.

- U kunt antwoorden door het vakje voor het door u gekozen antwoord aan te kruisen of door het antwoord in de aangegeven ruimte in te vullen. Bijvoorbeeld:

  Beschikt u over een auto?

  ☒ ja

  ☐ nee

- Heeft u zich vergist? U kunt een antwoord verbeteren door het foute vakje helemaal zwart te maken en vervolgens in het vakje van het goede antwoord een kruisje zetten. Bijvoorbeeld:

  Beschikt u over een auto?

  ☒ ja juiste antwoord

  ■ nee onjuiste antwoord

- Bij sommige vragen staat een tekstkader waarin u uw antwoord kunt opschrijven. Wilt u uw antwoord binnen dit tekstkader invullen? Wilt u zo duidelijk mogelijk en met BLOKLETTERS schrijven?

- Het is belangrijk dat u alle vragen invult. Als u een antwoord aankruist waar achter staat: '→ ga verder naar vraag …' dan mag u de tussenliggende vragen overslaan.

- Wij vragen u de enquête met zwarte of blauwe pen in te vullen en hokjes duidelijk aan te kruisen.

- Heeft u vragen over of problemen met het invullen van de enquête, dan kunt u contact opnemen met de helpdesk van I&O Research via telefoonnummer 0800-405 06 02 (gratis) of per mail helpdesk@ioresearch.nl.

Als u klaar bent met invullen:

Na het invullen kunt u de enquête terugsturen met de bijgevoegde antwoordenvelop. Een postzegel plakken is niet nodig.

Hartelijk dank voor uw medewerking en veel succes met het invullen!

LEEFBAARHEID WOONBUURT

We beginnen met een aantal uitspraken over de buurt waarin u woont.

1 **Kunt u voor elke uitspraak aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?**
Als u het niet weet, kunt u dat ook aangeven.

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
In de buurt zijn de wegen, paden en pleintjes goed onderhouden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn perken, plantsoenen en parken goed onderhouden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt is het buiten goed verlicht.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn goede speelplekken voor kinderen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn goede voorzieningen voor jongeren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor ouderen (55+).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor gezondheidszorg.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor basisonderwijs.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende winkels voor dagelijkse boodschappen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende groenvoorzieningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn weinig onveilige plekken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende parkeermogelijkheden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor afvalinzameling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LEEFBAARHEID WOONBUURT

2 **Kunt u ook voor de volgende uitspraken over de buurt waarin u woont aangeven in hoeverre u het hier eens of oneens mee bent?**

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
De mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mensen in de buurt gaan op een prettige manier met elkaar om.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mensen in deze buurt blijven hier graag wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als je in deze buurt woont, heb je het goed getroffen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is vervelend om in deze buurt te wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In deze buurt letten mensen op elkaar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan goed bij buurtbewoners terecht voor hulp, steun of informatie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geef zelf hulp, steun of informatie aan buurtbewoners.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3 **Hoe prettig vindt u de buurt waarin u woont?**

- ☐ zeer prettig
- ☐ prettig
- ☐ onprettig
- ☐ zeer onprettig
- ☐ weet niet / geen mening

4 **Bent u het afgelopen jaar actief geweest in uw buurt ?**

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 5**
- ☐ weet niet / geen mening → **ga verder naar vraag 5**

4a **Wat heeft u het afgelopen jaar gedaan in uw buurt?**

5 **Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?**

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ weet niet / geen mening

LEEFBAARHEID WOONBUURT

6 **Vindt u dat de buurt waarin u woont het afgelopen jaar vooruit of achteruit is gegaan?**

- ☐ vooruit
- ☐ achteruit → **ga verder naar vraag 7b**
- ☐ gelijk gebleven → **ga verder naar vraag 8**
- ☐ weet niet / geen mening → **ga verder naar vraag 8**

7a **Waaruit blijkt dat uw buurt <u>vooruit</u> is gegaan?**

7b **Waaruit blijkt dat uw buurt <u>achteruit</u> is gegaan?**

8 **Denkt u dat de buurt waarin u woont de <u>komende jaren</u> vooruit of achteruit zal gaan?**

- ☐ vooruit
- ☐ achteruit
- ☐ gelijk
- ☐ weet niet / geen mening

9 **Hoe gehecht bent u aan uw buurt?**

- ☐ zeer gehecht
- ☐ gehecht
- ☐ niet gehecht
- ☐ helemaal niet gehecht
- ☐ weet niet / geen mening

10 **Er is u een aantal vragen gesteld over de buurt waarin u woont. Kunt u voor een aantal zaken met een rapportcijfer een beoordeling geven?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
uw woonomgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de leefbaarheid in uw buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de veiligheid in uw buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
uw woning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de voorzieningen in uw buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11 **Hoe waardeert u de wijze waarop de gemeente Arnhem inwoners betrekt en de samenwerking zoekt? Welk rapportcijfer geeft u?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
rapportcijfer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LEEFBAARHEID WOONBUURT

De gemeente wil bewoners meer invloed geven op keuzes van wat er in de wijk moet gebeuren. ambtenaren gaan meer vanuit de wijk werken. De gemeente geeft bewoners meer mogelijkheden dingen zelf op te pakken.

12 **Hoe kijkt u aan tegen de verschillende onderdelen in deze werkwijze?**

	zeer positief	positief	neutraal	negatief	zeer negatief	weet niet / geen mening
ambtenaren werken vanuit de wijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
meer invloed voor bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bewoners krijgen meer verantwoordelijkheid om dingen zelf op te pakken	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13 **Als de gemeente meer overlaat aan inwoners, heeft dat volgens u dan een positief of negatief effect op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving?**

☐ zeer positief
☐ positief
☐ neutraal
☐ negatief
☐ zeer negatief
☐ weet niet / geen mening

De volgende vragen gaan over hoe de gemeente de leefbaarheid en veiligheid aanpakt.

14 **Kunt u voor de volgende uitspraken over het functioneren van de gemeente aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?**

Als u het niet weet of geen mening heeft, kunt u dat ook aangeven.

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente betrekt de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente is bereikbaar voor meldingen en klachten over de leefbaarheid en de overlast in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente reageert op meldingen en klachten over leefbaarheid en overlast in de buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BELEVING BUURTPROBLEMEN

De volgende vraag gaat over vervelende voorvallen die in uw buurt KUNNEN voorkomen.

1 **Kunt u voor elk voorval/misdrijf/ aangeven of dit naar uw eigen idee vaak, soms of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?**

	komt vaak voor	komt soms voor	komt (bijna) nooit voor	weet niet / geen mening
fietsendiefstal	☐	☐	☐	☐
diefstal uit auto's	☐	☐	☐	☐
beschadiging of vernieling aan auto's en diefstal vanaf auto's, bijvoorbeeld wieldoppen etc.	☐	☐	☐	☐
bedreiging	☐	☐	☐	☐
bekladding van muren en/of gebouwen	☐	☐	☐	☐
overlast van groepen jongeren	☐	☐	☐	☐
dronken mensen op straat	☐	☐	☐	☐
mensen die op straat worden lastig gevallen	☐	☐	☐	☐
rommel op straat	☐	☐	☐	☐
hondenpoep	☐	☐	☐	☐
vernieling van straatmeubilair (zoals bankjes of bushokjes)	☐	☐	☐	☐
inbraak in woningen	☐	☐	☐	☐
geweldsdelicten	☐	☐	☐	☐
drugsoverlast	☐	☐	☐	☐
overlast door omwonenden	☐	☐	☐	☐
agressief verkeersgedrag	☐	☐	☐	☐
geluidsoverlast door verkeer	☐	☐	☐	☐
andere vormen van geluidsoverlast	☐	☐	☐	☐
te hard rijden	☐	☐	☐	☐
parkeeroverlast	☐	☐	☐	☐
straatroof	☐	☐	☐	☐
overlast door zwervers/daklozen	☐	☐	☐	☐
overlast door horecagelegenheden	☐	☐	☐	☐
vrouwen en meisjes die op straat worden nagefloten, nageroepen, of op een andere manier ongewenst aandacht krijgen.	☐	☐	☐	☐
jeugdcriminaliteit	☐	☐	☐	☐
huiselijk geweld	☐	☐	☐	☐
prostitutie-overlast	☐	☐	☐	☐
burenruzies	☐	☐	☐	☐
overlast door verwarde personen	☐	☐	☐	☐

2 **Wat zijn volgens u de TWEE belangrijkste problemen in uw buurt, waarvan u vindt dat die met voorrang moeten worden aangepakt?**

1.	
2.	

BELEVING VEILIGHEID

De volgende vragen gaan over uw gevoel van (on)veiligheid.

1 **Voelt u zich wel eens onveilig?**

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 3**
- ☐ weet niet → **ga verder naar vraag 3**

2 **Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig?**

☐ vaak ☐ soms ☐ zelden ☐ weet niet

3 **Voelt u zich wel eens onveilig <u>in uw eigen buurt?</u>**

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 5**
- ☐ weet niet → **ga verder naar vraag 5**

4 **Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig <u>in uw eigen buurt</u>?**

☐ vaak ☐ soms ☐ zelden ☐ weet niet

Er volgt nu een aantal situaties/plaatsen in uw eigen gemeente.

5 **Kunt u van elk van deze situaties/plaatsen aangeven of u zich daar wel eens onveilig voelt?**
Als u nooit komt op de genoemde plekken, kunt u aangeven dat die vraag op u niet van toepassing is.

	vaak	soms	(bijna) nooit	weet niet / geen mening	niet van toepassing
rondom uitgaansgelegenheden	☐	☐	☐	☐	☐
op plekken waar groepen jongeren rondhangen	☐	☐	☐	☐	☐
in het centrum van mijn gemeente	☐	☐	☐	☐	☐

6 **Komt het wel eens voor dat u:**

	vaak	soms	(bijna) nooit	weet niet / geen mening	niet van toepassing
's avonds of 's nachts niet opendoet, omdat u het niet veilig vindt?	☐	☐	☐	☐	☐
in uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden?	☐	☐	☐	☐	☐
uw kind(eren) niet toestaat ergens naar toe te gaan omdat u het niet veilig vindt?	☐	☐	☐	☐	☐
zich onveilig voelt als u 's avonds bij u in de buurt over straat loopt?	☐	☐	☐	☐	☐
zich niet op uw gemak voelt als u 's avonds alleen thuis bent?	☐	☐	☐	☐	☐

7 **Kunt u ook voor de volgende uitspraken aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?**

	helemaal mee eens	mee eens	neutraal	niet mee eens	helemaal niet mee eens	weet niet / geen mening
Ik voel me veiliger op straat door de aanwezigheid van cameratoezicht.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veiliger op straat door de aanwezigheid van toezichthouders/handhavers.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

AANGIFTEBEREIDHEID

Nu volgen een aantal vragen over uw bereidheid om aangifte te doen bij de politie bij verschillende delicten. Het gaat er om of u eventueel aangifte of melding zou doen bij de politie als een bepaalde situatie zich zou voordoen.

1 **Stel, u bent slachtoffer van een delict, stelt u de politie daarvan op de hoogte door melding of aangifte?**

	zeker wel	waarschijnlijk wel	misschien	waarschijnlijk niet	zeker niet	weet niet / geen mening
poging tot woninginbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
woninginbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fietsendiefstal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
autodiefstal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
diefstal uit auto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
zakkenrollerij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
straatroof	☐	☐	☐	☐	☐	☐
seksuele intimidatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
discriminatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bedreiging	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mishandeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De gemeente Arnhem wil graag dat zoveel mogelijk Arnhemmers mee (kunnen) doen in de samenleving. Dat is goed voor de leefbaarheid van de wijk. In de volgende vragenblokken willen we u een aantal vragen stellen die hiermee samenhangen bijvoorbeeld op het gebied van sport, cultuur, activiteiten als vrijwilliger en contacten in de buurt.

SPORT

De gemeente wil graag dat zoveel mogelijk mensen sporten. De volgende vragen gaan over sport.

1 **Doet u op een of andere manier aan sport?**

☐ ja

☐ nee → **ga verder naar vraag 6**

2 **Hoeveel keer heeft u in het afgelopen jaar <u>gemiddeld per maand</u> gesport?**
U mag dit schatten, als u het niet exact weet.

☐ minder dan één keer per maand

☐ vijf tot tien keer per maand

☐ één tot vijf keer per maand

☐ tien keer of vaker per maand

3 **In welk verband sport u?**

	ja	nee	weet niet / geen mening
bij een sportvereniging	☐	☐	☐
bij een commerciële aanbieder	☐	☐	☐
anders	☐	☐	☐

4 **Waar sport u <u>meestal</u>?**

☐ in de eigen buurt
☐ elders in Arnhem
☐ elders in de wijk
☐ buiten Arnhem

5 **Van welke voorziening maakt u <u>vaak</u> gebruik bij het sporten?** *Meerdere antwoorden mogelijk.*

☐ officiële <u>binnen</u>sportaccommodatie
zoals sporthal, gymnastieklokaal, fitnesscentrum/ sportschool, overdekt of combi-zwembad, ijshal/ijsbaan (binnen), tennisbaan (binnen), klimhal, karthal etc.

☐ officiële <u>buiten</u>sportaccommodatie
zoals voetbalveld, hockeyveld, tennisbaan (buiten), openluchtzwembad, ijsbaan (buiten/halfoverdekt), manege etc.

☐ sportvoorziening in de openbare ruimte
zoals halfpipe, basketbalpleintje, trapveldje/voetbalkooi (met goals) etc.

☐ andersoortige voorziening
zoals park, bos, rivier, plas, openbare weg, buurthuis, wijkcentrum, café, huis/tuin etc.

6 **Beweegt u minstens 150 minuten per week matig intensief, verspreid over diverse dagen?**
Toelichting: u mag de beweging optellen (bijvoorbeeld 10x per week 15 min). Matig intensief is bijvoorbeeld wandelen of fietsen met een iets verhoogde hartslag of versnelde ademhaling. Als u intensief sport (bijvoorbeeld voetballen, tennis of andere sporten) of werk heeft met veel lichamelijke inspanning (bijvoorbeeld bouwvakker of hovenier) dan kunt u deze vraag ook met "ja" beantwoorden.

☐ ja
☐ nee

7 **Doet u op zijn minst 2x per week spier- en botversterkende activiteiten?**
Toelichting: dat kan thuis, denk dan aan traplopen, knie- en armbuigingen maken of herhaald opstaan uit een stoel zonder de handen te gebruiken. Maar het kan ook bij een sportvereniging of fitnesscentrum.

☐ ja
☐ nee

8 **Welk rapportcijfer geeft u voor het sportaanbod in Arnhem?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
rapportcijfer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CULTUUR

De gemeente wil bewoners de mogelijkheid geven om mee te doen aan kunst- en culturele activiteiten zoals het meedoen aan enige vorm van creativiteit en bezoek aan concerten. De volgende vragen gaan over kunst en cultuur.

1 **Kunt u aangeven hoe vaak u de afgelopen 12 maanden in uw vrije tijd kunstzinnige activiteiten heeft beoefend?**

	nooit	minder dan 1 keer per maand	(vrijwel) maandelijks	(vrijwel) wekelijks	weet niet
beeldende kunst (tekenen, schilderen, beeldhouwen, boetseren, werken met textiel, pottenbakken etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
kunstzinnige vorming (zingen, muziek, theater, dans etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

1b **Waar beoefent u kunstzinnige activiteiten?** *Meerdere antwoorden mogelijk*. *Toelichting: het gaat om kunstzinnige activiteiten zoals bedoeld in vraag 1*

- ☐ thuis
- ☐ in de eigen buurt
- ☐ elders in de wijk
- ☐ elders in Arnhem
- ☐ buiten Arnhem
- ☐ niet van toepassing

2 **Hoe vaak heeft u de afgelopen 12 maanden een voorstelling, concert en/of museum bezocht?**

	totaal aantal bezoeken	waarvan bezoeken in Arnhem	waarvan bezoeken in de eigen wijk
bezoek aan voorstellingen, concerten, uitvoeringen of bijeenkomsten op het gebied van cultuur	☐☐☐	☐☐☐	☐☐☐
bezoek aan musea en galeries	☐☐☐	☐☐☐	☐☐☐

3 **Welk rapportcijfer geeft u voor het culturele aanbod in Arnhem?**
Met een 1 geeft u aan dat u heel erg ontevreden bent, met een 10 geeft u aan dat u heel erg tevreden bent.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet / geen mening
rapportcijfer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

De gemeente Arnhem wil graag dat zoveel mogelijk inwoners mee (kunnen) doen in de Arnhemse samenleving. De gemeente ondersteunt waar nodig. Om dit goed te kunnen doen, willen we een aantal vragen stellen.

1 **Bent u op de één of andere manier actief als <u>vrijwilliger?</u>**
Toelichting: Geeft u bijvoorbeeld regelmatig hulp aan buren, zieken of ouderen, of heeft u een functie in een sportclub, vereniging, kerk, moskee, buurthuis of politieke partij of doet u misschien iets voor school?

- ☐ ja
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 2**

1b **Waar bent u actief als vrijwilliger?** *Meerdere antwoorden mogelijk*.

- ☐ in de eigen buurt
- ☐ elders in de wijk
- ☐ elders in Arnhem
- ☐ buiten Arnhem

2 **Hoe vaak bent u actief in verenigingsverband (bijvoorbeeld sporten bij een sportclub, deelname aan activiteiten bij vereniging, kerk, moskee, buurthuis of politieke partij)?**

- ☐ (vrijwel) dagelijks
- ☐ wekelijks
- ☐ een paar keer per maand
- ☐ één keer per maand of minder
- ☐ (vrijwel) nooit

3 **Geeft u momenteel mantelzorg of heeft u de afgelopen 12 maanden mantelzorg gegeven?**
Toelichting: mantelzorg is onbetaalde zorg die u geeft aan iemand uit uw omgeving – zoals uw partner, ouders, kinderen, buren of vrienden – die voor langere tijd hulpbehoevend is.

- ☐ ja, ik geef die mantelzorg nu nog
- ☐ ja, maar ik geef die mantelzorg nu niet meer → **ga verder naar vraag 5**
- ☐ nee → **ga verder naar vraag 5**

4 **Hoeveel uur mantelzorg geeft u momenteel gemiddeld per week?**

☐☐☐ uur per week

- ☐ incidenteel (niet elke week)

5 **Vindt u in het algemeen dat u voldoende contacten met andere mensen heeft, d.w.z. buiten werk, school of eigen huishouden?**

- ☐ ja, zeker
- ☐ ja, maar ik zou wel meer willen
- ☐ nee, ik vind dat ik te weinig contacten heb

Er volgen nu enkele uitspraken.

6 **Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?**

	helemaal mee eens	mee eens	min of meer	niet mee eens	helemaal niet mee eens
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ervaar een leegte om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn genoeg mensen op wie ik, in geval van narigheid, kan terugvallen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik mis gezelligheid om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik mis mensen om mij heen.	☐	☐	☐	☐	☐
Vaak voel ik me in de steek gelaten.	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.	☐	☐	☐	☐	☐

WELZIJN EN ZORG

De gemeente heeft er sinds 2015 taken bij gekregen op het gebied van zorg en welzijn. Om hier goed op in te kunnen spelen wil de gemeente inzicht hebben in de gezondheidssituatie en de behoefte aan ondersteuning van u. De volgende vragen gaan hierover.

1 Hoe schat u de volgende aspecten op dit moment in?

	uitstekend	goed	matig	slecht	weet niet
uw lichamelijke gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐
uw geestelijke gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐
uw zelfredzaamheid binnenshuis (bijv. uw situatie thuis zoals het voeren van uw huishouden, administratie doen)	☐	☐	☐	☐	☐
uw zelfredzaamheid buitenshuis (bijv. deelname aan activiteiten, bezoek brengen aan instellingen/vrienden)	☐	☐	☐	☐	☐

2 Heeft u één of meerdere langdurige ziekten, aandoeningen of handicaps of andere beperkingen?

☐ ja
☐ nee → **ga verder naar vraag 4**
☐ weet niet/wil ik niet zeggen → **ga verder naar vraag 4**

3 Belemmert uw gezondheid u bij uw dagelijks functioneren?

☐ ja, sterk
☐ ja, een beetje
☐ nee
☐ weet ik niet

4 Krijgt u hulp of ondersteuning? Zo ja, van wie? *Meerdere antwoorden mogelijk.*

☐ ja, van buren
☐ ja, van kinderen, familie en/of bekenden uit eigen kring
☐ ja, ik koop zelf hulp in (particulier)
☐ ja, van een vrijwilliger
☐ ja, van een thuiszorginstelling
☐ ja, anders namelijk: _____
☐ nee
☐ weet ik niet

5 Heeft u de afgelopen 12 maanden moeite gehad om van het inkomen van uw huishouden rond te komen?

☐ nee, geen enkele moeite
☐ nee, geen moeite, maar ik moet wel letten op mijn uitgaven
☐ weet niet / wil niet zeggen
☐ ja, enige moeite
☐ ja, grote moeite

ACHTERGRONDVRAGEN

Tot slot willen wij u enkele vragen stellen over uw persoonlijke omstandigheden.

Deze gegevens worden net als de andere gegevens anoniem verwerkt. Ze worden alleen gebruikt om eventuele verschillen tussen groepen Arnhemmers te laten zien.

1 Bent u ...?

- ☐ man
- ☐ vrouw
- ☐ anders / wil niet zeggen

2 Wat is uw leeftijd?

☐☐☐ jaar

3 Wat is uw gezinssituatie?

- ☐ ik woon alleen (alleenstaand)
- ☐ ik woon alleen met kind(eren) (alleenstaande ouder met thuiswonende kinderen)
- ☐ ik ben gehuwd/samenwonend zonder kind(eren) of met uitwonende kinderen
- ☐ ik ben gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen
- ☐ ik woon bij mijn ouder(s), verzorger(s)
- ☐ anders, namelijk: _____
- ☐ onbekend / wil ik niet zeggen

4 Wat is uw hoogst genoten schoolopleiding, die u met een diploma heeft afgerond?

- ☐ geen opleiding
- ☐ basisonderwijs (lagere school)
- ☐ LBO (bv LTS, LEAO, huishoudschool), VMBO-BL of KL
- ☐ VMBO-TL of GL, MAVO (MULO)
- ☐ HAVO/VWO (HBS, MULO-B)
- ☐ MBO (bv. MTS, MEAO, UTS)
- ☐ HBO (bv. HTS, HEAO, Sociale Academie, Kweekschool, PABO, HAS)
- ☐ wetenschappelijk onderwijs (universiteit)
- ☐ wil ik niet zeggen

5 Hoeveel bedraagt het netto maandinkomen van uw huishouden (inclusief vakantiegeld en exclusief kinderbijslag)?

- ☐ minder dan €1.100 per maand
- ☐ €1.100 tot €1.500 per maand
- ☐ €1.500 tot €2.100 per maand
- ☐ €2.100 tot €3.500 per maand
- ☐ €3.500 per maand of meer
- ☐ weet ik niet
- ☐ wil ik niet zeggen

6 Heeft u betaald werk voor 12 uur per week of meer?

☐ ja ☐ nee ☐ weet niet

7 **Wat is uw hoofdbezigheid overdag?**

- ☐ werkend met betaald werk of als zelfstandige werkzaam
- ☐ werkloos
- ☐ vrijwilliger
- ☐ arbeidsongeschikt
- ☐ scholier of studerende
- ☐ huisvader of huisman / huismoeder of huisvrouw (zonder betaald werk)
- ☐ gepensioneerd of met de VUT
- ☐ geen van deze
- ☐ wil ik niet zeggen

8 **Woont u in een koopwoning of in een huurwoning?**

☐ koopwoning ☐ huurwoning ☐ overig/onbekend

9 **Wat is uw postcode?** *Zo weten wij in welk gedeelte van Arnhem u woont.*

☐☐☐☐ ☐☐ *bv. 1234 AB*

INTERNETPANEL

1 **De afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente Arnhem kent een internetpanel (digipanel) waarbij we de mening van de Arnhemse bevolking over actuele onderwerpen peilen. Enkele keren per jaar krijgt u per e-mail een korte vragenlijst toegezonden. Als u belangstelling heeft om hieraan mee te werken, kunt u hieronder (geheel vrijblijvend) uw e-mailadres opgeven. U ontvangt dan een e-mail met een uitnodiging om aan dit internetpanel (digipanel) deel te nemen. Als u al lid bent van het internetpanel of geen belangstelling heeft kunt u dit ook aangeven. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw belangstelling.**

- ☐ ik ben al lid van het internetpanel
- ☐ nee, ik heb geen belangstelling voor het internetpanel
- ☐ ja, ik wil lid worden van het internetpanel. Mijn emailadres is:

1b **Wilt u hier ter controle nogmaals uw e-mailadres invullen?**

TOT SLOT

1 **Wilt u naar aanleiding van deze enquête nog iets opmerken?**

WIJ DANKEN U HARTELIJK VOOR HET INVULLEN VAN DEZE VRAGENLIJST

GEMEENTE Arnhem

Aan de leden van de raad

Datum	: 8 mei 2018
Zaaknummer	: 248288
Contactpersoon	: Arndt Stroink
Telefoonnummer	: 026 377 32 46

Onderwerp: Beantwoording schriftelijke vragen inzake Veiligheid algemeen

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid G.E. Elfrink van de fractie SP heeft bij brief, ingekomen 11 april 2018, schriftelijk vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over Veiligheid algemeen.

Onderstaand vindt u de integrale tekst van de vragen:

Geachte burgemeester,

In alle steden is veiligheid en openbare orde een belangrijk onderwerp. Zo ook in Arnhem. Enige jaren geleden is de ambitie uitgesproken om als Arnhem uit de top 10 van onveiligste steden in Nederland te geraken. Dit is helaas niet gelukt. Inmiddels zijn we de top 5 binnengetreden. (AD misdaad monitor 2017)

Uit de laatste monitor veiligheid en leefbaarheid (2015) die in opdracht van de gemeente Arnhem werd uitgevoerd, blijkt dat een derde van de Arnhemmers zich wel eens onveilig voelt. Een kwart van de Arnhemmers voelt zich zelfs wel eens onveilig in de eigen buurt. Wijken als het Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek, Presikhaaf-West, Klarendal, Geitenkamp en Malburgen-West scoren beduidend slechter als het gaat om verloedering, sociale overlast en dreiging. Ook hier doet de tweedeling zich gelden. Kortom: wat de SP betreft is er werk aan de winkel op het gebied van veiligheid.

Daar staat de SP niet alleen in. Bij het opstellen van de profielschets voor de zoektocht naar een nieuwe burgemeester, was openbare orde en veiligheid een belangrijk onderwerp. De gemeenteraad stelde:

de burgemeester…
... is koersbepalend als portefeuillehouder Openbare Orde en Veiligheid
Als het gaat om openbare orde en veiligheid heeft onze stad een grootstedelijk risicoprofiel. De burgemeester vervult een belangrijke rol in de veiligheid van de regio. U bent voorzitter van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en voorzitter van het Districtelijk Veiligheidsoverleg (DVo). Dat betekent dat wij op dit thema veel van u vragen. Wij zoeken een burgemeester met een heldere visie en een proactieve houding om in het veiligheidsdomein koersbepalend te zijn. Dat vraagt van u visie op veiligheid in de brede zin, met aandacht voor zowel repressie als preventie.

Tot op heden heeft de gemeenteraad nog geen visie op de veiligheid van u mogen ontvangen. Daarnaast zijn wij in nog afwachting van het verschijnen van de editie 2017 van de monitor veiligheid en leefbaarheid in Arnhem. Wij kijken uit naar deze monitor omdat het een goed beeld geeft van de ontwikkeling van de veiligheid in onze stad.

De fractie van de SP stelt de volgende vragen:

1. Wanneer wordt de monitor veiligheid en leefbaarheid 2017 aan de gemeenteraad aangeboden?
2. Wanneer kunnen wij uw visie en uw koers op de openbare orde en de veiligheid verwachten? Kunt u dat toelichten?
3. Hoe gaat u tot een visie en een koers komen? Kunt u dat toelichten?
4. Gaat u de agenten op straat, de wijkagenten betrekken bij uw visie en het bepalen van uw koers? Kunt u dat toelichten?
5. Bent u met de SP fractie van mening dat elke Arnhemmer zich veilig zou moeten kunnen voelen in de eigen buurt. Kunt u dat toelichten?
6. Bent u met de SP fractie van mening dat de werkdruk voor politieagenten in Arnhem te hoog is? Kunt u dat toelichten?
7. Welke onderwerpen gaan een plek krijgen in uw visie en koers en hoe prioriteert u deze onderwerpen?

Ter beantwoording van deze vragen deel ik u het volgende mee:

1. **Wanneer wordt de monitor veiligheid en leefbaarheid 2017 aan de gemeenteraad aangeboden?**
   De monitor veiligheid en leefbaarheid 2017 is op 1 mei 2018 aan uw raad aangeboden.

2. **Wanneer kunnen wij uw visie en uw koers op de openbare orde en de veiligheid verwachten? Kunt u dat toelichten?**
   Momenteel wordt gewerkt aan de Kadernota Veiligheid, die nog voor deze zomer aan uw raad zal worden aangeboden. Deze nota dient te worden vastgesteld door uw raad en zal de richting bepalen voor de inspanningen die de gemeente met haar partners zal verrichten voor de komende 5 jaar.

3. **Hoe gaat u tot een visie en een koers komen? Kunt u dat toelichten?**
   De visie en koers worden door verschillende aspecten bepaald. Zo zijn daar de feitelijke cijfers op het gebied van veiligheid, de beleving van de inwoners, de ervaring van politie, openbaar ministerie en welzijnsorganisaties. Bij bezoeken aan organisaties en wijken wordt kennis en ervaring opgedaan van wat er leeft op veiligheidsgebied bij bewoners. De bijdrage van professionals, ondernemers, inwoners en de inbreng van uw gemeenteraad zijn medebepalend voor de in te zetten koers.

4. Gaat u de agenten op straat, de wijkagenten betrekken bij uw visie en het bepalen van uw koers? Kunt u dat toelichten?
De politie levert al dagelijks een bijdrage in mijn visie op veiligheid. Door die dagelijkse contacten met de politie is er bij de professionals en de lokale driehoek een continu actueel beeld van de veiligheid.

5. Bent u met de SP fractie van mening dat elke Arnhemmer zich veilig zou moeten kunnen voelen in de eigen buurt. Kunt u dat toelichten?
Uiteraard moet elke burger in Arnhem zich veilig voelen in zijn eigen wijk, zijn eigen stad. Veiligheid is de basis; de grond onder onze voeten. Alleen dan kunnen we zijn wie we willen zijn, hebben we de kans om ons leven vorm te geven door te studeren, ondernemen en te werken.

6. Bent u met de SP fractie van mening dat de werkdruk voor politieagenten in Arnhem te hoog is? Kunt u dat toelichten?
De inzet van de politie is continu onderwerp van overleg in de lokale driehoek. Er is sprake van een krapte in de formatie, mede doordat er veel aspiranten werkzaam zijn in Arnhem die in de sterkte van de politie volledig worden meegerekend. Aspiranten moeten de mogelijkheid hebben om zich het vak eigen te maken en dienen daarmee niet als volledig inzetbaar te worden beschouwd. Hierover vinden thans gesprekken plaats met de minister. Daarnaast blijkt dat vooral de fraude via internet (bv Marktplaats) een groot beslag legt op de opsporingscapaciteit, alsmede de veiligheid rond evenementen, waar de huidige politiecapaciteit niet op is berekend. Daarmee staat de politieleiding en de lokale driehoek voor lastige dilemma's aangezien er keuzes moeten worden gemaakt in de prioriteitstelling.

7. Welke onderwerpen gaan een plek krijgen in uw visie en koers en hoe prioriteert u deze onderwerpen?
Zoals eerder aangegeven zal ik nog voor de zomer in een brief uw gemeenteraad inzicht geven in de koers die is ingezet. De prioriteiten worden mede bepaald door uw gemeenteraad door middel van de Kadernota Veiligheid. Ik hoop dan ook bij de behandeling van deze Kadernota uw actieve bijdragen en uw visie te horen.

Met vriendelijke groet,

Ahmed Marcouch,
burgemeester

Bijlage: schriftelijke vragen art. 44 Rvo inzake Veiligheid algemeen

In afschrift aan: raadsleden en fractievolgers

Aan de leden van de raad

Datum	: 17 april 2018
Zaaknummer	: 237149
Contactpersoon	: Erik van den Heuvel
Telefoonnummer	: 026 - 377 59 82

Onderwerp: Schriftelijke vragen ex art. 44 Rvo over "Een veiliger buurt rond wietplantages".

Geachte voorzitter en leden,

De heer Karssenberg heeft namens de fractie van het CDA schriftelijke vragen gesteld aan de burgemeester en het college van B&W op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde over "Een veiliger buurt rond wietplantages".

Onderstaand vindt u de integrale tekst van de vragen.

Schriftelijke vragen ex artikel 44 RvO “Een veiliger buurt rond wietplantages”

Arnhem, 6 maart 2018

Geachte burgemeester en geacht college,

Wietplantages zijn niet alleen uitingen van crimineel gedrag, maar leiden ook nog eens tot veel problemen voor omwonenden. En dan hebben we het niet alleen over gevoelens van onveiligheid bij een inval door de politie of al die ongure types die op de meest rare tijdstippen rond de wietwoning rondhangen.

De Onderzoeksraad voor de Veiligheid heeft afgelopen week het belangwekkende rapport “Omgevingsveiligheid hennepkwekerijen” uitgebracht. De raad wijst op de (geschatte) tienduizenden wiethuizen in Nederland en zo’n 65 woningbranden per jaar. Door uitgraafwerkzaamheden in de kelder, onprofessioneel aftappen van elektriciteit, slechte ventilatie met kans op brand zijn er gevaren voor de omgeving. En daar zijn volgens het CDA Arnhem de pandeigenaren en ook zeker alle omwonenden de dupe van. Je huis zal maar afbranden omdat je criminele buren zo graag illegaal willen bijklussen!

De Onderzoeksraad doet een paar aanbevelingen waar volgens het CDA Arnhem de gemeente Arnhem echt wat mee kan. We komen op voor de gewone gezinnen in Arnhem die zich hier thuis en dus veilig willen voelen. Wij zijn benieuwd of het college en de burgemeester de aanbevelingen ook gaan toepassen.

Citaat (cursief) uit de aanbevelingen van de Onderzoeksraad:
"De Raad onderstreept dat burgers in hun directe woonomgeving beter beschermd moeten worden tegen de gevaren van illegale hennepteelt, ongeacht het nu of in de toekomst geldende wettelijke regime voor hennepproductie. Dit onderzoek laat zien dat een groot aantal publieke en private partijen daarin een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft.

De Raad verwacht van deze partijen dat zij zich rekenschap geven van de fysieke veiligheidsrisico's van illegale hennepteelt, hun verantwoordelijkheid (h)erkennen bij het verminderen van deze risico's en daartoe aantoonbaar actie ondernemen in nauw overleg met hun publieke en private partners. Het rapport laat aan de hand van bestaande initiatieven zien dat dit in de praktijk ook mogelijk is.

De Raad ziet een meer structurele oplossing voor de fysieke onveiligheid van omwonenden van hennepkwekerijen in het versterken van de integrale aanpak door publieke en private partijen onder regie van het lokaal bestuur. Het rapport geeft vijf handvatten om die netwerksamenwerking te versterken: gezamenlijk doel, gezaghebbende regie, betrouwbare partners, transparante informatie-uitwisseling en systematische evaluatie en verbetering.

Vraag:

1. Herkennen het college en de burgemeester zich in de hoofdlijnen van het rapport van de Onderzoeksraad en voelen zij met het CDA de urgentie iets te doen aan onveilige situaties die met illegale wietteelt samenhangen? Zo ja, welke acties worden thans uitgevoerd resp. gaan het college en de burgemeester uitzetten? Zo nee, waarom niet?

Gevolgen in de wijken
Het CDA ziet dit rapport als een oproep aan de hele Arnhemse gemeenschap de handen in elkaar te slaan en de gevolgen van illegale wietteelt te signaleren en te bestrijden.

Vragen:

2. Hoe kunnen de Wijkteams Leefomgeving en de Sociale Wijkteams een rol spelen bij het verbeteren van de woonomgeving en het signaleren van hennepgerelateerde onveiligheid preventief?
3. Vindt er nu na het vinden en ontmantelen van een wiethuis overleg plaats met omwonenden over de vraag wat die omwonenden hebben gezien en welke gevaren zij aanwezig achten?

Aan de burgemeesters wordt ook het een en ander geadviseerd:

Citaat uit het rapport:
Aan de burgemeesters van alle gemeenten:
Breng relevante publieke en private partijen samen en zorg dat zij, onder regie van het lokaal bestuur, maatregelen nemen om omgevingsveiligheid voor burgers in hun woonomgeving te verbeteren en hennepgerelateerde onveiligheid preventief op te sporen en weg te nemen."

Vragen:

4. Neemt de burgemeester de indringende oproep van de Onderzoeksraad over om de regie te nemen en met maatschappelijke organisaties als woningcorporaties, waterleveranciers etc. omgevingsveiligheid voor burgers in hun woonomgeving te verbeteren en hennepgerelateerde onveiligheid preventief op te sporen en weg te nemen? Zo ja, wat gaat de burgemeester doen? Zo nee, waarom niet?
5. Heeft de burgemeester daar nadere standpuntbepaling, middelen of regelgeving van het college en/of de gemeenteraad voor nodig? Zo ja, welke standpuntbepaling, middelen of regelgeving?
6. Ziet de burgemeester kansen de regierol te ontwikkelen samen met de burgemeesters van de Gelderse 100.000+ gemeenten (Nijmegen, Apeldoorn en Ede), omdat ook zij met Arnhem vergelijkbare grote-stedenproblematiek te maken kunnen hebben?

Aan de minister van BZK wordt ook het een en ander geadviseerd waarbij de rol van de gemeente essentieel is.
Citaat uit het rapport:
"Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

1. *Zorg dat bij besluitvorming over beleid voor veilig wonen het perspectief van omgevingsveiligheid voor burgers in hun woonomgeving structureel en herkenbaar wordt meegenomen.*
2. *Bevorder dat burgemeesters hun regierol bij de lokale samenwerking nemen."*

Vraag:

7. Welke handreiking kan de burgemeester van Arnhem doen aan de minister van BZK om de ontwikkeling van de regierol voor de burgemeesters (in Nederland, en wellicht ook specifiek in Gelderland in afstemming met de omliggende gemeenten) te versterken?

Met vriendelijke groet,
Namens de CDA-fractie,
Gerben Karssenberg

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

Allereerst willen wij u bedanken voor de gestelde vragen. Met die vragen wordt er wat ons betreft terecht aandacht gevraagd voor een belangrijk maatschappelijk thema: de gevaren van de teelt van hennep. Het is goed om gezamenlijk een krachtig signaal afgegeven dat we hennepteelt niet mogen en niet kunnen tolereren.

Over het standpunt dat hennepteelt die een gevaar oplevert voor de omgeving moet worden aangepakt, bestaat geen verschil van mening. Het is gevaarlijk, het leidt tot allerhande soorten overlast, het werkt criminaliteit in de hand en het heeft een negatieve invloed op het veiligheidsgevoel (in de wijk). Hennepteelt vraagt om een integrale aanpak waarbij iedere partner op zijn eigen manier (maar met op elkaar afgestemde maatregelen) een bijdrage levert aan het oplossen van het probleem.

1. Herkennen het college en de burgemeester zich in de hoofdlijnen van het rapport van de Onderzoeksraad en voelen zij met het CDA de urgentie iets te doen aan onveilige situaties die met illegale wietteelt samenhangen? Zo ja, welke acties worden thans uitgevoerd resp. gaan het college en de burgemeester uitzetten? Zo nee, waarom niet?

De gevaren van de teelt van wiet voor de omgeving zijn bij het college en de burgemeester bekend. Ook de opvatting dat er krachtig moet worden opgetreden tegen die gevaren van wietteelt wordt gedeeld. De risico's bijvoorbeeld die omwonenden lopen dat er brand uitbreek door ondeugdelijke constructies om illegaal stroom af te nemen, zijn volstrekt onacceptabel.
De bestrijding van hennepteelt is een onderwerp dat met regelmaat in de Lokale Driehoek wordt besproken. Afgelopen november is uw raad geïnformeerd over de totstandkoming van het aangescherpte burgemeestersbeleid op grond van artikel 13b Opiumwet waarmee harder kan worden opgetreden tegen de handel in drugs vanuit woningen en bedrijfspanden.

In augustus 2014 is het Regionaal Hennepconvenant voor Oost-Nederland afgesloten. Op basis daarvan werken de partners samen om een einde te maken aan de ongewenste ontwikkelingen ten aanzien van hennepkwekerijen. Met de Veiligheidsstrategie 2015 - 2018 Oost-Nederland werd deze aanpak voortgezet[1]. Uitgangspunt is een integrale aanpak omdat de verwachting is dat alleen op die manier een einde gemaakt kan worden aan de ongewenste ontwikkelingen ten aanzien van hennepkwekerijen in de provincies Overijssel en Gelderland. In die integrale aanpak werken politie, OM, alle gemeenten in de Politie Eenheid Oost-Nederland, Belastingdienst, UWV, netbeheerders, woningbouwverenigingen en Veiligheidsregio's in Oost-Nederland samen.
De aanpak houdt in dat bij aantreffen van een hennepplantage alle partijen datgene doen dat binnen hun bevoegdheden ligt. Zo maakt de politie proces-verbaal op voor de vervolging, de burgemeester gaat over tot een bestuurlijke waarschuwing aan de eigenaar of tot sluiting van het pand en doet de netbeheerder aangifte bij diefstal van stroom, etc.

2. Hoe kunnen de Wijkteams Leefomgeving en de Sociale Wijkteams een rol spelen bij het verbeteren van de woonomgeving en het signaleren van hennepgerelateerde onveiligheid preventief?

De Wijkteams Leefomgeving en de Sociale Wijkteams zijn de ogen en oren in de wijk. Zij horen en zien de signalen in de wijk, ook als het gaat om de teelt van hennep.
De teams kunnen wijkbewoners aanmoedigen om signalen te melden, bijvoorbeeld bij Meld Misdaad Anoniem. Op wijkniveau is het mogelijk om gerichte voorlichtingscampagnes in te zetten om hennepteelt tegen te gaan. In 2018 worden daar vanuit de afdeling Veiligheid initiatieven voor genomen.

---

[1]. De Veiligheidsstrategie is een bestuurlijke nota waarin de partners in veiligheid gezamenlijk richting willen geven aan de integrale aanpak van veiligheid in de Eenheid Oost-Nederland. Een van de thema's destijds is geprioriteerd, was het onderwerp maatschappelijke ondermijning met de focus op de aanpak van hennepteelt. Het organiseren van de aanpak was belegd bij het Expertteam Hennep waarin Arnhem was vertegenwoordigd.

3. Vindt er nu na het vinden en ontmantelen van een wiethuis overleg plaats met omwonenden over de vraag wat die omwonenden hebben gezien en welke gevaren zij aanwezig achten?

Na een ruiming van een hennepkwekerij volgt een opsporingsonderzoek door de politie. Als dat relevant is voor het opsporingsonderzoek kan de politie een buurtonderzoek uitvoeren. Daarbij kunnen verklaringen van omwonenden waardevolle aanwijzingen opleveren over bijvoorbeeld de daders of over de periode dat de hennepkwekerij in bedrijf was. Die kennis is van belang bij het repressieve optreden en kan een preventieve uitwerking hebben.

4. Neemt de burgemeester de indringende oproep van de Onderzoeksraad over om de regie te nemen en met maatschappelijke organisaties als woningcorporaties, waterleveranciers etc. omgevingsveiligheid voor burgers in hun woonomgeving te verbeteren en hennepgerelateerde onveiligheid preventief op te sporen en weg te nemen? Zo ja, wat gaat de burgemeester doen? Zo nee, waarom niet?

In het Regionale Hennepconvenant voor Oost-Nederland (artikel 9) is vastgelegd dat de gemeente de regierol vervult waar het gaat om de naleving van het convenant. Op basis van dat convenant, de Eenheidbrede uitwerking in de Veiligheidsstrategie en de districtelijke Uitvoeringsprotocollen Hennep is een groot aantal partners aangesloten bij de integrale aanpak van wietteelt en pakt daarin ook de eigen verantwoordelijkheid (zie antwoord 1.). Op lokaal, districtelijk en ook op regionaal niveau wordt wel nagedacht over de vraag welke nieuwe partners van toegevoegde waarde zouden kunnen zijn als zij zich zouden aansluiten bij de aanpak en het convenant: het waterbedrijf bijvoorbeeld, makelaars of hypotheekverstrekkers.
Tegelijkertijd met die discussie over de integraliteit van de aanpak is op alle niveaus de tendens dat er steeds meer aandacht wordt gevraagd voor preventie. Die focus op de voorlichtingsfase zal zich de komende jaren doorontwikkelen en waarschijnlijk ook wel een plek krijgen in de nieuwe Veiligheidsstrategie 2019 - 2022 voor de Eenheid Oost.

5. Heeft de burgemeester daar nadere standpuntbepaling, middelen of regelgeving van het college en/of de gemeenteraad voor nodig? Zo ja, welke standpuntbepaling, middelen of regelgeving?

Over het standpunt met betrekking tot de aanpak van hennepteelt die een gevaar oplevert voor de omgeving bestaat, zoals al gezegd, geen verschil van mening.
Hierboven is ook al aangegeven, dat de kans aanwezig is dat de preventie en voorlichting met betrekking tot het voorkomen van hennepteelt een steeds grotere rol van betekenis zal gaan spelen. Hoe dat verder vorm en inhoud zal gaan krijgen en wat er dan van de gemeente verwacht gaat worden, is nu nog niet precies aan te geven. Wij willen daar verderop in het jaar bij uw raad op terugkomen als we met u in gesprek gaan over de herijking van het gemeentelijke veiligheidsbeleid.

6. Ziet de burgemeester kansen de regierol te ontwikkelen samen met de burgemeesters van de Gelderse 100.000+ gemeenten (Nijmegen, Apeldoorn en Ede), omdat ook zij met Arnhem vergelijkbare grote-stedenproblematiek te maken kunnen hebben?

De kansen om gezamenlijk de regierol van de burgemeester te ontwikkelen, zijn nadrukkelijk aanwezig en worden ook volop benut binnen de bestaande structuren. Daarbij wordt de aansluiting gezocht op de schaal van de Eenheid Oost en daarmee niet per se op provinciaal niveau. Zo zijn bij het Regionaal Hennepconvenant Oost-Nederland alle gemeenten in Gelderland en Overijssel betrokken.
De burgemeesters in het district Gelderland-Midden (waaronder Ede en Arnhem) vormen gezamenlijk het Districtelijk Veiligheidsoverleg (DVO). Daar wordt naar aanleiding van het convenant de voortgang van het Uitvoeringsprotocol Hennep jaarlijks besproken op initiatief van de bestuurlijk trekker van het thema hennep binnen Gelderland-Midden en aan de hand van een door de werkgroep voorbereide evaluatie. Datzelfde gebeurt in de vier andere DVO's in de Eenheid: Gelderland-Zuid (o.a. Nijmegen), Noord- en Oost Gelderland (o.a. Apeldoorn), IJsselland (o.a. Deventer en Zwolle) en Twente (o.a. Enschede).
Vanuit de DVO's is er de lijn naar het Regionaal Veiligheidsoverleg (RVO) waar de voorzitters van de vijf DVO's, de Hoofdofficier en de politiechef Oost-Nederland met elkaar overleggen over de voortgang van het veiligheidsbeleid. Daar ook ligt de link naar de Bestuurlijke Begeleidingsgroep die richting geeft aan de uitwerking van de prioriteiten binnen Veiligheidsstrategie.

7. Welke handreiking kan de burgemeester van Arnhem doen aan de minister van BZK om de ontwikkeling van de regierol voor de burgemeesters (in Nederland, en wellicht ook specifiek in Gelderland in afstemming met de omliggende gemeenten) te versterken?

Een suggestie die kan bijdragen aan de ontwikkeling van de regierol voor de burgemeester, kan zijn dat het wenselijk is dat de politie (in goed overleg met het gezag) steeds goed moet kunnen inspelen op de lokale aanpak van veiligheidsproblemen en daarvoor dan ook met gepaste flexibiliteit mensen en middelen moet kunnen inzetten.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

cc: Raadsleden en fractievolgers

Aan de gemeenteraad

Datum	:	6 juni 2017
Zaaknummer	:	151334
Contactpersoon	:	Leo den Uil
Telefoonnummer	:	(026) 377 4309

Onderwerp : Koersnota Handhaving fysieke ruimte

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit om de Koersnota Handhaving fysieke ruimte vast te stellen als kader voor werkwijze en verdeling van handhavingscapaciteit over de onderscheiden thema's van de fysieke ruimte.

Inleiding
De voorliggende Koersnota geeft inzicht in de huidige omvang en inzet van handhavingscapaciteit, in de werkwijze en in de realisatie van beschikbare doelstellingen. De Koersnota is een momentopname. De aanpak van een actueel thema kan een nieuwe vraag voor handhavingscapaciteit opleveren. Hiervoor zal dan steeds een voorstel voor bijbehorende middelen aan de raad worden voorgelegd. Voorbeelden hiervan die al in de nota aan de orde komen zijn diftar, de taxiverordening en de sanering van asbestdaken.

Koersnota Handhaving fysieke ruimte
Handhaving in de fysieke ruimte beoogt het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in de directe leefomgeving van de Arnhemse bewoners en bedrijven. De Koersnota Handhaving geeft inzicht in de verdeling van middelen over de gestelde doelen en aandachtsgebieden. Met de beschreven toedeling van capaciteit en bijbehorende werkwijze wordt een efficiënte inzet van de beschikbare middelen beoogd. De huidige capaciteit voor handhaving in de fysieke ruimte is gemiddeld weer te geven als sober. Waar er duidelijke opties liggen voor mogelijke verbeteringen van het resultaat zijn die in de nota opgenomen. Met dit laatste wordt invulling gegeven aan het amendement *Rechte rug (2): met ambitie de overlast te lijf*. Met het amendement heeft uw raad besloten tot het opstellen van een Koersnota Handhaving, met daarin ook een beeld van de onderwerpen waarbij een hogere inzet aan handhaving leidt tot betere resultaten.

Consequenties
Om te kunnen beoordelen of er al dan niet voldoende handhavingscapaciteit beschikbaar is voor een thema, zou gekeken kunnen worden naar de mate waarin gestelde doelen bereikt worden. Doelen op effectniveau zijn op het gebied van handhaving echter moeilijk te formuleren. Dit hangt samen met het feit dat de feitelijke en beleefde veiligheid en leefbaarheid door vele factoren worden bepaald. De invloed van

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

handhaving sec is daarbij lastig te kwantificeren. Daarom wordt in de koersnota bij ambities veelal niet gesproken over effecten maar over inzet.
Hoewel voor een flink aantal thema's geen meetbare doelstellingen op effectniveau beschikbaar zijn, kan een viertal onderwerpen benoemd worden waarbij een substantieel beter effect wordt verwacht bij een intensivering van de handhaving. Hiervoor is op dit moment geen budget beschikbaar. Het gaat om de onderwerpen legale prostitutie, fietsparkeren, onrechtmatig verkregen groen en preventieve handhaving bedrijfsterreinen. De onderwerpen worden in de koersnota nader toegelicht. Daarnaast wordt de beschikbare capaciteit op leefbaarheid openbare ruimte gezien als krap. De capaciteit is onvoldoende voor preventieve surveillances. Vanuit de wijken wordt dit beeld door de wijkteams Leefomgeving bevestigd. Uit de wijkbudgetten kunnen de wijkteams hiervoor desgewenst aanvullende capaciteit beschikbaar stellen.

Communicatie
n.v.t.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
- Koersnota handhaving fysieke ruimte

Koersnota handhaving fysieke ruimte

1. Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het op orde brengen en houden van de leefbaarheid en veiligheid van onze fysieke leefomgeving. Handhaving is één van de instrumenten die de gemeente daarvoor kan inzetten. Capaciteit voor handhaving is niet onbeperkt beschikbaar. De gemeente moet kiezen op welke plek en op welke onderwerpen de beschikbare capaciteit wordt ingezet. De koersnota handhaving geeft inzicht in de verdeling van de handhavingscapaciteit over de verschillende onderwerpen en thema's in de fysieke ruimte. Per onderwerp is aangegeven hoe handhaving wordt ingezet en welke doelen er mee beoogd worden.

2. Doel van de nota

De koersnota geeft de huidige verdeling van capaciteit over de verschillende onderwerpen weer. Door alle relevante onderwerpen naast elkaar te zetten biedt de nota een afwegingskader. Waar mogelijk wordt de huidige inzet vergeleken met de vastgestelde ambities. Hierbij komt ook een aantal onderwerpen naar voren waar een grotere inzet naar verwachting zal leiden tot een substantieel beter resultaat.
Met de koersnota voorziet Arnhem in een wettelijke verplichting. Via het Besluit Omgevingsrecht is de gemeente verplicht om handhavingsbeleid vast te stellen en over de uitvoering te rapporteren.

3. Het werkveld

De koersnota gaat over gemeentelijke handhaving in de fysieke ruimte, te onderscheiden van handhaving in het sociaal domein. Arnhem voert niet alle handhavingstaken zelf uit. Sinds 2013 is een groot aantal taken ondergebracht bij de omgevingsdienst ODRA. Ook de brandweer doet werk in opdracht van de gemeente. En per 2017 is de handhaving parkeren uitbesteed aan het bedrijf P1. Slechts ongeveer één derde van de door de gemeente betaalde handhaafcapaciteit wordt nog uitgevoerd door de gemeente zelf. Naast de gemeente en door de gemeente aangestuurde partijen zijn er nog meer handhavende partijen actief in de fysieke ruimte, uiteraard de politie, maar ook waterschappen, provincie, rijksinspecties, de belastingdienst etc. Met al deze organisaties werkt de gemeente samen. Soms bestaat de samenwerking slechts uit een incidentele afstemming van werkzaamheden. Vaker wordt er op projectbasis samengewerkt en wordt binnen de wettelijke kaders relevante informatie uitgewisseld.

4. Sturing, prioritering en knelpunten

De huidige beschikbare capaciteit voor handhaving in de fysieke ruimte is overall als sober aan te duiden. Met scherp prioriteren kan een krappe voldoende worden gerealiseerd. Een uitzondering vormt de beschikbare capaciteit op leefbaarheid openbare ruimte. De hiervoor beschikbare capaciteit is onvoldoende voor preventieve surveillance. Daarnaast is een aantal onderwerpen aan te wijzen waar met uitbreiding van de huidige capaciteit substantieel meer resultaat te halen is. Het gaat om:
- controle op legale prostitutie
- fietsparkeren
- onrechtmatig verkregen groen en
- preventieve handhaving bedrijfsterreinen

Deze onderwerpen worden verderop bij de beschrijving van de betreffende thema's nader toegelicht.
In de onderstaande grafiek is in verhoudingen weergegeven hoe de beschikbare handhavingscapaciteit is verdeeld over de onderscheiden thema's. In de hierop volgende paragrafen is per thema een korte beschrijving opgenomen. Daarin is onder meer te vinden wat de beschikbare capaciteit is, wat de doelstellingen en ambities zijn, hoe er gewerkt wordt en wat de relevante ontwikkelingen zijn.

Daarnaast wordt op een aantal gebieden nieuw beleid ontwikkeld. In die gevallen wordt bij de besluitvorming daarover, ook over de bijbehorende handhavingsinzet besloten. Voorbeelden genoemd in deze nota zijn de taxiverordening, sanering asbest daken en diftar.
De gemeenteraad stuurt in principe door het opnemen van doelstellingen en het toewijzen van capaciteit of de vaststelling van het financiële kader voor de inzet van handhaving. Rapportage gebeurt regulier in het jaarverslag.
Sinds 1 januari 2017 zijn de wijkteams leefomgeving verantwoordelijk voor het bepalen van de prioriteiten op het gebied van leefbaarheid in de wijken. Ook de financiering van deze taken vindt plaats vanuit de wijkbegrotingen. Indien er in wijken behoefte zou zijn aan forsere inzet van handhaving, kan daarvoor aanvullende capaciteit beschikbaar komen door herprioritering binnen de ontschotte wijkbudgetten. Het streven is dat de wijkteams actief gaan sturen op de prioritering en inzet van handhaafcapaciteit leefbaarheid.

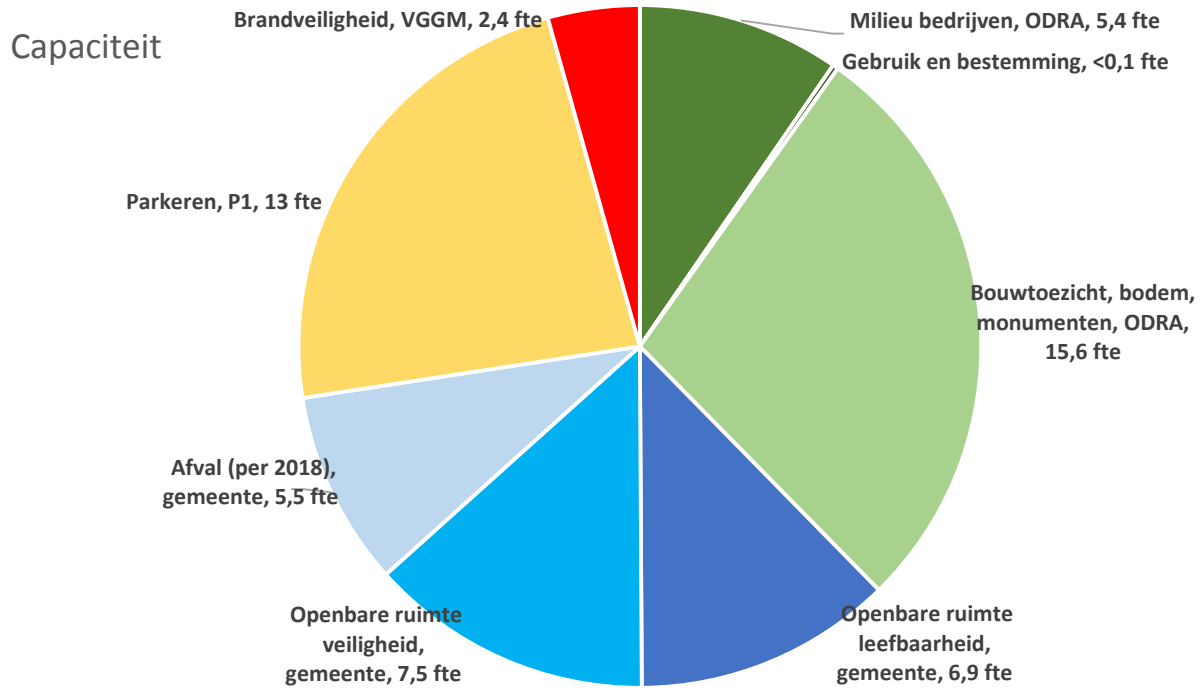

5. Koers per thema

Openbare ruimte - Veiligheid
Toezicht op veiligheid in de openbare ruimte

Uitvoering
Gemeente, afdeling Vergunning en Handhaving

Doel
Verbeteren van de fysieke veiligheid en het gevoel van veiligheid

Huidige capaciteit
10.200 uur / 7,5 fte (2017)

Doelgroepen
Horeca, risicogroepen (drugsgebruikers, daklozen, hangjongeren), evenementen, coffeeshops, seksinrichtingen, inbraakpreventie bij woningen, bestrijding heling door digitaal opkoopregister.

Ambitie en werkwijze
Vele factoren hebben invloed op (de beleving van) objectieve en subjectieve veiligheid. De afzonderlijke invloed van handhaving hierop is daarom niet te kwantificeren. Om die reden wordt in termen van ambities niet gesproken over effecten, maar over inzet.

- Reguliere tweejaarlijkse controle van ongeveer 900 horecavergunningen waarbij naast het bezit van de juiste vergunningen en aanwezigheid van beheerders ook wordt gecontroleerd op o.a. leeftijd, belastingontwijking, alcoholgebruik in de openbare ruimte;
- Doelgroepensurveillances gericht op het voorkomen en bestrijden van overlast van drugsgebruikers, daklozen en jongeren op hangplekken;
- Controle van evenementen. Behalve op de veiligheid wordt bij evenementen gecontroleerd op vergunningsvoorwaarden als openingstijden en sluitingstijd, geluid, verkeer en afval. De prioriteit ligt bij de grootste evenementen waar het veiligheids- of overlastrisico ook het grootst is;
- Controle van 11 coffeeshops met een vergunning. Deze coffeeshops worden regulier gecontroleerd op het voldoen aan de vereisten van de vergunning en bezocht bij incidenten. Gemiddelde controlefrequentie is twee maal per jaar.
- Controle van 8 seksinrichtingen met een vergunning, één tot twee maal per jaar is op dit moment mogelijk met huidige capaciteit;
- Preventie woninginbraken. Voorlichtingsactiviteiten op hiervoor relevante locaties en gelegenheden;
- Toezicht op opkoopregisters. Administratieve controles gericht op het opsporen van heling en diefstal.

Ontwikkelingen en knelpunten

- Blurring

Blurring is het mengen van functies zoals detailhandel, horeca, cultuur, leisure en dienstverlening. Mengvormen waarbij de hoofdfunctie detailhandel is en horeca toegevoegd wordt, zullen naar verwachting het meest voorkomen. Handhaving is met name nodig om toe te zien of geen alcohol geschonken wordt. Deze taak zal binnen de bestaande capaciteit voor handhaving horeca worden opgepakt.

- Toezicht op opkoopregisters

De gemeente controleert opkoopregisters van handelaren. Dit gebeurt ter voorkoming van heling. De opkoopregisters worden vergeleken met het diefstalregister van de politie. Tot nu toe worden de opkoopregisters handmatig bijgehouden. Sinds kort is er de mogelijkheid om een digitaal register in te

richten, dat direct kan worden gekoppeld aan de database van de politie. Daarmee is dan direct duidelijk of een aangeboden goed als gestolen is aangegeven. De inrichting van een digitaal opkoopregister is een taak van de gemeente, die binnen de beschikbare capaciteit handhaving zal worden uitgevoerd.

- Knelpunt: Legale prostitutie

De controle op de illegale prostitutie gebeurt door de politie. De gemeentelijke handhaving is gericht op de controle van de legale prostitutie. De huidige capaciteit voor controle op de legale prostitutie is 100 uur. Dat is krap, waardoor beperkt controlebezoeken kunnen worden afgelegd. Om de taak goed uit te voeren is 240 uur nodig: 8 inrichtingen, 6 controles per jaar, 5 uur per controle = 240 uur. Het tekort om deze taak goed uit te voeren, 140 uur, wordt als knelpunt gezien.

Nieuw beleid

- Taxiverordening

Op verzoek van de gemeenteraad is een taxiverordening in voorbereiding naar het model van 's-Hertogenbosch. Dit model houdt in dat de taxibranche zelf een eigen certificering of keurmerk ontwikkelt. Op basis van dit keurmerk wordt aan taxibedrijven een vergunning verstrekt. Handhaving van de vergunning is vervolgens een zaak van de gemeente. De controle zal moeten plaatsvinden op de uitgaansmomenten in de nachtelijke uren, nu vooral de donderdag, vrijdag en zaterdag door een duo van Boa's. De inschatting is dat hiervoor een structurele capaciteit nodig is van 600 uur. Een voorstel voor de benodigde capaciteit zal met de verordening voorgelegd worden aan de gemeenteraad.

Openbare ruimte - leefbaarheid
Toezicht op leefbaarheid in de openbare ruimte

Uitvoering
Gemeente, afdeling Vergunning en Handhaving

Doel
Verbeteren van de leefbaarheid door het beperken van overlast door zwerfvuil, afvaldump, verloedering, honden, foutparkeren en fietsparkeren.

Huidige capaciteit
9.300 uur / 6,9 fte (2017)

Doelgroepen
Bewoners en bedrijven

Ambitie en werkwijze
De inzet op het gebied van leefbaarheid beperkt zich tot het afhandelen van binnengekomen klachten en meldingen. De inzet voor de aandachtswijken is het grootst en de binnenstad neemt een bijzondere positie in. Preventieve controle is met de beschikbare capaciteit beperkt mogelijk en wordt ingezet in de meest kwetsbare gebieden waar de grootste overlast wordt verwacht.
Sinds kort kunnen de wijkteams leefbaarheid kiezen voor lokale aandachtspunten en prioritaire thema's. Gegeven de beperkt beschikbare capaciteit kan er daarbij gekozen worden voor het vrijmaken van wijkbudget voor aanvullende handhavingscapaciteit. Het streven is dat de wijkteams actief gaan sturen op de prioritering en inzet van handhaafcapaciteit leefbaarheid.

Ontwikkelingen en knelpunten
- Knelpunt: signaleren, labelen en ruimen van zwerffietsen.

Het fietsparkeren is een van de speerpunten van het coalitieakkoord. In de Bereikbaarheidsvisie Binnenstad spelen het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer een belangrijke rol. We zien een (gewenste) toename van het fietsgebruik in de stad en in samenhang daarmee een groeiende behoefte aan toezicht op het correct parkeren van fietsen. Daarbij gaat het om handhaving van fietsparkeerverboden, het periodiek ruimen van fietswrakken en de verwijdering van zogenaamde weesfietsen. Het gebied waar fietsparkeren, en de overlast ervan, het meeste speelt is de directe omgeving van het centraal station en de binnenstad. In de bereikbaarheidsvisie binnenstad wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor inzet van handhaving.
Over de opslag en verwijdering zijn afspraken gemaakt met 2Switch. Het proces van handhaving fietsparkeren begint echter met toepassing van bestuursdwang die loopt van het signaleren van zwerffietsen en weesfietsen, tot het labelen en het uiteindelijk gecontroleerd door 2Switch laten verwijderen. Dat moet ook gebeuren in de bewaakte fietsenstallingen.
Een zorgvuldige afhandeling van handhaving fietsparkeren vereist naast inzet op straat ook een registratieproces en controle op diefstal. Met de huidige beschikbare capaciteit grijpen we in op het moment dat er sprake is van fietswrakken; die worden periodiek geruimd. Hierdoor wordt ook de stallingscapaciteit meer belast dan nodig is. Met extra inzet kan eerder worden ingegrepen, komt meer stallingsruimte beschikbaar en ontstaat een hogere belevingskwaliteit van de openbare ruimte. De capaciteit die voor deze extra inzet nodig is betreft 1 fte BOA.

- Milieuzonering

De milieuzone rond de binnenstad is ingevoerd ter beperking van de luchtvervuiling. Bepaalde typen voertuigen mogen niet in deze zone rijden. Om hierop toe te zien zijn camera's geplaatst op uitvalswegen waarmee een zoveel mogelijk geautomatiseerde verwerking van boetes kan plaatsvinden. Dit kan echter niet zonder tussenkomst van een buitengewoon opsporingsambtenaar die de boete moet sanctioneren. In de beginperiode wordt gerekend op zo'n 25 overtredingen per dag. Dit aantal is mede gebaseerd op ervaring in andere steden. De hiervoor benodigde inzet van handhaving (0,5 fte) is opgenomen in de nog vast te stellen MJPB 2018-2021. In dit voorstel is nog geen rekening gehouden met de mogelijke uitbreiding van de zonering naar ander gemotoriseerd verkeer dan vrachtverkeer.

Parkeren
Toezicht op parkeren en het voetgangersgebied

Uitvoering
P1 Holding B.V.

Doel
Toezien op de betalingsplicht en verminderen van overlast van fout parkeren. Toezien op juiste toepassing van de spelregels in het voetgangersgebied.

Huidige capaciteit
17.500 uur / 13 fte (2017)

Doelgroepen
Bewoners en bedrijven in de gebieden waar betaald parkeren en/of vergunninghoudersparkeren is ingevoerd. Bewoners, bedrijven en bezoekers in het voetgangersgebied.

Ambitie en werkwijze
Per 1 januari 2017 is het toezicht op parkeren en het voetgangersgebied uitbesteed aan P1 Holding B.V. De prioriteit ligt nu bij een goede implementatie in overleg tussen de externe uitvoeringsorganisatie P1 en de gemeente.
Voor het parkeren is een KPI (Key Performance Indicator) vastgelegd voor de betalingsbereidheid. Deze dient te groeien van de huidige 70 % (exclusief vergunninghouders) naar 85 % in 2020 en voor de overige gebieden van de huidige 60 % naar 80 % in 2020.
Er is ten aanzien van het fout parkeren (de zgn. mulderfeiten) een taakverdeling tussen het toezicht parkeren en het toezicht wijkleefbaarheid. Beiden hebben als een van de taken toezicht op fout parkeren. Toezicht parkeren richt zich echter op de gebieden waar parkeerregulering geldt en toezicht wijk-leefbaarheid op de andere gebieden.
Over en weer wordt ondersteund door vanuit de hoofdtaak signalerend of verbaliserend op te treden op het hele terrein van handhaving leefbaarheid ook t.a.v. de "kleine ergernissen" zoals wildplassen, hondenpoep e.d.

Ontwikkelingen en knelpunten
- Uitbreiding van het areaal betaald parkeren

Het areaal betaald parkeren is uitgebreid met het Nieuwe Kadekwartier. De werkgroep Spijkerkwartier heeft een basis weten te leggen voor invoering van betaald parkeren in hun wijk. De plannen hiervoor zijn in ontwikkeling.
- Handhaving voetgangersgebied

In overleg met het Platform Binnenstad Arnhem (PBA) wordt gewerkt aan verbetering van de handhaving rijden in het voetgangersgebied vanuit de lijn "handhaven doe je samen". Een adequate handhaving is namelijk alleen mogelijk als de ondernemers, de politie en de gemeente hierin samenwerken door het ontwikkelen en handhaven van goede gezamenlijk gedragen spelregels in lijn met de door de raad vastgestelde regeling voor rijden in het voetgangersgebied.
- Digitalisering

Volgend op de aanbesteding van uitvoerende parkeertaken aan P1 Holding B.V. wordt de volgende de fase van digitalisering van parkeerproducten opgepakt. Dit moet er o.a. toe leiden dat parkeerproducten via "Mijn Arnhem" kunnen worden aangevraagd. Bovendien wordt hiermee een basis gelegd voor invoering van "kentekenparkeren" met inachtname van de privacyregels.

Afvalinzameling

Handhaving van het correct gescheiden aanbieden van huishoudelijk afval.

Uitvoering

Gemeente, afdeling vergunning en handhaving

Doel

Het stimuleren van het hergebruik van afval door scheiding aan de bron en beperken van de hoeveelheid restafval. Het beperken van overlast door zwerfafval, het bijplaatsen van afval bij containers en het dumpen van afval.

Huidige capaciteit

Naast de reguliere inzet vanuit leefbaarheid zijn 25 Afvalcoaches tijdelijk toegevoegd vanuit het project Omgekeerd Inzamelen. Dit is een project voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt; tijdelijk tot 1 januari 2018. Vier van deze coaches zijn opgeleid als toezichthouder om overtredingen te kunnen beboeten aanvullend op de reguliere capaciteit voor handhaving openbare ruimte - leefbaarheid.

Doelgroepen

De doelgroepen zijn de wijken en de wijkbewoners.

Ambitie en werkwijze

Landelijk is het streven 75 % hergebruik huishoudelijk afval. In Arnhem is dit nu nog 55 %. Er is dus nog een weg te gaan. Daarnaast is de ambitie het zoveel mogelijk voorkomen van overlast door zwerfvuil of het bijplaatsen of dumpen van afval.
Naast de reguliere handhaving op afval zijn de extra handhavingsactiviteiten in het kader van omgekeerd inzamelen gericht op begeleiding van de systeemverandering via voorlichting en coaching. Overtredingen met betrekking tot afvalscheiding kunnen worden beboet en dat geldt ook voor het veroorzaken van overlast door zwerfvuil en het bijplaatsen of dumpen van afval.

Nieuw beleid

Volgens planning wordt per 1 januari 2018 een nieuw tarievensysteem (diftar) ingevoerd om de gescheiden afvalinzameling nog verder te bevorderen. Omdat voor restafval moet worden betaald en het risico van bijplaatsen of dumping toeneemt, is de verwachting dat meer handhaafcapaciteit noodzakelijk is, evenals het voortzetten van voorlichting en coaching. In de begroting van Diftar is hiermee rekening gehouden.

Bedrijven - Milieu
Regulier en projectmatig milieutoezicht op bedrijven

Uitvoering
Omgevingsdienst ODRA

Doel
Het preventief toezicht op bedrijven heeft als doel om de fysieke veiligheid te garanderen en milieubelasting vanuit de bedrijven naar de leefomgeving zoveel mogelijk te voorkomen. Het toezicht dient regelmatig plaats te vinden om zo structureel zicht te houden op de naleving van de milieuvoorschriften.

Huidige capaciteit
7.274 uur / 5,4 fte ODRA (2017)

Doelgroepen
Ongeveer 1600 Arnhemse bedrijven

Ambitie en werkwijze
- Voldoen aan de bezoekfrequenties zoals vastgelegd in de nalevingstrategie.
- Voorkomen van overtredingen van de regels vastgelegd in vergunningen en landelijke voorschriften. Streefwaarde: 70% van de bedrijven voldoet bij 1e controle aan alle voorschriften.
- Snel beëindigen van aangetroffen overtredingen.

Afhankelijk van de risico's voor fysieke veiligheid en milieu is een bedrijf ingedeeld in een milieucategorie. Deze categorie is bepalend voor de basis-bezoekfrequentie; hoe hoger het risico, hoe frequenter een bedrijf wordt gecontroleerd. Bedrijven die de regels structureel goed naleven krijgen vervolgens een lagere bezoekfrequentie - en vice versa. Naast de integrale bedrijfscontroles voert ODRA ook aspectcontroles uit, gericht op één aspect. Denk aan bijvoorbeeld lozingen, energie, brandveiligheid. Tot slot wordt er gecontroleerd op klachten. Vaak gaat het dan om geluidklachten bij horeca en evenementen.
Voor handhaving na incidenten of klachten bestaat een standaard werkwijze.

Ontwikkelingen en knelpunten
Per 2017 is een aantal categorieën bedrijven uit de minst risicovolle milieucategorie geschrapt uit de preventieve handhavingslijst, om een deel van de bezuinigingstaakstelling voor ODRA te kunnen invullen.
De jaarlijks beschikbare capaciteit voor milieuhandhaving is gemiddeld voldoende om aan de ambitie te kunnen voldoen. Mogelijk toekomstig knelpunt is de toenemende capaciteit benodigd voor het afhandelen van klachten. De afgelopen jaren laten een gestaag stijgende hoeveelheid binnengekomen klachten zien, overigens zonder duidelijk aanwijsbare oorzaak.

Bouwtoezicht en -handhaving
Toezicht op nieuwbouw en bestaande bouw

Uitvoering
Omgevingsdienst ODRA

Doel
Waarborgen veiligheid bij bouwwerkzaamheden en van de opgeleverde bouwwerken. Veiligheid en gebruik van bestaande bebouwing. Bescherming van monumenten. Voorkomen van overlast en milieuschade bij sloop. Beschermen en zonodig herstellen van bodemkwaliteit.

Huidige capaciteit
21.088 uur / 15,6 fte ODRA (2017)

Doelgroepen
Initiatiefnemers van nieuwbouw, verbouw, sloopactiviteiten en bodemwerkzaamheden. Eigenaars en gebruikers van bestaande bouwwerken.

Ambitie en werkwijze
De ambitie gekoppeld aan de activiteiten voor bouwtoezicht is in de eerste plaats het voorkomen en zonodig herstellen van onveilige situaties van bouwwerken. Daarnaast het beperken van overlast, milieuschade, zorgvuldige omgang met monumenten en een veilig en correct gebruik van de bestaande bebouwing.
Preventieve controle op constructies, werkwijze en uitvoering bouwwerken tijdens de bouwwerkzaamheden. Beoordelen van door initiatiefnemers opgeleverde onderzoeken. Toezicht op bodem-relevante werkzaamheden, bodemsaneringen en sloopwerkzaamheden. Controles op brandveilig gebruik van kamerverhuurbedrijven. Controles op bouwconstructie en monumentale aspecten naar aanleiding van klachten en meldingen. Controles op gebruik van gebouwen volgens het bestemmingsplan naar aanleiding van klachten en meldingen. Controles op bomenkap, reclame, gebruik inritten, BAG-gegevens, naar aanleiding van klachten en meldingen.
De frequentie en intensiteit van de controles bouwtoezicht zijn afhankelijk van de aard van de bouwwerkzaamheden. ODRA volgt hierbij de richtlijnen vastgelegd in de toezichtsprotocollen van de Vereniging Bouw- & Woningtoezicht Nederland.

Ontwikkelingen en knelpunten
- In jaren met veel bouwactiviteiten kan het voorkomen dat de geplande capaciteit bij ODRA ontoereikend is. Waar mogelijk zal dan binnen het totale werkprogramma van ODRA gezocht worden naar mogelijkheden voor herprioritering. Zonodig wordt ook gekeken naar mogelijkheden om in toezichtfrequenties en/of -intensiteit te besparen. ODRA maakt hierbij, in overleg met de gemeente, de inschatting of dit verantwoord is.
- Met de beschikbare capaciteit voor preventieve controle op brandveiligheid bij kamerverhuurbedrijven kan jaarlijks 10% van het bestand bezocht worden (50 panden). Van het totale bestand staan zo'n 40 panden bekend als problematisch; hierbij is dan bijvoorbeeld ook regelmatig sprake van illegale situaties. Deze panden vergen een intensievere aanpak. Op dit moment wordt onderzocht welke en hoeveel capaciteit voor deze aanpak nodig is.
- Het komt geregeld voor dat het rijk aan gemeenten nieuwe toezichttaken oplegt waarbij geen budget wordt meegeleverd. Twee recente voorbeelden gaan om toezicht op de onderzoek- en herstelplicht voor eigenaren van bepaalde typen flatgebouwen (constructie balkons en galerijen) en

van zwembaden (toepassing roestvrijstaal constructies). Dergelijke nieuwe taken moeten worden ingepast in het bestaande werkpakket.

Nieuw beleid
Een nieuwe ontwikkeling is het toezicht op de verplichte sanering van asbestdaken (2024). In de loop van 2017 wordt hiervoor een raadsvoorstel voorbereid.

Toezicht op gebruik en bestemming

Toezicht op het gebruik van gebouwen en terreinen

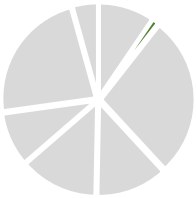

Uitvoering

Omgevingsdienst ODRA en Gemeente, afdeling vergunning en handhaving

Doel

In gemeentelijke bestemmingsplannen is voor gebouwen en terreinen vastgelegd welke functies deze mogen hebben en welke activiteiten er verricht mogen worden. Doel van het toezicht is dat deze voorschriften niet overtreden worden.

Huidige capaciteit

ODRA: capaciteit niet gespecificeerd, onderdeel van bouwtoezicht (klachtafhandeling).
Gemeente: capaciteit niet gespecificeerd, onderdeel van openbare ruimte - leefbaarheid (klachtafhandeling).
Inschatting totaal 100 uur / jaar.

Doelgroepen

In principe alle activiteiten binnen de gemeentegrens.

Ambitie en werkwijze

Geen overtredingen van voorschriften bestemmingsplan, geen onrechtmatig gebruik van de openbare ruimte.
De huidige werkwijze is dat op basis van klachten en meldingen wordt opgetreden. ODRA richt zich daarbij met name op illegale bouw en oneigenlijk gebruik van bedrijfspanden, gemeentelijke handhavers treden op bij onrechtmatig innemen van openbare ruimte. Na een melding wordt het betreffende pand of perceel bezocht en wordt de eigenaar of gebruiker aangeschreven met als doel het gebruik weer in overeenstemming te brengen met de voorschriften in het bestemmingsplan.

Ontwikkelingen en knelpunten

- Knelpunt: bedrijfsvestigingen in strijd met bestemmingsplan

Op basis van klachten en meldingen komt slechts een klein gedeelte van de overtredingen aan het licht. Van een zevental bedrijfsterrein is bekend dat er geregeld bedrijfsactiviteiten ontplooid worden waar dat volgens de bestemmingsplannen niet mag. Dat zorgt ervoor dat bedrijven die zich daar moeten kunnen vestigen soms niet terecht kunnen. Periodieke controlerondes op de betreffende terreinen zouden er naar verwachting voor zorgen dat dit probleem goed onder controle gehouden kan worden. Ingeschat wordt dat hiervoor op jaarbasis 100 uur moet worden uitgetrokken.

- Knelpunt: onrechtmatig gebruik openbaar groen

Naar onrechtmatig gebruik van openbaar groen is de afgelopen jaren onderzoek gedaan. Daarbij zijn rond de 1000 overtredingen aangetroffen. Het probleem bij deze situaties is dat de grond niet meer algemeen toegankelijk is of beschikbaar voor ruimtelijke ontwikkeling. Vaak is ook een knelpunt dat onderhoud van gemeentegrond en bomen bemoeilijkt wordt terwijl de gemeente daarvoor nog steeds aansprakelijk is. In andere gevallen is ook de bereikbaarheid van onder de grond aanwezige kabels en leidingen van derden een probleem. Ongeveer een kwart van de overtredingen kent een dergelijk knelpunt voor de gemeente. Dat betreft dus ca 250 locaties. Met de huidige beschikbare capaciteit kunnen slechts enkele individuele gevallen per jaar worden aangepakt. Na een verjaringstermijn van 20 jaar kan de gemeente echter geen aanspraak meer maken op de grond. Ingeschat wordt dat met

600 uur/jaar in de komende 8 jaar het kwart van de probleemgevallen met de meeste prioriteit voor de gemeente kan worden aangepakt. Hierbij is op basis van ervaringen gerekend met 20 uur per geval voor het uitvoeren van een aantal achtereenvolgende stappen in de fasen constateren, rapporteren en uitvoeren.
Het invullen van de ambitie op deze twee knelpunten is niet mogelijk met de huidige beschikbare capaciteit.

Brandveiligheid
Controle op brandveiligheid in het gebruik van gebouwen.

Uitvoering
Brandweer (VGGM)

Doel
Controle op brandveiligheid in het gebruik van gebouwen.

Huidige capaciteit
3.300 uur / 2,4 fte

Doelgroepen
1200 gebouwen met een vergunning of melding brandveilig gebruik.

Ambitie en werkwijze
Het voorkomen en zonodig herstellen van brandgevaarlijke situaties.
De brandweer controleert preventief via periodieke bezoeken van het gebouwen bestand. In een toezichtplan is de bezoekfrequentie en -intensiteit vastgelegd op basis van risico-categorieën. De hoogste prioriteit hebben woongebouwen voor verminderd zelfredzame bewoners, gebouwen met logies voor meer dan 50 personen en cellengebouwen. Kamerverhuurbedrijven worden gecontroleerd door ODRA. De brandweer hanteert een drie-stappen strategie voor aanschrijving en controle. Wanneer uiteindelijk overgegaan moet worden naar een juridisch handhavingstraject wordt het dossier hiervoor overgedragen aan ODRA.

Titel/onderwerp: **Vaststellen Kadernota Veiligheid 2018-2022: Arnhem; Veilige Stad**

Raadsadviseur: P. Wielaard Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	college	Ambtenaar:	H. Haarler/E. van den Heuvel
Portefeuillehouder:	A. Marcouch	Telefoonnr:	3771509/3775982
		E-mailadres:	hans.haarler@arnhem.nl erik.van.den.heuvel@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief		
Toelichting	Het college stelt de raad voor de Kadernota Veiligheid 2018-2022: Arnhem; Veilige Stad vast te stellen. Hiermee stelt de gemeenteraad het veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar voor de gemeente Arnhem vast. De Kadernota is opgedeeld in vier veiligheidsthema's, binnen deze thema's heeft de burgemeester en het college gekozen voor een zevental prioriteiten: *Stedelijke veiligheid* 1. Omvang criminaliteit 2. Ondermijnende criminaliteit *Wijkveiligheid* 3. Woonoverlast *Maatschappelijke veiligheid* 4. Discriminatie 5. Huiselijk geweld 6. Personen met verward gedrag 7. Jeugdcriminaliteit *Fysieke veiligheid* Het is de bedoeling dat na vaststelling van de Kadernota Veiligheid per wijk veiligheidsagenda's en eventuele uitvoeringsplannen worden opgesteld. **Wettelijke grondslag** Op grond van Artikel 38b van de Politiewet stelt de gemeenteraad ten minste eenmaal in de vier jaar de doelen vast die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. **Agenderingsverzoeken** Het dagelijks bestuur van de raad heeft besloten het agenderingsverzoek *Aanpak Radicalisering - 'brandjes blussen in plaats van voorkomen'* en het agenderingsverzoek raadsbrief *'Politiesterkte'*, beide van de fractie van de SP, te betrekken bij de behandeling van de Kadernota Veiligheid. **Proces** Om de raad zo goed mogelijk te informeren over dit onderwerp zijn de (externe) organisaties en partijen die betrokken zijn bij het tot stand komen en/of de uitvoering van de Kadernota Veiligheid uitgenodigd om deel te nemen aan een ronde tafelgesprek.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende fase (I) in het besluitvormingsproces.		
Spreekrecht publiek	Er vindt een gesprek plaats tussen raadskamerleden en de uitgenodigde organisaties en partijen.		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. Het betreft een informatieve bijeenkomst in de vorm van een ronde tafelgesprek waarbij de woordvoerders van de fracties in de gelegenheid zijn om het gesprek aan te gaan met de organisaties en partijen die bij de totstandkoming en/of uitvoering van de Kadernota Veiligheid betrokken zijn. De portefeuillehouder is geen deelnemer aan het		

	ronde tafelgesprek, maar zal, indien mogelijk, als toehoorder aanwezig zijn.
Bijlagen	
Raadsvoorstel Kadernota Veiligheid 2018-2022: Arnhem; Veilige Stad	
Kadernota Veiligheid 2018-2022: Arnhem; Veilige Stad	
Agenderingsverzoek 'Aanpak Radicalisering - ‘brandjes blussen in plaats van voorkomen’ van de fractie van de SP	
Agenderingsverzoek raadsbrief 'Politiesterkte' van de fractie van de SP	
Raadsbrief Politiesterkte, 14 november 2018	
Toezegging Amendement 18A28 'Veiligheidsprioriteiten samen stellen', 9 november 2018	
Raadsbrief Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018, 26 juni 2018	
Raadsbrief en rapport Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017, 2 mei 2018	
Beantwoording college art.44-vragen inzake "Hoe veilig woon je in Arnhem", 4 september 2018	
Raadsbrief rapport Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017, 1 mei 2018	
Rapport Leefbaarheid en veiligheid in de buurt 2017	
Beantwoording college art. 44-vragen "Schriftelijke vragen inzake Veiligheid algemeen", 8 mei 2018	
Beantwoording college art.44-vragen "Veilige buurt bij wietplantages", 17 april 2018	
Raadsbrief Koersnota "Handhaving fysieke ruimte", 6 juni 2017	
Koersnota "Handhaving fysieke ruimte" 2017	

BEHANDELRESULTAAT

Ronde tafelgesprek Politieke Avond 28 november 2018

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel Kadernota Veiligheid 2018-2022 Arnhem; Veilige Stad

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	A. Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de leden: de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), mevrouw Van Ommen (D66), de heer Greving (PvdA), de heer Elfrink (SP), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), mevrouw Hegge (Partij voor de Dieren), mevrouw Van Burgsteden (CDA), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij). Er is geen vertegenwoordiger van de PVV aanwezig.

Ronde tafelgesprek
Ten behoeve van het ronde tafelgesprek waren de volgende organisaties die betrokken zijn bij de totstandkoming en/of uitvoering van de Kadernota Veiligheid uitgenodigd en vertegenwoordigd: Mevrouw Van Eijndhoven (Bestuurder Moviera), mevrouw Hendriksen (Manager Veilig Thuis), de heer Daams (Ondermijning / RIEC, Accountmanager Openbare Veiligheid), mevrouw Thannhauser (Politie, Teamchef Arnhem-Zuid), de heer The (Politie, Teamchef Arnhem-Noord), mevrouw Willemsen (Openbaar Ministerie), mevrouw Hensen (Rijnstad OZO, Manager Uitvoering), mevrouw Fijen (Pactum, Regiomanager), mevrouw Hesselmans (VGGM, Strategisch Adviseur), de heer Gunsing (OGGZ, Regiefunctionaris), mevrouw Otten (Sociale wijkteam, Teamleider) mevrouw Bouwman (Sociale wijkteam, Teamleider).

Verloop
Tijdens het ronde tafelgesprek wordt er onder andere gesproken over de volgende vragen;
hoe beoordelen de deelnemers de Kadernota?
bevat de Kadernota de juiste prioriteiten en accenten?
Ontbreken er onderwerpen en/of willen de deelnemers nog suggesties met betrekking tot de Kadernota aandragen.

Conclusie
De raadskamer besluit dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende fase (I).

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Agenderingsverzoek: Herinrichting Apeldoornseweg

6 november 2018

Namens Arnhem Centraal, de PvdA en de VVD willen we de raadsbrief van 18 september j.l. agenderen. Voor de herinrichting van het onderste deel van de Apeldoornseweg heeft er een uitgebreid traject van bewonersparticipatie plaatsgevonden. Uit het proces zijn twee verschillende varianten, A en B7, naar voren gekomen. Na overleg met verschillende partijen als provincie, de fietsersbond en de afdelingen erfgoed en mobiliteit van de gemeente heeft het college gekozen voor variant A, met veiligheid als doorslaggevend argument. De bewoners zijn hierover teleurgesteld en hebben advies gevraagd van Veilig Verkeer Nederland. Bovenstaande partijen gaan graag in debat met de raadscommissie en portefeuillehouder over de keuze en de afwegingen die het college hiervoor gemaakt hebben. De volgende vragen komen in ieder geval aan de orde:

1) Waarom is een belangrijke partij als Veilig Verkeer Nederland (VVN) niet vanuit de gemeente betrokken bij het proces?
2) Is het aantal te verwachten fietsbewegingen en parkerende auto's die het fietspad zullen gaan kruisen zo groot dat de veiligheid dusdanig afneemt dat variant B7 als onveilig bestempeld kan worden? Hoe is dit gemeten?
3) Het college stelt dat de provincie aangegeven heeft dat variant B7 mogelijk niet subsidiabel geacht wordt. Hoe reëel is dit en kan dit nog veranderen nu er ook een opinie van VVN is? Zijn er andere manieren om dit gat in de begroting te dichten?
4) Er is gekeken naar de problematiek rondom het oversteken wordt aangegeven in de brief, maar hoe garandeert het college de veiligheid voor de bewoners bij het oversteken vanaf de parkeerstrook in variant A?
5) De afdeling Erfgoed geeft aan dat variant B7 niet in het Beschermd Stadsgezicht past, terwijl parkeren in de voortuinen op de Apeldoornseweg wel acceptabel geacht wordt. Heeft het college dit meegenomen in de overweging?
6) In hoeverre heeft de bewonersparticipatie nu geleid tot een aanpassing van het herinrichting van dit traject?

PvdA	Arnhem Centraal	VVD
Hanny van Nunen	Lea Manders	Bas van Es

Veilig Verkeer Nederland
Stationsstraat 79a
3811 MH AMERSFOORT

088 524 88 00

www.veiligverkeernederland.nl

Postbus 66 – 3800 AB AMERSFOORT

VVN heeft de ANBI-status

Kenmerk **Contactpersoon Tiny Limbeek**

Onderwerp Apeldoornseweg **Amersfoort, 30– 10 2018**

Geachte heer Verhoeven,

Namens de bewoners belangengroep Apeldoornseweg hebt u onlangs Veilig Verkeer Nederland benaderd. U hebt ons gevraagd een onafhankelijk oordeel te geven over de plannen voor herinrichting van de Apeldoornseweg. Daarbij zijn de volgende twee varianten voorgesteld.
Variant A: woningen, voetpad, fietspad, rijbaan en dan een parkeerstrook.
Variant B7: woningen voetpad, parkeerstrook, fietspad, rijbaan.

Belangrijkste verschil tussen beide ontwerpen is de plek voor het parkeren. In variant A komt het parkeren voor bewoners aan de overkant van de weg.
De gemeente heeft als voorkeur ontwerp A, de bewoners pleiten voor ontwerp B7.

Onze verkeersconsulent de heer Mulder is ter plekke geweest en heeft de beide planvarianten vergeleken. De voorkeur gaat in principe uit naar een variant waarbij er geen parkeerbewegingen over het fietspad zijn. We hebben daarom een lichte voorkeur voor variant A. Variant B7 wordt wel vaker toegepast in situaties met lage fiets intensiteiten. Dit kan bij de weging van de diverse varianten worden meegenomen.
Het parkeren links van de rijbaan heeft -naast de voordelen die het biedt- ook een belangrijk nadeel. De bijrijder bevindt zich namelijk bij het in- of uitstappen direct op de drukke rijbaan. De auto’s rijden hier straks over een vrij smalle rijbaan te dicht langs de geparkeerde auto's. We adviseren daarom een strook van tenminste 0,50 meter tussen de rijbaan en de parkeerplaats. Hierdoor wordt het uitstappen veiliger. Deze strook is ook van belang bij het oversteken. Men kan zich dan goed zichtbaar naast de rijbaan opstellen. De benodigde extra ruimte kan gevonden worden door de strook tussen rijbaan en fietspad iets smaller te maken en het trottoir iets te versmallen. Let wel: op de plaatsen waar lichtmasten e.d. staan dient de voetganger nog tenminste 1,20 meter ter beschikking te houden. Deze aanpassing kan het profiel in totaliteit veiliger maken.
Tot slot merken we op dat de chauffeur van de parkerende auto een verharde uitstap nodig heeft. Om het groen te sparen zou dit een open bestrating of halfverharding kunnen zijn.

Met vriendelijke groet,
Veilig Verkeer Nederland
Tiny Limbeek

Aan de gemeenteraad

Datum	: 18 september 2018
Zaaknummer	: 292725
Contactpersoon	: Sylvie Polman
Telefoonnummer	: 026 3774478

Onderwerp: herinrichting Apeldoornseweg

Geachte voorzitter en leden,

Wij informeren u graag met betrekking tot de keuze voor het wegprofiel voor de reconstructie van de Apeldoornseweg, traject Sonsbeeksingel tot Wagnerlaan en de achtergronden daarvan. Dit is een vervolg op de raadsbrief van 17 april 2018 en de daarin gedane toezegging de raad te informeren over de profielkeuze voor de Apeldoornseweg, de onderbouwing daarvan en het daaraan voorafgegane proces.

De gekozen varianten zijn:
Variant B, voor het traject Sonsbeekweg- Wagnerlaan
Variant A, voor de het traject Sonsbeeksingel-Sonsbeekweg.

Inleiding
De Apeldoornseweg is een belangrijke invalsweg aan de noordzijde van Arnhem. Het traject Sonsbeeksingel tot de Wagnerlaan is aan groot onderhoud toe. Dit betreft zowel de verharding als de riolering. Dit noodzakelijk onderhoud geeft aanleiding de huidige inrichting van de weg waar mogelijk te optimaliseren. De huidige inrichting van de Apeldoornseweg is al langer niet meer goed passend bij het huidige en gewenste gebruik. Een provinciale subsidie voor openbaar vervoer en fiets draagt bij aan de financiering.

Het doel van de reconstructie is om een goed functionerend rioolstelsel te behouden, een veilige en goed functionerende verkeerstechnische situatie te creëren die recht doet aan de omgeving. Daarnaast is in overleg met de bewoners en ondernemers, gestreefd naar een zo hoog mogelijke beeldkwaliteit, die recht doet aan de historische betekenis van het wegprofiel. Waarbij de bomen in de middenberm behouden blijven. Tevens is de uitdaging om zoveel mogelijk zorg te dragen voor een integrale ruimtelijke aanpak van het project, door zowel riolering, wegen, verkeer en groen gelijktijdig op te pakken. Hierbij is het van belang wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen/ verminderen.
Belangrijkste verkeerskundige problemen zijn:
- beperkte voorzieningen voor voetgangers en fietsers;
- slechte verkeersafwikkeling door de verouderde verkeerslichten en de vormgeving van de kruispunten;
- matige kwaliteit van de bushaltevoorzieningen;
- verkeersonveiligheid (m.n. kruising Sonsbeekweg);

- parkeerproblemen en overlast, deze opgave beperkt zich tot het inpassen van parkeergelegenheid langs de Apeldoornseweg. Voor de integrale aanpak van het parkeerprobleem langs de Apeldoornseweg in combinatie met de problematiek in de aangrenzende wijk is een apart traject gestart.

Overleg met bewoners en afwegingen
Voor het uitwerken van de reconstructie zijn de wensen van de verschillende stakeholders in beeld gebracht. Dit is o.a. gebeurd door het organiseren van een aantal bewonersavonden. Ook zijn er meerdere gesprekken gevoerd met het bewonerscomité Avenue Royale, ondernemers, de hulpdiensten en de fietsersbond.

Deze verkenning naar de nieuwe weginrichting heeft geleid tot het uitwerken van een tweetal varianten voor de 3 verschillende wegvakken. De variant keuze voor het traject Sonsbeekweg - Wagnerlaan leverde geen grote tegenstellingen op tussen de verschillende stakeholders. Hier ligt de voorkeur bij variant B (een dwarsprofiel is opgenomen in de bijlagen). Voor het wegvak Sonsbeeksingel-Sonsbeekweg (met de middenberm) bleek wel sprake te zijn van tegenstrijdige belangen.
In eerste instantie lagen voor dit traject Sonsbeeksingel-Sonsbeekweg ook 2 varianten voor, A en B (zie bijgevoegde tekeningen), die samen met de bewoners zijn ontwikkeld. Belangrijkste verschil tussen beide varianten is de plek van het parkeren. Op het wegvak komen 2 stroken langsparkeren, in variant A liggen beide parkeerstroken (stad in en uit) langs de middenberm, in variant B ligt stad inwaarts de parkeerstrook langs de middenberm en stad uitwaarts langs het fiets-voetpad. Dit is de variant waar de bewoners voor opteren.
Voor de hulpdiensten heeft variant A (parkeren langs de middenberm) echter de voorkeur. Doordat de parkeerstrook langs de middenberm ligt kan in geval van een calamiteit het wachtende verkeer uitwijken naar het fietspad. En kan de hulpdienst doorrijden langs het wachtende verkeer. In optie B kan dit niet door de ligging van de parkeerstrook en geparkeerde auto's aan de rechterkant en de middenberm aan de linkerkant.

Gezien deze tegenstelling is conform de toezegging uit de raadsbrief van 17 april 2018 samen met een groep bewoners (Comité Avenue Royale) nog een 7-tal alternatieven verkend en op basis hiervan is vervolgens nog een derde variant uitgewerkt (variant B7 zie tekening). Hierbij is er sprake van een parkeerstrook (stad uit) tussen het voetpad en het fietspad. Het fietspad blijft dan een mogelijke uitwijkoptie bij calamiteiten. Verkeer moet dan echter het fietspad kruisen om bij de parkeerplaats te komen of deze te verlaten en in geval van calamiteiten moet de fietser uitwijken naar de rijbaan. Deze variant komt tegemoet aan de wens van de bewoners om aan de woningzijde te parkeren maar heeft een nadelig effect op de fietsveiligheid. Daarnaast past het niet in het gewenste beeld voor het Rijks beschermd stadsgezicht.
Deze variant heeft daarom geen draagvlak bij de fietsersbond, de provincie, en de afdelingen erfgoed en mobiliteit van de gemeente. De provincie heeft zelfs aangegeven deze variant niet subsidiabel te achten.

Belangrijk argument van de bewoners is dat bij parkeren langs de middenberm (stad uit) de weg overgestoken moeten worden om de woning te bereiken en dat dit tot onveilige situaties zal leiden.

We hebben een extern bedrijf (Volker) gevraagd onderzoek te doen naar de oversteekbaarheid. Hieruit blijkt dat na herinrichting de oversteekbaarheid zal verbeteren en als redelijk wordt geclassificeerd. In de huidige situatie is de oversteekbaarheid als zeer slecht aangemerkt.

Zoals eerder genoemd loopt parallel aan het ontwerptraject een onderzoek naar het parkeerregime in Sint Marten Sonsbeekkwartier. Hierbij is voorgesteld om de woningen langs de Apeldoornseweg van het traject met de middenberm in te delen bij de parkeersector Transvaalbuurt. Hierdoor ontstaat er een betere verdeling van (vergunning)parkeerplekken tussen de wijken Transvaalbuurt en Sint-Marten. In dat geval kunnen de aanwonenden met een vergunning (stad in en uit) aan beide zijden van de Apeldoornseweg parkeren en ontstaat er bij een parkeerstrook langs de middenberm voor alle woningen in de sector Transvaalbuurt een evenwichtige situatie te weten: één oversteek om bij de woning te komen.

De belangen van de bewoners, ondernemers, fietsers en de hulpdiensten afwegende heeft ons college besloten te kiezen voor variant A (parkeren langs middenberm) vanwege de betere doorstromingsmogelijkheden bij calamiteiten, de fietsveiligheid en een betere aansluiting bij het gewenste profiel vanuit het Rijks beschermd stadsgezicht.

Consequenties
Dit betekent dat niet tegemoet gekomen kan worden aan de eerste voorkeur van (een deel van) de bewoners.

Communicatie
Zoals hierboven geschetst is er een intensief traject geweest met bewoners en andere stakeholders. Hierbij is het team leefomgeving uit het gebied betrokken. Op 4 september heeft wethouder R. van der Zee op locatie nog een gesprek gehad net vertegenwoordigers van het bewonerscomité Avenue Royale. Gelijk met de raad zullen de betrokken partijen over de variantkeuze worden geïnformeerd.

De uitvoering van de werkzaamheden is gepland in 2019. Het aanbestedingsproces start in september 2018.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
- Tekening A, B en traject Sonsbeeksingel-Sonsbeekweg
- Dwarsprofiel variant B voor traject Sonsbeekweg Wagnerlaan
- Raadsbrief van 17 april 2018

Aan de leden van de raad

Datum	:	17 april 2018
Zaaknummer	:	246706
Contactpersoon	:	Martijn te Lintelo
Telefoonnummer	:	026-3772184

Onderwerp: Schriftelijke vragen art.44 Rvo inzake "Apeldoornseweg"

Geachte voorzitter en leden,

De raadsleden Martien Louwers van de fractie PvdA en Leendert Combée van de fractie VVD hebben ons bij brief, ingekomen 11 maart 2018, schriftelijke vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Regelement van Orde voor de politieke maandag van de gemeente Arnhem 2014 met als onderwerp "Apeldoornseweg".

Onderstaand vindt u de integrale tekst van de vragen.

De Apeldoornseweg moet opnieuw worden ingericht. In 2009 waren daar al de plannen voor die op verzoek van de raad destijds door het college zijn ingetrokken. Bezwaren hadden toen te maken met parkeren en de beeldbepalende bomen/middenberm. De bomen behoren inmiddels tot beschermt stadsgezicht. Er lijkt nu opnieuw verschil van inzicht te zijn in welke variant het beste past. Bewoners hebben verschillende bezwaren ten aanzien van de variant die nu wgekozen lijkt te worden. Ze stelt de gemeente voor het parkeren aan de zijde van Sint Marten naast de middenberm te doen waardoor bewoners de drukke weg over moeten steken naar hun auto's. Daarnaast verwachten de bewoners dat automobilisten door voor die inrichting te kiezen harden gaan rijden.

De PvdA en VVD hebben daarom de volgende vragen:
1. Is het college voornemens de variant verder uit te werken waarvoor het meeste draagvlak is in de wijk?
2. Is het college bereid te wachten met besluitvorming tot bewoners een raadpleging in de buurt hebben gehouden die daarover uitsluitsel geeft?

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

Zoals u al aangeeft is de herinrichting van de Apeldoornseweg al jaren onderwerp van gesprek. In het plan dat nu voorligt wordt de Apeldoornseweg over een grotere lengte heringericht, tussen het spoor en de Wagnerlaan.
Uw vragen betreffen het gedeelte tussen de Sonsbeeksingel en de Sonsbeekweg. Op dit moment liggen er globaal 2 varianten voor, A en B, die samen met de bewoners zijn ontwikkeld. Belangrijkste verschil tussen beide varianten is de plek van het parkeren. Op het wegvak komen 2 stroken langsparkeren, in variant A beide langs de middenberm, in variant B stadinwaarts een langs de middenberm en staduitwaarts een langs het fiets-voetpad aan de Sonsbeekzijde. Dit is de variant waar de bewoners voor opteren.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Een belangrijk ontwerpuitgangspunt zijn de bomen in de middenberm. Deze bomen krijgen in beide varianten meer ruimte, het parkeren tussen de bomen verdwijnt. De groeikansen van de bomen verbeteren daardoor aanzienlijk en de middenberm krijgt meer grandeur. Ten opzichte van de huidige situatie zal een strook parkeren (van de drie) verdwijnen.
De Apeldoornseweg is naast woonstraat ook een belangrijke ontsluitingsweg in het Arnhemse wegensysteem. Voor het wegverkeer maar ook voor hulpdiensten. En daar zit op dit moment de discussie. Het is een belangrijke uitrukroute voor de brandweer, vanaf de centrumring in noordelijke richting. Hetzelfde geldt voor ambulances vanuit de stad op weg naar ziekenhuis Rijnstate. De hulpdiensten geven aan dat de uitgaande rijstrook op dit wegvak niet geblokkeerd mag raken, bijvoorbeeld door wachtrijen voor de verkeerslichten of tijdens inparkeren.
In deze situatie maakt variant A het verschil. Doordat de parkeerstrook langs de middenberm ligt kan in geval van een calamiteit het wachtende verkeer uitwijken naar het fietspad. En kan de hulpdienst doorrijden langs het wachtende verkeer. In optie B kan dit niet door de ligging van de parkeerstrook en geparkeerde auto's.

Hiermee komen we tot de kern van de zaak:
1. Is het college voornemens de variant verder uit te werken waarvoor het meeste draagvlak is in de wijk?
Wij zijn op dit moment in gesprek met het bewonerscomité Avenue Royale en de hulpdiensten. We zoeken in gezamenlijkheid naar een oplossing, en naar een mogelijkheid om aan de verschillende bezwaren en belangen tegemoet te komen. We kunnen niet toezeggen dat de variant met het meeste draagvlak in de wijk het uiteindelijk wordt. Wij vinden het draagvlak in de buurt belangrijk, maar de wijkoverstijgende, stedelijke belangen van de hulpdiensten wegen in dit geval zwaar.

2. Is het college bereid te wachten met besluitvorming tot bewoners een raadpleging in de buurt hebben gehouden die daarover uitsluitsel geeft?
Er is een raadpleging geweest in oktober vorig jaar, georganiseerd door de gemeente. Daarnaast heeft het comité Avenue Royale in februari dit jaar een raadpleging gehouden waaruit blijkt dat bewoners voorkeur hebben voor optie B. Een nieuwe extra raadpleging achten wij onwaarschijnlijk.

Gezien de complexiteit en de belangen zijn wij voornemens de keuzes voor het herinrichtingsplan nog voor de zomer vast te leggen in een collegebesluit. Daarbij zullen wij de raad nogmaals informeren over onze overwegingen. De uitvoering van de werkzaamheden zijn gepland voor 2019.

In het vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
- Brief met artikel 44 vragen
- Bijlage Apeldoornseweg

Cc: Raadsleden en fractievolgers

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Variant A

Variant B

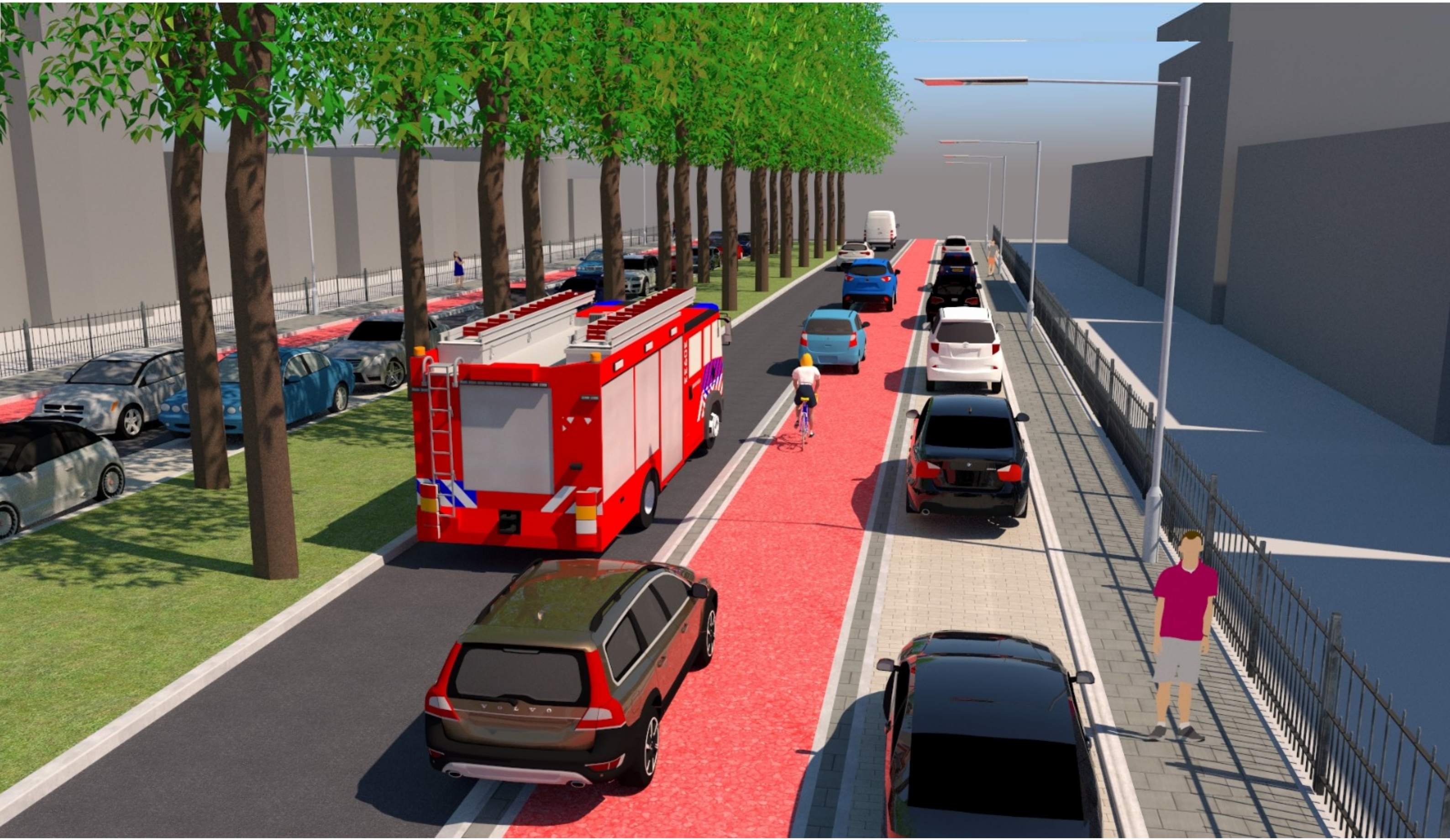

Variant B7 verhoogd fietspad

Dwarsprofiel Apeldoornseweg Varriant B (zonder middemberm)
voor het traject Sonsbeekweg- Wagnerlaan

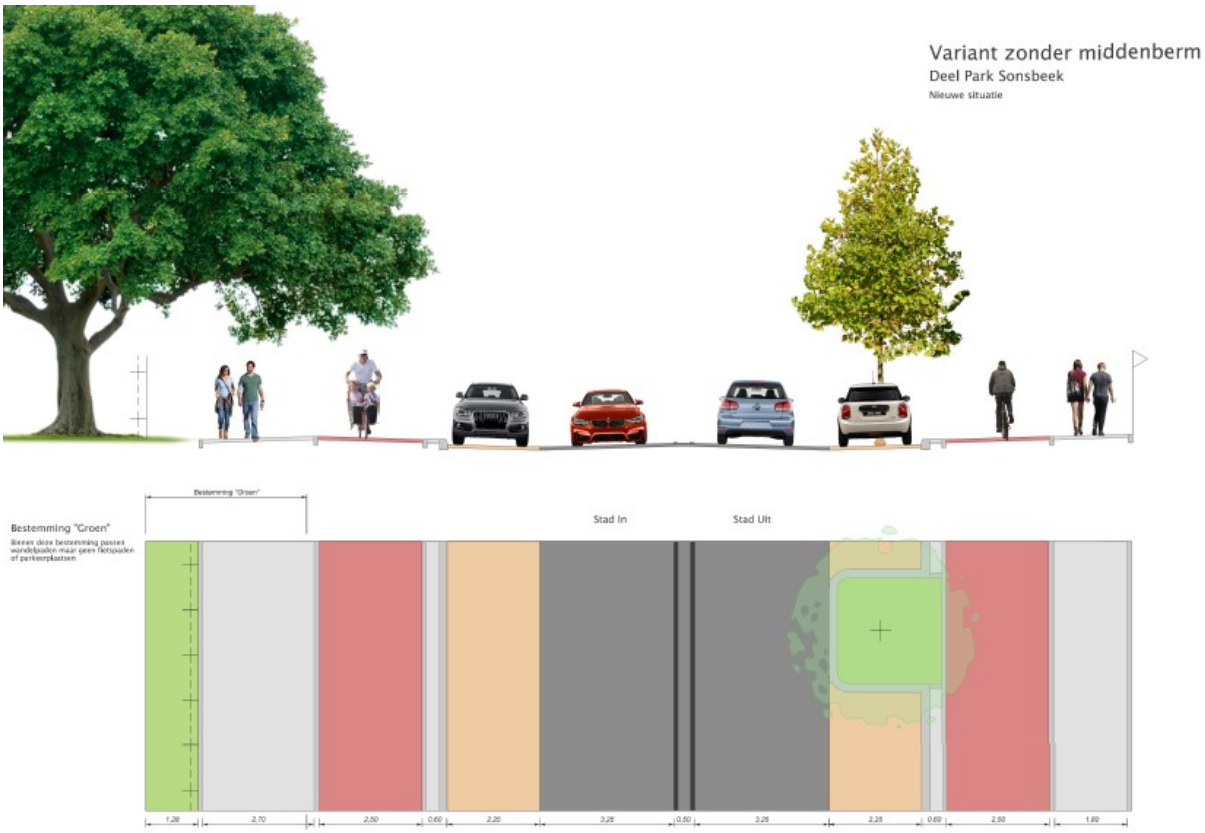

841 x 3643 mm
Schaal 1 : 400

Titel/onderwerp: **Agenderingsverzoek 'Herinrichting Apeldoornseweg'**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Sylvie Polman
Portefeuillehouder:	R. van der Zee	Telefoonnr:	3774478
		E-mailadres:	sylvie.polman@arnhem.nl
Doel activiteit	De bespreking van het onderwerp stelt de raadskamer in staat om het door het college gevoerde beleid te controleren.		
Toelichting	**Aanleiding** De fracties van PvdA, Arnhem Centraal en VVD hebben een agenderingsverzoek ingediend om de raadsbrief van 18 september 2018 over de herinrichting van de Apeldoornseweg te agenderen. In het agenderingsverzoek stellen de indienende fracties een aantal vragen over het gevoerde proces, waarin de bewoners en verschillende andere partijen (provincie, fietsersbond etc.) zijn betrokken. Het proces heeft tot een keuze van het college heeft geleid. Ook daar stellen de indieners vragen over. Zo geven de indieners aan dat de bewoners teleurgesteld zijn over de keuze, die het college heeft gemaakt over de herinrichting van (het onderste deel van) de Apeldoornseweg. De bewoners hebben advies gevraagd (en gekregen) van Veilig Verkeer Nederland (VVN). VVN was door het college niet bij het proces betrokken. In de raadsbrief informeert het college de raad over het beoogde doel van de reconstructie, het gevoerde proces en de afwegingen die het college heeft gemaakt om tot een inrichtingskeuze te komen. Het agenderingsverzoek is als bijlage bij dit advies gevoegd. Ook de raadsbrief met bijlagen (5) vind u bij de stukken. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Er is geen vervolgbehandeling voorzien. Een eventueel vervolg hangt af van het initiatief dat een of meerdere fracties neemt.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	U bent in de gelegenheid vragen te stellen aan eventuele insprekers. Vervolgens krijgt de woordvoerder van de indienende fracties (PvdA, Arnhem Centraal en VVD) de gelegenheid het agenderingsverzoek toe te lichten. Aansluitend wordt het college in de gelegenheid gesteld te reageren. Daarna worden de leden van de raadskamer uitgenodigd aan de bespreking deel te nemen. De behandeling vindt plaats in één termijn, hierbij is een afwisseling van het stellen van informatieve vragen en het uitwisselen van gedachten toegestaan. Interrupties zijn toegestaan.		

Bijlagen			
Agenderingsverzoek "Herinrichting Apeldoornseweg" van de fracties PvdA, Arnhem Centraal en VVD			
Schriftelijke reactie VVN inzake "Apeldoornseweg", d.d. 30-10-2018			
Raadsbrief "Herinrichting Apeldoornseweg", d.d. 18-09-2018			
Bijlage 1 - Beantwoording college art.44-vragen Apeldoornseweg, d.d. 17-04-2018			
Bijlage 2 - Tekening Variant A			
Bijlage 3 - Tekening Variant B			
Bijlage 4 - Variant B7 verhoogd fietspad			
Bijlage 5 - Dwarsprofiel Apeldoornseweg Variant B Sonsbeekweg-Wagnerlaan			

Hans van den Berge

28 november 2018

Geachte aanwezigen ,

De reden dat ik vandaag hier ben, is dat ik graag met u de discussie wil aangaan over de reconstructieplannen herinrichting Apeldoornseweg varianten A of B7.

Mijn persoonlijke voorkeur is variant A en uit de brief d.d. 18-09-2018 aan de bewoners blijkt dat dit ook de eerste keuze is vanuit de Gemeente Arnhem.

Vervolgens werd mij o.a. door een publicatie in de krant duidelijk dat er met name vanuit het Comité Avenue Royal ernstige bezwaren waren.

Zij uitten deze bezwaren mede op basis van een enquête, die zij hebben gehouden voornamelijk aan de oostzijde van de Apeldoornseweg en werpen zich vervolgens op als spreekbuis voor de geënquêteerden.

Op de enquête is veel aan te merken, zoals dubbele adressen, zijstraten welke niet zijn meegenomen , en lang niet iedereen is bereikt .

Persoonlijk wens ik dan ook niet door hen vertegenwoordigd te worden.

Natuurlijk mag een ieder pleiten voor zijn eigen belangen, maar in een vraagstuk dat veel meer mensen aangaat dan alleen de aanwonenden van een stukje Apeldoornseweg dient mijnsinziens het algemeen belang te prevaleren boven individueel belang.

Kijkend naar individueel belang, zult u altijd voor- en tegenstanders houden voor welke variant dan ook.

Daarom pleit ik ervoor om te kijken naar algemeen belang en als we dat doen, dan wijzen alle stukken van Gemeente, Provincie, Fietsbond, Hulpdiensten en Veilig Verkeer Nederland overwegend in het voordeel van variant A.

Deze laatste partij, Veilig Verkeer Nederland heeft in haar schrijven d.d. 30,.. 10-2018 nog een mooie aanvulling gegeven op Variant A, namelijk om tussen de geparkeerde auto's op de middenberm en de rijbaan een verharde strook van 50 cm. aan te leggen om uitstappen eh oversteken veiliger te doen plaats vinden.

l\1ocht de'ze verharde strook in te passen zijn in de plannen en dan bij voorkeur aan beide zijden van de weg om symmetrie in het geheel te krijgen, dan zou dit mijn voorkeur hebben.

Ik ben benieuwd naar uw mening en argumenten.

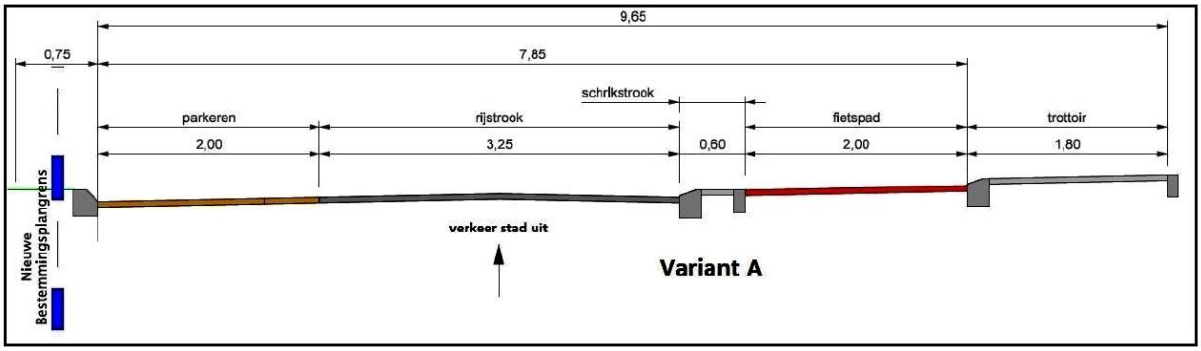

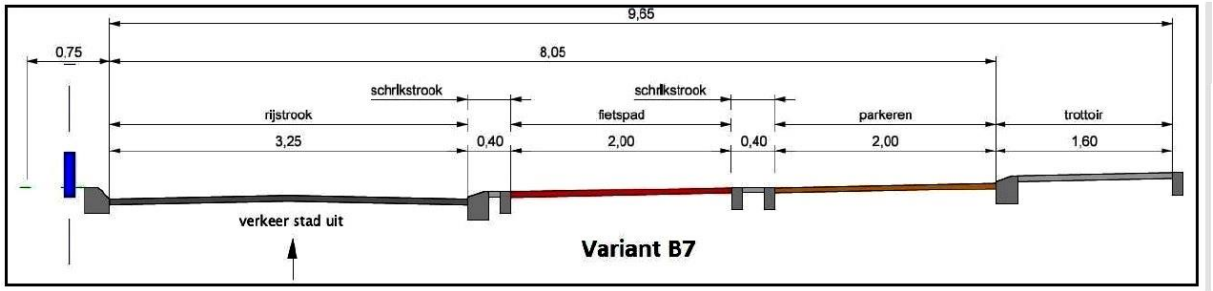

Toespraak 28/11/2018 – Ronde tafel gesprek raadscommissie – zaal: Landgoed/Festival
Onderwerp: Herinrichting Apeldoornseweg (tussen Sonsbeeksingel en Sonsbeekweg)

Geachte voorzitter, geachte raads- en commissieleden en alle andere belangstellenden.

Laat ik mij even voorstellen:
Ik ben Jan Kelderman, voorzitter van de afdeling Arnhem van de Fietsersbond.

Voor wie de **Fietsersbond** niet kent:
De Fietsersbond is een in 1975 opgerichte landelijke vereniging met landelijk een dikke 34.000 leden en plaatselijk zo'n 360 leden.
De Fietsersbond staat voor de belangen van de fietser. Veiligheid en comfort staat daarbij voorop.
Zoals: vrijliggende en voldoende brede fietspaden, fietsstraten, tegengaan van achterstelling bij verkeerslichten, fietsparkeervoorzieningen en zo meer.

Voor wat betreft de **Apeldoornseweg**:

De voorkeur van de Fietsersbond gaat uit naar variant A.
De volgende overwegingen hebben hierbij de doorslag gegeven:

- Bij variant B7 moeten parkerende automobilisten het fietspad kruisen. Dit is bij variant A niet het geval en er dus geen conflicterende verkeersbewegingen tussen parkerende automobilist en fietser zullen voorkomen.

- Bij variant B7 moet in geval van blokkering van het fietspad door bijvoorbeeld besteldiensten de fietser uitwijken naar de autorijbaan. Dit is, zeker gezien de hoge verkeersintensiteit, gevaarlijk en dus onwenselijk. Bij variant A kunnen fietsers in soortgelijke situaties uitwijken naar het trottoir, wat veel veiliger is.

- Bij variant B7 moeten fietsers rekening houden met openslaande portieren van parkerende automobilisten. In dergelijke situaties zal de fietser daarbij ook nog de neiging hebben om (plotseling) naar links uit te wijken, waarbij gevaarlijke conflictsituaties (kunnen) ontstaan met het langsrijdende autoverkeer.

- Ten behoeve van het afslaande autoverkeer ter hoogte van de Jacob Cremerstraat / Paul Krugerstraat is de autorijbaan plaatselijk verbreed. Bij variant B7 zijn daarom bochten in het fietspad gelegd. Bij variant A is dat niet nodig, hetgeen voor de fietser veel veiliger en comfortabeler is.

- Bij het passeren van hulpdiensten zal de hulpdienst uit moeten wijken naar het fietspad. Bij variant B7 kan de fietser dan eigenlijk geen kant op of moet zich tussen de geparkeerde auto's wringen. Bij variant A kan de fietser eenvoudig naar het trottoir uitwijken.

Verder willen we nog een aantal niet direct fietsgerelateerde argumenten onder de aandacht brengen:

- Bij variant A kan de parkerende automobilist aan de veilige kant uitstappen. Bij variant B7 zal, zoals aangegeven, een conflictsituatie met langsrijdende fietsers ontstaan.

- Bij variant A is de afstand tussen de bomen in de middenberm en het langsrijdende (soms zware) autoverkeer aanzienlijk groter dan bij variant B7, hetgeen voor de boomwortels en dientengevolge voor de vitaliteit van de bomen een groot voordeel is. Dit effect zal nog versterkt kunnen worden als voor de parkeervakken voor waterdoorlatende bestrating wordt gekozen.

Ook m.b.t. de Apeldoornseweg hebben we geprobeerd om de situatie zo volledig mogelijk in beschouwing te nemen.
Op de achtergrond in deze discussie over de variantkeuze speelt wellicht mee dat men nog niet altijd gewend is aan het feit dat het fietsverkeer een belangrijke en steeds belangrijkere rol speelt in de manieren waarop wij ons verplaatsen. De aloude prioriteit van het autoverkeer en autovoorzieningen maakt geleidelijk plaats voor een wat evenwichtiger beeld t.a.v. de verschillende verkeersmodaliteiten.
Zo ook op de Apeldoornseweg waar de discussie niet zou moeten gaan om de kwalitatief goede inpassing van het fietsverkeer versus de belangen van parkeervoorzieningen voor automobilisten of versus groenvoorziening of versus ruimte voor de voetganger.
Ik zou liever zien dat er in het algemeen wat breder gedacht wordt en het fietsverkeer volwaardig en integraal meetelt in de afweging van de verschillende ruimtevragers.

Niettemin hebben we deze zomer onze argumenten kenbaar gemaakt om tot profielvariant A te kiezen.
De argumenten hiervoor heb ik zojuist genoemd.

Hartelijk dank voor uw aandacht.

Namens Fietsersbond afdeling
Arnhem J. Kelderman (voorzitter)
arnhem@fietsersbond.nl

notitie

Oversteekbaarheid naar parkeergelegenheden

Apeldoornseweg ter hoogte van 88 te Arnhem

Aan	:	Heer S. Polman, Gemeente Arnhem
Van	:	De heren J. Cnossen en P. Nijland
Datum	:	maandag 4 juni 2018
Ons kenmerk	:	P171088-02
Bijlage(n)	:	Berekeningen oversteekbaarheid

1 Inleiding

Aanleiding

De gemeente Arnhem wil graag op basis van de verkeerstellingen van donderdag 28 september 2017 inzage in de oversteekbaarheid van en naar een aantal parkeergelegenheden aan de Apeldoornseweg ter hoogte van huisnummer 88 in Arnhem.

Deze notitie geeft een bondige weergave van de oversteekbaarheid.

Uitgangspunten onderzoekslocatie

Bij de berekeningen van de oversteekbaarheid zijn de volgende uitgangspunten toegepast.

- Apeldoornseweg ter hoogte van huisnummer 88, wegvak tussen kruispunt met Jacob Cremerstraat en het kruispunt met de Nijhoffstraat.
- Oostelijke rijbaan (Sonsbeeksingel richting Jacob Cremerstraat)
- Het fietspad langs de Apeldoornseweg is niet in de berekening meegenomen.

We zijn in de berekening van de oversteekbaarheid ervan uit gegaan dat er ruimte is om te wachten tussen het fietspad en de rijbaan.

2 Werkwijze

Oversteekbaarheid

Door het bepalen van de oversteekbaarheid kunnen uitspraken worden gedaan of het verkeersveilig is om een weg over te steken. De tijd die nodig is om veilig te kunnen oversteken is afhankelijk van de benodigde oversteektijd tussen voertuigen, dit wordt ook wel hiaat genoemd. Dit hiaat is te bepalen doormiddel van de oversteeksnelheid, oversteeklengte, snelheid en samenstelling van de verkeersstroom.

Wanneer het hiaat bekend is, is het mogelijk de kans te bepalen dat na een bepaalde wachttijd de weg overgestoken kan worden. De wachttijd is geen vast gegeven maar voor een groot deel afhankelijk van toeval. Wanneer men net bij de oversteekplaats aankomt bij het begin van een treintje voertuigen zal de wachttijd het volledige treintje zijn. Wanneer men bij het einde van het treintje aankomst kan men direct oversteken.

Bepalen hiaat

In deze metingen wordt de benodigde hiaat op de volgende wijze bepaald:

*hiaat = (beslissingstijd+stoptijd+oversteektijd)*marge*

Reactietijd (beslissingstijd)

De tijd die nodig is om in te schatten of men kan oversteken. De reactietijd is afhankelijk van de situatie. De reactietijd van een volwassen voetganger is over het algemeen 1 seconde. Volwassen voetgangers beoordelen de verkeerssituatie veelal lopend. De reactietijd van kinderen is 2 à 3 seconden langer. Dit omdat bij kinderen wordt geleerd aan de rand van het trottoir te blijven stilstaan en uit te kijken (links, rechts, links) alvorens aan de oversteek te beginnen[1]. Bij de oversteek van de parkeergelegenheden wordt uitgegaan van een maatgevende reactietijd van 3 seconden. Omdat kinderen vaak passagiers zijn van een auto.

Stoptijd

De tijd die eventueel nodig is voor kruisend verkeer om tot stilstand te komen. De relevantie van deze tijd is mede afhankelijk van de verkeerssituatie. De stoptijd is over het algemeen te berekenen door de reactiesnelheid (1 seconde) op te tellen bij een normale remvertraging van (4 m/s).

Oversteektijd

De tijd die nodig is om de weg over te steken. Dit is afhankelijk van de oversteeksnelheid en oversteeklengte. De 'snelle' voetgangers hebben een oversteeksnelheid van gemiddeld 1,2 m/s en 'langzame' voetgangers een oversteeksnelheid van gemiddeld 0,8 m/s. Minder valide verkeersdeelnemers hebben over het algemeen een oversteeksnelheid van 0,5 m/s. De maatgevende oversteeksnelheid wordt bepaald door de gebruikersgroep met de laagste loopsnelheid[2]. Bij de parkeergelegenheden is de langzame voetganger maatgevend met een oversteeksnelheid van 0,8 m/s. Volgens het CROW kan over het algemeen worden uitgegaan van een loopsnelheid van 0,8 m/s. De algemene loopsnelheid van het rekenen programma Capacito is 1,0 m/s

Marge

De mate van veiligheid die wordt meegenomen in de beslissing om over te steken. Een marge van 1 houdt in dat een veilige inschatting gemaakt is, een marge van <1 houdt in dat er meer risico genomen wordt en een marge >1 betekend dat er minder risico wordt genomen.

Wachttijdmeting

Wanneer het hiaat bekend is kan de wachttijd voor ieder gewenst meetmoment worden bepaald. Met behulp van meetsoftware wordt op basis van de verkeersintensiteit berekend hoelang het gemiddeld duurt voordat een gewenst hiaat beschikbaar is om over te steken.

---

[1] CROW, 2006 (Handboek: Veilig oversteken? Vanzelfsprekend! 5.2.2 – 01-09-2006)

[2] CROW, 2006 (Handboek: Veilig oversteken? Vanzelfsprekend! 5.2.1 – 01-09-2006)

3 Oversteekbaarheid

Uitgangspunten berekening

Verkeersintensiteit
Met behulp van de verkeerstellingen op donderdag 28 september 2018 tussen 07:00 en 19:00 uur is de gemiddelde verkeersintensiteit per uur bepaald. De gemiddelde verkeersintensiteit in motorvoertuigen per uur ter hoogte van nummer 88 op de Apeldoornseweg, Oostelijke rijbaan (Sonsbeeksingel richting Jacob Cremerstraat) is 759 motorvoertuigen. Bij een ongestoorde verkeersafwikkeling is de verdeling van de voertuigen willekeurig verdeeld. In deze berekening is verkeer willekeurig verdeeld. Verkeerslicthen en relatief langzaam rijdende voertuigen verstoren deze verdeling en dan worden de voertuigen meer of minder geclusterd in pelotons. Dit kan gunstig uitpakken voor de oversteekbaarheid.

Oversteeklengte
In de onderstaande tabel zijn de uitgangspunten van de oversteeklengten vermeld voor de berekende varianten. De breedte van een parkeerstrook of van op de rijbaan geparkeerde auto's moet tot de oversteeklengte worden gerekend[3].

Tabel: uitgangspunten oversteeklengte

Variant	Breedte rijbaan	Breedte parkeerstrook	Totale oversteeklengte
Bestaand	5,4 meter	2,0 meter	7,4 meter
Variant A	3,25 meter	2,0 meter	5,25 meter
Variant A met P-eiland	3,25 meter	0,0 meter	3,25 meter

Snelheid
De snelheid op de rijbaan is maximaal 50 km/u.

Oversteektijd
De maatgevende reactietijd is berekend met een standaard van 3 seconden voor kinderen met een minimale reactietijd (maximaal is 4). De oversteekbaarheid is berekend met een standaard oversteeksnelheid van 0,8 m/s. Dit is de standaard 'langzame' voetganger. Ouderen en voetgangers met veel bagage kunnen een langere oversteektijd hebben.

[3] ***CROW, 2006 (Handboek: Veilig oversteken? Vanzelfsprekend! 7.1 – 01-09-2006)***

Resultaten

Hieronder zijn de resultaten weergegeven van de berekeningen van de oversteekbaarheid. De berekeningen zijn uitgevoerd voor 3 varianten: bestaande situatie, variant A en variant A met parkeereiland. De afmetingen van de oversteek zijn aangeleverd door de gemeente Arnhem.

Tabel: resultaten berekening oversteekbaarheid,
Gemiddelde uur intensiteit telperiode do. 28 sep. 2017 tussen 07 en 19 uur

Variant	Benodigde oversteektijd	Gemiddelde wachttijd	Kwalificatie oversteekbaarheid
Bestaand	12,2 seconden	30 seconden	zeer slecht
Variant A	9,5 seconden	23 seconden	slecht
Variant A met P-eiland	7,0 seconden	8 seconden	redelijk

De resultaten van de berekening laten zien dat afhankelijk van de variant de oversteekbaarheid zeer slecht tot redelijk is. Bij variant A met parkeereiland is de gemiddelde oversteekbaarheid redelijk. Wanneer de maatgevende doelgroep kinderen probeert over te steken.

In de bijlagen van deze notitie zijn de berekeningen bijgevoegd.

Bijlage 1 Berekeningen oversteekbaarheid

- Bestaand, gem uur, do 28 sep 2017, tussen 07-19 u, Apeldoornseweg thv 88 richting A50;
- Variant A, gem uur, do 28 sep 2017, tussen 07-19 u, Apeldoornseweg thv 88 richting A50;
- Variant A met parkeereiland, gem uur, do 28 sep 2017, tussen 07-19 u, Apeldoornseweg thv 88 richting A50.

Oversteekbaarheid van wegen

Apeldoornseweg thv 88, Arnhem (bestaand)
Oversteken in oost-west richting
excl. fietspad

Datum intensiteiten: donderdag 28-9-2017 - 07:00 tot 19:00 uur (gemiddelde uur)

OVERSTEEKTIJD
Breedte rijbaan: 5,4 m.
Breedte parkeerstrook (indien aanwezig) plus opstelafstand tot rijbaan: 2,0 m.
Totale oversteeklengte: 7,4 m.
Doelgroep: Overig
Snelheid: 0,8 m/s
Oversteeklengte / oversteeksnelheid = 9,2 sec.
Reactietijd: 3,0 sec.
Benodigde oversteektijd: 12,2 sec.

WACHTTIJD
Verkeersstroom op de rijbaan is Poisson-verdeeld
Snelheid op de rijbaan: maximaal 50 km/u
Intensiteiten op de rijbaan: (759 mvt/u x 1,0) + (0 fietsers/u x 0,3) = 759 vtg/u

Gemiddelde wachttijd: > 30 sec.

KWALIFICATIE

Gemiddelde wachttijd	Kwalificatie
0 - 5 sec.	goed
5 - 10 sec.	redelijk
10 - 15 sec.	matig
15 - 30 sec.	slecht
> 30 sec.	zeer slecht

Capacito, Copyright © 1999-2015 Trenso: www.trenso.nl

Oversteekbaarheid van wegen

Apeldoornseweg thv 88, Arnhem (Variant A)
Oversteken in oost-west richting
excl. fietspad

Datum intensiteiten: donderdag 28-9-2017 - 07:00 tot 19:00 uur (gemiddelde uur)

OVERSTEEKTIJD
Breedte rijbaan: 3,25 m.
Breedte parkeerstrook (indien aanwezig) plus opstelafstand tot rijbaan: 2,0 m.
Totale oversteeklengte: 5,2 m.
Doelgroep: Overig
Snelheid: 0,8 m/s
Oversteeklengte / oversteeksnelheid = 6,5 sec.
Reactietijd: 3,0 sec.
Benodigde oversteektijd: 9,5 sec.

WACHTTIJD
Verkeersstroom op de rijbaan is Poisson-verdeeld
Snelheid op de rijbaan: maximaal 50 km/u
Intensiteiten op de rijbaan: (759 mvt/u x 1,0) + (0 fietsers/u x 0,3) = 759 vtg/u

Gemiddelde wachttijd: 23 sec. (20 - 25 sec.)

KWALIFICATIE

Gemiddelde wachttijd	Kwalificatie
0 - 5 sec.	goed
5 - 10 sec.	redelijk
10 - 15 sec.	matig
15 - 30 sec.	slecht
> 30 sec.	zeer slecht

Capacito, Copyright © 1999-2015 Trenso: www.trenso.nl

Oversteekbaarheid van wegen

Apeldoornseweg thv 88, Arnhem (Variant A met P-eiland)
Oversteken in oost-west richting
excl. fietspad

Datum intensiteiten: donderdag 28-9-2017 - 07:00 tot 19:00 uur (gemiddelde uur)

OVERSTEEKTIJD
Breedte rijbaan: 3,2 m.
Breedte parkeerstrook (indien aanwezig) plus opstelafstand tot rijbaan: 0,0 m.
Totale oversteeklengte: 3,2 m.
Doelgroep: Overig
Snelheid: 0,8 m/s
Oversteeklengte / oversteeksnelheid = 4,0 sec.
Reactietijd: 3,0 sec.
Benodigde oversteektijd: 7,0 sec.

WACHTTIJD
Verkeersstroom op de rijbaan is Poisson-verdeeld
Snelheid op de rijbaan: maximaal 50 km/u
Intensiteiten op de rijbaan: (759 mvt/u x 1,0) + (0 fietsers/u x 0,3) = 759 vtg/u

Gemiddelde wachttijd: 8 sec. (5 - 10 sec.)

KWALIFICATIE

Gemiddelde wachttijd	Kwalificatie
0 - 5 sec.	goed
5 - 10 sec.	redelijk
10 - 15 sec.	matig
15 - 30 sec.	slecht
> 30 sec.	zeer slecht

Capacito, Copyright © 1999-2015 Trenso: www.trenso.nl

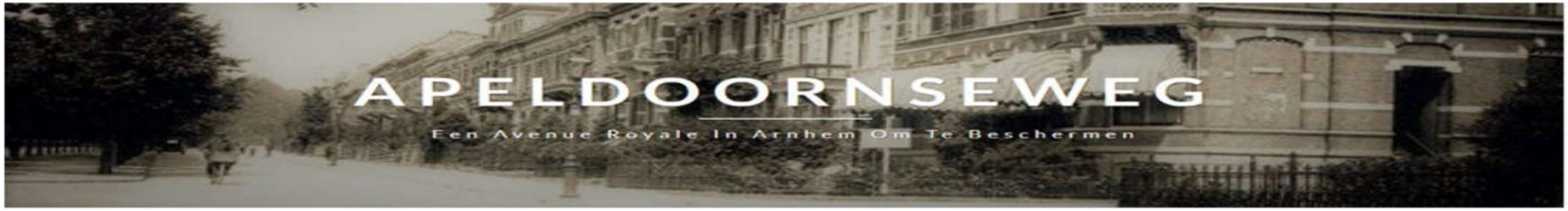

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Comité Avenue Royale behartigt belangen van de bewoners – al meer dan 10 jaar

- De keuze van de variant voor herstructurering gaat niet om ‘veilig of mooi’. Er kleven vele verschillende aspecten aan de keuze van de uit te werken variant. Deze aspecten benoemen wij in dit boekwerkje.
- Ruim 98% van de bewoners heeft in een door CAR gehouden enquête aangegeven de voorkeur te hebben voor de B variant.
- De discussie gaat over 300 m van de in totaal 2,8 km te herstructureren weglengte van de Apeldoornseweg: het gedeelte stad-uit: van Sonsbeeksingel tot Sonsbeekweg. We beschrijven de aspecten voor dit stuk weg.
- Zowel bij de A variant als B7 variant geldt dat er aan de stad-in zijde altijd sprake is van in- en uit parkerend verkeer dat over het fietspad én het voetpad rijdt. Dit wordt veroorzaakt door het in de voortuin parkeren aan die zijde van de Apeldoornseweg.

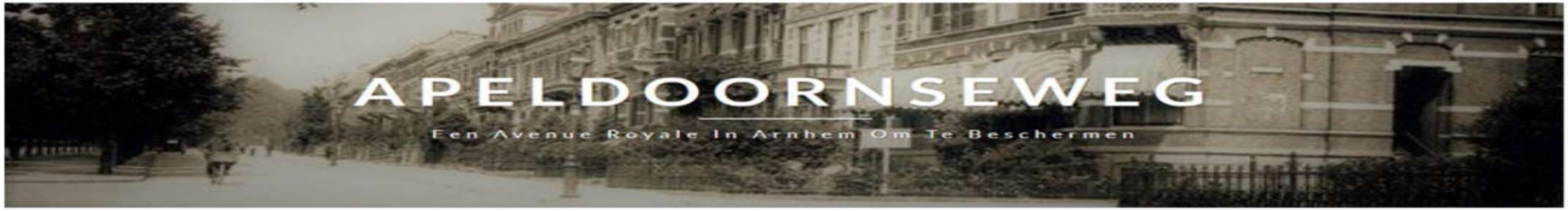

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Groene middenberm

Gewenst: handhaving middenberm van beschermd stadsgezicht

B7:

- Aan zijde stad-uit wordt groene middenberm beter zichtbaar
- Aan zijde stad-in blijft middenberm minder zichtbaar door strook geparkeerde auto's door de randvoorwaarde van parkeren in de voortuinen

A:

- Middenberm wordt slechter zichtbaar aan beide zijden: ze wordt 'ingepakt' met geparkeerde auto's

Score B7: +++

Score A : ---

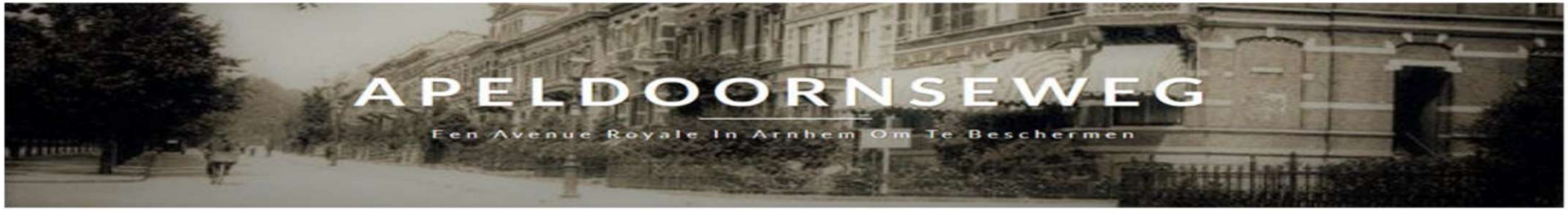

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Aantal parkeerplaatsen

Gewenst: voldoende parkeerplaatsen, liefst meer dan nu

B7:

- Stad-in: meer plaatsen (kop-staart parkeren naast de bomen)
- Stad-uit: minder plaatsen door verdwijnen van 1 rij parkeren

A:

- Stad-in: meer plaatsen (kop-staart parkeren naast de bomen)
- Stad-uit: minder plaatsen door verdwijnen van 1 rij parkeren

Score B7: +/-

Score A : +/-

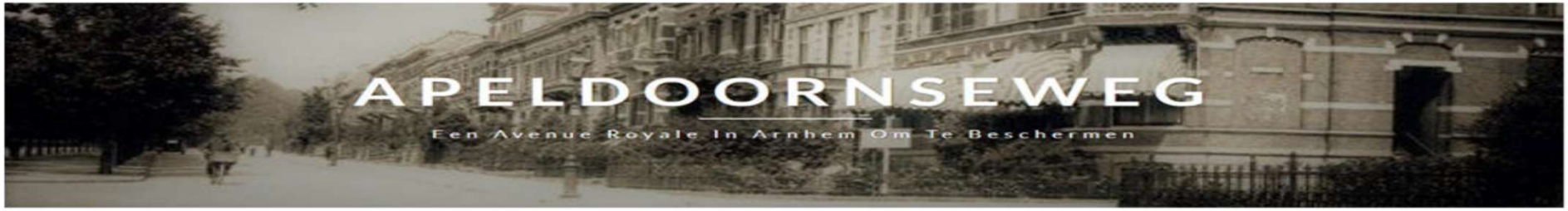

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Wegbeeld en hard rijden

Gewenst: wegbeeld dat niet uitnodigt tot harder rijden dan 50 km/uur. Hoe breder het wegbeeld, hoe harder men rijdt

B7:

- Stad-uit: breedte aaneen gesloten rijbaan tussen middenberm en parkeren is 6,05m: rijstrook + fietspad

A:

- Stad-uit: breedte aaneen gesloten rijbaan tussen voortuinen en parkeren is 7,65m: rijstrook + fietspad + voetpad

Score B7: +++

Score A : ---

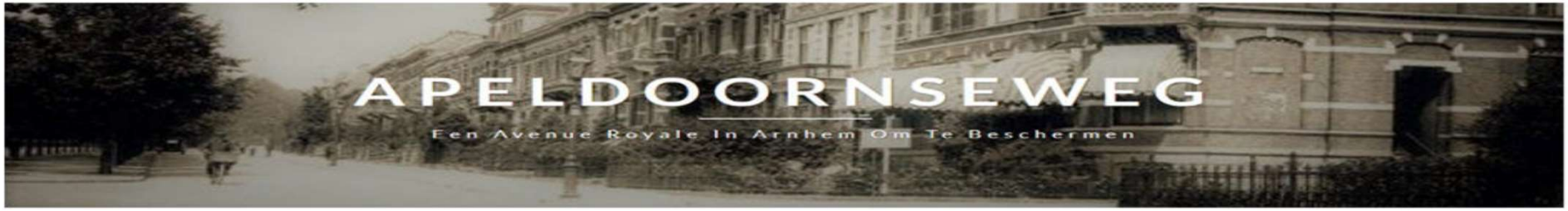

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Geluidbelasting op de voorgevels

Gewenst: minstens gelijk en liefst vermindering tov nu

B7:

- Stad-uit: de buffer van geparkeerde auto's blijft gehandhaafd
- Stad-uit: rijstrook blijft op ongeveer dezelfde plaats als nu tov de voorgevels

A:

- Stad-uit: de buffer van geparkeerde auto's verdwijnt
- Stad-uit: rijstrook verschuift ongeveer 2m richting voorgevel huizen

Score B7: +++

Score A : ---

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Luchtkwaliteit

Gewenst: minstens gelijk en liefst verbetering tov nu

B7:

- Stad-uit: rijstrook blijft op ongeveer dezelfde plaats tov de voorgevels
- Stad-uit: verkeer zal door verdwijnen van 1 parkeerstrook iets harder gaan rijden met meer uitstoot tot gevolg

A:

- Stad-uit: rijstrook komt naar de voorgevel toe
- Stad-uit: verwachting is dat men door breder wegbeeld harder gaat rijden met meer uitstoot tot gevolg

Score B7: -

Score A : --

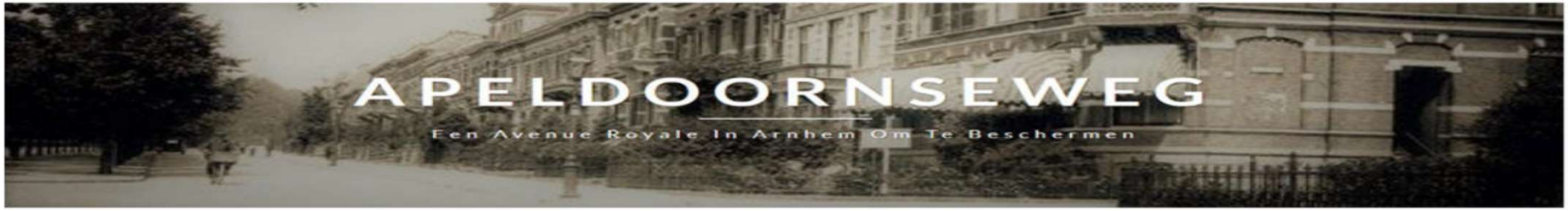

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Breedte fietspad en voetpad

Gewenst: verbetering van de huidige situatie met smal fietspad en smal voetpad

B7:

- Stad-uit: fietspad wordt 2,0m en voetpad 1,6m breed
- Stad-uit: fietspad en voetpad duidelijk gescheiden

A:

- Stad-uit: fietspad wordt 2,0m en voetpad 1,8m breed
- Stad-uit: fietspad en voetpad niet gescheiden

Score B7: ++

Score A : ++

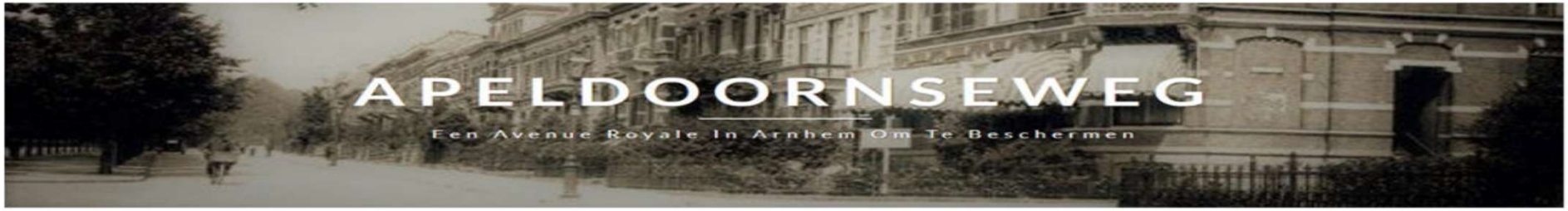

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Doorstroming hulpdiensten

Gewenst: verzekerde doorstroming voor de hulpdiensten en voldoende uitwijkplekken voor verkeer

B7:

- Stad-uit: voldoende uitwijkplek voor verkeer: men kan het fietspad oprijden
- Stad-uit: hulpdiensten vinden deze oplossing goed voldoen aan de eisen

A:

- Stad-uit: voldoende uitwijkplek voor verkeer: men kan het fietspad oprijden
- Stad-uit: hulpdiensten vinden deze oplossing goed voldoen aan de eisen

Score B7: +++

Score A : +++

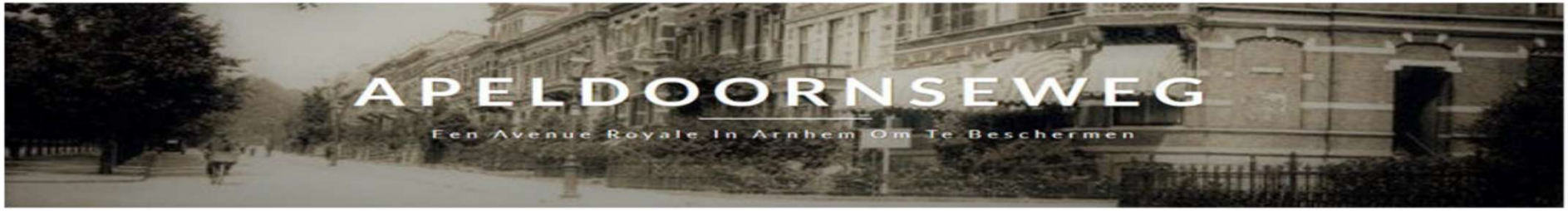

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Veiligheid – parkeren: in/uitstappen, boodschappen, in/uitladen

Gewenst: zonder gevaar in- en uitstappen en laden en lossen

B7:

- Stad-uit: veilig uitstappen aan beide zijden van de auto (schrikstrook en voetpad)
- Stad-uit: veilig laden en lossen mogelijk naast langzaam verkeer zones

A:

- Stad-uit: onveilig aan bijrijderskant, veilig aan bestuurderskant
- Stad-uit: veilig laden en lossen niet mogelijk naast snel verkeer zone

Score B7: +++

Score A : ---

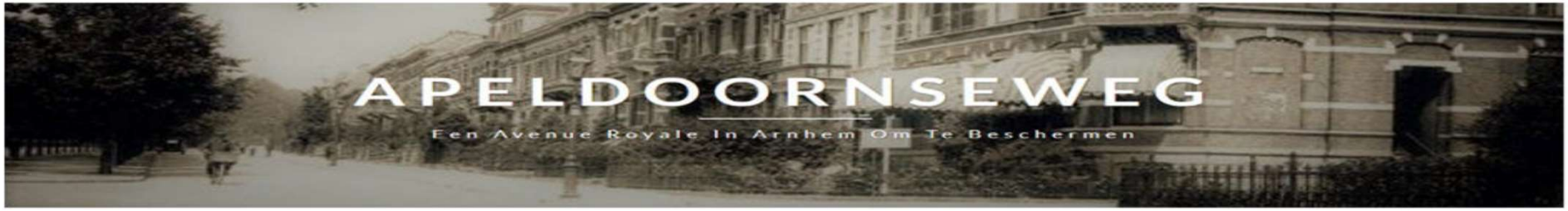

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Veiligheid – oversteken naar middenberm en vice versa

Gewenst: geen noodzaak om over te steken om bij je auto te komen

B7:

- Stad-uit: vanaf parkeerplek huizen veilig te bereiken
- Stad-uit: geen noodzaak om naar middenberm over te steken doordat er geen parkeren is in de middenberm

A:

- Stad-uit: gevaarlijke noodzaak om over te steken doordat er parkeren is in de middenberm
- Stad-uit: gevaarlijk over steken voor kinderen
- Stad-uit: hinderlijk / gevaarlijk voor minder valide personen

Score B7: +++

Score A : ---

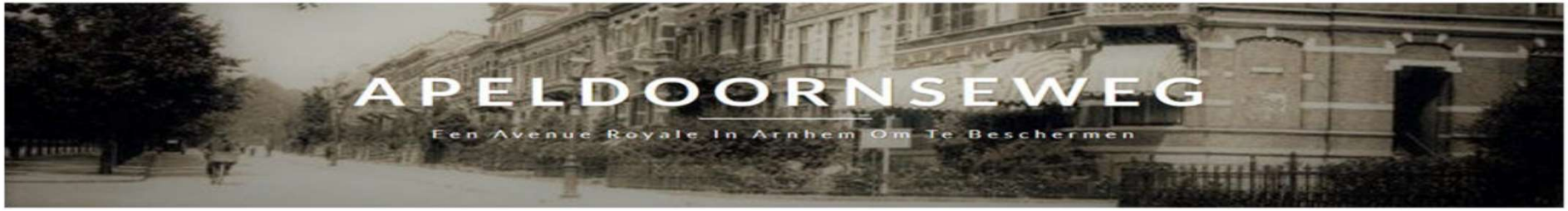

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Veiligheid – in/uitparkeren (relatie met intensiteit fietsers en auto's)

Gewenst: geen hinder voor hoofdverkeersstroom

B7:

- Stad-uit: geen hindering hoofdverkeerstroom bij (achteruit) inparkeren; veilig opstellen voor maken parkeerbeweging mogelijk
- Stad-uit: in/uitparkeren over fietspad, hoewel er sprake is van een lage verkeersintensiteit fietsers (ca 700 à 1.000/dag = gem. 1 fietser per 1,8 minuten)
- Stad-uit: situatie zoals op vele plaatsen in Nederland gebruikelijk. In Arnhem bv de Bakenbergseweg

A:

- Stad-uit: hindering hoofdverkeerstroom bij (achteruit) inparkeren, bij een hoge verkeersintensiteit auto's (ca 10.000/dag)
- Stad-uit: mogelijk hindering hulpdiensten door inparkeren
- Stad-uit: doorgaand autoverkeer gaat uitwijken over fietspad bij in/uitparkeer bewegingen

Score B7: +++

Score A : ---

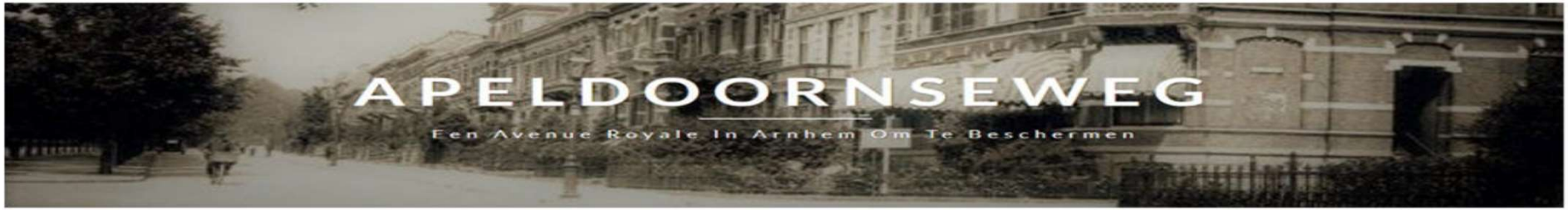

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Veiligheid – uitstappen vanuit de voortuin

Gewenst: veiligheid bewoners

B7:

- Stad-uit: geen hinder van fietsers op voetpad
- Stad-uit: psychologische drempel voor fietsers, die tegen het verkeer in, de stad in rijden over fietspad, wordt hoger

A:

- Stad-uit: mogelijk hinder van fietsers op voetpad
- Stad-uit: psychologische drempel voor fietsers, die tegen verkeer in, de stad in rijden over fietspad, is lager

Score B7: ++

Score A : --

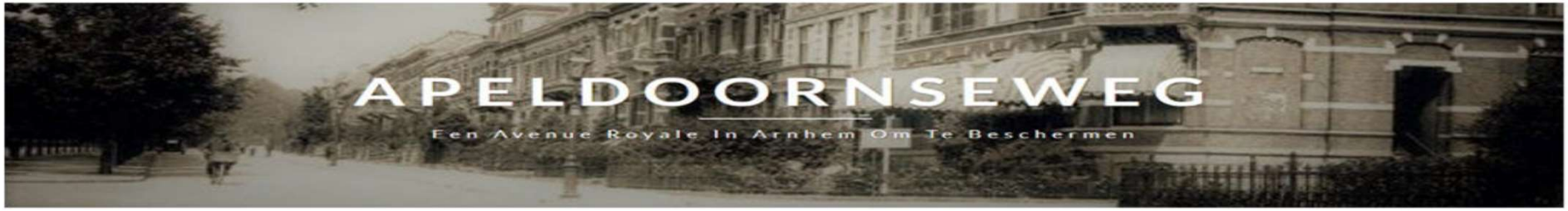

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Veiligheid – voor de voetganger op het voetpad

Gewenst: veiligheid voetgangers

B7:

- Stad-uit: veiligheid voor voetganger wordt groter door breder voetpad
- Stad-uit: veiligheid voor voetganger wordt groter door scheiding fietspad en voetpad

A:

- Stad-uit: veiligheid voor voetganger wordt groter door breder voetpad
- Stad-uit: kans op uitwijkende fietser op voetpad (door bv auto's op fietspad door hulpdiensten)

Score B7: ++

Score A : +

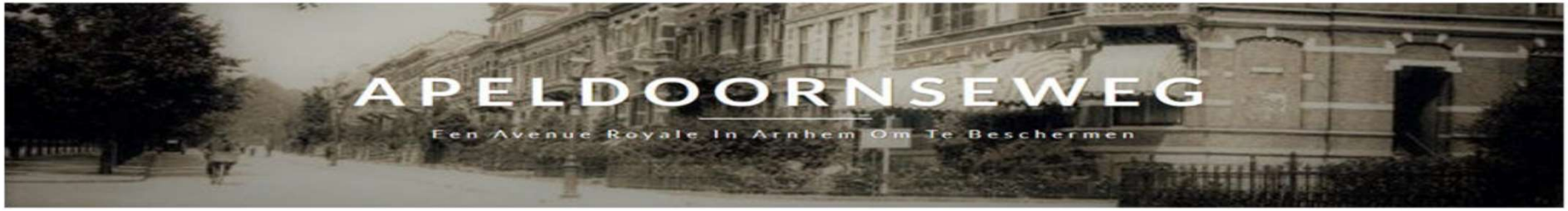

Herinrichting Apeldoornseweg (28 november 2018)

Toelichting variant bewoners, B7, verwoord door Comité Avenue Royale

Veiligheid – voor de fietser op het fietspad

Gewenst: veiligheid fietser

B7:

- Stad-uit: veiligheid groter door breder vrij liggend fietspad (schrikstroken aan beide zijden)
- Stad-uit: in/uit parkeren gaat over fietspad

A:

- Stad-uit: veiligheid groter door breder vrij liggend fietspad (schrikstrook aan zijde autorijstrook)
- Stad-uit: over fietspad uitwijken vanuit hoofdverkeersstroom mogelijk bij parkeerbewegingen

Score B7: +/-

Score A : +/-

BEHANDELRESULTAAT

AGENDERINGSVERZOEK 28 november 2018

GEMEENTE Arnhem

Agenderingsverzoek: 'Herinrichting Apeldoornseweg'

Documentnummer:	
Zaaknummer:	292725
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Manders (AC), van Es (VVD), van Dillen (CDA), Venhoek (D66), de Groot (PvdD), Broersma (CU), van de Loo (GL), van Nunen (PvdA), Dilekçi (DENK-Verenigd Arnhem), Tujeehut (Arnhemse Ouderenpartij) en Engelaar (PVV).
De fractie van de SP was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Insprekers/rondetafelgesprek
Aan het rondetafelgesprek met de raadskamer hebben deelgenomen de heer de Wildt (comité Avenue Royale), de heer Kelderman (Fietsersbond), de heren Derix en van den Berge (op persoonlijke titel) en Else van de Laar en Jaap de Wildt. De heer Ophof had zich vanwege ziekte afgemeld. Voorzover beschikbaar zijn inspreekteksten gepubliceerd.

Proces
De fracties van PvdA, VVD en Arnhem Centraal hebben dit agenderingsverzoek gedaan omdat zij een aantal vragen hebben aan de portefeuillehouder n.a.v. de raadsbrief van 18 september 2018. De vragen richten zich vooral op de keuze voor herinrichtingsvariant A van het college, terwijl bewoners de voorkeur hebben voor een andere variant (B7).
Na het rondetafelgesprek hebben de indieners het agenderingsverzoek toegelicht. De daarin gestelde vragen zijn door de wethouder beantwoord.

Conclusie
De voorzitter geeft aan dat een eventuele vervolgbehandeling plaats zal vinden als de indienende fracties aangeven daar behoefte aan te hebben.
De voorzitter concludeert dat de behandeling voor vanavond is afgerond.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

S.W. Dijk

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 300738

Onderwerp: Vernieuwing Museum Arnhem (doorstart)

Voorstel

1. De vernieuwing van Museum Arnhem op de huidige locatie te hervatten.
2. Het investeringskrediet te verhogen met €7.500.000.
3. In de aanbesteding expliciet aandacht te vragen voor duurzaamheidsmaatregelen.
4. De structurele lasten van €478.000 / jaar voortkomend uit de verhoging van het investeringskrediet met €7.500.000 te dekken uit de in de MJPB 2019-2022 opgenomen €600.000 voor kapitaallasten knelpunt Museum Arnhem.

Inleiding

Op 25 januari 2016 heeft uw raad ingestemd met de verbouw en nieuwbouw van Museum Arnhem (MA). Sindsdien is intensief gewerkt aan het ontwerp en het bestek. Er ligt een uitgewerkt plan dat voldoet aan de eisen en wensen van Museum Arnhem. De aanbesteding van dit plan is begin dit jaar stopgezet vanwege een overschrijding van het beschikbare budget in de offertes. De gemeenteraad is per brief d.d. 15 mei 2018 geïnformeerd over de analyse van de gang van zaken.

In het coalitieakkoord 2018-2022 is het volgende opgenomen:
"Afspraak 3.13: We willen museum Arnhem behouden voor de stad. Er is een financieel knelpunt dat we willen oplossen. Het college komt zo snel mogelijk met een voorstel. We reserveren maximaal €600.000, - aan kapitaallasten. Daarmee is er € 7,5 miljoen beschikbaar om het knelpunt op te lossen."

Met deze afspraak komen substantieel extra middelen in het verschiet die realisatie van het plan in de huidige markt reëel maken.

In het coalitieakkoord 2018-2022 (hoofdstuk 2) is opgenomen dat het belangrijk is dat we werk maken van het verduurzamen van onze stad en verder gaan met het mogelijk maken van het verduurzamen van scholen, sportaccommodaties en andere gemeentelijke gebouwen. Afspraak 2.1: *De gemeente neemt een actieve regierol bij de warmtetransitie en verduurzaming van de stad.*
Deze coalitieafspraak is aanleiding om nu een aantal duurzaamheidsmaatregelen voor te stellen die verder gaan dan de maatregelen die reeds waren voorzien.

Uw raad heeft op 3 juli jl. de motie '*Er zijn misschien meer reële opties voor het museum'* aangenomen met daarin de opdracht aan ons college om onderzoek te doen naar de kansen en risico's van vestiging van Museum Arnhem in de binnenstad versus handhaving op de huidige locatie. We hebben hiertoe een

GEMEENTE Arnhem

aantal onderzoeken laten uitvoeren. De resultaten daarvan zijn per brief d.d. 2 oktober 2018 naar de raad gestuurd.

Beoogd effect

Een spoedige doorstart van de vernieuwing van Museum Arnhem zodat het museum in 2021 weer in gebruik kan worden genomen.

Argumenten

1.1 Uitkomsten onderzoek motie 'Er zijn misschien meer reële opties voor het museum' d.d. 3 juli 2018

De uitkomsten van het onderzoek zijn per brief d.d. 2 oktober naar de raad verstuurd.
https://ris.ibabs.eu/raad-arnhem/list/ec16a63e-2895-4667-b26f-e1bf1063a407/932c2338-b917-4ff0-96b5-9fad1d1427e9/9bd66576-8d29-4682-8275-e2811a8fb16c/
De onderzoeksresultaten worden voor de verschillende aspecten als volgt kort samengevat.

Locatie
Zowel op de huidige locatie als in de binnenstad is een goed museum mogelijk. In de binnenstad zou nog wel een nader onderzoek naar een aansprekende locatie gedaan moeten worden. De huidige locatie “op de berg” is op zich al uniek. Met de realisatie van het voorliggende plan van Benthem Crouwel worden de aanwezige en potentiele kwaliteiten van het museum en de locatie beter benut. Het museum kent een - zeker voor Nederland - unieke ligging op een (beboste) stuwwal met uitzicht over het rivierenland en bovendien dichtbij de binnenstad. Het geniet mede daarom landelijke bekendheid. De bereikbaarheid van het museum per auto en OV is goed. Bovendien ligt er op de huidige locatie een uitgewerkt plan dat voldoet aan de eisen en wensen van Museum Arnhem.

Tijd
Keuze voor een locatie in de binnenstad en de nadere uitwerking daarvan vraagt tenminste 2 tot 3 jaar extra tijd, nodig voor o.a. een locatieonderzoek, de selectie van een ontwerpteam, het maken van een nieuw ontwerp en mogelijk planologische procedures. Wanneer door uw raad wordt besloten tot de substantiële verhoging van het investeringskrediet kan voor vernieuwing op de huidige locatie onmiddellijk met een nieuwe aanbestedingsprocedure worden gestart. Naar verwachting kan het museum dan in 2021 weer in gebruik worden genomen.

Financiën
De investeringskosten op een locatie in de binnenstad zijn aanzienlijk hoger dan die op de huidige locatie. De verwachte opbrengst van de verkoop van de huidige locatie maakt dat verschil niet goed. Naar verwachting kan het voorliggende plan met de extra middelen op basis van de afspraak in het coalitieakkoord, inclusief de provinciale subsidie (€500.000) en inclusief de toegezegde bijdragen uit fondsen aan het museum (meer dan €1.000.000 ten behoeve van programmering en herinrichting) worden gerealiseerd (zie ook punt 2 en paragraaf Financiën).

Economische spin off

De onderzoeksvraag naar de verschillen in economische spin off voor de binnenstad van beide opties ("op de berg" respectievelijk "binnenstad") is voorgelegd aan het bureau Droogh Trommelen en Partners (DTNP). De letterlijke conclusie uit het onderzoek is:
"Door nieuwbouw of verbouw van Museum Arnhem kan de positie van Arnhem als belangrijke cultuurstad worden bevorderd. Een aantrekkelijk museum in een iconisch gebouw is niet alleen belangrijk om grote bezoekersaantallen te trekken maar ook als imagebuilder voor de stad.
De directe economische spin-off van Museum Arnhem voor de binnenstad is beperkt (circa 0,4% van de binnenstadsbestedingen) vanwege het, ten opzichte van de binnenstad, beperkte aantal bezoekers (minimaal 75.000 per jaar) en wordt maar beperkt beïnvloed door de locatie. Museumbezoekers komen vooral doelgericht naar een museum en bezoeken eventueel na afloop nog de binnenstad. Een regulier binnenstadsbezoek leidt niet of nauwelijks tot spontaan bezoek aan een museum.
De huidige locatie van Museum Arnhem ligt op de stuwwal net buiten de binnenstad (circa 800 meter), maar profiteert maar beperkt van haar unieke ligging. Het verbouw- en uitbreidingsplan zorgt ervoor dat het museum wel optimaal van deze locatie zal profiteren.
Een locatie in de binnenstad kan het Cultuurkwartier van Arnhem nog beter op de kaart zetten. Zeker met een bijzonder gebouw zal dat tot extra bezoekers leiden. Op dit moment lijkt de binnenstad-zuid geen grote publiekstrekker nodig te hebben om de gewenste ontwikkelingen in dit gebied te stimuleren. Op locaties waar investeringen moeilijker van de grond komen is een dergelijk ontwikkeling mogelijk eerder gewenst".

1.2 Reacties op onderzoeksresultaten

Naar aanleiding van de raadsbrief d.d. 2 oktober hebben er gesprekken plaatsgevonden met vertegenwoordigers van Cultuur Netwerk Arnhem (CNA), Platform Binnenstad Arnhem (PBA), Koninklijke Horeca Nederland afdeling Arnhem en regio (KHN), Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem (VECA) en Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA). Genoemde partijen hebben in een schriftelijke reactie hun opvattingen kenbaar gemaakt. Daarnaast zijn er reacties ontvangen van Museum Arnhem, Vrienden van Museum Arnhem, Quadraam, Platform Beeldende Kunst Arnhem (BKA), ArtEZ, Stichting Sonsbeek en State of Fashion, Ontwerpplatform Arnhem (OPA), Vereniging Stadsschoon alsmede van het kernteam Arnhem 6811, belangenbehartiger voor de bewoners van de binnenstad. In totaal zijn 14 reacties binnengekomen die alle zijn bijgevoegd.

Alle reacties gaan uit van het belang van het behoud van het Museum voor Arnhem. In bijna alle reacties wordt gepleit voor een snelle hervatting van de realisatie van de plannen op de huidige locatie.
Er zijn ook kritische opmerkingen over de (uitkomsten van de) onderzoeken. Is er bijvoorbeeld goed en voldoende vergelijkingsmateriaal; zijn opdracht en uitvoering voor het Museum goed in het onderzoek ingebracht?
Ons college heeft geen reden te twijfelen aan de uitkomsten van de door onafhankelijke deskundigen uitgevoerde onderzoeken. Natuurlijk kan altijd, met name over bepaalde aannames die ten grondslag liggen aan het onderzoek, gediscussieerd worden. We verwachten evenwel niet dat de uitkomsten daardoor wezenlijk zullen veranderen.

In verschillende reacties wordt gepleit voor het verbeteren van de verbinding van het Museum met de binnenstad. Door uitvoering van de plannen van Benthem Crouwel Architecten wordt daarvoor al een

belangrijke stap gezet. Het museum inclusief de beeldentuin zullen aanzienlijk beter zichtbaar worden van zowel de bovenzijde aan de Utrechtseweg als vanaf Onderlangs.
In diverse reacties wordt expliciet specifieke aandacht gevraagd voor het creëren van een "aantrekkelijke, verleidende verbinding" (boven- en onderlangs) tussen het Museum en de Arnhemse Binnenstad.

2.1 Een verhoging van het investeringskrediet met 7,5 miljoen is noodzakelijk om de voorgenomen vernieuwing van Museum Arnhem te kunnen realiseren

Na het stopzetten van de aanbesteding is aan de hand van een second opinion en een groot aantal gesprekken met o.a. marktpartijen, een analyse gemaakt van de aanbesteding en van het aanvullend benodigde budget (zie ook de raadsbrief d.d. 15 mei jl. https://ris.ibabs.eu/raad-arnhem/list/ec16a63e-2895-4667-b26f-e1bf1063a407/932c2338-b917-4ff0-96b5-9fad1d1427e9/b0f7b557-045d-4625-9e5c-a024eeea5940/

Op basis van de second opinion werd een tekort op het investeringsbudget geraamd op een bedrag tussen de € 5,5 en €7,5 miljoen. Er werd een bandbreedte aangehouden omdat de invloed van prijsstijgingen en het gebrek aan concurrentie in de huidige markt moeilijk in te schatten is. Recente aanbestedingen, zoals bijvoorbeeld bij zwembad Valkenhuizen, laten zien dat de tendens van prijsstijgingen en het gebrek aan concurrentie nog steeds doorzetten. Om deze redenen is de verwachting nu, dat € 7.500.000,- extra noodzakelijk is.

Aan de hand van de bevindingen wordt - met inzet van een extern deskundige (AT Osborne) - een nieuwe aanbesteding voorbereid. Nu met een wezenlijk andere aanpak, namelijk op basis van Best Value Procurement (BVP)[1]. Belangrijke elementen in de aanpak zijn vroegtijdiger interactie met de (potentiele) aannemer(s) en onderaannemers/leveranciers over prijzen en de risico's, een meer reële verdeling van de risico's en de inbreng van kennis en kunde van (potentiele) aannemer(s) en onderaannemers/leveranciers. Uiteindelijk doel is om in samenwerking met een goed team de doelstellingen te realiseren binnen de vastgestelde budgetten.

Met de verhoging van het investeringskrediet (gebaseerd op de adviezen van verschillende (kosten)adviseurs) en de aanpassing van de wijze van aanbesteding (gebaseerd op een groot aantal gesprekken met o.a. marktpartijen) achten wij de vernieuwing van het Museum Arnhem op de huidige plek in de huidige marktomstandigheden reëel. De opgave is binnen de nu vast te stellen budgetten de doelen te bereiken.

3.1 Door een aantal duurzaamheidsmaatregelen in het plan op te nemen kan op het gebied van duurzaamheid een grote sprong voorwaarts worden gemaakt

De afspraken in het coalitieafspraak met betrekking tot duurzaamheid zijn aanleiding om nu een aantal duurzaamheidsmaatregelen voor te stellen die verder gaan dan de maatregelen die reeds waren voorzien.

[1] De BVP-methodiek is ontwikkeld door de Amerikaanse hoogleraar inkoop Dean Kashiwagi van de Performance Based Studies Research Group. Het uitgangspunt van de methodiek is dat de inschrijvingen in de gunningsfase worden gewaardeerd volgens het principe dat de meeste waarde moet worden verkregen voor de prijs. In BVP wordt het gebruikelijke principe om veel eisen te stellen aan de inschrijvende partij losgelaten en schrijft de aanbestedende dienst veel minder standaarden en minimumeisen voor. Zodoende wordt de kwaliteit van de opdracht gegarandeerd.

Maatregel 1: Het volledig gasloos maken van het Museum.
In het huidige ontwerp wordt gebruik gemaakt van de bestaande Warmte Koude Opslag (WKO)-installatie. In combinatie met warmtepomp(en), een Dry Cooler en gaswandketel(s) is het mogelijk om het gebouw te koelen en te verwarmen.
De warmtepomp(en) en WKO-installatie (in combinatie met zijn Dry Cooler) zijn duurzame koude/warmte opwekkers, echter de gaswandketels niet. Het voorstel is nu om de cv-ketels te verwijderden en het gebouw geheel te verwarmen met behulp van warmtepompen. Het energieverbruik neemt ten opzicht van het huidige bestek af met 7%.

Maatregel 2: Het verbeteren van de isolatiewaarden van de oudbouw (aanvullende isolatie van wonden, vloeren en plafonds) tot het niveau zoals dat wordt gehanteerd bij de nieuwbouw.

Maatregel 3: Het toepassen van PV-panelen.
Op het dak van de nieuwbouw is plaats voor circa 138 zonnepanelen. De terugverdientijd is circa 17 jaar.

Maatregel 4: Adiabatisch bevochtigen
In het huidige ontwerp wordt op de luchtbehandelingskasten de verse toevoerlucht bevochtigd. Dit is nodig om de luchtkwaliteit te kunnen garanderen van de museumruimtes. In het huidige plan wordt er met behulp van stoom bevochtigd hetgeen veel energie vraagt. Een alternatieve manier om te bevochtigen is adiabatisch bevochtigen waarbij lucht wordt bevochtigd door (voorbehandeld) water te vernevelen en in de verse lucht te spuiten. Omdat er alleen energie nodig is voor de pomp is deze optie voor bevochtigen energiezuiniger en duurzamer in vergelijking met stoombevochtiging. Op basis van vergelijkbare projecten, zoals bijvoorbeeld Musis, en installaties heeft deze bevochtigingsinstallatie een terugverdientijd van circa 7,5 jaar.

De grootste besparing op het energieverbruik is te realiseren door het toepassen van PV-panelen. Duurzaamheid gaat echter niet alleen over de vermindering van energieverbruik door duurzame opwekking, maar ook over keuzes / oplossingen waar toekomstige generaties van kunnen profiteren. De gemeente wil daarbij een voorbeeldrol vervullen. Door het gasloos maken van het Museum Arnhem in combinatie met de PV-panelen ontstaat een win-winsituatie, omdat de opgewekte elektriciteit gebruikt zal worden om de elektrische warmtepompen van energie te voorzien. In combinatie met verbetering van de isolatiewaarden en adiabatische bevochtiging ontstaat een duurzaam en toekomstbestendig Museum. Met deze combinatie van maatregelen wordt concreet invulling gegeven aan de voorbeeldfunctie van de gemeente voor de verdere verduurzaming van Arnhem, zoals opgenomen in het coalitieakkoord.

Met het oog op kostenbesparing waren deze maatregelen niet eerder voorzien in de plannen voor de vernieuwing van het Museum. De maatregelen (1 en 2) verdienen zich namelijk in financiële zin in mindere mate terug. Wij stellen voor deze maatregelen nu mee te nemen in de uitvraag bij de aanbesteding

Kanttekeningen en risico's

Met een ver uitgewerkt plan zijn de risico's voor het doorzetten van het plan op de huidige locatie goed in beeld. Het belangrijkste risico is hogere kosten als gevolg van:

- het bouwen op de helling (in Nederland vrij uniek). De nieuwbouw wordt daarmee complexer.
- een monumentaal pand met mogelijk onvoorziene gebreken (voor zover nu mogelijk, is alle asbest geïnventariseerd en inmiddels gesaneerd).
- de marktontwikkeling mede in combinatie met bovengenoemde risico's. Het gaat dan om algemene prijsontwikkelingen gerelateerd aan een grote vraag naar aannemers, bouwvakkers en materialen.

Dat maakt dat aannemers risico's mijden dan wel hoog afprijzen.

Financiën

Om de voorgenomen vernieuwing van Museum Arnhem te kunnen realiseren is een verhoging van het investeringskrediet met €7,5 miljoen noodzakelijk (zie onder argumenten 2).

Voorgesteld om een aantal duurzaamheidsmaatregelen mee te nemen in de uitvraag bij de aanbesteding. De investeringskosten van deze duurzaamheidsmaatregelen bedragen:

Maatregel 1: Het volledig gasloos maken van het Museum	€342.000	
Maatregel 2: Het verbeteren van de isolatiewaarden de oudbouw	€150.000	
	---	€492.000
Maatregel 3: Het toepassen van PV-panelen		€ 85.000
Maatregel 4: Adiabatisch bevochtigen		€178.500

		€755.500

De maatregelen 1 en 2 verdienen zich in financiële zin in zeer beperkte mate terug. De investeringsraming voor deze maatregelen bedraagt in totaal €492.000. De jaarlijkse last die daarmee samenhangt bedraagt gemiddeld €30.000 per jaar.

De kosten voor de maatregelen 3 en 4 verdienen zich wel terug. Deze maatregelen zullen dan ook worden uitgevoerd ten laste van het hiervoor in de MJPB 2019-2022 opgenomen investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen, waarbij de opbrengsten (lagere energiekosten) ook in de begroting zullen worden verwerkt. De per saldo budget-neutrale wijziging op de begroting die hiervoor nodig is zal in het eerste verzamelbesluit 2019 worden verwerkt.

De verhoging van het investeringskrediet met €7.500.000 leidt tot een jaarlijkse last in de begroting. Daarbij wordt niet alleen rekening gehouden met de rente- en afschrijvingskosten over dit investeringskrediet, maar ook met de kosten die gemoeid zijn met de duurzame instandhouding van het gebouw (de eigenaarslasten). Hiervoor worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd zoals die zijn toegepast bij het oorspronkelijke investeringsbesluit (en bij de andere investeringen in cultuurhuisvesting). Rekening wordt gehouden met:

- de verhoging van de stichtingskosten met €7.500.000 en daarmee samenhangend:
- toekomstige herinvesteringen in installaties, de vaste inrichting en het dak;
- per component de gebruikelijke afschrijvingspercentages en een omslagrente van 2%;
- jaarlijkse kostenstijgingen, met een langjarig gemiddelde van 2,2%;

- extra lasten voor OZB, rioolheffing, waterschapsbelasting en verzekeringen vanwege de hogere stichtingskosten;
- de raming van de jaarlijkse onderhoudskosten wijzigt niet.

Op basis van deze uitgangspunten bedraagt de gemiddelde jaarlijkse last die samenhangt met de verhoging van het investeringskrediet €478.000

Deze jaarlijkse last wordt gedekt uit het in de MJPB 2019-2022 opgenomen budget voor 'Kapitaallasten knelpunt Museum Arnhem' (coalitieakkoord punt 3.13). In het coalitieakkoord werd er rekening mee gehouden dat met een uitbreiding van het investeringskrediet met €7.500.000 een jaarlijkse last van maximaal €600.000 gemoeid zou zijn. Op basis van de meer gedetailleerde uitwerking die nu voorligt, kan worden vastgesteld dat de gemiddelde jaarlijkse last ruim onder de €600.000 blijft.

In het eerste verzamelbesluit 2019 zal de verhoging van het investeringskrediet en de inzet van deze dekking in de begroting worden verwerkt.

Fluctuaties in de jaarlijkse lasten worden verrekend met de Bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed.

Uitvoering

Na besluitvorming kan onmiddellijk de nieuwe aanbestedingsprocedure starten. Naar verwachting kan dan na de zomer van 2019 gestart worden met de uitvoerings-/ realisatiefase, waardoor het museum in de tweede helft van 2021 weer in gebruik kan worden genomen.

Communicatie

Het besluit wordt bekend gemaakt via een persbericht en via onze eigen social media kanalen. De stakeholders waarmee is gesproken en andere organisaties/instellingen die hebben gereageerd worden persoonlijk ingelicht. Het Museum informeert het personeel en de eigen achterban.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Mail Kernteam Arnhem 6811 d.d. 11 oktober 2018
- Mail Stichting Sonsbeek en State of Fashion d.d. 17 oktober 2018
- Brief Museum Arnhem d.d. 18 oktober 2018
- Brief Vereniging Vrienden van Museum Arnhem (VVMA) d.d.22 oktober 2018
- Brief Cultuur Netwerk Arnhem (CNA) d.d. 23 oktober 2018
- Brief platform Beeldende Kunst Arnhem (BKA) d.d. 25 oktober 2018
- Brief Koninklijke Horeca Nederland Arnhem en regio (KNH) d.d. 26 oktober 2018

- Brief ArtEZ d.d. 26 oktober 2018
- Brief Platform Binnenstad Arnhem (PBA) d.d. 26 oktober 2018
- Brief vanuit Quadraam d.d. 29 oktober 2018
- Brief Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA) d.d.29 oktober 2018)
- Mail Ontwerp Platform Arnhem (OPA) d.d. 31 oktober 2018
- Brief vereniging Stadsschoon d.d. 2 november 2018
- Brief Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem (VECA) d.d. 8 november 2018

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 300738

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 300738;

gelet op artikel 147 lid 2 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De vernieuwing van Museum Arnhem op de huidige locatie te hervatten.
2. Het investeringskrediet te verhogen met €7.500.000.
3. In de aanbesteding expliciet aandacht te vragen voor duurzaamheidsmaatregelen
4. De structurele lasten van €478.000 / jaar voortkomend uit de verhoging van het investeringskrediet met €7.500.000 te dekken uit de in de MJPB 2019-2022 opgenomen €600.000 voor kapitaallasten knelpunt Museum Arnhem.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Van: Marcel van Empel Arnhem6811 [mailto:marcelvanempel@arnhem6811.nl]
Verzonden: donderdag 11 oktober 2018 10:42
Aan: Sebastiaan Parlevliet <sebastiaan.parlevliet@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Uitkomsten onderzoek Museum Arnhem

Geachte beste Sebastiaan,

Wij willen graag ongevraagd deze mening met u delen.

We hebben de onderzoeksrapporten doorgenomen namens het kernteam van Arnhem6811, als een stakeholder van de binnenstad.
Wij adviseren om de hele stad erbij te betrekken, niet alleen stakeholders, met een soort bijeenkomst voor alle inwoners waar tekst en uitleg gegeven kan worden.
We zijn zelf van mening als kernteam om te renoveren op de locatie waar nu het museum is.

Als u nog meer van ons wilt weten betreffende de uitkomsten onderzoek Museum Arnhem namens Arnhem6811 horen we dat graag.

Met vriendelijk groet
Kernteam Arnhem6811

Van: Eiso Alberda van Ekenstein <eisoalberdave@gmail.com>
Datum: 17 okt. 2018 12:34
Onderwerp: Museum Arnhem
Aan: Esther Ruiten <Esther.Ruiten@arnhem.nl>
Cc:
ancala@kpnmail.nl,j.teunissen@arts.ac.uk,gvankleef@gld.nl,charles.esche@vanabbe.nl,Saskia.Bak@museumarnhem.nl

Beste Esther,

Ik wil je gaarne informeren over het standpunt van het bestuur van Stichting Sonsbeek en State of Fashion m.b.t. verbouw of nieuwbouw van Museum Arnhem.

Wij hebben een duidelijke voorkeur voor verbouw van het Museum op de huidige prachtige lokatie die voldoende allure heeft.
De andere lokatie zal veel onzekerheid veroorzaken en veel extra tijd (minimaal 2 jaar) en extra geld (minimaal 20 mln) kosten.
Wij zijn van mening dat het Museum Arnhem zo snel als mogelijk weer open moet op de huidige lokatie en I.p.v. 20 mln extra te investeren in een nieuw gebouw is het beter eventueel beschikbaar extra geld te stoppen in programmering en bijzondere publieke projecten.

Ik neem aan dat je onze mening zal delen met wethouder de Vroome.

Vr.groet

Eiso Alberda van Ekenstein

Voorzitter bestuur Stichting Sonsbeek en State of Fashion

MUSEUM ARNHEM

College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Arnhem
T.a.v de heer H.E. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Datum:	Betreft:	Ref:
Arnhem, 18 oktober 2018	Reactie op uitkomsten onderzoeken Museum Arnhem	sb/181018

Geachte heer de Vroome,

Een toekomstbestendig en aansprekend museumgebouw is de ambitie van de stad Arnhem en Museum Arnhem voor zijn bezoekers en inwoners. Museum Arnhem is onderdeel van het gezicht van de stad en draagt bij aan Arnhem als vitale stad voor zijn inwoners en bezoekers. Een goed museum is een belangrijke plek voor inspiratie, vrijetijdsbesteding, ontwikkeling en verbinding van burgers. Daarnaast is het belangrijk voor toerisme, creatieve industrie, levendige woonomgeving, vestigingsklimaat voor bedrijven en de reputatie van Arnhem.

Het museumgebouw en zijn locatie zijn derhalve van belang. Wij begrijpen daarom goed dat de stad, het college van B&W en de gemeenteraad zoeken naar de best mogelijke locatie voor de functie van het museum. Met een aansprekend en toekomstbestendig museumgebouw zal Museum Arnhem verder kunnen uitgroeien tot het gewenste niveau. Zowel op museaal gebied als in aantrekkingskracht voor bezoekers en in zijn verbinding met de stad.

Onderzoeken locatie
Om de discussie over voor- en nadelen van verschillende locaties te objectiveren heeft u op verzoek van de gemeenteraad vier onderzoeken laten uitvoeren en op 4 oktober jl. gepubliceerd. De onderzoeken van CIVIC, IGG, MVGM en DTNP geven helder weer wat het betekent om een nieuw museumgebouw te realiseren in de binnenstad. Wij zijn blij dat met deze onderzoeken de overwegingen in kaart zijn gebracht.

Vanuit de publieke taak die Museum Arnhem heeft is het doel van het museum om zo snel mogelijk open te gaan in een gebouw dat aan alle gestelde voorwaarden voldoet. De onderzoeken concluderen dat een eventuele verhuizing naar de binnenstad gepaard gaat met een extra investering van minimaal 20 miljoen euro. Tevens blijkt uit het onderzoek dat een verhuizing naar een locatie in de binnenstad een beperkt extra effect heeft op de economie van de binnenstad. De onderzoeken geven ook aan dat de verplaatsing van het museum naar de binnenstad tenminste enkele jaren extra zullen vragen.

Het museum trekt uit de onderzoeken de conclusie dat de stad, alles overwegende, het beste gediend is door het museum te renoveren op de huidige locatie, in plaats van te verhuizen naar een locatie in de binnenstad. Daarbij ligt er een aansprekend nieuw ontwerp van gerenommeerde architecten en is het museum op de huidige locatie goed bereikbaar. Museum Arnhem ziet op die locatie ook perspectief dankzij het nationaal vermaarde Unique Selling Point; het museum combineert stad en natuur. Musea op bijzondere plekken met uitzicht en/of in de natuur doen het goed.

Museum Arnhem heeft de extra 20 miljoen niet nodig om de eerder genoemde functies voor de stad in te vullen. Ook op de huidige locatie kunnen we de stad inspireren, de samenleving verbinden en de economie stimuleren. Het museum streeft naar uw steun voor uitbreiding en renovatie op de huidige locatie, zodat bezoekers zo snel mogelijk weer kunnen profiteren van de mooie collectie, een goed programma van activiteiten en de beeldentuin.

Nadrukkelijke verbinding met de binnenstad, ondernemers en culturele instellingen
Museum Arnhem voelt zich nauw verbonden met de (binnen)stad, de ondernemers in Arnhem, het onderwijs, zorginstellingen en andere culturele organisaties. De inmiddels al langlopende discussie over de locatie van het museum geeft wel aan hoeveel belang juist ook de binnenstad aan een verbinding met Museum Arnhem hecht. We committeren ons eraan het museum nog explicieter met de partners in de (binnen)stad te verbinden. We ontwikkelen al projecten voor scholen en ouderen en we sluiten aan bij Arnhemse festivals. Ook zien wij kansen om het museum meer aan te laten sluiten bij ontwikkelingen in de binnenstad door verdere samenwerking met binnenstadinitiatieven. Graag onderzoeken we samen met u en andere stakeholders op welke wijze het museum vanuit de huidige locatie de binnenstad kan versterken. Bijvoorbeeld door versterking van de marketing van Arnhem of het realiseren van een aantrekkelijke locatie voor jonge makers in de binnenstad met daarbij een spraakmakende programmering. Wij hopen ook op uw steun daarvoor.

Kerntaken museum onder druk
Museum Arnhem heeft twee kerntaken: beheer van de (kunst)collectie en het invullen van een publieksfunctie rondom die collectie. We doen dit op een wijze die bezoekers en de stad Arnhem inspireert en daarmee bijdraagt aan een adequaat vestigingsklimaat in de stad. Door samenwerking met partners in educatie en het sociale domein heeft het museum een sterk verbindende impact. Beide taken vervult het museum in opdracht van, en gesubsidieerd door de gemeente Arnhem.

De geëigende museale functie van Museum Arnhem ligt zonder adequaat museumgebouw nu al bijna een jaar nagenoeg stil. Dit is niet alleen slecht voor de ontwikkeling van de stad, maar ook voor de positie van het museum. Wanneer er geen perspectief op herstel van de museale functie komt, boet het museum snel aan kracht in. De in de afgelopen decennia opgebouwde reputatie staat sterk onder druk, net als de expertise van (medewerkers van) het museum en de steun van fondsen aan het museum. Het is de primaire verantwoordelijkheid (en ambitie) van de directie en de Raad van Toezicht de

opdracht van de gemeente goed uit te voeren. Vanuit die verantwoordelijkheid doen wij een beroep op u om Museum Arnhem een gezond toekomstperspectief te bieden door de totstandkoming van een goed, toekomstbestendig en aansprekend museumgebouw. Dat is wat het Museum Arnhem nodig heeft om de museale opdracht van de gemeente Arnhem uit te voeren.

Tenslotte
Wij hebben het volste vertrouwen in het huidige ontwerp en gaan het liefs zo snel mogelijk weer open met een goed programma en een laagdrempelige publieke beeldentuin. En vandaaruit een goede verbinding met de rest van de stad met arrangementen, routes en activiteiten. Na de lange aanloop hopen wij op spoedige behandeling en besluitvorming door het Arnhemse college en gemeenteraad. Dit zodat Arnhem zo snel mogelijk weer kan profiteren van haar museum en de waarde van het museum voor de stad en behouden blijft.

Uiteraard kunt u ons bereiken voor nadere vragen over Museum Arnhem of voor een toelichting van deze brief.

Met vriendelijke groet,

Raad van Toezicht en directie Stichting Museum Arnhem

Saskia Bak
Directeur-bestuurder

MUSEUM ARNHEM

VVMA
VRIENDEN MUSEUM ARNHEM

OPEN BRIEF

Gemeente Arnhem
t.a.v. de Wethouder Cultuur de heer H. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Arnhem, 22 oktober 2018

Betreft: Museum Arnhem

Geachte heer De Vroome,

De Vereniging Vrienden van Museum Arnhem (hierna VVMA), met bijna 600 betrokken Vrienden, voelt zich zeer betrokken bij Museum Arnhem. In 1946 hebben enthousiaste mensen, vooral Arnhemmers, de vriendenvereniging opgericht om toen nog het Gemeentemuseum Arnhem te ondersteunen en zodoende de belangstelling voor de beeldende kunst te bevorderen en levendig te houden. Nog steeds zijn zij ambassadeur van Museum Arnhem, sponsoren aankoop van kunstwerken of activiteiten ten behoeve van tentoonstellingen, organiseren lezingen, reizen en andere evenementen om de onderlinge band te versterken.
Waar nodig zetten de Vrienden zich als vrijwilliger in. De afgelopen jaren hebben sommigen van hen zich ingezet als "Kijkwijzer" om tijdens tentoonstellingen inlooprondleidingen te geven. Op het moment werken zij mee aan een project voor ouderen in samenwerking met SWOA. Vrijwilligers gaan op bezoek bij de ouderen om hen in contact te brengen met kunst. Wij kijken ernaar uit om deze groep ook weer af en toe in het museum te mogen ontvangen om alles zo een extra dimensie te kunnen geven. Ook aan de collectie-inventarisering werken sommige Vrienden mee.

De Vrienden zijn bezorgd over de gevolgen van een nog langere sluiting van het museum. Museum Arnhem is een belangrijk en onlosmakelijk deel van het cultuuraanbod in de Arnhemse regio. Het verheugt ons dan ook dat bij het aantreden van het nieuwe College van B&W dit onderkent is en er ruimhartig is besloten om middels een substantieel grotere gemeentelijke bijdrage het renovatie- en vernieuwingsproces van het museum weer vlot te trekken. Natuurlijk mag van de gemeenteraad verwacht worden dat zij, bij een afweging om gemeenschapsgeld ter beschikking te stellen, nadrukkelijk kijkt naar de plaats van een museum in diezelfde gemeenschap en de bijdrage die het museum kan leveren aan een levendige en pluriforme stad. Maar bij de besluitvormig mag ook verwacht worden dat deze resultaatgericht is en niet door weer andere of al of niet eerdere gemaakte overwegingen, de feitelijke realisatie steeds weer verder vooruit geschoven wordt. Inmiddels is wel duidelijk dat naast nog meer gemeenschapsgeld op deze wijze de opening van het museum nog meer op zich zal laten wachten.

Vereniging Vrienden Museum Arnhem – Dalweg 94 – 6865CV Doorwerth – secretariaatvvma@gmail.com

Gelukkig zijn de directie en de medewerkers actief bezig om in de tussenliggende tijd het museum zoveel mogelijk op het netvlies van de Arnhemmers en andere belangstellenden te houden. Voor het museum is immers 'zichtbaarheid' letterlijk en figuurlijk van het grootste belang. Maar als dit een proces van vele jaren wordt, is dat misschien wel een te zware opgave. En ook een museum, dus ook het Museum Arnhem, staat of valt bij zijn naamsbekendheid, zichtbaarheid, vindbaarheid en beschikbaarheid.
Kortom: de VVMA pleit voor het nu realiseren van het museum op de bekende locatie 'op de berg'. Zoals inmiddels aangetoond, zal een nieuw museum binnen de 'cityring' leiden tot een aanzienlijk hogere investering en een veel langer niet of onvoldoende zichtbaar zijn van het museum. De voorstanders van een locatie in de binnenstad hanteren daarbij veelvuldig argumenten als 'spin-off' voor de, in de binnenstad gevestigde, winkeliers en horeca-ondernemers, maar ons bekruipt daarbij voortdurend een gevoel van 'rijk' rekenen met als gevolg een langjarige culturele verarming.

Daarnaast was en zal het museum een belangrijke vrijetijdsbesteding voor jong en oud zijn. Veel van onze Vrienden kwamen als kind al in het museum, nemen nu hun kinderen en misschien ook wel hun kleinkinderen weer mee naar het museum om ook hen in contact te brengen met kunst. Bij iedere tentoonstelling was een interessant jeugdprogramma. Het is jammer dat een groep kinderen deze uitdaging, deze belevenis gaat missen. Een paar jaar is onvermijdelijk, maar als de sluiting richting een decennium gaat zal het inderdaad om een complete schoolgeneratie gaan!
Ook de beeldentuin is een aantrekkelijke plek om een museumbezoek af te sluiten, om zo maar eens binnen te stappen op een zonnige dag of om afspraken te maken met vrienden en kennissen. Lang geleden was deze "theetuin" een uitstapje voor de zondag, na de opening van het museum zal dit weer nieuw leven in geblazen worden. Dat kan het weer worden.
Want waar in Nederland vind je zo een unieke museumlocatie: midden in de stad en toch buiten en dat op niet meer dan 750 meter van Arnhem Centraal! En voor wie het toch te ver is: de buslijnen 1, 51 en 352 stoppen voor de deur. Tot wel tienmaal per uur!

Uiteraard is het van groot belang dat het museum haar collectie zo snel mogelijk weer kan tonen. Arnhem heeft alle reden om trots te zijn op zijn collectie en de VVMA is er trots op daar een steentje aan bijgedragen te hebben. Het is een eer dat gerenommeerde musea onze kunst in bruikleen hebben en deze kunnen tonen aan het publiek. Een kleine vermelding van Museum Arnhem weegt echter natuurlijk niet op tegen het zelf tonen van deze waardevolle collectie!

In overleg en in samenwerking met Museum Arnhem maakt de VVMA plannen om de particuliere sector en kleinere ondernemers te benaderen voor sponsoring van projecten of anderszins het museum financieel te steunen. Wanneer de bouw van het museum nog ver in het verschiet ligt en er geen concrete plannen zijn, zal het steeds moeilijker worden hier enthousiasme voor te vinden. Ook zal het voor onze vereniging steeds moeilijker worden om onze leden te blijven binden, laat staan nieuwe te 'verleiden'. Men raakt gedemotiveerd en gaat het lidmaatschap opheffen. Waarom nog langer Vriend zijn van een museum dat er niet is?

Tot slot: ondanks ons begrip voor de overwegingen om het museum toch in de binnenstad te realiseren, pleiten wij nadrukkelijk voor zo snel mogelijk 'doorpakken' met het plan dat nu op tafel ligt op de oude bekende locatie. Uniek voor Nederland, een prachtige bestemming voor dat mooie rijksmonument van Cornelis Outshoorn, een goed plan van Benthem Crouwel

Architects, dichtbij hèt OV-knooppunt van Oost-Nederland Arnhem Centraal en dat alles op een steenworp van de Arnhemse binnenstad. Wij vragen u en door uw tussenkomst aan de gemeenteraad om het museum, de liefhebbers van kunst en cultuur in Arnhem en omgeving niet langer in het ongewisse te laten en zo snel als mogelijk is over te gaan tot realisatie van het plan 'op de berg'.

Met vriendelijke groet,
namens de Vereniging Vrienden van Museum Arnhem,

Hetty Slagter, voorzitter
Jan Gosselink , secretaris
Raymond den Burger, penningmeester
Paulien Ariens, bestuurslid lezingen en activiteiten
Ietje ten Holte, bestuurslid excursies en reizen.

c.c. Gemeenteraad Arnhem door tussenkomst van de Griffie
De Gelderlander – redactie Arnhem en Veluwezoom
de directeur van Museum Arnhem Saskia Bak
de voorzitter van de Raad van Toezicht Stichting Museum Arnhem, de heer F. Candel

College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Arnhem
T.a.v. de heer H.E. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Arnhem, 23 oktober 2018

Geachte heer de Vroome,

Steden met een goede culturele infrastructuur van opleidingen, kunstenaars en ontwerpers, startups, uitvoerders en instellingen zijn aantrekkelijk voor hun inwoners, voor bedrijven en voor toeristen. Arnhem heeft een rijk geschakeerde culturele infrastructuur met een scala aan disciplines van eerste kennismaking tot aanbod van nationale en internationale betekenis. Binnen het Cultuur Netwerk Arnhem (CNA) hebben we de handen ineen geslagen om te zorgen dat nog meer mensen met cultuur in aanraking komen en er gebruik van maken.

Een belangrijke en actieve speler in het culturele veld is Museum Arnhem. Het museum is onontbeerlijk voor de beeldende kunst, vormgeving en mode in Arnhem. Met programma's voor eerste kennismaking, verdieping, breed publieksbereik gecombineerd met een kwalitatief hoogwaardig aanbod is het tevens aantrekkelijk voor landelijk publiek.
Vanuit de betekenis van het museum voor Arnhem volgen wij de ontwikkelingen rondom de huisvesting van het museum op de voet. Een goede, passende huisvesting is voor culturele instellingen een belangrijke randvoorwaarde om goed te kunnen functioneren. Als CNA hebben wij dan ook de onderzoeken naar meer reële opties voor het museum met belangstelling gelezen en besproken.

Wij constateren dat uit de onderzoeken blijkt dat een herhuisvesting van het museum in de binnenstad langer duurt, een dubbele investering vraagt en geen directe economische impuls betekent voor de binnenstad. In ogenschouw nemend dat er een aansprekend plan voor uitbreiding van het museum op de huidige locatie ligt en het belangrijk is dat Museum Arnhem zo snel als mogelijk weer als volwaardig museum open is voor publiek, zien wij niet de urgentie om een heel nieuw plan voor het museum te ontwikkelen. Sterker nog, wij vinden dat bijzonder risicovol. Zelfs als de raad besluit tot een extra investering van minimaal 20 miljoen, dan volgt een compleet nieuw proces met risico's als het niet vinden van een passende locatie, langere doorlooptijd, mogelijke extra kosten door grondaankoop, slopen van bestaande panden en wat diens meer zij. De nadelige gevolgen daarvan voor de culturele infrastructuur in Arnhem en de aantrekkelijkheid van Arnhem voor cultuurtoeristen zijn groot.

Daarnaast hechten wij er aan u mee te geven dat alle culturele spelers in Arnhem een belangrijke bijdrage leveren aan het centrum van Arnhem en wij het onderscheid tussen de binnenstad en de ring daaromheen zelf niet maken. Daarvoor is deze stad te klein. Wij werken liever aan een levendige stad als totaal, waarin divers aanbod en verschillende sferen zijn. Dat maakt de stad aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers.
Museum Arnhem speelt een actieve rol in de samenwerking tussen culturele partners om onze stad beter op de kaart te zetten. Voorbeelden zijn het Erfgoedcentrum, onderdeel van Museum Arnhem, de Gelderland Biënnale, Windowshopper, de bijdrage aan festivals als de Uitnacht, World Street Painting, Ruimtekoers, Sonsbeek en de regionale samenwerking tussen Arnhem en Nijmegen. En nieuwe initiatieven, zoals bijvoorbeeld een project in 2019/20 in het kader van de oorlogsherdenkingen waarvoor het museum samenwerking heeft gezocht met collega-instellingen. Ook creëert het museum meerwaarde voor inwoners van deze stad met programma's voor scholen en ouderen.

Dit alles overwegende maakt dat wij er van overtuigd zijn dat Museum Arnhem een belangrijke bijdrage levert aan deze stad en dat het verplaatsen van het museum van een goed bereikbare centrumlocatie naar een binnenstad locatie niet de beoogde voordelen met zich meebrengt, terwijl we dan veel langer dan nu een goed museum moeten ontberen. Het CNA adviseert u om het huidige uitbreidingsplan voor het museum weer op te starten en af te maken.

Namens het Cultuur Netwerk Arnhem

Stefan Rebergen
Voorzitter

Cultuur Netwerk Arnhem
p/a Willemsplein 10
6811 KB Arnhem
06-29034175
stefan@luxorlive.nl

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem
t.a.v. de heer H.E. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Datum: 25 oktober 2018

Geachte heer de Vroome,

De beeldende kunstinstellingen van Arnhem hebben zich sinds 2012 verenigd in het platform Beeldende Kunst Arnhem. Alle relevante instellingen en initiatieven doen mee aan deze bijzondere samenwerking teneinde meer aandacht voor de beeldende kunst te genereren en de sector te versterken. Het kunstklimaat in de stad is sinds vele decennia zeer vruchtbaar. ArtEZ heeft een imponerende lijst bekende kunstenaars afgeleverd waarvan Klaas Gubbels, Mark Manders en Rosemin Hendriks slechts enkele voorbeelden zijn. Daarnaast kennen wij natuurlijk de vermaarde Sonsbeektentoonstellingen. Veel kunstenaars blijven na hun studie in Arnhem wonen. De populatie van kunstenaars omvat alle leeftijden, van jong tot oud, en allemaal leveren zij op hun eigen manier een bijdrage aan een inspirerend klimaat in de stad.

Een stad waarin de beeldende kunst zo'n belangrijke rol speelt, heeft een goed functionerend museum nodig. Museum Arnhem is onze bondgenoot en in wezen de belangrijkste kunstinstelling van de stad. Het heeft een fraaie collectie en speelt op landelijk niveau binnen de beeldende kunst een essentiële rol in maatschappelijke vraagstukken zoals het genderthema en het kolonialisme.
Het behoeft geen nadere toelichting dat wij zeer begaan zijn met de ontwikkelingen rond de verbouwing van Museum Arnhem.

Wij willen u met deze brief ervan doordringen dat een nader onderzoek naar huisvesting van Museum Arnhem in de binnenstad, met alle risico's van dien, funest is voor de beeldende kunst in Arnhem. Juist de beeldende kunst heeft op dit moment een stabiele basis nodig. Niet een waar langdurig over gediscussieerd wordt en de realisatie van de plannen langer dan een raadstermijn op zich laat wachten. Zoals wellicht ook uit de sectoranalyse zal blijken, heeft de sector het moeilijk. Een solide moederinstelling als Museum Arnhem is onmisbaar bij het oplossen van de problematiek waar de sector op dit moment mee kampt.

Bovendien is Museum Arnhem het visitekaartje van de stad o.a. tijdens de beeldententoonstelling Sonsbeek, die naar verwachting weer in 2020 gehouden zal

worden. Het is niet goed dat er geen zicht is heropening van het museum, zodat zij de functie als poortwachter van deze internationale tentoonstelling (net als bij alle voorgaande edities) weer op zich kan nemen.

Wij roepen u dan ook op te stoppen met het onderzoek naar herhuisvesting in de binnenstad. Een nieuw museum in de stad heeft ook tot gevolg dat de fraaie historie van het huidige museum verloren gaat. Het plan dat er nu ligt voor de verbouwing is prachtig en zal de waardering voor het museum en de significante ligging alleen maar versterken. Wij verwachten een enorme aanzuigende werking van het nieuwe Museum Arnhem op die plek, en wij verheugen ons daar op.

Met deze brief hopen wij u namens alle beeldende kunstinstellingen van Arnhem van de noodzaak en urgentie van een vernieuwd Museum Arnhem aan de Utrechtseweg te doordringen.

Met hartelijke groet namens BKA,

July Ligtenberg

Gemeente Arnhem
t.a.v. de Arnhemse gemeenteraad en het college van B&W
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Betreft: locatie Museum Arnhem

Geachte gemeenteraad en college van B&W,

In de bestuursvergadering 31 augustus j.l. in aanwezigheid van wethouder Jan van Dellen is ons, als bestuur, gevraagd een mening te geven met betrekking tot de optie voor een mogelijke verplaatsing van Museum Arnhem naar de binnenstad van Arnhem. Onze mening is verstuurd naar wethouder Hans de Vroome waarop wij zijn uitgenodigd (19-10) om onze mening toe te lichten. Bij de uitnodiging waren toegevoegd de onderzoek stukken betreffende de motie 'er zijn misschien meer reële opties voor het museum'. Na diverse gesprekken te hebben gevoerd en de stukken te hebben bestudeerd hebben we de volgende mening geformuleerd:

Mening van KHN Arnhem en regio:

De onderzoeken die diverse bedrijven hebben gedaan in opdracht van Gemeente Arnhem naar de kansen en risico's van de herbouw van de huidige locatie van het museum en naar een mogelijke verplaatsing nemen wij voor waar aan. Niettemin zetten wij bij een aantal uitkomsten vraagtekens. Ook wij hebben ons voor laten lichten door collega ondernemers en daaruit komen toch wat andere cijfers, niet alleen in aantallen bezoekers maar ook in economische spin off. Dit ondersteunen wij door een aantal ervaringsstukken toe te voegen (zie bijlage). Desalniettemin realiseren wij ons ook dat het proces al even gaande is en dat er een uitgewerkt plan ligt om de oude locatie te renoveren en te herbouwen. Deze planning kan worden uitgevoerd in de komende jaren terwijl de ontwikkeling van een nieuw museum naar alle waarschijnlijkheid nog vele jaren zal duren. Daarbij weet je niet hoe een volgend college zal besluiten en is de kans aanwezig (nog) een museum te verliezen voor de Arnhemse stad.

In het geval dat er wordt gekozen voor uitvoer van de oorspronkelijke planning, het museum op de huidige locatie, zouden wij wel willen zien dat de niet attractieve weg naar het museum rigoureus onder handen wordt genomen, zodat de bezoeker de verbinding met de binnenstad ervaart. Wanneer de locatie in directe verbinding wordt gezien met de overige culturele locaties in de binnenstad, kan het haast niet anders dan dat de bezoeker ook één van onze mooie bedrijven bezoekt. In het omgekeerde geval zal het ook voor de binnenstadbezoeker een logische route worden.

Mocht er nu toch gekozen worden voor een nieuwe locatie in de binnenstad willen wij meegeven dat het een **landmark** moet worden, een gebouw met zoveel aantrekkingskracht dat iedereen naar binnen wil. De enige plek hiervoor is aan de Markt op de plek van het Gelders Archief. Groot genoeg om de beeldentuin in een atrium onder te brengen. De Markt is hiermee dan ook wel echt af. Museum Arnhem kan dan met de mooie Arnhemse collecties op reis en vast een goede citymarketing neer zetten. Wij zijn ons ervan bewust dat de Arnhemse ambitie hiervoor wel heel groot moet zijn, groter nog dan Rozet of Musis. Arta-groot noemen we dit en we weten allemaal hoe dit afgelopen is.

Conclusie
De verhuizing van het museum naar de binnenstad zoals hierboven wordt beschreven is de eerste keuze van en voor onze leden. Het gemeenschapsgeld wat in de nieuwbouw wordt gestoken wordt direct aangewend tot verrijking van de binnenstad en daarmee tot een hogere economische spin off voor onze leden en een betere concurrentie positie naar andere steden, attracties en outlets toe. Echter de realiteit doet ons beseffen dat hier weinig kans voor is en daarom steunen wij het oorspronkelijke plan met als **voorwaarde** een integrale aanpak van de routes (bovenlangs en onderlangs) van en naar het museum, zodat de verbinding met de binnenstad volledig tot zijn recht komt.

Deze belevingsroute moet bezoekers van het museum spelenderwijs en droog naar het museum leiden en via aantrekkelijke arrangementen verleiden om hun bezoek te verlengen met een bezoekje aan de binnenstad.

De huiskamer van Arnhem, gesitueerd in de hal van het station, kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Wij blijven graag aangehaakt.

Met gastvrije groet,
Mede namens voorzitter Jan van Hooijdonk

Sander Wind
Secretaris KHN regio Arnhem
Vice voorzitter KHN regio Gelderland
Ledenraad KHN

Bijlagen:

- Museum Groningen (2x)
- Museum Assen
- Mail museum Ruurloo
- Uitgaven Groningen recreërende bezoeker
- Expositie Bowie Groningen

Het Groninger Museum: ’t kon minder
29 oktober 2014
Op woensdag 29 oktober bestaat het opvallende gebouw van het Groninger Museum 20 jaar. Grontmij (Europees advies- en ingenieursbureau) heeft gedurende de afgelopen 12 jaar publieksonderzoek voor het museum uitgevoerd. Belangrijke bevindingen zijn: een groot deel van het publiek combineert het museumbezoek met een bezoek aan de stad en regio, geeft aan van plan te zijn terug te komen, en reist met de trein naar het museum. Ook is het publiek divers en stijgt het aandeel buitenlandse bezoekers.

Internationale en nationale bezoekers
De afgelopen 20 jaar hebben meer dan 4,5 miljoen mensen uit binnen- en buitenland het Groninger Museum bezocht. Naar een expositie als Go China in 2008, waarvoor veel landelijke publiciteit is geweest, kwamen relatief veel bezoekers van buiten de drie noordelijke provincies: een aandeel van ongeveer 80%. Ongeveer 6% kwam uit de stad Groningen. Ook trekt het museum steeds meer internationaal publiek. De expositie Natural Beauty werd dit jaar bezocht door het hoogste aandeel buitenlandse bezoekers ooit: 15%. Tien procent van de bezoekers kwam uit Duitsland.

Binding met stad en regio – economische spin-off
De regio en het museum vullen elkaar economisch en maatschappelijk enorm aan. Veel bezoekers combineren een museumbezoek met een bezoek aan de binnenstad, vaak met overnachting(en) in stad of regio. Ook geven bezoekers gemiddeld ongeveer €45,- uit. Bij een gemiddeld bezoekersaantal van ongeveer 200.000 per jaar, komt dit jaarlijks dus uit op ruim 9 miljoen euro.

Diversiteit bezoekers
Het museum trekt met de grote variëteit in tentoonstellingen en activiteiten op het gebied van mode, fotografie, traditionele schilderkunst, geschiedenis en archeologie een divers publiek. De gemiddelde leeftijd ligt rond de 50 jaar, maar op bijvoorbeeld Nordic Art (2013) kwam een jonger publiek af en bijvoorbeeld Russische Sprookjes (2008) trok meer oudere bezoekers.

Tevredenheid bezoekers
Bezoekers blijken erg tevreden over het Groninger Museum: de overgrote meerderheid (90%) zegt terug te willen komen.

Vervoer
Door de gunstige ligging van het Groninger Museum, tegenover het Centraal Station, komt meer dan een derde van de bezoekers met de trein. Bij een groot aantal exposities, bijvoorbeeld Azzedine Alaïa in 2012 en Waterhouse in 2009, is het aandeel treinreizigers groter dan het aandeel autorijders.

Grontmij
Het rapport, met de samenvatting en conclusies uit dit publieksonderzoek van de afgelopen 12 jaren, wordt aangeboden door Grontmij. Grontmij is een toonaangevend Europees advies- en ingenieursbureau met uitgebreide expertise op het gebied van stedelijke ontwikkeling, energie, snelwegen en wegen, light rail, duurzame gebouwen en water. Sinds 2002 voert Grontmij in opdracht van het Groninger Museum jaarlijks onderzoek uit onder de bezoekers aan de grotere exposities.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF 'HORECA NEDERLAND'

Persbericht: 110.000 bezoekers voor Het onbekende Rusland
10 mei 2011
Vanaf de heropening op 18 december 2010 hebben ruim 110.000 mensen het Goninger Museum bezocht. De grote publiekstrekker was de tentoonstelling Het onbekende Rusland. Oriëntalistische schilderkunst 1850-1920 die werken liet zien uit onder andere Rusland, Oezbekistan en Armenië. De tentoonstelling liep van 19 december 2010 tot en met 8 mei 2011.

Onderzoek
De tentoonstelling is goed ontvangen door het publiek en is beoordeeld met het cijfer 7,9. Dit blijkt uit een recent gehouden publieksonderzoek. In vergelijking met voorgaande tentoonstellingen trok Het onbekende Rusland. Oriëntalistische schilderkunst 1850-1920 een jonger publiek. De 'jeugd' krijgt steeds meer interesse in het Groninger Museum. Opvallend is dat nog nooit eerder zoveel noorderlingen het museum bezochten, zowel uit de stad Groningen als uit Drenthe, Groningen en Friesland. Meer dan de helft van de ondervraagden geeft aan zeker te weten nogmaals naar het museum te komen.

Economische spin-off
Veruit de meeste bezoekers brengen ook een bezoek aan de stad Groningen. Zij bezoeken de horeca, winkels of culturele activiteiten. Vier op de tien boekt tevens een overnachting. Dit geldt met name voor bezoekers van buiten de regio. De gemiddelde dagbesteding per persoon bedraagt € 33,36. In totaal besteedden de bezoekers van het museum de afgelopen vierenhalve maand dus ruim 3 miljoen euro in en om de stad Groningen. Dit zijn de bestedingen van bezoekers van buiten de regio. De totale bestedingen bedragen ruim 4 miljoen euro.

Rapportcijfer
Het Groninger Museum als geheel krijgt een 7,8. De bezoekers waarderen de architectuur van het gebouw, de indrukwekkende tentoonstellingen en de mooie stad 'met behulpzame en vriendelijke mensen'.

Huidige tentoonstellingen
Op dit moment is de fototentoonstelling Me, myself and I, Chi Peng, photoworks 2003- 2010 te zien. Deze loopt tot en met 25 september. De expositie Zilver in Groningen laat prachtige stukken zilver zien die in Groningen gemaakt zijn. De Vuurvogel loopt tot en met 4 september. De Hoogtepunten uit de eigen collectie is tot en met 12 juni te bewonderen. Vanaf 28 mei is de tentoonstelling Material World. Kunst, Design, Mode te zien. Deze toont het werk van acht jonge designers, ontwerpers en modeontwerpers.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF 'HORECA NEDERLAND'

Succesvolle spin-off voor Assen tijdens The American Dream
17 juli 2018

Uit de resultaten van het bezoekersonderzoek, dat in opdracht van het Drents Museum tijdens de internationale dubbeltentoonstelling The American Dream is uitgevoerd, blijkt de grote meerwaarde van de tentoonstelling voor de stad Assen. De economische spin-off voor de binnenstad van november 2017 tot en met mei 2018 wordt geschat op ruim 5,8 miljoen euro. Maar liefst 84% van de bezoekers kwam voor de tentoonstelling naar Assen. Verder laat het onderzoek van NBTC-NIPO Research een hoge bezoekerswaardering voor de tentoonstelling, de Asser binnenstad én de activiteiten van Cultureel Hart Assen zien.

Profiel
De internationale tentoonstelling The American Dream – American Realism 1945-2017, die van 19 november 2017 tot en met 27 mei 2018 in het Drents Museum in Assen en in de Kunsthalle Emden (Duitsland) te zien was, is met een totaal van 185.000 bezoekers zeer succesvol te noemen. Het Drents Museum mocht hiervan maar liefst 130.000 bezoekers verwelkomen. Uit het onderzoek van NBTC-NIPO Research blijkt dat de tentoonstelling in Assen circa 4% aan buitenlands bezoek heeft opgeleverd, waarvan 3% uit Duitsland. Van de Nederlandse bezoekers was 76% van buiten Drenthe afkomstig. De meeste bezoekers kwamen uit Drenthe, Noord- en Zuid-Holland en Groningen. De tentoonstelling had een grote aantrekkingskracht op 55-plussers: 64% procent bestond uit senioren. Voor bijna 50.000 bezoekers (37%) was dit een eerste bezoek aan het Drents Museum in Assen.

Waardering
De tentoonstelling werd positief gewaardeerd door 92%, waarvan 70% een beoordeling gaf van ‘zeer goed’, tot ‘uitstekend’. Het onderzoek laat verder zien dat 84% van de bezoekers aan The American Dream goed te spreken is over de binnenstad van Assen. Een derde beoordeelde de stad zelfs met ‘uitstekend’ tot 'zeer goed'. Een grote meerderheid (83%) waardeerde de zogenaamde citydressing van de binnenstad onder de noemer 'Assen, City of Dreams' en het Asser Vrijheidsbeeld van beeldhouwer Natasja Bennink, een initiatief van Cultureel Hart Assen.

Economische spin-off
De gemiddelde besteding in het kader van een bezoek aan de tentoonstelling was € 45,05 per persoon. Dat was niet alleen voor de entree van het museum, maar werd ook besteed aan eten en drinken in de stad, winkelen, overnachtingen, vervoer en parkeren in Assen. De totale economische spin-off van The American Dream met 130.000 bezoekers in Assen komt daarmee uit op ruim 5,8 miljoen euro.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF 'HORECA NEDERLAND'

Van: M Hezeman
Verzonden: vrijdag 12 oktober 2018 11:26
Aan: 'KHN Arnhem' <khnarnhem@donebygaby.nl>
Onderwerp: RE: Rapportage spin-off Museum More in Ruurlo

Dag Gaby,

Dank voor je mail.
Helaas beschik ik niet over die gegevens. Het is overigens wel een grote wens van ons om dit eens te onderzoeken. Ondanks dat we het cijfermatig niet kunnen onderbouwen is het geen geheim dat het lokale MKB de vruchten plukt van de komst van museum MORE. Ondernemers in en rondom Ruurlo spreken dat ook uit.
Succes met de ontwikkelen rondom Museum Arnhem.

Met vriendelijke groet,

Manuel Hezeman
Directeur Achterhoek Toerisme

Stichting Achterhoek Toerisme
Marktstraat 1, 7271 AX Borculo

www.achterhoek.nl

Dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n).Gebruik van de informatie in dit e-mailbericht door anderen dan de geadresseerde(n) is niet toegestaan. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan, behoudens voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Achterhoek Toerisme. Achterhoek Toerisme staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mailbericht, noch voor de tijdige ontvangst daarvan. Uitsluitend het door bevoegde persoon/personen getekende papieren document is bindend.

Bestand Bewerken Beeld Venster Help
Start Gereedschappen PowerPoint-presen... ×
38 / 43 107%

UITGAVEN VAN DE RECREËRENDE BEZOEKER

Hoeveel geeft de bezoeker uit en aan wat? Elke bezoeker werd gevraagd aan te geven wat de reeds gerealiseerde en verwachte uitgaven van die dag in Groningen (zouden) zijn. Twee op de vijf bezoekers wilden dit delen (dat is minder dan de drie op de vijf van vorig jaar). In vergelijking met de bedragen over het hele jaar 2017 (d.w.z. april t/m december) zien we nu een bedrag dat op het eerste gezicht iets lager ligt. Echter, in "nog anders "categorie" zien we grootste verklaring. Ook hier gaat het te ver om een trend te constateren.

April-december 2017 n=580	Entree museum	Restaurants en cafés in de binnenstad	Winkelen in de binnenstad	Overnachting (omgerekend naar prijs per nacht)	Overige recreatie in de stad	Vervoer in de stad Groningen	Nog anders	Totale bestedingen
Gemiddeld per recreërende bezoeker	€ 9,20	€ 26,02	€ 45,32	€ 46,38	€ 8,73	€ 4,88	€ 30,80	€ 171,34
Gemiddeld per bezoeker	€ 5,06	€ 19,53	€ 11,69	€ 15,42	€ 0,75	€ 0,67	€ 0,97	€ 54,09

Jan-juni 2018 n=373	Entree museum	Restaurants en cafés in de binnenstad	Winkelen in de binnenstad	Overnachting (omgerekend naar prijs per nacht)	Overige recreatie in de stad	Vervoer in de stad Groningen	Nog anders	Totale bestedingen
Gemiddeld per recreërende bezoeker	€ 13,88	€ 21,24	€ 29,91	€ 59,64	€ 12,48	€ 6,66	€ 4,00	€ 147,82
Gemiddeld per bezoeker	€ 6,03	€ 14,21	€ 4,95	€ 15,22	€ 1,38	€ 0,55	€ 0,06	€ 42,40

DAVID BOWIE is
GRONINGER MUSEUM
V&A
Exhibition organised by the Victoria and Albert Museum, London
Sound experience by
SENNHEISER
11.12.2015 - 10.4.2016

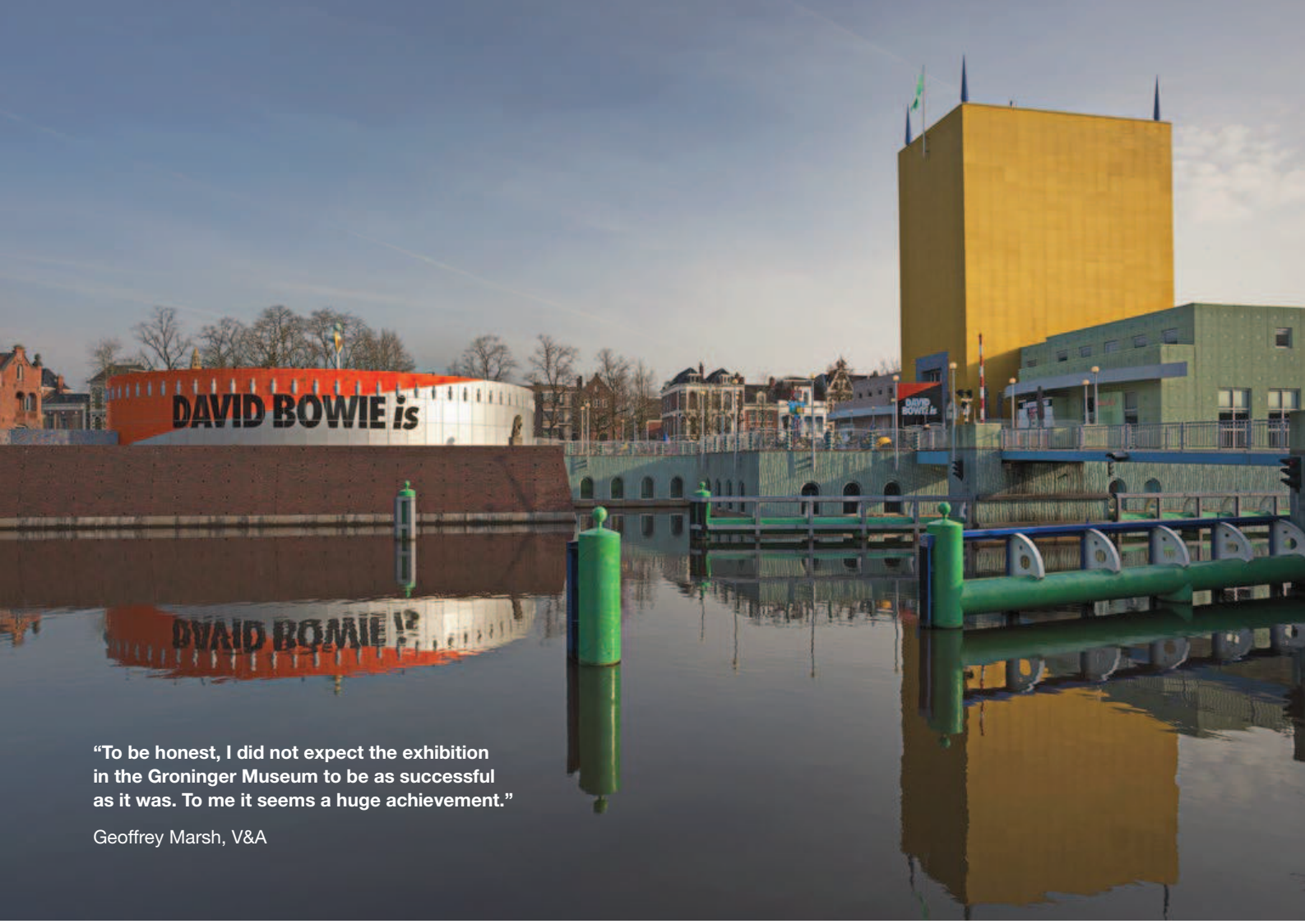

“To be honest, I did not expect the exhibition in the Groninger Museum to be as successful as it was. To me it seems a huge achievement.”

Geoffrey Marsh, V&A

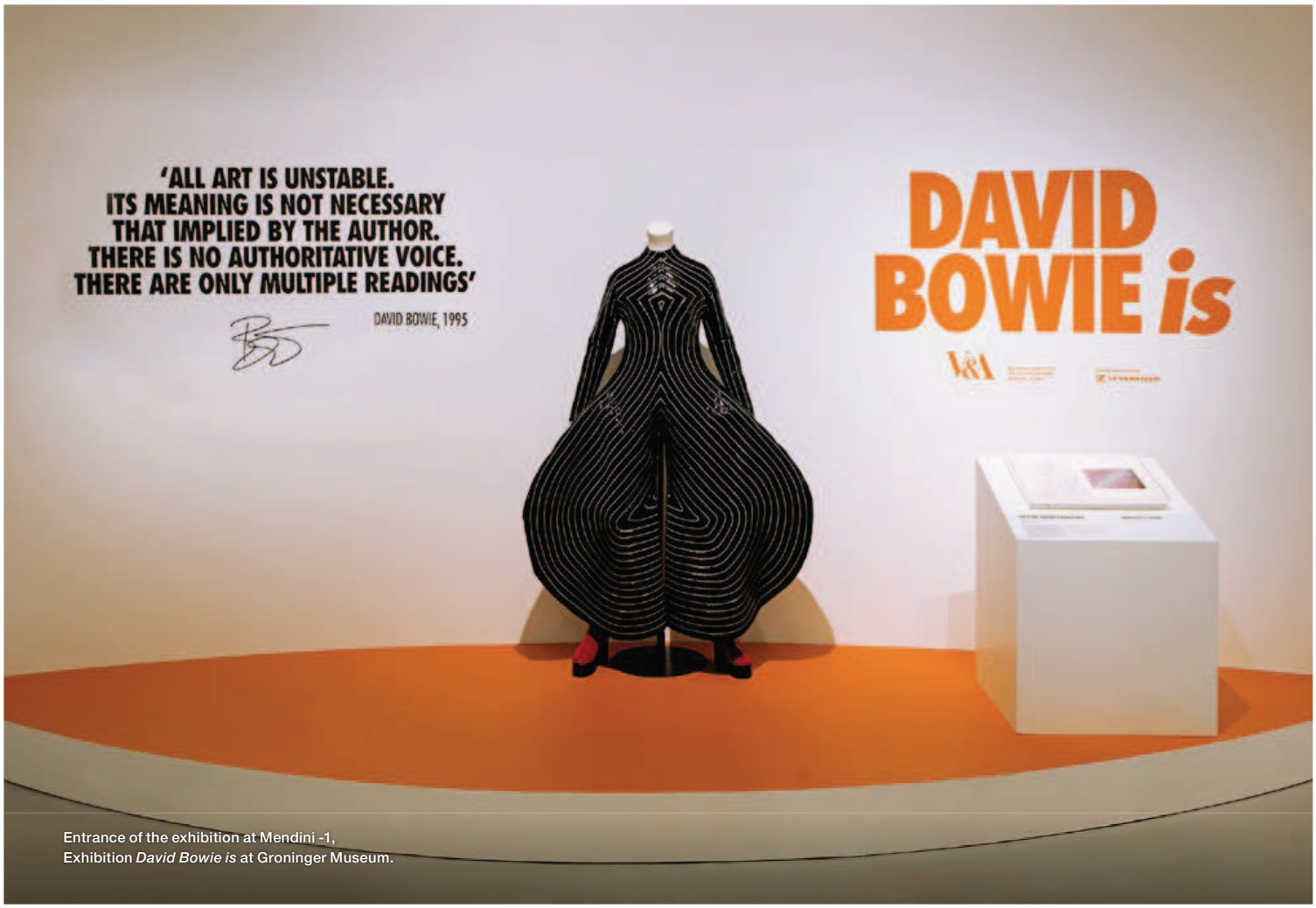

Entrance of the exhibition at Mendini -1,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

"Concert room" at the Coop Himmelb(l)au pavilion,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

A GREAT SUCCESS

Exactly 201.301 people came to see *David Bowie is* at the Groninger Museum from 10 December 2015 to 10 April 2016. That figure puts Groningen in second place behind London in the list of cities in which the exhibition was presented and tops visitor numbers in large cities like Chicago, Paris, Berlin, Toronto, São Paolo and Melbourne.

We are happy and proud that we were able to bring this exhibition to the Netherlands and to share the experience *David Bowie is* with our visitors. The exhibition spoke to the imagination, not only of Bowie fans but also of the general public.

David Bowie is has enjoyed great popularity since it opened in December 2015. Many people saw the show multiple times. “I’m going for the third time on Wednesday,” wrote one. “I think it’s a fantastic exhibition. I’m really becoming a Bowie fan again.”

Numerous activities were also organized outside the Groninger Museum. In a joint project with the museum, the Dutch national railways sent a train with a David Bowie carriage from Zwolle to Groningen every weekend in January. Virtual reality glasses allowed passengers to take an imaginary trip through Bowie’s world.

The North Netherlands Symphony Orchestra staged a special series of concerts and the Groninger Forum cinema screened a series of Bowie films at weekends during the exhibition. Shops in Groningen’s city centre competed in a Bowie window display contest. The Noorderlicht photo gallery exhibited 1970s concert photos. The Dutch Comics Museum displayed comics, drawings and illustrations inspired by the character Ziggy Stardust.

The Groninger Museum thanks all its partners, especially the Victoria and Albert Museum in London, for their cooperation in the presentation of this exhibition.

This will last with us the longest.

Andreas Blühm, Director

Central room Mendini 0,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

201.301

Visitors of *David Bowie is* in Groningen

“Concert room” at the Coop Himmelb(l)au pavilion,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Mendini 0, Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Outside entrance of the Groninger Museum during the *David Bowie is* exhibition at Groninger Museum.

48

average age of visitor

20%

first visit to Groningen

40%

overnight visit

Fans of pop singer David Bowie at the last concert he performed in his Ziggy Stardust persona, at the Hammersmith Odeon, London, 3rd July 1973. Photo by Steve Wood / Express / Hulton Archive/ Getty Images.

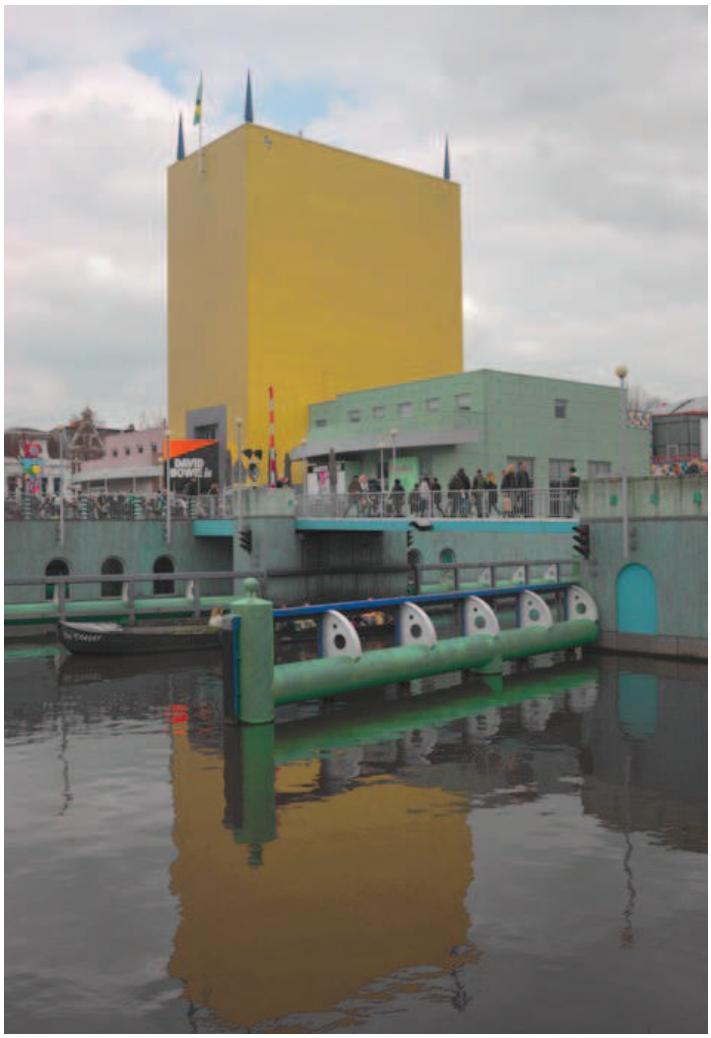

Outside entrance of the Groninger Museum during the *David Bowie is* exhibition at Groninger Museum.

MendiniRestaurant at Groninger Museum,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

David Bowie Café at the Coop Himmelb(l)au pavilion,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

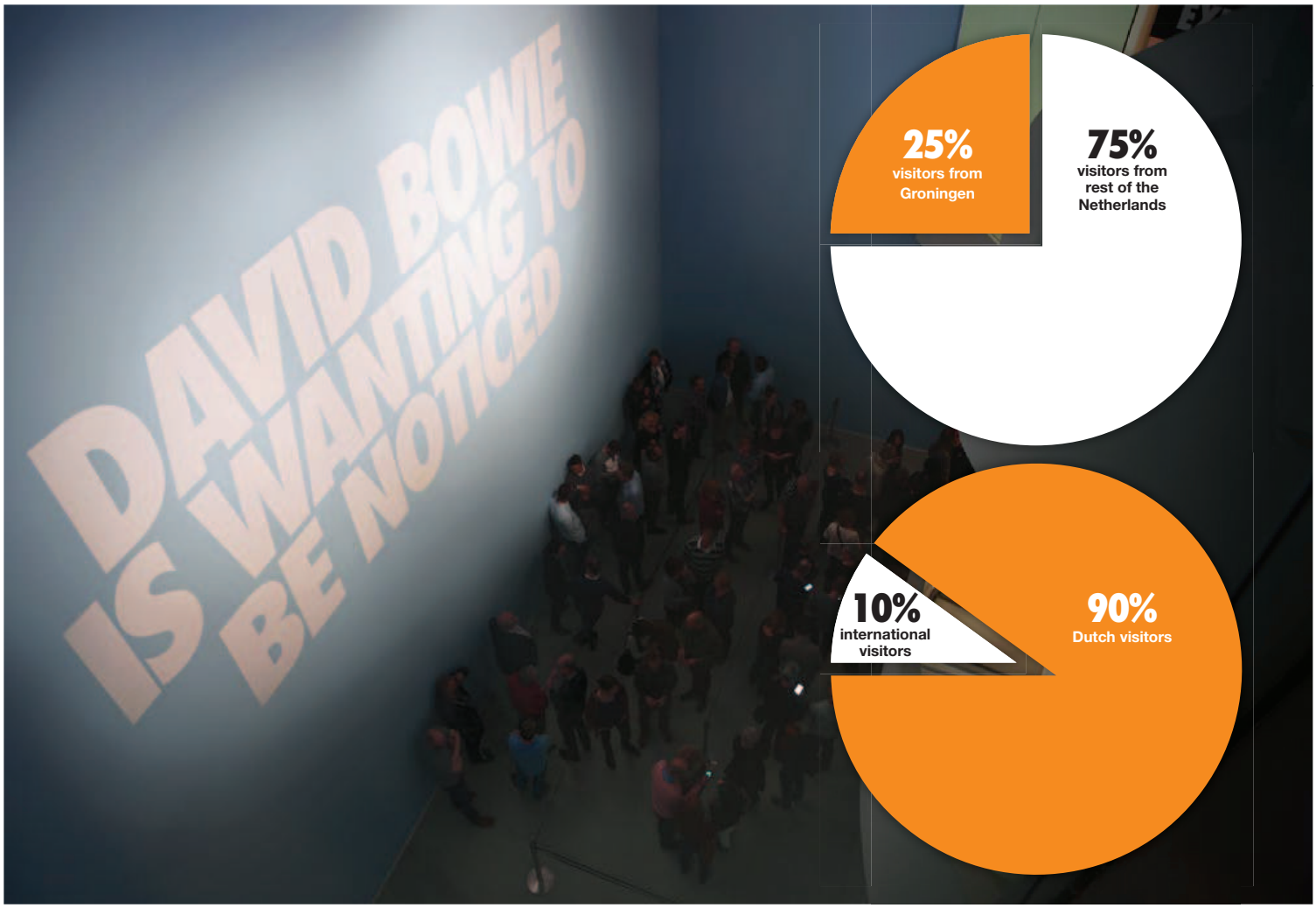
DAVID BOWIE
IS WANTING TO
BE NOTICED
25%
visitors from
Groningen
75%
visitors from
rest of the
Netherlands
10%
international
visitors
90%
Dutch visitors

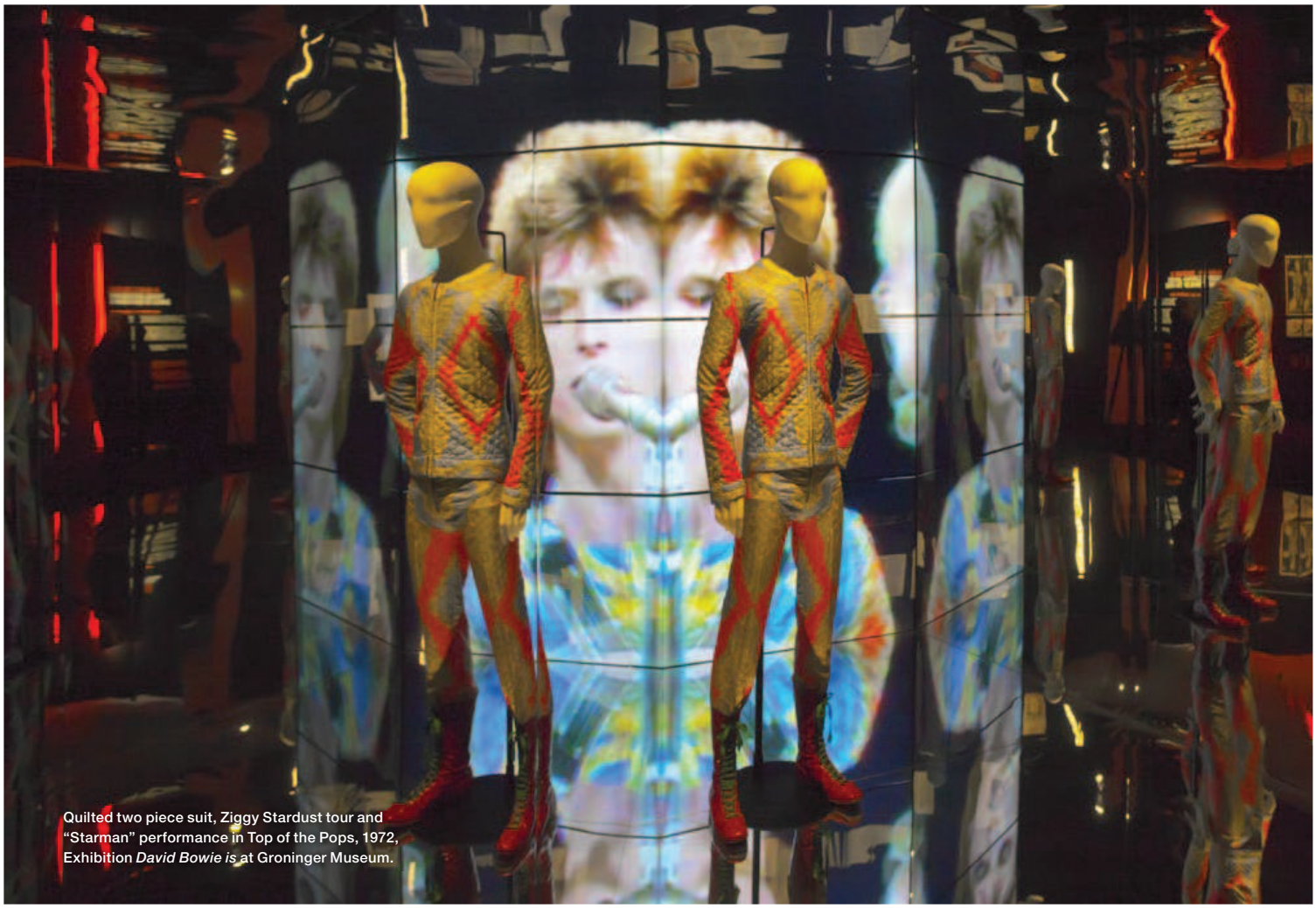

Quilted two piece suit, Ziggy Stardust tour and "Starman" performance in Top of the Pops, 1972, Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

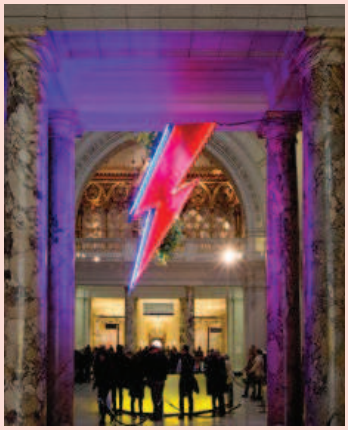

23.3.2013
Start *David Bowie is* in London

12.5.2015
Launch of *David Bowie is* website

1.9.2015
Ticket presale starts

19.10.2015
Start installation of the exhibition

11.12.2015
Opening *David Bowie is* in Groningen

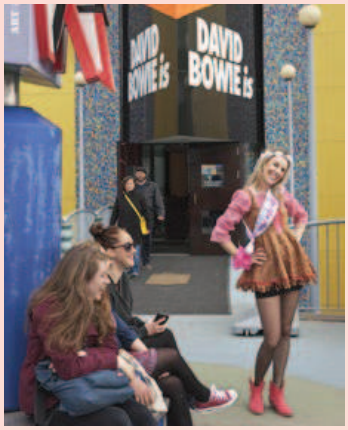

8.1.2016

Release of album
Blackstar
Birthday David Bowie

10.1.2016

David Bowie
RIP

19.2.2016

100.000th
visitor
David Bowie is

10.3.2016

Start
extension

10.4.2016

David Bowie is
closes in
Groningen

Entrance Hall of the Groninger Museum,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

"Growing up" room, Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Groninger Museum, Groningen
10.12.2015 – 10.4.2016
201.301 visitors

Martin-Gropius-Bau, Berlin
1.5 – 24.8.2014
150.916 visitors

Museum of Contemporary Art, Chicago
23.9.2014 – 4.1.2015
193.000 visitors

Art Gallery of Ontario, Toronto
25.9 – 29.11.2013
146.471 visitors

Victoria and Albert Museum, London
23.3 – 11.8.2013
312.000 visitors

Philharmonie de Paris, Paris,
3.3 – 31.5.2015
196.650 visitors

MIS Museo da Imagem e do Som, São Paolo
31.1 – 20.4.2014
80.000 visitors

Australian Center for the Moving Image, Melbourne
16.7 – 1.11.2015
160.462 visitors

Central room Mendini 0,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

The New York Times

“An exhibition at a museum in the Netherlands of David Bowie’s costumes, handwritten lyrics and other objects from his career opened to grieving fans on Monday, when it is normally closed.”

NRC HANDELSBLAD

★★★★

Het Parool

★★★★★

tripadvisor®

★★★★★

“Excellent”

Costume in the Central room at Mendini 0, Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Virtual Reality experience in the train.
A joint project with Dutch national railways.

Entrance Hall of the Groninger Museum
with displays of the Groninger Museum Shop.

Groninger Museum Shop, Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Geweldige Voorstelling !!
- XXX - Mireille

prachtig
Jannelou

Super !
Je hebt gewoon lange
Albert Einstein duimpoop
Jannelou

Gracias, Darling

Veel mooi bijzonders !

ik hield van je David!

Mooie voorstelling
Kees en Simone
Hans en Rosa

Veel (en) bijzonder
Heel bijzonder....
Heel leap
in
elkaar gezet
Jilona

De lever i mitt hjerte
er din

Gepie
Afbeelding
van David
door Roi en Roi

Gewoon
Lieven Fonck

* Being inspired!!
Very very! *
Very grateful that
you've been in this world!
hannah & peter *

A! Sexy et mega
pis een
ben !
Love concerts

Prachtig
Groetjes.

Fijn om hier te zijn
dwarsdoor
een uniek leven bijwonen.
Dit vult zeker dat beeld.
Gemis voor de wereld
dat jij er niet meer bent
Johan

Ook deze 2e
keer was het geweldig!
Judith 2-4-'10

Thanks David.
Tilburg

Thanks for a truly great
exciption! Never have I
read everything and been
that entertained at a museum.
We came all the way from
Denmark just because of "David
Bowie is" - & and it was
completely worth it!
Regards, Nynne

FOR MY DARLING: "DITTO"!
YOU MADE ME MISS MY OWN BROTHER.
AND THIS EXHIBITION BRINGS IT
INTO PERSPECTIVE.
LOVE BONNY STEN TOLLER

Wat een ge-wel-dugge
tentoonstelling in dit
poeschrikkelijk mooie
museum, we hebben
ge-no-ten
Jim en Jilona

The *David Bowie is* hospitality team.

V&A

SENNHEISER

SPONSORS

gasunie · GasTerra · FONDS 21 · NNZ · ArtiLens by Optitec – The Origin

SUBSIDIZERS

provincie groningen · Gemeente Groningen

BENEFACTORS

Blockbuster Fonds · BankGiroLoterij · VSBfonds · Prins Bernhard Cultuurfonds · VandenEnde Foundation

PARTNERS

Dagblad van het Noorden · V&D · NS · Er gaat niets boven Groningen

BOWIE SUPERFANCLUB

BOER & CROON MANAGEMENT / DE SCHOENENFABRIEK / DEAM
GRONINGEN SEAPORTS / HUIS VOOR DE KUNST / TKP PENSIOEN

Costumes in the Central room at Mendini 0,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Outside view of the Groninger Museum and MendiniRestaurant,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

Outside view of the Groninger Museum,
Exhibition *David Bowie is* at Groninger Museum.

© Groninger Museum

Photography:
Erik & Petra Hesmerg, Harold Kingma,
Marten de Leeuw, Gerard Taatgen.

David Bowie was
" " is
" " will always be

♡ from a big fan of the
Netherlands
music was my first love,
David was my second love,
Seen him performing, never met
him alive ... what a super duper
exposition about his
life and music

Thank you

Suzanne
Beijaars

Cover: Album cover shoot for Aladdin Sane, 1973
Photograph by Brian Duffy, Photo Duffy
© Duffy Archive & The David Bowie Archive

ArtEZ hogeschool voor de kunsten
Onderlangs 9 | 6812 CE Arnhem
Postbus 49 | 6800 AA Arnhem
t 026 3535600 | f 026 3535677
www.artez.nl |

Gemeente Arnhem
Wethouder H. de Vroome
Wethouder Cultuur
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum : 26 oktober 2018
Kenmerk : MBR/ec/2018-330
Doorkiesnumme : 026 35 35 605
Onderwerp : Museum Arnhem

Geachte heer De Vroome

Voor de zomer heb ik vanuit ArtEZ in de raad bepleit dat de ontstane situatie voor Museum Arnhem zo snel mogelijk weer wordt opgelost. Het behoeft geen verdere toelichting dat Museum Arnhem belangrijk is voor de stad, vanuit heel veel perspectieven, zoals onder andere toerisme, aantrekkingskracht van de stad voor bedrijven maar ook voor het creatieve en culturele klimaat in Arnhem. Middels deze brief willen wij graag ons standpunt nogmaals bij u onder de aandacht brengen.

Wij leiden mensen op die een grote bijdrage aan de samenleving van de toekomst kunnen leveren. Onze studenten worden geschoold als kritische onderzoekers en ontwikkelen vanuit dat onderzoek nieuwe oplossingen voor maatschappelijke en sociale vraagstukken, zoals duurzaamheid, hergebruik, sociale cohesie. Daarmee kunnen ze na hun opleiding aan de slag als ontwerpers of creatieve denkers in bedrijven, zijn ze toegerust om een eigen bedrijf of een eigen kunstpraktijk op te zetten. Voor ArtEZ en haar studenten is het museum een buitengewoon belangrijk podium en samenwerkingspartner in talentontwikkeling voor Art & Design en de diverse masterstudies.

De raad heeft een motie aangenomen om de mogelijkheden van het museum in de binnenstad te onderzoeken. Wij begrijpen de achterliggende gedachte dat dit het moment is om er nog een keer goed naar te kijken en hebben dan ook met belangstelling kennis genomen van de onderzoeken. De hoofdlijnen die zich aftekenen zijn voor ons helder; een nieuw museumgebouw in de binnenstad is hoe dan ook veel duurder dan de uitvoering van het kwalitatief zeer hoogwaardige ontwerp voor uitbreiding van het bestaande gebouw op de huidige locatie en de doorlooptijd van een compleet nieuw ontwerp- en bouwproces is minimaal het dubbele van het uitvoeren van het huidige plan.

Op basis hiervan hebben wij ons eerdere pleidooi kritisch tegen het licht gehouden. Onze conclusie is dat museum, stad en ArtEZ gebaat zijn bij een besluit om het huidige plan nu te realiseren. Ik zal dat onderstaand puntsgewijs toelichten.

Rol van het museum voor studenten en alumni
Tijdens en na de studie is het museum met een (inter)nationaal presentatiebeleid een inspirerende plek voor studenten en alumni, waar ze niet alleen komen kijken, maar waar ook speciale programma's voor hen worden opgezet, stageplekken beschikbaar zijn, netwerken worden gedeeld en waar verschillende alumni een baan hebben gekregen.
Het museum is ook een podium voor jong talent. Het is voor Arnhem belangrijk dat een deel van de talenten voor de stad behouden blijven. Daarvoor is het nodig dat er podia zijn waar nieuw, jong werk getoond kan worden. Het museum vervult deze rol met verve.

Voor studenten, docenten en alumni is het van belang dat de collectie van het museum binnen afzienbare tijd weer zichtbaar wordt en de podium- en inspiratiefunctie weer volledig kan worden ingevuld.

Museum als buurman
ArtEZ en de huidige museumlocatie liggen vlak bij elkaar. Een mogelijke verplaatsing van het museum naar de binnenstad is qua afstand geen enkel probleem. Dat is maximaal 10 minuten lopen. Echter, met een mogelijke verplaatsing van het museum blijft er van een culturele verbinding van museum, via ArtEZ naar de stad, niet veel over, terwijl er met het nieuwe iconisch ontwerp van Benthem Crouwel Architects een interessante route ontstaat met het stationsgebouw, de start-ups in het Coehoorngebied, de stuwwal, ons Rietveldgebouw en via Rozet de stad in en andersom. Samen met de Montessori school, Coehoorn, Museum Arnhem en Alliander zijn er ook gesprekken gevoerd om het gebied aantrekkelijk te maken. Deze zijn al langere tijd gestaakt, vanwege de situatie rondom het museum.

Economie
Een deel van onze alumni vestigen zich met een winkel/studio in de binnenstad of in het modekwartier. Juist kleine, unieke winkels maken dat een stad zich kan onderscheiden.
Wij waren dan ook benieuwd naar mogelijke extra economische effecten van een museum in de binnenstad. Deze blijken verwaarloosbaar. Wij zien en horen dat het museum aansluiting heeft bij initiatieven en ontwerpers in de stad met programmering, promotie, doorverwijzingen, opdrachten enzovoorts. Ook daarvoor is het belangrijk dat het museum snel weer in zijn volle breedte kan functioneren en open is.

Dit alles in overweging nemend, maakt dat wij een beroep doen op het college om snel een besluit over de huisvesting van het museum te nemen en wij bepleitten de realisatie van het uitbreidingsplan op de Utrechtseweg.

Met vriendelijke groet,

ArtEZ, Hogeschool voor de Kunsten

Marjolijn Brussaard
Voorzitter College van Bestuur

Platform Binnenstad Arnhem

Aan: Wethouder Binnenstad
t.a.v. de heer H. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Arnhem, 26 oktober 2018

Betreft: **locatiekeuze Museum Arnhem**

Geachte heer de Vroome, beste Hans,

Het bestuur PBA heeft kennisgenomen van de raadsbrief en de bijbehorende stukken. Op basis daarvan heeft het bestuur zich een mening gevormd.

Met de informatie die nu voorhanden is, is het bestuur van mening dat het de enige juiste keuze is om het museum zo snel mogelijk op de huidige locatie te realiseren. Het bestuur constateert daarbij wel dat de relatie tussen het museum en de binnenstad fysiek èn inhoudelijk nog onvoldoende is.

Het bestuur verbindt daarom aan zijn standpunt dat:

- In fysiek en kwalitatief opzicht de verbinding tussen Museum Arnhem en de binnenstad wordt verbeterd (lees: met Stationskwartier en met de 'Groene Golven');
- Deze verbeteringen tegelijk gereed komen met het museum aan de Utrechtseweg;
- In programmatisch opzicht sterkere verbinding met de stad Arnhem wordt gelegd;
- Ook vanuit Citymarketing extra energie en middelen worden ingezet voor maximaal rendement.

Ik vertrouw erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,

Gerard Velthuizen
Voorzitter Stichting Platform Binnenstad Arnhem

College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Arnhem
t.a.v. de heer H.E. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Arnhem, 29 oktober 2018

Betreft: reactie op onderzoek locatie Museum Arnhem

Geachte heer de Vroome,

'Ik dacht dat kunst alleen maar schilderijen en beelden waren'

Dit is de tekst van een leerling voordat ie erachter kwam wat er in het Museum Arnhem te zien was. Uit bovenstaand citaat blijkt dat rondlopen in een museum werelden kan openen. Leerlingen komen erachter dat gebruiksvoorwerpen, sieraden, video's, installaties ook kunst zijn. Het laat ze nadenken over de functie van kunst in iemands leven; in de maatschappij en wie de kunstenaar is achter het kunstwerk.

Als Gelderse onderwijsgroep Quadraam werken wij intensief samen met Museum Arnhem. Het museum neemt onderwijs serieus en ontwikkelt kwalitatief goede programma's. Dat gebeurt samen met onze docenten, waardoor de programma's goed aansluiten bij het curriculum van CKV, beeldende vorming en bij de beleefwereld van de leerlingen.

De waarde van het museumbezoek voor de leerlingen is dat ze andere, nieuwe ervaringen op doen en op andere vaardigheden worden aangesproken dan in de klas. Ze worden geconfronteerd met nieuwe, voor hen onbekende werelden en worden aangesproken op het ontwikkelen van hun uitdrukkingsvaardigheid en kritisch denkvermogen. Dat is belangrijk voor hen om zich staande te houden in een complexe, steeds veranderende samenleving. Leerlingen worden geconfronteerd met hun ideeën over kunst. Vooral in de huidige beeldcultuur past het om onze leerlingen te leren kijken door te kijken.

Het museum speelt tevens een belangrijke rol in de keten van talentontwikkeling, ook en misschien wel juist voor leerlingen die van huis uit niet worden opgevoed met kunst en cultuur. De eerste kennismaking met kunstwerken, is voor jongeren een enorme inspiratie en motivatie. Dat geldt voor creatieve leerlingen (ook andere kunstvormen) als voor leerlingen met reflectieve talenten, bijvoorbeeld voor filosoferen en culturele, historische studies.

Nu het museum tijdelijk gesloten is, betekent het niet dat de samenwerking stil staat. Het museum spant zich tot het uiterste in om in samenspraak met ons aanbod te blijven ontwikkelen. Het museum komt nu naar de scholen in plaats van de scholen naar het museum, maar onderwijs in de klas is een andere ervaring dan de unieke beleving van het museumbezoek en oog in oog staan met bijzondere kunstwerken. Wij moeten nu vaak uitwijken naar musea in andere steden.

Wij hebben de discussie over de locatie van het museum gevolgd en verzoeken u om hierover snel een besluit te nemen. Wij zijn geen expert op het terrein van binnenstad economie, maar hebben gelezen dat een locatie van het museum in de binnenstad geen

grote directe (economische) voordelen met zich mee brengt. Daarbij is Arnhem groter dan de binnenstad. Voor het onderwijs is het museum op de huidige locatie prima bereikbaar. Deze heeft bovendien veel extra's te bieden met de beeldentuin en de groene omgeving met het prachtige zicht op de Rijn.

Een nieuw bouwproject betekent wel een veel langere sluiting van het museum. Vanuit het onderwijs is dat niet wenselijk. Hoe langer het museum dicht is, hoe meer generaties leerlingen de unieke, extra ervaring van het museumbezoek mislopen.

Wij verzoeken u om deze overwegingen mee te nemen in de besluitvorming.

Rens van Renswoude, Docent theater, docent CKV, sectieleider theater, talent ontwikkeling Quadraamscholen

College van B & W gemeente Arnhem
t.a.v. wethouder H. de Vroome
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Arnhem, 29 oktober 2018

Betreft: reactie OKA – Museum Arnhem

Geachte heer De Vroome,

Allereerst willen wij u bedanken voor de gelegenheid die u ons geeft te reageren op de raadsinformatiebrief en bijbehorende onderzoeksrapporten naar aanleiding van de raadsmotie 'Er zijn misschien meer opties voor het museum'.

OKA is helaas van mening dat het niet goed mogelijk is een besluit te nemen over de locatie voor Museum Arnhem op basis van de gemaakte rapporten. Deze rapporten beantwoorden niet alle vragen/opdrachten uit de brief van de raad zoals deze in bijlage 1 zijn weergegeven.
In de rapporten worden met name de nadelen van nieuwbouw en de voordelen van verbouwen op de huidige locatie onderschreven. Verder worden soms willekeurige aannames en veronderstellingen gedaan. Ook worden conclusies getrokken, terwijl daarvoor feitelijk te weinig of onvolledige onderzoeksgegevens voor handen zijn.
Om een volledig antwoord te geven op de vragen uit de brief van de raad, stelt OKA aanvullend een benchmark voor met andere Nederlandse musea, waarbij heldere criteria worden opgesteld.
Los van de rapporten is OKA niet unaniem in haar voorkeur voor een binnenstad locatie of de huidige locatie. Een lichte voorkeur voor de binnenstad wordt gecompenseerd door de angstige gedachte dat van verder uitstel afstel komt.
Een keuze voor de huidige locatie vraagt om aandacht en budget voor de fysieke verbinding met de binnenstad.

Het belang van het museum als culturele voorziening voor onze stad staat voor ons buiten kijf. Wij hechten er tenslotte aan te benadrukken dat welke keus ook gemaakt zal worden, OKA deze zal respecteren en volledig zal ondersteunen.

Met dank voor uw vertrouwen verblijven wij met vriendelijke groet,

Namens het OKA -bestuur
Hans-Robert van der Doe
Anke Pollmann

Ondernemers Kontakt Arnhem - Postbus 2 - 6800 AA Arnhem - Kantoorgebouw De Enk, Tivolilaan 205 - 6824 BV ARNHEM
T 026 845 45 15 - **E** info@oka.nl - **I** www.oka.nl - IBAN NL84RABO0385080492 - Kvk 09150884

Partner van
STICHTING ARNHEMSE BEDRIJVENTERREINEN
StAB

Van: Kathlijn de Booij [mailto:kathlijn@o-p-a.nl]
Verzonden: woensdag 31 oktober 2018 14:46
Aan: Hans de Vroome <hans.de.vroome@arnhem.nl>
CC: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>
Onderwerp: Betreft: Reactie op onderzoek locatie Museum Arnhem

Geachte heer de Vroome,

Stichting Ontwerp Platform Arnhem OPA biedt de creatieve sector in Arnhem een hoogwaardig lezing- en presentatieprogramma dat de laatste ontwikkelingen binnen de ontwerpwereld signaleert, presenteert en bespreekt. OPA stelt kennis vanuit de verschillende disciplines breed beschikbaar, duidt ontwikkelingen vanuit verschillende expertises, stimuleert interdisciplinair debat en versterkt de kwaliteit en het netwerk van ontwerpers in de stad.

Museum Arnhem is daarmee voor de ontwerpsector in Arnhem een belangrijke speler. Het museum vervult een podiumfunctie voor jonge en talentvolle ontwerpers en heeft een noemenswaardige collectie toegepaste kunst, met een focus op het (hedendaagse) sieraad, die landelijk aanzien geniet. De jaarlijkse modetentoonstellingen in het museum zetten belangrijke Arnhemse ontwerpers - in de afgelopen jaren onder meer Bas Kosters en Ravage - nationaal en internationaal op de kaart. Het museum vestigt hiermee de aandacht van de sector alsook van het grote publiek op Arnhem als modestad.

Museum Arnhem speelt als podium, als presentatieplek en als verzamelaar van (hedendaags) ontwerp dan ook een belangrijke rol in de profilering van Arnhem als stad van makers. Het museum zorgt er met een dynamisch en onderscheidend programma voor dat ontwerpers bij een breed publiek onder de aandacht worden gebracht en brengt daarnaast relevante lokale en landelijke samenwerkingen tot stand. De bereidheid ook jong talent een plek te geven in het programma heeft een stimulerende werking op de carrière van Arnhemse ontwerpers.

OPA heeft de discussie over de locatie van het museum gevolgd en is op de hoogte van de uitkomsten van de onderzoeken. We zijn van mening dat, ongeacht de mogelijkheden die een nieuw gebouw zou bieden, het van groot belang is dat het museum zijn deuren snel weer opent voor publiek. Ook vanuit de ontwerpsector is het absoluut onwenselijk dat Museum Arnhem langer dan strikt noodzakelijk dicht is. Wij vragen u dan ook de keuze te maken het museum op de huidige plek uit te breiden, waarmee een extra jarenlange sluiting voorkomen wordt.

Namens Stichting Ontwerp Platform Arnhem,

Kathlijn de Booij
Programmacoördinator

Ontwerp
Platform
Arnhem

Kathlijn de Booij
Programma Coördinator

kathlijn@o-p-a.nl
06 44006634

o-p-a.nl | facebook | instagram

Ik ben bereikbaar op maandag, dinsdag en vrijdag

Next Best Thing
donderdag 1 november | 19:30u
Founded, Wezenstraat 5, Arnhem

Aan: de gemeenteraad van Arnhem,
College van Burgemeester en Wethouders,

Vereniging Stadsschoon Arnhem

Onderwerp: de toekomstige plaats van het gemeentemuseum: verbouw of nieuwbouw?

Arnhem, 2 november 2018.

Geachte raadsleden, geacht college,

De situatie en vragen rond het Museum Arnhem zijn u voldoende bekend. Maar de vraag hoe nu verder houdt vele Arnhemmers, die het museum een goed hart toedragen, bezig. Een belangrijk item is de vraag naar de plaats waar het museum de toekomst in zal gaan. Is het de binnenstad – waar en hoe dan ook, of blijft het aan de Utrechtseweg in de voormalige herensociëteit, het pand van Oudshoorn? In beide gevallen moet er gebouwd of verbouwd worden. De bedragen die in het openbaar genoemd worden vertonen een stijgende lijn en verplaatsing gaat getuige het onderzoek een veelvoud van de verbouwing kosten.

De Vereniging Stadsschoon Arnhem heeft als doel te bevorderen dat het karakteristieke en stedenbouwkundige, het historisch en architectonisch waardevolle van de stad behouden blijft. Daarom is het ons een zorg wat er met het museum gaat gebeuren. Dat het pand waarin het museum nu gevestigd is, voor de stad een waardevol element is in bovengenoemde zin, is buiten kijf. Het plan van de architecten Benthem Crouwel biedt mogelijkheden om het pand in oude luister te herstellen en tevens aan de moderne eisen van een museum te voldoen. Dat is een kwaliteitstoename voor de Utrechtseweg en zal zorgen voor een bezoekersstijging, zeker als het programma en de PR van het museum worden vernieuwd.

Behalve dat het gebouw – materieel - wordt geherwaardeerd en stijgt in culturele waarde, voegt dat ook toe aan de stedenbouwkundige kwaliteit van de stad. Natuurlijk zou men kunnen zeggen dat dit wellicht ook geldt voor nieuwbouw op de Trans of wijziging van de functie van wat ooit het Gelders Archief e.o. was, maar daar tegenover staat een lege plek op de Utrechtseweg, die niet op dezelfde wijze vervangbaar is. Dat is per saldo een verlies. Wellicht is er een onroerendgoedexploitant, die er een kantoorfunctie in ziet, maar dat haalt het toch niet bij de huidige functie. Misschien hebben winkels en horeca in de binnenstad een zeker belang bij concentratie van de culturele functies in de stad. Maar onderzoek naar gedrag van museumbezoekers laat zien, dat dit vaak gepland is, niet impulsief gestuurd. Daarom is het economisch effect van verplaatsing naar de binnenstad nauwelijks een argument te noemen. En dat weegt zeker niet op tegen het verlies van de (functie van) de beeldentuin, waar veel materiaal van de Sonsbeektentoontstellingen is verzameld!

Dit afwegende willen we er als Vereniging Stadsschoon er met klem op aandringen de functie van het museum op de huidige plaats te behouden. De keuze voor de ontwerpvisie van Benthem Crouwel biedt onzes inziens goede mogelijkheden. De voordelen, zowel financieel als stedenbouwkundig en qua museale toekomst, wegen ruimschoots op tegen die van een verplaatsing.

Hoogachtend,

Piet van Dijk
Voorzitter Verenging Stadsschoon Arnhem
Tel. 0655803267 - *email: vandijk.nederlands@gmail.com*

VECA VERENIGING EIGENAREN CITYCENTER ARNHEM

Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem
T.a.v. de heer H. de Vroome
Koningstraat 38
6811 DW ARNHEM

Arnhem, 8 november 2018

Betreft: **Locatieonderzoek Museum Arnhem**

Geacht college,

Het bestuur van VECA heeft kennis genomen van het locatieonderzoek dat het college heeft laten uitvoeren naar aanleiding van de raadsmotie 'Er zijn misschien meer reële opties voor het museum'.

Als algemene opmerking stelt VECA zich op het standpunt dat de uitkomsten haar tegenvallen, hetgeen met name te maken heeft met de gegeven input van het onderzoek. Het heeft er alle schijn van dat het rapport uiteindelijk tot stand gekomen is *"pour besoin de la cause"*.

In korte bewoordingen wordt hieronder reactie geven op het onderzoek. Ook geeft het bestuur een aantal suggesties mee bij verdere besluitvorming in dit de belangrijke dossier. De conceptbrief d.d. 2 oktober 2018 van het college aan de raad, verwijst naar zeven bijlagen, die – voor zover relevant – hieronder aan de orde komen.

1. ***Overzicht genoemde centrumlocaties (bijlage 3)***

Dit overzicht roept vragen op vanwege een aantal arbitraire keuzes om locaties af te laten vallen. Zo is het criterium "*buiten de centrumring*" vastgesteld zonder enige duidelijke ratio. Daardoor is in de visie van VECA, de locatie Rembrandttheater, die meer dan het onderzoeken waar is, afgevallen.

2. ***Rapport Civic museum Arnhem, ruimtelijke verkenning museum in de binnenstad***

2.1. Er wordt gewerkt met een fictief ruimtelijke PvE, (programma van eisen), terwijl uitgangspunt moet zijn wat er voorhanden is aan locaties, waarop een PvE aangepast kan worden. In dat verband wordt bijvoorbeeld verwezen naar het Rembrandttheater. Er is niet gekeken wat een dergelijke bestaande locatie zou kunnen inhouden voor de vestiging van het museum. Anders gezegd: er is niet gekeken naar de uitdaging die er is op bestaande locaties maar domweg volstaan met het afvinken van criteria voor het fictieve ruimtelijke PvE. In dit verband wordt vermeld dat het succesvolle museum (More) in Gorssel is gehuisvest in het oude gemeentehuis. Daar is dus ook uitgegaan van een bestaande situatie. Aan het criterium van het fictieve ruimte PvE wordt bijvoorbeeld ook een beeldentuin genoemd, terwijl die er in de visie van destijds, waarbij ARTA ontwikkeld werd, er ook niet was.

VECA Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem

Bovenbeekstraat 21 6811 CV Arnhem info@veca.nu
Tel +31 6 11330095 www.veca.nu

IBAN NL98 INGB 0006 7659 46 KvK 63660571
BIC INGBNL2A

2.2. Waarom is bijvoorbeeld niet meer aansluiting gezocht bij de criteria van ARTA destijds. Er lag een aantal concrete ontwerpen, met begroting. VECA begrijpt niet waarom dit in het onderzoek niet is meegenomen.

2.3. De inpassingsstudie 'Prinsenhof' doet de mogelijkheden van deze locatie tekort. Waarom is in 3 varianten steeds slechts 1/3e van deze locatie benut? Waarom is juist geen poging gedaan om de 'rode loper' (uit de binnenstadsvisie) tussen Eusebiuskerk en Rijn/Brug haar noodzakelijke impuls te geven met een levend, iconisch en doorwaadbaar complex?

3. *Onderzoek economische spin-off bureau DTNP*

3.1. In dit rapport wordt de bezieling gemist. Het 'Bilbao-effect' wordt zijdelings aangehaald, maar dit effect wordt helaas niet als uitgangspunt of hypothese genomen voor de schatting van de mogelijke spin-off.

3.2. Verder wordt de spin-off in grote mate gebaseerd op geschatte bestedingen van betalende museumbezoekers, op basis van de huidige prognoses. Maar met een Bilbao-effect – of zelfs met een Groningen-effect – kan het aantal museumbezoekers zomaar verdubbelen. Én worden mensen naar de stad getrokken die niet per sé het museum bezoeken.

3.3. Investeerders die de keuze hebben om hun geld in stad A of in stad B te investeren, kijken steeds meer naar ´stadskwalitatieve´ aspecten als bijzonderheid, (historische) aantrekkelijkheid en cultureel aanbod. Wij zouden graag onderzoeken in hoeverre een grotere of kleinere fysieke afstand tussen museum en binnenstad daarbij nog verschillen oplevert.

3.4. Er is gegronde reden om te twijfelen aan de juistheid van de cijfers zoals gepresenteerd. In dit verband zij vermeld dat bij de plannen van ARTA (afgeschoten in het coalitieakkoord van voorjaar 2014) wel degelijk als uitgangspuntgrond gold de grote wenselijkheid van een museum in de binnenstad. Dat had onder meer ook te maken met het bestedingenpatroon van de bezoekers in de binnenstad.

3.5. De successen van musea in de binnenstad zijn talrijk. Om Amsterdam nou maar eens niet te noemen kan verwezen worden naar een nieuw museum (2015) in het dorp Gorssel met 4000 inwoners. Deze kleine gemeente, die niet in de schoenen kan staan van Arnhem qua inwonersaantal, concludeerde dat er in 2017 150.000 bezoekers waren. De ambitie van Museum Arnhem is 75.000 met een uitloop tot 100.000. Verwezen wordt naar het artikel in de Elsevier d.d. 27 oktober 2018. Het museum heeft een gunstige impuls gehad voor de gehele middenstand.

4. De motie

4.1. Wat geheel ontbreekt in de onderzoeken, maar waar de motie wel om vroeg: "*de (on)mogelijkheden in kaart brengen van (co)financiering door andere overheden of marktpartijen, en de eventuele financierings-/huurconstructies die dan mogelijk zijn*".

4.2. Doordat deze essentiële uitbreiding op het vraagstuk niet serieus is meegenomen (in de conceptbrief aan de raad worden hier slechts twee alinea's aan geweid op pagina 3 en 4), is het denkkader ook beperkt gebleven en kunnen de conclusies niet verbazen.

Conclusie

Het onderzoek stelt teleur! Zeker het nalaten van onderzoek naar alternatieve en extra financieringsmogelijkheden is een ernstig gemiste kans.

Dit plaatst VECA voor een dilemma. Het rapport is onvoldoende om een weloverwogen keuze te kunnen maken waarbij voor VECA de binnenstad als locatie voor Museum Arnhem nog steeds de voorkeur heeft, maar anderzijds moet geconcludeerd worden dat Museum Arnhem al geruime tijd dicht is. De werkzaamheden voor een aangepast verbouwd museum "op de berg" aan de Utrechtseweg zal weer jaren in beslag nemen, als de aanbesteding al gerealiseerd kan worden voor het beschikbare bedrag van 22,5 miljoen Euro. Het verdere onderzoek en ontwikkelen van een alternatieve locatie zal vermoedelijk meer tijd met zich meebrengen.

Als de raad zou besluiten dat het museum moet blijven "op de berg" aan de Utrechtseweg, is het voor VECA een conditio sine qua non dat er actief geïnvesteerd wordt in de relatie tussen het museum en de binnenstad. Die relatie is nu onvoldoende ontwikkeld, in fysiek en programmatisch opzicht.

In het project ´Creatieve Corridor / Roermondsplein e.o.´ is de ´corridor richting Museum Arnhem´ enkel nog met de ambitie, zie onderstaande figuur uit de studie van Poelmans Reesink. Voor VECA is het noodzaak:

- Om in fysiek en kwalitatief opzicht de verbinding tussen Museum Arnhem en de binnenstad te verbeteren (lees: met Stationskwartier en met de 'Groene Golven');
- Deze verbeteringen niet later gerealiseerd te hebben dan de oplevering van het museum aan de Utrechtseweg;
- Het leggen van een sterke verbinding in programmatisch opzicht tussen Museum Arnhem en de binnenstad;
- Vanuit Citymarketing extra energie en middelen ter beschikking te stellen en in te zetten voor een

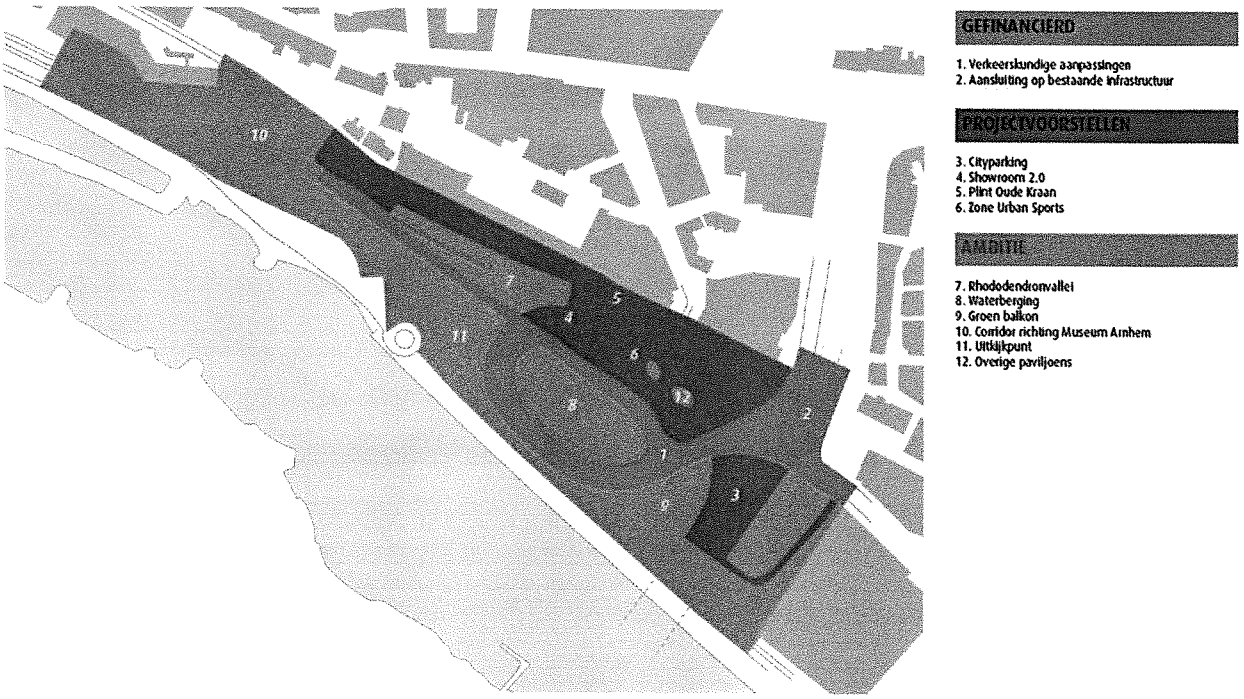

maximaal rendement.

Uiteraard is VECA altijd bereid om haar standpunt nader mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Bart van Meer
Voorzitter VECA

27 OKTOBER 2018 • ELSEVIER WEEKBLAD

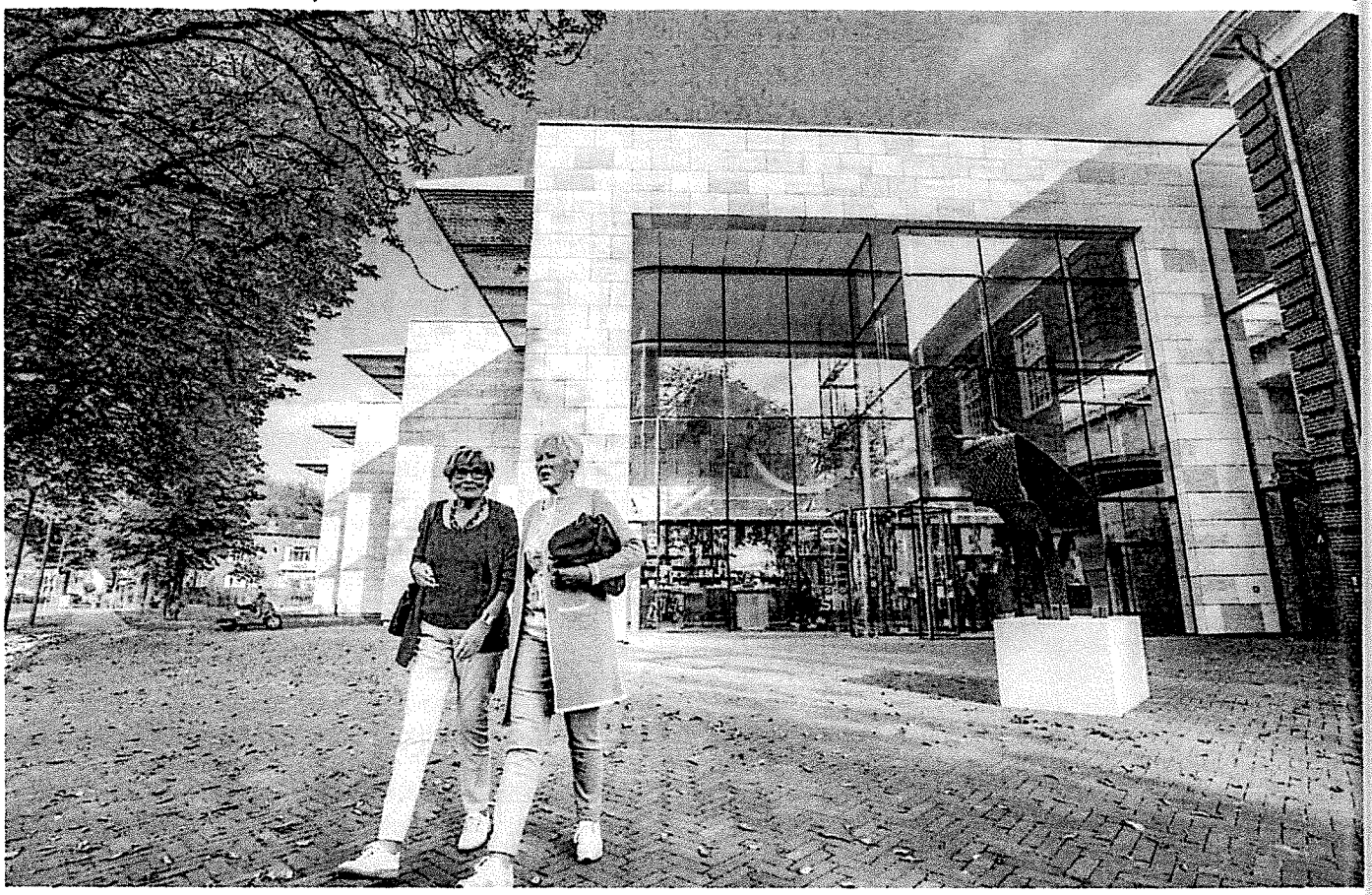

Twee bezoekers bij museum MORE voor modern realistische (schilder)kunst dat is gevestigd in het uitgebouwde voormalige gemeentehuis van Gorssel

Kunstschat in Achterhoek

GORSSEL / Welgesteld dorp is dankzij museum MORE nu ook populair bij cultuurliefhebbers.

Carla Joosten
Foto's Rob Voss

Otto van Harmelen, consultant en voorzitter van de dorpsraad Gorssel, komt de Hoofdstraat inrijden in zijn klassieke deux-chevaux, een Burton waarin hij op deze zomerse najaarsdag niet opvalt in Gorssel. Oldtimers behoren net als Ferrari's en dure Duitse auto's tot het decor in dit dorp, dat ligt tussen de Hanzesteden Zutphen en Deventer. Gorssel is de poort tot de Achterhoek. Bos, hei en de uiterwaarden van de IJssel zijn dichtbij.

Een dorp in het groen met nog volop winkels, en met een groenteman die vanwege de kwaliteit groentejuwelier wordt genoemd. Op woensdag is er een kleine markt. In de kern ligt ook de basisschool, waar meisjes met grote bezems herfstbladeren vegen.

Een idylle, vlakbij de A1. Reden waarom welvarenden uit de stad zich er graag vestigden. Van artsen uit het Deventer ziekenhuis tot miljonairs die aan de rand van het dorp een landgoed of villa vonden. In Gorssel is niet alleen een makelaar maar ook een landerijenbureau voor landgoederen en buitenplaatsen.

'Gorssel was altijd al deftig, en er zit veel geld,' zegt Liesbeth Haverkamp (66) uit Deventer. Ze zit op het terras van Museum MORE na te genieten van de schilderijen van Paul de Lussanet. 'Zo mooi.'

Het Wassenaar van het Oosten wordt Gorssel genoemd. 'Maar wij zijn niet bekakt,' zeggen de dorpelingen zelf. Winkels als House of Tweeds en de Cosy Country Store, waar je een waxjas of andere attributen voor het buitenleven kunt kopen, trekken publiek van elders. En uitspanning De Roskam is al eeuwen een begrip.

Door Museum MORE kwam Gorssel voor toeristen op de kaart te staan. Kunstverzamelaars Hans en Monique Melchers openden MORE in 2015 in het monumentale voormalige gemeentehuis. Pontificaal midden in Gorssel en voorzien van een lichte, moderne aanbouw. De Roskam werd eveneens hun bezit. Daarin kwam Loetje, bekend van de biefstukken.

Op de terrassen van museum en hotel-restaurant strijkt het publiek neer nadat het zich heeft vergaapt aan de kunst van vaderlandse bodem. Gorssel werd opeens veel levendiger. MORE trok in 2016 100.000 bezoekers en in 2017 150.000, van wie de meesten boven de vijftig. Een deel bezoekt dezelfde dag Kasteel Ruurlo waar het echtpaar Melchers werken van Carel Willink toont.

'Zonder museum zouden we hier zeker niet naartoe komen,' zegt Bertie de Wilde (78), een struise dame uit Enschede die met vriendinnen de middag in Gorssel

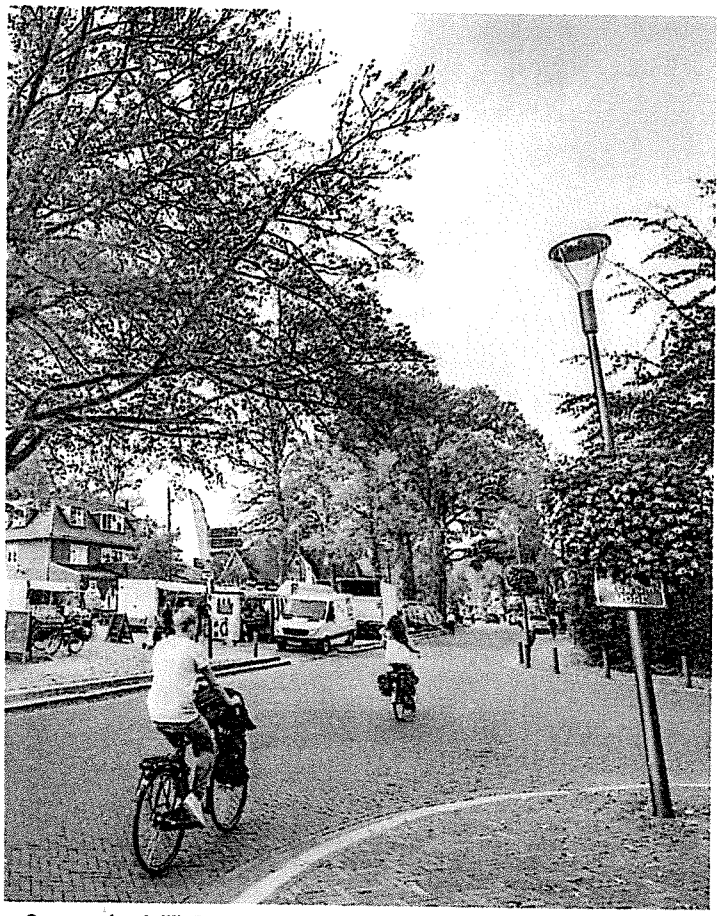

Groen en landelijk Gorssel. Op woensdag is er een kleine markt

doorbracht. Ze prijzen de intieme gezelligheid en 'rustieke' sfeer.

Het museum wordt ervaren als een geschenk aan het dorp, dat toch al niet in slechten doen was. Tweedehandsmodezaak Swits zag de omzet toenemen. 'Het museum heeft zoveel voor mij gedaan, 60 procent van onze klanten is nu museumbezoeker,' zegt Lonneke Schaafsma (54). 'De klanten die kleding inbrengen, komen van Medemblik tot Eindhoven.'

Geboren Zutphenaar Otto van Harmelen (58) vestigde zich na

'Ze steken zo de weg over en denken dat er geen mensen wonen'

een internationale loopbaan in het bedrijfsleven met zijn gezin in het groen van Gorssel. Hij is naast retail consultant actief als mentor voor start-ups en sinds kort ook voorzitter van de dorpsraad. In zijn Burton showt hij trots de uiterwaarden en de IJssel, waar het water zo laag staat dat het pontje uit de vaart is.

Het ruim vierduizend koppen tellende dorp heeft een actieve burgerij. Buurt- en sportverenigingen floreren en het net verschenen *Dorpsplan 2018-2023* is geschreven door bewoners. In heldere bewoordingen schreven ze een toekomstvisie. 'Dit komt van onderop, met inbreng van velen. Wij moeten het uitvoeren,' zegt voorzitter Van Harmelen.

En dus gaat het ook in Gorssel over het opvangen van de vergrijzing. Moeten de school, sporthal en sportverenigingen worden samengevoegd, en zo ja waar dan? Hoe kunnen lokale kunstenaars profiteren van MORE? Problematisch is dat de huizenprijs stijgt door de grote belangstelling van buiten. Ruimte voor nieuwbouw is er amper. En wat als het museum nog meer bezoekers en verkeer gaat trekken?

'Ze steken zo de weg over en denken er niet aan dat hier ook nog mensen wonen,' zegt Grada Dikken (77), die samen met Lies Jansen (78) op een bankje geniet van de nazomer. Ook een miljonairsdorp heeft zo zijn zorgen. E

- Trend: **stomen en baden** in de achtertuin
- **Longweefsel** herstellen met **organoïden**
- Digitale innovaties gaan **tuberculose** te lijf
- Nieuw onderzoek naar **kwaliteit van donornieren**

Elsevier is een geregistreerd merk van Elsevier B.V. en wordt gebruikt onder licentie.

ELSEVIER WEEKBLAD

Aan de gemeenteraad

Datum	: 2 oktober 2018
Zaaknummer	: 278456
Contactpersoon	: Guus de Rijk
Telefoonnummer	: 026 3774759

Onderwerp: Motie 'Er zijn misschien meer reële opties voor het museum'

Geachte voorzitter en leden,

Wij hebben op 2 oktober besloten uw bovengenoemde motie uit te voeren zoals beschreven in deze brief.

Inleiding
Op 25 januari 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met de verbouw en nieuwbouw van Museum Arnhem (MA). De aanbesteding voor deze verbouw en nieuwbouw is begin dit jaar stopgezet vanwege een ruime overschrijding van het beschikbare budget in de offertes.

In het coalitieakkoord 2018-2022 is het volgende opgenomen:
Afspraak 3.13: We willen museum Arnhem behouden voor de stad. Er is een financieel knelpunt dat we willen oplossen. Het college komt zo snel mogelijk met een voorstel. We reserveren maximaal €600.000,- aan kapitaallasten. Daarmee is er €7,5 miljoen beschikbaar om het knelpunt op te lossen.

De gemeenteraad heeft op 3 juli de motie '*Er zijn misschien meer reële opties voor het museum'* aangenomen (bijlage 1). Via de motie draagt de gemeenteraad het college op om onderzoek te doen naar de volgende aspecten:

1. de kansen en risico's op de huidige locatie;
2. de kansen en risico's (waaronder de vertraging) van locaties in het centrum van de stad.
3. de (on)mogelijkheden van (co)financiering door andere overheden of marktpartijen en de eventuele financierings-/huurconstructies die dan nodig/mogelijk zijn.
4. inzicht in de alternatieve gebruiks-/ontwikkelmogelijkheden van de huidige museumlocatie op het moment van eventuele verhuizing van het museum naar een andere locatie;
5.de exposure/ economische voordelen voor de binnenstad bij zowel de huidige locatie als bij een centrumlocatie.

Het college heeft vier externe partijen opdracht gegeven om onderzoeken uit te voeren:
a. bureau CIVIC voor onderzoek naar locaties in de binnenstad voor wat betreft de ruimtelijke aspecten.
b. bureau IGG voor de bouwkostenramingen van de locaties in de binnenstad
c. bureau MVGM voor de waardebepaling van de huidige locatie bij vertrek van het museum.
d. bureau DTNP voor onderzoek naar het verschil in economische spin off.

Hieronder wordt elk aspect zoals in de motie opgenomen, kort puntsgewijs behandeld. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de onderzoeken in de bijlagen.

Ad 1. Kansen en risico's op de huidige locatie;

- kansen
Voor het Museum op de huidige locatie ligt een uitgewerkt plan klaar, dat voldoet aan de eisen en wensen van Museum Arnhem. Door realisatie van dit plan van Benthem Crouwel Architects worden de aanwezige en potentiële kwaliteiten van het museum en de locatie beter benut. Het museum kent een, zeker voor Nederland, unieke ligging op een beboste stuwwal met uitzicht over het rivierenland, maar ook dicht bij de binnenstad. Het museum geniet landelijke bekendheid. De bereikbaarheid van het museum per auto en OV is goed.

Naar verwachting kan het voorliggende plan met de extra middelen op basis van de afspraak in het coalitieakkoord (€7.500.000), inclusief de provinciale subsidie (€500.000) en inclusief de aan Museum Arnhem toegezegde bijdragen uit fondsen (meer dan €1.000.000 ten behoeve van inrichting en programma) worden gerealiseerd. In totaal is voor de investering (exclusief inrichting door Museum Arnhem) ca €22.900.000 beschikbaar.
De verwachte bouwkosten voor het museum op de huidige locatie zijn gebaseerd op de uitkomsten van de second opinion van het bureau IGG van april 2018 (onder andere aangevuld met de inschattingen van de installatie-adviseur) welke is opgesteld na beëindiging van de aanbesteding. Deze rapportage van IGG is niet bijgevoegd omdat zij informatie bevat die gevoelig is voor een eventuele nieuwe aanbesteding. De rapportage is evenwel ter inzage beschikbaar bij de griffie. Samengevat: de bouwkosten bedragen ca. 14,7 mln. Om vervolgens te komen tot een investeringsraming (vergelijkbaar met de andere locaties) zijn deze bouwkosten vermenigvuldigd met de gemeentelijke standaardfactor. De investeringsraming bedraagt ca. 22,9 mln. Daarmee wordt dus ook rekening gehouden met prijsstijgingen sinds april jl. tot aan de eventuele bouw.

Wanneer door de gemeenteraad nog dit jaar wordt besloten tot de substantiële verhoging van het investeringskrediet conform het coalitieakkoord, kan het museum naar verwachting in de loop van 2021 weer open zijn.

- risico's
De belangrijkste risico's zijn:
- het bouwen op de helling, in Nederland vrij uniek. De nieuwbouw wordt daarmee complexer.
- onvoorziene gebreken in een monumentaal pand.
- de marktontwikkeling mede in combinatie met bovengenoemde risico's. Het gaat dan om algemene prijsontwikkelingen gerelateerd aan een grote vraag naar aannemers, bouwvakkers en materialen. Dat maakt dat aannemers risico's mijden dan wel hoog afprijzen.

Deze risico's kunnen leiden tot hogere kosten.

Ad 2. de kansen en risico's (waaronder de vertraging) van locaties in het centrum van de stad.

Om de kansen en risico's in beeld te brengen heeft bureau CIVIC drie referentielocaties onderzocht. Dit geeft een beeld van de gemiddelde kosten van *een* locatie in de binnenstad. Zie bijlage 2 "Museum Arnhem, ruimtelijk verkenning museum in de binnenstad", september 2018. Onderzocht zijn de locaties Trans, Bartok en Gelders Archief. Uit vele suggesties zijn deze gekozen omdat de locaties binnen de centrumring liggen en omdat deze locaties relatief snel beschikbaar zijn (zie bijlage 3).

- kansen
Een algemene conclusie uit het rapport van CIVIC is dat Museum Arnhem in de binnenstad gevestigd kan worden. Tegenover de kosten staat als mogelijke opbrengst de verkoop van de huidige locatie.

De ontwikkeling van een museum in de binnenstad kan kansen bieden om aan te sluiten bij lopende ontwikkelingen in de binnenstad; bijvoorbeeld bij het diversifiëren van monotone gebieden, of bij versterking van de relatie tussen de stad en de Rijn of tussen de voor- en naoorlogse stad.
Een museum in de binnenstad brengt kunst meer naar het alledaagse leven. Mogelijk zullen meer bewoners en bezoekers weet hebben van het museum en van wat daar gaande is. Daarnaast bestaat de kans dat nabij gelegen grondposities bij realisatie van een museum een hogere waardestijging kennen.

- risico's
Voor locaties in de binnenstad moet rekening worden gehouden met: vervolg locatieonderzoek, opstellen programma van eisen, nieuwe planvorming. Afhankelijk van de locatie, is sprake van extra kosten en extra tijd door bijvoorbeeld: verwerving locatie, slopen, compensatie parkeren, verlies van benutbare meters bij stapeling, compensatie voor minder aantrekkelijk locatie d.m.v. hoogwaardige architectuur.
IGG heeft een globale raming voor de bouwkosten opgesteld (zie bijlage 4). Deze bouwkosten zijn opgehoogd met de verwachte kosten voor de verwerving van grond en de opstallen en met een factor om te komen tot een globale investeringsraming. Deze factor, die de gemeente standaard hanteert, representeert de kosten voor adviseurs (architect en anderen), prijsindexatie, rente, kosten van de eigen organisatie, onvoorziene kosten en bijkomende kosten zoals leges, aansluitkosten e.d.).
Nb. Deze factor is ook toegepast bij de raming van de investering voor de vernieuwbouw op de huidige locatie.

Investeringsramingen (prijspeil augustus 2018, exclusief BTW en inrichting en afgerond op halve miljoenen):

Locatie	**Bouwkosten (IGG)**	**Investeringsraming**	**Opmerkingen**
Trans (zonder compensatie van huidige parkeerplaatsen!)	€25.500.000	€40.000.000	Compensatie parkeren elders vraagt meer middelen
Trans met parkeergarage	€33.000.000	€51.500.000	
Bartok (aardvarken)	€26.000.000	€43.000.000	
Markt 1 (Gelders archief)	€24.000.000	€40.000.000	Onbekend of er asbest in het pand zit (géén risico-opslag voor asbest meegenomen).

Ontwikkeling in de binnenstad zal minimaal 2 tot 3 jaar langer duren.

Ad 3. de (on)mogelijkheden van (co)financiering door andere overheden of marktpartijen en de eventuele financierings-/huurconstructies die dan nodig/mogelijk zijn.

Bij eerdere grote cultuurprojecten is de provincie een belangrijke partner geweest in het financiële haalbaarheid. Ook voor de vernieuwing van het museum op de huidige locatie heeft de provincie een €500.000 beschikbaar gesteld als bijdrage in de restauratie van het Rijksmonument.
Op basis van ambtelijk en bestuurlijk overleg met de provincie is de verwachting dat de provincie geen bijdrage zal leveren aan een vestiging van het museum in de binnenstad. Eerder zullen lopende subsidieaanvragen in gevaar worden gebracht, zoals de subsidie voor de restauratie.

Ook vanuit andere geledingen (Rijk, fondsen, etc.) worden vooralsnog geen substantiële extra bijdragen verwacht bij vestiging in de binnenstad. Grote cultuurfondsen dragen bij aan programmering, collectievorming en publieksbereik, maar niet aan stenen. Het museum heeft vanuit de fondsen al diverse toezeggingen gekregen. Met een nieuw plan is er een risico dat deze vervallen. Daarmee komt de investering van het museum, voor de herinrichting, onder druk te staan.

Voor zover wij hebben kunnen nagaan zijn er in Nederland geen musea die een huurovereenkomst hebben met een commerciële partij. Wel zijn er volledig particuliere musea zoals Museum More en Voorlinden.
De ervaring leert dat het (in dit stadium) calculeren van inkomsten uit sponsoring en dergelijke niet verantwoord is.

Ad 4. inzicht in de alternatieve gebruiks-/ontwikkelmogelijkheden van de huidige museumlocatie op het moment van eventuele verhuizing van het museum naar een andere locatie;

Voor de indicatieve raming van de opbrengst van het huidige museumgebouw, heeft MVGM een rapport opgesteld (zie bijlage 5). Als onderlegger voor de raming zijn op hoofdlijnen randvoorwaarden voor de herontwikkeling geformuleerd (zie bijlage 6).
Van de onderzochte scenario's (wonen en/of horeca) wordt de hoogste opbrengst gehaald bij een hotel- en restaurantfunctie. De waarde na aftrek van te maken verbouwkosten bedraagt €1.930.000 (Exclusief parkeervoorzieningen).

Ad 5. de exposure/ economische voordelen voor de binnenstad bij zowel de huidige locatie als bij een centrumlocatie.

De onderzoeksvraag naar de verschillen in economische spin off voor de binnenstad van de beide opties is voorgelegd aan het bureau Droogh Trommelen en Partners (DTNP). Hun bevindingen vindt u in de bijlage 7. Samengevat komt het hierop neer: een aantrekkelijk museum in een iconisch gebouw is niet alleen belangrijk om grotere bezoekersaantallen te trekken maar ook als imagebuilder voor de stad. De directe economische spin-off van Museum Arnhem voor de binnenstad is beperkt (circa 0,4% van de binnenstadsbestedingen) vanwege het, ten opzichte van de binnenstad, beperkte aantal bezoekers (minimaal 75.000 per jaar) en wordt maar beperkt beïnvloed door de locatie.

Uitvoering en evaluatie
De resultaten van de onderzoeken worden met deze brief openbaar. De pers en stakeholders in de stad krijgen de stukken ook toegestuurd. Indien gewenst volgt een gesprek daarover. Dit geeft de gelegenheid eventuele reacties vanuit de stad op te vangen.
Uiterlijk begin november 2018 komt het college met een voorstel voor het vervolg.

Gelet op het hiervoor beschrevene, beschouwen wij de motie hiermee als afgedaan.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
1. **Motie: Er zijn misschien meer reële opties voor het museum**
2. **Rapport CIVIC Museum Arnhem, ruimtelijke verkenning museum in de binnenstad**
3. **Overzicht genoemde centrumlocaties Museum Arnhem**
4. **Rapport IGG bouweconomie: Museum Arnhem. Binnenstedelijke ontwikkeling**
5. **Rapport MVGM Adviesrapport Utrechtseweg 87, Arnhem**
6. **Randvoorwaarden herontwikkeling Museumlocatie Utrechtseweg op hoofdlijnen**
7. **Rapport DTNP Economische spin-off Museum Arnhem**

2018-1022060F

10 m 47 7

Motie Er zijn misschien meer reële opties voor het museum

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 3 juli 2018 ter bespreking van de moties vreemd aan de orde;

Constaterende dat:

- Museum Arnhem momenteel gesloten is in verband met plannen voor renovatie en nieuwbouw;

Is van mening dat:

- het voor Arnhem uiteraard van groot belang is dat we een museum behouden voor de stad;
- er mogelijk meer reële opties zijn dan nieuwbouw en renovatie op de huidige locatie;
- het belangrijk is dat de raad alle opties goed in beeld heeft voordat een besluit wordt genomen; een besluit voor de komende circa 50 jaar;
- Museum Arnhem in de tijd dat het gesloten is, zichtbaar is met een programma in de stad;
- het van belang is dat de gemeenteraad zo snel mogelijk nadat alle opties in beeld zijn gebracht, een besluit neemt over de locatie. Het moet zorgvuldig maar wel zo snel mogelijk.

Draagt het college op:
Zo spoedig mogelijk na de zomer te komen met een locatie-onderzoek waarin wordt beschreven:

- de kansen en risico's op de huidige locatie;
- de kansen en risico's (waaronder de vertraging) van locaties in het centrum van de stad. Hierbij naast de fysieke (on)mogelijkheden van de centrumlocaties ook de (on)mogelijkheden in kaart brengen van (co)financiering door andere overheden of marktpartijen en de eventuele financierings-/huurconstructies die dan nodig/mogelijk zijn. En inzicht in de alternatieve gebruiks-/ontwikkelmogelijkheden van de huidige museumlocatie op het moment van eventuele verhuizing van het museum naar een andere locatie;
- de exposure/ economische voordelen voor de binnenstad bij zowel de huidige locatie als bij een centrumlocatie.

En gaat over tot de orde van de dag.

Leendert Combee, VVD
Hanny van Nunen, PvdA
Mark Coenders, GroenLinks
Daniël Becker, ChristenUnie
Guus van der Laak, Arnhem Centraal
Ton van Beers, Arnhemse Ouderen Partij

AANGENOMEN

MUSEUM ARNHEM

RUIMTELIJKE VERKENNING ‘MUSEUM IN DE BINNENSTAD’

september 2018

Civic
PUBLIC ARCHITECTURE

Colofon

Civic architects
Donauweg 10
1043 AJ Amsterdam
020 - 8460158
info@civicarchitects.eu

Gert Kwekkeboom
Ingrid van der Heijden
Georgia Taylor Berry

september 2018

INHOUD

Samenvatting en evaluatie 4
Opgave 6
Aanpak 8

I. Wat heeft het museum nodig
Locatie en gebouw: succesfactoren 12
Doelen museum Arnhem 14
Fictief ruimtelijk PVE 16
Kwalitatieve eisen 18
De beeldentuin in de stad 20
Stedelijke museumtypes 22

II. Testlocaties
Positie testlocaties in de stad 26
Schaal testlocaties 28
1. Bartokpark 30
Situatie 32
2. Trans 34
Situatie 36
3. Prinsenhof 38
Situatie 40
Architectonische kwaliteit 42

III. Inpassingsstudies
Doel inpassingsstudies 46
Bartokpark 48
Bartokpark model 4 inbreiding 50
Trans 52
Trans model 2 binnenhof 54
Trans parkeren 56
Prinsenhof 58
Prinsenhof model 2 nieuwbouw 60

SAMENVATTING

evaluatie wat betekent een locatie in binnenstad vs huidig plan

Deze ruimtelijke verkenning maakt deel uit van het onderzoek naar aanleiding van de motie of een binnenstadlocatie een reële, alternatieve optie is voor Museum Arnhem.
De studie is geen zoektocht naar de beste binnenstad-locatie: het resultaat is een kwalitatief overzicht van kansen en risico's voor museum; stad; proces en kosten aangaande een binnenstadlocatie voor het museum ten opzichte van de huidige locatie.

Deze verkenning bestaat uit drie deelstudies:

I. 'Succesfactoren' gaat over randvoorwaarden voor een goed binnenstedelijk museum.
II. Het onderzoeken van drie testlocaties[1] op *algemene* locatiegebonden aspecten zoals zichtbaarheid, bereik-baarheid, stakeholders, stedelijke agenda en context.
III. Het daadwerkelijk testen van ruimtelijke modellen op de testlocaties. Daarbij is gekeken in welke mate kansen en knelpunten te veralgemeniseren zijn. Deze deelstudie is ook gebruikt als input voor de kostencalculatie.

Het rapport volgt deze driedeling. De conclusies staan in de rode kaders: deze zijn hiernaast samengevat. Dat betreffen algemene conclusies die voor vrijwel íedere binnenstadslocatie gelden en conclusies die weliswaar samenhangen met een specifieke (test)situatie, maar die een goede illustratie zijn van te verwachten aandachtspunten op eventuele andere binnenstadlocaties.

Voor Museum Arnhem

Aanpassing museaal concept

In algemene zin betekent een verhuizing naar de binnenstad een wijziging van het museale concept: ieder kavel zal namelijk kleiner zijn dan de huidige locatie aan de Utrechtseweg. Een krappere footprint leidt, bij een vergelijkbaar programma, tot een meer gestapeld museum. Het gewaardeerde bovenlicht van de bestaande museumzalen is daarmee in beperktere mate toepasbaar. Ten derde zal de landschappelijke beeldentuin haar conceptuele betekenis van ontspannen overgangszone naar binnen toe verliezen. Een openbaar toegankelijke tuin verlaagt de drempel naar het museum (en verleidt bezoekers). Dat werkt heel anders als bijvoorbeeld sprake is van een binnentuin of daktuin.

Relatie afmeting en vorm

Behalve de omvang van een locatie (het aantal m^2), is ook de vorm van het perceel van belang. Omdat schuine wanden en tentoonstellingsruimtes niet goed samengaan, wordt 'vorm' zelfs belangrijker naarmate het perceel kleiner wordt. Zo'n omgekeerd evenredige relatie geldt bijvoorbeeld ook voor de scheiding tussen logistieke entrees en de publieksentree. Idealiter liggen deze niet te dicht bij elkaar. Daarvoor heb je voldoende straatlengte nodig, mogelijk zelfs aan andere zijdes van het gebouw.

Uitkijken naar

Veel binnenstadlocaties ontberen een spectaculair uitzicht, zoals het uitzicht over de Rijn. Voor Museum Arnhem is 'uitzicht' een wezenlijk onderdeel van de museale beleving. Wanneer een bezoeker zich van de ene naar een volgende zaal begeeft, is er steeds een moment waarop zicht naar buiten wordt geboden. Er wordt de bezoeker dus een extra ervaring geboden. Uitzicht betekent niet per se vérgezicht. Zo'n kwalitatieve bezoekersbeleving kan binnen het eigen kavel gecreëerd worden, maar stelt dan wel verhoogde eisen aan bijvoorbeeld het perceel en de architectuur.

Meerwaarde van de locatie.

Geen van de onderzochte locaties heeft een unieke waarde voor Museum Arnhem: dé reden waarom het museum op deze plek goed tot haar recht komt of waarom de plek wat extra's biedt ontbreekt. Indien een omgeving onvoldoende exposure biedt, wordt het voor een museum des te belangrijker een iconisch gebouw te ontwikkelen dat die verhoogde aantrekkelijkheid in zichzelf heeft. Dat vraagt om extra aandacht (en geld) voor toparchitectuur om tóch voldoende trekkracht te kunnen ontwikkelen.

1) Voor verantwoording locatiekeuze: zie kader pagina 12.

Voor de stad Arnhem

Versterken ontwikkeling van de binnenstad

Een museum dient een hoogwaardige plek te ziin. Dit is samenspel tussen gebouw, collectie en locatie. De omgeving moet aantrekkelijk zijn voor bezoekers, net als de aanlooproute en het uitzicht. Dit is niet op alle locaties in de binnenstad het geval. De locatiewaarde kan zoals gezegd worden vergroot door de architectuur. Dat is ook mogelijk door het ontwikkelen van de omgeving.
Op verschillende locaties biedt de ontwikkeling van een museum in de binnenstad kansen om aan te sluiten op de agenda voor de binnenstad of op lopende ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het diversificeren van monotone of homogene gebieden, een katalysator vormen voor andere ontwikkelingen, of het versterken van de relatie tussen stad en Rijn, of vooroorlogse stad en naoorlogse stad.

Hedendaagse kunst midden in de maatschappij

Het realiseren van het museum in de binnenstad brengt kunst meer naar de plek van het alledaagse leven in Arnhem. Mogelijk zullen meer bewoners en bezoekers weet hebben van het museum, en van wat daar gaande is. Dit betekent niet direct dat het Museum hiermee ook meer bezoekers aan zal trekken, aangezien het grootste deel van de doelgroep op een andere manier informatie over musea inwint.

Overige baten

Het is moeilijk om vooraf in te schatten in hoeverre de binnenstad van Arnhem op andere vlakken zal profiteren van een eventueel museum. Mensen plannen een museumbezoek vaak, en lopen meestal niet ongepland even binnen. Een museumbezoek wordt vaak gecombineerd met andere activiteiten in een stad. Meer binnenstadbezoekers betekent een groter aanloop-publiek voor horeca en retail, maar met name het hogere segment van deze sectoren, en andere partijen in de culturele en creatieve sector zullen vermoedelijk baat hebben bij een museum in de binnenstad.
Daarnaast bestaat de kans dat nabij gelegen grondposities bij realisatie van een museum een hogere waardestijging kennen, zeker in gebieden waar waarde relatief laag is en als er ontwikkelpotentie is. Het in kaart brengen van de grondposities in de binnenstad was echter geen onderdeel van deze studie.

Proces en budget

Een algemene conclusie is dat Museum Arnhem in de binnenstad gevestigd kán worden. Een dergelijke keuze heeft echter vergaande consequenties voor het vinden van een geschikte locatie en voor het proces en het benodigd budget. Bouwen in de binnenstad is over het algemeen complexer en kost daardoor meer tijd en geld.
Indien een verhuizing van Museum Arnhem naar de binnenstad verder onderzocht gaat worden, dient rekening gehouden te worden met:

- Vervolgstudie Locatieonderzoek
- Opstellen Programma van Eisen
- Planvorming

Afhankelijk van de eventuele locatie komt daarbij:

- Benodigde tijd verwerving locatie
- Eventuele slooptijd en sloopkosten
- Eventuele compensatie parkeren en kosten daarvan
- Extra verlies van benutbare meters bij stapeling
- Compensatie voor minder aantrekkelijk locatie dmv hoogwaardige architectuur
- Extra kosten ondergronds bouwen
- Extra kosten verwerving / afschrijven positie
- Eventuele vrachtwagenlift nodig
- Een eventuele groene daktuin in volle grond is kostbaar.

Deze punten hebben alle een kostenverhogend effect. Daartegenover staat als mogelijke opbrengst, de verkoop van de huidige locatie.

OPGAVE

Is de binnenstad een alternatief voor Museum Arnhem, en wat komt hier bij kijken?

Deze ruimtelijke studie dient het onderzoek naar aanleiding van de motie: ‘Er zijn misschien meer reële opties voor het museum’, zoals op 3 juli aangenomen in de raad.

We bestuderen locaties in de binnenstad om te zien of er algemene uitspraken gedaan kunnen worden over het wel of niet reëel zijn van de binnenstad als alternatieve locatie voor het museum. Dit document is een samenvatting van de ruimtelijke studie die in opdracht van de gemeente en in samenspraak met het museum is uitgevoerd. De resultaten vormen input voor het antwoord op de motie, waarbij dit document dus bezien dient te worden als bijlage.

Het resultaat van deze ruimtelijke verkenning is een kwalitatief overzicht van kansen en risico’s voor museum, stad, proces en kosten, aangaande ‘een binnenstadlocatie’ ten opzichte van de huidige planlocatie. De testlocaties dienen ter illustratie van deze kansen en risico’s.

Het resultaat van deze studie is nadrukkelijk niet bedoeld om de meest geschikte binnenstadlocatie voor Museum Arnhem te duiden. Hiervoor zou een vervolgstudie opgestart moeten worden ter vergelijking van de meest kansrijke binnenstadlocaties.

Motie Er zijn misschien meer reële opties voor het museum

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 3 juli 2018 ter bespreking van de moties vreemd aan de orde;

Constaterende dat:
- Museum Arnhem momenteel gesloten is in verband met plannen voor renovatie en nieuwbouw;

Is van mening dat:
- het voor Arnhem uiteraard van groot belang is dat we een museum behouden voor de stad;
- er mogelijk meer reële opties zijn dan nieuwbouw en renovatie op de huidige locatie;
- het belangrijk is dat de raad alle opties goed in beeld heeft voordat een besluit wordt genomen; een besluit voor de komende circa 50 jaar;
- Museum Arnhem in de tijd dat het gesloten is, zichtbaar is met een programma in de stad;
- het van belang is dat de gemeenteraad zo snel mogelijk nadat alle opties in beeld zijn gebracht, een besluit neemt over de locatie. Het moet zorgvuldig maar wel zo snel mogelijk.

Draagt het college op:
Zo spoedig mogelijk na de zomer te komen met een locatie-onderzoek waarin wordt beschreven:
- de kansen en risico’s op de huidige locatie;
- de kansen en risico’s (waaronder de vertraging) van locaties in het centrum van de stad. Hierbij naast de fysieke (on)mogelijkheden van de centrumlocaties ook de (on)mogelijkheden in kaart brengen van (co)financiering door andere overheden of marktpartijen en de eventuele financierings-/huurconstructies die dan nodig/mogelijk zijn. En inzicht in de alternatieve gebruiks-/ontwikkelmogelijkheden van de huidige museumlocatie op het moment van eventuele verhuizing van het museum naar een andere locatie;
- de exposure/ economische voordelen voor de binnenstad bij zowel de huidige locatie als bij een centrumlocatie.

En gaat over tot de orde van de dag.

Leendert Combee, VVD
Hanny van Nunen, PvdA
Mark Coenders, GroenLinks
Daniël Becker, ChristenUnie
Guus van der Laak, Arnhem Centraal
Ton van Beers, Arnhemse Ouderen Partij

AANGENOMEN

HUIDIGE LOCATIE
LOCATIEONDERZOEK
BINNENSTAD

AANPAK

Illustatieve ruimtelijke studie met een vergelijkbaar vertrekpunt

Deze studie is opgebouwd uit drie deelstudies. Eerst is uiteengezet wat locatievoorwaarden zijn voor een goed binnenstedelijk museum, met vergelijkbare omvang en kwaliteiten als de huidige locatie. Ook worden de onderwerpen aangestipt die mogelijk aandachtspunt zijn bij het uitwerken van een goed museum in de binnenstad.

Vervolgens wordt geinventariseerd welke algemene locatiegebonden aandachtspunten men naar verwachting tegen zal komen bij het ontwikkelen van een museum op een binnenstadlocatie. Drie locaties [1)] zijn als proef bestudeerd om tot ruimtelijke randvoorwaarden te komen voor binnenstadlocaties.

De derde fase bestaat uit het verkennen van kansen en knelpunten bij het - op hoofdlijnen - daadwerkelijk uitwerken van een museum op de drie binnenstadslocaties. Dit geeft met name input mbt te verwachten kosten (-verhogende) factoren.

Het rapport volgt de opbouw van de deelstudies. Binnen de hoofdstukken staan conclusies en aandachtspunten weergegeven in kaders. De samenvattting en algemene evaluatie zijn voorin het rapport opgenomen.

1) Voor verantwoording locatiekeuze: zie pagina 12.

I.

WAT HEEFT HET MUSEUM NODIG ?

- randvoorwaarden locatie
- visie museum
- fictief programma van eisen
- kwalitatieve eisen
- complicerende factoren
- modellen binnenstadmuseum

vanaf pagina 10

II.

TESTLOCATIES

- omgeving
- positie in stedelijke agenda
- randvoorwaarden locatie
- andere stakeholders
- definitie perceel
- referenties architectuur

vanaf pagina 24

III.

WAT KOM JE TEGEN BIJ INPASSING ?

- varianten inpassing
- globale zonering
- input voor kostencalculatie

vanaf pagina 44

IV.

BINNENSTAD VS HUIDIG PLAN

- samenvatting
- evaluatie

vanaf pagina 4

WAT HEEFT MUSEUM ARNHEM NODIG?

LOCATIE & GEBOUW: SUCCESFACTOREN

haalbaarheidsstudie binnenstadlocatie als alternatief voor Museum Arnhem

Museum Arnhem is een museum is een museum van nationale betekenis met landelijk publiek. Het museum speelt tevens een belangrijke rol voor Arnhem. Het fysieke museum dient deze positie te ondersteunen door de kwaliteit van de locatie en het gebouw. In deze studie worden drie locaties bestudeerd die uit een lijst van opties komen. Het doel van het bestuderen van deze locaties is het achterhalen van factoren die een rol spelen bij het ontwikkelen van een museum in de binnenstand, in vergelijking met het voortzetten van het museum op de huidige locatie. Deze drie locaties zijn geselecteerd omdat ze op verschillende manieren de factoren procestijd, kosten en museumpotentie beinvloeden en illustreren.

Dit is uitdrukkelijk geen studie naar de beste plek voor het Arnhem Museum in de binnenstad. Bij het zoeken naar een juiste plek voor een succesvol museum voor moderne kunst komt namelijk nog een andere factor kijken, en dat is de locatiewaarde voor een nationaal museumproject. Op de pagina hiernaast is een overzicht van overwegingen te vinden die een rol spelen bij een succesvol binnenstedelijk museumproject. Mocht een museum in de binnenstad daadwerkelijk een wenselijk scenario blijken, dan dient in een vervolgstudie goed bestudeerd te worden hoe locatie- en omgevingswaarden een rol kunnen spelen, en indien dit niet het geval is, of het gebrek aan locatiewaarde gecompenseerd kan worden door de waarde van het gebouw zelf.

het te realiseren museale concept en het programma van eisen zijn afhankelijk van de locatie

Verantwoording keuze van de drie testlocaties
Deze studie is géén locatieonderzoek, maar gaat over het vergelijkbaar in beeld brengen van kansen en risico's die men kan verwachten bij het ontwikkelen van het museum op 'een' binnenstadlocatie. De drie referentielocaties zijn gekozen op basis van ligging binnen de centrumring, geen lopende processen verstorend en relatief (snelle) beschikbaarheid. Er is gekozen om heel uiteenlopende locaties te onderzoeken (qua perceelgrootte, eigendomssituatie, stakeholders) om een breed scala randvoorwaarden in kaart te kunnen brengen.
Voor de vergelijking of een binnenstadlocatie een reëel alternatief kan zijn voor de huidige locatie, is dit onderzoek gebaseerd op een ruimteprogramma dat is afgeleid van het huidige programma.

Museum, gebouw en stad

Een goed museum is belangrijk voor een stad om talloze redenen. Het zet de stad op de kaart, trekt bezoekers naar de stad, genereert media aandacht, is een belangrijke voorziening voor de eigen stad en omgeving, is belangrijk voor vestigingsklimaat van nieuwe bewoners en het vasthouden en trekken van nieuwe bedrijven, heeft belangrijke educatieve en verbindende waarden enzovoort.

Museumbezoekers zijn reisbereid. Musea trekken naast eigen inwoners mensen van buiten de stad en de directe omgeving. Voor een goed museum met een goed programma komen mensen zelfs speciaal naar een stad toe. Omdat museumbezoekers reizen, geven ze naast het kaartje ook geld uit. Ze zijn een dagje uit. Dat is anders dan een bibliotheek of een kunstencentrum. Die bedienen mensen uit de eigen stad en/of uit de directe omgeving. Dat geldt ook voor een schouwburg.

Musea trekken ook mensen uit de stad zelf, met de wisselende tentoonstellingen, maar ook met activiteiten (cursussen, lezingen, events, onderwijs) en doordat musea fijne ontmoetingsplekken zijn. Kortom, voor de inwoners in de eigen stad heeft een museum een belangrijke rol in de vrijetijdsbesteding en de ontwikkeling van burgers. Je kunt naar een museum gaan om te dwalen, om te leren, geïnspireerd te raken, nieuwe inzichten te krijgen, te filosoferen, om iets te maken, om van schoonheid te genieten, om mensen te ontmoeten...en nog veel meer.

Voor een goed museum is het programma belangrijk, maar ook het gebouw. Een goed programma in een passend gebouw is een belangrijke kritische succesfactor. Een goed gebouw voldoet aan de museale eisen als klimaat en veiligheid, biedt voldoende gelegenheid om activiteiten te organiseren, heeft voldoende kwalitatieve tentoonstellingsruimte.

Daarnaast moet het een sprekende uitstraling hebben passend bij het museum en bij de omgeving van het museum. Bijvoorbeeld: een gesloten zwarte en ongenaakbare bunker bij een museum dat midden in de samenleving wil staan, klopt niet. Het Mauritshuis in Den Haag is wel een goed voorbeeld waarin locatie in de stad Den Haag, gebouw en het soort museum elkaar versterken.
Last but zeker not least, een goed museumgebouw moet iets toevoegen aan de museumbeleving. Naast het programma zoeken mensen een fijne verblijfsomgeving en willen nog iets bijzonders ervaren.

Een paar voorbeelden:

- Kunstmusea in prachtige natuur doen het - ondanks dat ze wat slechter bereikbaar zijn - relatief goed: Museum Voorlinde in Wassenaar; Kröller-Müller en Museum Belvédère in Heerenveen. De combinatie van natuur met de kunst voegt iets toe voor mensen. Ze komen en verblijven er graag.
- Spectaculaire museumgebouwen trekken. Het Guggenheim in New York is een van de oudste voorbeelden. In Nederland werd het Groninger Museum van een stads/provinciaal museum met een klein hedendaagse kunstpubliek met het nieuwe gebouw een publiekstrekker. De Kunsthal kon goed starten doordat Rem Koolhaas het gebouw tekende. En het Bilbao effect kennen we (naast een enorm budget voor het gebouw en de herinrichting van de omgeving is ook een wereldmerk ingekocht). Hiervoor geldt: geen garantie op succes, er zijn meer spectaculaire museumgebouwen gemaakt, die niet dat effect hadden.
- Een USP/special dat maakt dat je als bezoekers er graag bent en prettig kunt verblijven heb je nodig. Voorbeelden: het mooie ruim opgezette ensemble met de lange entree, de vijvers en de binnentuinen van het Haags Gemeentemuseum maken dat mensen er graag verblijven; en het Bonnefantenmuseum door Aldo Rossi prachtig gelegen aan de Maas.
- De directe omgeving is daarvoor ook belangrijk en moet iets toevoegen. Het Groninger Museum was toen een spectaculair gebouw, maar ligt ook mooi in het verbindingskanaal. Het Fries Museum past op de plek: Friezen zijn trots op hun cultuur en het museum ligt op het centrale plein in Leeuwarden met uitzicht over de stad en het omringende landschap. Het Noordbrabantsmuseum ligt in de historische binnenstad in een betekenisvol monument.

Kortom: het is belangrijk dat de locatie en het museumgebouw passsen bij het museum, voor bezoekers prettig zijn om langer te verblijven (je bent immers een dagje uit) en iets bijzonders heeft dat trekt.

DOELEN MUSEUM ARNHEM

kennisname visiedocumenten en ambities

Een quickscan van de toekomstvisie en het bedrijfsplan van het museum heeft geleid tot enkele kernbegrippen voor de ambities van het museum. Deze zijn vanzelfsprekend wel opgezet met de huidige locatie in het achterhoofd, hoewel enkele onderwerpen ook onafhankelijk van de locatie gezien kunnen worden. Ook zijn de kwaliteiten van het ontwerp voor de vernieuwing van de huidige locatie bestudeerd, alsook een notitie van het museum zelf over algemene eisen en voorwaarden voor het zoeken naar een juiste locatie voor een museum zoals Arnhem Museum.

In eerste instantie lijken de specifieke doelen van Museum Arnhem niet te conflicteren met het idee van een museum in de binnenstad, en kan het er zelfs op enkele aspecten (kunst naar de mensen, actief in de stad) mogelijk van profiteren.

Wel dient opgemerkt te worden dat naar verwachting een aantal binnenstedelijke locaties niet van een voldoende hoogwaardig uitstralingsniveau zal zijn om hier op eenvoudige en evidente wijze het Museum Arnhem te huisvesten als prominent gebouw met nationale allure.

Visie

- kunst en samenleving
- actuele thema's
- de stad betrekken
- verder kijken
- events, in de stad
- Meer bezoekers
- Ander programma, meer activiteiten
- Samenwerken
- Voor Arnhemmers
- Meer bezoekersbeleving

Huidig ontwerp

- niet formeel
- sterke beleving van uitzicht
- sterkte beleving van beeldentuin
- scenografische route
- uitnodigen
- openbare veranda
- hoogwaardige zalen en publieksruimtes

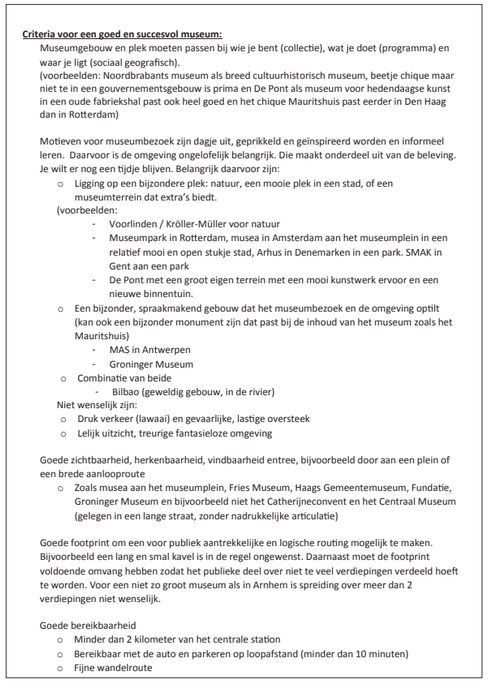

Criteria voor een goed en succesvol museum:

Museumgebouw en plek moeten passen bij wie je bent (collectie), wat je doet (programma) en waar je ligt (sociaal geografisch).
(voorbeelden: Noordbrabants museum als breed cultuurhistorisch museum, beetje chique maar niet te in een gouvernementsgebouw is prima en De Pont als museum voor hedendaagse kunst in een oude fabriekshal past ook heel goed en het chique Mauritshuis past eerder in Den Haag dan in Rotterdam)

Motieven voor museumbezoek zijn dagje uit, geprikkeld en geïnspireerd worden en informeel leren. Daarvoor is de omgeving ongelofelijk belangrijk. Die maakt onderdeel uit van de beleving. Je wilt er nog een tijdje blijven. Belangrijk daarvoor zijn:

- Ligging op een bijzondere plek: natuur, een mooie plek in een stad, of een museumterrein dat extra's biedt.

(voorbeelden:
  - Voorlinden / Kröller-Müller voor natuur
  - Museumpark in Rotterdam, musea in Amsterdam aan het museumplein in een relatief mooi en open stukje stad, Arhus in Denemarken in een park. SMAK in Gent aan een park
  - De Pont met een groot eigen terrein met een mooi kunstwerk ervoor en een nieuwe binnentuin.
- Een bijzonder, spraakmakend gebouw dat het museumbezoek en de omgeving optilt (kan ook een bijzonder monument zijn dat past bij de inhoud van het museum zoals het Mauritshuis)
  - MAS in Antwerpen
  - Groninger Museum
- Combinatie van beide
  - Bilbao (geweldig gebouw, in de rivier)

Niet wenselijk zijn:

- Druk verkeer (lawaai) en gevaarlijke, lastige oversteek
- Lelijk uitzicht, treurige fantasieloze omgeving

Goede zichtbaarheid, herkenbaarheid, vindbaarheid entree, bijvoorbeeld door aan een plein of een brede aanlooproute

- Zoals musea aan het museumplein, Fries Museum, Haags Gemeentemuseum, Fundatie, Groninger Museum en bijvoorbeeld niet het Catherijneconvent en het Centraal Museum (gelegen in een lange straat, zonder nadrukkelijke articulatie)

Goede footprint om een voor publiek aantrekkelijke en logische routing mogelijk te maken. Bijvoorbeeld een lang en smal kavel is in de regel ongewenst. Daarnaast moet de footprint voldoende omvang hebben zodat het publieke deel over niet te veel verdiepingen verdeeld hoeft te worden. Voor een niet zo groot museum als in Arnhem is spreiding over meer dan 2 verdiepingen niet wenselijk.

Goede bereikbaarheid

- Minder dan 2 kilometer van het centrale station
- Bereikbaar met de auto en parkeren op loopafstand (minder dan 10 minuten)
- Fijne wandelroute

Locatie-eisen

- plek past bij identiteit
- sterke plek
- uitzicht/verheffing
- aan plein of looproute
- combibezoek

FICTIEF RUIMTELIJK PVE

nieuwbouw museum in binnenstad (PVE gebaseerd op ontwerp op Utrechtseweg)

Om de capaciteit van binnenstadlocaties te kunnen beoordelen is het van belang om een globaal inzicht te hebben in de omvang van een museum in de binnenstad. Daarom is een beknopt ruimtelijk programma van eisen gemaakt voor een museum in de binnenstad. Dit 'fictieve' programma van eisen is opgesteld om een 'eerlijke' vergelijking te kunnen maken met het vernieuwde museum zoals dit gepland is op de huidige locatie.

De netto meters zijn daarom gelijk aan de meters zoals deze zijn opgenomen in het huidige ontwerp. Echter, het bruto oppervlak is groter dan dat op de huidige locatie, gezien de noodzakelijkheid om 'de lucht' in te gaan op binnenstadlocaties, wat meer trappen en liften oplevert, en met het verwachtte inpassingsverlies op de soms vreemdvormige locaties.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij het eventuele besluit tot een museum in de binnenstad ook een traject met herijking van het ruimtelijk programma van eisen hoort. De bestaande bouw op de huidige locatie is namelijk op vele aspecten dwingend in haar ruimte-aanbod, en biedt dus niet overal een geschikte en ideale museumopzet.

een museum op een kleiner perceel is groter/duurder vanwege inpassingsverlies en stijgpunten

voor vrijwel iedere binnenstadlocatie zal een nieuw pve opgesteld moeten worden

in de basis is er meer ruimte benodigd dan dit, ca. 300 m²

oorspronkelijke vraag was 2020m² fno. In het huidige ontwerp is dit geoptimaliseerd en is er een zeer sterke relatie binnen-buiten. Bij een nieuw gebouw zal meer ruimte nodig zijn.

Expositiezaal: De vraag was 150 m² FNO, maar is in proces geoptimaliseerd

+ Opslag materialen exposities
+ Werkruimte collecties
In totaal 36 m² extra benodigd

Is geoptimaliseerd gedurende het ontwerp, vanaf 375m² FNO.

		PVE gebaseerd op fno/bruto 1,41 (20% verkeersrruimte, 9% installatieruimte, 12 % constructieoppervlak)						
			m2 FNO	*Netto vrije hoogte*	*Aanta*	*Factor*	*m2 BVO*	*Opmerkingen*
01		***Entree***						
	1.01	Entree (incl. receptiebalie)	65	5	1	1.41	92	
	1.02	Garderobe	67	3.5	1	1.41	94	
	1.03	Toiletten	50	3.5	1	1.41	71	
	1.04	Horeca (café met keuken en opslag) met winkel	344	3.5	1	1.41	485	
	1.05	Werkkast schoonmaak	5	2.8	1	1.41	7	
		Subtotaal	***531***				***749***	
02		***Zalen***						
	2.01	Museumroute / introductie	53	5	1	1.41	75	voorportaal voor de zalen
	2.02	10 bij 16 m	160	5	2	1.41	451	
	2.03	15 bij 13 m	195	5	2	1.41	550	
	2.04	7,5 bij 10 m	75	5	6	1.41	635	gebaseerd op beperkingen huidig monument (kan ook 2 of 3 grotere zalen)
	2.05	6 bij 13 m	78	5	1	1.41	110	
	2.06		65	5	1	1.41	92	indeling en afmetingen (l*b) vrij te bepalen
	2.07	15 bij ca 13 m	200	5	2	1.41	563	
	2.08	Instructie en videoruimte	18	5	2	1.41	49	
	2.09	Introductieruimten	35	5	2	1.41	99	
	2.10	Werkkast schoonmaak	6	2.8	2	1.41	17	
	2.11	Toiletten	15	2.8	1	1.41	21	
		Subtotaal	***1,887***				***2,661***	
03		***Overig publiek***						
	3.01	Lezingenruimte	150	3.5	1	1.41	212	niet in huidge plan aan de Utrechtseweg
	3.02	Activiteitenruimten (educatie / vermaak)	180	3.5	1	1.41	254	
	3.03	Expositiezaal	130	3.5	1	1.41	183	
	3.04	Workshopruimten	18	3.5	3	1.41	76	
	3.05	Toiletten	30	2.8	1	1.41	42	
		Subtotaal	***544***				***767***	
04		***Expeditie***						
	4.01	Expeditie	360	3.5	1	1.41	508	inpandige expeditieruimte met opstelplaats vrachtwagen (huidige situatie niet zo)
	4.02	Opstelruimte transport	56	3.5	1	1.41	79	
	4.03	Pakruimte	63	3.5	1	1.41	89	
	4.04	Quarantaine ruimte	8	3.5	1	1.41	11	
	4.05	Klimaatsluis	21	3.5	1	1.41	30	
	4.06	Werkplaats	80	3.5	1	1.41	113	
	4.07	Werkkast schoonmaak	6	2.8	1	1.41	8	
		Subtotaal	***594***				***838***	
05		***Kantoren***						
	5.01	Kantoren (incl. pantry's, toiletten, vergader- en kle	350	2.8	1	1.41	494	
	5.02	Werkkasten schoonmaak	6	2.8	1	1.41	8	
		Subtotaal	***356***				***502***	
06		***Depot***						
	6.01	Depot (archeologie en museum)	945	3.5	1	1.41	1,332	minus installatieruimten opgave MA
	6.02	Fietsenstalling personeel	30	3.5	1	1.41	42	
	6.03	Containerberging	10	3.5	1	1.41	14	
		Subtotaal	***985***				***1,389***	
		TOTAAL	**4,897**				**6,905**	
		Buiten						
07	7.01	Beeldentuin (buiten)	2,000					op het dak?

Noot:
Entree en expeditie altijd op de begane grond. Zalen zo veel als mogelijk en maximaal verdeeld over 2 geschakelde verdiepingen.
Indelingsverliezen pm

* Het huidige ontwerp is vertrokken van een ruimer Programma van Eisen en het bestaande gebouw. Zoals gebruikelijk is in dit soort trajecten, is het ontwerp geoptimaliseerd naar aanleiding van specifieke ontwerpkansen. De opmerkingen laten zien wat er minimaal mist in het nu gehanteerde fictieve pve

KWALITATIEVE EISEN

nieuwbouw museum in binnenstad (PvE gebaseerd op ontwerp op Utrechtseweg)

Naast de kwantitatieve ruimtelijke eisen zijn ook de belangrijkste kwalitatieve eisen voor het museum in kaart gebracht. Binnen de scope van deze verkenning is het haalbaar noch relevant om een volledig programma van eisen en wensen op te stellen. Daarom ligt hier de focus op factoren die invloed hebben op de haalbaarheid van de inpassing van een museum in de binnenstad.

Museale beleving

- Bovenlichtcondities zo veel mogelijk museumzalen
- Mooie rustplaatsen in de circuits
- Bijzondere beleving in het gebouw
- Beleving van het uitzicht omgeving vanuit het gebouw
- Rechte ruimtes, geen afgeschuinde tentoonstellingen
- Goed en logisch circuit mogelijk
- Voldoende ruimte voor een goede beeldentuin
- Rechthoekige verhouding zalencircuit-vloer
- Directe relatie publieksruimtes met het tentoonstellingen-circuit.
- Tentoonstellingsruimtes op max. twee verdiepingen (anders een te klein circuit voor goede programmering)

Interactie met omgeving

- Entree en horeca toegankelijk en uitnodigend
- Museumwinkel en horeca direct toegankelijk, zonder entreebewijs en aan de straatzijde.

Omgeving

- Minder dan 2 km vanaf het centraal station
- Bereikbaar met de auto en parkeren op loopafstand (max 10 min)
- Fijne wandelroute
- Veilige benadering van het museum, geen verkeersoverlast
- Zichtbaarheid en herkenbaarheid van de entree, bv aan een plein
- Veiligheid voor de kunst (geen industrie, vuurwerk, wateroverlast)
- Aanleidingen bieden voor combi-bezoek (rivier, winkels, park)

Logistiek

- Expeditie op maaiveld of op -1
- Alle logistiek ‘binnen de schil’ oplossen
- Afzonderlijke lift/logistiek voor kunst en opbouw
- Royale trappen voor publieksroutes

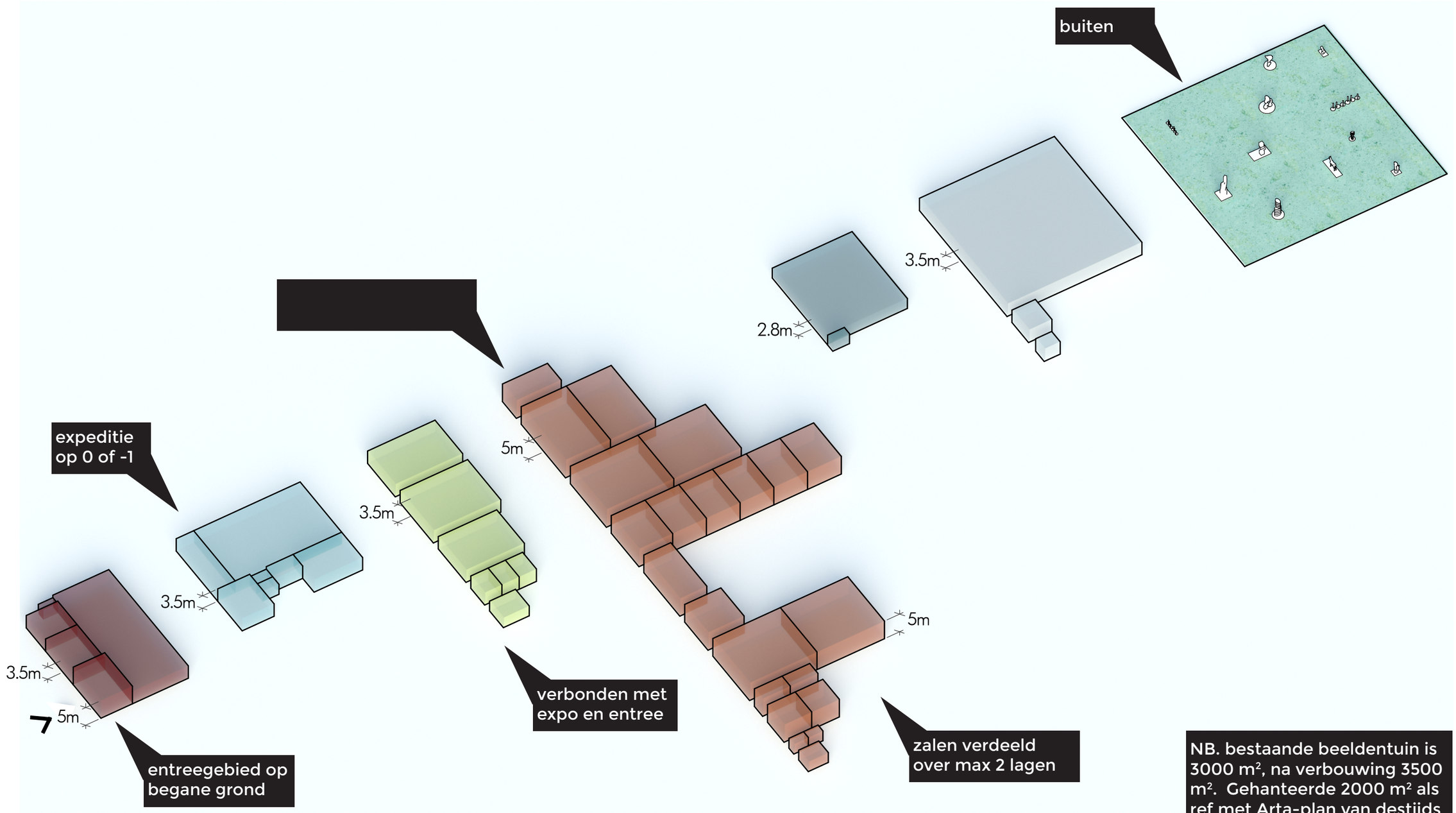

NB. bestaande beeldentuin is 3000 m², na verbouwing 3500 m². Gehanteerde 2000 m² als ref met Arta-plan van destijds

	entree	expeditie	overig publiek	zalen	kantoren	depot	beeldentuin
netto-	531m²	594m²	544m²	1887m²	356m²	985m²	2000m²
(brutto)-	(749m²)	(838m²)	(767m²)	(2661m²)	(503m²)	(1389m²)	

DE BEELDENTUIN IN DE STAD

De collectie beelden van Museum Arnhem is één van de belangrijkste collecties van het museum. De collectie heeft ook een belangrijke link met de beroemde Sonsbeektentoonstellingen: een deel van de beelden van het museum was onderdeel van een van de Sonsbeek tentoonstellingen. Daarmee vormt de collectie tevens een onderdeel van het geheugen van Arnhem.

Een bezoek aan de beeldentuin maakt voor het publiek een wezenlijk onderdeel uit van het bezoek aan het museum, zoals ook bijvoorbeeld in het Kröller Müller en Louisiana in Denemarken. Behalve expositieruimte, functioneert de beeldentuin ook als intermediair tussen stad en museum. Het helpt om publiek op een laagdrempelige wijze te verleiden naar binnen te komen. Dat vraagt bij voorkeur om vrije toegang (tijdens openingstijden museum) en gemakkelijke bereikbaarheid vanuit de openbare ruimte.

Een aantal beelden is onlosmakelijk of sterk verbonden met landschappelijke ligging. Een goede oplossing voor de beeldentuin maakt deel uit van de ruimtelijke opgave. De manier waarop de beeldentuin ingepast kan worden is een belangrijk onderwerp voor de haalbaarheid van een locatie in de binnenstad. In het overzicht hiernaast zijn enkele voorbeelden te vinden van meer stedelijke manieren om een sculpturentuin te realiseren.

Uit Museum Arnhem sculpture garden collection: beneden L-R: Henk Visch, Het Boek, 1993; Maria Roossen, Borstentros, 2010; Fortuyun en O'Brien, The owl and the pussycat went to see, 1986; Pearl Perlmuter, Earthbound, 1965; Kees Franse en Peter Schraven, Appel, 1977; Henry Moore, Krijger met schild.

de sculpturentuin is van groot belang voor het museum en een belangrijke succesfactor

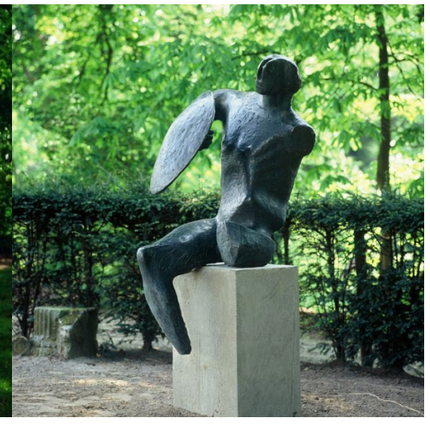

CourBinnenplaats

Terrassen

Daklandschap

Sculpturenplein

Opgetild plantsoen

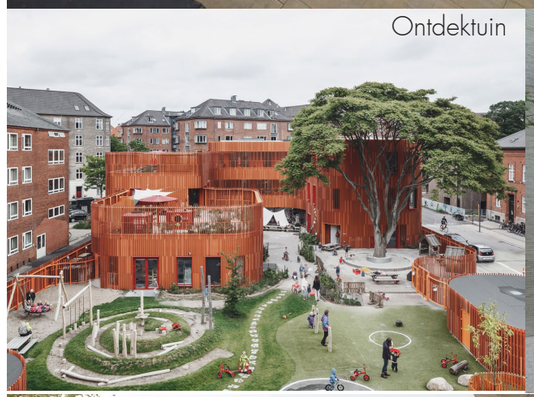
Ontdektuin

Patio's

Open maaiveld

Binnen en buiten verbonden

Open maaiveld

Ommuurde achtertuin

STEDELIJKE MUSEUMTYPES

nieuwbouw museum in binnenstad (fictief ruimtelijk PvE gebaseerd op ontwerp Utrechtseweg)

Een museum in een dichtbebouwde stad is anders dan een museum in het landschap. Alvorens specifieke locaties te bestuderen zijn enkele standaard massa-modellen opgezet, gebaseerd op het hiervoor beschreven fictieve programma van eisen. Dit om te zien wat, ongeacht de precieze locatie, stedelijke museumvormen zouden kunnen zijn en wat de bandbreedte is die gehanteerd zou moeten worden voor de footprint van het perceel.

Er is een variant ontwikkeld die een zo klein mogelijke footprint gebruikt. Deze kent enkele kostenverhogende elementen, gezien de noodzaak aan extra stijgpunten en liften en de behoefte aan meer verticale visuele verbindingen om het parcours aantrekkelijk te houden in een gebouw dat zo hoog is. Daarnaast heeft het te voorkeur om het depot ondergronds te brengen, indien het dak benut wordt als sculpturentuin.

De variant met de meeste ruimte gaat uit van een sculpturentuin in volle grond, met daaromheen het museale circuit. Dit model vertrekt vanuit een ruime tuin van 2000 m^2.

Het derde model probeert zo veel mogelijk publieksgerelateerde functies op de begane grond te situeren, samen met de basislogistiek van het museum.

vrijwel alle locaties in de binnenstad resulteren in een compact, gestapeld museum

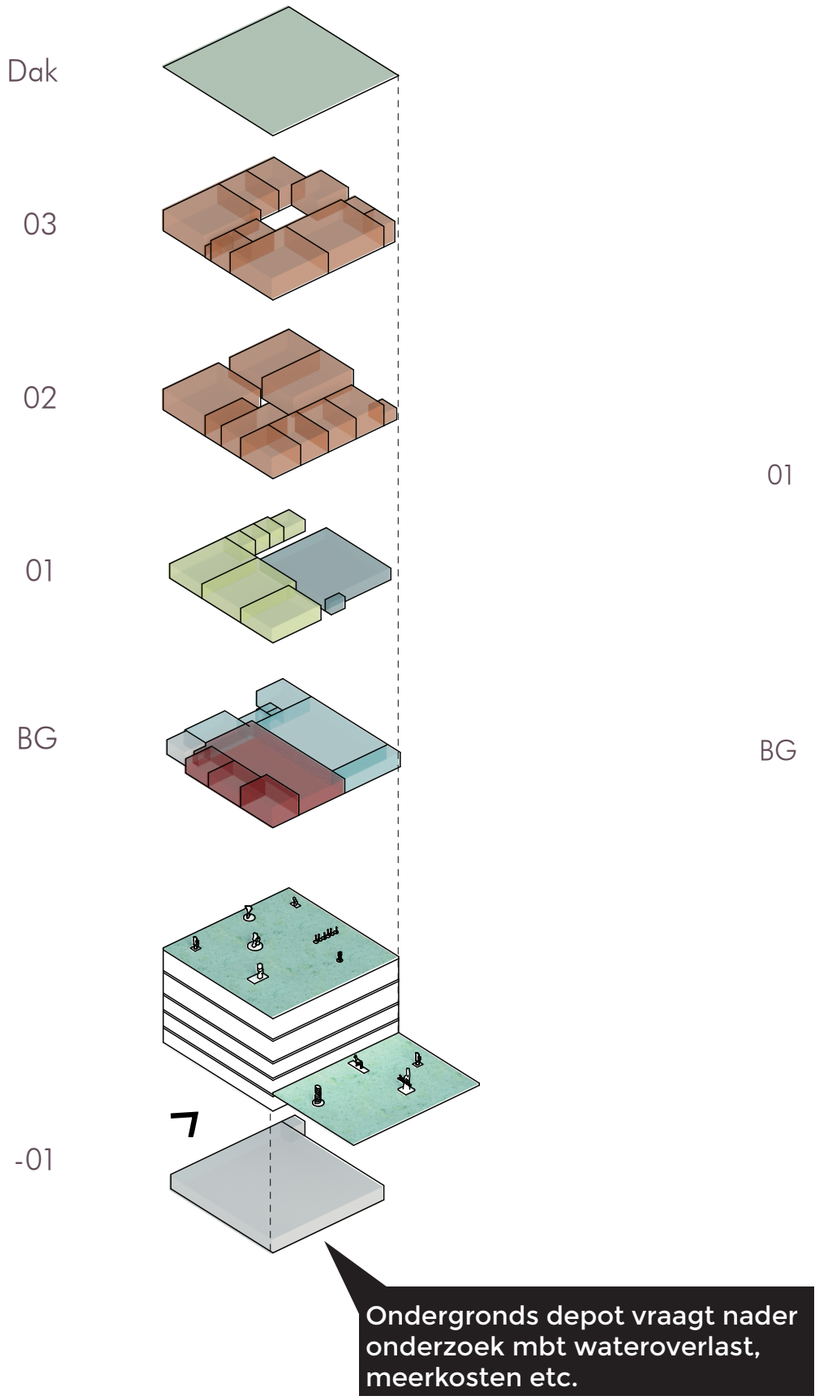

minimale footprint

footprint = 1250 m²
hoogte = 18 m
tuin = dak 1120 m², grond 880 m²

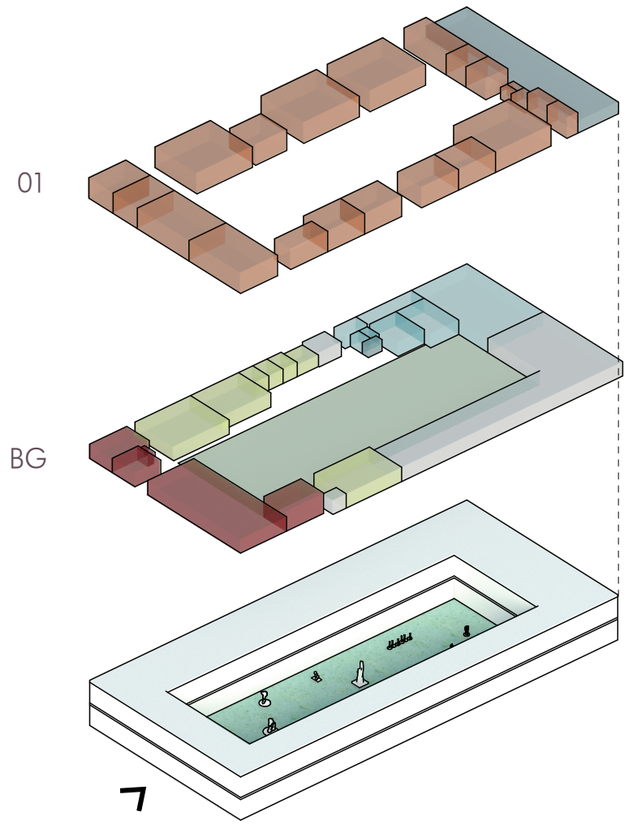

tuin in volle grond

footprint = 4700 m²
hoogte = 11 m
tuin = 2000 m²

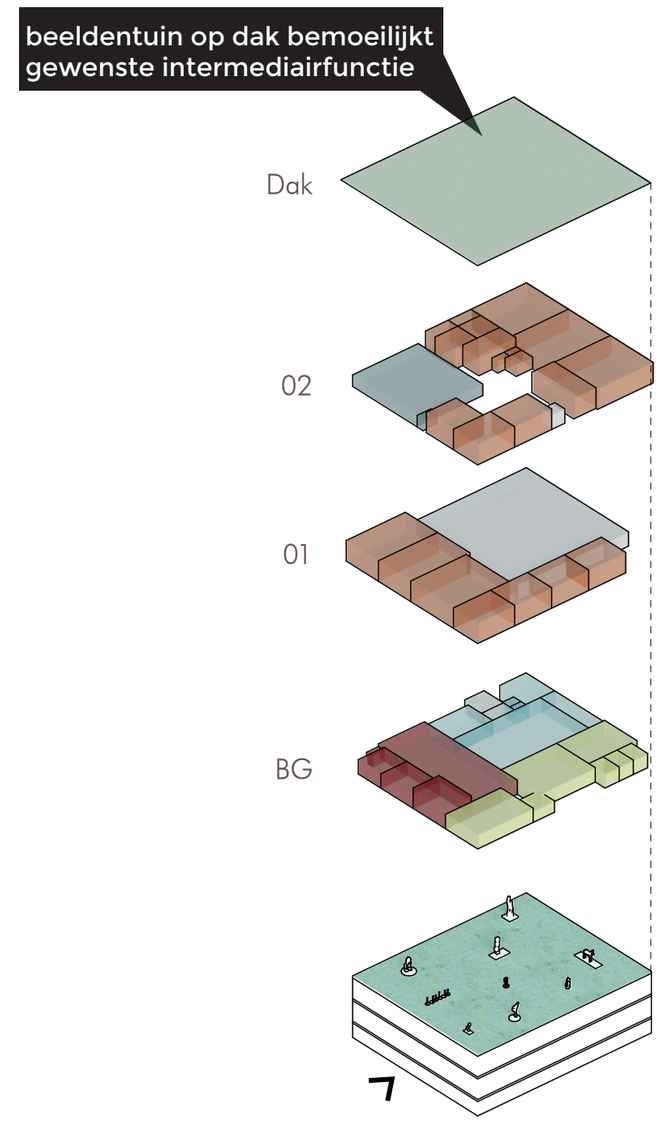

publieksplint

footprint = 1800 m²
hoogte = 15 m
tuin = 1800 m²

TESTLOCATIES

POSITIE TESTLOCATIES IN DE STAD

bereikbaarheid van een locatie op de binnenstad en positie in de visie op het centrum

Middels drie testlocaties wordt geïnventariseerd welke algemene locatiegebonden aandachtspunten men naar verwachting tegen zal komen bij het ontwikkelen van Museum Arnhem op een binnenstadlocatie.

Gekozen is voor locaties met verschillende perceelgroottes, verschillende eigendomssituaties en anderssoortige stakeholders. De minst complexe en op het eerste gezicht meest haalbare locaties zijn gekozen om op een heldere manier de verschillende randvoorwaarden in kaart te brengen. Vanuit een longlist zijn de locaties Bartokpark, Trans en Prinsenhof geselecteerd. Hierbij moet gezegd worden dat deze drie locaties niet zeer hoog gewaardeerd worden door het museum, gezien de relatief detonerende omgeving irt de sfeer van het museum.

De locaties zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer of de auto, en gelegen nabij parkeergelegenheden en bushaltes. De gehele binnenstad bevindt zich binnen 1,5 km van het Centraal Station, wat ook de OV-bereikbaarheid toereikend maakt voor een locatie in het centrum.

De locaties vertegenwoordigen drie verschillende posities in de agenda voor de binnenstad: Bartokpark bevindt zich op de grens van het gebied 'winkelreuring', Trans bevindt zich aan de Westzijde in een gebied met reuring richting de Rijn, en aan de Oostzijde in de luwte. Prinsenhof bevindt zich vrijwel geheel in het gebied 'luwte', hoewel de facade aan de Markt zich richt op een gebied met meer reuring.

De locaties liggen tevens op verschillende locaties ten opzichte van andere relevante specifieke plekken in de stad. Bartokpark bevindt zich nabij Rozet, het kern winkelgebied en enkele kleinere culturele voorzieningen. Trans ligt relatief geïsoleerd ten opzichte van andere voorzieningen en vult dus mogelijk een hiaat in de verbinding tussen Rijn en Broerenstraat. Prinsenhof is omringd door belangrijke overheidsgebouwen en tevens gelegen aan de Markt, één van de voornaamste openbare ruimtes in het centrum van de stad.

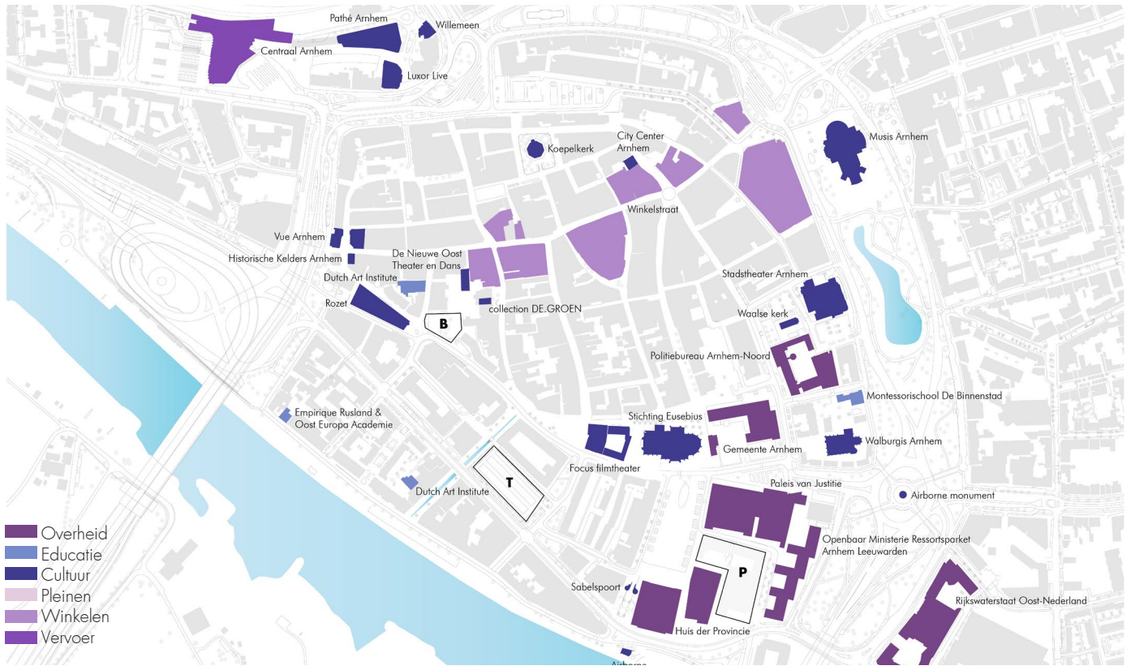

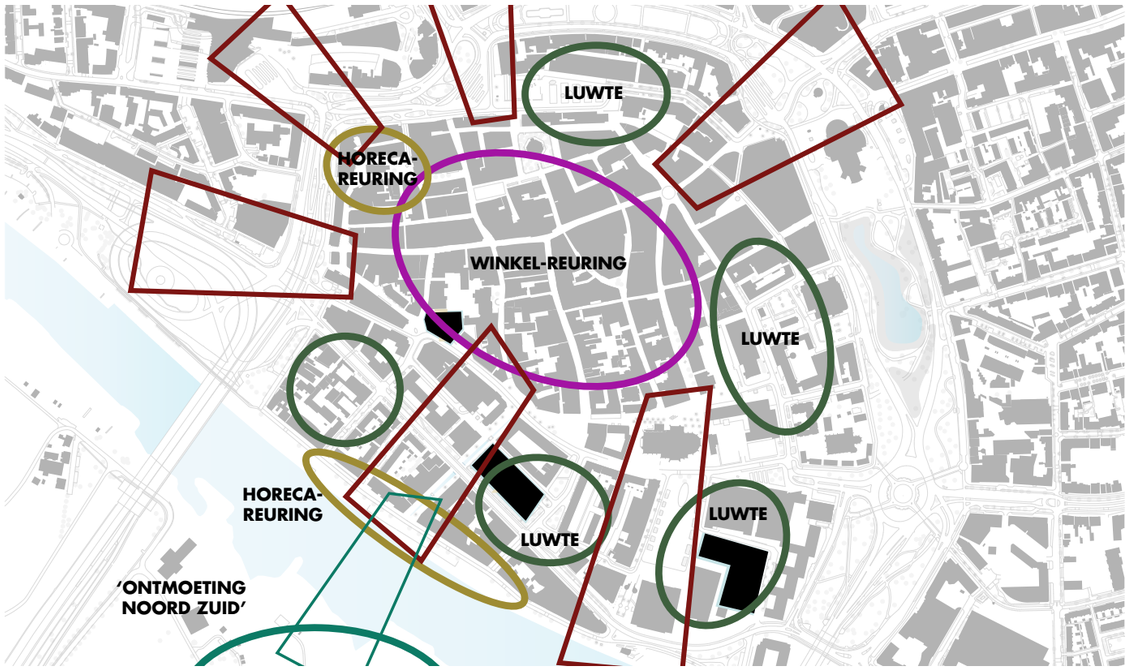

schematisch beeld uit 'de Arnhemse binnenstad', 2015

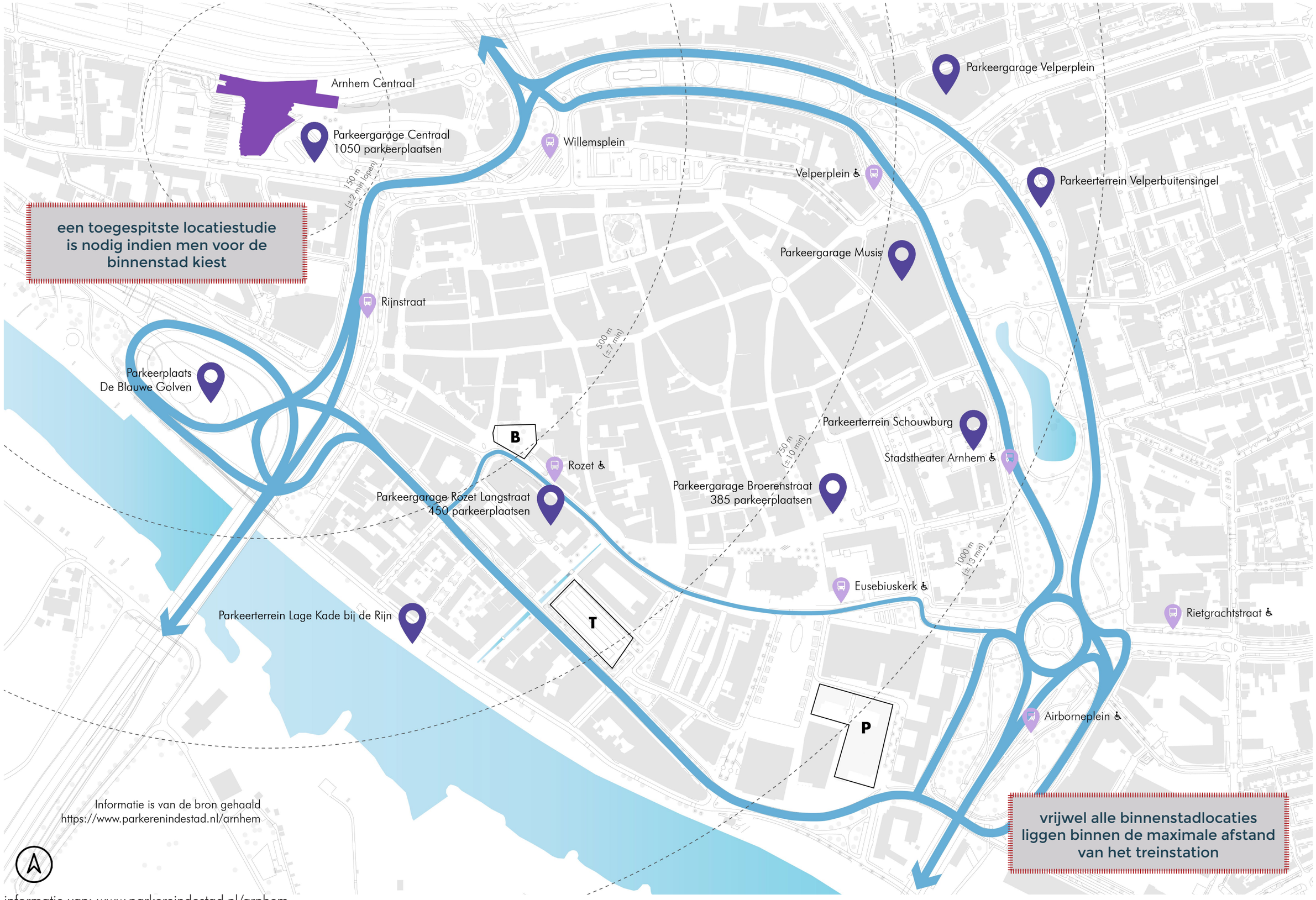

een toegespitste locatiestudie is nodig indien men voor de binnenstad kiest

vrijwel alle binnenstadlocaties liggen binnen de maximale afstand van het treinstation

Informatie is van de bron gehaald
https://www.parkerenindestad.nl/arnhem

informatie van: www.parkereindestad.nl/arnhem

SCHAAL TESTLOCATIES

indicatie in vergelijking met de huidige locatie

Luchtfoto's op dezelfde schaal geven een eerste indruk van de afmeting van de onderzochtte binnenstadlocaties ten opzichte van de locatie aan de Utrechtseweg. Locatie Bartokpark is aanzienlijk kleiner dan de huidige locatie, terwijl Prinsenhof en Trans een vergelijkbaardere schaal hebben.

HUIDIG

1 BARTOKPARK

2 TRANS

3 PRINSENHOF

1 BARTOKPARK

Leeg hoekkavel tegenover Rozet en naast culturele binnenplaats

STAKEHOLDERS

Directe belanghebbende

- Synchroon (grondpositie)

Overige stakeholders

- De Nieuwe Oost
- Collectie de Groen
- LOFT Arnhem
- Rozet
- Omwonenden
- Ondernemers

PUNTEN UIT VISIE GEMEENTE

- binnenplaats
- doorsteek/steeg
- schakelblok
- blokcontour
- actieve plint
- +/- 15 m hoog

SITUATIE

Leeg hoekkavel tegenover Rozet en naast culturele binnenplaats

Perceel Bartokpark is een relatief klein, ongelijkvormig perceel dat ligt tussen dense bebouwing. Dit zijn beperkende factoren voor het museum (noodzaak de hoogte in te gaan, minder vrijheid voor situeren van publieks- en logistieke entrees). Ook bemoeilijkt het het bouwproces. Beide punten werken kostenverhogend.

enkele locaties leiden tot een complexe en dure bouwlogistiek

binnenstadpercelen zijn snel te krap, wat niet alle locaties geschikt maakt

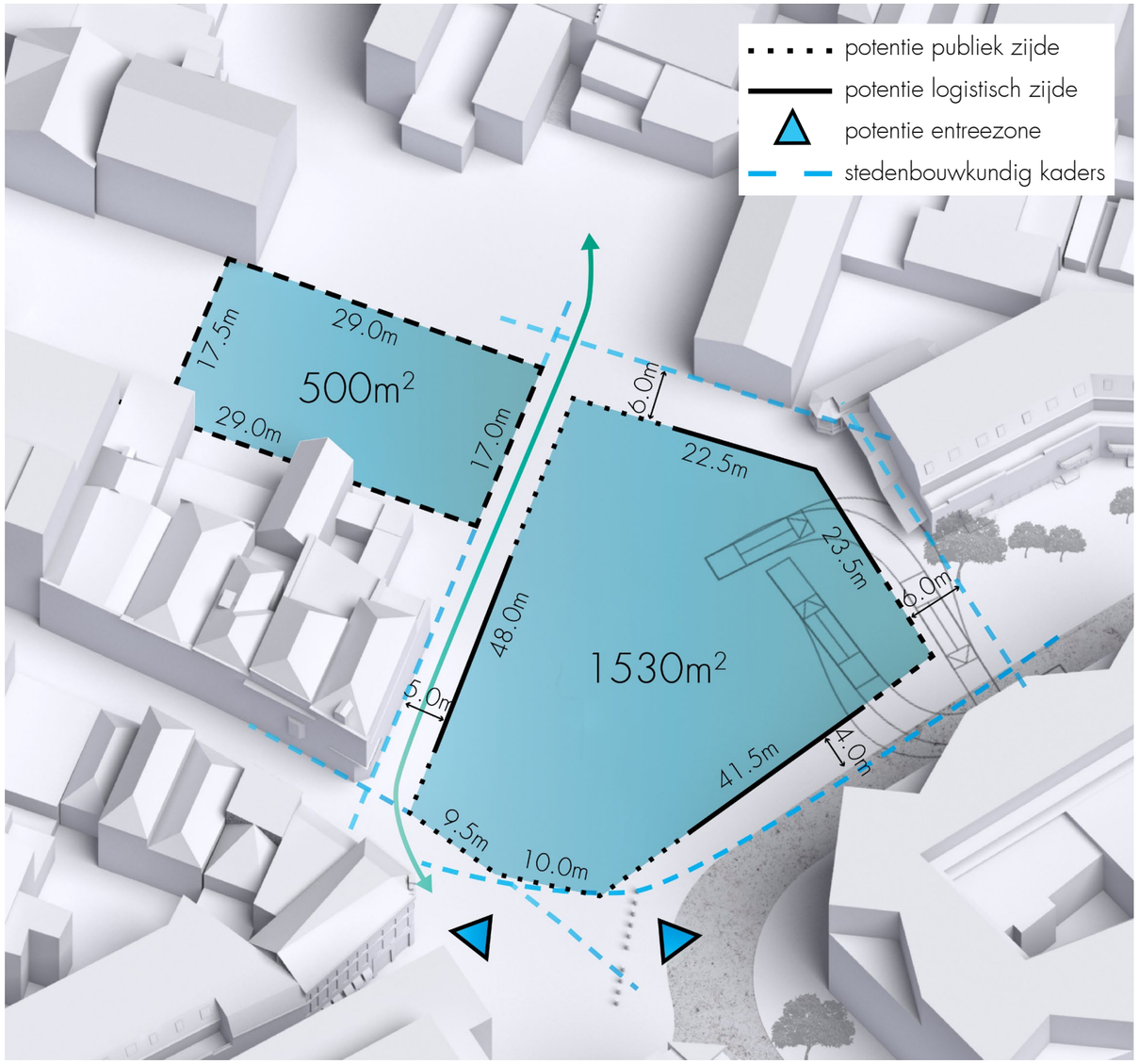

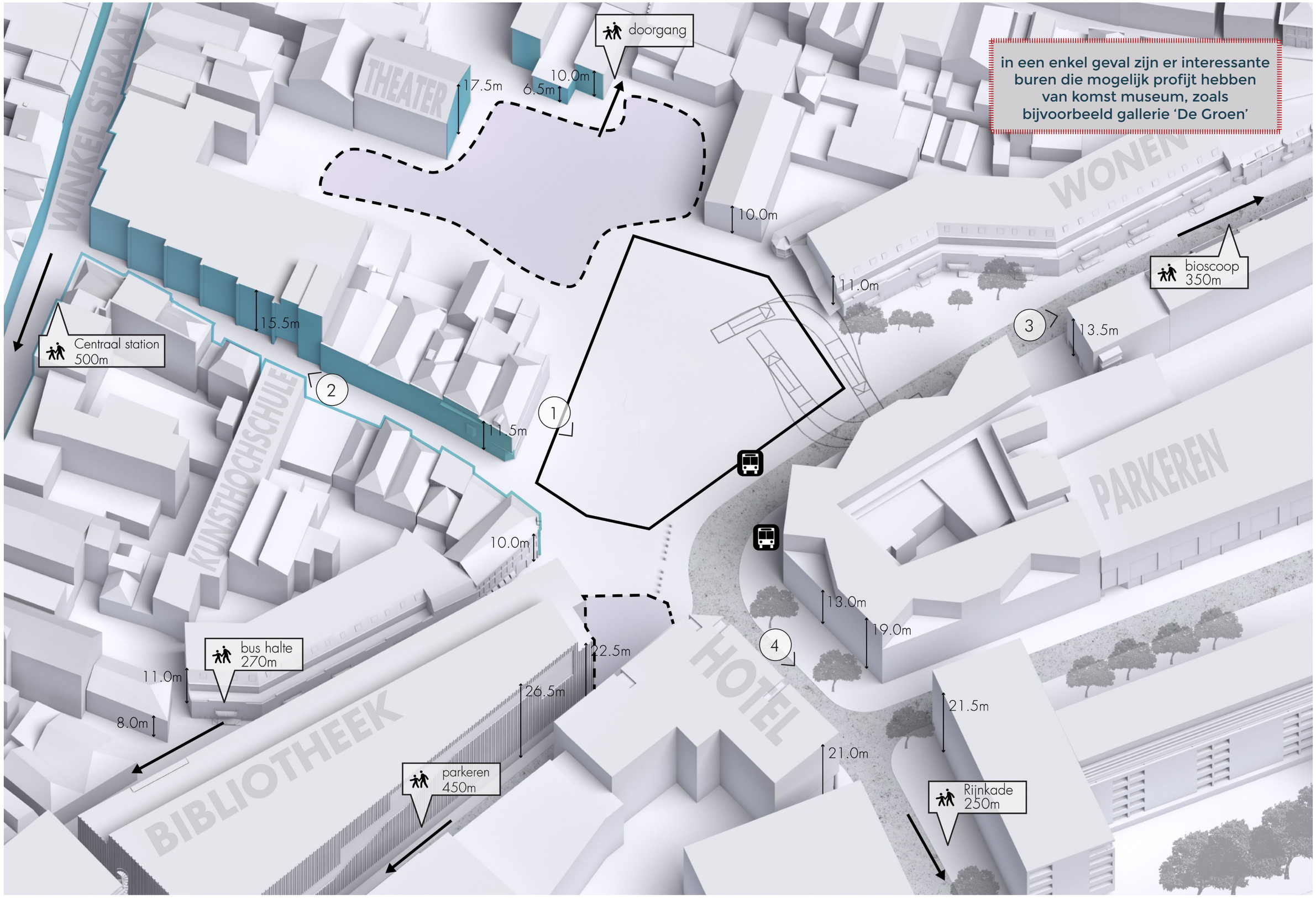
in een enkel geval zijn er interessante buren die mogelijk profijt hebben van komst museum, zoals bijvoorbeeld gallerie 'De Groen'
doorgang
THEATER
WINKEL STRAAT
17.5m
6.5m
10.0m
10.0m
WONEN
bioscoop 350m
11.0m
13.5m
3
15.5m
Centraal station 500m
2
1
11.5m
KUNSTHOCHSCHULE
PARKEREN
10.0m
13.0m
19.0m
4
22.5m
bus halte 270m
11.0m
26.5m
HOTEL
21.5m
8.0m
21.0m
BIBLIOTHEEK
parkeren 450m
Rijnkade 250m

2 TRANS

bestaand parkeergebied aan de Weerdjesstraat en Stadsbeek

STAKEHOLDERS

Directe belanghebbende

- Grondbedrijf (grondpositie)

Overige stakeholders

- Eigenaar 'Action-blok'
- Ontwikkelaar Rijnkavel (ex-Arta)
- Omwonenden
- Parkeerbeleid

PUNTEN UIT VISIE GEMEENTE

- Stadsbeek
- Nieuwstraat-Weverstraat-Rijn
- Connectie Rijn
- Actieve westzijde
- Luwe oostzijde
- Parkeren niet zomaar verwijderen

Grolsch
NIEUWSTRAAT
ANNO 2043
AMS ARNHEM
MIJN STAD

SITUATIE

bestaand parkeergebied aan de Weerdjesstraat en Stadsbeek

Perceel Trans fungeert nu als parkeerterrein. Dit parkeren zou naar elders in de stad moeten verplaatsen of gecombineerd moeten worden met het museum.

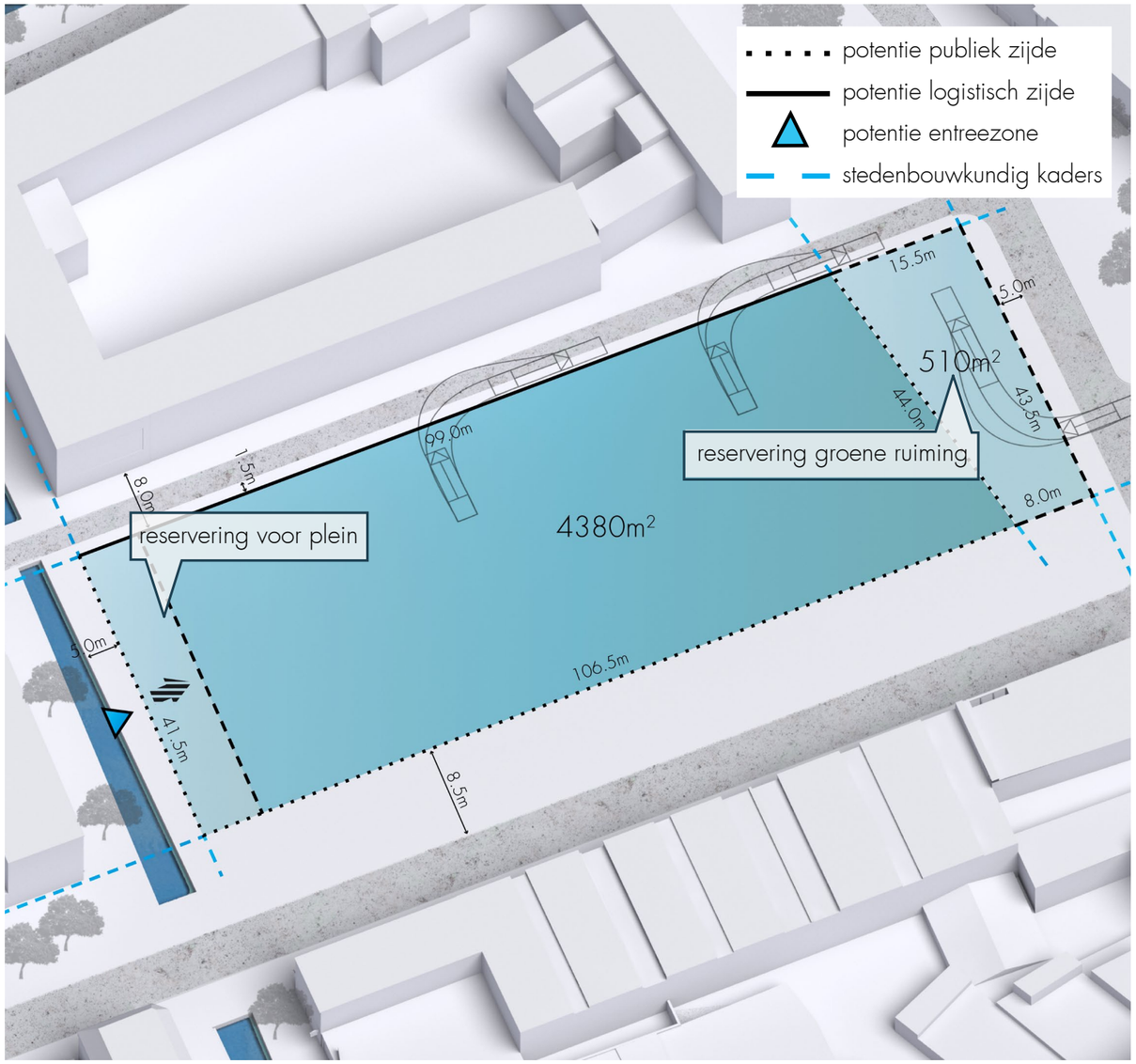

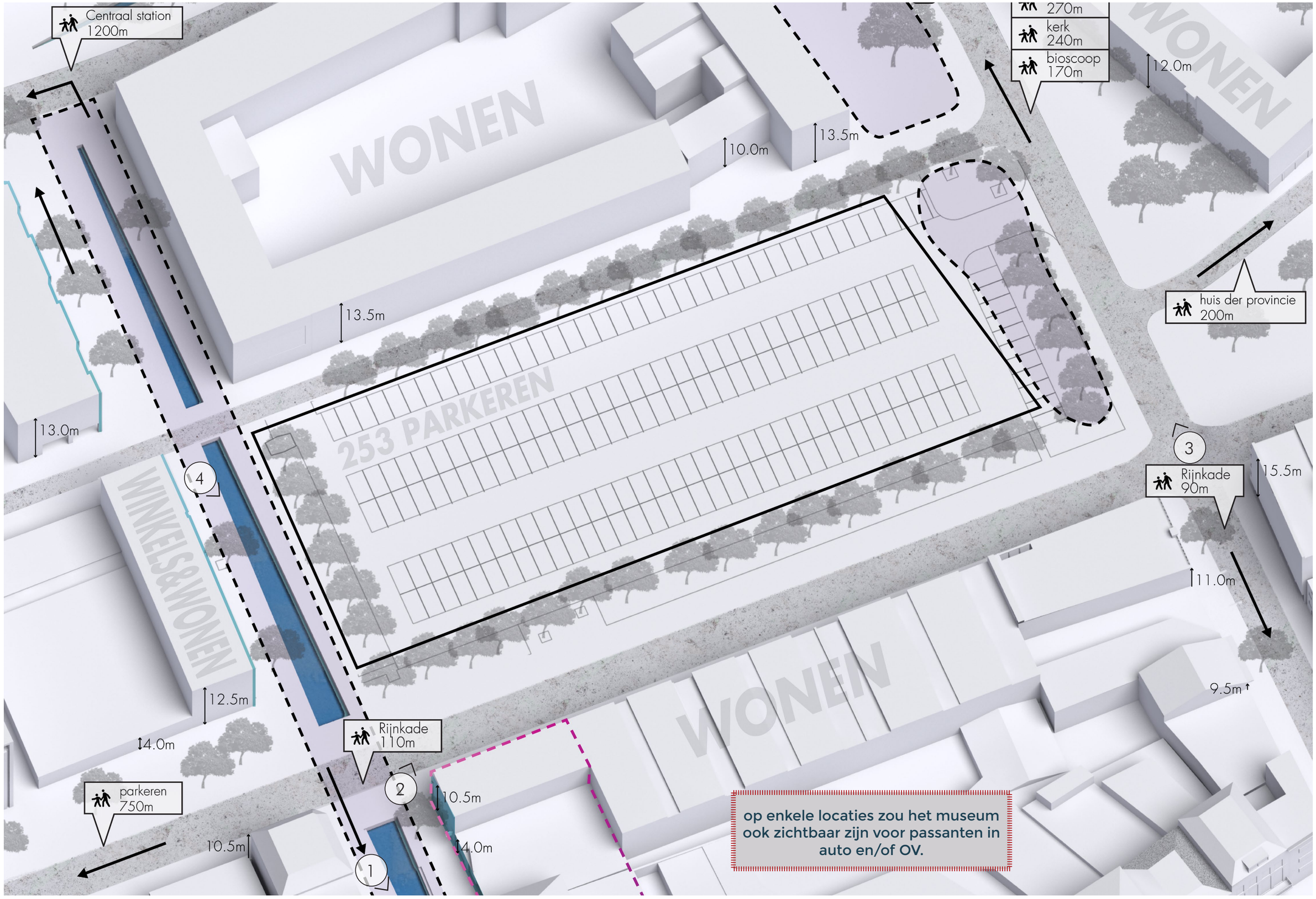
Centraal station
1200m
WONEN
10.0m
13.5m
270m
kerk
240m
bioscoop
170m
12.0m
WONEN
13.5m
huis der provincie
200m
253 PARKEREN
13.0m
4
3
Rijnkade
90m
15.5m
WINKELS&WONEN
11.0m
WONEN
9.5m
12.5m
Rijnkade
110m
4.0m
parkeren
750m
2
10.5m
10.5m
4.0m
1
op enkele locaties zou het museum ook zichtbaar zijn voor passanten in auto en/of OV.

3 PRINSENHOF

locatie voormalig Gelders Archief en kantoren provincie

STAKEHOLDERS

Directe belanghebbende

- RVB (grondpositie)
- Provincie (grondpositie)

Overige stakeholders

- Provinciehuis
- Eigenaar parkeergarage
- Justitie

PUNTEN UIT VISIE GEMEENTE

- Bestaande gevel
- Doorwaadbaar Coberco
- Rooilijn Oranjewachtstraat
- Contour Markt
- Zichtbaarheid Gelders huis

SITUATIE

locatie voormalig Gelders Archief en kantoren provincie

Locatie Prinsenhof bestaat uit een cluster van gebouwen.
De hoofdoriëntatie is richting de markt.

sommige locaties kosten extra tijd en geld ivm verwerven locatie en/ of sloop huidige situatie

Niet alle locaties hebben van zichzelf de juiste stedelijke reuring voor een succesvol museum

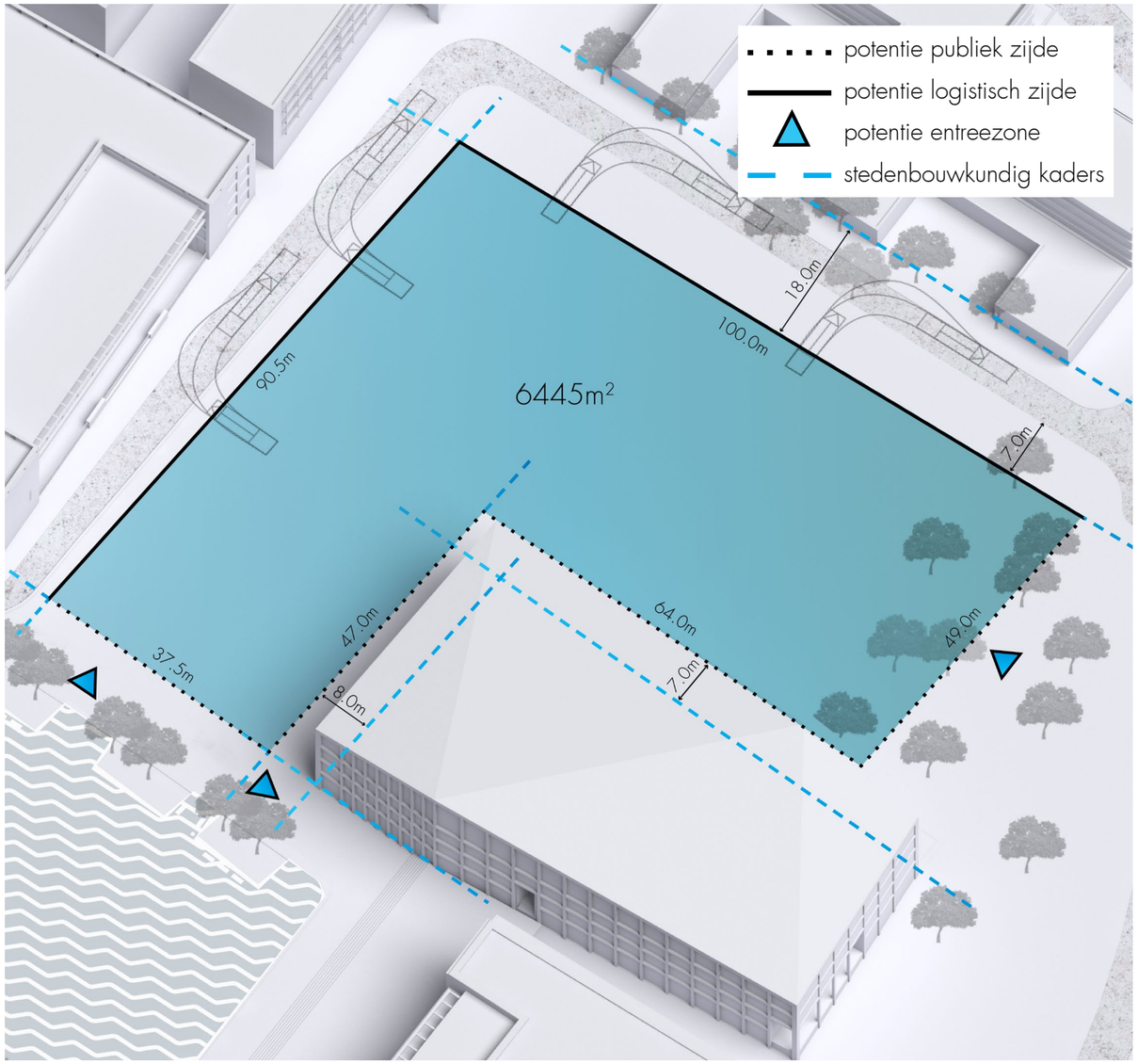

1

1

2

3

4

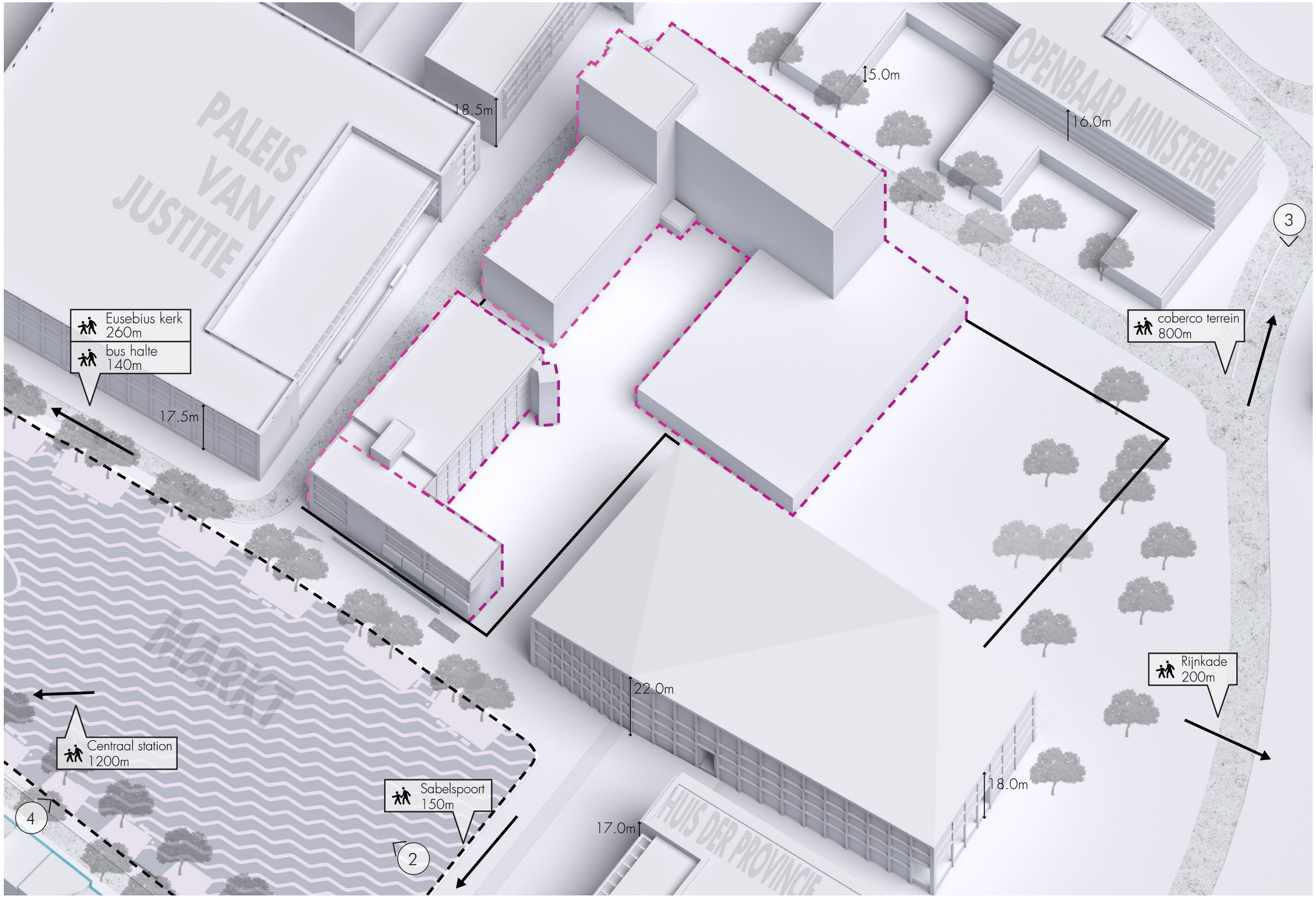
PALEIS VAN JUSTITIE
OPENBAAR MINISTERIE
HUIS DER PROVINCIE
18.5m
5.0m
16.0m
17.5m
22.0m
17.0m
18.0m
Eusebius kerk 260m
bus halte 140m
coberco terrein 800m
Rijnkade 200m
Centraal station 1200m
Sabelspoort 150m
2
3
4

HOOGWAARDIGE ARCHITECTUUR

compensatie benodigd voor de relatief lage locatiewaarde van binnenstadmusea

Een museum dient een hoogwaardige plek te ziin. Dit is samenspel tussen gebouw, locatie en museum(collectie), zoals eerder toegelicht. De huidige locatie aan de Utrechtseweg heeft een zeer hoge locatiewaarde door de ligging op de wal, de groene tuin, en het fenomenale uitzicht. Het oude gebouw is niet optimaal, maar gezamenlijk resulteert dit in een sterke museumlocatie.

Veel binnenstadlocaties hebben een minder hoogwaardige omgeving en minder goed uitzicht. Dit betekent dat het museum meer waarde uit de kwaliteit van het gebouw zelf en direct buitenruimte zal moeten halen om een succesvolle attractie te zijn. Eén van de factoren die hierbij een rol speelt, is de kwaliteit van de architectuur en de keuze van de architect. Naast hoogwaardige architectuur, vraagt dit ook om het doorontwikkelen van de omgeving. Dit betekent extra budget en beleid.

Om een binnenstadmuseum even goed te laten slagen als een museum op de Utrechtseweg zal meer (budgettaire) ruimte moeten zijn om een bijzonder gebouw te realiseren. De beelden op de pagina hiernaast zijn voorbeelden van hoogwaardige ontwerpen op locaties die op hoofdlijnen vergelijkbare kenmerken vertonen als de bestudeerde voorbeeldlocaties. Het zijn dus geen voorbeelden voor een toekomstig ontwerp in de binnenstad, maar geven een indicatie van de benodigde architectonische kwaliteit.

de meeste binnenstadlocaties vragen iets extras van de architectuur, vanwege de neutrale kwaliteit van de plek. Dit brengt extra kosten met zich mee.

Gallery of VitraHaus, Herzog and de Meuron

Centre Pompidou, Metz

Mas, Antwerpen

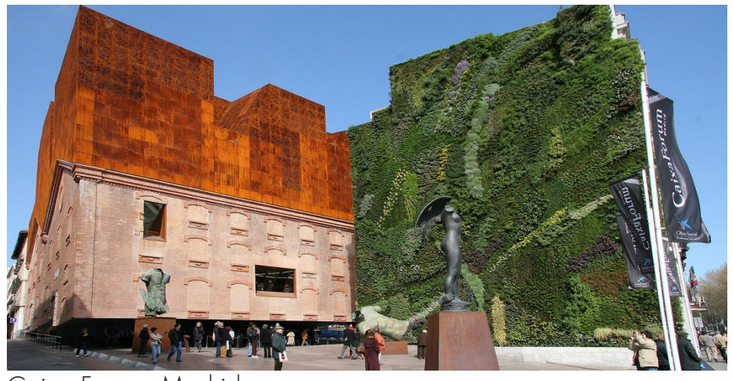

Caixa Forum, Madrid

Rosenthal Center for Contemporary Art, Cincinnati

Museum for African-American History, Washington DC

INPASSINGS-STUDIES

DOEL INPASSINGSSTUDIES

De derde fase van deze ruimtelijke studie betreft het daadwerkelijk testen van ruimtelijke modellen op de drie binnenstadslocaties. en het verkennen van kansen en knelpunten. Het resultaat van deze deelstudie diende tevens als input voor kostenonderzoek.

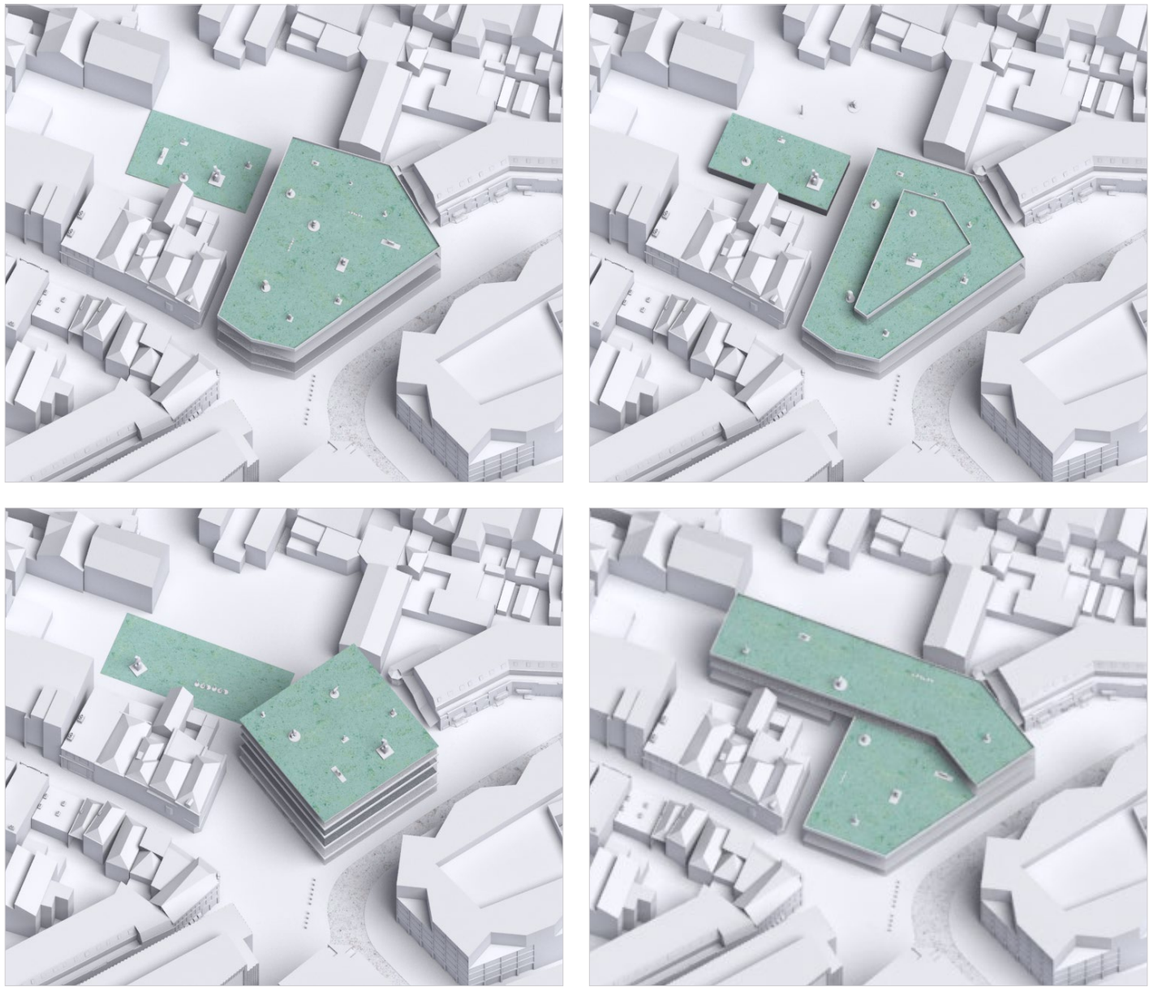

Bartokpark

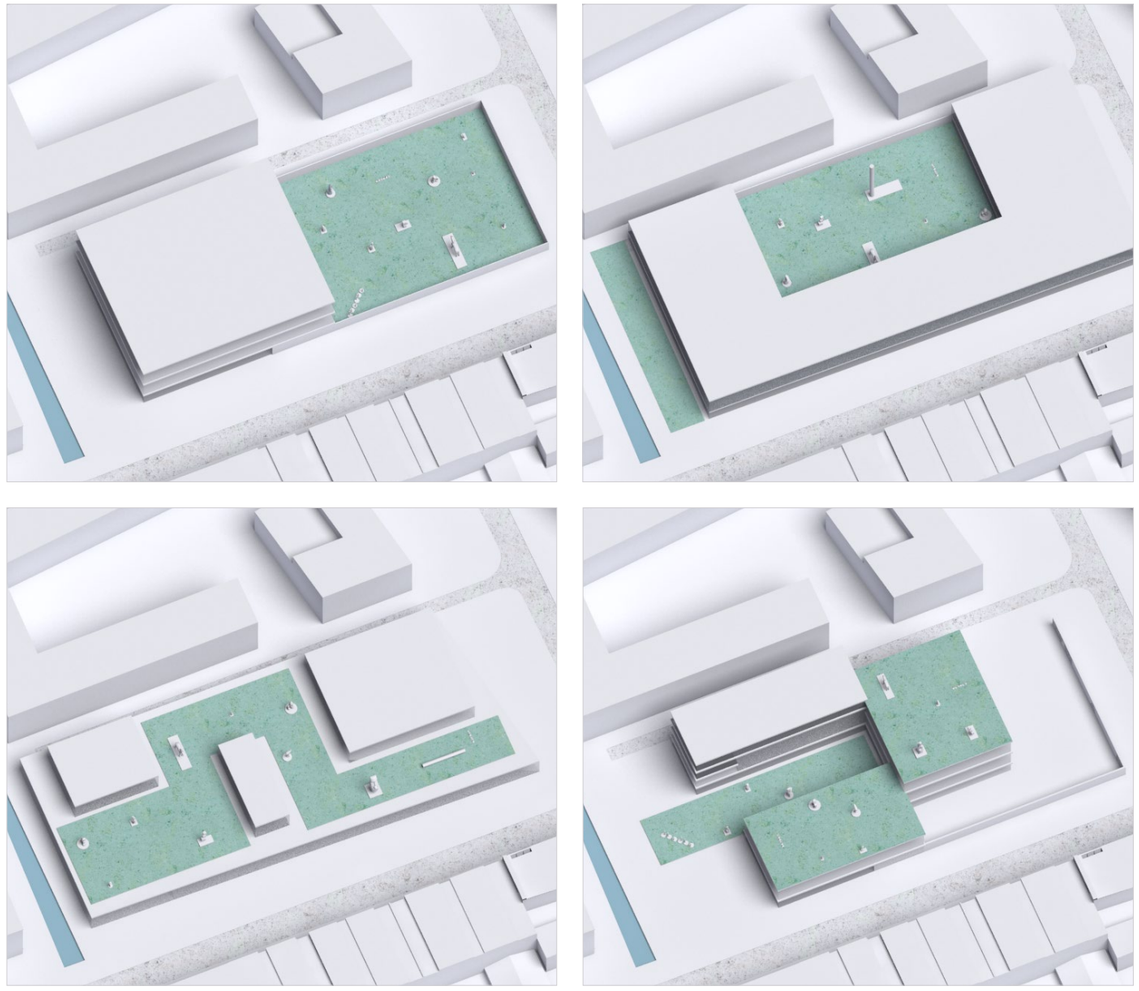

Trans

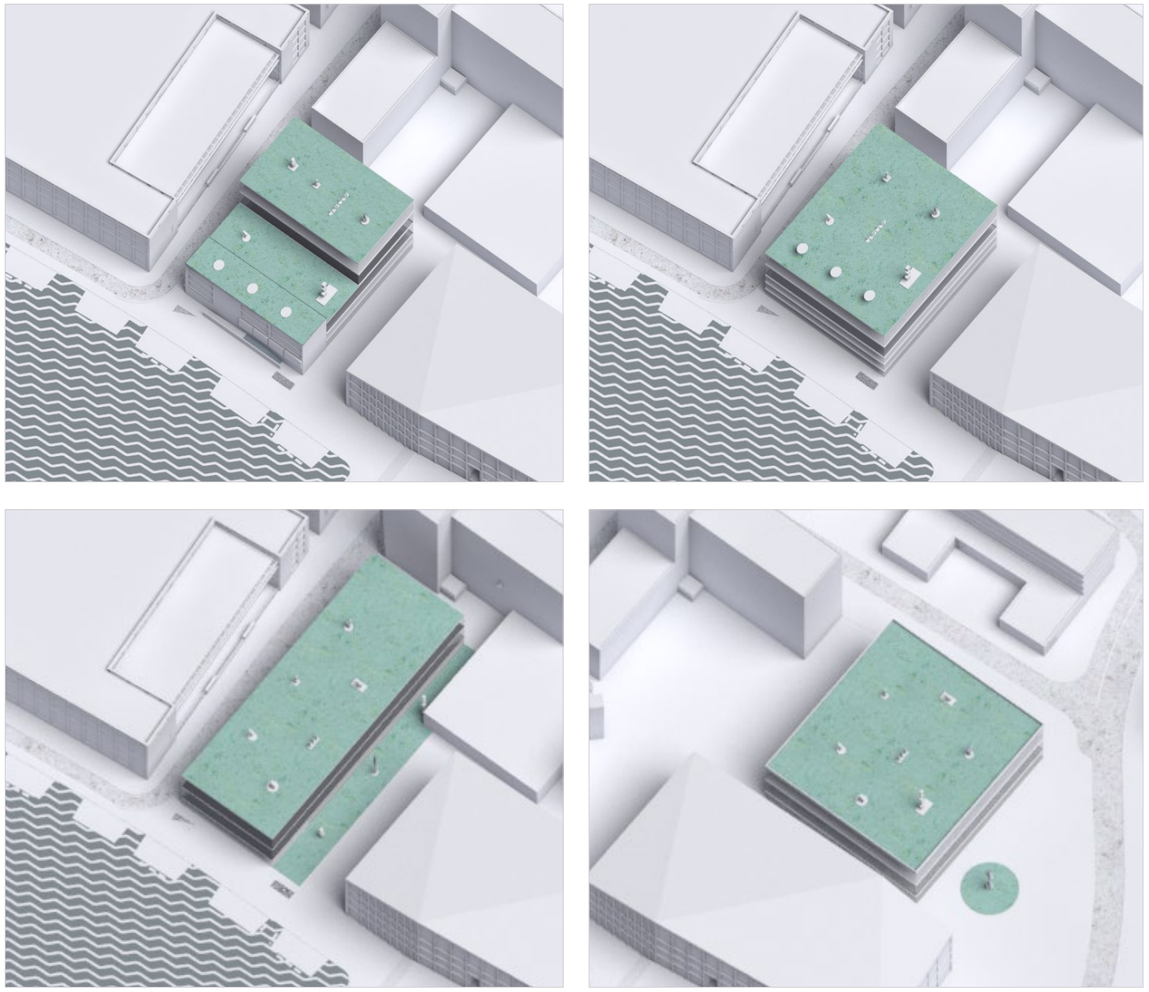

Prinsenhof

BARTOKPARK

Voor de locatie Bartokpark zijn vier fictieve modellen geschetst, aan de hand van het fictieve programma van eisen en de locatiegebonden parameters. Model vier representeert de meest gemiddelde basispositie voor inpassing en mogelijkheden voor het museum, en is daarom als uitgangspunt genomen voor een globale kostencalculatie.

vreemdvormige plots geven een risico op ongewenste schuine museumwanden

op sommige locaties dwingt de locatie het museum in ingewikkelde bochten

op krappe locaties is de haalbaarheid van daklichten voor de museumzalen aandachtspunt

lastig om een tuin hoog op het dak openbaar toegankelijk te maken

de sculpturentuin kan niet opgedeeld worden in ver uit elkaar liggende zones

verticale stapelingen hebben meer 'lucht' nodig voor de orientatie in het gebouw

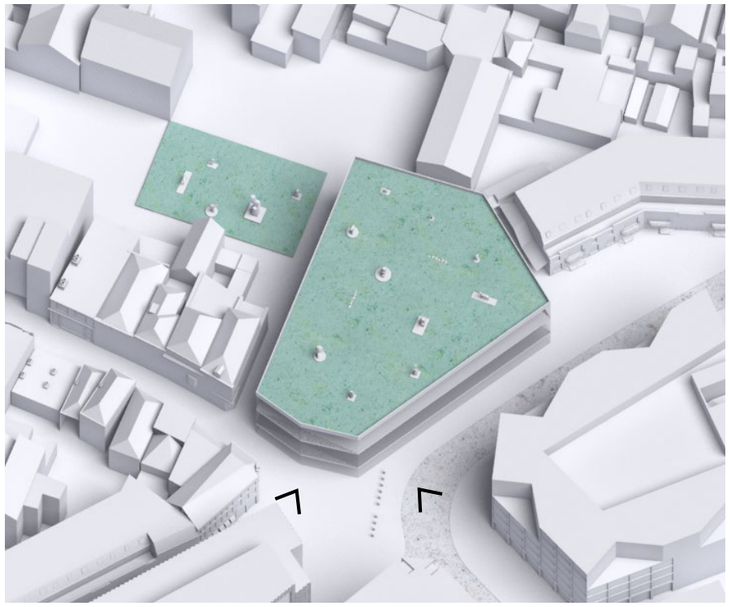

1: BOUWBLOK AFMAKEN
footprint = 1530m² (+500m² tuin)
hoogte = 15m
tuin = 1530m² (dak), 500m² (grond)

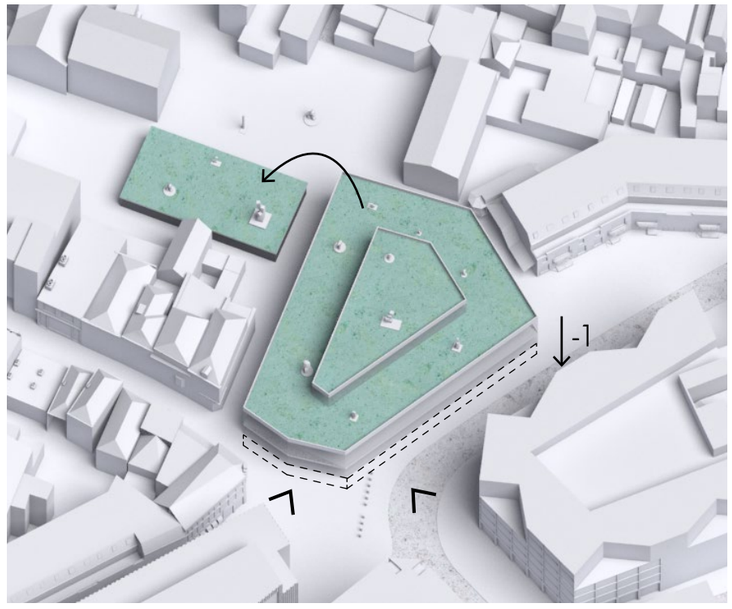

2: BINNENHOF ACTIVEREN
footprint = 1530m² + 500m² = 2030m²
hoogte = 3.5/9.5/15m
tuin = 1530m² (dak) + 500m² (binnenplaats) = 2030m²

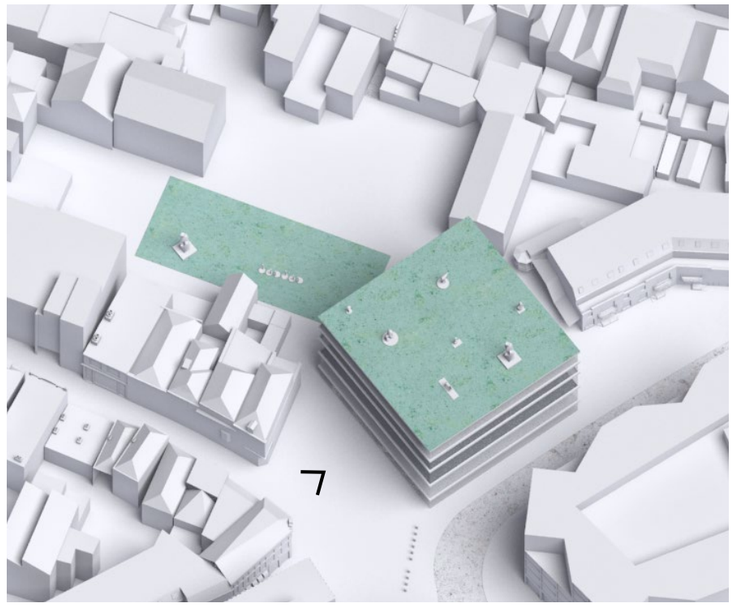

3: ZELFSTANDIG GEBOUW
footprint = 1010m² (+500m² tuin)
hoogte = 23m
tuin = 1010m² (dak) + 500m² (binnenplaats) = 1510m²

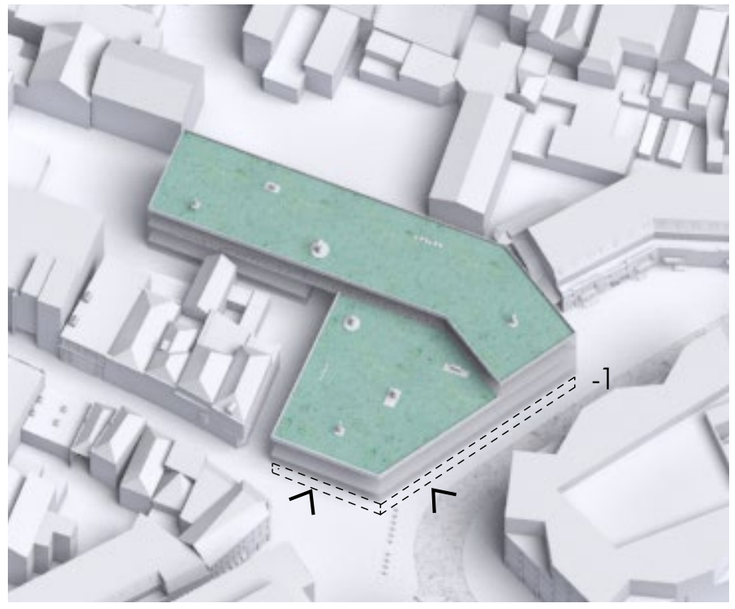

4: INBREIDING
footprint = 2010m²
hoogte = 9/14.5m
tuin = 2010m² (dak)

BARTOKPARK MODEL 4: INBREIDING

footprint = 2010m²
hoogte = 3.5/17.5m
tuin = 2010m² (dak)

Het gecalculeerde model gaat uit van een ondergronds depot, omdat het gebouw anders te hoog wordt om goed in de omgeving te passen. Op de begane grond bevinden zich de entree en publieksvoorzieningen, alsook een inpandige expeditiezone, met vrachtwagenlift. Een deel van het publieksprogramma bevindt zich aan de binnentuin, waar een verdieping hoger ook de kantoren gesitueerd zijn. Het museumparcours bestaat uit een breed tentoonstellingsgebied op de eerste verdieping, met daarboven een langwerpiger tentoonstellingsvleugel. Deze vleugel sluit direct aan op het eerste sculpturendak, dat een tweede terras heeft op de vleugel, met uitzicht op de omgeving. De binnentuin blijft doorwaadbaar met een stegenstructuur, die aansluit op het netwerk van stegen ten Oosten van het bouwblok. De architectuur van het gebouw is niet uitgewerkt.

sommige locaties resulteren in een ondergrondse depotverdieping + vrachtautolift

- Entree
- Zalen
- Overig Publiek
- Expeditie
- Kantoren
- Depot
- Buiten (Tuin)

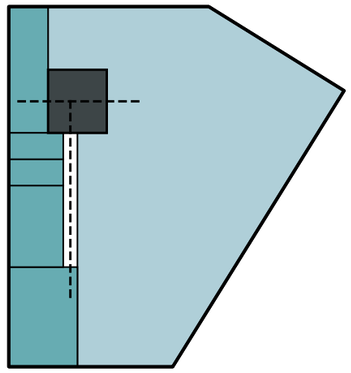

-01

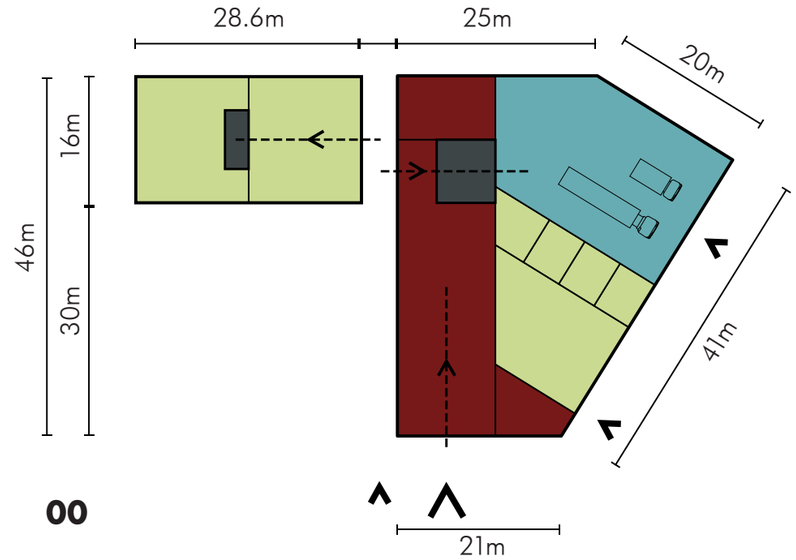

00

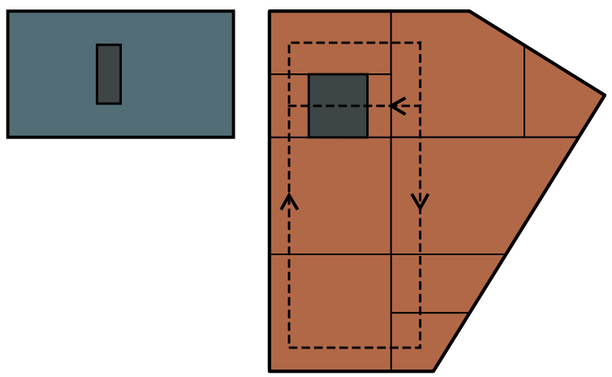

01

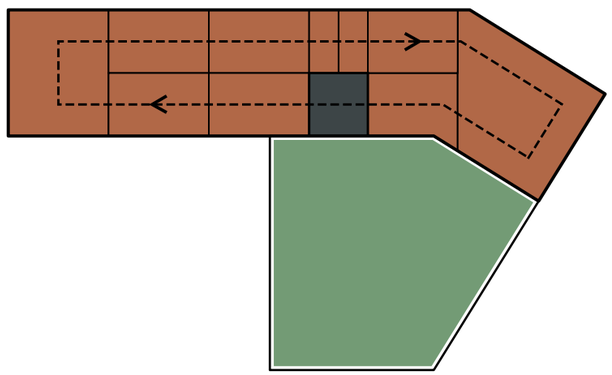

02

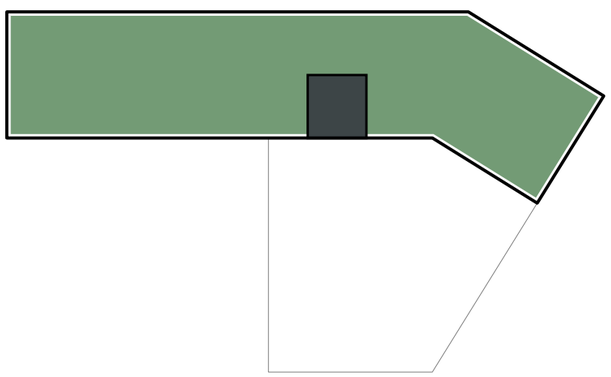

Dak

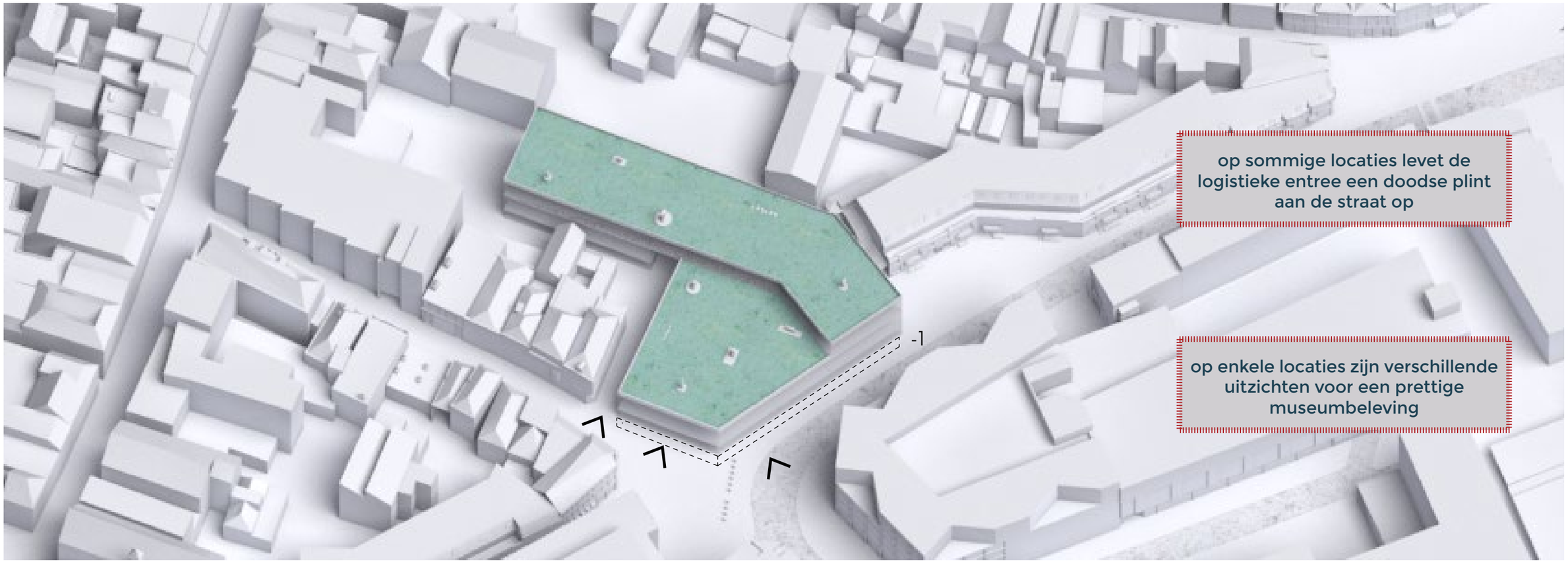

op sommige locaties levet de logistieke entree een doodse plint aan de straat op

op enkele locaties zijn verschillende uitzichten voor een prettige museumbeleving

TRANS

Voor de locatie Trans zijn vier fictieve modellen geschetst, aan de hand van het fictieve programma van eisen en de locatiegebonden parameters. Een deel van de modellen maakt gebruik van het feit dat hier voldoende ruimte is voor een tuin in volle grond. Tevens biedt het kavel ruimte om meer vrijheid te nemen in het ontwerp. Model twee is gekozen als uitgangspunt voor een calculatie, gezien dit een tuin combineert met een gebouwvorm die een gemiddelde complexiteit heeft.

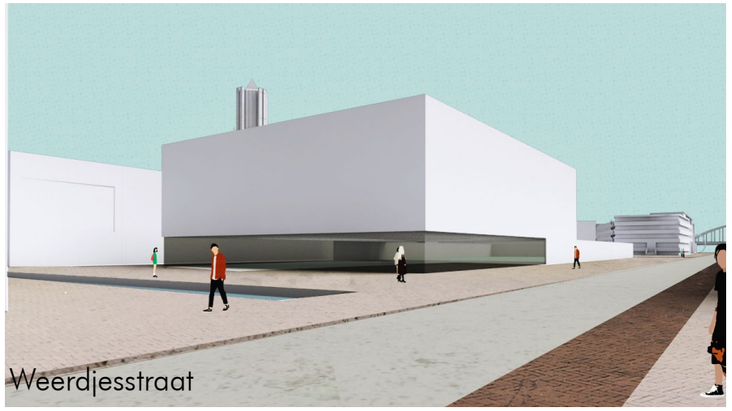

vraagt een kwalitatief hoogwaardige ontwikkeling van de omgeving om aantrekkelijk voor museumbezoeker te worden.

op de ruimere locaties is voldoende beweegruimte voor een goed ontwerp

op een enkele locatie dient er parkeergelegenheid gecompenseerd te worden

1: STADSBEEKPLEIN & ACHTERTUIN
footprint = 1800m^2 (+2000m^2 tuin)
hoogte = 15m
tuin = 2000m^2 (grond)

2: BINNENHOF
footprint = 3470m²
hoogte = 9m
tuin = 2100m² (grond)

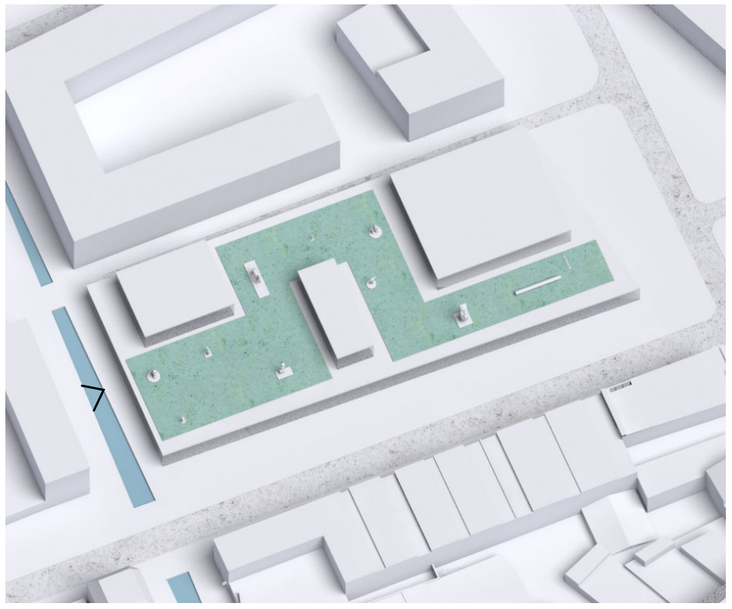

3: LAAGBOUW MET PAVILJOENS
footprint = 4400m²
hoogte = 5.5/11m
tuin = 2000m² (dak)

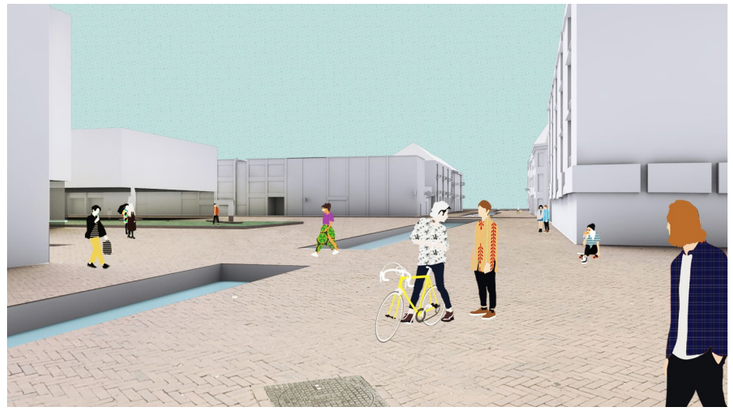
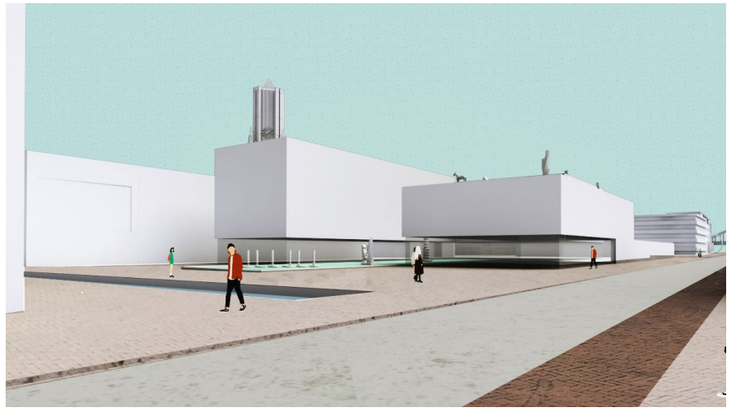
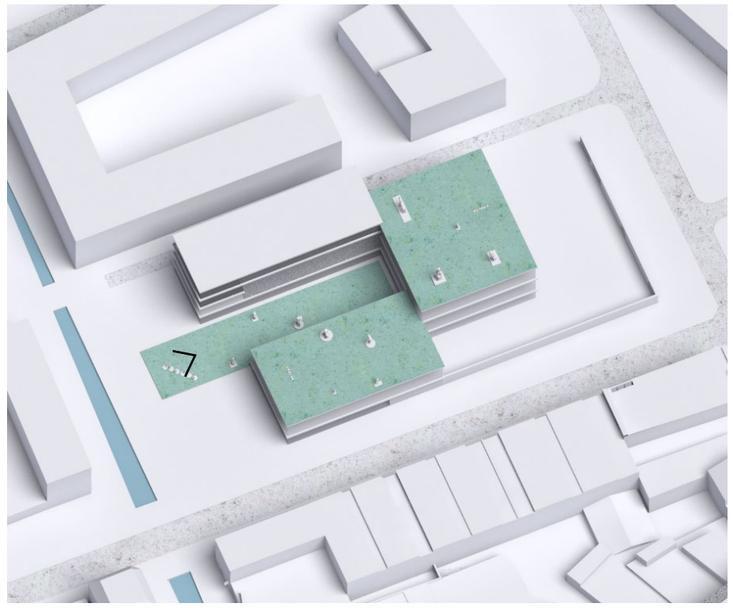

4: CAMPUS
footprint = 000m²
hoogte = 000m
tuin = 2000m² (grond & dak)

TRANS MODEL 2: BINNENHOF

footprint = 3470m^2
hoogte = 9m
tuin = 2100m^2 (grond)

Het gecalculeerde model gaat uit van omsloten binnentuin, die goed te betreden is vanaf de Nieuwstraat. Hier springt het gebouw ook iets terug, om een klein voorplein te maken aan de stadsbeek. Vanuit de tuin kan het museum betreden worden en de overige publieksfuncties zijn gesitueerd op de begane grond. Deze verdieping kan daarom vrij transparant zijn. Het museale parcours bevindt zich op de eerste verdieping, en biedt een rondgang om de binnentuin. Het dak wordt niet benut voor de sculpturentuin. Het gebouw is goed zichtbaar van alle zijden.

- Entree
- Zalen
- Overig Publiek
- Expeditie
- Kantoren
- Depot
- Buiten (Tuin)

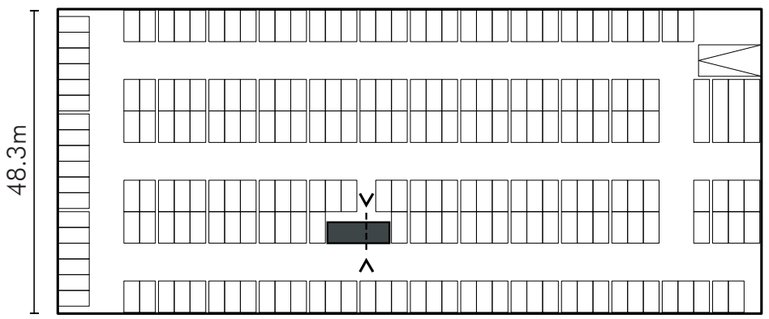

-01

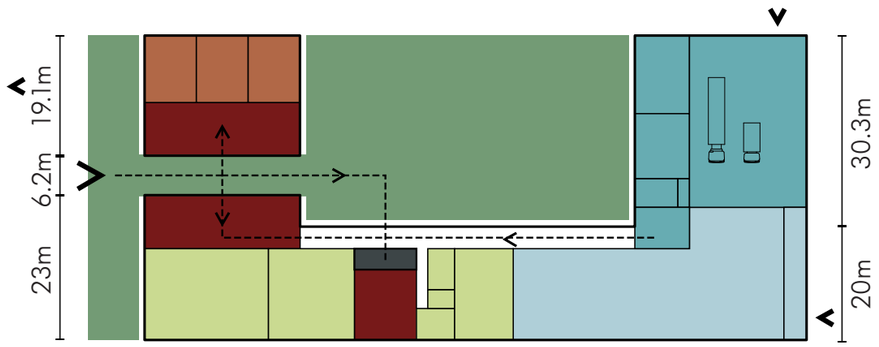

00

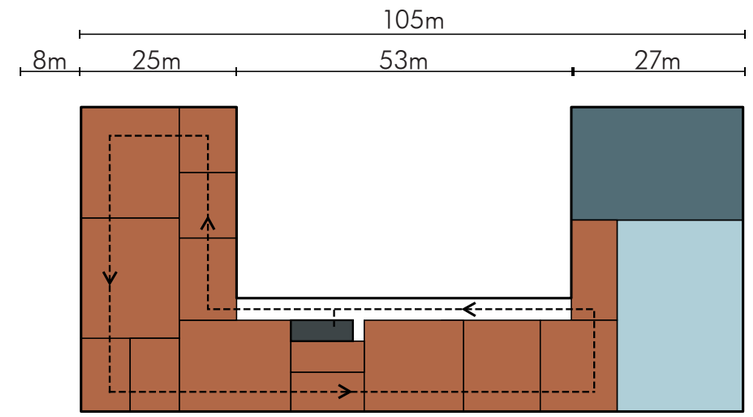

01

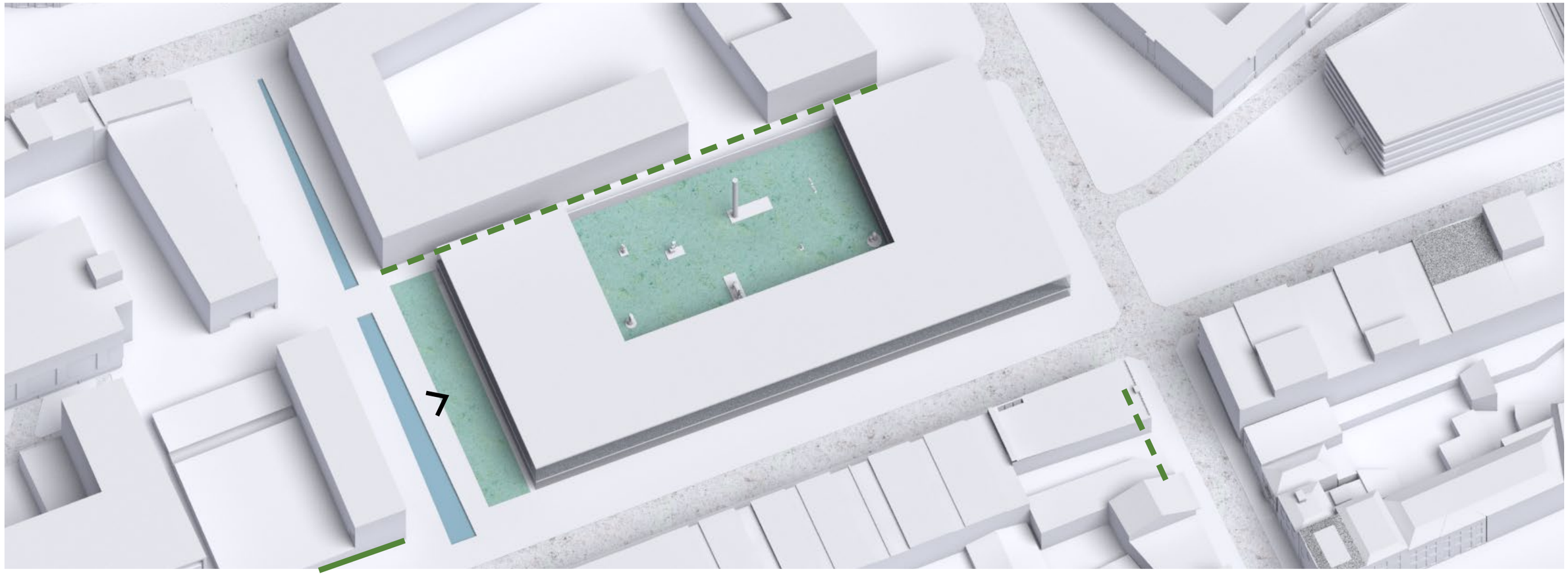

TRANS: PARKEREN

In deze studie is nog geen ‘museum-gerelateerd-parkeren‘ meegenomen, maar het is denkbaar dat parkeren bij een binnenstadlocatie een grotere rol zal spelen. Locatie ‘Trans’ onderscheidt zich van de andere onderzoekslocaties, omdat hier op dit moment geparkeerd wordt. Het bestaande aantal parkeerplaatsen zou gecombineerd moeten worden met het museum, of naar elders verhuizen.

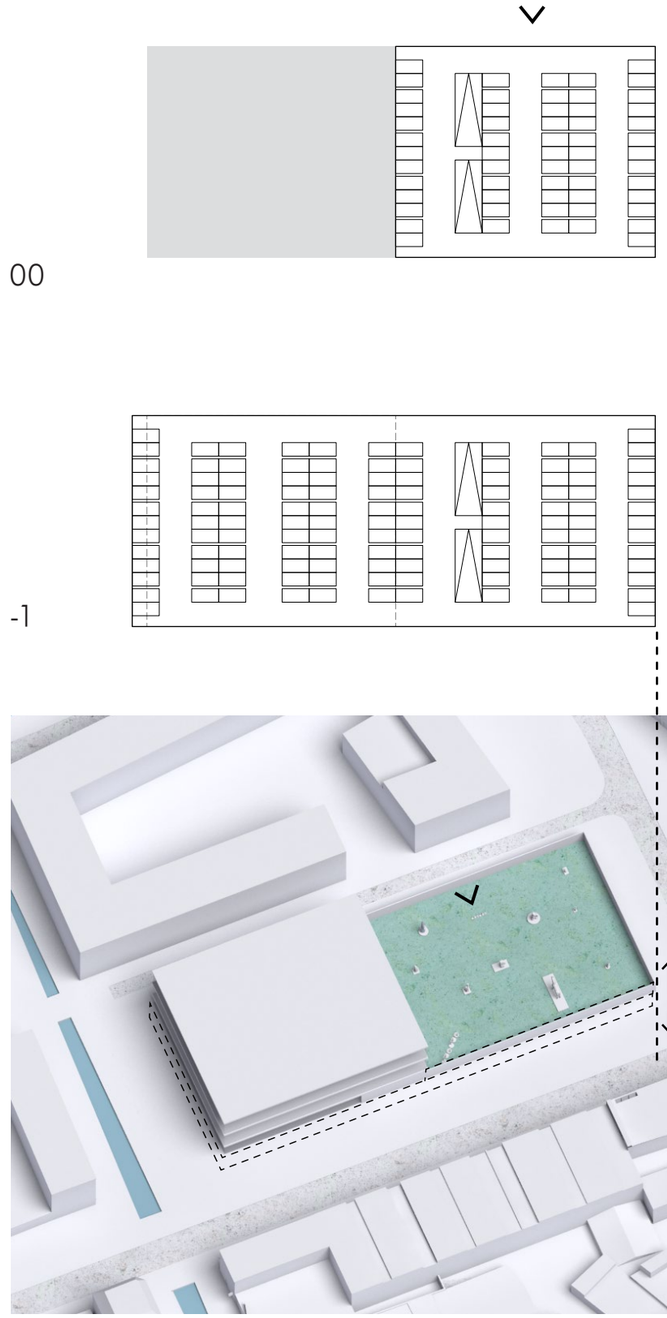

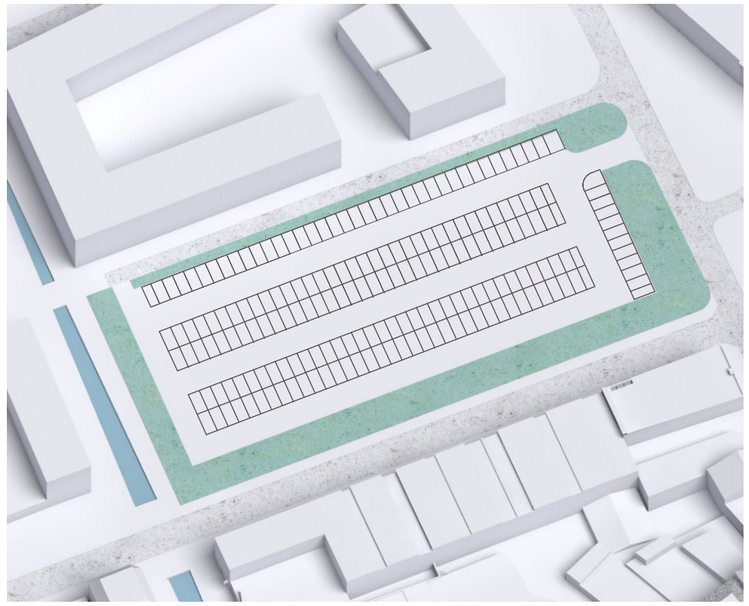

PARKEREN BESTAAND:
193 plaatsen

Parkeren onder een museum is een complexe ontwerpopgave in verband met veiligheid (volledige brandscheiding parkeren/ museum) en verschillende ideale maten qua draagcontructies.

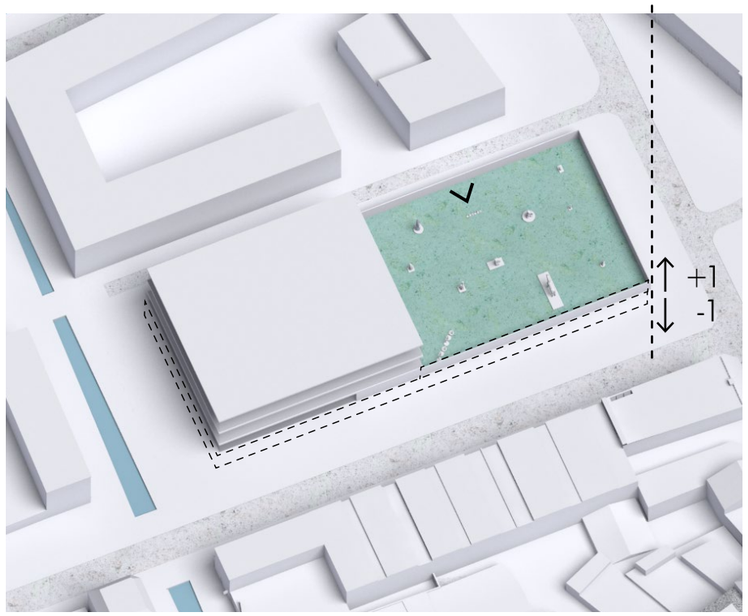

1: STADSBEEKPLEIN & ACHTERTUIN
parkeren optie = 184

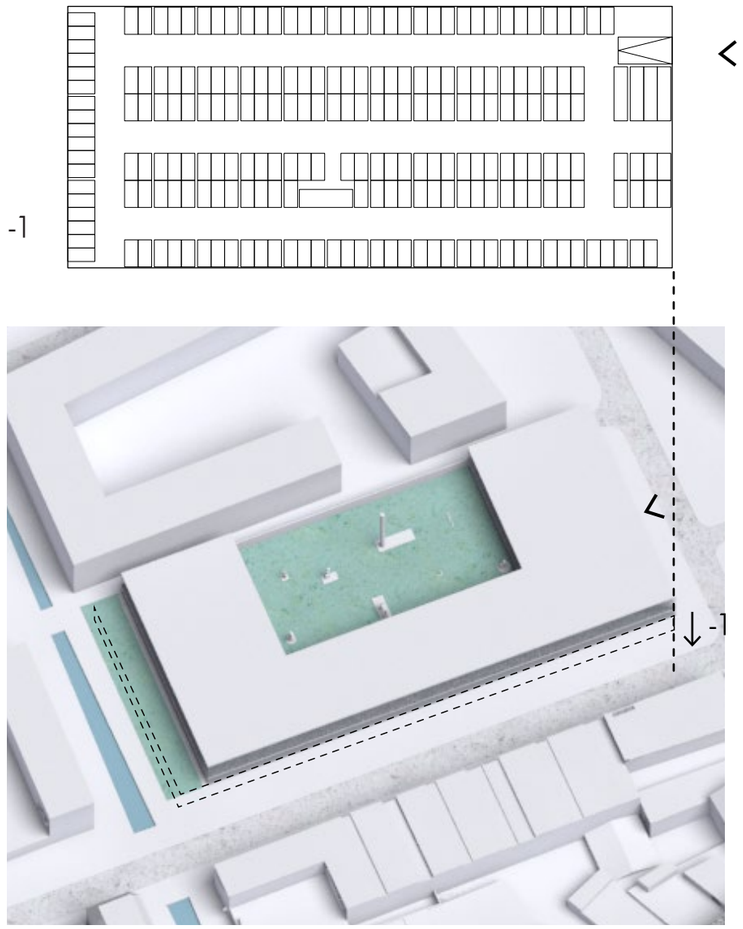

2: BINNENHOF
parkeren optie = 228

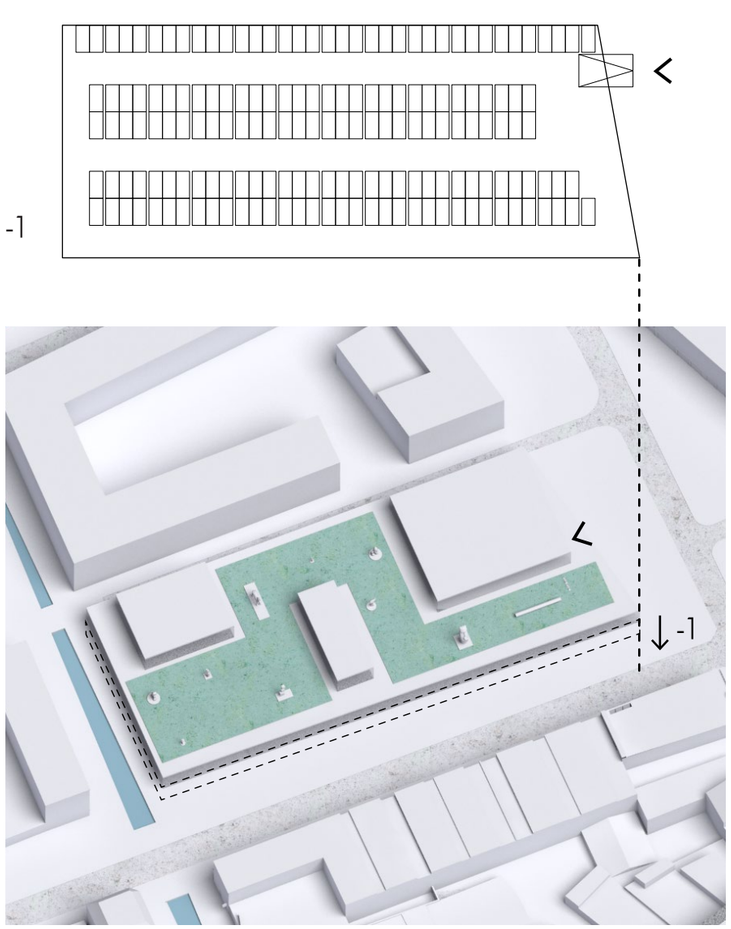

3: LAAGBOUW MET PAVILJOENS
parkeren optie = 167

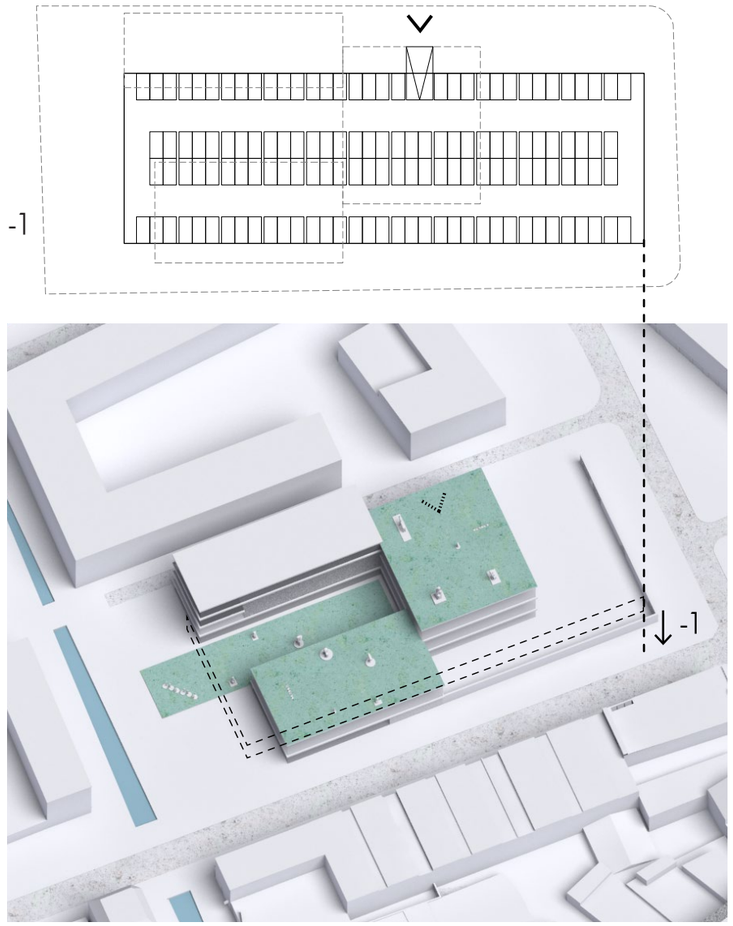

4: CAMPUS
parkeren optie = 136

PRINSENHOF

Voor de locatie Prinsenhof zijn vier fictieve modellen geschetst, aan de hand van het fictieve programma van eisen en de locatiegebonden parameters. Het eerste model houdt rekening met behoud van het bestaande gebouw en twee andere modellen maken gebruik van het feit dat de provincie ook voornemens is haar kantoorlocatie opnieuw te ontwikkelen.

Het tweede model is als uitgangspunt genomen voor de calculatie, gezien deze een gemiddelde complexiteit heeft. Wel aankoop en sloop van deze locatie, maar geen onderhandelingsproces met provincie over de kantoorlocatie.

op enkele locaties kan een het museum een stepping stone zijn voor naburige ontwikkelingen

voor het museum is het gunstiger om in de buurt van artistieke ontwikkeling te zitten en niet wonen of zakelijk.

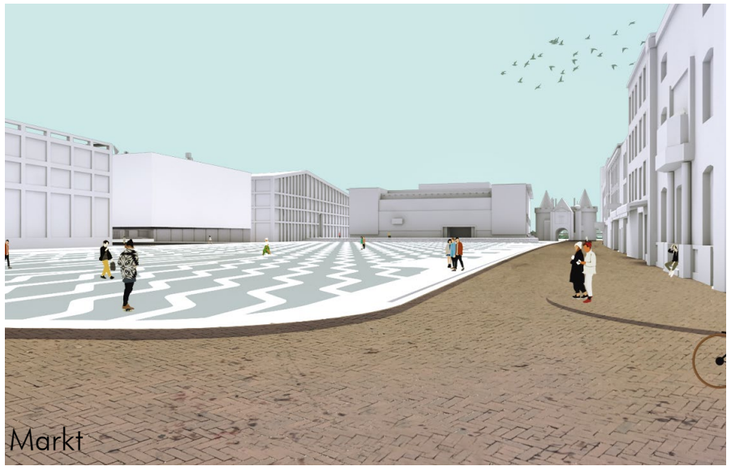

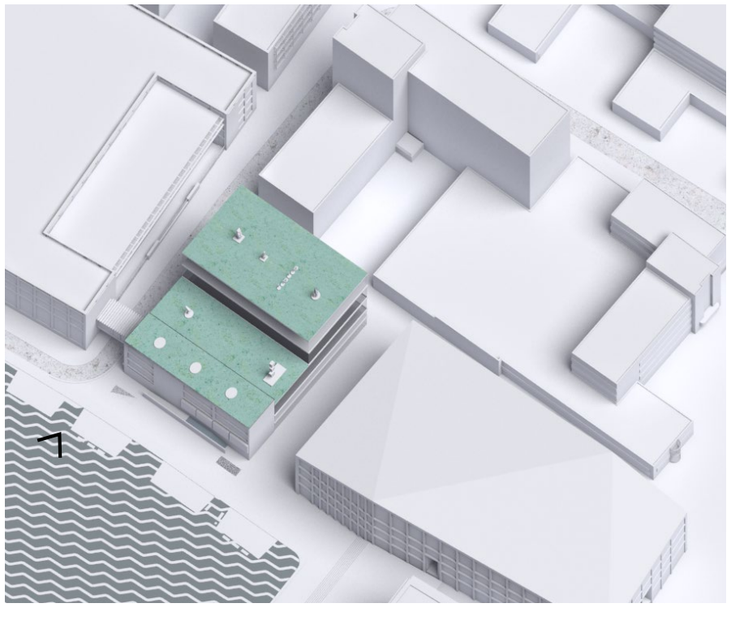

1: BESTAANDE PLOT
footprint (inc. bestaande) = 1300m^2
hoogte = 15/13/23m
tuin = 1300m^2 (dak)

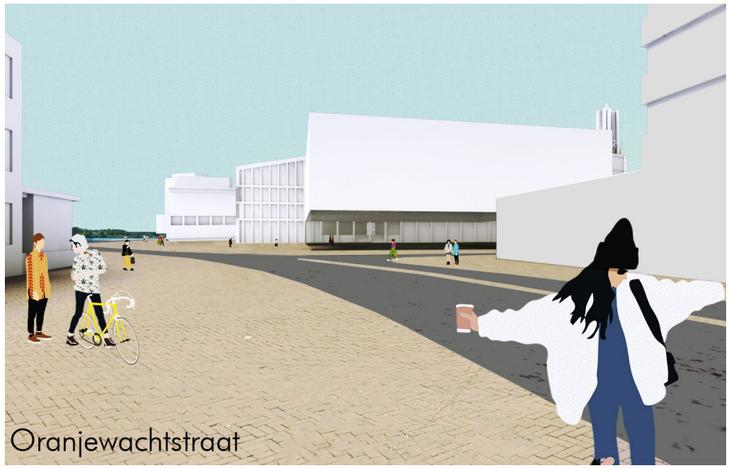

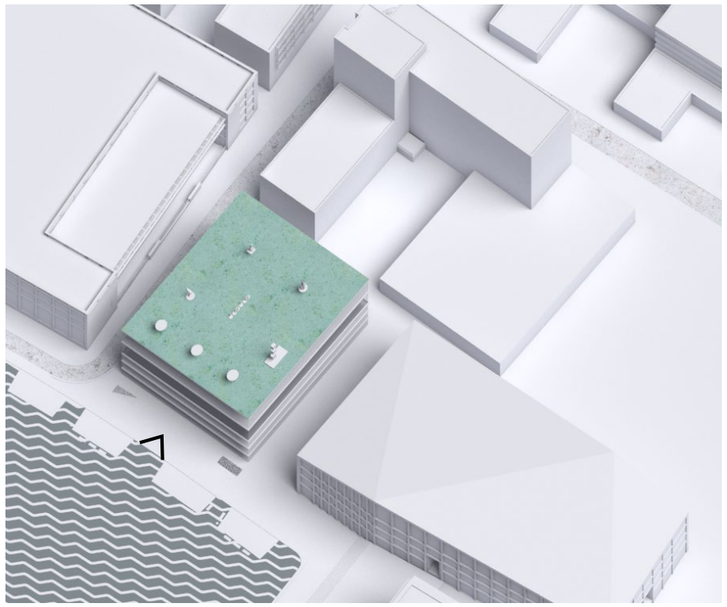

2: NIEUW GEBOUW
footprint = 1300m²
hoogte = 17m
tuin = 1300m² (dak)

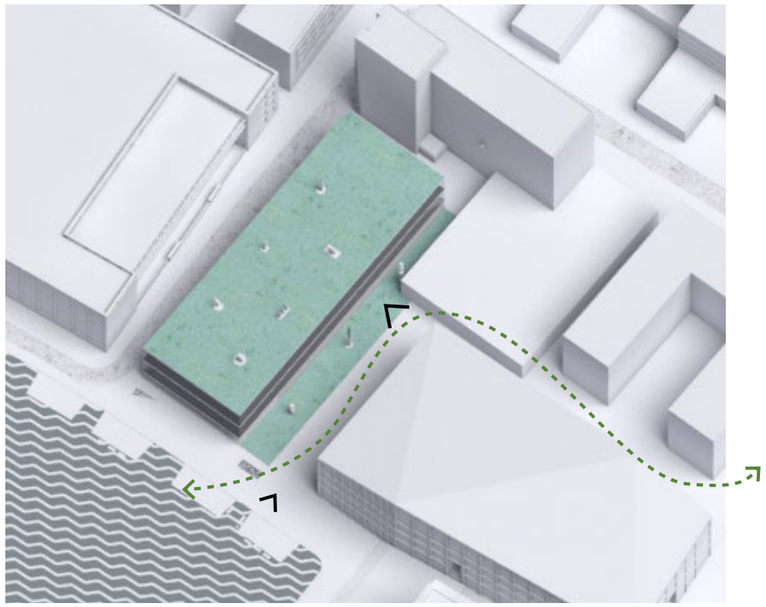

3: MUSEUM ALS SCHAKELBLOK
footprint (inc. bestaande) = 1785m²
hoogte = 15m
tuin = 1785m² (dak) + 470m² (grond) = 2255m²

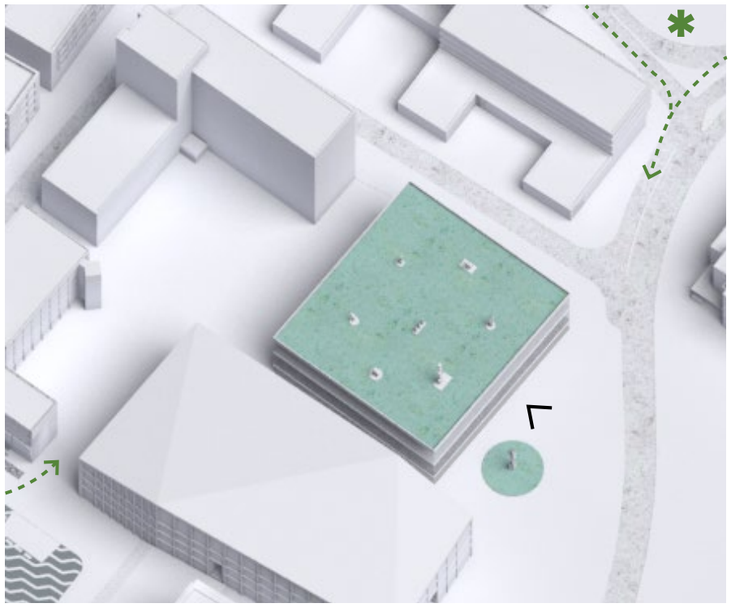

4: MUSEUM RICHTING HET WATER
footprint = 1940m²
hoogte = 15m
tuin = 1940m² (dak) + 80m² (grond) = 2020m²

PRINSENHOF MODEL 2: NIEUW GEBOUW

footprint = 1380m^2
hoogte = 17m
tuin = 1380m^2 (dak)

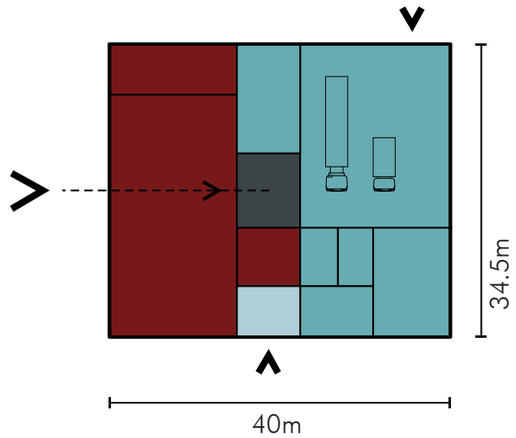

00

Het gecalculeerde model gaat uit van een nieuw gebouw tussen de uitbreiding van het Gelders huis en het gerechtsgebouw, in plaats van het Gelders Archief. Het gebouw gaat uit van vijf bouwlagen, waarvan de begane grond met name voor entreevoorzieningen gebruikt wordt. De publieksvoorzieningen bevinden zich daarboven, gecombineerd met een deel van het depot, met daarboven de kantoren, werkplaatsen en het tweede depotdeel. De twee expositievloeren bieden een rondgang van zalen, rondom een royale kern, met daarboven de sculpturentuin op het dak. Mogelijk biedt deze tevens uitzicht op de Rijn.

Het dapot zou ook ondergronds gesitueerd kunnen worden, omwille van de circulatie voor de bezoekers. Gezien een ondergronds depot al meegenomen is in de Bartokpark-locatie is hier voor de basiscalculatie voor Prinsenhof niet voor gekozen.

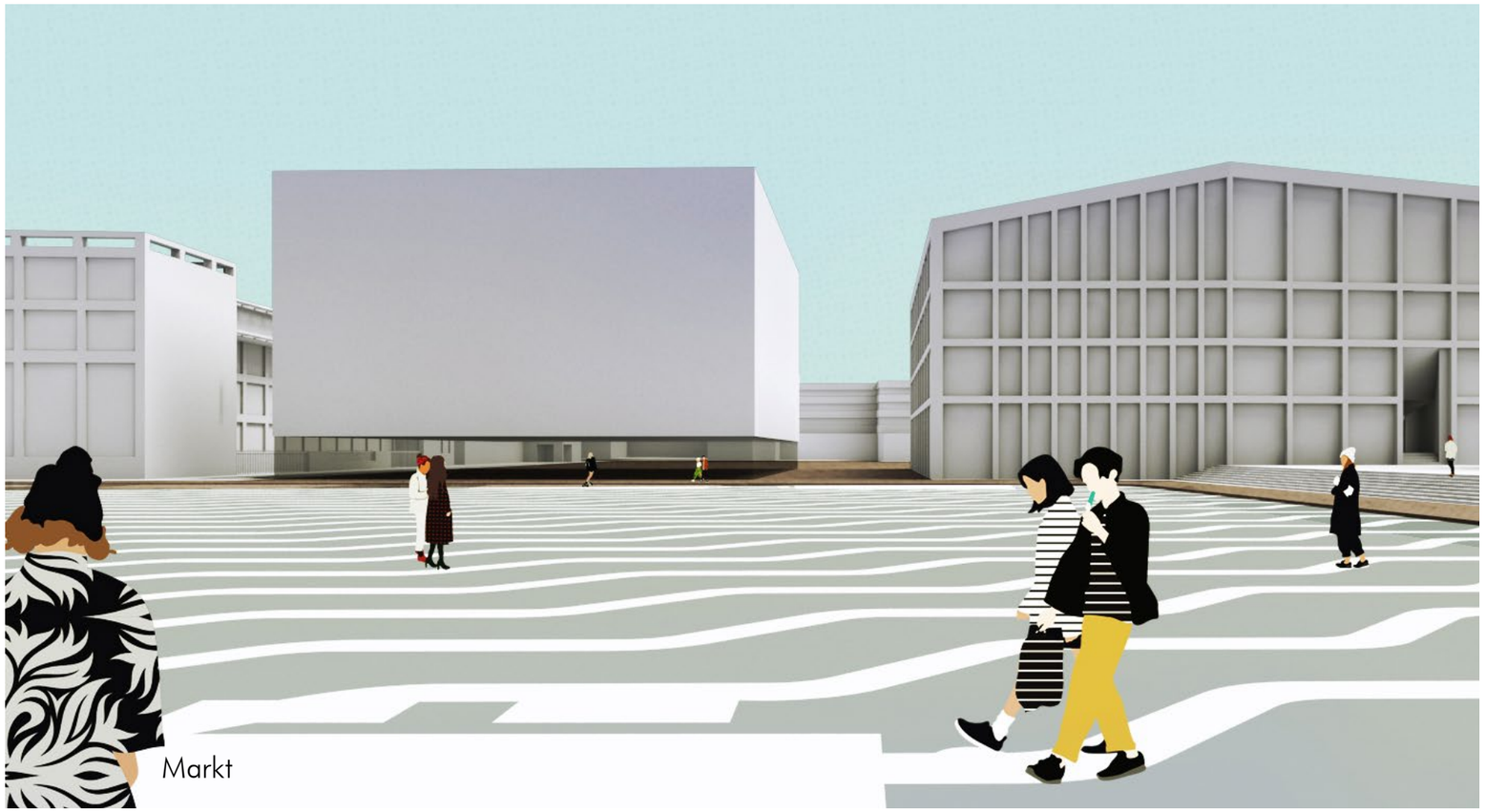

- Entree
- Zalen
- Overig Publiek
- Expeditie
- Kantoren
- Depot
- Buiten (Tuin)

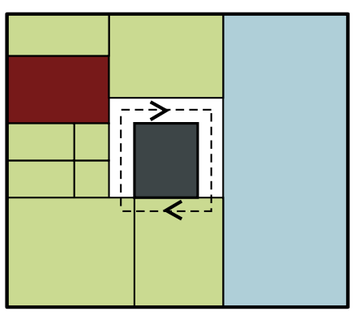

01

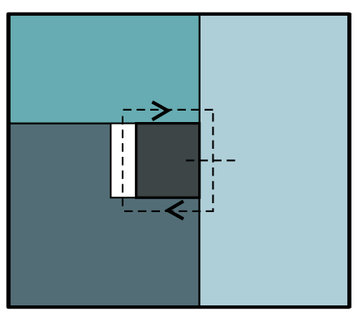

02

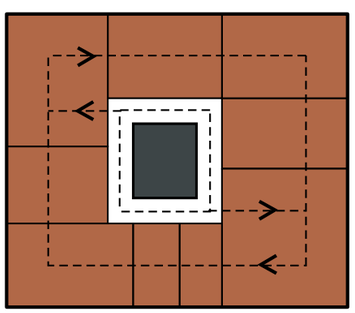

03

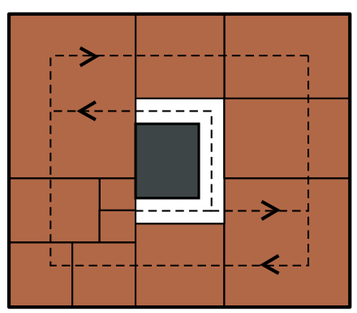

04

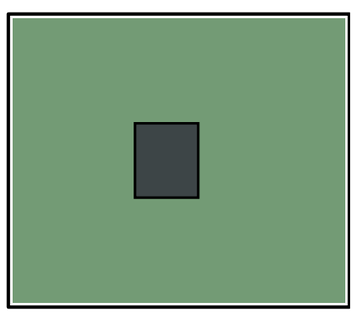

Dak

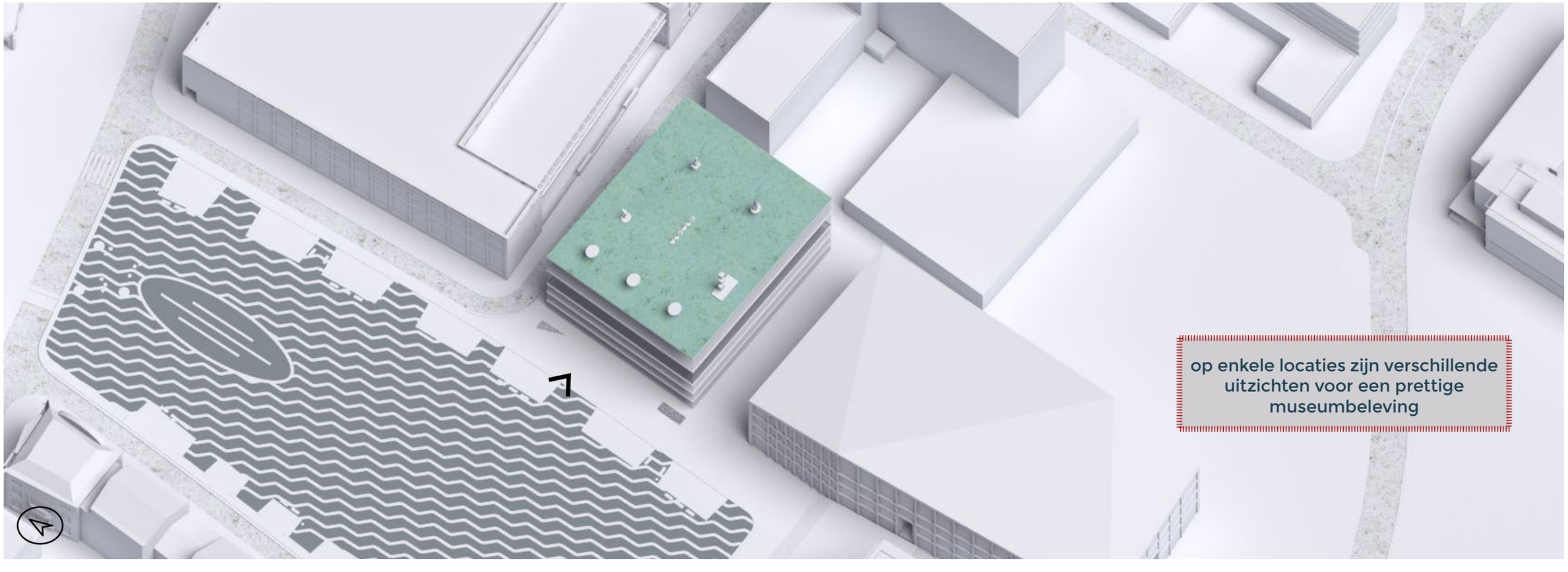

Civic

PUBLIC ARCHITECTURE

Bijlage 3:

Overzicht genoemde centrumlocaties Museum Arnhem

	Locatie	Toelichting en (eerste) overweging(en)
1	Aardvarken Synchroon	Herontwikkellocatie. Synchroon biedt locatie aan. Locatie is snel beschikbaar.
2	Trans	Ingericht als maaiveld parkeerplaats. Alternatieve oplossing voor parkeren nodig.
3	Prinsenhof	Leegstaande kantoren: Gelders archief (aan de Martkt) en provincie. Rijksvastgoedbedrijf en provincie zijn bezig met herbestemming.
4	Nieuwstraat	Voormalige bouwplot ArtA. Er loopt een tender, in september selectie marktpartij.
5	Gele rijdersplein	Bouwoptie tpv pergola is veel te klein. Museum alleen mogelijk indien substantieel deel plein wordt bebouwd.
6	Coehoorn	Bouwlocatie in huidige park aan Nieuwe plein. Ter compensatie wordt park vergroot door sloop school. Ligt buiten de centrumring
7	Koningsplein	Rondom stadstheater is nog ruimte aanwezig. Renovatie Stadstheater i.c.m. Oostpool en Introdans (Lauwersgrachtalliantie) vragen al veel ruimte.
8	Markt	Publieke plein. Juist autovrij gemaakt.
9	Stadstheater	Theater in gebruik, gemeentelijk monument. Geen logische optie.
10	Rembrandttheater	Bioscoop staat leeg. Gemeentelijk monument. Buiten centrumring.
11	Voormalig V&D pand	Leegstaand warenhuis. Verdiepingshoogtes en kolommen maken het ongeschikt.
12	Kantoor Volkshuisvesting	Gemeentelijk monument. Onvoldoende ruimte. Kantoorruimte niet geschikt voor museum. Pand niet beschikbaar.
13	Mo pand Broerestraat	Onlangs door gemeente verkocht
14	Omgeving station t.o. Pathé	In erfpacht uitgegeven aan Synchroon tbv bouw hotel
15	Blauwe golven	Publieke ruimte, kunstwerk, parkeerruimte. Geen geschikte plek voor museum i.c.m. verkeersfunctie (geluid, trillingen, looproutes etc). Buiten centrumring.
16	Melkfabriek	Leegstaand pand/terrein. Masterplan vastgesteld mn intensieve woningbouw. Hoge prijs/m2. Ligt buiten de centrumring
17	Remise achter stadskantoor	Remise in gebruik. Ligt buiten centrum.
18	Stadsblokken	Ligt buiten centrum
19	Eusebiuskerk	Rijksmonument. Te weinig ruimte. Geschikt voor erfgoed
20	Zypse poort	Overbouwing spoor. Zeer complexe opgave. Grote risico's (geluid, trillingen ed) Ligt buiten de centrumring.

igg bouweconomie
1988-2018 EN VERDER...

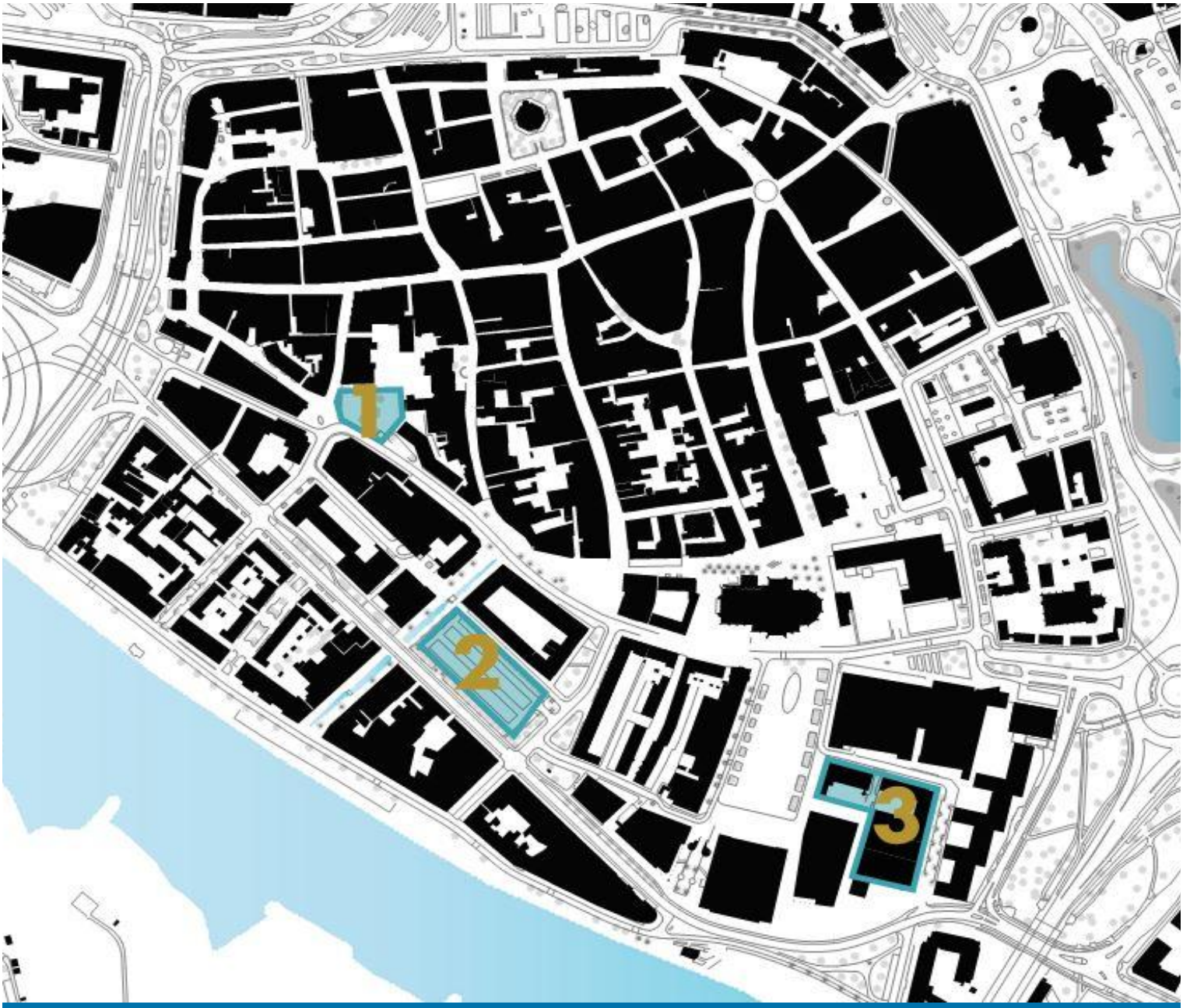

Museum Arnhem

Binnenstedelijke ontwikkeling

IGG Bouweconomie.

Versie B, d.d. 21-9-2018 • Definitief

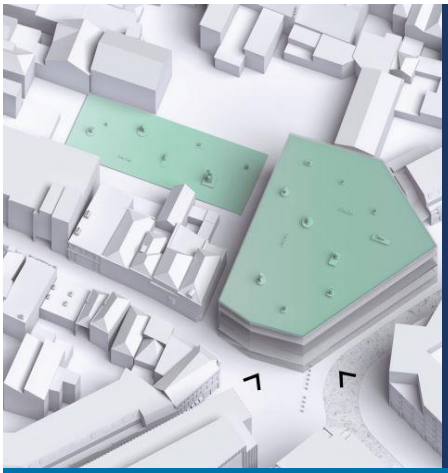

Project:	Museum Arnhem
Onderdeel:	Binnenstedelijke ontwikkeling
Projectnummer IGG:	18.257
Opgesteld door:	ing. M. van Veen (Mario)
Gecontroleerd door:	ir. A.S. Vonk MRICS (Arno)
Opdrachtgever:	Gemeente Arnhem
Contactpersoon:	G. de Rijk MSc. (Guus)
Versie:	Versie B
Datum:	21-9-2018

	Versie	Datum	Status	Opgesteld	Gecontroleerd
Origineel	Versie A	24-8-2018	Concept	MVE	HSM
Huidig	Versie B	21-9-2018	Definitief	MVE	AVO

igg bouweconomie.
Prinses Catharina-Amaliastraat 32
2496 XD Den Haag
Postbus 85767, 2508 CL Den Haag

0031 (0)70 514 54 20
info@igg.nl
www.igg.nl

KvK 27272187 | BTW 814090953.B01
IBAN NL 27 RABO 0373641435
BIC RABONL2U

MUSEUM ARNHEM

igg bouweconomie. 1988-2018 EN VERDER...

Opdrachtgever:	**Gemeente Arnhem**
Fase:	**haalbaarheidsstudie**
Soort begroting:	**Studie**
Versie:	**Versie B**
Status:	**Definitief**
Peildatum:	**24 augustus 2018**

Opgesteld door:	ing. M. van Veen (Mario)
Gecontroleerd door:	ir. A.S. Vonk MRICS (Arno)

ALGEMENE PROJECTGEGEVENS

Omschrijving:	Financiele studie binnenstedelijke locatie voor Museum Arnhem.
Functie:	Bijeenkomst- / Recreatiefunctie
Type:	Museum
Soort bouw:	Nieuwbouw

PROJECT / ONTWERPTEAM:

Opdrachtgever

Gemeente Arnhem

contactpersoon:	G. de Rijk MSc. (Guus)
e-mail:	guus.de.rijk@arnhem.nl

Architect

Civic architects

projectarchitect:	G. Kwekkeboom MSc. (Gert)
e-mail:	gert@civicarchitects.eu

Kostendeskundige

IGG Bouweconomie

projectleider:	ing. M. van Veen (Mario)
e-mail:	m.vanveen@igg.nl

GEHANTEERDE GEGEVENS

Architect

onderwerp:	datum:
Locatie studie	1 augustus 2018
Programma van eisen	1 augustus 2018
4 gebouw studies inclusief meetstaten	1 augustus 2018

UITGANGSPUNTEN PROGRAMMA / BUDGET

Voor het project is het onderstaande programma gedefinieerd:

Onderdeel	Bartokpark	Trans 2a	Trans 2b	Prinsenhof
Entree	749 m²	749 m²	749 m²	749 m²
Zalen	2.661 m²	2.661 m²	2.661 m²	2.661 m²
Overig publiek	767 m²	767 m²	767 m²	767 m²
Expeditie	838 m²	838 m²	838 m²	838 m²
Kantoren	502 m²	502 m²	502 m²	502 m²
Depot	1.389 m²	1.389 m²	1.389 m²	1.389 m²
Parkeren	0 m²	0 m²	5.540 m²	0 m²
TOTAAL	**6.906 m²**	**6.906 m²**	**12.446 m²**	**6.906 m²**
Daktuin	2.000 m²	0 m²	0 m²	1.381 m²
Tuin op maaiveld	0 m²	2.200 m²	2.200 m²	0 m²
TOTAAL	**2.000 m²**	**2.200 m²**	**2.200 m²**	**1.381 m²**

UITGANGSPUNTEN BEGROTING ALGEMEEN

Uitgangspunten begroting:

Alle bedragen zijn Euro exclusief BTW (tenzij specifiek vermeld)
Verdiepingshoogte standaard verdieping 5,0 m^1

Kwaliteitsniveau

In de begroting is in de directe kosten uitgegaan van een hoog kwaliteitsniveau, "esthetish icoon in de stad".

Nader te detailleren

In de begroting zijn in de directe kosten opslagen meegenomen voor nader te detailleren. Deze opslagen zijn bepaald op basis van de fase van het ontwerp en het niveau van uitwerking. In het onderstaande overzicht is weergegeven welke opslagen zijn opgenomen in de begroting.

De volgende onderdelen zijn exclusief:

Deze begroting bevat alleen de bouw- en installatiekosten. Hiervoor maken wij gebruik van de NEN 2699. Alle in deze norm genoemde kosten vallen onder rubriek B zijn opgenomen in deze begroting. De overige rubrieken maken GEEN onderdeel uit van deze begroting en vallen onder de investerings- en/of exploitatiekosten.

BOUWRIJP MAKEN

Tenzij anders aangegeven maken de kosten voor het bouwrijp maken GEEN onderdeel uit van de begroting. Met andere woorden er wordt vanuit gegaan dat de grond bouwrijp wordt opgeleverd aan de aannemer. Eventuele kosten voor bouwrijp maken worden geacht te zijn opgenomen onder de investeringskosten (meer specifiek de grondkosten).

SANERING

Tenzij anders aangegeven maken de kosten voor het saneren van verontreinigde grond GEEN onderdeel uit van deze begroting. Ook het saneren van aanwezige asbest vormt GEEN onderdeel van deze begroting.

SLOOPWERK BESTAANDE OPSTALLEN

Tenzij anders aangegeven maken de kosten voor het slopen en afvoeren van aanwezige opstallen GEEN onderdeel uit van deze begroting. In gevallen van (gedeeltelijke) verbouw maakt partieel sloopwerk WEL onderdeel uit van de begroting.

Algemene Uitvoeringskosten

BOUWTIJD

Uitgangspunt is een uitvoering in één doorlopende bouwstroom. Een te krappe planning leidt tot meerdere, parallelle bouwstromen en kostenverhogende omstandigheden. Hiermee is GEEN rekening gehouden.

BOUWLOCATIE

In de opstelling van de bouwkosten is WEL rekening gehouden met de locatie factoren behorende bij deze projecten. Locatie factoren zijn bijvoorbeeld een krappe bouwlocatie, die zorgt voor complexere bouwlogistiek en meer werkvoorbereiding.

FASERING

Uitgangspunt is een uitvoering zonder fasering. Fasering leidt, naast tijdelijke voorzieningen, tot inefficiënte(re) inzet en benutting van stafpersoneel, materieel en verbruikskosten. Hiermee is GEEN rekening gehouden.

BOUWPLAATS-EISEN

Tenzij anders aangegeven vormen extra eisen aan de bouwplaats, bijvoorbeeld BREEAM, (beperking van) geluid, (afwijkende) werktijden GEEN onderdeel van deze begroting.

MOCKUPS

De kosten voor het eventueel vervaardigen van mockups vormen, tenzij anders vermeld, geen onderdeel van deze begroting.

Contractuele randvoorwaarden

AANBESTEDINGSVORM

Uitgangspunt is in concurrentie een aanbesteding op basis van bestek en -tekeningen. Het ontwerpteam verzorgt de werktekeningen.
Er worden daarmee GEEN engineeringskosten gevraagd aan de aannemer.
Ze vormen derhalve GEEN onderdeel van de bouwkostenbegroting (onderdeel investeringskosten).

ONDERHOUD

Uitgangspunt is een contractvorm met reguliere onderhouds- en garantietermijnen. Verlengde garantietermijnen en/of onderhoudsperioden vormen GEEN onderdeel van deze begroting.

PRIJSVASTHEID

De opgestelde begroting is conform het genoemde prijspeil. Tenzij anders vermeld vormen de afkoop van prijsstijgingen tijdens de bouw en de prijsstijging tot aan start bouw GEEN onderdeel van deze begroting.
Onderaan de RECAP begrotingen is door IGG een inschatting gemaakt voor de indexatie.

WERKEN DERDEN / DIRECTIELEVERINGEN / (VERPLICHTE) ONDERAANNEMING

Uitgangspunt in deze begroting is dat de (hoofd)aannemer coördinatiekosten rekent over werkzaamheden (materialen) die NIET door hem uitgevoerd (geleverd) worden, maar waarover hij WEL wordt geacht de coördinatie te voeren.

MUSEUM ARNHEM

BINNENSTEDELIJKE ONTWIKKELING

BASISINVOER!B56BASISINVOER!C56

VERGELIJKING

igg bouweconomie. 1988-2018 EN VERDER...

PROJECTKENMERKEN

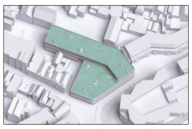

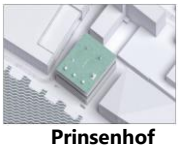

	Bartokpark	Trans 2a	Trans 2b	Prinsenhof
BVO	6.906 m²	6.906 m²	12.446 m²	6.905 m²
aantal bouwlagen onder peil	0 lagen	0 lagen	1 lagen	0 lagen
aantal bouwlagen boven peil	3 lagen	2 lagen	2 lagen	5 lagen
fundering	fundex-palen	fundex-palen	fundex-palen	fundex-palen
bruto gevel / BVO	0,55	0,53	0,30	0,53
gevel open/dicht verhouding	20% open	20% open	20% open	20% open
gevelmaterialisering	hoogwaardig	hoogwaardig	hoogwaardig	hoogwaardig
bijzonderheden	-	-	parkeergarage	-

VERGELIJK BOUWKOSTEN

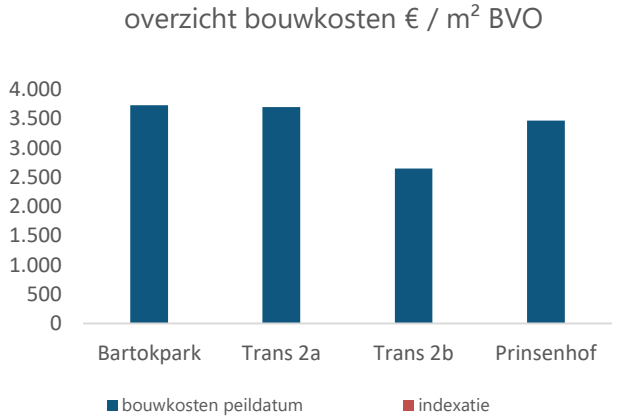

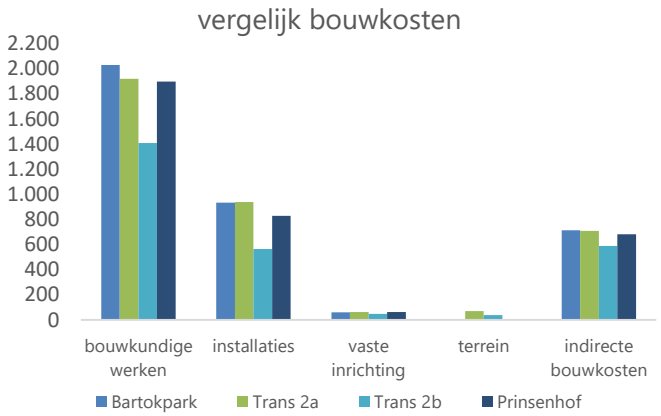

		Bartokpark	Trans 2a	Trans 2b	Prinsenhof
peildatum		aug-18	aug-18	aug-18	aug-18
bouwkosten ongeïndexeerd *(€ / BVO)*		3.734	3.699	2.648	3.469
bouwkundige werken	*€ / m² BVO*	2.030	1.920	1.407	1.897
installaties	*€ / m² BVO*	933	938	563	828
vaste inrichting	*€ / m² BVO*	59	62	49	62
terrein	*€ / m² BVO*	-	70	39	-
indirecte bouwkosten	*€ / m² BVO*	712	708	589	682
bouwkundige werken	*totaal*	14.017.158	13.262.846	17.511.174	13.099.262
installaties	*totaal*	6.445.709	6.477.753	7.012.463	5.714.221
vaste inrichting	*totaal*	408.639	428.098	610.918	428.065
terrein	*totaal*	-	484.000	484.000	-
indirecte bouwkosten	*totaal*	4.918.478	4.890.587	7.334.966	4.710.383
Bouwkosten excl. BTW	*totaal*	**25.789.984**	**25.543.284**	**32.953.522**	**23.951.931**
bouwkosten prijspeil heden *(€ / BVO)*		3.734	3.699	2.648	3.469
indexatie EXCLUSIEF		-	-	-	-
bouwkosten geïndexeerd *(€ / BVO)*		3.734	3.699	2.648	3.469
Ontwerponvoorzien (trefzekerheid 80%		2.171.229	2.147.816	2.596.469	2.088.256
Bouwkosten + Ontwerponvoorzien		**27.961.213**	**27.691.100**	**35.549.990**	**26.040.187**

18.257 MUSEUM ARNHEM
BINNENSTEDELIJKE ONTWIKKELING - STUDIE

igg bouweconomie. 1988-2018 EN VERDER...

PROJECTNUMMER:	**18.257**
NAAM:	**Museum Arnhem**
OPDRACHTGEVER:	**Gemeente Arnhem**
FASE / RAMING:	**haalbaarheidsstudie**
VERSIE:	**Versie B, d.d. 21-9-2018**
PEILDATUM:	**augustus 18**
FUNCTIE:	Bijeenkomst- / Recreatiefunctie
TYPE:	Vrijstaand
SOORT:	Nieuwbouw
BOUWLAGEN ONDER PEIL	**1 lagen**
BOUWLAGEN BOVEN PEIL	**3 lagen**
FUNDERING:	**fundex palen, balken en poeren**
HOOFDDRAAGCONSTRUC	**natte ruwbouw**
GEVELAFBOUW:	**hoogwaardig onder internationale architectuur**
AFWERKINGEN:	**hoogwaardig**
INSTALLATIES:	
AANDACHTSPUNTEN:	**beeldentuin op dak, kelder onder maaiveld**

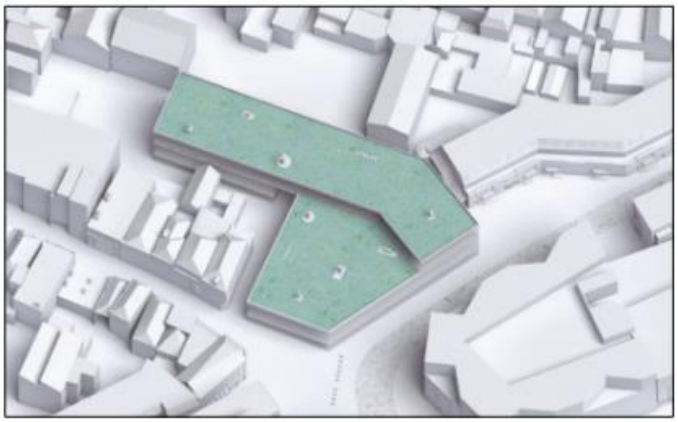

METING NEN 2580

ST:	Kenmerkend element	-				
BVO:	Bruto vloeroppervlak	6.906	m²			
NVO:	Nuttig vloeroppervlak	-	m²		NVO / BVO:	-
VVO:	Verhuurbare vloeroppervlakte	-	m²		VVO / BVO:	-
BIH:	Bruto inhoud	31.693	m³		BIH / BVO:	4,59
TBB:	Footprint (incl. onder- & overbouwd)	1.742	m²		TBB / BVO:	0,25
BGT:	Bruto geveloppervlak (boven maaiveld)	3.832	m²	let op! BGT/BVO factor is incl. BVO kelder	BGT / BVO:	0,55
BGD:	Geveloppervlak dicht	3.066	m²		BGD / BGT:	0,80
BGO:	Geveloppervlak open	766	m²		BGO/ BGT:	0,20
BDT:	Bruto dakoppervlak	2.000	m²		BDT / BVO:	0,29
BOT:	Bruto onbebouwd terreinoppervlak	-	m²		BOT / BVO:	-

	BOUWKOSTEN NIVEAU 3	hoev.	eh	€ / eh	subtotaal	totaal	€ / bvo	% bouwk
B1	**BOUWKUNDIGE WERKEN**							
1A	Fundering	1.742	m²	857,37	1.493.539		216,27	5,8%
1B	Skelet	6.906	m²	454,76	3.140.589		454,76	12,2%
1C	Afbouw daken en buitenplafonds	2.000	m²	478,39	956.780		138,54	3,7%
1D	Gevelafbouw/gevelafwerking	3.832	m²	1.052,35	4.032.607		583,93	15,6%
1I	Inbouw (excl. inbouw gebruiker)	6.906	m²	218,44	1.508.531		218,44	5,8%
1J	Afwerkingen	6.906	m²	368,77	2.546.713		368,77	9,9%
1K	Overige bouwkundige voorzieningen	6.906	m²	49,00	338.400		49,00	1,3%
	TOTAAL BOUWKUNDIGE WERKEN					**14.017.158**	2.029,71	**54,4%**
B2	**INSTALLATIES**							
2A	WTB.: Vloeistof- en gasinstallatie				-			-
2B/C	WTB.: Klimaatinstallaties	6.906	m²	558,18	3.854.791		558,18	14,9%
2D/F	Elektrotechnische installaties	6.906	m²	275,00	1.899.150		275,00	7,4%
2G	Transportinstallaties	6.906	m²	100,17	691.768		100,17	2,7%
	TOTAAL INSTALLATIES					**6.445.709**	933,35	**25,0%**
B3	**VASTE INRICHTING**							
3A	Vaste inrichting	6.906	m²	59,17	408.639		59,17	1,6%
	TOTAAL VASTE INRICHTING					**408.639**	59,17	**1,6%**
B4	**TERREIN**							
4A/E	Terrein				-			-
	TOTAAL TERREIN					**-**		**-**
B5	**INDIRECTE BOUWKOSTEN**							
5A	Diversen	-		20.871.506	-			-
5B	Algemene Uitvoeringskosten	9,6%	over	20.871.506	2.002.740		290,00	7,8%
5C	Coördinatiekosten nevenaannemers			-	-			-
5D/E	Opslagen							
	- AK	8,0%	over	22.874.246	1.829.940			
	- winst & risico	4,0%	over	24.704.186	988.167			
	- overig (Car - afkoop e.d.)	0,4%	over	25.692.353	97.631			
	totaal opslagen	12,7%	over	22.874.246	2.915.738		422,20	11,3%
	TOTAAL INDIRECTE BOUWKOSTEN	**23,6%**	**over**	**20.871.506**		**4.918.478**	712,20	**19,1%**
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW**		**prijspeil heden**		**25.789.984**	**3.734,43**	**100%**
	Indexatie einde werk d.d. 1 mei 2022	-	over	25.789.984	-			
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW, incl. indexatie einde werk**				**25.789.984**	**3.734,43**	**100%**

18.257 MUSEUM ARNHEM
BINNENSTEDELIJKE ONTWIKKELING - STUDIE

igg bouweconomie. 1988-2018 EN VERDER...

PROJECTNUMMER:	**18.257**
NAAM:	**Museum Arnhem**
OPDRACHTGEVER:	**Gemeente Arnhem**
FASE / RAMING:	**haalbaarheidsstudie**
VERSIE:	**Versie B, d.d. 21-9-2018**
PEILDATUM:	**augustus 18**
FUNCTIE:	Bijeenkomst- / Recreatiefunctie
TYPE:	Vrijstaand
SOORT:	Nieuwbouw
BOUWLAGEN ONDER PEIL	**- lagen**
BOUWLAGEN BOVEN PEIL	**2 lagen**
FUNDERING:	**fundex palen, balken en poeren**
HOOFDDRAAGCONSTRUC	**natte ruwbouw**
GEVELAFBOUW:	**hoogwaardig onder internationale architectuur**
AFWERKINGEN:	**hoogwaardig**
INSTALLATIES:	
AANDACHTSPUNTEN:	**beeldentuin op maaiveld**

METING NEN 2580

ST:	Kenmerkend element	-			
BVO:	Bruto vloeroppervlak	6.906	m²		
NVO:	Nuttig vloeroppervlak	-	m²	NVO / BVO:	-
VVO:	Verhuurbare vloeroppervlakte	-	m²	VVO / BVO:	-
BIH:	Bruto inhoud	34.530	m³	BIH / BVO:	5,00
TBB:	Footprint (incl. onder- & overbouwd)	3.453	m²	TBB / BVO:	0,50
BGT:	Bruto geveloppervlak (boven maaiveld)	3.680	m²	BGT / BVO:	0,53
BGD:	Geveloppervlak dicht	2.944	m²	BGD / BGT:	0,80
BGO:	Geveloppervlak open	736	m²	BGO/ BGT:	0,20
BDT:	Bruto dakoppervlak	3.469	m²	BDT / BVO:	0,50
BOT:	Bruto onbebouwd terreinoppervlak	2.200	m²	BOT / BVO:	0,32

	BOUWKOSTEN NIVEAU 3	hoev.	eh	€ / eh	subtotaal	totaal	€ / bvo	% bouwk
B1	**BOUWKUNDIGE WERKEN**							
1A	Fundering	3.453	m²	341,59	1.179.505		170,79	4,6%
1B	Skelet	6.906	m²	459,41	3.172.703		459,41	12,4%
1C	Afbouw daken en buitenplafonds	3.469	m²	173,68	602.479		87,24	2,4%
1D	Gevelafbouw/gevelafwerking	3.680	m²	1.030,91	3.793.742		549,34	14,9%
1I	Inbouw (excl. inbouw gebruiker)	6.906	m²	215,78	1.490.156		215,78	5,8%
1J	Afwerkingen	6.906	m²	386,33	2.667.985		386,33	10,4%
1K	Overige bouwkundige voorzieningen	6.906	m²	51,59	356.276		51,59	1,4%
	TOTAAL BOUWKUNDIGE WERKEN					**13.262.846**	1.920,48	**51,9%**
B2	**INSTALLATIES**							
2A	WTB.: Vloeistof- en gasinstallatie				-			-
2B/C	WTB.: Klimaatinstallaties	6.906	m²	560,40	3.870.088		560,40	15,2%
2D/F	Elektrotechnische installaties	6.906	m²	288,75	1.994.108		288,75	7,8%
2G	Transportinstallaties	6.906	m²	88,84	613.558		88,84	2,4%
	TOTAAL INSTALLATIES					**6.477.753**	937,99	**25,4%**
B3	**VASTE INRICHTING**							
3A	Vaste inrichting	6.906	m²	61,99	428.098		61,99	1,7%
	TOTAAL VASTE INRICHTING					**428.098**	61,99	**1,7%**
B4	**TERREIN**							
4A/E	Terrein	2.200	m²	220,00	484.000		70,08	1,9%
	TOTAAL TERREIN					**484.000**	70,08	**1,9%**
B5	**INDIRECTE BOUWKOSTEN**							
5A	Diversen	-		20.652.697	-			-
5B	Algemene Uitvoeringskosten	9,7%	over	20.652.697	2.002.740		290,00	7,8%
5C	Coördinatiekosten nevenaannemers			-	-			-
5D/E	Opslagen							
	- AK	8,0%	over	22.655.437	#######			
	- winst & risico	4,0%	over	24.467.872	978.715			
	- overig (Car - afkoop e.d.)	0,4%	over	25.446.587	96.697			
	totaal opslagen	12,7%	over	22.655.437	2.887.847		418,16	11,3%
	TOTAAL INDIRECTE BOUWKOSTEN	**23,7%**	**over**	**20.652.697**		**4.890.587**	708,16	**19,1%**
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW**		**prijspeil heden**		**25.543.284**	**3.698,71**	**100%**
	Indexatie einde werk d.d. 1 mei 2022	-	over	25.543.284	-			
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW, incl. indexatie einde werk**				**25.543.284**	**3.698,71**	**100%**

18.257 MUSEUM ARNHEM
BINNENSTEDELIJKE ONTWIKKELING - STUDIE

igg bouweconomie.
1988-2018 EN VERDER...

PROJECTNUMMER:	**18.257**
NAAM:	**Museum Arnhem**
OPDRACHTGEVER:	**Gemeente Arnhem**
FASE / RAMING:	**haalbaarheidsstudie**
VERSIE:	**Versie B, d.d. 21-9-2018**
PEILDATUM:	**augustus 18**
FUNCTIE:	Bijeenkomst- / Recreatiefunctie
TYPE:	Vrijstaand
SOORT:	Nieuwbouw
BOUWLAGEN ONDER PEIL	**1 lagen**
BOUWLAGEN BOVEN PEIL	**2 lagen**
FUNDERING:	**fundex palen, balken en poeren**
HOOFDDRAAGCONSTRUC	**natte ruwbouw**
GEVELAFBOUW:	**hoogwaardig onder internationale architectuur**
AFWERKINGEN:	**hoogwaardig**
INSTALLATIES:	
AANDACHTSPUNTEN:	**beeldentuin op parkeerdak**

METING NEN 2580

ST:	Kenmerkend element	-				
BVO:	Bruto vloeroppervlak	12.446	m²		NVO / BVO:	-
NVO:	Nuttig vloeroppervlak	-	m²		VVO / BVO:	-
VVO:	Verhuurbare vloeroppervlakte	-	m²		BIH / BVO:	4,24
BIH:	Bruto inhoud	52.812	m³		TBB / BVO:	0,45
TBB:	Footprint (incl. onder- & overbouwd)	5.540	m²		BGT / BVO:	0,30
BGT:	Bruto geveloppervlak (boven maaiveld)	3.680	m²	let op! BGT/BVO factor is incl. BVO kelder	BGD / BGT:	0,80
BGD:	Geveloppervlak dicht	2.944	m²		BGO/ BGT:	0,20
BGO:	Geveloppervlak open	736	m²		BDT / BVO:	0,28
BDT:	Bruto dakoppervlak	3.469	m²		BOT / BVO:	0,18
BOT:	Bruto onbebouwd terreinoppervlak	2.200	m²			

	BOUWKOSTEN NIVEAU 3	hoev.	eh	€ / eh	subtotaal	totaal	€ / bvo	% bouwk
B1	**BOUWKUNDIGE WERKEN**							
1A	Fundering	5.540	m²	580,73	3.217.236		258,50	9,8%
1B	Skelet	12.446	m²	357,46	4.448.977		357,46	13,5%
1C	Afbouw daken en buitenplafonds	3.469	m²	243,37	844.259		67,83	2,6%
1D	Gevelafbouw/gevelafwerking	3.680	m²	1.030,91	3.793.742		304,82	11,5%
1I	Inbouw (excl. inbouw gebruiker)	12.446	m²	124,63	1.551.096		124,63	4,7%
1J	Afwerkingen	12.446	m²	262,75	3.270.180		262,75	9,9%
1K	Overige bouwkundige voorzieningen	12.446	m²	30,99	385.685		30,99	1,2%
	TOTAAL BOUWKUNDIGE WERKEN					**17.511.174**	1.406,97	**53,1%**
B2	**INSTALLATIES**							
2A	WTB.: Vloeistof- en gasinstallatie				-			-
2B/C	WTB.: Klimaatinstallaties	12.446	m²	340,33	4.235.728		340,33	12,9%
2D/F	Elektrotechnische installaties	12.446	m²	172,46	2.146.458		172,46	6,5%
2G	Transportinstallaties	12.446	m²	50,64	630.278		50,64	1,9%
	TOTAAL INSTALLATIES					**7.012.463**	563,43	**21,3%**
B3	**VASTE INRICHTING**							
3A	Vaste inrichting	12.446	m²	49,09	610.918		49,09	1,9%
	TOTAAL VASTE INRICHTING					**610.918**	49,09	**1,9%**
B4	**TERREIN**							
4A/E	Terrein	2.200	m²	220,00	484.000		38,89	1,5%
	TOTAAL TERREIN					**484.000**	38,89	**1,5%**
B5	**INDIRECTE BOUWKOSTEN**							
5A	Diversen	-		25.618.556	-			-
5B	Algemene Uitvoeringskosten	14,1%	over	25.618.556	3.609.340		290,00	11,0%
5C	Coördinatiekosten nevenaannemers			-	-			-
5D/E	Opslagen							
	- AK	8,0%	over	29.227.896	#######			
	- winst & risico	4,0%	over	31.566.127	#######			
	- overig (Car - afkoop e.d.)	0,4%	over	32.828.772	124.749			
	totaal opslagen	12,7%	over	29.227.896	3.725.626		299,34	11,3%
	TOTAAL INDIRECTE BOUWKOSTEN	**28,6%**	**over**	**25.618.556**		**7.334.966**	589,34	**22,3%**
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW**		**prijspeil heden**		**32.953.522**	**2.647,72**	**100%**
	Indexatie einde werk d.d. 1 mei 2022	-	over	32.953.522	-			
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW, incl. indexatie einde werk**				**32.953.522**	**2.647,72**	**100%**

18.257 MUSEUM ARNHEM
BINNENSTEDELIJKE ONTWIKKELING - BUDGET BEGROTING

igg bouweconomie. 1988-2018 EN VERDER...

PROJECTNUMMER:	**18.257**
NAAM:	**Museum Arnhem**
OPDRACHTGEVER:	**Gemeente Arnhem**
FASE / RAMING:	**haalbaarheidsstudie**
VERSIE:	**Versie B, d.d. 21-9-2018**
PEILDATUM:	**augustus 18**
FUNCTIE:	Bijeenkomst- / Recreatiefunctie
TYPE:	Vrijstaand
SOORT:	Nieuwbouw
BOUWLAGEN ONDER PEIL	**- lagen**
BOUWLAGEN BOVEN PEIL	**5 lagen**
FUNDERING:	**fundex palen, balken en poeren**
HOOFDDRAAGCONSTRUC	**natte ruwbouw**
GEVELAFBOUW:	**hoogwaardig onder internationale architectuur**
AFWERKINGEN:	**hoogwaardig**
INSTALLATIES:	
AANDACHTSPUNTEN:	**beeldentuin op dak**

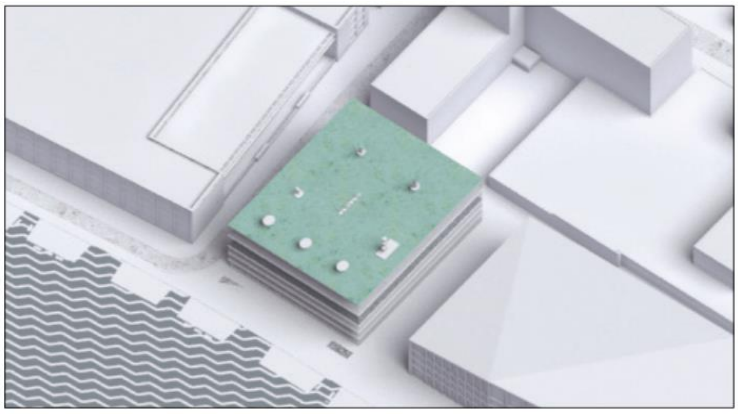

METING NEN 2580

ST:	Kenmerkend element	-			
BVO:	Bruto vloeroppervlak	6.905	m²		
NVO:	Nuttig vloeroppervlak	-	m²	NVO / BVO:	-
VVO:	Verhuurbare vloeroppervlakte	-	m²	VVO / BVO:	-
BIH:	Bruto inhoud	34.525	m³	BIH / BVO:	5,00
TBB:	Footprint (incl. onder- & overbouwd)	1.381	m²	TBB / BVO:	0,20
BGT:	Bruto geveloppervlak (boven maaiveld)	3.650	m²	BGT / BVO:	0,53
BGD:	Geveloppervlak dicht	2.920	m²	BGD / BGT:	0,80
BGO:	Geveloppervlak open	730	m²	BGO/ BGT:	0,20
BDT:	Bruto dakoppervlak	1.381	m²	BDT / BVO:	0,20
BOT:	Bruto onbebouwd terreinoppervlak	-	m²	BOT / BVO:	-

	BOUWKOSTEN NIVEAU 3	hoev.	eh	€ / eh		subtotaal	totaal	€ / bvo	% bouwk
B1	**BOUWKUNDIGE WERKEN**								
1A	Fundering	1.381	m²	582,34		804.208		116,47	3,4%
1B	Skelet	6.905	m²	472,17		3.260.348		472,17	13,6%
1C	Afbouw daken en buitenplafonds	1.381	m²	451,25		623.172		90,25	2,6%
1D	Gevelafbouw/gevelafwerking	3.650	m²	1.009,39		3.684.263		533,56	15,4%
1I	Inbouw (excl. inbouw gebruiker)	6.905	m²	222,52		1.536.466		222,52	6,4%
1J	Afwerkingen	6.905	m²	386,38		2.667.963		386,38	11,1%
1K	Overige bouwkundige voorzieningen	6.905	m²	75,72		522.842		75,72	2,2%
	TOTAAL BOUWKUNDIGE WERKEN						**13.099.262**	1.897,07	**54,7%**
B2	**INSTALLATIES**								
2A	WTB.: Vloeistof- en gasinstallatie					-			-
2B/C	WTB.: Klimaatinstallaties	6.905	m²	487,37		3.365.294		487,37	14,1%
2D/F	Elektrotechnische installaties	6.905	m²	275,04		1.899.150		275,04	7,9%
2G	Transportinstallaties	6.905	m²	65,14		449.777		65,14	1,9%
	TOTAAL INSTALLATIES						**5.714.221**	827,55	**23,9%**
B3	**VASTE INRICHTING**								
3A	Vaste inrichting	6.905	m²	61,99		428.065		61,99	1,8%
	TOTAAL VASTE INRICHTING						**428.065**	61,99	**1,8%**
B4	**TERREIN**								
4A/E	Terrein					-			-
	TOTAAL TERREIN						**-**		**-**
B5	**INDIRECTE BOUWKOSTEN**								
5A	Diversen	-		19.241.547		-			-
5B	Algemene Uitvoeringskosten	10,4%	over	19.241.547		2.002.450		290,00	8,4%
5C	Coördinatiekosten nevenaannemers			-		-			-
5D/E	Opslagen								
	- AK	8,0%	over	21.243.997	1.699.520				
	- winst & risico	4,0%	over	22.943.517	917.741				
	- overig (Car - afkoop e.d.)	0,4%	over	23.861.258	90.673				
	totaal opslagen	12,7%	over	21.243.997		2.707.933		392,17	11,3%
	TOTAAL INDIRECTE BOUWKOSTEN	**24,5%**	**over**	**19.241.547**			**4.710.383**	682,17	**19,7%**
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW**		**prijspeil heden**			**23.951.931**	**3.468,78**	**100%**
	Indexatie einde werk d.d. 1 mei 2022	-	over	23.951.931		-			
	TOTAAL BOUWKOSTEN	**excl. BTW, incl. indexatie einde werk**					**23.951.931**	**3.468,78**	**100%**

ADVIESRAPPORT

Utrechtseweg 87, Arnhem

6812AA ARNHEM

Datum rapport	19 september 2018
Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Uitgevoerd door	MVGM Vastgoedtaxaties B.V.
	Van Asch van Wijckstraat 55
	3811 LP Amersfoort
	De heer mr. K.E. Martens MRICS RT
	De heer M.S. Kalverla MSc MSRE MRICS RT
Versie	Concept 1

COPY

MVGM vastgoedtaxaties

Inhoudsopgave

1 Algemeen 4
1.1 Opdrachtomschrijving 4
1.2 Onafhankelijkheid 5
1.3 Professionaliteit per deelgebied 5
1.4 Veronderstellingen 5
1.5 Afbakening opdracht 5
1.6 Uitgangspunten 6
1.7 Bijzondere uitgangspunten 6
1.8 Effect van (bijzondere) uitgangspunten op de waarde 9
1.9 Conceptbeheer 9
1.10 Schattingsonzekerheid 10
1.11 Gebeurtenissen na waardepeildatum 10
1.12 Back-testing 10
2 Getaxeerde waarden 11
2.1 Plausibiliteitstoets 12
2.2 Toelichting op taxatiebenadering en gekozen waarderingsmethodiek 13
3 Object 14
3.1 Omschrijving object 14
3.2 Gebruik 15
4 Locatie 16
5 Marktsituatie en courantheid 17
5.1 Marktsituatie 17
5.2 SWOT-analyse 28
5.3 Courantheid 29
5.4 Referenties 29
6 Kenmerken 32
6.1 Onderhoudstoestand 32
6.2 Privaatrechtelijke aspecten 33
6.2.1 Kadastrale gegevens 33
6.2.2 Zakelijke rechten 33
6.3 Publiekrechtelijke aspecten 34
6.3.1 Bestemmingsplan 34
6.3.2 Milieusituatie 34

CONCEPT

7 Geraadpleegde bronnen 35

8 Definitie van de waardebegrippen 37

8.1 Waardebegrippen conform International Valuation Standards (IVS) 37

8.2 Nederlandse waardebegrippen 38

8.3 Overige definities 38

9 Verklaring waarderingsmethodieken 41

10 Voorwaarden taxatie 44

11 Bijlagen 49

CONCEPT

1 Algemeen

1.1 Opdrachtomschrijving

Opdrachtnemer	
Bedrijfsnaam	MVGM Vastgoedtaxaties B.V.
	De heer mr. K.E. Martens MRICS RT
	De heer M.S. Kalverla MSc MSRE MRICS RT
Adres	Van Asch van Wijckstraat 55
Postcode	3811 LP
Plaats	Amersfoort

Opdrachtgever	
Bedrijfsnaam	Gemeente Arnhem
Contactpersoon	De heer M. Schmidt
Adres	Eusebiusbuitensingel 53
Postcode	6828HZ
Plaats	Arnhem

Omschrijving	
Type	Museum
Adres	Utrechtseweg 87
Postcode	6812AA
Plaats	Arnhem

Omschrijving taxatie	
Doel van de taxatie[1]	Inzicht in de indicatieve waarde ten behoeve van interne doeleinden
Type opdracht	Adviesrapport
Het te taxeren belang	Vol eigendom
Mate van inspectie ter plaatse	Interne en externe inspectie
Waardebasis	Indicatieve waarde
Gehanteerde waarderingsmethodiek(en)[2]	Bruto/Netto Aanvangsrendements methodiek Discounted Cash Flow methodiek
Waardepeildatum	3 september 2018

[1] Het taxatierapport mag niet worden gebruikt buiten de context of voor doelen waarvoor dit niet bestemd is
[2] In hoofdstuk 9 worden de verschillende waarderingsmethodieken toegelicht

1.2 Onafhankelijkheid

Het totale door de opdrachtgever verschuldigde honorarium vertegenwoordigt een minimaal aandeel en minder dan 25% van de totale inkomsten uit honoraria van MVGM Vastgoedtaxaties B.V. in het afgelopen jaar.

De vergoeding die MVGM Vastgoedtaxaties B.V. ontvangt voor de werkzaamheden is niet afhankelijk van de uitkomsten van de waarden.

Wij hebben geen bedreigingen voor het objectief en onafhankelijk uitvoeren van deze opdracht kunnen identificeren en derhalve is het treffen van additionele maatregelen niet van toepassing.

Er is met betrekking tot de taxatie informatie geen sprake van ongepaste beïnvloeding tussen verschillende conflicterende onderdelen. Er is binnen de organisatie van de uitvoerend taxateur sprake van zogenaamde “Chinese Walls”.

1.3 Professionaliteit per deelgebied

De adviseur verklaart over voldoende actuele lokale en nationale kennis van de specifieke markt te beschikken en de vaardigheden en inzicht te hebben om de taxatie vakbekwaam uit te voeren.

1.4 Veronderstellingen

Een veronderstelling wordt vastgesteld indien de taxateur op basis van marktgegevens en expertise invulling geeft aan bepaalde elementen die de waarde van het getaxeerde beïnvloeden. In deze taxatie heeft de taxateur geen veronderstellingen gehanteerd.

1.5 Afbakening opdracht

De opdracht heeft betrekking op berekenen van de indicatieve waarde van verschillende scenario’s na realisatie teneinde de herontwikkeling van het voormalig museum gelegen aan de Utrechtseweg 87. Het eerste scenario waarvoor een indicatieve waarde is afgegeven, betreft de herontwikkeling van het object naar een gedeelte horeca en appartementen (bestaand en nieuw). Scenario 2 heeft hierbij betrekking op de herontwikkeling naar een gedeelte horeca en hotel. Voor beide scenario’s zijn aparte uitgangspunten gehanteerd, welke onder 1.7 worden beschreven. De indicatieve waardes van beide scenario’s worden in H2 gepresenteerd. De waarde in huidige staat is in overleg met opdrachtgever niet vastgesteld.

CONCEPT

1.6 Uitgangspunten

Een uitgangspunt wordt vastgesteld indien het redelijk is te accepteren dat iets waar is zonder de noodzaak van een specifiek onderzoek of verificatie. In deze taxatie hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De verstrekte mondelinge en schriftelijke informatie is volledig en correct;
- De beoordeling van de onderhoudssituatie is geen bouwkundig-/installatietechnisch rapport;
- Er is geen sprake van een milieusituatie die een negatieve invloed heeft op de waarde;
- De opdrachtnemer verklaart de opdracht te hebben uitgevoerd in overeenstemming met de door opdrachtnemer en opdrachtgever getekende opdrachtbrief/dienstenovereenkomst.
- Er is een NEN 2580 meetstaat aanwezig, echter wordt hier een onderverdeling gemaakt per primaire/secundaire ruimten. Wij hebben derhalve op basis van de aangeleverde plattegronden door opdrachtgever de metrages bepaald.
- Het object wordt thans beheerd door Ad Hoc Beheer B.V. waartoe er diverse studenten in gevestigd zijn als zijnde “leegstandsbeheer”. Wij hebben met deze huurinkomsten geen rekening gehouden in deze berekening.
- Vanaf 1 juli 1993 geldt er een totaalverbod op asbest. Gedurende de periode waarin het onderhavige object is verbouwd werd asbest veelvuldig gebruikt. Wij hebben tijdens de inspectie niet geconstateerd dat asbest bekend is, desondanks is dit niet uit te sluiten. Aangezien de aanwezigheid en derhalve eventuele hoeveelheid en consistentie niet bekend is, wij hebben hier geen rekening mee gehouden in deze berekening.

Wij achten de (bijzondere) uitgangspunten realistisch en passend bij het doel van de taxatie.

1.7 Bijzondere uitgangspunten

- Het oorspronkelijke museum staat thans geregistreerd als rijksmonument. Teneinde de herontwikkeling beoordelen wij dat er wijzigingen in- en aan het pand noodzakelijk zijn. Dit dient in ogenschouw met de status van het object te gebeuren. Wij gaan ervan uit dat er vanuit monumentenzorg/welstand medewerking en toestemming wordt verleend ten einde deze herontwikkeling.
- Gezien de status als rijksmonument, de benodigde vergunningen en bestemmingsplan wijziging (nog) niet verkregen zijn, nog geen goedkeuring is verkregen op het plan vanuit de gemeente en het plan tevens een politieke invloed kent, achten wij een grote mate van schattingsonzekerheid in deze (her)ontwikkeling en derhalve in deze berekening. Aansluitend wordt een grote schattingsonzekerheid beoordeeld t.a.v. de stichtingskosten van het object. Dit zal met name in de verbouwkosten van het rijks monumentale pand zitten.
- Het object is gelegen op het perceel kadastraal bekend gemeente Arnhem, sectie P, nummer 6592 met een totale oppervlakte van 60.472 m2. Wij gaan ervan uit dat dit perceel nadien gesplitst gaat worden naar het object met tuin en eventuele parkeerplaatsen wat

CONCEPT

valt binnen deze berekening. Het overige perceel blijft in eigendom van de gemeente Arnhem.

- In deze berekening zijn wij ervan uitgegaan dat de potentiele koper in overleg met de gemeente Arnhem zorg zal dragen dat de nodige vergunningen, accorderingen en bestemmingswijzigingen ten einde de beoogde realisatie geaccordeerd worden. Derhalve is rekening gehouden met 0,25% k.k. i.p.v. 6% k.k.
- Gezien het gebouw een rijksmonument betreft gaan wij ervan uit dat het oorspronkelijk pand (daarmee bedoelend de bestaande buitenmuren, binnenmuren en de fundering/constructie) en daarmee ook het uiterlijk van het gebouw hoofdzakelijk gelijk zal blijven, is derhalve geen rekening gehouden met heffing van BTW. Gezien de dit een aanzienlijke invloed heeft op de berekening, wordt geadviseerd dit nader te laten onderzoeken door een fiscalist.
- Het object betreft het voormalige museum van Arnhem waarvoor een nieuwe functie gezocht wordt. In overleg met opdrachtgever is geen waarde afgegeven van het object in de huidige staat en betreft dit enkel waarde ná herontwikkeling.

Specifieke uitgangspunten t.b.v. herontwikkeling scenario 1 appartementen / horeca:

- In de bijgaande berekening is de herontwikkeling berekend naar appartementen / horeca. Teneinde deze realisatie is een bestemmingswijziging noodzakelijk. Taxateurs zijn in deze berekening ervan uitgegaan dat de benodigde bestemmingswijziging wordt verkregen.
- In deze berekening hebben wij de herontwikkeling naar appartementen/horeca als volgt bepaald. Wij zijn hierbij uitgegaan van een luxueus afwerkingsniveau dat passend en eer doet aan het object;
    - Bestaande bouw:
        - Drie appartementen circa 75-80 m2 in het souterrain in de rechtervleugel
        - Drie appartementen circa 75-80 m2 op de begane grond in de rechtervleugel
        - Drie appartementen circa 75-80 m2 op de begane grond in de linkervleugel
        - Één appartement van circa 90-95m2 op de eerste verdieping in het centrale gedeelte
- De koepel met bijbehorende ruimtes zullen worden verbouwd tot horeca ten einde café/restaurant. Op de eerste verdieping zal tevens een horecagelegenheid worden gecreëerd.
- Het kantoor naast de rechtervleugel zal worden verbouwd tot trappenhuis. De appartementen in de kelder zijn via de zijingang te bereiken. De appartementen in de linkervleugel zullen een eigen toegang krijgen. De appartementen op de begane grond in de rechtervleugel zijn via de hoofdentree-/ naastgelegen (nieuwe) trappenhuis of eigen opgang te bereiken.
    - Nieuwbouw:
        - Zes appartementen circa 75-80 m2 in het souterrain

CONCEPT

    - Zes appartementen circa 75-80 m2 op de begane grond
- Voor wat betreft de realisatie van de appartementen in de kelder, gaan wij ervan uit dat er voldoende daglichttoetreding gerealiseerd kan worden.
- Voor de nieuwbouw zijn wij, conform opgave, ervan uitgegaan dat de Eschauziervleugel gesloopt gaat worden en enkel hetzelfde volume teruggebouwd mag worden.
- Op eigen terrein zijn thans vijf parkeerplaatsen gesitueerd. Conform opgave opdrachtgever is het niet mogelijk alternatieve parkeerplaatsen te creëren. Wij benadrukken dat deze parkeerplaatsen essentieel zijn voor de bedrijfsvoering van de te realiseren horeca-gelegenheid en de appartementen. Conform de parkeernorm geldt circa één parkeerplaats per appartement met een totaal van circa 22. De parkeernorm van het restaurant bedraagt circa 16 per 100 m2 BVO. Dit resulteert in een totale parkeerbehoefte van circa 48 parkeerplaatsen. Totaal vormt dit 70 benodigde parkeerplaatsen. Tijdens de inspectie hebben wij geconstateerd dat naast de oostelijke vleugel een gedeelte braakliggend grond ligt, welke volgens wij uitstekend te gebruiken is voor een (verdiepte) parkeergelegenheid. De realisatie van deze parkeerplaatsen brengen de nodige kosten met zich mee. Wij hebben hier geen rekening mee gehouden wat van eventuele invloed zou kunnen zijn op de waarde.
- De horeca- gelegenheid is zowel geschikt als beleggingsobject en in de situatie eigenaar-/gebruiker. In deze berekening is uitgegaan van een eigenaar-/gebruiker situatie. Dit heeft tot gevolg dat geen rekening wordt gehouden met aanvangsleegstand en mutatieleegstand, welke beide van invloed zijn op de waarde van het object.
- Wij zijn in deze berekening ervan uitgegaan dat voor de objecten geschikte kandidaten gevonden zullen worden in de (ver)bouwperiode.
- Voor de nieuw te bouwen appartementen hebben wij op basis van de aangeleverde plattegronden de metrages bepaald. Om uiteindelijk de GBO te bepalen is gerekend met een vormfactor van 85%.

Specifieke uitgangspunten t.b.v. herontwikkeling scenario 2 hotel / horeca:

- In de bijgaande berekening is de herontwikkeling berekend naar hotel / horeca. Teneinde deze realisatie is een bestemmingswijziging noodzakelijk. Wij zijn in deze berekening ervan uitgegaan dat de benodigde bestemmingswijziging wordt verkregen.
- In deze berekening betreffende een herontwikkeling naar een hotelfunctie hebben wij de volgende parameters en uitgangspunten gehanteerd.
- Gelet de ligging, de monumentale status en de (on-)mogelijkheden van het perceel zijn wij uitgegaan van een hotelfaciliteit met een 4 sterren kwalificatie;
- Het totaal te creëren netto vloeroppervlak voor de kamers bedraagt ca. 1.500m2. Bij een gemiddelde kamergrootte van ca. 23m2 betekent dat ca. 65 kamers. De koepel met bijbehorende ruimtes zullen worden verbouwd tot horeca ten behoeve van een café/restaurant/lobby. Op de eerste verdieping zal tevens een horecagelegenheid worden gecreëerd. Het horecagedeelte zal niet alleen door de hotelgasten worden gebruikt, maar

CONCEPT

ook met name door dag gasten die uitsluitend gebruik zullen maken van het restaurantgedeelte met bijhorende tuin;

- Wij zijn uitgegaan van een bezettingsgraad van 75% met een gemiddelde kamerprijs van €100,- per nacht (bron Horvath HTL). In totaal betekent dat een geprognotiseerde omzet van ca. € 1.780.000,- aangaande logies/kamerverhuur;
- Wij gaan uit van een aandeel van 40% voor de logies, 40% voor de maaltijden en spijzen, 13% dranken en 7% overige (bron HorecaDNA) Dit betekent een totaal geprognotiseerde omzet van € 4.450.000,- per jaar;
- Op basis van deze geprognotiseerde omzet wordt de marktconforme huur door ons vastgesteld op € 489.000,- (11% van de omzet) voor het gehele object na realisering nieuw- en verbouw;
- Wij gaan er vanuit dat op peildatum de volledige nieuw- en verbouw is gerealiseerd end at het hotel volledig operationeel en draaiende is;
- Op eigen terrein zijn thans vijf parkeerplaatsen gesitueerd. Conform opgave opdrachtgever is het niet mogelijk alternatieve parkeerplaatsen te creëren. Wij benadrukken dat deze parkeerplaatsen essentieel zijn voor de bedrijfsvoering van de te realiseren hotel en horecafaciliteit. Conform de parkeernorm geldt circa 8 parkeerplaatsen per 10 kamers alsmede circa 16 parkeerplaatsen per 100 m2 BVO voor het restaurantgedeelte. Dit resulteert in een totale parkeerbehoefte van circa 100 parkeerplaatsen.
- De realisatie van deze parkeerplaatsen brengen de nodige kosten met zich mee. Wij hebben hier geen rekening mee gehouden. Deze kosten kunnen vanzelfsprekend een significante invloed hebben op de waardering.

1.8 Effect van (bijzondere) uitgangspunten op de waarde

Niet van toepassing.

1.9 Conceptbeheer

~~Onderhavig adviesrapport kent meerdere versies. De afwijking ten opzichte van de vorige versie is onderstaand door ons beschreven en indien van toepassing nader toegelicht.~~

~~Versie~~	~~Afwijking t.o.v. vorige versie~~	~~Toelichting~~
~~1~~	~~€ (%)~~	
~~2~~	~~€ (%)~~	
~~3~~	~~€ (%)~~	

~~*indien de afwijking meer dan 5% bedraagt is een toelichting vereist.~~

Onderhavig adviesrapport betreft de eerste en tevens de enige versie, derhalve is de verslaglegging van het conceptbeheer niet van toepassing.

CONCEPT

1.10 Schattingsonzekerheid

Gezien de status als rijksmonument, de benodigde vergunningen en bestemmingsplan wijziging (nog) niet verkregen zijn, nog geen goedkeuring is verkregen op het plan vanuit de gemeente en het plan tevens een politieke invloed kent, achten wij een grote mate van schattingsonzekerheid in deze (her)ontwikkeling en derhalve in deze berekening. Aansluitend wordt een grote schattingsonzekerheid beoordeeld t.a.v. de stichtingskosten van het object. Dit zal met name in de verbouwkosten van het rijksmonumentale pand zitten.

1.11 Gebeurtenissen na waardepeildatum

Wij hebben geen aanleiding om aan te nemen dat zich materiële wijzigingen voorgedaan hebben in het object, huursituatie of in de markt tussen waardepeildatum en taxatierapportagedatum, welke een (mogelijk) significant effect kan hebben op de getaxeerde waarde.

1.12 Back-testing

Het onderhavige object is niet eerder getaxeerd door MVGM Vastgoedtaxaties B.V. Back-testing is zodoende niet van toepassing.

CONCEPT

2 Waarden

Rekening houdend met de omstandigheden die op de waarde van invloed kunnen zijn, de ingewonnen en verkregen informatie, genoemde en hierna te noemen overwegingen, de bijbehorende berekeningen alsmede de vergelijking met verkochte en/of verhuurde objecten, wordt de onderhavige onroerende zaak o.b.v. prijspeil van de genoemde waardepeildatum getaxeerd op:

Indicatieve waarde SCENARIO 1:

€ 1.760.000 k.k.

zegge: een miljoen zevenhonderd zestigduizend EURO kosten koper

Paraaf:

Indicatieve waarde SCENARIO 2:

€ 1.930.000 k.k.

zegge: een miljoen negenhonderd dertigduizend EURO kosten koper

Paraaf:

*Voor een uitleg, zie hoofdstuk 8.2 Nederlandse waardebegrippen

Voor een nadere toelichting op de en de achtergrondinformatie die heeft geleid tot het advies, verwijzen wij naar de bijgevoegde informatie.

Aldus getekend op 19 september 2018 te Amersfoort :

MVGM Vastgoedtaxaties B.V.	Handtekening:
De heer mr. K.E. Martens MRICS RT	
Certificeringsnummer: RT559923671	
RICS Registered Valuer / Register taxateur o.z.	

CONCEPT

Ondergetekende verklaart zich in een positie te bevinden om een objectieve en onbevooroordeelde advies te kunnen uitvoeren; wij hebben geen belangrijke connectie of betrokkenheid met het onderwerp van de opdracht of de partij die de opdracht geeft; dat de taxateur competent is om de opdracht uit te voeren. Indien de taxateur materiele hulp van anderen nodig heeft met een bepaald aspect van de opdracht, dienen de aard van dergelijke hulp en de mate van vertrouwen te worden overeengekomen en te worden vastgelegd.

Alvorens deze opdracht is uitgebracht zijn de werkzaamheden onderworpen aan een plausibiliteitstoets door een controlerend adviseur.

2.1 Plausibiliteitstoets

Aldus getekend op 19 september 2018 te Amersfoort :

MVGM Vastgoedtaxaties B.V.	Handtekening:
De heer M.S. Kalverla MSc MSRE MRICS RT	
Certificeringsnummer: RT545381086	
RICS Registered Valuer / Register taxateur o.z.	

verklaart:

- Taxateur heeft het rapport met het kenmerk 12061 van het object gelegen aan de Utrechtseweg 87 te Arnhem, kadastraal bekend gemeente Arnhem, sectie P, perceel 6592 beoordeeld op plausibiliteit van de waarde en de onderbouwing van de waarde;
- Taxateur heeft het taxatierapport d.d. 19 september 2018 beoordeeld;
- Taxateur heeft getoetst of de gehanteerde taxatiemethodiek in overeenstemming met de daaraan gestelde eisen (IVS/EVS) is uitgevoerd;
- Taxateur heeft geen interne en/of externe inspectie van het object gedaan, omdat hij daar op grond van de regelementen niet toe verplicht;
- Taxateur heeft alle bijlages in relatie tot de inhoud van het taxatierapport bekeken;
- Taxateur geeft geen garantie op de compleetheid van het taxatierapport en de bijlagen;
- Op basis van de beoordeelde stukken is taxateur van mening dat de waarde in het taxatierapport plausibel is.

CONCEPT

2.2 Toelichting op taxatiebenadering en gekozen waarderingsmethodiek

De indicatieve waarde van de horeca-ruimte (restaurant) in scenario 1 alsmede de indicatieve waarde van het hotel in scenario 2 is middels een gecombineerde BAR/NAR-DCF gewaardeerd.

GECOMBINEERDE BAR/NAR-DCF Het onderhavige object kan gekwalificeerd worden als een gangbaar vastgoedobject binnen één van de standaard bedrijfsmatige vastgoed categorieën (winkels, kantoren, bedrijfsruimten of winkel/woonhuizen). Voor dergelijke objecten is het in de markt gangbaar om deze objecten te waarderen op basis van de inkomstenbenadering en de vergelijkingsmethodiek.
Derhalve is de waardering tot stand gekomen door middel van gecombineerde BAR/NAR-DCF rekenmethodiek; de gehanteerde waarderingsmethodiek en gebruikte taxatie parameters komen tot uitdrukking in de bijbehorende rekenbladen.

De appartementen behorende tot scenario 1 zijn middels de DCF methode gewaardeerd.

DCF METHODE WONINGEN
Bij deze taxatie is de marktwaarde benaderd met de DCF-methodiek gezien de sterk fluctuerende kasstromen, het uitponden van woningen en het effect daarvan op de waarde. Ter controle is op basis van vergelijkingstransacties (comparatief) voor soortgelijke objecten een toetsing uitgevoerd op de in de markt gebruikelijke aanvangsrendementen en die zijn vervolgens vergeleken met de uitkomst van de uitgevoerde DCF taxatie (BAR/NAR in het rekenmodel als output verkregen).

De uiteindelijke (toekomstige) waardes ná realisatie zijn vervolgens in een residuele waardemethode teruggerekend, waarbij rekening is gehouden met de nodige kosten om deze realisatie te realiseren.

RESIDUELE WAARDEMETHODE
Het onderhavige vastgoedobject is getaxeerd door middel van de kostenbenadering. De methode die is gebruikt betreft de residuelewaardemethode. Bij deze methode wordt de waarde van het vastgoedobject in de toekomstige toestand bepaald – volgens de bestemming en het gebruik dat de koper voor ogen staat, deze waarde wordt verminderd voor de kosten die moeten worden gemaakt en voor het risico dat de ontwikkelaar loopt om deze toekomstige ontwikkeling te realiseren.

CONCEPT

3 Object

3.1 Omschrijving object

Het object betreft het voormalig museum voor Moderne Kunst gelegen aan de Utrechtseweg 87 te Arnhem naar ontwerp van C. Outshoorn. Het object is op een stuwwal gesitueerd en oorspronkelijk gebouwd als herensociëteit.

Het object bestaat uit een midden paviljoen met koepel, geflankeerd door lagere, terugbuigende zijvleugels. Gepleisterde gevels met kroonlijsten. In de koepelzaal is een orgel gesitueerd.

In de jaren hebben er diverse verbouwingen-/uitbreidingen plaatsgevonden. Meest ingrijpende was de toevoeging van een nieuwe vleugel in de jaren ’50.

Aan de achterzijde is een groenvoorziening gesitueerd waar uitzicht is op de Neder-Rijn.

Fysieke kwaliteit			
Typering object	Voormalig museum		
Bouwjaar	1755 (bron: BAGViewer) ca. 1870 conform rijksmonumenten.nl		
Aantal bouwlagen	2 (excl. kelder)		
Bouwaard			
Constructie	Traditioneel	Kozijnen	Hout / Aluminium
Fundering	Onbekend	Beglazing	Dubbel / Enkel glas
Dak	Samengesteld dak	Verwarming	Cv-installatie met radiatoren
Vloeren	Houten vloeren / Betonnen vloeren	Energielabel	Niet bekend
Buitenterrein	Groenvoorziening		

Voor de specificaties van de oppervlakten verwijzen wij naar de bijgevoegde waarde berekening.

CONCEPT

3.2 Gebruik

Het object is ten tijde van de taxatie in gebruik bij gemeente Arnhem als voormalig museum.

Bovengenoemde gebruiker is tevens eigenaar van het object. Derhalve zijn er geen huurovereenkomsten beschikbaar.

Het gebruik is ten tijde van de opname getoetst aan de opgave. De taxateur heeft geen onvolkomenheden geconstateerd.

De bovenstaande gegevens zijn verkregen van opdrachtgever.

Lease incentives, allonges, addenda & side letters
Op 19-9-2018 heeft opdrachtgever een schriftelijke bevestiging afgegeven waarin is bevestigd dat zij alle allonges, addendum en side letters heeft verstrekt die benodigd zijn ten behoeve van de taxatie.
In deze taxatie is de taxateur ervan uitgegaan dat er geenaanvullende afspraken aanwezig zijn die effect hebben op de waarde van het getaxeerde.

CONCEPT

4 Locatie

Locatiebeschrijving	
Ligging	Nabij het centrum van Arnhem
Belendingen	De directe belendingen worden gevormd door karakteristieke villa's welke thans in gebruik zijn als hotel, woonhuis en/of kantoorvilla. Op korte afstand is tevens het regiokantoor van Liander.
Voorzieningen	Op korte afstand is het centrum van Arnhem gelegen met goede voorzieningen.
Bereikbaarheid eigen vervoer	De Utrechtseweg geldt als aanvoerroute vanuit Oosterbeek richting het centrum van Arnhem. Via de provinciale wegen N225 en N224 is de locatie goed bereikbaarheid.
Bereikbaarheid openbaar vervoer	Op korte afstand is een bushalte gelegen vanwaar buslijnen 1, 51, 352 en 852 vertrekken. Het treinstation Arnhem is op loopafstand te bereiken.
Parkeermogelijkheden	Op eigen terrein zijn circa vijf parkeerplaatsen gesitueerd wat gezien de oppervlakte en mogelijke invullingen als zeer slecht wordt beoordeeld. Op de openbare weg geldt betaald parkeren.
Algemene beoordeling locatie	De locatie wordt door de goede bereikbaarheid, ligging op de stuwwal met uitzicht op de Neder-Rijn en de korte afstand naar het centrum van Arnhem beoordeeld als goed.

5 Marktsituatie en courantheid

5.1 Marktsituatie

MARKTVISIE WONEN

Gemeente Arnhem

De gemeente Arnhem is gelegen in de provincie Gelderland. De gemeente telt in totaal 154,8 duizend inwoners en heeft een sterk stedelijk karakter. De komende jaren zal Arnhem te maken krijgen met een stijgend aantal inwoners, ook het aantal huishoudens zal toenemen. Tot 2040 groeit het aantal inwoners met 10% en het aantal huishoudens zal met 12% toenemen. In deze periode neemt de grijze druk (het aantal 65+'ers t.o.v. van de beroepsbevolking) toe van 23% in 2017 tot 42% in 2040. Het gemiddeld inkomen is met € 30.700 lager dan het Nederlandse gemiddelde (€31.700). Eind 2017 bedroeg de werkloosheid 6,1% in Arnhem, dit is hoger dan de gemiddelde werkloosheid in heel Nederland in 2017 (4,9%). Ten opzichte van eind 2016 is de werkloosheid met 1,2 procentpunt afgenomen. De netto arbeidsparticipatie nam in deze periode toe van 64,4% tot 65,4%.

Woningmarkt Arnhem

De gemeente heeft een totale woningvoorraad van circa 72.700 woningen. Het grootste gedeelte van de voorraad betreft huurwoningen. Vergeleken met het gemiddelde in Nederland heeft Arnhem relatief weinig koopwoningen, het aantal woningen in eigendom van woningcorporaties is relatief hoog en de gemeente heeft een boven gemiddeld aantal woningen in eigendom van overige verhuurders. In 2017 zijn 641 woningen gereed gemeld in de gemeente. Dit is hoger dan het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar (567 gereed gemelde woningen).

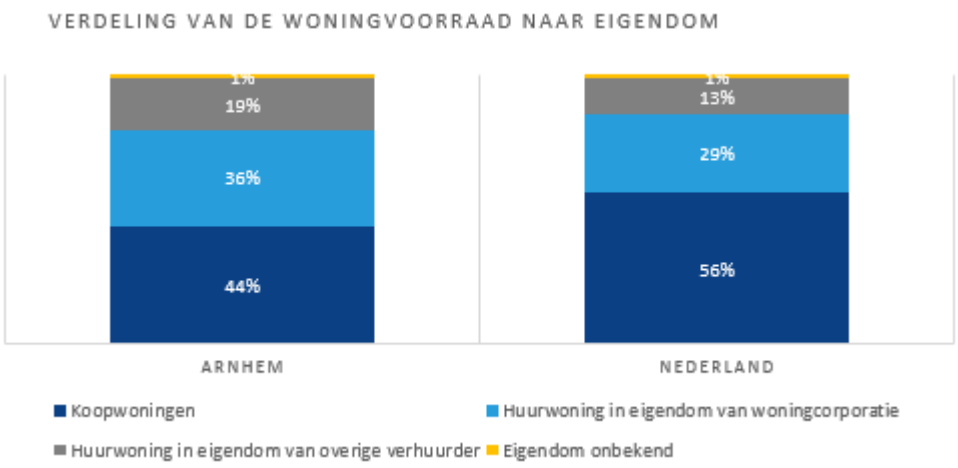

Koopwoningmarkt

In het tweede kwartaal van 2018 zijn er in totaal 500 woningen verkocht in Arnhem. Hiervan waren er 290 eengezinswoningen en 210 meergezinswoningen. De gemiddelde verkoopprijs lag in het eerste kwartaal op € 251.000, dit is een stijging van 8% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Voor een eengezinswoning werd gemiddeld € 297.000 betaald en voor een meergezinswoning € 186.000. De mediane looptijd van een verkochte woning lag op 41 dagen.

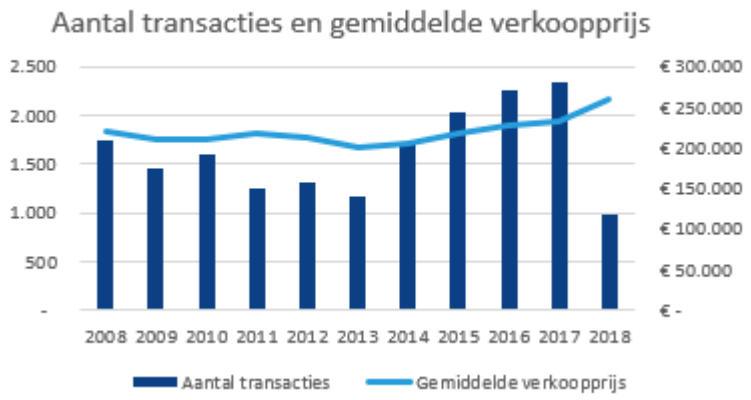

Huurwoningmarkt

In de eerste twee kwartalen van 2018 zijn er in totaal 280 woningen verhuurd in Arnhem. Hiervan waren 96 eengezinswoningen en 184 meergezinswoningen. De mediane huurprijs per m² lag in deze periode op €10,15, dit is een stijging van 5% ten opzichte van de mediane huurprijs per m² in de eerste helft van 2017. De mediane huurprijs per m² voor eengezinswoning bedroeg €7,92 en voor een meergezinswoning €11,1. De mediane looptijd van een verhuurde woning lag op 44 dagen.

CONCEPT

MARKTVISIE HORECA

Aantal bedrijven
De afgelopen jaren is er, ondanks de economische crisis, een continue groei van het aantal horecabedrijven te zien. In het derde kwartaal van 2017 gaat het om bijna 46.000 bedrijven. Niet in alle horecasectoren is deze groei echter zichtbaar. Het aantal cafés is tussen 2008 en 2017 namelijk gedaald van ruim 12.100 tot minder dan 9.600. Het aantal kantines en cateringbedrijven is tussen 2008 en 2017 met ruim 70% toegenomen en ook het aantal restaurants en andere eetgelegenheden is in die periode flink gestegen met 32%.

Tabel 1: Aantal horecabedrijven per sector, 2018

	Gemeente Arnhem	Provincie Gelderland	Nederland
Drankensector, totaal [bedrijven]	182	1.861	16.895
Fastservicesector, totaal [bedrijven]	171	1.420	12.707
Restaurantsector, totaal [bedrijven]	123	1.138	11.775
Hotelsector, totaal [bedrijven]	24	362	3.568
Partycatering [bedrijven]	22	260	2.478
Horecabedrijven, totaal [bedrijven]	522	5.041	47.423
Verkoopoppervlakte, totaal [m2]	87.019	900.602	7.875.497
Horecabedrijven per 10.000 inwoners [bedrijven]	33,2	24,5	27,6

De Gemeente Arnhem telt per 1 juli 2018 in totaal 522 horecabedrijven ofwel 33,2 bedrijven per 10.000 inwoners. In de Provincie Gelderland zijn dit 5.041 horecabedrijven ofwel 24,5 bedrijven per 10.000 inwoners. De Nederlandse horeca kan in een aantal sectoren worden onderverdeeld: de dranken-, de fastservice-, de restaurant- en de hotelsector. Ook de partycatering wordt als een aparte groep beschouwd. In de Gemeente Arnhem zijn per 1 juli 2018 bijvoorbeeld 123 restaurantbedrijven en 24 hotels (inclusief pensions) geregistreerd.

Omzetontwikkeling
De horeca heet het tijdens de crisis erg moeilijk gehad. Veel mensen hadden minder te besteden en één van de eerste dingen waar op bezuinigd werd was de uitgave aan horeca. Vanaf het moment dat de economie zich langzaamaan ging herstellen begon de omzet van de horeca zich ook weer positief te ontwikkelen. Vanaf halverwege 2013 is er een onafgebroken groei van de omzet zichtbaar.

De afgelopen jaren is de prijsontwikkeling in de horeca relatief stabiel gebleven, rond de 2% groei per jaar. De fluctuaties in de omzetontwikkeling komen dus grotendeels op rekening van de ontwikkeling van het afgezette volume. Tijdens de crisis zakte het volume hard in en had de prijsontwikkeling een licht dempend effect.

Nu de volumes weer flink toenemen heeft de positieve prijsontwikkeling ook weer een positief effect op de omzet van horecabedrijven.

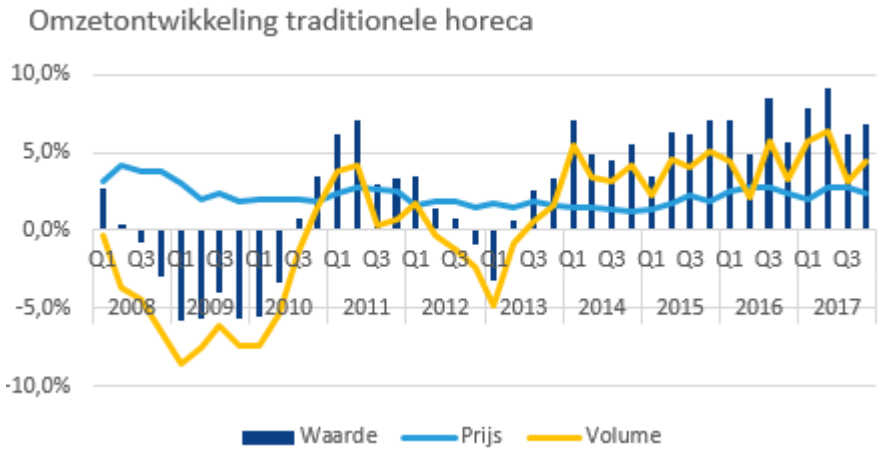

Wanneer er gekeken wordt naar de omzetontwikkeling van de verschillende soorten horeca dan blijkt er een aanzienlijk verschil in verloop de afgelopen jaren te zijn. De grootste klappen tijdens de crisis zijn terecht gekomen bij de cafés en bij kantines & catering. Deze lieten in 2008-2009 en 2012-2013 de grootste daling van de omzet zien. De daling van de omzet was bij restaurants beduidend minder en bij fastfoodrestaurants etc. was de omzetdaling in die periodes zelfs miniem. In 2017 laten deze deelsectoren van de horeca ook de grootste groei zien, terwijl de omzet van kantines en catering zelfs licht daalde in het begin van 207.

Als gevolg van de stijging van de omzet en volume van de horeca is ook de werkgelegenheid in deze sector toegenomen. In het tweede kwartaal van 2017 was er een recordaantal vacatures dat openstond (19.500) en ook het aantal ontstane vacatures was in dat kwartaal het hoogst ooit (29.000). Veel van de vacatures zijn ook weer opgevuld, in het tweede kwartaal werden 26.000 vacatures opgevuld.

CONCEPT

Horecavastgoed
De richtlijn vanuit Koninklijke Horeca Nederland is dat de huuruitgaven maximaal 7% - 10% van de totale omzet mogen bedragen. In onderstaand schema is een indicatie weergegeven van huurprijzen per m2 op verschillende locaties. Een kleine locatie op een A1-locaties heeft de hoogste m2 prijs. Op echte toplocaties zoals de binnensteden van Amsterdam en Utrecht worden bedragen per m2 betaald tussen de € 400,- en € 500,- per m2 met hier en daar een uitschieter richting de € 1.000,- per m2. In de eerste negen maanden van 2017 bedroeg de gemiddelde gerealiseerde huurprijs van een horecapand €235 per m² per jaar, in 2016 werd er gemiddeld nog €200 per m² per jaar betaald. (Bron: NVM database)

	A1-horeca (grote uitgaanscentra)	B1-horeca (kleine uitgaanscentra)	C1-horeca (buurt, dorp etc.)
Café/restaurant <200 m²	€ 400,-	€ 300,-	€ 110,-
Café/restaurant 200-600 m²	€ 250,-	€ 150,-	€ 75,-
Café/restaurant >600 m²	€ 125,- tot € 175,-	€ 85,-	€ 75,-

Trends
Door de economische groei gaat de Nederlandse consument in toenemende mate weer buiten de deur werken, eten en recreëren. Met name in grote steden profiteert de horeca hiervan, mede doordat het toerisme ook flink groeit. Er is wel sprake van extra concurrentie door branchevervaging. Veel supermarkten, warenhuizen en modewinkels investeren ook in food-en belevingsconcepten. Alles wordt uit de kast gehaald om de consument naar zich toe te trekken.

De toenemende concurrentie zorgt er ook voor dat ondernemingen zich moeten onderscheiden. Zeker wanneer men niet gevestigd is op een A-locatie, zal er geïnvesteerd moeten worden in een uniek en onderscheidend concept. Doordat internet de markt steeds transparanter maakt op het gebied van aanbod, kwaliteit en prijzen is onderscheid steeds belangrijker. Aan de ene kant is er sprake van schaalvergroting en ketenvorming van succesvolle concepten en aan de andere kant is er als tegenbeweging ook te zien dat er veel kleine, particuliere initiatieven opkomen die zich richten op duurzaamheid, authenticiteit en vakmanschap. (Bron: Rabobank Cijfers & Trends)

CONCEPT

MARKTVISIE HOTELS

Het aantal hotelovernachtingen in Nederlandse hotels is de afgelopen jaren flink gestegen. In 2012 werden er nog 36,5 miljoen overnachtingen geboekt, in 2016 is dit gestegen tot 44,6 miljoen. Ook het eerste halfjaar van 2017 laat weer een stijging van het aantal overnachtingen zien. Over de eerste zes maanden is er een groei zichtbaar van 9% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder.

De groei is afkomstig van zowel Nederlandse gasten als gasten uit het buitenland. De afgelopen jaren is de groei van het aantal overnachtingen wel beduidend sterker onder buitenlandse gasten dan onder Nederlandse gasten. Voor 2014 kwam het merendeel op naam van binnenlands toerisme, vanaf 2014 is hier echter een kentering in te zien en is het aantal buitenlandse gasten hoger dan het binnenlands toerisme.

FIGUUR 1: AANTAL OVERNACHTINGEN NAAR HERKOMST (ROLLEND JAAR TOTAAL)

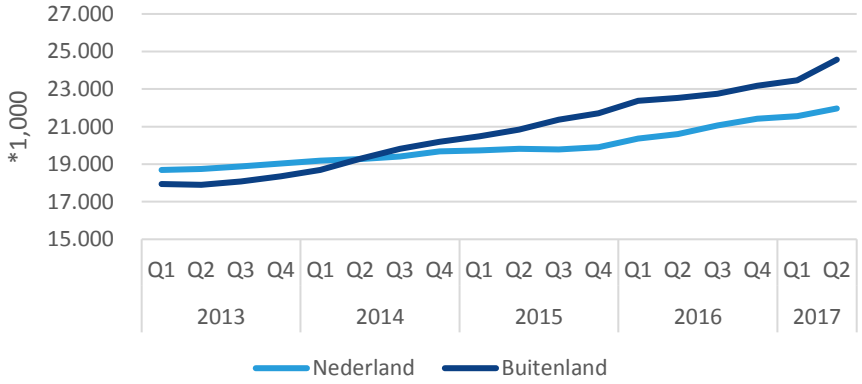

BRON: CBS

Circa 75% van het aantal buitenlandse overnachtingen is afkomstig uit een Europees land. Wanneer het aantal overnachtingen wordt uitgesplitst naar regio buiten Europa dan blijkt dat er vanuit elk werelddeel een stijging zichtbaar is. De afgelopen jaren is er voornamelijk een stijging zichtbaar van het aantal overnachtingen van personen afkomstig uit Amerika en Azië.

CONCEPT

FIGUUR 2: AANTAL OVERNACHTINGEN NAAR HERKOMST BUITENLAND (ROLLEND JAAR TOTAAL)

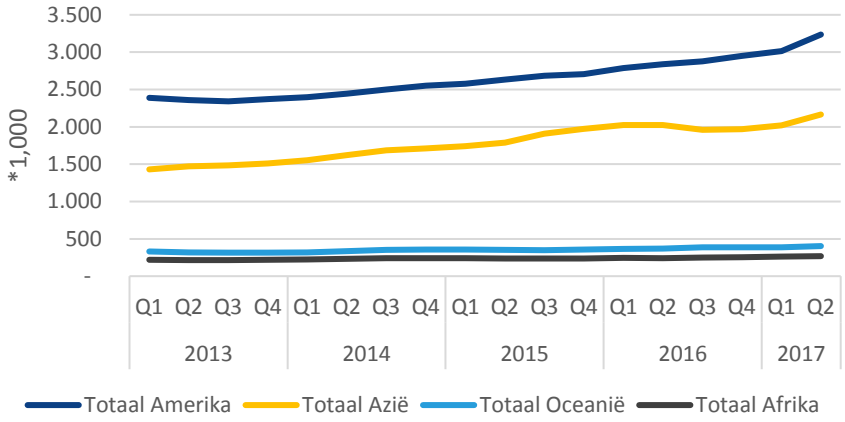

BRON: CBS

Verreweg het meest aantal overnachtingen vind plaats in Noord-Holland, waarbij het zwaartepunt duidelijk bij de gemeente Amsterdam ligt. Op flinke afstand komt Zuid-Holland op een tweede plaats, waarna Noord-Brabant, Gelderland en Limburg volgen. In elke provincie is er een groei van het aantal overnachtingen zichtbaar. Overijssel, Flevoland en Zuid-Holland laten dubbele cijfers zien, terwijl het aantal overnachtingen ook in Friesland en Noord-Holland flink groeide.

FIGUUR 3: AANTAL OVERNACHTINGEN PER PROVINCIE Q2 2017 EN VERSCHIL T.O.V. VORIG JAAR (ROLLENDJAAR TOTAAL)

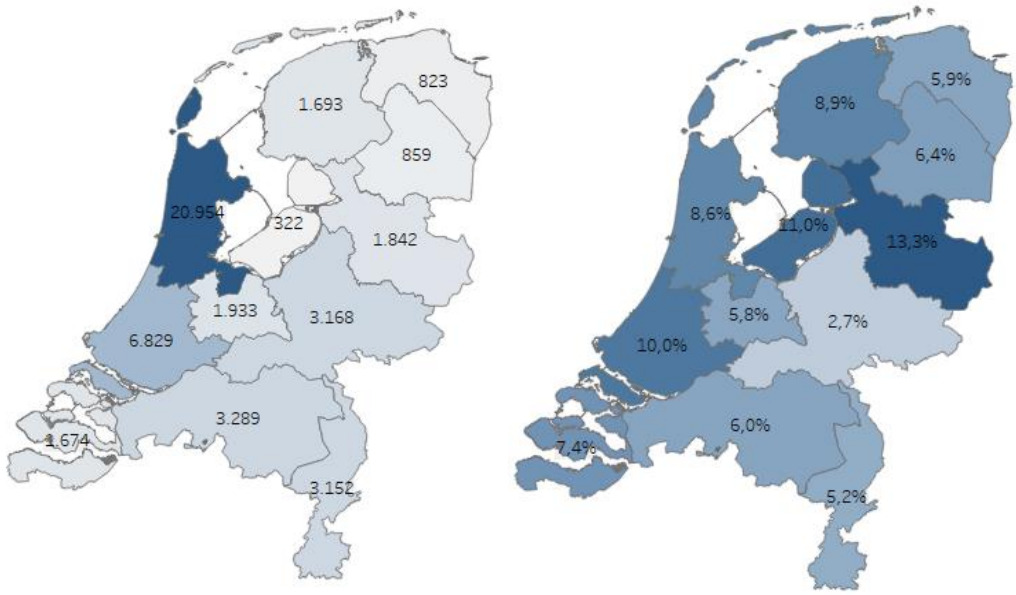

BRON: CBS

Wanneer de regionale spreiding van het aantal overnachtingen vergeleken wordt tussen de Nederlandse toerist en de buitenlandse toerist dan blijkt er hier een grote discrepantie te zijn. Bij buitenlandse toeristen ligt het zwaartepunt duidelijk in Noord-Holland (Amsterdam), terwijl de Nederlandse toerist veel meer verspreid over Nederland overnacht.

FIGUUR 4: AANTAL OVERNACHTINGEN PER PROVINCIE Q2 2017 (BUITENLAND & NEDERLAND)

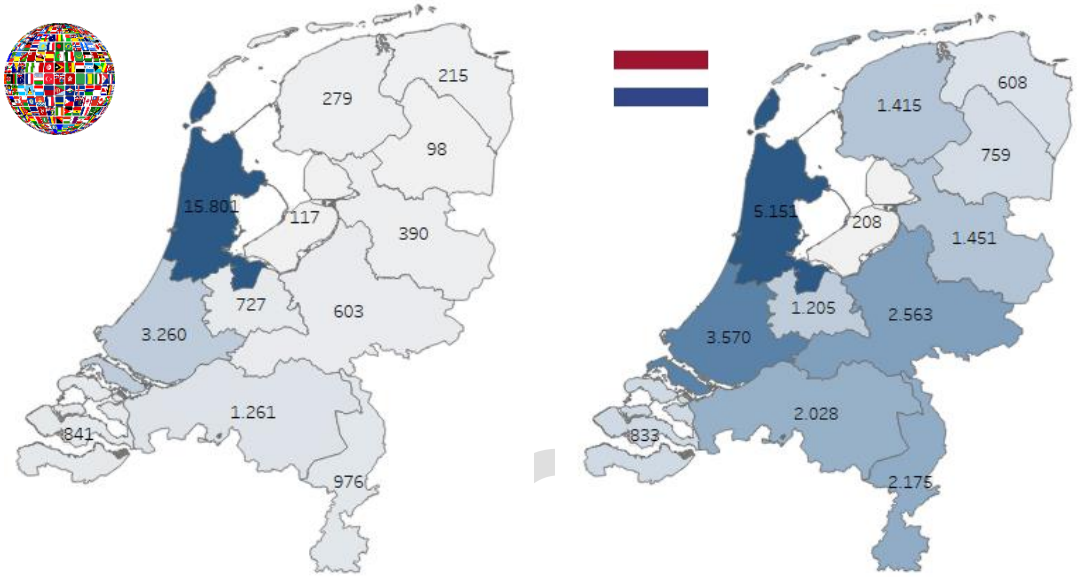

BRON: CBS

Medio 2017 zijn er circa 3.700 hotels in Nederland. De afgelopen jaren is het aanbod aan hotels structureel gegroeid. De 3.700 hotels beschikken over 128.000 kamers en 265.000 bedden. Het grootste gedeelte van het aantal kamers bevind zich in Amsterdam (circa 33.000). Gekeken naar het aantal hotels per provincie dan blijkt dat Noord-Holland ver boven de rest van de provincies uitsteekt, hierna volgt een brede middenmoot met Zuid-Holland, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. De verdeling van het aantal kamers en bedden per provincie maakt duidelijk dat het gemiddeld aantal kamers van een hotel in Zuid-Holland beduidend hoger is dan in de hiervoor genoemde overige provincies.

CONC

FIGUUR 5: AANTAL HOTELS, KAMERS EN BEDDEN PER PROVINCIE (2017)

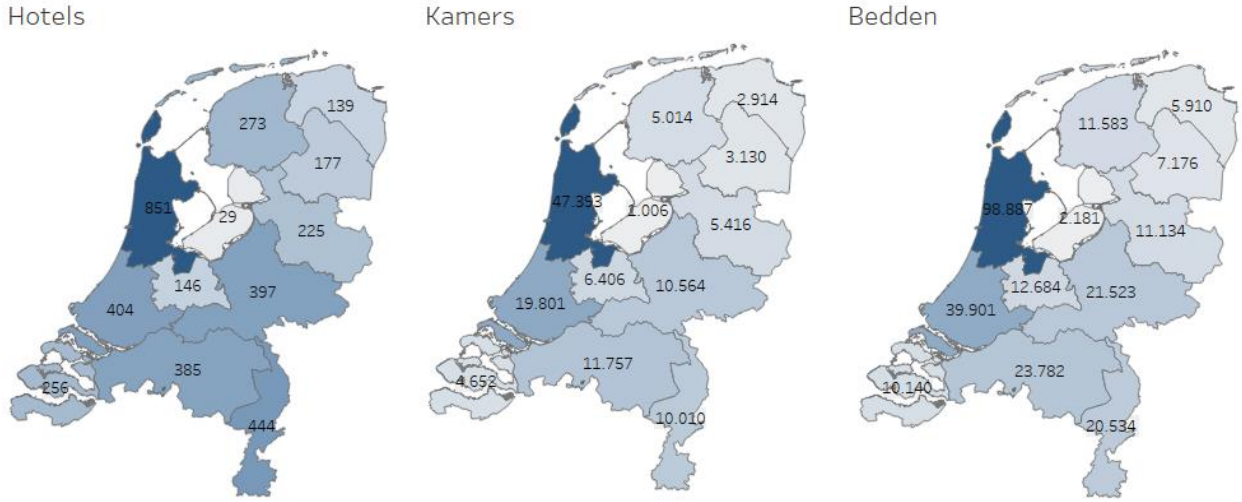

BRON: HORECA DNA

Een meerderheid (60%) van de Nederlandse hotels is geclassificeerd. Volgens de onlangs ingevoerde nieuwe Europese sterrenclassificatie is 46% van de hotels een 4-sterren hotel, 41% een 3-sterren hotel en 9% 2-sterren. Een rendabel hotel heeft vaak meer dan 50 kamers, bij grotere ketens is dit vaak minstens 100 tot 120 kamers per hotel. Wanneer het hotel kleiner is dan 50 kamers dan moet het iets extra's bieden, veelal in beleving. Hierbij kan gedacht worden aan kleinere boutique-hotels.

De totale omzet van de hotelbranche in Nederland bedraagt circa € 4 miljard per jaar. In 2016 groeide de omzet met 5% ten opzichte van een jaar eerder. Deze stijging werd veroorzaakt door het toegenomen aantal overnachtingen van zowel binnenlandse als buitenlandse toeristen. Een veel gebruikte standaard om de omzetontwikkeling in kaart te brengen is om deze af te zetten tegen het aantal beschikbare kamers, dit wordt de RevPAR (Revenue per Available Room) genoemd. De afgelopen jaren is de RevPAR in Nederland gestegen van €64 in 2013 tot €78 in 2017. In de regio Amsterdam ligt deze beduidend hoger dan gemiddeld. De groei wordt breed gedragen, alleen driesterren en viersterren hotel zien (naar verwachting) in 2017 een lichte daling van de omzet per kamer. In 2017 is de grootste stijging van de RevPar te zien in de vijfsterren hotels.

CONCEPT

FIGUUR 6: REVPAR ONTWIKKELING (2013-2017)

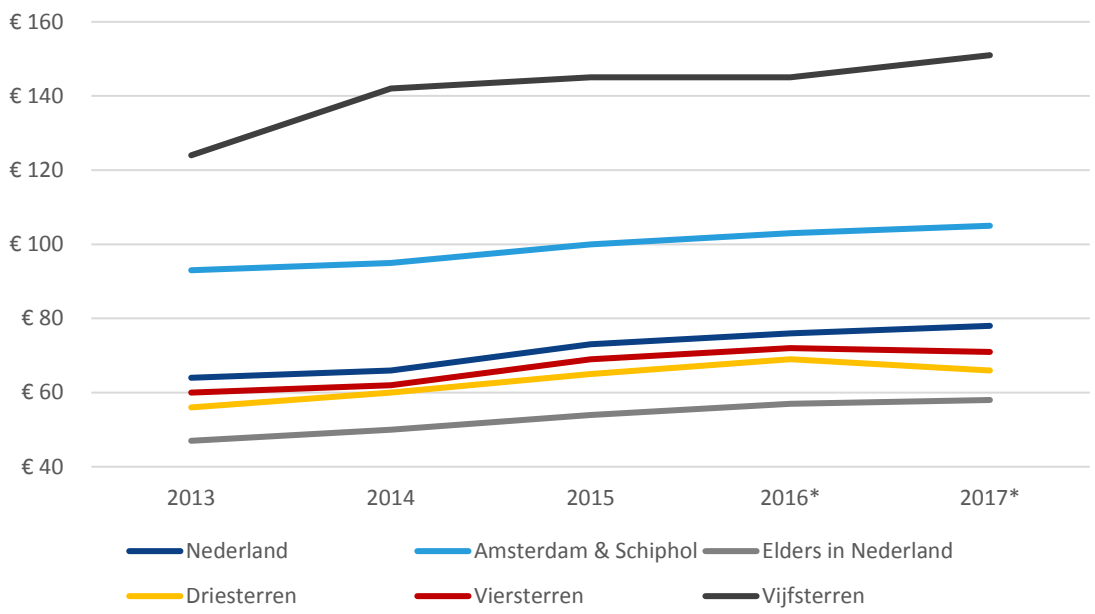

BRON: HORWATH HTL

Een andere indicator voor de performance van de hotelmarkt zijn de bezettingsgraden. Op landelijk niveau zien we hier al een aantal jaar een stijging. Naar verwachting zal de gemiddelde bezettingsgraad in 2017 in Nederland uitkomen op bijna 76%, in 2014 was dit nog 69,5%. In Amsterdam ligt de bezettingsgraad een stuk boven gemiddeld. Vorig jaar werd verwacht dat dit jaar de bezettingsgraad licht zou afnemen door de invloed van de Brexit, de opkomst van Airbnb en de toegenomen terroristische dreiging. Vooralsnog blijkt de invloed hiervan nog beperkt en zijn de bezettingsgraden doorgegroeid.

CONCEPT

FIGUUR 7: ONTWIKKELING VAN DE BEZETTINGSGRADEN (2014-2017)

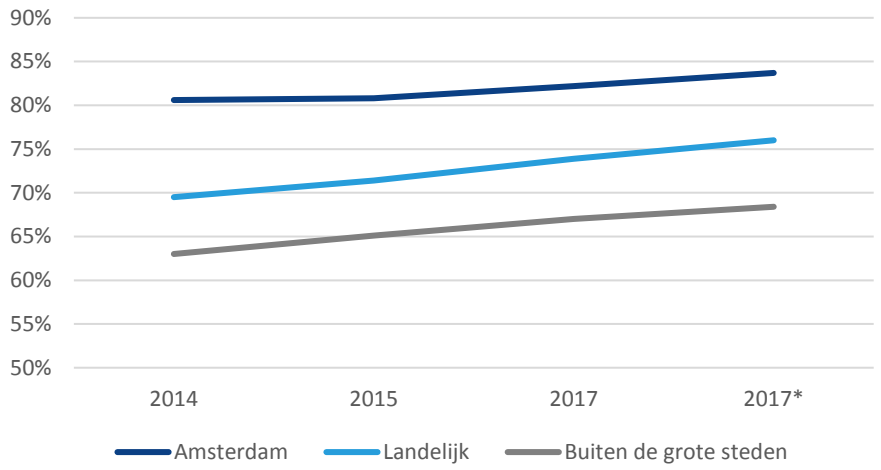

BRON: HORWATH HTL

De gestegen bezettingsgraden zorgen voor extra druk op de hotelmarkt en dit is ook terug te zien in de ontwikkeling van de gemiddelde kamerprijzen. Deze groeit naar verwachting met 4,5% tot €137 in 2017 in Amsterdam. Landelijk gezien is er ook een stijging van de kamerprijs zichtbaar, met circa 3% is deze groei wel zwakker.

FIGUUR 8: ONTWIKKELING VAN DE GEMIDDELDE KAMERPRIJS (2014-2017)

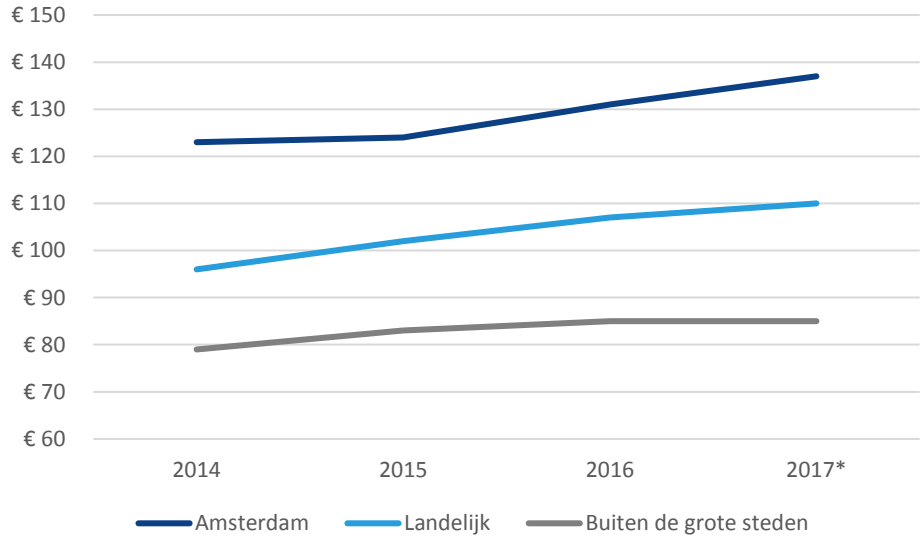

BRON: HORWATH HTL

De afgelopen jaren is het hotelaanbod in de meeste Nederlandse steden flink gestegen. Aan de gestegen bezettingsgraden en de gestegen gemiddelde kamerprijzen is echter goed af te lezen dat de groei in het hotelaanbod goed is opgevangen door de markt. Een uitzondering hierop is Rotterdam.

Doordat het aanbod van hotelkamers hier snel is toegenomen is er een daling van 3 procentpunten te zien in de bezettingsgraad. Aan de andere kant is er in Maastricht de afgelopen vijf jaar een streng vestigingsbeleid gevoerd en er hierdoor geen groei in het aanbod gerealiseerd. Dit heeft geresulteerd in een stijging van zowel de bezettingsgraad als de gemiddelde kamerprijs. Nu Amsterdam ook een hotelstop heeft aangekondigd is de verwachting dat hier ook weer een groei in bezettingsgraden en gemiddelde kamerprijzen te zien zal zijn de komende jaren.

5.2 SWOT-analyse

SWOT staat voor Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats. Een SWOT-analyse confronteert externe kansen en bedreigingen met de interne sterkten en zwakten op de wijze die hierna is afgebeeld.

STRENGHTS	WEAKNESSES
• Ligging nabij het centrum • Ligging nabij station • Representatieve uitstraling • Representatief en een blikvanger voor de wijk • Courante ligging met uitzicht op Neder-Rijn	• Aantal parkeerplaatsen beduidend onder de maat voor (toekomstige) doeleinden • De beperkte bestemmingsmogelijkheden • Rijksmonument, geeft beperking van de (ver) bouwmogelijkheden

OPPORTUNITIES	THREATS
• Alternatieve aanwendbaarheid • Herontwikkeling gezien unieke uitstraling object en locatie	Leegstand (behoudens anti-kraak) • Mogelijke stijging rente • Herontwikkeling leidt tot verhoogd risico gezien status als rijksmonument

CONCEPT

5.3 Courantheid

Courantheid	
Alternatieve aanwendbaarheid	Alternatieve aanwendbaarheid in huidige bestemmingsplan niet mogelijk, derhalve is een wijziging hiervan noodzakelijk.
Marktbeeld[3]	Beperkt dynamische markt
Verhuurbaarheid	Thans slecht, wanneer de herontwikkeling gerealiseerd is wordt de verhuurbaarheid gezien de locatie en voorzieningen beoordeeld als goed.
Verkoopbaarheid	Thans matig, wanneer de nodige bestemmingsplan wijziging(en) verkregen wordt, wordt de verkoopbaarheid beoordeeld als goed. Dit heeft m.n. te maken door de exclusiviteit en locatie van het object.
Inschatting doelgroep object	Regionaal
Beoordeling courantheid[4]	De huidige courantheid wordt beoordeeld als matig. Dit wordt gevormd door de matige parkeervoorzieningen, beperkte uitbreidingsmogelijkheden, status als rijksmonument en bestemmingsmogelijkheden. Wanneer een herontwikkeling heeft plaatsgevonden, wordt dit beoordeeld als goed.

5.4 Referenties

Onderstaande referenties geven een indruk van de waarde van de objecten. Hierbij moet worden aangetekend dat de uitgangspunten in alle gevallen verschillen van het taxatie-object (kortingen, bijzondere bepalingen, overig o.g. etc.). Deze referenties kunnen daarom niet als één op één vergelijkbaar worden gezien. Zij zijn hier toegevoegd ter indicatie.

Huurtransacties

Adres	Type object	Transactiedatum	Transactieprijs (per m²)	Oppervlakte
Marienburgstraat 2, Arnhem	Horeca	23 februari 2018	€175	100m² (GBO/BVO/VVO)

Toelichting bij referentieobject

Marienburgstraat 2 betreft een horecaruimte van ca. 100 m2 gelegen in de binnenstad van Arnhem met mogelijkheden voor een buitenterras. Het object is geschikt als kleinschalig restaurant, lunchroom of café. Het object kent een gedateerde uitstraling en wordt als minder courant beoordeeld dan het object.

[3] Voor een uitvoerige beschrijving van de marktsituatie, zie hoofdstuk 5.1
[4] Rekening houdend met de bouwkundige/ fysieke kwaliteit, de functionaliteit, de huidige gebruiker(s), de huidige marktsituatie, de ligging, de bereikbaarheid, parkeergelegenheid etc. in acht genomen

CONCEPT

Adres	Type object	Transactiedatum	Transactieprijs (per m²)	Oppervlakte
Koningstraat 32, Arnhem	Horeca	2 januari 2018	€175	278m² (GBO/BVO/VVO)

Toelichting bij referentieobject

Koningstraat 32 betreft een horecaruimte op de begane grond in het centrum van Arnhem. Er zijn circa 100 zitplaatsen gesitueerd, waarbij dit optimale vorm kan worden gebracht naar 120 – 140. Een groot terras met 80 zitplaatsen is eveneens aanwezig.

Adres	Type object	Transactiedatum	Transactieprijs (per m²)	Oppervlakte
Jansplaats 13-A, Arnhem	Horeca	22 september 2017	€208	313m² (GBO/BVO/VVO)

Toelichting bij referentieobject

Jansplaats 13-A betreft een horecapand in het stadscentrum van Arnhem. De locatie is zeer courant. Het pand bestaat uit het restaurant, de keuken, en algemene dienst- en sanitaire ruimten en is verdeeld over de begane grond, eerste verdieping, tweede verdieping en kelder. Er zijn circa 50 zitplaatsen op de begane grond en 60 op de eerste verdieping. Een terras zorgt voor een aanvulling van circa 100 zitplaatsen. Het object werd tevens te koop aangeboden voor een vierkante meter prijs van circa €2.796.

Voor de horeca ruimte is voornamelijk gekeken naar de laatste twee referenties. De locatie wordt als couranter beoordeeld, waarbij het object een exclusievere uitstraling en tevens goede locatie kent met uitzicht op de Neder-Rijn. Er is een verdeling gemaakt tussen de verschillende aanwezige ruimtes.

CONCEPT

Kooptransacties

Adres	Type object	Transactiedatum	Transactieprijs (per m²)	Oppervlakte
Oranjestraat 23 + 29, Arnhem	Horeca	20 december 2017	€1.061	245m² (GBO/BVO/VVO)

Toelichting bij referentieobject

Oranjestraat 23 en 29 betreft het Café de Buren gelegen in Arnhem in de wijk Lombok, nabij het museum. Het object is begin 20e eeuw gebouwd. Een combinatie wonen en bedrijvigheid is mogelijk gezien het achtergelegen woonhuis.

Adres	Type object	Transactiedatum	Transactieprijs (per m²)	Oppervlakte
Driekoningenstraat 39, Arnhem	Horeca	6 juli 2017	€1.797	396m² (GBO/BVO/VVO)

Toelichting bij referentieobject

Driekoningenstraat 39 te Arnhem is gelegen in het Spijkerkwartier nabij het treinstation Arnhem Velperpoort. Het betreft een multifunctionele ruimte welke voorheen in gebruik was als restaurant. Op de bovenverdieping zijn zeven ruimte hotelsuites gesitueerd. Het object kent een courante uitstraling.

Voor de referenties van de appartementen wordt verwezen naar het referentieblad toegevoegd aan de waardering van deze appartementen.

CONCEPT

6 Kenmerken

6.1 Onderhoudstoestand

Hierna wordt een indicatie van de onderhoudstoestand van het object gegeven, gebaseerd op visuele inspectie en in relatie tot de ouderdom van het object. Interne en externe inspectie heeft plaatsgevonden op 3 september 2018 door K.E. (Lennard) Martens.

De indicatie van de onderhoudstoestand is geen indicatie van de bouwkundige staat van het object. De ouderdomstoestand van niet genoemde onderdelen is in zijn algemeenheid in het waarde onderdeel meegenomen. Met de hierna gebruikte termen, uitstekend, goed, redelijk, matig, slecht, wordt het volgende bedoeld:

Definities	
Zeer goed	zo goed als nieuw
Goed	voldoet aan actuele bouwkundige eisen
Redelijk	onderhoud zal niet op korte termijn noodzakelijk zijn
Matig	onderhoud op korte termijn noodzakelijk
Slecht	achterstallig onderhoud

Het pand verkeert algemeen in een redelijke staat van onderhoud. De constructie van het gebouwde verkeert in een goede staat, één en ander voor zover visueel waarneembaar. De hieronder genoemde bouwonderdelen behoeven ten aanzien van de onderhoudssituatie bijzondere aandacht.

De globale onderhoudstoestand op de inspectiedatum						
	Slecht	Matig	Redelijk	Goed	Zeer goed	Bijzonderheden
Dak	☐	☐	☐	☐	☐	Niet kunnen inspecteren
Gevels	☐	☐	☒	☒	☐	
Schilderwerk inpandig	☐	☐	☒	☐	☐	
Schilderwerk buiten	☐	☐	☒	☐	☐	

Onderhoudstoestand vervolg						
	Slecht	Matig	Redelijk	Goed	Zeer goed	Bijzonderheden
Vloeren	☐	☐	☒	☐	☐	
Plafonds	☐	☐	☒	☒	☐	
Installaties	☐	☐	☐	☐	☐	Ter beoordeling erkend installateur
Afwerkingsniveau	☐	☒	☒	☐	☐	
Buitenterrein	☐	☐	☒	☐	☐	

CONCEPT

6.2 Privaatrechtelijke aspecten

6.2.1 Kadastrale gegevens

Volgens het uittreksel van de Dienst voor het kadaster en openbare registers in Nederland, is het object als volgt geregistreerd:

Het vol eigendom, kadastraal bekend:

Adres	Gemeente	Sectie	Nummer	ha.	are	ca.
Utrechtseweg 87	Arnhem	P	6592	6	4	72
Derhalve gezamenlijk groot				**60.472**		

6.2.2 Zakelijke rechten

Het hierboven genoemde object staat op 4 september 2018 bij de Dienst voor het kadaster en openbare registers in Nederland geregistreerd op naam van Gemeente Arnhem.

Op het uittreksel zijn diverse aanduidingen opgenomen betreffende het onderhavige perceel, zijnde ‘Besluit op basis van Monumentenwet 1988’, ‘Melding, bevel, beschikking of vordering Wet bodembescherming’ en ‘Opstalrecht Nutsvoorzieningen op gedeelte perceel in eigendom van Liander Infra N.V.’.

Het Kadaster maakt geen melding van de oorspronkelijke aankomsttitel. Hiervoor zal een aanvullend onderzoek door het Kadaster dienen te worden verricht.

CONCEPT

De taxateur heeft de laatste eigendomsakte, zoals in de bijlage toegevoegd, onderzocht en in de waarde betrokken. Voor zover visueel waarneembaar voor de taxateur, en volgens verklaring van de eigenaar zijn er geen verdere bezwarende bepalingen of erfdienstbaarheden bekend geworden die van invloed zijn op de getaxeerde waarde.

De taxateur heeft geen titelonderzoek gedaan naar eventueel andere aanwezige zakelijke rechten.

6.3 Publiekrechtelijke aspecten

6.3.1 Bestemmingsplan

Bij de gemeente Arnhem valt de onderhavige onroerende zaak in het vigerend bestemmingsplan: Lombok – Hulkestein - Utrechtsestraat en mag worden gebruikt conform de bestemming Maatschappelijke Doeleinden.

De bovenstaande en in de bijlage verstrekte gegevens, betreffende de bestemming zijn verkregen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Op grond van de bovenstaande bestemmingsbepalingen en de in de bijlage opgenomen bestemmingsplaninformatie valt voor zover ons bekend te concluderen dat:

- het huidige gebruik lijkt in overeenstemming met het bestemmingsplan;
- alternatieve aanwending behoort niet tot de mogelijkheden (zie uitgangspunten);
- de huidige bebouwing lijkt niet verder uitgebreid te kunnen worden.

Door de taxateur is geen uitgebreid planologisch onderzoek verricht, zodat de bovenstaande gegevens als indicatief beschouwd moeten worden.

6.3.2 Milieusituatie

In het kader van deze taxatie is geen onderzoek verricht naar de aanwezigheid van stoffen in de grond of het grondwater, noch naar materialen in of aan het gebouw die schadelijk zijn voor mens, milieu of gebouwen, noch naar de aanwezigheid van stoffen die de waarde zouden kunnen beïnvloeden.

Negatieve milieuaspecten kunnen op korte termijn of langere termijn van invloed zijn op de waarde. Bij deze taxatie is hiermee geen rekening gehouden.

Bij het Bodemloket is geen milieukundige informatie bekend van het perceel of is voor zover bekend geen sprake van verontreiniging/is het volgende milieukundige aangetekend ten aanzien van het betreffend perceel. Het bodemloketrapport dateert van: 19 september 2018.

CONCEPT

7 Geraadpleegde bronnen

Eigendom			
	Aanwezig	Bron	Aanpassingen gemaakt op de aangeleverde broninformatie
Eigendomsbewijs	☒	Kadaster	☐
Kadastrale gegevens	☒	Kadaster	☐

Gebruiker			
	Aanwezig	Bron	Aanpassingen gemaakt op de aangeleverde broninformatie
Huurderslijst	☐	Niet van toepassing	☐
Huurovereenkomsten	☐	Niet van toepassing	☐
Allonges	☐	Niet van toepassing	☐

Technische gegevens			
	Aanwezig	Bron	Aanpassingen gemaakt op de aangeleverde broninformatie
Plattegronden	☒	Opdrachtgever	☐
Meetcertificaat (NEN 2580)	☒	Opdrachtgever	☐
Garantiebewijzen	☐	Niet van toepassing	☐
Inspectie rapporten installaties	☐	Niet van toepassing	☐
Meerjaren onderhoudsraming	☐	Niet van toepassing	☐

Milieu aspecten			
	Aanwezig	Bron	Aanpassingen in broninformatie gemaakt
Asbest certificaat	☐	Niet van toepassing	☐
Bodem-/ grondwateronderzoek	☒	Bodemloket	☐
Certificaat van bodemsanering	☐	Niet van toepassing	☐
Gemeentelijke informatie	☐	Niet van toepassing	☐
Legionella onderzoek	☐	Niet van toepassing	☐

CONCEPT

Publiekrechtelijke bepalingen			
	Aanwezig	Bron	Aanpassingen in broninformatie gemaakt
Bestemmingsplan	☒	Ruimtelijke plannen	☐
Bestemmingsbepalingen	☒	Ruimtelijke plannen	☐
Bouwvergunning	☐	Niet van toepassing	☐
Bouwvoorschriften	☐	Niet van toepassing	☐
Milieuvergunningen	☐	Niet van toepassing	☐
Gebruiksvergunningen	☐	Niet van toepassing	☐

Erfpacht			
	Aanwezig	Bron	Aanpassingen in broninformatie gemaakt
Erfpachtinformatie	☐	Niet van toepassing	☐

Tenzij anderszins aangegeven, heeft de taxateur geen aanpassingen gemaakt op de (aangeleverde) broninformatie.

CONCEPT

8 Definitie van de waardebegrippen

8.1 Waardebegrippen conform International Valuation Standards (IVS)

Marktwaarde

Het geschatte bedrag waartegen vastgoed tussen een bereidwillige koper en een bereidwillige verkoper na behoorlijke marketing, in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op de waardepeildatum, waarbij de partijen met kennis van zaken, prudent en niet onder dwang hebben gehandeld.

Markthuur

Het geschatte bedrag waartegen een object of ruimte tussen een bereidwillige huurder en een bereidwillige verhuurder op passende huurvoorwaarden na behoorlijke marketing, in een zakelijke transactie zou worden verhuurd op de waardepeildatum, waarbij de partijen met kennis van zaken, prudent en niet onder dwang hebben gehandeld.

Hypotheekwaarde (Mortgage Lending Value)

Hypotheekwaarde is de waarde van het object die is vastgesteld door een taxateurs op grond van een voorzichtige prognose van de toekomstige verhandelbaarheid van het object, rekening houdende met duurzame langetermijnaspecten van het object, de normale en locale marktvoorwaarden, de huidige bestemming en gebruik van het object en eventuele andere doeleinden waarvoor het geschikt is. Speculatieve factoren mogen niet in de hypotheekwaarde worden verrekend.

(Mortgage Lending Value (IVS2007-2.3.12 and EVS2007-S4.97 en Directive 98/32/EC of the European Parliament of the Council of 22 June 1998): Is The value of the property as determined by the valuer making a prudent assessment of the future marketability of the property by taking into account long-term sustainable aspects of the property, the normal and local market conditions, and the current use and alternative appropriate uses of the property.)

CONCEPT

8.2 Nederlandse waardebegrippen

Opinie over de te verwachten opbrengst bij executoriale verkoop, voorheen in de markt bekend als executiewaarde

Opinie over de te verwachten opbrengst bij executoriale verkoop is de verwachte prijs die op de dag van de taxatie wordt overeengekomen bij een gedwongen openbare verkoop van een vastgoedobject tussen een onwillige verkoper en een willige koper, na een behoorlijke marketing en waarbij de koper met kennis, voorzichtigheid en zonder dwang handelt.

De term executiewaarde is niet toegestaan voor taxateurs die conform de taxatierichtlijnen van de Royal Institution of Chartered Surveyors taxeren. Een taxatie ten behoeve van zekerheidstelling van leningen dient namelijk in overeenstemming te zijn met de IVCS (Valuation Application 2 (IVA 2)). Volgens deze standaarden, mag de executiewaarde niet als marktbegrip worden toegepast omdat een aantal essentiële elementen uit het Marktwaarde begrip ontbreken en het de marktwaardebasis ontzegt. Bij de executiewaarde is namelijk geen sprake van een bereidwillige verkoper, geen sprake van een goed geïnformeerde koper en geen sprake van behoorlijke marketing. Het begrip executiewaarde maakt onderdeel uit van lokale gebruiken in Nederland en banken zijn gewend met de executiewaarde te werken wanneer financieringen worden verstrekt.

Gezien het bovenstaande kunnen wij slechts een opinie geven over de verwachte opbrengst bij gedwongen verkoop. Wij benadrukken dat hierbij dus geen waarde wordt bepaald. Deze opinie van de verwachte verkoopopbrengst bij gedwongen verkoop is slechts van toepassing op de taxatiedatum. In het geval van een mogelijke gedwongen verkoop in de toekomst, kan in geen geval door de opdrachtgever aanspraak gemaakt worden op de gegeven opinie omdat zowel marktomstandigheden als individuele verkoopomstandigheden- en proces kunnen, afwijken van hetgeen is aangenomen en vastgesteld is op de taxatiedatum.

8.3 Overige definities

Verschillende oppervlaktes

Bruto vloeroppervlakte (BVO)

De bruto vloeroppervlakte van een ruimte of van een groep ruimten is de oppervlakte, gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande scheidingsconstructies, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimten omhullen.

Verhuurbaar vloeroppervlakte (VVO)

De verhuurbare vloeroppervlakte van een gebouw is de gebruiksoppervlakte vermeerderd met de “correctie glaslijn”. Deze correctie wordt berekend door de raamopeningen en buitenbegrenzingen, de afstand tussen de meetlijn voor netto-vloeroppervlakte en de binnenkant van het glas op 1,5 meter boven vloer te bepalen en te vermenigvuldigen met de breedte van de glasopeningen.

Inspectie

De inspectie is de bezichtiging en de daarop gebaseerde beoordeling van het vastgoedobject ter plaatse. De inspectiedatum is de datum waarop het te taxeren vastgoedobject is geïnspecteerd en/of bezichtigd.

Waardepeildatum

De waardepeildatum is de datum waarop de taxatieopinie van toepassing is. De waardepeildatum omvat tevens de tijd waarop deze van toepassing is als de waarde van het type vastgoedobject aanzienlijk kan veranderen in één dag.

CONCEPT

Professionele taxatiedienst

Het in overeenstemming met de daarvoor geldende (inter)nationale standaarden schatten van en rapporteren over de waarde van vastgoedobjecten door de taxateur, aan welke schatting en rapportering in het economisch en maatschappelijk verkeer vertrouwen wordt ontleend en waarbij de taxateur zijn vakbekwaamheid aanwendt.

Vastgoedobject

De grond, de nog niet gewonnen delfstoffen, de met de grond verenigde beplantingen, alsmede de gebouwen en werken die duurzaam met de grond zijn verenigd, hetzij rechtstreeks, hetzij door vereniging met andere gebouwen of werken, daaronder begrepen het meest omvattende recht hierop (eigendomsrecht) alsmede de beperkte zakelijke rechten die hierop gevestigd kunnen zijn (zoals erfpacht, recht van opstal en vruchtgebruik), alsmede appartementsrechten, een en ander gelegen in Nederland.

Bijzonder vastgoedobject

Een object dat zelden of nooit op de open markt wordt verkocht, anders dan door middel van verkoop van het bedrijf waarvan het deel uitmaakt, vanwege de uniciteit die voortkomt uit de gespecialiseerde aard en ontwerp van het object, de configuratie, omvang, locatie of andere kenmerken.

Bedrijfsgerelateerd vastgoedobject

Elk type vastgoedobject dat is ontworpen voor een specifiek bedrijfstype waar de waarde van het object het handelspotentieel van het betreffende bedrijf weergeeft.

Terminologie

NAR:	Netto Aanvangs Rendement = netto huurwaarde / marktwaarde v.o.n. x 100%
BAR:	Bruto Aanvangs Rendement = bruto huuropbrengst / marktwaarde x 100%
DCF:	Discounted Cash Flow = contante waarde van toekomstige cash flows
Disconteringsvoet:	Yield waarmee de netto kasstromen van de kapitaalscorrecties in de BAR/NAR berekening contant worden gemaakt
Internal Rate of Return (IRR):	Het verwachte rendement op basis van de ingeschatte kasstromen (investering, kasstromen en eindwaarde)
HABU:	Highest And Best Use
EVS:	European Valuation Standards
IVS:	International Valuation Standards
IVSC:	International Valuation Standards Committee
RICS:	Royal Institution of Chartered Surveyors
TEGoVA:	The European Group of Valuers Association
NRVT:	Nederlands Register Vastgoed Taxateurs

CONCEPT

Energieklassen

De energieprestatie van het gebouw wordt weergegeven in een energie-index in een gestandaardiseerde energieklasse variërend van A tot en met G. Zeer energiezuinige gebouwen hebben een A-classificering, zeer onzuinige gebouwen hebben een G. Onderstaand een tabel die inzicht geven in de verschillende energieklassen met bijbehorende grenswaarde voor zowel woningen als utiliteitsgebouwen.

Energieklasse	***Grenswaarde energie index (ei) energieprestatie woningen en utiliteitsgebouwen***
A++	*Kleiner of gelijk aan 0,60*
A+	*0,61 – 0,80*
A	*0,81 – 1,20*
B	*1,21 – 1,40*
C	*1,41 – 1,80*
D	*1,81 – 2,10*
E	*2,11 – 2,40*
F	*2,41 – 2,70*
G	*> 2,70*

Bron: Rijksoverheid.nl

CONCEPT

9 Verklaring waarderingsmethodieken

Discounted Cash Flow-methode (Netto contante waarde)

Bij de DCF berekening wordt uitgegaan van een rendement gedurende een beschouwperiode van 10 jaar. Het rendement wordt gerealiseerd door op de peildatum van de taxatie een investering te doen om vervolgens gedurende de beschouwperiode cashflows te ontvangen. Deze cashflows bestaan uit huurinkomsten verminderd met huurderving, eventueel verkopen van individuele verhuurbare eenheden, kosten van verhuur van leegstand, achterstallig onderhoud, eventuele renovatiekosten en aan het einde van de beschouwperiode een eindwaarde.
Op de jaarlijkse inkomsten worden de exploitatiekosten in mindering gebracht. Gedurende de beschouwperiode van 10 jaar wordt rekening gehouden met de periodieke prijsstijgingen zoals de indexering van de huur- en kostenstijging. Daarbij wordt veelal rekening gehouden met de inflatieverwachting over een langere periode zoals die wordt berekend door Consensus Forecast.
Ook de verwachte markthuurwaarde is onderhevig aan inflatie. Echter, de markthuurwaarde kan in de visie van de taxateurs sterker of zwakker aangepast worden dan op grond van de inflatie verwachting wordt voorspeld.

De eindwaarde wordt bepaald op basis van de cashflow in jaar 11 en een te verwachten nettorendement begin jaar 11 (exityield). Omdat de exityield een voorspelling is, wordt het netto-aanvangsrendement gebruikt met een door de taxateurs vast te stellen opslag.
Aldus wordt een maximaal investeringsbedrag herleid, dat vervolgens wordt gecorrigeerd met transactiekosten als overdrachtsbelasting, notariskosten en kadastraal recht.

Netto / Bruto aanvangs rendement- methode

Hierbij wordt een markthuurwaarde per jaar vastgesteld, rekeninghoudende met de aard en bestemming van het gebouw, het afwerkingniveau en de ligging.
Op de verkregen bruto economische huurwaarde zijn vervolgens de geschatte jaarlijkse exploitatiekosten (voor zover van toepassing) in mindering gebracht zoals:

- onroerende zaak belasting;
- opstalverzekering;
- assurantiebelasting;
- rioolrecht;
- waterschapslasten;
- overige uitgaven;
- erfpachtcanon;
- mutatieleegstand;
- structurele leegstand;
- objectbeheer;
- verhuurcourtage;
- promotie / marketing;
- instandhoudingsonderhoud;
- servicekosten eigenaar;
- oninbare huren;
- overige uitgaven;
- niet verrekenbare BTW.

CONCEPT

De verkregen netto markthuurwaarde is vervolgens gekapitaliseerd met een netto aanvangsrendement, waarna de gekapitaliseerde waarde is verkregen.
Voor zover van toepassing, is er vervolgens een aantal kapitaalscorrecties in mindering dan wel in meerdering gebracht op de alsdan verkregen marktwaarde vrij op naam zoals:

- contante waarde hogere / lagere huuropbrengst;
- aanvangsleegstand;
- de verhuur- / promotiekosten aanvangsleegstand;
- (contante waarde) erfpachteffecten;
- achterstallig onderhoud;
- contante waarde toekomstige renovatie;
- contante waarde BTW-nadeel onbelaste verhuur.

Het verschil tussen de markthuurwaarde en de feitelijk betaalde huur is contant gemaakt voor de lopende contractperiode. De aanvangsleegstand is contant gemaakt en opgenomen als correctie. Deze aanvangsleegstand is opgebouwd uit een gemiddelde aanvangsleegstand en er is rekening gehouden met incentives in de vorm van een bepaald aantal maanden huurvrije periode en/of de effectieve markthuurwaarde. Voor het gehanteerde aantal maanden verwijzen wij naar het bij deze taxatie behorende rekenmodel. Na de verwerking van de genoemde kapitaalscorrecties in de taxatie wordt de marktwaarde vrij op naam is verkregen. Na aftrek van de wettelijke transactiekosten zoals notariskosten en overdrachtsbelasting resteert de marktwaarde kosten koper.

Comparatieve methode

De comparatieve ofwel vergelijkende methode, vergelijkt, verkoop- en/of verhuurtransacties met betrekking tot soortgelijke objecten met elkaar. Deze methode wordt gebruikt voor onroerende zaken waarvan ‘voldoende’ transactiegegevens bekend zijn. De comparatieve methode stoelt op de beoordeling van de markt, van de locatie en van de onroerende zaak zelf en is gebaseerd op onder meer de onderstaande factoren:
Markt:

- vraag en aanbod op de markt;
- ontwikkeling rendementen;
- inflatieverwachting;
- rentestand en rente ontwikkeling.

Locatie:

- omgevingsfactoren;
- parkeermogelijkheden;
- infrastructuur;
- bereikbaarheid met eigen en openbaar vervoer;
- voorzieningen als winkels, woningen, horeca, banken en scholen;
- (bouw)ontwikkelingen met betrekking tot vergelijkbare onroerende zaken.

CONCEPT

Onroerende zaak:

- zakelijke en andere lasten;
- bouwaard en kwaliteitsniveau;
- staat van onderhoud;
- stand en ligging;
- gebruiksmogelijkheid.

Residuele grondwaarde - methode

Bij deze methodiek wordt de eindwaarde van het onroerend goed geanalyseerd vanuit de opbrengst na (her)ontwikkeling. De opbrengsten worden verminderd met de te maken kosten, aldus blijft over de residuele grondwaarde.
Dit houdt in dat de waarde van de grond tot stand komt door de totale bouwkosten (inclusief bijkomende kosten) in mindering te brengen op de te verwachten verkoopopbrengst.

Gecorrigeerde vervangingswaarde

De huidige kosten van herbouw of vervanging van een actief door het moderne equivalent van het actief minus aftrek voor fysieke vormen van veroudering en optimalisering. (NB: dit is niet van toepassing op taxaties in gevolge van de Nederlandse Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ).

Gecorrigeerde vervangingswaarde (art. 17 lid 3 Wet waardering onroerende zaken):
zijnde de vervangingswaarde van de onroerende zaak, waarbij bij de bepaling rekening wordt gehouden met:

a. de aard en de bestemming van de zaak;

b. de sedert de stichting van de zaak opgetreden technische en functionele veroudering, waarbij de invloed van latere wijzigingen (zijnde: investeringen, verbouwingen, onderhoud) in aanmerking wordt genomen.

De gecorrigeerde vervangingswaarde is dus het bedrag/ waarde dat nodig zou zijn om in de plaats van een goed dat bij de bedrijfsuitoefening is of wordt gebruikt, verbruikt of voortgebracht, een ander goed te verkrijgen of te vervaardigen dat voor de bedrijfsuitoefening een in economisch opzicht gelijke betekenis heeft, waarbij rekening wordt gehouden met technische en functionele afschrijvingen.

Het afhankelijk van de gekozen waarderingsmethode van toepassing zijnde rekenmodel maakt onderdeel uit van dit rapport.

CONCEPT

10 Voorwaarden taxatie

Bij deze taxatie is rekening gehouden met de volgende veronderstellingen en omstandigheden:

Valuta

Tenzij uitdrukkelijk anders vermeld in deze rapportage zijn alle bedragen uitgedrukt in Euro's (€).

Bouwkundige en technische staat

- Hoewel wij bij onze inspectie en opname van de onroerende zaak ons een idee hebben kunnen vormen over de staat van onderhoud, hebben wij, voor zover wij in staat gesteld zijn om de verschillende gedeelten te inspecteren, slechts gekeken naar de uitwendige en direct zichtbare staat van onderhoud.
- Bij de beoordeling van het onderhoud is een relatie gelegd met de ouderdom van het gebouw. Technische en/of functionele veroudering van de onderdelen is daarbij in relatie gebracht tot de ouderdom, het type gebruik en de (multi-) functionaliteit van het gehele gebouw.
- De beoordeling van het onderhoud is geen bouwkundig rapport en geeft slechts een indicatief inzicht. Voor meer gedetailleerde informatie adviseren wij een bouwkundig onderzoek.
- De onderhoudstoestand van het dak is uitsluitend vanaf de begane grond beoordeeld.
- Bij de taxatie is ervan uitgegaan, dat de in het getaxeerde aanwezige technische installaties in functionerende staat van onderhoud verkeren voor het huidige gebruik, zodat eventuele van overheidswege vereiste periodieke goedkeuringen zonder bijzondere investeringen kunnen worden verkregen. De aanwezige apparatuur / installaties is / zijn niet gecontroleerd op de werking daarvan.
- De taxateurs aanvaarden geen aansprakelijkheid met betrekking tot de onderhoudstoestand zelf of mogelijke verborgen gebreken.
- Voor zover door of vanwege de opdrachtgever opgave is gedaan van oppervlakten wordt er door ondergetekende van uitgegaan dat deze oppervlakten correct zijn.
- Ten behoeve van een taxatie waarin de opstallen, nog gerealiseerd dan wel verbouwd en opgeleverd moeten worden, wordt ervan uitgegaan dat eventuele (verbouwings-) werkzaamheden naar de eisen van goed en deugdelijk werk door een erkend aannemer worden uitgevoerd, gebruikmakend van duurzame materialen en onder voorbehoud van inspectie achteraf.
- De bruto oppervlakte is, tenzij anders opgegeven, gedefinieerd door het Nederlands Normalisatie-instituut in NEN 2580 en de verhuurbare oppervlakte in bijlage B van NEN 2580. Voor de gebruikte termen, definities en bepalingsmethoden wordt verwezen naar NEN 2580 "Oppervlakten en inhouden van gebouwen".

Milieu

- De inspectie van het pand vindt visueel en globaal plaats, waarbij gekeken wordt of bij de bouw gebruik werd gemaakt van materialen die naar de huidige inzichten gevaar zouden kunnen opleveren voor het milieu en/of de gezondheid van de mens.
- 'Visueel' en ' globaal' houdt in dat het onderzoek van MVGM zeer beperkt is. Voor zover verder onderzoek wenselijk is dient de opdrachtgever daartoe partijen in te schakelen die de vereiste technische expertise in huis hebben.
- Voor zover de visuele en globale inspectie door MVGM geen andere inzichten geeft gaat MVGM er vanuit dat de grond e/o opstallen vrij zijn van giftige stoffen c.q. stoffen welke gevaarlijk zijn voor de volksgezondheid en/of het milieu, dan wel eigenschappen heeft die de functionaliteit van het perceel op korte of langere termijn aantasten.

CONCEPT

- Uitsluitend indien concrete informatie omtrent de aanwezigheid van de in art. 11.3 bedoelde stoffen werd verstrekt dan wel indien een kwantificering van eventuele saneringskosten is verstrekt kan MVGM deze omstandigheden betrekken in haar taxatie.
- Indien in dit rapport geen melding wordt gemaakt van een negatief milieuaspect betekent dit niet dat er geen negatieve milieuaspecten zijn. Nader onderzoek kan dan
  gewenst zijn.

Eigendom

- Bij de taxatie zijn wij ervan uitgegaan dat de onroerende zaak vrij van hypotheek, beslagen en/ of inschrijvingen daarvan wordt geleverd.
- Wij hebben geen titelonderzoek gedaan waaruit eventuele zakelijke rechten, kettingbedingen en/of gebruiks- of vervreemdingsbeperkingen blijken, tenzij wij in deze rapportage anders berichten.
- Afwijkingen tussen de plaatselijke en de juridische status van het eigendom zijn slechts gemeld of betrokken in de taxatie voor zover deze visueel waarneembaar zijn en/of volgens verklaring van de eigenaar kenbaar zijn gemaakt.
- Bij onze taxatie is geen onderzoek verricht naar de van toepassing zijnde Vereniging van Eigenaren.
- Wij hebben geen inzicht in de balans en de verlies- en winstrekening van de Vereniging van Eigenaren gehad.
- Bij onze taxatie zijn we ervan uitgegaan dat de financiële positie van de Vereniging van Eigenaren zodanig is dat deze geen negatief effect heeft op de door ons vastgestelde waarde. Voorts zijn wij ervan uitgegaan dat in de splitsingsakte en/of het huishoudelijk reglement van de Vereniging van Eigenaren geen bepalingen zijn opgenomen die een negatief effect zouden kunnen veroorzaken op de door ons vastgestelde waarde.
- Ofschoon mogelijk de waarden van delen van het getaxeerde object of complex, ten behoeve van een juiste waardeonderbouwing, afzonderlijk zijn berekend, kunnen deze waarden niet als afzonderlijke eenheid worden beschouwd tenzij deze bij de waardevaststelling in dit rapport uitdrukkelijk als afzonderlijke eenheden zijn weergegeven.

Premies, retributies en andere voordelen

- Er is geen rekening gehouden met eventueel te verkrijgen, dan wel te restitueren premies, subsidies of overheidsbijdragen in welke vorm dan ook.
- Bij de taxatie zijn mogelijke specifieke voordelen die bepaalde eigenaren/gebruikers zouden kunnen genieten buiten beschouwing gelaten.
- In deze taxatie zijn geen (mogelijke) specifieke voordelen tot uiting gebracht, die bepaalde eigenaren/gebruikers met een bijzonder belang zouden kunnen genieten.

Plaatselijke voorschriften

- Bij onze rapportages en adviezen gaan we er vanuit dat op de waarde peildatum het object en het gebruik ervan voldoen aan alle overheidsregels en – eisen.
- Met betrekking tot de vereiste vergunningen zoals bouwvergunningen, milieuvergunningen en vestigingsvergunningen is geen onderzoek verricht, tenzij anders benoemd in rapportage c.q. advies.
- Omtrent de toepassing van de publiekrechtelijke bepalingen, zoals bestemmingsplannen en bouwverordeningen en het te zake door de diverse overheidsorganen gevoerde of te voeren beleid is geen bijzondere informatie ingewonnen.
- Tenzij anders dan vermeld is het uitgangspunt in de waardering dat het huidige gebruik is toegestaan binnen het vigerende bestemmingsplan en dat alle benodigde vergunningen zijn verstrekt.

CONCEPT

- Bij de uitvoering van de aan ons verstrekte opdracht hebben wij geen rekening gehouden met mogelijke toekomstige wijzigingen in de bestaande wetgeving.

Fiscale wetgeving

- In de taxatie is geen rekening gehouden met specifieke fiscale wet- en regelgeving betreffende de vennootschaps- of inkomstenbelasting. Wij adviseren in voorkomende gevallen een fiscaal adviseur in te schakelen voor de faciliteiten die samenhangen met het getaxeerde vastgoed.
- Alle bedragen die in de taxatie zijn gebruikt zijn exclusief omzetbelasting (BTW) en er wordt van uitgegaan dat de vrijstelling van omzetbelasting van toepassing is, tenzij uit de taxatie van de individuele onroerende zaak anders blijkt. Bedragen met betrekking tot wooneenheden zijn inclusief BTW.
- De vastgestelde waarden zijn "kosten koper" tenzij uitdrukkelijk anders vermeld. Onder “kosten koper” verstaan wij de overdrachtsbelasting, notariskosten wegens de levering van de onroerende zaak, alsmede de kosten verbonden aan de inschrijving ervan in het kadaster.

Huurrecht

- De waardering wordt uitgevoerd op basis van de gestanddoening van de lopende huurovereenkomst(en), waarbij wordt aangenomen i) dat er geen achterstand is in huurtermijnen of andere betalingsverplichtingen en ii) huurders hun verplichtingen kunnen en zullen nakomen.
- Voor zover het object in gebruik is op grond van een huurovereenkomst met een dochter- of moedermaatschappij van huurster, blijft die overeenkomst bij deze waardering buiten beschouwing tenzij anders is benoemd in de taxatie.
- Indien geen huurcontract(en) is/zijn verstrekt, maar uitsluitend een huurlijst met daarin essentialia, zijn wij uitgegaan van standaard ROZ-contract van 5 + 5 jaar, waarbij geen waarde beïnvloedende (bijzondere) bepalingen zijn opgenomen.
- De waardering vindt plaats op basis van de verstrekte informatie inzake de BTW aftrek en dat er geen wijzigingen van het gebruik hebben plaatsgevonden.
- Bij ‘7:290 BW bedrijfsruimte’ geeft MVGM uitsluitend een indicatie van de eventueel nader op grond van artikel 7:303 BW vast te stellen huurprijs. Bij de waardering wordt aangenomen dat er bij afloop van de huurovereenkomst geen kosten of opbrengsten voor de eigenaar ontstaan als gevolg van het achterlaten van aanpassingen/verbeteringen in het gehuurde die door de huurder(s) zijn aangebracht.
- De waardering vindt plaats met de aanname dat er geen lopende of aangekondigde huurgeschillen tussen de huurder en de verhuurder bestaan. Eventueel door de huurder(s) betaalde waarborgsom(men) en/of de daarover verschuldigde rente hebben geen invloed op de waarde van het getaxeerde.
- Bij woonruimte wordt – voor zover mogelijk en indien van toepassing- de maximaal redelijke huur berekend op grond van het “Woningwaarderingsstelsel”.

Toekomstige wetgeving

Bij de uitvoering van de aan ons verstrekte opdracht hebben wij geen rekening gehouden met mogelijke toekomstige wijzigingen in de bestaande wetgeving.

Onvoorziene omstandigheden

Onvoorziene macro-economische veranderingen kunnen plotselinge gevolgen hebben voor vastgoedmarkten. Indien de taxatiedatum samenvalt met de onmiddellijke nasleep van een dergelijke gebeurtenis, kunnen de gegevens waarop de

CONCEPT

taxatie is gebaseerd, onvolledig of inconsistent zijn, met de onvermijdelijke gevolgen voor de zekerheid die aan de taxatie ontleend kan worden.

Rechten van derden

Er wordt door ons aangenomen dat er geen rechten van derden uit enige overeenkomst zijn anders dan de in dit rapport specifiek genoemde.

Tijd

- Een taxatie is tijdsafhankelijk. De waarde reflecteert de verkregen informatie en bijbehorende marktomstandigheden op waardepeildatum.
- Gebeurtenissen na inspectiedatum, maar vóór de waardepeildatum worden - mits redelijkerwijs bij de geregistreerde taxateur bekend – altijd verwerkt in de taxatie.
- Wanneer na de waardepeildatum, maar voor de datum van de rapportage een gebeurtenis met betrekking tot het getaxeerde plaatsvindt, die van substantiële invloed is op de waardering, zal de geregistreerde taxateur dit melden aan de opdrachtgever. In gezamenlijk overleg wordt bepaald hoe om te gaan met deze situatie. De uitkomst hiervan wordt vastgelegd in het taxatierapport.
- Toekomstige (vermoedelijke) gebeurtenissen na de waardepeildatum en taxatierapportdatum, die al op voorhand bekend zijn bij de geregistreerde taxateur, kunnen in overleg met de opdrachtgever worden opgenomen in de waardering. Dit kan door middel van het hanteren van (bijzondere) uitgangspunten.

Aansprakelijkheid

- MVGM betrekt alle verstrekte informatie en beschikbare gegevens bij de waardebepaling c.q. advisering, doch is noch jegens de opdrachtgever noch jegens een derde aansprakelijk voor schade welke het gevolg is van een onjuiste taxatie welke het gevolg is van een onvolledige of onjuiste informatieverstrekking door de Opdrachtgever of derden.
- MVGM is niet aansprakelijk voor schade door een onjuiste taxatie als gevolg van i) onbekendheid met de aanwezigheid van stoffen in, onder of rondom het pand die schadelijk kunnen zijn voor mens of milieu e/o n ii) de (bouwkundige) staat van het pand als gevolg van niet zichtbare gebreken aan het pand of haar technische installaties
- MVGM is slechts aansprakelijk voor schade als gevolg van opzet of grove schuld en voor zover het directe schade betreft. MVGM is in geen geval aansprakelijk voor indirecte schade, daaronder begrepen gederfde winst, economisch verlies, gemiste kansen of andersoortige gevolgschade.
- De aansprakelijkheid van MVGM is beperkt tot het bedrag waartoe haar beroepsaansprakelijkheidsverzekering dekking biedt. Voor zover de beroepsaansprakelijkheidsverzekering geen dekking biedt, is de aansprakelijkheid van MVGM beperkt tot het factuurbedrag dat gemoeid is met de opdracht.
- Schademeldingen dienen op straffe van verval van de schadevordering binnen een maand na ontdekking van de schade of de fout schriftelijk worden gemeld door de opdrachtgever aan MVGM. In ieder geval vervalt iedere aanspraak tot schadevergoeding na verloop van één jaar na beëindiging van de opdracht.

Overige waarde bepalende factoren

- Bij de taxatie wordt verondersteld dat zich in, op of nabij de getaxeerde onroerende zaak geen schadelijke invloeden voor de gezondheid bevinden, zoals een elektromagnetisch veld, radon en/of legionella bacterie. Voor zover deze invloeden zich in de praktijk wel voordoen, wordt verondersteld dat deze geen kwantificeerbare invloed op de waarde zullen hebben.

CONCEPT

- Deze taxatie is exclusief bedrijfsgebonden inventaris, machines, goederen en eventuele voorraden tenzij anders vermeld in dit taxatierapport.

Copyright

Niets uit deze taxatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van MVGM Vastgoedtaxaties B.V.

Overeenstemming met RICS-taxatiestandaarden, IVS en NVM

- Deze taxatie is uitgevoerd conform de RICS-taxatiestandaarden (The Red Book), Nederlandse editie, juli 2017. De standaarden in het Red Book zijn in overeenstemming met de “International Valuation Standards”, uitgegeven door de International Valuation Standards Council (IVSC).
- Op deze taxatie zijn de Algemene Voorwaarden NVM voor professionele opdrachtgevers (versie 2011) van de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) van toepassing.

Onafhankelijkheidsverklaring en vakbekwaamheid taxateurs

- MVGM verklaart dat zij en/of een aan haar gelieerde vennootschappen en/of haar medewerkers recentelijk of binnen afzienbare termijn niet betrokken is geweest c.q. wordt bij de gewaardeerde onroerende zaken (in welke hoedanigheid dan ook), welke betrokkenheid eventueel kan leiden tot een belangenverstrengeling.
- Wij bevestigen dat er geen belangenverstrengeling bestaat ten aanzien van deze opdracht en/of opdrachtgever(s).
- De taxatie van de onroerende zaken is in alle gevallen te goeder trouw, naar beste kennis en wetenschap uitgevoerd door professionele taxateurs die zijn gecertificeerd bij het NRVT (Nederlands Register Vastgoed Taxateurs).

Ethiek

MVGM Vastgoedtaxaties B.V. is aangesloten bij NVM en volgt zodoende de NVM erecode, de ethische code van de NVM. Deze ethische code vormt een garantie voor de basiskwaliteit van de taxaties van MVGM Vastgoedtaxaties B.V.

Dossiervorming

MVGM Vastgoedtaxaties B.V. volgt de IVS 102-8 standaard inzake dossiervorming, gecombineerd met een interne policy. Uitgangspunt van de interne policy is dat iedere taxateur een dossier dient te vormen dat in voldoende mate compleet en gedetailleerd is, waardoor dit dossier een duidelijk beeld geeft van de uitvoering van de taxatiewerkzaamheden.

Klachtenprocedure

MVGM is een ‘RICS Regulated Firm’. Daarbij voldoen de werkwijze en rapportages aan de eisen conform het RICS Red Book, tenzij uitdrukkelijk en schriftelijk anders is overeengekomen met opdrachtgever. Daarnaast zijn de taxateurs aangesloten bij het NRVT. Daarbij voldoen de werkwijze en rapportages aan de eisen conform het Regelement Bedrijfsmatig Vastgoed en de algemene gedrags- en beroepsregels, tenzij uitdrukkelijk en schriftelijk anders is overeengekomen met opdrachtgever. In beide kaders kent MVGM een klachtenprocedure. Klachten kunnen ingediend worden bij mevrouw C. van den Berg (MVGM Vastgoedtaxaties B.V., Postbus 442, 3800 AK Amersfoort, tel: 088 432 432 1, email: c.vanden.berg@mvgm.nl). MVGM zal zorg dragen voor een snelle en zorgvuldige afhandeling van uw klacht.

CONCEPT

11 Bijlagen

	Aanwezig	Niet-aanwezig
Rekenmodel(len)	☒	☐
Foto's	☒	☐
Kadastrale informatie	☒	☐
Akte van levering	☒	☐
Huurinformatie	☐	☒
Bestemmingsplan	☒	☐
Milieu	☒	☐
Plattegrondtekeningen	☒	☐
Opdrachtbrief	☒	☐

CONCEPT

Bijlage 6: Randvoorwaarden herontwikkeling Museumlocatie Utrechtseweg op hoofdlijnen.

Het Museum voor Moderne kunst Arnhem is op dit moment gevestigd op een betekenisvolle plek aan de Utrechtseweg. De locatie ligt aan een belangrijke route en op de rijk begroeide stuwwal en biedt een uniek uitzicht over de Rijn met zijn stroomgebied en het polderlandschap van Arnhem zuid. Het rijksmonumentale hoofdgebouw, gebouwd als herensociëteit, heeft een lange historie en ligt op de stuwwal. De later gerealiseerde uitbreiding is deels ingegraven in de stuwwal.
Deze context bepaalt voor een belangrijk deel de randvoorwaarden voor een mogelijke herontwikkeling.

Toelaatbaar volume.
Gelet op de kwetsbaarheid van de locatie en zichtbaarheid en impact op het beeld van de stad, moet bij herontwikkeling uitgegaan worden van het handhaven en versterken van het rijksmonumentale hoofdgebouw. Verbouw ervan is denkbaar binnen het gegeven dat het gebouw voor Arnhem grote historische betekenis heeft en op de Rijksmonumentenlijst staat.
De later gerealiseerde uitbreiding is niet monumentaal en kan ook verbouwd of herontwikkeld worden. Vervangende nieuwbouw van het bestaande volume behoort tot de mogelijkheden. De huidige footprint en het huidige volume van het gebouw en de huidige locatie en inpassing in de stuwwal zijn daarbij leidend.
Het paviljoen waarin o.a. het restaurant is gevestigd verdwijnt en kan niet als bouwvolume vervangen worden.

Landschappelijke inpassing.
De bestaande tuin met daarin zeer waardevolle bomen vormt een onderdeel van het omringende parklandschap en zijn van hoge kwaliteit, kwetsbaar en onlosmakelijk met elkaar en met het beeld van Arnhem verbonden. Datzelfde geldt ook voor de "voortuin aan de Utrechtsestraat. Deze waarden moeten dus gerespecteerd, gehandhaafd en zo mogelijk versterkt worden. Bebouwing is alleen mogelijk op plekken waar nu al bebouwing aanwezig is. Op het terrein staat een aantal waardevolle tot zeer waardevolle bomen die ingepast moeten worden op een manier die vitaliteit van de bomen niet in gevaar brengt. Bij vervangende nieuwbouw (én de realisatie ervan) zijn robuuste maatregelen nodig om schade aan bomen, tuin, landschap en stuwwal te voorkomen.

Denkbare functies
Functies die denkbaar zijn bij herontwikkeling zijn, naast maatschappelijke functies, ook wonen aangevuld met beperkte horeca. Onder voorwaarden en aanvullend op het Arnhemse aanbod, zou ook specifieke en kleinschalige (luxe) horeca denkbaar zijn.

Verkeer en parkeren
Ontsluiting vindt plaats vanaf de Utrechtseweg.
De voor de nieuwe functie noodzakelijke parkeerruimte dient op eigen terrein en inpandig, opgevangen te worden (geen auto's in het zicht).

Openbaarheid
De tuin van de locatie is nu overdag openbaar toegankelijk en moet dat ook na herontwikkeling blijven.

Proces
De ontwikkeling van deze voor Arnhem iconische locatie dient in goede samenwerking met de Gemeente tot stand te komen. Arnhem werkt bovendien wijkgericht. Herontwikkeling moet dus ook plaatsvinden in goed overleg met de wijk.

GF/sept2018

datum: 19-9-2018
projectnummer: 1974.0718

Economische spin-off Museum Arnhem

1. Aanleiding en doelstelling

Museum Arnhem is een museum voor (inter)nationale moderne en hedendaagse kunst én vormgeving. De collectie bevat circa 20.000 kunstvoorwerpen van realistische kunst uit de 20ste eeuw, hedendaagse sieraden en vormgeving, met extra aandacht voor niet-Westerse kunst en werk van vrouwelijke kunstenaars. Het museum ligt aan de Utrechtseweg (op de stuwwal). De bij het museum behorende beeldentuin biedt uitzicht over de Rijn en het natuurgebied Meinerswijk. Daarnaast presenteert Museum Arnhem de erfgoedcollecties in het Erfgoedcentrum in Rozet.

Sinds 20 november 2017 is Museum Arnhem gesloten, in verband met renovatie en nieuwbouw naar ontwerp van Benthem Crouwel Architects. Omdat voor het beschikbare budget geen aannemer kon worden geselecteerd, is de aanbestedingsprocedure stop gezet. Hierdoor blijft het museum naar verwachting nog een hele tijd gesloten. De gemeenteraad van Arnhem heeft op 3 juli jl. een motie aangenomen, waarin zij stelt dat er mogelijk ook andere opties zijn dan nieuwbouw en renovatie op de huidige locatie. Zij heeft het College opgedragen om onder meer te onderzoeken wat de (economische) spin-off is voor de binnenstad bij zowel de huidige locatie als bij een (nog niet aangeduide) centrumlocatie.

Doelstelling

Doelstelling van dit document is om een objectieve analyse te maken van de sterktes en zwaktes van de huidige locatie van Museum Arnhem en een (niet nader geduide) locatie in het centrum voor de economie van de binnenstad. Hiermee en met andere onderzoeken die worden uitgevoerd, wil de raad in het najaar van 2018 een gedegen afweging kunnen maken over renovatie en nieuwbouw van Museum Arnhem op de huidige locatie of nieuwbouw in het centrumgebied.

Benadering

Om de economische spin-off in beeld te brengen, gaan we eerst in op de kwaliteiten van de huidige locatie van Museum Arnhem, het plan voor renovatie en nieuwbouw van Benthem Crouwel Architects en de toekomstige ambities en plannen van Museum Arnhem. Daarna gaan we voor de beide locaties in op drie verschillende economische aspecten:

- Bestedingen in de binnenstad als gevolg van combinatiebezoek Museum Arnhem – Binnenstad;
- Exposure voor Arnhem en de binnenstad;
- Effecten op de gebiedsontwikkeling van de binnenstad.

2. Huidige locatie, bouwplannen en ambities

2.1 Locatie Museum Arnhem

Museum Arnhem ligt aan de Utrechtseweg 87. Het museum ligt op ongeveer 600 meter van het Centraal Station en 800 meter van het begin van de binnenstad. De bereikbaarheid met openbaar vervoer en met de auto is goed.

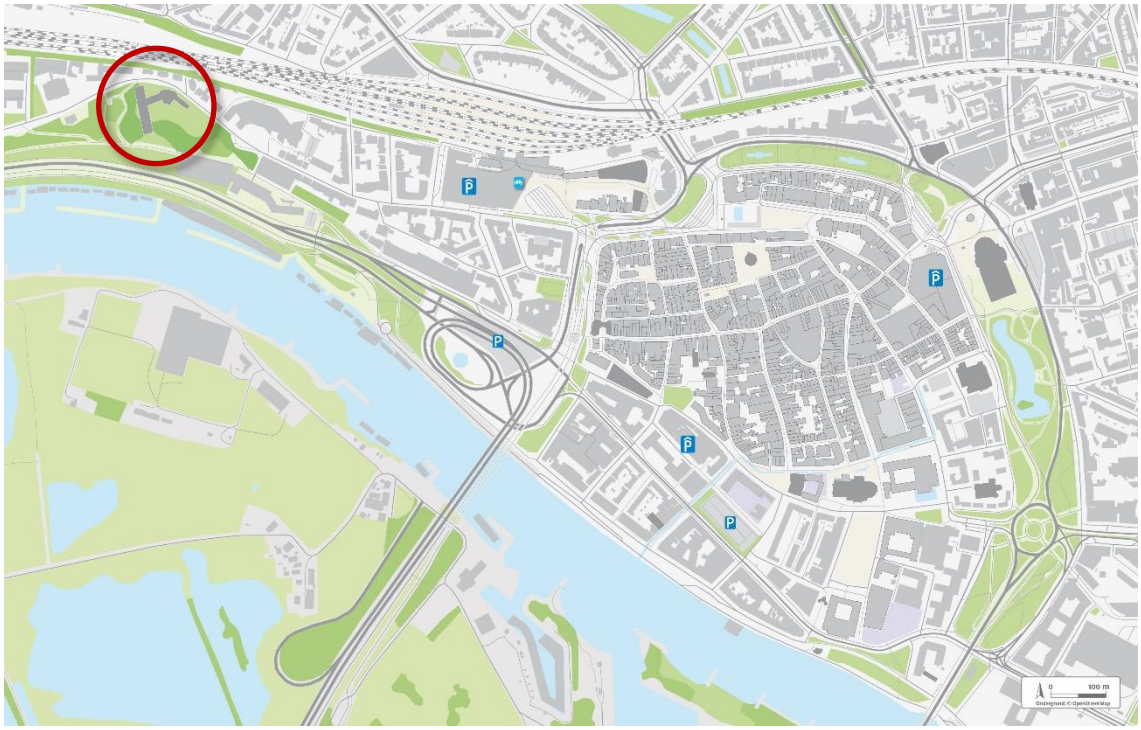

Ligging Museum

Museum Arnhem ligt op de stuwwal. Vanaf deze bijzondere plek heeft de bezoeker een prachtig uitzicht op het Rijnlandschap. In de huidige situatie profiteert het museum hier maar beperkt van: “De tuin is opgedeeld en je ervaart de tuin en het uitzicht niet vanuit het museum zelf”[1].

Ondanks de sluiting eind november heeft het museum in 2017 meer dan 61.000 bezoekers getrokken, waarvan ruim 13.000 educatiebezoekers. De bezoekers komen in kleine gezelschappen (circa twee personen), zijn iets vaker vrouwen en veelal tussen de 40 en 65 jaar. Van het totale aantal bezoekers kwam 19% uit Arnhem, 34% uit de rest van Gelderland en 47% uit overig Nederland. Circa 45% van de bezoekers komt met de auto naar het museum. De parkeergelegenheid in de directe nabijheid van het museum is beperkt (vaak vol) en wordt als matig beoordeeld door de bezoekers. De parkeergelegenheid in P-Centraal is bij de meeste autobezoekers niet bekend. Circa 32% van de bezoekers komt met de trein. Vanaf het Centraal Station is het museum makkelijk te vinden (rechtsaf). De looptijd is minder dan 10 minuten. De looproute is echter niet aantrekkelijk (smalle stoep, kil, onveilig). Voor het museum stopt een trolleybus.

[1] Museum Arnhem (2015) Vergezicht Museum Arnhem, Toekomstvisie

2.2 Renovatie en nieuwbouwplan

Het huidige gebouw van Museum Arnhem is sterk verouderd en te klein. Voor de renovatie en nieuwbouw is gekozen voor het ontwerp van Benthem Crouwel Architects. Het ontwerp bestaat uit een langgerekt volume dat vanaf de stuwwal uitsteekt richting de rivier. In het ontwerp is een balkon openbaar toegankelijk vanuit de publieke beeldentuin, waardoor het museum nog meer een onderdeel van de stad wordt.

Uit het juryrapport:
“Naast fijne, ruime museumzalen was de opgave om het fenomenale uitzicht vanuit het museum en de beeldentuin meer bij het museumbezoek te betrekken. […] Bezoekers genieten in de toekomst op verschillende plekken van het uitzicht. De grote buitentrap is één van de hoogtepunten en hiermee wordt de tuin als een groene buitenzaal bij het museum betrokken.”

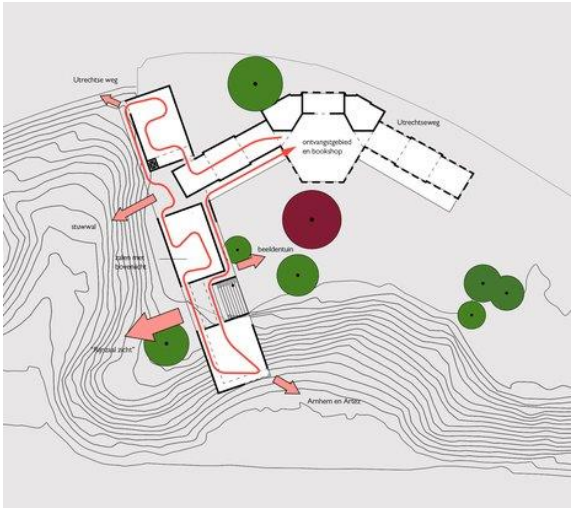

2.3 Ambitie

Na opening van de nieuwbouw wordt uitgegaan van structureel meer dan 75.000 bezoekers per jaar.

Inhoudelijk wil Museum Arnhem, naast een landelijk kunstmuseum, ook nadrukkelijker een museum voor Arnhem en de Arnhemmers zijn. In de toekomstvisie is het thema ‘Kunst & Samenleving’ het vertrekpunt, omdat dit zowel aansluit bij de aard van de collectie als bij de nieuwe rol die het museum wenst te spelen. Veel van de kunst uit de collectie gaat over de positie van mensen in de samenleving. Door middel van lesprogramma’s voor kinderen en een samenwerking met de creatieve industrie in Arnhem wil het museum hierover in dialoog met de lokale samenleving. Het vernieuwde Museum Arnhem wil zo op een actieve, open en zichtbare manier van betekenis zijn voor alle bezoekers en voor de Arnhemmers.

3. Bestedingen in de binnenstad

Bestedingen in de binnenstad door bezoekers van Museum Arnhem worden bepaald door:

- Het aantal bezoekers aan het museum;
- Het aandeel bezoekers dat aansluitend de binnenstad bezoekt;
- De bestedingen per museumbezoeker in de binnenstad;

3.1 Aantal bezoekers Museum Arnhem

In 2016 had Museum Arnhem 61.000 bezoekers, waarvan 12.000 educatiebezoeken. De bezoekers komen veelal in kleine gezelschappen (circa 2), zijn iets vaker vrouwen en zijn veelal tussen de 40 en 65 jaar. 50 à 55% komt uit Gelderland. De meeste bezoekers komen met de auto (45%) of met de trein (32%). 70% van de bezoekers heeft een Museum Jaarkaart[2]. Na opening van de nieuwbouw wordt uitgegaan van structureel minimaal 75.000 bezoekers per jaar.

3.2 Bestedingen in de binnenstad en aandeel museumbezoekers

Over bestedingen van museumbezoekers zijn geen eenduidige cijfers beschikbaar. In een aantal musea is onder haar bezoekers wel onderzoek uitgevoerd naar bestedingen. In veel gevallen wordt gevraagd naar de bestedingen (vervoer, entree, overige uitgaven) op de dag dat men een specifiek museum bezoekt. Van slechts enkele musea zijn cijfers te achterhalen over bestedingen in het centrum, voorafgaand of na afloop van het bezoek aan het museum. Daarnaast zijn er behoorlijke verschillen in bestedingen bij steden met veel verblijfstoeristen (Groningen, Maastricht) en steden die dat veel minder hebben (waaronder Arnhem).

Hieronder geven we een dwarsdoorsnede van de bestedingscijfers die uit verschillende onderzoeken naar voren zijn gekomen:

- Museum Arnhem: *Uit eigen onderzoek (2017) van Museum Arnhem is naar voren gekomen dat hun bezoekers gemiddeld € 38,- uitgeven in het museum en in de stad.* Over de mate van combinatiebezoek tussen het museum en de binnenstad zijn geen gegevens bekend.

- Groninger Museum (onderzoek uit 2014): "*Het Groninger Museum had in 2013 circa 200.000 bezoekers. Mede door de gunstige ligging tussen station en binnenstad combineert circa 75% een bezoek aan het museum met een bezoek aan de binnenstad. Sterk afhankelijk van de tentoonstelling blijft circa 30% van de bezoekers minstens één nacht in Groningen. Op de dag van het museumbezoek besteden bezoekers tussen € 35 en € 55. Circa 60% hiervan* (gem. € 27,-) *komt terecht bij horeca of detailhandel in de binnenstad."* De directe economische spin-off bedroeg daardoor in Groningen circa € 5,4 miljoen (200.000 bezoekers x € 45,- x 60%).

- Het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch (uit het jaarverslag 2017): *"De economische spin-off voor de binnenstad lag in 2017 bij Het Noordbrabants Museum duidelijk hoger dan bij andere kunstmusea in Nederland. Zo besteedde ons publiek gemiddeld 17,50 euro in de Bossche binnenstad (per persoon per bezoek) tegenover de*

[2] Museum Arnhem (2015) Bedrijfsplan vernieuwd Museum Arnhem

9,10 euro) die bezoekers van andere musea besteden. Een bezoek aan ons museum werd vaak gecombineerd met winkelen, met eten en drinken in de stad, een stadswandeling en/of een bezoek aan de Sint-Jan. Onze bezoekers bleken hun dagprogramma vaak te beperken tot een bezoek aan 's-Hertogenbosch." Het museum trok in 2017 zo'n 225.000 bezoekers. Hierdoor vonden bijna € 4 miljoen aan bestedingen plaats in de Bossche binnenstad door bezoekers van het Noordbrabants Museum.

- Drents Museum Assen: *"de dubbeltentoonstelling The American Dream uit 2017 heeft de binnenstad van Assen naar schatting ruim 5,8 miljoen euro opgeleverd. Gemiddeld besteedden de 130.000 bezoekers van de tentoonstelling 45,05 euro per persoon in de Drentse hoofdstad. Dat was niet alleen voor de entree van het museum, maar werd ook besteed aan eten en drinken in de stad, winkelen, overnachtingen in Drenthe en daarbuiten en vervoer naar Assen."* Tijdens de succesvolle tentoonstelling *De Dode Zeerollen* in 2013 lag de gemiddelde besteding op € 56,00 per persoon. Destijds kwam 82% van de bezoekers van buiten Drenthe. Bij de tentoonstelling van *Het Terracotta Leger van Xi'an* in 2008 was de gemiddelde besteding € 38,00 per persoon.

Op basis van bovenstaande gegevens worden een aantal zaken duidelijk:

- Bij de economische spin-off worden vaak alle kosten opgeteld die een bezoeker maakt tijdens de dag waarop hij/zij een museum bezoekt: entree, vervoer, overnachting, horeca, winkeluitgaven etc.
- De directe bestedingen in de binnenstad (in winkels en horeca, excl. overnachtingen) zijn echter lager ('s-Hertogenbosch € 17,50 en Groningen € 27,-)
- De bestedingen zijn afhankelijk van de ligging van het museum en de aantrekkingskracht van de tentoonstelling. Hierdoor zijn de bestedingen van museumbezoekers ook moeilijk vergelijkbaar. Heel bijzondere tentoonstellingen trekken publiek uit een veel groter gebied, wat een positief effect heeft op de bestedingen. Musea die in steden liggen met veel verblijfstoeristen, zoals Maastricht en Groningen (weekendje weg) hebben vanzelfsprekend hogere bestedingen in hun binnenstad op de dag van het museumbezoek.

Met behulp van bovenstaande referentiegetallen kan voor Museum Arnhem de volgende indicatieve berekening worden gemaakt voor **potentiële directe bestedingen** in winkels en horeca door museumbezoekers. In deze berekening zijn we tussen de bestedingen van museumbezoekers in 's-Hertogenbosch en Groningen in gaan zitten. Op basis hiervan bedragen de (potentiële) bestedingen in de binnenstad:

75.000 bezoekers x ± € 25,- = **€ 1.875.000,-** per jaar

Het combinatiebezoek wordt mede beïnvloed door de ligging van het museum. In alle genoemde voorbeelden ligt het museum in of op de route naar de binnenstad. De huidige locatie van Museum Arnhem is enigszins afzijdig (± 800 meter). Naar verwachting is hierdoor het combinatiebezoek ook wat minder. Ook hierover zijn echter geen gegevens bekend. Uitgaande van 10 à 25% minder combinatiebezoek bij de huidige ligging ten opzichte van combinatiebezoek bij ligging in de binnenstad nemen de bestedingen in de binnenstad af tot circa € 1,4 à € 1,7 miljoen per jaar.

Het verschil in ligging in of op 800 meter buiten de binnenstad bedraagt naar inschatting € 175.000 à € 475.000. Voor het functioneren van de binnenstad is dit verwaarloosbaar. De totale detailhandelsbestedingen in de Arnhemse binnenstad bedroegen in 2016 meer dan € 314 miljoen (I&O KSO Arnhem-Nijmegen 2016). De totale bestedingen in de horeca zijn niet bekend. Op basis van de gegevens uit de Binnenstadsmonitor 2016 zijn de horecabestedingen van binnenstadbezoekers (exclusief uitgaanspubliek) te berekenen op circa € 140 miljoen per jaar. Geconcludeerd kan worden dat, onafhankelijk van de locatie, de directe spin-off van bezoekers van Museum Arnhem zeer klein is, namelijk circa 0,4 % van de bestedingen in de binnenstad. Doordat museumbezoekers overwegend gerichte bezoekers zijn, is het effect van de ligging daardoor beperkt. Een ligging in de binnenstad versus de ligging van Museum Arnhem op de huidige locatie zorgt voor een verschil van 0,1% aan bestedingen in de binnenstad. Alleen bij fiks hogere bezoekersaantallen (> 200.000 bezoekers per jaar) wordt het verschil in locatie enigszins merkbaar.

4. Exposure

4.1 Inleiding

De vernieuwing van Museum Arnhem zal naar verwachting een positieve bijdrage leveren aan de exposure van Arnhem als cultuurstad. Voor nieuwe inwoners en bedrijven is een goed voorzieningenklimaat, waaronder cultuur, samen met groen een belangrijke vestigingsvoorwaarde. De vraag die in deze notitie centraal staat is op welke locatie het museum de meeste exposure oplevert voor de binnenstad: nieuwbouw op de huidige locatie of verplaatsing naar een locatie in de binnenstad. De afweging gaat hierbij tussen het belang van een veelzijdige binnenstad enerzijds en de unieke landschappelijke kwaliteiten van de huidige locatie anderzijds.

4.2 Gevarieerd en levendig centrummilieu

Vanaf de jaren zestig hebben binnensteden in Nederland zich ontwikkeld tot monofunctionele winkelcentra. Vooral sinds de opkomst van het winkelen via internet is het motief om binnensteden te bezoeken flink aan het veranderen. Door het afnemende winkelbezoek en de daarmee gepaard gaande afname van winkels in binnensteden neemt het belang van andere functies (horeca, cultuur, evenementen) toe. Ook uit de Binnenstadsmonitior van de gemeente Arnhem (2016) komt dit naar voren.

Mensen komen steeds vaker met een toeristisch/recreatief oogmerk naar de binnenstad. Horeca, evenementen, bibliotheekbezoek of een rondje door de stad lopen zijn toenemende bezoekmotieven. Woorden als sfeer, beleving en ontmoeting worden belangrijk. Door de invloed van sociale media en het toegenomen gebruik van smartphones verdwijnt met name onder jongeren de behoefte aan een vaste ontmoetingsplek en -tijd. Georganiseerde evenementen zoals foodtruck- of muziekfestivals winnen aan impact en populariteit. Sociale media stimuleren bovendien het delen van (unieke) ervaringen en dragen zo bij aan de opkomst van een sterke beeldcultuur (Facebook, Instagram, YouTube). Dit maakt dat men steeds vaker op zoek gaat naar een onderscheidende beleving; gebieden, gebouwen of (kunst)objecten met bijzondere karakteristieken (‘instagrammable’) zijn dan ook populair.

Om te voldoen aan deze toenemende belevingscultuur moeten binnensteden zoals die van Arnhem aan hoge kwaliteitseisen voldoen, een grote diversiteit van publieke functies bieden én zich continu blijven ontwikkelen en profileren. Gezien de ambitie die Museum Arnhem zichzelf gesteld heeft om kunst en samenleving te verbinden, past het museum goed in dit hedendaagse centrumprofiel. De komst van een actieve, open en zichtbare publieksgerichte instelling (‘attractie’) vergroot de relevantie van de binnenstad voor de hedendaagse consument. Bovendien wordt hiermee (in termen van citymarketing) het ‘palet’ aan centrumfuncties interessanter. Waar een ‘Kunstencluster’ in Arnhem enkele jaren terug nog tot veel commotie leidde, is de concentratie van culturele functies voor veel binnensteden juist een belangrijk speerpunt in de communicatie en marketingstrategie. Onder andere in Utrecht, Amsterdam en zelfs Schiedam spreekt men met enige trots over het Museumkwartier in de binnenstad. Wanneer Museum Arnhem op een logische (ruimtelijk/programmatische) manier in verbinding kan worden gebracht met bestaande culturele hotspots in de binnenstad kan dit als versterking

van een gebiedsprofiel dienen. Modekwartier Arnhem en de 7-straatjes hebben bewezen dat een heldere profilering helpt om een deelgebied op de kaart te zetten.

4.3 Het beeld van de stad

In het huidige coalitieakkoord noemt het stadsbestuur drie zaken die essentieel zijn voor de aantrekkelijkheid van Arnhem: een dynamische en bereikbare binnenstad, het hoge niveau van het culturele aanbod én het groene karakter van onze stad. Herplaatsing van Museum Arnhem naar de binnenstad betekent een ‘plus’ voor de dynamische binnenstad, maar ook een ‘min’ voor het groene imago van de stad door het museum te verplaatsen uit zijn ‘groene’ omgeving.

In het toekomstbeeld van Museum Arnhem wordt de huidige locatie meermaals als sterk punt en als kans aangehaald, omdat hier het hoogteverschil tussen stuwwal en rivier duidelijk zichtbaar is. Juist op deze plek komen beide landschapselementen, die Arnhem door de eeuwen heen gevormd hebben, bij elkaar. Niet voor niets is het uitzicht vanaf de stuwwal als uitgangspunt genomen bij het ontwerp van de nieuwbouw. Het nieuwe gebouw vormt in de impressies een groot balkon, vanaf waar het Arnhemse landschap én de Arnhemse binnenstad kunnen worden aanschouwd.

De exposure die het museum aan de binnenstad kan bieden is op deze locatie derhalve van een andere aard dan de exposure die eerder geschetst werd voor een binnenstadslocatie. Met nieuwbouw op de huidige locatie kan Arnhem de veelzijdigheid van de stad laten zien aan haar bezoekers. Niet alleen maar de (hoog)stedelijke dynamiek, maar ook de rust van de natuur. Niet voor niets is de populairste attractie van Arnhem onder online recensenten[3] Park Sonsbeek, gevolgd door het Nederlands Openlucht Museum en dierentuin Burgers’ Zoo.

Wanneer het vernieuwde Museum Arnhem zich aansluit bij dit ‘natuurlijke’ imago van de stad, levert dat een sterk imago op voor Arnhem als toeristische bestemming en als vestigingslocatie

[3] Tripadvisor.com (bezocht op 31 juli 2018)

voor bedrijven en bewoners. Indirect zal vervolgens ook de binnenstad profiteren van dit versterkte zelfbeeld.

4.4 Kenmerken museumbezoekers

Bedacht moet worden dat de bezoeker van een museum een andere bezoeker is/een ander bezoekmotief heeft dan de bezoeker van de binnenstad. Museumbezoekers komen in veel gevallen gericht naar een museum. Het zijn voor een deel ‘echte’ kunstliefhebbers en voor een deel mensen die een museum bezoeken als vrijetijdsbesteding.

Afhankelijk van de aard van een tentoonstelling komt het publiek in meer of mindere mate uit grote delen van het land. In Museum Arnhem komt 80% van de bezoekers van buiten Arnhem en directe omgeving. Voor de tentoonstelling “De Dode Zeerollen” in het Drents Museum kwam 82% van de bezoekers zelfs van buiten Drenthe. Het museum en/of een specifieke tentoonstelling zijn in de meeste gevallen een reden om een museum te bezoeken. Het combinatiebezoek aan andere voorzieningen in de stad is dan ook veelal eenrichtingsverkeer: eerst een bezoek aan het museum en dan een vervolgbezoek aan andere voorzieningen in de stad.

Uit de Binnenstadsmonitor 2016 van de gemeente Arnhem komt naar voren dat de bezoekers van de Arnhemse binnenstad vooral uit Arnhem en directe omgeving komen (circa 75%). Het belangrijkste bezoekmotief is winkelen en/of horecabezoek. Slechts 8% gaf aan met een toeristisch of leisuremotief de binnenstad te bezoeken.

Geconcludeerd kan worden dat museumbezoekers vaak wel overgaan tot bezoek aan de binnenstad, maar dat binnenstadbezoekers slechts zelden spontaan een museum bezoeken.

4.5 Conclusies

Met een (ver)nieuw(d) Museum Arnhem zal Arnhem zich als cultuurstad nog beter op de kaart zetten. Een aansprekend/iconisch gebouw op een aantrekkelijke locatie versterkt die positie. De locatie op de stuwwal en een locatie in de binnenstad hebben ieder hun eigen sterke kanten. Een locatie in de binnenstad (mits in een iconisch gebouw) kan het cultuurkwartier in de binnenstad een krachtigere uitstraling geven, waar ook andere culturele instellingen van kunnen profiteren. Het effect op de economische spin-off voor de binnenstad is beperkt, voor de stad als geheel is vooral de aanwezigheid van een aantrekkelijk museum in (de nabijheid van) de binnenstad van groot belang.

5 Effecten op gebiedsontwikkeling binnenstad

5.1 Visie en ontwikkelingen binnenstad

De Arnhemse binnenstad heeft een roerige tijd achter de rug, waarin gedurende de crisisjaren een groots masterplan sneuvelde en de zuidelijke binnenstad uiteindelijk op pragmatische wijze wordt ontwikkeld. Aan de hand van de visie Arnhemse Binnenstad uit 2015 is gefocust op vier 'rode lopers' die de kern van de stad verbinden met de omgeving. Met name in het zuidelijke deel van de binnenstad is met de oplevering van de nieuwe bovengrondse Jansbeek en het nieuwe Focus Filmtheater een nieuw hoofdstuk aangebroken.

Eerder (eind 2013) werd met Rozet een andere belangrijke (culturele) ontwikkeling opgeleverd. Het gebouw biedt onderdak aan onder andere de Openbare Bibliotheek, de Volksuniversiteit, het Erfgoedcentrum (onderdeel Museum Arnhem) en het Kunstbedrijf Arnhem. *"Rozet is het podium voor activiteiten, gericht op maatschappelijke en duurzame ontwikkeling en de creatieve industrie van Arnhem. Lezingen, cursussen, workshops, debatten, presentaties, optredens en tentoonstellingen maken Rozet tot een levendig knooppunt."* Op dit moment wordt het verkeersknooppunt rondom het Roermondsplein (en onder de Nelson Mandelabrug) aangepakt onder de noemer 'creatieve corridor'. Deze creatieve corridor moet de westelijke entree van de binnenstad weer aantrekkelijk maken en zo de verbinding leggen tussen de binnenstad en de Hogeschool voor de Kunsten (ArtEZ) én de huidige locatie van Museum Arnhem. Aan de oostzijde van de binnenstad is Musis Sacrum vernieuwd met onder andere een multi-functionele concertzaal. Andere ontwikkelingen zijn de vernieuwing van Theater aan de Rijn, repetitieruimte van theater Oostpool, Airborne at the Bridge en Kunstgebouw De Groen. In de meest recente rapportage over de binnenstad wordt dan ook geconcludeerd: *"De sterke culture sector en de culturele evenementen vormen de dragers van de binnenstad als "place to meet".*

5.2 Bijdrage Museum Arnhem aan gebiedsontwikkeling binnenstad

De verplaatsing van Museum Arnhem naar de binnenstad kan als katalysator optreden voor de gebiedsontwikkeling in de binnenstad. De vraag is echter niet alleen in hoeverre Museum Arnhem een Bilbao-effect[4] teweeg zal brengen, maar ook of de binnenstad van Arnhem deze katalysator nodig heeft om andere gewenste ontwikkelingen van de grond te krijgen.

Door alle ontwikkelingen van de afgelopen jaren heeft de binnenstad reeds een positieve verandering doorgemaakt. De ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte is verbeterd (onder andere herinrichting Kerkplein en Nieuwstraat in combinatie met de Jansbeek) en er zijn diverse publiekstrekkers toegevoegd. Met de komst van Rozet en Focus Filmtheater is tot twee keer toe een sterke culturele en publieksgerichte locatie ('hotspot') geland in de zuidelijke binnenstad. Door het toevoegen van een aantal nieuwe woningbouwprojecten biedt het gebied nu echt een

[4] Bilbao-effect: Na de komst van het iconische Guggenheimmuseum (ontworpen door Frank Gehry) stond de Noord-Spaanse industriestad ineens op de toeristische wereldkaart. Waar een dergelijke grootschalige ontwikkeling top-down gepland was, wordt in de huidige digitale samenleving juist steeds meer invloed toegedicht aan 'spontane' (bottom-up) ontwikkelingen. Eén online gedeelde foto kan tegenwoordig van grote invloed zijn op de (tijdelijke) populariteit van het centrum of van één specifieke locatie binnen het centrum. Zo groeide het Bartokpark met het Feestaardvarken in korte tijd uit van een tijdelijk park tot een hotspot in de stad.

gevarieerde stedelijke mix van wonen, bedrijvigheid én cultuur. Door het gunstige economische tij en de grote behoefte aan stedelijk wonen zijn (met name in de binnenstad-zuid) veel plannen in uitvoering.

Dit neemt niet weg dat de verplaatsing van Museum Arnhem wellicht nog een stimulans kan geven aan de gebiedsontwikkeling. Het succes van een dergelijke stimulans is echter van veel factoren afhankelijk, aangezien museum(collectie), gebouw en locatie elkaar daadwerkelijk moeten versterken wil er echt een Bilbao-effect optreden. Met de huidige ambitie van het museum (structureel minimaal 75.000 bezoekers) zal dit effect een beperkt bereik hebben. Ter vergelijking: iconische museumontwikkelingen zoals het Groninger Museum of de Fundatie in Zwolle trekken momenteel 200.000 à 300.000 bezoekers.

5.3 Bijdrage aan gebiedsontwikkeling buiten de binnenstad

Door de vele projecten die de afgelopen jaren reeds in de binnenstad-zuid zijn gerealiseerd, lijkt de verdere ontwikkeling van dit gebied, mede door het gunstige economische tij, nu goed van de grond te komen. Buiten de binnenstad liggen echter nog wel kansen voor een positieve impuls. In de meest recente rapportage over de binnenstad (2018) wordt in de vooruitblik aandacht gevraagd voor de relatie met omliggende gebieden om te: *“voorkomen dat de stadskern onthecht raakt van zijn omgeving en gaat drijven als een eiland in de leegte.”*

Zo wordt op dit moment gewerkt aan een opwaardering van de verbinding tussen binnenstad en ArtEz, via de wijk Coehoorn. Museum Arnhem kan ook aan deze verbinding gekoppeld worden. Hierdoor kan de wijk Coehoorn een extra impuls krijgen en kan het combinatiebezoek met de binnenstad worden bevorderd.

6. Conclusie en samenvatting

Door nieuwbouw of verbouw van Museum Arnhem kan de positie van Arnhem als belangrijke cultuurstad worden bevorderd. Een aantrekkelijk museum in een iconisch gebouw is niet alleen belangrijk om grotere bezoekersaantallen te trekken maar ook als imagebuilder voor de stad.

De directe economische spin-off van Museum Arnhem voor de binnenstad is beperkt (circa 0,4% van de binnenstadsbestedingen) vanwege het, ten opzichte van de binnenstad, beperkte aantal bezoekers (minimaal 75.000 per jaar) en wordt maar beperkt beïnvloed door de locatie. Museumbezoekers komen vooral doelgericht naar een museum en bezoeken eventueel na afloop nog de binnenstad. Een regulier binnenstadbezoek leidt niet of nauwelijks tot spontaan bezoek aan een museum.

De huidige locatie van Museum Arnhem ligt op de stuwwal net buiten de binnenstad (circa 800 meter), maar profiteert maar beperkt van haar unieke ligging. Het verbouw- en uitbreidingsplan zorgt ervoor dat het museum wel optimaal van deze locatie zal profiteren.

Een locatie in de binnenstad kan het Cultuurkwartier van Arnhem nog beter op de kaart zetten. Zeker met een bijzonder gebouw zal dat tot extra bezoekers leiden. Op dit moment lijkt de binnenstad-zuid geen grootschalige nieuwe publiekstrekker nodig te hebben om de gewenste ontwikkelingen in dit gebied te stimuleren. Op locaties waar investeringen moeilijker van de grond komen is een dergelijke ontwikkeling mogelijk eerder gewenst.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 15 mei 2018
Zaaknummer	: 257912
Contactpersoon	: Guus de Rijk
Telefoonnummer	: 026 3774759

Onderwerp: Aanbesteding museum Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de analyse van de aanbesteding Vernieuwing Museum Arnhem.

1. Aanleiding verbouwing Museum Arnhem (MA)

Voor Arnhem Cultuurstad is de aanwezigheid van een goed museum van groot belang. Vernieuwing van het museumgebouw is hoognodig. Dat heeft geleid tot de opgave om:

- meer museale vierkante meters en betere publieksfaciliteiten te maken
- het historische monument beter tot zijn recht te laten komen
- de beeldentuin, het unieke uitzicht en de connectie met de stad goed te laten ervaren voor (museum)bezoekers
- goede museale condities te realiseren.

Het voorliggend ontwerp beantwoordt de vragen op een doelmatige en efficiënte manier met respect voor de bijzondere locatie op de stuwwal. Het ontwerp is enthousiast ontvangen en heeft de volle steun van Museum Arnhem.

2. Ontwerp

Sinds midden 2016 is met een team van (voornamelijk externe) deskundigen gewerkt aan het ontwerp en bestek voor MA. Een bouwkostendeskundige was lid van dat team.
De ambitie is een kwalitatief (functioneel, programmatisch en esthetisch) goed en toekomstbestendige vernieuwing van het museum te realiseren. Gedurende het ontwerpproces is continu gezocht naar een optimum in het bereiken van die ambitie binnen het beschikbare budget in een aantrekkende markt. ("Wat we doen, doen we goed doen of anders niet"). Dat betekende voortdurend zoeken naar optimaal ruimtegebruik, optimale bouwmethoden en het maken van keuzes[1].

[1] Een belangrijke keuze is om de ambities m.b.t. het monumentale deel nu nog niet geheel in het plan te verwerken. Een aantal ingrepen is binnen de beschikbare budgetten nu niet haalbaar, maar kan mogelijk in een later stadium met aanvullende middelen (subsidies, sponsoren, onderhoudsbudgetten e.d.) altijd nog worden gedaan. Voorbeelden hiervan zijn: vernieuwen entree, een verbindende serre langs de uitbouw, verdere inrichting van de verdieping van de koepel, renovatie van de oostvleugel en diverse duurzaamheidsaspecten

3. Aanbesteding ingetrokken

In september 2017 waren er 41 aanmeldingen van 24 bedrijven voor de verschillende bestekken. Na de selectieronde waren er begin december voor elk bestek nog 5 gegadigden. Allen waren serieus van plan om een aanbieding te doen. Op 9 februari jl. was de uitslag van de aanbesteding van de vernieuwing MA. Voor het bouwkundig bestek bleek slechts één aannemer te hebben gerekend. Voor het werktuigkundig bestek was er één geldige inschrijving en voor het elektrotechnische bestek waren dat er twee. Gemiddeld lagen de offertes ca. 75% boven de raming. De aanbesteding is om die reden door de Gemeente Arnhem ingetrokken. De gemeenteraad is daarover op 22 februari jl. per brief geïnformeerd

4. Analyse aanbesteding

4.1 Evaluatiegesprekken

Met de betrokken aannemers zijn evaluatiegesprekken gevoerd. Algehele conclusie uit die gesprekken is dat risico's door aannemers en onderaannemers hoog zijn ingeschat en afgeprijsd. In combinatie met een gebrek aan concurrentie ontbreekt daardoor scherpte in de prijsstelling. (Dit naast forse algehele prijs- en loonkostenstijgingen afgelopen jaar.)

4.2 Second opinion

Om meer helderheid te krijgen is een second opinion gevraagd op de kostenraming aan een ander bouwkostenadviesbureau: IGG bouweconomie. Algehele conclusie is dat de ontwerpbegroting in een aantal opzichten te optimistisch is en over de hele lijn aan de onderkant van de marges zit. De inschrijfbegroting van de aannemer zit aan de bovenkant van de bandbreedtes/marges. Dat verklaart het grote verschil.

Daarnaast is in de ontwerpbegroting uitgegaan van voldoende concurrentie. Pas kort voor de uitslag van de aanbesteding bleek die concurrentie door het grote aantal afzeggingen afwezig.

Onder de huidige marktomstandigheden hebben aannemers meer dan voldoende werk voor de beschikbare capaciteit en zijn er weinig deelnemers bij aanbestedingen. In de aannemersbegroting ontbreekt elke scherpte in de prijsstelling Oorzaken daarvoor zijn onder andere: gestegen inkoopkosten en afnemende beschikbaarheid van personeel, toeleveranciers en onderaannemers.

IGG constateert dat de ontwerpbegroting op een aantal punten onvoldoende recht doet aan de complexiteit van het ontwerp, zoals die blijkt uit bestek en tekeningen.

Mede op basis van de second opinion worden het tekort op het investeringsbudget momenteel geraamd op een bedrag tussen €5,5 en 7,5 miljoen. Er wordt een bandbreedte aangehouden omdat de invloed van prijsstijgingen en het gebrek aan concurrentie in de huidige markt moeilijk zijn in te schatten

4.3 Algemeen

De afgelopen maanden komen in het hele land via de media en via informele kanalen veel gevallen van mislukte of tegenvallende aanbestedingen aan het licht. Het gaat om aanbestedingen met veel te hoge inschrijvingen (zoals bij MA) of aanbestedingen waar geen enkele inschrijving komt etc .

5. Alternatieven en consequenties

5.1 Uitstellen

Uitstellen is alleen een optie als er op (korte) termijn zicht is op kostendalingen in de bouw. Daar zijn geen signalen voor.

Uitstel heeft grote consequenties voor Museum Arnhem, de stad Arnhem en de omgeving:

- voor het dagtoerisme en inkomsten; meer dan 50% is landelijk bezoek dat geld spendeert (directe kapitaalinjectie van heropening is voorzien tussen de 3 en 4 miljoen en de mediawaarde rond de 5 miljoen euro per jaar).
- voor het kunstklimaat en ArtEZ; artistieke ontwikkeling, presentatie van Arnhemse en Gelderse makers, combinatiebezoeken
- voor de educatie: PO, VMBO, MBO, VO en ArtEZ en programma buiten het onderwijs
- voor de vrijetijdsbesteding en ontmoetingsplek voor Arnhemmers
- voor de reputatie en aantrekkelijkheid van Arnhem

5.2 Faseren

Gedacht is om bijvoorbeeld te starten met de renovatie van het monument. Dat is voor de opgave van Museum Arnhem alleen realistisch als er uitzicht is op realisatie van het gehele plan. De totale kosten worden uiteindelijk hoger als gevolg van een langere doorlooptijd, inefficiency en tijdelijke voorzieningen.

5.3 Aanpassen kwaliteit/kwantiteit

In de planvormingsfase (zie 2) is doorlopend geoptimaliseerd. Verdere optimalisaties raken direct de ambitie om de doelen te bereiken, met consequenties voor MA etc.

5.4 Andere locatie

In de raad zijn mondelinge vragen gesteld over een eventueel alternatief om MA toch in de binnenstad te huisvesten, al dan niet in combinatie met een andere functie. Aangezien dit buiten de opdracht ligt die de raad heeft gesteld, is dit alternatief niet anders dan zeer globaal beschouwd.

Nieuwbouw in binnenstad

Op basis van het verwachte aantal m2 (ca 7000 m2 bvo) en een inschatting van de bouwkosten/m2 komen de stichtingskosten al gauw op een bedrag van ca.€30 miljoen[2]. Een internationaal spraakmakend gebouw zal naar verwachting duurder zijn.

Bestaande bouw in binnenstad

Voor zover bekend zijn er in de binnenstad geen geschikte panden beschikbaar. Het eventueel geschikt maken van bestaande gebouwen qua klimaat, beveiligging, aantrekkelijkheid en bereikbaarheid voor publiek is complex en mogelijk duurder dan nieuwbouw[3].

---

[2] Nota bene:

- gerekend is met de maatschappelijke grondprijs, de werkelijke marktprijs voor de grond kan hoger uitvallen
- het genoemde bedrag kan niet een op een worden vergeleken met het krediet dat voor MA beschikbaar is gesteld. Een substantieel deel daarvan is immers al besteed en moet dan worden afgeboekt.
- een eventuele opbrengst uit verkoop van de huidige locatie is buiten beschouwing gebleven

[3] Bijvoorbeeld: de eigenaar en de makelaar van het Top Shelf pand hebben in de krant aangegeven het pand te willen verhuren aan de gemeente/museum ten behoeve van het museum. De conclusie van partijen is dat het geen realistische optie is. Het pand moet daarvoor grondig worden verbouwd **met een onrendabele kosten/baten uitkomst.**

5.5 Alternatieve aanpak.

Uit de evaluatiegesprekken met de aannemers en externe specialisten komt naar voren dat een alternatieve aanpak mogelijk interessant kan zijn. Denk aan het meer 1 op 1 met een geselecteerde aannemer komen tot een optimum in prijs en kwaliteit. Door het anders verdelen van de risico's kunnen de kosten worden gedrukt en kunnen directere onderhandelingen met nevenaannemers en leveranciers worden gevoerd. De verwachting is dat daardoor lagere prijzen te bereiken zijn.

Nb. In de ontstane situatie kan er niet zondermeer opnieuw worden aanbesteed. Dat kan alleen als er sprake is van een wezenlijke wijziging. De alternatieve aanpak die hierboven wordt bedoeld, wordt aangemerkt als een wezenlijke wijziging. Een nieuwe aanbesteding is dan niet alleen gerechtvaardigd maar zelfs verplicht.

5.6 Middelen

Inmiddels is meer dan €1,7 miljoen tlv het projectbudget besteed aan voorbereidings- en ontwerpkosten. Indien voor een andere weg wordt gekozen, moeten deze kosten mogelijk geheel of gedeeltelijk worden afgeboekt. Realisatie van het voorliggende plan is zonder extra middelen niet mogelijk

6. Conclusies

- De markt is voortdurend in ontwikkeling. De prijzen voor personeel en materialen stijgen in rap tempo. De prognosecijfers laten voorlopig nog prijsstijgingen zien.
- Uitvoering van het plan is binnen het beschikbare budget niet meer haalbaar.
- Momenteel is het moeilijk betrouwbare kostenramingen te verkrijgen. Dat komt m.n. omdat de invloed van prijsstijgingen en het gebrek aan concurrentie in de huidige markt moeilijk zijn in te schatten.
- Een globale doorrekening van de geschatte meerkosten laat zien dat ten opzichte van het nu beschikbare bedrag van ca €14,7 miljoen, nog een extra bedrag nodig is tussen de €5,5 en €7,5 miljoen om het huidige plan te realiseren. (Als ook de ambities m.b.t. de oostvleugel, serre, entree etc. worden meegenomen dan komt daar nog een bedrag ruim €1,4 miljoen bij)
- Mogelijk biedt een alternatieve aanpak kansen om tot lagere prijzen te komen dan afgelopen aanbesteding. Die mogelijkheden worden de komende weken nader onderzocht. Denk aan het meer 1 op 1 met een geselecteerde aannemer komen tot een optimum in prijs en kwaliteit.
- Elk oponthoud vraagt extra middelen als gevolg van o.a. nader onderzoek, extra inzet eigen mensen en adviseurs, langere doorlooptijd en financieringskosten etc. Ontwikkeling van een nieuw plan gaat gepaard met aanzienlijke extra plankosten.
- De ambitie van het plan voor MA staat nog overeind. Verdere optimalisaties van het voorliggende plan bieden geen oplossing. Fasering leidt tot meerkosten (spreiding van uitgaven, kost meer). Alternatieven zijn duurder.

7. Hoe nu verder?

Globaal zijn er drie opties:

A. Voorlopig niets doen. Dit heeft consequenties voor MA, Arnhem en omgeving (zie 5.1)

B. Doen wat kan voor het beschikbare budget. Daarmee wordt de ambitie en het achterliggende doel voorlopig niet gehaald met consequenties voor MA. Bij het vasthouden aan de ambitie om het doel te bereiken is dit traject uiteindelijk duurder.
C. Verkennen van de mogelijkheden om het voorliggende plan toch te realiseren. Zeker is dat dat alleen kan met een substantiële verhoging van het budget (beeld: minimaal ca €5,5 miljoen). Als eerste stap kunnen verkennende gesprekken worden gevoerd om de mogelijkheden en kansen voor een andere aanpak in beeld te krijgen.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Aan de gemeenteraad

Datum	: 20 februari 2018
Zaaknummer	: 223880
Contactpersoon	: Guus de Rijk
Telefoonnummer	: 026 3774759

Onderwerp: Intrekken aanbesteding Museum Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

Met deze brief willen wij u informeren over het intrekken van de aanbesteding voor de verbouw van Museum Arnhem. Na de sluiting van de aanbestedingstermijn, op 9 februari bleek dat voor het bouwkundig bestek slechts één aannemer heeft ingeschreven. De offerte was echter te hoog. Voor het werktuigkundig bestek schreef ook één aannemer in en voor het elektrotechnische bestek twee. Gemiddeld lagen de offertes ca. 75% boven de raming.

Aanvankelijk waren er voldoende inschrijvingen. Een deel van die inschrijvers trok zich gedurende de looptijd van de aanbesteding echter terug. Een veelgehoorde reden voor het terugtrekken was dat aannemers, door het aannemen van andere klussen, geen tijd meer hadden voor deze klus.

In de komende periode zullen wij de situatie analyseren. Daarbij wordt ook een second opinion gevraagd. De resultaten zullen uiteraard zo spoedig mogelijk met u worden gedeeld. Verder onderzoeken we scenario's om de ambities voor Museum Arnhem te realiseren. Een optie is om wel te starten met de restauratie van het Rijksmonument.

Het museum heeft de deuren al gesloten vanwege bouwvoorbereidingen en asbestsanering in het pand. De sluiting was gepland tot eind 2019, maar zal nu naar verwachting langer duren. Museum Arnhem blijft in de tussentijd actief door middel van pop-up tentoonstellingen, educatieprogramma's en andere activiteiten.

Wij vertrouwen erop u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0900-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Aan: de gemeenteraad van Arnhem,
College van Burgemeester en Wethouders,

Vereniging Stadsschoon Arnhem

Onderwerp: de toekomstige plaats van het gemeentemuseum: verbouw of nieuwbouw?

Arnhem, 2 november 2018.

Geachte raadsleden, geacht college,

De situatie en vragen rond het Museum Arnhem zijn u voldoende bekend. Maar de vraag hoe nu verder houdt vele Arnhemmers, die het museum een goed hart toedragen, bezig. Een belangrijk item is de vraag naar de plaats waar het museum de toekomst in zal gaan. Is het de binnenstad – waar en hoe dan ook, of blijft het aan de Utrechtseweg in de voormalige herensociëteit, het pand van Oudshoorn? In beide gevallen moet er gebouwd of verbouwd worden. De bedragen die in het openbaar genoemd worden vertonen een stijgende lijn en verplaatsing gaat getuige het onderzoek een veelvoud van de verbouwing kosten.

De Vereniging Stadsschoon Arnhem heeft als doel te bevorderen dat het karakteristieke en stedenbouwkundige, het historisch en architectonisch waardevolle van de stad behouden blijft. Daarom is het ons een zorg wat er met het museum gaat gebeuren. Dat het pand waarin het museum nu gevestigd is, voor de stad een waardevol element is in bovengenoemde zin, is buiten kijf. Het plan van de architecten Benthem Crouwel biedt mogelijkheden om het pand in oude luister te herstellen en tevens aan de moderne eisen van een museum te voldoen. Dat is een kwaliteitstoename voor de Utrechtseweg en zal zorgen voor een bezoekersstijging, zeker als het programma en de PR van het museum worden vernieuwd.

Behalve dat het gebouw – materieel - wordt geherwaardeerd en stijgt in culturele waarde, voegt dat ook toe aan de stedenbouwkundige kwaliteit van de stad. Natuurlijk zou men kunnen zeggen dat dit wellicht ook geldt voor nieuwbouw op de Trans of wijziging van de functie van wat ooit het Gelders Archief e.o. was, maar daar tegenover staat een lege plek op de Utrechtseweg, die niet op dezelfde wijze vervangbaar is. Dat is per saldo een verlies. Wellicht is er een onroerendgoedexploitant, die er een kantoorfunctie in ziet, maar dat haalt het toch niet bij de huidige functie. Misschien hebben winkels en horeca in de binnenstad een zeker belang bij concentratie van de culturele functies in de stad. Maar onderzoek naar gedrag van museumbezoekers laat zien, dat dit vaak gepland is, niet impulsief gestuurd. Daarom is het economisch effect van verplaatsing naar de binnenstad nauwelijks een argument te noemen. En dat weegt zeker niet op tegen het verlies van de (functie van) de beeldentuin, waar veel materiaal van de Sonsbeektentoontstellingen is verzameld!

Dit afwegende willen we er als Vereniging Stadsschoon er met klem op aandringen de functie van het museum op de huidige plaats te behouden. De keuze voor de ontwerpvisie van Benthem Crouwel biedt onzes inziens goede mogelijkheden. De voordelen, zowel financieel als stedenbouwkundig en qua museale toekomst, wegen ruimschoots op tegen die van een verplaatsing.

Hoogachtend,

Piet van Dijk
Voorzitter Verenging Stadsschoon Arnhem

Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 27 november 2018

Betreft: de Vernieuwing van het Museum Arnhem

Geachte college, raadsleden, fractievolgers en belangstellenden,

Bewonersgroep Arnhems Hart behartigt actief de belangen van bewoners in het postcodegebied 6811 en heeft in de afgelopen jaren geregeld de gemeente Arnhem voorzien van gevraagd en ongevraagd advies. Ook in kader van het museum Arnhem geven wij gevraagd en ongevraagd advies d.m.v. dit schrijven.

Arnhems Hart vindt het onbegrijpelijk dat het museum is gesloten zonder ook eerst een aannemer te vinden die het volgens bepaalde voorwaarden wil aannemen. En met aannemen bedoelen wij een ondergetekende opdracht door de partijen.

De sluiting en ook het vertrekken van geschoolde krachten geeft een signaal af naar de stad Arnhem maar ook daarbuiten. Een signaal waar wij al niet zeer blij mee zijn als we de binnenstad Arnhem positiever willen maken. We kennen dit soort situaties zoals van Arnhem Centraal, wat ons geen prettige visitekaartje heeft gegeven.

We verzoeken dan ook het college en de raadsleden om dit soort situaties in de verdere toekomst achterwege te laten. Wij mompelen iets over het spreekwoord, oude schoenen weggooien, in dit geval.

Museum Arnhem kent en heeft een zeer belangrijke functie in onze binnenstad van Arnhem. Naast kunst is het ook een huis voor kunstenaars en (aankomende) studenten. Velen hebben hier al hun hart opgehaald en/of konden zich daardoor verder ontwikkelen met of zonder studie.

Daarnaast brengen bezoekers van het museum ook geld naar de Arnhemse ondernemers. Sommigen verblijven in Arnhem om een paar dagen de toeristische plaatsen en andere historische en/of, culturele voorzieningen te bezoeken. Daarnaast gaat men ook shoppen en doet men de aanwezige horeca aan. Globaal bezoeken zo een 100.000 betalende bezoekers het museum, stel dat hiervan 80% de binnenstad ingaat en bij de ondernemers spendeert….

Het museum ligt niet in de binnenstad zelf maar op het randje. Hierdoor ook op loopafstand van diverse andere voorzieningen. Wel moeten we aanmerken dat de Utrechtseweg niet alleen onveilig maar ook erg ongezellig is als aanlooproute. En hopen ook dat de verantwoordelijke wethouder verkeer dit eens opneemt om aan te pakken. Aangrenzende bewoners zien dagelijks vele (jeugdige) fietsers die de Utrechtseweg nemen en waarbij onveilige situaties vaak ontstaan.

Desondanks is het mede door de ligging van parkeergarage Centraal en Arnhem Centraal binnen handbereik om naar het museum te gaan. Voor ouderen en mindervaliden is er zelfs de optie om de trolley of bus naar Oosterbeek te nemen en bij het museum uit te stappen.

Dat de gemeente Arnhem verder heeft gekeken naar nieuwe locaties staat ze vrij. Maar eigenlijk wisten ze al bij de vraag dat nieuwbouw duurder zal zijn en ook langer zou duren. Daarnaast zijn de vele opties al bezet, te klein of totaal ongeschikt om daar nu een museum te bouwen.

Indertijd hebben we bij het oude college aangegeven om op het voormalige Coberco terrein een soort kunstencluster te maken. Dus Oostpool, Stadstheater, Focus en Introdans samen. Hierin had ook het Museum Arnhem bij betrokken kunnen worden.

Wanneer men even kijkt op Google en op andere media ervaart men de huidige locatie aan de Utrechtseweg al een bijzondere ervaring. Naast de vele objecten die het museum had was er ook wisselend contact met de natuurlijke omgeving. Een ervaring die men anders niet zou hebben met een museum op het randje van onze binnenstad Arnhem.

Ook praat men over de verbinding met ondernemers in de binnenstad die meer zou zijn als het museum zou verhuizen. Maar is het ook geen opdracht van de ondernemers om ook zelf toenadering te zoeken met het museum? Zijn de ondernemers wel eens binnen geweest om te ervaren wat voor mooi museum het is en op een mooie locatie?

Advies:
Wij verzoeken het college en gemeenteraad een beslissing te nemen voor behoud van Museum Arnhem op de huidige locatie. En de verbouwing c.q. verbeteringen zeer snel te laten realiseren zodat het museum sneller open kan gaan en het weer een drukbezochte museum wordt.

En hopen daarbij als kanttekening dat ook de Utrechtseweg hierbij niet alleen een goede en veilige maar ook een aangename museumaanlooproute zal krijgen.

Met vriendelijke groet,

Bewonersgroep Arnhems Hart,
p/a Rodenburgstraat 11-4,
6811 HM Arnhem,
ArnhemsHart.nl.

Titel/onderwerp: **Vernieuwing Museum Arnhem (doorstart)**

Raadsadviseur: E.J.S. Dirksen Telefoonnr: 3774712 Elsebee.dirksen@arnhem.nl

Van:	college	Ambtenaar:	G. de Rijk
Portefeuillehouder:	H. de Vroome	Telefoonnr:	3774759
		E-mailadres:	guus.de.rijk@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief		

Toelichting

Voorstel:
Het college stelt de raad voor om te besluiten:
1. de vernieuwing van Museum Arnhem op de huidige locatie te hervatten.
2. het investeringskrediet met €7.500.000 te verhogen
3. in de aanbesteding expliciet aandacht te vragen voor duurzaamheidsmaatregelen.
4. de structurele lasten van €478.000 / jaar voortkomend uit de verhoging van het investeringskrediet met in totaal €7.500.000, te dekken uit de in de MJPB 2019-2022 opgenomen €600.000 voor kapitaallasten knelpunt Museum Arnhem.

Aanleiding/achtergrond
In januari 2018 werd duidelijk dat de aanbesteding van de nieuwbouw van het museum Arnhem was mislukt (raadsbrief 20-2-18). Het college heeft daarop de raad geïnformeerd over de oorzaken van de mislukte aanbesteding (raadsbrief 15-5-18).
Op 26 juni heeft de raadskamer het agenderingsverzoek van de fractie van D66 behandeld over een spoedige doorstart. Op 3 juli nam uw raad de motie aan die o.a. vraagt om een locatie-onderzoek van de huidige locatie en van locaties in het centrum van de stad.
Inmiddels hebt u de resultaten van deze onderzoeken ontvangen (raadsbrief 2-10-18).
In de afgelopen weken heeft het college gesproken met stakeholders over de uitkomsten van deze onderzoeken.

Coalitieakkoord 2018-2022
Met het nu voorliggende raadsvoorstel komt het college een afspraak na uit het coalitieakkoord 2018-2022. Hierin staat over de nieuwbouw van het museum en over het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen het volgende:

Afspraak 3.13: We willen museum Arnhem behouden voor de stad. Er is een financieel knelpunt dat we willen oplossen. Het college komt zo snel mogelijk met een voorstel. We reserveren maximaal €600.000, = aan kapitaallasten. Daarmee is er €7,5 miljoen beschikbaar om het knelpunt op te lossen.

Afspraak 2.1: De gemeente neemt een actieve regierol bij de warmte transitie en verduurzaming van de stad.

Aanbesteding anders aangepakt
In tegenstelling tot de vorige keer zal er vroegtijdiger interactie plaats vinden met de (potentiële) aannemer(s) en onderaannemers/leveranciers over onder meer prijzen en risico's.

Duurzaamheidsmaatregelen
In het raadsvoorstel is sprake van een viertal duurzaamheidsmaatregelen. Het college stelt u voor deze mee te nemen in de uitvraag bij de aanbesteding.
Twee van de vier maatregelen verdienen zich terug. (Zij worden opgenomen in het investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen MJPB 2019-2022.)
De andere twee maatregelen (gasloos maken en verbeteren isolatiewaarde oudbouw) verdienen zich slechts in zeer beperkte mate terug.

	Planning Na besluitvorming door de raad kan de nieuwe aanbestedingsprocedure starten. Naar verwachting kan na de zomer van 2019 gestart worden met de verbouwing en kan het museum in de 2de helft van 2021 weer open. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst deel te nemen aan een ronde tafelgesprek.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende fase (I) in het besluitvormingsproces.
Spreekrecht publiek	Ja
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. Het betreft een informatieve bijeenkomst in de vorm van een ronde tafelgesprek waarbij de woordvoerders van de fracties in de gelegenheid zijn om het gesprek aan te gaan met betrokkenen/belangstellenden.

Bijlagen			
Raadsvoorstel Vernieuwing Museum Arnhem (doorstart)			
Bijlagen 1 t/m 14 bij raadsvoorstel: reacties van stakeholders			
Raadsbrief n.a.v. de uitwerking van de motie Er zijn misschien mee reële opties voor het museum **2 oktober 2018**			
Motie Er zijn misschien meer reële opties voor het museum aangenomen **3 juli 2018**			
Raadsbrief Aanbesteding museum Arnhem d.d. **15 mei 2018**			
Raadsbrief Intrekken aanbesteding Museum Arnhem d.d. **20 februari 2018**			
Ingekomen brief vereniging Stadsschoon Arnhem d.d.6 november 2018			

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Ronde tafelgesprek 28 november 2018

Raadsvoorstel Vernieuwing Museum Arnhem (doorstart)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de heer M. Coenders (GroenLinks), de heer L. Combée (VVD**),** mevrouw S. Andeweg (D66), mevrouw H. van Nunen (PvdA), de heer R. Kraaienbrink (Arnhem Centraal), de heer H. Eliëns (Partij voor de Dieren), de heer A. Zijlstra (ChristenUnie), de heer Y. Usta (DENK Verenigd Arnhem) en de heer A. Tujeehut (Arnhemse Ouderenpartij).
De fracties van de SP, het CDA en de PVV waren niet vertegenwoordigd.

Ronde tafelgesprek, verloop
Deelnemers aan het ronde tafelgesprek waren: mevrouw S. Bak, directeur museum; de heer K. Trommelen, bureau DTNP; de heer G. Kwekkeboom, bureau CIVIC; de heer B. van Meer VECA: de heer F. Candel, voorzitter Raad van Toezicht Museum Arnhem; de heer P. Berns en de heer J. van Hooijdonk, Koninklijke Horeca Nederland afd. Arnhem.

Conclusie
De raadskamer besluit dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende fase (I).

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

E.J. Greving

Van: Gerrie Elfrink
Verzonden: maandag 26 november 2018
Onderwerp: verzoek tot houden interpellatie (art 40 rvo) aanpak radicalisering

Geachte voorzitter,

De fractie van de SP verzoekt een interpellatie conform art 40 rvo te houden over de aanpak van de radicalisering in Arnhem.

De aanleiding voor het verzoek is een afgelopen week gepubliceerd onderzoek van omroep Gelderland over de aanpak van radicalisering in de Gelderse hoofdstad.

Arnhem heeft een probleem met radicaliserende moslimjongeren. Eind september werden verschillende terreurverdachten in Arnhem opgepakt. Nederland haalde opgelucht adem. Een mogelijke aanslag was voorkomen dankzij kordaat optreden van politie en veiligheidsdiensten. De weken daarop volgend mocht Burgemeester Marcouch uitgebreid toelichting geven in de media over de 'Arnhemse aanpak' en ook de gemeenteraad van Arnhem boog zich op verzoek van de SP fractie over het onderwerp.

Een greep:

Parool 17 oktober:

Marcouch roemt de samenwerking van gemeente, politie, jongerenwerkers en andere instanties in een programma dat sinds 2012 geradicaliseerde jongeren volgt.

Interview Marcouch in Volkskrant
28 september:

'We zitten er bovenop, zodat we zo veel mogelijk jongens eruit pikken. En we hopen er dan op tijd bij te zijn als ze snode plannen maken.'

Gelderlander 11 oktober:

ARNHEM - De Arnhemse aanpak van radicalisering functioneert afdoende. Meer geld dan de 400.000 euro van het Rijk die de stad jaarlijks voor dit doel krijgt is dan ook niet nodig. Dat vindt burgemeester Ahmed Marcouch. Hij zei woensdagavond tijdens het raadsdebat over radicalisering, aangevraagd door de SP.

Het onderzoek van omroep Gelderland zoals dat hedenmorgen naar buiten kwam, werpt echter een ander licht op de zaak.

Onder de kop 'Kritiek op radicaliseringsaanpak Arnhem: 'Brandjes blussen in plaats van voorkomen' wordt verslag gedaan van het uitgebreide onderzoek. In het onderzoek komt duidelijke kritiek naar voren op de Arnhemse aanpak. In het bericht wordt dat als volgt samengevat:

- Op de afdeling van de gemeente die de radicaliseringsaanpak coördineert zou een ‘veiligheidscultuur’ heersen, met te veel aandacht voor de kerngroep van zo'n 23 geradicaliseerden en te weinig oog voor preventie.

- De ‘oren en ogen’ van de stad worden onvoldoende bij de aanpak betrokken, zeggen mensen in de wijken. Van de ‘warme band’ met minderheidsgroepen, waarvan de gemeente Arnhem spreekt, zou volgens sommigen geen sprake zijn.

- In 2016 werd een strategisch netwerk van professionals en wijkbewoners opgezet, maar dit is niet onderhouden en niet meer actief.

Ook het jongerenwerk wat op papier een belangrijke rol zou moeten spelen, lijkt niet te worden ingezet.

Het aanpakken én voorkomen van radicalisering is voor de SP en naar wij denken voor de gehele gemeenteraad, van het grootste belang.

De SP fractie heeft eerder navraag gedaan over de werking van de Arnhemse Aanpak en heeft aangegeven bereid te zijn om desnoods extra middelen uit te trekken om die aanpak succesvol te laten zijn. De burgemeester gaf toen aan dat alles gedaan werd, wat moest gebeuren, dat de aanpak goed functioneerde en dat er geen extra inzet nodig was.

In reactie op het onderzoek op omroep Gelderland gaat de portefeuillehouder niet inhoudelijk in op de kritiek. Wel lijkt hij met zijn uitspraken de kritiek alleen maar te bevestigen; er is oog voor repressie, maar niet voor preventie.

https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2381468/Veiligheid-boven-alles-Marcouch-reageert-op-kritiek-radicaliseringsaanpak

Al met al zien wij in het onderzoek van Omroep Gelderland en de uitlatingen van de portefeuillehouder voldoende aanleiding om indringend met de portefeuillehouder over de Arnhemse aanpak van radicalisering te spreken.

1. Wij vragen de portefeuillehouder verantwoording af te leggen over de uitvoering van de radicaliseringsaanpak en daarbij in te gaan op de kritiekpunten zoals deze uit het onderzoek naar voren komen. Wij vragen zijn visie op de totale uitvoering van de Aanpak Radicalisering, zoals die door de raad is vastgesteld.

2. Wij vragen de portefeuillehouder om aan te geven welke verbeterpunten hij ziet en hoe deze op de kortst mogelijke termijn doorgevoerd gaan worden.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 26 juni 2018
Documentnummer	: 255899
Contactpersoon	: Niels Emeis
Telefoonnummer	: 026-3775285

Onderwerp: Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018

Geachte voorzitter en leden,

Hierbij stel ik u voor kennis te nemen van het uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2018'. Het doel van het uitvoeringsplan is het versterken van de aanpak van radicalisering; Een extra impuls, uitbreiding en verbreding van activiteiten die grotendeels al zijn gestart en dienen ter verbetering van de veiligheid en het samen leven in Nederland door de aanpak van radicalisering (van vooral jongeren) in Arnhem en de regio. Het uitvoeringsplan kent zowel preventieve als repressieve activiteiten. Acties gericht op het individu en op groepen. Activiteiten ter verbreding van kennis van, informatie over en inzicht in de problematiek en aanpak van radicalisering.

Op 26 april 2108 is een kamerbrief preventie radicalisering verschenen waarin het kabinet aangeeft de inzet op de lokale aanpak van radicalisering in de komende jaren te gaan verdiepen en verbreden. Dit omdat radicalisering niet alleen de democratische rechtsorde ondermijnt maar ook de ontwikkeling van jongeren en jong volwassenen en hun omgeving (gezinnen en gemeenschappen) schaadt. Ons doel is om dat te voorkomen, de schade waar nodig te beperken en de maatschappelijke weerbaarheid te vergroten. Een integrale aanpak, waarin repressie en preventie elkaar aanvullen, blijft nodig om bestaande extremistische bewegingen te bestrijden en nieuwe aanwas te voorkomen.

Het voorliggend Uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2018' beschrijft de aanleiding, stand van zaken en de doelen en activiteiten van de aanpak voor het lopende jaar. Daarin komen de planning en uitvoering, de samenwerking, de benodigde inzet, de financiën en de wijze van evaluatie ter sprake.

Financiën en risico's
De gemeente Arnhem heeft van het Ministerie van Veiligheid & Justitie € 394.500,- ontvangen voor het versterken van de aanpak van radicalisering in 2018.

Voor 2019 en verder (tot 2021) kan de gemeente jaarlijks bij het Rijk een aanvraag indienen voor versterkingsgelden om de lokale aanpak verder te versterken en bestendigen. Aan het eind van ieder jaar zal de inzet van de gelden geëvalueerd en besproken worden en wordt gekeken welke middelen voor het jaar erop beschikbaar worden gesteld.

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Een aandachtspunt voor dit jaar, en de komende jaren, is om te bezien hoe de verschillende onderdelen van de aanpak vanaf 2021 geborgd en gefinancierd dienen te worden indien de versterkingsgelden wegvallen.

Met vriendelijke groet,

Ahmed Marcouch,
Burgemeester

Bijlage:
Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2018

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Uitvoeringsplan

Aanpak radicalisering 2018

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

Voorwoord ... 3

Aanleiding ... 4

1. Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer ... 7

2. Preventie ... 9
Informatie & voorlichting ... 9
Project Ongehoord ... 10
Samen in Arnhem ... 10
Oumnia Works Arnhem ... 11
Strategische netwerken ... 12

3. Repressie ... 14
Expertise ... 15
Signalering ... 15
Activiteiten Veiligheidshuis ... 16
Maatwerk ondersteuning ... 17
Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem" ... 18

4. Duidingspool & Expertise Oost-Nederland ... 19
Duidingspool & Expertisecentrum Oost-Nederland ... 19

5. Financiën ... 21

6. Communicatie ... 22

7. Evaluatie en verantwoording ... 23

Voorwoord

Dit uitvoeringsplan waarmee Arnhem radicalisering tegengaat, professionals wegwijs maakt en jongeren weerbaar, is erg praktisch. Het gaat erom dat jongerenwerkers, docenten en andere mede-opvoeders van jongeren een speciaal oog krijgen voor de eerste signalen van radicalisering. Dat zij die niet negeren, maar tijdig bespreekbaar maken en indien nodig hulp inschakelen. Achter dit uitvoeringplan ligt de visie zoals die de afgelopen tien jaar is uitgekristalliseerd tussen de ministeries, de veiligheidsdiensten en gemeenten als Arnhem waar jihadisten zich relatief vaak gemanifesteerd hebben.

Het is belangrijk dat in Arnhem en in omliggende gemeenten de partners elkaar intussen weten te vinden, wat betreft kennis, expertise en uitvoering. Want radicalisering is een veelkantig probleem dat gebaat is bij een benadering vanuit diverse kanten. De één verklaart radicalisering met persoonlijke teleurstellingen, de ander met boosheid over de dubbele maat in de samenleving. De één legt de nadruk op de leeftijdsfase inclusief de zoektocht naar identiteit en de behoefte aan superieure heldendom, de ander op maatschappelijke factoren als armoede of discriminatie op de arbeidsmarkt.

De werkelijkheid is, kan ik zeggen als iemand die zelf een radicaliseringsproces heeft meegemaakt, dat vrijwel al die factoren meespelen. Eén factor wordt daarbij echter vaak vergeten: de religieuze/ ideologische motivatie, geperverteerd en ontspoord door haatdragende ideologen en misbruikt door ronselaars die soms rondhangen rond moskeeën en bovendien via de sociale media tot in de slaapkamer van moslimjongeren binnendringen. Als wij dat over het hoofd zien, vergeten wij ook een belangrijke oplossingsrichting: die van de opvoeders. De moslimouders die een belangrijke rol hebben in het bijbrengen van het besef dat de vrijheid om te zijn wie je bent een universele waarde is, zowel in onze democratie en rechtsstaat als in de diverse levensbeschouwingen en religies die Nederland rijk is.

Daarom is de moslimgemeenschap de bondgenoot van onze samenleving tegen radicalisering. Het is goed om die als lokale overheid daarin te erkennen en positie te geven met trainingen en met de opname in netwerken. De ouders verdienen de steun van de docenten, jongerenwerkers en hulpverleners, die opgroeiende kinderen mede vormen en opvoeden.

De terugkeerder uit het IS-strijdtoneel is anno nu onze grootste zorg, zo waarschuwen zowel de NCTV als de AIVD in diverse rapporten. De terugkeerders van nu zijn niet meer de uitreizigers van toen die vol spijt terug wilden toen zij zagen wat bij IS gaande was. De terugkeerders van nu zijn getraind in wapengebruik, hebben gevochten en zijn mentaal gehard, en zijn opgevoed als strijders. Recente terreuraanslagen zoals die in Parijs en Brussel zijn dan ook in gang gezet door terugkeerders. De politie heeft de informatie nodig om terugkeerders tijdig in het vizier te krijgen, richting onderzoek door het OM en vonnis door de rechter. Meestal eindigt dit in de detentie.

Daarbij hebben wij als lokaal bestuur vervolgens wel degelijk de opdracht om terugkeerders te re-integreren met school, werk en een huis en als professionals om ouders te helpen voorkomen dat gezinnen ontwricht raken, met kleine broertjes en zusjes die radicaliseren onder invloed van de terugkeerders.

De verwachting is gerechtvaardigd dat radicalisering tegengaan ook de komende jaren onze aandacht blijft vergen.

Ahmed Marcouch,

Burgemeester van Arnhem

Aanleiding

Een ambtsbericht van de AIVD over de potentiele uitreis van een drietal jonge Arnhemmers was in 2013 de aanleiding om radicalisering & jihadisme op de agenda te zetten. Vanaf het allereerste moment is dit door de gemeente Arnhem samen met het Openbaar Ministerie (OM), politie en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) opgepakt. De inzet richtte zich aan de ene kant op de terroristische dreiging die uit kan gaan van de geradicaliseerden en mogelijk gewelddadige extremisten. Aan de andere kant is geïnvesteerd in de verbinding en bewustwording in de stad en regio om radicalisering niet alleen tegen te gaan maar ook proberen te voorkomen.

Toen bleek dat radicalisering ook in Arnhem een actueel probleem was, is het direct zowel repressief als preventief opgepakt. Door het luisteren en in gesprek gaan met ouders, gemeenschappen en ook professionals die ongewild en vaak onverwacht te maken kregen met radicalisering is er een goed beeld ontstaan van de problematiek. Vervolgens is er gewerkt is aan verbinding en vertrouwen om zo te komen tot een breed en effectief lokaal netwerk. Vanuit die kennis en ervaring is er in de afgelopen jaren een lokale aanpak ontwikkeld. Inmiddels is deze aanpak landelijk een voorbeeld. Niet voor niets is Arnhem gevraagd om een expertisecentrum voor Oost-Nederland te zijn.

We hebben een breed netwerk en de benodigde kennis en ervaring is aanwezig. We kennen de spelers en de mensen weten elkaar te vinden en ook is bekend waar signalen kunnen worden doorgegeven. De aantallen waar het gaat om radicalisering zijn redelijk stabiel. Sinds begin 2017 is er een lichte daling waar te nemen maar het is lastig om dit als direct resultaat aan de lokale aanpak toe te schrijven. We zijn ons bewust dat we niet alles kunnen zien en voorkomen. Toch durf ik te stellen dat we er heel dicht op zitten en dat we de goede dingen doen. Zo zijn er voorbeelden waarbij effectief is geïntervenieerd en mensen weerhouden zijn uit te reizen of kwetsbare jongeren afgewend zijn van radicalisering. Het is moeilijk te zeggen in welke mate de inzet vanuit onze aanpak daaraan heeft bijgedragen maar dat zijn wel de resultaten waar we het voor (blijven) doen.

In eerste instantie waren de acties en interventies vooral gericht op het tegengaan van uitreis naar het strijdgebied en het in beeld brengen van het lokale netwerk van geradicaliseerden. Uit een analyse die eind 2013 is gedaan bleek dat er sinds 2009 een groep van ongeveer 8 Arnhemse personen zich had verdiept in de jihadistische ideologie van terroristische en antiwesterse organisaties, meestal gelieerd aan Al Qaida. Deze personen zijn in de jaren daarna (nog voor 2013) nagenoeg allemaal uitgereisd met het doel zich aan te sluiten bij terroristische groeperingen.

De analyse leverde ook het eerste beeld op van de totale groep geradicaliseerden die in Arnhem op dat moment aanwezig waren. Waarbij de groep die al sinds 2009 actief was de belangrijkste katalysator voor de radicalisering in Arnhem lijkt te zijn. De groep geradicaliseerden die eind 2013 in beeld was bestond naast deze 8 personen voornamelijk uit directe familie en vrienden van deze groep. In totaal waren er toen 17 personen in de leeftijd van 16 tot 35 jaar in beeld.

Eind 2016 was het netwerk uitgebreid en de bewustwording in de stad verhoogd waardoor er meer signalen en zorgen binnen kwamen. Mede daardoor liep was het aantal personen dat in beeld was op naar 28 in totaal. Daarvan waren op dat moment nog 5 personen in het strijdgebied. 5 personen waren teruggekeerd en nog 18 personen die als geradicaliseerd of potentiele uitreiziger in beeld waren. In de periode tot eind 2016 zijn er 6 personen tegengehouden die poogde uit te reizen om zich aan te sluiten bij terroristische organisaties in het strijdgebied. In diezelfde periode zijn er 8 Arnhemse personen strafrechtelijk vervolgd voor aan terrorisme gerelateerde aanklachten en 5 daarvan zijn ook

daadwerkelijk veroordeeld. Van 1 Arnhemse uitreiziger is duidelijk geworden dat deze in het strijdgebied bij gevechten om het leven is gekomen.

Op dit moment (juni 2018) heeft de gemeente nog 23 personen in beeld. Grotendeels betreft dit personen die ook al in 2016 in beeld waren. Nog altijd is er daarmee een substantieel netwerk van personen met het jihadistische gedachtengoed in Arnhem aanwezig. Wat zij ook uitdragen en waarmee zij anderen proberen te beïnvloeden en overtuigen. De casuïstiek is weliswaar in aantallen wat afgenomen maar de dreiging is nog altijd aanwezig.
De daling is overigens voornamelijk toe te schrijven aan verhuizingen van personen naar andere regio's. In die gevallen is het probleem niet weg maar valt deze onder de verantwoordelijkheid van andere gemeenten waarmee in die gevallen nauw contact en afstemming is. Een enkeling lijkt oprecht afstand genomen te hebben van het jihadistische gedachtengoed. In een aantal andere gevallen hebben jongeren die in beeld kwamen en waar zorgen waren op het gebied van radicalisering uiteindelijk toch andere keuzes gemaakt. Mede door inzet van familie en professionals zijn zij niet langer op dat gebied in beeld.

Begin 2014 is er gestart met een lokaal casusoverleg in het veiligheidshuis waarbij een start is gemaakt met de persoonsgerichte aanpak. Gericht wordt op een lokale groep personen met een jihadistisch en gewelddadig extremistisch gedachtengoed. Dat gaat dan om (potentiele) uitreizigers, terugkeerders, ronselaars, facilitators en financierders. Bij het overleg zijn vanaf het begin naast de gemeente ook het Openbaar Ministerie, Politie en een radicaliserings-expert betrokken. Later zijn ook andere partners zoals de Raad van de Kinderbescherming, Jeugdzorg en de Reclassering als vaste partners aangesloten. Door intensieve multidisciplinaire samenwerking, informatiedeling en afstemming is de persoonsgerichte aanpak binnen het veiligheidshuis tot stand gekomen. Deze kan zowel een verplicht als een vrijwillig karakter hebben en waar mogelijk wordt aangesloten bij lopende trajecten en reeds bestaande contacten. Zoals reclasseringstoezicht of jeugdzorg trajecten. Maar ook vanuit nazorg detentie, Leerplicht, Werk en Inkomen of wijkprofessionals kan er aandacht en begeleiding plaatsvinden.

Naast mogelijke strafrechtelijk stappen wordt bekeken wat een persoon nodig heeft op het gebied van wonen, inkomen en werk of studie om zijn/ haar leven op de rit te krijgen. Daarbij kan er afhankelijk van de situatie contact zijn, en kunnen interventies worden uitgevoerd, door o.a. de wijkagent, jeugdzorg, reclassering, trajectbegeleiding, jongerenwerker, zorgcoördinator, docent/ mentor, wijkwerker enz. Het doel van de contacten en de intensiteit verschilt per casus en wordt regelmatig besproken in het casusoverleg en waar nodig bijgesteld. Voorbeelden van trajectdoelen zijn duiding, risico-inschatting, controle maar ook ondersteuning/ advisering, zorg en het bieden van perspectief kan doel van de inzet zijn.

Naast de persoonsgerichte aanpak is er ook uitgebreid geïnvesteerd in bewustwording, training en signalering in de stad. Ondertussen zijn er meer dan 250 professionals getraind in het herkennen van en omgaan met radicalisering. Tevens zijn er meer dan 500 Arnhemmers voorgelicht over de problematiek en geïnformeerd waar ze met signalen terecht kunnen. Onder de getrainde Arnhemmers zijn naast professionals als (wijk)agenten en jongerenwerkers ook personen van onderwijsinstellingen, zorg & welzijnsorganisaties, sportverenigingen, islamitische (zelf)organisatie en moskeeën. Met deze getrainde en betrokken ogen en oren in de stad is een uitgebreid netwerk ontstaan. Mede daardoor is er een goed beeld van de geradicaliseerde personen in de stad en komen signalen en zorgen snel op de juiste plek. Niet in de laatste plaats komen deze zorgen en signalen uit de islamitische gemeenschappen in Arnhem. Bijvoorbeeld van ouders en familieleden die zich zorgen maken over de

ontwikkeling van hun dierbaren. En ook de moskeeën in de stad hebben hier aandacht voor en staan met ons in contact om dit tegen te gaan.

Tijdens gesprekken met bezorgde inwoners en betrokken professionals kwamen naast hun zorgen ook goede ideeën en initiatieven naar voren om de weerbaarheid van jongeren te vergroten en de voedingsbodem voor radicalisering en polarisering tegen te gaan. Samen met de collega's en partners op de gebieden van zorg & welzijn, integratie, jeugd en onderwijs zijn diverse initiatieven opgepakt. Initiatieven als 'Samen in Arnhem' en de toneelvoorstelling 'Niet meer zonder jou' waren vooral gericht op het vergroten van de bewustwording en het verbinden van inwoners in de aanpak van radicalisering en polarisering. Andere projecten zoals 'Training identiteitsvorming jongeren', No-Academy; fieldlab integratie en identiteit' en ook 'Vroegsignalering en Preventie' zijn in de afgelopen jaren ingezet om Arnhemse jongeren direct aan te spreken en te kijken waar deze konden worden versterkt en gestimuleerd om hen hier meer perspectief op een goede toekomst te geven.

De afgelopen jaren is niet alleen in de regio maar landelijk en internationaal veel ervaring en kennis opgedaan in de aanpak van radicalisering. Om te zorgen dat er geleerd wordt van elkaars ervaringen vindt regelmatig kennisuitwisseling plaats tussen gemeenten en de betrokken ministeries. De burgemeester sluit aan bij het Bestuurlijk-overleg met de ministers van J&V, SZW, BZK de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid en de burgemeesters van de steden die versterkingsgelden ontvangen. Ook ambtelijk is er regelmatig overleg en afstemming tussen de verschillende gemeenten samen met de adviseurs van de ministeries om de problematiek, de ontwikkelingen en de aanpak te bespreken. Goede ervaringen maar ook problemen en risico's worden hier met elkaar gedeeld en waar wenselijk en mogelijk ook lokaal toegepast.
Een van de resultaten van de opgedane kennis en ervaring in Arnhem is de regionale duidingspool die voor Oost-Nederland actief is. Experts en deskundigen worden daarbij op verzoek van casusoverleggen in Oost-Nederland ingezet om casuïstiek te duiden en advies te verstrekken aan de lokaal verantwoordelijke partijen die in de lokale aanpak betrokken zijn.

Vanaf 2016 ontvangt de gemeente Arnhem jaarlijks versterkingsgelden van de rijksoverheid waarmee een programmatische aanpak van radicalisering in Arnhem en de regio is opgetuigd. De manier waarop de lokale aanpak is vormgegeven en de onderdelen daarvan zijn beschreven in de uitvoeringsplannen die vanaf 2016 jaarlijks worden opgesteld. Ieder jaar wordt de aanpak samen met de driehoeks-partners en het ministerie J&V geëvalueerd en bekeken welke onderdelen en activiteiten kunnen worden aangepast of toegevoegd om de aanpak nog effectiever te maken.

1. Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer

Samen met vele partners in de stad en regio werkt de gemeente Arnhem al meerdere jaren aan het tegengaan en voorkomen van radicalisering. Ook in het afgelopen jaar is daar aan gewerkt door uitvoering te geven aan de activiteiten en projecten zoals beschreven in het uitvoeringsplan radicalisering Arnhem 2017. Ook voor 2018 heeft de gemeente Arnhem van het Rijk versterkingsgelden ontvangen om door te gaan met de lokale aanpak.

De activiteiten en projecten die in dit uitvoeringsplan worden beschreven passen in de brede aanpak zoals die in de afgelopen jaren in samenwerking en afstemming met lokale, regionale en landelijke partners tot stand is gekomen.

De aanpak richt zich op de volgende punten:

- Analyse van personen, groepen en systemen
- Verhogen van de bewustwording; betrekken en activeren van professionals en inwoners ten behoeve van het signaleren en voorkomen van radicalisering
- Regie en sturing op de aanpak van radicalisering
- Persoonsgerichte aanpak; maatwerk activiteiten en interventies gericht op individuen en groepen
- Professionalisering; investeren in de ontwikkeling van kennis en kunde door training, advies en ondersteuning
- Onderhouden en verstevigen van strategische netwerken en contacten met sleutelfiguren in de stad
- Preventieve activiteiten en projecten; in beeld brengen en tegengaan van gewelddadig extremisme lokaal en regionaal
- Regionaal expertisecentrum en duidingspool ter advisering en ondersteuning van de regionale aanpak van radicalisering

De aanpak is gericht op het beschermen van de democratische rechtstaat en het handhaven van de openbare orde en veiligheid in de stad. Waarbij uitdrukkelijk aandacht is voor de preventie van radicalisering en extremisme, het vergroten van de sociale cohesie en de weerbaarheid in de stad. Kenmerkend voor de wijze waarop de aanpak radicalisering in Arnhem vorm wordt gegeven is de uitgebreide en intensieve samenwerking met zowel betrokken burgers als organisaties. Op de onderwerpen die raken aan samenlevingszaken, jeugd en onderwijs wordt dan ook zowel bestuurlijk als ambtelijk gezamenlijk opgetrokken.

In de ontwikkeling en de uitvoering van de activiteiten wordt nadrukkelijk gekeken hoe de benodigde specialistische kennis kan worden overgedragen en de ervaring en inzet geborgd binnen het lokale netwerk van betrokken professionals. Eind 2018 zal de aanpak samen met de partners worden beoordeeld en kan er een nieuwe aanvraag voor de versterkingsgelden in 2019 worden ingediend. Dit alles gebeurt in nauwe samenwerking met niet alleen de lokale partners maar ook de ministeries van Justitie en Veiligheid en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De opzet van het programma is niet geheel nieuw en komt overeen met de structuur die is gekozen voor het uitvoeringsplan in 2016 en 2017. Een deel van de activiteiten en projecten die in de voorgaande jaren zijn gestart/ uitgevoerd zijn wederom, al dan niet aangepast, terug te vinden in het uitvoeringsplan voor 2018. Dit uitvoeringsplan beschrijft de activiteiten die in het kader van de aanpak van radicalisering zijn of worden opgezet. Deze activiteiten zijn in een samenhangend programma gegoten. Voor de uitvoering van de activiteiten en projecten is gekozen voor een programmasturing.

Dit programma valt in drie thema's uiteen;

1. **Preventie**
   Voorkomen van nieuwe aanwas en vergroten weerbaarheid

2. **Repressie**
   Tegengaan van radicalisering

3. **Regionaal kennis & expertise centrum**
   Ondersteuning en advies voor regio gemeenten in Oost-Nederland

De activiteiten in de aanpak van radicalisering die zijn beschreven in het uitvoeringsplan raken verschillende beleidsdisciplines en methodieken. Voor een goede afstemming, planning en sturing is coördinatie gewenst. Om dit te realiseren is een programmamanager aangesteld. Deze draagt zorg voor de regie en afstemming op de verschillende activiteiten en projecten. Met een verantwoording op tijd, geld en resultaat van de verschillende deelactiviteiten. Een belangrijke rol en taak daarnaast is zorgen voor een structuur waarbinnen het delen van expertise en kennis wordt gefaciliteerd. De manager opereert in opdracht van de portefeuillehouder veiligheid, de burgemeester van Arnhem. Naast de regie op het programma zorgt hij ook voor rapportages en verantwoording aan de bestuurlijke opdrachtgevers.

De programmamanager heeft ook een inhoudelijke rol op het specifieke onderwerp van radicalisering; hij speelt een rol bij het vergroten en verspreiden van kennis en het opbouwen en onderhouden van een netwerk. Lokaal, regionaal en landelijk.

Voor de kosten voor de inzet van de programmamanager wordt in 2018 een bedrag van € 50.000,- gereserveerd.

In dit uitvoeringsplan treft u per thema een beschrijving van de bijbehorende activiteiten aan. Vervolgens is er aandacht voor de financiën en de communicatie omtrent de aanpak van radicalisering.

2. Preventie

Voorkomen van nieuwe aanwas en vergroten weerbaarheid

Informatie & voorlichting

De gemeente heeft de afgelopen jaren meer dan 500 personen van diverse organisaties en instellingen geïnformeerd en/ of getraind over de problematiek en aanpak van radicalisering. Door het organiseren van informatiebijeenkomsten bij o.a. onderwijsinstellingen, zelforganisaties, buurtcentra en welzijnsorganisaties zijn professionals en betrokken burgers in staat gesteld signalen van radicalisering te herkennen en te duiden. Daarnaast worden hen tools aangereikt hoe met deze signalen om te gaan. De verwachting is dat radicalisering en extremisme ook de aankomende jaren nog de nodige aandacht vraagt. Het is dan ook de bedoeling om ook de komende jaren informatie-, voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen in te zetten om het bewustzijn in de stad nog verder te vergroten.

In de afgelopen jaren is extra aandacht uitgegaan naar veiligheidsprofessionals en jongerenwerkers in Arnhem. Voor beide zijn specifieke trainingen aangeboden en bijeenkomsten georganiseerd om niet alleen de kennis en bewustwording te vergroten maar ook de samenwerking te stimuleren. In het aankomende jaar willen we extra aandacht besteden aan professionals die op school en in de opvoeding met kwetsbare jongeren in aanraking komen.

Activiteiten

- Werkconferentie Weerbaarheid & Opvoeding
- Inventariseren van de behoefte voor informatie-/ voorlichtingsbijeenkomsten voor o.a. onderwijsinstellingen, sociaalmaatschappelijke-, zelforganisaties en betrokken burgers;
- Organiseren en faciliteren bewustwordings- en voorlichtingsbijeenkomsten.

Beoogd resultaat

In 2018 wordt er samen met de partners op het gebied van welzijn en onderwijs een werkconferentie georganiseerd om professionals op die gebieden beter te equiperen om de weerbaarheid van jongeren te vergroten.

Borging

De ervaring met eerdere bijeenkomsten leert dat naast de overdracht van kennis ook een duurzame relatie en verbinding met professionals en organisaties hiermee tot stand komt.

Planning

De werkconferentie zal plaatsvinden in het najaar van 2018.
De informatiebijeenkomsten zullen op verzoek gedurende het jaar in samenwerking en afstemming met de partners georganiseerd worden.

Kosten

Voor de werkconferentie Weerbaarheid & Opvoeding is een bedrag van € 15.000,-- euro beschikbaar
Daarnaast is in 2018 een bedrag van € 2500,- gereserveerd voor de organisatie en facilitering van een vijftal voorlichting- en informatiebijeenkomsten bij scholen, welzijns- of zelforganisaties.

Project Ongehoord

In het kader van het vergoten van de weerbaarheid wordt gestart met het project ongehoord. Hierbij worden lastig thema's waar jongeren in het dagelijkse leven tegenaan lopen bespreekbaar gemaakt. Bijvoorbeeld waar het gaat om discriminatie of uitsluiting op basis van hun geloof, achtergrond of geaardheid. Niet alleen school, op straat, in het uitgaansleven of in de media. Jongeren groeien op in een tijd van toenemende verharding, groeiende populariteit van extremistische groeperingen en de hang naar het zoeken van zondebokken voor de gevoelens van onvrede met de huidige situatie en angst voor de toekomst. Zij voelen zich tweederangsburgers en voelen zich niet onderdeel van de maatschappij of zetten zich er zelfs tegen af.
Vooral als overtuigingen botsen, kan het heel ingewikkeld zijn om met jongeren te praten over deze actuele kwesties en over hun rol in de samenleving. Over dat ze als individu rechten hebben, maar tegelijkertijd ook verantwoordelijkheden. Hoe zorgen we ervoor dat zij van binnenuit begrijpen waar onze samenleving op is gebouwd en krijgen zij ook ruimte om er kritische vragen over te stellen.

Bij dit project wordt de geschiedenis van onderdrukking in de 2de wereldoorlog gebruikt om in gesprek te gaan over hedendaagse ingewikkelde thema's. Dit draagt bij aan het besef en begrip voor jongeren die te maken krijgen met discriminatie of uitsluiting op basis van hun geloof, achtergrond, geaardheid, geslacht etc. Dit zal in eerste instantie uitgevoerd worden op VMBO scholen. Waarbij gebruik wordt gemaakt van jongeren van de school zelf om dit deze ingewikkelde onderwerpen bespreekbaar te maken met schoolgenoten en de weerbaarheid van jongeren op school te vergroten.

Activiteiten
- Project voorbereiding
- Werving scholen
- Werving peer-educators
- Onderzoek, verfilming en peertraining

Beoogd resultaat
Het project Ongehoord wordt door Turning Point in samenwerking en co-financiering met Veiligheid, Samenlevingszaken en Onderwijs in 2018 uitgevoerd.

Borging
Het project wordt in samenwerking met diverse partners opgestart waarbij ook gekeken wordt of dit uiteindelijk zonder financiële ondersteuning vanuit de gemeente kan worden uitgevoerd.

Planning
Het project zal in het voorjaar van 2018 worden opgestart en vervolgens doorlopend in 2018 worden uitgevoerd.

Kosten
Voor de uitvoering van het project Ongehoord is € 10.000,- gereserveerd.

Samen in Arnhem

De afgelopen jaren zijn er in samenwerking met interne en externe partners diverse activiteiten georganiseerd in, en met de stad in het kader van "Samen in Arnhem". Waarbij betrokken professionals en burgers van verschillende culturele en etnische achtergronden en religieuze en maatschappelijke stromingen met elkaar over thema's als discriminatie, vooroordelen en spanningen in Arnhem in gesprek gaan. De ervaring heeft geleerd dat dergelijke bijeenkomsten als zeer zinvol

worden ervaren. Het versterkt de onderlinge samenhang en met leert elkaar kennen door met elkaar in gesprek te gaan. De gemeente kan en wil hierbij een faciliterende en verbindende rol spelen.

Daarmee wil de gemeente burgers en organisaties in de stad stimuleren om zelf aan de slag te gaan rondom het thema "Samen in Arnhem". Het gaat hierbij om het faciliteren, verbinden en zichtbaarder maken van initiatieven die de bewustwording met betrekking tot radicalisering vergroten en de weerbaarheid daartegen versterken.

Activiteiten

- Vanuit de verschillende gemeentelijke beleidsvelden wordt via diverse netwerken (integratie, zorg, veiligheid e.a.) structureel contact onderhouden met de partners in de stad om de verbinding en samenwerking in stand te houden.
- Nieuwe en bestaande activiteiten van en door de stad aanmoedigen en waar nodig ondersteunen die bijdragen aan de sociale stabiliteit.

Beoogd resultaat

Ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan het vergroten van de weerstand

Borging

Inmiddels is het initiatief ook opgepakt door de collega's van samenlevingszaken waarbij o.a. vanuit het diversiteitsbeleid diverse activiteiten zijn/ en worden georganiseerd die voortkomen uit een aansluiten op de activiteiten van 'Samen in Arnhem'.

Planning

De activiteiten kunnen door het jaar heen plaatsvinden.

Kosten

In de versterkingsgelden van 2018 is door het ministerie van J&V geen geld beschikbaar gesteld voor activiteiten in het kader van Samen in Arnhem. Vanuit 2017 is er nog € 7500,- beschikbaar die ingezet worden voor de strategische netwerken van waaruit activiteiten georganiseerd worden die de bewustwording en weerbaarheid van de inwoners in Arnhem moeten vergroten.

Oumnia Works Arnhem

Oumnia Works is een vernieuwend educatief empowermentprogramma dat door en voor (moslim)moeders is ontwikkeld. Dit laagdrempelige programma is vanuit de behoefte van moeders ontstaan. Het belangrijkste doel van “Oumnia Works” is moeders extra bagage mee te geven om hun kind te helpen zich staande te houden in een maatschappij die hoge eisen aan hen stelt. Veel (moslim) jongeren voelen zich niet erkend en niet gewaardeerd in de westerse samenleving. Zij zijn op zoek naar zichzelf. Tijdens die zoektocht raken sommige jongeren zichzelf of de aansluiting met de samenleving kwijt. Dat kan ertoe leiden dat zij radicaliseren. Moeders zijn als geen ander in staat om vroegtijdig signalen te herkennen en hun kind te beschermen tegen afglijden. Het programma Oumnia Works helpt hen daarbij. Oumnia Works is een interactieve training waarin kennis wordt overgebracht, maar ook vaardigheden worden ontwikkeld. De deelneemsters leren van de trainster, maar ook en vooral van elkaar.

Activiteiten

- Voorbereiding en uitvoering van de training Oumnia Works die bestaat uit zeven bijeenkomsten.
- Het gaat hier om twee groepen vrouwen uit verschillende Arnhemse wijken die gedurende 7 bijeenkomsten worden getraind.

Doel
Het trainen en ondersteunen van Arnhemse moeders om vroegtijdig zorgelijke signalen van jongeren in de wijk op te pikken en te zorgen dat ze tijdig de juiste hulp krijgen.

Planning
Het gaat om twee groepen van 10 - 15 moeders die in 2018 gedurende 7 weken getraind worden.

Borging
Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat na afloop van deze trainingen er een duurzaam Arnhems netwerk is dat zich pro-actief inzet om de weerbaarheid in Arnhem te vergroten. Om dat te bewerkstelligen zal ook aansluiting en verbinding worden gelegd mat de al aanwezige netwerken en initiatieven in de stad.

Kosten
Voor een tweetal trajecten uitgevoerd door Oumnia works is € 12.000,-- gereserveerd.

Strategische netwerken

In het omgaan met en het voorkomen van maatschappelijke spanningen, radicalisering en het betrekken en samenbrengen van gemeenschappen is het van groot belang dat partners vanuit verschillende achtergronden en expertises elkaar weten te vinden en versterken. Door de inrichting van een lokaal, strategisch netwerk kunnen gemeenschappen, maatschappelijke partners en de gemeente structureel samenwerken. Een samenwerking die haar basis heeft in het gedeelde belang van een gezonde, vitale samenleving waarin iedereen de kans krijgt om zich te ontwikkelen en een volwaardig onderdeel van de maatschappij uit te maken. De doelstelling van het netwerk is om een netwerkstructuur te bieden waarbinnen maatschappelijke partners worden verbonden om gezamenlijk bij te dragen aan de lokale aanpak ter preventie van radicalisering en ter bevordering van de sociale stabiliteit. In de afgelopen jaren is een dergelijk stads breed netwerk van professionals van verschillende organisaties en instellingen tot stand gekomen. Voor de doorontwikkeling van de strategische netwerken wordt in een tweetal wijken pro-actief gezocht naar inbreng van ouders als toevoeging op het al bestaande netwerk.

Twynstra en Gudde zal een analyse uitvoeren in 2 Arnhemse wijken (Presikhaaf & Malburgen/Immerloo) om te bepalen wie en wat er nodig is om het strategisch netwerk in die specifieke wijken verder door te ontwikkelen. Dit om ook ouders aan te laten sluiten en hun ideeën en vragen mee te nemen in de wijkaanpak waar het gaat om radicalisering, polarisering en extremisme. De centrale vraag daarbij is: *'Welke sociale en maatschappelijke vragen ervaren ouders in Arnhem en in welke mate willen deze ouders een bijdrage leveren aan het oplossen van deze vragen in samenwerking met de professionals van maatschappelijke organisaties*'.

Activiteiten
- In beide wijken wordt een gesprek georganiseerd met zowel moeders als vaders. Waarbij zowel met 2 als derde generatie ouders wordt gesproken. Om ook de verschillende beelden daartussen in kaart te brengen.
- Naast ouders worden in beide wijken ook Wijkcoaches, Jongerenwerkers en wijkagenten betrokken.
- Opleveren van een rapportage met analyse en voorstel voor activiteiten die per wijk bijdragen aan het vergroten van de weerbaarheid van jongeren.

Beoogd resultaat
Inzicht in de vragen van ouders en aanknopingspunten voor activiteiten om de weerbaarheid van jongeren in deze wijken te versterken. Activeren en betrekken van ouders bij de lokale aanpak van radicalisering. Het strategisch netwerk moet een structureel platform zijn dat gevraagd en ongevraagd advies geeft en een bijdrage levert aan de weerbaarheid van de stad.

Planning
Het project dat uitgevoerd wordt door Twynstra en Gudde loopt van april 2018 tot eind 2018. De activiteiten vanuit de strategische netwerken vinden gedurende het jaar plaats.

Borging
De strategische netwerken worden breder ingezet dan alleen radicalisering. Ook voor ander maatschappelijke vraagstukken kan dit netwerk ingezet worden. Het is de bedoeling dat er vanuit het strategische netwerk initiatieven en activiteiten worden ontplooid ter versterking van de weerbaarheid van de stad. Het netwerk zal daarom in gezamenlijkheid vanuit veiligheid en samenlevingszaken worden gecoördineerd en minimaal 2 x per jaar bij elkaar komen.

Kosten
De kosten voor doorgang en de doorontwikkeling van de strategische netwerken inclusief de projecten in de wijken Presikhaaf & Malburgen/Immerloo zijn voor 2018 begroot op € 15.000,-.

3. Repressie

Tegengaan en aanpakken van radicalisering

Als onderdeel van de lokale aanpak zijn er een aantal gerichte preventie activiteiten gestart en in ontwikkeling:

- Het netwerk van geradicaliseerden in beeld brengen en houden;
- In beeld brengen van potentiele nieuwe aanwas;
- Ondersteuning van professionals in de begeleiding van (potentiele) radicalen;
- Coaching/ begeleiding door lokale experts van (potentiele) radicalen en bijbehorend gezin;
- Opzetten en begeleiden van activiteiten voor kwetsbare groepen.

Deze activiteiten worden gecoördineerd door, en vinden plaats in afstemming met, het casusoverleg. In de afgelopen maanden blijken deze activiteiten zowel het beeld van, en invloed op, (potentieel) radicalen te hebben verbeterd. Het verbeterde beeld brengt met zich mee dat de inzet op deze preventieve activiteiten toe neemt. Monitoring en begeleiding op dit gebied lijken de aankomende jaren noodzakelijk en onderstaande activiteiten worden (door)ontwikkeld om duurzaam inzetbaar te zijn.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de lopende en in ontwikkeling zijnde preventieve activiteiten met daarbij een toelichting op de reden en aard van activiteiten en wat de planning en de te verwachtte kosten zijn.

Professionalisering

Het is van belang dat de eerstelijnsprofessionals die werken op het gebied van radicalisering beschikken over de benodigde kennis en kunde om op dit complexe onderwerp effectief te kunnen zijn. Voor de eerstelijns-professionals zoals wijkagenten, jongerenwerk, welzijnswerk, jeugdzorg en leerplichtambtenaren zijn trainingen georganiseerd om te zorgen dat binnen de betrokken organisaties ook de benodigde kennis en kunde aanwezig is om met deze complexe materie aan de slag te gaan.

Activiteiten

- Inventariseren waar verder professionalisering nodig is (in ieder geval onderwijs)
- Trainen van professionals en sleutelfiguren
- Processen en afspraken formaliseren

Beoogd resultaat

In 2018 zullen wederom ongeveer 60 professionals getraind worden.

Planning

Doorlopend in 2018.

Borging

De professionals die zijn getraind nemen hun kennis mee naar de organisaties waar ze werken. Zij worden daarmee een onderdeel van het uitgebreide netwerk van professionals en betrokkenen die zich op het gebied van radicalisering in de stad inzetten. Ook zijn zij daarmee voor ons het eerste aanspreekpunt binnen de organisatie of instelling indien er casuïstiek speelt in hun (werk)omgeving.

Kosten

De trainingen worden verzorgd door het Rijksopleidingsinstituut Tegengaan Radicalisering (ROR). De kosten hiervan komen dus niet voor rekening van de gemeente Arnhem.

Expertise

De inzet van een expert op het gebied van radicalisering en islamitische theologie is een essentieel onderdeel gebleken in de totstandkoming en ontwikkeling van de lokale aanpak. De zeer complexe materie en de hoeveelheid aan signalen en casussen maakt dat deze kennis en ervaring onmisbaar is. Voor het door ontwikkelen van de lokale aanpak is het dan ook van belang dat de expertise aanwezig blijft.

Activiteiten

- Inzet van expertise bij duiding en vervolg acties uit het casusoverleg
- Experts inzetten voor coaching en begeleiding van professionals en individuen

Planning

Doorlopend in 2018.

Borging

De advisering en ondersteuning door de expert gebeurt de afgelopen 3 jaar in afstemming met het casusoverleg. Waarbij zoveel mogelijk gebruik is en wordt gemaakt van lokale professionals om hun de ervaring en expertise te laten opdoen om een groot gedeelte hiervan lokaal te kunnen oppakken. Op specifieke onderdelen met name op het gebied van duiding zijn is externe expertise nog altijd noodzakelijk.

Kosten

In de versterkingsgelden van 2018 is voor de inzet van expertise € 32.500,- toegekend.

Signalering

Om signalen binnen te krijgen, en blijven krijgen, is het van belang dat we continu investeren in het netwerk om het wederzijds vertrouwen en de samenwerking te optimaliseren.
Een complicatie bij de signalering blijft dat radicalisering voor een groot gedeelte online en in het geheim plaatsvindt. Zelfs voor de directe omgeving zoals familie blijft het lastig om de signalen tijdig te herkennen en te interpreteren en is de (mate van) radicalisering vaak een verrassing. Het is van groot belang dat de signalen daarom vroegtijdig samenkomen zodat het mogelijk wordt om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken en acties op het tegengaan in te zetten. Daarom is veel tijd gestoken in het voorlichten van betrokken personen en instanties. In de afgelopen 3 jaar zijn ongeveer 400 Arnhemmers voorgelicht over radicalisering.

Met betrekking tot het signaleren van radicalisering in Arnhem is er in de afgelopen jaren een uitgebreid netwerk tot stand gekomen. Dat bestaat onder andere uit personen uit het onderwijs, politie, jeugdzorg, Raad van de Kinderbescherming, reclassering, Openbaar Ministerie, zelforganisaties, welzijnsorganisaties, maatschappelijke instellingen, diverse Arnhemse gemeenschappen en gemeenten uit de regio. Binnen het netwerk worden signalen en zorgen over individuen en groepen met elkaar gedeeld. Naast de getrainde professionals die in de wijken signalen ophalen zijn de politie en stafmedewerkers van de burgemeester 24 uur per dag bereikbaar voor signalen.

Activiteiten

- Breed multidisciplinair netwerk in stand houden en lokaal positioneren
- Korte lijnen met strafrechtelijke, maatschappelijke en bestuurlijke partners
- Samenwerking met landelijke organisaties zoals NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) en SMN

- Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren/ faciliteren voor betrokken partners en personen
- Afstemming met lokale gemeenschappen en organisaties
- Wekelijks bespreken van signalen in het Veiligheidshuis

Beoogd resultaat
Uitbreiden en in stand houden van het netwerk.

Planning
Activiteiten vinden gedurende het jaar plaats.

Borging
Om te zorgen dat signalen tijdig binnen blijven komen wordt er veel energie gestoken in het uitbreiden en in stand houden van het netwerk zowel lokaal, regionaal als landelijk. Daarbij wordt ook telkens gekeken hoe de lokale en regionale onderdelen in de aanpak kunnen worden verbeterd. Jaarlijks vinden er bijeenkomsten en conferentie plaats om de verbinding en betrokkenheid op specifieke domeinen te verbeteren.

Kosten
Geen aanvullende kosten. De kosten zijn onderverdeeld binnen andere activiteiten.

Activiteiten Veiligheidshuis

Wekelijks wordt binnen het Veiligheidshuis een casusoverleg gehouden, dat een regionaal karakter heeft. Het casusoverleg vraagt met name in de voorbereiding, verslaglegging en het bijwerken van de persoonsdossiers veel capaciteit vanuit de ondersteuning binnen het veiligheidshuis. Mede door de regionale functie van het veiligheidshuis is het aantal casussen die we behandelen in het afgelopen jaar behoorlijk toegenomen.

Elke week worden de casussen en eventuele nieuwe signalen besproken in het casus-overleg binnen het Veiligheidshuis. Voor ieder nieuw signaal worden afspraken gemaakt over hoe en door wie dit signaal verder wordt uitgediept. De gemeente heeft hierin de regierol. Om het groeiende casusoverleg effectief te kunnen houden is het van belang dat de ondersteuning goed georganiseerd is. Daarnaast vraagt het voeren van de regie over de lokale aanpak een structurele inzet op de sturing en controle van de activiteiten in de aanpak.

Op dit moment zet de gemeente Arnhem c.q. het Veiligheidshuis bij benadering twee formatieplaatsen in voor het onderwerp jihadisme en radicalisering. Om de regionale taak op een juiste en verantwoordelijke wijze te kunnen uitvoeren is uitbreiding van de inzet noodzakelijk.

Activiteiten
- Organiseren en voorzitten van wekelijks casusoverleg
- Verzorgen van agenda en verslaglegging van het casusoverleg
- Bewaken van de voortgang op uitgezette acties
- Professionaliseren en formaliseren van de werkwijze binnen het casusoverleg
- Inzet specialisten ter ondersteuning van het casusoverleg
- Trainen en professionaliseren van deelnemers casusoverleg
- Samenwerking initiëren en stimuleren tussen verschillende Veiligheidshuizen en casustafels
- Kennisdeling binnen de regio Gelderland-Midden

Beoogd resultaat
Organiseren, faciliteren en administreren van het wekelijkse casusoverleg.

Planning
Doorlopend

Borging
Het casuscasusoverleg is een vast onderdeel geworden van de activiteiten van het Veiligheidshuis in de regio Gelderland-Midden. Waarbij continu met de partners gekeken wordt waar deze is te verbeteren. Zo is een recente ontwikkeling dat ook signalen op het gebied van rechts-extremisme bij het overleg binnenkomen en kunnen rekenen op duiding en advisering vanuit het multidisciplinair overleg.

Kosten
Een gedeelte van de huidige kosten worden opgevangen in het reguliere budget van het veiligheidshuis. De kosten die worden gemaakt voor de extra inzet voor het faciliteren van bovenstaande activiteiten die samenhangen met het casusoverleg in het Veiligheidshuis worden geraamd op € 75.000,- voor 2018.

Maatwerk ondersteuning

In het casusoverleg wordt door de partners gezamenlijk per casus een persoonsgerichte aanpak opgesteld. Deze is gericht op het tegengaan van radicalisering. Naast het tegenhouden van potentiele uitreizigers is er daarbij ook aandacht voor terugkeerders/ facilitators/ ronselaars. Een onderdeel van de persoonsgerichte aanpak kan ook zijn de-radicalisering en/ of re-socialisering.
Dit gebeurt op dit moment veelal vanuit reguliere trajecten uitgevoerd door o.a. de gemeente, zorg- & welzijnswerk en reclassering. Daarnaast is er meer aandacht voor de ondersteuning van families die te maken krijgen met radicalisering (bijvoorbeeld in de vorm van uitreis, overlijden of terugkeer). De ondersteuning richt zich op families van radicaliserende en geradicaliseerde personen. Dat gebeurt door kennis en instrumenten voor de omgang met geradicaliseerde familieleden met als doel verdere radicalisering of het plegen van strafbare feiten te voorkomen, evenals radicalisering van broertjes, zusjes of andere familieleden tegen te gaan. Hierbij wordt in overleg en afstemming met de betrokken partijen en deskundige bekeken welke hulp en ondersteuning gewenst is.

Activiteiten
- Extra individuele begeleiding door professionals
- Coaching van professionals door experts
- Familieondersteuning voor het systeem

Beoogd resultaat
Gerichte inzet van experts en deskundigen ter ondersteuning van persoonsgerichte aanpak.

Planning
Waar noodzakelijk gedurende een traject.

Borging
Hiervoor geldt dat zoveel mogelijk door lokale deskundigen wordt opgepakt en uitgevoerd al dan niet met ondersteuning van experts en specialisten op de achtergrond. Dit om ook de lokale deskundigen te ontwikkelen. Door de complexiteit van de problematiek blijft het op onderdelen nodig om externe expertise of specialisten in te zetten.

Kosten
Bij de inzet in de vorm van de begeleiding/ ondersteuning vanuit de persoonsgerichte aanpak wordt gebruikt gemaakt van verschillende experts en professionals waarbij de uurtarieven uiteen lopen.
In totaal is voor de maatwerkondersteuning die ingezet wordt vanuit het casusoverleg een maximum van € 25.000,- begroot.

Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem"

Het afgelopen jaar is er in Arnhem een tweetal projecten uitgevoerd die gericht zijn op de vroegsignalering en preventie van radicalisering in Arnhem. Deze projecten zijn in samenwerking met lokale partijen en in afstemming met het casusoverleg ontwikkeld en uitgevoerd. De projecten en de resultaten zijn zowel met de kerngroep, regiegroep en NCTV gedeeld en zijn beoordeeld als een waardevolle toevoeging en zullen daarom ook in 2018 met inzet van de versterkingsgelden uitgevoerd worden. Een aantal activiteiten vanuit de projecten zijn inmiddels bij reguliere activiteiten in de wijk ondergebracht. In afstemming met de wijkteams en organisaties in de wijken wordt bekeken waar dat ook op andere onderdelen mogelijk is. Dit past bij de afspraken die gemaakt zijn met het ministerie om de activiteiten te borgen en/of onderdeel te laten zijn van reguliere werkzaamheden.
De voortgang en effectiviteit van deze projecten worden vanwege het belang van vertrouwelijkheid bekeken en beoordeeld in de lokale driehoek.

Activiteiten
- Project 'Vroegsignalering en preventie'
- Project 'Vroegsignalering en preventie 2'

Beoogd resultaat
Het doel is om kwetsbare jongeren weg te houden van radicalisering en signalen van (beginnende) radicalisering onder Arnhemse jongeren vroegtijdig op te vangen en vervolgens te duiden om zodoende met een persoonsgerichte aanpak jongeren voor radicalisering te behoeden.

Planning
Beide projecten lopen het gehele jaar. Aan het eind van het jaar worden beide project geëvalueerd en de voortgang voor 2018 bekeken.

Borging
Voor beide projecten geldt dat er specifiek gekeken wordt naar de mogelijkheid om onderdelen van de projecten waar wenselijk en mogelijk bij reguliere taken van maatschappelijke organisaties onder te brengen. In het geval van 'Vroegsignalering en preventie 2' is dat al deels gelukt doordat de wijkteams een gedeelte van de aanpak hebben 'overgenomen'. Ook voor andere onderdelen wordt bekeken waar en hoe dit mogelijk is.

Doordat het werk en de uitvoerders zeer gebaat zijn bij vertrouwelijkheid in hun werk gaan we hier niet verder op in. Zowel de burgemeester als de NCTV zijn op de hoogte van de inhoudt en de voortgang van de projecten.

Kosten
- De kosten voor het project 'Vroegsignalering en preventie' zijn begroot op € 50.000,- voor 2018
- De kosten voor uitvoering van het project 'Vroegsignalering en preventie 2' zijn begroot op € 25.000,- voor 2018

4. Duidingspool & Expertise Oost-Nederland

Duidingspool & Expertisecentrum Oost-Nederland

Arnhem heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan op het gebied van radicalisering en gewelddadig (religieus) extremisme. Daarbij is flink geïnvesteerd in kennis en kunde op dit onderwerp. Met als resultaat dat lokaal veel expertise aanwezig is. Deze expertise wordt nu al ingezet/ gedeeld met de andere gemeenten binnen de regio en in Oost-Nederland. In het komende jaar zal dat verder ontwikkeld worden.

Bij het bespreken van de doorontwikkeling van de lokale aanpak en de ondersteuning voor Oost Nederland is geconstateerd dat het goed kunnen duiden van casuïstiek aan de casustafel één van de belangrijkste fundamenten is voor het effectief opzetten van een effectieve aanpak van radicalisering. Doordat expertise om dat te kunnen doen schaars is, is het duiden van signalen tegelijkertijd ook een achilleshiel van de lokale aanpak. Het vergt specialistische kennis en expertise. Zorgvuldige duiding in het kader van radicalisering en het jihadisme is de basis voor een adequate persoonsgerichte aanpak en analyse van de lokale situatie. Bij een incompleet beeld bestaat het risico dat de bredere invloed op personen in de gemeente (de samenleving) en netwerkvorming niet of onvolledig in beeld komt en geduid wordt.

Daartoe is gekeken hoe andere casustafels in Oost-Nederland versterkt kunnen worden. Met als doel om in de gehele regio te komen tot een inhoudelijk én procesmatige goed werkend overleg vanuit waar afgestemde interventies worden uitgevoerd. Een eerste benodigde stap daarin is het versterken van de inhoudelijke beoordeling en duiding van de casuïstiek die besproken wordt in een multidisciplinair casusoverleg.

Om de ‘discipline radicalisering en jihadisme’ beter aan tafel vertegenwoordigd te hebben is het voorstel voor elke casustafel een duidingsspecialist beschikbaar te stellen. Expliciet niet met de bedoeling het duiden over te nemen, maar om een bijdrage te leveren aan de inhoudelijke beoordeling van casuïstiek. Het idee is dat vanuit de gemeente Arnhem een pilot gestart wordt waarbij een duidingspool wordt samengesteld van waaruit specifieke expertise bij gemeenten in Oost-Nederland op hun verzoek kan worden aangeboden.

Activiteiten
- Ondersteuning en begeleiding bieden bij lokaal ontwikkelde activiteiten
- Pro-actief aanbieden expertise en ondersteuning in regionale casus-overleggen
- Inzet van specialistische expertise bij het duiden en oppakken van nieuwe casuïstiek door duidingspool
- Regie, sturing en doorontwikkeling van de duidingspool.

Beoogd resultaat
Vanuit de duidingspool ondersteuning bieden aan casuïstiek m.b.t. radicalisering in Oost-Nederland.

Planning
De inzet vanuit de duidingspool zal doorlopen gedurende het jaar op verzoek van casustafels in Oost-Nederland plaatsvinden.

Borging
Indien het wenselijk is om de ondersteuning ook de komende jaren in regio Oost-Nederland voort te zetten zal financiering vanuit het rijk noodzakelijk zijn. Over de doorontwikkeling en de voortgang van de duidingspool is dan ook contact met het ministerie. Eind 2018 is er een evaluatie m.b.t. de werkzaamheden van de duidingspool aan de hand waarvan de voortgang besproken zal worden.

Kosten
De kosten voor de regionale ondersteuning door de duidingspool zijn begroot op € 50.000,- in 2018. De kosten voor het managen en de doorontwikkeling van de duidingspool in 2018 zijn begroot op € 25.000,-

5. Financiën

In totaal heeft de gemeente Arnhem van het rijk € 394.500,- ontvangen voor de aanpak van radicalisering lokaal en in de regio. Voor een aantal van de activiteiten in het uitvoeringsplan is nog een nadere inventarisatie nodig om de vraag/ behoefte te bepalen waarop het vervolg van de activiteit zal worden afgestemd. Dat maakt dat de uiteindelijke kosten en de verdeling van de kosten op onderdelen anders kan uitpakken dan hierin is beschreven. De programma coördinator is verantwoordelijk om te zorgen dat de totale uitgaven in ieder geval binnen de begroting van € 394.500,- blijven.

Dit bedrag wordt via een toevoeging aan het gemeentefonds naar de Gemeente Arnhem toe. Om dit ook te kunnen besteden aan de activiteiten in de lokale aanpak van radicalisering dient het te worden toegeschreven aan het budget veiligheid. Voor de versterkingsgelden zal dit moeten gebeuren via een raadsbesluit voor een begrotingswijziging. Deze zal tegelijkertijd met dit uitvoeringsplan aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering 2018	Activiteit	Budget	
		Versterkingsgelden 2018	Anders
Programmasturing	Programma coordinator	€ 50.000	
Preventie	Informatiebijeenkomsten (bewustwording en voorlichting)	€ 5.000	
	Werkconferentie Weerbaarheid en Opvoeding	€ 15.000	
	Project 'Ongehoord'	€ 10.000	
	"Samen in Arnhem"		€ 7.500
	Oumnia Works	€ 12.000	
	Strategisch netwerk van sleutelfiguren en organisaties	€ 15.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 1'	€ 50.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 2'	€ 25.000	
	Project Buro Zend-Uit	€ 5.000	
Repressie	Training & expertise		€ 37.950
	Professionalisering en ondersteuning VHH	€ 75.000	
	Persoonsgerichte aanpak (begeleiding/ ondersteuning)	€ 25.000	
	Specialistische inzet experts	€ 32.500	
Expertise en centrumfunctie Oost-Nederland	Duidingspool en expertisecentrum regio Oost-Nederland	€ 50.000	
	Managen en doorontwikkelen Duidingspool	€ 25.000	
	Totaal:	€ 394.500	

6. Communicatie

Zoals eerder in deze notitie aangegeven is communicatie over de aanpak belangrijk. Ten eerste om inzichtelijk te maken aan inwoners die zich zorgen maken wat de overheid doet. Daarnaast om hen die vragen hebben, signalen te willen doorgeven of op zoek zijn naar informatie te informeren. Uitgangspunt in de communicatie is dat we pro-actief zijn. Niet alleen reageren op vragen, maar ook actief zorgen dat de verschillende betrokkenen worden geïnformeerd. Zodat we duidelijk maken waar de overheid voor staat.

De communicatie richt zich op verschillende doelgroepen:

- Gemeenteraad en college
- Professionals
- Inwoners van Arnhem
- Veiligheidsregio Oost-Nederland

Communicatie over voortgang naar de gemeenteraad

- Periodiek informeren over voortgang en ontwikkelingen op het gebied van radicalisering en polarisering
- Informeren over de activiteiten die in het kader van de lokale aanpak radicalisering in Arnhem en de regio in 2018 worden uitgevoerd middels het voorliggende uitvoeringsplan 2018.

Communicatie met de stad, zowel inwoners als professionals en tussenpersonen:

- Inwoners kunnen met vragen, zorgen en eventuele signalen bij gemeente en politie terecht via de bestaande kanalen:
  Afdeling Veiligheid/ kabinet van de burgemeester: 026-3775285
  Veiligheid@arnhem.nl
  Klant Contact Centrum (KCC) van de gemeente (0900-1809)
  Politie/ wijkagent via 0900-8844.
- Landelijke hulplijn radicalisering voor ouders van radicaliserende kinderen. Deze hulplijn is bedoeld om bezorgde ouders en familieleden informatie, hulp en advies te bieden:
  Hulplijn Radicalisering: 06-81893529 Website: www.hulplijnradicalisering.nl
- Op www.arnhem.nl wordt informatie beschikbaar gesteld
- Informatie-, voorlichting- en netwerkbijeenkomsten in Arnhemse wijken voor o.a. wijkteams, zelforganisaties, sleutelfiguren en bezorgde inwoners

Communicatie met de veiligheidsregio Oost-Nederland:

- Middels een brief aan de burgemeesters van de gemeenten in Oost-Nederland wordt men geïnformeerd over de mogelijkheden van de inzet van de duidingspool voor ondersteuning en advisering in de lokale aanpak van radicalisering.

7. Evaluatie en verantwoording

Periodiek zal er middels een tussentijdse rapportage de stand van zaken en voortgang worden gedeeld in de lokale driehoek waarbij zij de mogelijkheid hebben om bij te sturen in het vervolg. Van de verschillende onderdelen en activiteiten in het uitvoeringsplan zal aan het eind van het jaar een evaluatie/ eindrapportage worden opgeleverd. Daarin worden de activiteiten, het bereik en de resultaten beschreven. Voor de persoons- en groepsgerichte aanpak geldt dat de inzet en activiteiten mogelijk privacy gevoelige informatie bevat die in dat geval niet in de rapportage zal worden opgenomen.

Aan het eind van het jaar zal er een financiële verantwoording in de richting van de NCTV worden afgegeven en wordt er ook in overleg bekeken hoe de aanvraag voor de versterkingsgelden van 2019 eruit zal gaan zien.

Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering 2017

Inhoudsopgave

Inleiding ... 3
Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer ... 4
1. Structuur en inbedding ... 5
2. Activiteiten aanpak radicalisering ... 6
Integratie en samenleving; beperken voedingsbodem en vergroten maatschappelijke weerbaarheid ... 6
2.1 Maatschappelijke weerbaarheid ... 6
Informatie & voorlichting: ... 6
Samen in Arnhem ... 6
2.2 Netwerk en voedingsbodem ... 7
Strategische netwerken van sleutelfiguren en -organisaties ... 7
2.3 Projecten ... **Error! Bookmark not defined.**
No-Academie: field lab 'Integratie en Identiteit' ... **Error! Bookmark not defined.**
3. Preventie & repressie: Voorkomen & tegengaan van radicalisering ... 8
3.1 Kennis & Kunde ... 8
Professionalisering: ... 8
Expertise: ... 8
3.2 Netwerken & Signalering ... 9
Signalering ... 9
Activiteiten Veiligheidshuis: ... 10
Onderwijs: ... 10
3.3 Persoonsgerichte aanpak ... 11
Maatwerk ondersteuning: ... 11
3.4 Projecten ... 12
Projecten "Vroegsignalering en preventie in Arnhem" ... 12
4. Expertise en centrum functie Oost-Nederland ... 13
Expertisecentrum: ... 13
5. Financiën ... 14
6. Communicatie ... 14
7. Evaluatie en verantwoording ... 15

Inleiding

Samen met vele partners in de stad en regio werkt de gemeente Arnhem al meerdere jaren aan het tegengaan en voorkomen van radicalisering. Ook in het afgelopen jaar is daar aan gewerkt door uitvoering te geven aan de activiteiten en projecten zoals beschreven in het uitvoeringsplan radicalisering Arnhem 2016.Ook voor 2017 heeft de gemeente Arnhem van het Rijk versterkingsgelden ontvangen om door te gaan met de lokale aanpak. Voor u ligt dan ook het Uitvoeringsplan aanpak radicalisering 2017.

Het voorliggend uitvoeringsplan beschrijft de doelen en activiteiten van de aanpak voor het aankomende jaar. Dit is geen nieuw plan maar een logisch vervolg op het uitvoeringsplan 2016. Veel van de onderdelen uit dat plan komen dan ook, al dan niet aangepast, terug in Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2017.

Kenmerkend voor de wijze waarop de aanpak in Arnhem vorm wordt gegeven is de uitgebreide en intensieve samenwerking met zowel betrokken burgers als organisaties. De activiteiten en projecten die passen in de brede aanpak zijn in de afgelopen jaren dan ook in samenwerking en afstemming met lokale, regionale en landelijke partners tot stand gekomen. Waarbij de nadruk ligt op de preventie en waar nodig ook repressie wordt toegepast.

In de toekenning van de versterkingsgelden is opgenomen dat gekeken wordt hoe de inzet van specialistische ondersteuning en de coördinatie en regie op de lokale aanpak in financiële ondersteuning kan worden afgebouwd. Daarom wordt in het aankomende jaar in overleg bekeken hoe de benodigde specialistische kennis kan worden overgedragen en geborgd binnen het lokale netwerk van betrokken professionals. Ook voor de coördinatie en regie op de activiteiten en projecten wordt gekeken naar een structurele borging binnen de gemeentelijk organisatie. Eind 2017 zal de aanpak samen met de partners worden beoordeeld en kan er een nieuwe aanvraag voor de versterkingsgelden in 2018 worden ingediend. Dit alles gebeurt in nauwe samenwerking met niet alleen de lokale partners maar ook de ministeries van Veiligheid en Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer

De opzet van het programma komt overeen met de structuur die is gekozen voor het uitvoeringsplan in 2016. Een deel van de activiteiten en projecten die in 2016 zijn gestart/ uitgevoerd zijn wederom, al dan niet aangepast, terug te vinden in het uitvoeringsplan voor 2017. Dit uitvoeringsplan beschrijft de activiteiten die in het kader van de aanpak van radicalisering zijn of worden opgezet. Deze activiteiten zijn in een samenhangend programma gegoten.

Voor de uitvoering van de activiteiten en projecten is gekozen voor een programmasturing. Dit programma valt in drie thema's uiteen;

1. integratie en samenleving
2. preventie en repressie
3. regionaal expertise centrum

Voor de coördinatie van en regie op de verschillende activiteiten en een borging op planning en verantwoording en het delen van expertise en kennis is een centrale plaats voor een programma-coördinator bedacht. Tot slot valt op te merken dat op alle drie thema's, naast een specifieke aanpak en werkwijze er ook nadrukkelijk aandacht moet zijn voor communicatie.

In dit uitvoeringsplan treft u de thema's achter elkaar. Het uitvoeringsplan start met een beschrijving van de structuur en coördinatie-rol.

1. Structuur en inbedding

De activiteiten in de aanpak van radicalisering die zijn beschreven in het uitvoeringsplan raken verschillende beleidsdisciplines en methodieken. Voor een goede afstemming, planning en sturing is coördinatie gewenst. Om dit te realiseren wordt een programmacoördinator aangesteld. Deze coördinator zorgt voor regie en afstemming op de verschillende activiteiten en projecten. De rol valt te beschouwen als die van een projectmanager met een verantwoording op tijd, geld en resultaat van de verschillende deelactiviteiten. Een belangrijke rol en taak daarnaast is zorgen voor een structuur waarbinnen het delen van expertise en kennis wordt gefaciliteerd. De coördinator opereert in opdracht van de portefeuillehouder veiligheid, de burgemeester van Arnhem en de portefeuillehouder integratie. De coördinator zorgt voor rapportages en verantwoording aan de bestuurlijke opdrachtgevers.

De coördinator heeft ook een inhoudelijke rol op het specifieke onderwerp van radicalisering en speelt een rol bij het vergroten en verspreiden van kennis en het opbouwen en onderhouden van een netwerk.

De programmacoördinator en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten zijn onder gebracht bij de afdeling bestuursondersteuning. Financiële verantwoording valt onder de verantwoordelijkheid van de budgethouder veiligheid, het afdelingshoofd Bestuursondersteuning.

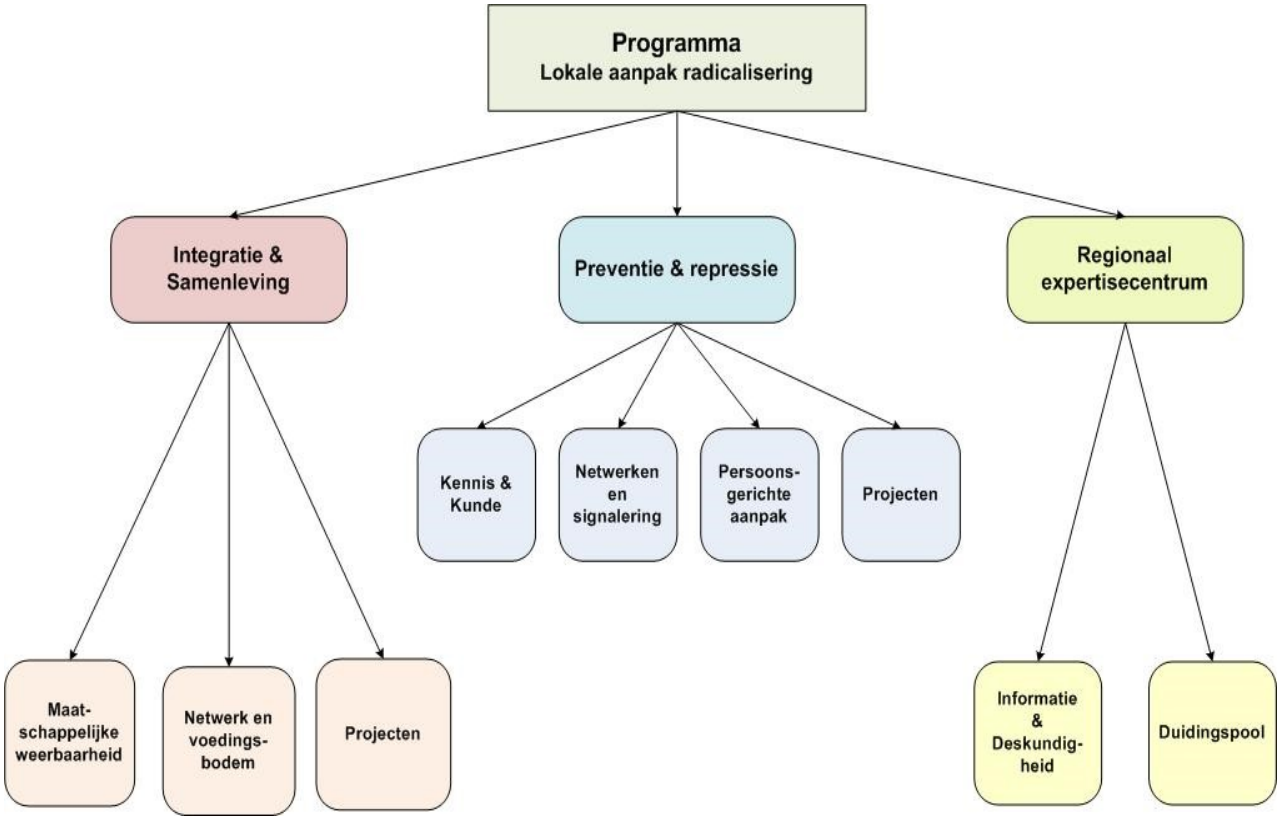

Kosten
Ook voor de kosten voor de inzet van de programmacoördinator (1 FTE) wordt in 2017 een bedrag van € 75.000,- gereserveerd. Het ministerie van Veiligheid & Justitie heeft bij de toekenning van de versterkingsgelden aangegeven dat de kosten voor de coördinatie in de aankomende twee jaar zullen worden afgebouwd. Een van de taken van de programmacoördinator voor 2017 is dan ook om te zorgen voor borging van de kennis en expertise en inbedding van de verschillende taken binnen de organisatie.

2. Activiteiten aanpak radicalisering

Integratie en samenleving; beperken voedingsbodem en vergroten maatschappelijke weerbaarheid

2.1 Maatschappelijke weerbaarheid

Informatie & voorlichting:

De vraag naar meer informatie, kennis en advies over radicalisering is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Door het organiseren van informatie bijeenkomsten bij o.a. onderwijsinstellingen, zelforganisaties, buurtcentra en welzijnsorganisaties worden professionals in staat gesteld signalen van radicalisering te herkennen en te duiden. Daarnaast worden hen tools aangereikt hoe met deze signalen om te gaan.

De verwachting is dat radicalisering een probleem is dat de aankomende jaren nog intensief aandacht vraagt. Het is dan ook de bedoeling om ook de komende jaren informatiebijeenkomsten en trainingen in te zetten om het bewustzijn in zowel de wijken als bij maatschappelijke organisaties en professionals te vergroten.

Activiteiten
- Inventariseren van de behoefte voor informatie-/ voorlichtingsbijeenkomsten voor o.a. onderwijsinstellingen, sociaalmaatschappelijke- , zelf organisaties en betrokken burgers;
- Organiseren en faciliteren bewustwordings- en voorlichtingsbijeenkomsten.

Beoogd resultaat
Organiseren van ongeveer 10 bijeenkomsten in Arnhem voor het voorlichten en vergroten van de bewustwording van Arnhemmers.

Planning
De inventarisatie gebeurt doorlopend vanuit de partners en ook de bijeenkomsten worden gedurende het jaar waar wenselijk georganiseerd.

Kosten
De verwachting is dat er in 2017 ongeveer 10 bijeenkomsten worden georganiseerd. Voor de organisatie en facilitering van de voorlichting- en informatiebijeenkomsten wordt € 5.000,- gereserveerd.

Samen in Arnhem

De afgelopen jaren zijn er in samenwerking met interne en externe partners diverse activiteiten georganiseerd in, en met de stad in het kader van "Samen in Arnhem". Waarbij betrokken professionals en burgers van verschillende culturele en etnische achtergronden en ook religieuze en maatschappelijke stromingen met elkaar over thema's als discriminatie, vooroordelen en spanningen in Arnhem met elkaar in gesprek gaan. De gemeente kan en wil hierbij een faciliterende en verbindende rol spelen. Daarmee wil de gemeente burgers en organisaties in de stad te stimuleren om zelf aan de slag te gaan rondom het thema "Samen in Arnhem". Het gaat hierbij om het faciliteren, verbinden en zichtbaarder maken van initiatieven.

Activiteiten
- Vanuit de verschillende beleidsvelden wordt middels diverse netwerken (integratie, zorg, veiligheid e.a.) structureel contact onderhouden met de partners in de stad om de verbinding en samenwerking in stand te houden.
- Nieuwe en bestaande activiteiten van en door de stad aanmoedigen en waar nodig ondersteunen die bijdragen aan de sociale stabiliteit.

Doel
Ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan het vergroten van de weerstand

Planning
De activiteiten kunnen door het jaar heen plaatsvinden.

Kosten
In de versterkingsgelden van 2017 is door het ministerie van V&J geen geld beschikbaar gesteld voor de activiteiten in het kader van Samen in Arnhem. Vanuit de strategische netwerken(zie 2.2.) worden activiteiten georganiseerd die de bewustwording en weerbaarheid van de inwoners in Arnhem moeten vergroten. Daarnaast wordt samen met Integratie bekeken welke mogelijkheden er zijn om dit verder te ondersteunen en waar nodig te faciliteren. Extra kosten voor nieuwe activiteiten zullen uit andere budgetten bekostigd moeten worden.

2.2 Netwerk en voedingsbodem

Strategische netwerken

In het omgaan met en het voorkomen van maatschappelijke spanningen, radicalisering en het betrekken en samenbrengen van gemeenschappen is het van groot belang dat partners vanuit verschillende achtergronden en expertises elkaar weten te vinden en versterken. Door de inrichting van een lokaal, strategisch netwerk kunnen gemeenschappen, maatschappelijke partners en de gemeente structureel samenwerken. Een samenwerking die haar basis heeft in het gedeelde belang van een gezonde, vitale samenleving waarin iedereen de kans krijgt om zich te ontwikkelen en een volwaardig onderdeel van de maatschappij uit te maken.

De doelstelling van het netwerk is om een netwerkstructuur te bieden waarbinnen maatschappelijke partners worden verbonden om gezamenlijk bij te dragen aan de lokale aanpak ter preventie van radicalisering en ter bevordering van de sociale stabiliteit.

Activiteiten
- Kennis en ervaringen met elkaar delen en nieuwe kennis en expertise opdoen;
- Gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen aan de gemeente of andere instellingen;
- Actuele ontwikkelingen volgen, uitwisselen en hierop inspelen;
- Gezamenlijk concrete activiteiten opzetten die bijdragen aan de preventie van radicalisering en/ of bijdragen aan de bevordering van de sociale stabiliteit.

Beoogd resultaat
Gedurende het jaar zal het netwerk bij elkaar komen en uitvoering geven aan het opgetselde jaarplan en de daarin benoemde activiteiten. Naast het delen van stand van zaken is en het bespreken van aandachtspunten zullen de deelnemers van het strategisch netwerk worden geactiveerd om op wijkniveau activiteiten ter preventie van radicalisering te organiseren.

Planning
Het strategisch netwerk zal in ieder geval tot 2020 onderdeel zijn van de lokale aanpak.

Kosten
De kosten voor de strategische netwerken zijn voor 2017 begroot op € 15.000,-.

3. Preventie & repressie: Voorkomen & tegengaan van radicalisering

Als onderdeel van de lokale aanpak zijn er een aantal gerichte preventie activiteiten gestart en in ontwikkeling:

- Het netwerk van geradicaliseerden in beeld brengen en houden;
- In beeld brengen van potentiele nieuwe aanwas;
- Ondersteuning van professionals in de begeleiding van (potentiele) radicalen;
- Coaching/ begeleiding door lokale experts van (potentiele) radicalen en bijbehorend gezin;
- Opzetten en begeleiden van activiteiten voor kwetsbare groepen.

Deze activiteiten worden gecoördineerd door, en vinden plaats in afstemming met, het casusoverleg. In de afgelopen maanden blijken deze activiteiten zowel het beeld van, en invloed op, (potentieel) radicalen te hebben verbeterd. Het verbeterde beeld brengt met zich mee dat de inzet op deze preventieve activiteiten toe neemt. Monitoring en begeleiding op dit gebied lijken de aankomende jaren noodzakelijk en onderstaande activiteiten worden (door)ontwikkeld om duurzaam inzetbaar te zijn.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de lopende en in ontwikkeling zijnde preventieve activiteiten met daarbij een toelichting op de reden en aard van activiteiten en wat de planning en de te verwachtte kosten zijn.

3.1 Kennis & Kunde

Professionalisering:

Het is van belang dat de eerstelijnsprofessionals die werken op het gebied van radicalisering beschikken over de benodigde kennis en kunde om op dit complexe onderwerp effectief te kunnen zijn. Voor de eerstelijns-professionals zoals wijkagenten, jongerenwerk, welzijnswerk, jeugdzorg en leerplichtambtenaren zijn trainingen georganiseerd om te zorgen dat binnen de betrokken organisaties ook de benodigde kennis en kunde aanwezig is om met deze complexe materie aan de slag te gaan. Op dit moment zijn ruim 60 professionals getraind hoe ze vanuit hun discipline om kunnen gaan met geradicaliseerde personen.

Activiteiten
- Inventariseren waar verder professionalisering nodig is (in ieder geval onderwijs)
- Trainen van professionals en sleutelfiguren
- Processen en afspraken formaliseren

Beoogd resultaat
In 2017 zullen wederom ongeveer 60 professionals getraind worden.

Planning
Doorlopend

Kosten
De trainingen worden verzorgd door het Rijksopleidingsinstituut Tegengaan Radicalisering (ROR). De kosten hiervan komen dus niet voor rekening van de gemeente Arnhem.

Expertise:

De inzet van een expert op het gebied van radicalisering en islamitische theologie is een essentieel onderdeel gebleken in de totstandkoming en ontwikkeling van de lokale aanpak. De zeer complexe materie en de hoeveelheid aan signalen en casussen maakt dat deze kennis en ervaring onmisbaar is. Voor het door ontwikkelen van de lokale aanpak is het dan ook van belang dat de expertise aanwezig blijft.

Activiteiten
- Inzet van expertise bij duiding en vervolg acties uit het casusoverleg
- Experts inzetten voor coaching en begeleiding van professionals en individuen

Planning
Doorlopend

Kosten
Vanuit het rijk ontvangen we naast de versterkingsgelden aanvullend subsidie voor de inzet van expertise op het gebied van radicalisering. Voor de kosten voor aanvullende inzet van experts bij begeleiding en coaching worden de kosten geraamd op € 75.000,-

3.2 Netwerken & Signalering

Signalering

Om signalen binnen te krijgen, en blijven krijgen, is het van belang dat we continu investeren in het netwerk om het wederzijds vertrouwen en de samenwerking te optimaliseren.
Een complicatie bij de signalering blijft dat radicalisering voor een groot gedeelte online en in het geheim plaatsvindt. Zelfs voor de directe omgeving zoals familie blijft het lastig om de signalen tijdig te herkennen en te interpreteren en is de (mate van) radicalisering vaak een verrassing. Het is van groot belang dat de signalen daarom vroegtijdig samenkomen zodat het mogelijk wordt om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken en acties op het tegengaan in te zetten. Daarom is veel tijd gestoken in het voorlichten van betrokken personen en instanties. In de afgelopen 3 jaar zijn ongeveer 400 Arnhemmers voorgelicht over radicalisering.

Met betrekking tot het signaleren van radicalisering in Arnhem is er in de afgelopen jaren een uitgebreid netwerk tot stand gekomen. Dat bestaat onder andere uit personen uit het onderwijs, politie, jeugdzorg, Raad van de Kinderbescherming, reclassering, Openbaar Ministerie, zelforganisaties, welzijnsorganisaties, maatschappelijke instellingen, diverse Arnhemse gemeenschappen en gemeenten uit de regio. Binnen het netwerk worden signalen en zorgen over individuen en groepen met elkaar gedeeld. Naast de getrainde professionals die in de wijken signalen ophalen zijn de politie en stafmedewerkers van de burgemeester 24 uur per dag bereikbaar voor signalen.
Daarnaast is er contact met SMN (Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders) die begin 2015 gestart zijn met een landelijke hulplijn radicalisering waarbij vertrouwens personen vanuit verschillende gemeenschappen op verzoek ouders, gemeenschappen en maatschappelijke organisaties van advies en ondersteuning voorzien.

Activiteiten
- Breed multidisciplinair netwerk in stand houden en lokaal positioneren
- Korte lijnen met strafrechtelijke, maatschappelijke en bestuurlijke partners
- Samenwerking met landelijke organisaties zoals NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) en SMN
- Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren/ faciliteren voor betrokken partners en personen
- Afstemming met lokale gemeenschappen en organisaties
- Wekelijks bespreken van signalen in het Veiligheidshuis

Beoogd resultaat
Uitbreiden en in stand houden van het netwerk.

Planning
Activiteiten vinden gedurende het jaar plaats.

Kosten
Geen aanvullende kosten. De kosten zijn onderverdeeld binnen andere activiteiten.

Activiteiten Veiligheidshuis:

Wekelijks wordt binnen het Veiligheidshuis een casusoverleg gehouden, dat een regionaal karakter heeft. Het casusoverleg vraagt met name in de voorbereiding, verslaglegging en het bijwerken van de persoonsdossiers veel capaciteit vanuit de ondersteuning binnen het veiligheidshuis. Mede door de regionale functie van het veiligheidshuis is het aantal casussen die we behandelen in het afgelopen jaar behoorlijk toegenomen.

Elke week worden de casussen en eventuele nieuwe signalen besproken in het casus-overleg binnen het Veiligheidshuis. Voor ieder nieuw signaal worden afspraken gemaakt over hoe en door wie dit signaal verder wordt uitgediept. De gemeente heeft hierin de regierol.

Om het groeiende casusoverleg effectief te kunnen houden is het van belang dat de ondersteuning goed georganiseerd is. Daarnaast vraagt het voeren van de regie over de lokale aanpak een structurele inzet op de sturing en controle van de activiteiten in de aanpak.
Op dit moment zet de gemeente Arnhem c.q. het Veiligheidshuis bij benadering twee formatieplaatsen in voor het onderwerp jihadisme en radicalisering. Om de regionale taak op een juiste en verantwoordelijke wijze te kunnen uitvoeren is uitbreiding van de inzet noodzakelijk.

Activiteiten
- Organiseren en voorzitten van wekelijks casusoverleg
- Verzorgen van agenda en verslaglegging van het casusoverleg
- Bewaken van de voortgang op uitgezette acties
- Professionaliseren en formaliseren van de werkwijze binnen het casusoverleg
- Inzet specialisten ter ondersteuning van het casusoverleg
- Trainen en professionaliseren van deelnemers casusoverleg
- Samenwerking initiëren en stimuleren tussen verschillende Veiligheidshuizen en casustafels
- Kennisdeling binnen de regio Gelderland-Midden

Beoogd resultaat
Organiseren, faciliteren en administreren van het wekelijkse casusoverleg.

Planning
Doorlopend

Kosten
Een gedeelte van de huidige kosten worden opgevangen in het reguliere budget van het veiligheidshuis. De kosten die worden gemaakt voor de extra inzet voor het faciliteren van bovenstaande activiteiten die samenhangen met het casusoverleg in het Veiligheidshuis worden geraamd op € 89.000,- voor 2017.

Onderwijs:

De school is de plek waar kinderen en jongeren elkaar ontmoeten en kennismaken met verschillende achtergronden, denkbeelden, waarden en normen. Het is een plek waar alle dilemma's en thema's die in de maatschappij spelen ook afspelen. Extremisme en radicalisering zijn zulke maatschappelijke thema's die de school binnenkomen en die zonder adequaat oppakken, kunnen leiden tot polarisatie en verharding van het gesprek.

Ook het onderwijs in Arnhem heeft te maken met polarisatie, intolerantie en radicalisering. Het is belangrijk dat het onderwijs ondersteuning krijgt hoe men hier mee om kan gaan. Daarbij kan het onderwijs ook een rol spelen bij het signaleren van radicalisering. Vanuit de gemeente is er in het afgelopen jaar al contact en waar nodig afstemming geweest over zorgelijke situatie en signalen. Ook in het komende jaar komt dit terug in de bestuurlijke overleggen die de onderwijsinstellingen voeren met de wethouder voor onderwijs.
Sinds medio 2015 wordt vanuit het ministerie van OCW (Onderwijs Cultuur en Wetenschap) door de Stichting School en Veiligheid informatie advies en ondersteuning aangeboden op het gebied van radicalisering. Deze ondersteuning wordt op maat afgestemd met het onderwijs op de (pedagogische)

aanpak van dit fenomeen binnen een school en het klaslokaal. De eerste contacten tussen de Stichting School en Veiligheid en Arnhemse onderwijsinstelling zijn al tot stand gekomen.

Activiteiten
- Radicalisering agenderen bij bestuurlijk overleg onderwijs
- Inventariseren van behoeften en vragen vanuit het onderwijs
- Plannen intake gesprekken met Stichting School en Veiligheid voor het inzetten van de complementaire aanpak radicalisering
- Verzorgen van voorlichting, training en ondersteuning in het onderwijs

Beoogd resultaat
Scholen informeren en waar nodig ondersteunen door middel van voorlichting en training.

Planning
Doorlopend

Kosten
De ondersteuning door de Stichting School en Veiligheid worden gesubsidieerd door OCW.

3.3 Persoonsgerichte aanpak

Maatwerk ondersteuning:

In het casusoverleg wordt door de partners gezamenlijk per casus een persoonsgerichte aanpak opgesteld. Deze is gericht op het tegengaan van radicalisering en/of het tegenhouden van potentiele uitreizigers en/of het verstoren van facilitators/ ronselaars en/of de-radicalisering en/ of re-socialisering.

Dit gebeurt op dit moment veelal vanuit reguliere trajecten uitgevoerd door o.a. de gemeente, zorg- & welzijnswerk en reclassering. Daarnaast is er meer aandacht voor de ondersteuning van families die te maken krijgen met radicalisering (bijvoorbeeld in de vorm van uitreis, overlijden of terugkeer). De ondersteuning richt zich op families van radicaliserende en geradicaliseerde personen. Dat gebeurt door kennis en instrumenten voor de omgang met geradicaliseerde familieleden met als doel verdere radicalisering of het plegen van strafbare feiten te voorkomen, evenals radicalisering van broertjes, zusjes of andere familieleden tegen te gaan. Hierbij wordt in overleg en afstemming met de betrokken partijen en deskundige bekeken welke hulp en ondersteuning gewenst is.

Activiteiten
- Extra individuele begeleiding door professionals
- Coaching van professionals door experts
- Familieondersteuning voor het systeem

Beoogd resultaat
Gerichte inzet van experts en deskundigen ter ondersteuning van persoonsgerichte aanpak.

Planning
Waar noodzakelijk gedurende een traject.

Kosten
Bij de inzet in de vorm van de begeleiding/ ondersteuning vanuit de persoonsgerichte aanpak wordt gebruikt gemaakt van verschillende experts en professionals waarbij de uurtarieven uiteen lopen.
In totaal is voor de maatwerkondersteuning die ingezet wordt vanuit het casusoverleg een maximum van € 40.000,- begroot.

3.4 Projecten

Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem"

Het afgelopen jaar is er in Arnhem een project uitgevoerd dat gericht is op de vroegsignalering en preventie van radicalisering. Dit project is in samenwerking met lokale partijen en in afstemming met het casusoverleg ontwikkeld en uitgevoerd. Het project is besproken met zowel de kerngroep, regiegroep en NCTV en is beoordeeld als een waardevolle toevoeging en zal daarom ook in 2016 uitgevoerd worden. Daarnaast is er een tweede pilotproject in datzelfde kader gestart in 2016. De voortgang en effectiviteit van deze projecten worden vanwege het belang van vertrouwelijkheid bekeken en beoordeeld in de lokale driehoek.

Activiteiten

- Project 'Vroegsignalering en preventie'
- Project 'Vroegsignalering en preventie 2'

Beoogd resultaat

Het doel is signalen van (beginnende) radicalisering onder Arnhemse jongeren vroegtijdig op te vangen en vervolgens te duiden om zodoende met een persoonsgerichte aanpak jongeren voor radicalisering te behoeden.

Planning

Beide projecten lopen het gehele jaar. Aan het eind van het jaar worden beide project geëvalueerd en de voortgang voor 2017 bekeken.

Kosten

- De kosten voor het project 'Vroegsignalering en preventie' zijn begroot op € 50,000,- voor 2017
- De kosten voor uitvoering van het project 'Vroegsignalering en preventie 2' zijn begroot op € 45000,- voor 2017

4. Expertise en centrum functie Oost-Nederland

Expertisecentrum:

Arnhem heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan op het gebied van radicalisering en gewelddadig (religieus) extremisme. Daarbij is flink geïnvesteerd in kennis en kunde op dit onderwerp. Met als resultaat dat lokaal veel expertise aanwezig is. Deze expertise wordt nu al ingezet/ gedeeld met de andere gemeenten binnen de regio en in Oost-Nederland. In het komende jaar zal dat verder ontwikkeld worden.

Bij het bespreken van de doorontwikkeling van de lokale aanpak en de ondersteuning voor Oost Nederland is geconstateerd dat het goed kunnen duiden van casuïstiek aan de casustafel één van de belangrijkste fundamenten is voor het effectief opzetten van een effectieve aanpak van radicalisering. Doordat expertise om dat te kunnen doen schaars is, is het duiden van signalen tegelijkertijd ook een achilleshiel van de lokale aanpak. Het vergt specialistische kennis en expertise. Zorgvuldige duiding in het kader van radicalisering en het jihadisme is de basis voor een adequate persoonsgerichte aanpak en analyse van de lokale situatie. Bij een incompleet beeld bestaat het risico dat de bredere invloed op personen in de gemeente (de samenleving) en netwerkvorming niet of onvolledig in beeld komt en geduid wordt.

Daartoe is gekeken hoe andere casustafels in Oost-Nederland versterkt kunnen worden. Met als doel om in de gehele regio te komen tot een inhoudelijk én procesmatige goed werkend overleg vanuit waar afgestemde interventies worden uitgevoerd. Een eerste benodigde stap daarin is het versterken van de inhoudelijke beoordeling en duiding van de casuïstiek die besproken wordt in een multidisciplinair casusoverleg.

Om de ‘discipline radicalisering en jihadisme’ beter aan tafel vertegenwoordigd te hebben is het voorstel voor elke casustafel een duidingsspecialist beschikbaar te stellen. Expliciet niet met de bedoeling het duiden over te nemen, maar om een bijdrage te leveren aan de inhoudelijke beoordeling van casuïstiek. Het idee is dat vanuit de gemeente Arnhem een pilot gestart wordt waarbij een duidingspool wordt samengesteld van waaruit specifieke expertise bij gemeenten in Oost-Nederland op hun verzoek kan worden aangeboden.

Activiteiten
- Ondersteuning en aansluiting bieden bij lokaal ontwikkelde activiteiten
- Verkennen behoefte expertise en ondersteuning in regionale casus-overleggen
- Inzet vanuit de regionale duidingspool voortzetten

Beoogd resultaat
Vanuit de duidingspool ondersteuning bieden aan casuïstiek m.b.t. radicalisering in Oost-Nederland.

Planning
De inzet vanuit de duidingspool zal doorlopen gedurende het jaar op verzoek van casustafels in Oost-Nederland plaatsvinden.

Kosten
De kosten voor de duidingspool zijn begroot op € 30.000,- in 2017.

5. Financiën

In totaal heeft de gemeente Arnhem van het rijk € 424.000,- ontvangen voor de aanpak van radicalisering lokaal en in de regio. Voor een aantal van de activiteiten in het uitvoeringsplan is nog een nadere inventarisatie nodig om de vraag/ behoefte te bepalen waarop het vervolg van de activiteit zal worden afgestemd. Dat maakt dat de uiteindelijke kosten en de verdeling van de kosten op onderdelen anders uitpakt dan hierin is beschreven. De programma coördinator is verantwoordelijk om te zorgen dat de totale uitgaven in ieder geval binnen de begroting van € 424.000,- blijven.

Dit bedrag wordt via een toevoeging aan het gemeentefonds naar de Gemeente Arnhem toe. Om dit ook te kunnen besteden aan de activiteiten in de lokale aanpak van radicalisering dient het te worden toegeschreven aan het budget veiligheid. Voor de versterkingsgelden zal dit moeten gebeuren via een raadsbesluit voor een begrotingswijziging. Deze zal tegelijkertijd met dit uitvoeringsplan aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering 20	Activiteit	Budget	
Programmasturing	Programma coordinator	€ 75.000	Versterkingsgelden
Integratie & samenleving	Informatiebijeenkomsten (bewustwording en voorlichting	€ 5.000	
	"Samen in Arnhem"	€ 0	
	Strategisch netwerk van sleutelfiguren en organisaties	€ 5.000	
	"No-Academie" Field lab: Integratie & Identiteit	€ 0	
Preventie & repressie	Training & expertise *		€ 28.800,00
	Specialistische inzet experts	€ 75.000	
	Professionalisering en ondersteuning VHH	€ 89.000	
	Persoonsgerichte aanpak (begeleiding/ ondersteuning)	€ 40.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 1'	€ 50.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 2'	€ 45.000	
	Stimuleringsbudget wijkgerichte activiteiten	€ 10.000	
Expertise en centrumfunctie Oost-Nederland	Duidingspool en expertisecentrum regio Oost-Nederland	€ 30.000	
	Totaal	€ 424.000	

* de training en bevordering van expertise gebeurt door het Rijksopleidingsinstituut Radicalisering (ROR). Deze bijdrage wordt in natura ter beschikking gesteld van de gemeente Arnhem.

6. Communicatie

Zoals eerder in deze notitie aangegeven is communicatie over de aanpak belangrijk. Ten eerste om inzichtelijk te maken aan inwoners die zich zorgen maken wat de overheid doet. Daarnaast om hen die vragen hebben, signalen te willen doorgeven of op zoek zijn naar informatie te informeren.

De communicatie richt zich op verschillende doelgroepen:

- Gemeenteraad en college
- Professionals
- Inwoners van Arnhem

Communicatie over voortgang naar de gemeenteraad

- Periodiek informeren over voortgang en ontwikkelingen op het gebied van radicalisering en polarisering
- Informeren over toekenning versterkingsgelden 2018

Communicatie met de stad, zowel inwoners als professionals en tussenpersonen:

- Inwoners kunnen met vragen, zorgen en eventuele signalen bij gemeente en politie terecht via de bestaande kanalen:
  Afdeling Veiligheid/ kabinet van de burgemeester: 026-3775285
  Klant Contact Centrum (KCC) van de gemeente (0900-1809)
  Politie/ wijkagent via 0900-8844.
- Landelijke hulplijn van het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders (SMN) die een voor ouders van radicaliserende kinderen heeft ingesteld. In Arnhem er drie vertrouwenspersonen van deze hulplijn actief. Deze hulplijn is bedoeld om bezorgde ouders en familieleden informatie, hulp en advies te bieden: Hulplijn Radicalisering: 06-81893529
  Website: www.hulplijnradicalisering.nl
- Op www.arnhem.nl wordt informatie beschikbaar gesteld
- Informatie-, voorlichting- en netwerkbijeenkomsten in Arnhemse wijken voor o.a. wijkteams, zelforganisaties, sleutelfiguren en bezorgde inwoners

7. Evaluatie en verantwoording

Periodiek zal er middels een tussentijdse rapportage de stand van zaken en voortgang worden gedeeld in de lokale driehoek waarbij zij de mogelijkheid hebben om bij te sturen in het vervolg.

Aan het eind van het jaar zal er een financiële verantwoording in de richting van de NCTV worden afgegeven en wordt er ook in overleg bekeken hoe de aanvraag voor de versterkingsgelden van 2018 eruit zal gaan zien.

Aan de gemeenteraad

Datum	:	3 mei 2016
Ons kenmerk	:	2016.0.23.715/mbr
Zaaknummer	:	2016-04-01148
Contactpersoon	:	Niels Emeis
Telefoonnummer	:	(02) 377 5285

Onderwerp: Uitvoeringsplan Aanpak Radicalisering Arnhem 2016

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2016' dat door het college met het besluit van 3 mei jl. is vastgesteld. Het doel van het uitvoeringsplan is het versterken van de aanpak van radicalisering; Een extra impuls, uitbreiding en verbreding van activiteiten die grotendeels al zijn gestart en dienen ter verbetering van de veiligheid en het samen leven in Nederland door de aanpak van radicalisering (van vooral jongeren) in Arnhem en de regio. Het uitvoerinsgplan kent zowel preventieve als repressieve activiteiten. Acties gericht op het individu en op groepen. Activiteiten ter verbreding van kennis van, informatie over en inzicht in de problematiek van radicalisering.

Eind augustus 2014 heeft het kabinet een integrale aanpak jihadisme gepresenteerd. Doel is het beschermen van de democratische rechtsstaat en het bestrijden van de jihadistische beweging in Nederland. Voorts wordt ingezet op het wegnemen van een voedingsbodem voor radicalisering. Voor het intensiveren van de aanpak op lokaal niveau is voor de prioritaire gemeenten extra geld beschikbaar gekomen. Voor Arnhem is in 2016 een subsidie toegekend van €400.000 die wordt ingezet ten gunste van de aanpak van radicalisering. Dit bedrag wordt gebruikt om de lokale en regionale aanpak te intensiveren en door te ontwikkelen.

Het voorliggend Uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2016' beschrijft de doelen en activiteiten van de aanpak voor het aankomende jaar. Daarin komen de planning en uitvoering, de samenwerking, de benodigde inzet, de financiën en de wijze van evaluatie ter sprake.

Financiën en risico's
De gemeente Arnhem heeft van het Ministerie van Veiligheid & Justitie € 400.000,- ontvangen voor het versterken van de aanpak van radicalisering in 2016.

Voor 2017 en verder (tot 2021) zijn er versterkingsgelden toegezegd door het Rijk. Aan het eind van ieder jaar zal de inzet van de gelden geëvalueerd en besproken worden en wordt gekeken welke middelen voor het jaar erop beschikbaar worden gesteld.

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Bijlagen

- Uitvoeringsplan Aanpak radicalisering Arnhem 2016;
- Toekenningsbrief versterkingsgelden.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Uitvoeringsplan Aanpak radicalisering Arnhem 2016

Concept

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

Inleiding ... **3**
Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer ... 4
1. Structuur en inbedding ... **5**
Overzicht van de deelgebieden ... 5
2. Activiteiten aanpak radicalisering ... **7**
Integratie en samenleving; beperken voedingsbodem en vergroten maatschappelijke weerbaarheid ... **7**
2.1 Maatschappelijke weerbaarheid ... 7
Informatie & voorlichting: ... 7
Samen in Arnhem ... 8
2.2 Netwerk en voedingsbodem ... 9
Strategische netwerken van sleutelfiguren en -organisaties ... 9
2.3 Projecten ... 10
Training identiteitsvorming jongeren ... 10
"No-Academie": field lab 'Integratie en Identiteit' ... 11
Toneelvoorstelling "niet meer zonder jou" ... 11
3. Preventie & repressie: Voorkomen en tegengaan van radicalisering ... **13**
3.1 Kennis & Kunde ... 14
"Onderzoek naar radicalisering Arnhemse jeugd" ... 14
Professionalisering: ... 14
Inzet specialistische expertise: ... 15
3.2 Netwerken & Signalering ... 15
Signalering ... 15
Activiteiten Veiligheidshuis: ... 16
Onderwijs: ... 17
Social media: ... 17
3.3 Persoonsgerichte aanpak ... 18
Maatwerk ondersteuning: ... 18
3.4 Projecten ... 19
Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem" ... 19
Project "Jongerenwerk in actie tegen radicalisering" ... 19
Pilot potentieel gewelddadige personen ... 21
4. Expertise en centrum functie Oost-Nederland ... **22**
Expertisecentrum: ... 22
5. Financiën ... **24**
6. Communicatie ... **25**
7. Evaluatie en verantwoording ... **25**

Inleiding

Het tegengaan van radicalisering, extremisme en ook polarisatie is de laatste jaren steeds actueler geworden in de Nederlandse samenleving. Mede als gevolg van de onrust in het Midden-Oosten en de recente aanslagen maken de inwoners van ons land en ook inwoners van Arnhem zich meer zorgen dan voorheen over mogelijke consequenties van radicalisering en extremisme.
Nederland is een democratische rechtstaat. In Nederland zijn mensen gelijk voor de wet en worden mensen gelijk behandeld ongeacht hun geloof, ras, geslacht of geaardheid. Nederland is een land dat leeft in vrijheid en relatieve veiligheid. Dat zijn belangrijke waarden. Deze waarden zijn kwetsbaar en kunnen van buiten en van binnen worden bedreigd. Het is belangrijk dat de overheid deze waarden verdedigt en beschermt.

Radicalisering vormt een bedreiging voor deze waarden. Een definitie van radicalisering zou kunnen zijn "het proces waarbij een persoon of groep in toenemende mate opvattingen ontwikkelt die op gespannen voet of zelfs haaks staan op de democratische rechtsorde; daarnaast is een persoon of groep steeds meer bereid om daar in de praktijk consequenties aan te verbinden, zowel in handelen als in verbale of schriftelijke uitingen."

Het is belangrijk is om mensen blijvend te overtuigen van de kracht van de waarden van de democratische rechtstaat. Het gaat bij het bestrijden van radicalisering vooral om het bestrijden van de bereidheid om daar in de praktijk consequenties aan te verbinden. Bestrijding van radicalisering gaat om het bestrijden van strafbaar gedrag; dat kan ontstaan als gevolg van radicale opvattingen.

Naast het beschermen van de samenleving heeft de overheid een taak bij het beschermen van de individuele burger. Zeker als deze persoon minderjarig is. Een deel van de aanpak van radicalisering bestaat uit het weerbaar maken van het individu tegen radicaal gedachtengoed.

Sinds 2013 is de gemeente Arnhem bezig met de aanpak van radicalisering en extremisme. Het zijn complexe onderwerpen die vanuit een brede en multidisciplinaire samenwerking lokaal aangepakt moeten worden. Waar het in eerste instantie vooral vanuit veiligheidsbeleid is opgepakt, is de aanpak later verbreed en is ook vanuit verschillende sociaal maatschappelijk thema's een brede aanpak ontwikkeld.

De gemeente voert de regie bij de lokale aanpak van radicalisering en polarisatie waarbij samen wordt gewerkt met lokale, regionale en nationale partners. De aanpak is gericht op vroegtijdig signaleren en interveniëren bij personen of groepen die (dreigen te) radicaliseren. Dat gebeurt niet alleen vanuit veiligheidsoogpunt maar ook uit een integrale benadering waarbij de portefeuilles integratie, jeugd, onderwijs en diversiteit nauw betrokken zijn.

Het voorliggend Uitvoeringsplan 'Aanpak radicalisering Arnhem 2016' beschrijft de doelen en activiteiten van de aanpak voor het aankomende jaar. Daarin komen de planning en uitvoering, de samenwerking, de benodigde inzet, de financiën en de wijze van evaluatie ter sprake.

Doel van dit uitvoeringsplan en leeswijzer

Dit uitvoeringsplan beschrijft de activiteiten die in het kader van de aanpak van radicalisering zijn of worden opgezet. De activiteiten zijn tot stand gekomen door intensieve samenwerking en afstemming. Naast de interne beleidsvelden Veiligheid en Integratie & Samenlevingszaken zijn onder andere de Nationale Politie het Openbaar Ministerie en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid betrokken geweest bij de ontwikkeling van de activiteiten.
Deze activiteiten zijn in een samenhangend programma gegoten. Dit programma valt in drie thema's uiteen;

1. integratie en samenleving
2. preventie en repressie
3. regionaal expertise centrum

Voor de coördinatie van en regie op de verschillende activiteiten en een borging op planning en verantwoording en het delen van expertise en kennis is een centrale plaats voor een programma-coördinator bedacht. Tot slot valt op te merken dat op alle drie thema's, naast een specifieke aanpak en werkwijze, vooral veel aandacht moet zijn voor communicatie.

In dit uitvoeringsplan treft u de thema's achter elkaar. Het uitvoeringsplan start met een beschrijving van de structuur en coördinatie-rol.

1. Structuur en inbedding

De activiteiten in de aanpak van radicalisering die zijn beschreven in het uitvoeringsplan raken verschillende beleidsdisciplines en methodieken. Voor een goede afstemming, planning en sturing is coördinatie gewenst. Om dit te realiseren wordt een programmacoördinator aangesteld. Deze coördinator zorgt voor regie, afstemming en verantwoording op tijd, geld en resultaat op de verschillende activiteiten en projecten. Een belangrijke rol en taak daarnaast is zorgen voor een structuur waarbinnen het delen van expertise en kennis wordt gefaciliteerd. De coördinator opereert in opdracht van de portefeuillehouder Veiligheid, de burgemeester van Arnhem en de portefeuillehouder Integratie. De coördinator zorgt voor rapportages en verantwoording aan de bestuurlijke opdrachtgevers.

De coördinator heeft ook een inhoudelijke rol op het specifieke onderwerp van radicalisering en speelt een rol bij het vergroten en verspreiden van kennis en het opbouwen en onderhouden van een netwerk.

De programmacoördinator en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten zijn ondergebracht bij de afdeling Bestuursondersteuning. Financiële verantwoording valt onder de verantwoordelijkheid van de budgethouder veiligheid, het afdelingshoofd Bestuursondersteuning.

<u>Overzicht van de deelgebieden</u>

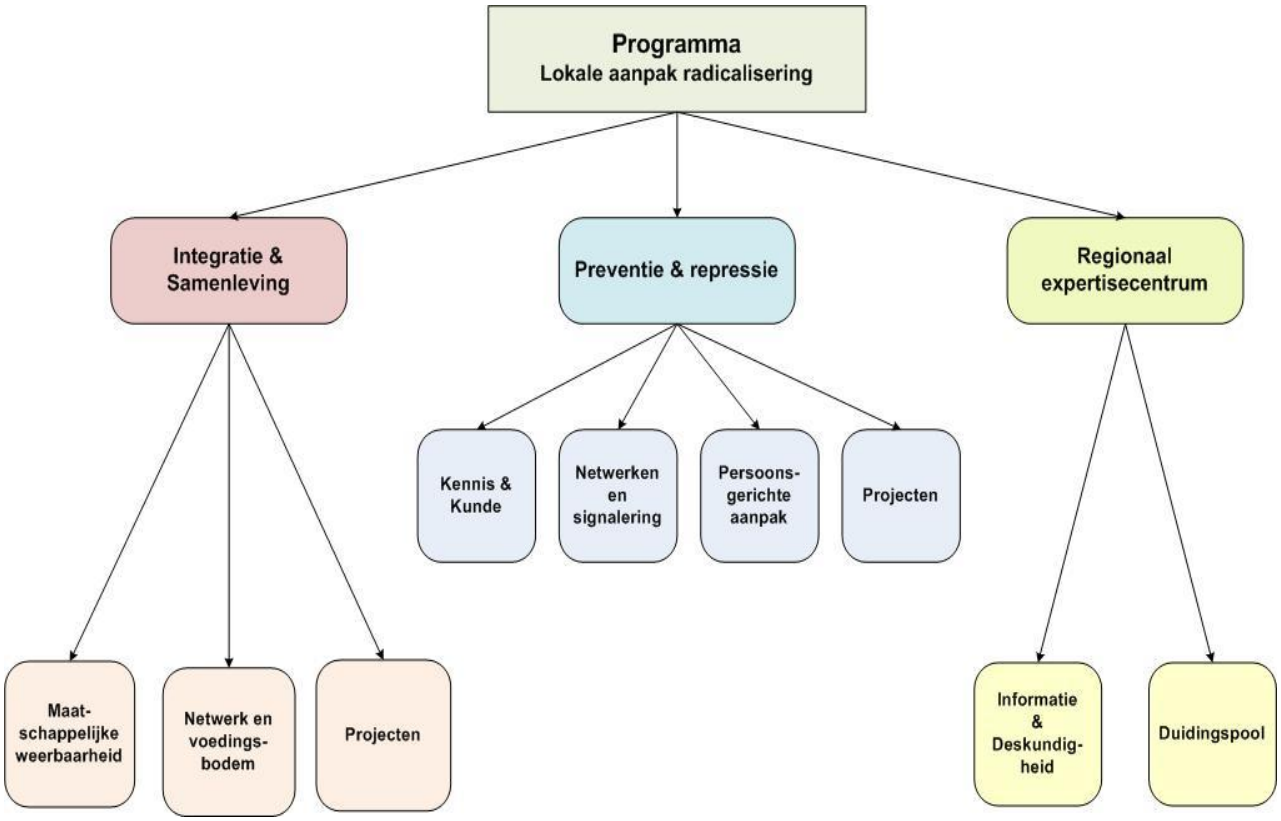

Kosten
Voor de kosten voor het inzetten van de programmacoördinator (1 FTE) wordt een jaarlijks terugkerend bedrag van € 65.000,- gereserveerd. De coördinator wordt ingezet voor 2 jaar met een optie deze periode te verlengen met 2 jaar (tot 2020). De termijn van de inzet loopt daarmee synchroon aan de beschikbaar gestelde versterkingsgelden van het Ministerie van Veiligheid & Justitie.

2. Activiteiten aanpak radicalisering

Integratie en samenleving; beperken voedingsbodem en vergroten maatschappelijke weerbaarheid

Radicalisering kan levens verwoesten, drijft families tot wanhoop en laat professionals soms verslagen achter. Het is daarmee niet enkel een veiligheidsvraagstuk maar ook een maatschappelijk vraagstuk. Vooral jongeren in ontwikkeling op zoek naar hun plek in de samenleving zijn kwetsbaar.

2.1 Maatschappelijke weerbaarheid

Informatie & voorlichting:

De vraag naar meer informatie, kennis en advies over radicalisering is in de afgelopen 2 jaar sterk toegenomen. Door het organiseren van informatie bijeenkomsten bij o.a. onderwijsinstellingen, zelforganisaties, buurtcentra en welzijnsorganisaties worden professionals in staat gesteld signalen van radicalisering te herkennen en te duiden. Daarnaast worden hen tools aangereikt hoe met deze signalen om te gaan.
De verwachting is dat radicalisering een probleem is dat de aankomende jaren nog intensief aandacht vraagt. Het is dan ook de bedoeling om ook de komende jaren informatiebijeenkomsten en trainingen in te zetten om het bewustzijn in zowel de wijken als bij maatschappelijke organisaties en professionals te vergroten.
De informatiebijeenkomsten dragen ook bij aan het versterken van het netwerk van instanties, zodat daardoor kortere lijnen worden gecreëerd om zorg-signalen tijdig te delen.

Met regelmaat wordt een beroep gedaan op de gemeente Arnhem om expertise en ervaringen te delen met andere gemeenten of politie-eenheden, en met burgemeesters die voor het eerst met deze problematiek worden geconfronteerd.

Activiteiten

- Inventariseren van de behoefte voor informatie-/ voorlichtingsbijeenkomsten voor o.a. onderwijsinstellingen, sociaalmaatschappelijke- , zelf organisaties en betrokken burgers
- Organiseren en faciliteren bewustwordings- en voorlichtingsbijeenkomsten

Beoogd resultaat

Organiseren van ongeveer 10 bijeenkomsten in Arnhem voor het voorlichten en vergroten van de bewustwording van Arnhemmers.

Planning

De inventarisatie gebeurt doorlopend vanuit de partners en ook de bijeenkomsten worden gedurende het jaar waar wenselijk georganiseerd.

Kosten

De verwachting is dat er in 2016 tussen ongeveer 10 bijeenkomsten worden georganiseerd. Ervaring met eerdere bijeenkomsten leert dat de kosten voor accommodatie, audio-/ visuele middelen en spreker rond de € 500,- per bijeenkomst liggen. Deze kosten zijn laag doordat veelal gebruik wordt gemaakt van buurt-/ wijkcentra. Voor de voorlichting en informatie bijeenkomsten in 2016 wordt €5000,- gereserveerd.

Samen in Arnhem

Op 19 maart 2015 organiseerde de gemeente Arnhem een stads brede bijeenkomst "Samen in Arnhem". Tijdens deze bijeenkomst praatten ruim 200 mensen vanuit verschillende culturele en etnische achtergronden en ook religieuze en maatschappelijke stromingen met elkaar over thema's als discriminatie, vooroordelen en spanningen in Arnhem. Doel van deze bijeenkomst was het creëren van ontmoetingskansen voor mensen die zich met deze thema's bezighouden. Burgemeester Kaiser heeft op deze avond alle aanwezigen opgeroepen om rondom het thema "Samen in Arnhem" bestaande en nieuwe initiatieven uit te werken.
Naast de burgemeester spelen ook andere portefeuillehouders een belangrijke rol. In het bijzonder zijn integratie, onderwijs en jeugd nauw betrokken bij de activiteiten in het kader van 'Samen in Arnhem'. De gemeente kan en wil hierbij een faciliterende en verbindende rol spelen. Daarmee wil de gemeente burgers en organisaties in de stad te stimuleren om zelf aan de slag te gaan rondom het thema "Samen in Arnhem". Het gaat hierbij om het faciliteren, verbinden en zichtbaarder maken van initiatieven.

Tot nu toe zijn de volgende activiteiten in het kader van Samen in Arnhem uitgevoerd.

- Ontbijtsessies met de burgemeester om nieuwe initiatieven en ideeën in het kader van "Samen in Arnhem" met enthousiaste en betrokken Arnhemmers te bespreken. Een aantal van onderstaande initiatieven zijn daaruit ontstaan.
- Vervolgbijeenkomsten georganiseerd door de 'stad'. Met dezelfde opzet waarin met jongeren over verschillende thema's rondom vooroordelen, discriminatie en spanningen werd doorgepraat
- Inmiddels is er een plan door jongerenwerkers van Rijnstad uitgewerkt om werkervaringsplekken en stageplekken bij de Driestroom beschikbaar te stellen aan jongeren.

- De Turkse Ondernemersvereniging (TOV) is mede naar aanleiding van de bijeenkomst met een project gestart rondom stageplekken voor jongeren.
- "Samen op pad" waarbij betrokken Arnhemmers gezamenlijk de Airborne-mars liepen
- "Samen eten" in verschillende wijken in Arnhem tijdens Burendag.
- Creëren van een digitale platform facebookpagina 'Samen in Arnhem' waar de verschillende initiatieven met behulp van filmpjes, foto's ideeën voor bijeenkomsten met elkaar kunnen delen.
- "Samen ons verhaal" door het uitwisselen van verhalen leren mensen met verschillende etnische & culturele achtergronden elkaar beter kennen wat leidt tot verbinding, begrip en beter samen leven in Arnhem.

Activiteiten
- Partijen in de stad werken met elkaar nieuwe initiatieven rondom het thema "Samen in Arnhem" uit
- Initiatieven rondom het thema "Samen in Arnhem" die nu al plaatsvinden, worden meer zichtbaar
- Organiseren van een vervolg op de bijeenkomst in maart 2015
- Vanuit de verschillende beleidsvelden wordt door middel van diverse netwerken (integratie, zorg, veiligheid e.a.) structureel contact onderhouden met de partners in de stad om de verbinding en samenwerking in stand te houden.
- Nieuwe en bestaande activiteiten van en door de stad aanmoedigen en waar nodig ondersteunen die bijdragen aan de sociale stabiliteit.

Doel
- Organiseren van een vervolg bijeenkomst 'Samen in Arnhem'
- Ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan het vergroten van de weerstand

Planning
De activiteiten vinden gedurende het gehele jaar plaats. In de lente van 2016 zal er een nieuwe bijeenkomst voor alle partners georganiseerd worden

Kosten
De kosten voor het organiseren van de bijeenkomst 'Samen in Arnhem' en de daaruit voortgekomen activiteiten bedroeg in 2015 in totaal € 15.000,-.

Ook voor 2016 wordt er een bedrag van € 15.000,- gereserveerd om in de kosten voor deze verbindende activiteiten die gericht zijn op het creëren van tolerantie en verdraagzaamheid in Arnhem te voorzien.

2.2 Netwerk en voedingsbodem

Strategische netwerken van sleutelfiguren en -organisaties

In het omgaan met en het voorkomen van maatschappelijke spanningen, radicalisering en het betrekken en samenbrengen van gemeenschappen is het van groot belang dat partners vanuit verschillende achtergronden en expertises elkaar weten te vinden en versterken. Door de inrichting van een lokaal, strategisch netwerk kunnen gemeenschappen, maatschappelijke partners en de gemeente structureel samenwerken. Een samenwerking die haar basis heeft in het gedeelde belang van een gezonde, vitale samenleving waarin iedereen de kans krijgt om zich te ontwikkelen en een volwaardig onderdeel van de maatschappij uit te maken.

De doelstelling van het netwerk is om een netwerkstructuur te bieden waarbinnen maatschappelijke partners worden verbonden om gezamenlijk bij te dragen aan de lokale aanpak ter preventie van radicalisering en ter bevordering van de sociale stabiliteit.

Activiteiten

- Kennis en ervaringen met elkaar delen en nieuwe kennis en expertise opdoen;
- Gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen aan de gemeente of andere instellingen;
- Actuele ontwikkelingen volgen, uitwisselen en hierop inspelen;
- Gezamenlijk concrete activiteiten opzetten die bijdragen aan de preventie van radicalisering en/ of bijdragen aan de bevordering van de sociale stabiliteit.

Beoogd resultaat

Het strategisch netwerk zal 3 - 4 keer per jaar bijeenkomen om te delen wat de stand van zaken is en aandachtspunten met elkaar te bespreken. De deelnemers van het strategisch netwerk worden geactiveerd om op wijkniveau activiteiten ter preventie van radicalisering te organiseren.

Planning

Het strategisch netwerk zal in ieder geval de aankomende 4 jaar onderdeel zijn van de lokale aanpak.

Kosten

De kosten voor de strategische netwerken (voor zowel de bijeenkomsten als de daaruit voortkomende activiteiten) zijn in het eerste jaar begroot op €10.000,-.

2.3 Projecten

Training identiteitsvorming jongeren

Vanuit de gesprekken die in het kader van 'Samen in Arnhem' zijn gestart is het volgende initiatief ontstaan.

De ontwikkeling van een eigen weerbare identiteit moet er voor zorgen dat jongeren de uitdagingen die ze tijdens het opgroeien tegen komen het hoofd kunnen bieden. Helaas komen er nog altijd jongeren in die periode in de problemen met als uitwassen schooluitval, criminaliteit en in een enkel geval radicalisering. Deze problemen komen vaak voort uit een onstabiele situatie waarin jongeren zich bevinden. Ze weten vaak niet wie ze zijn en wat ze willen bereiken. Om jongeren te behoeden voor onnodig uitval of andere problemen wordt er gefocust op de ontwikkeling van een weerbare identiteit zodat ze beseffen wie ze zijn en wat ze kunnen en willen bereiken.

Om hier een bijdrage aan te leveren is er door jonge professionals uit Arnhem een training ontwikkeld om jongeren op scholen te helpen bij het ontdekken en ontwikkelen van hun identiteit. In januari is deze training als test uitgevoerd op het Leerpark Presikhaaf. De school, zowel de leerlingen als leraren en staf, heeft de training als zeer positief ervaren. De trainers zijn op dit moment in gesprek met andere onderwijsinstellingen om de training ook daar te kunnen geven.

Beoogd resultaat

In 2016 worden op 5 verschillende scholen trainingen aangeboden.

Planning

In 2016 gaat de training op minimaal 5 verschillende scholen aangeboden worden.

Kosten
Om dit een kans te geven om zichzelf te bewijzen wordt dit initiatief gedurende de start fase financieel ondersteunt. Dit gebeurt overigens alleen in vorm van cofinanciering waarbij ook de scholen bereid zijn om een gedeelte van de kosten te betalen. Voor dit initiatief wordt een bedrag van € 2500,- gereserveerd.

"No-Academie": field lab 'Integratie en Identiteit'

In februari 2016 wordt er een gestart met een traject om een 'tegengeluid' tot stand te brengen op het gebied van identiteit en integratie doormiddel van 'radical reframing'. Dat komt er op neer dat er lokaal een 'laboratory for art and society' wordt opgestart waarbij 'design thinking' op de maatschappelijk dilemma's rondom identiteit en integratie wordt toegepast.
Hoe kunnen we op een meer verbeeldende, verbindende én empathische manier, 'positieve communicatie' ontwikkelen. Hoe kunnen we het vertrouwen van jongeren én betrokken stakeholders (+samenleving) winnen en welk nieuw handelingsrepertoir moet dan worden vormgegeven?

Experts vanuit de velden kunst, design, veiligheidskunde, pedagogiek aangevuld met creatieve Arnhemmers, studenten (ArtEZ) en lokale professionals gaan op een nieuwe manier kijken naar de voedingsbodem van radicalisering en creatieve, nieuwe oplossingsrichtingen uitwerken.

Beoogd resultaat
In december 2016 levert het projectteam van No-Academie een voorstel aan hoe lokaal een (tegen)geluid, om radicalisering tegen te gaan, kan worden georganiseerd.

Planning
De looptijd van het project is 10 maanden. Het project zal starten in februari en afgerond worden in december van dit jaar.

Kosten
De projectkosten worden rechtstreeks door de NCTV aan de organisatie betaald. Voor de ondersteuning en facilitering van de projectgroep wordt € 2500,- gereserveerd.

Toneelvoorstelling "niet meer zonder jou"

Zinaplatform, een theatergezelschap van makers uit verschillende culturen en verschillende disciplines, organiseert een wijktournee in zes steden waarbij in diverse buurtcentra de voorstelling 'niet meer zonder jou' uitgevoerd wordt. Dit in samenwerking met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, als onderdeel van de campagne 'actieplan zelfbeschikking' en in afstemming met de gemeente en de betrokken wijken. Daarbij komen vragen aan de orde die gaan over 'zelfbeschikking' en het recht om als individu over jezelf en je eigen lichaam en leven te mogen beslissen. Verhalen over onder andere homoseksualiteit, eerwraak, liefde, strijd en generatieconflicten, schaamte, kwetsbaarheid en vrijheid. De voorstelling gaat spelen in verschillende wijkcentra en is gericht op buurtbewoners die de thematiek, de strijd, maar ook de liefde binnen de (moslim)gemeenschap herkennen en uitleven. De wijktour komt onder andere in wijken in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven en Arnhem.

In Arnhem heeft Zinaplatform de voorstelling in samenwerking met het wijkcentrum Presikhaaf georganiseerd en is deze op 11 maart in MFC Presikhaaf opgevoerd. Daar waren ongeveer 120 wijkbewoners en wijkprofessionals bij aanwezig. Zowel voorafgaand aan de voorstelling als op het gebied van 'nazorg' zijn Zinaplatform en het wijkcentrum actief om dit goed te laten landen in de betreffende wijk.

Beoogd resultaat
In twee andere Arnhemse wijken ook de voorstelling 'niet meer zonder jou' organiseren.

Planning
In de loop van 2016.

Kosten
De kosten voor het organiseren van deze wijkvoorstellingen worden grotendeels bekostigd vanuit de beschikbare gelden vanuit het rijk voor het ‘actieplan zelfbeschikking’. Lokaal wordt er een kleine bijdrage gevraagd om de voorbereidende werkzaamheden en de nazorg in de wijk goed te kunnen invullen. Deze kosten worden betaald vanuit het integratie budget.

3. Preventie & repressie: Voorkomen en tegengaan van radicalisering

Als onderdeel van de lokale aanpak zijn er een aantal gerichte preventie activiteiten gestart en in ontwikkeling:

- Het netwerk van deradicaliseerden in beeld brengen en houden;
- In beeld brengen van potentiele nieuwe aanwas;
- Ondersteuning van professionals in de begeleiding van (potentiele) radicalen;
- Coaching/ begeleiding door lokale experts van (potentiele) radicalen en bijbehorend gezin;
- Opzetten en begeleiden van activiteiten voor kwetsbare groepen.

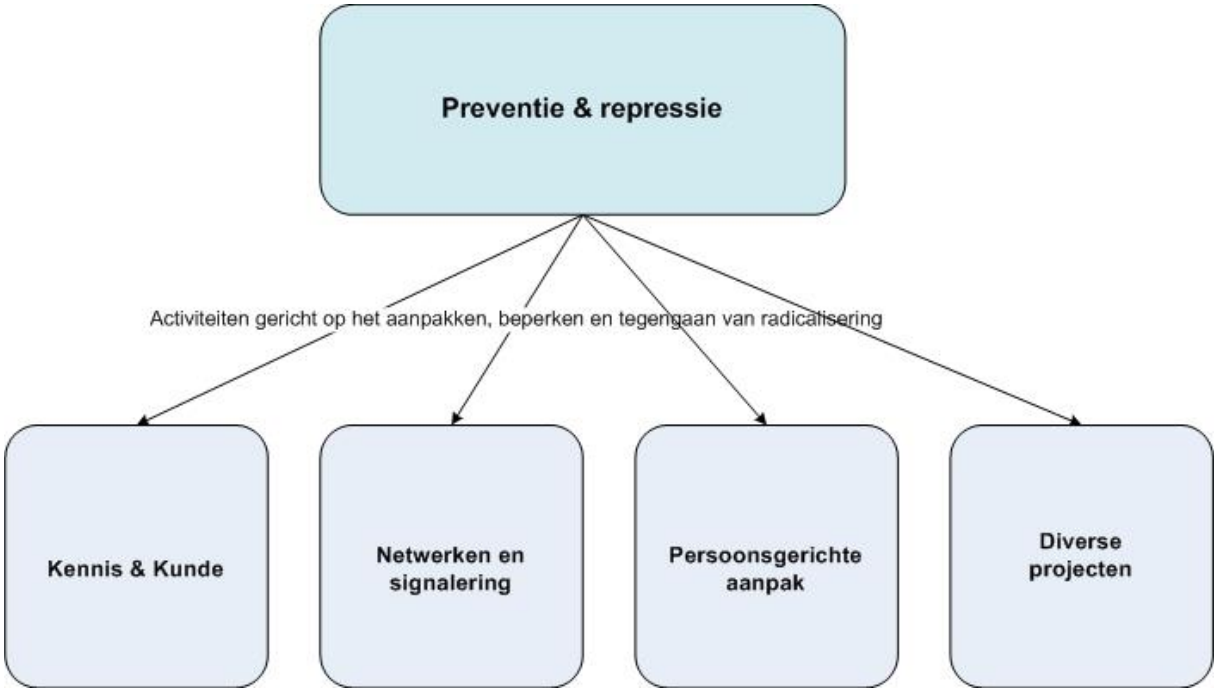

Deze activiteiten worden gecoördineerd door, en vinden plaats in afstemming met, het casusoverleg. In de afgelopen maanden blijken deze activiteiten zowel het beeld van, en invloed op, (potentieel) radicalen te hebben verbeterd. Het verbeterde beeld brengt met zich mee dat de inzet op deze preventieve activiteiten toe neemt. Monitoring en begeleiding op dit gebied lijken de aankomende jaren noodzakelijk en onderstaande activiteiten worden (door)ontwikkeld om duurzaam inzetbaar te zijn.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de lopende en in ontwikkeling zijnde preventieve activiteiten met daarbij een toelichting op de reden en aard van activiteiten en wat de planning en de te verwachtte kosten zijn.

3.1 Kennis & Kunde

"Onderzoek naar radicalisering Arnhemse jeugd"

De eerste fase van het onderzoek is ondertussen afgerond. In samenwerking met de begeleidingsgroep is een voorstel gedaan hoe de volgende fase van het onderzoek vorm gegeven gaat worden. In maart neemt het college een besluit over het vervolg van het onderzoek. De verwachting is dat de uitkomsten van het onderzoek eind 2016 worden opgeleverd.

Activiteiten

- Uitvoering van de volgende fase van het onderzoek
- Gedurende het onderzoek wordt de begeleidingsgroep geïnformeerd en geeft advies

Beoogd resultaat

Eind 2016 wordt het rapport met de bevindingen en aanbevelingen van het onderzoek door bureau Beke aangeleverd.

Planning

Het onderzoek zal in het najaar van 2016 worden afgerond waarna het college en vervolgens de gemeenteraad zal worden geïnformeerd. De resultaten van het onderzoek kunnen ondersteunend en/ of aanvullend zijn aan het uitvoeringsplan voor 2017.

Kosten

De kosten van het onderzoek worden apart (los van de versterkingsgelden) gefinancierd door het rijk en daarom hierin niet opgenomen.

Professionalisering:

Het is van belang dat de eerstelijnsprofessionals die werken op het gebied van radicalisering beschikken over de benodigde kennis en kunde om op dit complexe onderwerp effectief te kunnen zijn. Voor de eerstelijns-professionals zoals wijkagenten, jongerenwerk, welzijnswerk, jeugdzorg en leerplichtambtenaren zijn trainingen georganiseerd om te zorgen dat binnen de betrokken organisaties ook de benodigde kennis en kunde aanwezig is om met deze complexe materie aan de slag te gaan. Op dit moment zijn ruim 60 professionals getraind hoe ze vanuit hun discipline om kunnen gaan met geradicaliseerde personen.

Activiteiten

- Inventariseren waar verder professionalisering nodig is (in ieder geval onderwijs)
- Trainen van professionals en sleutelfiguren
- Processen en afspraken formaliseren

Beoogd resultaat

In 2016 zullen ongeveer 50 professionals getraind worden.

Planning

Doorlopend

Kosten

Ervaring leert dat de kosten voor het trainen van professionals en sleutelfiguren ongeveer € 500,- p.p. bedraagt. De kosten voor het trainen van 50 personen zijn geraamd op € 25.000,- voor 2016.

Inzet specialistische expertise:

De inzet van experts op het gebied van radicalisering en islamitische theologie is een essentieel onderdeel gebleken in de totstandkoming en ontwikkeling van de lokale aanpak. De zeer complexe materie en de hoeveelheid aan signalen en casussen maakt dat deze kennis en ervaring onmisbaar is. Voor het door ontwikkelen van de lokale aanpak is het dan ook van belang dat de expertise aanwezig en inzetbaar blijft.

Activiteiten

- Inzet van expertise bij duiding en vervolg acties uit het casusoverleg
- Experts inzetten voor coaching en begeleiding van professionals

Planning

Doorlopend

Kosten

Voor de kosten voor de inzet van experts voor advisering, begeleiding en coaching van het casusoverleg en professionals wordt een bedrag gereserveerd van € 25.000,-

3.2 Netwerken & Signalering

Signalering

Om signalen binnen te krijgen, en blijven krijgen, is het van belang dat we continu investeren in het netwerk om het wederzijds vertrouwen en de samenwerking te optimaliseren.
Een complicatie bij de signalering blijft dat radicalisering voor een groot gedeelte online en in het geheim plaatsvindt. Zelfs voor de directe omgeving zoals familie blijft het lastig om de signalen tijdig te herkennen en te interpreteren en is de (mate van) radicalisering vaak een verrassing. Het is van groot belang dat de signalen daarom vroegtijdig samenkomen zodat het mogelijk wordt om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken en acties op het tegengaan in te zetten. Daarom is veel tijd gestoken in het voorlichten van betrokken personen en instanties. In de afgelopen 3 jaar zijn ongeveer 400 Arnhemmers voorgelicht over radicalisering.

Met betrekking tot het signaleren van radicalisering in Arnhem is er in de afgelopen jaren een uitgebreid netwerk tot stand gekomen. Dat bestaat onder andere uit personen uit het onderwijs, politie, jeugdzorg, Raad van de Kinderbescherming, reclassering, Openbaar Ministerie, zelforganisaties, welzijnsorganisaties, maatschappelijke instellingen, diverse Arnhemse gemeenschappen en gemeenten uit de regio. Binnen het netwerk worden signalen en zorgen over individuen en groepen met elkaar gedeeld. Naast de getrainde professionals die in de wijken signalen ophalen zijn de politie en stafmedewerkers van de burgemeester 24 uur per dag bereikbaar voor signalen.
Daarnaast is er contact met SMN (Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders) die begin 2015 gestart zijn met een landelijke hulplijn radicalisering waarbij vertrouwens personen vanuit verschillende gemeenschappen op verzoek ouders, gemeenschappen en maatschappelijke organisaties van advies en ondersteuning voorzien.

Activiteiten

- Breed multidisciplinair netwerk in stand houden en lokaal positioneren
- Korte lijnen met strafrechtelijke, maatschappelijke en bestuurlijke partners

- Samenwerking met landelijke organisaties zoals NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) en SMN
- Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren/ faciliteren voor betrokken partners en personen
- Afstemming met lokale gemeenschappen en organisaties
- Wekelijks bespreken van signalen in het Veiligheidshuis

Beoogd resultaat
Uitbreiden en in stand houden van het netwerk.

Planning
Activiteiten vinden gedurende het jaar plaats.

Kosten
Geen aanvullende kosten. De kosten zijn onderverdeeld binnen andere activiteiten.

Activiteiten Veiligheidshuis:

Wekelijks wordt binnen het Veiligheidshuis een casusoverleg gehouden, dat een regionaal karakter heeft. Het casusoverleg vraagt vooral in de voorbereiding, verslaglegging en het bijwerken van de persoonsdossiers veel capaciteit vanuit de ondersteuning binnen het veiligheidshuis. Mede door de regionale functie van het veiligheidshuis is het aantal casussen die worden behandelt in het afgelopen jaar behoorlijk toegenomen.

Elke week worden de casussen en eventuele nieuwe signalen besproken in het casus-overleg binnen het Veiligheidshuis. Voor ieder nieuw signaal worden afspraken gemaakt over hoe en door wie dit signaal verder wordt uitgediept. De gemeente heeft hierin de regierol.

Om het groeiende casusoverleg effectief te kunnen houden is het van belang dat de ondersteuning goed georganiseerd is. Daarnaast vraagt het voeren van de regie over de lokale aanpak een structurele inzet op de sturing en controle van de activiteiten in de aanpak.
Op dit moment zet de gemeente Arnhem c.q. het Veiligheidshuis bij benadering twee formatieplaatsen in voor het onderwerp jihadisme en radicalisering. Om het casusoverleg en de regionale taak op een juiste en verantwoordelijke wijze te kunnen uitvoeren is uitbreiding van de inzet noodzakelijk.

Activiteiten
- Organiseren en voorzitten van wekelijks casusoverleg
- Verzorgen van agenda en verslaglegging van het casusoverleg
- Bewaken van de voortgang op uitgezette acties
- Professionaliseren en formaliseren van de werkwijze binnen het casusoverleg

Beoogd resultaat
Organiseren, faciliteren en administreren van het wekelijkse casusoverleg. Regievoering en coördinatie op de persoonsgerichte aanpak.

Planning
Doorlopend

Kosten
Een gedeelte van de huidige kosten worden opgevangen in het reguliere budget van het veiligheidshuis. De kosten die worden gemaakt voor de extra inzet voor het faciliteren en administreren van zaken rondom het casusoverleg worden geraamd op € 50.000,- voor 2016.

Onderwijs:

De school is de plek waar kinderen en jongeren elkaar ontmoeten en kennismaken met verschillende achtergronden, denkbeelden, waarden en normen. Het is een plek waar alle dilemma's en thema's die in de maatschappij spelen ook afspelen. Extremisme en radicalisering zijn zulke maatschappelijke thema's die de school binnenkomen en die zonder adequaat oppakken, kunnen leiden tot polarisatie en verharding van het gesprek.

Ook het onderwijs in Arnhem heeft te maken met polarisatie, intolerantie en radicalisering. Het is belangrijk dat het onderwijs ondersteuning krijgt hoe men hier mee om kan gaan. Daarbij kan het onderwijs ook een rol spelen bij het signaleren van radicalisering. Vanuit de gemeente is er in het afgelopen jaar al contact en waar nodig afstemming geweest over zorgelijke situatie en signalen. Ook in het komende jaar komt dit terug in de bestuurlijke overleggen die de onderwijsinstellingen voeren met de wethouder voor onderwijs.
Sinds medio 2015 wordt vanuit het ministerie van OCW (Onderwijs Cultuur en Wetenschap) door de Stichting School en Veiligheid informatie advies en ondersteuning aangeboden op het gebied van radicalisering. Deze ondersteuning wordt op maat afgestemd met het onderwijs op de (pedagogische) aanpak van dit fenomeen binnen een school en het klaslokaal. De eerste contacten tussen de Stichting School en Veiligheid en Arnhemse onderwijsinstelling zijn al tot stand gekomen.

Activiteiten

- Radicalisering agenderen bij bestuurlijk overleg onderwijs
- Inventariseren van behoeften en vragen vanuit het onderwijs
- Plannen intake gesprekken met Stichting School en Veiligheid voor het inzetten van de complementaire aanpak radicalisering
- Verzorgen van voorlichting, training en ondersteuning in het onderwijs

Beoogd resultaat

Scholen informeren en waar nodig ondersteunen door middel van voorlichting en training.

Planning

Doorlopend

Kosten

De ondersteuning door de Stichting School en Veiligheid worden gesubsidieerd door OCW. Voor specifieke ondersteuning voorlichting en training die daar niet binnen past worden de kosten geraamd op €5000,-.

Social media:

De gemeente Arnhem heeft er voor gekozen, naast het informatienetwerk van de Politie, ook de lokale sociale media te monitoren zodat signalen van sociale spanningen en/ of (beginnende) radicalisering op tijd worden onderkend. Dit gebeurt overigens wel in afstemming met de Politie en het Openbaar Ministerie. Waar nodig zullen signalen met elkaar worden gedeeld.
Het is bekend dat een groot gedeelte van de radicalisering via social media uiting krijgt. Om de sociale media beter te monitoren is software aangeschaft en worden er opleidingen verzorgd om signalen adequaat te kunnen signaleren en verwerken. Daarnaast wordt er gekeken of er via social media een 'counter narrative' kan worden verkondigd dat bijdraagt aan de preventie van radicalisering. Dit zal

onder andere aandacht krijgen binnen de activiteiten 'Samen in Arnhem' en de strategische netwerken.

Beoogd resultaat
Vroegtijdig signaleren van mogelijk maatschappelijke spanningen of (beginnende) signalen van radicalisering. Waar mogelijk een tegengeluid communiceren wat bijdraagt aan de preventie van radicalisering.

Activiteiten
- Social media monitoring sociale spanningen en/ of radicalisering
- Opleiden medewerkers in gebruik software
- Counter narrative verspreiden via social media

Planning
In 2016 zal gestart worden met monitoring en worden daarnaast de mogelijkheden bekeken voor een counter narrative. De monitoring zal doorlopend zijn.

Kosten
De kosten voor de monitoring van mogelijke signalen van sociale spanningen en/ of radicalisering en het uitdragen van een counter narrative via social media zijn begroot op € 10.000,-.

3.3 Persoonsgerichte aanpak

Maatwerk ondersteuning:

In het casusoverleg wordt door de partners gezamenlijk per casus een persoonsgerichte aanpak opgesteld. Deze is gericht op het tegengaan van radicalisering en/of het tegenhouden van potentiele uitreizigers en/of het verstoren van facilitators/ ronselaars en/of de-radicalisering en/ of re-socialisering. Ondanks het toenemende aantal casussen is het de bedoeling de persoonsgerichte aanpak nog verder te intensiveren. Concreet betekent dit dat meer en intensievere begeleiding op de personen en hun omgeving kan worden ingezet.
Dit gebeurt op dit moment veelal vanuit reguliere trajecten uitgevoerd door o.a. de gemeente, welzijnswerk, reclassering. In een aantal gevallen wordt er gekozen om de begeleiding gedurende het traject uit te breiden of om de individuele begeleiding na afloop van een traject langer door te voeren. Daarnaast is er meer aandacht voor de ondersteuning van families die te maken krijgen met radicalisering (bijvoorbeeld in de vorm van uitreis, overlijden of terugkeer). De ondersteuning richt zich op families van radicaliserende en geradicaliseerde personen. Familieleden worden ondersteund in een periode van grote onzekerheid wanneer een familielid radicaliseert of zelfs is uitgereist naar een strijdgebied. Dat gebeurt door kennis en instrumenten voor de omgang met geradicaliseerde familieleden met als doel verdere radicalisering of het plegen van strafbare feiten te voorkomen, evenals radicalisering van broertjes, zusjes of andere familieleden tegen te gaan. Bekeken wordt met de familie en door inzet van de juiste deskundigen welke hulp en ondersteuning gewenst is.

Activiteiten
- Extra individuele begeleiding door professionals
- Familieondersteuning voor het systeem

Beoogd resultaat
Gerichte inzet van experts en deskundigen ter ondersteuning van persoonsgerichte aanpak.

Planning
Doorlopend. Waar noodzakelijk gedurende een traject.

Kosten
Bij de inzet in de vorm van de begeleiding/ ondersteuning vanuit de persoonsgerichte aanpak wordt gebruikt gemaakt van verschillende externe experts en professionals waarbij de uurtarieven uiteen lopen. In dit plan gaan we uit van een maximum van 250 uur. Om dit te financieren is € 25.000,- begroot.

3.4 Projecten

Project "Vroegsignalering en preventie in Arnhem"

Het afgelopen jaar is er in Arnhem een project uitgevoerd dat gericht is op de vroegsignalering en preventie van radicalisering. Dit project is in samenwerking met lokale partijen en in afstemming met het casusoverleg ontwikkeld en uitgevoerd. Het project is besproken met zowel de kerngroep, regiegroep en NCTV en is beoordeeld als een waardevolle toevoeging en zal daarom ook in 2016 uitgevoerd worden. Daarnaast is er een tweede pilotproject in datzelfde kader gestart in 2016. De voortgang en effectiviteit van deze projecten worden vanwege het belang van vertrouwelijkheid bekeken en beoordeeld in de lokale driehoek.

Activiteiten
- Project 'Vroegsignalering en preventie'
- Project 'Vroegsignalering en preventie 2'

Beoogd resultaat
Het doel is signalen van (beginnende) radicalisering onder Arnhemse jongeren vroegtijdig op te vangen en vervolgens te duiden om zodoende met een persoonsgerichte aanpak jongeren voor radicalisering te behoeden.

Planning
Beide projecten lopen het gehele jaar. Aan het eind van het jaar worden beide project geëvalueerd en de voortgang voor 2017 bekeken.

Kosten
- De kosten voor het project 'Vroegsignalering en preventie' zijn geraamd op € 50,000,- voor 2016.
- De kosten voor de pilot van het project 'Vroegsignalering en preventie 2' zijn geraamd op € 25000,- voor 2016.

Project "Jongerenwerk in actie tegen radicalisering"

In de afgelopen jaren is gebleken dat het beste zicht op, en de meeste kennis van de Arnhemse jongeren, bij de jongerenwerkers zit. Zij staan dagelijks tussen de jongeren en zien uit eerste hand de aandachtspunten en problemen van de jongeren. In tegenstelling tot veel professionals lukt het hen

wel om vanuit hun rol en professionaliteit goed contact en een vertrouwensband met de jongeren op te bouwen en onderhouden. Van daaruit proberen zij de jongeren te ondersteunen, begeleiden en adviseren. Daarbij krijgen de jongerenwerkers ook te maken met verschillende vormen van radicalisering bij de jongeren. Ook binnen de wijkteams zijn er professionals die zich richten op en werken met jongeren in de wijk. Het is daarom niet meer dan logisch dat ook professionals (jongerencoaches) uit deze wijkteams worden meegenomen in de training en begeleiding vanuit dit project.
De unieke positie van de jongerenwerkers maakt dat in overleg met verschillende maatschappelijke partners is afgesproken om in 2016 een grote groep jongerenwerker/ -coaches te gaan positioneren en inzetten op de preventie van radicalisering van jongeren in Arnhem. Het doel is om een groep van +/- 50 Arnhemse professionals die werken met jongeren op te leiden en vervolgens te begeleiden bij hun activiteiten waar het gaat om het voorkomen en tegengaan van radicalisering.
Zij worden daarmee ook het aanspeekpunt/ vraagbaak op het gebied van radicalisering in de wijk. In tegenstelling tot de wijkagent of de gemeente is de jongerenwerker voor zowel jongeren als andere wijkbewoners veelal een laagdrempelig aanspreekpunt.
In eerste instantie zullen zij vanuit hun eigen professionaliteit aan het werk gaan met wat zij horen en zien in de wijk. Ook zal er zoals gezegd ondersteuning en begeleiding zijn van experts op het gebied van radicalisering. Daarnaast worden er met de betrokken organisatie afspraken gemaakt over hoe om te gaan met acute situaties waarbij de veiligheid van een persoon of de omgeving in het geding is. Als laatste krijgen de professionals de mogelijkheid om in de wijk initiatieven te organiseren die bijdragen aan het signaleren en of voorkomen van radicalisering. Voor het faciliteren van deze activiteiten is een klein budget gereserveerd.

Activiteiten

- Uitvoeren project 'Jongerenwerk in actie tegen radicalisering'
- Ondersteunen van kleinschalige wijkgerichte activiteiten opgezet door jongerenwerkers/ wijkteams.

Beoogd resultaat

In 2016 zullen er ongeveer 50 Arnhemse jongerenwerkers/ jongerencoaches getraind worden om radicalisering in 'hun' wijk te voorkomen, signaleren en bespreekbaar te maken.

Planning

De eerste trainingen van jongerenwerkers en -coaches zijn in maart 2016 gestart. In de loop van 2016 zullen meer trainingen volgen. Het project zal gedurende de looptijd van de aanpak radicalisering doorlopen.

Kosten

- De kosten voor 'Jongerenwerk in actie tegen radicalisering' worden geschat op € 25,000,-. Dat zit in het opleiden van de jongerenwerkers en de begeleiding door experts. De verschillende maatschappelijke organisaties werken mee en geven hun medewerkers die ruimte om deze rol op te pakken.
- Voor het ondersteunen en faciliteren van nieuwe initiatieven en kleinschalige projecten is een bedrag gereserveerd van € 10.000,-

Pilot potentieel gewelddadige personen

In navolging van de gemeente Den Haag neemt Arnhem deel aan de pilot potentieel gewelddadige eenlingen. Het doel van de pilot is om geradicaliseerde personen te kunnen beoordelen op potentiele gewelddadigheid en om hier door middel van een handelingsperspectief effectief weerbaarheid tegen te organiseren. Het betreft een samenwerking tussen politie, OM, NCTV en de gemeente. De uitkomsten van de pilot zullen besproken worden in de lokale driehoek en mogelijke acties zullen vanuit het casusoverleg worden uitgezet en uitgevoerd.

Omwille van de vertrouwelijkheid en gevoeligheid van deze pilot is het niet mogelijk om hierover verdere details te delen.

Activiteiten

- Uitvoering pilot potentieel gewelddadige eenlingen

Planning

De pilot is in januari 2016 gestart.

Kosten

De deelname aan de pilot brengt geen extra kosten met zich mee. Wel vraagt het inzet van de betrokken organisaties. De verschillende partijen hebben zich al gecommitteerd aan de pilot.

4. Expertise en centrum functie Oost-Nederland

Expertisecentrum:

Arnhem heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan op het gebied van radicalisering en gewelddadig extremisme. Daarbij is flink geïnvesteerd in kennis en kunde op dit onderwerp. Met als resultaat dat lokaal veel expertise aanwezig is. Deze expertise wordt nu al ingezet/ gedeeld met de andere gemeenten binnen de regio en in Oost-Nederland. In het komende jaar zal dat verder ontwikkeld worden.

Binnen de regio krijgen steeds meer gemeenten (op kleinere schaal) met deze problematiek te maken. Steeds vaker worden specialisten vanuit Arnhem gedeeld en activiteiten uitgevoerd in de regio. De verwachting is dat in de komende jaren vaker beroep zal worden gedaan op, en aangesloten wordt bij, activiteiten die bij de lokale aanpak in Arnhem zijn ontwikkeld en uitgevoerd.

Bij het bespreken van de doorontwikkeling van de lokale aanpak en de ondersteuning voor Oost Nederland is geconstateerd dat het goed kunnen duiden van casuïstiek aan de casustafel één van de belangrijkste fundamenten is voor het effectief opzetten van een effectieve aanpak van radicalisering. Doordat expertise om dat te kunnen doen schaars is, is het duiden van signalen tegelijkertijd ook een achilleshiel van de lokale aanpak. Het vergt specialistische kennis en expertise. Zorgvuldige duiding in het kader van radicalisering en het jihadisme is de basis voor een adequate persoonsgerichte aanpak en analyse van de lokale situatie. Bij een incompleet beeld bestaat het risico dat de bredere invloed op personen in de gemeente (de samenleving) en netwerkvorming niet of onvolledig in beeld komt en geduid wordt.

Daartoe is gekeken hoe andere casustafels in Oost-Nederland versterkt kunnen worden. Met als doel om in de gehele regio te komen tot een inhoudelijk én procesmatige goed werkend overleg vanuit waar afgestemde interventies worden uitgevoerd. Een eerste benodigde stap daarin is het versterken

van de inhoudelijke beoordeling en duiding van de casuïstiek die besproken wordt in een multidisciplinair casusoverleg.

Om de ‘discipline radicalisering en jihadisme’ beter aan tafel vertegenwoordigd te hebben is het voorstel voor elke casustafel een duidingsspecialist beschikbaar te stellen. Expliciet niet met de bedoeling het duiden over te nemen, maar om een bijdrage te leveren aan de inhoudelijke beoordeling van casuïstiek. Het idee is dat vanuit de gemeente Arnhem een pilot gestart wordt waarbij een duidingspool wordt samengesteld van waaruit specifieke expertise bij gemeenten in Oost-Nederland op hun verzoek kan worden aangeboden.

Activiteiten

- Ondersteuning en aansluiting bieden bij lokaal ontwikkelde activiteiten
- Verkennen behoefte expertise en ondersteuning in regionale casus-overleggen
- Pilot starten met regionale duidingspool
- Conferentie organiseren voor regionale professionals op het gebied van veiligheid

Beoogd resultaat

Operationeel maken van de duidingspool en organiseren van een regionale conferentie.

Planning

Begin 2016 zal de inventarisatie voor de pilot voor een regionale duidingspool afgerond worden. Direct na de inventarisatie zal met de pilot gestart worden. Daarnaast zal in de loop van 2016 een conferentie georganiseerd worden voor regionale veiligheidsprofessionals.

Kosten

De kosten voor de conferentie en de duidingspool zijn geraamd op € 50.000,-

5. Financiën

In totaal heeft de gemeente Arnhem van het rijk € 400.000,- aan versterkingsgelden ontvangen voor de aanpak van radicalisering lokaal en in de regio. Voor een aantal van de activiteiten in het uitvoeringsplan is nog een nadere inventarisatie nodig om de vraag/ behoefte te bepalen waarop het vervolg van de activiteit zal worden afgestemd. Dat maakt dat de uiteindelijke kosten en de verdeling van de kosten op onderdelen mogelijk anders uitpakt dan hierin is beschreven. De programma coördinator is verantwoordelijk om te zorgen dat de totale uitgaven in ieder geval binnen de begroting van € 400.000,- blijven.

Uitvoeringsplan radicalisering 2016	Activiteit	Kosten	
Programmasturing	Programma coordinator	€ 65.000	Versterkingsgelden
Integratie & samenleving	Informatiebijeenkomsten (bewustwording en voorlichting)	€ 5.000	
	"Samen in Arnhem"	€ 15.000	
	Strategisch netwerk van sleutelfiguren en organisaties	€ 10.000	
	"No-Academie" Field lab: Integratie & Identiteit	€ 2.500	
	Training identiteitsvorming jongeren	€ 2.500	
Preventie & repressie	Onderzoek radicalisering Arnhemse jeugd	€ 0	Apart gesubsidieerd
	Professionalisering veldwerkers	€ 25.000	
	Specialistische inzet experts	€ 25.000	
	Activiteiten veiligheidshuis	€ 50.000	
	Voorlichting en ondersteuning onderwijs	€ 5.000	
	Social media	€ 10.000	
	Persoonsgerichte aanpak (begeleiding/ ondersteuning)	€ 25.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 1'	€ 50.000	
	Project 'Vroegsignalering en Preventie 2'	€ 25.000	
	Project 'Jongerenwerkers en wijkteams'	€ 25.000	
	Stimuleringsbudget wijkgerichte activiteiten	€ 10.000	
Expertise en centrumfunctie Oost-Nederland	Duidingspool en expertisecentrum regio Oost-Nederland	€ 50.000	
	Totaal	**€ 400.000**	

In de toekenningsbrief voor de versterkingsgelden namens de Minister van Veiligheid en Justitie is een opbouw opgenomen voor de inzet van de versterkingsgelden. Deze is gebaseerd op een aanvraag van april 2015. In de loop van 2015 is mede door de nationale en internationale ontwikkelingen en het voortschrijdend inzicht op basis van de lokale ervaringen in overleg met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) gekozen voor een gewijzigde opbouw. Daarbij is de inzet van de versterkingsgelden specifieker toegespitst op preventieve activiteiten en de persoonsgerichte aanpak.

Aan het eind van het jaar zal er een financiële verantwoording worden opgesteld. Daarnaast zal er een vervolg aanvraag voor versterkingsgelden voor 2017 worden opgesteld.

6. Communicatie

Zoals eerder in deze notitie aangegeven is communicatie over de aanpak belangrijk. Ten eerste om inzichtelijk te maken aan inwoners die zich zorgen maken wat de overheid doet. Daarnaast om hen die vragen hebben, signalen te willen doorgeven of op zoek zijn naar informatie te informeren.

De communicatie richt zich op verschillende doelgroepen:

- Gemeenteraad en college
- Professionals
- Inwoners van Arnhem

Communicatie over voortgang naar de gemeenteraad

- Ieder kwartaal een overzicht van de stand van zaken
- Eind van het jaar een evaluatie van de resultaten van het uitvoeringsprogramma
- Informeren over toekenning versterkingsgelden 2017

Communicatie met de stad, zowel inwoners als professionals en tussenpersonen:

- Inwoners kunnen met vragen, zorgen en eventuele signalen bij gemeente en politie terecht via de bestaande kanalen:
  Afdeling Veiligheid/ kabinet van de burgemeester: 026-3775285
  Klant Contact Centrum (KCC) van de gemeente (0900-1809)
  Politie/ wijkagent via 0900-8844.
- Landelijke hulplijn van het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders (SMN) die een voor ouders van radicaliserende kinderen heeft ingesteld. In Arnhem er drie vertrouwenspersonen van deze hulplijn actief. Deze hulplijn is bedoeld om bezorgde ouders en familieleden informatie, hulp en advies te bieden: Hulplijn Radicalisering: 06-81893529
  Website: www.hulplijnradicalisering.nl
- Op www.arnhem.nl wordt informatie beschikbaar gesteld
- Informatie-, voorlichting- en netwerkbijeenkomsten in Arnhemse wijken voor o.a. wijkteams, zelforganisaties, sleutelfiguren en bezorgde inwoners

7. Evaluatie en verantwoording

Periodiek zal er een middel een tussentijdse rapportage de stand van zaken en voortgang worden gedeeld in de lokale driehoek waarbij zij de mogelijkheid hebben om bij te sturen in het vervolg.

Naast de financiële verantwoording zal er aan het eind van het jaar ook een inhoudelijke verantwoording komen waarin de verschillende activiteiten en resultaten, voor zover mogelijk, worden benoemd. De evaluatie zal in december worden opgeleverd. Dan zal ook een verzoek voor versterkingsgelden voor 2017 moeten worden ingediend. De uitkomsten van dit uitvoeringsplan zal daar de basis voor zijn.

Aan de gemeenteraad

Datum	:	6 december 2016
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2016-12-00006
Documentnummer		2016.0.060.410
Contactpersoon	:	Niels Emeis
Telefoonnummer	:	026-3775285

Onderwerp: 'Eindrapportage onderzoek radicalisering onder Arnhemse jongeren'

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de eindrapportage van het onderzoek 'Radicalisering en Arnhemse Jeugd' dat in opdracht van de gemeente Arnhem door Bureau Beke is opgesteld.

De aanleiding voor het onderzoek was de raadsbreed gesteunde motie van uw raad "Onderzoek naar radicalisering Arnhemse jeugd" van 29 september 2014[1].

Na een traject van aanbesteding en inhoudelijke afbakening zijn in mei 2015 de volgende onderzoeksvragen geformuleerd[2]:

1. In hoeverre is er sprake van radicale opvattingen bij Arnhems jongeren in de leeftijd van 12 tot 25 jaar?
2. Hoe kunnen Arnhemse jongeren met radicale opvattingen worden getypeerd in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau?
3. Welke aanbevelingen zijn, gegeven de onderzoeksbevindingen, mogelijk voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijk instanties?

Ter begeleiding van het onderzoek is een begeleidingsgroep geformeerd die gedurende het onderzoek als klankbord heeft gefungeerd bij de verschillende fasen van het onderzoek.

In maart 2016 zijn de bevindingen van de eerste fase van het onderzoek gepresenteerd. Deze eerste fase, die tamelijk algemeen van aard en opstelling was, is op 7 maart 2016 in en met uw raad besproken. Met de signalen uit uw raad heeft het college besloten om ook de tweede fase van het onderzoek uit te laten voeren[3]. Deze tweede fase en het onderzoek wordt met de eindrapportage afgerond.

Bevindingen

[1] Zie bijlage, motie "Onderzoek naar radicalisering Arnhemse jeugd"
[2] Raadsbief van 12 mei 2015, 2015.0.058.004
[3] Raadsbrief van 26 april 2016, 2016.0.019.137

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Door de brede definitie van het begrip 'radicalisering', de complexiteit van het vaststellen wanneer iemand geradicaliseerd is en tegelijkertijd de relatief lage aantallen Arnhemse jongeren die het betreft, is het niet doenlijk om significante conclusies te trekken op de tweede onderzoeksvraag. Tegelijkertijd volgt uit deze constatering de conclusie dat radicalisering onder specifiek Arnhemse jongeren als een relatief beperkt probleem kan worden aangemerkt; een antwoord op de eerste onderzoeksvraag. Daarbij wordt wel gesteld dat alertheid is geboden omdat ruzies, discriminatie en polarisering als voorbodes van radicalisering kunnen worden aangemerkt. Daaruit volgt een aanbeveling zoals gevraagd in de derde onderzoeksvraag.

Daarnaast is uit het dossieronderzoek van de casuïstiek binnen het veiligheidshuis op te maken dat het radicaliseringsproces individueel sterk uiteenloopt en verschillende beïnvloedende factoren kent.

Aanknopingspunten voor de lokale aanpak
Doordat de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren beperkt lijkt te zijn liggen de aanknopingspunten logischer wijs meer op het gebied van preventie en minder op repressie.

- Vanuit het oogpunt om hun perspectief te verbeteren kan er gekeken worden naar scholing, arbeid en opvoedondersteuning.
- Informeren over radicalisering en ondersteunen van onderwijsprofessionals bij het bespreken van moeilijke onderwerpen.
- Voorlichting over radicalisering breed.
- Aandacht voor online informatie verspreiding en beïnvloeding

Reactie college en vervolg
Het college is tevreden met het onderzoek en herkent ook de aandachtspunten die hierin worden benoemd. De lokale aanpak heeft zich in de afgelopen jaren steeds meer gericht op de preventie van radicalisering en de uitkomsten van het onderzoek geven aanleiding om daar verder mee te gaan en dit waar nodig uit te breiden. Waarbij er ook aandacht moet zijn voor discriminatie en toenemende polarisering die als voorbodes van radicalisering (breed) kunnen worden aangemerkt. Daarbij ziet het college zeker mogelijkheden om met name op het gebied van voorlichting, bewustwording en samenwerking nog effectiever op de genoemde aandachtsgebieden in te gaan zetten. De samenwerking met onder andere onderwijsinstellingen en ook zorg en welzijnsinstanties zal waar nodig worden geïntensiveerd. Voor wat betreft de informatie die via online kanalen wordt verspreid is Arnhem waakzaam op lokale ontwikkelingen en daarnaast goed aangesloten op de verschillende initiatieven die landelijk worden ontwikkeld om een counter-narrative te creëren.

Het college neemt het advies uit het onderzoek over om in kaart te brengen wat er op het gebied van opvoedondersteuning, onderwijs en arbeidsmarktperspectief allemaal gebeurt wat bijdraagt aan het beperken van de voedingsbodem voor radicalisering. Dat inzicht kan mogelijk aanknopingspunten bieden om op een of meerdere leefgebieden extra inzet of maatregelen te nemen.

Bijlagen

- Eindrapportage 'Radicalisering in de gemeente Arnhem';
- Tussennotitie 'Radicalisering Arnhem';
- Onderzoeksvoorstel Arnhemse jeugd en radicalisering;
- Motie: 'Onderzoek radicalisering Arnhemse jeugd'.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

In opdracht van de gemeente Arnhem is onderzoek naar radicalisering onder Arnhemse jongeren uitgevoerd. Hiertoe is recente literatuur op het gebied van radicalisering bestudeerd, is een dossierstudie verricht en een grootschalige enquête gehouden onder mentoren en welzijnswerkers. Verder zijn professionals en jongeren geïnterviewd. Het onderzoek laat zien dat radicalisering een onderwerp is dat anno 2016 minder sterk leeft onder jongeren in vergelijking met het recente verleden, toen binnen de gemeente Arnhem sprake was van een relatief hoog aantal uitreizigers. Uit de bevindingen van het onderzoek blijkt desalniettemin dat alertheid geboden blijft. Zowel jongeren als professionals benoemen verschillende situaties die raken aan polarisering, wat een voorbode van radicalisering kan zijn.

ISBN 978-94-92255-17-4

9 789492 255174 >

www.beke.nl

RADICALISERING in de gemeente Arnhem

Tom van Ham, Lieselot Scholten Anton van Wijk

RADICALISERING
in de gemeente Arnhem

Resultaten van onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren

Tom van Ham
Lieselot Scholten
Anton van Wijk

Beke reeks

Radicalisering in de gemeente Arnhem

RADICALISERING
in de gemeente Arnhem

Resultaten van onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren

Tom van Ham
Lieselot Scholten
Anton van Wijk

Beke reeks

In opdracht van
Gemeente Arnhem

Met medewerking van
Maarten Holtackers
Anouk Lenders

Omslagontwerp en opmaak
Marcel Grotens

Drukwerk
Russell print

ISBN
978-94-92255-17-4

Radicalisering in de gemeente Arnhem

Resultaten van onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren

Tom van Ham, Lieselot Scholten en Anton van Wijk

© 2016, Bureau Beke. Auteursrechten voorbehouden.

Inhoud

Managementsamenvatting **9**

Voorwoord **15**

Onderdeel A – Introductie

1 Achtergrond en uitvoering **19**
1.1 Aanleiding en uitgangspunten 19
1.2 Onderzoeksopzet 20
1.2.1 Onderdeel B – Het concept radicalisering en ervaringen van professionals 20
1.2.2 Onderdeel C – Onderzoek casus en bevragen mentoren, welzijnwerkers en jongeren 23

Onderdeel B – Het concept radicalisering

2 Radicalisering in de wetenschappelijke literatuur **29**
2.1 Afbakening en proces van radicalisering 29
2.2 Psychologische en contextuele achtergronden van radicalisering 31
2.3 Waarneembare uitingsvormen van radicalisering 33
2.4 Aanpak van radicalisering 35
2.5 Resumé 36

3 Radicalisering volgens professionals **39**
3.1 Invulling van het begrip 'radicalisering' 39
3.2 Signalen van radicalisering 40
3.3 Achterliggende oorzaken 42
3.3.1 Pushfactoren 42
3.3.2 Pullfactoren 43
3.3.3 Faciliterende factoren 44
3.4 Radicalisering in Arnhem 44
3.5 Resumé 47

4 Implicaties voor verdiepend onderzoek **49**
4.1 Focus en werkwijze 49
4.2 Afbakening van het begrip radicalisering 50

Onderdeel C – Resultaten van het verdiepend onderzoek

5 Dossieronderzoek Veiligheidshuis 55

5.1 Persoonskenmerken 55
5.2 Meldingskenmerken 57
5.3 Proceskenmerken 60
5.4 Verdiepende analyse 64
5.5 Resumé 67

6 Screeningsinstrument en interviews 69

6.1 Resultaten screeningsinstrument 69
6.1.1 Bevindingen vanuit het onderwijs 69
6.1.2 Bevindingen vanuit het welzijnswerk 72
6.2 Bevindingen uit verdiepende gesprekken 74
6.2.1 Signalen van radicalisering 74
6.2.2 De achtergrond(en) van radicalisering 76
6.2.3 Inspanningen rondom radicalisering 77
6.3 Resumé 78

7 Onderzoek onder jongeren 81

7.1 Bevindingen uit het vragenlijstonderzoek 81
7.1.1 Radicalisering algemeen 81
7.1.2 Radicalisering in de omgeving 82
7.1.3 Het omgaan met radicalisering 83
7.1.4 De aanpak van radicalisering 83
7.2 Bevindingen uit (groeps)gesprekken 84
7.2.1 Jongeren over het begrip radicalisering 84
7.2.2 Jongeren over achtergronden van radicalisering 85
7.2.3 Jongeren over de aanpak 86
7.3 Resumé 87

Onderdeel D – Conclusie

8 Conclusies en slotbeschouwing 91

8.1 Achtergrond en onderzoeksvragen 91
8.2 Uitvoering en reflectie 92
8.3 Bevindingen 94
8.3.1 De mate van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren 94
8.3.2 Typering van personen met radicale opvattingen 97
8.3.3 Gevolgen voor de aanpak 98
8.4 Beschouwing 100

Geraadpleegde bronnen **103**

Bijlagen

Bijlage 1 – Geraadpleegde respondenten / instanties 111
Bijlage 2 – Topiclijst interviews 112
Bijlage 3 – Overzicht kenmerken dossiers Veiligheidshuis 114
Bijlage 4 – Screeningsinstrument mentoren 115
Bijlage 5 – Screeningsinstrument welzijnswerkers 120
Bijlage 6 – Vragenlijst jongeren 124
Bijlage 7 – Categorisering antwoorden jongeren 126

Managementsamenvatting

In deze managementsamenvatting worden de belangrijkste aspecten van het onderzoek naar radicalisering in de gemeente Arnhem behandeld. We bespreken de achtergrond en onderzoeksvragen, de uitvoering van het onderzoek en de resultaten. De lezer die geïnteresseerd is in aanvullende informatie verwijzen we naar de verschillende delen die in deze onderzoeksrapportage zijn opgenomen.

Achtergrond en onderzoeksvragen

In opdracht van het college van Burgemeester & Wethouders (B&W) van de gemeente Arnhem heeft Bureau Beke onderzoek gedaan naar de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren van 12 tot en met 24 jaar. Het totale onderzoek is over een lange periode (begin 2015 tot eind 2016) uitgevoerd en kent zijn oorsprong in een motie van de PvdA uit 2014. Op dat moment was de urgentie op dit onderwerp groot, mede vanwege het relatief hoge aantal inwoners uit Arnhem dat naar conflictgebieden was afgereisd. Het onderzoek reikt echter verder dan radicalisering vanuit islamitisch perspectief alleen; er is ook gekeken naar radicalisering vanuit een links- en rechtsgeoriënteerd perspectief. Samengevat is aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- De mate waarin sprake is van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar;
- De wijze waarop Arnhemse jongeren en jongvolwassenen met radicale opvattingen getypeerd kunnen worden in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau;
- De gevolgen voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijke instanties.

Uitvoering

Het onderzoek is in overleg met de gemeente Arnhem in twee fases uitgevoerd. Eerst is op basis van literatuuronderzoek en interviews met professionals (hierna: vooronderzoek) bekeken of en zo ja op welke wijze de vraagstelling zou kunnen worden beantwoord. Op basis van dit vooronderzoek is het begrip radicalisering als volgt afgebakend:

> *'Het (risico op het) plegen van geweld in binnen- of buitenland en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen.'*

Daarbij zijn, in toenemende ernst, drie vormen van geweld onderscheiden: verbaal geweld (uitschelden, kwetsen, beledigen), verbale bedreiging (bedreigen of intimideren) en fysiek geweld (slaan, schoppen, mishandelen en vermoorden). Daarnaast heeft het vooronderzoek zicht gegeven op drie typen voedingsbodems c.q. factoren die kunnen bijdragen aan radicalisering: pushfactoren, pullfactoren en faciliterende factoren (zie box 1).

Box 1 – Typering van factoren

Onder *pushfactoren* kunnen omstandigheden worden geschaard die leiden tot onvrede over de huidige situatie (van zichzelf of van personen die tot de eigen groep (*ingroup*) gerekend worden). Sociale achterstand en discriminatie – en het in het verlengde daarvan denken vanuit een 'wij-zij' perspectief – zijn voorbeelden daarvan. Tegenover pushfactoren staan zogenaamde *pullfactoren*. Dit zijn aspecten die personen als een beloning (*incentive*) zien voor bepaald gedrag. Het gaat daarbij om een beloning in brede zin: derhalve worden hier niet alleen financiële middelen, maar bijvoorbeeld ook het vergaren van status en geborgenheid binnen een bepaalde groep geschaard. Faciliterende factoren voorzien tot slot in het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed. Het sociaal netwerk maar ook het internet zijn factoren die hierin kunnen voorzien.

Op basis van het vooronderzoek zijn drie onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Ten eerste zijn de dossiers van 42 (mogelijk) geradicaliseerde personen die binnen het Veiligheidshuis (VH) besproken zijn, bestudeerd. Daarnaast is een screeningsinstrument uitgezet onder mentoren en welzijnswerkers om te inventariseren in hoeverre zij een 'niet-pluis' gevoel hebben bij leerlingen op het vlak van radicalisering.

In totaal hebben 274 mentoren voor 324 klassen (6.086 leerlingen) een screeningsinstrument ingevuld en is met negen van hen gesproken. Verder hebben

zestien welzijnswerkers het screeningsinstrument ingevuld en is met vier van hen aanvullend een interview gehouden. Tot slot zijn jongeren zelf benaderd. In totaal hebben 248 jongeren een korte vragenlijst ingevuld en is met circa 100 van hen in groepsverband of individueel verder gesproken over dit onderwerp.

Mate van radicaliserende opvattingen onder Arnhemse jongeren

Mentoren signaleren in 21 unieke klassen (6% van het totaal aantal onderzochte klassen) (een risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld vanuit ideologische overwegingen (zie figuur 1). Het aantal klassen met meldingen rondom verbaal geweld is daarbij het hoogst (n=18). Klassen met meldingen rondom verbale bedreiging (n=10) en fysiek geweld (n=2) komen minder vaak voor.

Figuur 1 – Mate van (risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld vanuit ideologische overwegingen in percentages (n=324 klassen).

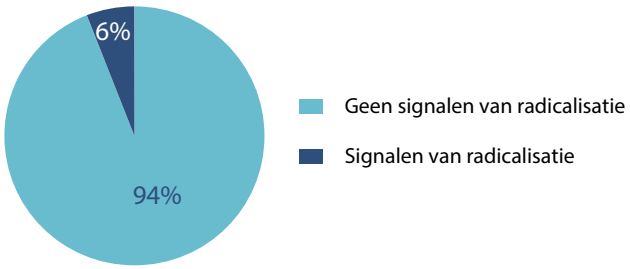

Een groot deel van de mentoren die signalen van radicalisering rapporteerde, heeft – om onbekende redenen – aangegeven niet benaderd te willen worden voor een vervolginterview. De antwoorden van mentoren lijken voor een groot deel echter aan andere onderwerpen dan radicalisering, zoals gedefinieerd in dit onderzoek, te raken. Er lijkt op basis van de reacties van mentoren sprake te zijn van een glijdende schaal van pubergedrag (zoals schelden met uiterlijke kenmerken), discriminatie (op afkomst en geaardheid), polarisering (groepen die tegenover elkaar komen te staan, zoals autochtonen en allochtonen of allochtone groepen onderling) en radicalisering.[1] Van dit laatste lijkt op basis van de onder mentoren verzamelde gegevens in zeer beperkte mate sprake te zijn. Dit beeld – de mate waarin sprake is van signalen van radicalisering en de glijdende schaal waarbinnen (mogelijke) signalen kunnen worden geduid – wordt grotendeels bevestigd door de welzijnswerkers, die in totaal elf unieke wijken in Arnhem bestrijken. Zij signaleren veelal algemene spanningen in hun wijk, waarvan zij denken dat deze rondom specifieke gebeurtenissen tot

uiting kunnen komen tussen bijvoorbeeld allochtonen en autochtonen of moslims en niet-moslims. Zij zien met name een risico op verbaal geweld en verbale bedreiging (n=9); fysiek geweld of het risico daarop wordt in iets minder wijken (n=6) gesignaleerd. Jongeren bevestigen het beeld dat vanuit professionals ontstaat voor een groot deel. Uit het onder jongeren uitgevoerde onderzoek blijkt dat zij bij het begrip radicalisering veelal denken aan onderwerpen als ruzies, pesten en bedreiging. In dat kader benoemen zij net als professionals situaties die raken aan polarisering, wat daarmee voor de Arnhemse situatie een aandachtspunt lijkt te zijn. Omdat het radicaliseringsproces snel kan verlopen, betekent dit ook dat niet valt uit te sluiten dat in de toekomst nieuwe gevallen van radicalisering gesignaleerd zullen worden of zich anderszins incidenten voordoen (bijvoorbeeld rondom terugkeerders).

Concluderend: radicalisering onder Arnhemse jongeren is op basis van het uitgevoerde onderzoek als een zeer beperkt probleem aan te merken. Niettemin blijkt alertheid geboden omdat ruzies, discriminatie en polarisering als voorbodes van radicalisering kunnen worden aangemerkt.

Typering van personen met radicale opvattingen

De 42 bij het VH bestudeerde dossiers wijzen uit dat personen die als (mogelijk) geradicaliseerd bekend staan, op meerdere vlakken kwetsbaar zijn. In iets meer dan tweederde van de gevallen (69%) gaat het om minderjarigen of jongvolwassenen tussen de 18 en 24 jaar met uiteenlopende (en soms meerdere) vormen van psychosociale problematiek. Te denken valt aan het doen van een beroep op psychische hulp en/of maatschappelijke zorg, het (grotendeels) ontbreken van toezicht omdat zij opgroeien in gebroken gezinnen en problemen van andere gezinsleden (psychisch, criminaliteit). In figuur 2 staat een aantal kenmerken van deze groep weergegeven.

Figuur 2 – Overzicht van kenmerken van personen die in het VH besproken zijn (n=42).

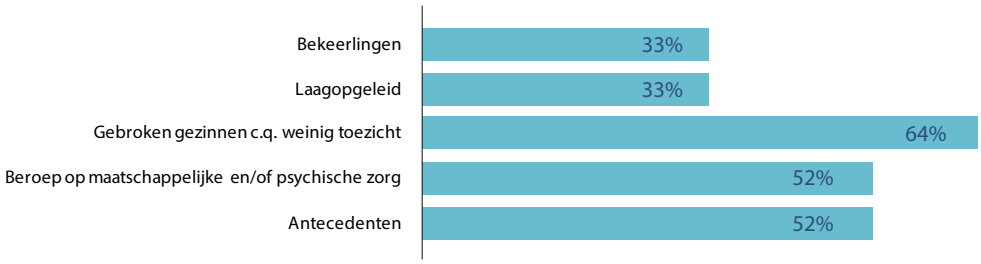

Het dossieronderzoek suggereert (want kleinschalig) dat er op het gebied van voedingsbodems bij mannen, hoger opgeleiden en niet-bekeerlingen overwegend sprake is van pushfactoren zoals het ervaren van discriminatie, achterstand of een gebrek aan (toekomst)perspectief. Bij vrouwen, lager opgeleiden en bekeerlingen spelen pull- of faciliterende factoren – zoals het zoeken van aansluiting en naar acceptatie – vaker een rol in het radicaliseringsproces. De bevindingen uit interviews met professionals, die een hoge mate van kwetsbaarheid bij geradicaliseerde jongeren benoemen en wijzen op de invloed van eenzijdige informatie, sluiten hierbij aan. Dit geldt evenzeer voor het feit dat signalen van radicalisering in meerderheid komen uit klassen in het praktijkonderwijs of (de eerste twee klassen van) het VMBO (n=12; 57%) of sociaaleconomisch bezien moeilijker wijken.

Concluderend: op basis van de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten blijkt dat het radicaliseringsproces individueel sterk uiteenloopt en verschillende beïnvloedende factoren kent. Negatieve ervaringen met of een negatieve houding tegenover de maatschappij (pushfactoren) kunnen hieraan bijdragen, maar het onderzoek laat zien dat de invloed van pull- en faciliterende factoren – aansluitend op de identiteitsontwikkeling van jongeren – van belang zijn.

Gevolgen voor de aanpak

De mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren lijkt gelet op de uitkomsten van het onderzoek beperkt te zijn. Aanknopingspunten voor de aanpak liggen derhalve op preventief en niet op repressief niveau. Kenmerken die veel voorkomen onder deze doelgroep, kunnen hiervoor als aangrijpingspunt worden benut. Te denken valt dan onder andere aan scholing en arbeid (om hun perspectief te verbeteren) en opvoedondersteuning. Hiertoe kan de gemeente inventariseren welke mogelijkheden zij reeds heeft om maatregelen te nemen op deze leefgebieden en op welke leefgebieden bestaande maatregelen wellicht onvoldoende aansluiten. Daarbij merken we op dat ook onder docenten explicieter aandacht moet komen voor radicalisering en de wijze waarop zij dit onderwerp met leerlingen (en onderling) kunnen bespreken. Dit ligt in het verlengde van het feit dat docenten beter geïnformeerd moeten worden op procesniveau (bij wie een melding intern kan worden gedaan en wat er met een melding gebeurt). Verder stellen zowel professionals als jongeren zelf dat voorlichting kan bijdragen aan een hogere weerbaarheid c.q. het voorkomen van radicalisering. Het gaat dan niet alleen om bespreken van de actualiteit en geven van objectieve (achtergrond)informatie over bijvoorbeeld IS. Hoewel de online wereld in dit onderzoek buiten beschouwing is gebleven, geven jongeren en professionals aan dat informatie die via online kanalen wordt verspreid, veel invloed

kan hebben. Daarom zal ook aandacht moeten zijn voor het aan jongeren duidelijk maken dat via media en internet desinformatie verspreid kan worden.

Tot slot

De bevindingen suggereren dat radicalisering in Arnhem in termen van omvang tegenwoordig (anno 2016) minder sterk speelt. Dit sluit aan bij het gegeven dat het aantal uitreizigers naar conflictgebieden zowel nationaal als internationaal sterk is afgenomen. Een logische gevolgtrekking is dat in ieder geval ook sprake is geweest van beïnvloedende factoren die buiten Arnhem liggen. De aandacht in de (sociale) media maar ook de nieuwigheid rondom het onderwerp zijn voorbeelden van factoren die respondenten in dit kader hebben genoemd. Op basis van dit onderzoek zou tevens kunnen worden verondersteld dat in Arnhem in het recente verleden (rondom 2012/2013) – toen het radicaliseringsvraagstuk zich op zijn hoogtepunt bevond – sprake is geweest van een kwetsbare en beïnvloedbare groep, in combinatie met de aanwezigheid van een aantal leidende c.q. charismatische personen. Dit heeft tot gevolg gehad dat meerdere personen uit Arnhem naar conflictgebieden zijn uitgereisd en/of op het gebied van radicalisering in beeld zijn gekomen. Een aantal professionals geeft aan dat (meerdere van) deze leidende personen uit beeld verdwenen zijn. Daarmee lijkt het onderwerp radicalisering tegenwoordig meer naar de achtergrond te zijn verdwenen. Wel moet daarbij worden opgemerkt dat de resultaten van het onderzoek bezien moeten worden in het licht van de gehanteerde onderzoeksmethodiek: er is een grote en gevarieerde groep professionals bereikt, maar deze zijn vanzelfsprekend niet van alle activiteiten van jongeren op de hoogte (bijvoorbeeld online).

Eindnoten

1. De termen 'allochtonen' en 'autochtonen' zijn gebruikt door personen die wij binnen het onderzoek gesproken hebben. Derhalve worden deze begrippen gehanteerd.

Voorwoord

In opdracht van de gemeente Arnhem hebben we onderhavig onderzoek naar radicalisering uitgevoerd. De uitvoering van het onderzoek was niet mogelijk geweest zonder de medewerking van een groot aantal personen en partijen. Allereerst willen we Niels Emeis bedanken voor zijn begeleidende rol in dit onderzoek. Daarnaast zijn we rondom de dataverzameling dank verschuldigd aan het Veiligheidshuis en natuurlijk ook aan alle professionals die een vragenlijst hebben ingevuld en/of ons in een interview te woord hebben gestaan. Verder willen we de onderwijs- en welzijnsinstellingen, die ons in de gelegenheid hebben gesteld om met leerlingen en jongeren in gesprek te gaan, bedanken voor hun medewerking. Vanzelfsprekend gaat daarbij ook dank uit naar de leerlingen en jongeren met wie wij al dan niet in groepsverband hebben gesproken. Tot slot willen we de leden van de begeleidingsgroep (Jurrian Anders, Niels Emeis, Nilay Kulci, Malika el Mouridi, Edwin Prins, Zuleyha Sahin en Mohammed Zahti) bedanken voor de feedback op een eerdere versie van deze rapportage.

Het projectteam,

Tom van Ham
Lieselot Scholten
Anton van Wijk

Onderdeel A – Introductie

1 Achtergrond en uitvoering

In dit hoofdstuk behandelen we allereerst de achtergrond van onderhavig onderzoek. Vervolgens gaan we in op de uitgevoerde onderzoeksmethoden. Tot slot volgt een leeswijzer.

1.1 Aanleiding en uitgangspunten

Het college van Burgemeester & Wethouders (B&W) van de gemeente Arnhem wil, mede naar aanleiding van een motie van de Partij van de Arbeid (PvdA), de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren in kaart laten brengen. De aanleiding hiervoor is onder andere dat Arnhem op dit thema hoog lijkt te scoren en er geen cijfers beschikbaar zijn van de mate waarin Arnhemse jongeren er radicale opvattingen op nahouden. Samengevat zijn de volgende onderwerpen relevant:

- De mate waarin sprake is van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar;
- De wijze waarop Arnhemse jongeren en jongvolwassenen met radicale opvattingen getypeerd kunnen worden in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau;
- De gevolgen voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijke instanties.

In overleg met de gemeente Arnhem is besloten om het onderzoek in verschillende fases uit te voeren. De eerste fase van het onderzoek, opgenomen in onderdeel B van deze rapportage, biedt een antwoord op de vraag of het begrip radicalisering wetenschappelijk eensluidend of anderszins kan worden afgebakend. Tevens is binnen dit onderdeel verkend hoe professionals tegen radicalisering aankijken. Deze eerste fase is gestart en uitgevoerd in 2015. Onderdeel C behandelt vervolgens de

uitkomsten van de tweede fase van het onderzoek, dat in 2016 is uitgevoerd en waarin de hiervoor genoemde onderwerpen aan bod komen. Van belang om te noemen is dat binnen het onderzoek een aantal uitgangspunten zijn geformuleerd. Deze staan weergegeven in box 1.1.

Box 1.1 – Uitgangspunten van het onderzoek

Vooraf is een aantal uitgangspunten voor het onderzoek gesteld:

1. Op voorhand beperken we ons – mede vanwege de mogelijk stigmatiserende uitstraling van het onderwerp – niet tot radicale opvattingen onder islamitische jongeren, maar onder Arnhemse jongeren in het algemeen. Ook niet-moslimjongeren kunnen immers radicale opvattingen koesteren, bijvoorbeeld over moslimjongeren. Die wederzijdse opvattingen kunnen elkaar beïnvloeden en versterken;
2. Onder de noemer 'radicale' opvattingen beperken we ons tot radicale opvattingen ten aanzien van religie en land van herkomst (van de ouders). Deze onderwerpen kunnen een politieke lading hebben. Radicalisering vanuit andere perspectieven, zoals dierenwelzijn of milieu, blijft echter buiten beschouwing;
3. Met de term 'Arnhemse jeugd' wordt gedoeld op jongeren en jongvolwassenen van 12 tot en met 24 jaar die vanwege hun opleiding en/of in hun vrije tijd veelvuldig in Arnhem aanwezig zijn. Het is derhalve geen vereiste dat deze jongeren in de gemeente Arnhem wonen.

1.2 Onderzoeksopzet

In deze paragraaf zetten we uiteen welke onderzoeksactiviteiten zijn ontplooid. Zoals eerder aangegeven, wordt in de rapportage een onderscheid aangebracht tussen onderzoek naar het concept radicalisering en een verkenning van ervaringen van professionals (onderdeel B) en verdiepend onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren (onderdeel C). We beschrijven de uitgevoerde onderzoeksmethoden per onderdeel.

1.2.1 Onderdeel B – Het concept radicalisering en ervaringen van professionals

Binnen onderdeel B zijn twee onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. De eerste uitgevoerde onderzoeksactiviteit is literatuuronderzoek, met de bedoeling een (theoretisch) kader te bieden waarbinnen het concept radicalisering kan worden geplaatst. Om de meest actuele kennis op dit onderwerp te inventariseren, hebben we ons beperkt tot wetenschappelijke literatuur die in de periode 2010 tot en met 2015

gepubliceerd is in wetenschappelijke peer-reviewed tijdschriften. Daarbij is gebruikgemaakt van vijf Engelse zoektermen (en Nederlandse equivalenten daarvan) in *Picarta*:

- Radicalisation process
- Homegrown terrorism
- Islamist radicalisation
- Extremist violence
- De-radicalisation

Artikelen waarnaar in de gevonden bronnen verwezen wordt, zijn aanvullend geraadpleegd op relevante informatie ('sneeuwballen'). Het doel was om inzicht te krijgen in de processen en stadia van radicalisering en handvatten te genereren voor verdiepend onderzoek, zodat een werkdefinitie van radicalisering kon worden opgesteld.

Aanvullend is in interviews met professionals nader ingegaan op het onderwerp radicalisering in het algemeen en de Arnhemse situatie in het bijzonder. Bij het bepalen van de onderwerpen die tijdens de interviews aan bod zijn gekomen, is de vraagstelling van onderhavig onderzoek en de vertaling daarvan leidend geweest. Dit betekent dat in ieder geval stilgestaan is bij: de inkadering van radicalisering, de mate waarin respondenten aspecten van radicalisering terugzien bij Arnhemse jongeren en jongvolwassen, waarop zij deze waarneming c.q. hun gevoel baseren, wat de achtergrond van deze jongeren is en welke aspecten zij – vanuit hun ervaring en waarneming – belangrijk vinden bij de (preventieve, repressieve en curatieve) aanpak daarvan.

De gesproken respondenten (zie bijlage 1) hebben beroepshalve ofwel directe binding met Arnhem en kunnen op de situatie in Arnhem reflecteren ofwel hebben overstijgende kennis van radicalisering, waardoor zij de Arnhemse situatie in een landelijk perspectief kunnen plaatsen. Een verdeling van de gehouden interviews staat weergegeven in tabel 1.1; de vragenlijst die als uitgangspunt voor de interviews is gehanteerd, is opgenomen in bijlage 2. De opbrengsten van de gehouden interviews zijn meervoudig. Allereerst wordt de kennis en expertise van de respondenten benut om bevindingen uit de praktijk te valideren. Daarnaast wordt bewerkstelligd dat een solide wetenschappelijke en praktijkrelevante basis wordt gelegd voor het vervolgonderzoek.

Tabel 1.1 – Overzicht van gesproken respondenten (naar instantie) in aantallen.

Directe binding met Arnhem (n=17)	**Stadsoverstijgende kennis (n=6)**
Gemeente (n=3)	Beleid (n=2)
Jongerenwerk/Jeugdbescherming (n=4)	Wetenschap (n=2)
Etnische gemeenschap (n=3)	Gemeente (n=1)
Scholen (n=3)	Jongerenwerk (n=1)
Politie (n=1)	
Overig (n=3)	

Het raadplegen van wetenschappelijke literatuur en het interviewen van professionals heeft als basis gediend voor het afbakenen van het begrip radicalisering en de factoren die op radicalisering van invloed zijn. Van daaruit is vervolgens invulling gegeven aan de onderzoeksactiviteiten die in de tweede fase van het onderzoek zijn ontplooid. We bespreken deze onderzoeksactiviteiten in de volgende subparagraaf.

Figuur 1.1 – Visueel overzicht van het onderzoeksdesign.

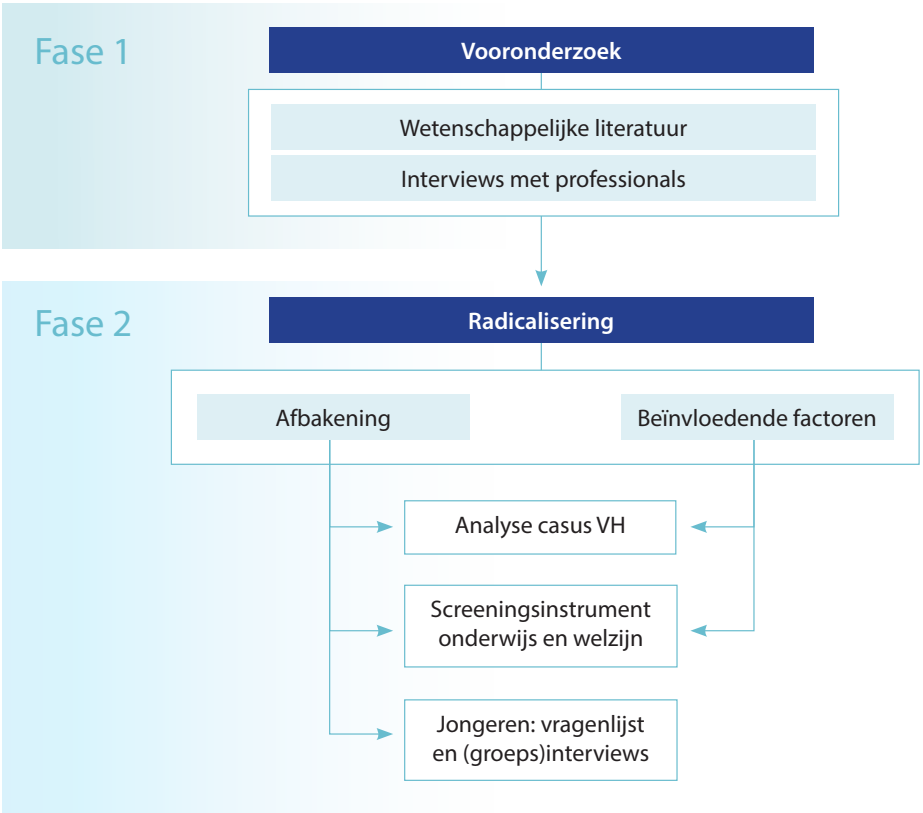

1.2.2 Onderdeel C – Onderzoek casus en bevragen mentoren, welzijnwerkers en jongeren

Binnen onderdeel C zijn drie onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Het betreft een analyse van dossiers die binnen het casusoverleg van het Veiligheidshuis (VH) zijn behandeld, het uitvoeren van een survey onder mentoren en welzijnswerkers en onderzoek onder jongeren. We lichten elke onderzoeksactiviteit apart toe.

Analyse casus Veiligheidshuis (VH)

Er wordt binnen de werkwijze van het VH geen definitie van radicalisering gehanteerd. Eerder gaat om het een 'niet-pluis' gevoel. Binnen het VH worden personen besproken die in beeld zijn gekomen vanwege radicalisering vanuit islamitisch perspectief.[1] In het VH zijn verschillende partijen als ketenpartner vertegenwoordigd, waaronder de gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie (OM). Andere partijen kunnen meldingen doen bij het VH, maar zijn niet als ketenpartner vertegenwoordigd. Dit geldt onder andere voor het jongerenwerk, middelbare scholen, ROC's en het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL). Al deze partijen kunnen signalen van radicalisering bij het VH inbrengen, waarna wordt bekeken welke informatie bij andere partijen bekend is. Op deze wijze worden signalen van verschillende instanties bij elkaar gebracht en kan op een snelle en effectieve manier informatie worden verzameld over (mogelijk) geradicaliseerde personen en hun sociale netwerk. Op basis van de verzamelde informatie kan vervolgens worden besloten geen actie te ondernemen, een persoon te gaan of blijven monitoren of in te brengen in het casusoverleg. In het casusoverleg wordt bekeken welke partijen welke acties kunnen ondernemen. In totaal zijn alle aanwezige dossiers (n=48) sinds de start van het casusoverleg eind 2013 geraadpleegd. Daarvan bleken er zes betrekking te hebben op personen die niet in Arnhem wonen en/of in hun vrije tijd niet veelvuldig aanwezig zijn in Arnhem. De analyse betreft derhalve 42 personen. Binnen de analyse stonden drie aspecten centraal: meldingskenmerken, persoonskenmerken en proceskenmerken (zie tabel 1.2).

Tabel 1.2 – Onderwerpen per onderscheiden aspect.[2]

Meldingskenmerken	**Persoonskenmerken**	**Proceskenmerken radicalisering**
• Meldende instantie of organisatie • Partij(en) met aanvullende informatie • Startsignaal en aanvullende signalen	• Demografische gegevens • Gezinssamenstelling • School en/of werk • Kwetsbaarheden • Motieven	• Pushfactoren • Pullfactoren • Faciliterende factoren • Optreden ketenpartners

Radicalisering onder Arnhemse jongeren in beeld

De signalen die bij het VH gemeld worden geven een indicatie van islamitische radicalisering in de gemeente Arnhem. In het tweede deel van het onderzoek is ook aandacht besteed aan andere vormen van radicalisering (links, rechts) door twee doelgroepen te benaderen: mentoren op middelbare scholen en ROC's en jongerenwerkers in Arnhem en omgeving.[3]

- Onderwijs

In overleg met de gemeente Arnhem zijn alle onderwijsinstellingen die voortgezet en/of middelbaar beroepsonderwijs aanbieden, benaderd met het verzoek om mee te werken aan het onderzoek. Van de zes onderwijsinstellingen die aangaven mee te willen werken, is in overleg met het bestuur van elke klas de mentor of het aanspreekpunt aangeschreven. Hen is gevraagd of binnen diens mentorklas sprake is van (het risico op) radicalisering en om voorbeelden te geven van een dergelijk 'niet-pluisgevoel' (*screening*).[4] Op deze wijze is op een voor de onderzoekers en de respondenten efficiënte wijze zicht verkregen op (vermoedens van) radicalisering onder een grote groep scholieren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar zonder het risico op dubbele tellingen. De vragenlijst is in eerste instantie uitgezet onder 593 personen. Hiervan hebben 259 personen (44%) – na het uitzetten van verschillende reminders – een ingevulde vragenlijst terug gestuurd. Om de betrouwbaarheid van de bevindingen te verhogen, is in september 2016 een extra reminder verstuurd aan de docenten die nog niet gereageerd hadden. Deze reminder leverde vijftien extra ingevulde screeningsinstrumenten op, waarmee het totaal aantal screeningsinstrumenten 274 bedraagt (46%). Deze hebben betrekking op in totaal 324 klassen en 6.086 leerlingen (zie tabel 1.3 voor een nadere onderverdeling naar niveau).[5] Naast de 274 ingevulde vragenlijsten hebben 32 personen het screeningsinstrument niet ingevuld en aangegeven dat zij niet met radicalisering te maken hebben gehad. Verder bleken 60 aangeschreven personen geen mentor te zijn en hebben zeventien personen de vragenlijst om andere redenen niet ingevuld (bijvoorbeeld omdat zij zichzelf niet deskundig achten). In totaal hebben we derhalve 383 reacties gehad (65%).

In het verlengde van het screeningsinstrument is gesproken met negen medewerkers binnen onderwijsinstellingen. In deze interviews is onder andere ingaan op de aard van de signalen, de wijze waarop andere leerlingen hiermee omgaan c.q. de impact op de klas en/of de weerbaarheid van leerlingen ten aanzien van radicalisering.

Tabel 1.3 – Respons naar onderwijsniveau (naar aantal klassen en aantal leerlingen) en t.o.v. totalen.[6]

	Respons		**Totalen in Arnhem**	
Onderwijsniveau	*Aantal klassen*	*Aantal leerlingen*	*Aantal klassen*	*Aantal leerlingen*
Praktijkonderwijs	6	101	Onbekend	Onbekend
VMBO	81	1.544	135	2.081
HAVO	27	611	40	1.046
VWO	43	912	49	1.086
MBO	161	2.820	1.098	13.209
Onbekend/overig	6	98	19	341
Totaal	**324**	**6.086**	**1.341**	**17.763**

- Welzijn

Naast de tijd die jongeren op school doorbrengen is ook het vrijetijdsdomein belangrijk. Binnen dit domein is de kennis van welzijnswerkers (zoals jongerenwerkers) benut om zicht te krijgen op radicalisering in de gemeente Arnhem. In totaal zijn de gegevens van 39 welzijnswerkers verstrekt. Zij zijn aangeschreven met het verzoek om een screeningsinstrument in te vullen.[7] In totaal zestien welzijnswerkers hebben aan dit verzoek gehoor gegeven. Daarnaast hebben vier personen aangegeven in hun wijk niet met radicalisering te maken te hebben; zij hebben het screeningsinstrument echter niet ingevuld. Verder hebben vier personen aangegeven de vragenlijst niet in te kunnen vullen (bijvoorbeeld vanwege afwezigheid door ziekte). In totaal heeft derhalve een ruime meerderheid van de jongerenwerkers (n=24; 62%) gereageerd. Daarmee is zicht gekomen op het al dan niet aanwezig zijn van radicalisering in (in ieder geval) de buurten 't Broek, Centrum, Geitenkamp, Klarendal, Kronenburg, De Laar, Malburgen, Monnikenhuizen, Presikhaaf, Rijkerswoerd en Vredenburg.

In het verlengde van het screeningsinstrument is gesproken met vier welzijnswerkers. In deze interviews is onder andere ingaan op de aard van de signalen, de impact op de buurt en de weerbaarheid van jongeren ten aanzien van radicalisering.

Vragenlijstonderzoek onder en groepsinterviews met jongeren

Aanvullend op de interviews met professionals is input van jongeren verkregen. Vindplaatsen voor jongeren waren het onderwijs en het jongerenwerk. De jongeren is allereerst verzocht een vragenlijst in te vullen. In deze vragenlijst is hen gevraagd

aan welke onderwerpen zij denken bij radicalisering, of zij zich kunnen voorstellen dat dit bij hen in de buurt voorkomt, hoe zij hiermee om (zouden) gaan en of de gemeente of iemand anders op het vlak van radicalisering actie zou moeten ondernemen en zo ja, op welke punten (bijvoorbeeld ten aanzien van de weerbaarheid van jongeren). De vragenlijst die aan jongeren is voorgelegd, is opgenomen in bijlage 6. In totaal hebben 248 jongeren een vragenlijst ingevuld. Hiervan is 53 procent een jongen en 47 procent een meisje. De leeftijden variëren van 12 tot en met 29 jaar, met een gemiddelde van 16 jaar.[8] Meer dan een derde (38%) zit op het VMBO, een kwart (25%) zit op de HAVO, dertig procent volgt een MBO-opleiding en van zeven procent van de bevraagde jongeren is onbekend welke opleiding zij volgen. In het verlengde van het vragenlijstonderzoek is in groepsverband of individueel met een deel van deze jongeren gesproken. Dit gebeurde in groepsverband in vijf klassen (ca. 80 leerlingen); individueel is met circa 20 jongeren gesproken bij een jongerencentrum en op scholen (bijvoorbeeld tijdens tussenuren en in de kantine).

Box 1.2 In het rapport gebruikte termen

Deze rapportage gaat over Arnhemse jongeren van 12 tot en met 24 jaar. In de rapportage gebruikte termen zoals 'islamitisch perspectief', 'allochtonen' en 'salafisten' zijn niet generaliserend bedoeld maar reflecteren de door de respondenten (professionals en jongeren) gehanteerde termen. Bij allochtonen kan het daarbij (ook) gaan om jongeren die in Nederland geboren zijn, maar waarvan de ouders een ander land van herkomst hebben.

Eindnoten

1. We merken op dat de islam vele stromingen kent. De term 'radicalisering vanuit islamitisch perspectief' is geenszins bedoeld als generalisering maar richt zich op de groep personen die gewelddadig jihadisme voorstaat. Echter, gelet op de aanleiding van dit onderzoek en de leesbaarheid van de rapportage, zal deze term in het vervolg van het onderzoek worden gehanteerd.
2. Een aantal kerngegevens is ter overzicht opgenomen in bijlage 3.
3. Binnen het onderwijs en het jongerenwerk kan objectieve informatie over grote groepen jongeren worden verzameld. Dit geldt niet voor andere partijen (zoals bijvoorbeeld ouders).
4. Zie bijlage 4 voor het screeningsinstrument dat aan mentoren verstuurd is.
5. In enkele gevallen is niet aangegeven hoeveel leerlingen de betreffende klas heeft. Het daadwerkelijk aantal leerlingen ligt derhalve iets hoger.
6. Op basis van door de onderwijsinstellingen ter beschikking gestelde cijfers van het aantal klassen en leerlingen naar onderwijsniveau. Het aantal klassen en leerlingen binnen het MBO wordt door professionals vanuit het onderwijs als te hoog ingeschat, andere cijfers zijn echter niet aanwezig.
7. Zie bijlage 5 voor het screeningsinstrument dat aan welzijnswerkers verstuurd is.
8. Drie personen bleken 25 jaar of ouder te zijn.

Onderdeel B – Het concept radicalisering

2 Radicalisering in de wetenschappelijke literatuur

In dit tweede hoofdstuk gaan we nader in op de bevindingen uit de wetenschap. Bij het beschrijven van bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur, behandelen we de afbakening en het proces van radicalisering, de psychologische en contextuele achtergronden daarvan, uitingsvormen en tot slot de aanpak. We beschrijven elk onderwerp in een aparte subparagraaf en besluiten het hoofdstuk met een resumé.

2.1 Afbakening en proces van radicalisering

In deze paragraaf staan we nader stil bij de afbakening van het begrip radicalisering. Een eerste belangrijke notie is dat de term radicalisering in de internationale wetenschappelijke literatuur vrijwel uitsluitend vanuit het perspectief van religie (i.c. de islam) wordt gedefinieerd. Rondom andere groepen die zich in het verleden schuldig hebben gemaakt aan structureel geweld (zoals de IRA of FARC), speelt het concept radicalisering geen rol van betekenis (Silke, 2011). Ook in Nederlands onderzoek en Nederlandse beleidsstukken ligt de nadruk bij radicalisering overwegend op het islamitisch perspectief. In beperkte mate komt de term radicalisering terug rondom andere thema's zoals rechts- en linksradicaal gedachtegoed (Verhagen, Reitsma & Spee, 2010). Een tweede belangrijk punt om te benadrukken is dat radicalisering in de internationale wetenschappelijke literatuur veelal als voorloper van extremistische en/of terroristische activiteiten wordt gezien. In tegenstelling tot activisme, waarbij personen of groepen actie voeren binnen de kaders van de wet, worden onder extremisme die activiteiten verstaan die buiten de kaders van de wet vallen. Hierbij kan ook geweld gebruikt worden. In Nederland kunnen met name acties van rechts- en linksradicale groepen als extremistisch worden aangemerkt (Van der Varst, Van Ham, Van Wijk, Zannoni & Bouabid, 2010). Terrorisme kan kort gezegd gedefinieerd worden als potentieel dodelijk geweld tegen mensen dat voortkomt uit ideologische motieven en tot doel heeft de bevolking angst aan te jagen of de maatschappij te ontwrichten (Skillicorn, Leuprecht & Winn, 2012).

In de recente wetenschappelijke literatuur is met name stilgestaan bij radicalisering vanuit een islamitische context en de relatie tussen radicalisering en extremistische of terroristische activiteiten. De invulling die wetenschappelijk aan het begrip radicalisering wordt gegeven, is echter niet eenduidig. De auteurs van wetenschappelijke publicaties lichten hetgeen zij onder radicalisering verstaan niet (voldoende) toe of hanteren een zelf opgestelde definitie als basis voor hun onderzoek. Er blijft derhalve discussie bestaan over de invulling die aan het begrip radicalisering gegeven moet worden. Deze discussie richt zich met name op de vraag of gedragingen (bijvoorbeeld geweld), gedachten (over hoe zaken anders zouden kunnen of moeten) of beiden onder radicalisering geschaard kunnen worden (Pisoiu, 2013). De stand van zaken van onderzoek naar radicalisering wordt in 2010 dan ook als 'fragmentarisch en embryonaal' omschreven (Ranstorp, 2010). Onderzoek naar radicalisering en de relatie met extremistische en terroristische activiteiten brengt verschillende methodologische problemen met zich mee, waaronder het verkrijgen van voldoende betrouwbare data. Desalniettemin hebben onderzoekers zich ook meer recentelijk kritisch uitgelaten over de wetenschappelijke bijdrage aan kennis over radicalisering en de mogelijke gevolgen daarvan. Het huidige onderzoek kan volgens hen met name als theoretisch en conceptueel worden getypeerd, waarbij radicalisering overwegend als een proces geschetst wordt (Silke, 2011; Sageman, 2014). Daarbij kan overigens worden opgemerkt dat er geen universeel radicaliseringsproces bestaat (Buijs, Demant & Hamdy, 2006) en het moeilijk is om een harde grens aan te geven tussen 'radicaal' en 'niet-radicaal' (Slootman & Tillie, 2015).

Er zijn verschillende wetenschappelijke modellen die radicalisering nader duiden, waarvan King & Taylor (2011) er vijf beschrijven. Hoewel geen van deze modellen kan leunen op een brede basis aan empirisch bewijs (zie hiervoor), kennen deze modellen een aantal overeenkomsten. De eerste overeenkomst tussen deze modellen is dat deze radicalisering beschouwen als een proces dat bestaat uit verschillende fasen. Vrijwel al deze modellen onderscheiden vier min of meer opeenvolgende fasen, waarbij een duiding van omstandigheden of gebeurtenissen (zoals discriminatie of sociale achterstand) als 'cognitieve opening' of startpunt van radicalisering fungeert.[1] De duiding van dergelijke gebeurtenissen ('cognitieve processen') draagt er vervolgens toe bij dat de wereld in toenemende mate als zwart-wit (of als 'wij tegen zij') wordt geconstrueerd. De schuld wordt daarbij (al dan niet terecht) bij een specifieke partij geplaatst. Een aantal modellen benoemt het in een politieke context plaatsen van religie (i.c. de islam) daarbij specifiek als een van de cognitieve processen die hieraan kan bijdragen. Tot slot benoemt een aantal modellen de invloed van het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed en/of gelijkgestemde personen als een randvoorwaarde voor radicalisering. Het proces van radicalisering kan zoals gezegd uitmonden in extremistische of terroristische activiteiten. Belangrijk is echter dat maar één model dit expliciet als eindpunt van

het radicaliseringsproces benoemt (King & Taylor, 2011). Deze bevinding is in lijn met het gegeven dat radicale opvattingen en gedachten bij slechts een minderheid van de personen ook daadwerkelijk tot betrokkenheid bij dergelijke activiteiten leiden (Aly & Striegher, 2012; Doosje et al., 2013; Fishman, 2010; Githens-Mazer & Lambert, 2010; Horgan & Braddock, 2010; Pisoiu, 2013; Koehler, 2014; Slootman & Tillie, 2015).[2] Skillicorn et al. (2012) wijzen erop dat radicalisering een proces omvat waarbinnen attitudes en/of gedrag gaandeweg kunnen veranderen. Een consequentie hiervan is dat het niet zozeer de vraag is hoe radicalisering tot het plegen van terroristische activiteiten leidt, maar onder welke omstandigheden dit gebeurt en welke factoren van invloed zijn op het besluitvormingsproces van geradicaliseerde personen (Pisoiu, 2013).

2.2 Psychologische en contextuele achtergronden van radicalisering

Het feit dat in het Westen geboren en opgegroeide personen al dan niet zelfstandig[3] in Westerse landen betrokken raken bij terroristische activiteiten of naar buitenlandse 'brandhaarden' afreizen om daar te strijden, heeft radicalisering in West-Europa tot een binnenlandse veiligheidskwestie gemaakt (Brooks, 2011; Weggemans, Bakker & Grol, 2014; Crone & Harrow, 2011; Genking & Gutfraind, 2011; Kim, Lee & Im, 2007; Nesser, 2008; Precht, 2007).[4] Aanvankelijk heeft de wetenschappelijke focus voor het verklaren van radicalisering en terrorisme zich toegespitst op persoonskenmerken van personen die hiervoor vatbaar bleken. Omdat het opstellen van een specifiek profiel niet mogelijk bleek, heeft meer recent onderzoek zich primair gericht op de contextuele achtergronden van radicalisering (zie de eerder beschreven wetenschappelijke modellen). Langzaamaan groeit het besef dat sprake is van interactie, waarbij persoonskenmerken mede bepalen hoe iemand reageert in of op bepaalde omstandigheden (Silke, 1998; Kruglanski & Fishman, 2006; King & Taylor, 2011; Weenink, 2015). Zo concluderen Weggemans, Bakker & Grol (2014) bijvoorbeeld dat personen die vanuit Nederland naar Syrië zijn vertrokken om daar te strijden, persoonlijke, ideologische, politieke en sociale motieven hebben gehad. In het kader van de psychologische en contextuele achtergronden van radicalisering, is het interessant om nader stil te staan bij de begrippen *push-* en *pullfactoren*. Pushfactoren worden verondersteld iemand tot actie over te laten gaan vanuit bijvoorbeeld onvrede over de huidige situatie. Pullfactoren zijn omstandigheden die iemand ertoe verleiden om tot bepaalde acties over te gaan vanuit de (gepercipieerde) voordelen die dit oplevert.

Pushfactoren

In het recente verleden werd met name vanuit het perspectief van pushfactoren gekeken naar vaste onderliggende oorzaken van radicalisering. Voorbeelden daarvan zijn het zich 'tussen twee culturen in bevinden' en het geconfronteerd worden met discriminatie en sociale achterstand, bijvoorbeeld werkloosheid (zie bijvoorbeeld Abbas, 2007; Borum, 2004; Nesser, 2006). Net als de in het verleden gedane aanname dat radicalisering volgens een vast stramien verloopt en onomkeerbaar is, zijn deze veronderstellingen inmiddels ontkracht. Zo blijken individuele radicaliseringstrajecten van elkaar te verschillen, lopen de profielen van jihadisten sterk uiteen ten aanzien van opleiding, sociaal-economische positie en mate van integratie en blijken sommige personen zich binnen het radicaliseringsproces hiervan los te maken. Ook treedt een zogenaamd *specificiteitsprobleem* op. Onduidelijk is immers waarom de ene persoon onder precies dezelfde omstandigheden wel radicaliseert en de ander niet (Bakker, 2006; COT, 2008; Horgan, 2005; 2009; King & Taylor, 2011; Kleinmann, 2012; Ranstorp, 2010). Tegenwoordig wordt daarom ook niet meer zozeer over vaste onderliggende oorzaken van radicalisering gesproken, maar over daaraan bijdragende factoren (Pisoiu, 2013).

Waar het gaat om bijdragende factoren, kan een onderscheid worden aangebracht tussen seculiere en religieuze factoren. Religieuze factoren komen voort uit een specifieke interpretatie van de Koran, waarvan de gedachte dat een gewelddadige *jihad* als een verplichting voor alle moslims een voorbeeld is, of een behoefte aan zingeving. Seculiere factoren staan los van religie. Voorbeelden zijn onder andere onvrede over het buitenlandbeleid van de eigen regering of sociale dan wel politieke omstandigheden die voor onvrede zorgen onder (delen van) de eigen bevolking (Aly, 2011; Akbarzadeh, 2013; Demant & De Graaf, 2010; Slootman & Tillie, 2015). In dat kader is met name aandacht voor de rol van relatieve deprivatie, waardoor personen vatbaar kunnen worden voor de invloed van radicale en extremistische groepen (Akbarzadeh, 2013). Met relatieve deprivatie wordt gedoeld op het gevoel van onrecht dat mensen ervaren wanneer zij de sociaal-economische omstandigheden van de 'eigen' groep vergelijken met die van andere groepen. Met name wanneer vergelijkingen gemaakt worden tussen bevolkings- of religieuze groepen, kan dit leiden tot polarisatie, een verminderde identificatie met Nederland en Nederlanders en het in twijfel trekken van de legitimiteit van Nederlandse autoriteiten. Daarbij kan sprake zijn van vervreemding, ofwel doordat de radicaliserende persoon banden met familie en vrienden zelf verbreekt danwel doordat het contact verbroken wordt (Weggemans, Bakker & Grol, 2014). Hierdoor komen zij steeds verder van de samenleving af te staan en kunnen de eigen houdingen en overtuigingen verder versterkt worden (Blokland, Nieuwbeerta & Bernasco, 2010; Doosje, Loseman & Van den Bos, 2013; King & Taylor, 2011; Van den Bos, Loseman & Doosje, 2009). Eventuele onzekerheid over de eigen standpunten kan afnemen wanneer mensen

zich aansluiten bij groepen die hun mening delen. Dit aspect is des te relevanter in relatie tot de anonimiteit en veelheid aan informatie die het internet biedt. Belangrijk is ook dat de rol en status die mensen online innemen, aan verandering onderhevig kan zijn. Sommigen vergaren online gaandeweg status door de berichten die zij plaatsen, anderen zetten vanuit hun virtuele activiteiten ook de stap naar het uitvoeren van activiteiten in de daadwerkelijke wereld. Hoewel meer onderzoek naar de rol van het internet nodig is waar het gaat om het online rekruteren van personen, merken meerdere partijen het internet aan als een groot risico voor radicalisering (Edwards & Gribbon, 2013; Koehler, 2014; Weggemans, Bakker & Grol, 2014). Empirische bevindingen op dit vlak zijn echter wisselend van aard, waardoor op dit punt geen uitsluitsel bestaat (zie bijvoorbeeld Atran, 2010; Skillicorn et al., 2012). Ditzelfde geldt voor het veronderstelde verband tussen de toegenomen beschikbaarheid van fundamentalistische informatie op het internet en de gesignaleerde 'verjonging' van voor de jihad gerekruteerde personen (zie o.a. Mullins, 2011; Sageman, 2008).

Pullfactoren

Vanuit het radicaliseringsvraagstuk is veel minder aandacht besteed aan de incentives die ten grondslag kunnen liggen aan radicalisering en het handelen op basis van een radicale ideologie (Pisoiu, 2013). Dit vraagstuk is echter wel degelijk interessant, te meer daar religie zelf niet altijd ten grondslag ligt aan het radicaliseringsproces (zie onder andere Wesley, 2008; Stern, 2010). Cottee & Hayward (2011) benoemen als *incentives* bijvoorbeeld status, avontuur en aanzien. Het feit dat groepsprocessen – via (online) rekruteerders of werving via sociale netwerken – een bron van radicalisering kunnen vormen, lijkt er tevens op te wijzen dat andere motieven zoals het zoeken van een veilige thuishaven of een sociale identiteit een rol kunnen spelen bij radicalisering. Een ideologische component volgt in dat geval pas later (Aly & Striegher, 2012; Doosje et al., 2013; Kleinmann, 2012; Stern, 2010; Slootman & Tillie, 2015). Stern (2010) wijst in dit kader op de aantrekkingskracht die de jihad (tijdelijk) kan hebben op jongeren door de idealisering daarvan in mode en muziek. Dit kan ertoe leiden dat het simpelweg 'cool' is om de jihad te verheerlijken, zoals binnen andere groepen/leefstijlen het luisteren naar gangsterrap bijvoorbeeld gecultiveerd wordt.

2.3 Waarneembare uitingsvormen van radicalisering

Onderzoek naar waarneembare uitingsvormen van radicalisering is vrijwel afwezig. Een verklaring hiervoor is onder andere dat het opmerken van dergelijke signalen voor frontlijn- en politiemedewerkers uiterst lastig is, waardoor min of meer 'traditionele' manieren van informatieverzameling over personen onvoldoende bruikbaar zijn (Weggemans, Bakker & Grol, 2014; Brynillson et al., 2012). Weggemans

et al. (2014) benoemen retrospectief de volgende signalen van vijf Nederlandse jongeren die naar Syrië vertrokken zijn: een toegenomen interesse in religie, wat onder andere bleek uit het bezoeken van (meerdere) moskees, veranderde eetgewoonten, het deelnemen aan religieuze debatten en het bezoeken van bepaalde website en (online) forums. Aan dergelijke gedragingen kan echter onvoldoende waarde ontleend voor het doen van een risico-inschatting (zie ook Silber & Bhatt, 2007). Met andere woorden: niet iedereen die zijn eetgewoonten verandert, is aan het radicaliseren. Bovendien zou het andersom evenzeer mogelijk zijn dat personen radicaliseren, zonder dat dit tot (voor buitenstaanders) ander waarneembaar gedrag leidt.

Een ander aangrijpingspunt biedt recent onderzoek van Weenink (2015). Hij heeft onderzocht hoe 140 personen die bij de politie als (potentieel) jihadist bekendstaan, kunnen worden getypeerd. Uit zijn onderzoek blijkt dat het met name gaat om mannen (84%) met een gemiddelde leeftijd van 25 jaar. Vrouwen zijn met een gemiddelde leeftijd van 21 jaar gemiddeld jonger, maar worden ook minder vaak (16%) als (potentiële) jihadist aangemerkt. Onder deze groep komen psychische problemen, criminaliteit en een problematische sociale achtergrond relatief vaak voor. Een implicatie hiervan is dat deze groep personen mogelijk kwetsbaarder is voor radicalisering. Enerzijds door de (sociale) uitsluiting en isolatie die hun gedrag met zich meebrengt, waardoor zij vatbaar zijn voor rekrutering. Anderzijds doordat persoonskenmerken (zoals *sensation-seeking*) personen die ideologisch (nog) niet geradicaliseerd zijn, vatbaar maken voor groepen met een radicale ideologie (Weenink, 2015). Aanvullend kan ook gekeken worden naar signalen die kunnen duiden op mogelijke radicalisering die voortkomen uit contextuele omstandigheden. Gedacht kan daarbij worden aan signalen van vervreemding of uitsluiting en de aanwezigheid van (persoonlijke) crises die als 'cognitieve opening' kunnen fungeren (zie paragraaf 2.1.2) en de daaraan gerelateerde overtuigingen. Voorbeelden van overtuigingen die islamitisch radicalisme kenmerken zijn onder andere de overtuiging dat de islam bedreigd wordt, de eigen religie superieur is en de grondslag daarvan als leidraad moet dienen voor de samenleving. Overtuigingen die islamitisch extremisme kenmerken bestaan onder andere uit het benadrukken en uitvergroten van tegenstellingen en het als een plicht van elke gelovige beschouwen om een goddelijke ideale samenleving na te streven, desnoods door het plegen van geweld (Slootman & Tillie, 2015).

Samenvattend biedt de wetenschappelijke literatuur vooralsnog weinig concrete handvatten voor waarneembare uitingsvormen van radicalisering, mede omdat retrospectief onderzoek in zeer beperkte mate en prospectief onderzoek vrijwel niet voorhanden is. Tegelijkertijd kan worden geconstateerd dat het relevant kan zijn om niet alleen te kijken naar waarneembare uitingsvormen, maar ook bewust te zijn van het gegeven dat sommige personen kwetsbaarder zijn voor radicalisering dan anderen.

2.4 Aanpak van radicalisering

Vanuit de veronderstelling dat radicalisering tot terrorisme kan leiden, ligt de nadruk in de aanpak sterk op a) het voorkomen van radicalisering en b) deradicalisering van reeds geradicaliseerde personen (Aly & Striegher, 2012). We bespreken deze aspecten in de volgende alinea's.

Om radicalisering te voorkomen, is er binnen de aanpak van radicalisering veel aandacht voor religieuze educatie. Een veronderstelling daarin is dat geradicaliseerde groepen een beperkte en onjuiste interpretatie van de islam verspreiden, waartegen weerstand kan worden geboden door aandacht te besteden aan de bredere context van de islam (Akbarzadeh, 2014). Hierin ligt een belangrijke rol voor islamitische organisaties en instanties (Stern, 2010). Radicalisering voorkomen kan echter niet enkel op deze manier bewerkstelligd worden (zie o.a. Horgan, 2009; Taylor & Gilbert, 2010). Voor succes op de lange termijn dient ook aandacht te zijn voor het aanpakken van de rekrutering voor de jihad via rekruteerders en sociale netwerken. Samenwerking en vertrouwen tussen de overheid en islamitische partijen is belangrijk om dergelijke processen te verstoren. Een belangrijke vraag daarbij is in hoeverre de partijen deze kwetsbare groepen kunnen bereiken. De geloofwaardigheid van islamitische partijen kan namelijk op het spel komen te staan wanneer deze openlijk samenwerken met een – in de ogen van kwetsbare groepen – vijandige overheid (Kleinmann, 2012; Stern, 2010).

Deradicalisering kan feitelijk gezien worden als het bewerkstelligen van een cognitieve verandering die verder reikt dan een enkele verandering in waarneembaar gedrag (Stern, 2010; Ashour, 2009; Horgan & Braddock, 2010). Deradicalisering behelst dan ook meer dan het enkel uittreden uit een terroristische organisatie *('disengagement')*. Reinares (2011) wijst er bijvoorbeeld op dat dit evenzeer gedaan kan worden vanuit andere overwegingen, zoals het niet meer levensvatbaar zijn van de betreffende beweging of het vooruitzicht in vrijheid gesteld te worden. Een radicale ideologie wordt in dergelijke gevallen niet verlaten (zie ook Dechesne, 2011). Andersom kan het voorkomen dat een persoon gederadicaliseerd is maar vanuit een andere context nog steeds actief betrokken is bij terrorisme, bijvoorbeeld in de vorm van huurling of vanuit een meer organiserende of faciliterende rol (Stern, 2010). Een randvoorwaarde voor het behalen van de door deradicaliseringsinterventies beoogde doelstellingen, is dat duidelijk is om welke reden(en) iemand is geradicaliseerd. Wanneer dit niet bekend is, ontbreekt het aan aangrijpingspunten om dergelijke interventies op maat vorm te geven. Met andere woorden: de meest succesvolle deradicaliseringsprogramma's zullen zich hoogstwaarschijnlijk richten op de factoren die van invloed zijn geweest op de radicalisering van het betreffende individu (Stern, 2010).

Hoewel betrouwbare data over de effectiviteit van preventie- en deradicaliseringsprogramma's ontbreekt (Horgan & Braddock, 2010), bieden bevindingen uit de literatuur wel aanknopingspunten waarop dergelijke programma's kunnen worden gebaseerd. Voorbeelden daarvan zijn onder andere het identificeren van personen die gezien hun achtergrond kwetsbaar zijn voor radicalisering, het bieden van een alternatief voor (ultra)orthodoxe interpretaties van de islam, het aanpakken van rekruteerders (offline en online) en het bouwen aan vertrouwen tussen overheids- en islamitische instanties. Zeker waar de aanpak zich richt op specifieke personen, lijkt maatwerk – waarbij de aanpak aansluit op de individuele radicaliseringsgronden of -motieven – een randvoorwaarde voor eventueel succes.

2.5 Resumé

Wetenschappelijk bezien is met name aandacht voor radicalisering vanuit islamitisch perspectief. Radicalisering wordt daarbij in een proces met verschillende, in elkaar overlopende stadia geplaatst. Hoewel dergelijke radicaliseringprocessen kunnen eindigen in extremisme en/of terrorisme, geldt dit voor de grote meerderheid niet. Het feit daargelaten dat het onderzoek naar radicalisering nog volop in ontwikkeling is omdat betrouwbare data lastig te verkrijgen zijn, wordt het begrip in de bestaande wetenschappelijke literatuur echter uiteenlopend gedefinieerd. Met name de vraag wanneer van radicalisering gesproken kan worden – respectievelijk het hebben van radicaal gedachtegoed, het vertonen van radicaal gedrag of beiden – wordt niet eensluidend beantwoord. Een objectieve grens tussen geradicaliseerde en niet-geradicaliseerde personen kan derhalve niet gegeven worden. Wel kan uit de internationale literatuur worden afgeleid dat radicalisering veelal als een proces richting extremistische of terroristische activiteiten wordt gezien, waarbij sprake is van het vanuit ideologische motieven plegen of faciliteren van potentieel dodelijk geweld dat tot doel heeft de bevolking angst aan te jagen of de maatschappij te ontwrichten.

Uit de wetenschappelijke literatuur komen verschillende factoren naar voren die kunnen bijdragen aan de radicalisering van een individu. Pushfactoren veronderstellen dat onvrede met de huidige situatie (van zichzelf of van personen die tot de eigen groep (*ingroup*) gerekend worden) kan bijdragen aan radicalisering. Sociale achterstand en discriminatie – en het in het verlengde daarvan denken vanuit een 'wij-zij' perspectief – zijn voorbeelden van pushfactoren, waarbij kan worden opgemerkt dat ook persoonskenmerken bepalen hoe iemand reageert binnen (ervaren) omstandigheden. Sommige onderzoekers noemen in het verlengde daarvan het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed expliciet als randvoorwaarde voor (verdere) radicalisering. Hoewel onderzoeksbevindingen op dit vlak niet eensluidend zijn, lijkt informatie die op internet te vinden is – vanuit deze gedachtegang – dan

ook een risico te vormen binnen het radicaliseringsproces. De in wetenschappelijke literatuur genoemde aanpakken, waaronder religieuze educatie en het aanpakken van (online) rekruteerders, sluiten hierop aan. Tegenover pushfactoren staan zogenaamde pullfactoren. Dit zijn aspecten die personen als een beloning (incentive) zien voor bepaald gedrag. Voorbeelden daarvan zijn het verkrijgen van status, avontuur en aanzien binnen de eigen groep. Ook het zoeken naar een veilige thuishaven en de eigen identiteit – zoals dat in de adolescentie gebruikelijk is – kunnen van invloed zijn. In dergelijke gevallen speelt ideologie pas later een rol van betekenis.

De wetenschappelijke literatuur biedt weinig houvast voor het identificeren van waarneembare uitingsvormen van radicalisering, mede omdat het lastig is om mogelijke signalen van een onomstreden duiding te voorzien. Het ligt daarom meer voor de hand om niet alleen naar mogelijke signalen van radicalisering te kijken, maar deze ook te plaatsen binnen het kader van individueel gedrag (veranderingen) en de mogelijke kwetsbaarheid van deze personen.

Eindnoten

1. De psychologische en contextuele achtergronden die in deze modellen benoemd worden, bespreken we nader in de volgende paragraaf.
2. Andersom kunnen radicale opvattingen en gedachten ook ontbreken of pas later tot wasdom komen.
3. De invloed van een aan een specifiek gedachtegoed gelieerde organisatie, bijvoorbeeld in termen van rekrutering of het aanbieden van trainingsmogelijkheden, kan afwezig zijn. Een Nederlands voorbeeld is de Hofstad Groep (Crone & Harrow, 2011).
4. In dit kader is het relevant om de zogenaamde *lone wolfs* te noemen, die autonoom en zonder samen te werken met terroristische groeperingen bereid zijn om tot (dodelijk) geweld over te gaan (zie onder andere Brooks, 2011).

3 Radicalisering volgens professionals

In dit hoofdstuk gaan we nader in op het radicaliseringsvraagstuk vanuit de kant van de professionals. De gebruikte vragenlijst is mede gebaseerd op de bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur en is opgenomen in bijlage 2. Naast de onderwerpen die aan bod zijn gekomen binnen de wetenschappelijke literatuur, is aan respondenten ook specifieker gevraagd naar hun beleving van de situatie in Arnhem.[1] Laatstgenoemd aspect komt in paragraaf 3.4 specifiek aan bod. Het hoofdstuk eindigt met een resumé.

3.1 Invulling van het begrip 'radicalisering'

Verschillende respondenten stellen dat het begrip radicalisering op uiteenlopende fenomenen van toepassing is, maar binnen de huidige context specifiek gericht is op radicalisering met een oorsprong binnen de islam. Een van de redenen daarvoor is, zo blijkt uit gesprekken met respondenten vanuit het veiligheidsdomein, de dreiging voor de (inter)nationale veiligheid. Met andere woorden onderkennen partijen dat radicalisering een concept is dat in essentie een brede toepassing kent, maar wordt een focus op radicalisering vanuit een islamitische oorsprong gerechtvaardigd geacht. Bovendien geven deze en andere respondenten aan dat er in de samenleving polarisering kan of is ontstaan – tussen autochtonen en allochtonen, of tussen mensen met (extreem)links en -rechtse denkbeelden – maar dat van structurele problematiek op dit vlak (vooralsnog) geen sprake is.

Uit de interviews komt naar voren dat partijen het begrip radicalisering verschillend invullen. Dit is, gezien de diversiteit aan gesproken respondenten en de uiteenlopende taken, rollen en verantwoordelijkheden die zij hebben, begrijpelijk. Een consequentie daarvan is wel dat partijen onderling – maar ook intern – verschillende beelden hebben bij hetgeen radicalisering inhoudt en wanneer een (subjectieve) grens wordt overschreden. Overeenstemming tussen respondenten bestaat waar het gaat om personen die *'via de gewapende hand zaken willen veranderen'* of dit

op enige wijze faciliteren (de 'doeners'). In hoeverre personen vanwege hun mening of gedachten als geradicaliseerd kunnen of moeten worden aangemerkt, lopen meningen echter uiteen. Een van de respondenten stelt binnen dit kader: *'Vroeger waren er ook radicalen op protestants, katholiek, communistisch en politiek gebied, die voor hun rechten wilden opkomen en hun idealen wilden realiseren.'* Een andere respondent geeft aan dat radicale ideeën niet per definitie problematisch zijn, zolang andersdenkenden met respect en tolerantie bejegend worden. Dit wordt geïllustreerd met streng gereformeerden in Nederland of de Amish uit Amerika, die hun leven laten leiden door – naar maatschappelijk gangbare normen – radicale ideeën. Zij worden doorgaans echter niet als geradicaliseerd aangemerkt.

Het voorgaande beschouwend lijken professionals in de praktijk een onderscheid te maken tussen denkers, denkers die neigen tot of de intentie hebben om over te gaan tot illegale actie en doeners. Met name de twee laatstgenoemde groepen – waarbij de veiligheid van de betreffende persoon en/of diens omgeving – in het geding kan komen, worden vervolgens als geradicaliseerd aangemerkt. De grenzen tussen deze groepen zijn volgens respondenten echter erg dun, en zijn mede afhankelijk van individuele eigenschappen van de betreffende persoon, de situatie waarin deze opgroeit en diens sociale omgeving.

3.2 Signalen van radicalisering

Respondenten benoemen verschillende signalen die kunnen duiden op radicalisering. Elke respondent geeft daarbij echter expliciet aan dat dergelijke signalen altijd 'gewogen' moeten worden. Er is met andere woorden geen checklist die nagelopen kan worden om te bepalen of personen al dan niet geradicaliseerd zijn. Respondenten geven aan dat het herkennen van signalen grotendeels subjectief is. Het heeft volgens hen te maken met een onderbuikgevoel, het gevoel dat er iets niet klopt. *'Je moet alert zijn en meerdere signalen tegelijk kunnen interpreteren, zoals iemands houding en de dingen die iemand zegt.'* Desalniettemin geven respondenten aan *'dat er beter te vaak dan te weinig gemeld kan worden.'* Binnen de huidige werkwijze is dit ook mogelijk, omdat alle inkomende signalen binnen de setting van het Veiligheidshuis (VH) beoordeeld worden op hun waarde c.q. van duiding worden voorzien. Dit gebeurt door te bekijken welke informatie bij andere ketenpartners aanwezig is, waarna tot een plan van aanpak (van niets doen tot inbrengen in het casusoverleg) wordt besloten. Met andere woorden: signalen leiden niet per definitie tot ingrijpen – wat ook negatieve effecten kan hebben – waarmee een belangrijke drempel om signalen te melden, wordt weggenomen.

Overeenkomstig aan de door respondenten genoemde signalen is dat zij betrekking hebben op een (plotselinge) verandering in het gedrag. Een aantal van deze signalen vindt plaats binnen de setting van de opleiding. Een van onze respon-

denten geeft bijvoorbeeld aan dat zij zich zorgen gaat maken als iemand extreem vaak verzuimt – zeker als dit verzuim overeenkomt met binnen de islam belangrijke momenten zoals het vrijdagmiddaggebed – veelvuldig te laat komt of meer dan 600 uur ziek is. Uit de interviews blijkt dat met name meerderjarige MBO'ers meer autonomie hebben. Dit maakt het in vergelijking met minderjarigen moeilijker om dergelijke signalen van duiding te voorzien.[2] Daarnaast benoemen respondenten veranderingen in gedrag die geplaatst kunnen worden binnen een (orthodox) religieuze context. Respondenten verwijzen onder andere naar het laten staan van een baard, het gaan dragen van een hoofddoek of jalaba en/of het zich (extreem) gaan verdiepen in het geloof. Dergelijke signalen duiden vanzelfsprekend niet per definitie op radicalisering, zo benoemen alle respondenten. Het kan ook een vorm van geloofsbelijdenis zijn: *'Er is gedrevenheid bij de islam, ze willen hun identiteit laten zien.'* Met name wanneer veranderingen in gedrag niet geplaatst kunnen worden binnen het beeld dat van een persoon bestaat, ontstaat extra alertheid. *'Dan denk ik bijvoorbeeld aan een Nederlands meisje dat piercings heeft en make-up draagt, en die na de zomervakantie bekeerd tot de islam en met een hoofddoek op school verschijnt.'* Daarnaast wijzen respondenten in dit kader op het aanpassen van de eetgewoonten, het plotseling willen bidden onder lestijd, het creëren van afstand tot de eigen familie en het niet meer nakomen van maatschappelijke verantwoordelijkheden (isolering), een veranderende houding jegens vrouwen, het door meisjes trouwen op (zeer) jonge leeftijd en het omgaan met personen die als geradicaliseerd bekend staan. Het doen van extreme uitspraken (bijvoorbeeld over IS) of extreme uitingen (bijvoorbeeld op *Whatsapp*) is met name bij jongeren een signaal dat lastig te interpreteren valt. Sommige respondenten geven aan dat dergelijke extreme uitingen ook met 'pubergedrag' te maken kunnen hebben, terwijl anderen dit direct als een signaal van radicalisering beschouwen dat aandacht behoeft. Tot slot benoemen enkele respondenten opvallende gedragingen zoals het voortijdig verlengen van een paspoort, frequente wijzigingen in het hoofdadres en signalen over (mogelijke) emigratie naar het buitenland c.q. het Midden-Oosten. Een andere respondent vertelt over een uitreiziger: *'Ik had goed contact met hem en kon hem helpen bij zijn contacten met overheidsinstanties. Er viel wat voor hem te halen. Op den duur kwam hij niet meer opdagen; toen gingen de alarmbellen rinkelen.'*

Box 3.1 – Signalen van radicalisering lastig te herkennen
Op vrijdag 13 november 2015 vinden er voor de tweede keer in 2015 aanslagen plaats in Parijs. Van de terreurverdachten is er lange tijd nog één voortvluchtig. Familie van de voortvluchtige heeft de laatste tijd geen opmerkelijke tekenen van radicalisering gezien: hij zou niet vies zijn van drank, sigaretten en cannabis, speelde veel op zijn Playstation, was sinds een jaar werkloos en werd wel eens gezien in homobars. Volgens zijn broer zou hij het afgelopen half jaar meer met het geloof bezig zijn geweest: *"Wanneer je broer begint te bidden, of zegt dat hij is gestopt met drinken, is dat een radicale verandering? Voor ons leek het erop dat ze rustiger werden en serieuzer met hun religie bezig waren."*
Bron: NOS.nl, 23 november 2015

3.3 Achterliggende oorzaken

Alle door ons gesproken respondenten geven aan dat geen eenduidige verklaring gegeven kan worden voor het feit dat mensen, en dan met name jongeren, radicaliseren. In de hierop volgende subparagrafen gaan we in op door respondenten genoemde factoren die kunnen bijdragen aan radicalisering (voedingsbodems). We maken daarbij onderscheid tussen pushfactoren, pullfactoren en faciliterende factoren.

3.3.1 Pushfactoren

Respondenten geven aan dat een voedingsbodem voor radicalisering gelegen is in het beperkte maatschappelijk perspectief. *'Jongeren hebben niet veel te doen en niet veel te verliezen.'* Zij wijzen op de achterstandspositie van jongeren, de discriminatie die zij kunnen ervaren en de mate waarin allochtonen binnen de gemeente vertegenwoordigd worden. Meerdere respondenten geven aan dat dergelijke aspecten niet alleen gelden voor laagopgeleide allochtone jongeren, maar ook voor hoogopgeleide allochtonen. Volgens een respondent verwachten juist zij gezien hun opleiding een kans te hebben op de arbeidsmarkt; het niet slagen daarin – vanwege daadwerkelijke of als dusdanig waargenomen discriminatie – kan leiden tot radicale gedachtevorming. Dergelijke jongeren worden niet alleen gevoed met religieuze boodschappen maar ook met politieke en maatschappelijke informatie. De strekking hiervan is onder andere dat moslims het uitverkoren volk zijn maar onderdrukt worden, waarbij vrijheid van meningsuiting voor iedereen geldt behalve voor moslims. Op deze wijze wordt de islamitische identiteit tegenover de Nederlandse (of Westerse) identiteit geplaatst, met als kernboodschap dat moslims niet geaccepteerd worden. *'Ze zetten zichzelf in de verdrukking en kiezen een slachtofferrol. En ja, er is discriminatie.*

Maar geradicaliseerde jongeren zoeken soms ook naar excuses om de slachtofferrol te kunnen blijven hanteren'. Verschillende respondenten geven aan dat deze islamitische identiteit ook een politieke invulling kan krijgen. Respondenten wijzen in dit kader op de invloed van geopolitieke ontwikkelingen, waarbij het lijden van moslims in het buitenland – ten gevolge van acties van Westerse landen – centraal staat. Een van de door ons gesproken respondenten wijst erop dat een aantal uitreizigers in hun naïviteit hebben gedacht dat zij het lijden van hun medemoslims konden verlichten – één van hen deed bijvoorbeeld een verplegersopleiding – en oprecht spijt hebben van hun keuze om uit te reizen. Daar staat tegenover dat andere respondenten van mening zijn dat jongeren onder andere dankzij het internet precies konden weten waaraan zij begonnen. In de ogen van deze respondenten tekenen zij met het uitreizen vrijwillig voor het bijdragen aan of begaan van oorlogsmisdaden en bloedvergieten, en moeten uitreizigers hier ook de consequenties van dragen. '*Als je uitreist en de wapens opneemt tegen Nederland of bondgenoten van Nederland, pleeg je landverraad. Alle uitreizigers mogen van mij op de terroristenlijst geplaatst worden. Zij kunnen resocialiseren nadat zij hun straf hebben uitgezeten.'* Een van de respondenten geeft daarbij aan dat het mogelijk is de '*scherpe randjes*' van overtuigingen af te halen, maar dat deze in essentie blijven bestaan. In die zin zal een interventie met name moeten bestaan uit het verlagen van de handelingsbereidheid.

3.3.2 Pullfactoren

Meerdere respondenten geven aan dat jongeren gevoelig zijn voor status, met name omdat zij op dat moment veelal op zoek zijn naar hun identiteit of een sterk rolmodel zoeken. Zij leggen daarbij een relatie met de puberteit waarin jongeren zich op dat moment bevinden. Vooral jongeren die in het verleden richting de criminaliteit getrokken werden en/of psychische of psychosociale problematiek ervaren, vormen vanuit dit perspectief volgens respondenten een kwetsbare doelgroep. '*Jongeren willen zo snel mogelijk stijgen op de sociale ladder. Vroeger was iedereen een drugsrunner, nu willen jongeren naar Syrië. Het is een trend waar je status en aansluiting mee kan verwerven.'* Een dergelijk beloningsmechanisme speelt volgens meerdere respondenten in zekere zin ook een rol bij Nederlandse meisjes die zich bekeren tot de islam. Zij vinden aansluiting en acceptatie in de islam en worden vanuit een groep min of meer beloond voor hun bekering *('we hebben er een moslima bij!')*. Het radicaliserende aspect volgt dan pas later, inclusief het volgen van strikte kledingvoorschriften ('*een Nederlandse vrouw is bekeerd en getrouwd, en gaat sindsdien geheel gesluierd door het leven*').

Een van de door ons gesproken respondenten vergelijkt radicaliseren met het zich aansluiten bij een sekte. Deze respondent wijst op de belangrijke rol van leiders, de kwetsbaarheid van jongeren in termen van leeftijd (adolescentie) en maatschappelijk perspectief (beperkt) en het gevoel van borging dat een sekte

kan bieden. Daarmee kan de geborgenheid die een groep biedt, ook als pullfactor worden aangemerkt. Een van de door ons gesproken respondenten van buiten de Arnhemse context geeft aan dat vriendengroepen een grote rol spelen en jongeren gevoed worden door hun omgeving. Hoe hun sociale netwerk eruit ziet, hoe zij aan informatie komen (‘*bepaalde jongerenwerkers, imams of ronselaars kunnen een sterke invloed hebben*’) en waar eventuele bijeenkomsten gehouden worden, is volgens deze respondent relevant. Deze respondent spreekt in dit kader over ‘verhalenvertellers’ waarvan de invloed klaarblijkelijk dusdanig groot is, dat zij jongeren ervan kunnen overtuigen om voor IS of een andere islamitische groepering te kiezen.

3.3.3 Faciliterende factoren

Een faciliterende rol die verschillende respondenten aanwijzen, is het internet. Op internetfora en (besloten) Facebook-groepen is veel onjuiste c.q. radicale informatie te vinden die uit de context is gehaald. Het betreft met name (vertaalde) salafistische en puriteinse informatie, die jongeren voor waar aannemen omdat zij geen andere informatie aangeboden krijgen. Dit komt enerzijds doordat ouders veelal ongeletterd zijn en vanwege onvoldoende eigen kennis over de islam geen weerwoord kunnen bieden tegen extremistische boodschappen die hun kinderen op internet lezen, en anderzijds doordat niet elke moskee erin slaagt kwetsbare jongeren voldoende te bereiken (of deze jongeren uitsluiten uit angst om een slecht imago te krijgen). Een gevolg hiervan is dat jongeren meer waarde gaan toekennen aan passages in de Koran die rechtvaardigheid benadrukken in plaats van passages die ingaan op welwillendheid (‘leven en laten leven’), en ontstaat een onjuist beeld over wonen in het kalifaat. Dit kan leiden tot radicalisering. In de woorden van een respondent: *‘Sommige jongeren maken er een knip- en plakwerk van. Zij maken hun eigen geloof. In Nederland kunnen zij vervolgens niet meer leven volgens de normen die zij willen, en zij zullen waarschijnlijk willen uitreizen.’* Meerdere van de door ons gesproken respondenten geven dan ook aan dat naast aandacht voor triggers die radicalisering in gang kunnen zetten, in het beleid ook aandacht moet zijn voor de weerbaarheid van gezinnen en moskeeën.

3.4 Radicalisering in Arnhem

In deze paragraaf gaan we nader in op de ervaringen van respondenten met radicalisering in de gemeente Arnhem. Radicalisering is een onderwerp dat volgens respondenten in de allochtone gemeenschap de laatste jaren meer aandacht heeft gekregen. Concrete gebeurtenissen c.q. het uitreizen van Arnhemse jongeren hebben hieraan bijgedragen. Van families waarvan een zoon of dochter is uitgereisd wordt volgens respondenten doorgaans afstand genomen, hoewel in globale zin wel begrip kan bestaan voor de beweegredenen van iemand om af te reizen.

Desalniettemin verwerven (teruggekeerde) uitreizigers binnen een kleine salafistische kring ook veel status. Hoewel niet alle respondenten dit onderschrijven of waarnemen, wijzen meerdere respondenten op de negatieve invloed van salafistische groepen en personen, waaronder het (via sociale druk) opleggen van striktere gedragsnormen aan directe familie en/of islamitische buurtgenoten. *'Aan jonge meiden wordt vaak gevraagd wanneer ze een hoofddoek gaan dragen. Als je dat constant te horen krijgt, dan ga je dat doen. Zeker als je niet buiten de boot wilt vallen.'* Sommige respondenten geven aan bang te zijn dat een liberale groep moslims in Arnhem min of meer wordt opgeslokt door een minderheid met radicale(re) opvattingen.

Respondenten zien (het risico op) radicalisering ontstaan bij jongeren vanaf circa zestien jaar oud, waarbij jongvolwassenen (18- en 19-jarigen) actiever zijn omdat zij mobieler en meer zelfstandig zijn. Een interesse in het geloof wordt (in eerste instantie) ook vanuit de omgeving van de jongere (gezin, familie) als een positieve ontwikkeling gezien. Meerdere respondenten geven aan dat jongeren op een voetstuk geplaatst worden omdat zij niet kiezen voor het criminele pad of dit vaarwel zeggen. Vrijwel alle respondenten geven wel aan het opvallend te vinden dat met name Marokkaanse jongeren, in mindere mate Afghaanse jongeren en (vrijwel) geen Turkse of Surinaamse jongeren geradicaliseerd zijn c.q. als dusdanig in beeld komen. Als mogelijke verklaringen voor dit gegeven noemen zij onder andere verschillen in sociale controle binnen de verschillende etnische gemeenschappen, alsmede de binding met het thuisland. Dit verschil wordt met name aangehaald om het verschil in mate van geradicaliseerde personen van Turkse en Marokkaanse komaf te verklaren: *'Turken voelen zich in eerste instantie Turk en dan pas moslim. Marokkanen voelen zich in eerste instantie moslim en dan pas Marokkaan.'*

De uiteenlopende factoren die kunnen bijdragen aan radicalisering en de wisselwerking met persoonskenmerken, maken volgens meerdere respondenten duidelijk dat dit – hoewel in zekere zin sprake is van een proces – niet vastomlijnd is. Verschillende respondenten illustreren dit door het onderscheid dat volgens hen kan worden gemaakt tussen de eerste en de tweede lichting geradicaliseerde personen. Zij geven aan dat de eerste lichting uitreizigers uitgereisd is uit sterk ideologische motieven en overtuigingen. Een van de respondenten verwijst in dit kader naar een uitreiziger uit Arnhem, die op jonge leeftijd al tegen zijn moeder zei het onwaarschijnlijk te vinden dat hij oud zou worden in Nederland. De tweede lichting uitreizigers is volgens respondenten ideologisch minder sterk onderlegd en is met name via anderen in contact gekomen met de islam. De periode waarin een persoon – soms uit het niets – als (potentieel) geradicaliseerd kan worden aangemerkt, loopt sterk uiteen van enkele maanden tot enkele jaren. *'Voor de zomer droeg zij nog een spijkerbroek, na de zomer een lang zwart kleed'* en *'iemand bleek binnen een paar maanden dusdanig geradicaliseerd dat deze wilde uitreizen'* zijn voorbeelden van een relatief snel radicaliseringsproces. Dit snelle radicaliseringsproces kan onvoorzien zijn.

Bij personen die over een periode van een á twee jaar radicaliseren, merken respondenten doorgaans dat deze afglijden. Het feit dat zij radicaliseren, ligt derhalve meer in de lijn der verwachting.

Uit de interviews met respondenten over de situatie in Arnhem blijkt dat het sociale netwerk van geradicaliseerde personen uit de gemeente Arnhem een grote invloed heeft (gehad). '*Sommige mensen hebben een bepaald activisme waardoor gedacht wordt dat geweld gerechtvaardigd is. In Arnhem is een groep personen die zich heeft aangesloten bij IS en een groep die zich heeft aangesloten bij Jabhat al-Nusra. De keuze die zij maken is geheel toevallig en afhankelijk van de contacten die iemand heeft.*' Een andere respondent geeft aan dat één persoon – die veel contacten onderhield met gelijkgezinden van buiten Arnhem – als spil kan worden aangemerkt rondom de eerste lichting uitreizigers. Ook bij bekeerde meisjes valt het volgens meerdere respondenten op dat zij zich begeven in de sociale kring van de door partijen als 'harde kern' aangemerkte personen. De kenmerken en achtergronden van personen spelen bij hun vatbaarheid een belangrijke rol. Een aantal respondenten geeft bijvoorbeeld aan dat bekeerde Nederlandse meisjes qua profiel overeenkomen met slachtoffers van loverboys: meisjes vanaf circa zestien jaar die onzeker en op zoek naar aansluiting en acceptatie zijn. *'Zij hebben hier net als loverboys een neus voor.'* Dat ten tijde van het vooronderzoek vrijwel geen allochtone meisjes radicaliseren, verklaren sommige respondenten vanuit de intrinsieke motivatie van en indirecte druk op meisjes om een opleiding af te ronden. Wanneer zij niet slagen, is de kans groter dat zij moeten trouwen. Jongens hebben op dit punt meer vrijheid volgens deze respondenten.

Het waarnemen van signalen van radicalisering is niet alleen lastig omdat deze niet objectief vast te stellen zijn. Specifiek voor Arnhem geldt ook dat geradicaliseerde personen en jongeren die daarom heen hangen – door de toegenomen aandacht voor radicalisering – meer gesloten worden. *'Wanneer de jongerenwerker zich in de groep bevindt, is het heel gezellig en wordt er over van alles gepraat. Maar wanneer hij weg is, gaat het weer over radicale dingen. Hierdoor is slechts het topje van de ijsberg in beeld.'* Ook wordt geprobeerd om lokale partijen op het verkeerde been te zetten. *'Zij weten waar we op letten en gaan zich juist zo 'normaal' mogelijk gedragen, waarbij zij bijvoorbeeld ook naar de coffeeshop gaan of alcohol drinken.'* Daarnaast constateren meerdere respondenten dat veel geradicaliseerde jongeren in Arnhem uit gebroken gezinnen komen of gezinnen waarin anderszins sprake is van problematiek (bijvoorbeeld geweld). Zij leggen daarbij een relatie met een gebrek aan supervisie binnen het gezin, waardoor ouders mogelijke signalen van radicalisering niet opmerken. *'Ouders hebben over het algemeen geen flauw idee waar hun kinderen mee bezig zijn. Soms weten ouders wel dat hun kind naar de moskee gaat, maar niet met wie.'* Wanneer ouders zich wel zorgen maken, bijvoorbeeld wanneer zij een gedragsverandering bij hun kind waarnemen, weten zij bovendien niet bij wie zij terechtkunnen, of wordt uit angst geen actie ondernomen. De school wordt bijvoorbeeld niet benaderd uit

angst dat hun kind van school gestuurd wordt. Dit geldt eveneens voor het niet-melden van signalen bij andere instanties, omdat men bang is gestigmatiseerd te worden c.q. om als '*jihad-familie*' te worden aangemerkt.

3.5 Resumé

Radicalisering is een in theorie breed concept, waaraan op dit moment in de praktijk uitsluitend invulling wordt gegeven vanuit een religieus islamitisch perspectief. Los van deze gemeenschappelijke focus bestaan in de praktijk verschillen tussen partijen (en intern) over de invulling van dit begrip. Wel bestaat overeenstemming bij respondenten over het feit dat radicalisering in ieder geval die personen omvat die met geweld zaken (willen) veranderen of dit faciliteren. Het subjectieve element wat bij de duiding van radicalisering komt kijken, betekent dat de signalen die kunnen duiden op radicalisering altijd 'gewogen' moeten worden. Een objectief te hanteren checklist bestaat niet. Een overeenkomst binnen de verschillende signalen die respondenten benoemen, is een (plotselinge) gedragsverandering. De in de interviews besproken verklaringen voor radicalisering zijn grotendeels gelijk aan de factoren die in de literatuur genoemd worden. In aanvulling op push- en pullfactoren kunnen ook faciliterende factoren worden onderscheiden. Voorbeelden van pushfactoren zijn onder andere het beperkte maatschappelijke perspectief van jongeren en de discriminatie die zij ervaren. Ook geopolitieke ontwikkelingen kunnen vanuit maatschappelijk en politiek perspectief bijdragen aan radicalisering, met name doordat hiermee de islamitische tegenover de Nederlandse of Westerse identiteit geplaatst wordt. Voorbeelden van pushfactoren zijn het verwerven van een sociale beloning (binnen een kleine groep) in de vorm van status. Dit geldt niet alleen voor allochtone jongeren, maar ook voor Nederlandse meisjes die zich bekeren tot de islam. Voorbeelden van faciliterende factoren zijn het sociale netwerk en invloedrijke personen daarbinnen (de 'verhalenvertellers'), het internet en een gebrek aan supervisie in de opvoeding.

Door ons geraadpleegde respondenten constateren dat radicalisering een onderwerp is dat ook binnen de allochtone gemeenschap in Arnhem aandacht krijgt, met name sinds een aantal personen is uitgereisd. Het risico op radicalisering manifesteert zich in Arnhem met name bij jongvolwassenen van Marokkaanse komaf. Respondenten nemen daarbij waar dat de eerste lichting geradicaliseerde personen in Arnhem op voorhand een sterkere ideologische grondslag had dan personen die later (en momenteel) radicaliseren. Onder andere de status die uitreizigers hebben verworven binnen een selecte (salafistische) groep, kan voor de Arnhemse jongeren een aanzuigende werking hebben. Het sociale netwerk waarin deze jongeren zich begeven, kan vervolgens een grote invloed hebben op hun radicaliseringsproces. Het waarnemen van signalen van radicalisering wordt in toenemende mate

bemoeilijkt, daar risicopersonen en -groepen vanwege de toegenomen aandacht voor radicalisering vanuit de gemeente meer gesloten worden.

Eindnoten

1. Vanuit deze beleving zijn ook de door respondenten gehanteerde termen gebruikt in het beschrijven van de bevindingen (zie ook onderdeel A).
2. Meerderjarige MBO'ers hebben bijvoorbeeld het recht om aan te geven dat geen contact met de ouders opgenomen mag worden naar aanleiding van gedrag en/of prestaties op school.

4 Implicaties voor verdiepend onderzoek

In dit hoofdstuk staan we, op basis van de vorige hoofdstukken, stil bij de implicaties die de bevindingen hebben voor de tweede fase van het onderzoek. Achtereenvolgens behandelen we de focus en werkwijze en de afbakening van het begrip radicalisering.

4.1 Focus en werkwijze

Om de focus en werkwijze binnen het verdiepende onderzoek te bepalen, is in samenwerking met de gemeente Arnhem een begeleidingsgroep geformeerd. Tijdens een bijeenkomst met deze begeleidingsgroep is besproken welke elementen in het verdiepende onderzoek aan bod moeten komen gelet op de onderzoeksvragen en de (verwachte) opbrengsten van het onderzoek:

1. Een eerste belangrijk gegeven is dat uit het vooronderzoek naar voren is gekomen dat er geen wetenschappelijk eensluidende definitie van radicalisering voorhanden is. In de praktijk geven professionals invulling aan dit begrip vanuit hun eigen professioneel perspectief en (normen)kader. Op basis van de input uit de begeleidingsgroep kan echter wel een nuance worden aangebracht tussen radicale opvattingen onder Arnhemse jongeren in enge en in ruime zin. In enge zin beperkt de focus zich tot die personen die vanwege (mogelijke) islamitische radicalisering in beeld zijn gekomen bij het Veiligheidshuis (VH), terwijl in ruime zin aandacht is voor het geven van een brede dwarsdoorsnede van hetgeen aan radicale opvattingen leeft binnen de Arnhemse samenleving c.q. het risico dat jongeren overgaan op of oproepen tot geweld vanuit een religieuze of politieke overtuiging.

2. Extreemrechts of -links zijn ten tijde van het vooronderzoek geen onderwerpen die in de praktijk, in relatie tot het thema veiligheid, aandacht vragen. Binnen de context van radicale opvattingen in ruime zin moet echter wel aandacht aan links- en rechtsradicale gedachten worden besteed (bijvoorbeeld in termen van polarisering en een verscherping van wij-zij perspectieven). Het verdiepende onderzoek moet dan ook streven naar een representatief beeld van de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren. Jongeren zelf moeten ook in dit onderzoek worden betrokken, onder andere om te bezien in hoeverre zij weerbaar zijn op dit vlak.

4.2 Afbakening van het begrip radicalisering

Voor het kunnen uitvoeren van het onderzoek, is het noodzakelijk dat duidelijkheid bestaat over de afbakening van hetgeen wordt onderzocht. Uit het vooronderzoek is gebleken dat het begrip 'radicalisering' niet wetenschappelijk eensluidend kan worden ingevuld. Wel kan dit begrip worden afgebakend door ongewenst gedrag – dat raakt aan de veiligheid van de (lokale) samenleving – en de oorsprong daarvan in ogenschouw te nemen. Vanuit dit perspectief bekeken kan radicalisering worden beschouwd als '*het (risico op het) plegen van geweld in binnen- of buitenland en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen*'. Dat betekent dat binnen deze definitie geweld, (het risico op) het plegen daarvan en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen centraal staan. Deze begrippen staan nader gespecificeerd in box 4.1. Met deze brede definitie wordt beoogd om niet alleen personen die zich aan het eind van het radicaliseringproces bevinden in het onderzoek te includeren, maar ook personen waarover vanwege gedragingen of uitingen (bijvoorbeeld door het verbaal steunen van IS) zorgen bestaan.

Box 4.1 – Uitwerking van begrippen in de afbakening van radicalisering

Geweld

Het geweldsspectrum is breed. Dit betekent dat gedragingen die onder de noemer geweld geschaard kunnen worden, sterk uiteen kunnen lopen. In toenemende ernst kunnen drie vormen van geweld worden onderscheiden. Verbaal geweld, verbale bedreiging c.q. intimidatie en fysiek geweld. *Verbaal geweld* omvat gedragingen als uitschelden, kwetsen en beledigen. *Verbale bedreiging* betreft intimidatie c.q. het dreigen om iemand iets aan te (laten) doen. Aan deze vormen van geweld kan iemand zich schulden maken in woord, gebaar en schrift. Smaad, het valselijk beschuldigen van een ander, kan ook als verbaal geweld worden aangemerkt wanneer dit tot doel heeft een situatie te laten escaleren. Gedragingen die onder de noemer *fysiek geweld* geschaard kunnen worden, zijn bijvoorbeeld slaan, schoppen, mishandelen en vermoorden. Waar fysiek geweld zich op objecten richt, gaat het bijvoorbeeld om vernieling en brandstichting.

Risico

We spreken van een risico wanneer de kans bestaat dat een jongere tot geweld over kan gaan of anderen hiertoe op enigerlei wijze (geschrift, woord, fysiek) aanzet.

Ideologische overwegingen

Leidend binnen de term ideologische overwegingen is dat sprake is van een uitgesproken tegenstelling jegens een andersdenkende groep. Deze tegenstelling kan voortkomen vanuit een religieus perspectief (bijvoorbeeld de islam), maar ook vanuit politieke stromingen (zoals links of -rechts).

Onderdeel C – Resultaten van het verdiepend onderzoek

5 Dossieronderzoek Veiligheidshuis

In de eerste fase van het onderzoek is een analyse uitgevoerd op de 42 relevante dossiers die in het casusoverleg van het Veiligheidshuis (VH) zijn besproken (zie onderdeel A van deze rapportage). We gaan hierna in op de persoonskenmerken, meldingskenmerken en proceskenmerken voor zover deze in de dossiers zijn vastgelegd. In een afsluitende paragraaf behandelen we de (eventuele) samenhang tussen deze aspecten.

Box 5.1 – Voorinformatie in relatie tot de uitgevoerde analyse
De analyse heeft betrekking op de dossiers van in totaal 42 personen die de afgelopen jaren zijn besproken in het VH. De meesten van hen (n=34) worden ten tijde van de analyse (juli 2016) nog steeds besproken. Drie personen zijn overleden, drie personen worden enkel nog gemonitord ('schaduwlijst') en twee personen worden niet langer besproken omdat de urgentie hiertoe niet meer aanwezig is. De redenen dat deze personen in het casusoverleg besproken worden of zijn, lopen uiteen: het gaat om personen die zijn uitgereisd (waarvan sommigen zijn teruggekeerd), potentiële uitreizigers en personen die daadwerkelijk zijn tegengehouden, personen waarbij sprake is van signalen van radicalisering en personen die mogelijk een sturende rol hebben. Om de betrouwbaarheid van de analyse te vergroten, is informatie uit de dossiers verrijkt met kennis die professionals over deze personen hebben.

5.1 Persoonskenmerken

In deze paragraaf gaan we nader in op de persoonskenmerken voor zover deze op basis van de dossiers naar voren zijn gekomen. Achtereenvolgens komen demografische kenmerken, antecedenten en psychosociale kenmerken aan bod.

Demografische kenmerken

Uit de verzamelde gegevens blijkt dat de meerderheid van de 42 personen die in het casusoverleg besproken worden, van het mannelijk geslacht zijn (n=31; 74%). Het gaat om 28 personen die reeds gelovig waren en veertien personen die als bekeerling kunnen worden aangemerkt. Binnen de groep bekeerlingen is de verdeling naar geslacht meer gelijk. Acht van hen zijn vrouw, zes van hen zijn man. De in het casusoverleg besproken personen zijn ten tijde van het startsignaal gemiddeld 22 jaar oud.[1] De jongste persoon is op dat moment 15 jaar en de oudste is 44. Meer informatie over de leeftijdsverdeling staat weergegeven in tabel 5.1. Daaruit blijkt dat meer dan tweederde als (jonge) adolescent kan worden aangemerkt ten tijde van het startsignaal.

Tabel 5.1 – Leeftijdscategorie ten tijde van het startsignaal.

Leeftijdscategorie	**n**	**%**
<18	9	21
18 t/m 24	20	48
>24	13	31
Totaal	**42**	**100**

Ook is informatie over het opleidingsniveau verzameld. Wanneer de niveau-indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wordt gehanteerd, blijkt dat veertien personen op dat moment als laagopgeleid kunnen worden aangemerkt. Dit betekent dat zij het LBO, het VMBO, de MAVO of een MBO-opleiding (niveau 1) hebben afgerond of de eerste drie jaren van HAVO/VWO hebben doorlopen. Dertien personen gelden als middelbaar opgeleid, wat betekent dat zij de HAVO, het VWO of een MBO-opleiding (niveau 2 t/m niveau 4) hebben afgerond. Acht personen gelden als hoogopgeleid (voltooide HBO/WO-opleiding). Bij zeven personen is onbekend wat voor opleiding zij volgen of hebben gevolgd.

De meest voorkomende bron van inkomsten is studiefinanciering (n=20; 48%). Dit is gelet op de leeftijd van een groot deel van de personen die in het casusoverleg besproken zijn, verklaarbaar. Daarnaast ontvangen vijftien personen (ook) inkomen vanuit arbeid. Zes personen ontvangen een uitkering. Vijf personen hebben voor zover bekend geen inkomsten en van drie personen is dit onbekend.[2]

Antecedenten en psychosociale kenmerken

Iets meer dan de helft van de personen (n=22; 52%) heeft politiecontacten gehad voordat signalen van radicalisering bekend werden. Dit betreft met name gewelds- en vermogensdelicten; achttien personen (43%) hebben geweldsantecedenten

en vijftien personen (36%) staan geregistreerd bij de politie vanwege vermogensdelicten. Van aantekeningen vanwege overtredingen van de Wegenverkeerswet (WVW) en/of de Wet Wapens en Munitie (WWM) is bij drie personen sprake. Aantekeningen vanwege vandalisme en drugs- en zedengerelateerde misdrijven komen bij één persoon voor.[3]

Uit de verzamelde informatie komt naar voren dat iets meer dan de helft (n=22; 52%) bekend is vanwege het krijgen van psychische hulp en/of maatschappelijke zorg. Hoewel onbekend is om welke reden(en) dit precies gebeurd is, blijkt dat sprake is van problemen op verschillende leefgebieden. Bij tien personen is bijvoorbeeld sprake van psychische stoornissen. Het gaat onder andere om depressie, ADHD en een posttraumatische stress-stoornis (PTSS); daarnaast is bij enkele personen sprake van middelenafhankelijkheid. Bij veertien personen zijn er problemen binnen het gezin. Deze problemen variëren van antecedenten en schuldproblematiek van gezinsleden tot psychische en verslavingsproblematiek. Bij 27 personen (64%) is sprake van afwezigheid van een ouder als gevolg van echtscheiding of overlijden. Dit heeft in een aantal gevallen een gebrek aan toezicht en sturing c.q. een goed opvoedingsklimaat tot gevolg. Informatie over het IQ van personen is tot slot vrijwel niet voorhanden. Van vier personen is bekend dat zij een (zeer) laag IQ hebben.

5.2 Meldingskenmerken

In deze paragraaf gaan we in op verschillende aspecten rondom de melding(en) die ertoe hebben geleid dat een persoon in het casusoverleg besproken wordt (het 'startsignaal'). Allereerst bespreken we de meldende instantie(s) of organisatie(s) en de aard van deze startsignalen. Vervolgens behandelen we de vraag in hoeverre andere partijen deze signalen kunnen verrijken op het moment van het startsignaal.

Meldende instanties/organisaties en de aard van startsignalen

Uit de 42 geraadpleegde dossiers blijkt dat sprake is van een grote verscheidenheid aan instanties en organisaties die een startsignaal hebben afgegeven. Het gaat onder andere om de gemeente, Justitiële Jeugdinrichtingen (JJI's), het jongerenwerk, de Leerplicht, Meld Misdaad Anoniem (M.), het Openbaar Ministerie (OM), de politie en onderwijsinstellingen. De meeste van deze partijen zijn verantwoordelijk voor een startsignaal bij één of twee dossiers. Uitzonderingen hierop zijn de politie en het OM. De politie is (mede)verantwoordelijk voor het startsignaal bij 26 dossiers; in zes dossiers komt het startsignaal van het OM.[4] Deze twee partijen zijn derhalve verantwoordelijk voor het merendeel van de startsignalen.

In zeven gevallen is een vermissing die gemeld wordt bij de politie het startsignaal. In 28 dossiers betreft het startsignalen die raken aan andere gedragingen (n=10) of het sociaal netwerk (n=5) van een persoon, of een combinatie van beiden

(n=13). De aard van het startsignaal wordt in zeven van de 42 dossiers niet specifiek beschreven. Het gaat dan bijvoorbeeld om anonieme meldingen of de notie dat een persoon in een opsporingsonderzoek van de politie naar voren is gekomen. Welke feitelijke informatie c.q. van welke startsignaal in die gevallen concreet sprake is, wordt in de dossiers echter niet benoemd.[5]

Voorbeelden van gedragingen die als startsignaal dienen, zijn onder andere het bekijken van onthoofdingfilmpjes op een mobiele telefoon en het doen van opvallende uitlatingen: *'[..] verkondigt dat hij naar Syrië wil en laat aan anderen beelden zien die met de strijd in Syrië te maken hebben. Hij zegt dat de heilige strijd het enige is wat hij wil.'* In dat kader valt verder de aanvraag voor een paspoort dat nog langere tijd geldig is eenmaal op als startsignaal. Daarnaast geldt een aanhouding vanwege het verspreiden van opruiende teksten als een startsignaal en constateert een wijkagent over een ander persoon dat *'deze is bekeerd en nu vromer dan vroom is.'* Soms leidt een bekering tot schoolverzuim, wat eenmaal als startsignaal naar voren komt. Uit het voorgaande valt op te maken dat waar het gaat om gedrag drie aanleidingen voor een startsignaal kunnen worden onderscheiden. Ten eerste gaat het om uitlatingen die als zorgelijk kunnen worden aangemerkt. Daarnaast kan sprake zijn van gedrag dat gelet op de context niet gepast is. Tot slot kunnen plotselinge en/of opvallende veranderingen in het gedrag van bekeerlingen, die aan de leefregels van de (orthodoxe) islam raken en soms tot belemmeringen in het dagelijks functioneren leiden, worden benoemd.

In een vijftal gevallen vormt het sociale netwerk de basis voor een startsignaal. Tweemaal omdat de betreffende personen een relatie hebben met iemand die als geradicaliseerd bekend staat. Daarnaast wordt bij twee personen (in het kader van surveillance en het afhandelen van een melding) waargenomen dat zij omgaan met radicale moslims. *'[..] is onderdeel van de harde kern. Hij wordt regelmatig met hen gezien.'* Ook blijkt uit een melding dat een Arnhemse jongere telefonisch in contact staat met radicale moslims en op het punt staat om uit te reizen.

In dertien gevallen is sprake van een combinatie van opvallende gedragingen en het sociale netwerk die het startpunt van het dossier vormen. Dit gedrag bestaat naast bekeren uit het doen van overboekingen en het maken (of reeds uitgevoerd hebben) van uitreisplannen. Soms hebben personen op dat moment een relatie met een als radicaal bekend staand persoon *('[..] kwam in beeld toen ze ging samenwonen met [..]')*, maar vaker gaat het om een vriendschappelijke band. Waar sprake is van bekering, ontstaan andere zorgen vanwege de context waarin deze bekering plaatsvindt c.q. welke personen dit lijken te beïnvloeden. *'[..] is behoorlijk aan het radicaliseren terwijl hij in detentie zit. Dit doet hij met een aantal andere jongens.'* In sommige gevallen treden deze personen duidelijk op de voorgrond: *'[..] werd samen met drie anderen op straat gesignaleerd. Zij vertelden voorbijgangers onder meer dat het drinken van alcohol zondig is.'* Sommige vrouwen isoleren zich na bekeerd te zijn (ten dele)

van hun eerdere sociale omgeving: *'[..] gaat alleen nog maar met allochtone meisjes om en heeft iemand leren kennen die bekeerlingen opvangt.'* Dit kan tot zichtbare veranderingen in het gedrag leiden, waaronder het weigeren een hand te geven, het gaan dragen van een hoofddoek en/of een islamitische huwelijkse verbintenis.[6]

Het verrijken van meldingen

In achttien van de 42 gevallen is het mogelijk om het startsignaal te verrijken. Dit betekent dat ten tijde van de melding reeds bij andere instanties informatie in relatie tot radicalisering bekend is.[7] Het gaat achtereenvolgens om de politie (n=9), de gemeente (n=5), het jongerenwerk (n=5), de leerplicht (n=3), Jeugdzorg Gelderland, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en de William Schrikker Groep (WSG) (driemaal n=1).[8]

Een deel van deze aanvullende signalen heeft betrekking op het gedrag dat personen op school vertonen. *'Het team had enigszins een naar gevoel, er waren wat extreme opvattingen. Ook de vorige school had zijn bedenkingen.'* Een ander persoon blijkt te zijn gestopt met zijn studie, omdat hij dit niet kan combineren met zijn geloof en de leefregels die daar volgens hem bijhoren (zoals bidden). Daarnaast kunnen signalen worden verrijkt aan de hand van uiterlijke en gedragsmatige veranderingen die onder andere door politie en jongerenwerk worden waargenomen. Voorbeelden van uiterlijke veranderingen die genoemd worden zijn het laten staan van het baard en het dragen van traditionele kleding. Daarnaast wordt gewezen op gedragsmatige veranderingen, waaronder het weigeren om een hand ter begroeting te geven (waar dit eerder nog wel werd gedaan) en een toenemende sociale isolatie. *'[..] heeft met zijn vrienden gebroken vanwege hun drugsgebruik en is zelf gestopt met drugs- en alcoholgebruik. Hij had toen een gelovige vriendin.'* Daarnaast kan de politie enkele startsignalen verrijken met (vertrouwelijke) informatie, die onder meer betrekking heeft op het doen van geldtransacties en uitgevoerde en geplande reisbewegingen naar het buitenland.

Naast uiterlijke en gedragsmatige veranderingen worden startsignalen ook verrijkt met informatie over het sociaal netwerk waarin personen zich (hebben) begeven. *'[..] had op school ook vrienden met dezelfde godsdienstige interesse'* en *'hij trok veel met [..] op; hij is een onzichtbare leider'* zijn voorbeelden die dit punt illustreren. Daarnaast wordt gewezen op de aanwezigheid van enkele personen bij een bijeenkomst met een radicale inslag en het feit dat personen tot een kern behoren waarvan een aantal is uitgereisd. Ook de rol van social media komt aan bod: *'Collega's zijn bij de vader van X aan de deur geweest. Zij had via social media veel contact met Y. Zowel Y als Z kwamen in het verleden veel bij hen over de vloer, omdat zij bevriend waren met de broer van X.'* Daarnaast blijkt een ander persoon gelijktijdig gewerkt te hebben met een persoon die geradicaliseerd is. Dit leidt tot zorgen omdat *'betrokkene kwetsbaar is en weg is als deze de verkeerde vrienden tegenkomt.'*

5.3 Proceskenmerken

Op basis van de verzamelde informatie is tevens bekeken welke achtergronden (pushfactoren, pullfactoren of faciliterende factoren; zie box 5.2) van invloed zijn geweest binnen het radicaliseringsproces van betrokkenen.

Box 5.2 – Typering van factoren

Onder *pushfactoren* kunnen omstandigheden worden geschaard die leiden tot onvrede over de huidige situatie (van zichzelf of van personen die tot de eigen groep (*ingroup*) gerekend worden). Sociale achterstand en discriminatie – en het in het verlengde daarvan denken vanuit een 'wij-zij' perspectief – zijn voorbeelden daarvan. Tegenover pushfactoren staan zogenaamde *pullfactoren*. Dit zijn aspecten die personen als een beloning (incentive) zien voor bepaald gedrag. Het gaat daarbij om een beloning in brede zin: derhalve worden hier niet alleen financiële middelen, maar bijvoorbeeld ook het vergaren van status en geborgenheid binnen een bepaalde groep geschaard. *Faciliterende factoren* voorzien tot slot in het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed. Het sociaal netwerk maar ook het internet zijn factoren die hierin kunnen voorzien.

Pushfactoren

Op basis van de dossiers blijkt binnen het radicaliseringsproces bij in totaal dertien personen sprake geweest van één of meerdere aanwijsbare pushfactoren. Negen personen ervaren dat zij een achtergestelde positie hebben binnen de Nederlandse samenleving. *'[..] heeft het gevoel dat iedereen tegen haar is. Zij geeft aan dat ze zich vaak gediscrimineerd en minderwaardig voelt'* en *'[..] sprak zijn teleurstelling uit over de Nederlandse maatschappij en het wegzetten van moslims als tweederangs burgers'* zijn voorbeelden die dit illustreren. In enkele gevallen leeft het gevoel om achtergesteld te worden breder binnen de familie, ook al is dit volgens buitenstaanders (professionals) lang niet altijd terecht. In een aantal dossiers wordt nader gespecificeerd waar dit gevoel precies vandaan komt. Zo komt eenmaal naar voren dat een persoon naar zijn idee niet positief bejegend werd vanwege zijn geloof; het vermoeden bestaat, dat deze persoon zich hierdoor nog meer vast gaat houden aan het geloof. Daarnaast wordt gesteld dat allochtone jongeren merken dat zij minder snel succes hebben op de arbeidsmarkt. *'Het is moeilijk voor hen om aan de slag te komen. Alleen al vanwege de achternaam denk ik. Ze schrijven wel sollicitatiebrieven, maar worden gewoon niet uitgenodigd.'* Bij drie personen leidt dit tot een sterk wij-zij denken, waarbij zij negatiever tegenover de Nederlandse samenleving staan en zich ook op deze wijze uitlaten. *'Het valt erg op dat hij denkt en spreekt in tegenstellingen en benadrukt dat hij*

zich als moslim in Nederland gediscrimineerd en achtergesteld voelt.' In een enkel geval wordt een specifieke gebeurtenis, het handelende optreden van politie, benoemd die dit proces kan hebben versneld. *'Vanaf dat moment zag je een omslag. Alles werd wat donkerder, wat rauwer, wat afstandelijker en wat hatelijker.'* Tot slot blijkt in een drietal dossiers informatie te staan over geopolitieke ontwikkelingen die als push factor kunnen hebben gefungeerd. Aanslagen op (Westerse) overheden worden naar aanleiding van hun bemoeienis in Syrië niet afgekeurd, er is begrip voor mensen die in Syrië tegen regime van Assad vechten en er bestaat behoefte aan het bieden van hulp vanwege de menselijke ellende die het gevolg is van de burgeroorlog aldaar.

Pullfactoren

Op basis van de verzamelde informatie blijkt binnen het radicaliseringsproces bij negentien personen sprake te zijn van pullfactoren. Meest voorkomend daarbinnen is het zoeken naar en vinden van aansluiting en acceptatie (n=12). *'Als ik een beetje logisch nadenk, dan denk ik dat zij die behoefte heel erg had: de waardering, maar vooral ergens bij horen. Hier werd ze gewaardeerd, en in die andere wereld niet. Daar werd ze aangekeken omdat ze er gesluierd bij liep.'* Deze aansluiting en acceptatie kan voelen als een warm bad. *'Dat zij door haar bekering geborgenheid kreeg van een andere groep mensen, gaf haar een gevoel van veiligheid; de liefde en warmte die ze daar kreeg.'* In meerdere gevallen (n=4) wordt daarbij opgemerkt dat personen weinig aansluiting vonden binnen het eigen (Nederlandse) sociale milieu. *'[..] heeft nauwelijks contact met leeftijds- of klasgenoten'*, *'het beeld dat ik wel had is dat ze niet veel vrienden had, als ze al vrienden had'* en *'maar het is echt een loner'* illustreren dit. Deze personen waren sociaal bezien kwetsbaar, te meer daar een aantal van hen ook als makkelijk beïnvloedbaar wordt aangemerkt en *'gewoon ergens achteraan kunnen lopen'*. In een aantal gevallen spelen overtuigingen van de familie of andere belangrijke relaties mogelijk ook een rol. Naast aansluiting en acceptatie spelen ideologie (n=5) en een praktisch doel (n=3) ook een rol in radicalisering dan wel het doen van een uitreis(poging). Het praktisch doel bestaat voor twee personen uit het terughalen van een bekende die naar Syrië is afgereisd. Daarnaast geeft een persoon aan het liefst in het kalifaat te willen wonen *'omdat hij moeite heeft met drank, drugs en Justitie en verwacht in het kalifaat op het rechte pad te blijven.'* Ook is in een vijftal gevallen sprake van het omarmen van een extreme interpretatie van de islam. Dit leidt er enerzijds toe dat mensen willen uitreizen omdat zij in Nederland in hun optiek niet kunnen leven zoals zij zouden willen. Anderzijds betekent dit dat personen via 'de heilige strijd' streven naar het paradijs.

Faciliterende factoren

In 30 van de 42 bestudeerde dossiers blijkt sprake van faciliterende factoren. In het gros van deze dossiers gaat het om invloed vanuit het sociaal netwerk van per-

sonen (n=29). Sommige personen worden als *'leider'* aangemerkt. Zij verspreiden hun standpunten onder andere via publiek toegankelijke lezingen. Enerzijds leidt dit tot interesse in de islam van personen die daar voorheen niet in geïnteresseerd waren. *'Hij had vriendjes die vertelden over de islam. Hij vond het mooi om daarbij te horen, wist er weinig van, ging lezen. Hij heeft op een gegeven moment bepaalde mensen ontmoet en daardoor is hij in die gedachtes meegegaan. Ik denk niet dat hij daar zelf op gekomen zou zijn.'* Anderzijds valt op dat islamitische jongeren, onder invloed van de kerngroep maar ook personen van buiten, een extremere interpretatie van de islam gaan volgen. *'[..] krijgt bij informatie over Syrië en jihadisme van iemand buiten Arnhem. Het lijkt alsof hij gehersenspoeld wordt.'* Daarnaast is sprake van onderlinge contacten op school en via een moskee. *'[..] hing rond met jongens van dezelfde godsdienstige achtergrond en dezelfde interesses. Het vermoeden was toen ook dat een jongen uit de doelgroep daarbij zat.'*

Met de term doelgroep wordt gedoeld op personen die een leidersrol vervullen en individuen die zorgen dat personen met deze leiders in contact kunnen komen. Bij familie en vrienden bestaan zorgen over de omgang met deze doelgroep, omdat deze als radicaal bekend staat en klaarblijkelijk invloed heeft. *'Ik denk echt dat het de vrienden/jongeren zijn, vooral de oudere jongeren waar hij ook mee omging waar wij helemaal geen grip op kregen. We wisten wel wie het waren: het waren jongeren die een hoop dingen deden die niet mogen.'* In enkele gevallen wordt daarbij ook een relatie gelegd met groepen uit andere steden in het westen van het land. Dit geldt met name voor bekeerde vrouwen. Een aantal van hen is met personen uit de 'kerngroep' getrouwd, wat leidt tot gedragsveranderingen (gesluierd of met een hoofddoek oplopen). Desalniettemin lijkt het erop dat vrouwen elkaar onderling ook beïnvloeden, onder andere waar het gaat om het dragen van een hoofddoek of sluier. *'Andere jonge meiden die met [..] omgaan, vertonen ook een gedragsverandering: binnen drie weken dragen ze handschoenen.'* Naast het sociale netwerk dat bestaat uit vrienden en kennissen, hebben professionals soms twijfels bij de rol die familieleden spelen of hebben gespeeld. *'Als hij met mij in gesprek was en [..] was daarbij, dan zat hij de hele tijd te kijken of hij het wel goed zei of iets wel kon zeggen.'* Ook wordt het vermoeden uitgesproken dat familieleden (vader, zus) radicaliseren. Tot slot wordt in enkele gevallen (n=3) ook het internet expliciet als bron van (verdere) radicalisering genoemd. *'[..] zou de hele dag op zijn kamer achter het internet zitten. Hij onderhoudt vanuit Nederland contact met strijders in het buitenland.'* Daarnaast blijkt uit onderzoek dat een van de personen die in het casusoverleg is besproken, IS-gerelateerde websites heeft bezocht.

Sociale netwerkanalyse

Uit het voorgaande blijkt dat het sociale netwerk van personen die in het VH besproken zijn, kan leiden tot zowel een startsignaal (al dan niet in combinatie

met signalen ten aanzien van het gedrag) als een verrijking op dit startsignaal. Bovendien lijkt het sociale netwerk een belangrijke faciliterende factor voor (verdere) radicalisering te zijn. Om die reden is het sociale netwerk van personen op basis van de dossiers en daaraan gekoppelde interviews inzichtelijk gemaakt. Het sociale netwerk staat weergegeven in figuur 5.1.

Figuur 5.1 – Sociale netwerkanalyse.

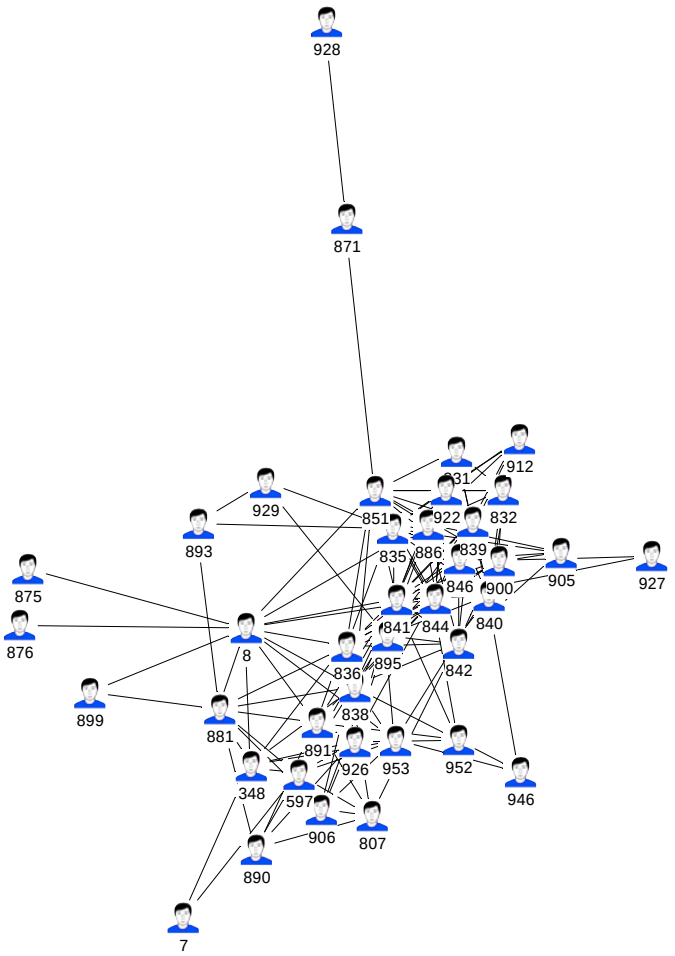

Uit deze figuur blijkt dat de personen die in het casusoverleg besproken worden, voor een groot deel met elkaar in contact staan. Dit betreft hun onderlinge sociale contacten voor zover bekend en geregistreerd, waardoor de daadwerkelijke verbondenheid binnen het sociale netwerk nog groter kan zijn. Een relatief kleine kern van acht personen heeft minimaal vijftien contacten binnen het totale netwerk, terwijl elf personen tien tot en met veertien contacten hebben. Hiermee nemen deze personen een belangrijke rol in binnen het gehele sociale netwerk. Zij bereiken personen die zich meer in de periferie van het netwerk bevinden, of dit gebeurt via hen. Wanneer persoon '851' uit het netwerk gehaald wordt, kunnen bijvoorbeeld drie andere personen in het netwerk niet meer bereikt worden. Voor persoon '8' betreft dit twee personen. Hoewel de werkelijkheid weerbarstiger kan zijn, laat dit zien dat binnen deze groep sprake is van een sterke cohesie.

5.4 Verdiepende analyse

In bovenstaande paragrafen zijn zowel de persoons- als meldings- en proceskenmerken van betreffende personen in Arnhem besproken. In deze paragraaf gaan we in op de bevindingen van een verdiepende analyse die op deze kenmerken is uitgevoerd. Binnen deze verdiepende analyse is gezocht naar verschillen binnen de populatie waar het gaat om dossierstatus, geslacht, opleiding en typering. Vanwege de betrekkelijk kleine groep (n=42), worden procentueel opvallende verschillen (verschillen >5%) genoemd. In het geval van significante verschillen, wordt dit expliciet aangegeven.

Dossierstatus – Potentiële uitreizigers vs. signalen van radicalisering

De groep van 42 personen bestaat uit 25 (potentiële) uitreizigers en vijftien personen waarbij sprake is van signalen van radicalisering. Twee personen zijn als facilitator aangemerkt en blijven in deze analyse buiten beschouwing. Zowel potentiële uitreizigers (76% vs. 24%) als personen die signalen van radicalisering vertonen (67% vs. 33%) zijn vaker van het mannelijk geslacht. Personen die signalen van radicalisering vertonen kennen vaker een laag opleidingsniveau dan (potentiële) uitreizigers (47% vs. 28%) en hebben vaker antecedenten voordat zij vanwege radicalisering in beeld komen (67% vs. 44%). Van een soortgelijk beeld is sprake waar het gaat om het doen van een beroep op psychische of maatschappelijke zorg (67% vs. 48%) en problematiek van gezinsleden (53% vs. 24%). Verschillen tussen beide groepen zijn ook aanwezig maar wel kleiner op het gebied van indicaties van psychopathologie (27% vs. 20%) en het hebben van gescheiden ouders of de afwezigheid van een ouder (73% vs. 60%). Op basis van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat personen die signalen van radicalisering vertonen, een problematischer profiel vertonen in vergelijking met de groep (potentiële) uitreizigers. Een mogelijke verklaring hiervoor zou

kunnen liggen in het gegeven dat de eerste lichting uitreizigers sterker ideologisch gedreven was en – op dat moment – minder sterk in het zicht van instanties kwam. Het feit dat deze eerste groep significant vaker ($p<.05$) gedreven wordt door pushfactoren, sluit aan bij deze redenering. Daarnaast kan een verhoogde alertheid vanuit het welzijnswerk ertoe hebben bijgedragen dat meer cliënten zijn ingestroomd binnen het dossieroverleg.

Mannen vs. vrouwen

De groep van 42 personen bestaat uit 31 mannen en elf vrouwen. Binnen het casusoverleg zijn er verschillende statussen die aan personen kunnen worden toegekend. Gelet op het kunnen uitvoeren van analyses, onderscheiden we drie status: '(potentiële) uitreiziger', facilitator en 'signalen van radicalisering'. Gelet op de status die aan personen is toegekend, blijkt dat mannen procentueel gezien iets vaker (62% vs. 55%) zijn aangemerkt als (potentiële) uitreiziger. Vrouwen krijgen daarentegen procentueel gezien vaker de status 'signalen van radicalisering' toebedeeld (46% vs. 32%). Hoewel tussen mannen en vrouwen geen sprake is van grote verschillen in gemiddelde leeftijd ten tijde van het startsignaal (22 vs. 21 jaar), zijn vrouwen verhoudingsgewijs wel vaker minderjarig (27% vs. 19%).

Op het gebied van opleidingsniveau is geen sprake van opvallende verschillen tussen mannen en vrouwen. Dit geldt wel voor het hebben van antecedenten. Mannen hebben namelijk vaker antecedenten voorafgaand aan het moment dat zij vanwege radicalisering in beeld komen (61% vs. 27%). Daar staat tegenover dat bij vrouwen vaker sprake is van gescheiden of afwezige ouders (82% vs. 58%) en problematiek van gezinsleden (46% vs. 29%). Waar het gaat om het ontvangen van psychische of maatschappelijke zorg en indicaties voor psychopathologie, zijn er geen verschillen. Tot slot is bekeken of er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen waar het gaat om het type factor dat – blijkens de dossiers – van invloed is geweest op het radicaliseringsproces. Uit de uitgevoerde analyses blijkt dat bij mannen vaker informatie te vinden is over pushfactoren (36% vs. 18%). Daarentegen worden bij vrouwen pullfactoren (55% vs 42%) en faciliterende factoren (82% vs. 68%) vaker genoemd.

Opleidingsniveau

Tevens is bekeken of sprake is van verschillen waar het gaat om opleidingsniveau. Omdat deze gegevens bij zeven personen niet uit het dossier konden worden gehaald, heeft deze analyse betrekking op 35 personen. De zeggingskracht van de uitgevoerde analyse is dan ook beperkt, te meer daar drie opleidingsniveaus (laag, midden en hoog) onderscheiden kunnen worden. Uit de analyses blijkt dat de groep laagopgeleiden (n=14) het meest problematische profiel kent. Zij hebben procentueel bezien vaker antecedenten voorafgaand aan het moment dat zij vanwege radica-

lisering in beeld komen, er zijn vaker indicaties dat psychopathologie aanwezig is en binnen het gezin is vaker sprake van een scheiding of andere problematiek. Eenmaal is sprake van een significant verschil[9]: de groep laagopgeleiden heeft namelijk aanmerkelijk vaker een beroep gedaan op psychische of maatschappelijke zorg dan midden- en hoogopgeleiden. Personen waarvan het opleidingsniveau als gemiddeld kan worden aangemerkt (n=13), worden procentueel bezien vaker als potentiële uitreiziger aangemerkt. Gekeken naar beïnvloedende factoren die in de dossiers zijn opgenomen, is informatie over pushfactoren binnen deze groep het sterkst aanwezig (namelijk bij iets meer dan de helft). Informatie over pull- en faciliterende factoren staat daarentegen vaker geregistreerd in de dossiers van personen die als laagopgeleid zijn geclassificeerd (respectievelijk n=12 en n=14).

Bekeerlingen vs. niet bekeerlingen

In totaal worden veertien van de 42 personen (33%) binnen het VH als bekeerling aangemerkt. Procentueel bezien worden dossiers van bekeerlingen vaker geclassificeerd onder de status 'signalen van radicalisering' (50% vs. 29%); ook worden zij vaker als (potentiële) uitreiziger gezien (64% vs. 50%). Geen van de bekeerlingen geldt als facilitator (0% vs. 7%).

De helft van de bekeerlingen (n=7) is als laagopgeleid opgemerkt. Op basis van de dossiers is dit iets vaker dan niet-bekeerlingen. Bekeerlingen lijken dan ook een iets lager opleidingsniveau te hebben dan niet-bekeerlingen. Hoewel bijna de helft van hen (n=6) antecedenten heeft, is dit procentueel gezien wel minder vaak het geval dan bij niet-bekeerlingen het geval is. Niet alleen op basis van het opleidingsniveau, maar ook qua psychische zorg lijken bekeerlingen een kwetsbaardere groep te zijn. Zij hebben blijkens de dossiers significant ($p<.05$) vaker een beroep gedaan op de psychische of maatschappelijke zorg vergeleken met niet-bekeerlingen (79% vs. 39%). Daarnaast zijn er vaker indicaties van psychopathologie (29% vs. 21%), gescheiden of afwezige ouders (79% vs. 57%) en problematiek van gezinsleden (43% vs. 29%). Leeftijd lijkt gerelateerd te zijn aan bekeren. Een uitzonderling daargelaten zijn alle bekeerlingen als adolescent (n=9) of als minderjarige (n=4) aan te merken. Hun gemiddelde leeftijd is met 18,9 jaar dan ook significant ($p<.01$) lager dan die van niet-bekeerlingen, die gemiddeld 23,4 jaar oud zijn. Bij bekeerlingen lijkt op basis van de in de dossiers vastgelegde informatie tot slot relatief vaker sprake te zijn van pullfactoren (57% vs. 39%) en faciliterende factoren (86% vs. 64%). Pushfactoren komen onder bekeerlingen bij slechts twee personen voor, terwijl deze bij meer dan een derde (39%) van de niet-bekeerlingen een rol lijken te spelen in het radicaliseringsproces.

5.5 Resumé

In dit hoofdstuk staat een analyse beschreven van de 42 dossiers die in het VH zijn behandeld en betrekking hebben op de Arnhemse situatie. Uit deze analyse blijkt dat personen die in het VH besproken zijn, op een aantal vlakken kwetsbaar zijn. Zij zijn – wanneer zij voor het eerst in het casusoverleg behandeld worden – veelal (67%) nog jonge adolescenten, bij wie bovendien sprake is van uiteenlopende psychosociale problematiek. Meer dan de helft van hen is bij instanties bekend vanwege het krijgen van psychische hulp en/of maatschappelijke zorg. Hoewel informatie over het IQ vaak niet bekend is, geldt in ieder geval voor vier personen (10%) dat zij een (zeer) laag IQ hebben; omdat dit aspect bij andere personen niet vermeld wordt, betreft het hier een (mogelijke) ondergrens. Ook problematiek binnen het gezin – in de vorm van gebroken gezinnen of psychosociale problematiek van gezinsleden – komt regelmatig voor. Meer dan de helft van hen is reeds in aanraking gekomen met de politie voordat sprake was van radicalisering. Daarbij valt op dat personen waarbij is aangegeven dat sprake is van signalen van radicalisering een problematischer profiel hebben dan personen die binnen het VH zijn aangemerkt als (potentiele) uitreiziger.

Verdiepende analyses laten zien dat bij mannen vaker sprake is van pushfactoren die aan radicalisering ten grondslag liggen, terwijl bij vrouwen vaker pull- en faciliterende factoren worden genoemd. Vrouwen lijken ten opzichte van mannen psychosociaal kwetsbaarder te zijn, terwijl mannen vaker antecedenten hebben. Ook laagopgeleide personen zijn kwetsbaar vanwege uiteenlopende reden, waaronder indicaties van psychopathologie en problemen binnen het gezin. Ook binnen deze groep zijn pull- en faciliterende factoren het sterkst aanwezig. Gelet op hun leeftijd (adolescent of minderjarig), opleidingsniveau, beroep op de hulpverlening en indicaties van psychopathologie vormen ook bekeerlingen een kwetsbare groep. Net als bij vrouwen en laagopgeleide personen het geval was, lijken pull- en faciliterende factoren ten grondslag te liggen aan het radicaliseringsproces. Deze vormen daarmee belangrijke voedingsbodems.

Met name de politie en het OM zijn verantwoordelijk voor startsignalen. Echter ook andere partijen en instanties hebben een signalerende functie, die kan leiden tot het aanmelden van een persoon bij het VH of het verrijken van door de politie en het OM aangedragen casus. De aard van deze startmeldingen kan blijkens de dossiers worden getypeerd als opvallend gedrag (zoals zorgelijke uitlatingen en/of plotselinge veranderingen in gedrag), de samenstelling van het sociale netwerk of een combinatie van beiden. Binnen het sociale netwerk kan sprake zijn van islamitische huwelijken (dit geldt voor meerdere vrouwen), vaker betreft het echter vriendschappelijke relaties met bijvoorbeeld personen die als geradicaliseerd bekend staan. In enkele gevallen leidt dit tot (toenemende) sociale isolatie en een sterkere

focus op het nieuwe sociale netwerk. Dat tussen de 42 bestudeerde personen (ook) sprake is van een sterke cohesie, bevestigt dat de impact van het sociale netwerk binnen het radicaliseringsproces niet moet worden onderschat. Dit blijkt ook wanneer gekeken wordt naar de factoren die een rol spelen binnen het radicaliseringsproces. Binnen een deel van de dossiers (29%) blijkt het zoeken naar en vinden van aansluiting en acceptatie een rol te hebben gespeeld, mede omdat deze personen weinig aansluiting vonden binnen het eigen (Nederlandse) sociale milieu en/of als beïnvloedbaar kunnen worden aangemerkt. Daarnaast blijkt het sociaal netwerk in meer dan tweederde van de dossiers (71%) naar voren te komen als een faciliterende factor. Soms ligt dit sociale netwerk (ook) buiten Arnhem.

Uit verdiepende analyses komt naar voren dat de groep bekeerlingen zich op een aantal punten onderscheidt van niet-bekeerlingen. Ten eerste is vaker sprake van psychosociale problematiek. Gelet op het feit dat bekeerlingen relatief jong zijn, maakt dit hen extra kwetsbaar op het gebied van radicalisering. Pushfactoren (zoals het gevoel achtergesteld te worden) lijken op basis van de bestudeerde dossiers bij deze groep vrijwel geen rol van betekenis te spelen in het radicaliseringsproces. Echter, pullfactoren (het vinden van aansluiting en acceptatie) en faciliterende factoren (het sociale netwerk) des te meer. Deze factoren lijken ook vaker een rol te spelen bij vrouwen (ten opzichte van mannen) en personen die als laagopgeleid aangemerkt kunnen worden.

Eindnoten

1. De leeftijd van achttien jaar komt met zesmaal het meest voor (modus).
2. Sommige personen hebben meerdere bronnen van inkomsten. Derhalve telt het totaal niet op tot 42.
3. Sommige personen hebben verschillende soorten antecedenten. Derhalve telt het totaal niet op tot 22 (het aantal personen met antecedenten).
4. Rondom vier dossiers zijn de politie en het OM gezamenlijk verantwoordelijk voor het startsignaal.
5. In deze en navolgende paragrafen opgenomen quotes zijn in een aantal gevallen – met het oog op de herleidbaarheid – aangepast.
6. Een islamitisch huwelijk is niet geldig voor de Nederlandse wet en wordt buiten het zicht van de overheid gesloten.
7. Hierbij kan worden opgemerkt dat instanties wel over andere voor de aanpak relevante informatie kunnen beschikken. Te denken valt dan aan informatie over de persoonlijke (leef)omstandigheden van betrokkenen.
8. In vijf gevallen kunnen meerdere instanties voor radicalisering relevante informatie aanleveren.
9. p=.05

6 Screeningsinstrument en interviews

In dit hoofdstuk bespreken we de opbrengsten van het screeningsinstrument dat onder mentoren en welzijnswerkers is verspreid. Allereerst worden de kwantitatieve resultaten van het screeningsinstrument besproken. Vervolgens wordt ingegaan op de opbrengsten van de met welzijnswerkers en docenten gehouden interviews. Het hoofdstuk eindigt met een resumé.

6.1 Resultaten screeningsinstrument

In het vragenlijstonderzoek is mentoren (onderwijs) en welzijnswerkers gevraagd om aan te geven in hoeverre in hun optiek sprake is van (een risico op) radicalisering onder de jongeren van hun mentorklas of in hun wijk. Radicalisering is daarbij geoperationaliseerd als (het risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen (zie voor een verdere toelichting onderdeel A van deze rapportage).

6.1.1 Bevindingen vanuit het onderwijs

In tabel 6.1 staat weergegeven in welke mate de 274 mentoren die het screeningsinstrument hebben ingevuld, aangeven dat er binnen hun 324 mentorklassen sprake is van (een risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld. Daaruit komt naar voren dat in achttien klassen (6%) sprake is van een (risico op) verbaal geweld dat voortkomt uit ideologische overwegingen, dat binnen tien klassen (3%) sprake is van een (risico op) verbale bedreiging en binnen twee klassen (1%) (een risico op) fysiek geweld wordt genoemd.[1] Nadere analyse leert dat deze cijfers betrekking hebben op 21 unieke klassen.[2] Dit betekent dat mentoren in zes procent van alle klassen een '*niet-pluis*' gevoel hebben waar het gaat om radicalisering. Het betreft zestien klassen op het voortgezet onderwijs (10x VMBO, 1x MAVO/HAVO, 2x HAVO, 2x VWO en 1x overig). Bij vijf klassen gaat het om middelbaar beroepsonderwijs (MBO). Binnen het voortgezet onderwijs betreft het

viermaal een eerste klas, zesmaal een tweede klas, vijfmaal een klas uit het vierde leerjaar en eenmaal een vijfde klas. Dit betekent dat het hier minderjarige leerlingen betreft. Binnen het MBO gaat het om vijf klassen; op basis van de antwoorden kan niet (altijd) worden vastgesteld om welk leerjaar het gaat.

Tabel 6.1 – Mate van (risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging of fysiek geweld volgens mentoren.

Beschrijving	Nee	Ja	Totaal
(Risico op) verbaal geweld	306 (94%)	18 (6%)	324
(Risico op) verbale bedreiging	314 (97%)	10 (3%)	324
(Risico op) fysiek geweld	322(99%)	2 (1%)	324

In tabel 6.2 staan de resultaten naar onderwijsniveau van de betreffende klas weergegeven. Uit deze tabel komt naar voren dat het aantal 'hits' in het VMBO en het MBO het grootst is. Daarbij kan worden opgemerkt dat het aantal leerlingen binnen deze onderwijsniveaus ook het hoogst is.

Tabel 6.2 – Aantal klassen ('hits') waarin volgens mentoren sprake is van een (risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld vanuit ideologische overwegingen naar onderwijsniveau.[3]

Onderwijsniveau	Aantal klassen	Aantal leerlingen	Aantal 'hits'
Praktijkonderwijs	6	101	2
VMBO	81	1.544	10
HAVO	27	611	2
VWO	43	912	2
MBO	161	2.820	5
Onbekend/overig	6	98	0
Totaal	**324**	**6.086**	**21**

Op basis van de toelichting die docenten hebben gegeven, kan een nader beeld worden gekregen over welke vormen van verbaal geweld, verbale bedreiging en fysiek geweld het gaat. We lichten dit toe in de volgende alinea's.

(Het risico op) verbaal geweld

Waar het gaat om (het risico op) verbaal geweld (n=18), blijkt dat mentoren sterk uiteenlopende situaties hebben benoemd. In drie gevallen gaat het met name om een 'unheimisch' gevoel zonder dat daadwerkelijk sprake is van het gebruiken van ver-

baal geweld. Dit gevoel komt ten eerste voort uit het feit dat een leerling kan begrijpen dat mensen in moeilijke situaties (islamitisch) radicaliseren. Daarnaast ontstaat dit gevoel bij mentoren vanwege extreme stellingen die in discussies worden ingenomen of omdat allochtone leerlingen met name rondom de Ramadan hun mening als feit presenteren. Daarnaast geeft een mentor aan risico op verbaal geweld te zien vanwege het feit dat een leerling meermaals '9-11' op een proefwerkblaadje heeft geschreven. Uit deze voorbeelden blijkt dat vier mentoren situaties signaleren waarbij nog geen sprake is van verbaal geweld maar zij het risico hierop aanwezig achten.

In meerdere gevallen is daadwerkelijk sprake geweest van verbaal geweld. Vier mentoren geven aan dat leerlingen schelden met uiterlijke kenmerken zoals huidskleur en hoofddoek of elkaar *'behoorlijk de waarheid zeggen over thuissituaties'*. Op basis van hun toelichting blijft echter onduidelijk of dit in de context van ideologische overwegingen kan worden geplaatst.[4] Concrete voorbeelden van verbaal geweld die mentoren noemen, vinden plaats binnen discussies en presentaties. Binnen discussies over religieuze stromingen wordt in afkeurende termen gesproken over het Jodendom en worden moslims als slachtoffer weggezet. Daarnaast mondt een presentatie over de aanslagen in Turkije uit in een heftige woordenwisseling tussen twee leerlingen met verschillende allochtone achtergronden. Ook een andere mentor constateert dat er spanning is tussen verschillende allochtone groepen. Soms is ook sprake van onenigheid tussen allochtone en Nederlandse leerlingen, wat in de klassen van twee mentoren tot verbaal geweld heeft geleid. Een (blanke/katholieke) leerling uit een van deze mentorklassen heeft aangegeven *'niks te moeten hebben van de islam'*. Twee andere mentoren stellen dat met name sprake is van (een risico op) verbaal geweld *'als er iets nadrukkelijk in de media komt'* of wanneer *'studenten onrecht aangedaan wordt en zij zich in het nauw gedreven voelen'*. Een respondent geeft aan dat allochtone leerlingen hebben gezegd dat zij *'autochtone leerlingen laten voelen wat discriminatie is.'* Dit sluit aan bij de observatie van een andere mentor dat *'islamitische kinderen samenklitten'* en bij hen sprake is van *'een sterk jullie-wij gevoel'*.

(Het risico op) verbale bedreiging

Tien mentoren geven aan (een risico op) verbale bedreiging te zien binnen hun mentorklas. Drie docenten verwijzen daarbij naar de toelichting die zij hebben gegeven voor (het risico op) verbaal geweld. Eén mentor geeft aan dat sprake is van woordenwisselingen tussen leerlingen. Onduidelijk blijft ook hier in hoeverre hierbij sprake is van woordenwisselingen vanuit ideologische motieven en wat de inhoud van deze woordenwisselingen is (scheldpartijen of bedreigingen). Vier mentoren geven aan dat sprake is geweest van bedreiging en intimidatie. Een leerling uit een mentorklas heeft buiten school iemand verbaal bedreigd. Een tweede mentor noemt doodsbedreigingen (via WhatsApp) door een andere leerling jegens klasgenoten. Daarnaast geeft deze mentor aan dat een leerling de aanslagen in Parijs

gerechtvaardigd acht omdat de slachtoffers de islam beledigd hadden en het feit dat een homoseksuele leerling *'wel eens wat naar het hoofd gesmeten heeft gekregen door leerlingen wiens ideologie dit afkeurt'*. Een derde mentor benoemt enkele voorbeelden van intimidatie *('ik weet waar je woont' en 'ik ken je familie')*. De vierde en laatste mentor geeft ten slotte aan risico's te zien bij een aantal van haar leerlingen *('sommige leerlingen, en dan met name jongens, hebben erg korte lontjes of zijn heel gevoelig op bepaalde punten')*. Tegelijkertijd geeft deze mentor aan dergelijke risico's niet feitelijk te kunnen benoemen. Tot slot is de toelichting van een mentor dusdanig dat onvoldoende duidelijk is in welke context een incident moet worden geplaatst.

(Het risico op) fysiek geweld

Twee mentoren geven aan dat sprake is van (een risico op) fysiek geweld. Een van deze mentoren verwijst terug naar een eerdere toelichting, waarin aangegeven wordt dat sommige leerlingen ten tijde van de ramadan sterk met hun geloof bezig zijn en hun idee of mening als feit over kunnen laten komen. Onduidelijk blijft in dit geval echter waarom in dit geval (ook) sprake is van (een risico op) fysiek geweld. Een tweede mentor geeft aan dat sommige leerlingen moeite hebben om zich verbaal te uiten, waardoor eerder fysiek geweld gebruikt wordt. Een nadere toelichting op dit antwoord ontbreekt en kon ook niet worden nagevraagd omdat deze mentor niet aan een interview wilde meewerken.

6.1.2 Bevindingen vanuit het welzijnswerk

In tabel 6.3 staat weergegeven in welke mate welzijnswerkers aangeven dat er binnen hun werkgebied sprake is van een (risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging of fysiek geweld. Van de zestien welzijnswerkers die het screeningsinstrument hebben ingevuld, noemen tien welzijnswerkers de wijk(en) waarin zij actief zijn. Het betreft elf unieke wijken.[5] Uit tabel 6.3 blijkt dat een of meerdere welzijnswerkers binnen negen unieke wijken verbaal geweld vanuit ideologische overwegingen waarnemen of denken dat het risico daarop aanwezig is. Dit geldt eveneens voor (het risico op) verbale bedreiging. Voor (het risico op) fysiek geweld (n=6) geldt dit in iets mindere mate.

Tabel 6.3 – Mate van (risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging of fysiek geweld volgens welzijnswerkers op wijkniveau.

Beschrijving	Nee	Ja[6]	Totaal
(Risico op) verbaal geweld	2	9	11
(Risico op) verbale bedreiging	2	9	11
(Risico op) fysiek geweld	5	6	11

Op basis van de toelichting die welzijnswerkers hebben gegeven, kan een nader beeld worden gekregen over welke vormen van verbaal geweld, verbale bedreiging en fysiek geweld het dan gaat. Deze toelichting behandelen we in de volgende alinea's.

(Het risico op) verbaal geweld

In totaal geven zeven respondenten een toelichting op de vraag waarom zij (een risico op) verbaal geweld zien. Tweemaal wordt aangegeven dat sprake is van een sterke rechtse oriëntatie van jongeren en/of bewoners. *'De wijk waarin ik werk heeft een lage tolerantie ten opzichte van mensen die anders zijn dan hun norm'* en *'Wanneer er een AZC in de buurt of wijk komt, kan dit makkelijk escaleren. In dit opzicht lijken de mensen erg rechts georiënteerd te zijn, waar xenofobie een duidelijke rol in blijkt te spelen.'* In twee gevallen is onduidelijk vanuit welk perspectief het verbale geweld of het risico daarop moet worden bezien. Aangegeven wordt dat *'personen bekend zijn bij de instanties'* of dat sprake is van zorgelijke veranderingen in het gedrag: het hebben van een dubbele agenda, uit beeld verdwijnen, niet meer naar school gaan, veranderingen in de vriendenkring en het plotseling veel geld tot hun beschikking hebben. Tweemaal geven respondenten voorbeelden van (het risico op) verbaal geweld vanuit islamitisch perspectief. Eenmaal betreft dit gedragingen binnen een bredere groep jongeren. *'Het gaat vooral om het delen en liken van Facebook-berichten of het zelf plaatsen van berichten, waarin naar voren komt dat zij zich als moslim negatief behandeld voelen door autochtone Nederlanders. [..] Daarnaast is er ook weleens geroepen "ik ga later bij IS" of "het is allemaal de schuld van het Westen".'* Verder vertelt een welzijnsmedewerker over een cliënt die plotseling in het bezit is van een Koran; deze cliënt reageert fel wanneer zij bevraagd wordt over het in bezit hebben van een IS-vlag en blijkt contact te hebben met een persoon die als geradicaliseerd bekend staat. Tot slot kan uit het antwoord van een respondent niet worden afgeleid vanuit welk kader het gedrag kan worden beschouwd: *'Ik merk wel eens dat een jongere of groepje een zeer uitgesproken mening uit naar anderen en daarmee bijvoorbeeld ook discrimineert. [..] Soms creëert dit ook spanningen.'* Daarbij wordt aangegeven dat niet alleen ideologische overwegingen, maar ook media, buurtbewoners en familie van invloed kunnen zijn op het gebruik van scheldwoorden.

(Het risico op) verbale bedreiging

Vijf respondenten geven aan dat er sprake is van (een risico op) verbale bedreiging. Twee respondenten stellen daarbij dat dit risico met name ontstaat wanneer er een asielzoekerscentrum (AZC) in de wijk of buurt wordt geplaatst of wanneer asielzoekers in huizen in de wijk worden geplaatst. Net als een andere respondent – die stelt dat uitgesproken meningen tot spanningen maar ook tot bedreigingen kunnen leiden – bouwen zij daarmee voort op het bevestigende antwoord dat zij hebben

gegeven waar het gaat om (het risico op) verbaal geweld. Een vierde respondent geeft op dit punt exact eenzelfde toelichting. Tot slot geeft een respondent aan dat allochtone jongeren zich ongehoord voelen en de maatschappij van alles kwalijk nemen, waardoor zij hierop kunnen afgeven.

(Het risico op) fysiek geweld

Drie respondenten geven aan dat sprake is van (een risico op) fysiek geweld. Twee respondenten geven aan dat een aantal personen binnen hun wijken in staat is om tot fysiek geweld over te gaan vanuit rechts-radicaal gedachtegoed c.q. wanneer er een AZC in of nabij de wijk of asielzoekers in de wijk geplaatst zouden worden. Een derde respondent geeft aan dat fysiek geweld zou kunnen ontstaan vanuit verbaal geweld of bedreiging. *'Ik merk wel eens dat de visies en oordelen van jongeren sterk verschillen en ze kunnen niet altijd even goed rustig praten en luisteren. Vanuit daar kunnen botsingen ontstaan en escaleren in ook fysiek geweld.'* Deze respondent geeft aan het noodzakelijk te vinden om hier aandacht aan te besteden en hierop in te spelen. Een kanttekening die deze respondent daarbij maakt is wel dat jongeren die tot fysiek geweld in staat zijn niet altijd makkelijk te vinden en/of te benaderen zijn.

6.2 Bevindingen uit verdiepende gesprekken

In deze paragraaf behandelen we de met mentoren en jongerenwerkers gehouden gesprekken (inclusief een aantal docenten die via het screeningsinstrument geen signalen van radicalisering hebben gemeld). In de volgende subparagrafen besteden we aandacht aan signalen van radicalisering, de achtergronden van radicalisering zoals zij deze zien en de inspanningen die vanuit de optiek van de respondenten gebeuren dan wel nodig zijn.

6.2.1 Signalen van radicalisering

Uit de aard van de signalen kan worden opgemerkt dat deze sterk uiteenlopen en, wat misschien belangrijker is, sterk persoonsgebonden zijn. Of iets als een signaal gezien wordt, is dus voor een groot deel afhankelijk van het beoordelingskader (waarden en normen) van de betreffende persoon (zie box 6.1).

Box 6.1 – Verschillende meningen op basis van dezelfde signalen
Tijdens een van de gehouden interviews kwamen verschillende zorgelijke signalen naar voren. Een jongere nam onder andere radicale standpunten in, had slechte resultaten op school en ging om met verkeerde vrienden. Desondanks besluit een professional de naam van deze jongere niet te melden bij het Veiligheidshuis (VH). Andere professionals, aan wie deze casus geanonimiseerd is voorgelegd, zijn een andere mening toegedaan. Zij stellen op basis van deze signalen niet te twijfelen over het doen van een melding.

Het dilemma dat respondenten schetsen bij het beoordelen van signalen plaatsen zij gedeeltelijk binnen de ontwikkeling dat groepen steeds nadrukkelijker tegenover elkaar komen te staan (polarisering). Verschillende respondenten van middelbare scholen zien bijvoorbeeld dat autochtone leerlingen soms (te) sterk naar elkaar toe trekken en sterk op het land van herkomst van de ouders gericht zijn. Voorbeelden die respondenten noemen om dit punt te illustreren zijn onder andere het incidenteel ontstaan van spanningen in de klas (namelijk wanneer actualiteiten besproken worden), allochtone leerlingen die onderling in de eigen taal praten en het feit dat zij veel Arabische en koranlessen volgen.[7] Een van de respondenten stelt dat sociale druk vanuit de eigen omgeving hierbij een rol kan spelen, en vermoedt dat dit de integratie van allochtone jongeren bemoeilijkt. Het is voor meerdere respondenten echter de vraag of dergelijk gedrag aan radicalisering kan worden gerelateerd; wel leiden deze bij een aantal van hen tot een onderbuikgevoel. Te denken valt onder andere aan leerlingen die in de klas openlijk uitspreken dat zij *'alle joden haten'* of vinden *'dat alle homo's een kogel moeten krijgen of van een flat moeten worden gegooid.'* Verschillende respondenten stellen daarbij dat met name allochtonen dergelijke standpunten op een verbaal en soms fysiek indringende wijze uiten. *'Nederlandse leerlingen zijn in hun uitspraken minder dwingend en beheerster. Sommige allochtone leerlingen staan in sommige gevallen van boosheid bijna op tafel, het is dan een heel dwingende situatie.'* In hoeverre extreme uitspraken serieus genomen moeten worden of als stoerdoenerij moeten worden bestempeld, blijft voor respondenten een lastige kwestie. Wel zijn zij van mening dat de personen die deze uitspraken doen doorgaans kwetsbaar zijn (zie paragraaf 2.2.2) en hun ontwikkeling op het gebied van radicale gedachtevorming in de gaten gehouden moet blijven worden.

Respondenten vinden niet alleen dat radicalisering lastig vast te stellen is, zij hebben ook andere redenen om een eventueel vermoeden niet direct te melden. Zo blijkt uit de door ons gevoerde gesprekken dat een aantal respondenten terughoudend wil optreden vanwege het stigmatiserende en beladen karakter dat om deze term heen hangt. In het verlengde daarvan vertelt een aantal respondenten dat – wanneer een vermoeden van radicalisering wordt gemeld – dit de onderlinge

relatie met de jongere kan schaden. In de praktijk betekent dit dat respondenten het gedrag van personen meermaals zelfstandig zijn blijven monitoren, zonder een melding te doen. Dit kan echter ook weer tot dilemma's leiden bij het duiden van (verdere) signalen. *'Dan hoor ik van een collega dat de standpunten van mijn leerling de laatste tijd minder radicaal zijn geworden. Dan denk je dat hij of genuanceerder geworden is, of dat hij zijn mond houdt.'*

Een aantal respondenten stelt dat het (mogelijk) radicaliseren van jongeren tegenwoordig – in vergelijking met circa twee tot drie jaar geleden – een veel minder groot probleem lijkt te vormen. Desalniettemin geven meerdere respondenten aan (nog steeds) behoefte te hebben aan handvatten die behulpzaam kunnen zijn bij het herkennen van radicalisering. Een van de door ons gesproken respondenten geeft daarbij aan dat niet alleen aandacht dient te komen voor sturing (waarop moet worden gelet) maar ook op het proces van vastleggen van informatie. Binnen organisaties blijken hiervoor namelijk verschillende werkwijzen te bestaan. Enkele respondenten stellen verder behoefte te hebben aan informatie over gesprekstechnieken, zodat zij het onderwerp adequaat kunnen adresseren en (risico)jongeren op een passende manier kunnen benaderen.

6.2.2 De achtergrond(en) van radicalisering

Verschillende respondenten geven aan dat radicalisering ontstaat binnen een bepaalde context. *'Niemand wordt radicaal geboren, het is het klimaat erom heen.'* Een van de voorbeelden die in dit kader wordt genoemd, is dat sommige kinderen – soms zo jong als in groep 7 of groep 8 – geen Coca Cola meer willen drinken: *'omdat volgens hen de Israëliërs daar wapens van kopen'*. Respondenten stellen dat zowel binnen de wijk als binnen het gezin sprake is van een kwetsbare omgeving. Binnen de wijk is veelal sprake van criminaliteit, armoede en geweld. Dit geldt ook vaak voor het gezin zelf, waarin sprake is van verwaarlozing, een gebrek aan toezicht (ouders blijken ook moeilijk bereikbaar te zijn) en het meegeven van verkeerde waarden en normen over bijvoorbeeld de omgang met Nederlandse meisjes.

Verder noemt een groot deel van de respondenten de sociale context waarbinnen radicalisering kan ontstaan. Ten eerste wijzen zij daarbij op identiteitsvorming. Zij constateren dat buitenlandse jongeren zich geen Nederlander voelen maar ook onvoldoende aansluiting vinden in hun land van herkomst. *'Daar zijn zij in hun beleving ook niets waard.'* Dit maakt hen volgens meerdere respondenten kwetsbaar. Verder is volgens hen sprake van verkeerde vrienden en de invloed van oudere broers of zussen; respondenten benadrukken daarbij dat het sociale karakter van radicalisering ook een digitale dimensie kent. Online wordt sterk in wij-zij gedacht waarbij thema's als discriminatie en racisme benoemd worden, onthoofdingsfilmpjes worden gedeeld en complottheorieën met elkaar worden gedeeld. Het belangrijkst vinden respondenten dat jongeren via deze bronnen gekleurde informatie tot zich

kunnen nemen. *'Je kan vinden wat je wil vinden en krijgt voorgeschoteld wat je zoekt. Je kan dus precies zien wat je wil horen en ze voeden elkaar daarmee.'* Een van de respondenten spreekt dan ook over een gekleurde realiteitsbeleving. Volgens een respondent kunnen jongeren dit ook op hun eigen ervaringen betrekken. *'Hij heeft dingen nooit op orde, is altijd te laat en heeft maar de helft van zijn huiswerk af. Dat wekt irritatie op bij docenten. Zelf ziet hij dat niet zo en denkt dat zij hem aanvallen vanwege zijn persoon. Hij kan dit in zijn beleving zien als discriminatie.'* Het voorgaande maakt het volgens deze en andere respondenten belangrijk om actualiteiten bespreekbaar te maken in de klas. Enkelen maken daarbij wel de kanttekening dat de capaciteiten van professionals op dit punt belangrijk zijn – niet iedereen kan het – en het type jongeren waarmee in gesprek gegaan wordt ook van belang is. *'Sommige personen zijn totaal niet aanspreekbaar en hebben geen geweten opgebouwd.'* Deze uitspraak maakt duidelijk dat radicalisering ook op individueel niveau zal moeten worden beschouwd. Op dat vlak zien respondenten met name een risico bij personen met een relatief laag IQ. Deze leerlingen hebben minder bevattingsvermogen, kunnen minder makkelijk op abstract niveau denken en zijn gevoelig voor gekleurde en eenzijdige informatievoorziening.

6.2.3 Inspanningen rondom radicalisering

Respondenten geven aan dat zij radicalisering en polarisering onderwerpen vinden die gelet op de maatschappelijke impact aandacht behoeven en die ook onder docenten en jongerenwerkers zelf leven. De beleidsmatige inspanningen zijn volgens meerdere respondenten echter te beperkt.

Op basis van verschillende gesprekken met respondenten binnen het onderwijs blijkt dat signalen doorgaans gemeld kunnen worden bij leidinggevenden, waarna deze – in overleg met een docent – de verdere routing (wel of niet doorzetten naar het VH) bepaald. Uit enkele gesprekken blijkt echter dat dit niet binnen elke onderwijsinstelling op deze wijze vormgegeven is en soms aandacht voor het onderwerp zelfs (vrijwel) geheel ontbreekt. Een implicatie daarvan is dat professionals binnen deze onderwijsinstelling mogelijk relevante signalen niet als dusdanig herkennen en/of niet weten waar zij eventuele signalen kunnen adresseren. Uit een interview komt bijvoorbeeld naar voren dat een leerling al langere tijd ongeoorloofd afwezig is vanwege het volgen van een islamcursus in het buitenland. Uit onwetendheid over de inrichting van de eigen interne organisatie worden enkel absentiemeldingen gedaan, maar gebeurt verder niets. *'Ik weet ook niet bij wie ik dat zou kunnen melden. Ik weet ook niet wat iemand anders weet. Het is los zand en ik weet niet hoe de processen lopen.'* Daarnaast constateren respondenten dat op uitspraken of gebeurtenissen die een reactie behoeven (bijvoorbeeld uitspraken over homo's of het betasten van meisjes), geen passende reactie volgt. Ter nuancering van het voorgaande geeft een andere respondent aan dat binnen het onderwijs ook (te) weinig tijd bestaat om

hieraan voldoende aandacht te geven, in ieder geval waar het gaat om individuele docenten. *'Er wordt te veel van docenten verwacht. Voor echt individuele beoordelingen hebben zij geen tijd meer. Dit vraagt bovendien andere capaciteiten, waarvan het de vraag is of mensen deze hebben.'*

Ook binnen het jongeren- en welzijnswerk worden signalen eerst intern binnen de organisatie geadresseerd en besproken, waarna besloten wordt om signalen al dan niet door te zetten naar het VH. Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat soms, hieraan voorafgaand, met externe partijen wordt gesproken (zoals de wijkagent) of bij externe partijen informatie wordt verzameld. Respondenten uit de hoek van het welzijns- en jongerenwerk benoemen in de gesprekken verschillende aandachtspunten. Ten eerste dat in wijken waarbinnen de islamitische gemeenschap in beperkte mate is vertegenwoordigd, minder aandacht wordt geschonken aan het onderwerp. Dit terwijl bijvoorbeeld wel degelijk sprake kan zijn van radicale gedachten (bijvoorbeeld extreemrechts). Een gevolg hiervan is dat jongerenwerkers in andere dan de 'bekende' wijken minder makkelijk met collega's van gedachten kunnen wisselen over dit onderwerp. Deze respondent pleit er dan ook voor om de lokale focus op het gebied van radicalisering te verbreden, te meer daar op het gebied van radicalisering voor een groot deel sprake is van dezelfde werkzame mechanismen. *'Het is het gevoel van wij tegen de rest, sterke identiteiten, jongeren die pedagogisch verwaarloosd worden, armoede en werkloosheid. De mediaberichtgeving heeft ook grote invloed op deze jongeren, die elkaar hiermee "besmetten".'* Ten tweede geeft een respondent aan dat het lastig kan zijn om over het onderwerp te spreken met allochtone collega's. Deze kunnen in de optiek van deze respondent ook opvattingen hebben waarbij sprake is van een sterk wij-zij denken. *'De zoon van een collega mag niet thuiskomen met een Nederlandse vriendin. Discriminatie en segregatie werken wat dat betreft twee kanten op.'*

6.3 Resumé

In dit hoofdstuk hebben we de resultaten van vragenlijstonderzoek onder mentoren en welzijnswerkers beschreven. Zij zijn verzocht om aan te geven in hoeverre zij (een risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld vanuit ideologische overwegingen signaleren onder jongeren van hun mentorklas of in hun wijk.

De vragenlijst is ingevuld door 274 mentoren. Hun antwoorden hebben betrekking op 324 klassen. Zij melden een 'niet-pluis' gevoel in 21 unieke klassen (6%). In absolute aantallen maar ook verhoudingsgewijs lijkt dit vaker voor te komen binnen de laagste onderwijsniveaus: het praktijkonderwijs en het VMBO. Bovendien betreft hun *'niet-pluis'* gevoel binnen het voortgezet onderwijs met name jonge leerlingen in het eerste en tweede leerjaar. Mentoren melden daarbij met name (het risico op) verbaal geweld (n=18) dan wel verbale bedreiging (n=10). Slechts binnen

twee klassen melden mentoren dat zij (het risico op) fysiek geweld aanwezig achten. Uit de door mentoren gegeven toelichtingen blijkt dat het in meerdere gevallen onduidelijk is in hoeverre gebeurtenissen zoals scheldpartijen of bedreigingen in de context van ideologische overwegingen kunnen worden geplaatst. Daar staat tegenover dat docenten spanningen tussen allochtone leerlingen onderling en allochtone en autochtone leerlingen signaleren die rondom (presentaties over) actualiteiten of normen en waarden (seksualiteit) kunnen opspelen. Dit kan gepaard gaan met intimidatie of bedreiging, waarbij meerdere respondenten stellen dat dit bij met name allochtonen het geval is. Bij leerlingen die moeite hebben om zich verbaal te uiten, bestaat de kans dat dit uitmondt in fysiek geweld.

Binnen het onderwijs werden – één uitzondering daargelaten – enkel voorbeelden van islamitische radicalisering benoemd. Van de zestien welzijnswerkers die het screeningsinstrument hebben ingevuld, benoemen twee personen radicalisering vanuit een rechts perspectief. In totaal benoemen zij elf unieke wijken waarin zij werkzaam zijn. In de meerderheid van deze wijken heeft minimaal een welzijnswerker aangegeven dat sprake is van (het risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld. Twee respondenten zien met name risico's op de drie onderscheiden vormen van geweld ontstaan wanneer asielzoekers in de wijk worden geplaatst. Andere welzijnswerkers merken op dat allochtone jongeren zich ongehoord voelen en dit negatief kunnen uiten. De achtergrond van deze jongeren – het feit dat zij zich geen Nederlander voelen maar ook geen aansluiting (meer) kunnen vinden in het land van herkomst – maakt hen volgens een welzijnswerker kwetsbaar voor geweld. Net als een van de docenten constateert deze dat goed praten en luisteren moeilijk is voor deze groep, waardoor meningsverschillen kunnen leiden tot fysiek geweld.

In totaal is met veertien respondenten uit het onderwijs- en welzijnswerk gesproken om de bevindingen van het vragenlijstonderzoek te verdiepen. Een belangrijke bevinding uit deze gesprekken is dat respondenten situaties vanuit hun eigen individuele kader beoordelen. Dit betekent enerzijds dat sommige respondenten in het screeningsinstrument situaties niet als radicalisering hebben aangemerkt waar anderen dit wel zouden hebben gedaan. Anderzijds is ook met respondenten gesproken die bepaalde situaties (met name rondom verbaal geweld) niet direct relateren aan radicalisering. Deze bevinding ligt in lijn met de behoefte van meerdere respondenten aan extra handvatten om radicalisering te kunnen herkennen. Uit de gesprekken met professionals uit het onderwijs en welzijnswerk komt verder naar voren dat zij signalen van polarisering waarnemen, waarbij groepen met name op het gebied van etniciteit en geloof tegenover elkaar (kunnen) komen te staan. Hiermee raken respondenten aan het thema polarisering, wat jongeren volgens hen kwetsbaar kan maken voor discrimineren en radicaliseren. Zij constateren dat bij zowel allochtone als autochtone jongeren vanuit huis, via vrienden en uit online

informatie een gekleurde realiteitsbeleving kan ontstaan. Een van de respondenten stelt daarbij dat – gezien op het gebied van islamitische radicalisering en radicalisering vanuit een sterke rechtse oriëntatie sprake is van dezelfde werkzame mechanismen – bredere aandacht voor dit thema gewenst is. Op basis van de gesprekken met respondenten uit het onderwijs lijken (een aantal) onderwijsinstellingen op dit vlak een inhaalslag te moeten maken, daar volgens meerdere respondenten nog te weinig inhoudelijke aandacht voor het onderwerp is. Uitzonderingen hierop worden gevormd door (individuele) docenten die expliciet aandacht besteden aan (de achtergronden van) terrorisme en de actualiteit op dit onderwerp. Zij merken dat de leerlingen dat waarderen.

Eindnoten

1. 32 docenten hebben het screeningsinstrument niet ingevuld, maar hebben wel aangegeven dat zij niet met radicalisering zijn geconfronteerd. Omdat niet bekend is voor hoeveel klassen zij het mentorschap bekleden, hoeveel leerlingen in deze klassen zitten en op welk onderwijsniveau deze klassen onderwijs krijgen, is deze informatie niet betrokken in de hierna volgende beschrijving.
2. Omdat in klassen sprake kan zijn van (risico's op) meerdere signalen (bijvoorbeeld verbale bedreiging en verbaal geweld), telt het totaal in tabel 2.1 op tot 30.
3. In het geval van combinatieklassen is het laagste niveau gescoord. MAVO is als VMBO gescoord en gymnasium als VWO.
4. Deze docenten hebben in de vragenlijst aangegeven niet benaderd te willen worden voor een verdiepend gesprek. Derhalve is het niet mogelijk geweest om op dit punt meer duidelijkheid te verkrijgen.
5. Het gaat achtereenvolgens om de volgende wijken: 't Broek, Centrum, Geitenkamp, Klarendal, Kronenburg, Malburgen, Monnikenhuizen, De Laar, Presikhaaf, Rijkerswoerd en Vredenburg.
6. Wanneer meerdere welzijnswerkers actief zijn in een wijk en minimaal een van hen heeft aangegeven het betreffende onderwerp in een wijk te signaleren, is gekozen voor de antwoordcategorie 'ja'.
7. Dit lijkt op basis van de gesprekken in mindere mate te gelden voor (jong)volwassen allochtonen.

7 Onderzoek onder jongeren

In dit hoofdstuk gaan we in op de bevindingen van onderzoek onder jongeren. In de eerste paragraaf bespreken we de resultaten van het vragenlijstonderzoek. In de daaropvolgende paragraaf gaan we in op de uitkomsten van de (groeps)gesprekken die met jongeren zijn gehouden. Het hoofdstuk eindigt met een resumé.

7.1 Bevindingen uit het vragenlijstonderzoek

Meer dan tweehonderd jongeren (n=248) hebben een korte anonieme vragenlijst over radicalisering ingevuld. De leerlingen is gevraagd aan welke onderwerpen zij denken bij de term radicalisering, of zij zich kunnen voorstellen of dit in hun buurt voorkomt, hoe ze met radicalisering omgaan of hiermee om zouden gaan en of – en zo ja wat – de gemeente of iemand anders voor jongeren moet doen op het gebied van radicalisering (zie bijlage 6). In de volgende subparagrafen worden de resultaten van deze vragenlijsten behandeld.

7.1.1 Radicalisering algemeen

Allereerst is aan jongeren de vraag gesteld waaraan zij denken bij de term radicalisering. Antwoorden hierop liepen zeer uiteen en zijn teruggebracht tot een aantal categorieën (zie tabel 7.1).[1] Opgemerkt dient te worden dat niet iedereen het begrip herkende en sommigen aangaven een uitleg nodig te hebben, welke overigens ook in de vragenlijst vermeld stond. Het merendeel van de jongeren (54%) noemt radicalisering vanuit religieus perspectief. Het betreft dan overwegend de islamitische geloofsovertuiging; een enkeling noemt Jehova's Getuigen als voorbeeld. Slechts een klein deel van de jongeren (4%) benoemt radicalisering vanuit politiek (en dan vrijwel uitsluitend rechts) perspectief en verwijst daarbij bijvoorbeeld naar de Ku Klux Klan of Pegida. Uit de antwoorden van jongeren blijkt dat zij ook aspecten noemen die raken aan tegenover elkaar staande groepen (polarisering). Zij verwijzen naar politieke statements (23%) en wij-zij denken (16%). Het gaat dan onder

andere over vluchtelingen, het zich afzetten tegen de maatschappij, racisme en politiek bekende figuren (Geert Wilders of Donald Trump). Bijna een kwart (24%) benoemt fysieke en verbale geweldsuitingen – schelden, bedreigen, pesten en vechten – die niet direct verband lijken te houden met radicalisering. Dit geldt evenzeer voor overlast en criminaliteit die een dele van de jongeren (12%) noemt. Te denken valt dan aan hangjongeren of de op dat moment geldende actualiteit rondom vloggers in Zaandam.

Tabel 7.1 – Invulling van het begrip 'radicalisering' onder 248 jongeren.

Gecategoriseerde antwoorden	N	(%)
Radicalisering vanuit religieus perspectief	135	54
Fysieke en verbale vormen van geweld	59	24
Politieke statements	58	23
Wij-zij denken	40	16
Overlast en criminaliteit	30	12
Radicalisering vanuit rechts/links perspectief	9	4
Overig/niets	13	5

7.1.2 Radicalisering in de omgeving

In totaal hebben 139 jongeren radicalisering binnen een religieus en/of extreemrechts of -links perspectief geplaatst. Meer dan vier op de tien (42%) wordt hier naar eigen zeggen in de eigen omgeving niet mee geconfronteerd en zou zich ook niet kunnen voorstellen dat dit gebeurt. Zij geven aan dat ze in een rustige buurt wonen of in een buurt of klein dorp waar iedereen elkaar accepteert en respecteert. Een enkeling betrekt het op etniciteit en geeft aan dat er in hun buurt *'geen buitenlanders wonen.'* Meer dan een kwart van deze jongeren (27%) geeft aan zich voor te kunnen stellen dat radicalisering voorkomt: de meesten verwijzen daarbij naar Nederland in het algemeen. *'Het kan overal plaatsvinden, maar ik merk er zelf weinig van. Het komt denk ik vaker voor op plekken waar meer mensen zijn met verschillende meningen die botsen.'* In relatie tot geradicaliseerde personen en (bom)aanslagen geven zij aan dat *'er vast een paar tussen zullen zitten die met zulke gedachtes lopen'* en *'dat het een kwestie van tijd is voordat het in Nederland gebeurt.'* Enkelen verwijzen ook naar hun eigen leefomgeving, bijvoorbeeld omdat terugkeerders uit Syrie bij hen in de buurt wonen. Het overige deel van deze 139 jongeren (30%) geeft tot slot aan in de eigen omgeving geconfronteerd te worden met zaken als ruzies, pesten, scheldpartijen en discriminatie. Deze antwoorden hebben derhalve geen betrekking op radicalisering zoals gedefinieerd in dit onderzoek. De antwoorden van jongeren

die bij radicalisering denken aan andere zaken dan religieuze of rechts- of linksradicalisering, sluiten grotendeels bij deze laatste categorie antwoorden aan. De term radicalisering lijkt dan ook te zwaar te zijn voor de leefwereld en ervaringen van een (groot) deel van de ondervraagde jongeren. Wel benoemt een deel van deze jongeren ook aspecten van polarisering, wat volgens hen in Arnhem (en andere steden in Nederland) kan spelen omdat er veel mensen met verschillende meningen bij elkaar zijn. Tegelijkertijd merkt een jongere daarbij op dat mensen in Nederland in staat zijn om hun mening op normale wijze te uiten.

7.1.3 Het omgaan met radicalisering

Meer dan de helft van de 139 jongeren (55%) die radicalisering vanuit religieus of extreemrechts of -links perspectief beschouwt, geeft aan – wanneer zij dit (zouden) waarnemen – niets te zullen doen. Zij zouden het negeren, afstand nemen en/of zich er niet mee bemoeien. Soms ook vanuit de overtuiging dat zij niets kunnen doen: *'Ik trek me er eigenlijk niet veel van aan, ik kan er toch niets aan veranderen.'* Iets meer dan vier op de tien jongeren (42%) noemt een of meerdere acties die zij zouden ondernemen. Meest genoemd (n=18) is het aangaan van een gesprek met personen die zij als radicaliserend of geradicaliseerd beschouwen: deze jongeren vinden dat mensen elkaar moeten begrijpen. Zestien personen geven aan hulp van de politie, een andere overheidsinstantie en/of vrienden in te (zullen) schakelen. Verder geeft één persoon aan misschien oplettender te zijn. Ook zijn er antwoorden die niet geclassificeerd kunnen worden. Zo stellen zeven personen te zullen handelen *'zoals het hoort'* maar is niet duidelijk wat zij daaronder verstaan, en geven andere personen antwoorden als *'rustig blijven'* of *'mensen die radicaliseren het land uitsturen'*. Verder hebben dertien jongeren niet aangegeven hoe zij met radicalisering zouden omgaan. Belangrijk is ook dat vier jongeren hebben aangegeven niet met radicalisering om te kunnen gaan vanwege de angst of onveiligheidsgevoelens die dit zou oproepen. Twee jongeren geven aan met geweld te reageren als zij radicalisering in hun omgeving zouden waarnemen.

7.1.4 De aanpak van radicalisering

Meer dan driekwart van de 139 jongeren (77%) die radicalisering vanuit religieus of extreemrechts of links perspectief zien, vinden dat de gemeente of iemand anders op dit punt actie moet ondernemen. De anderen (23%) vinden van niet, zeggen dit niet te weten of hebben geen antwoord gegeven. Uit de toelichting op hun antwoorden kan worden opgemaakt dat de meeste personen (n=45) vinden dat er meer voorlichting gegeven moet worden, zodat jongeren weten dat zij door te radicaliseren hun toekomst op het spel zetten. Aan deze voorlichting kan volgens jongeren vormgegeven worden door activiteiten en lezingen te organiseren en met jongeren in gesprek te gaan. *'Bijvoorbeeld door de gruwelijkheden van radicale organisaties te*

laten zien en aan te geven dat dit buiten de norm valt.' Vijftien jongeren geven in het verlengde van voorlichting aan dat geïnvesteerd kan worden in het sociaal en cultuurwerk, jongerenwerkers en sociale voorzieningen (zoals een jongerencentrum of een buurthuis). Niet alleen omdat dit jongeren van de straat houdt, maar ook omdat zij elkaar op deze wijze kunnen leren kennen. Naast investeren in een sociaalpreventieve aanpak noemen elf jongeren dat er meer aandacht voor beveiliging en risicogroepen moet komen. Daarnaast zijn twaalf jongeren voorstander van een hardere repressieve aanpak. *'Je moet eerst goed met ze praten, maar als dat niet lukt moet je ze vastzetten.'* Tot slot geven 50 jongeren aan dat niets werkt of hebben zij de vraag niet (passend) beantwoord.

7.2 Bevindingen uit (groeps)gesprekken

In deze paragraaf worden de bevindingen uit de (groeps)gesprekken met jongeren besproken. Deze (korte) gesprekken zijn gehouden nadat jongeren de vragenlijst (zie bijlage 5) hadden ingevuld. In de volgende subparagrafen besteden we vanuit het perspectief van de gesproken jongeren (en de door hen gebruikte termen) aandacht aan de invulling van het begrip radicalisering, de achtergrond van radicalisering volgens jongeren en tot slot de aanpak daarvan.

7.2.1 Jongeren over het begrip radicalisering

Uit de (groeps)gesprekken blijkt dat radicalisering een moeilijke term is die niet iedere jongere kent. Dit geldt met name voor jongeren rond de 12 tot en met 15 jaar. Hoe ouder zij zijn, hoe beter hun beeld bij het begrip radicalisering is. Bovendien blijkt dat het onderwerp bij oudere jongeren meer leeft, waardoor zij ook bereidwilliger zijn om hierover in gesprek te gaan.

Net als in het vragenlijstonderzoek komen ruzies, pesten en vechtpartijen ter sprake. In een aantal gesprekken is (van daaruit) gesproken over discriminatie en respect. Een aantal allochtone leerlingen geeft aan discriminatie te ervaren vanwege hun geloof, huidskleur en/of afkomst. *'Een caissière keek raar, alsof ik gestolen had. Soms voelt dat discriminerend, dat je wordt afgerekend op je afkomst.'* Dat discriminatie en gebrek aan respect in zekere mate voorkomen, beschouwen de meeste van deze jongeren als een gegeven. Bij het doorvragen op deze thematiek is ook het onderwerp radicalisering ter sprake gekomen. Leerlingen benoemen op dit vlak verschillende onderwerpen. Veel van hen noemen radicalisering vanuit islamitisch perspectief en refereren daarbij naar de actualiteit rondom Islamitische Staat (IS), aanslagen, terrorisme, de oorlog in Syrië en bekeerlingen. Leerlingen kunnen geen begrip opbrengen voor mensen die radicaliseren: *'Mensen denken dat ze de wereld kunnen redden. Dat is stom, je gaat mensen vermoorden.'* Vanuit de actualiteit benoemt een aantal personen ook het vluchtelingendebat en de rol die politici (zoals Geert

Wilders) hierin vervullen. In de optiek van leerlingen is in dat geval ook sprake van radicalisering. *'Hij praat slecht over het geloof, we moeten juist respect hebben voor elkaar.'* Een enkele leerling geeft echter juist aan het met Geert Wilders eens te zijn. *'Ik heb nergens haat aan, maar de asielzoekers... ik mag ze niet. Dat komt door de overlast die ze veroorzaken.'* Andere voorbeelden van radicalisering (in de optiek van de jongeren) vanuit een extreemrechts perspectief die leerlingen noemen zijn de Ku Klux Klan (KKK) – *'ze proberen op een gewelddadige manier te zeggen dat de blanken het beste ras ooit zijn'* – en Donald Trump.

Uit de (groeps)gesprekken met leerlingen komt naar voren dat zij spanningen tussen groepen (allochtoon vs. autochtoon, moslim vs. niet-moslim) ten dele kunnen begrijpen. Mede omdat zij ook dergelijke (voor)oordelen hebben. Tegelijkertijd blijkt dit in de klassen niet te leiden tot problemen of incidenten. Uit de antwoorden van leerlingen kan worden afgeleid dat zij klasgenoten of medebewoners van een wijk niet als moslim of kaaskop zien omdat zij deze kennen. *'Zij zijn goede buitenlanders'* of *'hij is Nederlander maar oké'* zijn voorbeelden van uitspraken die dit illustreren. De leerlingen die wij gesproken hebben geven mede om die reden aan blij te zijn dat zij op een gemengde school zitten. Een van de door ons gesproken personen ziet daarbij wel dat op school bepaalde onderwerpen gemeden worden: deze kunnen leiden tot discussies die uit de hand lopen. Niet alleen in de klas, maar ook daarbuiten in de vorm van intimidatie en bedreiging, buiten het zicht van de leraren om. Deze (autochtone) leerling voelt zich daardoor beperkt in het geven van zijn mening. Allochtone leerlingen ervaren ook beperkingen. Individueel voelt een aantal van hen zich op bepaalde keuzes aangekeken *('Ik snap dat het niet handig is nu, maar niet iedereen met een hoofddoek of gekleed in een Djellaba is radicaal')* of vindt dat de overheid zich op specifieke groepen richt. *'Dat is niet goed. Iedereen kan radicaal worden, maar bepaalde groepen worden gepakt. Ik snap dat het gebeurt, maar ik vind dat het niet moet gebeuren.'*

7.2.2 Jongeren over achtergronden van radicalisering

Jongeren opperen diverse oorzaken voor radicalisering. Zij wijzen ten eerste op het belang van een goede opvoeding en zien een zwakke thuisbasis als een risico. Niet alleen voor radicalisering, maar ook voor ander ongewenst gedrag. *'Stel je vader is alcoholist en je moeder is ziek. Je gaat zelf op onderzoek uit en komt op een extreem pad, bijvoorbeeld drugs of IS. Het is maar net wie je dan tegenkomt, je wordt verleid.'* In het verlengde daarvan wijzen allochtone jongeren ook op het belang van de eer van de familie. *'Je wil niet dat je ouders het moeten meemaken dat je naar Syrië gaat; het is een schande voor de familie.'* Meerdere jongeren geven aan dat het geloof wel een kapstok of aangrijpingspunt kan zijn voor radicalisering, met name wanneer een jongere in zijn directe omgeving niet gehoord wordt of niet goed in zijn vel zit. Allochtone leerlingen zeggen zich soms geen Nederlander in Nederland te voelen maar ook niet

te kunnen aarden in het land van herkomst van hun ouders. *'En als je dan ook nog een slechte thuissituatie hebt of boos bent op dit land…. Dan voel je je thuis bij iemand die je de aandacht geeft waar je behoefte aan hebt, ook als dit verkeerde aandacht is.'* Leerlingen geven daarbij ook aan dat in het extreme geval dat personen uitreizen, ook andere factoren in de persoonlijke situatie een rol kunnen spelen: *'Mensen die naar Syrië gaan hebben hun leven verpest. Ze hebben niets te verliezen. Ze hebben geen diploma's. Ze denken dat ze het daar dan misschien nog goed kunnen doen.'*

Verschillende leerlingen vinden het, gelet op de vele achterliggende oorzaken, onterecht dat de focus in de media veelal gelegen is op het verband tussen het geloof en radicalisering alleen. Vooroordelen over groepen en het in hokjes plaatsen van culturen, worden volgens meerdere jongeren dan ook door de media gevoed. *'Als één Turk iets slechts doet, worden alle Turken in dat slechte hokje geplaatst. Ze maken het dan ook slecht voor de groep die het wel goed doet.'* In een breder verband wijzen jongeren hiermee op het belang van juiste informatie. *'Als jongeren niet ondersteund worden, gaan ze zelf een goed/fout kader ontwikkelen en dat kan helemaal de verkeerde kant opgaan.'* Een aantal jongeren – voornamelijk leerlingen uit hogere klassen – geeft aan het nieuws te volgen, bijvoorbeeld via het journaal, nieuwssites en sociale media. Enkelen stellen zich daarbij wel de vraag hoe dit nieuws zich verhoudt tot de realiteit, omdat niet duidelijk is welke informatie wel en niet aangeboden wordt. Verschillende leerlingen praten ook op school over de actualiteit. Een enkele docent bespreekt het onderwerp radicalisering tijdens de les wanneer daar aanleiding voor is, bijvoorbeeld vanuit maatschappelijke gebeurtenissen. Leerlingen vinden dit nuttig: *'We krijgen goede informatie, waardoor we het juiste weten. Anders ga je dingen verkeerd opvatten.'*

7.2.3 Jongeren over de aanpak

Jongeren vinden het moeilijk om input te geven voor een invulling van de aanpak om radicalisering tegen te gaan. In meerderheid wordt het belang van voorlichting genoemd, gelet ook op de invloed van het krijgen van juiste informatie (zie 3.2.2). Daartegenover staat dat een aantal leerlingen aangeeft dat voorlichting in hun optiek op het gebied van radicalisering geen zin meer heeft. *'Als je een mening hebt, wijk je daar echt niet meer van af door een gesprekje.'* Het is volgens hen dan ook belangrijk om er op tijd bij te zijn (hoe jonger hoe beter) maar mogelijk moet ook stilgestaan worden bij wie de voorlichting geeft. Informatie wordt niet zomaar van iedereen aangenomen. Personen die zijn uitgereisd naar Syrië en terugkomen, gaan volgens jongeren mogelijk een zware tijd tegemoet. Jongeren vinden met name dat deze groep personen hard moet worden aangepakt en moet worden vastgezet.

7.3 Resumé

Uit de (groeps)gesprekken blijkt dat radicalisering een moeilijke term is die niet iedere jongere kent. Een groot deel van de jongeren lijkt dan ook te denken aan andere zaken dan radicalisering zoals gedefinieerd in dit onderzoek. Jongeren die zaken benoemen die aan radicalisering raken, hebben met name een associatie met de islam en in mindere mate met extreemrechts. Meer dan vier op de tien jongeren geeft aan niet met radicalisering te worden geconfronteerd in de eigen omgeving en zich dit niet voor te kunnen stellen. Wanneer zij aangeven dat dit wel het geval is, lijkt overwegend sprake van andere zaken. Een aspect dat jongeren wel benoemen, is het tegenover elkaar komen te staan van groepen (polarisering). Vanuit de actualiteiten kan een aantal onderwerpen worden genoemd die aan radicalisering en polarisering raken. Op basis daarvan kunnen allochtone en autochtone jongeren begrijpen dat sprake is van spanningen tussen groepen en ervaren zij dit zelf soms ook. Ook hebben zij zelf (voor)oordelen over groepen. Het spreekwoord *'onbekend maakt onbemind'* lijkt hier opgeld te doen, aangezien allochtone jongeren hun autochtone klasgenoten of wijkbewoners niet over een kam scheren (en andersom). Aandachtspunten zijn wel dat radicalisering bij enkele jongeren tot onveiligheidsgevoelens of tot geweld kan leiden.

Radicalisering kent volgens jongeren verschillende achtergronden, waaronder een zwakke thuisbasis, het zoeken van identiteit (niet kunnen aarden) en behoefte aan aandacht. Het verkrijgen van verkeerde informatie – via (sociale) media of via face-to-face contact – kan volgens hen het proces van radicalisering bij zulke kwetsbare personen beïnvloeden. Over het algemeen kan gesteld worden dat jongeren eigenlijk niet weten wat ze aan radicalisering kunnen doen of moeten doen wanneer ze hiermee geconfronteerd worden. Aansluitend op de volgens hun grote invloed van onjuiste informatie, pleiten zij voor voorlichting op jonge leeftijd.

Eindnoot

1. Meerdere categorieën kunnen van toepassing zijn op de antwoorden van respondenten. In bijlage 7 staat weergegeven welke antwoorden tot welke categorieën zijn gerekend.

Onderdeel D – Conclusie

8 Conclusies en slotbeschouwing

Het laatste deel van deze rapportage kan worden beschouwd als een leesvervangende samenvatting. Allereerst behandelen we daarom de achtergrond en onderzoeksvragen, om vervolgens de uitvoering van het onderzoek te bespreken. Vervolgens bespreken we de belangrijkste bevindingen. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk volgt een beschouwing op de uitvoering van het onderzoek en de interpretatie van de bevindingen.

8.1 Achtergrond en onderzoeksvragen

In opdracht van het college van Burgemeester & Wethouders (B&W) van de gemeente Arnhem heeft Bureau Beke onderzoek gedaan naar de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren van 12 tot en met 24 jaar die vanwege hun opleiding en/of vrije tijd veelvuldig in Arnhem te vinden zijn. Dit betekent dat het geen vereiste is dat jongeren daadwerkelijk in Arnhem wonen.

De aanleiding voor het onderzoek is onder andere dat Arnhem op dit thema hoog lijkt te scoren en er geen cijfers beschikbaar zijn van de mate waarin Arnhemse jongeren er radicale opvattingen op nahouden. Binnen onderhavig onderzoek is gekeken naar radicale opvattingen onder Arnhemse jongeren op het gebied van religie en land van herkomst. Hiermee heeft het onderzoek een breder karakter dan islamitische radicalisering alleen, maar blijft radicalisering rondom een aantal onderwerpen (zoals het milieu of dierenrechten) buiten beschouwing. In het onderzoek is samengevat aandacht geweest voor de volgende aspecten:

- De mate waarin sprake is van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar;
- De wijze waarop Arnhemse jongeren en jongvolwassenen met radicale opvattingen getypeerd kunnen worden in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau;

- De gevolgen voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijke instanties.

8.2 Uitvoering en reflectie

Het onderzoek is in overleg met de gemeente Arnhem in twee fases uitgevoerd. In de eerste fase van het onderzoek (hierna: vooronderzoek) is op basis van literatuuronderzoek en interviews met professionals bekeken of en zo ja op welke wijze invulling kon worden gegeven aan de afbakening van het begrip radicalisering en is verkend welke ervaringen professionals met dit onderwerp hebben. In de tweede fase van het onderzoek is vervolgens gericht onderzoek gedaan naar de in paragraaf 1.1 genoemde aspecten. Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat in het vooronderzoek naar input is gezocht om de uitvoering van de tweede fase c.q. het beantwoorden van de onderzoeksvragen mogelijk te maken. Om die reden behandelen we de opbrengsten van de eerste fase van het onderzoek in deze paragraaf.

De eerste opbrengst betreft een afbakening c.q. operationalisatie van het begrip radicalisering. Radicalisering kan worden bezien als een proces dat kan eindigen in het plegen of faciliteren van extremistische of terroristische activiteiten vanuit ideologische motieven c.q. een uitgesproken tegenstelling jegens een andersdenkende groep. Op basis van de literatuur en de input van professionals is radicalisering in dit onderzoek daarom als volgt gedefinieerd: '*het (risico op het) plegen van geweld in binnen- of buitenland en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen*'. Daarbij zijn, in toenemende ernst, drie vormen van geweld onderscheiden: verbaal geweld (uitschelden, kwetsen, beledigen), verbale bedreiging (bedreigen of intimideren) en fysiek geweld (slaan, schoppen, mishandelen en vermoorden). Op deze wijze is beoogd om niet alleen personen die zich aan het eind van het radicaliseringproces bevinden maar ook personen waarover vanwege gedragingen of uitingen (zoals schelden, intimideren of mishandelen) zorgen bestaan, in het onderzoek te includeren. Daarnaast heeft het vooronderzoek zicht gegeven op drie typen voedingsbodems c.q. factoren die kunnen bijdragen aan radicalisering. Het gaat achtereenvolgens om *pushfactoren, pullfactoren* en *faciliterende factoren*. Pushfactoren veronderstellen dat onvrede met de huidige situatie (van zichzelf of van personen die tot de eigen groep (ingroup) gerekend worden) kan bijdragen aan radicalisering. Sociale achterstand en discriminatie – en het in het verlengde daarvan denken vanuit een 'wij-zij' perspectief – zijn voorbeelden hiervan. Tegenover pushfactoren staan de pullfactoren. Dit zijn aspecten die personen als een beloning (incentive) zien voor bepaald gedrag. Voorbeelden zijn het verkrijgen van status, avontuur en aanzien binnen de eigen groep. Ook het zoeken naar een veilige thuishaven en de eigen identiteit – zoals dat in de adolescentie gebruikelijk is – kunnen

hieronder worden geschaard. Faciliterende factoren voorzien tot slot in het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed. Het sociaal netwerk maar ook het internet zijn factoren die hierin kunnen voorzien.

De opbrengsten van het vooronderzoek zijn benut binnen de uitvoering van de tweede fase van het onderzoek. In de tweede fase van het onderzoek zijn drie onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Ten eerste zijn 42 dossiers van het Veiligheidshuis (VH) – waarbinnen personen die als (mogelijk) geradicaliseerd bekend staan worden besproken – bestudeerd. We hebben onder andere gekeken naar de persoonskenmerken van personen die in deze dossiers naar voren komen en factoren die – blijkens de dossiers – een rol hebben gespeeld rondom hun radicalisering of radicaliseringsproces. Ten tweede is een screeningsinstrument uitgezet onder mentoren en welzijnswerkers om te inventariseren in hoeverre zij een 'niet-pluis' gevoel hebben bij leerlingen op het vlak van radicalisering. In totaal hebben 274 mentoren een screeningsinstrument voor 324 klassen (6.086 leerlingen) ingevuld. Dit betreft, op basis van de door scholen aangeleverde cijfers, 34 procent van de leerlingen die in Arnhem op school zitten. Op basis van deze gegevens is op het voortgezet onderwijs de meerderheid van de klassen bereikt (VMBO 60%; HAVO 68%; VWO 88%). Voor het MBO is het bereik met 15 procent relatief laag. De representativiteit en betrouwbaarheid van de cijfers zou dan ook met name voor het MBO als lager kunnen worden aangemerkt. In het verlengde van het invullen van het screeningsinstrument is met negen medewerkers binnen het onderwijs gesproken. Verder hebben zestien welzijnswerkers het screeningsinstrument ingevuld. Aanvullend is met vier welzijnswerkers gesproken. De derde en laatste onderzoeksactiviteit betreft het uitvoeren van vragenlijstonderzoek onder en het houden van (groeps)interviews met jongeren bij verschillende onderwijsinstellingen en een jongerencentrum. Dit heeft geleid tot 248 ingevulde vragenlijsten; met een deel van de jongeren die deze vragenlijst hebben ingevuld, is in groepsverband (vijf klassen; 80 leerlingen) of individueel (ongeveer 20) over hun antwoorden gesproken.

Gegeven de gehanteerde onderzoeksmethodiek is het zaak om daarbij enkele voorbehouden te maken, teneinde de bevindingen op hun merites te kunnen beoordelen. Binnen het onderzoek is getracht de twee belangrijkste vindplaatsen van jongeren (het onderwijs en vrije tijd) te bestrijken door mentoren en welzijnswerkers te benaderen. Belangrijk om op te merken is dat het beeld van mentoren en welzijnswerkers over de mate van radicalisering onder jongeren om uiteenlopende redenen beperkt kan zijn. Dit heeft allereerst te maken met het individuele referentiekader: docenten en jongerenwerkers zullen dezelfde situaties uiteenlopend beoordelen. Een implicatie daarvan is dat situaties die door de een wel gemeld (zouden) zijn, door anderen niet vermeld worden (of andersom). Daarnaast kan terughoudendheid in het melden van radicalisering via het screeningsinstrument een rol hebben gespeeld. Redenen om terughoudend te zijn kunnen bijvoorbeeld te maken heb-

ben met vertrouwen (is de vragenlijst daadwerkelijk anoniem) en/of onzekerheid over de consequenties (kan invullen de relatie met de klas/leerling beïnvloeden). Ook kan meespelen dat, zoals in het vooronderzoek werd geconstateerd, jongeren met radicale gedachten zich minder opvallend gedragen. Zo zullen zowel mentoren als jongerenwerkers grotendeels niet weten hoe jongeren zich online gedragen c.q. welke informatie zij daar raadplegen dan wel door beïnvloed worden. Al met al betekent dit dat er een aantal redenen is op basis waarvan kan worden vermoed dat radicalisering wel degelijk voorkomt bij jongeren binnen de gemeente, maar dit via de gehanteerde methode niet in beeld is gekomen. Daar staat tegenover dat het bereik van het onderzoek (in termen van aantal klassen) voor de meeste onderwijsniveaus – het MBO daargelaten – groot is geweest. Bovendien is ook met jongeren zelf gesproken. Wel valt daarbij op dat het onderwerp ten tijde van de tweede fase van het onderzoek in beperkte mate leefde. Daarmee lijkt sprake te zijn van een verschil met anderhalf jaar geleden, toen het onderwerp een sterkere lading had en in de mediaberichtgeving uitgebreider bij dit onderwerp leek te worden stilgestaan.

8.3 Bevindingen

In deze paragraaf komen de belangrijkste bevindingen aan bod. We beschrijven deze aan de hand van de in paragraaf 1.1 genoemde onderwerpen: de mate van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren, de typering van personen met radicale opvattingen en gevolgen voor de aanpak.

8.3.1 De mate van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren

Om zicht te krijgen op de mate van radicaliserende opvattingen onder Arnhemse jongeren, is een screeningsinstrument uitgezet onder mentoren (onderwijs) en welzijnswerkers. Ook zijn jongeren bevraagd over hun interpretatie over radicalisering. We behandelen de bevindingen uit alle drie bronnen apart. Gelet op de gegeven antwoorden is het de vraag of de term radicalisering wel passend is voor onze bevindingen. We besluiten deze subparagraaf daarom met een alinea waarin de bevindingen kort geduid worden.

Bevindingen vanuit het onderwijs

In totaal hebben 274 mentoren dit screeningsinstrument ingevuld voor 324 unieke klassen (6.086 leerlingen). Uit hun antwoorden blijkt dat in 21 unieke klassen (6%) (een risico op) verbaal geweld, verbale bedreiging en/of fysiek geweld vanuit ideologische overwegingen wordt gesignaleerd.[1] Het aantal meldingen rondom verbaal geweld is daarbij het hoogst (n=18). Meldingen rondom verbale bedreiging (n=10) en fysiek geweld (n=2) worden minder vaak benoemd.

Uit de antwoorden blijkt dat het bij verbaal geweld niet alleen om individuele, maar ook om groepen leerlingen kan gaan. Voorbeelden in relatie tot individuele leerlingen raken aan stellingen die rondom discussies worden ingenomen of het schrijven van bepaalde teksten op proefwerkblaadjes. In andere gevallen lijkt het op basis van de door mentoren gegeven antwoorden eerder te gaan om de algemene sfeer in de klas (soms naar aanleiding van specifieke gebeurtenissen). Te denken valt dan aan leerlingen die elkaar uitschelden op basis van uiterlijke kenmerken, of aan discussies waarbinnen in afkeurende termen wordt gesproken over het Jodendom en/of moslims als slachtoffer worden gezien. Dit sluit grotendeels aan bij de constatering van meerdere mentoren dat allochtone leerlingen een blok vormen en zich tegen autochtone leerlingen afzetten. De meeste voorbeelden van verbaal geweld kennen een islamitische achtergrond. In een enkel geval benoemt een mentor een extreemrechts perspectief. In een aantal gevallen van door mentoren gesignaleerde (risico's op) verbale bedreiging is onduidelijk wat de inhoud van de door hen beschreven woordenwisselingen is (scheldpartijen of bedreigingen). In vier gevallen is sprake geweest van bedreiging, soms buiten school. Wat de context van de bedreigingen of de risico's daarop is, is meestal onduidelijk. Wel legt een van de mentoren daarbij een relatie met 'de korte lontjes op bepaalde punten' van een aantal van haar leerlingen. In één geval wordt duidelijk dat een leerling doelwit was van bedreigingen vanwege diens geaardheid. De twee mentoren die aangeven (risico's op) fysiek geweld te signaleren, lichten hun antwoorden onvolledig toe. Hierdoor is het niet mogelijk om het gedrag en de context waarbinnen dit plaatsvindt preciezer te bepalen.

Een opvallende bevinding is dat een nadere toelichting op de antwoorden veelal niet verkregen kon worden. Van de 21 unieke klassen waarbinnen sprake was van minimaal een signaal van radicalisering, gaven slechts drie mentoren aan open te staan voor een vervolggesprek; een van hen heeft uiteindelijk gereageerd op ons verzoek om een verdiepend interview in te plannen. Om die reden is ook een aantal andere mentoren benaderd voor een interview, die weliswaar geen signalen van radicalisering melden maar wiens toelichting wel aanleiding voor een vervolginterview gaf. Waarom de overgrote meerderheid van deze mentoren aangaf niet mee te willen werken en/of niet meegewerkt heeft aan een verdiepend interview, is niet bekend.

Bevindingen vanuit het welzijnswerk

Het screeningsinstrument is ingevuld door in totaal zestien welzijnswerkers. Binnen negen unieke wijken waarin minimaal een van hen werkzaam is, wordt (een risico op) verbaal geweld vanuit ideologische overwegingen aangenomen. Dit geldt eveneens voor (het risico op) verbale bedreiging. Voor (het risico op) fysiek geweld (n=6) geldt dit in iets mindere mate.

Uit de toelichtingen van respondenten kan worden opgemaakt dat zij enerzijds algemene tendensen binnen hun wijk signaleren waar het gaat om (het risico op) verbaal geweld. Zij benoemen daarbij een sterke rechtse oriëntatie van jongeren en voorbeelden van islamitische radicalisering wat onder andere onder invloed van media, buurtbewoners en familie kan uitmonden in spanningen en het gebruik van scheldwoorden. Anderzijds gaat het om individuele gedragingen van jongeren die welzijnswerkers opvallend vinden en waarin zij risico's op verbaal geweld zien. Voorbeelden zijn personen die uit beeld verdwijnen, leerlingen die niet meer naar school gaan of jongeren die (plotseling) een nieuwe vriendenkring opbouwen. In het verlengde van verbaal geweld ziet een aantal respondenten ook risico's op verbale bedreiging: dit geldt zowel voor rechtsgeoriënteerde jongeren die (ook) in de vorm van bedreiging en intimidatie kunnen reageren in het geval van bepaalde gebeurtenissen als voor allochtone jongeren die zich ongehoord voelen en zich daarom afzetten tegen de maatschappij. Drie respondenten zien ten slotte ook (risico's op) fysiek geweld. Dit kan voortkomen uit het escaleren van verbaal geweld of bedreiging, maar heeft ook met de achtergronden van de betreffende jongeren te maken: zij zijn niet altijd in staat om goed naar elkaar te luisteren, waarmee het risico op fysiek geweld groter is dan bij andere jongeren.

In totaal hebben vier welzijnswerkers die een signaal rapporteerden, aangegeven open te staan voor een verdiepend interview. Met drie van hen is een interview gehouden. Daarnaast is met één andere jongerenwerker een interview gehouden.

Bevindingen vanuit onderzoek onder jongeren

In totaal hebben 248 jongeren een korte vragenlijst omtrent radicalisering ingevuld en is aanvullend met ongeveer 20 jongeren een (kort) gesprek gehouden. Het is gebleken dat het begrip radicalisering bij jongeren veelal niet tot de directe leefwereld behoort. Zij denken hierbij namelijk ook aan onderwerpen als ruzies, pesten en bedreiging. Jongeren leggen met name een relatie met radicalisering vanuit islamitisch perspectief. In mindere mate beschouwen jongeren extreemrechtse standpunten ook als radicalisering. Meer dan vier op de tien jongeren geeft aan niet met radicalisering te worden geconfronteerd in de eigen omgeving of zich niet voor te kunnen stellen dat dit voorkomt. Wanneer zij aangeven dat dit wel het geval is, lijkt overwegend sprake van andere zaken. In een aantal gevallen geven jongeren voorbeelden van polarisering; zelf stellen zij ook wel in groepen te denken en deze soms tegenover elkaar te plaatsen (bijvoorbeeld Nederlanders tegen allochtonen, of moslims tegen niet-moslims). Jongeren weten niet altijd wat zij zouden kunnen of moeten doen wanneer zij met radicalisering worden geconfronteerd. Om radicalisering te voorkomen, pleiten zij voor voorlichting op jonge leeftijd zodat voorkomen kan worden dat jongeren onjuiste informatie tot zich nemen.

Duiding van de resultaten

Op basis van de gegeven antwoorden lijken welzijnswerkers verhoudingsgewijs vaker signalen van radicalisering te rapporteren. Bovendien betreffen het ook ernstiger signalen. De bevindingen uit zowel het onderwijs als het welzijnswerk lijken echter aan meerdere onderwerpen dan alleen radicalisering te raken. Op basis van de door professionals en jongeren gegeven antwoorden lijkt een glijdende schaal van pubergedrag (zoals schelden met uiterlijke kenmerken), discriminatie (op afkomst en geaardheid), polarisering (groepen die tegenover elkaar komen te staan) en radicalisering onderscheiden te kunnen worden. Van radicalisering onder Arnhemse jongeren lijkt op basis van de verzamelde gegevens in zeer beperkte mate sprake te zijn. Vanzelfsprekend past daarbinnen wel de kanttekening dat radicalisering moeilijk te signaleren is en elke respondent hierbinnen ook zijn eigen referentiekader heeft (zie ook 1.2.1). De antwoorden van respondenten en de met hun en jongeren gevoerde gesprekken suggereren overigens wel dat polarisering een belangrijk aandachtspunt is; rondom actualiteiten lijken gemoederen op basis van het denken in groepen soms stevig te kunnen oplopen. Polarisering kan van invloed zijn op het radicaliseringsproces. Omdat het radicaliseringsproces bovendien snel kan verlopen, betekenen de bevindingen van dit onderzoek niet dat in de (nabije) toekomst geen nieuwe gevallen van radicalisering meer gesignaleerd kunnen worden of zich anderszins incidenten zullen voordoen (bijvoorbeeld rondom terugkeerders).

8.3.2 Typering van personen met radicale opvattingen

Personen met radicale opvattingen kunnen vanuit verschillende bronnen (namelijk de dossiers van het Veiligheidshuis (VH), het screeningsinstrument en verdiepende interviews met professionals) worden beschreven.[2] We beschrijven deze bronnen afzonderlijk in de volgende alinea's.

Op basis van de 42 dossiers die binnen het VH zijn bestudeerd, kan worden geconcludeerd dat deze personen – die als (mogelijk) geradicaliseerd bekend staan – op een aantal vlakken kwetsbaar zijn. In de meerderheid van de gevallen betreft het minderjarigen of jongvolwassenen waarbij sprake is van uiteenlopende (en soms meerdere) vormen van psychosociale problematiek. In meer dan de helft van alle dossiers is opgetekend dat zij – dan wel het gezin – psychische hulp en/of maatschappelijke zorg hebben ontvangen. Bovendien is regelmatig sprake van gebroken gezinnen waarbinnen toezicht (grotendeels) ontbreekt, te meer wanneer ook andere gezinsleden psychosociale problematiek ervaren. Op basis van geslacht en opleidingsniveau kunnen diverse verschillen in het radicaliseringsproces worden onderscheiden. Zo blijkt bij mannen procentueel bezien vaker sprake te zijn van pushfactoren, terwijl bij vrouwen pull- en faciliterende factoren vaker worden benoemd in relatie tot het radicaliseringsproces. Eenzelfde beeld zien we waar het gaat om verschillen tussen laag- en hoger opgeleide personen. Binnen beide groepen

(vrouwen, laagopgeleiden) is sprake van verschillende kwetsbaarheden die hiermee in verband kunnen staan, waaronder indicaties van psychopathologie en problemen binnen het gezin. Een andere kwetsbare groep, waarbij evenzeer pull- en faciliterende factoren vaker ten grondslag lijken te liggen aan het radicaliseringsproces, wordt gevormd door bekeerlingen; zij zijn veelal adolescent of minderjarig, hebben een relatief laag opleidingsniveau en zijn bekend bij hulpverleningsinstanties. Voor kwetsbare groepen zoals hiervoor beschreven, lijken factoren die vallen onder de noemers pull- en faciliterende factoren – zoals het zoeken van aansluiting en naar acceptatie – dan ook belangrijke voedingsbodems voor radicalisering te vormen. Dit sluit aan bij de bevinding dat het onderlinge sociale netwerk van deze 42 personen sterk met elkaar verweven is c.q. sprake is van een sterke cohesie.

Uit het voorgaande kan worden opgemaakt dat onder andere jongeren met een lage(re) opleiding kwetsbaar kunnen zijn voor radicalisering. Hiervoor vinden we in zekere mate bevestiging in de door mentoren ingevulde screeningsinstrumenten en de met hen gehouden interviews. Signalen van radicalisering komen in meerderheid uit klassen in het praktijkonderwijs of (de eerste twee klassen van) het VMBO (n=12; 57%) of komen voor in sociaaleconomisch bezien moeilijker wijken. In verdiepende gesprekken benoemen professionals diverse achtergronden die volgens hen kunnen bijdragen aan radicalisering. Kwetsbaarheid is ook hierin de rode lijn. Zowel binnen de wijk als het gezin waarin kinderen opgroeien benoemen zij diverse kwetsbaarheden, zoals het voorkomen van criminaliteit, armoede, geweld, verwaarlozing en een gebrek aan toezicht. Ook een laag opleidingsniveau en 'verkeerde vrienden' komen in een aantal van deze gesprekken terug, net als het hebben van een (zeer) laag IQ en beïnvloedbaar zijn. In het verlengde daarvan wijzen zij ook op de identiteitsvorming van allochtone jongeren (die zich geen Nederlander voelen maar ook onvoldoende aansluiting vinden in het land van herkomst van hun ouders). Daarnaast wijzen respondenten, voor zowel allochtone als autochtone jongeren, op het belang van informatie: via vrienden maar ook online, waar jongeren gekleurde informatie tot zich kunnen nemen, is sprake van eenzijdige informatievoorziening.

8.3.3 Gevolgen voor de aanpak

Het onderzoek biedt verschillende aanknopingspunten voor de aanpak. Gelet op de uitkomsten van onderhavig onderzoek – de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren lijkt beperkt te zijn – liggen deze aanknopingspunten uitsluitend op preventief en niet op repressief gebied. Preventief gaat het enerzijds om het inventariseren van bestaande mogelijkheden en het vergroten van kennis onder jongeren om hun weerbaarheid te versterken, anderzijds levert het onderzoek een aantal aanknopingspunten om het proces van signaleren te versterken. We bespreken deze aspecten hierna.

Het doorlichten van bestaand beleid

Het radicaliseringsproces is individueel bepaald en kent derhalve ook verschillende achterliggende factoren. Onder andere *pushfactoren* (zoals het ervaren van discriminatie en achterstand, het hebben van weinig maatschappelijk perspectief) kunnen hierin een rol spelen. Het bestaande (preventieve) instrumentarium van de gemeente kan reeds worden ingezet om de invloed van pushfactoren tegen te gaan. Het strekt dan ook tot aanbeveling om te inventariseren welke maatregelen op de verschillende leefgebieden (waaronder scholing, arbeid en opvoedondersteuning) kunnen worden genomen, op welke aspecten nog behoefte bestaat en op welke leefgebieden maatregelen wellicht onvoldoende aansluiten. Op basis van dit beeld kan besloten worden tot aanvullende (preventieve) maatregelen.

Vergroten van kennis

Zowel professionals als jongeren geven aan dat voorlichting bij kan dragen aan het weerbaarder maken van jongeren c.q. het voorkomen van radicalisering. Dit geldt volgens een aantal van hen met name voor 'jonge jongeren' omdat zij beïnvloedbaar kunnen zijn (invloed van *pull-* en *faciliterende factoren*). Niet alleen het bespreken van de actualiteit en geven van objectieve (achtergrond)informatie over bijvoorbeeld IS, maar ook het aan jongeren duidelijk maken dat via media en internet desinformatie verspreid kan worden, zijn aandachtspunten die respondenten op dit vlak benoemen. De vraag is op welke wijze invulling kan worden gegeven aan voorlichting. Verschillende respondenten vinden dat een deel van de docenten op dit vlak onvoldoende is onderlegd of zelf voldoende kennis (en interesse) in het onderwerp heeft. Sommige respondenten stellen dan ook dat voorlichting aan jongeren alleen niet voldoende is. Ook voor docenten moet volgens hen explicieter aandacht voor het onderwerp komen (bijvoorbeeld in de vorm van een cursus). Dit kan mede worden gerealiseerd door te investeren in sociaal-cultureel werk en sociale voorzieningen. Op deze wijze kan het jongerenwerk mogelijke gericht(er) worden ingezet in kwetsbare wijken en op kwetsbare doelgroepen, waarbij jongerenwerkers ook alert zullen moeten zijn op discriminatie en signalen van polarisering.

Aanknopingspunten rondom het genereren van meldingen

Uit verdiepende interviews komt naar voren dat er bij professionals verschillende drempels kunnen bestaan om eventuele signalen te melden. Een daarvan lijkt te zijn dat onbekend is wat er met een melding bij het VH gebeurt, waardoor – onterecht – de angst bestaat dat de relatie met een jongere door het doen van een melding onnodig onder druk komt te staan. Een aandachtspunt is derhalve om binnen het werkveld (school, gemeente, VH) nadrukkelijker te communiceren dat door het doen van een melding bij het VH, informatie over jongeren kan worden verrijkt. Op basis van dit complete(re) beeld kan vervolgens worden bezien in hoeverre daadwer-

kelijk sprake is van (een risico op) radicalisering en actie moet volgen of juist moet uitblijven. In het laatste geval zal een jongere nooit iets van de melding vernemen. Op deze wijze kan worden voorkomen dat mentoren en jongerenwerkers onnodig lang wachten met het doorgeven van signalen en/of zelf informatie blijven verzamelen en duiden zonder dat dit integraal gedeeld wordt. Het tweede aandachtspunt ligt in het verlengde hiervan. Uit een aantal interviews is gebleken dat lang niet iedereen op de hoogte is van de wijze waarop een signaal kan worden doorgegeven en bij wie dit (intern) gebeuren moet. Een mogelijk gevolg daarvan is eveneens dat signalen het integrale kader van het VH niet bereiken. Het strekt dan ook tot aanbeveling om bij professionals de kennis op dit vlak te vergroten en interne processen binnen onderwijsinstellingen op dit vlak te verbeteren.

8.4 Beschouwing

Het totale onderzoek is over een lange periode (begin 2015 tot eind 2016) uitgevoerd en kent zijn oorsprong in een motie van de PvdA uit 2014. Op dat moment was een sterke urgentie op dit onderwerp ontstaan, mede vanwege het relatief hoge aantal inwoners uit Arnhem dat naar conflictgebieden was afgereisd. De bevindingen van onderhavig onderzoek impliceren dat radicalisering in termen van prevalentie tegenwoordig minder sterk speelt. Dit sluit aan bij het gegeven dat het aantal uitreizigers naar conflictgebieden zowel nationaal als internationaal sterk is afgenomen. Dit impliceert dat in ieder geval sprake is geweest van beïnvloedende factoren die buiten Arnhem liggen. De aandacht in de (sociale) media maar ook de nieuwigheid rondom het onderwerp zijn voorbeelden van factoren die respondenten in dit kader hebben genoemd. Op basis van dit onderzoek zou tevens kunnen worden verondersteld dat in Arnhem in het verleden – toen het radicaliseringsvraagstuk zich op zijn hoogtepunt bevond – sprake is geweest van een kwetsbare en beïnvloedbare groep, in combinatie met de aanwezigheid van een aantal leidende c.q. charismatische personen. Met het uit beeld verdwijnen van deze personen, lijkt het onderwerp radicalisering tegenwoordig meer naar de achtergrond te zijn verdwenen. In plaats daarvan lijkt eerder sprake van sterker uitgesproken gedrag van adolescenten (pubergedrag) dat voortkomt uit het denken in tegenstellingen. Binnen deze tegenstellingen worden verschillen tussen groepen (allochtoon vs. autochtoon, moslim vs. niet-moslim) centraal gesteld. Daarmee valt niet uit te sluiten dat bij een heftig incident gemoederen kunnen opspelen. Aandacht op dit punt is gewenst, te meer daar dergelijke tegenstellingen c.q. polarisering een voedingsbodem voor radicalisering kan zijn.

Eindnoten

1. In totaal hebben 32 mentoren aangegeven niet met radicalisering te zijn geconfronteerd, maar hebben zij het screeningsinstrument niet ingevuld. Dit leidt niet tot een afgerond lager percentage.
2. De gesprekken met jongeren leveren geen feitelijke informatie op zoals dat bij de andere onderzoeksactiviteiten wel het geval is. Derhalve wordt informatie vanuit de jongeren hier niet besproken.

Geraadpleegde bronnen

Abbas, T. (2007). Islamic political radicalism in Western Europe. In T. Abbas (red.), *Islamic political radicalism: A European comparative perspective*. Edinburgh: University of Edinburgh Press.

Akbarzadeh, S. (2013). Investing in mentoring and educational initiatives: The limits of de-radicalisation programmes in Australia. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33(4): 451-463.

Aly, A. (2011). *Terrorism and global security: Historical and contemporary perspectives*. Melbourne: Pelgrave McMillan.

Aly, A. & J.L. Striegher (2012). Examining the role of religion in radicalization to violent islamist extremism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 35: 849-862.

Ashour, O. (2009). *The de-radicalisation of jihadists*. New York: Routledge.

Atran, S. (2010). *Talking to the enemy: Faith, brotherhood and the (un)making of terrorists*. New York: Harper Collins.

Bakker, E. (2006). *Jihadi terrorists in Europe: Their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad. An exploratory study*. Den Haag: Clingendael.

Blokland, A.A.J., P. Nieuwbeerta & W. Bernasco (2010). Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52(2): 122-152.

Borum, R. (2004). *Psychology of terrorism*. Tampa: University of South Florida.

COT (2008). *Causal factors of radicalization*. Den Haag: COT.

Brooks, R.A. (2011). Muslim "homegrown" terrorism in the United States. How serious is the threat? *International Security*, 36(2): 7-47.

Brynillson, J., A. Horndahl, F. Johansson, L. Kaati, C. Martenson & P. Svenson (2012). Analysis of weak signals for detecting lone wolf terrorists. *Intelligence and Security Informatics Conference* (EISIC), pp. 197-204.

Buijs, F.J., F. Demant & A. Hamdy (2006). *Strijders van eigen bodem. Radicale en democratische moslims in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Cottee, S. & K. Hayward (2011). Terrorist (e)motives: The existential attractions of terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism,* 34(12): 963-986.

Crone, M. & M. Harrow (2011). Homegrown terrorism in the West. *Terrorism and Political Violence*, 23: 521-536.

Dechesne, M. (2011). Deradicalization: not soft, but strategic. *Crime, Law & Social Change*, 55: 287-292.

Demant, F. & B. de Graaf (2010). How to counter radical narratives: Dutch deradicalization policy in the case of Moluccan and Islamic radicals. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33: 408-428.

Doosje, B., A. Loseman & K. van den Bos (2013). Determinants of radicalization of Islamic youth in the Netherlands: Personal uncertainty, perceived injustice and perceived group threat. *Journal of Social Issues*, 69(3): 586-604.

Edwards, C. & L. Gribbon (2013). Pathways to violent extremism in the digital era. *The Rusi Journal*, 158(5): 40-47.

Fishman, S. (2010). *Community-level indicators of radicalization: A data and methods task force*. Report to Human Factors/Behavioral Sciences Division, Science and Technology Directorate, U.S. Department of Homeland Security.

Genking, M. & A. Gutfraind (2011). How do terrorist cells self-assemble? Insights from an agent-based model of radicalization. Te raadplegen via SSRN: *http://ssrn.com/abstract=1031521.*

Githens-Mazer, J. & R. Lambert (2010). Why conventional wisdom on radicalization fails: The persistence of a failed discourse. *International Affairs*, 86(4): 889-901.

Horgan, J. (2005). *The psychology of terrorism*. New York: Routledge.

Horgan, J. (2009). *Walking away from terrorism: Accounts of disengagement from radical and extremist movements*. Milton Park: Routledge.

Horgan, J. & K. Braddock (2010). Rehabilitating the terrorists? Challenges in assessing the effectiveness of de-radicalization programs. *Terrorism and Political Violence*, 22: 267-291.

King, M. & D.M. Taylor (2011). The radicalization of homegrown jihadists. A review of theoretical models and social-psychological evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4): 602-622.

Kim, J., C.W. Lee & E.G. Im (2007). Changes of cyberterrorism: Autonomous terrors and countermeasures. In O. Gervasi & M. Gavrilova (red.), *Computational science and its applications* – Iccsa 2007. Berlijn: Springer Verlag.

Kleinmann, S.M. (2012). Radicalization of homegrown Sunni militants in the United States: Comparing converts and non-converts. *Studies in Conflict & Terrorism*, 35: 278-297.

Koehler, D. (2014). The radical online: individual radicalization processes and the role of the internet. *Journal for Deradicalization*, 1: 116-134.

Kruglanski, A.W. & S. Fishman (2006). The psychology of terrorism: 'Syndrome' versus 'tool' perspectives. *Terrorism and Political Violence*, 18(2): 193-215.

Mullins, S. (2011). Islamist terrorism and Australia: an empirical examination of the "home-grown" threat. *Terrorism and Political Violence*, 23(2): 254-285.

Nesser, P. (2006). Jihadism in Western Europe after the invasion of Iraq: Tracing motivational influences from the Iraq war on Jihadist terrorism in Western Europe. *Studies in Conflict & Terrorism*, 29(4): 323-342.

Nesser, P. (2008). How did Europe's global Jihadis obtain training for their militant causes? *Terrorism and Political Violence*, 20(2): 234-256.

Pisoiu, D. (2011). *Islamist radicalization in Europe: An occupational change process*. Londen: Routledge.

Pisoiu, D. (2013). Coming to believe "thruths" about islamist radicalization in Europe. *Terrorism and Political Violence*, 25: 246-263.

Precht, T. (2007). *Homegrown terrorism and Islamist radicalization in Europe – from conversion to terrorism*. Copenhagen: Danish ministry of Justice.

Ranstorp, M. (2010). *Understanding violent radicalization: Terrorist and Jihadist movements in Europe*. Londen: Routledge.

Reinares, F. (2011). Exit from terrorism: A qualitative empirical study on disengagement and deradicalization among members of ETA. *Terrorism and Political Violence*, 23: 780-803.

Sageman, M. (2008). *Leaderless jihad: Terror networks in the 21st century*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Sageman, M. (2014). The stagnation of terrorism research. *Terrorism and Political Violence*, 26(4): 565-580.

Silber, M. & A. Bhatt (2007). *Radicalization in the West: The homegrown threat*. New York: New York City Police Department.

Silke, A. (1998). Cheshire-cat logic: The recurring theme of terrorist abnormality in psychological research. *Psychology, Crime and Law,* 4(1): 51-69.

Silke, A. (2011). *Disengagement or deradicalization: A look at prison problems for jailed terrorists*. CTC Sentinel, 4(1): 18-21.

Silke, A. (2011). The devil you know: Continuing problems with research on terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 13(4): 1-14.

Skillicorn, D.B., C. Leuprecht & C. Winn (2012). Homegrown islamist radicalization in Canada: Process insights from an attitudinal survey. *Canadian Journal of Political Science*, 45(4): 929-956.

Slootman, M. & J. Tillie (2015). Waarom sommige moslims radicaal worden. In: I. Weijers & C. Eliaerts (red.), *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (2de druk)*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.

Stern, J. (2010). Mind over martyr. How to deradicalize islamist extremists. *Foreign Affairs*, 89(1): 95-108.

Taarnby-Jensen, M. (2006). *Jihad in Denmark: An overview and analysis of jihadi activity in Denmark 1990-2006*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

Taylor, M. & G. Ramsay (2010). Violent radical content and the relationship between ideology and behaviour: do counter-narratives matter? In National Coordinator for Counter Terrorism (red.), *Countering violent extremist narratives.* Den Haag: 2010.

Varst, L. van der, T. van Ham, A. van Wijk, M. Zannoni & A. Bouabid (2010). *Extreem links. Een verkennend onderzoek naar linksgeoriënteerde initiatieven in Nederland.* Den Haag/Arnhem: COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement en Bureau Beke.

Weenink, A.W. (2015). Behavioral problems and disorders among radicals in police files. *Perspectives on Terrorism*, 9(2): 17-33.

Weggemans, D., E. Bakker & P. Grol (2014). Who are they and why do they go? The radicalisation and preparatory processes of Dutch jihadist foreign fighters. *Perspectives on Terrorism*, 8(4): 100-110.

Wesley, R. (2008). Combating terrorism through a counter-framing strategy. *CTC Sentinel*, 1: 10-12.

Bijlagen

Bijlage 1 – Geraadpleegde respondenten/instanties

Anne Frank Stichting
Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Etnische gemeenschap
Gemeente Alkmaar
Jeugdbescherming Gelderland
Jongerenwerk
Olympus College
Pactum
Politie-eenheid Oost-Nederland
Regionaal Bureau Leerlingzaken
ROC
Veiligheidshuis Arnhem
Verwey-Jonker Instituut
Overig

Bijlage 2 – Topiclijst interviews

Afbakening begrip 'radicalisering'

1. In het beleid en de wetenschap is met name aandacht voor radicalisering vanuit het perspectief van religie, i.c. de islam. Hoe kijkt u tegen deze invulling van het begrip radicalisering aan?
2. Radicalisering is een begrip dat in de praktijk veel gebruikt wordt. Wat verstaat u onder het begrip 'radicalisering' (gedrag, ideeën of beide) en waarom? Kunt u dit toelichten met voorbeelden?
3. Hoe verloopt het proces van radicalisering? In welke mate zijn stadia te onderscheiden en welke stadia onderscheidt u? In hoeverre is het proces van radicalisering volgens u vergelijkbaar met het omarmen van en uitvoering geven aan andere extreme ideologieën zoals het links- en rechtsextremisme?

Aard en omvang radicalisering

1. In hoeverre heeft u vanuit uw werkzaamheden te maken met radicalisering en/of geradicaliseerde personen? Op basis waarvan zou u een persoon als geradicaliseerd omschrijven of typeren gelet op gedrag en ideeën?
2. In hoeverre is naar uw mening sprake van radicalisering binnen de gemeente Arnhem en op welke wijze(n) manifesteert zich dat? Is er een nadere duiding (bijvoorbeeld denkers versus doeners) mogelijk/wenselijk en zo ja, wat is de verhouding tussen deze groepen?
3. Hoe heeft het aantal geradicaliseerde personen zich ontwikkeld over de afgelopen jaren? Om welke aantallen en type radicalisering gaat het en hoe zichtbaar is dit? Eveneens: welke ontwikkeling valt te op te merken als het gaat om de invloed en handelingsbereidheid van personen die geradicaliseerd zijn? Op welke wijze(n) komen deze personen in contact met radicaal gedachtegoed en/of radicale groepen?
4. Welke oorzaken liggen naar uw mening (mede) ten grondslag aan radicalisering? Vraag hierbij specifiek naar zowel contextuele (leefmilieu, religie, afstand tot de samenleving) als meer individuele kenmerken (bv. IQ, persoonlijkheid, beïnvloedbaarheid) van geradicaliseerde personen (indien de respondent hierover kennis heeft) en de rol van het internet / toegankelijkheid van informatie.
5. Wat is de rol van push- en pullfactoren en wijkt Arnhem hier op enigerlei wijze van af?

6. In hoeverre staat radicalisering (zoals door de respondent beschouwd) in relatie tot extremisme of terrorisme (in de vorm van (willen) uitreizen naar 'brandhaarden' in het buitenland of het voorbereiden of (willen) plegen van een aanslag in Nederland)? Welke andere redenen of motieven kunnen hieraan ten grondslag liggen?

Preventie en signalering van radicalisering

1. Is het mogelijk om (kwetsbaarheid voor) radicalisering vroegtijdig te signaleren en zo ja, hoe? (persoonsfactoren, sociaal netwerk, rol van de moskee etc.)
2. Welke partijen hebben hierin een verantwoordelijkheid en op welke wijze kunnen zij hieraan vormgeven?
3. Wat betekent het voorgaande voor de aanpak in het algemeen en de Arnhemse aanpak in het bijzonder? Welke partijen hebben hierin een verantwoordelijkheid en welke partijen nemen momenteel de verantwoordelijkheid?

Tot slot

Hoe kunnen aard en omvang van radicalisering in de gemeente Arnhem betrouwbaar / zo betrouwbaar mogelijk in beeld worden gebracht?

- Welke groepen professionals hebben hierop zicht?
- Op welke manier kunnen zij geraadpleegd / benaderd worden?
- Zijn er andere relevante bronnen die in een dergelijk onderzoek kunnen worden betrokken?

Bijlage 3 – Overzicht kenmerken dossiers Veiligheidshuis

	n	%
Geslacht		
Man	31	74
Vrouw	11	26
Classificatie		
Bekeerling	14	33
Niet-bekeerling	28	67
Indicaties psychopathologie		
Ja	10	24
Nee	32	76
Antecedenten voor radicalisering		
Ja	22	52
Nee	20	48
Beroep op psychische/maatsch. zorg		
Ja	22	52
Nee	20	48
Gescheiden of afwezige ouders		
Ja	27	64
Nee	15	36
Problematiek gezinsleden		
Ja	14	33
Nee	28	67
Opleidingsniveau		
Laag	14	33
Midden	13	31
Hoog	8	19
Onbekend	7	17
Leeftijd ten tijde van startsignaal		
<18	9	21
18 t/m 24	20	48
25 of ouder	13	31

Bijlage 4 – Screeningsinstrument mentoren

Verbaal geweld
In maart 2015 vindt in Parijs een aanslag plaats op de redactie van het satirische blad Charlie Hebdo. Tijdens klassengesprekken nemen autochtone en allochtone leerlingen sterk verschillende en soms extreme standpunten in. De leerlingen schelden elkaar uit en een constructieve discussie over het onderwerp blijkt niet mogelijk.
Bron: interview vooronderzoek

Verbale bedreiging
In februari 2016 ontvangen meerdere moskeeën dreigbrieven met daarop grote hakenkruizen. Er wordt aangekondigd dat de moskeeën 'binnenkort hoog bezoek krijgen, varkens'.
Bron: Algemeen Dagblad, 25 februari 2016

Een islamitisch gezin is afgelopen week per brief met de dood bedreigd. De schrijver van de brief dreigt de man 'een kopje kleiner te maken en zijn huis op te blazen als hij niet binnen een week 'oprot', omdat 'jullie soort denken dat jullie hier de dienst uitmaken'.
Bron: Hart van Nederland, 18 januari 2015.

Begrippen in het screeningsinstrument

In dit screeningsinstrument staan geweld, (het risico op) het plegen daarvan en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen centraal. Hieronder lichten we de belangrijkste begrippen kort toe.

Geweld

Het geweldsspectrum is breed. Dit betekent dat gedragingen die onder de noemer geweld geschaard kunnen worden, sterk uiteen kunnen lopen. In toenemende ernst kunnen drie vormen van geweld worden onderscheiden. Verbaal geweld, verbale bedreiging c.q. intimidatie en fysiek geweld. Verbaal geweld omvat gedragingen als uitschelden, kwetsen en beledigen. Verbale bedreiging betreft intimidatie c.q. het dreigen om iemand iets aan te (laten) doen. Aan deze vormen van geweld kan iemand zich schulden maken in woord, gebaar en schrift. Smaad, het valselijk beschuldigen van een ander, kan ook als verbaal geweld worden aangemerkt wanneer dit tot doel heeft een situatie te laten escaleren. Gedragingen die onder de noemer fysiek geweld geschaard kunnen worden, zijn bijvoorbeeld slaan, schoppen, mishandelen en vermoorden. Waar fysiek geweld zich op objecten richt, gaat het bijvoorbeeld om vernieling en brandstichting.

Risico

We spreken van een risico wanneer in uw optiek de kans bestaat dat een jongere tot geweld over kan gaan of anderen hiertoe op enigerlei wijze (geschrift, woord, fysiek) aanzet.

Ideologische overwegingen

Leidend binnen de term ideologische overwegingen is dat sprake is van een uitgesproken tegenstelling jegens een andersdenkende groep. Deze tegenstelling kan voort-

Fysiek geweld
Op 26 februari 2016 wordt brandgesticht bij een moskee, waarbij vermoedelijk meerdere mannen molotovcocktails tegen de gevel van een moskee gooien. Een van de aangehouden verdachten wordt gearresteerd op ver-denking van poging tot brandstichting met terroristisch oogmerk.
Bron: nu.nl, 2 maart 2016.

In Amsterdam is een demonstratie van Pegida voortijdig afgeblazen, toen demonstranten klem kwamen te staan tussen een afgezet plein en tegen demonstranten. De politie heeft charges uitgevoerd om beide partijen uit elkaar te kunnen houden.
Bron: Metro, 6 februari 2016

komen vanuit een religieus perspectief (bijvoorbeeld de islam), maar ook vanuit politieke stromingen (zoals links of rechts).

Invullen van het screeningsinstrument

In het screeningsinstrument wordt u gevraagd naar (het risico op) het plegen van geweld en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen door leerlingen in uw mentorklas. Belangrijk om aan te geven is dat het niet specifiek om harde feiten van feitelijk geweld hoeft te gaan maar om uw zorgen c.q. uw 'niet-pluis gevoel', zoals u deze ook op andere aspecten – bijvoorbeeld een problematische thuissituatie van een leerling – kan hebben. Zorgen die u heeft naar aanleiding van opvallendheden in het gedrag van uw leerlingen (veranderingen in kleding, gewoonten, contact met leeftijdsgenoten etc.) zijn relevant voor zover deze gedragingen aan een religieuze of politieke stroming toegekend (lijken te) kunnen worden. In de kantlijn staan voorbeelden van de vormen van geweld als hulpmiddel. Uiteraard zijn er vele andere situaties te benoemen.

Uw ingevulde screeningsinstrument kunt u per e-mail sturen aan onderzoeker Tom van Ham (mailto:t.van-ham@beke.nl). Uw gegevens worden uiteraard anoniem verwerkt. Bij voorbaat hartelijk dank voor het invullen en retourneren van het screeningsinstrument.

Vragen

Achtergrond respondent

1. Wilt u in onderstaande tabel voor het onderwijsjaar 2015/2016 aangeven:
   - van welke klas u de mentor bent;
   - op welk niveau (VMBO, HAVO, VWO, MBO) deze klas onderwijs volgt;
   - uit hoeveel leerlingen deze klas bestaat.

Klas	Niveau	Aantal leerlingen

NB. Indien u mentor bent van meerdere klassen, willen we u verzoeken om de gevraagde informatie voor elke klas afzonderlijk in te vullen.

Risico op geweld

2. Is in uw optiek sprake van (het risico op) verbaal geweld of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen onder een of meerdere leerlingen van uw mentorklas(sen)? In hoeverre heeft u ten aanzien van deze vorm van geweld een niet-pluisgevoel?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja	
Nee, dit is bij geen van de leerlingen van mijn mentorklas(sen) het geval.	

3. Kunt u uw antwoord op vraag 2 illustreren met een of meerdere voorbeelden waarop u dit niet-pluisgevoel baseert?

4. Is in uw optiek sprake van (het risico op) verbale bedreiging of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen onder een of meerdere leerlingen van uw mentorklas(sen)? In hoeverre heeft u ten aanzien van deze vorm van geweld een niet-pluisgevoel?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja	
Nee, dit is bij geen van de leerlingen van mijn mentorklas(sen) het geval.	

5. Kunt u uw antwoord op vraag 4 illustreren met een of meerdere voorbeelden waarop u dit niet-pluisgevoel baseert?

6. Is in uw optiek sprake van (het risico op) fysiek geweld of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen onder een of meerdere leerlingen van uw mentorklas(sen)? In hoeverre heeft u ten aanzien van deze vorm van geweld een niet-pluisgevoel?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja	
Nee, dit is bij geen van de leerlingen van mijn mentorklas(sen) het geval.	

7. Kunt u uw antwoord op vraag 6 illustreren met een of meerdere voorbeelden waarop u dit niet-pluisgevoel baseert?

Tot slot

In navolging van de screening willen we mensen interviewen die hebben aangegeven dat in hun optiek sprake is van radicalisering onder een of meerdere leerlingen van hun mentorklas. Dit gesprek vindt plaats op anonieme basis. Mogen wij u voor een dergelijk gesprek benaderen?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja, u mag mij voor een verdiepend gesprek benaderen.	
Nee, ik wil niet benaderd worden voor een verdiepend gesprek.	

Bijlage 5 – Screeningsinstrument welzijnswerkers

Verbaal geweld
In maart 2015 vindt in Parijs een aanslag plaats op de redactie van het satirische blad Charlie Hebdo. Tijdens klassengesprekken nemen autochtone en allochtone leerlingen sterk verschillende en soms extreme standpunten in. De leerlingen schelden elkaar uit en een constructieve discussie over het onderwerp blijkt niet mogelijk.
Bron: interview vooronderzoek

Verbale bedreiging
In februari 2016 ontvangen meerdere moskeeën dreigbrieven met daarop grote hakenkruizen. Er wordt aangekondigd dat de moskeeën 'binnenkort hoog bezoek krijgen, varkens'.
Bron: Algemeen Dagblad, 25 februari 2016

Een islamitisch gezin is afgelopen week per brief met de dood bedreigd. De schrijver van de brief dreigt de man 'een kopje kleiner te maken en zijn huis op te blazen als hij niet binnen een week 'oprot', omdat 'jullie soort denken dat jullie hier de dienst uitmaken'.
Bron: Hart van Nederland, 18 januari 2015.

Begrippen in het screeningsinstrument

In dit screeningsinstrument staan geweld, (het risico op) het plegen daarvan en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen centraal. Hieronder lichten we de belangrijkste begrippen kort toe.

Geweld

Het geweldsspectrum is breed. Dit betekent dat gedragingen die onder de noemer geweld geschaard kunnen worden, sterk uiteen kunnen lopen. In toenemende ernst kunnen drie vormen van geweld worden onderscheiden. Verbaal geweld, verbale bedreiging c.q. intimidatie en fysiek geweld. Verbaal geweld omvat gedragingen als uitschelden, kwetsen en beledigen. Verbale bedreiging betreft intimidatie c.q. het dreigen om iemand iets aan te (laten) doen. Aan deze vormen van geweld kan iemand zich schulden maken in woord, gebaar en schrift. Smaad, het valselijk beschuldigen van een ander, kan ook als verbaal geweld worden aangemerkt wanneer dit tot doel heeft een situatie te laten escaleren. Gedragingen die onder de noemer fysiek geweld geschaard kunnen worden, zijn bijvoorbeeld slaan, schoppen, mishandelen en vermoorden. Waar fysiek geweld zich op objecten richt, gaat het bijvoorbeeld om vernieling en brandstichting.

Risico

We spreken van een risico wanneer in uw optiek de kans bestaat dat een jongere tot geweld over kan gaan of anderen hiertoe op enigerlei wijze (geschrift, woord, fysiek) aanzet.

Ideologische overwegingen

Leidend binnen de term ideologische overwegingen is dat sprake is van een uitgesproken tegenstelling jegens een andersdenkende groep. Deze tegenstelling kan voort-

Fysiek geweld
Op 26 februari 2016 wordt brandgesticht bij een moskee, waarbij vermoedelijk meerdere mannen molotovcocktails tegen de gevel van een moskee gooien. Een van de aangehouden verdachten wordt gearresteerd op ver-denking van poging tot brandstichting met terroristisch oogmerk.
Bron: nu.nl, 2 maart 2016.

In Amsterdam is een demonstratie van Pegida voortijdig afgeblazen, toen demonstranten klem kwamen te staan tussen een afgezet plein en tegen demonstranten. De politie heeft charges uitgevoerd om beide partijen uit elkaar te kunnen houden.
Bron: Metro, 6 februari 2016

komen vanuit een religieus perspectief (bijvoorbeeld de islam), maar ook vanuit politieke stromingen (zoals links of rechts).

Invullen van het screeningsinstrument

In het screeningsinstrument wordt u gevraagd naar (het risico op) het plegen van geweld en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen door leerlingen in uw mentorklas. Belangrijk om aan te geven is dat het niet specifiek om harde feiten van feitelijk geweld hoeft te gaan maar om uw zorgen c.q. uw 'niet-pluis gevoel', zoals u deze ook op andere aspecten – bijvoorbeeld een problematische thuissituatie van een leerling – kan hebben. Zorgen die u heeft naar aanleiding van opvallendheden in het gedrag van uw leerlingen (veranderingen in kleding, gewoonten, contact met leeftijdsgenoten etc.) zijn relevant voor zover deze gedragingen aan een religieuze of politieke stroming toegekend (lijken te) kunnen worden. In de kantlijn staan voorbeelden van de vormen van geweld als hulpmiddel. Uiteraard zijn er vele andere situaties te benoemen.

Uw ingevulde screeningsinstrument kunt u per e-mail sturen aan onderzoeker Tom van Ham (mailto:t.van-ham@beke.nl). Uw gegevens worden uiteraard anoniem verwerkt. Bij voorbaat hartelijk dank voor het invullen en retourneren van het screeningsinstrument.

Vragen

Achtergrond respondent

1. Wilt u in onderstaande tabel voor het jaar 2016 aangeven:
   - in welk(e) werkgebied(en) en wijk(en) u de welzijnswerkers bent;
   - met hoeveel jongeren u in dit kader ongeveer contact heeft.

Werkgebied	Wijk	Aantal jongeren

NB. Indien u welzijnswerker bent in meerdere werkgebieden, willen we u verzoeken om de gevraagde informatie voor elk werkgebied afzonderlijk in te voeren.

Risico op geweld

2. Is in uw optiek sprake van (het risico op) verbaal geweld of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen onder een of meerdere jongeren in uw werkgebied(en)? In hoeverre heeft u ten aanzien van deze vorm van geweld een niet-pluisgevoel?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja	
Nee, dit is bij geen van de jongeren in mijn werkgebied(en) het geval.	

3. Kunt u uw antwoord op vraag 2 illustreren met een of meerdere voorbeelden waarop u dit niet-pluisgevoel baseert?

4. Is in uw optiek sprake van (het risico op) verbale bedreiging of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen onder een of meerdere jongeren in uw werkgebied(en)? In hoeverre heeft u ten aanzien van deze vorm van geweld een niet-pluisgevoel?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja	
Nee, dit is bij geen van de jongeren in mijn werkgebied(en) het geval.	

5. Kunt u uw antwoord op vraag 4 illustreren met een of meerdere voorbeelden waarop u dit niet-pluisgevoel baseert?

6. Is in uw optiek sprake van (het risico op) fysiek geweld of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen onder een of meerdere jongeren in uw werkgebied(en)? In hoeverre heeft u ten aanzien van deze vorm van geweld een niet-pluisgevoel?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja	
Nee, dit is bij geen van de jongeren in mijn werkgebied(en) het geval.	

7. Kunt u uw antwoord op vraag 6 illustreren met een of meerdere voorbeelden waarop u dit niet-pluisgevoel baseert?

Tot slot

In navolging van de screening willen we mensen interviewen die hebben aangegeven dat in hun optiek sprake is van radicalisering onder een of meerdere jongeren in hun werkgebied(en. Dit gesprek vindt plaats op anonieme basis. Mogen wij u voor een dergelijk gesprek benaderen?

Graag een 'X' invullen bij wat voor u van toepassing is.

Ja, u mag mij voor een verdiepend gesprek benaderen.	
Nee, ik wil niet benaderd worden voor een verdiepend gesprek.	

Bijlage 6 – Vragenlijst jongeren

Achtergrond

Leeftijd	
Geslacht	

Vragen

1. Radicalisering is het op een negatieve manier uiten of opdringen van je mening (bijvoorbeeld door te schelden of bedreigen). Hier is in het nieuws veel aandacht voor. Aan welke onderwerpen denk jij dan?

2. Kan je je voorstellen dat dit bij jou in de buurt voorkomt? Kan je voorbeelden geven?

3. Hoe ga je hiermee om of hoe zou je hiermee omgaan?

DE LAATSTE VRAAG STAAT OP DE ACHTERZIJDE

4. Zou de gemeente of iemand anders iets voor jongeren moeten doen op het gebied van radicalisering en zo ja, wat dan?

Bijlage 7 – Categorisering antwoorden jongeren

Gecategoriseerde antwoorden	Antwoorden jongeren (voorbeelden)	
Radicalisering (islamitisch perspectief)	• Aanslagen • Bekeerlingen • IS-strijders • Islam • Jihadisten	• Vechten in Syrie/voor IS • Oorlog • Radicaal gelovigen • Terrorisme
Fysieke en verbale vormen van geweld	• Bedreigen • Geweld • Martelen • Moord/zelfmoord • Pesten	• Respect • Ruzie • Schelden • Slaan • Vechten
Politieke statements	• Amerikaanse politie • Donald Trump • Geert Wilders • Geloof	• Immigratie van vluchte-lingen • Media • Overige politieke zaken
Wij-zij denken	• Afzetten tegen de maatschappij • Discriminatie • Hebben van een andere mening • In hokjes plaatsen van mensen/groepen	• Groepen die zich beter vinden dan andere groepen • Negatief uiten van een mening • Ongelijke behandeling • Racisme
Overlast en criminaliteit	• Boeven • Extreme protesters • Hangjongeren • Junkies • Lastposten in de maat-schappij	• Overlast van jongeren • Overvallen • (Treiter)vloggers • Vandalisme
Radicalisering (rechts perspectief)	• Adolf Hitler • Afkeer tegen asielzoe-kers/AZC • De Ku Klux Klan	• Pegida • Vluchtelingenproblema-tiek
Overig/niets	• Feminisme • Jehova getuigen • Jongeren tussen 16 en 22	• Sociale media • Voetbalwedstrijden

Verschenen in de Bekereeks

2008

Ambtscriminaliteit aangegeven?
Een onderzoek naar het opvolgen van en kennis over de wettelijke verplichting tot aangifte van artikel 162 Sv misdrijven

Verborgen problemen
Een onderzoek naar (de aanpak van) criminaliteit onder Antillianen in Nederland

Bont en Blauw
Een onderzoek naar de strafrechtelijke behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejegening van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie

Uitstel van behandeling?
Een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnis en de mogelijke effecten van detentie

2009

Huwelijksdwang: Een verbintenis voor het leven?
Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland

Inpakken niet nodig
Een profiel van straatroven en straatrovers in Almere

Back on Track?
Een evaluatieonderzoek naar de onthemende projecten van de Bijzondere Jeugdbijstand in Vlaanderen

CoVa volgens plan?
Een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een effectonderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining

Achter de schermen
Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno

2010

Tot de dood ons scheidt
Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring

Kwetsbaar beroep
Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam

Cameratoezicht in beweging
Ervaringen met nieuwe vormen van cameratoezicht bij de Nederlandse politie

2011

Los van drank
Procesevaluatie Haltafdoening Alcohol

Lastige verhalen
Een exploratief onderzoek naar valse aangiften van zedenmisdrijven door meisjes van 12-18 jaar

Wapenfeiten
Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen

Snelle jongens
Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid

2012

De schade hersteld?
Een onderzoek naar herstelbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen

Onder Controle?
Een procesevaluatie van de gedragsinterventie 'Korte Leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen'

Planmatig en flexibel
Procesevaluatie gedragsinterventie CoVa+

Oosterse Teelt
Vietnamezen in de hennepteelt

Dierenwelzijn in het vizier
De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

2013

Over leven na de moord
De gevolgen van moord en doodslag voor de nabestaanden van de slachtoffers en de ondersteuning door Slachtofferhulp Nederland

Met scherp schieten
Een onderzoek naar een aantal veiligheidsrisico's met betrekking tot de schietsport in Nederland

Georganiseerde voertuigcriminaliteit in Nederland
Een beeld van de omvang, kenmerken, werkwijzen en aanpak anno 2013

Het warme bad en de koude douche
Een onderzoek naar misstanden in nieuwe religieuze bewegingen en de toereikendheid van het instrumentarium voor recht en zorg

2014

Portretten van notoire ordeverstoorders
Kenmerken en achtergronden van notoire ordeverstoorders binnen het voetbal

Gelegenheidsordeverstoorders?
Analyse van rondom grootschalige rellen aangehouden verdachten

Ondergaan of ondernemen
Ontwikkelingen in de aard en aanpak van afpersing van het bedrijfsleven

Raak geschoten?
Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal

Doordringen of doordrinken
Effectevaluatie Halt-straf Alcohol

Prostitutie in Nederlandse gemeenten
Een onderzoek naar aard en omvang, beleid, toezicht en handhaving in 2014

2015

Aangifte onder nummer
Implementatie, toepassing en eerste resultaten van de nieuwe regeling 'Aangifte onder nummer'

Papier en werkelijkheid
Een hypothesevormend onderzoek naar de invloed van registratie-effecten op de omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Grensoverschrijdend slachtofferschap
Een inventarisatie van aard, omvang en aandachtspunten in verband met de effectuering van slachtofferrechten

2016

Dieren Verboden
De toepassing van het houdverbod als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf

Kijk op jeugdcriminaliteit
Handvatten voor het opstellen van een periodieke trendrapportage jeugd- en jongerencriminaliteit en een overzicht van veelbelovende aanpakken

Stijging meldingen verwarde personen in de regio Rotterdam
Een onderzoek naar mogelijke verklaringen en wenselijke oplossingen

Missen we iets?
Een gebiedsanalyse in Rotterdam naar de omvang en aanpak van de jeugdcriminaliteit en eventuele 'witte vlekken' in dat beeld

De draad weer oppakken
Een follow-up onderzoek onder nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten

Hoe lopen de hazen?
De stand van zeken in de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing

Focus op heling
Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Van cijfers naar interpretatie
Een duiding van de kwantitatieve ontwikkelingen van de jeugdcriminaliteit

Voor meer informatie over uitgaven in deze reeks: www.beke.nl.

In opdracht van de gemeente Arnhem is onderzoek naar radicalisering onder Arnhemse jongeren uitgevoerd. Hiertoe is recente literatuur op het gebied van radicalisering bestudeerd, is een dossierstudie verricht en een grootschalige enquête gehouden onder mentoren en welzijnswerkers. Verder zijn professionals en jongeren geïnterviewd. Het onderzoek laat zien dat radicalisering een onderwerp is dat anno 2016 minder sterk leeft onder jongeren in vergelijking met het recente verleden, toen binnen de gemeente Arnhem sprake was van een relatief hoog aantal uitreizigers. Uit de bevindingen van het onderzoek blijkt desalniettemin dat alertheid geboden blijft. Zowel jongeren als professionals benoemen verschillende situaties die raken aan polarisering, wat een voorbode van radicalisering kan zijn.

ISBN 978-94-92255-17-4

9 789492 255174 >

www.beke.nl

RADICALISERING in de gemeente Arnhem

Tom van Ham, Lieselot Scholten Anton van Wijk

RADICALISERING
in de gemeente Arnhem

Resultaten van onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren

Tom van Ham
Lieselot Scholten
Anton van Wijk

Beke reeks

Tussennotitie radicalisering Arnhem

Verslag van de eerste twee fasen van het onderzoek naar radicalisering

Bureau Beke

In opdracht van
Gemeente Arnhem

Omslagontwerp
Marcel Grotens

Tom van Ham, Lieselot Scholten & Anton van Wijk

Tussennotitie radicalisering Arnhem

Verslag van de eerste twee fasen van het onderzoek naar radicalisering

© 2016, Bureau Beke

Inhoud

1 Achtergrond 5

1.1 Werkwijze 5
1.2 Leeswijzer 7

2 Radicalisering in de wetenschappelijke literatuur 8

2.1 Afbakening en proces van radicalisering 8
2.2 Psychologische en contextuele achtergronden van radicalisering 10
2.3 Waarneembare uitingsvormen van radicalisering 12
2.4 Aanpak van radicalisering 14
2.5 Resumé 15

3 Radicalisering volgens professionals 17

3.1 Invulling van het begrip 'radicalisering' 17
3.2 Signalen van radicalisering 18
3.3 Achterliggende oorzaken 20
3.3.1 Pushfactoren 20
3.3.2 Pullfactoren 21
3.3.3 Faciliterende factoren 22
3.4 Radicalisering in Arnhem 22
3.5 Resumé 25

4 Een voorstel voor vervolgonderzoek 26

4.1 Aanpak in Arnhem 26
4.2 Focus en uitgangspunten 27
4.3 Opzet 28
4.3.1 Onderdeel 1 – Analyse Veiligheidshuis (VH) 28
4.3.2 Onderdeel 2 – Radicalisering onder Arnhemse jongeren in beeld 29
4.3.3 Onderdeel 3 – Groepsinterviews met jongeren 30

Geraadpleegde literatuur 33

Bijlagen

Bijlage 1 – Geraadpleegde respondenten 38
Bijlage 2 – Topiclijst interviews 39

1 Achtergrond

Het college van Burgemeester & Wethouders (B&W) van de gemeente Arnhem wil, mede naar aanleiding van een motie van de Partij van de Arbeid (PvdA), de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren in kaart laten brengen. De aanleiding hiervoor is onder andere dat Arnhem op dit thema hoog lijkt te scoren en er geen cijfers beschikbaar zijn van de mate waarin Arnhemse jongeren er radicale opvattingen op nahouden. Samengevat zijn de volgende onderwerpen relevant:

- De mate waarin sprake is van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar;
- De wijze waarop Arnhemse jongeren en jongvolwassenen met radicale opvattingen getypeerd kunnen worden in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau;
- De gevolgen voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijke instanties.

In overleg met de gemeente Arnhem is besloten om het onderzoek in verschillende fases uit te voeren. De eerste twee fases van het onderzoek (hierna ook wel 'vooronderzoek'), waarop onderhavige adviesnota gebaseerd is, moeten antwoord geven op de vraag of en zo ja op welke wijze verdiepend onderzoek (fase 3) – gericht op het beantwoorden van de onderzoeksvragen – kan worden uitgevoerd. Deze adviesnota gaat met andere woorden in op de haalbaarheid van verdiepend onderzoek naar de achtergronden van Arnhemse jongeren en jongvolwassenen met radicale opvattingen en de aanpak van radicalisering in het algemeen en de betreffende Arnhemse jongeren in het bijzonder.

1.1 Werkwijze

Deze adviesnota is gebaseerd op het uitvoeren van twee onderzoeksactiviteiten. De eerste uitgevoerde onderzoeksactiviteit is literatuuronderzoek, met de bedoeling een (theoretisch) kader te bieden waarbinnen het concept radicalisering kan worden geplaatst.[1] Om de meest actuele kennis op dit onderwerp te inventariseren, hebben we ons beperkt tot wetenschappelijke literatuur die in de periode 2010 tot en met 2015 gepubliceerd is in wetenschappelijke *peer-reviewed* tijdschriften.

1. Dit is met het oog op eventueel verdiepend onderzoek van belang. Deze werkdefinitie zal in dat geval als kader dienen voor uit te voeren onderzoeksactiviteiten en duiding kunnen geven aan de uitkomsten

Daarbij is gebruikgemaakt van vijf Engelse zoektermen (en Nederlandse equivalenten daarvan) in *Picarta*:

- Radicalisation process
- Homegrown terrorism
- Islamist radicalisation
- Extremist violence
- De-radicalisation

Artikelen waarnaar in de gevonden bronnen verwezen wordt, zijn ter aanvullend geraadpleegd op relevante informatie ('sneeuwballen').

Het doel is om inzicht te krijgen in de processen en stadia van radicalisering en handvatten te genereren voor verdiepend onderzoek, zodat een voorlopige werkdefinitie van radicalisering kan worden opgesteld.

Aanvullend is in interviews met professionals nader ingegaan op het onderwerp radicalisering in het algemeen en de Arnhemse situatie in het bijzonder. Bij het bepalen van de onderwerpen die tijdens de interviews aan bod zijn gekomen, is de vraagstelling van onderhavig onderzoek en de vertaling daarvan leidend geweest. Dit betekent dat in ieder geval stilgestaan is bij de inkadering van radicalisering, de mate waarin respondenten aspecten van radicalisering terugzien bij Arnhemse jongeren en jongvolwassen, waarop zij deze waarneming c.q. hun gevoel baseren, wat de achtergrond van deze jongeren is en welke aspecten zij – vanuit hun ervaring en waarneming – belangrijk vinden bij de (preventieve, repressieve en curatieve) aanpak daarvan.

Box – Uitgangspunten van het onderzoek

Vooraf is een aantal uitgangspunten voor het onderzoek gesteld:

- Op voorhand beperken we ons – mede vanwege de mogelijk stigmatiserende uitstraling van het onderwerp – niet tot radicale opvattingen onder islamitische jongeren, maar onder Arnhemse jongeren in het algemeen. Ook niet-moslimjongeren kunnen immers radicale opvattingen koesteren, bijvoorbeeld over moslimjongeren. Die wederzijdse opvattingen kunnen elkaar beïnvloeden en versterken;

- Onder de noemer 'radicale' opvattingen beperken we ons tot radicale opvattingen ten aanzien van religie en land van herkomst. Deze onderwerpen kunnen een politieke lading hebben. Radicalisering vanuit andere perspectieven, zoals dierenwelzijn of milieu, blijft echter buiten beschouwing;

- Met de term 'Arnhemse jeugd' wordt gedoeld op jongeren en jongvolwassenen van 12 tot en met 24 jaar die vanwege hun opleiding en/of in hun vrije tijd veelvuldig in Arnhem aanwezig zijn. Het is derhalve geen vereiste dat deze jongeren in de gemeente Arnhem wonen.

De gesproken respondenten (zie bijlage 1) hebben beroepshalve ofwel directe binding met Arnhem en kunnen op de situatie in Arnhem reflecteren ofwel hebben overstijgende kennis van radicalisering, waardoor zij de Arnhemse situatie in een landelijk perspectief kunnen plaatsen. Een verdeling van de gehouden interviews staat weergegeven in tabel 1.1. De opbrengsten van de gehouden interviews zijn meervoudig. Allereerst wordt de kennis en expertise van de respondenten benut om bevindingen uit de praktijk te valideren. Daarnaast wordt bewerkstelligd dat een solide wetenschappelijke en praktijkrelevante basis wordt gelegd voor eventueel vervolgonderzoek.

Tabel 1.1. Overzicht van gesproken respondenten (naar instantie) in aantallen.

Directe binding met Arnhem (n=17)	**Stadsoverstijgende kennis (n=6)**
Gemeente (n=3)	Beleid (n=2)
Jongerenwerk/Jeugdbescherming (n=4)	Wetenschap (n=2)
Etnische gemeenschap (n=3)	Gemeente (n=1)
Scholen (n=3)	Jongerenwerk (n=1)
Politie (n=1)	
Overig (n=3)	

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur. In het derde hoofdstuk komt informatie die uit de gehouden interviews naar voren gekomen is aan bod. In het vierde en afsluitende hoofdstuk van deze adviesnota gaan we in op de vraag hoe aan verdiepend onderzoek invulling kan worden gegeven en welke voorbehouden daarbij gelden.

2 Radicalisering in de wetenschappelijke literatuur

In het tweede hoofdstuk van deze adviesnota gaan we nader in op de bevindingen uit de wetenschap. Bij het beschrijven van bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur, behandelen we de afbakening en het proces van radicalisering, de psychologische en contextuele achtergronden daarvan, uitingsvormen en tot slot de aanpak. We beschrijven elk onderwerp in een aparte subparagraaf en besluiten het hoofdstuk met een resumé.

2.1 Afbakening en proces van radicalisering

In deze paragraaf staan we nader stil bij de afbakening van het begrip radicalisering. Een eerste belangrijke notie is dat de term radicalisering in de internationale wetenschappelijke literatuur vrijwel uitsluitend vanuit het perspectief van religie (i.c. de Islam) wordt gedefinieerd. Rondom andere groepen die zich in het verleden schuldig hebben gemaakt aan structureel geweld (zoals de IRA of FARC), speelt het concept radicalisering geen rol van betekenis (Silke, 2011). Ook in Nederlands onderzoek en Nederlandse beleidsstukken ligt de nadruk bij radicalisering overwegend op het islamitisch perspectief. In beperkte mate komt de term radicalisering terug rondom andere thema's zoals rechts- en linksradicaal gedachtegoed (Verhagen, Reitsma & Spee, 2010). Een tweede belangrijk punt om te benadrukken is dat radicalisering in de internationale wetenschappelijke literatuur veelal als voorloper van extremistische en/of terroristische activiteiten wordt gezien. In tegenstelling tot activisme, waarbij personen of groepen actie voeren binnen de kaders van de wet, worden onder extremisme die activiteiten verstaan die buiten de kaders van de wet vallen. Hierbij kan ook geweld gebruikt worden. In Nederland kunnen met name acties van rechts- en linksradicale groepen als activistisch of extremistisch worden aangemerkt (Van der Varst, Van Ham, Van Wijk, Zannoni & Bouabid, 2010). Terrorisme kan kort gezegd gedefinieerd worden als potentieel dodelijk geweld tegen mensen dat voortkomt uit ideologische motieven en tot doel heeft de bevolking angst aan te jagen of de maatschappij te ontwrichten (Skillicorn, Leuprecht & Winn, 2012).

In de recente wetenschappelijke literatuur is met name stilgestaan bij radicalisering vanuit een islamitische context en de relatie tussen radicalisering en extremistische of terroristische activiteiten. De invulling die wetenschappelijk aan het begrip radicalisering wordt gegeven, is echter niet eenduidig. De auteurs van wetenschappelijke publicaties lichten hetgeen zij onder radicalisering verstaan niet (voldoende) toe of hanteren een zelf opgestelde definitie als basis voor hun onderzoek. Er blijft derhalve discussie bestaan over de invulling die aan het begrip radicalisering gegeven moet worden.

Deze discussie richt zich met name op de vraag of gedragingen (bijvoorbeeld geweld), gedachten (over hoe zaken anders zouden kunnen of moeten) of beiden onder radicalisering geschaard kunnen worden (Pisoiu, 2013). De stand van zaken van onderzoek naar radicalisering wordt in 2010 dan ook als 'fragmentarisch en embryonaal' omschreven (Ranstorp, 2010). Onderzoek naar radicalisering en de relatie met extremistische en terroristische activiteiten brengt verschillende methodologische problemen met zich mee, waaronder het verkrijgen van voldoende betrouwbare data. Desalniettemin hebben onderzoekers zich ook meer recentelijk kritisch uitgelaten over de wetenschappelijke bijdrage aan kennis over radicalisering en de mogelijke gevolgen daarvan. Het huidige onderzoek kan volgens hen met name als theoretisch en conceptueel worden getypeerd, waarbij radicalisering overwegend als een proces geschetst wordt (Silke, 2011; Sageman, 2014). Daarbij zij overigens opgemerkt dat er geen universeel radicaliseringsproces bestaat (Buijs, Demant & Hamdy, 2006) en het moeilijk is om een harde grens aan te geven tussen 'radicaal' en 'niet-radicaal' (Slootman & Tillie, 2015).

Er zijn verschillende wetenschappelijke modellen die radicalisering nader duiden, waarvan King & Taylor (2011) er vijf beschrijven. Hoewel geen van deze modellen kan leunen op een brede basis aan empirisch bewijs (zie hiervoor), kennen deze modellen een aantal overeenkomsten. De eerste overeenkomst tussen deze modellen is dat deze radicalisering beschouwen als een proces dat bestaat uit verschillende fasen. Vrijwel al deze modellen onderscheiden vier min of meer opeenvolgende fasen, waarbij een duiding van omstandigheden of gebeurtenissen (zoals discriminatie of sociale achterstand) als 'cognitieve opening' of startpunt van radicalisering fungeert.[2] De duiding van dergelijke gebeurtenissen ('cognitieve processen') draagt er vervolgens toe bij dat de wereld in toenemende mate als zwart-wit (of als 'wij tegen zij') wordt geconstrueerd. De schuld wordt daarbij (al dan niet terecht) bij een specifieke partij geplaatst. Een aantal modellen benoemt het in een politieke context plaatsen van religie (i.c. de Islam) daarbij specifiek als een van de cognitieve processen die hieraan kan bijdragen. Tot slot benoemt een aantal modellen de invloed van het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed en/of gelijkgestemde personen als een randvoorwaarde voor radicalisering. Het proces van radicalisering kan uitmonden in extremistische of terroristische activiteiten. Belangrijk is echter dat maar één model dit expliciet als eindpunt van het radicaliseringsproces benoemt (King & Taylor, 2011). Deze bevinding is in lijn met het gegeven dat radicale opvattingen en gedachten bij slechts een minderheid van de personen ook daadwerkelijk tot betrokkenheid bij dergelijke activiteiten leiden (Aly & Striegher, 2012; Doosje e.a., 2013; Fishman, 2010; Githens-Mazer & Lambert, 2010; Horgan & Braddock, 2010; Pisoiu, 2013; Koehler, 2014; Slootman & Tillie, 2015).[3] Skillicorn et al. (2012)

2. De psychologische en contextuele achtergronden die in deze modellen benoemd worden, bespreken we nader in de volgende paragraaf.
3. Andersom kunnen radicale opvattingen en gedachten ook ontbreken of pas later tot wasdom komen.

wijzen erop dat radicalisering een proces omvat waarbinnen attitudes en/of gedrag gaandeweg kunnen veranderen. Een consequentie hiervan is dat het niet zozeer de vraag is hoe radicalisering tot het plegen van terroristische activiteiten leidt, maar onder welke omstandigheden dit gebeurt en welke factoren van invloed zijn op het besluitvormingsproces van geradicaliseerde personen (Pisoiu, 2013).

2.2 Psychologische en contextuele achtergronden van radicalisering

Het feit dat in het Westen geboren en opgegroeide personen al dan niet zelfstandig[4] in Westerse landen betrokken raken bij terroristische activiteiten of naar buitenlandse 'brandhaarden' afreizen om daar te strijden, heeft radicalisering in West-Europa tot een binnenlandse veiligheidskwestie gemaakt (Brooks, 2011; Weggemans, Bakker & Grol, 2014; Crone & Harrow, 2011; Genking & Gutfraind, 2011; Kim, Lee & Im, 2007; Nesser, 2008; Precht, 2007).[5] Aanvankelijk heeft de wetenschappelijke focus voor het verklaren van radicalisering en terrorisme zich toegespitst op persoonskenmerken van personen die hiervoor vatbaar bleken. Omdat het opstellen van een specifiek profiel niet mogelijk bleek, heeft meer recent onderzoek zich primair gericht op de contextuele achtergronden van radicalisering (zie de eerder beschreven wetenschappelijke modellen). Langzaamaan groeit het besef dat sprake is van interactie, waarbij persoonskenmerken mede bepalen hoe iemand reageert in of op bepaalde omstandigheden (Silke, 1998; Kruglanski & Fishman, 2006; King & Taylor, 2011; Weenink, 2015). Zo concluderen Weggemans, Bakker & Grol (2014) bijvoorbeeld dat personen die vanuit Nederland naar Syrië zijn vertrokken om daar te strijden, persoonlijke, ideologische, politieke en sociale motieven hebben gehad. In het kader van de psychologische en contextuele achtergronden van radicalisering, is het interessant om nader stil te staan bij de begrippen *push-* en *pullfactoren.* Push-factoren worden verondersteld iemand tot actie over te gaan vanuit bijvoorbeeld onvrede over de huidige situatie. Pullfactoren zijn omstandigheden die iemand ertoe verleiden om tot bepaalde acties over te gaan vanuit de (gepercipieerde) voordelen die dit oplevert.

4. De invloed van een aan een specifiek gedachtegoed gelieerde organisatie, bijvoorbeeld in termen van rekrutering of het aanbieden van trainingsmogelijkheden, kan afwezig zijn. Een Nederlands voorbeeld is de Hofstad Groep (Crone & Harrow, 2011).
5. In dit kader is het relevant om de zogenaamde lone wolfs te noemen, die autonoom en zonder samen te werken met terroristische groeperingen bereid zijn om tot (dodelijk) geweld over te gaan (zie onder andere Brooks, 2011).

Pushfactoren

In het recente verleden werd met name vanuit het perspectief van pushfactoren gekeken naar vaste onderliggende oorzaken van radicalisering. Voorbeelden daarvan zijn het zich 'tussen twee culturen in bevinden' en het geconfronteerd worden met discriminatie en sociale achterstand, bijvoorbeeld werkloosheid (zie bijvoorbeeld Abbas, 2007; Borum, 2004; Nesser, 2006). Net als de in het verleden gedane aanname dat radicalisering volgens een vast stramien verloopt en onomkeerbaar is, zijn deze veronderstellingen inmiddels ontkracht. Zo blijken individuele radicaliseringstrajecten van elkaar te verschillen, lopen de profielen van jihadisten sterk uiteen ten aanzien van opleiding, sociaal-economische positie en mate van integratie en blijken sommige personen zich binnen het radicaliseringsproces hiervan los te maken. Ook treedt een zogenaamd *specificiteitsprobleem* op. Onduidelijk is immers waarom de ene persoon onder precies dezelfde omstandigheden wel radicaliseert en de ander niet (Bakker, 2006; COT, 2008; Horgan, 2005; 2009; King & Taylor, 2011; Kleinmann, 2012; Ranstorp, 2010). Tegenwoordig wordt daarom ook niet meer zozeer over vaste onderliggende oorzaken van radicalisering gesproken, maar over daaraan bijdragende factoren (Pisoiu, 2013).

Waar het gaat om bijdragende factoren, kan een onderscheid worden aangebracht tussen seculiere en religieuze factoren. Religieuze factoren komen voort uit een specifieke interpretatie van de Koran, waarvan de gedachte dat een gewelddadige *jihad* als een verplichting voor alle moslims een voorbeeld is, of een behoefte aan zingeving. Seculiere factoren staan los van religie. Voorbeelden zijn onder andere onvrede over het buitenlandbeleid van de eigen regering of sociale dan wel politieke omstandigheden die voor onvrede zorgen onder (delen van) de eigen bevolking (Aly, 2011; Akbarzadeh, 2013; Demant & De Graaf, 2010; Slootman & Tillie, 2015). In dat kader is met name aandacht voor de rol van relatieve deprivatie, waardoor personen vatbaar kunnen worden voor de invloed van radicale en extremistische groepen (Akbarzadeh, 2013). Met relatieve deprivatie wordt gedoeld op het gevoel van onrecht dat mensen ervaren wanneer zij de sociaal-economische omstandigheden van de 'eigen' groep vergelijken met die van andere groepen. Met name wanneer vergelijkingen gemaakt worden tussen bevolkings- of religieuze groepen, kan dit leiden tot polarisatie, een verminderde identificatie met Nederland en Nederlanders en het in twijfel trekken van de legitimiteit van Nederlandse autoriteiten. Daarbij kan sprake zijn van vervreemding, ofwel doordat de radicaliserende persoon banden met familie en vrienden zelf verbreekt danwel doordat het contact verbroken wordt (Weggemans, Bakker & Grol, 2014). Hierdoor komen zij steeds verder van de samenleving af te staan en kunnen de eigen houdingen en overtuigingen verder versterkt worden (Blokland, Nieuwbeerta & Bernasco, 2010; Doosje, Loseman & Van den Bos, 2013; King & Taylor, 2011; Van den Bos, Loseman & Doosje, 2009). Eventuele onzekerheid over de eigen standpunten kan afnemen wanneer mensen zich aansluiten bij groepen personen die hun mening delen.

Dit aspect is des te relevanter in relatie tot de anonimiteit en veelheid aan informatie die het internet biedt. Belangrijk is ook dat de rol en status die mensen online innemen, aan verandering onderhevig kan zijn. Sommigen vergaren online gaandeweg status door de berichten die zij plaatsen, anderen zetten vanuit hun virtuele activiteiten ook de stap naar het uitvoeren van activiteiten in de daadwerkelijke wereld. Hoewel meer onderzoek naar de rol van het internet nodig is waar het gaat om het online rekruteren van personen, merken meerdere partijen het internet aan als een groot risico voor radicalisering (Edwards & Gribbon, 2013; Koehler, 2014; Weggemans, Bakker & Grol, 2014). Empirische bevindingen op dit vlak zijn echter wisselend van aard, waardoor op dit punt geen uitsluitsel bestaat (zie bijvoorbeeld Atran, 2010; Skillicorn et al., 2012). Ditzelfde geldt voor het veronderstelde verband tussen de toegenomen beschikbaarheid van fundamentalistische informatie op het internet en de gesignaleerde 'verjonging' van voor de jihad gerekruteerde personen (zie o.a. Mullins, 2011; Sageman, 2008).

Pullfactoren

Vanuit het radicaliseringsvraagstuk is veel minder aandacht besteed aan de *incentives* die ten grondslag kunnen liggen aan radicalisering en het handelen op basis van een radicale ideologie (Pisoiu, 2013). Dit vraagstuk is echter wel degelijk interessant, te meer daar religie zelf niet altijd ten grondslag ligt aan het radicaliseringsproces (zie onder andere Wesley, 2008; Stern, 2010). Cottee & Hayward (2011) benoemen als *incentives* bijvoorbeeld status, avontuur en aanzien. Het feit dat groepsprocessen – via (online) rekruteerders of werving via sociale netwerken – een bron van radicalisering kunnen vormen, lijkt er tevens op te wijzen dat andere motieven zoals het zoeken van een veilige thuishaven of een sociale identiteit een rol kunnen spelen bij radicalisering. Een ideologische component volgt in dat geval pas later (Aly & Striegher, 2012; Doosje e.a., 2013; Kleinmann, 2012; Stern, 2010; Slootman & Tillie, 2015). Stern (2010) wijst in dit kader op de aantrekkingskracht die de jihad (tijdelijk) kan hebben op jongeren door de idealisering daarvan in mode en muziek. Dit kan ertoe leiden dat het simpelweg 'cool' is om de jihad te verheerlijken, zoals binnen andere groepen/leefstijlen het luisteren naar gangster rap bijvoorbeeld gecultiveerd wordt.

2.3 Waarneembare uitingsvormen van radicalisering

Onderzoek naar waarneembare uitingsvormen van radicalisering is vrijwel afwezig. Een verklaring hiervoor is onder andere dat het opmerken van dergelijke signalen voor frontlijn- en politiemedewerkers uiterst lastig is, waardoor min of meer 'traditionele' manieren van informatieverzameling over personen onvoldoende bruikbaar zijn (Weggemans, Bakker & Grol, 2014; Brynillson et al., 2012). Weggemans et al. (2014) benoemen retrospectief de volgende signalen van vijf Nederlandse jongeren die naar Syrië vertrokken zijn: een toegenomen interesse in religie, wat onder andere bleek uit het bezoeken van (meerdere) moskees, veranderde eetgewoonten, het

deelnemen aan religieuze debatten en het bezoeken van bepaalde website en (online) forums. Aan dergelijke gedragingen kan echter onvoldoende waarde ontleend voor het doen van een risico-inschatting (zie ook Silber & Bhatt, 2007). Met andere woorden: niet iedereen die zijn eetgewoonten verandert, is aan het radicaliseren. Bovendien zou het andersom evenzeer mogelijk zijn dat personen radicaliseren, zonder dat dit (tot voor buitenstaanders) ander waarneembaar gedrag leidt.

Een ander aangrijpingspunt biedt recent onderzoek van Weenink (2015). Hij heeft onderzocht hoe 140 personen die bij de politie als (potentieel) jihadist bekendstaan, kunnen worden getypeerd. Uit zijn onderzoek blijkt dat het met name gaat om mannen (84%) met een gemiddelde leeftijd van 25 jaar. Vrouwen zijn met een gemiddelde leeftijd van 21 jaar gemiddeld jonger, maar worden ook minder vaak (16%) als (potentiële) jihadist aangemerkt. Onder deze groep komen psychische problemen, criminaliteit en een problematische sociale achtergrond relatief vaak voor. Een implicatie hiervan is dat deze groep personen mogelijk kwetsbaarder is voor radicalisering. Enerzijds door de (sociale) uitsluiting en isolatie die hun gedrag met zich meebrengt, waardoor zij vatbaar zijn voor rekrutering door meer vatbare groepen. Anderzijds doordat persoonskenmerken (zoals *sensation-seeking*) personen die ideologisch (nog) niet geradicaliseerd zijn vatbaar maken voor groepen met een radicale ideologie (Weenink, 2015). Aanvullend kan ook gekeken worden naar signalen die kunnen duiden op mogelijke radicalisering die voortkomen uit contextuele omstandigheden. Gedacht kan daarbij worden aan signalen van vervreemding of uitsluiting en de aanwezigheid van (persoonlijke) crises die als 'cognitieve opening' kunnen fungeren (zie paragraaf 2.1.2) en de daaraan gerelateerde overtuigingen. Voorbeelden van overtuigingen die islamitisch radicalisme kenmerken zijn onder andere de overtuiging dat de islam onder bedreigd wordt, de eigen religie superieur is en de grondslag daarvan als leidraad moet dienen voor de samenleving. Overtuigingen die islamitisch extremisme kenmerken bestaan onder andere uit het benadrukken en uitvergroten van tegenstellingen en het als een plicht van elke gelovige beschouwen om een goddelijke ideale samenleving na te streven, desnoods door het plegen van geweld (Slootman & Tillie, 2015).

Samenvattend biedt de wetenschappelijke literatuur vooralsnog echter weinig concrete handvatten voor waarneembare uitingsvormen van radicalisering, mede omdat retrospectief onderzoek in zeer beperkte mate en prospectief onderzoek vrijwel niet voorhanden is. Tegelijkertijd kan worden geconstateerd dat het relevant kan zijn om niet alleen te kijken naar waarneembare uitingsvormen, maar ook bewust te zijn van het gegeven dat sommige personen kwetsbaarder zijn voor radicalisering dan anderen.

2.4 Aanpak van radicalisering

Vanuit de veronderstelling dat radicalisering tot terrorisme kan leiden, ligt de nadruk in de aanpak sterk op a) het voorkomen van radicalisering en b) deradicalisering van reeds geradicaliseerde personen (Aly & Striegher, 2012). We bespreken deze aspecten in de volgende alinea's.

Om radicalisering te voorkomen, is er binnen de aanpak van radicalisering veel aandacht voor religieuze educatie. Een veronderstelling daarin is dat geradicaliseerde groepen een beperkte en onjuiste interpretatie van de Islam verspreiden, waartegen weerstand kan worden geboden door aandacht te besteden aan de bredere context van de Islam (Akbarzadeh, 2014). Hierin ligt een belangrijke rol voor islamitische organisaties en instanties (Stern, 2010). Radicalisering voorkomen kan echter niet enkel op deze manier bewerkstelligd worden (zie o.a. Horgan, 2009; Taylor & Gilbert, 2010). Voor succes op de lange termijn dient ook aandacht te zijn voor het aanpakken van de rekrutering voor de jihad via rekruteerders en sociale netwerken. Samenwerking en vertrouwen tussen de overheid en islamitische partijen is belangrijk om dergelijke processen te verstoren. Een belangrijke vraag daarbij is in hoeverre de partijen deze kwetsbare groepen kunnen bereiken. De geloofwaardigheid van islamitische partijen kan namelijk op het spel komen te staan wanneer deze openlijk samenwerken met een – in de ogen van kwetsbare groepen – vijandige overheid (Kleinmann, 2012; Stern, 2010).

Deradicalisering kan feitelijk gezien worden als het bewerkstelligen van een cognitieve verandering die verder reikt dan een enkele verandering in waarneembaar gedrag (Stern, 2010; Ashour, 2009; Horgan & Braddock, 2010). Deradicalisering behelst dan ook meer dan het enkel uittreden uit een terroristische organisatie (*'disengagement'*). Reinares (2011) wijst er bijvoorbeeld op dat dit evenzeer gedaan kan worden vanuit andere overwegingen, zoals het niet meer levensvatbaar zijn van de betreffende beweging of het vooruitzicht in vrijheid gesteld te worden. Een radicale ideologie wordt in dergelijke gevallen niet verlaten (zie ook Dechesne, 2011). Andersom kan het voorkomen dat een persoon gederadicaliseerd is maar vanuit een andere context nog steeds actief betrokken is bij terrorisme, bijvoorbeeld in de vorm van huurling of vanuit een meer organiserende of faciliterende rol (Stern, 2010). Een randvoorwaarde voor het behalen van de door deradicaliseringsinterventies beoogde doelstellingen, is dat duidelijk is om welke reden(en) iemand is geradicaliseerd. Wanneer dit niet bekend is, ontbreekt het aan aangrijpingspunten om dergelijke interventies op maat vorm te geven. Met andere woorden: de meest succesvolle deradicaliseringsprogramma's zullen zich hoogstwaarschijnlijk richten op de factoren die van invloed zijn geweest bij de radicalisering van het betreffende individu (Stern, 2010).

Hoewel betrouwbare data om de effectiviteit van preventie- en deradicaliseringsprogramma's te kunnen vaststellen ontbreekt (Horgan & Braddock, 2010), bieden bevindingen uit de literatuur wel aanknopingspunten waarop dergelijke programma's kunnen worden gebaseerd. Voorbeelden daarvan zijn onder andere

het identificeren van personen die gezien hun achtergrond kwetsbaar zijn voor radicalisering, het bieden van een alternatief voor (ultra)orthodoxe interpretaties van de Islam, het aanpakken van rekruteerders (offline en online) en het bouwen aan vertrouwen tussen overheids- en islamitische instanties. Zeker waar de aanpak zich richt op specifieke personen, lijkt maatwerk – waarbij de aanpak aansluit op de individuele radicaliseringsgronden of -motieven – een randvoorwaarde voor eventueel succes.

2.5 Resumé

Wetenschappelijk bezien is met name aandacht voor radicalisering vanuit islamitisch perspectief. Radicalisering wordt daarbij in een proces met verschillende, in elkaar overlopende stadia geplaatst. Hoewel dergelijke radicaliseringprocessen kunnen eindigen in extremisme en/of terrorisme, geldt dit voor de grote meerderheid niet. Daargelaten dat het onderzoek naar radicalisering nog volop in ontwikkeling is omdat betrouwbare data lastig te verkrijgen zijn, wordt het begrip in de bestaande wetenschappelijke literatuur echter uiteenlopend gedefinieerd. Met name de vraag wanneer van radicalisering gesproken kan worden – respectievelijk het hebben van radicaal gedachtegoed, het vertonen van radicaal gedrag of beiden – wordt niet eensluidend beantwoord. Een objectieve grens tussen geradicaliseerde en niet-geradicaliseerde personen kan derhalve niet gegeven worden. Wel kan uit de internationale literatuur worden afgeleid dat radicalisering veelal als een proces richting extremistische of terroristische activiteiten wordt gezien, waarbij sprake is van het vanuit ideologische motieven plegen of faciliteren van potentieel dodelijk geweld dat tot doel heeft de bevolking angst aan te jagen of de maatschappij te ontwrichten.

Uit de wetenschappelijke literatuur komen verschillende factoren naar voren die kunnen bijdragen aan de radicalisering van een individu. *Pushfactoren* veronderstellen dat onvrede met de huidige situatie (van zichzelf of van personen die tot de eigen groep (*ingroup*) gerekend worden) kan bijdragen aan radicalisering. Sociale achterstand en discriminatie – en het in het verlengde daarvan denken vanuit een 'wij-zij' perspectief – zijn voorbeelden van pushfactoren, waarbij kan worden opgemerkt dat ook persoonskenmerken bepalen hoe iemand reageert binnen (ervaren) omstandigheden. Sommige onderzoekers noemen in het verlengde daarvan het in aanraking komen met radicaal gedachtegoed expliciet als randvoorwaarde voor (verdere) radicalisering. Hoewel onderzoeksbevindingen op dit vlak niet volledig eensluidend zijn, lijkt informatie die op internet te vinden is – vanuit deze gedachtegang – dan ook een risico te vormen binnen het radicaliseringsproces. De in wetenschappelijke literatuur genoemde aanpakken, waaronder religieuze educatie en het aanpakkan van (online) rekruteerders, sluiten hierop aan. Tegenover pushfactoren staan zogenaamde *pullfactoren*. Dit zijn aspecten die personen als een beloning (*incentive*) zien voor bepaald gedrag.

Voorbeelden daarvan zijn het verkrijgen van status, avontuur en aanzien binnen de eigen groep. Ook het zoeken naar een veilige thuishaven en de eigen identiteit – zoals dat in de adolescentie gebruikelijk is – kunnen van invloed zijn. In dergelijke gevallen speelt ideologie pas later een rol van betekenis.

De wetenschappelijke literatuur biedt weinig houvast voor het identificeren van waarneembare uitingsvormen van radicalisering. Dit komt onder andere doordat er weinig retrospectief onderzoek aanwezig, maar ook omdat het lastig is om mogelijke signalen van een duiding te voorzien. Het ligt daarom meer voor de hand om niet alleen naar mogelijke signalen van radicalisering te kijken, maar deze ook te plaatsen binnen het kader van individueel gedrag (veranderingen) en de mogelijke kwetsbaarheid van deze personen.

3 Radicalisering volgens professionals

In dit hoofdstuk gaan we nader in op het radicaliseringsvraagstuk vanuit de kant van de professionals. De gebruikte vragenlijst is mede gebaseerd op de bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur en is opgenomen in bijlage 2. Naast de onderwerpen die aan bod zijn gekomen binnen de wetenschappelijke literatuur, is aan respondenten ook specifieker gevraagd naar hun beleving van de situatie in Arnhem. Laatstgenoemd aspect komt in paragraaf 3.4 specifiek aan bod. Het hoofdstuk eindigt met een resumé.

3.1 Invulling van het begrip 'radicalisering'

Verschillende respondenten stellen dat het begrip radicalisering op uiteenlopende fenomenen van toepassing is, maar binnen de huidige context specifiek gericht is op radicalisering met een oorsprong binnen de islam. Een van de redenen daarvoor is, zo blijkt uit gesprekken met respondenten vanuit het veiligheidsdomein, de dreiging voor de (inter)nationale veiligheid. Met andere woorden onderkennen partijen dat radicalisering een concept is dat in essentie een brede toepassing kent, maar wordt een focus op radicalisering vanuit een islamitische oorsprong gerechtvaardigd geacht. Bovendien geven deze en andere respondenten aan dat er in de samenleving polarisering kan of is ontstaan – tussen autochtonen en allochtonen, of tussen mensen met (extreem)links en -rechtse denkbeelden – maar dat van structurele problematiek op dit vlak (vooralsnog) geen sprake is.

Uit de interviews komt naar voren dat partijen het begrip radicalisering verschillend invullen. Dit is, gezien de diversiteit aan gesproken respondenten en de uiteenlopende taken, rollen en verantwoordelijkheden die zij hebben, begrijpelijk. Een consequentie daarvan is wel dat partijen onderling – maar ook intern – verschillende beelden hebben bij hetgeen radicalisering inhoudt en wanneer een (subjectieve) grens wordt overschreden. Overeenstemming tussen respondenten bestaat waar het gaat om personen die 'via de gewapende hand zaken willen veranderen' of dit op enige wijze faciliteren (de 'doeners').

In hoeverre personen vanwege hun mening of gedachten als geradicaliseerd kunnen of moeten worden aangemerkt, lopen meningen echter uiteen. Een van de respondenten stelt binnen dit kader: *'Vroeger waren er ook radicalen op protestants, katholiek, communistisch en politiek gebied, die voor hun rechten wilden opkomen en hun idealen wilden realiseren.'* Een andere respondent geeft aan dat radicale ideeën niet per definitie problematisch zijn, zolang andersdenkenden met respect en tolerantie bejegend worden. Dit wordt geïllustreerd met streng gereformeerden in Nederland of de Amish uit Amerika, die hun leven laten leiden door – naar maatschappelijk gangbare normen – radicale ideeën. Zij worden doorgaans echter niet als geradicaliseerd aangemerkt.

Het voorgaande beschouwend lijken professionals in de praktijk een onderscheid te maken tussen denkers, denkers die neigen tot of de intentie hebben om over te gaan tot illegale actie en doeners. Met name de twee laatstgenoemde groepen – waarbij de veiligheid van de betreffende persoon en/of diens omgeving – in het geding kan komen, worden vervolgens als geradicaliseerd aangemerkt. De grenzen tussen deze groepen zijn volgens respondenten echter erg dun, en zijn mede afhankelijk van individuele eigenschappen van de betreffende persoon, de situatie waarin deze opgroeit en diens sociale omgeving.

3.2 Signalen van radicalisering

Respondenten benoemen verschillende signalen die kunnen duiden op radicalisering. Elke respondent geeft daarbij echter expliciet aan dat dergelijke signalen altijd 'gewogen' moeten worden. Er is met andere woorden geen checklist die nagelopen kan worden om te bepalen of personen al dan niet geradicaliseerd zijn. Respondenten geven aan dat het herkennen van signalen grotendeels subjectief is. Het heeft volgens hen te maken met een onderbuikgevoel, het gevoel dat er iets niet klopt. *'Je moet alert zijn en meerdere signalen tegelijk kunnen interpreteren, zoals iemands houding en de dingen die iemand zegt.'* Desalniettemin geven respondenten aan '*dat er beter te vaak dan te weinig gemeld kan worden*.' Binnen de huidige werkwijze is dit ook mogelijk, omdat alle inkomende signalen binnen de setting van het Veiligheidshuis (VH) beoordeeld worden op hun waarde c.q. van duiding worden voorzien. Dit gebeurt door te bekijken welke informatie bij andere ketenpartners aanwezig is, waarna tot een plan van aanpak (van niets doen tot inbrengen in het casusoverleg) wordt besloten. Met andere woorden: signalen leiden niet per definitie tot ingrijpen – wat ook negatieve effecten kan hebben – waarmee een belangrijke drempel om signalen te melden, wordt weggenomen.

Overeenkomstig aan de door respondenten genoemde signalen is dat zij betrekking hebben op een (plotselinge) verandering in het gedrag. Een aantal van deze signalen vindt plaats binnen de setting van de opleiding.

Een van onze respondenten geeft bijvoorbeeld aan dat zij zich zorgen gaat maken als iemand extreem vaak verzuimt – zeker als dit verzuim overeenkomt met binnen de islam belangrijke momenten zoals het vrijdagmiddaggebed – veelvuldig te laat komt of meer dan 600 uur ziek is. Uit de interviews blijkt dat met name meerderjarige MBO'ers meer autonomie hebben. Dit maakt het in vergelijking met minderjarigen moeilijker om dergelijke signalen van duiding te voorzien.[6] Daarnaast benoemen respondenten veranderingen in gedrag die geplaatst kunnen worden binnen een (orthodox) religieuze context. Respondenten verwijzen onder andere naar het laten staan van een baard, het gaan dragen van een hoofddoek of jalaba en/of het zich (extreem) gaan verdiepen in het geloof. Dergelijke signalen duiden vanzelfsprekend niet per definitie op radicalisering, zo benoemen alle respondenten. Het kan ook een vorm van geloofsbelijdenis zijn: *'Er is gedrevenheid bij de islam, ze willen hun identiteit laten zien.'* Met name wanneer veranderingen in gedrag niet geplaatst kunnen worden binnen het beeld dat van een persoon bestaat, ontstaat extra alertheid. '*Dan denk ik bijvoorbeeld aan een Nederlands meisje dat piercings heeft en make-up draagt, en die na de zomervakantie bekeerd tot de islam en met een hoofddoek op school verschijnt.'* Daarnaast wijzen respondenten in dit kader op het aanpassen van de eetgewoonten, het plotseling willen bidden onder lestijd, het creeren van afstand tot de eigen familie en het niet meer nakomen van maatschappelijke verantwoordelijkheden (isolering), een veranderende houding jegens vrouwen, het door meisjes trouwen op (zeer) jonge leeftijd en het omgaan met personen die als geradicaliseerd bekend staan. Het doen van extreme uitspraken (bijvoorbeeld over IS) of extreme uitingen (bijvoorbeeld op Whatsapp) is met name bij jongeren een signaal dat lastig te interpreteren valt. Sommige respondenten geven aan dat dergelijke extreme uitingen ook met 'pubergedrag' te maken kunnen hebben, terwijl anderen dit direct als een signaal van radicalisering beschouwen dat aandacht behoeft. Tot slot benoemen enkele respondenten opvallende gedragingen zoals het voortijdig verlengen van een paspoort, frequente wijzigingen in het hoofdadres en signalen over (mogelijke) emigratie naar het buitenland c.q. het Midden-Oosten. Een andere respondent vertelt over een uitreiziger: '*Ik had goed contact met hem en kon hem helpen bij zijn contacten met overheidsinstanties. Er viel wat voor hem te halen. Op den duur kwam hij niet meer opdagen; toen gingen de alarmbellen rinkelen.'*

6. Meerderjarige MBO'ers hebben bijvoorbeeld het recht om aan te geven dat geen contact met de ouders opgenomen mag worden naar aanleiding van gedrag en/of prestaties op school.

Box – Signalen van radicalisering lastig te herkennen

Op vrijdag 13 november 2015 vinden er voor de tweede keer in 2015 aanslagen plaats in Parijs. Van de terreurverdachten is er lange tijd nog één voortvluchtig. Familie van de voortvluchtige heeft de laatste tijd geen opmerkelijke tekenen van radicalisering gezien: hij zou niet vies zijn van drank, sigaretten en cannabis, speelde veel op zijn Playstation, was sinds een jaar werkloos en werd wel eens gezien in homobars. Volgens zijn broer zou hij het afgelopen half jaar meer met het geloof bezig zijn geweest: "Wanneer je broer begint te bidden, of zegt dat hij is gestopt met drinken, is dat een radicale verandering? Voor ons leek het erop dat ze rustiger werden en serieuzer met hun religie bezig waren." *Bron: NOS.nl, 23 november 2015*

3.3 Achterliggende oorzaken

Alle door ons gesproken respondenten geven aan dat geen eenduidige verklaring gegeven kan worden voor het feit dat mensen, en dan met name jongeren, radicaliseren. In de hierop volgende subparagrafen gaan we in op door respondenten genoemde factoren die kunnen bijdragen aan radicalisering. We maken daarbij onderscheid tussen pushfactoren, pullfactoren en faciliterende factoren.

3.3.1 Pushfactoren

Respondenten geven aan dat een voedingsbodem voor radicalisering gelegen is in het beperkte maatschappelijk perspectief. '*Jongeren hebben niet veel te doen en niet veel te verliezen.'* Zij wijzen op de achterstandspositie van jongeren, de discriminatie die zij kunnen ervaren en de mate waarin allochtonen binnen de gemeente vertegenwoordigd worden. Meerdere respondenten geven aan dat dergelijke aspecten niet alleen gelden voor laagopgeleide allochtone jongeren, maar ook voor hoogopgeleide allochtonen. Volgens een respondent verwachten juist zij gezien hun opleiding een kans te hebben op de arbeidsmarkt; het niet slagen daarin – vanwege daadwerkelijke of als dusdanig waargenomen discriminatie – kan leiden tot radicale gedachtevorming. Dergelijke jongeren worden niet alleen gevoed met religieuze boodschappen maar ook met politieke en maatschappelijke informatie. De strekking hiervan is onder andere dat moslims het uitverkoren volk zijn maar onderdrukt worden, waarbij vrijheid van meningsuiting voor iedereen geldt behalve voor moslims. Op deze wijze wordt de islamitische identiteit tegenover de Nederlandse (of Westerse) identiteit geplaatst, met als kernboodschap dat moslims niet geaccepteerd worden. '*Ze zetten zichzelf in de verdrukking en kiezen een slachtofferrol. En ja, er is discriminatie. Maar geradicaliseerde jongeren zoeken soms ook naar excuses om de slachtofferrol te kunnen blijven hanteren'*. Verschillende respondenten geven aan dat deze islamitische identiteit ook een politieke invulling kan krijgen.

Respondenten wijzen in dit kader op de invloed van geopolitieke ontwikkelingen, waarbij het lijden van moslims in het buitenland – ten gevolge van acties van Westerse landen – centraal staat. Een van de door ons gesproken respondenten wijst erop dat een aantal uitreizigers in hun naïviteit hebben gedacht dat zij het lijden van hun medemoslims konden verlichten – één van hen deed bijvoorbeeld een verplegersopleiding – en oprecht spijt hebben van hun keuze om uit te reizen. Daar staat tegenover dat andere respondenten van mening zij dat jongeren onder andere dankzij het internet precies konden weten waaraan zij begonnen. In de ogen van deze respondenten tekenen zij met het uitreizen vrijwillig voor het bijdragen aan of begaan van oorlogsmisdaden en bloedvergieten, en moeten uitreizigers hier ook de consequenties van dragen. '*Als je uitreist en de wapens opneemt tegen Nederland of bondgenoten van Nederland, pleeg je landverraad. Alle uitreizigers mogen van mij op de terroristenlijst geplaatst worden. Zij kunnen resocialiseren nadat zij hun straf hebben uitgezeten.*' Een van de respondenten geeft daarbij aan dat het mogelijk is de 'scherpe randjes' van overtuigingen af te halen, maar dat deze in essentie blijven bestaan. In die zin zal een interventie met name moeten bestaan uit het verlagen van de handelingsbereidheid.

3.3.2 Pullfactoren

Meerdere respondenten geven aan dat jongeren gevoelig zijn voor status, met name omdat zij op dat moment veelal op zoek zijn naar hun identiteit of een sterk rolmodel zoeken. Zij leggen daarbij een relatie met de puberteit waarin jongeren zich op dat moment bevinden. Vooral jongeren die in het verleden richting de criminaliteit getrokken werden en/of psychische of psychosociale problematiek ervaren, vormen vanuit dit perspectief volgens respondenten een kwetsbare doelgroep. '*Jongeren willen zo snel mogelijk stijgen op de sociale ladder. Vroeger was iedereen een drugsrunner, nu willen jongeren naar Syrië. Het is een trend waar je status en aansluiting mee kan verwerven.*' Een dergelijk beloningsmechanisme speelt volgens meerdere respondenten in zekere zin ook een rol bij Nederlandse meisjes die zich bekeren tot de islam. Zij vinden aansluiting en acceptatie in de islam en worden vanuit een groep min of meer beloond voor hun bekering ('*we hebben er een moslima bij!)*'. Het radicaliserende aspect volgt dan pas later, inclusief het volgen van strikte kledingvoorschriften ('*een Nederlandse vrouw is bekeerd en getrouwd, en gaat tegenwoordig geheel gesluierd door het leven*').

Een van de door ons gesproken respondenten vergelijkt radicaliseren met het zich aansluiten bij een sekte. Deze respondent wijst op de belangrijke rol van leiders, de kwetsbaarheid van jongeren in termen van leeftijd (adolescentie) en maatschappelijk perspectief (beperkt) en het gevoel van borging dat een sekte kan bieden. Daarmee kan de geborgenheid die een groep biedt, ook als pullfactor worden aangemerkt. Een van de door ons gesproken respondenten van buiten de Arnhemse context geeft aan dat vriendengroepen een grote rol spelen en jongeren gevoed worden door hun omgeving. Hoe hun sociale netwerk eruit ziet, hoe zij aan informa-

tie komen (‘*bepaalde jongerenwerkers, imams of ronselaars kunnen een sterke invloed hebben*’) en waar eventuele bijeenkomsten gehouden worden, is volgens deze respondent relevant. Deze respondent spreekt in dit kader over ‘verhalenvertellers’ waarvan de invloed klaarblijkelijk dusdanig groot is, dat zij jongeren ervan kunnen overtuigen om voor IS of een andere islamitische groepering te kiezen.

3.3.3 Faciliterende factoren

Een faciliterende rol die verschillende respondenten aanwijzen, is het internet. Op internetfora en (besloten) Facebook-groepen is veel onjuiste c.q. radicale informatie te vinden die uit de context is gehaald. Het betreft met name (vertaalde) salafistische en puriteinse informatie, die jongeren voor waar aannemen omdat zij geen andere waarheid aangeboden krijgen. Dit komt enerzijds doordat ouders veelal ongeletterd zijn en vanwege onvoldoende eigen kennis over de islam geen weerwoord kunnen bieden tegen extremistische boodschappen die hun kinderen op internet lezen, en anderzijds doordat niet elke moskee erin slaagt kwetsbare jongeren voldoende te bereiken (of deze jongeren uitsluiten uit angst om een slecht imago te krijgen). Een gevolg hiervan is dat jongeren meer waarde gaan toekennen aan passages in de Koran die rechtvaardigheid benadrukken in plaats van passages die ingaan op welwillendheid (‘leven en laten leven’), en ontstaat een onjuist beeld over wonen in het kalifaat. Dit kan leiden tot radicalisering. In de woorden van een respondent: ‘*Sommige jongeren maken er een knip- en plakwerk van. Zij maken hun eigen geloof. In Nederland kunnen zij vervolgens niet meer leven volgens de normen die zij willen, en zij zullen waarschijnlijk willen uitreizen.*’ Meerdere van de door ons gesproken respondenten geven dan ook aan dat naast aandacht voor triggers die radicalisering in gang kunnen zetten, in het beleid ook aandacht moet zijn voor de weerbaarheid van gezinnen en moskeeën.

3.4 Radicalisering in Arnhem

In deze paragraaf gaan we nader in op de ervaringen van respondenten met radicalisering in de gemeente Arnhem. Radicalisering is een onderwerp dat volgens respondenten in de allochtone gemeenschap de laatste jaren meer aandacht heeft gekregen. Concrete gebeurtenissen c.q. het uitreizen van Arnhemse jongeren hebben hieraan bijgedragen. Van families waarvan een zoon of dochter is uitgereisd wordt volgens respondenten doorgaans afstand genomen, hoewel in globale zin wel begrip kan bestaan voor de beweegredenen van iemand om af te reizen. Desalniettemin verwerven (teruggekeerde) uitreizigers binnen een kleine salafistische kring ook veel status. Hoewel niet alle respondenten dit onderschrijven of waarnemen, wijzen meerdere respondenten op de negatieve invloed van salafistische groepen en personen, waaronder het (via sociale druk) opleggen van striktere gedragsnormen aan directe familie en/of islamitische buurtgenoten. *‘Aan jonge meiden wordt vaak gevraagd wanneer ze een hoofddoek gaan dragen. Als je dat constant te horen krijgt, dan*

ga je dat doen. Zeker als je niet buiten de boot wilt vallen.' Sommige respondenten geven aan bang te zijn dat een liberale groep moslims in Arnhem min of meer wordt opgeslokt door een minderheid met radicale(re) opvattingen.

Respondenten zien (het risico op) radicalisering ontstaan bij jongeren vanaf circa zestien jaar oud, waarbij jongvolwassenen (18- en 19-jarigen) actiever zijn omdat zij mobieler en meer zelfstandig zijn. Een interesse in het geloof wordt (in eerste instantie) ook vanuit de omgeving van de jongere (gezin, familie) als een positieve ontwikkeling gezien (zie ook de box op pagina 16). Meerdere respondenten geven aan dat jongeren op een voetstuk geplaatst worden omdat zij niet kiezen voor het criminele pad of dit vaarwel zeggen. Vrijwel alle respondenten geven wel aan het opvallend te vinden dat met name Marokkaanse jongeren, in mindere mate Afghaanse jongeren en (vrijwel) geen Turkse of Surinaamse jongeren geradicaliseerd zijn c.q. als dusdanig in beeld komen. Als mogelijke verklaringen voor dit gegeven noemen zij onder andere verschillen in sociale controle binnen de verschillende etnische gemeenschappen, alsmede de binding met het thuisland. Dit verschil wordt met name aangehaald om het verschil in mate van geradicaliseerde personen van Turkse en Marokkaanse komaf te verklaren: *'Turken voelen zich in eerste instantie Turk en dan pas moslim. Marokkanen voelen zich in eerste instantie moslim en dan pas Marokkaan.'*

De uiteenlopende factoren die kunnen bijdragen aan radicalisering en de wisselwerking met persoonskenmerken, maken volgens meerdere respondenten duidelijk dat dit – hoewel in zekere zin sprake is van een proces – niet vastomlijnd is. Verschillende respondenten illustreren dit door het onderscheid dat volgens hen kan worden gemaakt tussen de eerste en de tweede lichting geradicaliseerde personen. Zij geven aan dat de eerste lichting uitreizigers uitgereisd is uit sterk ideologische motieven en overtuigingen. Een van de respondenten verwijst in dit kader naar een uitreiziger uit Arnhem, die op jonge leeftijd al tegen zijn moeder zei het onwaarschijnlijk te vinden dat hij oud zou worden in Nederland. De tweede lichting uitreizigers is volgens respondenten minder sterk ideologisch onderlegd en is met name via ronselaars in contact gekomen met de islam. De periode waarin een persoon – soms uit het niets – als (potentieel) geradicaliseerd kan worden aangemerkt, loopt sterk uiteen van enkele maanden tot enkele jaren. '*Voor de zomer droeg zij nog een spijkerbroek, na de zomer een lang zwart kleed'* en '*iemand bleek binnen een paar maanden dusdanig geradicaliseerd dat deze wilde uitreizen'* zijn voorbeelden van een relatief snel radicaliseringsproces. Dit snelle radicaliseringsproces kan onvoorzien zijn. Bij personen die over een periode van een á twee jaar radicaliseren, merken respondenten doorgaans dat deze afglijden. Het feit dat zij radicaliseren, ligt derhalve meer in de lijn der verwachting.

Uit de interviews met respondenten over de situatie in Arnhem blijkt dat het sociale netwerk van geradicaliseerde personen uit de gemeente Arnhem een grote invloed heeft (gehad). '*Sommige mensen hebben een bepaald activisme waardoor gedacht wordt dat geweld gerechtvaardigd is. In Arnhem is een groep personen die*

zich heeft aangesloten bij IS en een groep die zich heeft aangesloten bij Jabhat al-Nusra. De keuze die zij maken is geheel toevallig en afhankelijk van de contacten die iemand heeft.' Een andere respondent geeft aan dat één persoon – die veel contacten onderhield met gelijkgezinden van buiten Arnhem – als spil kan worden aangemerkt rondom de eerste lichting uitreizigers. Ook bij bekeerde meisjes valt het volgens meerdere respondenten op dat zij zich begeven in de sociale kring van de door partijen als 'harde kern' aangemerkte personen. De kenmerken en achtergronden van personen spelen bij de vatbaarheid voor ronselaars een belangrijke rol. Een aantal respondenten geeft bijvoorbeeld aan dat bekeerde Nederlandse meisjes qua profiel overeenkomen met slachtoffers van loverboys: meisjes vanaf circa zestien jaar die onzeker en op zoek naar aansluiting en acceptatie zijn. '*Ronselaars hebben hier net als loverboys een neus voor.'* Dat vrijwel geen allochtone meisjes radicaliseren, verklaren sommige respondenten vanuit de intrinsieke motivatie van en indirecte druk op meisjes om een opleiding af te ronden. Wanneer zij niet slagen, is de kans groter dat zij moeten trouwen. Jongens hebben op dit punt meer vrijheid volgens deze respondenten.

Het waarnemen van signalen van radicalisering is niet alleen lastig omdat deze niet objectief vast te stellen zijn. Specifiek voor Arnhem geldt ook dat geradicaliseerde personen en jongeren die daarom heen hangen – door de toegenomen aandacht voor radicalisering – meer gesloten worden. *'Wanneer de jongerenwerker zich in de groep bevindt, is het heel gezellig en wordt er over van alles gepraat. Maar wanneer hij weg is, gaat het weer over radicale dingen. Hierdoor is slechts het topje van de ijsberg in beeld.'* Ook wordt geprobeerd om lokale partijen op het verkeerde been te zetten. '*Zij weten waar we op letten en gaan zich juist zo 'normaal' mogelijk gedragen, waarbij zij bijvoorbeeld ook naar de coffeeshop gaan of alcohol drinken.'* Daarnaast constateren meerdere respondenten dat veel geradicaliseerde jongeren in Arnhem uit gebroken gezinnen komen of gezinnen waarin anderszins sprake is van problematiek (bijvoorbeeld geweld). Zij leggen daarbij een relatie met een gebrek aan supervisie binnen het gezin, waardoor ouders mogelijke signalen van radicalisering niet opmerken. '*Ouders hebben over het algemeen geen flauw idee waar hun kinderen mee bezig zijn. Soms weten ouders wel dat hun kind naar de moskee gaat, maar niet met wie.'* Wanneer ouders zich wel zorgen maken, bijvoorbeeld wanneer zij een gedragsverandering bij hun kind waarnemen, weten zij bovendien niet bij wie zij terechtkunnen, of wordt uit angst geen actie ondernomen. De school wordt bijvoorbeeld niet benaderd uit angst dat hun kind van school gestuurd wordt. Dit geldt eveneens voor het niet-melden van signalen bij andere instanties, omdat men bang is gestigmatiseerd te worden c.q. om als 'jihad-familie' te worden aangemerkt.

3.5 Resumé

Radicalisering is een in theorie breed concept, waaraan op dit moment in de praktijk uitsluitend invulling wordt gegeven vanuit een religieus islamitisch perspectief. Los van deze gemeenschappelijke focus bestaan in de praktijk verschillen tussen partijen (en intern) over de invulling van dit begrip. Wel bestaat overeenstemming bij respondenten over het feit dat radicalisering in ieder geval die personen omvat die met geweld zaken (willen) veranderen of dit faciliteren. Het subjectieve element wat bij de duiding van radicalisering komt kijken, betekent dat de signalen die kunnen duiden op radicalisering altijd 'gewogen' moeten worden. Een objectief te hanteren checklist bestaat niet. Een overeenkomst binnen de verschillende signalen die respondenten benoemen, is een (plotselinge) gedragsverandering. De in de interviews besproken verklaringen voor radicalisering zijn grotendeels gelijk aan de factoren die in de literatuur genoemd worden. In aanvulling op push- en pullfactoren kunnen ook faciliterende factoren worden onderscheiden. Voorbeelden van pushfactoren zijn onder andere het beperkte maatschappelijke perspectief van jongeren en de discriminatie die zij ervaren. Ook geopolitieke ontwikkelingen kunnen vanuit maatschappelijk en politiek perspectief bijdragen aan radicalisering, met name doordat hiermee de islamitische tegenover de Nederlandse of Westerse identiteit geplaatst wordt. Voorbeelden van pushfactoren zijn het verwerven van een sociale beloning (binnen een kleine groep) in de vorm van status. Dit geldt niet alleen voor allochtone jongeren, maar ook voor Nederlandse meisjes die zich bekeren tot de islam. Voorbeelden van faciliterende factoren zijn het sociale netwerk en invloedrijke personen daarbinnen (de 'verhalenvertellers'), het internet en een gebrek aan supervisie in de opvoeding.

Door ons geraadpleegde respondenten constateren dat radicalisering een onderwerp is dat ook binnen de allochtone gemeenschap in Arnhem aandacht krijgt, met name sinds een aantal personen is uitgereisd. Het risico op radicalisering manifesteert zich in Arnhem met name bij jongvolwassenen van Marokkaanse komaf. Respondenten nemen daarbij waar dat de eerste lichting geradicaliseerde personen in Arnhem op voorhand een sterkere ideologische grondslag had dan personen die later (en momenteel) radicaliseren. Onder andere de status die uitreizigers hebben verworven binnen een selecte (salafistische) groep, kan voor de Arnhemse jongeren een aanzuigende werking hebben. Het sociale netwerk waarin deze jongeren zich begeven, kan vervolgens een grote invloed hebben op hun radicaliseringsproces. Het waarnemen van signalen van radicalisering wordt in toenemende mate bemoeilijkt, daar risicopersonen en -groepen vanwege de toegenomen aandacht voor radicalisering vanuit de gemeente meer gesloten worden.

4 Een voorstel voor vervolgonderzoek

In dit hoofdstuk doen we op basis van de voorgaande hoofdstukken en de input van de begeleidingsgroep een voorstel voor verdiepend onderzoek (fase 3). Een aanvulling op dit voorstel (inclusief tijdpad en begroting) is los van deze adviesnotitie aan de gemeente verstuurd.

4.1 Aanpak in Arnhem

In de interviews is veel aandacht geweest voor de aanpak die in Arnhem gestalte krijgt binnen het Veiligheidshuis (VH). Deze werkwijze spitst zich toe op personen die het risico lopen te radicaliseren of reeds geradicaliseerd zijn. In het VH zijn verschillende partijen vertegenwoordigd, waaronder de gemeente, de buurtzorg dan wel wijkteams, het jongerenwerk, middelbare scholen en de ROC's, de leerplicht, de politie en het Openbaar Ministerie (OM). Al deze partijen kunnen signalen van radicalisering bij het VH inbrengen, waarna wordt bekeken welke informatie bij andere partijen bekend is. Op deze wijze worden signalen van verschillende instanties bij elkaar gebracht en kan op een snelle en effectieve manier informatie worden verzameld over (mogelijk) geradicaliseerde personen en hun sociale netwerk. Op basis van de verzamelde informatie kan vervolgens worden besloten geen actie te ondernemen, een persoon te gaan of blijven monitoren of in te brengen in het casusoverleg. In het casusoverleg wordt bekeken welke partijen welke acties kunnen ondernemen.

Een aantal respondenten stelt daarnaast dat binnen de aanpak aandacht moet zijn voor de voedingsbodems van radicalisering. In andere woorden: er moet meer aandacht zijn voor proactief c.q. preventief beleid. Meerdere respondenten geven binnen dit kader aan dat de relatie tussen de gemeente Arnhem en de verschillende etnische gemeenschappen (inclusief de moskeeën) verbetering behoeft. Dit komt volgens hen mede voort uit het feit dat de afgelopen jaren onvoldoende uitvoering is gegeven aan het integratie- en participatiebeleid. In de optiek van een aantal respondenten blijven allochtonen in Arnhem zich als gevolg hiervan in een achterstandspositie bevinden, wat kan bijdragen aan radicalisering en daarmee het risico dat Arnhemse jongeren zich in binnen- of buitenland (uitreizigers) schuldig maken aan of oproepen tot geweld. Daarnaast wordt gewezen op de aandacht die vanuit de islamitische gemeenschap zelf gegeven moet worden aan het thema radicalisering. Zelfreflectie, investeren in religieuze educatie van jongeren en alertheid en openheid vanuit de islamitische gemeenschap waar het gaat om signalen van radicalisering, zijn aspecten die meermaals worden genoemd.

4.2 Focus en uitgangspunten

Onderhavige notitie geldt als een verkenning op basis waarvan vervolgonderzoek kan plaatsvinden (zie hoofdstuk 1). Met dit vervolgonderzoek wordt beoogd de volgende aspecten in beeld te brengen:

- De mate waarin sprake is van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar;
- De wijze waarop Arnhemse jongeren en jongvolwassenen met radicale opvattingen getypeerd kunnen worden in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau;
- De gevolgen voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijke instanties.

Om de focus en werkwijze binnen het vervolgonderzoek te bepalen, is in samenwerking met de gemeente Arnhem een begeleidingsgroep geformeerd. Tijdens een bijeenkomst met deze begeleidingsgroep is besproken welke elementen in het vervolgonderzoek aan bod moeten komen gelet op de onderzoeksvragen en de (verwachte) opbrengsten van het onderzoek:

- Een eerste belangrijk gegeven is dat uit het vooronderzoek naar voren is gekomen dat er geen (wetenschappelijke) definitie van radicalisering voorhanden is. In de praktijk geven professionals invulling aan dit begrip vanuit hun eigen professioneel perspectief en (normen)kader. Op basis van de input uit de begeleidingsgroep kan echter wel een nuance worden aangebracht tussen radicale opvattingen onder Arnhemse jongeren in enge en in ruime zin. In enge zin beperkt de focus zich tot die personen die vanwege (mogelijke) radicalisering in beeld zijn gekomen bij het VH, terwijl in ruime zin aandacht is voor het geven van een brede dwarsdoorsnede van hetgeen aan radicale opvattingen leeft binnen de Arnhemse samenleving c.q. het risico dat jongeren overgaan op of oproepen tot geweld.
- Er wordt gestreefd naar een representatief beeld van de mate van radicalisering onder Arnhemse jongeren. Een breed opgezet vragenlijstonderzoek – zoals eerder voorgesteld – kent methodologische beperkingen vanwege het ontbreken van objectieve criteria op basis waarvan over radicalisering kan worden gesproken. Daarnaast is het de vraag in hoeverre een goede respons op bijvoorbeeld scholen kan worden behaald.[7] Tegelijkertijd is het van belang dat jongeren in het onderzoek betrokken worden. Het houden van groepsinterviews met jongeren en eventueel nog enkele professionals lijkt derhalve de best passende werkwijze.

7. Respondenten geven aan dat zij reeds veel surveys op uiteenlopende onderwerpen ontvangen, wat de motivatie tot het invullen daarvan kan beïnvloeden. Daarnaast is in het verleden soortgelijk onderzoek uitgevoerd door I&O Research dat niet aan de verwachtingen heeft kunnen voldoen.

- Radicalisering is een thema dat met name vanuit islamitisch perspectief benaderd wordt. Extreemrechts of -links zijn vooralsnog geen onderwerpen die in de praktijk, in relatie tot het thema veiligheid, aandacht vragen. Waar het radicale opvattingen onder Arnhemse jongeren in enge zin betreft, is enkel aandacht voor radicalisering vanuit islamitisch perspectief derhalve gerechtvaardigd. Binnen de context van radicale opvattingen in ruime zin kan wel aandacht aan links- en rechtsradicale gedachten worden besteed (bijvoorbeeld in termen van polarisering en een verscherping van wij-zij perspectieven), alsmede aan de weerbaarheid van Arnhemse jongeren op dit vlak.

4.3 Opzet

In deze paragraaf bespreken we de opzet van het vervolgonderzoek indachtig de focus en uitgangspunten die in paragraaf 4.2 aan bod zijn gekomen. Het vervolgonderzoek bestaat uit verschillende onderdelen die (gedeeltelijk) op elkaar voortbouwen.

4.3.1 Onderdeel 1 – Analyse Veiligheidshuis (VH)

Zowel uit het literatuuronderzoek als uit de interviews met respondenten komt naar voren dat het plegen of faciliteren van geweld vanuit een bepaalde ideologie als overeenkomstige kenmerken van radicalisering (in een vergevorderd stadium) worden beschouwd. Hoewel er geen eenduidige definitie van radicalisering te geven valt, bieden deze overeenkomstige kenmerken derhalve wel aangrijpingspunten voor het formuleren van een werkdefinitie van waaruit het onderzoek kan worden gestart (zie box).

Box – Afbakening ten behoeve van onderzoek

Voor het kunnen uitvoeren van het onderzoek, is het noodzakelijk dat duidelijkheid bestaat over de afbakening van hetgeen wordt onderzocht. Uit het vooronderzoek is gebleken dat het begrip 'radicalisering' niet concreet kan worden ingevuld. Wel kan dit begrip worden afgebakend door ongewenst gedrag – dat raakt aan de veiligheid van de (lokale) samenleving – en de oorsprong daarvan in ogenschouw te nemen. Vanuit dit perspectief bekeken kan radicalisering worden beschouwd als *'het (risico op het) plegen van geweld in binnen- of buitenland en/of het daartoe aanzetten van anderen vanuit ideologische overwegingen'*. De definitie omvat nadrukkelijk ook het element van 'risico op het plegen van of aanzetten tot geweld'. Op deze wijze kan binnen de afbakening tegemoet gekomen worden aan het feit dat niet alleen personen die zich aan het eind van het radicaliseringproces bevinden in het onderzoek worden geïncludeerd, maar ook personen waarover vanwege gedragingen of uitingen (bijvoorbeeld door het verbaal steunen van IS) zorgen bestaan.

Gegeven de werkdefinitie richt dit deel van het onderzoek zich op radicalisering in enge zin. We willen een analyse maken van de meldingen die door het VH zijn behandeld en de daarbij behorende dossiers (n= circa 40). Gezien de werkwijze zoals deze in Arnhem vorm krijgt binnen het Veiligheidshuis (VH), biedt dit de garantie dat casus van radicalisering breder gedeeld worden en niet gebaseerd zijn op het professioneel perspectief en (normen)kader van een enkele professional.[8] Bovendien kan deze werkwijze input bieden voor het geven van een nadere invulling aan de werkdefinitie van radicalisering ten behoeve van latere onderzoeksonderdelen. Binnen de voorgestelde analyse staan drie aspecten centraal: meldingskenmerken, persoonskenmerken en proceskenmerken. Op basis van deze analyse kan op een hoger geaggregeerd niveau inzicht worden verkregen in signalen die (blijkens de praktijk) kunnen duiden op radicalisering, motieven en achtergrondkenmerken van geradicaliseerde personen en ontwikkelingen binnen het radicaliseringsproces. De onderwerpen die we per aspect willen inventariseren, staan weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1. Aspecten en onderwerpen binnen onderdeel 1.

Meldingskenmerken	**Persoonskenmerken**	**Proceskenmerken radicalisering**
▪ Meldende instantie of organisatie ▪ Partij(en) met aanvullende informatie ▪ Startsignaal en aanvullende signalen	▪ Demografische gegevens ▪ Gezinssamenstelling ▪ School en/of werk ▪ Kwetsbaarheden ▪ Motieven	▪ Pushfactoren ▪ Pullfactoren ▪ Faciliterende factoren ▪ Optreden ketenpartners

4.3.2 Onderdeel 2 – Radicalisering onder Arnhemse jongeren in beeld

De signalen die bij het VH gemeld worden geven een beeld van radicalisering in de gemeente Arnhem in enge zin. Omdat de mate waarin dit bekend raakt (mede) afhankelijk is van de mate waarin partijen die betrokken zijn bij de aanpak signalen kunnen waarnemen en waarderen, blijft onbekend in hoeverre sprake is van radicalisering onder Arnhemse jongeren in ruime zin. Bovendien beperkt deze informatie zich enkel tot islamitische radicalisering. In onderdeel 2 van het onderzoek willen we aandacht besteden aan radicalisering in ruime zin door 1) docenten van middelbare scholen en de Arnhemse ROC's en 2) jongerenwerkers te benaderen. We lichten onze werkwijze per groep (onderwijs en welzijnswerk) hierna toe.

8. Het VH is de centrale plaats waar alle meldingen over (mogelijke) radicalisering binnen de gemeente Arnhem binnenkomen. De informatie binnen deze meldingen wordt verrijkt door het aanvullend bevragen van professionals binnen instanties die niet betrokken zijn geweest bij de betreffende melding. Op basis van de verzamelde informatie wordt vervolgens besloten of een persoon al dan niet instroomt bij een – ten behoeve van radicalisering ingesteld – casusoverleg.

Onderwijs

Uit een overzicht dat door de gemeente ter beschikking is gesteld, blijkt dat het ROC in Arnhem veertien locaties heeft en er daarnaast zeventien voortgezet onderwijslocaties (waarvan vijf speciaal onderwijs) zijn.[9] We willen voorstellen om willekeurig een aantal onderwijslocaties te selecteren (maximaal vijf ROC's en zeven locaties waar voortgezet onderwijs wordt gegeven). Binnen de geselecteerde locaties willen we in overleg met het bestuur van elke klas de mentor of aanspreekpunt bevragen of binnen diens klas sprake is van (het risico op) radicalisering en zo ja, bij hoeveel leerlingen (*screening*). Op deze wijze kan op een voor de onderzoekers en de respondenten efficiënte zicht worden verkregen op (vermoedens van) radicalisering onder een grote groep scholieren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar. We zullen met maximaal vijftien docenten die aangegeven hebben dat radicalisering binnen hun klas speelt, een verdiepend interview houden. In deze interviews zullen we onder andere ingaan op de aard van de signalen, de wijze waarop andere leerlingen hiermee omgaan c.q. de impact op de klas en de weerbaarheid van leerlingen ten aanzien van radicalisering.[10]

Welzijn

Naast de tijd die kinderen op school doorbrengen hebben zij ook vrije tijd. Binnen het domein 'vrije tijd' willen we gebruikmaken van de kennis van welzijnswerkers (zoals jongerenwerkers) om zicht te krijgen op radicalisering in de gemeente Arnhem. Dit willen we doen door per werkgebied[11] binnen de gemeente Arnhem een jongerenwerker te benaderen. Aan de betreffende jongerenwerkers zullen we face-to-face vragen of zij in hun buurt (een risico op) radicalisering vermoeden bij jongeren en zo ja, bij hoeveel jongeren (*screening*).[12] We zullen met maximaal vijf jongerenwerkers die aangegeven hebben dat radicalisering binnen hun aandachtsgebied speelt, een verdiepend interview houden. In deze interviews zullen we onder andere ingaan op de aard van de signalen, de impact op de buurt en de weerbaarheid van jongeren ten aanzien van radicalisering.[13]

4.3.3 Onderdeel 3 – Groepsinterviews met jongeren

In groepsinterviews met jongeren uit Arnhem (in totaal ongeveer 100 jongeren) willen we ingaan op de mate waarin radicalisering in hun optiek binnen de eigen sociale omgeving speelt, waaruit zij dit afleiden c.q. op welke wijze zij dit merken en

9. Exclusief particulier onderwijs.
10. Overwogen kan worden om bij de betreffende school/scholen een groepsinterview te organiseren.
11. Bijvoorbeeld een wijk of buurt.
12. Bijkomende opbrengst is dat op deze wijze ook een beeld ontstaat op welke locaties met name zorgen bestaan omtrent radicalisering.
13. Overwogen kan worden om een groepsinterview met medewerkers van het jongerenwerk te organiseren.

hoe, indien van toepassing, de weerbaarheid van jongeren kan worden vergroot. Deze interviews willen we vooral gebruiken ter inkleuring, nuancering en aanvulling van de informatie die het onderzoek onder mentoren en welzijnswerkers heeft opgeleverd. Om focus aan te brengen in de jongeren die we willen benaderen voor een interview, kan worden bekeken in hoeverre casus binnen een bepaalde instantie of gemeenschap (bijvoorbeeld een school of buurt) hebben gespeeld.[14] Met andere woorden: overwogen kan worden om – in ieder geval in eerste aanleg – jongeren te benaderen die zich bewegen in een sociaal domein (klas, buurt) waarvan bekend is dat (het risico op) radicalisering speelt.

Bij het benaderen van jongeren willen we gebruikmaken van intermediairs. We denken daarbij vooralsnog aan intermediairs vanuit de school of het welzijnswerk (zoals de mentor of een jongerenwerker), hoewel mogelijk ook andere partijen hierin vanuit een lokale context een rol kunnen spelen (bijvoorbeeld de moskee of door ons gesproken respondenten). We merken daarbij op voorhand op dat spreiding naar leeftijd, etniciteit en opleidingsniveau van de te spreken jongeren van belang is om de representativiteit van de data zo veel mogelijk te waarborgen. Voorafgaand aan het gesprek ontvangen jongeren een infosheet van maximaal twee A4 waarop het doel van het onderzoek en het gesprek wordt toegelicht. Bij het gesprek zelf kan een intermediair aanwezig zijn, maar dit is geen vereist en (grotendeels) afhankelijk van de wensen van de jongeren zelf. Als concreet startpunt van de gesprekken kunnen recentelijke gebeurtenissen of casus uit het nieuws worden ingebracht, waarna geleidelijk aan meer aandacht kan worden besteed aan de eigen beleving van jongeren.

Box – Duiding van cijfers

Het onderzoek biedt inzicht in de mate waarin signalen zich voordoet binnen de gemeente Arnhem. Deze cijfers kunnen eventueel worden geduid aan de hand van (statistische) kengetallen die kunnen worden verkregen via het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dan wel (via) de gemeente Arnhem. Referentiemateriaal dat binnen deze cijfermatige duiding kan worden benut, betreft onder andere bevolkingscijfers (naar leeftijd en geslacht) en cijfers over het aantal leerplichtige leerlingen op de verschillende onderwijsniveaus. Op deze wijze kan vanuit verschillende perspectieven een beeld worden geschetst van radicalisering in enge en ruime zin, alsmede de (risico)groepen waarbinnen radicalisering in de gemeente Arnhem zich manifesteert.

14. Te denken valt dan aan casus die bij het VH zijn aangebracht en informatie van professionals uit het onderwijs en welzijnswerk (zie 4.3.1 en 4.3.2).

Figuur 4.1. Visueel overzicht van het onderzoeksdesign.

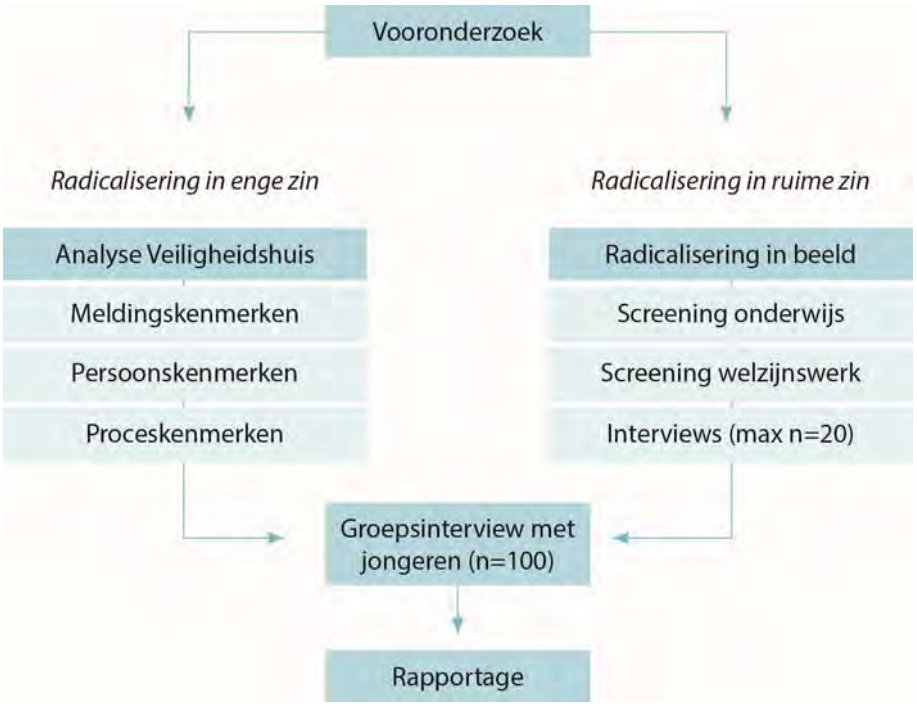

Geraadpleegde literatuur

Abbas, T. (2007). Islamic political radicalism in Western Europe. In T. Abbas (red.), *Islamic political radicalism: A European comparative perspective.* Edinburgh: University of Edinburgh Press.

Akbarzadeh, S. (2013). Investing in mentoring and educational initiatives: The limits of de-radicalisation programmes in Australia. *Journal of Muslim Minority Affairs,* 33(4): 451-463.

Aly, Al. (2011). *Terrorism and global security: Historical and contemporary perspectives.* Melbourne: Pelgrave McMillan.

Aly, A. & J.L. Striegher (2012). Examining the role of religion in radicalization to violent islamist extremism. *Studies in Conflict & Terrorism,* 35: 849-862.

Ashour, O. (2009). *The de-radicalisation of jihadists.* New York: Routledge.

Atran, S. (2010). *Talking to the enemy: Faith, brotherhood and the (un)making of terrorists.* New York: Harper Collins.

Bakker, E. (2006). *Jihadi terrorists in Europe: Their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad. An exploratory study.* Den Haag: Clingendael.

Blokland, A. A. J., P. Nieuwbeerta & W. Bernasco (2010). Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52(2): 122-152.

Borum, R. (2004). *Psychology of terrorism.* Tampa: University of South Florida.
COT (2008). *Causal factors of radicalization.* Den Haag: COT.

Brooks, R.A. (2011). Muslim "homegrown" terrorism in the United States. How serious is the threat? *International Security,* 36(2): 7-47.

Brynillson, J., A. Horndahl, F. Johansson, L. Kaati, C. Martenson & P. Svenson (2012). Analysis of weak signals for detecting lone wolf terrorists. *Intelligence and Security Informatics Conference (EISIC),* pp. 197-204.

Buijs, F.J., F. Demant & A. Hamdy (2006). *Strijders van eigen bodem. Radicale en democratische moslims in Nederland.* Amsterdam: Amsterdam University Press.

Cottee, S. & K. Hayward (2011). Terrorist (e)motives: The existential attractions of terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism,* 34(12): 963-986.

Crone, M. & M. Harrow (2011). Homegrown terrorism in the West. *Terrorism and Political Violence,* 23: 521-536.

Dechesne, M. (2011). Deradicalization: not soft, but strategic. *Crime, Law & Social Change,* 55: 287-292.

Demant, F. & B. de Graaf (2010). How to counter radical narratives: Dutch deradicalization policy in the case of Moluccan and Islamic radicals. *Studies in Conflict & Terrorism,* 33: 408-428.

Doosje, B., A. Loseman & K. van den Bos (2013). Determinants of radicalization of Islamic youth in the Netherlands: Personal uncertainty, perceived injustice and perceived group threat. *Journal of Social Issues,* 69(3): 586-604.

Edwards, C. & L. Gribbon (2013). Pathways to violent extremism in the digital era. *The Rusi Journal,* 158(5): 40-47.

Fishman, S. (2010). *Community-level indicators of radicalization: A data and methods task force.* Report to Human Factors/Behavioral Sciences Division, Science and Technology Directorate, U.S. Department of Homeland Security.

Genking, M. & A. Gutfraind (2011). How do terrorist cells self-assemble? Insights from an agent-based model of radicalization. Te raadplegen via SSRN: http://ssrn.com/abstract=1031521.

Githens-Mazer, J. & R. Lambert (2010). Why conventional wisdom on radicalization fails: The persistence of a failed discourse. *International Affairs,* 86(4): 889-901.

Horgan, J. (2005). *The psychology of terrorism.* New York: Routledge.

Horgan, J. (2009). *Walking away from terrorism: Accounts of disengagement from radical and extremist movements.* Milton Park: Routledge.

Horgan, J. & K. Braddock (2010). Rehabilitating the terrorists? Challenges in assessing the effectiveness of de-radicalization programs. *Terrorism and Political Violence,* 22: 267-291.

King, M. & D.M. Taylor (2011). The radicalization of homegrown jihadists. A review of theoretical models and social-psychological evidence. *Terrorism and Political Violence,* 23(4): 602-622.

Kim, J., C.W. Lee & E.G. Im (2007). Changes of cyberterrorism: Autonomous terrors and countermeasures. In O. Gervasi & M. Gavrilova (red.), *Computational science and its applications – Iccsa 2007.* Berlijn: Springer Verlag.

Kleinmann, S.M. (2012). Radicalization of homegrown Sunni militants in the United States: Comparing converts and non-converts. *Studies in Conflict & Terrorism,* 35: 278-297.

Koehler, D. (2014). The radical online: individual radicalization processes and the role of the internet. *Journal for Deradicalization,* 1: 116-134.

Kruglanski, A.W. & S. Fishman (2006). The psychology of terrorism: 'Syndrome' versus 'tool' perspectives. *Terrorism and Political Violence,* 18(2): 193-215.

Mullins, S. (2011). Islamist terrorism and Australia: an empirical examination of the "home-grown" threat. *Terrorism and Political Violence,* 254-285.

Nesser, P. (2006). Jihadism in Western Europe after the invasion of Iraq: Tracing motivational influences from the Iraq war on Jihadist terrorism in Western Europe. *Studies in Conflict & Terrorism,* 29(4): 323-342.

Nesser, P. (2008). How did Europe's global Jihadis obtain training for their militant causes? *Terrorism and Political Violence,* 20(2): 234-256.

Pisoiu, D. (2011). *Islamist radicalization in Europe: An occupational change process.* Londen: Routledge.

Pisoiu, D. (2013). Coming to believe "thruths" about islamist radicalization in Europe. *Terrorism and Political Violence,* 25: 246-263.

Precht, T. (2007). *Homegrown terrorism and Islamist radicalization in Europe – from conversion to terrorism.* Copenhagen: Danish ministry of Justice.

Ranstorp, M. (2010). *Understanding violent radicalization: Terrorist and Jihadist movements in Europe.* Londen: Routledge.

Reinares, F. (2011). Exit from terrorism: A qualitative empirical study on disengagement and deradicalization among members of ETA. *Terrorism and Political Violence,* 23: 780-803.

Sageman, M. (2008). *Leaderless jihad: Terror networks in the 21st century.* Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Sageman, M. (2014). The stagnation of terrorism research. *Terrorism and Political Violence,* 26(4): 565-580.

Silber, M. & A. Bhatt (2007). *Radicalization in the West: The homegrown threat.* New York: New York City Police Department.

Silke, A. (1998). Cheshire-cat logic: The recurring theme of terrorist abnormality in psychological research. *Psychology, Crime and Law,* 4(1): 51-69.

Silke, A. (2011). Disengagement or deradicalization: A look at prison problems for jailed terrorists. *CTC Sentinel,* 4(1): 18-21.
Silke, A. (2011). The devil you know: Continuing problems with research on terrorism. *Terrorism and Political Violence,* 13(4): 1-14.

Skillicorn, D.B., C. Leuprecht & C. Winn (2012). Homegrown islamist radicalization in Canada: Process insights from an attitudinal survey. *Canadian Journal of Political Science,* 45(4): 929-956.

Slootman, M. & J. Tillie (2015). Waarom sommige moslims radicaal worden. In: I. Weijers & C. Eliaerts (red.), *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit (2de druk).* Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.

Stern, J. (2010). Mind over martyr. How to deradicalize islamist extremists. *Foreign Affairs,* 89(1): 95-108.

Taarnby-Jensen, M. (2006). *Jihad in Denmark: An overview and analysis of jihadi activity in Denmark 1990-2006.* Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

Taylor, M. & G. Ramsay (2010). Violent radical content and the relationship between ideology and behaviour: do counter-narratives matter? In National Coordinator for Counter Terrorism (red.), *Countering violent extremist narratives.* Den Haag: 2010.

Varst, L. van der, T. van Ham, A. van Wijk, M. Zannoni & A. Bouabid (2010). *Extreem links. Een verkennend onderzoek naar linksgeoriënteerde initiatieven in Nederland*. Den Haag/Arnhem: COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement en Bureau Beke.

Weenink, A.W. (2015). Behavioral problems and disorders among radicals in police files. *Perspectives on Terrorism,* 9(2): 17-33.

Weggemans, D., E. Bakker & P. Grol (2014). Who are they and why do they go? The radicalisation and preparatory processes of Dutch jihadist foreign fighters. *Perspectives on Terrorism,* 8(4): 100-110.

Wesley, R. (2008). Combating terrorism through a counter-framing strategy. *CTC Sentinel,* 1: 10-12.

Bijlage 1 – Geraadpleegde respondenten

Anne Frank Stichting
Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Etnische gemeenschap
Gemeente Alkmaar
Jeugdbescherming Gelderland
Jongerenwerk
Pactum
Politie-eenheid Oost-Nederland
Regionaal Bureau Leerlingzaken
Scholen/onderwijsinstelling
Veiligheidshuis Arnhem
Verwey-Jonker Instituut
Overig

Bijlage 2 – Topiclijst interviews

Afbakening begrip 'radicalisering'

1. In het beleid en de wetenschap is met name aandacht voor radicalisering vanuit het perspectief van religie, i.c. de islam. Hoe kijkt u tegen deze invulling van het begrip radicalisering aan?
2. Radicalisering is een begrip dat in de praktijk veel gebruikt wordt. Wat verstaat u onder het begrip 'radicalisering' (gedrag, ideeën of beide) en waarom? Kunt u dit toelichten met voorbeelden?
3. Hoe verloopt het proces van radicalisering? In welke mate zijn stadia te onderscheiden en welke stadia onderscheidt u? In hoeverre is het proces van radicalisering volgens u vergelijkbaar met het omarmen van en uitvoering geven aan andere extreme ideologieën zoals het links- en rechtsextremisme?

Aard en omvang radicalisering

1. In hoeverre heeft u vanuit uw werkzaamheden te maken met radicalisering en/of geradicaliseerde personen? Op basis waarvan zou u een persoon als geradicaliseerd omschrijven of typeren gelet op gedrag en ideeën?
2. In hoeverre is naar uw mening sprake van radicalisering binnen de gemeente Arnhem en op welke wijze(n) manifesteert zich dat? Is er een nadere duiding (bijvoorbeeld denkers versus doeners) mogelijk/wenselijk en zo ja, wat is de verhouding tussen deze groepen?
3. Hoe heeft het aantal geradicaliseerde personen zich ontwikkeld over de afgelopen jaren? Om welke aantallen en type radicalisering gaat het en hoe zichtbaar is dit? Eveneens: welke ontwikkeling valt te op te merken als het gaat om de invloed en handelingsbereidheid van personen die geradicaliseerd zijn? Op welke wijze(n) komen deze personen in contact met radicaal gedachtegoed en/of radicale groepen?
4. Welke oorzaken liggen naar uw mening (mede) ten grondslag aan radicalisering? Vraag hierbij specifiek naar zowel contextuele (leefmilieu, religie, afstand tot de samenleving) als meer individuele kenmerken (bv. IQ, persoonlijkheid, beïnvloedbaarheid) van geradicaliseerde personen (indien de respondent hierover kennis heeft) en de rol van het internet / toegankelijkheid van informatie.
5. Wat is de rol van *push*- en *pullfactoren* en wijkt Arnhem hier op enigerlei wijze van af?
6. In hoeverre staat radicalisering (zoals door de respondent beschouwd) in relatie tot extremisme of terrorisme (in de vorm van (willen) uitreizen naar 'brandhaarden' in het buitenland of het voorbereiden of (willen) plegen van een aanslag in Nederland)? Welke andere redenen of motieven kunnen hieraan ten grondslag liggen?

Preventie en signalering van radicalisering

1. Is het mogelijk om (kwetsbaarheid voor) radicalisering vroegtijdig te signaleren en zo ja, hoe? (persoonsfactoren, sociaal netwerk, rol van de moskee etc.)
2. Welke partijen hebben hierin een verantwoordelijkheid en op welke wijze kunnen zij hieraan vormgeven?
3. Wat betekent het voorgaande voor de aanpak in het algemeen en de Arnhemse aanpak in het bijzonder? Welke partijen hebben hierin een verantwoordelijkheid en welke partijen nemen momenteel de verantwoordelijkheid?

Tot slot

Hoe kunnen aard en omvang van radicalisering in de gemeente Arnhem betrouwbaar / zo betrouwbaar mogelijk in beeld worden gebracht?

- Welke groepen professionals hebben hierop zicht?
- Op welke manier kunnen zij geraadpleegd / benaderd worden?
- Zijn er andere relevante bronnen die in een dergelijk onderzoek kunnen worden betrokken?

Rijnkade 84
6811 HD Arnhem
tel 026 - 443 86 19

info@beke.nl
www.beke.nl

www.beke.nl

Rijnkade 84
6811 HD Arnhem
tel 026 - 443 86 19
fax 026 - 442 28 12

info@beke.nl
www.beke.nl

Arnhemse jeugd en radicalisering

Onderzoeksvoorstel Januari 2015

Bureau Beke

Inhoud

1 Achtergrond en vraagstelling 3

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek 6

2.1 Fase 1 – Literatuurverkenning 7

2.2 Fase 2 – Interviews (n=20) 8

2.3 Advies nota 9

2.4 Fase 3 – Online survey domeinen 'vrije tijd' en 'onderwijs' 9

2.5 Fase 4 – Groepsgesprekken met jongeren (n=5) 11

2.6 Fase 5 – Terugkoppeling stakeholders; groepssessie 11

2.7 Begeleidingsgroep en rapportage 11

2.8 Rapportage 12

3. Tijdpad en projectteam 13

4. Begroting 15

Referenties 16

1 Achtergrond en vraagstelling

Het college van Burgemeester & Wethouders (B&W) wil, mede naar aanleiding van een motie van de Partij van de Arbeid (PvdA), de radicalisering van Arnhemse jongeren in kaart laten brengen. De aanleiding hiervoor is onder andere dat Arnhem op dit thema hoog lijkt te scoren en er geen cijfers beschikbaar zijn van de mate waarin Arnhemse jongeren er radicale opvattingen op nahouden.

Aan Bureau Beke is gevraagd een voorstel te doen voor een dergelijk onderzoek. Vooraf wordt een aantal uitgangspunten voor het onderzoek gesteld. Die zijn als volgt:

1. Op voorhand beperken we ons – mede vanwege de mogelijk stigmatiserende uitstraling van het onderwerp – niet tot radicale opvattingen onder islamitische jongeren, maar onder Arnhemse jongeren in het algemeen. Ook niet-moslimjongeren kunnen immers radicale opvattingen koesteren, bijvoorbeeld over moslimjongeren. Die wederzijdse opvattingen kunnen elkaar beïnvloeden en versterken.
2. Onder de noemer 'radicale' opvattingen beperken we ons tot radicale opvattingen ten aanzien van religie (islam) en land van herkomst (etniciteit). Dit betekent dat radicalisering vanuit andere perspectieven, zoals dierenwelzijn of milieu, buiten beschouwing blijft. Het begrip radicalisering wordt nader toegelicht in paragraaf 1.1.
3. Met de term 'Arnhemse jeugd' wordt gedoeld op jongeren en jong volwassenen die vanwege hun opleiding en/of in hun vrije tijd veelvuldig in Arnhem aanwezig zijn. Het is derhalve geen vereiste dat deze jongeren in de gemeente Arnhem wonen.

De vraagstelling in onderhavig onderzoek bestaat uit in totaal drie vragen die zich mede richten op de mate van radicale opvattingen onder Arnhemse jongeren en de wijze waarop deze jongeren kunnen worden getypeerd. Het gaat om de volgende onderzoeksvragen:

1. In hoeverre is sprake van radicaliserende opvattingen bij Arnhemse jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 12 tot 25 jaar?
2. Hoe kunnen Arnhemse jongeren met radicale opvattingen worden getypeerd in termen van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau?
3. Welke aanbevelingen zijn – gegeven de onderzoeksbevindingen - mogelijk voor de aanpak van radicalisering (zowel preventief als repressief en curatief) door de lokale, regionale en eventueel landelijke instanties?

Literatuur

Er zijn diverse vormen van radicalisering te onderscheiden, van rechts- en linksradicaal tot islamitisch radicalisme en extreme uitingen op het gebied van dierenactivisme (NJI, 2011; Verhagen, Reitsma & Spee, 2010). Ongeacht de context van radicalisering, is het – zo blijkt uit de literatuur – altijd van belang kritisch te kijken naar de mate waarin een persoon is geradicaliseerd. Verschillende publicaties laten zien dat radicalisering als een proces kan worden bezien waarin verschillende stadia, die geleidelijk in elkaar overgaan, worden doorlopen. Radicalisering kan uiteindelijk uitmonden in illegale en/of aan terrorisme gerelateerde activiteiten. In dat geval wordt ook wel gesproken over extremisme.

King & Taylor (2011) benoemen vijf toonaangevende modellen die zijn ontwikkeld om het proces van radicalisering in beeld te brengen.[1] Deze modellen zijn lang niet altijd tegenstrijdig met elkaar en vullen elkaar ten dele aan. De basis van deze modellen ligt bij het individu, dat een afstand voelt tussen zichzelf en de maatschappij en (daarom) aansluiting zoekt bij andere groepen om voldoening te vinden (Moskalenko & McCauley, 2011). Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) sluit grotendeels aan bij dergelijke bevindingen door te stellen dat radicalisering een 'proces [is] waarbij een persoon of groep in toenemende mate bereid is de consequenties te aanvaarden van de strijd voor een samenleving die niet strookt met onze democratische rechtsorde'.

De wetenschappelijke literatuur laat zien dat emotionele, cognitieve en sociale aspecten het radicaliseringsproces kunnen beïnvloeden. Samenhang tussen deze aspecten blijkt onder andere uit het feit dat relatieve deprivatie een aspect is dat veelvuldig in verband gebracht wordt met radicalisering (King & Taylor, 2011). Met relatieve deprivatie wordt gedoeld op het gevoel van onrecht dat mensen ervaren wanneer zij hun eigen omstandigheden op bijvoorbeeld economisch of sociaal gebied vergelijken met andere groepen. Met name wanneer vergelijkingen gemaakt worden tussen bevolkingsgroepen kan dit tot polarisatie c.q. spanningen leiden (Blokland, Nieuwbeerta & Bernasco, 2010; King & Taylor, 2011; Van den Bos, Loseman & Doosje, 2009).

Relatieve deprivatie kan leiden tot een 'identiteitscrisis' waarbij ontevredenheid over de huidige situatie leidt tot het streven naar een nieuwe (voor de eigen groep) verbeterde situatie. Dit vormt de kern van het radicaliseringsproces (King & Taylor, 2011). Daarbij kan sprake zijn van vervreemding, waarbij de radicaliserende persoon steeds verder van de samenleving af komt te staan en de eigen houdingen en overtuigingen verder versterkt kunnen worden. Eventuele onzekerheid over de eigen standpunten kan afnemen wanneer mensen zich aansluiten bij groepen personen die hun mening delen of bijvoorbeeld op internet kennisnemen van soortgelijke meningen (King & Taylor, 2011; NJI, 2011).

1. Deze modellen worden in het onderzoek nader toegelicht.

Achtergrondkenmerken van personen spelen een belangrijke rol binnen het proces van radicalisering (King & Taylor, 2011). Van de Bos e.a. (2009) benoemen opleidingsniveau, leeftijd, etniciteit en (mate van) religiositeit als aspecten die een rol spelen binnen het radicaliseringsproces. Andere factoren die van invloed kunnen zijn, zijn onder meer de identificatie met Nederland en Nederlanders ('maatschappelijke onverbondenheid') en meningen over de legitimiteit van Nederlandse autoriteiten (Doosje e.a., 2012).

De wetenschappelijke literatuur benadrukt dat radicalisering als een continuum kan worden bezien. Binnen het proces van radicalisering spelen verschillende factoren, zowel maatschappelijk als op individueel niveau, een rol. Bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur bieden ten eerste aanknopingspunten voor het formuleren van een voorlopige werkdefinitie van radicalisering. Daarnaast kan, op basis van de verschillende stadia die in het proces van radicalisering worden doorlopen en de factoren die daarop van invloed zijn, een aantal onderwerpen voor de online survey worden geïdentificeerd en geoperationaliseerd (bijvoorbeeld verbondenheid met de Nederlandse maatschappij, ervaren gevoelens van onrecht).

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit vier fasen (van algemeen naar bijzonder). De eerste fase van het onderzoek betreft het inventariseren en beschrijven van de relevante literatuur over radicalisering. Vervolgens worden interviews gehouden met *stakeholders* en professionals. De input uit deze eerste twee fasen zal worden verwerkt in een online *survey*, die zich richt op de domeinen 'vrije tijd' en 'onderwijs'. Afhankelijk van de medewerkingsbereidheid vinden groepsgesprekken met Arnhemse jongeren plaats op bijvoorbeeld scholen of bij buurthuizen (fase 4). Het onderzoeksdesign staat visueel weergegeven in figuur 2.1. De verschillende onderzoeksfasen worden in de volgende paragrafen toegelicht.

Figuur 2.1. Visueel overzicht van het onderzoeksdesign

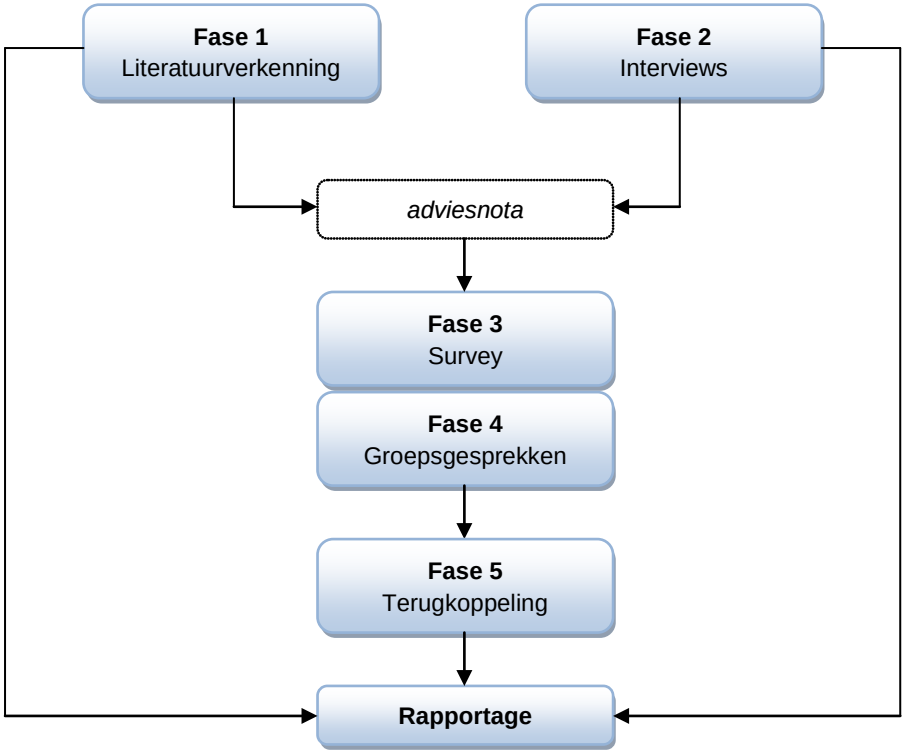

2.1 Fase 1 – Literatuurverkenning

Het doel van de literatuurverkenning is tweeledig. Enerzijds heeft de literatuurverkenning tot doel een (nader) kader te bieden waarbinnen het proces van radicalisering kan worden geplaatst. Dit kader zal worden vertaald naar een voorlopige *werkdefinitie*. Daarmee wordt een wetenschappelijk onderbouwde focus in het onderzoek aangebracht, die als startpunt dient voor de andere uit te voeren onderzoeksactiviteiten en als onderbouwing van de uiteindelijke bevindingen kan fungeren. Anderzijds kan de literatuurverkenning duiding geven aan de onderzoeksbevindingen. Dit laatste geldt met name in relatie tot de onderzoeksvragen 2 en 3, die betrekking hebben op de achtergronden van Arnhemse jongeren en jongvolwasenen met radicale opvattingen en de aanpak van radicalisering in het algemeen en de betreffende jongeren in het bijzonder.[2]

Werkwijze

Radicalisering is een onderwerp dat in de nationale en internationale literatuur veelvuldig aan bod komt. In de praktijk wordt een onderscheid gemaakt tussen onderzoek dat voor de aanslag op het World Trade Center (WTC) en na '9/11' is verschenen. We stellen voor ons in de huidige literatuurverkenning met name te richten op wetenschappelijke publicaties van de afgelopen vijf jaar (2010 t/m 2015).

De literatuurverkenning wordt vormgegeven door via *Google Scholar* naar (inter)nationale literatuur te zoeken aan de hand van verschillende zoektermen. Voorbeelden[3] van dergelijke zoektermen zijn:

- Radicalisation process
- Homegrown terrorism
- Islamist radicalisation
- Extremist violence
- De-radicalisation

Voorbeelden van relevante artikelen en publicaties zijn in de inleiding verwerkt en te raadplegen in de referentielijst van onderhavig onderzoeksvoorstel. Artikelen waarnaar in de gevonden bronnen verwezen wordt en die tevens in de afgelopen vijf jaar zijn verschenen, zullen aanvullend worden geraadpleegd ('sneeuwballen'). Op deze wijze wordt de meest actuele kennis over dit onderwerp geïnventariseerd.

---

2. Betrouwbare cijfers over de prevalentie van radicalisering zijn voor zover bij de onderzoekers bekend (vrijwel) niet aanwezig.
3. Vanzelfsprekend zullen we ook de Nederlandse equivalenten van deze zoektermen hanteren om in Nederland verschenen publicaties te inventariseren.

Bij het inventariseren van de literatuur zullen we ons met name richten op de volgende onderwerpen: 1) de afbakening en het proces van radicalisering, 2) de (psychologische en contextuele) achtergronden van radicalisering, 3) de uitingsvormen van radicalisering en 4) de aanpak. Indien relevant worden ook Nederlandse publicaties geraadpleegd.

2.2 Fase 2 – Interviews (n=20)

In individuele interviews met de experts willen we nader ingaan op het onderwerp radicalisering in het algemeen en de Arnhemse situatie in het bijzonder. Bij het bepalen van de onderwerpen die tijdens de interviews aan bod zullen komen, is de vraagstelling van onderhavig onderzoek en de vertaling daarvan leidend. Dit betekent dat in ieder geval stilgestaan zal worden bij de voorlopige werkdefinitie van radicalisering, de mate waarin respondenten aspecten van radicalisering terugzien bij Arnhemse jongeren en jongvolwassen, waarop zij deze waarneming c.q. hun gevoel baseren, wat de achtergrond van deze jongeren is en welke aspecten zij – vanuit hun ervaring en waarneming – belangrijk vinden bij de (preventieve, repressieve en curatieve) aanpak daarvan. Ten aanzien van dit laatste onderwerp zal ook worden stilgestaan bij de procesmatige invulling van deze aanpak c.q. de taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen.

De beoogde respondenten hebben beroepshalve ofwel directe binding met Arnhem en kunnen op de situatie in Arnhem reflecteren ofwel hebben overstijgende kennis van radicalisering, waardoor zij de Arnhemse situatie in een landelijk perspectief kunnen plaatsen. Een verdeling van interviews staat als uitgangspunt in tabel 2.1 weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van instanties die benaderd kunnen worden t.b.v. interviews.

Directe binding met Arnhem (n=15)	**Stadsoverstijgende kennis (n=5)**
Gemeente (n=2)	NCTV (n=2)
Jongerenwerk (n=2)	Wetenschap (n=3)
Moslimgemeenschap (n=3)	
Onderwijs (n=3)	
Politie (n=3)	
Reclassering (n=2)	

De opbrengsten van deze interviews zijn meervoudig. Allereerst leveren de gehouden interviews kwalitatieve informatie op die kan worden gebruikt bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen (zie hoofdstuk 1). Daarnaast wordt de kennis en expertise van de respondenten benut voor het vaststellen van een definitieve werkdefinitie van radicalisering die in de online survey zal worden gehanteerd (zie fase

3). De bevindingen uit de literatuur worden op dit punt derhalve gevalideerd aan de hand van de praktijk. Daarmee wordt bewerkstelligd dat de gehanteerde werkdefinitie kan steunen op een wetenschappelijke basis en voor de praktijk bruikbaar en herkenbaar is. Dit is met name van belang in het kader van de online survey.

2.3 Adviesnota

De bevindingen uit voorgaande twee fasen (literatuur en interviews) monden uit in een adviesnota aan de gemeente. Het advies zal betrekking hebben op de vraag of en zo ja in welke vorm de vervolgstappen in het onderzoek (survey, groepsgesprekken) kunnen worden gezet. De gemeente wil het eventuele vervolg van het onderzoek laten afhangen van het advies. De adviesnota zal een korte schets bevatten van de onderzoeksbevindingen en concreet aangeven hoe het vervolgonderzoek er uit kan zien. In de begroting worden de kosten voor het 'adviestraject' weergegeven; de kosten van het vervolgtraject worden bepaald nadat de adviesnota is vastgesteld en het akkoord van de gemeente. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de adviesnota geen status heeft van volwaardig onderzoek. Met het uitvoeren van de eerste twee fasen kan immers geen antwoord worden gegeven op de onderzoeksvragen.

2.4 Fase 3 – Online survey domeinen 'vrije tijd' en 'onderwijs'

In deze paragraaf gaan we – ter nadere oriëntatie – nader in op de online survey die binnen de domeinen 'vrije tijd' en 'onderwijs' zal worden verspreid. De precieze inhoud van de survey wordt bepaald na het adviestraject. Achtereenvolgens bespreken we de doelgroep van de online survey, de inhoud van de survey en de te hanteren werkwijze.

Doelgroep online survey

We kiezen voor medewerkers in de domeinen 'vrije tijd' en 'onderwijs' als primaire informatiebron (in plaats van jongeren zelf) vanwege methodologische en pragmatische redenen. Methodologisch is het onderzoek op deze wijze eenvoudiger te realiseren en kan de verkregen informatie beter worden geobjectiveerd. Bovendien hebben deze partijen ook een rol in de aanpak (signalering). Daarnaast sluiten deze doelgroepen goed aan bij de praktijk. Docenten maken jongeren een belangrijk deel van de tijd mee, namelijk wanneer zij op school zitten. Jeugd- en jongerenwerkers bestrijken een ander belangrijk domein van jongeren, namelijk de vrije tijd. In overleg met de gemeente kan voorts worden besloten om ook het welzijnswerk in bredere zin mee te nemen in de online survey. Te denken valt dan aan gezins- en opvoedingsondersteuners en gezinscoaches.

Box – Radicalisering in het licht van actuele ontwikkelingen

De recente ontwikkelingen in Frankrijk en België leiden naar alle waarschijnlijkheid tot meer alertheid op en bewustzijn van radicalisering bij docenten en jongerenwerkers. Een mogelijk nadeel is de grote media-aandacht voor het onderwerp op dit moment, wat de resultaten van het onderzoek kan beïnvloeden. Timing c.q. het moment waarop de survey zal worden uitgezet, is dan ook belangrijk. Tegelijkertijd valt niet uit te sluiten dat zich in de onderzoeksperiode nieuwe ontwikkelingen voordoen die tot veel media-aandacht kunnen leiden. We willen de eventuele impact van media-aandacht daarom ondervangen door in de survey één of enkele vragen op te nemen over de invloed van recente gebeurtenissen op de gegeven antwoorden.

Contouren online survey

De online survey bevat – naast een aantal algemene vragen – voornamelijk vragen die gaan over radicalisering onder Arnhemse jongeren. Uitgangspunt bij de vraagstelling in de online survey is dat het per definitie onmogelijk is om 'in de hoofden' van mensen te kijken. Voor externen (in casu docenten en jongerenwerkers) waarneembaar gedrag zal derhalve de start van een eventuele aanpak vormen.

De werkdefinitie van radicalisering en relevante aspecten die hierover uit de literatuur en interviews naar voren komen, zijn leidend bij de onderwerpkeuze (zie voorbeelden hoofdstuk 1). Daarnaast zal specifiek op zoek worden gegaan naar bestaande vragenlijsten op het gebied van radicalisering. Zo is bij onderzoek onder (extreemrechtse) 'Lonsdale-jongeren' gebruikgemaakt van een vertaalde vragenlijst.[4] De kansen en belemmeringen in de aanpak zijn de laatste onderwerpen in de survey. Tot slot zullen we de vraag opnemen of een respondent mogelijkheden ziet voor een groepsgesprek met Arnhemse jongeren (in de context van vrije tijd of onderwijs). Het invullen van de survey zal om de kans op non-respons te beperken maximaal 20 minuten in beslag nemen.[5]

Werkwijze

Aan alle docenten van scholen voor het voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs in de gemeente Arnhem wordt per e-mail een link naar een online survey die in beheer is bij Bureau Beke toegestuurd.[6] Blijkens een door de gemeente toegestuurd overzicht gaat het in totaal om veertien scholen met 27 locaties.

---

4. Van Wijk, Bervoets & Boers (2007). Trots op Nederland. Achtergronden, kenmerken en aanpak van het Lonsdaleverschijnsel in Venray, Zoetermeer en Aalsmeer. Apeldoorn: Politieacademie.
5. Het is mogelijk om de survey af te breken en later verder te gaan.
6. Vooralsnog gaat onze voorkeur uit naar het benaderen van de mentoren, omdat deze naar verwachting een goede binding hebben met hun klas en een goed beeld kunnen schetsen van uitingen van radicalisering. Voordeel hiervan is ook dat dubbeltellingen kunnen worden voorkomen, omdat antwoorden van elke aangeschreven persoon enkel betrekking hebben op leerlingen uit zijn/haar (mentor)klas.

Twaalf scholen bieden geven voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO en VWO/gymnasium), twee scholen bieden middelbaar beroepsonderwijs.[7] De respondenten uit het jeugd- en jongerenwerk worden geworven via de contacten die de gemeenten heeft en via het eigen netwerk.

Box – Respons onder docenten

Op voorhand kunnen geen uitspraken worden gedaan over de te verwachten respons onder docenten. Recente onderzoeken laten een wisselende respons zien, met een minimum van circa 20 procent en een maximum van circa 75 procent. [8] Gezien de relevantie en actualiteit van het onderwerp, lijkt voldoende respons behaald te kunnen worden om betrouwbare en valide uitspraken over radicalisering onder Arnhemse jongeren te kunnen doen.

2.5 Fase 4 – Groepsgesprekken met jongeren (n=5)

Wanneer respondenten aangeven dat het mogelijk is om een groepsgesprek met jongeren te houden over radicalisering, zullen deze in overleg met de betreffende respondenten worden georganiseerd. In welke context (vrije tijd of onderwijs) uiteindelijk een gesprek zal worden gevoerd, is derhalve mede afhankelijk van de antwoorden van respondenten.[9]

Het doel van de groepsgesprekken met jongeren is om hen aan het woord te laten over radicalisering op hun school of in hun buurt. De voorlopige bevindingen vanuit de survey worden tijdens dit gesprek als leidraad gebruikt. Kernvragen tijdens de gesprekken zijn dan onder andere of leerlingen het beeld dat uit de survey naar voren komt herkennen, wat zij daarvan vinden en of en zo ja hoe radicalisering in hun optiek kan worden aangepakt.

2.6 Fase 5 – Terugkoppeling stakeholders; groepssessie

In deze laatste fase worden de voorlopige bevindingen aan maximaal zeven stakeholders teruggekoppeld. Denk hierbij aan de politie, jongerenwerk en onderwijs. Deze respondenten zijn in de eerste fase reeds geïnterviewd en kunnen om die reden goed reflecteren op de bevindingen. Hierbij gaat het met name om de mate van radicalisering van de Arnhemse jeugd en de implicaties voor preventief en eventueel repressief beleid. Vanwege de mogelijkheden voor onderlinge discussie wordt voorgesteld om een en ander vorm en inhoud te geven door middel van een groepsbijeenkomst. De resultaten hieruit worden verwerkt in het rapport.

---

7. Het speciaal voortgezet onderwijs zal tevens in de survey worden betrokken. Ook het hoger onderwijs (HBO) kan zonder meerkosten worden meegenomen indien gewenst.
8. Zie bijvoorbeeld de website van CNV Onderwijs (www.cnvo.nl) en Talis13 (www.talis13.nl).
9. Om niet alleen afhankelijk te zijn van de survey, zullen we tijdens de interviews (fase 2) ook aan respondenten vragen in hoeverre zij een mogelijkheid zien tot het voeren van een groepsgesprek met jongeren.

2.7 Begeleidingsgroep en rapportage

Het onderwerp 'radicalisering' vergt een prudente benadering zonder afbreuk te doen aan de onderzoeksbevindingen. Derhalve zal onder regie van de gemeente Arnhem een begeleidingsgroep worden samengesteld, waarin bij het onderwerp betrokken partijen zitting hebben. Hierbij is de gemeente verantwoordelijk voor de eventueel gewenste bestuurlijke en ambtelijke aansluiting.

De begeleidingsgroep zal door de onderzoekers actief bij de opbrengsten en voortgang van het onderzoek worden betrokken. Een belangrijk moment in het onderzoek is de conceptvragenlijst die zal worden gebruikt voor de *online survey*. De begeleidingsgroep wordt gevraagd om te reageren op de strekking en inhoud van de survey, voordat een link naar deze online vragenlijst aan respondenten zal worden verstuurd. Daarnaast krijgt de begeleidingsgroep een adviserende rol gedurende het onderzoek. De samenstelling van de begeleidingsgroep geschiedt onder verantwoordelijkheid van de gemeente.

De gemeente - in de hoedanigheid van opdrachtgever - wordt periodiek door de onderzoekers geïnformeerd over de voortgang en bevindingen van het onderzoek. In overleg is besloten om maandelijks een schriftelijk voortgangsbericht te sturen aan burgemeester en wethouder, die zo nodig mondeling kan worden toegelicht.

2.8 Rapportage

In beginsel wordt een openbaar rapport geschreven waarin de resultaten geanonimiseerd en onherleidbaar verwerkt worden. Er wordt niet op het niveau van afzonderlijke scholen gerapporteerd; de gegevens worden beschreven op onderwijsniveau. Als respondenten om hen moverende redenen niet op naam in het rapport willen worden genoemd, wordt dat uiteraard gehonoreerd. In overleg met de opdrachtgever kan worden besloten om bepaalde onderdelen en bevindingen van het onderzoek (in het bijzonder informatie uit de interviews) in een interne, niet openbare notitie te vatten vanwege de mogelijke schending van privébelangen en/of gevaar voor de respondenten/derden. Bureau Beke is eindverantwoordelijke voor wat betreft de inhoud van de rapportage.

3. Tijdpad en projectteam

Het onderzoek zal starten na goedkeuring van de opdracht door het college. Uitgaande van een start in april 2015 en een geschatte duur van het onderzoek van zes maanden, betekent dit dat het onderzoek in september 2015 zal zijn afgerond. Een meer gedetailleerde planning staat hieronder weergegeven.

	April 2015	Mei 2015	Juni 2015	Juli 2015	Augustus 2015	September 2015
Literatuurverkenning	X	X				
Interviews (n=20)		X	X			
Adviesnota			X			
Online survey[10]			X	X		
Groepsgesprekken			X		X	
Terugkoppeling					X	
Voortgangsbijeenkomsten			X			X
Rapportage					X	X

Projectteam

Het onderzoeksteam bestaat uit: dr. mr. Anton van Wijk (projectleider en senior onderzoeker), drs. Tom van Ham (onderzoeker) en drs. Lieselot Scholten (junior onderzoeker). Hun cv's staan hierna vermeld.

Anton van Wijk is criminoloog en directeur van Bureau Beke. Daarvoor was hij als senior onderzoeker verbonden aan de Politieacademie. Binnen het kantoor houdt hij zich onder meer bezig met onderzoek naar ernstige vormen van criminaliteit, waaronder zedenmisdrijven en *High Impact Crimes* en de opsporing. Hij heeft de cursus *Criminal Investigative Analysis* gevolgd en de training *Violent Crime Behavior* van de *Academy Group* in de Verenigde Staten. Hij staat geregistreerd in de databank van de Landelijke Deskundigheidsmakelaar van de Politieacademie (LDM).

10. De doorloop van het onderzoek, in het bijzonder de survey (schoolvakantie), is medeafhankelijk van het besluit van de gemeente naar aanleiding van de adviesnota.

Tom van Ham is criminoloog/psycholoog en onderzoeker bij Bureau Beke. Voorheen was hij als onderzoeker werkzaam in de politieregio IJsselland. Onderzoeken waarbij hij bij Bureau Beke betrokken is, richten zich op meerdere beleidsterreinen en dan met name op openbare orde, uitgaansgeweld en jeugdcriminaliteit. Tevens is hij als buitenpromovendus verbonden aan de Universiteit van Leiden.

Lieselot Scholten is sociologe en junior onderzoeker/analist bij Bureau Beke. In juli 2014 studeerde ze af aan de Radboud Universiteit in Nijmegen en ze schreef haar scriptie over 'Taalprestaties in het basisonderwijs'. Naast het uitvoeren van onderzoekswerkzaamheden houdt Lieselot zich binnen bureau Beke bezig met de statistische verwerking van onderzoeksgegevens. Op dit moment is zij onder andere betrokken bij onderzoeken naar jeugdcriminaliteit en grensoverschrijdend slachtofferschap.

4. Begroting

De kosten voor het adviestraject bedragen €28.015 (ex btw).[11] De kosten voor het vervolgonderzoek worden t.z.t. (na adviesnota) bepaald. Wel staan de activiteiten benoemd. Een gespecificeerde begroting in dagdelen staat hieronder per onderzoeksactiviteit weergegeven.[12]

Onderzoeksactiviteit	**SWM**	**WM**	**JO**	**Kosten ex. btw**
Adviestraject				
Literatuurverkenning	1	4	8	€4.760
Interviews (n=20)[13]	15	8	8	€15.100
Bijeenkomsten begeleidingsgroep[14]	1	1	1	€1.345
Adviesnota	4	4	4	€ 5.380
Overleg opdrachtgever	1	-	1	€ 930
Kantoorkosten				€ 500
Aantal dagdelen	**22**	**17**	**22**	**€ 28.015**
Vervolgonderzoek				
Online survey				
Bijeenkomsten begeleidingsgroep				
(groeps)gesprekken (n=5)				
Groepssessie experts				
Rapportage				
Aantal dagdelen				
Constructie online survey				
Reis- en kantoorkosten				**€**

11. Inclusief btw (21%) is dit €33.898.
12. Het dagdeeltarief van een senior wetenschappelijk medewerker (SWM) bedraagt €620. Het dagdeeltarief van een wetenschappelijk medewerker/onderzoeker (WM) bedraagt €415. Het dagdeeltarief van een junior onderzoeker (JO) bedraagt €310 (bedragen exclusief btw).
13. Inclusief ontwikkelen topiclijst, het maken van afspraken, uitwerken en verwerken voor (kwalitatieve) analyse.
14. Inclusief voorbereiding en verslaglegging.

Referenties

Blokland, A. A. J., P. Nieuwbeerta & W. Bernasco (2010). Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52(2): 122-152.

Bos, K. van den, A. Loseman & B. Doosje (2009). *Waarom jongeren radicaliseren en sympathie krijgen voor terrorisme: onrechtvaardigheid, onzekerheid en bedreigde groepen*. Den Haag: WODC, Ministerie van Justitie.

Doosje, B., K. van den Bos, A. Loseman, A.R. Feddes & L. Mann (2012). "My Ingroup is Superior!": Susceptibility for Radical Rightwing Attitudes and Behaviors in Dutch Youth. Negotiation and Conflict. *Management Research,* 5(3): 253-268.

King, M. & D.M. Taylor (2011). The radicalization of homegrown jihadists: A review of theoretical models and social psychological evidence*. Terrorism and Political Violence*, 23(4): 602-622.

Moskalenko, S. & C. McCauley (2011). The psychology of lone-wolf terrorism. *Counseling Psychology Quarterly*, 24(2): 115-126.

Nederlands Jeugd Instituut (2011). *Handreiking radicalisering en polarisatie*.

Verhagen, A., M. Reitsma, & I. Spee (2010). *Vroegtijdige signalering van radicalisering*. 's-Hertogenbosch/Utrecht: KPC groep & APS

Rijnkade 84
6811 HD Arnhem
tel 026 - 443 86 19
fax 026 - 442 28 12

info@beke.nl
www.beke.nl

Rechercheadvies

TGO Claes

Politieregio Rotterdam Rijnmond

Anton van Wijk,
Ilse van Leiden
Henk Ferwerda

Bureau Beke

Rechercheadvies

PARTIJ VAN DE ARBEID GROENLINKS ZUID CENTRAAL Verenigd Arnhem

D66

2014-1039118I

16.

Motie: 'Onderzoek radicalisering Arnhemse jeugd'

De raad van de gemeente Arnhem, in vergadering bijeen op maandag 29 september 2014, ter stemming over moties vreemd aan de agenda en naar aanleiding van de situatie inzake Arnhemse geradicaliseerde jongeren zoals Syriëgangers,

Overwegende dat:

- Arnhem één van de steden is die in Nederland hoog scoort op het gebied van radicalisering en Syriëgangers;
- Arnhem regelmatig in het nieuws is vanwege intolerantie tussen Arnhemse jongeren onderling;
- onduidelijk is waarom Arnhemse jongeren radicaliseren en of hiervoor specifieke Arnhemse factoren meespelen;
- gemeenten zelf een meer nadrukkelijke rol (van Den Haag) hebben gekregen bij de aanpak van extremisme en intolerantie;
- de gemeente in het kader van de decentralisatie Jeugdzorg een belangrijke taak heeft om de jeugd goed in beeld te hebben om zo mogelijk preventief actie te kunnen ondernemen.

Draagt het college op:

- Nader onderzoek te doen naar de mate van tolerantie van jongeren onderling en de radicalisering van Arnhemse jongeren. En hierbij in ieder geval de volgende onderzoeksonderwerpen mee te nemen:
    - de opvattingen van de Arnhemse jongeren inzake (in)tolerantie, geloofsbeleving (o.a. van de islam), polarisatie, extremisme en radicalisering (waaronder jihad/Syriëgang) en daarbij ook de opvattingen van de autochtone jeugd over bovenstaande onderwerpen mee te nemen;
    - de opvattingen van jongeren over de Nederlandse samenleving en Arnhem in het bijzonder;
    - de bereidheid van jongeren om mee te doen aan extremistische acties; nood
    - en hierbij ook ervaringen en expertise van jongerencoaches en andere jeugdzorg- en onderwijsprofessionals te betrekken.
- De zelforganisaties binnen de Arnhemse moslimgemeenschap te bevragen over hoe gekeken wordt naar deze problematiek, welke oplossingsrichtingen zij zien, welke rol zij daarin kunnen spelen en welke andere actoren betrokken dienen te worden voor een duurzame aanpak van de huidige radicalisering.

Met als doel:

- inzicht te krijgen in de specifieke Arnhemse situatie, zowel wat betreft radicalisering als intolerantie van en tussen Arnhemse jongeren onderling;
- de voedingsbodem in kaart te brengen van Arnhems extremisme;
- mogelijke oplossingen te kunnen formuleren die aansluiten bij de Arnhemse problematiek;

en gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

PvdA	GroenLinks	Zuid Centraal	Verenigd Arnhem	D66
Engin Bülbül	Cathelijne Bouwkamp	~~Lea Manders~~ Quirijn van Raak	Kursat Bal	Susan ~~v.~~ Kemperman ~~Ommen~~
Karin Lasthuizen				Arnhemse Onderne Partij Jan van Beers

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**28 november 2018**
Zaaknummer	311676

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 23 november 2018, Griffie nummer: 311676

besluit:

De concept-besluitenlijsten van de raadsvergaderingen van 10 oktober 2018 vast te stellen

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **311676**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 14 november 2018

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 14 november 2018 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergaderingen van 14 november 2018

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**28 november 2018**
Zaaknummer	311676

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 23 november 2018, Griffie nummer: 311676

besluit:

De concept-besluitenlijsten van de raadsvergaderingen van 10 oktober 2018 vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 14 november 2018

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK-Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), mevrouw Van Burgsteden (CDA), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), de heer Dijk (D66), mevrouw Van Dillen (CDA), mevrouw Dobbe (SP), mevrouw Dolsma (GroenLinks), de heer Elfrink (SP), de heer Van Es (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), mevrouw Hegge (Partij voor de Dieren), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Nunen (PvdA), mevrouw Van Ommen (D66), mevrouw Pape (VVD), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Sanders (PVV), de heer Usta (DENK-Verenigd Arnhem), de heer Verheij (PVV), de heer Prinsen (GroenLinks), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij

Afwezig de leden: -

Begintijd vergadering : 17.00 uur
Eindtijd vergadering : 23:40 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.2 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 10 oktober 2018	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.3 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Vaststellen van de Ontwerp Meerjarenprogramma Begroting 2019-2022	Het amendement "Actief promoten en stimuleren van de Gelrepas voor sport en Cultuurparticipatie" (18A21) van de fractie PvdA is met 37 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Aandacht en ruimte voor voetgangers, lopers en wandelaars" (18A22) van de fracties Arnhem Centraal en GroenLinks is met 31 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Toevoeging R2 Flitsparkeren" (18A23) van de fracties Arnhem Centraal en PvdA is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Weerstand genoeg" (18A25) van de fractie Arnhem Centraal is met 11 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Cultureel meer evenwichtig tussen Noord en Zuid" (18A27) van de fractie Arnhem Centraal is met 32 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "De gemeente als voorbeeld en aanjager van verduurzaming" (18A29) van de fractie D66 is met 14 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen. Het Amendement "Prijs en Volume ontwikkelingen verwerken in de begroting 2019/2022 volgens de door de raad vastgestelde financiële verordening" (18A31gg) van de fracties D66 en VVD is met 19 stemmen voor en 20 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Onderhoud aan sportvelden Paasberg niet schrappen" (18A32) van de fractie Partij voor de Dieren is met 7 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Budget voor Dierenwelzijn in de MJPB" (18A33) van de fractie Partij voor de Dieren is met 15 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Puntjes op de i" (18A34) van de fracties GroenLinks, VVD, D66 en PvdA is met met 28 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Bouwen wat nodig is!" (18A36) van de fracties VVD, CDA, D66 en ChristenUnie is met 30 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Groen vertrouwen Huijghenslaan" (18A38g) van de fracties Arnhem Centraal, VVD, Arnhemse Ouderen Partij en ChristenUnie is met 25 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Sociale tegenbegroting Andere keuzes Keihard Nodig" (18A39g) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten" (18A40) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Geen bezuiniging op armoedebestrijding" (18A41) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Een groene en sportieve herinrichting van het Olympusgebied" (18A42g) van de fractie SP is met 12 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Geen extra kosten voor wethouders, maar extra bijdrage voor sociale initiatieven" (18A43g) van de fractie SP is met 3 stemmen voor en 36 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Meer veiligheid in onze wijken" (18A44) van de fracties SP en CDA is met met 12 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Zorg in Arnhem, niet op bezuinigen maar goed regelen" (18A45) van de fractie SP is met 8 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Robuust en solvabel " (18A46) van de fractie Arnhem Centraal is met 6 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Bezuiniging op klimaatfonds terugdraaien" (18A47) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Sneller en Groener meer geld voor de fiets" (18A48) van de fracties D66, SP en VVD is met 19 stemmen voor en 20 stemmen tegen verworpen.

De motie "Watertappunten" (18M54) van de fracties ChristenUnie en GroenLinks is met 32 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Voorkom segregatie" (18M56) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 24 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Gemeentemuseum" in de binnenstad (18M57) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 1 stem voor en 38 stemmen tegen verworpen.

De motie "Aktieplan zonnepanelen" (18M58) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 21 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Aanpak eenzaamheid" (18M59) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 33 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Toegankelijk verduurzamen" (18M62) van de fractie GroenLinks is met 32 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Binnenstad fietsvriendelijk" (18M63) van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren en PvdA is met 38 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie "Taalbeheersing jongeren op niveau" (18M66) van de fractie D66 is met 37 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Geef het goede voorbeeld" (18M68) van de fractie PvdA is met 26 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Aan de slag met burgerparticipatie" (18M71) van de fracties Arnhem Centraal, PvdA, GroenLinks en Partij voor de Dieren is met 37

stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Arnhem toegangspoort naar de Veluwe" (18M72) van de fracties D66 en VVD is met 36 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Een beter OV begint bij onszelf" (18M73) van de fractie D66 en PvdA is met algemene stemmen aangenomen.

De motie "Klimaatzaak van Urgenda stelt ook eisen aan Arnhem" (18M75) van de fractie Partij voor de Dieren is met 8 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.

De motie "NUON-gelden inzetten voor energietransitie" (18M76) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 14 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen.

De motie "Statushouders niet langer discrimineren" (18M77) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 4 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen.

De motie "Aan de slag met Nederlands" (18M79) van de fractie PVV is met 9 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

De motie "Gedeelde diensten bekender maken" (18M83) van de fractie Arnhem Centraal is met 34 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Sociale stadsgids" (18M86) van de fractie Arnhem Centraal is met 8 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.

De motie "Duurzaam vastgoedbeleid zonder financiële taakstelling" (18M87) van de fractie Partij voor de Dieren is met 2 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen.

De motie "Werkgroep regionale samenwerking" (18M88) van de fractie Arnhem Centraal is met 25 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Een noodventiel voor de zorg" (18M91) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie "Evaluatie evenementen" (18M92) van de fractie Arnhem Centraal is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen verworpen.

De motie "Experimenten afval" (18M93g) van de fractie Arnhem Centraal is met 34 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Groene wegen" (18M94) van de fracties CDA, D66 en SP is met 14 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen.

De Motie "Watertappunten opnemen in overige planvorming" (18M95) van de fractie Partij voor de Dieren 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen

Het voorstel is met 32 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

2.2 Vaststellen van de Belastingverordeningen 2019

Het voorstel is met 36 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.

De raadsgriffier,

Mr. Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 209313

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 209313;

overwegende dat:

a. tijdens de terinzagelegging van het ontwerp-bestemmingsplan 'Eimerseiland' geen zienswijzen zijn ingediend en het bestemmingsplan ongewijzigd kan worden vastgesteld;
b. het bestemmingsplan 'Eimerseiland' bouwplannen mogelijk maakt zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening;
c. het kostenverhaal samenhangend met deze bouwplannen op basis van een overeenkomst over grondexploitatie ex afdeling 6.4 Wro anderszins verzekerd is;
d. er geen faseringseisen noodzakelijk zijn noch het stellen van locatie-eisen;
e. de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Gelet op de artikelen 3.8, 3.30 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet;

besluit:

1. vast te stellen het bestemmingsplan 'Eimerseiland' , zoals dit is vervat in planverbeelding NL.IMRO.0202.923-0301, met bijbehorende regels en toelichting:

2. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

3. de voorbereiding en bekendmaking van het uitwerkingsplan ten behoeve van de bouw van de woningen op Eimerseiland te coördineren met de voorbereiding en bekendmaking van de omgevingsvergunningen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (met inbegrip van eventueel benodigde verklaring van geen bedenking);

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 209313

Onderwerp: Vaststelling bestemmingsplan 'Eimerseiland' en toepassing coördinatieregeling

Voorstel

1. In te stemmen met het vaststellen van het bestemmingsplan 'Eimerseiland' zoals dit plan is vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.923-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting.
2. In te stemmen met het afzien van de vaststelling van een exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12 lid 2 van de Wet op de ruimtelijke ordening;
3. De coördinatieregeling op grond van artikel 3.30 Wet ruimtelijke ordening van toepassing te verklaren op de ruimtelijke procedures ten behoeve van de bouw van de woningen op Eimerseiland.

Inleiding

Dit bestemmingsplan heeft betrekking op de ontwikkeling van Eimerseiland, als onderdeel van 'De Wheme'. Ten behoeve van de herstructurering van de wijk 'De Wheme' is in 2011 het bestemmingsplan 'Malburgen - De Wheme' vastgesteld door de gemeenteraad. Voor het plangebied Eimerseiland is in dit bestemmingsplan de bestemming 'Wonen - Uit te werken' opgenomen. Deze bestemming kan worden uitgewerkt tot een woonbestemming, als wordt voldaan aan een aantal uitwerkingsregels.
Vanwege gewijzigde stedenbouwkundige inzichten en een gewijzigde marktsituatie voldoet de ontwikkeling niet aan de opgenomen uitwerkingsregels. Om die reden is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk, waarin twee uitwerkingsregels worden geschrapt.
Het ontwerpbestemmingsplan 'Eimerseiland' heeft vanaf 14 november 2017 zes weken ter inzage gelegen. Hierover bent u per raadsbrief geïnformeerd (d.d.: 7 november 2017). Tijdens de terinzagelegging zijn geen zienswijzen ingediend. Het bestemmingsplan kan ongewijzigd worden vastgesteld.
Het project Eimerseiland is een ontwikkeling van woningbouwcorporatie Volkshuisvesting. Vanwege een wetswijziging mag zij dit project niet meer ontwikkelen. Daarom heeft Volkshuisvesting een partij gezocht die het project van haar heeft overgenomen. De contractvorming met deze partij heeft enige tijd geduurd. Daarom heeft het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan op zich laten wachten. Inmiddels is het ontwikkelrecht op de locatie door Volkshuisvesting doorverkocht aan deze partij.
Voor de ontwikkeling van woningbouw daadwerkelijk kan plaats vinden dient eerst nog een uitwerkingsplan te worden vastgesteld, waarin de bestemming 'Wonen - Uit te werken' wordt uitgewerkt in een woonbestemming.
Om de verdere procedure efficiënt te laten verlopen is het voorstel om het uitwerkingsplan en de omgevingsvergunning bouwen te coördineren (op basis van de coördinatieregeling uit artikel 3.30 Wet ruimtelijke ordening). Om deze procedure te kunnen volgen is het nodig dat de gemeenteraad daartoe een expliciet besluit neemt.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

- Het bieden van een planologisch kader voor de ontwikkeling van woningen op Eimerseiland.
- Duidelijke, efficiënte en snelle besluitvorming ten behoeve van realisatie van de bouw van de woningen en de procedure van het noodzakelijke uitwerkingsplan.

Argumenten

1.1 Er zijn geen zienswijzen ingediend

Het ontwerpbestemmingsplan 'Eimerseiland' heeft zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode zijn geen zienswijzen ingediend. Er is draagvlak voor deze ontwikkeling.

1.2 Beoogde ontwikkeling draagt bij aan de woningbehoefte

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er in Arnhem nog voldoende behoefte is aan nieuwe woningen. De woningen op Eimerseiland dragen dan ook bij aan de woningbehoefte. Het maximaal aantal woningen dat het bestemmingsplan mogelijk maakt (65), wijzigt niet.
Het plan voor Eimerseiland ging uit van het realiseren van dure en grote stadswoningen voor de hogere inkomens. De woningvraag is inmiddels veranderd. Er is nu een grote vraag naar woningen voor de “midden” inkomens. Het plan bevat nu betaalbare woningen met een tuin in plaats van dure stadswoningen zonder tuin.
Eimerseiland maakt onderdeel uit van het Ontwikkelingsplan Malburgen, deelgebied De Wheme. Doel van het Ontwikkelingsplan is meer differentiatie in woningen in de wijk Malburgen dan de 80% sociale huurwoningen bij aanvang in 1998. Binnen het deelgebied De Wheme zijn tussen de bestaande woonwijk Eimersweide en Eimerseiland afgelopen zomer 69 nieuwe sociale huurwoningen van Vivare opgeleverd. In het derde deelproject van de Wheme, Whemedreef, zullen naar verwachting nog 70 woningen worden gerealiseerd, waarvan circa 20 sociale huurwoningen. Het percentage sociale huurwoningen in deelgebied De Wheme komt daarmee uit op circa 43%.

1.3 Aanpassing van de plannen voor Eimerseiland zorgt voor betere woonkwaliteit en daarmee ook voor betere afzetbaarheid.

Het oude plan voor de invulling van Eimerseiland is opgesteld in 2008, vóór de crisis op de woningmarkt. Dit plan kende een “kasteelachtige” invulling met stadswoningen in vier lagen (zonder tuin) met een hoogte-accent in de vorm van een appartementencomplex van maximaal 10 bouwlagen. Het ging om relatief dure en grote stadswoningen. Het parkeren was bedacht in een volledig overdekte parkeergarage. Uitgangspunt bij het oorspronkelijke ontwerp was een gesloten introvert bouwblok. De bebouwing aan de randen bestond uit 4 lagen waardoor er een harde overgang zou ontstaan tussen de waterplas en de woningen, zoals bij een kasteel. Dit plan is vertaald in uitwerkingsregels van het geldende bestemmingsplan.
Er is inmiddels een nieuw plan voor Eimerseiland ontwikkeld en dat plan past vanuit stedenbouwkundig oogpunt ook prima op deze locatie. Bij de huidige planontwikkeling is sterker gezocht naar een geleidelijke (groene) overgang tussen de waterplas en de bebouwing op het eiland. In plaats van stadswoningen in vier lagen is gekozen voor eengezinswoningen met tuinen en groen. De eengezinswoningen bestaan uit twee lagen plus kap en deels uit drie lagen. Dit doet meer recht aan de ruimtelijke structuur van het gebied.

Het hoogte accent in de vorm van een appartementencomplex maakt nog onderdeel uit van de plannen en is gepland op de kop van het eiland. Ook hier zal een groen talud omheen worden aangelegd om te zorgen voor een geleidelijke overgang. Het gebouw vormt van een afstand de blikvanger van het nieuwe Eimerseiland.
Ten slotte wordt opgemerkt dat het parkeren dat aanvankelijk ondergronds was bedacht nu bovengronds plaatsvindt. Dit kan op het binnenterrein netjes worden opgelost en is gezien de marktsituatie realistisch. Door het schrappen van de twee uitwerkingsregels, die verplichtten tot het realiseren van inpandige parkeervoorzieningen en gebouwde buitenruimten kan dit plan gerealiseerd worden.
De conclusie is dat er met het nieuwe plan een meer landschappelijker beeld ontstaat dan het oorspronkelijke plan, dat financieel uitvoerbaar is en tegemoet komt aan de behoefte uit de markt.

Indicatief stedenbouwkundig ontwerp (Bron: Houtman + Sander)

2.1 Exploitatieplan is niet noodzakelijk

De gemeente heeft met de initiatiefnemer afspraken gemaakt over de grondexploitatie: er is een anterieure overeenkomst gesloten. Het vaststellen van een exploitatieplan is niet noodzakelijk.

3.1 De coördinatieregeling zorgt voor transparantie in het besluitvormingsproces

Het uitwerkingsplan en de omgevingsvergunningen worden tegelijkertijd in ontwerp ter inzage gelegd. Hierdoor wordt de samenhang tussen het bestemmingsplan en de daadwerkelijke bouwplannen voor de woningen beter zichtbaar, hetgeen ook voor omwonenden in een vroegtijdig stadium duidelijk maakt wat de mogelijke gevolgen voor de omgeving zijn van de woningen. Er kan dan in één keer op alle gecoördineerde ontwerpbesluiten worden gereageerd. Dit zelfde geldt voor beroep: één geïntegreerde beroepsprocedure voor alle besluiten.

3.2 Toepassing coördinatieregeling bevordert versnelling van de besluitvorming

De Wro maakt het in artikel 3.30 en volgende mogelijk om de verschillende besluiten die samenhangen met de realisatie van ontwikkelingen te coördineren. Hiermee kunnen de benodigde uitvoeringsbesluiten, inclusief omgevingsvergunningen op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden verleend gelijktijdig met het vaststellen van het bestemmingsplan. Er kan een aanzienlijke tijdwinst worden geboekt door het volgen van één procedure en één rechtsgang. Die tijdwinst is vooral te behalen door het in een eerder stadium kunnen verlenen van de omgevingsvergunning, namelijk tegelijk met vaststelling van het uitwerkingsplan. Bovendien is slechts één rechtsgang nodig, namelijk rechtstreeks beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (AbRvS) in plaats van afzonderlijk beroep bij twee instanties voor het bestemmingsplan én de omgevingsvergunning (bij de AbRvS resp. de rechtbank). Dit heeft ook tot gevolg dat er in plaats van drie of meer procedures nog maar één enkelvoudige beroepsprocedure nodig is, voor zover beroep zal worden aangetekend. De AbRvS beslist namelijk op besluiten waarbij de coördinatieprocedure is toegepast binnen zes maanden, in plaats van één jaar. Hierdoor kan eerder met de bouw van de woningen worden gestart. Ook brengt het een vermindering van de bestuurlijke lasten met zich mee.

Kanttekeningen en risico's

Er zijn geen kanttekeningen en risico's.

Financiën

De gemeente heeft met Volkshuisvesting in een eerder stadium afspraken gemaakt over de grondexploitatie van De Wheme. Er worden nu echter extra kosten gemaakt vanwege de noodzakelijke bestemmingsplanwijziging. Om deze kosten anderszins te verzekeren is een overeenkomst afgesloten. Daarin is onder meer worden geregeld dat Volkshuisvesting een financiële bijdrage aan de gemeente voldoet ter dekking van de gemaakte kosten zoals genoemd in de artikelen 6.2.3 t/m 6.2.5 Bro. Omdat het verhaal van de kosten van de grondexploitatie over de in het plan begrepen gronden met deze overeenkomst anderszins verzekerd is, is het maken van een exploitatieplan op grond van artikel 6.12 lid 2 Wro niet nodig.
Eventuele planschade komt ten laste van de ontwikkelaar. Omdat op Eimerseiland al woningbouw is toegestaan (na uitwerking) is de kans op planschade naar aanleiding van dit bestemmingsplan klein.

Uitvoering

Na vaststelling wordt het vastgestelde bestemmingsplan 6 weken ter inzage gelegd. Daarna kan eventueel een beroepsprocedure bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State volgen. Gezien het feit dat er geen zienswijzen zijn ingediend en er wordt voorgesteld het bestemmingsplan ongewijzigd vast te stellen, is de kans op beroep klein.

Het van toepassing verklaren van de coördinatieregeling is een procedurele beslissing en staat los van de inhoudelijke beoordeling van het project. Deze vindt plaats in het kader van de vaststelling/verlening van de gecoördineerde besluiten.

Aangezien hier sprake van een project waarop artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet (Chw) van rechtswege van toepassing is, kan de eventuele beroepsprocedure sneller wordt doorlopen. Hierdoor is er eerder duidelijkheid over de status van het bestemmingsplan. De rechtsbescherming voor belanghebbenden is, met inachtneming van een aantal kleine onderdelen gelijk. In de publicatie van het vastgestelde bestemmingsplan zal uitdrukkelijk worden aangegeven dat de Chw van toepassing is. Hierdoor is het voor eventuele belanghebbenden op voorhand duidelijk dat deze wet van toepassing is.

Communicatie

In het voortraject heeft Volkshuisvesting een aantal keer met het Wijkplatform en het bewonersoverleg Oost Zuid gesproken over de gewijzigde stedenbouwkundige opzet.
Er is in het kader van het vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening overleg gevoerd met het Waterschap Rivierenland. Zij zijn akkoord met het bestemmingsplan. Gezien de aard van deze bestemmingsplanwijziging is nader overleg niet noodzakelijk.
De terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is gepubliceerd in de Staatscourant, in het digitaal gemeenteblad en de gemeentelijke website.
Het besluit om de coördinatieregeling van toepassing te verklaren op dit project zal worden gepubliceerd in het elektronisch gemeenteblad.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Vast te stellen bestemmingsplan 'Eimerseiland' (inclusief 1 bijlage)

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 209313

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 209313;

overwegende dat:

a. tijdens de terinzagelegging van het ontwerp-bestemmingsplan 'Eimerseiland' geen zienswijzen zijn ingediend en het bestemmingsplan ongewijzigd kan worden vastgesteld;
b. het bestemmingsplan 'Eimerseiland' bouwplannen mogelijk maakt zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening;
c. het kostenverhaal samenhangend met deze bouwplannen op basis van een overeenkomst over grondexploitatie ex afdeling 6.4 Wro anderszins verzekerd is;
d. er geen faseringseisen noodzakelijk zijn noch het stellen van locatie-eisen;
e. de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Gelet op de artikelen 3.8, 3.30 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet;

besluit:

1. vast te stellen het bestemmingsplan 'Eimerseiland' , zoals dit is vervat in planverbeelding NL.IMRO.0202.923-0301, met bijbehorende regels en toelichting:

2. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

3. de voorbereiding en bekendmaking van het uitwerkingsplan ten behoeve van de bouw van de woningen op Eimerseiland te coördineren met de voorbereiding en bekendmaking van de omgevingsvergunningen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (met inbegrip van eventueel benodigde verklaring van geen bedenking);

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Bestemmingsplan Eimerseiland

NL.IMRO.0202.923-0301

Toelichting

Hoofdstuk 1	**Inleiding**	**5**
1.1	Situering en begrenzing plangebied	5
1.2	Aanleiding en doel	6
1.3	Opzet bestemmingsplan	7
1.4	Geldend bestemmingsplan	7
Hoofdstuk 2	**Beschrijving bestaande situatie**	**9**
2.1	Inleiding	9
2.2	Historische ontwikkeling	9
2.2.1	Omgeving	9
2.3	Huidige ruimtelijke en functionele structuur	10
2.3.1	Omgeving	10
2.3.2	Plangebied	10
2.4	Groenstructuur	10
2.5	Water	10
Hoofdstuk 3	**Wettelijk- en beleidskader**	**11**
3.1	Inleiding	11
3.2	Ruimtelijk beleid	11
3.2.1	Rijksbeleid	11
3.2.2	Provinciaal beleid	12
3.2.3	Gemeentelijk beleid	14
3.3	Woonbeleid	15
3.3.1	De Arnhemse Woonprincipes 2025	15
3.3.2	Toetsing van het initiatief aan De Arnhemse Woonprincipes 2025	16
3.4	Welstandsbeleid	16
3.4.1	Welstandsnota Arnhem 2015	16
3.4.2	Toetsing van het initiatief aan de Welstandsnota Arnhem 2015	16
3.5	Verkeersbeleid	16
3.5.1	Rijksbeleid	16
3.5.2	Provinciaal beleid	17
3.5.3	Gemeentelijk beleid	17
3.5.4	Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid	18
3.6	Milieu- en omgevingsbeleid	18
3.6.1	Geluid	18
3.6.2	Luchtkwaliteit	19
3.6.3	Hinder	19
3.6.4	Externe veiligheid	20
3.6.5	Groen en ecologie	20
3.6.6	Water	21
3.6.7	Bodem	22
3.6.8	Cultuurhistorie en archeologie	22
3.6.9	Energie en duurzaam bouwen	24
3.6.10	Stadsklimaat	25
3.6.11	Besluit milieueffectrapportage	26
3.7	Sport-, recreatie- en spelen beleid	27

3.7.1	Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) (2010 - 2020)	27
3.7.2	Toetsing van het initiatief aan sport-, recreatie- en spelen beleid	27
3.8	Economisch beleid	27
3.9	Overige beleidsuitgangspunten	28
3.9.1	Coffeeshopbeleid	28
3.9.2	Prostitutiebeleid	28
Hoofdstuk 4	**Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen**	**29**
4.1	Dit plan	29
4.2	Ruimtelijke opzet en structuur	29
4.3	Programma	30
4.4	Groen en water	30
4.5	Verkeer en parkeren	30
4.6	Ruimtelijke afweging	30
Hoofdstuk 5	**Milieu- en omgevingsaspecten**	**33**
5.1	Inleiding	33
5.2	Geluid	33
5.3	Luchtkwaliteit	34
5.4	Hinder en geur	34
5.5	Externe veiligheid	34
5.6	Ecologie	35
5.7	Water	35
5.8	Bodem	35
5.9	Cultuurhistorie	35
5.10	Archeologie	36
5.11	Kabels, leidingen en straalpaden	36
Hoofdstuk 6	**Planbeschrijving en -verantwoording**	**37**
6.1	Inleiding	37
6.2	Opzet van de regels	37
6.2.1	Inleidende regels	37
6.2.2	Bestemmingsregels	37
6.2.3	Algemene regels	38
6.2.4	Overgangs- en slotbepalingen	38
6.3	Verantwoording van de regels	39
6.3.1	Algemeen	39
6.3.2	Afzonderlijke bestemmingen	39
6.4	Handhaving	39
6.5	Economische uitvoerbaarheid	40
Hoofdstuk 7	**Procedure**	**41**
7.1	Vooroverleg	41
7.2	Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)	41
Bijlage bij toelichting		**43**
Bijlage 1	**Akoestisch onderzoek**	**43**

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Situering en begrenzing plangebied

Het plangebied betreft het Eimerseiland, onderdeel van herstructureringsproject 'De Wheme' in de wijk Malburgen in Arnhem-Zuid. De locatie wordt aan de westzijde begrensd door een nieuw aan te leggen ontsluitingsweg, aan de overige zijden wordt de locatie begrensd door de Immerlooplas.

Op onderstaande afbeelding is het plangebied aangeduid. Voor de exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar de bij dit bestemmingsplan behorende verbeelding.

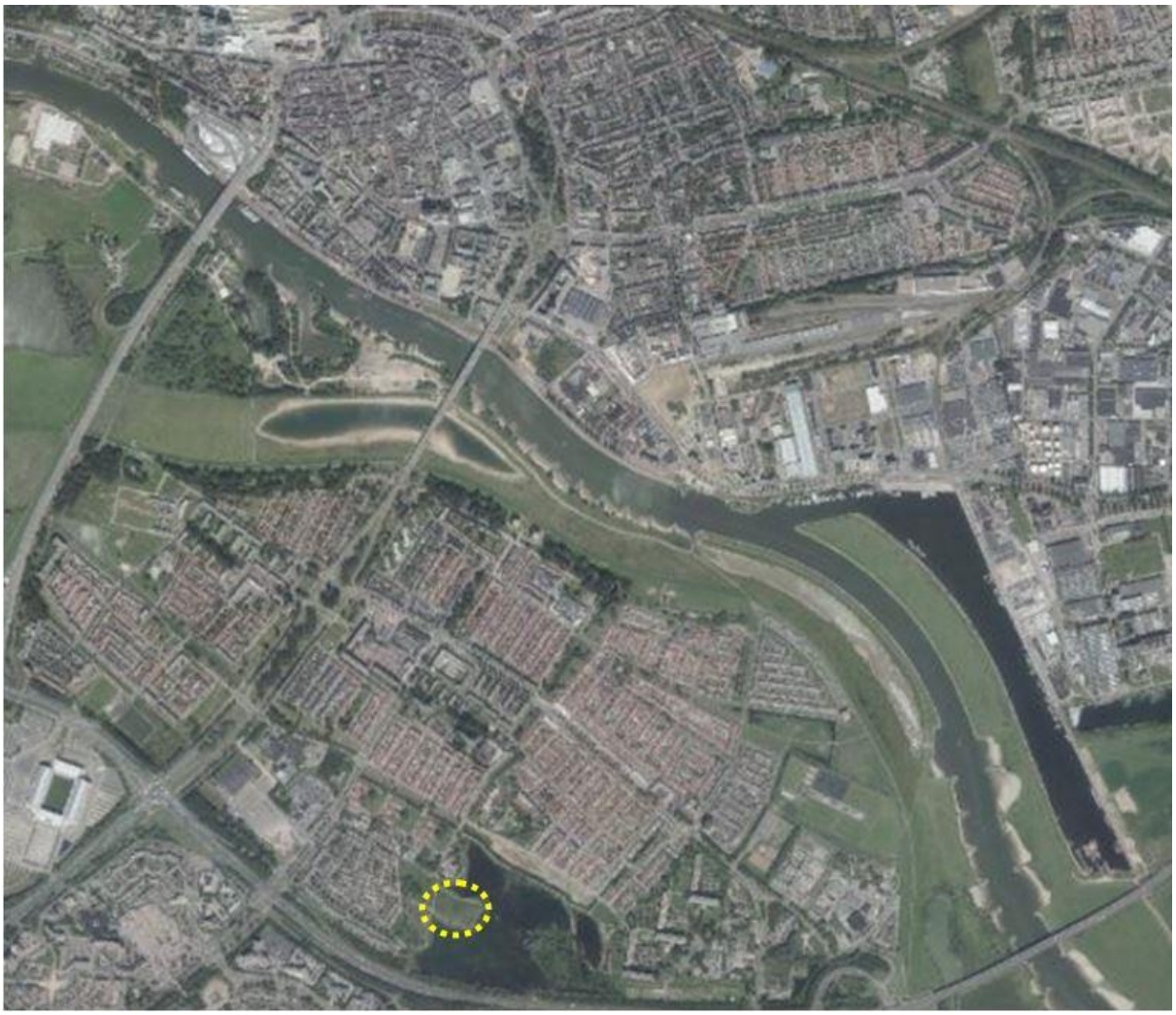

Afbeelding 1.1 aanduiding plangebied op luchtfoto

Afbeelding 1.2 Aanduiding plangebied op luchtfoto (ingezoomd)

1.2 Aanleiding en doel

Dit bestemmingsplan heeft betrekking op de ontwikkeling van Eimerseiland, als onderdeel van 'De Wheme'. Ten behoeve van de herstructurering van de wijk 'De Wheme' is in 2011 het bestemmingsplan "Malburgen - De Wheme" vastgesteld door de gemeenteraad. Voor het plangebied Eimerseiland is in dit bestemmingsplan de bestemming 'Wonen - Uit te werken' opgenomen. Deze bestemming kan worden uitgewerkt tot een woonbestemming, als wordt voldaan aan een aantal uitwerkingsregels.

Voorliggend bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het genoemde bestemmingsplan, aangezien gewijzigde stedenbouwkundige inzichten ertoe hebben geleid dat niet kan worden voldaan aan de volgende twee uitwerkingsregels:

e. Parkeervoorzieningen ten behoeve van het wonen mogen uitsluitend inpandig als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.
f. In de aan de bestemming "Groen - park" grenzende gronden mogen buitenruimtes ten behoeve van het wonen uitsluitend als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.

Om die reden is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk, waar bovengenoemde uitwerkingsregels geen onderdeel meer van uitmaken. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Voor de ontwikkeling van woningbouw dient eerst nog een uitwerkingsplan te worden vastgesteld, waarin de bestemming 'Wonen - Uit te werken' wordt uitgewerkt in een woonbestemming.

1.3 Opzet bestemmingsplan

Een bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding (voorheen plankaart genoemd) en regels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de verbeelding zijn de bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Deze bestemmingsplanonderdelen vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.

Dit plan is conform de Wro vormgegeven volgens de SVBP2012 (Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen). De SVBP geeft voorschriften over de inrichting van de verbeelding (kleuren en tekens) en de opbouw van de regels.

Diverse facetbelangen zijn door andere regelgeving gewaarborgd, bijvoorbeeld de Wabo, de Wet milieubeheer, de Huisvestingswet en de Monumentenwet. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept.

1.4 Geldend bestemmingsplan

De locatie is gelegen binnen het geldende bestemmingsplan "Malburgen - De Wheme". Dit bestemmingsplan is op 30 mei 2011 vastgesteld door de gemeenteraad. In navolgende afbeelding is een uitsnede van de verbeelding van dit bestemmingsplan opgenomen met daarin weergegeven het plangebied.

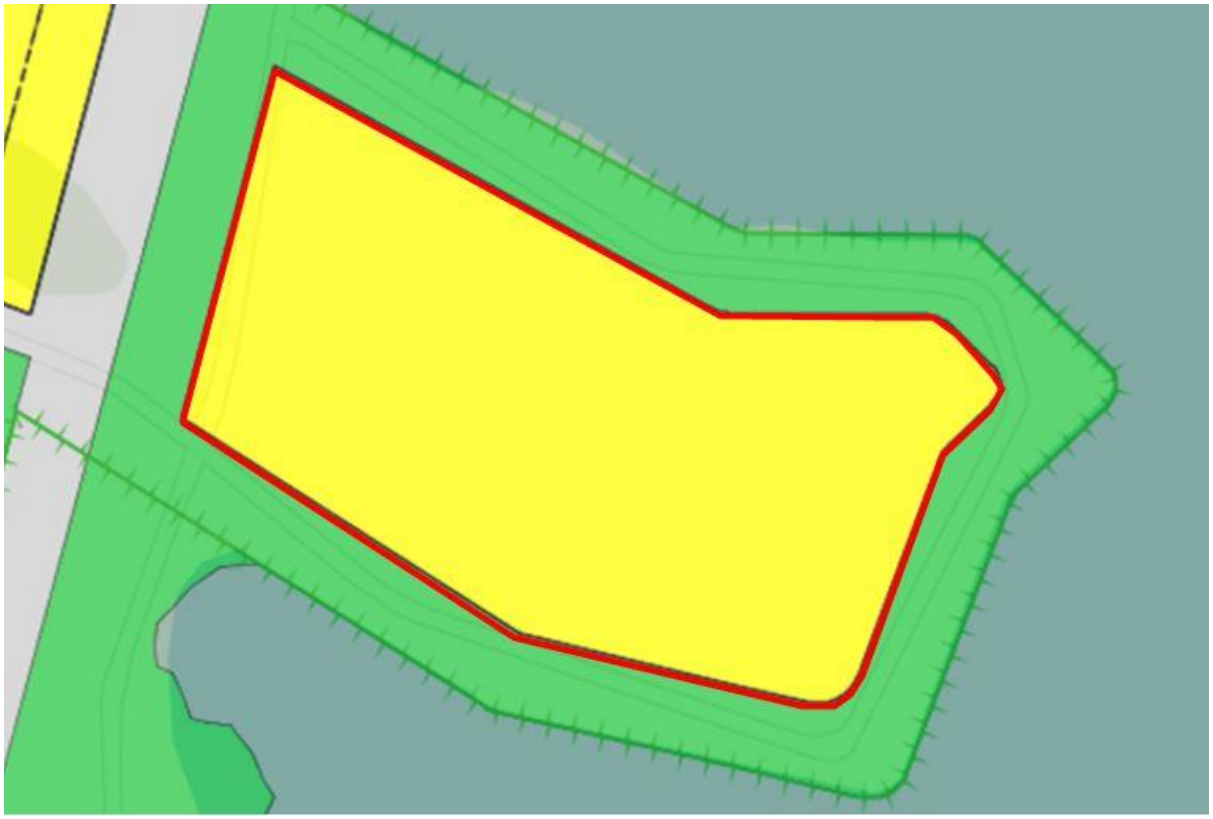

Afbeelding 1.3 Uitsnede geldend bestemmingsplan "Malburgen - De Wheme" met globale aanduiding plangebied (rode contour)

Op basis van dit bestemmingsplan hebben de gronden de bestemming 'Wonen - Uit te werken'. Ook is het plangebied voorzien van een gebiedsaanduiding 'milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied'.

Ter plaatse van de bestemming 'Wonen - Uit te werken' gelden de volgende uitwerkingsregels:

a. Bij de uitwerking wordt de functie van het gebied als beschermingszone van de grondwaterwinning gewaarborgd.
b. Woningen mogen worden gerealiseerd tot een maximum van 65.
c. De bouwhoogte bedraagt maximaal 4 bouwlagen, met een afwijkingsmogelijkheid naar 5 bouwlagen. Daarnaast is aan de noordoostzijde van het bestemmingsvlak een hoogteaccent mogelijk van maximaal 10 bouwlagen.
d. De bebouwing wordt gerealiseerd in de vorm van een hof.
e. Parkeervoorzieningen ten behoeve van het wonen mogen uitsluitend inpandig als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.
f. In de aan de bestemming "Groen - park" grenzende gronden mogen buitenruimtes ten behoeve van het wonen uitsluitend als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.

Toetsing

Dit bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het genoemde bestemmingsplan, aangezien nieuwe inzichten hebben geleid tot een nieuw stedenbouwkundig plan. Het geldende bestemmingsplan is destijds gebaseerd op de structuurvisie De Wheme.

Het nieuwe stedenbouwkundig plan voldoet niet aan de laatste twee uitwerkingsregels (e en f). In het nieuwe stedenbouwkundig plan zijn parkeervoorzieningen voorzien op het maaiveld. Ook is de laatste uitwerkingsregel is niet wenselijk, omdat deze regel onduidelijk is geformuleerd, waardoor toetsing aan deze uitwerkingsregel lastig is.

Voorliggend bestemmingsplan voorziet in de gewenste juridisch planologische kaders, waar bovengenoemde twee uitwerkingsregels geen onderdeel meer van uitmaken.

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de historie en de huidige ruimtelijke en functionele structuur van zowel het plangebied als haar omgeving. Vervolgens wordt ingegaan op de aspecten verkeer en parkeren, groenstructuur en water.

2.2 Historische ontwikkeling

2.2.1 Omgeving

De wijk Malburgen is in de jaren dertig als tuinstadwijk ontworpen. Malburgen zou de eerste, maar ook de enige uitbreidingswijk van Arnhem zijn aan de overkant van de Rijn, omringd door groen. Het moest een tuindorp worden met veel groen en kleinschalige eengezinshuizen. Een patroon van waaiervormige straten en singels moest het groen van buiten tot diep in de wijk brengen. Op belangrijke plekken waren kerken en pleinen gedacht.

In Malburgen verrezen uiteindelijk 7000 woningen, waarvan zo'n 80% in de sociale sector. Bedrijven en voorzieningen kwamen vaak op overgebleven locaties aan de rand van de wijk. Deze ontwikkeling is bepalend geweest voor de ruimtelijke structuur van de wijk. Groene assen werden bebouwd terwijl de nieuwbouw, die in de jaren '60 aan de randen van de wijk verrees, de open verbindingen met het buitengebied blokkeerde. Het gevolg was een versnippering van het groen in de woonbuurten, een aantal achterkanten van woningen die georiënteerd zijn op openbaar gebied en woonbuurten die door bebouwing afgesloten zijn van het groen dat buiten de wijk ligt. Van de eens bedoelde samenhang in de wijk en van de openheid naar het omringende landschap is weinig terecht gekomen.

Vanwege de ligging in het buitendijkse uiterwaardengebied is destijds een nieuwe dijk aangelegd. De nieuwe dijk van Malburgen is na aanleg beplant met populieren. De eerste oude foto's laten een open dijkzone zien. Inmiddels is dit beeld sterk veranderd. Er is sprake van een zeer dichte en hoge groene zoom gedragen door het ritme van populieren. Meer naar het oosten verandert dit beeld naar een open dijkzone. Het beeld is karakteristiek maar niet typisch voor een dijkzone van de Betuwe.

In de afgelopen decennia is een aantal nieuwe woonbuurten gerealiseerd aan de oost- en westflank van de wijk. Deze nieuwbouw ging gepaard met de realisatie van nieuwe parken aan de flanken van de wijk.

2.3 Huidige ruimtelijke en functionele structuur

2.3.1 Omgeving

De wijk 'De Wheme' ligt langs één van de invalswegen van Arnhem, de Pleijweg. Het gebied vormt een stadsrand en wordt in het Structuurplan 2010 aangeduid als accentuering van een stedelijke rand. Het zicht vanaf de Pleijweg op de Immerlooplas is momenteel slechts beperkt aanwezig door de zeer dichtbegroeide berm en deels door de afscherming met een geluidswal.

De bebouwing in de directe omgeving heeft, met uitzondering van de Immerlooflats, een kleine schaal. Aan de noordzijde (omgeving Zwanebloemlaan) betreft het de kenmerkende bebouwing van Malburgen van rijtjeswoningen uit de tuinstadperiode en vlak daarna met een strakke verkaveling met zichtlijnen vanaf de Huissensestraat naar de Immerlooplas. Aan de Zwanebloemlaan en grenzend aan de plas ligt een scholencluster. Aan de oostzijde ligt de buurt Eimersweide met een meer introvert karakter van rijtjeswoningen aan autovrije hofjes en gestapelde bebouwing aan de rand. Tussen de Zeegsingel en Eimerssingel-Oost is de bebouwing divers: bedrijfsruimtes, grondgebonden woningen, gestapelde bebouwing en enkele nader in te vullen kavels. Daarnaast is er aan het Immerlooplein een woonwagenkampje gelegen.

Op een hoger schaalniveau is sprake van een verbinding tussen de Immerlooflats, de flats in 't Duifje en de Kastelenflats in Vredenburg. Deze elementen zijn vanuit veel standpunten zichtbaar. Vanuit Malburgen is er een aantal zichtlijnen mogelijk richting de Immerlooplas, onder meer vanaf:

- de brede Eimerssingel-West,
- Huissensestraat door onder andere de Biezenlaan en de watergang aan de Waterlelielaan,
- de groene zone bij de Immerlooflats,
- Zeegsingel.

Door het spontaan opgekomen struweel zijn deze zichtlijnen in het veld echter niet meer overal goed te herkennen.

2.3.2 Plangebied

De ruimtelijke structuur in de omgeving van het plangebied wordt met name gevormd door de hier aanwezige infrastructuur en de bestaande robuuste groenstructuren.

De functionele structuur in het plangebied en de omgeving van het plangebied wordt met name gekenmerkt door het wonen met de daarbij behorende openbare groen- en watervoorzieningen en ontsluitingswegen.

In de huidige situatie is het plangebied onbebouwd.

2.4 Groenstructuur

In de directe omgeving van het plangebied zijn forse groenstructuur aanwezig, vooral langs de Orionsingel en de Pleijweg.

In het plangebied is op dit moment geen (opgaand) groen aanwezig.

2.5 Water

Het plangebied grenst vrijwel direct aan de Wheme. In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Daarnaast valt het plangebied binnen de boringsvrije zone van de drinkwaterwinning ter plaatse.

Hoofdstuk 3 Wettelijk- en beleidskader

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft, voor zover van belang, het rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid. Naast de belangrijkste algemene uitgangspunten worden de specifieke voor dit plangebied geldende uitgangspunten weergegeven. Het beleid is in dit bestemmingsplan afgewogen en waar nodig doorvertaald op de verbeelding en in de regels.

3.2 Ruimtelijk beleid

3.2.1 Rijksbeleid

3.2.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) schetst het nieuwe ruimtelijke en mobiliteitsbeleid van het rijk in het perspectief van 2028 en 2040. De SVIR markeert een trendbreuk waarbij sterk wordt ingezet op decentralisatie van het ruimtelijke beleid naar provincies en gemeenten. In de nationale ruimtelijke hoofdstructuur maakt Arnhem deel uit van één van de negen 'stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren'; expliciet wordt 'Health Valley' in en rond Arnhem-Nijmegen genoemd en 'mode en design' in Arnhem als onderdeel van de aanwezige topsector 'Creatieve industrie'. Een 'aantrekkelijk vestigingsklimaat in en een goede internationale bereikbaarheid van de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren' wordt in de SVIR gemarkeerd als een nationaal belang.

3.2.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

Op 1 oktober 2012 is het 'Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang' (Stb. 2012, nr. 388) in werking getreden. Naar aanleiding van dit wijzigingsbesluit is ook het Bro aangepast. In artikel 3.1.6 is het tweede lid toegevoegd. Dit lid heeft betrekking op de ladder voor duurzame verstedelijking. Deze ladder stelt eisen aan de motivering van onder meer bestemmingsplannen en ruimtelijke onderbouwing die nieuwe stedelijke ontwikkelingen mogelijk maken. De wettelijke regeling gaat vergezeld van een handreiking die andere overheden ondersteunt bij de praktische toepassing van de juridische verplichting. Artikel 3.1.6 tweede lid:

De ruimtelijke onderbouwing bij een omgevingsvergunning of de toelichting bij een bestemmingsplan die/dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, moet voldoen aan de volgende voorwaarden:

a. er wordt beschreven dat de voorgenomen stedelijke ontwikkeling voorziet in een actuele regionale behoefte;
b. indien uit de beschrijving, bedoeld in onderdeel a, blijkt dat sprake is van een actuele regionale behoefte, wordt beschreven in hoeverre in die behoefte binnen het bestaand stedelijk gebied van de betreffende regio kan worden voorzien door benutting van beschikbare gronden door herstructurering, transformatie of anderszins, en;
c. indien uit de beschrijving, bedoeld in onderdeel b, blijkt dat de stedelijke ontwikkeling niet binnen het bestaand stedelijk gebied van de betreffende regio kan plaatsvinden, wordt beschreven in hoeverre wordt voorzien in die behoefte op locaties die, gebruikmakend van verschillende middelen van vervoer, passend ontsloten zijn of als zodanig worden ontwikkeld.

Wat onder een stedelijke ontwikkeling wordt verstaan is in het Bro opgenomen. Een stedelijke ontwikkeling is volgens het besluit 'een ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen'. Ook al is er geen sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling, dan nog verdient het aanbeveling de laddertreden te doorlopen.

3.2.1.3 Toetsing van het initiatief aan het rijksbeleid

De SVIR laat zich niet specifiek uit over dergelijke lokale ontwikkelingen. Het voornemen raakt dan ook geen rijksbelangen zoals opgenomen in de SVIR.

Dit bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het geldende bestemmingsplan, aangezien een tweetal uitwerkingsregels niet wenselijk worden geacht. Dit bestemmingsplan voorziet hiermee ten opzichte van het voorheen voor het plangebied geldende bestemmingsplan “Malburgen - De Wheme” niet in een toename van het ruimtebeslag voor de functie wonen. Gelet op de in het vorige bestemmingsplan reeds bestaande mogelijkheden voor woningbouw in het plangebied kunnen de in dit bestemmingsplan geboden mogelijkheden niet worden aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 3.1.6, tweede lid Bro. Aldus hoeft niet te worden getoetst aan de in artikel 3.1.6, tweede lid, van het Bro.

Conclusie

Het planvoornemen voldoet aan de voorwaarden uit de Ladder voor duurzame verstedelijking. Met het planvoornemen zijn geen nationale belangen in het geding, van belemmeringen is niet gebleken. Voorgenomen project raakt geen van de nationale belangen en is niet in strijd met het Rijksbeleid.

3.2.2 Provinciaal beleid

3.2.2.1 Omgevingsvisie Gelderland

Algemeen

Op 11 november 2015 hebben Provinciale Staten de Omgevingsvisie Gelderland gewijzigd vastgesteld. De Omgevingsvisie Gelderland richt zich formeel op de komende tien jaar, maar kijkt ook naar de langere termijn.

In de Omgevingsvisie heeft de provincie twee doelen gedefinieerd die de rol en kerntaken van de provincie als middenbestuur benadrukken. De doelen zijn:

- een duurzame economische structuurversterking,
- het borgen van de kwaliteit en de veiligheid van onze leefomgeving.

Regio Arnhem Nijmegen

Regio Arnhem Nijmegen wordt gekenmerkt door:

- het grootste stedelijke netwerk van Oost-Nederland;
- hoge kwaliteit van het voorzieningenniveau;
- kennisinstellingen: universiteit en hogescholen;
- de strategische ligging halverwege de Randstad en het Ruhrgebied;
- economische kracht: brede basis en topsectoren;
- goede bereikbaarheid over weg, water en spoor;
- de combinatie van stedelijke kwaliteiten en een mooie natuurlijke omgeving.

De kwaliteiten van de regio bepalen in belangrijke mate de ontwikkelingsmogelijkheden en daarmee ook de concurrentiepositie van Gelderland in internationaal en nationaal verband. De innovatieve kwaliteiten bepalen de potenties van de regio.

De inzet van gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en provincie is nodig om in te kunnen spelen op de opgaven in de regio. De gezamenlijke inspanningen richten zich op vier speerpunten:

Innovatie en economische structuurversterking - Topsector Health, Energie- en Milieutechnologie; - creatieve industrie, logistiek, agro, toerisme; - innovatie en samenwerking; overheid, ondernemingen, kennisinstellingen.
Bereikbaar en verbonden - een goed bereikbare regio; - verbeteringen bestaande infrastructuur weg, water, spoor; - voorkomen, benutten, bouwen.
Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking - het belang van de bestaande woningvoorraad;

- het voorzieningenniveau van de kernen staat onder druk; - voorkomen van overaanbod van bedrijventerreinen, detailhandel, kantoren.
Gebiedskwaliteiten benutten - kwaliteiten van het buitengebied (natuur en cultuurhistorie) verbinden met ontwikkelingsmogelijkheden.

Ten aanzien van dit bestemmingsplan is het thema 'Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking' van belang alsmede de 'Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik'. Hierna wordt op de desbetreffende onderdelen nader ingegaan.

Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking
Er zijn nog veel nieuwe woningen nodig in de regio. In relatie tot versterking van de stedelijke structuur is het echter van groot belang welke bouwplannen als eerste gerealiseerd worden. Concentratie op de as Nijmegen-Arnhem (het stedelijk kerngebied), in relatie tot de OV-knooppunten, heeft hierbij voor de provincie prioriteit boven ontwikkeling op de flanken, omdat dat het beste bijdraagt aan versterking van de stedelijke structuur (met name afronding van Vinex-locaties in het middengebied). Naast nieuwbouw is de bestaande woningvoorraad minstens zo belangrijk. Hoe kunnen de kwaliteiten van de bestaande woningvoorraad worden benut en vergroot om de (toekomstige) vraag op de woningmarkt te beantwoorden?

Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik
De provincie heeft de rijksladder verbijzonderd voor Gelders gebruik. Dit betekent vooral dat de keuzes explicieter zijn gemaakt die de rijksladder al in zich heeft. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd om bestaande gebouwen mee te wegen in een zorgvuldige afweging, in stedelijk gebied, in de randen rond het stedelijk gebied en erbuiten.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie Gelderland
Dit bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het geldende bestemmingsplan, aangezien een tweetal uitwerkingsregels niet wenselijk worden geacht. In het plangebied worden diverse woningtypen gerealiseerd. Er is aangetoond dat er vanuit de markt vraag is naar de te realiseren woningtypes in Arnhem.

Wat betreft de Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik wordt opgemerkt dat er sprake is van een binnenstedelijke locatie. Voor de toetsing aan de ladder zoals opgenomen in het rijksbeleid wordt verwezen naar de toetsing van het rijksbeleid. Geconcludeerd wordt dat het initiatief in overeenstemming is met de Omgevingsvisie Gelderland.

3.2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland
Op 11 november 2015 hebben Provinciale Staten de Omgevingsverordening Gelderland gewijzigd vastgesteld. De provincie beschikt over een palet van instrumenten waarmee zij haar ambities realiseert. De verordening wordt ingezet voor die onderwerpen, waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch gewaarborgd is. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciale beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Het plangebied is gelegen in een intrekgebied (grondwaterwinning), boringsvrije zone en een Koude-warmteopslagvrije (KWO)-zone. Hierdoor zijn de artikelen 2.6.3.1, 3.3.4 en 3.3.5 van belang.

Artikel 2.6.3.1 Intrekgebied
In een bestemmingsplan krijgen Intrekgebieden geen bestemming die de winning van fossiele energie, zoals aardgas, aardolie, schaliegas en steenkoolgas, mogelijk maakt.

Artikel 3.3.4 en 3.3.5
De locatie ligt binnen de borings- en KWO-vrije zone. Binnen deze gebieden mogen geen schadelijke vloeibare stoffen zwaarder dan water worden gebruikt, vervoerd of in de bodem gebracht.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsverordening Gelderland
Dit bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het geldende bestemmingsplan. Er is geen sprake van een gewijzigd programma of nieuw ruimtebeslag. De regels uit de Omgevingsverordening zijn hierdoor niet van toepassing op dit bestemming.
Wel wordt geconstateerd dat met de voorgenomen inrichting van het plangebied wordt voorzien in de vraag naar groenstedelijke woonmilieus. Hier wordt geconcludeerd dat het plan in overeenstemming is met de kwantitatieve en kwalitatieve opgave gesteld voor regio Arnhem-Nijmegen. Daarnaast voorziet dit bestemmingsplan niet in de planologische kaders om binnen het plangebied fossiele energie te winnen. Binnen deze gebieden mogen geen schadelijke vloeibare stoffen zwaarder dan water worden gebruikt, vervoerd of in de bodem gebracht. Daarvan is bij de activiteiten ter plaatse geen sprake. Voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 2.6.3.1, 3.3.4 en 3.3.5.

3.2.3 Gemeentelijk beleid

3.2.3.1 Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld door raad, december 2012)

Algemeen
Het gebruik van de ruimte in een stad verandert voortdurend. De gemeentelijke structuurvisie is een belangrijk kader voor het beoordelen en entameren van ruimtelijke initiatieven en plannen in de stad. In december 2012 is de Structuurvisie Arnhem 2020 met doorkijk 2040 vastgesteld door de gemeenteraad.

De structuurvisie benoemt de belangrijkste principes voor het ruimtelijke ontwikkelingsperspectief van de stad en geeft een uitwerking van dit perspectief zowel naar een aantal thema's als naar gebieden in de stad, de zogenaamde 'koersgebieden'.

In voorliggend geval zijn de thema's uit de structuurvisie: 'Wonen' van belang.

Thema: Wonen
Nederland krijgt in de toekomst te maken met twee belangrijke demografische ontwikkelingen die met elkaar samenhangen: vergrijzing en bevolkingskrimp. Demografische ontwikkelingen treden niet overal in gelijke mate op. De regionale verschillen in bevolkingsopbouw zullen binnen Nederland groter worden.

In Arnhem is voor de komende periode nog groei voorzien. De gemeentelijke bevolkingsprognoses en de gegevens van het Woningbouw Kompas laten het volgende beeld zien. Voor de periode tot circa 2030 is sprake van een behoefte aan bruto 12.000 nieuw te bouwen woningen, inclusief vervanging en sloop. De feitelijke realisatie in de komende jaren hangt af van de afzetkansen op de markt. Vanaf 2030 is de verwachting dat de groei zal afvlakken en mogelijk zal omslaan naar een daling van de bevolking in Arnhem. Nieuwbouwprogramma's zullen dan vooral bestaan uit vervangende nieuwbouw. Dit zijn geen harde getallen. Het geeft de verwachting weer naar huidige inzichten met een inschatting van het bouwvolume dat gedurende deze periode afgezet kan worden op de Arnhemse woningmarkt. Er zal regelmatig worden herijkt.

De locatie maakt onderdeel uit van het koersgebied 'Malburgen Oost en West'. Over dit koersgebied staat in de structuurvisie:
"Voorop staat het afmaken van de in gang gezette herstructurering van Malburgen op basis van het Ontwikkelingsplan Malburgen (maart 1998). Het ontwikkelingsplan bestaat uit een vlekkenplan en een bijbehorende nota Bouwstenen met een looptijd van 15 jaar. Uitwerkingen daarvan zijn onder meer het 'DNA Malburgen' en 'Beeldregie Malburgen'."

Toetsing van het initiatief aan de Structuurvisie Arnhem 2020-2040
Het programma voorziet in het afmaken van de herstructurering van Malburgen. Geconcludeerd wordt dat het plan in overeenstemming is met de 'Structuurvisie Arnhem'.

3.3 Woonbeleid

3.3.1 De Arnhemse Woonprincipes 2025

Algemeen
De Arnhemse Woonprincipes 2025 (de Arnhemse woonvisie) is met brede participatie uit de stad tot stand gekomen. Deze Woonprincipes vormen tezamen de actualisering van de Woonvisie 2015 en de strategische koers die er voor moet zorgen dat Arnhem ook in de toekomst een woonstad blijft waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen, te leren, te werken en te leven. Bij het opstellen van de Woonprincipes is rekening gehouden met wet- en regelgeving en beleidskaders van andere overheden.

Met instrumenten als het Volkshuisvestelijk kader, de Uitvoeringsagenda en het Procesplan (langer) Zelfstandig wonen, stuurt de gemeente in het woonprogramma op een kwalitatieve en gedifferentieerde woningvoorraad dat nu en in de toekomst kan voldoen aan de vraag en behoefte van alle woningzoekenden. Het fundament voor het Wonen in Arnhem ligt in de bestaande woningvoorraad, de transformatiemogelijkheden van gebouwen, en een aanvullende nieuwbouwopgave. Hiermee kan meer aanbod gecreëerd worden aan levensloopgeschikte woningen en woonvormen in verschillende prijsklassen, in koop en huur. Daarbij streeft Arnhem met een gezonde mix aan diverse bevolkings- en inkomensgroepen naar prettige, veilige en toegankelijke woon-en leefomgevingen in wijken en buurten.

De nieuwe Arnhemse Woonprincipes 2025, zijn door de gemeenteraad vastgesteld op 14 december 2015 en vervangen de Arnhemse Woonvisie 2015 en bijbehorende Arnhemse Woonagenda 2011-2015.

De vier pijlers van de Woonprincipes zijn:
1. Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgt de gemeente Arnhem dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij stuurt de gemeente niet alleen op aantallen, maar streeft het ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.
2. Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kan de gemeente mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
3. Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
4. Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad.

Deze vier pijlers van de woonprincipes zijn onlosmakelijk verbonden aan het overkoepelde thema Duurzaamheid. Tezamen vormen ze de ruggengraat van de Arnhemse Woonprincipes 2025.

Wonen, welzijn en zorg versus Langer Zelfstandig Wonen
Er ligt op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg een stevige fysieke huisvestingsopgave. Door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen preventief aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden. Daarnaast ligt er de opgave om voor bijzondere doelgroepen en met name voor mensen in kwetsbare posities meer geschikt en passend kleinschalig aanbod aan woonvormen of (beschutte, beschermde) woonconcepten te realiseren en te faciliteren dat het (langer) zelfstandig wonen, aangevuld wordt met arrangementen van (thuis)zorg, begeleiding, ondersteuning of toezicht en andere vormen van dienstverlening en welzijnsvoorzieningen in de directe of nabije woonomgeving kan worden geboden.

3.3.2 Toetsing van het initiatief aan De Arnhemse Woonprincipes 2025

Dit bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het geldende bestemmingsplan. Er is geen sprake van een gewijzigd programma of nieuw ruimtebeslag. Toetsing aan de gemeentelijke woonvisie is hierdoor niet nodig voor dit bestemmingsplan. Wel wordt opgemerkt dat het bestemmingsplan voorziet in de mogelijkheid om binnen het plangebied een gevarieerd woningaanbod te realiseren. De appartementen zijn bij uitstek geschikt voor ouderen, alleenstaanden en tweepersoonshuishouden. Grondgebonden woningen maken ook onderdeel uit van het programma. Hiermee is sprake van diversiteit in woningtypen. Geconcludeerd wordt dat het bestemmingsplan in overeenstemming is met de gemeentelijke woonvisie.

3.4 Welstandsbeleid

3.4.1 Welstandsnota Arnhem 2015

Op 13 juli 2015 heeft de gemeenteraad van Arnhem de nieuwe welstandsnota vastgesteld. Arnhem is een aantrekkelijke stad om te wonen en te verblijven. Het uiterlijk van de stad draagt daar aan bij. De gemeente wil dat zo houden.

De gemeente wil dat nieuwe bouwwerken in zijn algemeenheid passen in hun omgeving. De bestaande stad is dus het referentie- en inspiratiekader. Voor de meest voorkomende bouwwerken zijn verder in deze nota gebiedsgerichte criteria opgenomen. Deze criteria zijn per gebied ('géén toets', 'lichte toets' en 'zware toets') anders.

Gebied met lichte welstandstoets
In gebieden die zich kenmerken door samenhang in het straatbeeld – bijvoorbeeld door een eenheid in dakvormen, architectuur of materiaalgebruik – blijven we erop toezien dat dit eigen karakter bewaard blijft. Welstandsregels voor dit niveau zijn beperkt en gaan alleen over het gevelbeeld en de daken die vanaf de straat zichtbaar zijn. Voor de achterkanten van gebouwen gelden geen regels, die zijn dus welstandsvrij. De regels zijn bedoeld om de kenmerken van het gevelbeeld in relatie tot het openbaar gebied op hoofdlijnen in stand te houden.

3.4.2 Toetsing van het initiatief aan de Welstandsnota Arnhem 2015

Het plangebied is gelegen in een gebied met een lichte welstandstoets. De in dit bestemmingsplan geldende bestemming is de bestemming 'Wonen - Uit te werken'. Dit houdt in dat voordat er woningbouw gerealiseerd kan worden in plangebied, eerst een uitwerkingsplan dient te worden vastgesteld. Te zijner tijd zal het ontwerp van de bebouwing worden getoetst aan de geldende welstandscriteria.

3.5 Verkeersbeleid

3.5.1 Rijksbeleid

Op rijksniveau geeft de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte 'Nederland concurrerend, bereikbaar leefbaar en veilig' (SVIR, 2012) de hoofdlijnen van het nationale verkeers- en vervoersbeleid voor de komende decennia. Het Rijk streeft naar een krachtige aanpak die gaat voor een excellent internationaal vestigingsklimaat, ruimte geeft aan regionaal maatwerk, de gebruiker voorop zet, investeringen scherp prioriteert en ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur met elkaar verbindt.

Het mobiliteitssysteem moet robuust en samenhangend worden, meer keuzemogelijkheden bieden en voldoende capaciteit hebben om de groei van de mobiliteit op de middellange (2028) en lange (2040) termijn op te vangen. De ambitie is dat gebruikers in 2040 beschikken over optimale ketenmobiliteit door een goede verbinding van de verschillende mobiliteitsnetwerken via multimodale knooppunten (voor personen en goederen) en door een goede afstemming van infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling. De regio Arnhem Nijmegen is aangeduid als stedelijke regio met een concentratie van topsectoren.

3.5.2 Provinciaal beleid

Een van de kerntaken van de provincie Gelderland is zorgen voor een goede regionale bereikbaarheid en een goed regionaal openbaar vervoer. Ondanks de bezuinigingen heeft de provincie extra financiële middelen ter beschikking gesteld voor mobiliteitsmaatregelen. Dit is, omdat zij een goede bereikbaarheid belangrijk vindt, maar ook om de economische ontwikkeling in Gelderland te ondersteunen. De provincie geeft veel aandacht aan mobiliteitsbehoefte van inwoners en bedrijven in Gelderland en kijkt daarbij naar toekomstige ontwikkelingen als het digitale werken. Maar er is ook veel oog voor leefbaarheid en verkeersveiligheid.

De provincie wil een goede bereikbaarheid voor wonen, werken en recreëren en de mobiliteit daarbij afstemmen op de economische ontwikkelingen. Daarom zet Gelderland in op het beter gebruik van (internationale) corridors. Daarnaast wordt samen met de andere wegbeheerders in de stedelijke gebieden aan een beter gebruik van de infrastructuur gewerkt om files te voorkomen en de doorstroming te bevorderen. De toegang tot bedrijventerreinen is ook een speerpunt van het provinciale beleid. Een andere ontwikkeling is de verschuiving van mobiliteitsvragen in het landelijk gebied door krimp en vergrijzing. Hier moet de aansluiting met de stedelijke gebieden gewaarborgd blijven.

Omgevingsvisie
De provincie heeft in juli 2014 de Omgevingsvisie Gelderland vastgesteld (geconsolideerde versie, juli 2015). Deze visie integreert en vervangt zeven beleidsplannen, waaronder het Provinciaal Verkeer en Vervoerplan 2 uit 2004. De omgevingsvisie beschrijft hoe de provincie de komende tien jaar om wil gaan met de ontwikkelingen en initiatieven ronde economische structuurversterking, duurzaamheid, innovatie en bereikbaarheid, maar ook met natuur, landschap, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit. Daarbij is een andere wijze van werken; minder vastleggen wat wel of niet mag. De omgevingsvisie stelt kaders voor toekomstige activiteiten.

3.5.3 Gemeentelijk beleid

De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld 2012). Voor mobiliteit biedt het structuurplan een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte. De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

In maart 2013 is een beleidsplan fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' vastgesteld. Deze nota is een uitwerking van de inzet voor versterking van het fietsgebruik. Inzet is de bestaande fietser beter faciliteren maar vooral automobilisten verleiden meer te fietsen. Uitgangspunten voor deze beleidsnota zijn:
1. nadruk op utilitair fietsgebruik (de ritten naar werk, school en voorzieningen);
2. inzetten op de nieuwe fietser, dat is de fietser die nu nog in de auto zit;
3. aanleggen van kortsluitende verbindingen;
4. aanleggen van hoogwaardige doorgaande verbindingen (snelfietsroutes);
5. hoogwaardige stallingsvoorzieningen (belangrijk bij ketenverplaatsingen).

De bestaande fietser heeft vooral behoefte aan een samenhangend fietsnetwerk, veiligheid, comfort, snelheid en stallingsvoorzieningen. Om de nieuwe fietser te verleiden zullen we vooral moeten inzetten op de aanleg van nieuwe verbindingen. De opkomst van de elektrische fiets helpt hierbij.

In mei 2013 is de beleidsnota openbaar vervoer 'De reiziger centraal' vastgesteld. Deze nota heeft als doel het in stand houden van betaalbaar en kwalitatief goed openbaar vervoer en het doorgroeien naar emissieloos openbaar vervoer. Het openbaar vervoer wordt toekomstvast door een kwaliteitsslag met als maatregelen:
- een hoogwaardig openbaar vervoernetwerk;
- de reiziger centraal stellen;
- een mobiliteit bieden voor iedereen;
- een emissieloos openbaar vervoer.

Voor het onderdeel parkeren gelden beleidsregels en Arnhemse parkeernormen. Deze zijn opgenomen in de Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003'.

3.5.4 Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid

Wat betreft de toetsing van de aspecten verkeer en parkeren wordt kortheidshalve verwezen naar paragraaf 4.5. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat het plan in overeenstemming is met het verkeersbeleid.

3.6 Milieu- en omgevingsbeleid

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving worden opgenomen van de wijze waarop de milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. In de volgende subparagrafen wordt nader ingegaan op de van belang zijnde thema's, waaronder geluid, hinder, bodem, luchtkwaliteit en externe veiligheid.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek naar de milieukundige uitvoerbaarheid beschreven. Hier wordt geconcludeerd dat het bestemmingsplan in overeenstemming is met het gemeentelijk milieu- en omgevingsbeleid en er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

3.6.1 Geluid

Wet geluidhinder
De Wet geluidhinder heeft tot doel de mens te beschermen tegen geluidhinder. Dit is in de wet uitgewerkt in een normenstelsel voor de toelaatbare geluidbelasting in de woonomgeving. Alleen planologisch nieuwe situaties worden getoetst aan de wet. Naast woningen zijn er nog een aantal geluidgevoelige objecten aangewezen zoals scholen en zorginstellingen.

In de Wet geluidhinder staan regels voor weg- en railverkeerslawaai en voor gezoneerde industrieterreinen. De wet werkt verder met zones: dit zijn aandachtsgebieden rond geluidbronnen waarbinnen regels en normen gelden om de negatieve gevolgen van geluidhinder te beperken. Bij (planologische) wijzigingen moet er akoestisch onderzoek plaatsvinden naar de gevolgen.

De Wet geluidhinder kent een normenstelsel met een voorkeurswaarde en grenswaarden. Als de geluidbelasting beneden de voorkeurswaarde blijft dan zijn er vanuit de wet geen belemmeringen voor nieuwe geluidgevoelige situaties. Bij een geluidbelasting tussen de voorkeurswaarde en de grenswaarde moet er een gemotiveerd besluit genomen worden om nieuwe geluidgevoelige ontwikkelingen mogelijk te maken (hogere grenswaarde).

Voor het verlenen van een hogere grenswaarde is de nota “uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde” van de gemeente Arnhem van toepassing.

Beleidsplan Geluid
In augustus 2008 is het beleidsplan Geluid door de raad vastgesteld. Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. De beleidslijnen hiervoor zijn opgenomen in het Structuurplan Arnhem 2010. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

3.6.2 Luchtkwaliteit

Wet Luchtkwaliteit 2007
De Europese richtlijnen zijn geïmplementeerd in titel 5.2 van de Wet Milieubeheer. Het doel van deze wetgeving is het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De wet is primair gericht op het voorkomen van negatieve effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor de stoffen zwaveldioxide en stikstofoxiden ook normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.

Voor het toetsen van ruimtelijke plannen zijn de volgende grenswaarden het meest relevant:
- PM_{10} (fijnstof)
- de jaargemiddelde concentratie van 40 µg PM_{10}/m^3 mag met ingang van 1 januari 2005 niet worden overschreden;
- de 24 uursgemiddelde concentratie van 50 µg PM_{10}/m^3 mag met ingang van 1 januari 2005 niet vaker dan 35 keer per jaar worden overschreden;

- NO_2 (stikstofdioxide)
- de jaargemiddelde concentratie van 40 µg NO_2/m^3 mag met ingang van 1 januari 2010 niet worden overschreden;
- de uurgemiddelde concentratie van 200 µg NO_2/m^3 mag met ingang van 1 januari 2010 niet vaker dan 18 keer per jaar worden overschreden.

Voor de overige stoffen worden in Nederland geen overschrijdingen gerapporteerd.

In de wet zijn de grenswaarden ten opzichte van eerdere regelgeving zijn ongewijzigd gebleven, maar de wet geeft net als het voorgaande BLK2005 (Besluit Luchtkwaliteit) meer armslag om ruimtelijke plannen die gevolgen hebben voor de luchtkwaliteit uit te voeren. Hierbij wordt tevens de term “in betekenende mate (IBM)” geïntroduceerd. Dit wil zeggen dat projecten met een bepaalde mate van verslechtering toch doorgang kunnen vinden. De grens ligt bij een toename van maximaal 3%. Deze 3% is gekoppeld aan de IBM projecten opgenomen in het Nationale Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit (NSL). De NSL is in 2009 van kracht geworden.

Beleidsnota Lucht en Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit
Het Arnhemse beleid op gebied van luchtkwaliteit is vastgelegd in de Beleidsnota Lucht uit 2005. Deze nota is erop gericht nieuwe overschrijdingen van de normen uit de Wet Milieubeheer te voorkomen en bestaande of dreigende overschrijdingen op te lossen. Daarnaast richt de Beleidsnota Lucht zich op het beperken van overlast door geurhinder. Voor wat betreft het halen van de normen uit het BLK2005 en de Wet Milieubeheer is de beleidsnota vertaald naar maatregelen in het Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit 2010 - 2014.

3.6.3 Hinder

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van inrichtingen op hun omgeving (gevoelige bestemmingen, waaronder eventueel nieuw te ontwikkelen woningen) in beeld gebracht te worden. Voorbeelden van hinder zijn geluid, geur, stof of gevaar. In de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009' is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt.

Geurhinder van industriële bedrijven
Het beleidsplan Geur uit 2010 gaat in op geur afkomstig van industriële bedrijven waarvoor de gemeente Arnhem het bevoegde gezag is. Milieubeleid kan een positieve bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's als gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Geur is een milieuaspect dat een belangrijke bijdrage levert aan de leefbaarheid. Het geurbeleid van de gemeente Arnhem sluit, voor zover dat mogelijk is, aan op het geurbeleid van de provincie Gelderland. Het doel van het geurbeleid is dat inwoners van Arnhem nu en in de toekomst niet worden blootgesteld aan geuroverlast door industriële bedrijven.

3.6.4 Externe veiligheid

Met externe veiligheid wordt bedoeld de kans op overlijden van mensen buiten de grenzen van een bedrijf of transportmedium, als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen binnen de grenzen van het bedrijf dan wel het transportmedium. In de externe veiligheid worden twee risicobegrippen gehanteerd het PR (Plaatsgebonden Risico) en het GR (Groepsrisico).

Landelijk beleid
Voor bedrijven is op 28 oktober 2004 het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. In het Bevi worden milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken. In het Bevi wordt een onderscheid gemaakt in kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten. De 10-6 PR contour geldt ten opzichte van kwetsbare objecten als grenswaarde en ten opzichte van beperkt kwetsbare objecten als richtwaarde. Het beoordelingskader voor het groepsrisico is een oriënterende waarde.

Voor ondergrondse (aardgas)leidingen is er het Besluit externe veiligheid buisleidingen en voor de transportroutes (weg, water, spoor) het Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev). In het Btev zijn de milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken.

Gemeentelijk beleid
Op 21 november 2005 is het beleidsplan Externe Veiligheid vastgesteld dat op 9 maart 2015 wederom met 4 jaar is verlengd. Dit beleidsplan beschrijft de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. In een groot gedeelte van de stad streven we naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en de volgens het structuurplan stedelijke zone accepteren we een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

3.6.5 Groen en ecologie

Wet natuurbescherming
Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt de Flora-en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Veel taken zijn gedecentraliseerd naar met name de provincies, waarbij tevens de rol van gemeenten belangrijker geworden is. Wat betreft gebiedsbescherming waren de provincies reeds bevoegd gezag, dit is ook in de nieuwe situatie het geval. Op gebied van soortbescherming (voormalig FF-wet) maakt het systeem met drie beschermingsregimes plaats voor twee beschermingsniveaus: strikt beschermde soorten (veelal HR- en VR-soorten) en overige beschermde soorten. De lijsten met beschermde soorten zijn deels gewijzigd. Zo zijn er minder vissen en vaatplanten beschermd, terwijl het aantal beschermde libellen en dagvlinders juist is toegenomen. Onder de Wet natuurbescherming kunnen provincies deels een eigen invulling geven aan de bescherming van soorten.

Groenplan Arnhem 2004 – 2007 / 2015
Op 28 juni 2004 is het groenplan 2004-2007/2015 vastgesteld. De gemeente Arnhem streeft ernaar om de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden van het groen, door versterking en zonering, optimaal tot hun recht te laten komen, waarbij voldoende ruimte voor gebruikswens moet zijn. De ontwikkelingsinitiatieven en het beheer in en om de stad worden afgestemd op dat streefbeeld.

De uitgangspunten uit het Groenplan dienen als randvoorwaarde voor herontwikkeling. Dit betekent dat het bestaande groen zoveel mogelijk behouden blijft, zo zuinig mogelijk wordt omgegaan met bestaande en potentiële kwaliteiten, op kansrijke plekken groen wordt aangeplant, en versnippering wordt voorkomen. Het oppervlakte groen en de bomen moeten dus eerst geïnventariseerd worden. In het bestemmingsplan is een groenbalans opgenomen, waarin is aangegeven hoe de groencompensatieregels zijn toegepast.

Vanuit ecologisch perspectief vormen gebieds- en soortbescherming het basisdoel. Achterliggende ambitie is een versterking en verdere ontwikkeling tot een zo volledig mogelijk ecosysteem van kenmerkende Arnhemse natuur. Deze komt tot uitdrukking in de verscheidenheid aan planten en dieren in een samenhangend netwerk. Andere punten zijn:

- Alleen inzetten op natuur daar waar deze kansrijk is, waarbij cultuurlijk en natuurlijk beeld en gebruik op elkaar afgestemd zijn;
- Barrières van de stedelijke druk opheffen of zoneren.

Er worden 5 samenhangende natuurdoeltypen geformuleerd: Natuurkernen, Natuurzones en stapstenen, Natuurlijke groenzones, Overig groen en De Stenen stad. Aan de natuurdoeltypen zijn doelsoorten gekoppeld.

3.6.6 Water

Rijksbeleid
Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021. Deze is vanaf 17 december 2015 van kracht. Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen hebben in dit plan een plek gekregen, net zoals enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie.

Daarnaast hebben Rijk, provincies, gemeente, waterschappen, en drinkwaterbedrijven afgesproken om gezamenlijk maatregelen te nemen voor een doelmatiger waterbeheer; het Bestuursakkoord Water (d.d. april 2011). De inzet ligt bij mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van watersysteem en waterketen. De kwaliteit moet omhoog tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012 is water in 3 nationale belangen terug te vinden. Daarbij gaat het om de bescherming van de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit, de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit, een goede zoetwatervoorziening en voldoende ruimte voor waterveiligheid. Nieuw is de aandacht voor klimaatbestendige (her)ontwikkelingen, waarin water een belangrijk aspect is.

In de Waterwet (22 december 2009) zijn ondermeer de gemeentelijke watertaken opgenomen: de zorgplicht voor het vasthouden en afvoeren van regenwater en de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.

Provinciaal en regionaal beleid
Op provinciaal niveau maakt het waterbeheer onderdeel uit van de Omgevingsvisie Gelderland (vastgesteld 9 juli 2014).

Water maakt onderdeel uit van tweede centrale doelstelling namelijk het borgen van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving. Het aspect Water heeft, net als andere beleidsvelden, geen autonoom beleidsplan meer, maar maakt onderdeel uit van de totale leefomgeving; het is nu verweven met aspecten waar het in de praktijk ook mee samenhangt. Realisatie van de doelstelling betekent onder meer:
- ontwikkelen met kwaliteit, met respect voor ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten;
- een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle functies; bij droogte, hitte en wateroverviloed;
- een gezonde en veilige leefomgeving
- een gezonde vrijetijdseconomie en aandacht voor beleving, bereikbaarheid en toegankelijkheid van cultuur, natuur en landschap.

Daarnaast is de provincie nog aanspreekpunt voor drie zaken:
- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar.

Beleid waterschap en gemeente
Het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Zuid is overgedragen aan het Waterschap Rivierenland waardoor de gemeente Arnhem rekening dient te houden met het vigerende beleid van het waterschap. Relevant beleid voor de gemeente Arnhem is het Waterbeheerprogramma 2016-2021 "Koers houden, kansen benutten" en de keur en de legger van het waterschap.

Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen.

- Gemeentelijk RioleringsPlan (2014-2018), vastgesteld op 2 november 2015.
  Dit plan richt zich vooral op het herstellen dan wel vervangen van slechte riolen en geeft invulling van de gemeentelijke zorgtaken voor grondwater en hemelwater

- Waterplan Arnhem (2009-2015), vastgesteld op 19 oktober 2009.
  Door de gemeente Arnhem en haar waterpartners is dit TweedeWaterplan Arnhem opgesteld. Op 26 februari 2010 hebben gemeente en de beide waterschappen de intentieovereenkomst ondertekend. Het waterplan is gebaseerd op 4 hoofddoelstellingen:
  1. Arnhem aantrekkelijke waterstad;
  2. Klimaatbestendig watersysteem en waterketen;
  3. Goede kwaliteit water en waterbodem;
  4. Bewustwording.

Resumé
Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:

- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en -stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen.
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling.
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de riolering en worden verwerkt op eigen terrein.
- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie.
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt.
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan.

3.6.7 Bodem

Voor deze ontwikkellocatie is getoetst of de bodemkwaliteit (inclusief grondwater) de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen toelaat. Ook is getoetst of een eventuele bodemverontreiniging gevolgen heeft voor de financiële uitvoerbaarheid van de ontwikkeling.

Als toetsingskader wordt gebruik gemaakt van onderstaande bodemregelgeving:

- Wet Bodembescherming;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, 1 december 2012;
- Besluit Bodemkwaliteit;
- Nota Bodembeheer, september 2011.

3.6.8 Cultuurhistorie en archeologie

Rijksbeleid

Erfgoedwet
Cultuurhistorische objecten die zeldzaam of schaars zijn en die voor mensen in hoge mate het beeld van Nederland bepalen, worden aangewezen als monumenten. In de Monumentenwet 1988 is vastgelegd hoe monumenten van bouwkunst en archeologie en stads- en dorpsgezichten moeten worden beschermd. De Monumentenwet 1988 is het belangrijkste instrument voor de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed in Nederland. Per juli 2016 maakt de Monumentenwet 1988 deel uit van de Erfgoedwet, een bundeling van wetten met betrekking tot het erfgoed.

Bro
Cultuurhistorie moet op basis van de gewijzigde Bro (art 3.1.6) goed in bestemmingsplannen verankerd worden. Dit behelst niet alleen een beschrijving van de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden, maar ook een waardering ervan en een advies over toekomstige omgang ermee, gelet op de ruimtelijke opgave die in het bestemmingsplan aan de orde is. Aangegeven moet worden hoe met de cultuurhistorische waarden rekening is gehouden in het bestemmingsplan.

Verdrag van Valletta en de Wet op de archeologische monumentenzorg
De bescherming van het archeologische erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europese Verdrag van Valletta (Malta). In 1992 ondertekenden twintig Europese staten, waaronder Nederland, dit verdrag. De belangrijkste uitgangspunten van het verdrag zijn:

- archeologische waarden dienen zoveel mogelijk (in situ) in de bodem bewaard te blijven en beheermaatregelen dienen genomen te worden om dit te bewerkstelligen;
- vroeg in de ruimtelijke ordening dient al rekening gehouden te worden met archeologie;
- bodemverstoorders betalen het archeologisch (voor)onderzoek wanneer behoud in situ niet mogelijk is.

In 2007 is het verdrag vertaald in de Monumentenwet 1988 en maakt thans deel uit van de Erfgoedwet.

Provinciaal beleid

Programma 'Gelderland Cultuurprovincie'
In 2012 is het Programmaplan voor Cultuur en Erfgoed 2013-2016 vastgesteld. De visie die hieraan ten grondslag ligt, is dat cultuur en erfgoed een wezenlijke bijdrage leveren aan de Gelderse samenleving. Cultuur en erfgoed zijn bouwstenen voor een goede economische en maatschappelijke ontwikkeling en bepalen mede de identiteit van Gelderland. Bij erfgoed gaat het om het duurzaam benutten van monumenten, archeologie en landschap. Enkele thema's die in het programma aan de orde komen, zijn: het vergroten van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van erfgoed; het bevorderen van kennis en vakmanschap; het stimuleren van herbestemming en het investeren in buitenplaatsen en militaire linies.

Gemeentelijk beleid

Erfgoednota 'Panorama Arnhem'
In de Erfgoednota 'Panorama Arnhem' wordt het accent verschoven van 'behoud door bescherming' naar 'behoud door ontwikkeling'. We gaan er vanuit dat de cultuurhistorie zo op een vroeg moment een actieve rol gaat spelen in veranderingsprocessen en ontwerpkeuzen. Het stadsbeeld van Arnhem verandert in hoog tempo. Het erfgoedbeleid wil de cultuurhistorische factor een zichtbare en samenhangende rol geven in deze stedelijke ontwikkelingen. Cultuurhistorie wordt ingezet als ontwikkelingskans en niet als belemmering.

Streven is om bij planontwikkelingen zo vroeg mogelijk onze kennis van de Arnhemse cultuurhistorie in te brengen. De kennis van het Arnhemse erfgoed moet goed toegankelijk zijn. Hiertoe worden nieuwe instrumenten ontwikkeld. De erfgoedkaart biedt een overzicht van alle cultuurhistorische elementen en structuren binnen de gemeente Arnhem. Daarnaast blijft het zichtbaar maken van de bouw- en ontwikkelgeschiedenis van onze stad uitgangspunt. De cultuurhistorische dimensie van de stad moet, waar mogelijk, worden versterkt en beleefbaar gemaakt.

Om de doelstellingen van het erfgoedbeleid te realiseren zetten we een aantal strategieën in:

- Behouden door ontwikkelen
- Behouden door beschermen
- Adviseren, stimuleren en verleiden
- Kennis verwerven en verspreiden

Archeologische verwachtingenkaart
Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.

Conform de Erfgoedverordening geldt dat archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden als grondroerende werkzaamheden:

- in archeologisch waardevolle gebieden (buiten monumenten) dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 30 m^2;
- in gebieden met een hoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 200 m^2;
- in gebieden met een middelhoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 500 m^2;
- in gebieden met een lage archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 2.000 m^2.

Voor archeologisch waardevolle gebieden zijnde beschermde gemeentelijke of rijksmonumenten, geldt maatwerk. Voor rijksmonumenten beslist de Minister van OC&W. Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

Structuurvisie
De Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (december 2012) biedt een strategisch kader voor ruimtelijke planning op stedelijk niveau voor de lange termijn. Uitgangspunt is het voortbouwen op de karakteristieken van de historisch gegroeide stad. In de cultuurhistorische hoofdstructuur zijn de ruimtelijke, historische elementen weergegeven, die essentieel zijn voor Arnhem als geheel. Per landschappelijke karakteristiek zijn de ambities weergegeven. Vervolgens is een selectie gemaakt van die cultuurhistorische belangen en structuren die kansen bieden bij nieuwe gebiedsontwikkelingen in de stad: de 'Cultuurhistorische Kansenkaart'. De rijkdom van de Arnhemse cultuurhistorie is kader en inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.

3.6.9 Energie en duurzaam bouwen

Rijksbeleid
Nieuwe gebouwen en woningen moeten volgens landelijke regelgeving voldoen aan het Bouwbesluit. In het bouwbesluit worden de energieprestaties voor nieuwe gebouwen en woningen fasegewijs aangescherpt. Per 1 januari 2015 is de Energieprestatie-coëfficiënt (EPC) voor nieuwbouw van woningen aangescherpt tot 0,4. Voor utiliteitsbouw is de EPC-eis afhankelijk van de functie.

Nieuwe overheidsgebouwen moeten vanaf eind 2018 bijna energieneutraal (BENG) gebouwd worden. Voor alle overige nieuwe gebouwen (ook woningen) geldt deze BENG-eis vanaf eind 2020.

Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een gebouw met een gebruiksoppervlak groter dan 100 m^2 moet een milieuprestatieberekening worden bijgevoegd.

Gemeentelijk beleid
Het gemeentelijke beleid op het gebied van Energie en Duurzaam Bouwen is vastgelegd in het Programmaplan New energy made in Arnhem 2015-2020 (2015) en in de Structuurvisie 2020-2040 (december 2012).

De gemeente Arnhem hanteert de volgende voorkeursvolgorde inzake de ambities voor nieuwbouw:

1. Energieneutraal,
2. Bijna energieneutraal (BENG),
3. Conform eisen bouwbesluit.

- *Energievisie*

De gemeente eist bij gebiedsontwikkelingen van meer dan 50 woningequivalenten een energievisie van de initiatiefnemer. Energieneutraliteit is hierbij het streven.

Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. De energievisie brengt verschillende energieopties voor het plangebied in beeld en beschrijft de consequenties daarvan. De visie kan uitgebreid worden tot een duurzaamheidsvisie door bijvoorbeeld ook thema's als duurzaam bouwen, afval, groen, water, mobiliteit en openbare ruimte mee te nemen.

- *GPR - Gemeentelijke Praktijk Richtlijn*

Om een bredere duurzaamheidsafweging te maken waarbij naast energie ook thema's als milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde worden beschouwd, is GPR een bruikbare tool. GPR wordt als tool beschikbaar gesteld door de gemeente Arnhem en is zowel te gebruiken voor gebouwen als voor gebiedsontwikkeling.

Voor het plan wordt geen energievisie opgesteld.

3.6.10 Stadsklimaat

In de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (december 2012) is de gemeentelijke ambitie verwoord om Arnhem klimaatbestendig te maken onder alle weersomstandigheden. Gestreefd wordt naar 'prettig toeven' binnen- en buitenshuis en in elk geval het vermijden van ongewenste gezondheidsrisico's. Dit laatste vooral voor de kwetsbare groepen in onze stad als ouderen. In de Structuurvisie ligt de nadruk op hitte door de toename in de toekomst van het aantal zomerse en zelfs tropische dagen als gevolg van de klimaatverandering. In het realiseren van een prettig stadsklimaat wil de gemeente optimaal gebruik maken van de (huidige) gunstige geografische uitgangssituatie van natuurlijke luchtstromen die van de hoger gelegen stadsranden en vanuit de rivierzone (Neder-Rijn) de stad in stromen en zorgen voor koeling en tevens een goede luchtkwaliteit. Ook het groene karakter van de stad met de grote parken maar ook het wijkgroen draagt daaraan in hoge mate bij.

Opwarming van de stad tijdens warme dagen doet zich voor in de dichtbebouwde stenige gebieden met veel gebouwvolume, verharding en weinig groen. Op de Hittekaart van Arnhem is de gevoeligheid van de stad voor opwarming weergegeven (zie navolgende afbeelding). Bepaalde delen van de stad hebben een verhoogde kans op opwarming; de stedelijke hitte-eilanden, wat ongewenste gevolgen voor het woon- en leefmilieu en het functioneren van deze gebieden.

De gemeente Arnhem streeft bij gebiedsontwikkelingen in de rode gebieden minimaal naar anticiperende maatregelen om het stadsklimaat ter plekke te verbeteren. Het stadsbestuur heeft deze ambitie aangescherpt (coalitieakkoord 2014-2019) door te bepalen dat hitteplekken moeten worden bestreden door een effectieve inzet van groen op daken en gevels van gebouwen maar ook op de grond als (bv) bomen.

Afbeelding 3.1 Hittekaart van Arnhem (groen is koel, rood is warm)

3.6.11 Besluit milieueffectrapportage

In de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage is vastgelegd dat voorafgaande aan het ruimtelijke plan dat voorziet in een grootschalig project met belangrijke nadelige milieugevolgen een milieueffectrapport (MER) opgesteld dient te worden. De activiteiten waarvoor een MER-rapportage opgesteld moet worden zijn opgenomen in de bijlage van het Besluit m.e.r. Een bestemmingsplan kan m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn op de volgende manieren:

- Een plan kan m.e.r.-plichtig zijn indien een passende beoordeling op basis van artikel 19j, lid 2 van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk is;
- Een plan kan m.e.r.-plichtig zijn indien sprake is van activiteiten en gevallen die de drempelwaarden uit de onderdelen C en D overschrijden en waarbij het plan wordt genoemd in kolom 3 (plannen).
- Een plan kan m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn indien het plan wordt genoemd in kolom 4 (besluiten) en er sprake is van activiteiten en gevallen die de drempelwaarden uit onderdeel C en D overschrijden. Bij een overschrijding van de drempelwaarden uit onderdeel C is in dit geval sprake van een m.e.r.-plicht. Bij een overschrijding van de drempelwaarden uit onderdeel D is het plan m.e.r.-beoordelingsplichtig.

In het Besluit m.e.r. neemt het bestemmingsplan een bijzondere positie in, want het kan namelijk tegelijkertijd opgenomen zijn in zowel kolom 3 als in kolom 4 van het Besluit m.e.r.. Of het bestemmingsplan in deze gevallen voldoet aan de definitie van het plan uit kolom 3 of aan de definitie van het besluit uit kolom 4 is afhankelijk van de wijze waarop de activiteit in het bestemmingsplan wordt bestemd. Als voor de activiteit eerst één of meerdere uitwerkings- of wijzigingsplannen moeten worden vastgesteld of nog een omgevingsvergunning milieu moet worden verleend dan is sprake van 'kaderstellend voor' en voldoet het bestemmingsplan aan de definitie van het plan. Is de activiteit

geheel of gedeeltelijk als eindbestemming opgenomen voldoet het aan de definitie van het besluit.

Op 1 april 2011 is het gewijzigde Besluit milieueffectrapportage in werking getreden. Een belangrijke wijziging betreft het indicatief maken van de drempelwaarden in onderdeel D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage. Concreet betekent dit dat, ook wanneer ontwikkelingen onder de in bijlage D opgenomen drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er nog steeds van moet vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben, de zogenaamde 'vergewisplicht'.

Het komt er op neer dat voor een bestemmingsplan dat betrekking heeft op activiteit(en) die voorkomen in onderdeel D en beneden de drempelwaarden vallen, een toets moet worden uitgevoerd of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. Voor deze toets wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd. Deze vormvrije m.e.r.-beoordeling kan tot twee conclusies leiden:

- belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten: er is geen m.e.r.(-beoordeling) noodzakelijk;
- belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.(-beoordeling) plaatsvinden.

3.7 Sport-, recreatie- en spelen beleid

3.7.1 Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) (2010 - 2020)

De nota Ruimte voor de Jeugd uit 2009 geeft een overall visie op spelen en ontmoeten. De gemeente Arnhem onderstreept de noodzaak van speelruimte omdat spelen van groot belang is voor de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van kinderen van 0 - 25 jaar. De gemeente streeft er naar, volgens de richtlijnen van de NUSO, per hectare netto woongebied 300 m^2 (= 3%) te reserveren voor speelruimte (formeel en informeel).

Kinderen spelen niet alleen op formele ruimtes met toestellen, maar ook op informele ruimtes als trottoirs, pleinen, tuinen en parken. Met name natuurlijke speelruimtes zijn plekken die vaak veel uitdagender zijn om te spelen. Verder is er aandacht voor voorzieningen die voldoen aan de wensen van jongeren vanaf 13 jaar. In deze leeftijdscategorie is er niet zozeer sprake van 'spelen', maar gaat et vooral om ontmoeting en sport.

3.7.2 Toetsing van het initiatief aan sport-, recreatie- en spelen beleid

Wat betreft speelvoorzieningen wordt opgemerkt dat in het plangebied een zoeklocatie is opgenomen voor een speelvoorziening. Geconcludeerd wordt dat het voornemen in overeenstemming is met het hiervoor genoemde gemeentelijk beleid.

3.8 Economisch beleid

De gemeente heeft haar economische visie en koers voor de middellange termijn vastgelegd in de Economische Agenda Arnhem 2015. De agenda stelt dat in de eerste plaats de basis op orde moet zijn. De gemeente wil daarom zorgen voor een gunstig ondernemingsklimaat door adequate dienstverlening te bieden en geschikte, goed bereikbare vestigingsplaatsen in een stimulerende economische omgeving. In de tweede plaats kunnen de sterke sectoren verder worden uitgebouwd. Het gaat dan om de verdere versterking als zesde kantorenstad van ons land en het behalen van winst in de sectoren zorg & welzijn en toerisme & vrije tijd. Tot slot gaat de gemeente Arnhem extra werk maken van haar kansrijke economische clusters: energie- & milieutechnologie en mode & vormgeving. Dit zijn bedrijvensectoren, waarin Arnhem bijzonder is en die een sterke basis bieden om een regionale en nationale positie op te bouwen.

3.9 Overige beleidsuitgangspunten

3.9.1 Coffeeshopbeleid

Algemeen
De nota Arnhems Coffeeshopbeleid (2009) geeft als hoofddoelstelling: het terugdringen van overlast c.q. het beperken van de inbreuk op het woon- en leefklimaat door softdrugshandel. Er is beleid geformuleerd om de handhaving te intensiveren. Tevens is aangegeven met welk instrumentarium dit wordt gedaan en door wie dit wordt uitgevoerd. Uitvoering van dit beleid waarborgt ook in dit plangebied beheersing van de problematiek. Er is geen aparte bestemmingscategorie voor de coffeeshops gecreëerd.

3.9.2 Prostitutiebeleid

Algemeen
In de nota 'Van Rood naar Groen Arnhemse Prostitutie op weg naar normalisatie (2000)' is het Arnhems prostitutiebeleid vervat. De opheffing van het wettelijke bordeelverbod per 1 oktober 2000 was aanleiding voor het opstellen van dit beleid. Dit beleid is nog steeds van kracht.
Ten aanzien van de raamprostitutie, overige seksinrichtingen en de tippelprostitutie voert het gemeentebestuur van Arnhem een actief vestigingsbeleid.

Het actief vestigingsbeleid bestaat uit de volgende elementen:
- concentratie van de raamprostitutie op één plek;
- het aan een maximum binden van het aantal ramen en werkplekken (120 en dat is een halvering van het aantal ramen en werkplekken ten opzichte van de voormalige raamprostitutielocatie in het Spijkerkwartier);
- het aan een maximum binden van het aantal overige seksinrichtingen op 8 in heel Arnhem, waarbij – overgangsrechtelijke situaties uitgezonderd – in elke wijk (CBS- wijkindeling) maximaal 1 seksinrichting gevestigd mag zijn, ook worden hierbij beperkingen toegepast;
- concentratie van de tippelprostitutie.

Het gemeentebestuur bepaalt hiermee zélf de locatie waar deze vormen van prostitutie zich mogen manifesteren alsmede de omvang ervan en voorkomt hiermee dat de prostitutie zich ongecontroleerd over de stad uitspreidt. De gemeente wil hiermee voorkomen dat bepaalde vormen van prostitutie overlast voor de omgeving veroorzaken. Deze overlast zou kunnen ontstaan doordat er een concentratie van bijvoorbeeld privé-huizen in een bepaalde wijk ontstaat (eerder zagen we immers dat vooral oudere wijken in Arnhem erg aantrekkelijk lijken te zijn voor de vestiging van seksinrichtingen) of doordat de prostitutiefunctie conflicteert met bepaalde andere functies.

Toetsing van het initiatief aan het prostitutiebeleid
In het plangebied is geen seksinrichting aanwezig en ook in het CBS-telgebied is geen seksinrichting aanwezig. In Arnhem mogen maximaal 8 seksinrichtingen zijn, waarbij er maximaal één seksinrichting per telgebied is toegestaan. Arnhem kent op dit moment 8 vergunde seksinrichtingen. Hierdoor is het onwaarschijnlijk dat een nieuwe aanvraag voor een seksinrichting zal worden gehonoreerd.

Hoofdstuk 4 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen

4.1 Dit plan

Dit bestemmingsplan heeft betrekking op de ontwikkeling van Eimerseiland, als onderdeel van 'De Wheme'. Ten behoeve van de herstructurering van de wijk 'De Wheme' is in 2011 het bestemmingsplan "Malburgen - De Wheme" vastgesteld door de gemeenteraad. Voor het plangebied Eimerseiland is in dit bestemmingsplan de bestemming 'Wonen - Uit te werken' opgenomen. Deze bestemming kan worden uitgewerkt tot een woonbestemming, als wordt voldaan aan een aantal uitwerkingsregels.

Dit bestemmingsplan voorziet voor het plangebied Eimerseiland in de redactionele wijziging van het geldende bestemmingsplan “Malburgen - De Wheme”, aangezien nieuwe inzichten hebben geleid tot een nieuw stedenbouwkundig plan. Ter plaatse van het plangebied geldt in het geldende bestemmingsplan de bestemming 'Wonen - Uit te werken'. Hierbij gelden de volgende uitwerkingsregels:

a. Bij de uitwerking wordt de functie van het gebied als beschermingszone van de grondwaterwinning gewaarborgd.
b. Woningen mogen worden gerealiseerd tot een maximum van 65.
c. De bouwhoogte bedraagt maximaal 4 bouwlagen, met een afwijkingsmogelijkheid naar 5 bouwlagen. Daarnaast is aan de noordoostzijde van het bestemmingsvlak een hoogteaccent mogelijk van maximaal 10 bouwlagen.
d. De bebouwing wordt gerealiseerd in de vorm van een hof.
e. Parkeervoorzieningen ten behoeve van het wonen mogen uitsluitend inpandig als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.
f. In de aan de bestemming "Groen - park" grenzende gronden mogen buitenruimtes ten behoeve van het wonen uitsluitend als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.

De twee laatste uitwerkingsregels worden niet wenselijk geacht, deze uitwerkingsregels zijn dan ook verwijderd in voorliggend bestemmingsplan. Desondanks is sprake van een goede ruimtelijke ordening. Hieronder wordt kort ingegaan op de beide uitwerkingsregels.

e. Parkeervoorzieningen ten behoeve van het wonen mogen uitsluitend inpandig als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.

Deze uitwerkingsregel is niet gewenst, omdat in het nieuwe stedenbouwkundige plan parkeervoorzieningen zijn voorzien op het maaiveld. Hierbij wordt opgemerkt dat te allen tijde wordt voldaan aan de geldende parkeernorm uit het moederplan. Daarnaast wordt afstromend hemelwater eerst gezuiverd voordat het in het oppervlaktewater terecht komt.

f. In de aan de bestemming "Groen - park" grenzende gronden mogen buitenruimtes ten behoeve van het wonen uitsluitend als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.

Deze uitwerkingsregel is eveneens niet wenselijk, omdat deze regel onduidelijk is geformuleerd, waardoor hier ook lastig aan getoetst kan worden.

4.2 Ruimtelijke opzet en structuur

Door Houtman+Sander Landschapsarchitectuur B.V. is een voorlopig ontwerp inrichtingsplan opgesteld. Ter illustratie is navolgend dit ontwerp weergegeven (zie afbeelding 4.1). Voor de ontwikkeling van de woningen dient een uitwerkingsplan te worden vastgesteld, waarin de bestemming 'Wonen - Uit te werken' wordt uitgewerkt in een woonbestemming.

Afbeelding 4.1 Indicatief stedenbouwkundig ontwerp (bron: Houtman+Sander)

4.3 Programma

In het plangebied zijn na uitwerking 65 woningen voorzien. Het voorlopige ontwerp gaat uit van 33 appartementen en 32 rijwoningen. Het gaat om wonen in een groenstedelijk woonmilieu dat voor veel bewoners aantrekkelijk is. De woningen zijn geschikt voor verschillende huishoudenssamenstellingen uit diverse leeftijdsgroepen.

4.4 Groen en water

Het plangebied is gelegen in een groene omgeving. Aan alle zijden is een boomrijke, brede parkzone aanwezig. In het plangebied worden in beperkte mate groenvoorzieningen gerealiseerd. Het plan voorziet niet in de aanleg van oppervlaktewater.

4.5 Verkeer en parkeren

Het plangebied wordt ontsloten via een nieuw aan te leggen ontsluitingsweg, die ontsloten wordt op de Eimerssingel-West en de Orionsingel. Via deze wegen kan worden ontsloten op de Koppelstraat en zijn de overige delen van de stad Arnhem te bereiken. De wegen in en om het plangebied zijn ingericht als 30 km/uur wegen.
In totaal worden er 91 parkeerplaatsen in het plangebied gerealiseerd, waarmee de parkeerbalans sluitend is. Parkeren vindt plaats op maaiveld, als langsparkeren en aan de shared-space route.

4.6 Ruimtelijke afweging

Het oude plan voor de invulling van Eimerseiland is uit 2007/2008 en dat is voor de crisis op de woningmarkt (zie afbeelding 4.2). Dit plan kende een “kasteelachtige” invulling met stadswoningen in vier lagen (zonder tuin) met een hoogte accent in de vorm van een appartementencomplex (maximaal 10 bouwlagen). Het ging om relatief dure en grote stadswoningen. Het parkeren zal worden opgelost in een volledig overdekte parkeergarage onder het plan.
Uitgangspunt bij het oorspronkelijke ontwerp was een gesloten introvert bouwblok. De bebouwing aan de randen bestond uit 4 lagen waardoor er een harde overgang zou ontstaan tussen de waterplas en de woningen. De visie was om een soort 'kasteel' te maken op het eiland in de waterplas. Dit plan is vertaald in uitwerkingsregels.

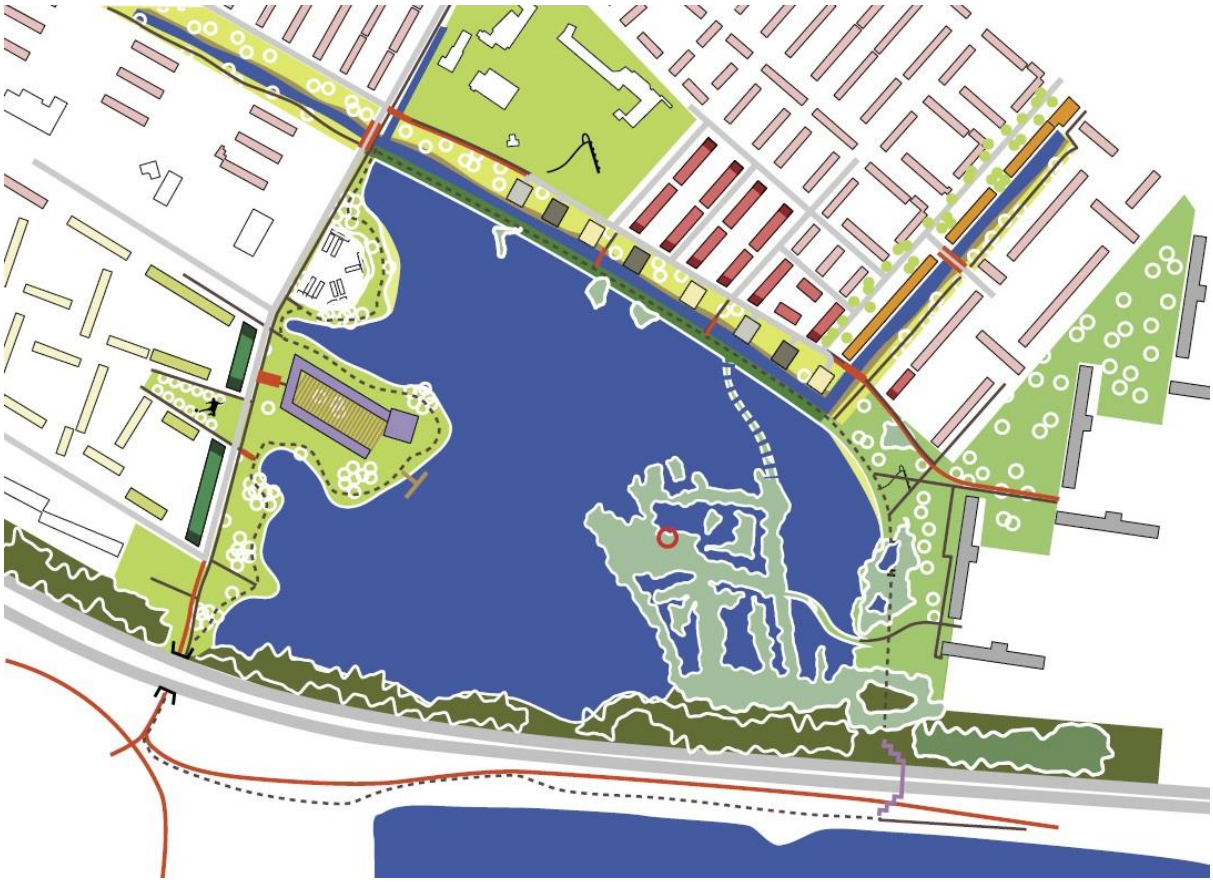

Afbeelding 4.2 Concept Stedenbouwkundig Plan De Wheme (januari 2008)

Er zijn diverse redenen waarom er een nieuw plan is ontwikkeld voor Eimerseiland. Een belangrijke reden is dat het oude plan van voor de crisis is. In de huidige markt is het plan financieel niet haalbaar. Dat heeft te maken met het type woningen dat was bedacht. Er is geen behoefte aan dure woningen in Malburgen Zuid-Oost. Er is een grote vraag naar woningen voor de “midden” inkomens, woningen met een tuin en betaalbaar. De vraag naar huurappartementen (en mogelijk goedkope koop appartementen) boven de sociale huurgrens is hoog met name tussen de € 710 en ca 850 euro per maand. Hierin voorzien het huidige plan.
Daarnaast is een oplossing waarbij al het parkeren ondergronds wordt opgelost te duur en niet uitvoerbaar.

Vanuit stedenbouwkundig oogpunt past het nieuwe plan ook prima op deze locatie. Bij de huidige planontwikkeling is sterker gezocht naar een geleidelijke (groene) overgang tussen de waterplas en de bebouwing op het eiland. In plaats van stadswoningen in vier lagen is gekozen voor eengezinswoningen in de vorm van tuinen en groen. De eengezinswoningen bestaan uit twee lagen plus kap. Ook dit doet meer recht aan de ruimtelijke structuur. In tegenstelling tot het verleden waar aan de zuidzijde van het aangrenzende woongebied uitgegaan werd van een stedelijke wand van vier lagen, zijn hier nu eengezinswoningen ontwikkeld bestaande uit twee lagen plus kap.
De bergingen van de woningen zijn aan de binnenzijde van het blok geprojecteerd. Op deze manier ontstaat een meer natuurlijke groene overgang tussen de waterplas en het woongebied.
Het hoogte accent in de vorm van een appartementencomplex maakt nog onderdeel uit van de plannen en is gepland op de kop van het eiland. Ook hier zal een groen talud omheen worden aangelegd om te zorgen voor een geleide overgang. Het nieuwe gebouw vormt van afstand de blikvanger van het nieuwe Eimerseiland.

Ten slotte wordt opgemerkt dat het parkeren dat aanvankelijk ondergronds was bedacht nu bovengronds plaats vindt. Dit kan op het binnenterrein netjes worden opgelost en is gezien de markt realistisch. Door het schrappen van de twee uitwerkingsregels kan dit plan gerealiseerd worden.

De conclusie is dat er met het nieuwe plan een meer landschappelijker beeld ontstaat dan het oorspronkelijke plan dat financieel uitvoerbaar is en tegemoet komt aan de behoefte uit de markt.

Hoofdstuk 5 Milieu- en omgevingsaspecten

5.1 Inleiding

De haalbaarheid van voorgenomen ontwikkeling is in het geldende bestemmingsplan “Malburgen - De Wheme” aangetoond. Inmiddels is er nieuw stedenbouwkundig plan opgesteld. Het te ontwikkelen programma is echter niet veranderd. In dit bestemmingsplan vindt alleen een aanpassing plaats van de uitwerkingsregels. Voor aspect geluid is onderzocht of het nieuwe stedenbouwkundig plan voldoet aan de verleende hogere waarden. Voor de haalbaarheid van de overige aspecten wordt verwezen naar het geldende bestemmingsplan “Malburgen - De Wheme”.

5.2 Geluid

Een woning wordt op basis van de Wet geluidhinder aangemerkt als geluidsgevoelige object. Hierna wordt ingegaan op de aspecten wegverkeers- en spoorwegverkeerslawaai en industrielawaai.

Wegverkeerslawaai
In februari 2017 is in een akoestisch onderzoek beoordeeld of de geluidsbelasting bij de nieuwe woningen voldoet aan het reeds vastgestelde hogere waarden besluit. Het onderzoeksrapport is als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen. De belangrijkste resultaten zijn in deze paragraaf weergegeven.

Uit de beoordeling van de berekende geluidsbelasting blijkt dat wordt voldaan aan het hogere waarden besluit:

- Voor Eimersweide is voor 15 woningen een geluidsbelasting van 49 dB berekend. In het hogere waarden besluit is voor dit plandeel voor 23 woningen een waarde van 49 of hoger vastgesteld.
- Voor plandeel Eimerseiland is voor 41 woningen een hogere waarde vastgesteld, terwijl voor 38 woningen een geluidsbelasting hoger dan de voorkeurswaarde van 48 dB is berekend.
- In het besluit hogere waarden is voor 8 appartementen beschreven, dat voor deze stap 3 Stad&Milieu zou worden doorlopen omdat de geluidsbelasting meer dan de maximaal toelaatbare hogere grenswaarde (53 dB) was. Dit is niet meer nodig, de berekende waarde in het onderliggende onderzoek is maximaal 52 dB na aftrek conform artikel 110g Wet geluidhinder.

Voor beide plandelen wordt voldaan aan het hogere waarden besluit dat in het kader van het geldende bestemmingsplan is genomen. Op 18 maart 2011 zijn ten behoeve van het bestemmingsplan Malburgen de Wheme namelijk hogere grenswaarden vastgesteld voor de ontwikkeling Eimersweide en Eimerseiland. Uit het actuele akoestische onderzoek, zoals hiervoor aangehaald, blijkt dat de geluidbelastingen lager zijn dan de op 18 maart 2011 vastgestelde geluidbelastingen. De oorzaak hiervan zijn de gewijzigde verkeersgegevens en milieu-omgevingskenmerken, waarvan de belangrijkste wijziging de wegdekverharding op de N325, Pleijweg is.
Het gevolg van de lagere geluidbelasting is dat er geen overschrijding plaatsvindt van de maximaal toelaatbare geluidbelasting van 53 dB als gevolg waarvan een zogenaamde stap 3 Stad en Milieu doorlopen zou moeten worden. Vanwege de lagere geluidbelastingen is besloten nieuwe hogere waarden voor het plangebied vast et stellen. De procedure voor de verlening van de hogere grenswaarden loopt parallel aan die van het bestemmingsplan.

Railverkeerlawaai
Het plangebied is niet gelegen nabij een spoorwegverbinding. Het uitvoeren van een akoestisch onderzoek is in voorliggend geval niet noodzakelijk.

Industrielawaai
In de omgeving van het plangebied is geen gezoneerd bedrijventerrein, als bedoeld in de Wet geluidhinder, aanwezig. Wat betreft de invloed van individuele bedrijven op de nieuwe woningen wordt verwezen naar paragraaf 5.4 (milieuzonering). Het aspect industrielawaai vormt geen belemmering voor dit bestemmingsplan.

Conclusie
Het aspect geluid vormt geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.3 Luchtkwaliteit

In de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen), zijn categorieën van gevallen aangewezen, waarin de uitoefening van een of meer bevoegdheden, of de toepassing van een of meer wettelijke voorschriften in ieder geval niet in betekenende mate bijdraagt.

Voor woningbouwlocaties zal bij het oprichten van 1500 nieuwe woningen en één ontsluitingsweg misschien sprake zijn van een “in betekenende mate” verslechtering van de luchtkwaliteit.

Toetsing
In het geldende bestemmingsplan is reeds aangetoond dat het aspect luchtkwaliteit geen belemmering vormt voor de realisatie van het plan.

Conclusie
Aangezien het aantal woningen niet wijzigt in dit bestemmingsplan, vormt het aspect luchtkwaliteit geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.4 Hinder en geur

Hinder
Op basis van de VNG brochure bedrijven en milieuzonering geldt voor bedrijven/inrichtingen een richtafstand ten opzichte van woningen binnen woongebieden of gemengde gebieden (wonen naast werken). Een richtafstand gaat uit van voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en een milieugevoelige functie als wonen anderzijds kan worden gecreëerd.

Zowel binnen als buiten het plangebied zijn geen bedrijven/inrichtingen aanwezig die een belemmering vormen voor de functies in het plangebied.

Geur
In en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen industriële bedrijven waarbij geur een rol speelt.

5.5 Externe veiligheid

Het aspect externe veiligheid betreft het risico op een ongeval waarbij een gevaarlijke stof aanwezig is. Deze gevaarlijke stoffen kennen twee verschillende bronnen. Dit zijn de stationaire bronnen (chemische fabriek, lpg-vulpunt) en de mobiele bronnen (route gevaarlijke stoffen). Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kans op een ramp en het aantal mogelijk slachtoffers. Er wordt bij externe veiligheid onderscheid gemaakt in plaatsgebonden risico en groepsrisico. Het plaatsgebonden risico biedt burgers in hun woonomgeving een minimum beschermingsniveau tegen gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico heeft een oriënterende waarde en voor het plaatsgebonden risico geldt een grenswaarde voor kwetsbare objecten en een richtwaarde voor beperkt kwetsbare objecten.

Toetsing
In het geldende bestemmingsplan is reeds aangetoond dat het aspect externe veiligheid geen belemmering vormt voor de realisatie van het plan.

Conclusie
Aangezien dit bestemmingsplan enkel ziet op een redactionele aanpassing van de uitwerkingsregels en het programma niet wijzigt, vormt het aspect externe veiligheid geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.6 Ecologie

Algemeen
Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden van het plangebied. Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming zijn de Wet natuurbescherming en provinciale verordeningen van toepassing. De provincies beschermen via provinciale verordening waardevolle natuurgebieden zoals het Natuurnetwerk Nederland, weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied. Daarnaast kunnen natuurgebieden of andere gebieden die essentieel zijn voor het behoud van bepaalde flora en fauna, aangewezen worden als Europees vogelrichtlijn- en/of habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming. Ook de bescherming van individuele plant- en diersoorten is geregeld in deze wet.

Toetsing
In het geldende bestemmingsplan is reeds aangetoond dat het aspect ecologie geen belemmering vormt voor de realisatie van het plan.

Conclusie
Aangezien dit bestemmingsplan enkel ziet op een redactionele aanpassing van de uitwerkingsregels, vormt het aspect ecologie geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.7 Water

Toetsing
In het geldende bestemmingsplan is reeds aangetoond dat het aspect water geen belemmering vormt voor de realisatie van het plan, mits voldaan wordt aan de voorwaarde dat hemelwater afkomstig van de verharding (wegen en parkeerplaatsen) gezuiverd wordt voordat het geloosd wordt in het oppervlaktewater.

Conclusie
Aangezien dit bestemmingsplan enkel ziet op een redactionele aanpassing van de uitwerkingsregels, vormt het aspect water geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.8 Bodem

In het kader van een bestemmingsplanprocedure moet zijn aangetoond dat de bodem en het grondwater geschikt zijn voor het beoogde gebruik.

Toetsing
In het geldende bestemmingsplan is reeds aangetoond dat het aspect bodem geen belemmering vormt voor de realisatie van het plan. Bij de realisatie van het plan moet blijken dat de uitgevoerde sanering goed is afgerond en de leeflaag voldoet voor de beoogde bestemming (woningbouw).

Conclusie
Aangezien dit bestemmingsplan enkel ziet op een redactionele aanpassing van de uitwerkingsregels, vormt het aspect bodem geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.9 Cultuurhistorie

Op grond van artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moeten naast de in de grond aanwezige of te verwachten monumenten ook cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij het vaststellen van bestemmingsplannen.

Toetsing
Er bevinden zich binnen het plangebied of in de nabijheid geen cultuurhistorisch waardevolle elementen. Onderhavig plan zal dus geen cultuurhistorische waarden schaden.

Conclusie
Het aspect cultuurhistorie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het plan.

5.10 Archeologie

Bij ingrepen waarbij de ondergrond wordt geroerd, dient te worden aangetoond dat de eventueel aanwezige archeologische waarden niet worden aangetast. Archeologisch onderzoek zal moeten worden uitgevoerd indien sprake is van een hoge of middelhoge trefkans, of indien het plangebied niet is gekarteerd.

Toetsing
In 2001 is reeds een inventariserend booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van het plangebied. Hierbij zijn geen archeologische sporen aangetroffen. Verder archeologisch onderzoek is daarom niet noodzakelijk.

Conclusie
Het aspect archeologie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het plan.

5.11 Kabels, leidingen en straalpaden

Binnen het plangebied zijn geen planologisch relevante kabels, leidingen of straalpaden gelegen waarmee in het kader van dit bestemmingsplan rekening dient te worden gehouden.

Hoofdstuk 6 Planbeschrijving en -verantwoording

6.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het opstellen van het bestemmingsplan: de verbeelding (plankaart) en de regels. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van dit bestemmingsplan. Daarnaast worden de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels verantwoord. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom bepaalde bestemmingen zijn aangewezen en waarom bepaalde bebouwing acceptabel is.

6.2 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De digitaliseringsverplichting geldt vanaf 1 januari 2010. In de ministeriële Regeling standaarden ruimtelijke ordening is vastgelegd dat de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP) de norm is voor de vergelijkbaarheid van bestemmingsplannen. Naast de SVBP zijn ook het Informatiemodel Ruimtelijke Ordening en de Standaard Toegankelijkheid Ruimtelijke Instrumenten normerend bij het vastleggen en beschikbaar stellen van bestemmingsplannen.

De SVBP geeft normen voor de opbouw van de planregels en voor de digitale verbeelding van het bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is opgesteld conform de normen van de SVBP2012.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende verbeelding waarop de bestemmingen zijn aangegeven. De verbeelding en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:
1. Inleidende regels (begripsbepalingen en wijze van meten);
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels (o.a. afwijkingen);
4. Overgangs- en slotregels.

6.2.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

Artikel 1 Begrippen
In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.

Artikel 2 Wijze van meten
Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

Op verbeelding zijn bouwhoogten en een bebouwingspercentage aangegeven. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen (bouwvlak).

6.2.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de plankaart is de bestemming aangegeven.

Deze bestemmingen zijn in de regels onderverdeeld in o.a.:

Bestemmingsomschrijving
Hierin is de omschrijving van de activiteiten die zijn toegestaan binnen deze bestemming opgenomen. Hierbij gaat het in beginsel om een beschrijving van de aan de grond toegekende functies.

Bouwregels
In deze regels zijn eisen opgenomen waaraan de binnen de bestemming voorkomende bebouwing aan moet voldoen. Waar en met welke maatvoering mag worden gebouwd is hierin vastgelegd.

Afwijken van de gebruiks- en bouwregels
Hierin staat aangegeven onder welke voorwaarde mag afgeweken worden van de aangegeven bestemmingen en bouwregels;

Specifieke gebruiksregels
In de specifiek gebruiksregels is bepaald welk gebruik van gronden en opstallen in elk geval strijdig is met of wordt toegestaan binnen deze bestemming. Daarbij zijn niet alle mogelijke toegestane en strijdige gebruiksvormen genoemd.

In paragraaf 6.3 worden de verschillende bestemmingen toegelicht en wordt ook per bestemming aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen.

6.2.3 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

Artikel 4 Anti-dubbeltelregel
Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.

Artikel 5 Algemene bouwregels
Hierin zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak en de uitleg van het bebouwingspercentage.

Artikel 6 Algemene gebruiksregels
In dit artikel zijn algemene regels met betrekking tot het gebruik van de gronden en opstallen in het plangebied opgenomen. Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het bestemmingsplan.

Artikel 7 Algemene aanduidingsregels
Dit artikel regelt het waterwingebied en het grondwaterbeschermingsgebied. Dit gebeurt door middel van het leggen van eengebiedsaanduiding over het plan. Met een gebiedsaanduiding kan namelijk een bestemming van bijzondere regels worden voorzien, hetzij ter beperking van de gebruiksmogelijkheden hetzij ter verruiming daarvan. Met het oog hierop kunnen aan een gebiedsaanduiding specifieke bouw- of gebruiksregels worden gekoppeld. Om belangen nader te kunnen afwegen kan een gebiedsaanduiding ook vergezeld gaan van een aanlegvergunningenstelsel. Voor zowel het grondwaterbeschermingsgebied als het waterwingebied is een aanlegvergunningenstelsel opgenomen.

Artikel 8 Algemene afwijkingsregels
In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder kan worden afgeweken van een bestemmingsregel. Deze afwijkingen kunnen worden toegepast op alle bestemmingen in het bestemmingsplan. De afwijkingen die uitsluitend gelden voor een bepaalde bestemming zijn in het betreffende artikel van die bestemming opgenomen.

6.2.4 Overgangs- en slotbepalingen

In hoofdstuk 4 staan de overgangs- en slotbepalingen. In de overgangsbepalingen is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan.

6.3 Verantwoording van de regels

6.3.1 Algemeen

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing opgericht mag worden. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar mogelijk worden gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden. De bestaande situatie is hierbij het uitgangspunt.

Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. Deze situatie kan gaandeweg de planperiode wijzigen, bijvoorbeeld door veranderd stedenbouwkundig inzicht, functiewijziging veranderingen in gebruik. Ook ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwing van onder andere ruimtelijk, economisch, verkeerskundig en milieubeleid dragen bij aan de veroudering van geldende bestemmingsplannen.

In deze paragraaf worden de keuzes die zijn gemaakt nader onderbouwd. Hierbij zullen de bestemmingen in dezelfde volgorde als in de regels worden behandeld.

6.3.2 Afzonderlijke bestemmingen

Artikel 3 Wonen - uit te werken
Het gehele plangebied heeft deze bestemming, omdat daarmee nog flexibiliteit wordt geboden aan deze woningbouwontwikkeling. Voor deze bestemming zijn uitwerkingsregels opgenomen, waarbinnen de woonbestemming ingevuld moet worden. Deze hebben onder meer betrekking op vorm van de bebouwing e.d.

Vergelijking met het voorgaande plan
Ten opzichte van het geldende bestemmingsplan “Malburgen - De Wheme” zijn de volgende twee uitwerkingsregels komen te vervallen:

e. Parkeervoorzieningen ten behoeve van het wonen mogen uitsluitend inpandig als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.
f. In de aan de bestemming "Groen - park" grenzende gronden mogen buitenruimtes ten behoeve van het wonen uitsluitend als gebouwde voorziening worden gerealiseerd.

6.4 Handhaving

Bestemmingsplannen zijn bindend voor overheid en burger. Enerzijds kan de gemeentelijke overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen (optreden tegen strijdig gebruik en/of bebouwing). Anderzijds vormt het bestemmingsplan ook het juridisch kader voor de burger waar deze uit af kan leiden wat zijn eigen bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar ook wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van zijn buren en directe omgeving. Het bestemmingsplan geeft immers de gewenste planologische situatie voor het betreffende gebied binnen de planperiode aan.

In de nota “beleidsuitgangspunten handhaving bestemmingsplannen” zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:
- stringent beleid: als uitgangspunt geldt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt;
- géén stilzwijgend gedogen;
- gewenste maar illegale ontwikkelingen zo mogelijk vooraf maar in ieder geval zo snel mogelijk legaliseren;
- gedogen van illegale gevallen alleen in uitzonderlijke gevallen, bij voorkeur alleen tijdelijk en met redenen omkleed.

Deze beleidsuitgangspunten zijn geëvalueerd in de nota "Handhavingsplan Fysieke Leefomgeving 2011-2014". De destijds geformuleerde uitgangspunten pretenderen dat alle overtredingen worden opgespoord en aangepakt. Deze ambitie blijkt met de beschikbare menskracht te ambitieus en daarom is in de nieuwe nota een prioriteitsstelling opgenomen waarin wordt aangegeven aan welke handhavingsonderwerpen op het gebied van bouwregelgeving en de gebouwde omgeving de

komende periode met name aandacht wordt besteed. Dit houdt in dat het uitgangspunt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt afhankelijk wordt van de prioriteitsstelling uit het Handhavingsplan. De prioriteitsstelling is ondermeer afhankelijk van het type overtreding en het type gebied (beschermd stadsgezicht, buitengebied, industrieterrein enz.) waar de overtreding wordt geconstateerd en zal op basis van politieke realiteit per looptijd van het Handhavingsplan worden geactualiseerd.

De grondslag voor een goed werkend handhavingsbeleid wordt gevormd door een inventarisatie van het feitelijke gebruik en de bestaande bebouwing zo kort mogelijk voor respectievelijk het in ontwerp ter visie leggen van casu quo het in werking van een bestemmingsplan. Als vervolg op deze inventarisatie zullen de verleende omgevingsvergunning voor het bouwen en gevolgde afwijkingsprocedures worden geregistreerd.

Handhavend optreden tegen overtredingen van bestemmingsplannen kan niet alleen plaatsvinden via publiekrechtelijke, maar ook via de strafrechtelijke weg. De opsporingsambtenaren van de gemeente of politie zullen in die gevallen proces-verbaal van de overtreding maken. Het (reguliere) bestuursrechtelijke traject zal gelijktijdig worden ingezet.

6.5 Economische uitvoerbaarheid

Dit bestemmingsplan betreft uitsluitend een planologische wijziging. De gemeente neemt niet deel aan het plan. De gemeente verzorgt de planologische kaders na toetsing van het bestemmingsplan. De ambtelijke kosten voor de realisatie van het plan zijn voor de gemeente anderszins verzekerd via de legesverordening en een anterieure overeenkomst. In deze anterieure overeenkomst wordt tevens vastgelegd dat mogelijke planschade voor rekening van de initiatiefnemer is.

Het vaststellen van een exploitatieplan is hiermee niet noodzakelijk. Op grond van het voorgaande kan gesteld worden dat het plan na de ondertekening van de anterieure overeenkomst financieel-economisch uitvoerbaar is.

Hoofdstuk 7 Procedure

7.1 Vooroverleg

Het voorontwerp-bestemmingsplan is in het kader van het wettelijk vooroverleg voorgelegd aan het Waterschap Rivierenland. Zij zijn akkoord met het bestemmingsplan. Gezien de aard van deze bestemmingsplanwijziging is nader overleg niet noodzakelijk.

7.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)

Het ontwerpbestemmingsplan 'Eimerseiland' heeft vanaf 14 november 2017 zes weken ter inzage gelegen. Tijdens de terinzagelegging zijn geen zienswijzen ingediend. Het bestemmingsplan kan ongewijzigd worden vastgesteld.

Bijlage bij toelichting

Bijlage 1 Akoestisch onderzoek

Regels

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**47**
Artikel 1	Begrippen	47
Artikel 2	Wijze van meten	48
Hoofdstuk 2	**Bestemmingsregels**	**49**
Artikel 3	Wonen - Uit te werken	49
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**51**
Artikel 4	Anti-dubbeltelregel	51
Artikel 5	Algemene bouwregels	51
Artikel 6	Algemene gebruiksregels	51
Artikel 7	Algemene aanduidingsregels	51
Artikel 8	Algemene afwijkingsregels	52
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**55**
Artikel 9	Overgangsrecht	55
Artikel 10	Slotregel	55

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan

het bestemmingsplan Eimerseiland met identificatienummer NL.IMRO.0202.923-0301 van de gemeente Arnhem.

1.2 bestemmingsplan

de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels.

1.3 aanduiding

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden.

1.4 aanduidingsgrens

de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.5 bebouwing

één of meer gebouwen en/of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.6 bebouwingspercentage

een op de verbeelding of in de regels aangegeven percentage dat de grootte van een gedeelte van een bestemmingsvlak of gedeelte van een bouwvlak aangeeft dat ten hoogste mag worden bebouwd.

1.7 bestemmingsgrens

de grens van een bestemmingsvlak.

1.8 bestemmingsvlak

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.9 bouwen

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats.

1.10 bouwvlak

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.11 bouwwerk

elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct hetzij indirect met de grond is verbonden, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

1.12 gebouw

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.13 peil

- voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
- voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
- voor een ander bouwwerk: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw.

1.14 prostitutie

het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.15 prostitué(e)

degene, die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.16 seksinrichting

een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.
Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan: een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.17 raamprostitutie

een vorm van prostitutie waarbij de werving van klanten geschiedt door een prostitué(e) die door houding, gebaren, kleding of anderszins, vanuit een vitrine de aandacht op zich vestigt en waarbij de seksuele handelingen in een voor het publiek besloten ruimte plaatsvinden.

1.18 thuisprostitutie

vorm van prostitutie waarbij de seksuele dienstverlening plaatsvindt op het woonadres van de prostituté(e) en waarbij ook alleen door deze prostitué(e) op dit adres gewerkt wordt als prostitué(e).

1.19 werkplek

een plaats, waar één prostitué(e) zijn of haar werk verricht.

1.20 woning

een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouding, een bijzondere woonvorm of een kamerverhuurbedrijf.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak.

2.2 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het peil tot aan de bovenkant van de bovenste goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel.

2.3 de inhoud van een bouwwerk

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

1. vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.
2. indien van toepassing, vanaf N.A.P. tot het hoogste, respectievelijk diepste punt van een bouwwerk.

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Wonen - Uit te werken

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Wonen - Uit te werken' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. wonen, al dan niet in combinatie met ruimte voor een aan huis verbonden beroep of bedrijf;
b. openbare nutsvoorzieningen;
met daarbij behorende:
c. gebouwen;
d. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;
e. andere-werken;
f. tuinen en erven;
g. wegen, straten en paden;
h. verblijfsgebieden;
i. water(gangen), waterpartijen en waterhuishoudkundige voorzieningen;
j. groen- en speelvoorzieningen;
k. parkeervoorzieningen.

3.2 Uitwerkingsregels

Burgemeester en wethouders werken de in lid 3.1 omschreven bestemming uit met inachtneming van de hierna volgende regels:
a. bij de uitwerking wordt de functie van het gebied als beschermingszone van de grondwaterwinning gewaarborgd;
b. woningen mogen worden gerealiseerd tot een maximum van 65;
c. de bouwhoogte bedraagt maximaal 4 bouwlagen, met een afwijkingsmogelijkheid naar 5 bouwlagen; daarnaast is aan de noordoostzijde van het bestemmingsvlak een hoogteaccent mogelijk van maximaal 10 bouwlagen;
d. de bebouwing wordt gerealiseerd in de vorm van een hof.

3.3 Bouwregels

Zolang en voor zover de in lid 3.2 bedoelde uitwerking niet in werking is getreden, mogen de gronden niet worden bebouwd.

3.4 Afwijken van de bouwregels

a. Bij omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 3.3 en worden toegestaan dat er ten dienste van de in voorbereiding zijnde bestemming wordt gebouwd.
b. Een in lid 3.4 onder a. genoemde omgevingsvergunning kan slechts worden verleend, indien:
   1. het bouwplan in overeenstemming is met de in voorbereiding zijnde uitwerking;
   2. belanghebbenden in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze kenbaar te maken.

3.5 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op de in lid 3.1 bedoelde gronden de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:
   1. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur;
   2. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
   3. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
   4. het ophogen, egaliseren of ontginnen van de bodem;

5. werken die een verandering van de waterhuishouding of het grondwaterpeil tot gevolg hebben, zoals drainage en (onder)bemaling;
6. het aanbrengen of verbreden van verhardingen;
7. het aanleggen van leidingen constructies, installaties of apparatuur dieper dan 4 meter beneden peil;
8. het doen van boringen, seismisch- of ander bodemonderzoek dieper dan 2 meter beneden peil;
9. het indrijven van voorwerpen dieper dan 2 meter in de grond;
10. het aanleggen van reservoirs dieper dan 2 meter beneden peil;
11. het aanleggen van een werk, voorziening of mechanisme bedoeld om stoffen in de bodem te lozen die bedreigend kunnen zijn voor het grondwater;
12. het opslaan, storten of lozen van bestrijdingsmiddelen en niet dierlijke meststoffen.

b. Het in lid a. vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:
1. werken of werkzaamheden ter realisering van de doeleinden, zoals opgenomen in de bestemmingsomschrijvingen;
2. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
3. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel tot het normale onderhoud worden gerekend.

c. Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid a. zijn slechts toelaatbaar, indien, voor zover van toepassing op de bestemming, dan wel gebiedsaanduiding:
1. deze verband houden met de doeleinden die in de bestemmingsomschrijvingen aan de desbetreffend bestemmingen zijn toegekend;
2. door de hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke, cultuurhistorische, natuur- en monumentale waarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
3. door de uitvoering van het werk geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en aan de winning daarvan;
4. Alvorens omtrent het verlenen van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied of het waterwingebied te beslissen, winnen burgemeester en wethouders schriftelijk advies in bij de waterbeheerder(s) omtrent de vraag of door de uitvoering van de voorgenomen werken en werkzaamheden de kwaliteit van het grondwater niet onevenredig wordt geschaad en de eventueel te stellen voorwaarden.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 4 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 5 Algemene bouwregels

5.1 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.
b. Indien in een bestemmingsvlak geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bestemmingsregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

5.2 Bebouwingspercentage

a. Indien in een bouwvlak geen bebouwingspercentage is aangegeven, mag dit vlak geheel bebouwd worden.
b. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak en een bebouwingspercentage zijn aangegeven is het bebouwingspercentage van toepassing op de gronden binnen het bouwvlak.
c. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak slechts één bebouwingspercentage is aangegeven geldt dit percentage voor het gehele bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak.
d. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak meerdere bebouwingspercentages zijn aangegeven, gelden deze percentages voor die delen van het bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak waarin ze zijn aangegeven.

Artikel 6 Algemene gebruiksregels

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan het gebruik van de gronden ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen.

Artikel 7 Algemene aanduidingsregels

7.1 Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied

7.1.1 Aanduidingsomschrijving

Ter plaatse van de aanduiding 'milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied' zijn de gronden naast de overige aangegeven bestemmingen tevens bestemd voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening.

7.1.2 Bouwregels

Ter plaatse van de in lid 7.1.1 bedoelde aanduiding mogen geen bouwwerken worden gebouwd dieper dan 4 meter onder peil.

7.1.3 Afwijken van de bouwregels

Bij omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 7.1.2 voor het bouwen van bouwwerken dieper dan 4 meter onder peil mits het bouwwerk of de bouwwerkzaamheden geen onevenredige afbreuk doen aan de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening, gehoord de beheerder van het grondwaterbeschermingsgebied.

7.1.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op de in lid 7.1.1 bedoelde gronden de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:
    1. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur;
    2. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
    3. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
    4. het ophogen, egaliseren of ontginnen van de bodem;
    5. werken die een verandering van de waterhuishouding of het grondwaterpeil tot gevolg hebben, zoals drainage en (onder)bemaling;
    6. het aanbrengen of verbreden van verhardingen;
    7. het aanleggen van leidingen constructies, installaties of apparatuur dieper dan 4 meter beneden peil;
    8. het doen van boringen, seismisch- of ander bodemonderzoek dieper dan 2 meter beneden peil;
    9. het indrijven van voorwerpen dieper dan 2 meter in de grond;
    10. het aanleggen van reservoirs dieper dan 2 meter beneden peil;
    11. het aanleggen van een werk, voorziening of mechanisme bedoeld om stoffen in de bodem te lozen die bedreigend kunnen zijn voor het grondwater.
    12. het opslaan, storten of lozen van bestrijdingsmiddelen en niet dierlijke meststoffen.
b. Het in lid a. vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:
    1. werken of werkzaamheden ter realisering van de doeleinden, zoals opgenomen in de bestemmingsomschrijvingen;
    2. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
    3. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel tot het normale onderhoud worden gerekend.
c. Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid a. zijn slechts toelaatbaar, indien, voor zover van toepassing op de bestemming, dan wel gebiedsaanduiding:
    1. deze verband houden met de doeleinden die in de bestemmingsomschrijvingen aan de desbetreffend bestemmingen zijn toegekend;
    2. door de hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke, cultuurhistorische, natuur- en monumentale waarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
    3. door de uitvoering van het werk geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en aan de winning daarvan;
    4. alvorens omtrent het verlenen van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied of het waterwingebied te beslissen, winnen burgemeester en wethouders schriftelijk advies in bij de waterbeheerder(s) omtrent de vraag of door de uitvoering van de voorgenomen werken en werkzaamheden de kwaliteit van het grondwater niet onevenredig wordt geschaad en de eventueel te stellen voorwaarden.

Artikel 8 Algemene afwijkingsregels

Bij omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

1. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de maximum bouwhoogte, de maximum goothoogte, het maximum vloeroppervlak en de maximum inhoud, mits de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten;
2. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in lid 5.1 mits:
   a. de overschrijding van het bouwvlak niet meer bedraagt dan twee meter, de bestemmingsgrens niet wordt overschreden en het de bouw betreft van erkers, luifels, balkons of galerijen;
   b. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
      - een diepte van 6 meter niet wordt overschreden;
      - het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de bestemming;
      - geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
      - de bestemmingsgrens niet wordt overschreden.
3. de bestemmingsbepalingen voor het oprichten van:
   a. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, telefooncellen voorzover met een inhoud groter dan 3 m^3, en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m^3;
   b. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 meter;
   c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
      - voorzover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 meter;
      - voorzover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 meter boven de aangegeven maximumbouwhoogte;
      - geluidwerende voorzieningen voor zover deze noodzakelijk zijn ingevolge de bepalingen van de Wet geluidhinder.
4. de in deze regels opgenomen bepalingen omtrent de maximum bouwhoogte voor het oprichten van hekwerken ten behoeve van het gebruik van platte daken als dakterras tot een maximum van 1 meter boven de maximaal toegestane bouwhoogte mits:
   a. dit passend is in het bebouwingsbeeld van de omringende bebouwing en
   b. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet onevenredig worden geschaad.
5. het bepaalde in artikel 6 voor de vestiging van maximaal één seksinrichting per wijk onder voorwaarde dat:
   a. het geen raamprostitutie betreft;
   b. de aanvraag past binnen de ruimtelijk relevante aspecten van het vestigingsbeleid prostitutie;
   c. het aantal seksinrichtingen, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, op het grondgebied van de gemeente Arnhem na het afwijken van de regels niet meer dan acht zal bedragen;
   d. er in de wijk nog geen seksinrichting is;
   e. de seksinrichting niet in een appartementengebouw wordt gevestigd;
   f. het woon- en leefklimaat niet onevenredig wordt aangetast;
   g. er geen onevenredige parkeerdruk ontstaat;
   h. de afstand tot de dichtstbijzijnde seksinrichting hemelsbreed tenminste 250 meter bedraagt;
   i. de inrichting niet meer dan acht werkplekken bevat.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 9 Overgangsrecht

9.1 Overgangsrecht bouwwerken

9.1.1 Algemeen

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, danwel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

9.1.2 Afwijking

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het bepaalde in lid 9.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in lid 9.1.1 met maximaal 10%.

9.1.3 Uitzondering

Lid 9.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

9.2 Overgangsrecht gebruik

9.2.1 Algemeen

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

9.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 9.2.1, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

9.2.3 Onderbroken gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 9.2.1, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

9.2.4 Uitzondering

Lid 9.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

9.3 Hardheidsclausule

Voor zover toepassing van het overgangsrecht gebruik leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard jegens een of meer personen die op het tijdstip van de inwerkingtreding van het bestemmingsplan grond en opstallen gebruiken in strijd met het voordien geldende bestemmingsplan kunnen burgemeester en wethouders ten behoeve van die persoon of personen dat overgangsrecht buiten toepassing laten.

Artikel 10 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:
Regels van het bestemmingsplan Eimerseiland.

Kon pagina 1 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 2 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 3 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 4 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 5 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 6 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 7 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 8 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 9 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 10 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 11 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 12 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 13 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 14 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren

Foutmelding

PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 15 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren

Foutmelding

PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 16 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren

Foutmelding

PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 17 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren

Foutmelding

PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 18 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 19 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 20 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 21 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 22 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 23 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 24 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 25 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 26 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 27 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 28 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren

Foutmelding

PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 29 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 30 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 31 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 32 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 33 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 34 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 35 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 36 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 37 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 38 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 39 uit document Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek de Wheme Malburgen niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

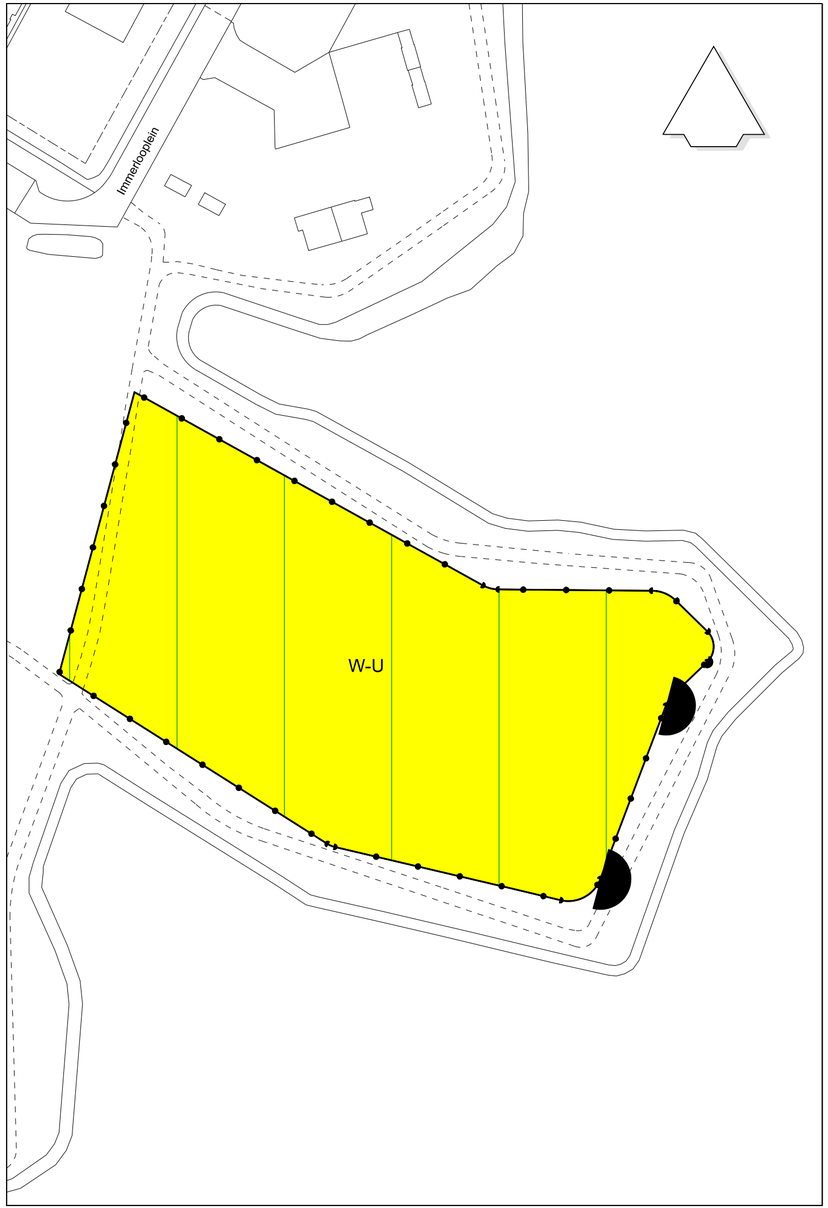

Plangebied

Plangebiedgrens

Uit te werken bestemmingen

W-U Wonen - Uit te werken

Gebiedsaanduidingen

milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied

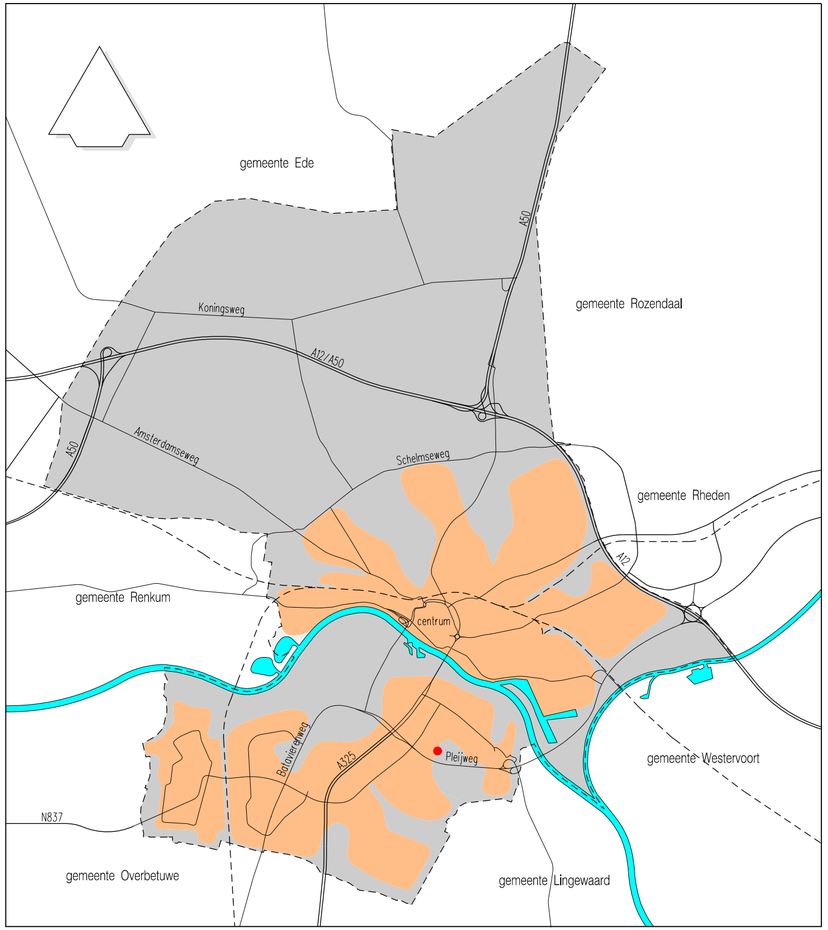

BESTEMMINGSPLAN EIMERSEILAND

planstatus	datum:	getekend:
● ontwerp	14-11-2017	
● vast te stellen	nov. 2018	
○ vastgesteld		
○ in werking		
○ onherroepelijk		

schaal:	getekend:	tekeningnummer:
1:1000		NL.IMRO.0202.923-0201

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0900-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Bestemmingsplan Eimerseiland en toepassing coördinatieregeling

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	28 november 2018
Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	R. Paping

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 21 november 2018

Aanwezig:
De raadsleden/fractievolgers: Obma (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Dijk (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Broersma (ChristenUnie), Prinsen (GroenLinks), Greving (PvdA) en Usta (DENK-Verenigd Arnhem) Engelaar (PVV).
Er waren geen vertegenwoordigers van de SP, het CDA en de Ouderenpartij.

Toezeggingen
Wethouder Paping zegt toe de raad zo spoedig mogelijk schriftelijk te informeren over de mate waarin bij de woningen op eimerseiland duurzaamheidsmaatregelen worden toegepast.

Alle fracties kunnen instemmen met het voorstel.

Conclusie
De voorzitter constateert met instemming van de raadskamer dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel kan als hamerstuk doorgeleid worden naar de besluitvorming.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen M.J. Navis

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 212163

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 212163;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Met ingang van 1 januari 2019 de huidige verordening "ingebruikgeving sportaccommodaties (versie 1 februari 1994 - nummer 2024)" in te trekken.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 212163

Onderwerp: Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties

Voorstel

1. Met ingang van 1 januari 2019 de huidige verordening "ingebruikgeving sportaccommodaties (versie 1 februari 1994 - nummer 2024)" in te trekken.

Inleiding

De gemeenteraad heeft in 1994 de afspraken waaraan gebruikers en huurders van sportaccommodaties moeten voldoen, vastgelegd in een verordening. Het college heeft met beleidsregels de verordening aangevuld met specifieke afspraken voor het onderhoud van de accommodaties, de aanschaf en vervanging van terreininventaris, het voeren van reclame, het gebruik van de kantines etc.

Sinds de dualisering stelt de raad de beleidskaders vast, voor in dit geval sport en bewegen, maar gaat het college over de uitvoering. Het stellen van de voorwaarden en voorschriften voor het gebruik van accommodaties is daarmee een verantwoordelijkheid van het college geworden.

Vanaf 2017 is Sportbedrijf Arnhem BV (het Sportbedrijf) verzelfstandigd en heeft de opdracht gekregen om de (sport)accommodaties van de gemeente te beheren en exploiteren. In die nieuwe rol maakt het Sportbedrijf afspraken met gebruikers en huurders over het gebruik van de accommodaties.
Hiermee is voor de huurders ondubbelzinnig duidelijk welke afspraken gelden en is de verordening overbodig.

Beoogd effect

De wijze waarop de gemeente afspraken maakt voor het gebruik van sportaccommodaties sluit aan op de nieuwe rolverdeling die is ontstaan na de dualisering en de verzelfstandiging van het Sportbedrijf.

Argumenten

Sinds de dualisering is het vaststellen van de voorwaarden en voorschriften voor het gebruik van (sport)accommodaties een verantwoordelijkheid van het college en het college gebruikt daarvoor andere instrumenten dan een verordening.

De verzelfstandiging van het Sportbedrijf heeft er voor gezorgd, dat de gemeente de verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie van de accommodaties heeft overgedragen aan het Sportbedrijf. In die nieuwe

Arnhem GEMEENTE

relatie tussen gemeente en het Sportbedrijf, legt het college de afspraken met het sportbedrijf vast in huur- en exploitatieovereenkomsten. In die overeenkomsten kan het college ook de voorwaarden en voorschriften opnemen, die het college wil stellen aan het gebruik van de accommodaties. In aanvulling op bovenstaande overeenkomsten kan het college ook nog kaders stellen aan het gebruik van de accommodaties via de jaarlijkse beleidsopdracht en subsidiebeschikking voor het Sportbedrijf.

Het college heeft ook een goed alternatief voor de huidige afspraken tussen de gemeente en verenigingen die eigenaar zijn van opstal op terrein van de gemeente. Die afspraken staan nu zowel in de verordening als de beleidsregels, maar die kan het college opnemen in de huurovereenkomst voor het betreffende perceel en het 'afhankelijk recht van opstal' voor het gebouw.

Kanttekeningen en risico's

De raad kan de verordening intrekken en het college de beleidsregels als de voorwaarden en voorschriften voor het gebruik zijn vastgelegd zoals hiervoor aangegeven. Alle voorbereidingen zijn getroffen: een standaardcontract is gereed, juridisch getoetst, getoetst aan de oude afspraken en getest bij een aantal verenigingen. De gemeente/Sportbedrijf Arnhem gebruikt de periode tot 1 januari 2019 om het aangaan van de contractuele afspraken tussen partijen te regelen.

Financiën

Niet van toepassing.

Uitvoering

Sportbedrijf Arnhem BV maakt zelf afspraken met gebruikers en huurders over het gebruik van de accommodaties. Het Sportbedrijf doet dat via gebruiksovereenkomsten, algemene voorwaarden en het huishoudelijk reglement (binnen de door de gemeente gestelde kaders). Zowel het Sportbedrijf als de gemeente hebben de eerste keer ervoor gekozen samen op te trekken. Vooral om de aansprakelijkheid over en weer goed te regelen, maar ook richting de gebruikers en huurders.

Ook heeft de gemeente samen met het Sportbedrijf vastgesteld hoe beide partijen de afspraken zoveel als mogelijk kunnen reduceren en vereenvoudigen. Zo nemen we alleen afspraken op die niet worden geregeld via voorliggende wet- en regelgeving (denk onder andere aan de APV, de horecawet, etc.) en beperken we de administratieve last voor elkaar en vooral voor de gebruikers en huurders.

Communicatie

Na besluitvorming door het college en de raad zal de gemeente Sportbedrijf Arnhem BV informeren. De gebruikers en huurders worden door het Sportbedrijf geïnformeerd bij het afsluiten van de gebruiksovereenkomsten en via de algemene voorwaarden en het huishoudelijk reglement.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	212163

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 212163;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Met ingang van 1 januari 2019 de huidige verordening "ingebruikgeving sportaccommodaties (versie 1 februari 1994 - nummer 2024)" in te trekken.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Titel/onderwerp: **Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties**

Raadsadviseur: E.J.S. Dirksen Telefoonnr: 3774712 Elsebee.dirksen@arnhem.nl

Van:	college	Ambtenaar:	H. Popken
Portefeuillehouder:	J. van Dellen	Telefoonnr:	377 4066
		E-mailadres:	Harry.popken@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend 1		
Toelichting	**Voorstel:** Met ingang van 1 januari 2019 de huidige verordening "ingebruikgeving sportaccommodaties (versie 1 februari 1994 - nummer 2024)" in te trekken. **Aanleiding/achtergrond** De verordening is sterk verouderd qua terminologie en qua bevoegdheden en komt niet meer overeen met de huidige en toekomstige praktijk. De wijze waarop de gemeente nu afspraken maakt voor het gebruik van sportaccommodaties sluit aan op de nieuwe rolverdeling na de dualisering en de verzelfstandiging van het Sportbedrijf. De huurders kunnen nu rechtstreeks afspraken maken met het sportbedrijf. Daarom stelt het college u voor deze verouderde verordening in te trekken. Het Sportbedrijf en de gemeente hebben ervoor gekozen om de eerste keer samen op te trekken om de aansprakelijkheid over en weer goed te regelen. Na besluitvorming zal het Sportbedrijf de gebruikers en huurders informeren bij het afsluiten van de gebruikersovereenkomsten en via de algemene voorwaarden en het huishoudelijk reglement.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming.		
Spreekrecht publiek	n.v.t.		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. M1 De bedoeling van de meningsvormende 1 fase is om partijen te laten verkennen welke essentiële politieke informatie en/of toezeggingen zij van het college missen om hun definitieve standpunt te bepalen. Daartoe kunnen de woordvoerders vragen stellen aan het college en aan elkaar. Uitkomst van de meningsvormende 1 behandeling kan zijn: 1. partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties e/o amendementen. Het voorstel wordt in dat geval doorgeleid naar de fase Meningsvorming II, waar deze besproken zullen worden.		

Bijlagen			
Raadsvoorstel Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties			

VERORDENING

Nr. 2024
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 1 februari 1994;
dienst Cultuur, Educatie, Welzijn en Sport,
gelet op artikel 149 van de Gemeentewet;
besluit vast te stellen de:

VERORDENING INGEBRUIKGEVING SPORTACCOMMODATIES

Artikel 1 Begripsomschrijving

In deze verordening wordt verstaan:

a. "directeur" :de directeur van de gemeentelijke dienst voor lichamelijke opvoeding en sport;

b. "sportaccommodatie" :de accommodatie, welke gelegenheid biedt tot het beoefenen van sport en lichamelijke opvoeding, waarvan de gemeente juridisch en economisch eigenaar is;

c. "buitensportaccommodatie" :gemeentelijke accommodatie welke gelegenheid biedt tot het beoefenen van sport en lichamelijke opvoeding in de openlucht;

d. "zwembad" :gemeentelijke accommodatie welke gelegenheid biedt tot het beoefenen van en onderricht in de zwemsport in een vaste (on)overdekte ruimte;

e. "binnensportaccommodaties" :gemeentelijke accommodatie welke gelegenheid biedt tot het beoefenen van sport en lichamelijke opvoeding in een vaste overdekte ruimte;

f. "vaste gebruiker":
1. van een buitensportaccommodatie: de (sport) vereniging of instelling of particulier, die (een deel van) de accommodatie in vaste gebruik heeft verkregen, voor een langere periode (minimaal 1 sportseizoen);
2. van een binnensportaccommodatie: de (sport) vereniging, instelling of particulier, die (een deel van) de accommodatie voor een langere periode in gebruik heeft verkregen;

g. "incidentele gebruiker" :de (sport)vereniging, instelling of particulier die (een deel van) de accommodatie in eenmalig gebruik heeft verkregen. Incidenteel gebruik kan meerdere keren per jaar/per seizoen plaatsvinden.

VERORDENING

Nr. 2024

Artikel 2 Algemene bepalingen

a. Het gebruik van de sportaccommodatie dient in overeenstemming te zijn met de bepalingen van deze verordening of de nader te bepalen voorwaarden en regels welke in afzonderlijke afspraken met de gebruiker worden vastgelegd.

b. Elke gebruiker is verantwoordelijk voor de gedragingen van de door hem op of in de sportaccommodatie toegelaten personen. Aanwijzingen dienaangaande gegeven door of namens de directeur aan die gebruiker dienen door deze te worden opgevolgd.

c. Het is de gebruiker niet toegestaan de aan hem in gebruik gegeven sportaccommodatie en/of was- en kleedgelegenheid onder te verhuren of zonder toestemming van de directeur in gebruik te geven aan derden.

d. Voor het stichten danwel verbouwen van een clubgebouw, een lichtinstallatie, een tribune of enig ander opstal is de toestemming vereist van burgemeester en wethouders.

e. De gemeente is niet aansprakelijk voor schade van de gebruiker of voor schade aan eigendommen van de gebruiker door storm, hagel, sneeuw, wind, lekkage, diefstal, brand en dergelijke gevallen, tenzij de gebruiker kan aantonen dat de schade te wijten is aan de schuld van nalatigheid van de gemeente.

f. In alle gevallen waarin deze verordening, danwel het op grond hiervan uitgewerkte gebruiksreglement, niet voorziet, (alsmede bij verschil van mening) beslissen burgemeester en wethouders, de betrokkenen gehoord.

Artikel 3

Het onderhoud en de instandhouding van de sportaccommodaties

a. De eindverantwoordelijkheid voor de instandhouding van de kwaliteit van de sportaccommodaties berust bij de directeur.

b. Burgemeester en wethouders kunnen onder nader te bepalen voorwaarden (een deel van) de verantwoordelijkheid voor wat betreft de instandhouding van de kwaliteit of het onderhoud van de sportaccommodatie geheel of gedeeltelijk overdragen aan de sportverenigingen die één of meer sportaccommodaties in vast gebruik hebben.

Artikel 4 De toegang

a. De directeur of de door hem daartoe gemachtigde, is gerechtigd om degene die handelt in strijd met het bij of krachtens deze verordening bepaalde van de sportaccommodatie te verwijderen en de toegang ontzeggen.

b. Bij niet naleving van de voorwaarden van deze verordening of de door burgemeester en wethouders nader te bepalen regels of van aanwijzingen gegeven door of namens de directeur kan de gebruiksovereenkomst onmiddellijk worden beëindigd, zonder dat de gebruiker enige aanspraak heeft op gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de betaalde gebruiksvergoeding.

c. De leden van de raadscommissie voor cultuur, recreatie, samenlevingsopbouw en jeugdzaken, de bestuursleden van de Stichting Raad voor de Sportbelangen, de ambtenaren belast met het sportbeleid, alsmede de door burgemeester en wethouders aan te wijzen personen, hebben - desgevraagd op vertoon van een deugdelijke legitimatie - te allen tijde vrije toegang tot de sportaccommodatie.

d. Het is de gebruiker uitdrukkelijk niet toegestaan in de binnensportaccommodaties en zwembaden personen toe te laten van wie bekend is dat zij lijdende zijn aan een besmettelijke A-ziekte, in de zin van de Besmettelijke ziekte-wet, of personen die afkomstig zijn uit een leef-woonmilieu waarin een besmettelijke A-ziekte heerst. Tevens dienen personen die lijdende aan B en/of C-ziekten of hinderlijke ziekte de toegang ontzegd te worden, waarvan mag worden aangenomen dat het gebruik van de accommodatie besmettingsgevaar danwel hinder en onhygiënische situaties voor mede-gebruikers oplevert. Verwijderen of het toegang ontzeggen van personen in dergelijke gevallen geschiedt niet alvorens een gemeente-arts in dezen heeft geadviseerd.

Artikel 5 De gebruikstijd en -vergoeding

a. Ingebruikgeving vindt niet plaats voor de periode tussen 24.00 uur en 09.00 uur.
De directeur is bevoegd ontheffing te verlenen van deze regel.

b. De directeur stelt, zoveel mogelijk in overleg met de vaste gebruiker(s), een onderhoudsperiode voor de sportaccommodatie vast.
Tijdens deze periode alsmede onder nader aan te geven bijzondere omstandigheden kan de accommodatie door de directeur worden gesloten. De gebruiker heeft in die gevallen geen aanspraak op restitutie van huur.

c. De gebruiksperiode voor de sportaccommodaties loopt van 1 januari tot en met 31 december.

d. Op bijzondere (feest)dagen kan de sportaccommodatie door burgemeester en wethouders gesloten worden.

e. De gebruiker is voor het gebruik van de sportaccommodatie en wegens de op grond van deze verordening opgelegde boetes, de bedragen verschuldigd volgens de door de gemeenteraad vastgestelde tarieven.

f. De gemeente is niet aansprakelijk voor schade indien de sportaccommodatie ten gevolge van onoverkomelijke omstandigheden niet ter beschikking van de gebruiker gesteld kan worden.

g. De gemeente zal binnen redelijke grenzen medewerking verlenen bij het vinden van een vervangende sportaccommodatie.
Indien zich een situatie voordoet als bedoeld onder f, dan zal de gemeente de gebruiker hiervan zo spoedig mogelijk mededeling doen.
Indien zich een situatie voordoet als bedoeld onder f, dan zal de reeds betaalde huur worden gerestitueerd.

Het bepaalde in dit lid is niet van toepassing indien het gebruik als gevolg van weersomstandigheden onmogelijk is of niet kan worden toegestaan.

h. Tenzij anders met de directeur overeengekomen, dienen de op artikel 5, lid e, van toepassing zijnde bedragen vooraf te worden voldaan door storting op de postbankrekening van de gemeentelijke dienst voor lichamelijke opvoeding en sport.
Overige - incidentele - betalingen geschieden zoals is aangegeven op de nota.

i. De voldoening als bedoeld in artikel 5, lid e, moet plaatsvinden in wettig Nederlands betaalmiddel, terwijl ieder beroep of korting of compensatie uit een vordering, welke de gebruiker meent op de gemeente te hebben of te zullen krijgen, uitgesloten is.

Artikel 6 Het gebruik

a. De sportaccommodatie dient te worden gebruikt ter stimulering van de sportbeoefening in het algemeen.
Het is de gebruiker niet toegestaan zonder de uitdrukkelijke toestemming van burgemeester en wethouders de accommodatie ten behoeve van een andere doelstelling te gebruiken.
Bij geschillen omtrent het gebruik binnen de gewenste doelstelling beslissen burgemeester en wethouders.

b. De gebruiker dient te zorgen voor het verkrijgen van de eventueel voor het gebruik van de sportaccommodatie vereiste vergunningen en/of ontheffingen; weigering of intrekking daarvan is geen grond voor ontbinding of nietig verklaring van de gebruiksovereenkomst of tot enige ander actie tegen de gemeente.

c. De gebruiker is gehouden de uiterste voorzichtigheid in en op de sportaccommodatie te betrachten en ieder onnodig gebruik van water, gas en elektriciteit tegen te gaan.

d. Met inachtneming van artikel 5, lid c, draagt de gemeente zorg voor het ongestoord genot van gas, licht en water aan de gebruiker van de in gebruik gegeven accommodatie.

e. Bij in gebreke blijven van regels uit deze verordening kan een boete opgelegd worden, nader te bepalen door burgemeester en wethouders.

Artikel 7 Bouw en/of gebruik opstallen

a. De vaste gebruiker kan in overleg met de directeur en met toestemming van burgemeester en wethouders desgewenst zelf een kleedgelegenheid eventueel annex clubgebouw, een lichtinstallatie op een terrein, een tribune of andere opstallen ten behoeve van het sportgebruik stichten, danwel reeds zelf gestichte opstallen verbouwen, onverminderd het bepaalde bij of krachtens de Woningwet.

b. De vaste gebruiker die zelf enig opstal heeft gesticht is verplicht deze opstal regelmatig te onderhouden en schoon te houden; zulks ten genoegen van burgemeester en wethouders.

VERORDENING

Nr. 2024

De vaste gebruiker die zelf enig opstal heeft gesticht zal de kosten (eventueel middels doorberekening) in rekening gebracht worden van:

- de onroerendgoed-belasting, zowel de eigenaars- als de gebruikersheffing;
- het reinigingsrecht;
- het electriciteits-, gas- en watergebruik alsmede het gebruik van telefoon en dergelijke.

Verzekeringen zullen door de vereniging zelf afgesloten dienen te worden.

Artikel 8 Reclame

Reclamevoering is toegestaan in en op de sportaccommodaties en in de door de gebruiker zelf gestichte opstallen onder nader door burgemeester en wethouders te bepalen voorwaarden.

Artikel 9 Schade en aansprakelijkheid

Tijdens de uren waarop de sportaccommodatie in gebruik is gegeven, is de gebruiker aansprakelijk voor eventueel toegebrachte schade aan opstallen, inventaris van de opstallen, de terreinen, afscheidingen, beplantingen en terrein-inventaris.

Artikel 10 Slot en overgangsbepalingen

a. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd om nadere regels te stellen ten aanzien van de in deze verordening geregelde onderwerpen.
b. Deze verordening treedt in werking nadat zij op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.
c. De "Verordening ingebruikgeving sportaccommodaties", aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 6 december 1993 wordt bij de in werking treding van deze verordening ingetrokken.

Deze verordening kan worden aangehaald als "Verordening ingebruikgeving sportaccommodaties".

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 28 februari 1994, nr. 94.019232.

De secretaris, De voorzitter,

H. HOFMAN P. SCHOLTEN

NB Toelichting bij de verordening aanwezig bij LOFA-DIV (tel. 4559)

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, meningsvormende (2) bijeenkomst 21 november 2018

Vastleggen afspraken gebruik sportaccommodaties

Zaaknummer:	212163
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Engelaar (PVV), Kraaijenbrink (AC), De Groot (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), van Es (VVD), Gemici (GL), Dijk (D66), Aydemir (DENK-Verenigd Arnhem), van Plateringen (AOP) en Hutten (CDA).
De fractie van de SP was niet bij de behandeling aanwezig.

Bespreking en toezeggingen
De wethouder heeft vragen beantwoord over het huidige en toekomstige gebruik van sportaccommodaties en de regels die daarvoor gelden.
Verschillende fracties geven aan het belangrijk te vinden dat de mogelijkheden, die er nu bestaan om de sportaccommodaties te kunnen gebruiken voor wijkactiviteiten, blijven bestaan.

Toezeggingen
Wethouder van Dellen zegt toe dat de huur- en exploitatieovereenkomsten, die het college met het Sportbedrijf afsluit, met de raad zullen worden gedeeld.
De wethouder bevestigt desgevraagd (nogmaals) dat wat er tot op heden mogelijk was aan wijkbijeenkomsten op sportaccommodaties, ook in de toekomst mogelijk blijft.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het onderwerp als hamerstuk doorgeleid kan worden naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

E. Greving

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 278707

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 september 2018, nummer 278707,

gezien het amendement "Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019" (18A49)
gezien het amendement "Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019" (18A50)

gelet op de artikelen 2.9, 2.12 en 8.1.1, vierde lid van de Jeugdwet en de artikelen 1 en 6a.7 van de Regeling Jeugdwet,
de artikelen 2.1.3, 2.1.4, eerste tot en met derde lid en zevende lid, 2.1.5, eerste lid, 2.1.6, .1.7, 2.3.6, vierde lid, 2.2.6, eerste lid en 2.6.6, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en artikel 5.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en
artikel 147, eerste lid, van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 vast te stellen.
2. De Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 278707

Onderwerp: Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp

Voorstel

1. De Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 vast te stellen, conform bijgevoegd concept.
2. De Verordening jeugdhulp gemeente Arnhem 2019 vast te stellen, conform bijgevoegd concept.

Inleiding

De huidige Verordening maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp zijn per 1 januari 2015 in werking getreden. Sinds die tijd:

- is er een duidelijke uitspraak geweest van de Centrale Raad voor Beroep (CRvB) over de wijze van vaststellen van PGB-tarieven. De CRvB stelt dat de wijze van vaststellen van PGB-tarieven in de verordening moet worden vastgelegd. Dit is in de huidige verordeningen nog niet het geval;
- is het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 gewijzigd waarin is geregeld dat de gemeente een reële prijs moet betalen voor een Wmo-dienst;
- heeft bij verschillende voorzieningen een doorontwikkeling plaatsgevonden;
- is de uitvoeringspraktijk op verschillende punten gewijzigd.

Naast deze noodzakelijke wijzigingen zijn beide verordeningen op actualiteit en gebruiksgemak bekeken en zijn ze, waar mogelijk, onderling op elkaar afgestemd. Dit heeft geleid tot de bijgevoegde, aangepaste verordeningen, die per 1 januari 2019 moeten ingaan.

In de bijlagen *Samenvatting wijzigingen Verordeningen maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp* zijn de wijzigingen beschreven.

Beoogd effect

Actuele verordeningen Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp, die goed aansluiten op de huidige uitvoeringspraktijk, jurisprudentie en landelijke wet- en regelgeving.

Argumenten

1.1 Een juridische uitspraak en wijziging van regelgeving leidt er toe dat in de verordeningen de wijze van vaststellen PGB-tarieven en het vaststellen van een reële kostprijs voor diensten moet worden vastgelegd.

Gemeente Arnhem

Op 17 mei 2017 heeft de CRvB een uitspraak gedaan over de wijze van vaststellen van de hoogte van PGB-tarieven. Dit moet worden vastgelegd in de verordening en kan niet worden gedelegeerd aan het college. In de voorliggende verordeningen worden er 3 methoden gebruikt om de PGB-tarieven vast te stellen:

1. Voor product gebonden tarieven (bv. rolstoelen, hulpmiddelen, etc.) wordt dit bepaald op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten. Daarbij wordt de laagste prijs van het Zorg in Natura alternatief genomen.

2. Voor overige voorzieningen wordt het Zorg in Natura tarief gehanteerd minus een afslag van 15%. In deze tariefbepaling voor de Zorg in Natura is rekening gehouden met een opslag voor zowel overheadkosten als ook een risico-opslag. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de overhead circa 30% van de kosten bedraagt. In deze overheadkosten zitten onder andere alle administratieve functies, maar ook de automatisering, inkooppersoneel, management- en terreingebonden functies. Wanneer een cliënt een PGB wenst zal dit ertoe leiden dat een zorgaanbieder minder kosten kwijt is aan overhead. Dit omdat het administratieve proces omtrent een PGB minder lasten met zich mee brengt en de regie daarnaast bij de cliënt zelf ligt. Derhalve is het gerechtvaardigd om hierover een afslag toe te passen op het tarief zoals deze bij Zorg in Natura is vastgesteld. De afslag die wordt gemaakt op de overheadkosten is 40%.

Naast een afslag voor de overheadkosten is een afslag voor de risico-opslag die verrekend is in de tarieven gerechtvaardigd. Gemiddeld is in de tarieven voor de ZiN producten een opslag van 3% mee genomen. Deze opslag geldt voor aanbieders om financiële risico's af te dekken en een marge te kunnen maken. Dit is voor zorg aangeboden via PGB niet van toepassing en derhalve zal er een correctie van 3% plaats vinden op de tarieven ZiN. Deze twee afslagen komen neer op een korting ten opzichte van het ZiN tarief van 15%.

Uitzondering hierop zijn een groot aantal producten in de percelen Verblijf en Beschermd Wonen. Daar wordt naast de afslag van 15% eerst het tarief gecorrigeerd voor hotelmatige- en huisvestingskosten welke wel in de ZiN tarieven zitten, maar niet in het PGB zitten.

3. Voor informele zorg wordt aangesloten op de tarieven vanuit de Wet langdurige zorg voor niet-professionals. Uitzondering hierop is de informele zorg omtrent Hulp bij Huishouden. Hiervoor wordt een afslag gehanteerd ten opzichte van het ZiN tarief van 31%. Deze is hoger dan de reguliere 15%, omdat bij informele zorg geen sprake is van overhead- en andere kosten die niet rechtstreeks aan de zorgverlening kunnen worden gekoppeld.

De aangepaste PGB-tarieven gaan in per 1 januari 2019. Om PGB-houders hier tijdig over te informeren, is het van belang dat beide verordeningen begin november zijn vastgesteld door de raad.

Daarnaast is aan het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 een nieuw artikel (5.4) toegevoegd dat tot doel heeft dat de gemeente een reële prijs betaalt voor een Wmo dienst, waarmee de aanbieder kan voldoen aan de gemeentelijke eisen van kwaliteit en continuïteit van deze dienst. Dit geldt ook voor

de arbeidsrechtelijke verplichtingen die de aanbieder heeft richting de beroepskracht die deze dienst verleent aan de cliënt. In beide verordeningen is dit verwerkt.

1.2 De gewijzigde uitvoeringspraktijk vraagt om aanpassing van de verordening

Sinds 2015 is veel ervaring opgedaan door de sociale wijkteams om maatwerk te leveren en te "doen wat nodig is". Dit heeft geleid tot wijzigingen in de uitvoeringspraktijk. Ook zijn verschillende voorzieningen doorontwikkeld. De verordeningen zijn in lijn gebracht met deze wijzigingen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De verordeningen moeten uiterlijk begin november zijn vastgesteld door de raad om PGB-houders tijdig te informeren over de nieuwe PGB-producten/-tarieven

De nieuwe PGB-producten/-tarieven zullen per 1 januari 2019 ingaan. Zolang PGB-houders een lopende toewijzing hebben, die ook kan doorlopen na 1 januari 2019, hebben de nieuwe PGB-producten/-tarieven geen gevolgen. De PGB-houder blijft dan gebruik maken van de "oude" producten. De tarieven van deze oude producten worden ook per 1 januari 2019 geïndexeerd.

Bij toewijzingen die aflopen vanaf 1 januari 2019, gaat het sociale wijkteam wel de nieuwe PGB-producten en -tarieven inzetten. In dat geval is er altijd tijdig een (keukentafel)gesprek met de PGB-houder om het passende PGB-product/-tarief in te zetten. Daarbij is van belang dat de nieuwe PGB-producten/-tarieven uiterlijk begin november bekend zijn, zodat sociale wijkteams en PGB-houder voldoende tijd hebben om zich voor te bereiden op de nieuwe situatie indien indicaties vanaf 1 januari 2019 aflopen.
Bij een aantal PGB-producten leidt dit tot een daling van het PGB-tarief. Mogelijk betekent dit dat de PGB-houder de zorg op een andere wijze moet vormgeven. Naar huidige inzichten is dit slechts bij 4 PGB-houders het geval.

Financiën

Op basis van deze verordeningen en Nadere regels wijzigt een aantal PGB-tarieven ten opzichte van de huidige verordening, zowel positief als negatief. De wijzigingen zijn over het algemeen niet substantieel. Wij verwachten niet dat de tariefswijzigingen bij het huidige gebruik leiden tot een substantiële wijziging in de totale kosten.

Uitvoering

Na akkoord van uw raad zullen de Verordening maatschappelijke ondersteuning en de Verordening jeugdhulp in werking treden. De Verordening maatschappelijke ondersteuning 2015 en Verordening jeugdhulp 2015 worden ingetrokken.

Overigens geldt dat het sociaal domein nog volop in beweging is en dat geldt ook voor de jurisprudentie op dit gebied. De verwachting is dat de komende tijd meer duidelijkheid zal komen over bepaalde

aspecten en onderdelen die op dit moment nog niet volledig uitgekristalliseerd zijn. Dat zal er mogelijk toe leiden dat nieuwe voorstellen tot aanpassing van de verordeningen worden gedaan.

Communicatie

Na vaststelling door de raad worden de Verordeningen maatschappelijke ondersteuning en de Verordening jeugdhulp gepubliceerd en krijgen de partijen die te maken hebben met deze verordeningen bericht. PGB-houders die vanaf 1 januari 2019 te maken krijgen met aflopende toewijzingen, zullen tijdig een (keukentafel)gesprek krijgen met het sociaal wijkteam over de nieuwe toewijzing met passende PGB-producten/-tarieven.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Samenvatting wijzigingen Wmo-Verordening per 1-1-2019
- Samenvatting wijzigingen Verordening en Nadere regels Jeugdhulp 2019
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019
- Toelichting op de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019
- Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019
- Toelichting op de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019
- Samenvatting Wijzigingen Nadere regels Wmo per 1-1-2019
- Nadere regels Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 278707

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 september 2018, nummer 278707,

gelet op de artikelen 2.9, 2.12 en 8.1.1, vierde lid van de Jeugdwet en de artikelen 1 en 6a.7 van de Regeling Jeugdwet,
de artikelen 2.1.3, 2.1.4, eerste tot en met derde lid en zevende lid, 2.1.5, eerste lid, 2.1.6, .1.7, 2.3.6, vierde lid, 2.2.6, eerste lid en 2.6.6, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en artikel 5.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en
artikel 147, eerste lid, van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 vast te stellen, conform bijgevoegd concept.
2. De Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019 vast te stellen, conform bijgevoegd concept.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

zaaknummer: 278707

Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze verordening wordt verstaan onder:
   - andere voorziening: een voorziening anders dan in het kader van de Jeugdwet op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen;
   - besluit: het Besluit Jeugdwet;
   - college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;
   - hulpvraag: de behoefte van een jeugdige aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de wet;
   - individuele voorziening: een op de jeugdige toegesneden jeugdhulpvoorziening die door het college in natura of als pgb wordt verstrekt;
   - jeugdige: een jeugdige, als bedoeld in de Jeugdwet, of zijn ouder of ouders, dan wel de jeugdige met zijn ouder of ouders gezamenlijk;
   - overige voorziening: een algemene jeugdhulpvoorziening die voor de jeugdige toegankelijk is zonder tussenkomst van het college;
   - pgb: een persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet;
   - wet: de Jeugdwet.
2. Begrippen die in deze verordening worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet.

Artikel 2 Privacy

1. Het college verwerkt geen gegevens betreffende een jeugdige, tenzij dit voor de uitvoering van de wet noodzakelijk is.
2. Het college verwerkt geen persoonsgegevens betreffende een jeugdige zonder daartoe van de jeugdige toestemming te verkrijgen.
3. In afwijking van het tweede lid kan het college persoonsgegevens van een jeugdige verwerken zonder daartoe de toestemming van die jeugdige te hebben verkregen, wanneer daarmee tegemoet gekomen wordt aan een spoedeisend belang van de jeugdige of een wettelijke plicht.
4. Het college beveiligt de persoonsgegevens die zijn verkregen ten behoeve van de uitvoering van de wet deugdelijk en adequaat.

Artikel 3 Vormen van jeugdhulp

1. De volgende vormen van overige voorzieningen zijn beschikbaar:
   a. welzijnswerk, sociaal cultureel werk jeugd, tiener- en jongerenwerk;
   b. lichte ondersteuning vanuit het sociaal wijkteam;
2. De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar:
   a. ambulante trajecten jeugd op het gebied van begeleiding en jeugd- en opvoedhulp;
   b. ambulante trajecten jeugd op het gebied van behandeling, zoals basis en specialistische jeugd ggz;
   c. ambulante trajecten jeugd op het gebied van observatie en diagnostiek;
   d. dagbesteding, kortdurend verblijf jeugd;
   e. pleegzorg;
   f. residentiële en semi-residentiële jeugdhulp.
   g. gesloten jeugdhulp;
   h. preventieve jeugdbescherming en beschermingsmaatregelen door gecertificeerde instellingen;
   i. crisisjeugdhulp.

3. Het college stelt bij nadere regels vast welke voorzieningen op basis van het eerste en tweede lid beschikbaar zijn.
4. Het college kan bij nadere regels vaststellen welke voorzieningen in aanvulling op de in het eerste en tweede lid genoemde vormen van voorzieningen beschikbaar zijn.

Artikel 4 Doelgroep

1. Een hulpvraag kan bij het college worden gemeld door:
   a. een jeugdige die zijn woonplaats in de gemeente Arnhem heeft als bedoeld in artikel 1.1 van de wet;
   b. een jeugdige, tevens vreemdeling, die rechtmatig verblijft in Nederland in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000 en die zijn woonplaats heeft in de gemeente Arnhem, met inachtneming van artikel 1.2, vierde lid, van het besluit;
   c. een jeugdige, tevens vreemdeling, die geen rechtmatig verblijf heeft in Nederland maar verblijft in de gemeente Arnhem met inachtneming van artikel 1.2, tweede en derde lid, van het besluit.
2. In afwijking van het eerste lid kan een hulpvraag bij het college worden gemeld door een jeugdige die niet zijn woonplaats heeft in de gemeente Arnhem, maar staat ingeschreven bij een onderwijsinstelling in de gemeente Arnhem.
3. Een jeugdige kan zich rechtstreeks wenden tot een overige voorziening.

Artikel 5 Toegang

1. Het college verleent degene die tot de in artikel 4, eerste lid, genoemde doelgroep behoort een individuele voorziening wanneer het college de voorziening in het individuele geval noodzakelijk acht, gelet op het bepaalde in artikel 2.3 van de wet.
2. Ter beoordeling van de noodzaak om een individuele voorziening in te zetten onderzoekt het college:
   a. de hulpvraag van de jeugdige;
   b. of er sprake is van opgroei- en opvoedingsproblemen, van psychische problemen, of van stoornissen, en zo ja: welke;
   c. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren;
   d. in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te bieden;
   e. de mogelijkheden om gebruik te maken van een andere voorziening, en;
   f. de mogelijkheden om jeugdhulp te verlenen met gebruikmaking van een overige voorziening.
3. Het college betrekt bij de bepaling van de in te zetten individuele voorziening onder meer de volgende factoren:
   a. de behoeften, persoonskenmerken, voorkeuren, veiligheid, ontwikkeling en gezinssituatie van de jeugdige;
   b. het gewenste resultaat van de jeugdhulp, en;
   c. hoe rekening zal worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige.
4. Tenzij een spoedeisend belang zich daartegen verzet, onderzoekt het college de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening in een gesprek.
5. In afwijking van het vierde lid kan het college in overleg met de jeugdige afzien van een gesprek.
6. Indien het college van oordeel is dat met het inzetten van een overige voorziening of een andere voorziening de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening wordt weggenomen, en die overige of andere voorziening voor de jeugdige open staat, ziet het college af van het verlenen van een individuele voorziening.
7. Het college neemt de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening als bedoeld in het eerste lid, in ieder geval aan:
   a. wanneer een huisarts, medisch specialist of jeugdarts een verwijzing naar de individuele voorziening heeft afgegeven, of;

b. wanneer het verlenen van de individuele voorziening noodzakelijk wordt geacht als bedoeld in artikel 2.4, tweede lid, onderdeel b, van de wet.

Artikel 6 PGB

1. Het college verleent met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.1.6 van de wet op verzoek van de jeugdige een pgb indien:
   a. de jeugdige, al dan niet met hulp uit het sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde in staat is tot een redelijke waardering van de belangen, en in staat kan worden geacht om de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
   b naar het oordeel van het college voldoende is gemotiveerd dat een individuele voorziening in natura niet passend en toereikend te achten is, en;
   c. gewaarborgd is dat de voorziening die met het pgb betaald wordt, van goede kwaliteit is.
2. De volgende voorzieningen worden alleen in natura verleend en zijn derhalve uitgesloten voor pgb:
   a. jeugdbescherming;
   b. jeugdreclassering;
   c. crisisjeugdhulp en spoedeisende zorg;
   d. pleegzorg;
   e. voortgezette diagnostiek;
   f. gesloten jeugdhulp;
   g. wonen met behandeling ggz en de zorgzwaartepakketten (licht)verstandelijk gehandicapten 4 en 5;
   h. vervoer bij een voorziening die in natura wordt verleend;
   i. landelijk gecontracteerde zorg.
3. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid kan de jeugdige aan wie een pgb wordt verstrekt de jeugdhulp betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk, op voorwaarde dat door de jeugdige voldoende gemotiveerd is dat dit tot betere en efficiëntere ondersteuning leidt en doelmatiger is dan het betrekken van de jeugdhulp van een persoon buiten het sociale netwerk, gelet op
   a. de frequentie van de hulp;
   b. het type hulp;
   c. de aard van de hulpvraag waaraan met de verstrekking van het pgb tegemoet wordt gekomen;
   d. de duur van die hulpvraag, en;
   e. de mate van verplichting die voortvloeit uit het pgb en de daaraan verbonden voorwaarden voor de persoon van wie de jeugdhulp betrokken wordt.
4. Een pgb wordt niet besteed aan:
   a. tussenpersonen en belangenbehartigers;
   b. eenmalige uitkeringen;
   c. feestdagenuitkeringen;
   d. administratieve kosten van de zorgaanbieder;
   e. zorg die zonder toestemming van het college daartoe in het buitenland wordt afgenomen.

Artikel 7 De hoogte van een pgb

1. De hoogte van het pgb:
   a. wordt gebaseerd op een door de jeugdige opgesteld plan waarin de wijze van besteding van het pgb wordt toegelicht;
   b. is toereikend om effectieve en kwalitatief goede zorg in te kopen, en;
   c. bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopste adequate beschikbare individuele voorziening in natura.
2. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd minus 15 procent.
3. Voordat de berekening van het tarief als bedoeld in het tweede lid wordt toegepast worden voor intramurale zorg de kosten van huisvesting en hotelmatige kosten in mindering gebracht op het tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd.

4. In afwijking van het tweede lid wordt de hoogte van het pgb-tarief voor jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk van de jeugdige gebaseerd op op het bedrag dat hiervoor op 1 januari 2015 onder de Wet langdurige zorg werd gehanteerd.
5. Indien de jeugdhulp wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk die de jeugdhulp bedrijfsmatig verleent geldt het tarief als bedoeld in het tweede lid.
6. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
   a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
   b. ingeschreven staat in een op de werkzaamheden betrekking hebbend kwaliteitsregister, indien van toepassing, en:
   c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.
7. Indien de jeugdhulp wordt betrokken van een persoon buiten het sociale netwerk, die niet voldoet aan de eisen in het zesde lid genoemd onder a en b, geldt het tarief als bedoeld in het vierde lid.
8. Het college kan in of bij nadere regels tarieven vastleggen die voortvloeien uit dit artikel en die gehanteerd worden bij het vaststellen van een pgb.

Artikel 8 Kwaliteitseisen jeugdhulp

1. Jeugdhulpaanbieders zorgen voor een goede kwaliteit van jeugdhulp, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen, door:
   a. het afstemmen van jeugdhulp op de persoonlijke situatie van de jeugdige;
   b. het afstemmen van jeugdhulp op andere vormen van zorg en ondersteuning;
   c. erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van jeugdhulp handelen in overeenstemming met de professionele standaard;
   d. voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de jeugdhulp en de deskundigheid van beroepskrachten ten minste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.
2. Met een pgb bekostigde bedrijfsmatig verleende jeugdhulp moet aan dezelfde kwaliteitseisen voldoen als gecontracteerde jeugdhulp.
3. Het college kan nadere regels stellen over verdere eisen aan de kwaliteit van jeugdhulp, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen.
4. Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de jeugdhulpaanbieders, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek en het zo nodig in overleg met de jeugdige ter plaatse controleren van de geleverde jeugdhulp.

Artikel 9 Verhouding prijs en kwaliteit

1. Ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.12 van de wet en de eisen die gesteld worden aan de kwaliteit daarvan stelt het college vast:
   a. een vaste prijs, die geldt voor een inschrijving als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012 en het aangaan overeenkomst met derde; of
   b. een reële prijs die geldt als ondergrens voor:
      1°. een inschrijving en het aangaan overeenkomst met de derde, en
      2°. de vaste prijs, bedoeld in onderdeel a.
2. Het college stelt de prijzen, bedoeld in het eerste lid, vast:
   a. overeenkomstig de eisen aan de kwaliteit van die dienst, waaronder de eisen aan de deskundigheid van de beroepskracht, bedoeld in artikel 2.12 van de wet, en
   b. rekening houdend met de continuïteit in de hulpverlening, bedoeld in artikel 12.4, eerste lid onder a, van de wet, tussen degenen aan wie de dienst wordt verstrekt en de betrokken hulpverleners.
3. Het college baseert de vaste prijs of de reële prijs op de volgende kostprijselementen:
   a. de kosten van de beroepskracht;
   b. redelijke overheadkosten;
   c. kosten voor niet productieve uren van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, scholing, werkoverleg;
   d. reis en opleidingskosten;
   e. indexatie van de reële prijs voor het leveren van een dienst;

f. overige kosten als gevolg van door de gemeente gestelde verplichtingen voor aanbieders waaronder rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen, en;

4. Het college kan, onder verantwoording aan de gemeenteraad, het eerste lid, onderdeel b, buiten beschouwing laten indien bij de inschrijving aan de derde de eis wordt gesteld een prijs voor de dienst te hanteren die gebaseerd is op hetgeen gesteld is in het tweede en derde lid.

Artikel 10 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik

1. Het college informeert de jeugdige over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik.
2. Het college kan onderzoek doen naar het gebruik van individuele en overige voorzieningen met het oog op de beoordeling van de kwaliteit en de recht- en doelmatigheid.
3. Het college wijst ter uitvoering van het tweede lid een toezichthouder aan om misbruik en oneigenlijk gebruik van individuele en overige voorzieningen op te sporen, te bestrijden en tegen te gaan.

Artikel 11 Opschorting betaling uit het pgb

1. Het college kan de Sociale Verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van een jeugdige een ernstig vermoeden is gerezen dat er sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 8.1.4, eerste lid, onder a, d of e, van de wet.
2. Het college stelt de jeugdige schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het derde lid.

Artikel 12 Nieuwe feiten en omstandigheden, herziening, intrekking en terugvordering

1. Onverminderd artikel 8.1.2 van de wet doet een jeugdige op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden, waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening.
2. Onverminderd artikel 8.1.4 van de wet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat:
   a. de jeugdige onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
   b. de jeugdige niet langer op de individuele voorziening is aangewezen;
   c. de individuele voorziening niet meer toereikend is te achten;
   d. de jeugdige niet voldoet aan de voorwaarden van de individuele voorziening, of;
   e. de jeugdige de individuele voorziening niet of voor een ander doel gebruikt dan waarvoor het is bestemd.
3. Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft herzien of ingetrokken en de verstrekking van de onjuiste of onvolledige gegevens opzettelijk heeft plaatsgevonden, kan het college van degene die opzettelijk onjuiste of onvolledige gegevens heeft verschaft geheel of gedeeltelijk de geldswaarde vorderen van de ten onrechte genoten individuele voorziening in natura of het ten onrechte genoten pgb.
4. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden herzien of ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen 6 maanden na uitbetaling niet of slechts ten dele is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.
5. Het college onderzoekt uit het oogpunt van kwaliteit van de geleverde zorg, al dan niet steekproefsgewijs, de bestedingen van de pgb's.

Artikel 13 Overgangsrecht

1. Een jeugdige houdt recht op een lopende voorziening verstrekt op grond van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen waarbij het besluit waarmee deze voorziening is verstrekt, wordt ingetrokken.

2. Aanvragen die zijn ingediend onder de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015 en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3. Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, wordt beslist met inachtneming van die verordening.

Artikel 14 Hardheidsclausule

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige gemotiveerd afwijken van de bepalingen in deze verordening indien onverkorte toepassing daarvan leidt tot disproportionele onredelijkheid of onbillijkheid.

Artikel 15 Intrekking oude verordening

De Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015 wordt ingetrokken.

Artikel 16 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2019.

Artikel 17 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Arnhem op 28 november 2018,

De griffier, De Voorzitter,

zaaknummer: 278707

Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Hoofdstuk 1 Begripsbepalingen en algemene bepalingen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen

1. In deze verordening wordt verstaan onder:
   - *algemeen gebruikelijk*: niet speciaal bedoeld voor mensen met een beperking, algemeen verkrijgbaar en niet of niet veel duurder dan vergelijkbare producten;
   - *bijstandsnorm*: de van toepassing zijnde norm van de Participatiewet, inclusief eventuele verlagingen op grond van het Arnhems beleid, exclusief vakantietoeslag op 1 januari van het kalenderjaar;
   - *collectief vraagafhankelijk vervoer*: een vervoerssysteem voor gehandicapten in de regio Arnhem waarbij de deelnemers collectief van deur tot deur of van kamer tot kamer worden vervoerd;
   - *college:* college van burgemeester en wethouders;
   - *huishoudelijke hulp toelage:* algemene voorziening in de vorm van goedkope huishoudelijke hulp voor inwoners van Arnhem die:
     - 75 jaar of ouder zijn en zelfstandig wonen en/of
     - mantelzorg verlenen en daardoor extra hulp in hun eigen huishouden kunnen gebruiken en/of
     - tijdelijk zorg nodig hebben;
   - *inwoner:* de cliënt als bedoeld in de wet;
   - *instelling voor opvang*: een rechtspersoon die een voorziening voor opvang exploiteert of trajecten voor opvang uitvoert in opdracht van de gemeente Arnhem. Stichting Stoelenproject 'De Duif' en Stichting Kruispunt worden niet als instelling voor opvang aangemerkt;
   - *opvang*: de volgende voorzieningen:
     a. voltijdopvang of 24-uurs verblijf maatschappelijke opvang: een tijdelijk verblijf gedurende een volledig etmaal of langer, voor mensen die dakloos of thuisloos zijn. De 24-uursvoorziening omvat onderdak, slaapgelegenheid, begeleiding op diverse aspecten en eventueel voeding;
     b. opvang huiselijk geweld: een tijdelijk verblijf gedurende een volledig etmaal of langer, al of niet op een geheim adres, voor mensen met of zonder hun kinderen die gevlucht zijn voor huiselijk geweld of dreiging van relationeel geweld;
     c. crisisopvang: tijdelijke voltijdopvang in een crisissituatie door een instelling voor opvang;
     d. crisisopvang voor gezinnen: het bieden van een eigen woongelegenheid aan (één)oudergezinnen met acute huisvestingsproblemen door een instelling voor opvang ;
     e. begeleid wonen: een woonvorm waarbij inwoners die (nog) geen regie hebben over een aantal aspecten van het wonen, in een woning van een instelling voor opvang zelfstandig of in een kleine gemeenschap wonen, begeleiding en/of dagbesteding krijgen, en een bijdrage of huur aan de instelling voor opvang betalen;
     f. logeeropvang voor zwerfjongeren: het bieden van dag- en nachtopvang aan dakloze jongeren;
     g. dagopvang: het bieden van een verblijf voor de dag, al dan niet met voeding, door een instelling voor opvang;
     h. nachtopvang: het bieden van een verblijf voor de nacht, al dan niet met voeding, door een instelling voor opvang;
   - *pgb*: een persoonsgebonden budget als bedoeld in de wet
   - *de wet*: de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
   - *winterkoude opvang*: bijzondere vorm van dag- en nachtopvang gedurende een afgebakende periode wanneer er sprake is van extreme koude
   - *zzp-er*: ondernemer die zelfstandig zonder personeel diensten verricht voor verschillende opdrachtgevers.
2. Begrippen, die in deze verordening worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet.

Artikel 1.2 Klachtregeling en medezeggenschap bij aanbieders van maatwerkvoorzieningen

1. Iedere aanbieder van een maatwerkvoorziening is verplicht te beschikken over een regeling voor de afhandeling van klachten van cliënten.
2. De aanbieder van een maatwerkvoorziening in de vorm van dienstverlening is verplicht een regeling te treffen voor medezeggenschap over voorgenomen besluiten van de aanbieder die voor de gebruikers van belang zijn.
3. De aanbieder draagt er zorg voor dat de informatie over de medezeggenschap en klachtbehandeling voldoende kenbaar is voor de cliënten van zijn organisatie.

Artikel 1.3 Privacy

1. Het college verwerkt geen gegevens betreffende een inwoner, tenzij dit voor de uitvoering van de wet noodzakelijk is.
2. Het college verwerkt geen persoonsgegevens betreffende een inwoner zonder daartoe van de inwoner toestemming te verkrijgen.
3. In afwijking van het tweede lid kan het college persoonsgegevens van een inwoner verwerken zonder daartoe de toestemming van die inwoner te hebben verkregen, wanneer daarmee tegemoet gekomen wordt aan een spoedeisend belang van de inwoner of een wettelijke plicht.
4. Het college beveiligt de persoonsgegevens die zijn verkregen ten behoeve van de uitvoering van de wet deugdelijk en adequaat.

Hoofdstuk 2 Algemene uitvoeringsaspecten

Artikel 2.1 Toegang

1. Het college bepaalt, met inachtneming van de artikelen 1.2.1 en 2.3.1 tot en met 2.3.5 van de wet en de bepalingen in deze verordening, in samenspraak met de inwoner of deze in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening en zo ja op welke wijze de inzet daarvan een passende bijdrage levert ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en/of participatie van de inwoner dan wel ter voorziening in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang.
2. Ter beoordeling van de noodzaak om een maatwerkvoorziening in te zetten onderzoekt het college:
   a. de hulpvraag van de inwoner;
   b. welke problemen zich voordoen bij de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie, dan wel het zich kunnen handhaven in de samenleving;
   c. welke ondersteuning naar aard en omvang nodig is om een passende bijdrage te leveren aan de zelfredzaamheid of participatie, dan wel het zich kunnen handhaven in de samenleving;
   d. of en in hoeverre de eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door anderen uit het sociale netwerk de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden;
   e. de mogelijkheden om gebruik te maken van een algemene voorziening of een andere voorziening.

Artikel 2.2 Begrenzing van het recht op een maatwerkvoorziening

1. Er bestaat geen recht op een maatwerkvoorziening of een pgb voor het inkopen van een dergelijke voorziening, indien:
   a. het gevraagde voor een persoon als de aanvrager algemeen gebruikelijk is;
   b. de aanvraag betrekking heeft op kosten die de inwoner voorafgaand aan het moment van beschikken heeft gemaakt, tenzij:
      1°. het college vooraf uitdrukkelijk schriftelijk toestemming heeft gegeven; of
      2°. het college de noodzaak, de mate van compensatie en passendheid van de voorziening en de gemaakte kosten achteraf nog kan beoordelen.
   c. op grond van enige andere wettelijke of niet-wettelijke regeling aanspraak op de voorziening bestaat;
   d. deze als gevolg van de beperking van de inwoner voor zichzelf of voor derden onveilig is, gezondheidsrisico's met zich meebrengt of niet bevorderlijk is voor de gezondheid, of het functioneren van de inwoner;
   e. de inwoner door zijn gedrag een risico voor de hulpverlening is.

2. Het college kan besluiten dat de inwoner niet in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening met betrekking tot zelfredzaamheid of participatie of een pgb voor de inkoop van een dergelijke voorziening als:
   a. het college van oordeel is dat de inwoner zijn hulpvraag redelijkerwijs van tevoren had kunnen voorzien en met zijn beslissing had kunnen voorkomen;
   b. deze noodzakelijk is doordat de inwoner een eerder verstrekte maatwerkvoorziening heeft gebruikt op een wijze die niet voldeed aan de eisen die aan die verstrekking waren verbonden, dan wel die maatwerkvoorziening of het pgb niet of voor een ander doel heeft gebruikt.
3. Als een maatwerkvoorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst adequate voorziening.

Artikel 2.3 Bruikleen

1. Indien het college een voorziening in bruikleen verstrekt dient de inwoner met de gemeente een bruikleenovereenkomst te sluiten en zich te houden aan het in die overeenkomst bepaalde.
2. Er bestaat geen recht op de voorziening, indien de bruikleenovereenkomst niet tot stand komt.
3. Indien de bruikleenovereenkomst eindigt door inname van de voorziening omdat deze niet gebruikt wordt zoals overeengekomen in de bruikleenovereenkomst, kan het college het besluit tot toekenning van de voorziening intrekken.

Artikel 2.4 Pgb

1. Het college verleent met inachtneming van het bepaalde in artikel 2.3.6 van de wet op verzoek van de cliënt een pgb indien:
   a. de cliënt naar het oordeel van het college al dan niet met hulp uit het sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen, en in staat kan worden geacht om de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
   b. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen;
   c. naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.
2. De hoogte van een pgb:
   a. wordt gebaseerd op een door de inwoner opgesteld plan waarin de wijze van besteding van het pgb wordt toegelicht;
   b. is toereikend om veilige, doeltreffende en kwalitatief goede diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, van derden te betrekken, indien nodig aangevuld met een bedrag voor onderhoud en verzekering, en
   c. bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopst adequate beschikbare maatwerkvoorziening in natura.
3. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald voor:
   a. een zaak: op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten;
   b. hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze hulp of ondersteuning in natura is gecontracteerd, minus 15 procent;
   c. beschermd wonen: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze voorziening in natura is gecontracteerd, minus de hotelmatige kosten en huisvestingskosten, minus 15 procent;
   d. een autoaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die de gemeente hiervoor zou betalen aan een door de gemeente gecontracteerde leverancier;
   e. verhuis- en herinrichtingskosten: op basis van de laagste kostprijs van de verhuizing en de herinrichting die hiervoor zou worden gehanteerd door door de gemeente geconsulteerde verhuizer en leveranciers, en rekening houdend met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende verhuizer;
   f. woningaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die hiervoor zou worden gehanteerd door een door de gemeente gecontracteerde of geconsulteerde aannemer en rekening houdende met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende aannemer.
4. In afwijking van het bepaalde in het derde lid onder b wordt de hoogte van het pgb-tarief voor hulp bij het huishouden die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk

van de inwoner bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd, minus 31 procent.

5. In afwijking van het bepaalde in het derde lid onder b wordt de hoogte van het pgb-tarief voor ambulante ondersteuning en ondersteuning op locatie die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk van de inwoner gebaseerd op het bedrag dat hiervoor op 1 januari 2015 onder de Wet langdurige zorg werd gehanteerd.
6. Indien de persoon uit het sociaal netwerk als bedoeld in het vierde en vijfde lid de daar bedoelde hulp of ondersteuning bedrijfsmatig aan de inwoner verleent, geldt het tarief als bedoeld in het derde lid.
7. Hulp of ondersteuning wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
   a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
   b. de hulp of ondersteuning verleent met inachtneming van de kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 3.1, eerste en tweede lid van de wet, en;
   c. de hulp of ondersteuning verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.
8. Indien de hulp of ondersteuning wordt betrokken van een persoon buiten het sociale netwerk, die niet voldoet aan de eisen onder a en b in het vorige lid, geldt het tarief als bedoeld in het vierde of vijfde lid.
9. Het college kan in of bij nadere regels de tarieven vastleggen die voortvloeien uit dit artikel en die gehanteerd worden bij het vaststellen van een pgb.
10. Een pgb wordt niet besteed aan:
    a. tussenpersonen en belangenbehartigers;
    b. eenmalige uitkeringen;
    c. feestdagenuitkeringen;
    d. administratieve kosten van de zorgaanbieder;
    e. hulp of ondersteuning die zonder toestemming van het college daartoe in het buitenland wordt afgenomen.

Artikel 2.5 Eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening of pgb

1. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening dan wel pgb zolang de inwoner van de maatwerkvoorziening gebruik maakt of gedurende de periode waarvoor het pgb wordt verstrekt, en afhankelijk van het inkomen en vermogen van de inwoner en zijn echtgenoot.
2. De eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening dan wel een pgb is gelijk aan de maximale eigen bijdrage die mogelijk is op grond van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en bedraagt maximaal de kostprijs.
3. De kostprijs van een:
   a. maatwerkvoorziening wordt bepaald door een aanbesteding, na consultatie in de markt of na overleg met de aanbieder;
   b. pgb is gelijk aan de hoogte van het pgb.
4. In afwijking van het eerste lid wordt geen eigen bijdrage geheven voor activerend werk.
5. Het tweede lid is niet van toepassing op de maatwerkvoorziening opvang. Hiervoor geldt artikel 2.6 van deze verordening.
6. De bijdrage voor een maatwerkvoorziening of pgb ten behoeve van een woningaanpassing voor een minderjarige inwoner is verschuldigd door de onderhoudsplichtige ouders, daaronder begrepen degene tegen wie een op artikel 394 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek gegrond verzoek is toegewezen, en degene die anders dan als ouder samen met de ouder het gezag uitoefent over een inwoner.

Artikel 2.6 Eigen bijdrage voor de maatwerkvoorziening opvang

1. In afwijking van artikel 2.5, tweede lid, wordt de hoogte van de bijdrage bepaald volgens artikel 3.20 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, maar wordt, in afwijking van de daar gehanteerde berekening:
   a. voor opvang met uitzondering van opvang huiselijk geweld:
      - als fictief bijdrageplichtig inkomen in aanmerking genomen een inkomen ter hoogte van de bijstandsnorm of, ten aanzien van alleenstaande ouders, de bijstandsnorm verhoogd met een bedrag van € 270,-;
      - de bijdrage verminderd met een bedrag voor voeding, gebaseerd op de NIBUD-normen;
   b. voor opvang huiselijk geweld:
      - het bijdrageplichtig inkomen, indien dit inkomen uit arbeid is, gesteld op 90% van dat inkomen uit arbeid.
2. Voor bewoners van de Logeeropvang zwerfjongeren voor wie het normbedrag van artikel 23, eerste en tweede lid, van de Participatiewet vanwege hun leeftijd niet van toepassing is, geldt een eigen bijdrage van € 100,- per maand.

3. Bij afwezigheid uit de opvang, anders dan in verband met beëindiging van de opvang of de situatie bedoeld in artikel 3.20, tweede lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, blijft de eigen bijdrage volledig verschuldigd.
4. Indien de inwoner beschikt over eigen woonruimte waarvoor hij huur of hypotheek is verschuldigd wordt, in afwijking van het eerste lid, de eigen bijdrage gedurende maximaal zes maanden verminderd met een forfaitair bedrag voor dubbele woonlasten, zijnde 20% van de bijstandsnorm.
5. Er wordt geen eigen bijdrage geheven voor verblijf in de opvang van de Stichting Stoelenproject 'De Duif' en Stichting Kruispunt en de winterkoude opvang.
6. De eigen bijdrage voor opvang wordt vastgesteld en geïnd door de instelling waar de inwoner verblijft.
7. In afwijking van het vorige lid wordt, indien de inwoner een bijstandsuitkering of andere uitkering van de gemeente ontvangt, de eigen bijdrage voor opvang door de gemeente vastgesteld en geïnd door deze op de uitkering in mindering te brengen.
8. Het college kan in of bij nadere regels de bijdragen vastleggen die voortvloeien uit dit artikel.

Artikel 2.7 Eigen bijdrage voor algemene voorzieningen

1. Voor het gebruik van de huishoudelijke hulp toelage is een inwoner een bijdrage in de kosten verschuldigd ter hoogte van € 7,50 per uur.
2. In afwijking van het eerste lid bedraagt de bijdrage voor houders van de Gelrepas € 2,50 per uur.
3. De eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp toelage wordt vastgesteld en geïnd door de organisatie die de huishoudelijke hulp verleent.

Hoofdstuk 3 Maatwerkvoorzieningen

§ 3.1 Hulp bij het huishouden

Artikel 3.1.1 Omvang van de hulp bij het huishouden

1. De omvang van de toe te kennen hulp bij het huishouden wordt bepaald aan de hand van de noodzakelijke activiteiten en frequentie daarvan, uitgedrukt in uren per week.
2. Het college kan nadere regels stellen met betrekking tot het genoemde in het eerste lid.

§ 3.2 Woonvoorzieningen

Artikel 3.2.1 Soorten woonvoorzieningen

Een woonvoorziening kan bestaan uit:

a. een pgb persoonsgebonden budget voor de verhuis- en inrichtingskosten;
b. een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening, hierna: woningaanpassing;
c. een niet bouwkundige of niet woontechnische roerende voorziening, hierna: roerende woonvoorziening.

Artikel 3.2.2 Primaat van de verhuizing

1. Indien een woonvoorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder b of c is geïndiceerd en de kosten van die voorziening boven een bepaald grensbedrag uitstijgen, moet de inwoner in beginsel omzien naar andere adequate of op goedkopere wijze adequaat te maken woonruimte.
2. Het college stelt nadere regels over de hoogte van het grensbedrag en de wijze waarop het primaat van de verhuizing zoals omschreven in het eerste lid wordt toegepast.
3. Wanneer het primaat van de verhuizing wordt toegepast, kan aan de inwoner een voorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder a worden toegekend indien en voorzover een tegemoetkoming als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2018 ontoereikend is.

Artikel 3.2.3 Verhuis- en herinrichtingskosten

Wanneer naar het oordeel van het college aantoonbare beperkingen het normale gebruik van de woning belemmeren kan aan een inwoner een voorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder a worden toegekend indien en voorzover een tegemoetkoming als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2018 ontoereikend is.

Artikel 3.2.4 Woningaanpassingen en roerende woonvoorzieningen
Een inwoner met aantoonbare beperkingen die het normale gebruik van de woning belemmeren kan voor een voorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder b en/of c in aanmerking komen wanneer toepassing van het primaat als bedoeld in artikel 3.2.2 niet mogelijk is of niet de goedkoopst adequate oplossing is.

Artikel 3.2.5 Begrenzing van het recht op een woonvoorziening
1. Een woonvoorziening wordt geweigerd:
   a. voor het verblijf in een hotel/pension, trekkerswoonwagen, klooster, tweede woning, vakantiewoning of recreatiewoning;
   b. indien de beperkingen bij het normale gebruik van de woning voortvloeien uit de aard van de in de woning gebruikte materialen of uit de slechte staat van onderhoud van de woonruimte;
   c. indien het woonruimte betreft die niet bestemd is om permanent bewoond te worden;
   d. indien de noodzaak tot het treffen van de woonvoorziening het gevolg is van een verhuizing waartoe op grond van belemmeringen bij het normale gebruik van de woning geen aanleiding bestond, tenzij er sprake is van zeer bijzondere omstandigheden;
   e. indien de inwoner niet is verhuisd naar de op dat moment beschikbare, voor zijn of haar beperkingen meest geschikte woning, tenzij daarvoor tevoren schriftelijk toestemming is verleend door het college.
2. Een woningaanpassing kan worden geweigerd, indien:
   a. het een specifiek op mensen met beperkingen gericht woongebouw betreft, waarbij de aanpassingen bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten meegenomen kunnen worden;
   b. het een niet zelfstandige woonruimte betreft;
   c. het woonruimte betreft die de inwoner zonder recht of titel of op basis van een tijdelijke huurovereenkomst bewoont.
3. Een pgb voor verhuis- en inrichtingskosten wordt niet verstrekt aan een inwoner die verhuist naar een Wlz-instelling of een andere instelling of locatie gericht op het verstrekken van zorg.

§ 3.3 Vervoer

Artikel 3.3.1 Voorwaarden
Een inwoner kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening voor vervoer indien:
a. als gevolg van aantoonbare beperkingen in zijn situatie gebruik van het openbaar vervoer niet mogelijk is en;
b. de onmogelijkheid om zelfstandig gebruik te maken van het openbaar vervoer ook met een hierop gerichte training niet op te lossen is en;
c. hij niet met beschikbare hulp van personen uit zijn sociale netwerk of vrijwilligers kan reizen of op een andere manier kan worden begeleid en;
d. in zijn vervoersbehoefte niet voorzien kan worden door gebruikmaking van een in het huishouden beschikbare auto.

Artikel 3.3.2 Collectief vraagafhankelijk vervoer
1. Indien een inwoner ingevolge artikel 3.3.1 is geïndiceerd voor een maatwerkvoorziening voor vervoer, bestaat de voorziening in beginsel uit een kortingspas voor de regiotaxi. De regiotaxi levert collectief deur tot deur vervoer.
2. Indien een inwoner aantoonbare beperkingen heeft die het onmogelijk maken om gebruik te maken van de regiotaxi als bedoeld in het eerste lid, kan een kortingspas voor de zorgtaxi worden geïndiceerd. De zorgtaxi levert collectief kamer-tot-kamervervoer of individueel vervoer via taxi of rolstoeltaxi.
3. Voor het reizen met de regiotaxi of de zorgtaxi is een ritbijdrage verschuldigd.
4. De hoogte van de ritbijdrage is gebaseerd op de ritbijdrage die passagiers jonger dan 65 jaar moeten betalen bij deelname aan het regulier openbaar vervoer.
5. Een inwoner die naar het oordeel van het college op medische gronden is aangewezen op begeleiding, kan gratis een begeleider laten meereizen.

Artikel 3.3.3 Individuele maatwerkvoorziening voor vervoer

Een inwoner die ingevolge artikel 3.3.1. is geindiceerd voor een maatwerkvoorziening voor vervoer en voor wie een voorziening als bedoeld in artikel 3.3.2 geen passende voorziening is, kan in aanmerking komen voor een op de persoon toegesneden oplossing voor zijn vervoersprobleem.

§ 3.4 Verplaatsingshulpmiddelen

Artikel 3.4.1 Rolstoelen

1. Indien aantoonbare beperkingen **incidenteel** zittend verplaatsen in en rond de woning of instelling noodzakelijk maken en hulpmiddelen die verstrekt worden op grond van de Wet Langdurige Zorg of een andere wettelijke regeling geen adequate oplossing bieden komt een inwoner in aanmerking voor een algemene voorziening in de vorm van de mogelijkheid gebruik te maken van een standaard rolstoel uit de rolstoelpool.
2. Een individuele rolstoelvoorziening kan worden verstrekt aan een inwoner voor wie:
   a. de standaardvoorziening bedoeld in het eerste lid geen adequate oplossing biedt of
   b. aantoonbare beperkingen **dagelijks** zittend verplaatsen in en orn de woning of instelling noodzakelijk maken.

§ 3.5 Ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk

Artikel 3.5.1 Ambulante ondersteuning

1. Een inwoner kan in aanmerking komen voor ambulante ondersteuning indien hij:
   - niet in staat is zelfstandig een gestructureerd huishouden te voeren; of
   - niet in staat is de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren; en
   - zonder deze ondersteuning zou zijn aangewezen op verblijf in een instelling, zou verwaarlozen of sterk geïsoleerd zou raken.
2. Ambulante ondersteuning bestaat uit individuele begeleiding thuis of elders, niet zijnde op de locatie van de aanbieder, en/of persoonlijke verzorging die is gericht op:
   - het bevorderen en behouden van de zelfredzaamheid en de participatie van de inwoner opdat deze zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven wonen;
   - ontlasting van de mantelzorger of de persoon die gebruikelijke hulp levert.
3. Van persoonlijke verzorging als bedoeld in het vorige lid is sprake als de behoefte eraan samenvalt met de behoefte aan individuele begeleiding en geen verband houdt met de behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop.

Artikel 3.5.2 Ondersteuning op locatie

1. Een inwoner die niet in staat is zelfstandig te voorzien in een zinvolle daginvulling kan in aanmerking komen voor ondersteuning op locatie indien hij bovendien niet in staat is:
   - aangepast werk of vrijwilligerswerk te verrichten of
   - deel te nemen aan activerend werk.
2. Ondersteuning op locatie bestaat uit dagactiviteiten in groepsverband op de locatie van de aanbieder, die, afhankelijk van de persoonskenmerken van de inwoner, gericht zijn op:
   a. het doorbreken van het sociaal isolement;
   b. activering van de inwoner;
   c. ontlasting van de mantelzorger of de persoon die gebruikelijke hulp levert;
   d. behouden of bevorderen van zelfredzaamheid;
   e. het leren omgaan met fysieke, cognitieve of sociale beperkingen.

Artikel 3.5.3 Activerend werk

1. Een inwoner in de leeftijdscategorie van 16 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd kan in aanmerking komen voor activerend werk indien hij een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft en een arbeidsintegratietraject, regulier werk of vrijwilligerswerk niet voldoende passend is voor het bereiken van het beoogde resultaat.
2. Activerend werk bestaat uit (een aanbod van) gestructureerde activiteiten of werkzaamheden buitenshuis die, afhankelijk van de persoonskenmerken van de inwoner, gericht zijn op:
   a. het opdoen van arbeidsvaardigheden en -ervaring;
   b. maatschappelijke (her)integratie;
   c. het stabiliseren van het dagelijkse leven;
   d. voorkomen van sociaal isolement.

Artikel 3.5.4 Vervoer naar de ondersteuning op locatie/activerend werk

1. Het college draagt zorg voor het noodzakelijk vervoer zodat de inwoner gebruik kan maken van ondersteuning op locatie of activerend werk op een door het college aangewezen locatie.
2. De inwoner heeft geen recht op vervoer naar de ondersteuning op locatie of de locatie van het activerend werk, indien:
   a. hij zelfstandig lopend, al dan niet gebruik makend van een loophulpmiddel, de ondersteuning op locatie of de locatie van het activerend werk kan bereiken of zelfstandig met een vervoermiddel of openbaar vervoer kan reizen; of
   b. hij met beschikbare hulp van personen uit zijn sociale netwerk of vrijwilligers kan reizen of op een andere manier kan worden begeleid;
   c. na een bepaalde periode van training blijkt, dat de inwoner, al dan niet gebruik makend van een hulpmiddel, kan deelnemen aan het reguliere openbaar vervoer.

§ 3.6 Kortdurend verblijf

Artikel 3.6.1 Kortdurend verblijf in een instelling

1. De inwoner kan in aanmerking komen voor een kortdurend verblijf in een instelling, niet zijnde een ziekenhuis, indien:
   - de inwoner, om zelfstandig te kunnen blijven wonen, is aangewezen op ondersteuning die gepaard gaat met permanent toezicht; én
   - zonder de inzet van deze voorziening overbelasting dreigt van de mantelzorger of de persoon die gebruikelijke hulp levert; én
   - ondersteuning op locatie en/of ambulante ondersteuning geen adequate oplossing bieden.
2. Het kortdurend verblijf als bedoeld in het eerste lid, omvat maximaal drie etmalen per week.

§ 3.7 Beschermd wonen en opvang

Artikel 3.7.1 Maatwerkvoorzieningen voor beschermd wonen

1. Een inwoner met ernstige psychische, psychiatrische of psychosociale problemen kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening beschermd wonen indien hij naar het oordeel van het college niet zelfstandig kan wonen en zich niet op eigen kracht kan handhaven in de samenleving, ook niet met ambulante ondersteuning. Dit kan het geval zijn indien de inwoner:
   a. een mogelijk gevaar voor zichzelf of anderen vormt of maatschappelijke overlast veroorzaakt; of
   b. afhankelijk is van anderen als het gaat om oordeelsvorming over essentiële zaken in het dagelijks bestaan; of
   c. de vaardigheden mist om zich staande te houden in een individuele, zelfstandige woonomgeving; en
   d. niet of niet altijd in staat is om op relevante momenten hulp in te roepen; en
   e. tengevolge van de omstandigheden genoemd in de onderdelen a tot en met d noodzakelijkerwijs is aangewezen op verblijf in een beschermde woonomgeving.
2. Onder een beschermde woonomgeving als bedoeld in het eerste lid, onderdeel e, wordt verstaan een woonomgeving waarin:
   - gegarandeerd is dat de inwoner 24 uur per dag, 7 dagen per week gebruik kan maken van ondersteuning en
   - de zorgaanbieder die deze ondersteuning levert een actieve rol speelt in het signaleren van de ondersteuningsnoodzaak dan wel -behoefte.
3. Een maatwerkvoorziening voor beschermd wonen bestaat , afhankelijk van de noodzaak, behoefte van de inwoner en de gekozen wijze van invulling van de maatwerkvoorziening uit:
   a. zorg in natura in de vorm van intramuraal beschermd wonen of;
   b. zorg in natura in de vorm van groepswonen of;
   c. zorg in natura in de vorm van intensieve begeleiding thuis of;
   d. een pgb voor groepswonen of;
   e. een pgb voor intensieve begeleiding thuis.
4. Voor een maatwerkvoorziening als bedoeld in het vorige lid onder a. kan een inwoner slechts in aanmerking komen indien het noodzakelijk is dat gekwalificeerde hulpverleners 24 uur per dag, 7 dagen per week, fysiek in de nabijheid zijn.

Artikel 3.7.2 Maatwerkvoorziening voor opvang

Een inwoner kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening voor opvang indien hij naar het oordeel van het college niet in staat is zich op eigen kracht te handhaven en:

a. slachtoffer is geworden of dreigt te worden van huiselijk geweld; of
b. dakloos is geworden.

Hoofdstuk 4 Andere maatregelen voor maatschappelijke ondersteuning

Artikel 4.1 Financiële tegemoetkoming meerkosten

1. Het college kan ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en de participatie op aanvraag een financiële tegemoetkoming verstrekken aan ingezetenen die als gevolg van een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen aannemelijke meerkosten hebben.
2. Het college stelt nadere regels over de gevallen waarin een financiële tegemoetkoming kan worden verstrekt, de berekening van de hoogte en de wijze van verstrekking van de tegemoetkoming.

Artikel 4.2 Jaarlijkse waardering mantelzorgers

1. De jaarlijkse blijk van waardering voor een mantelzorger bestaat uit een voorziening in natura of een geldbedrag.
2. Het college bepaalt in nadere regels op welke wijze de jaarlijkse waardering voor een mantelzorger wordt vastgesteld.

Hoofdstuk 5 Kwaliteit

Artikel 5.1 Kwaliteitseisen maatschappelijke ondersteuning

1. Aanbieders zorgen voor een goede kwaliteit van voorzieningen, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen, door:
   a. het afstemmen van voorzieningen op de persoonlijke situatie van de inwoner;
   b. het afstemmen van voorzieningen op andere vormen van zorg en ondersteuning;
   c. erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van voorzieningen handelen in overeenstemming met de professionele standaard;
   d. voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de voorzieningen en de deskundigheid van beroepskrachten tenminste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.
2. Met een pgb bekostigde bedrijfsmatig verleende hulp, ondersteuning of zorg moet aan dezelfde kwaliteitseisen voldoen als gecontracteerde hulp, ondersteuning of zorg.
3. Het college kan nadere regels stellen over verdere eisen aan de kwaliteit van voorzieningen, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen.
4. Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de aanbieders, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek en het zo nodig in overleg met de inwoner ter plaatse controleren van de geleverde voorzieningen.

Artikel 5.2 Verhouding prijs en kwaliteit

1. Ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een dienst door een derde als bedoeld in artikel 2.6.4 van de wet en de eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van de dienst stelt het college vast:
   a. een vaste prijs, die geldt voor een inschrijving als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012 en het aangaan overeenkomst met derde; of
   b. een reële prijs die geldt als ondergrens voor:
      1° een inschrijving en het aangaan overeenkomst met de derde, en
      2° de vaste prijs, bedoeld in onderdeel a.
2. Het college stelt de prijzen, bedoeld in het eerste lid, vast:
   a. overeenkomstig de eisen aan de kwaliteit van die dienst, waaronder de eisen aan de deskundigheid van de beroepskracht, bedoeld in artikel 2.1.3, tweede lid, onderdeel c, van de wet, en

b. rekening houdend met de continuïteit in de hulpverlening, bedoeld in artikel 2.6.5, tweede lid, van de wet, tussen degenen aan wie de dienst wordt verstrekt en de betrokken hulpverleners.

3. Het college baseert de vaste prijs of de reële prijs op de volgende kostprijselementen:
   a. de kosten van de beroepskracht;
   b. redelijke overheadkosten;
   c. kosten voor niet productieve uren van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, scholing, werkoverleg;
   d. reis en opleidingskosten;
   e. indexatie van de reële prijs voor het leveren van een dienst;
   f. overige kosten als gevolg van door de gemeente gestelde verplichtingen voor aanbieders waaronder rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen.
4. Het college kan, onder verantwoording aan de gemeenteraad, het eerste lid, onderdeel b, buiten beschouwing laten indien bij de inschrijving aan de derde de eis wordt gesteld een prijs voor de dienst te hanteren die gebaseerd is op hetgeen gesteld is in het tweede en derde lid.

Hoofdstuk 6 Fraudepreventie en -bestrijding

Artikel 6.1 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik

1. Het college informeert inwoners of hun vertegenwoordiger over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een maatwerkvoorziening of pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik.
2. Het college kan onderzoek doen naar het gebruik van maatwerkvoorzieningen en pgb's met het oog op de beoordeling van de kwaliteit en de recht- en doelmatigheid daarvan.
3. Onverminderd artikel 2.3.10 van de wet kan het college een beslissing als bedoeld in artikel 2.3.5 of 2.3.6 van de wet herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat de inwoner langer dan twee maanden verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet.

Artikel 6.2 Opschorting betaling uit het pgb

1. Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van een inwoner een ernstig vermoeden is gerezen dat er sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 2.3.10, eerste lid, onder a, d of e, van de wet.
2. Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor de duur van de opname als sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 6.1, derde lid.
3. Het college stelt de inwoner schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het eerste en tweede lid.

Hoofdstuk 7 Overgangsbepalingen

Artikel 7.1 Overgangsrecht

1. Een inwoner houdt recht op een lopende voorziening verstrekt op grond van de verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen waarbij het besluit waarmee deze voorziening is verstrekt, wordt ingetrokken.
2. Aanvragen die zijn ingediend onder de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3. Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem, wordt beslist met inachtneming van die verordening.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 8.1 Hardheidsclausule
Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de inwoner gemotiveerd afwijken van de bepalingen in deze verordening indien onverkorte toepassing daarvan leidt tot disproportionele onredelijkheid of onbillijkheid .

Artikel 8.2 Intrekking oude verordening
De Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem wordt ingetrokken.

Artikel 8.3 Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2019.

Artikel 8.4 Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Arnhem van 28 november 2018,

De griffier, De voorzitter,

zaaknummer: 278707

Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Hoofdstuk 1 Begripsbepalingen en algemene bepalingen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen

1. In deze verordening wordt verstaan onder:
   - *algemeen gebruikelijk*: niet speciaal bedoeld voor mensen met een beperking, algemeen verkrijgbaar en niet of niet veel duurder dan vergelijkbare producten;
   - *bijstandsnorm*: de van toepassing zijnde norm van de Participatiewet, inclusief eventuele verlagingen op grond van het Arnhems beleid, exclusief vakantietoeslag op 1 januari van het kalenderjaar;
   - *collectief vraagafhankelijk vervoer*: een vervoerssysteem voor gehandicapten in de regio Arnhem waarbij de deelnemers collectief van deur tot deur of van kamer tot kamer worden vervoerd;
   - *college:* college van burgemeester en wethouders;
   - *huishoudelijke hulp toelage:* algemene voorziening in de vorm van goedkope huishoudelijke hulp voor inwoners van Arnhem die:
     - 75 jaar of ouder zijn en zelfstandig wonen en/of
     - mantelzorg verlenen en daardoor extra hulp in hun eigen huishouden kunnen gebruiken en/of
     - tijdelijk zorg nodig hebben;
   - *inwoner:* de cliënt als bedoeld in de wet;
   - *instelling voor opvang*: een rechtspersoon die een voorziening voor opvang exploiteert of trajecten voor opvang uitvoert in opdracht van de gemeente Arnhem. Stichting Stoelenproject 'De Duif' en Stichting Kruispunt worden niet als instelling voor opvang aangemerkt;
   - *opvang*: de volgende voorzieningen:
     a. voltijdopvang of 24-uurs verblijf maatschappelijke opvang: een tijdelijk verblijf gedurende een volledig etmaal of langer, voor mensen die dakloos of thuisloos zijn. De 24-uursvoorziening omvat onderdak, slaapgelegenheid, begeleiding op diverse aspecten en eventueel voeding;
     b. opvang huiselijk geweld: een tijdelijk verblijf gedurende een volledig etmaal of langer, al of niet op een geheim adres, voor mensen met of zonder hun kinderen die gevlucht zijn voor huiselijk geweld of dreiging van relationeel geweld;
     c. crisisopvang: tijdelijke voltijdopvang in een crisissituatie door een instelling voor opvang;
     d. crisisopvang voor gezinnen: het bieden van een eigen woongelegenheid aan (één)oudergezinnen met acute huisvestingsproblemen door een instelling voor opvang ;
     e. begeleid wonen: een woonvorm waarbij inwoners die (nog) geen regie hebben over een aantal aspecten van het wonen, in een woning van een instelling voor opvang zelfstandig of in een kleine gemeenschap wonen, begeleiding en/of dagbesteding krijgen, en een bijdrage of huur aan de instelling voor opvang betalen;
     f. logeeropvang voor zwerfjongeren: het bieden van dag- en nachtopvang aan dakloze jongeren;
     g. dagopvang: het bieden van een verblijf voor de dag, al dan niet met voeding, door een instelling voor opvang;
     h. nachtopvang: het bieden van een verblijf voor de nacht, al dan niet met voeding, door een instelling voor opvang;
   - *pgb*: een persoonsgebonden budget als bedoeld in de wet
   - *de wet*: de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
   - *winterkoude opvang*: bijzondere vorm van dag- en nachtopvang gedurende een afgebakende periode wanneer er sprake is van extreme koude
   - *zzp-er*: ondernemer die zelfstandig zonder personeel diensten verricht voor verschillende opdrachtgevers.
2. Begrippen, die in deze verordening worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet.

Artikel 1.2 Klachtregeling en medezeggenschap bij aanbieders van maatwerkvoorzieningen

1. Iedere aanbieder van een maatwerkvoorziening is verplicht te beschikken over een regeling voor de afhandeling van klachten van cliënten.
2. De aanbieder van een maatwerkvoorziening in de vorm van dienstverlening is verplicht een regeling te treffen voor medezeggenschap over voorgenomen besluiten van de aanbieder die voor de gebruikers van belang zijn.
3. De aanbieder draagt er zorg voor dat de informatie over de medezeggenschap en klachtbehandeling voldoende kenbaar is voor de cliënten van zijn organisatie.

Artikel 1.3 Privacy

1. Het college verwerkt geen gegevens betreffende een inwoner, tenzij dit voor de uitvoering van de wet noodzakelijk is.
2. Het college verwerkt geen persoonsgegevens betreffende een inwoner zonder daartoe van de inwoner toestemming te verkrijgen.
3. In afwijking van het tweede lid kan het college persoonsgegevens van een inwoner verwerken zonder daartoe de toestemming van die inwoner te hebben verkregen, wanneer daarmee tegemoet gekomen wordt aan een spoedeisend belang van de inwoner of een wettelijke plicht.
4. Het college beveiligt de persoonsgegevens die zijn verkregen ten behoeve van de uitvoering van de wet deugdelijk en adequaat.

Hoofdstuk 2 Algemene uitvoeringsaspecten

Artikel 2.1 Toegang

1. Het college bepaalt, met inachtneming van de artikelen 1.2.1 en 2.3.1 tot en met 2.3.5 van de wet en de bepalingen in deze verordening, in samenspraak met de inwoner of deze in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening en zo ja op welke wijze de inzet daarvan een passende bijdrage levert ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en/of participatie van de inwoner dan wel ter voorziening in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang.
2. Ter beoordeling van de noodzaak om een maatwerkvoorziening in te zetten onderzoekt het college:
   a. de hulpvraag van de inwoner;
   b. welke problemen zich voordoen bij de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie, dan wel het zich kunnen handhaven in de samenleving;
   c. welke ondersteuning naar aard en omvang nodig is om een passende bijdrage te leveren aan de zelfredzaamheid of participatie, dan wel het zich kunnen handhaven in de samenleving;
   d. of en in hoeverre de eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door anderen uit het sociale netwerk de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden;
   e. de mogelijkheden om gebruik te maken van een algemene voorziening of een andere voorziening.

Artikel 2.2 Begrenzing van het recht op een maatwerkvoorziening

1. Er bestaat geen recht op een maatwerkvoorziening of een pgb voor het inkopen van een dergelijke voorziening, indien:
   a. het gevraagde voor een persoon als de aanvrager algemeen gebruikelijk is;
   b. de aanvraag betrekking heeft op kosten die de inwoner voorafgaand aan het moment van beschikken heeft gemaakt, tenzij:
      1°. het college vooraf uitdrukkelijk schriftelijk toestemming heeft gegeven; of
      2°. het college de noodzaak, de mate van compensatie en passendheid van de voorziening en de gemaakte kosten achteraf nog kan beoordelen.
   c. op grond van enige andere wettelijke of niet-wettelijke regeling aanspraak op de voorziening bestaat;
   d. deze als gevolg van de beperking van de inwoner voor zichzelf of voor derden onveilig is, gezondheidsrisico’s met zich meebrengt of niet bevorderlijk is voor de gezondheid, of het functioneren van de inwoner;
   e. de inwoner door zijn gedrag een risico voor de hulpverlening is.

2. Het college kan besluiten dat de inwoner niet in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening met betrekking tot zelfredzaamheid of participatie of een pgb voor de inkoop van een dergelijke voorziening als:
   a. het college van oordeel is dat de inwoner zijn hulpvraag redelijkerwijs van tevoren had kunnen voorzien en met zijn beslissing had kunnen voorkomen;
   b. deze noodzakelijk is doordat de inwoner een eerder verstrekte maatwerkvoorziening heeft gebruikt op een wijze die niet voldeed aan de eisen die aan die verstrekking waren verbonden, dan wel die maatwerkvoorziening of het pgb niet of voor een ander doel heeft gebruikt.
3. Als een maatwerkvoorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst adequate voorziening.

Artikel 2.3 Bruikleen

1. Indien het college een voorziening in bruikleen verstrekt dient de inwoner met de gemeente een bruikleenovereenkomst te sluiten en zich te houden aan het in die overeenkomst bepaalde.
2. Er bestaat geen recht op de voorziening, indien de bruikleenovereenkomst niet tot stand komt.
3. Indien de bruikleenovereenkomst eindigt door inname van de voorziening omdat deze niet gebruikt wordt zoals overeengekomen in de bruikleenovereenkomst, kan het college het besluit tot toekenning van de voorziening intrekken.

Artikel 2.4 Pgb

1. Het college verstrekt een pgb in overeenstemming met artikel 2.3.6 van de wet.
2. De hoogte van een pgb:
   a. wordt gebaseerd op een door de inwoner opgesteld plan waarin de wijze van besteding van het pgb wordt toegelicht;
   b. is toereikend om veilige, doeltreffende en kwalitatief goede diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, van derden te betrekken, indien nodig aangevuld met een bedrag voor onderhoud en verzekering, en
   c. bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopst adequate beschikbare maatwerkvoorziening in natura.
3. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald voor:
   a. een zaak: op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten;
   b. hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze hulp of ondersteuning in natura is gecontracteerd, minus 15 procent;
   c. beschermd wonen: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze voorziening in natura is gecontracteerd, minus de hotelmatige kosten en huisvestingskosten, minus 15 procent;
   d. een autoaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die de gemeente hiervoor zou betalen aan een door de gemeente gecontracteerde leverancier;
   e. verhuis- en herinrichtingskosten: op basis van de laagste kostprijs van de verhuizing en de herinrichting die hiervoor zou worden gehanteerd door door de gemeente geconsulteerde verhuizer en leveranciers, en rekening houdend met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende verhuizer;
   f. woningaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die hiervoor zou worden gehanteerd door een door de gemeente gecontracteerde of geconsulteerde aannemer en rekening houdende met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende aannemer.
4. In afwijking van het bepaalde in het derde lid onder b wordt de hoogte van het pgb-tarief voor hulp bij het huishouden die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk van de inwoner bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd, minus 31 procent.
5. In afwijking van het bepaalde in het derde lid onder b wordt de hoogte van het pgb-tarief voor ambulante ondersteuning en ondersteuning op locatie die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk van de inwoner gebaseerd op het bedrag dat hiervoor op 1 januari 2015 onder de Wet langdurige zorg werd gehanteerd.

6. Indien de persoon uit het sociaal netwerk als bedoeld in het vierde en vijfde lid de daar bedoelde hulp of ondersteuning bedrijfsmatig aan de inwoner verleent, geldt het tarief als bedoeld in het derde lid.
7. Hulp of ondersteuning wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
   a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
   b. de hulp of ondersteuning verleent met inachtneming van de kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 3.1, eerste en tweede lid van de wet;
   c. de hulp of ondersteuning verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht, en;
   d. deze hulp of ondersteuning ook aanbiedt aan anderen dan de betreffende inwoner.
8. Indien de hulp of ondersteuning wordt betrokken van een persoon buiten het sociale netwerk, die niet voldoet aan de eisen onder a en b in het vorige lid, geldt het tarief als bedoeld in het vierde of vijfde lid.
9. Het college kan in of bij nadere regels de tarieven vastleggen die voortvloeien uit dit artikel en die gehanteerd worden bij het vaststellen van een pgb.
10. Een pgb wordt niet besteed aan:
    a. tussenpersonen en belangenbehartigers;
    b. eenmalige uitkeringen;
    c. feestdagenuitkeringen;
    d. administratieve kosten van de zorgaanbieder;
    e. reiskosten van de zorgaanbieder;
    f. hulp of ondersteuning die zonder toestemming van het college daartoe in het buitenland wordt afgenomen.

Artikel 2.5 Eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening of pgb

1. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening dan wel pgb zolang de inwoner van de maatwerkvoorziening gebruik maakt of gedurende de periode waarvoor het pgb wordt verstrekt, en afhankelijk van het inkomen en vermogen van de inwoner en zijn echtgenoot.
2. De eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening dan wel een pgb is gelijk aan de maximale eigen bijdrage die mogelijk is op grond van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en bedraagt maximaal de kostprijs.
3. De kostprijs van een:
   a. maatwerkvoorziening wordt bepaald door een aanbesteding, na consultatie in de markt of na overleg met de aanbieder;
   b. pgb is gelijk aan de hoogte van het pgb.
4. In afwijking van het eerste lid wordt geen eigen bijdrage geheven voor activerend werk.
5. Het tweede lid is niet van toepassing op de maatwerkvoorziening opvang. Hiervoor geldt artikel 2.6 van deze verordening.
6. De bijdrage voor een maatwerkvoorziening of pgb ten behoeve van een woningaanpassing voor een minderjarige inwoner is verschuldigd door de onderhoudsplichtige ouders, daaronder begrepen degene tegen wie een op artikel 394 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek gegrond verzoek is toegewezen, en degene die anders dan als ouder samen met de ouder het gezag uitoefent over een inwoner.

Artikel 2.6 Eigen bijdrage voor de maatwerkvoorziening opvang

1. In afwijking van artikel 2.5, tweede lid, wordt de hoogte van de bijdrage bepaald volgens artikel 3.20 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, maar wordt, in afwijking van de daar gehanteerde berekening:
   a. voor opvang met uitzondering van opvang huiselijk geweld:
      - als fictief bijdrageplichtig inkomen in aanmerking genomen een inkomen ter hoogte van de bijstandsnorm of, ten aanzien van alleenstaande ouders, de bijstandsnorm verhoogd met een bedrag van € 270,-;
      - de bijdrage verminderd met een bedrag voor voeding, gebaseerd op de NIBUD-normen;
   b. voor opvang huiselijk geweld:
      - het bijdrageplichtig inkomen, indien dit inkomen uit arbeid is, gesteld op 90% van dat inkomen uit arbeid.
2. Voor bewoners van de Logeeropvang zwerfjongeren voor wie het normbedrag van artikel 23, eerste en tweede lid, van de Participatiewet vanwege hun leeftijd niet van toepassing is, geldt een eigen bijdrage van € 100,- per maand.

3. Bij afwezigheid uit de opvang, anders dan in verband met beëindiging van de opvang of de situatie bedoeld in artikel 3.20, tweede lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, blijft de eigen bijdrage volledig verschuldigd.
4. Indien de inwoner beschikt over eigen woonruimte waarvoor hij huur of hypotheek is verschuldigd wordt, in afwijking van het eerste lid, de eigen bijdrage gedurende maximaal zes maanden verminderd met een forfaitair bedrag voor dubbele woonlasten, zijnde 20% van de bijstandsnorm.
5. Er wordt geen eigen bijdrage geheven voor verblijf in de opvang van de Stichting Stoelenproject 'De Duif' en Stichting Kruispunt en de winterkoude opvang.
6. De eigen bijdrage voor opvang wordt vastgesteld en geïnd door de instelling waar de inwoner verblijft.
7. In afwijking van het vorige lid wordt, indien de inwoner een bijstandsuitkering of andere uitkering van de gemeente ontvangt, de eigen bijdrage voor opvang door de gemeente vastgesteld en geïnd door deze op de uitkering in mindering te brengen.
8. Het college kan in of bij nadere regels de bijdragen vastleggen die voortvloeien uit dit artikel.

Artikel 2.7 Eigen bijdrage voor algemene voorzieningen

1. Voor het gebruik van de huishoudelijke hulp toelage is een inwoner een bijdrage in de kosten verschuldigd ter hoogte van € 7,50 per uur.
2. In afwijking van het eerste lid bedraagt de bijdrage voor houders van de Gelrepas € 2,50 per uur.
3. De eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp toelage wordt vastgesteld en geïnd door de organisatie die de huishoudelijke hulp verleent.

Hoofdstuk 3 Maatwerkvoorzieningen

§ 3.1 Hulp bij het huishouden

Artikel 3.1.1 Omvang van de hulp bij het huishouden

1. De omvang van de toe te kennen hulp bij het huishouden wordt bepaald aan de hand van de noodzakelijke activiteiten en frequentie daarvan, uitgedrukt in uren per week.
2. Het college kan nadere regels stellen met betrekking tot het genoemde in het eerste lid.

§ 3.2 Woonvoorzieningen

Artikel 3.2.1 Soorten woonvoorzieningen

Een woonvoorziening kan bestaan uit:

a. een pgb persoonsgebonden budget voor de verhuis- en inrichtingskosten;
b. een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening, hierna: woningaanpassing;
c. een niet bouwkundige of niet woontechnische roerende voorziening, hierna: roerende woonvoorziening.

Artikel 3.2.2 Primaat van de verhuizing

1. Indien een woonvoorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder b of c is geïndiceerd en de kosten van die voorziening boven een bepaald grensbedrag uitstijgen, moet de inwoner in beginsel omzien naar andere adequate of op goedkopere wijze adequaat te maken woonruimte.
2. Het college stelt nadere regels over de hoogte van het grensbedrag en de wijze waarop het primaat van de verhuizing zoals omschreven in het eerste lid wordt toegepast.
3. Wanneer het primaat van de verhuizing wordt toegepast, kan aan de inwoner een voorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder a worden toegekend indien en voorzover een tegemoetkoming als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2018 ontoereikend is.

Artikel 3.2.3 Verhuis- en herinrichtingskosten

Wanneer naar het oordeel van het college aantoonbare beperkingen het normale gebruik van de woning belemmeren kan aan een inwoner een voorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder a worden toegekend indien en voorzover een tegemoetkoming als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2018 ontoereikend is.

Artikel 3.2.4 Woningaanpassingen en roerende woonvoorzieningen
Een inwoner met aantoonbare beperkingen die het normale gebruik van de woning belemmeren kan voor een voorziening als bedoeld in artikel 3.2.1 onder b en/of c in aanmerking komen wanneer toepassing van het primaat als bedoeld in artikel 3.2.2 niet mogelijk is of niet de goedkoopst adequate oplossing is.

Artikel 3.2.5 Begrenzing van het recht op een woonvoorziening
1. Een woonvoorziening wordt geweigerd:
   a. voor het verblijf in een hotel/pension, trekkerswoonwagen, klooster, tweede woning, vakantiewoning of recreatiewoning;
   b. indien de beperkingen bij het normale gebruik van de woning voortvloeien uit de aard van de in de woning gebruikte materialen of uit de slechte staat van onderhoud van de woonruimte;
   c. indien het woonruimte betreft die niet bestemd is om permanent bewoond te worden;
   d. indien de noodzaak tot het treffen van de woonvoorziening het gevolg is van een verhuizing waartoe op grond van belemmeringen bij het normale gebruik van de woning geen aanleiding bestond, tenzij er sprake is van zeer bijzondere omstandigheden;
   e. indien de inwoner niet is verhuisd naar de op dat moment beschikbare, voor zijn of haar beperkingen meest geschikte woning, tenzij daarvoor tevoren schriftelijk toestemming is verleend door het college.
2. Een woningaanpassing kan worden geweigerd, indien:
   a. het een specifiek op mensen met beperkingen gericht woongebouw betreft, waarbij de aanpassingen bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten meegenomen kunnen worden;
   b. het een niet zelfstandige woonruimte betreft;
   c. het woonruimte betreft die de inwoner zonder recht of titel of op basis van een tijdelijke huurovereenkomst bewoont.
3. Een pgb voor verhuis- en inrichtingskosten wordt niet verstrekt aan een inwoner die verhuist naar een Wlz-instelling of een andere instelling of locatie gericht op het verstrekken van zorg.

§ 3.3 Vervoer

Artikel 3.3.1 Voorwaarden
Een inwoner kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening voor vervoer indien:
a. als gevolg van aantoonbare beperkingen in zijn situatie gebruik van het openbaar vervoer niet mogelijk is en;
b. de onmogelijkheid om zelfstandig gebruik te maken van het openbaar vervoer ook met een hierop gerichte training niet op te lossen is en;
c. hij niet met beschikbare hulp van personen uit zijn sociale netwerk of vrijwilligers kan reizen of op een andere manier kan worden begeleid en;
d. in zijn vervoersbehoefte niet voorzien kan worden door gebruikmaking van een in het huishouden beschikbare auto.

Artikel 3.3.2 Collectief vraagafhankelijk vervoer
1. Indien een inwoner ingevolge artikel 3.3.1 is geïndiceerd voor een maatwerkvoorziening voor vervoer, bestaat de voorziening in beginsel uit een kortingspas voor de regiotaxi. De regiotaxi levert collectief deur tot deur vervoer.
2. Indien een inwoner aantoonbare beperkingen heeft die het onmogelijk maken om gebruik te maken van de regiotaxi als bedoeld in het eerste lid, kan een kortingspas voor de zorgtaxi worden geïndiceerd. De zorgtaxi levert collectief kamer-tot-kamervervoer of individueel vervoer via taxi of rolstoeltaxi.
3. Voor het reizen met de regiotaxi of de zorgtaxi is een ritbijdrage verschuldigd.
4. De hoogte van de ritbijdrage is gebaseerd op de ritbijdrage die passagiers jonger dan 65 jaar moeten betalen bij deelname aan het regulier openbaar vervoer.
5. Een inwoner die naar het oordeel van het college op medische gronden is aangewezen op begeleiding, kan gratis een begeleider laten meereizen.

Artikel 3.3.3 Individuele maatwerkvoorziening voor vervoer

Een inwoner die ingevolge artikel 3.3.1. is geindiceerd voor een maatwerkvoorziening voor vervoer en voor wie een voorziening als bedoeld in artikel 3.3.2 geen passende voorziening is, kan in aanmerking komen voor een op de persoon toegesneden oplossing voor zijn vervoersprobleem.

§ 3.4 Verplaatsingshulpmiddelen

Artikel 3.4.1 Rolstoelen

1. Indien aantoonbare beperkingen **incidenteel** zittend verplaatsen in en rond de woning of instelling noodzakelijk maken en hulpmiddelen die verstrekt worden op grond van de Wet Langdurige Zorg of een andere wettelijke regeling geen adequate oplossing bieden komt een inwoner in aanmerking voor een algemene voorziening in de vorm van de mogelijkheid gebruik te maken van een standaard rolstoel uit de rolstoelpool.
2. Een individuele rolstoelvoorziening kan worden verstrekt aan een inwoner voor wie:
   a. de standaardvoorziening bedoeld in het eerste lid geen adequate oplossing biedt of
   b. aantoonbare beperkingen **dagelijks** zittend verplaatsen in en orn de woning of instelling noodzakelijk maken.

§ 3.5 Ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk

Artikel 3.5.1 Ambulante ondersteuning

1. Een inwoner kan in aanmerking komen voor ambulante ondersteuning indien hij:
   - niet in staat is zelfstandig een gestructureerd huishouden te voeren; of
   - niet in staat is de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren; en
   - zonder deze ondersteuning zou zijn aangewezen op verblijf in een instelling, zou verwaarlozen of sterk geïsoleerd zou raken.
2. Ambulante ondersteuning bestaat uit individuele begeleiding thuis of elders, niet zijnde op de locatie van de aanbieder, en/of persoonlijke verzorging die is gericht op:
   - het bevorderen en behouden van de zelfredzaamheid en de participatie van de inwoner opdat deze zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven wonen;
   - ontlasting van de mantelzorger of de persoon die gebruikelijke hulp levert.
3. Van persoonlijke verzorging als bedoeld in het vorige lid is sprake als de behoefte eraan samenvalt met de behoefte aan individuele begeleiding en geen verband houdt met de behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop.

Artikel 3.5.2 Ondersteuning op locatie

1. Een inwoner die niet in staat is zelfstandig te voorzien in een zinvolle daginvulling kan in aanmerking komen voor ondersteuning op locatie indien hij bovendien niet in staat is:
   - aangepast werk of vrijwilligerswerk te verrichten of
   - deel te nemen aan activerend werk.
2. Ondersteuning op locatie bestaat uit dagactiviteiten in groepsverband op de locatie van de aanbieder, die, afhankelijk van de persoonskenmerken van de inwoner, gericht zijn op:
   a. het doorbreken van het sociaal isolement;
   b. activering van de inwoner;
   c. ontlasting van de mantelzorger of de persoon die gebruikelijke hulp levert;
   d. behouden of bevorderen van zelfredzaamheid;
   e. het leren omgaan met fysieke, cognitieve of sociale beperkingen.

Artikel 3.5.3 Activerend werk

1. Een inwoner in de leeftijdscategorie van 16 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd kan in aanmerking komen voor activerend werk indien hij een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft en een arbeidsintegratietraject, regulier werk of vrijwilligerswerk niet voldoende passend is voor het bereiken van het beoogde resultaat.
2. Activerend werk bestaat uit (een aanbod van) gestructureerde activiteiten of werkzaamheden buitenshuis die, afhankelijk van de persoonskenmerken van de inwoner, gericht zijn op:
   a. het opdoen van arbeidsvaardigheden en -ervaring;
   b. maatschappelijke (her)integratie;
   c. het stabiliseren van het dagelijkse leven;
   d. voorkomen van sociaal isolement.

Artikel 3.5.4 Vervoer naar de ondersteuning op locatie/activerend werk

1. Het college draagt zorg voor het noodzakelijk vervoer zodat de inwoner gebruik kan maken van ondersteuning op locatie of activerend werk op een door het college aangewezen locatie.
2. De inwoner heeft geen recht op vervoer naar de ondersteuning op locatie of de locatie van het activerend werk, indien:
   a. hij zelfstandig lopend, al dan niet gebruik makend van een loophulpmiddel, de ondersteuning op locatie of de locatie van het activerend werk kan bereiken of zelfstandig met een vervoermiddel of openbaar vervoer kan reizen; of
   b. hij met beschikbare hulp van personen uit zijn sociale netwerk of vrijwilligers kan reizen of op een andere manier kan worden begeleid;
   c. na een bepaalde periode van training blijkt, dat de inwoner, al dan niet gebruik makend van een hulpmiddel, kan deelnemen aan het reguliere openbaar vervoer.

§ 3.6 Kortdurend verblijf

Artikel 3.6.1 Kortdurend verblijf in een instelling

1. De inwoner kan in aanmerking komen voor een kortdurend verblijf in een instelling, niet zijnde een ziekenhuis, indien:
   - de inwoner, om zelfstandig te kunnen blijven wonen, is aangewezen op ondersteuning die gepaard gaat met permanent toezicht; én
   - zonder de inzet van deze voorziening overbelasting dreigt van de mantelzorger of de persoon die gebruikelijke hulp levert; én
   - ondersteuning op locatie en/of ambulante ondersteuning geen adequate oplossing bieden.
2. Het kortdurend verblijf als bedoeld in het eerste lid, omvat maximaal drie etmalen per week.

§ 3.7 Beschermd wonen en opvang

Artikel 3.7.1 Maatwerkvoorzieningen voor beschermd wonen

1. Een inwoner met ernstige psychische, psychiatrische of psychosociale problemen kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening beschermd wonen indien hij naar het oordeel van het college niet zelfstandig kan wonen en zich niet op eigen kracht kan handhaven in de samenleving, ook niet met ambulante ondersteuning. Dit kan het geval zijn indien de inwoner:
   a. een mogelijk gevaar voor zichzelf of anderen vormt of maatschappelijke overlast veroorzaakt; of
   b. afhankelijk is van anderen als het gaat om oordeelsvorming over essentiële zaken in het dagelijks bestaan; of
   c. de vaardigheden mist om zich staande te houden in een individuele, zelfstandige woonomgeving; en
   d. niet of niet altijd in staat is om op relevante momenten hulp in te roepen; en
   e. tengevolge van de omstandigheden genoemd in de onderdelen a tot en met d noodzakelijkerwijs is aangewezen op verblijf in een beschermde woonomgeving.
2. Onder een beschermde woonomgeving als bedoeld in het eerste lid, onderdeel e, wordt verstaan een woonomgeving waarin:
   - gegarandeerd is dat de inwoner 24 uur per dag, 7 dagen per week gebruik kan maken van ondersteuning en
   - de zorgaanbieder die deze ondersteuning levert een actieve rol speelt in het signaleren van de ondersteuningsnoodzaak dan wel -behoefte.
3. Een maatwerkvoorziening voor beschermd wonen bestaat , afhankelijk van de noodzaak, behoefte van de inwoner en de gekozen wijze van invulling van de maatwerkvoorziening uit:
   a. zorg in natura in de vorm van intramuraal beschermd wonen of;
   b. zorg in natura in de vorm van groepswonen of;
   c. zorg in natura in de vorm van intensieve begeleiding thuis of;
   d. een pgb voor groepswonen of;
   e. een pgb voor intensieve begeleiding thuis.
4. Voor een maatwerkvoorziening als bedoeld in het vorige lid onder a. kan een inwoner slechts in aanmerking komen indien het noodzakelijk is dat gekwalificeerde hulpverleners 24 uur per dag, 7 dagen per week, fysiek in de nabijheid zijn.

Artikel 3.7.2 Maatwerkvoorziening voor opvang
Een inwoner kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening voor opvang indien hij naar het oordeel van het college niet in staat is zich op eigen kracht te handhaven en:
a. slachtoffer is geworden of dreigt te worden van huiselijk geweld; of
b. dakloos is geworden.

Hoofdstuk 4 Andere maatregelen voor maatschappelijke ondersteuning

Artikel 4.1 Financiële tegemoetkoming meerkosten
1. Het college kan ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en de participatie op aanvraag een financiële tegemoetkoming verstrekken aan ingezetenen die als gevolg van een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen aannemelijke meerkosten hebben.
2. Het college stelt nadere regels over de gevallen waarin een financiële tegemoetkoming kan worden verstrekt, de berekening van de hoogte en de wijze van verstrekking van de tegemoetkoming.

Artikel 4.2 Jaarlijkse waardering mantelzorgers
1. De jaarlijkse blijk van waardering voor een mantelzorger bestaat uit een voorziening in natura of een geldbedrag.
2. Het college bepaalt in nadere regels op welke wijze de jaarlijkse waardering voor een mantelzorger wordt vastgesteld.

Hoofdstuk 5 Kwaliteit

Artikel 5.1 Kwaliteitseisen maatschappelijke ondersteuning
1. Aanbieders zorgen voor een goede kwaliteit van voorzieningen, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen, door:
   a. het afstemmen van voorzieningen op de persoonlijke situatie van de inwoner;
   b. het afstemmen van voorzieningen op andere vormen van zorg en ondersteuning;
   c. erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van voorzieningen handelen in overeenstemming met de professionele standaard;
   d. voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de voorzieningen en de deskundigheid van beroepskrachten tenminste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.
2. Met een pgb bekostigde bedrijfsmatig verleende hulp, ondersteuning of zorg moet aan dezelfde kwaliteitseisen voldoen als gecontracteerde hulp, ondersteuning of zorg.
3. Het college kan nadere regels stellen over verdere eisen aan de kwaliteit van voorzieningen, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen.
4. Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de aanbieders, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek en het zo nodig in overleg met de inwoner ter plaatse controleren van de geleverde voorzieningen.

Artikel 5.2 Verhouding prijs en kwaliteit
1. Ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een dienst door een derde als bedoeld in artikel 2.6.4 van de wet en de eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van de dienst stelt het college vast:
   a. een vaste prijs, die geldt voor een inschrijving als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012 en het aangaan overeenkomst met derde; of
   b. een reële prijs die geldt als ondergrens voor:
      1° een inschrijving en het aangaan overeenkomst met de derde, en
      2° de vaste prijs, bedoeld in onderdeel a.
2. Het college stelt de prijzen, bedoeld in het eerste lid, vast:
   a. overeenkomstig de eisen aan de kwaliteit van die dienst, waaronder de eisen aan de deskundigheid van de beroepskracht, bedoeld in artikel 2.1.3, tweede lid, onderdeel c, van de wet, en

b. rekening houdend met de continuïteit in de hulpverlening, bedoeld in artikel 2.6.5, tweede lid, van de wet, tussen degenen aan wie de dienst wordt verstrekt en de betrokken hulpverleners.

3. Het college baseert de vaste prijs of de reële prijs op de volgende kostprijselementen:
   a. de kosten van de beroepskracht;
   b. redelijke overheadkosten;
   c. kosten voor niet productieve uren van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, scholing, werkoverleg;
   d. reis en opleidingskosten;
   e. indexatie van de reële prijs voor het leveren van een dienst;
   f. overige kosten als gevolg van door de gemeente gestelde verplichtingen voor aanbieders waaronder rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen.
4. Het college kan, onder verantwoording aan de gemeenteraad, het eerste lid, onderdeel b, buiten beschouwing laten indien bij de inschrijving aan de derde de eis wordt gesteld een prijs voor de dienst te hanteren die gebaseerd is op hetgeen gesteld is in het tweede en derde lid.

Hoofdstuk 6 Fraudepreventie en -bestrijding

Artikel 6.1 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik

1. Het college informeert inwoners of hun vertegenwoordiger over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een maatwerkvoorziening of pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik.
2. Het college kan onderzoek doen naar het gebruik van maatwerkvoorzieningen en pgb's met het oog op de beoordeling van de kwaliteit en de recht- en doelmatigheid daarvan.
3. Onverminderd artikel 2.3.10 van de wet kan het college een beslissing als bedoeld in artikel 2.3.5 of 2.3.6 van de wet herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat de inwoner langer dan twee maanden verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet.

Artikel 6.2 Opschorting betaling uit het pgb

1. Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van een inwoner een ernstig vermoeden is gerezen dat er sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 2.3.10, eerste lid, onder a, d of e, van de wet.
2. Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor de duur van de opname als sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 6.1, derde lid.
3. Het college stelt de inwoner schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het eerste en tweede lid.

Hoofdstuk 7 Overgangsbepalingen

Artikel 7.1 Overgangsrecht

1. Een inwoner houdt recht op een lopende voorziening verstrekt op grond van de verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen waarbij het besluit waarmee deze voorziening is verstrekt, wordt ingetrokken.
2. Aanvragen die zijn ingediend onder de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3. Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem, wordt beslist met inachtneming van die verordening.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 8.1 Hardheidsclausule
Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de inwoner gemotiveerd afwijken van de bepalingen in deze verordening indien onverkorte toepassing daarvan leidt tot disproportionele onredelijkheid of onbillijkheid .

Artikel 8.2 Intrekking oude verordening
De Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 gemeente Arnhem wordt ingetrokken.

Artikel 8.3 Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2019.

Artikel 8.4 Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019.

Toelichting Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Algemeen

Deze verordening geeft uitvoering aan de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015). De Wmo 2015 maakt onderdeel uit van de bestuurlijke en – met toepassing van een budgetkorting – financiële decentralisatie naar gemeenten van een aantal taken uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (hierna: AWBZ). Deze taken zijn toegevoegd aan het takenpakket dat al bij gemeenten lag onder de 'oude' Wet maatschappelijke ondersteuning. Hierbij is deels voortgeborduurd op de weg die met die wet al was ingezet. Er wordt bekeken wat redelijkerwijs verwacht mag worden van de inwoner en zijn sociale netwerk, vervolgens zal waar nodig de gemeente in aanvulling hierop hem in staat stellen gebruik te maken van een algemene voorziening of – als dat niet volstaat – een maatwerkvoorziening waarmee een bijdrage wordt geleverd aan zijn mogelijkheden om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en zelfstandig te functioneren in de maatschappij.
Er dient telkens een zorgvuldige procedure doorlopen te worden om de hulpvraag van de inwoner, zijn behoeften en de gewenste resultaten helder te krijgen, om te achterhalen wat de inwoner op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, algemeen gebruikelijke voorzieningen, mantelzorg of met hulp van zijn sociale netwerk dan wel door het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten kan doen om zijn zelfredzaamheid en participatie te handhaven of verbeteren, om te bepalen of zo nodig met gebruikmaking van een algemene voorziening kan worden volstaan, of dat een maatwerkvoorziening nodig is, en of sprake is van een andere voorziening die niet onder de reikwijdte van de Wmo 2015 valt. Een dergelijke procedure zal telkens tot een juist eindoordeel moeten leiden: ondersteuning waar ondersteuning nodig is. Het leveren van maatwerk ("doen wat nodig is") is daarbij altijd het uitgangspunt.
Indien de inwoner van mening is dat het college hem ten onrechte geen maatwerkvoorziening verstrekt of dat de maatwerkvoorziening onvoldoende bijdraagt aan de zelfredzaamheid of participatie, of dat hem opvang of beschermd wonen ten onrechte wordt onthouden, kan betrokkene daartegen vanzelfsprekend bezwaar maken en daarna eventueel in beroep gaan tegen de beslissing op zijn bezwaar. De rechter zal toetsen of de gemeente zich heeft gehouden aan de voorgeschreven procedures, het onderzoek naar de omstandigheden van betrokkene op adequate wijze heeft verricht en of de ondersteuning een passende bijdrage levert aan het realiseren van een situatie waarin de inwoner in staat wordt gesteld tot zelfredzaamheid of participatie en zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven.
De Wmo 2015 schrijft in artikel 2.1.3, eerste lid, voor dat de gemeente per verordening de regels dient vast te stellen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het verplichte gemeentelijk beleidsplan met betrekking tot maatschappelijke ondersteuning. Deze verordening kan dan ook niet los worden gezien van het beleidsplan "Jeugd en Wmo" 2015-2016, dat de raad op grond van artikel 2.1.2 van de Wmo 2015 heeft vastgesteld, het uitvoeringsplan "de veerkrachtige samenleving Arnhem 2015-2016" vastgesteld door B&W op 10 juni 2014 en de kadernota "Veerkrachtig Arnhem" vastgesteld door de gemeenteraad op 16 september 2013.

Wijzigingen t.o.v. voorgaande versie
Deze verordening vervangt de eerdere Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015 die door de raad voor het laatst gewijzigd is vastgesteld op 29 juni 2015.
1. De CRvB heeft op 17 mei 2017 geoordeeld dat in de Wmo-verordening van Emmen ten onrechte de bepaling is opgenomen dat het college nadere regels kan stellen over de hoogte van het pgb en het vaststellen van het pgb. De essentialia van het voorzieningenpakket dienen in de verordening te worden vastgelegd, en daartoe behoort ook het differentieren m.b.t. de hoogte van de pgb-tarieven. Omdat Arnhem een zelfde bepaling in de huidige verordening heeft als Emmen, vloeit uit deze

uitspraak noodzakelijkerwijs voort dat ook Arnhem gehoor geeft aan deze uitspraak en de verordening op dit punt aanpast. Zie artikel 2.4 voor de wijze waarop dit is gebeurd.
2. Uit de wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 per 1 juni 2017 (inhoudende de toevoeging van artikel 5.4) vloeit de verplichting voort dat de gemeenteraad in de verordening vastlegt:
- dat het college een vaste of een reële prijs vaststelt voor Wmo-diensten en dat deze prijs tevens de ondergrens is voor een inschrijving in de aanbestedingsprocedure;
- de kostprijselementen waar een vaste of reële prijs op is gebaseerd.
Dit is geffectueerd in artikel 5.2.
3. De uitvoeringspraktijk heeft zich sinds 2015 zodanig ontwikkeld dat deze op sommige punten niet meer strookte met de verordening. Zo is een nieuwe voorziening activerend werk opgezet, waarvoor geen eigen bijdrage geldt; dit hoort in de verordening te staan. Hetzelfde geldt voor het eerdere besluit van het college dat er voor de huishoudelijke hulp toelage juist wel een eigen bijdrage geheven wordt. Er zijn producten die in de nieuwe aanbesteding een andere naam hebben gekregen (bijv. ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie) waardoor deze niet meer herkenbaar waren in de verordening.
4. Er is een goed werkbare oplossing gevonden voor het dilemma van de pgb's/"oude" tegemoetkomingen voor vervoerskosten en verhuiskosten, door deze in eerste instantie te verstrekken als tegemoetkomingen (zie artikel 4.1) die in voorkomende gevallen wanneer dit ontoereikend is, aangevuld kunnen worden middels pgb.
5. Naast de punten die wijziging van de verordening noodzakelijk maakten is de verordening compacter en gebruiksvriendelijker gemaakt en zijn waar mogelijk deze verordening en de Verordening Jeugdhulp onderling op elkaar afgestemd.

Artikelsgewijs

Hoofdstuk 1 Begripsbepalingen en algemene bepalingen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen
Het aantal definities van artikel 1.1 is beperkt aangezien de wet (in artikel 1.1.1) al een flink aantal definities kent die ook bindend zijn voor deze verordening.

Artikel 1.2 Klachtregeling en medezeggenschap bij aanbieders van maatwerkvoorzieningen
Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 2.1.3, lid 2, onder f, van de wet, waarin staat dat in ieder geval moet worden bepaald ten aanzien van welke voorzieningen een regeling is vereist voor medezeggenschap van cliënten over voorgenomen besluiten van de aanbieder welke voor de gebruikers van belang zijn.
In dit artikel gaat het dus om medezeggenschap van cliënten tegenover de aanbieder. Voorheen moest de aanbieder voldoen aan de in de Wet klachtrecht cliënten en de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz) gestelde regels. Onder de Wmcz werd inspraak tegenover de aanbieder reeds verwezenlijkt via de cliëntenraad. Onder de Wmo 2015 is het stellen van regels geheel aan gemeenten overgelaten.

Artikel 1.3 Privacy
Vanwege de kwetsbare positie waarin een inwoner zich kan bevinden en vanwege de gevoelige aard van de informatie waarmee wordt gewerkt, zijn in dit artikel regels opgenomen om de privacy van de inwoner zoveel als mogelijk te garanderen. Deze regels bestaan in aanvulling op het in de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) neergelegde kader. In dit artikel wordt evenals in de Wbp gesproken van het verwerken van persoonsgegevens en daarmee geldt het artikel voor elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens. Daaronder valt onder meer het verzamelen, vastleggen, bewaren, wijzigen, opvragen, raadplegen, vernietigen, het delen met derden, en het verstrekken door middel van doorzending.

Hoofdstuk 2 Algemene uitvoeringsaspecten

Artikel 2.1 Toegang

Lid 2

In navolging van jurisprudentie (o.a. ECLI:NL:CRVB:2018:819) is aangegeven welke stappen in het onderzoek n.a.v. een melding doorlopen moeten worden. Dit is een nadere uitwerking van artikel 2.3.2, vierde lid van de wet.

Artikel 2.2 Begrenzing van het recht op een maatwerkvoorziening

Uit artikel 2.1 van deze verordening en artikel 2.3.2, vierde lid van de wet volgt dat een inwoner alleen in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening ter compensatie van de beperkingen in de zelfredzaamheid of participatie (of ter voorziening in zijn behoefte aan beschermd wonen opf opvang), voor zover hij deze beperkingen niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk dan wel met gebruikmaking van algemene of andere voorzieningen kan verminderen of wegnemen. In dit artikel wordt het recht op een maatwerkvoorziening meer concreet afgebakend.

Lid 1 onderdeel a

Een voorziening is algemeen gebruikelijk als een met de inwoner vergelijkbare persoon, ook los van de beperking, erover zou kunnen beschikken. Wat in een concreet geval algemeen gebruikelijk is, hangt dus niet alleen af van de aard van de gevraagde voorziening maar ook van de desbetreffende persoon: het vergt altijd een individuele beoordeling.

Lid 1 onderdeel b

Hiermee wordt gedoeld op de situatie dat de inwoner een voorziening aanvraagt nadat deze reeds door de inwoner gerealiseerd of aangekocht is. Omdat het college dan geen mogelijkheden meer heeft de voorziening volgens het vastgestelde beleid te verstrekken, noch anderszins invloed heeft op de te verstrekken voorziening, kan in deze situatie de voorziening worden geweigerd.
Door deze regeling wordt voorkomen dat een voorziening waar vroegtijdig mee is begonnen uiteindelijk niet overeenstemt met hetgeen het college als goedkoopst adequate voorziening beschouwt. Het college kan desgewenst een uitzondering maken indien het achteraf nog wel mogelijk is alle relevante feiten te beoordelen.

Lid 2

Van de inwoner wordt verwacht dat hij zelf of samen met het eigen netwerk oplossingen zoekt voor ervaren of toekomstig te verwachten belemmeringen. Beide hier genoemde afwijzingsgronden zien op deze eigen verantwoordelijkheid van de inwoner.
Voorzienbaarheid en onjuist gebruik van een eerder verstrekte voorziening of pgb kúnnen ertoe leiden dat het college geen voorziening (meer) verstrekt. Het betreft een kan-bepaling, wat betekent dat deze afwijzingsgronden pas gebruikt mogen worden na een gedegen individuele afweging.

Lid 3

Het college kiest uit de beschikbare alternatieven de voorziening die het minst kost, maar waarmee een passende bijdrage wordt geleverd. Bij de toepassing van dit artikel dient in eerste instantie bepaald te worden of de te verstrekken voorziening adequaat is. Met het begrip adequaat wordt bedoeld ‘volgens objectieve maatstaven toereikend’. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat als maatwerkvoorziening niet een woningaanpassing wordt verstrekt maar een verhuiskostenvergoeding omdat een woningaanpassing dermate kostbaar zou worden dat het college het primaat van de verhuizing hanteert.

Artikel 2.3 Bruikleen
Wanneer een voorziening in bruikleen wordt verstrekt dient een inwoner daartoe een overeenkomst te tekenen. In de overeenkomst staan de voorwaarden van de bruikleen vermeld. Het niet nakomen van deze voorwaarden kan leiden tot terugname van de voorziening en tot intrekking van het toekenningsbesluit.

Artikel 2.4 Persoonsgebonden budget
Lid 1
Hiermee wordt onder meer verwezen naar de wettelijke voorwaarden waaraan voldaan moet zijn wil een inwoner in aanmerking kunnen komen voor een pgb:
- het college moet van oordeel zijn dat de inwoner (zelf of met behulp van iemand uit zijn netwerk of zijn vertegenwoordiger) in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake en in staat is te achten de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
- de inwoner moet kunnen motiveren waarom hij de maatwerkvoorziening als pgb wenst geleverd te krijgen;
- het college moet van oordeel zijn dat is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.

Lid 2
a. Het plan dat de inwoner moet kunnen overleggen is de basis voor de beoordeling of hij voldoet aan de voorwaarden voor een pgb en is het uitgangspunt voor het in gezamenlijk overleg bepalen van de hoogte van het pgb.
b. Het toegekende budget moet voldoende zijn om een passende en kwalitatief goede voorziening mee te kunnen inkopen.
c. Het budget is echter nooit hoger dan wat het college in de betreffende situatie voor de goedkoopst adequate maatwerkvoorziening in natura zou moeten betalen.

Lid 3 en 4
In deze bepaling wordt beschreven op welke wijze de pgb-tarieven dienen te worden berekend.
Er zijn 3 berekeningsmethoden gebruikt, die allemaal zijn gerelateerd aan de prijs van vergelijkbare Zorg in Natura (ZIN).
1e: Voor product gebonden tarieven (bv. rolstoelen, hulpmiddelen, etc.) wordt dit bepaald op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten. Daarbij wordt de laagste prijs van het ZIN-alternatief genomen. (lid 3 sub a)

2e: Voor de meeste van de overige voorzieningen wordt het ZIN-tarief gehanteerd minus een afslag van 15%.
Deze afslag is als volgt tot stand gekomen:
In de tarieven die worden betaald voor Zorg in Natura (ZIN) is een opslag voor overheadkosten en een risico-opslag begrepen.
Er wordt van uit gegaan dat de overhead bij ZIN circa 30% van de kosten bedraagt. Daarin zitten onder andere administratieve functies, automatisering, inkooppersoneel, management- en terreingebonden functies. Omdat het administratieve proces omtrent een pgb minder lasten met zich mee brengt en de regie daarnaast bij de inwoner zelf ligt zal de zorgaanbieder voor een pgb-cliënt minder overheadkosten kwijt zijn. Daarom is het voor berekening van de pgb-tarieven gerechtvaardigd om op de ZIN-tarieven een afslag i.v.m. minder overhead toe te passen van 40%. 40% van 30% levert een afslag op van 12%.
Naast de opslag voor overheadkosten is in de ZIN-tarieven ook een risico-opslag meegenomen. Deze opslag bedraagt 3% en is bedoeld voor aanbieders om financiële risico's af te dekken en een marge te kunnen maken. Omdat dit voor zorg ingekocht via pgb niet van toepassing is, is het gerechtvaardigd om ook hiervoor een correctie toe te passen op de ZIN-tarieven.

Deze twee afslagen samen komen neer op een korting ten opzichte van het ZIN-tarief van 15%. (lid 3 sub b)

Uitzondering hierop zijn een aantal producten in de percelen Verblijf en Beschermd Wonen. Daar wordt naast de afslag van 15% eerst het tarief gecorrigeerd voor hotelmatige- en huisvestingskosten welke wel in de ZIN-tarieven zitten, maar niet in de pgb-tarieven. (lid 3 sub c)

3e: Voor ondersteuning die wordt betrokken uit het sociaal netwerk (ambulante ondersteuning en ondersteuning op locatie), wordt aangesloten op het tarief dat op 1 januari 2015 vanuit de Wet langdurige zorg gold voor niet-professionals (lid 5). Artikel 5.22, eerste lid van de Regeling langdurige zorg bepaalde op dat moment: "Het uit het persoonsgebonden budget te betalen bruto loon of de te betalen vergoeding aan een zorgaanbieder bedraagt ten hoogste € 20 per uur of per dagdeel, tenzij de verzekerde kan aantonen dat de zorg is verleend door: (…) " gevolgd door een aantal criteria om in aanmerking te komen voor het tarief voor professionals. Dit Wlz-tarief voor informele zorg, € 20,- per uur of per dagdeel, is in Arnhem per 1 januari 2015 voor toepassing bij Wmo-ondersteuning en jeugdhulp als uitgangspunt genomen, maar is door het college inmiddels reeds gewijzigd tengevolge van indexering. Ook in de toekomst zal het in Arnhem gehanteerde pgb-tarief voor ondersteuning door het sociaal netwerk meelopen met de indexeringen, zodat het mogelijk verder zal gaan afwijken van het bedrag van € 20,- dat als uitgangspunt heeft gegolden.
Voor het pgb-tarief voor Hulp bij Huishouden die wordt betrokken vanuit het sociaal netwerk geldt een uitzondering (lid 4). Dit tarief wordt berekend door een afslag van 31% te hanteren ten opzichte van het ZiN tarief. Deze afslag is hoger dan de reguliere 15%, omdat bij deze "informele" hulp geen sprake is van overhead- en andere kosten die niet rechtstreeks aan de zorgverlening kunnen worden gekoppeld.

Lid 6 en 7
Een persoon uit het sociaal netwerk kan tegelijkertijd een professional zijn. Deze bepalingen regelen onder welke voorwaarden een pgb voor hulp of ondersteuning door een professional uit het sociaal netwerk berekend kan worden volgens het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp. De persoon moet bedrijfsmatig (dus "voor zichzelf") werken, dat betekent onder andere dat het niet geldt voor een professional die in loondienst werkt.

Lid 8
Ook als de hulp of ondersteuning verleend wordt door iemand van buiten het sociaal netwerk gelden er voorwaarden, deels dezelfde, om voor het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp of ondersteuning in aanmerking te komen.

Lid 10
Het pgb is bedoeld voor hulp en ondersteuning. Dat betekent dat het in ieder geval niet mag worden besteed aan de hier genoemde kosten.

Artikel 2.5 Eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget
Op grond van de wet kan het college een bijdrage voor een maatwerkvoorziening of een pgb opleggen. De gemeente Arnhem legt de maximale eigen bijdrage op, die op grond van de regelgeving mogelijk is en doet dat voor alle Wmo-voorzieningen, behalve voor de kosten van opvang en voor activerend werk. De bijdrage wordt opgelegd gedurende de periode, dat een inwoner gebruik maakt van een voorziening en het totaal mag de hoogte van de kostprijs niet overstijgen.

Artikel 2.6 Eigen bijdrage voor de maatwerkvoorziening opvang
Lid 1
Uitgangspunt bij de opvang is, met uitzondering van de opvang huiselijk geweld, dat men minimaal een bedrag overhoudt ter hoogte van de zak- en kleedgeldnorm van artikel 23 lid 1 Participatiewet, opgehoogd met een bedrag voor de ziektekostenpremie en een bedrag voor voeding. Hierdoor blijft er

voldoende ruimte over voor het herstel en het versterken van het sociale netwerk. Bij de opvang huiselijk geweld wordt geen rekening gehouden met een bedrag voor voeding omdat dit bij deze opvang is inbegrepen.
Iemand die een inkomen heeft, dat hoger is dan de van toepassing zijnde norm uit de Participatiewet, houdt meer te besteden over. Bij de berekening van de eigen bijdrage voor huiselijk geweld wordt wel uitgegaan van het werkelijke inkomen.
De ophoging van € 270,- voor alleenstaande ouders heeft te maken met de zgn. "alleenstaande ouderkop". Sinds de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders niet meer bestaat ontvangen zij een alleenstaandennorm, die via de belastingdienst wordt aangevuld via een kindgebonden budget. Het is reëel om deze "alleenstaande ouderkop" vrij te laten bij de berekening van de eigen bijdrage. Het bedrag van het kindgebonden budget kan variëren maar voor de uitvoerbaarheid is gekozen voor een bedrag van €270,-, wat een goed gemiddelde aangeeft.

Lid 3
De eigen bijdrage voor de opvang met verblijf blijft ook doorlopen bij tijdelijke afwezigheid van de inwoner. Immers, de inwoner houdt de beschikking over de plek/woonruimte binnen de opvang en ook de overige kosten voor de opvang blijven gewoon doorlopen, al maakt de inwoner er niet feitelijk gebruik van.

Lid 4
Bij de opvang is het mogelijk, dat de inwoner nog kosten heeft voor een zelfstandige woonruimte en zodoende redelijkerwijs de berekende bijdrage niet kan betalen. De eigen bijdrage wordt in zo'n geval daarom voor een periode van maximaal 6 maanden verlaagd met een forfaitair bedrag van 20% van de bijstandsnorm.

Artikel 2.7 Eigen bijdrage voor algemene voorzieningen
De enige algemene voorziening waar op dit moment een eigen bijdrage voor geheven wordt is de huishoudelijke hulp toelage. Hoogte van de toelage en inning worden hier geregeld.

Hoofdstuk 3 Maatwerkvoorzieningen

§ 3.1 Hulp bij het huishouden

Artikel 3.1.1 Omvang van de hulp bij het huishouden
De omvang van de hulp bij het huishouden wordt bepaald aan de hand van de noodzakelijke activiteiten die nodig zijn om de belemmeringen in het voeren van een huishouden op te heffen. De benodigde omvang kan door het college worden uitgewerkt in de nadere regels. In de categorie hulp bij het huishouden valt ook combi-ondersteuning, een combinatie van huishoudelijke hulp en (lichte) begeleiding, die door dezelfde hulpverlener gedaan wordt.

§ 3.2 Woonvoorzieningen

Artikel 3.2.1 Soorten woonvoorzieningen
Een pgb voor verhuiskosten als genoemd in onderdeel a wordt slechts verstrekt indien en voor zover een tegemoetkoming in de verhuis- en inrichtingskosten niet toereikend is gelet op de individuele situatie. Zie artikel 3.2.2 lid 3 en 3.2.3.

Artikel 3.2.2 Primaat van de verhuizing
Algemeen uitgangspunt is, dat de kosten van een woningaanpassing worden vergoed, tenzij deze kosten een bepaald (in de nadere regels vastgesteld) grensbedrag overschrijden. Is dat het geval, dan zal de inwoner moeten omzien naar een andere meer adequate en goedkopere woning. Dit is het zogenoemde primaat van de verhuizing. In feite gaat het om een uitwerking van de regel dat in beginsel wordt gekozen voor de goedkoopst adequate voorziening.

De mogelijkheid tot het hanteren van het primaat van de verhuizing is in de jurisprudentie erkend, zij het dat wel enkele duidelijke voorwaarden zijn gesteld. In de eerste plaats moeten de financiële gevolgen van de verhuizing voor de woonlasten binnen aanvaardbare financiële grenzen vallen. Verder moet duidelijk zijn dat de oplossing in de vorm van een verhuizing kan worden gerealiseerd binnen een uit het advies blijkende medisch verantwoorde termijn. Ook diverse andere relevante aspecten kunnen, afhankelijk van de situatie, een rol spelen bij de afweging omtrent het toepassen van het primaat van de verhuizing in een concreet geval.

Artikel 3.2.3 Verhuis- en herinrichtingskosten
Indien de inwoner voor verhuizing kiest en deze keuze is de goedkoopst adequate oplossing, dan komt hij in aanmerking voor een forfaitaire tegemoetkoming voor de verhuis- en inrichtingskosten (zie artikel 4.1 en uitwerking in de Nadere regels). Indien dit vaste bedrag voor de situatie van de inwoner onvoldoende blijkt te zijn, dan kan hij op grond van dit artikel in aanmerking komen voor een aanvullend pgb.

Artikel 3.2.5 Begrenzing van het recht op een woonvoorziening
Lid 1, onderdeel b
Deze afwijzingsgrond is bedoeld voor situaties waarin gebruikte materialen of onderhoudsgebreken voor problemen (onder meer vocht, tocht of giftige dampen) zorgen. Het wegnemen van belemmeringen, die voortvloeien uit gebruikte materialen of slechte staat van onderhoud valt niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Lid 2, onderdeel a
Een woningaanpassing kan worden geweigerd in woongebouwen voor ouderen of gehandicapten of voorzieningen die in dergelijke gebouwen, ook in de wooneenheden, bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten kunnen worden meegenomen. Het is algemeen gebruikelijk dat de kosten van deze voorzieningen door de eigenaar van het complex betaald worden.

Lid 2, onderdeel b
Een woningaanpassing wordt alleen toegekend als het woonruimte betreft die als zelfstandige woonruimte in het kader van de Wet op de huurtoeslag aangemerkt wordt. In bijzondere situaties kan hiervan worden afgeweken. Een uitzondering zijn aanpassingen aan woonschepen en binnenschepen.

§ 3.3 Vervoer

Artikel 3.3.1 Voorwaarden
Ook het nieuwe concept "Breng Flex" kan worden beschouwd als een vorm van regulier openbaar vervoer als bedoeld in dit artikel en is voorliggend voor zover het gebied waar de inwoner wil reizen door Breng Flex bediend wordt.
De training genoemd onder b betreft momenteel de Reiskoffer: een pakket reisondersteunende producten waarmee deelnemers (leren om) zelfstandig (te) kunnen reizen.

Artikel 3.3.2 Collectief vraagafhankelijk vervoer
Met de kortingspas voor de regiotaxi kan de inwoner tegen regulier openbaarvervoertarief een bepaald aantal kilometers reizen.

Artikel 3.3.3 Individuele maatwerkvoorziening voor vervoer
Indien het aanbod van artikel 3.3.2 niet passend is, is een op de persoon toegesneden oplossing mogelijk. Een dergelijke oplossing zou *bijvoorbeeld* kunnen bestaan uit een pgb voor vervoerskosten, maar dan slechts indien en voor zover de forfaitaire tegemoetkoming voor vervoerskosten (zie artikel 4.1 en uitwerking in de Nadere regels) in de situatie van de inwoner ontoereikend is.

§ 3.4 Verplaatsingshulpmiddelen

Artikel 3.4.1 Rolstoelen

Primair doel van de rolstoel is het zittend verplaatsen, omdat lopend verplaatsen, ook met op grond van andere regelingen te verstrekken voorzieningen als looprekken, rollators, wandelstokken en krukken, niet of onvoldoende mogelijk is. Kosten van onderhoud en reparatie van de rolstoel vallen eveneens onder de wet.
Voorzieningen die geen verband houden met het genoemde primaire verstrekkingsdoel (het verplaatsen) omdat ze nodig zijn in verband met therapeutische doeleinden, worden niet op grond van de Wmo verstrekt. Hierbij valt te denken aan aanpassingen voor het gebruik van zuurstofapparatuur en andere aanpassingen.

Lid 1
Hier is het primaat van de algemene voorziening geregeld. Dit betekent, dat een verstrekking van een rolstoelvoorziening uit een algemene voorziening (een rolstoelpool) voorrang heeft boven een individuele verstrekking. Op deze wijze wordt voorkomen, dat rolstoelen gedurende lange perioden ongebruikt in bergingen staan en wordt het hergebruik gestimuleerd. De gemeente Arnhem heeft in een aantal verzorgingstehuizen een rolstoelpool geïnstalleerd.
Het betreft situaties waarbij soms een rolstoel nodig is, terwijl het dagelijks verplaatsen in en om de woning zonder rolstoel plaatsvindt. Voor die situaties kan de behoefte aan een rolstoel ingevuld worden via een rolstoelpool waarop de betrokkene een beroep kan doen. Het moet dan wel gaan om **incidenteel** gebruik en om een **standaard**voorziening.

Lid 2
Een inwoner kan voor een individuele rolstoelvoorziening in aanmerking komen als de rolstoel voor het dagelijks zittend verplaatsen in en om de woning medisch noodzakelijk is. Dit geldt ook als de voorziening weliswaar slechts incidenteel noodzakelijk is, maar een standaardvoorziening voor de inwoner niet voldoet.
De rolstoel wordt in bruikleen of als persoonsgebonden budget verstrekt.

§ 3.5 Ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk

Artikel 3.5.1 t/m 3.5.3

Het gaat bij ambulante ondersteuning en ondersteuning op locatie om een doorontwikkeling van respectievelijk de "oude' producten individuele begeleiding en dagbesteding. Activerend werk is een doorontwikkeling van de vroegere "arbeidsmatige" dagbesteding.

Artikel 3.5.4 Vervoer naar de ondersteuning op locatie/activerend werk

De door het college aangewezen locatie is de dichtstbijzijnde passende locatie.
Onder "zelfstandig met een vervoermiddel" wordt ook verstaan: met een in het huishouden beschikbare auto.

§ 3.6 Kortdurend verblijf

Artikel 3.6.1 Kortdurend verblijf in een instelling

Bij kortdurend verblijf gaat het om logeren in een instelling gedurende in principe maximaal drie etmalen per week, als de zorg (persoonlijke verzorging, en/of verpleging en/of begeleiding) voor de inwoner noodzakelijk gepaard gaat met permanent toezicht. Dit betekent, dat kortdurend verblijf niet gepaard kan gaan met behandeling. Het accent van de zorg ligt op logeren met als doel het overnemen van het permanente toezicht op de inwoner ter aanvulling op het wonen in de thuissituatie.

§ 3.7 Beschermd wonen en opvang

Artikel 3.7.1 Maatwerkvoorzieningen voor beschermd wonen
De zwaarste vorm van beschermd wonen is de intramurale maatwerkvoorziening. Deze intramurale voorziening, die nodig kan zijn als gekwalificeerde hulpverleners altijd fysiek in de nabijheid moeten zijn, wordt in principe uitsluitend als zorg in natura (dus niet als pgb) geleverd.
Een beschermde woonomgeving kan ook gecreëerd worden met zgn. intensieve begeleiding thuis. Bij deze vorm woont de inwoner in een eigen woning (gehuurd van een woningbouwcorparatie / particulier of van de zorgaanbieder die intensieve begeleiding thuis biedt). De zorgaanbieder die intensieve begeleiding thuis levert, garandeert dat de inwoner ook daar 24 uur per dag, 7 dagen per week gebruik kan maken van ondersteuning en speelt ook daar een actieve rol in het signaleren van de ondersteuningsnoodzaak dan wel -behoefte.
Ondersteuning aan inwoners voor wie 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaarheid en beschikbaarheid van de zorgaanbieder en een actieve signalerende rol van de zorgaanbieder niet noodzakelijk is, valt, ook als deze intensief moet zijn, niet onder beschermd wonen/intensieve begeleiding thuis, maar onder ambulante ondersteuning.

Artikel 3.7.2 Maatwerkvoorziening voor opvang
Gemeenten hebben ook de taak om personen op te vangen, die dakloos zijn geworden of slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld. Welke vorm van opvang als ondersteuning gegeven wordt is afhankelijk van de situatie.

Hoofdstuk 4 Andere maatregelen voor maatschappelijke ondersteuning

Artikel 4.1 Financiële tegemoetkoming meerkosten
Deze tegemoetkomingen zijn niet bedoeld als individuele maatwerkvoorziening ter ondersteuning van zelfredzaamheid en participatie maar als algemene maatregel ter tegemoetkoming in de meerkosten waarmee mensen met een beperking zich vaak geconfronteerd zien. In tegenstelling tot een maatwerkvoorziening ligt aan een tegemoetkoming geen *plicht* tot compensatie van beperkingen in zelfredzaamheid en participatie ten grondslag. In het verstrekken van een dergelijke tegemoetkoming zijn gemeenten vrij.
In de Nadere regels werkt het college uit om welke tegemoetkomingen het gaat en kan het college hiervoor vaste bedragen vaststellen. Het betreft onder andere autokosten en verhuiskosten, en voor deze kostensoorten geldt dat zij in sommige situaties wel kúnnen vallen onder de compensatieplicht van de gemeente. Is dat het geval én is het vaste bedrag van de tegemoetkoming ontoereikend, dan kan aanvulling via een maatwerkvoorziening in de vorm van een aanvullend pgb nog noodzakelijk zijn. Dit kan voor verhuiskosten op grond van artikel 3.2.2 lid 3 of artikel 3.2.3 en voor autokosten op grond van artikel 3.3.3.
Over de tegemoetkoming is geen eigen bijdrage verschuldigd. Over een eventueel aanvullend pgb wel.

Hoofdstuk 5 Kwaliteit

Artikel 5.1 Kwaliteitseisen maatschappelijke ondersteuning
De regering legt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van voorzieningen bij de gemeente en de aanbieder. Het is aan de gemeente om in de verordening te bepalen welke kwaliteitseisen worden gesteld aan aanbieders van voorzieningen. Die eisen zullen ook betrekking kunnen hebben op de deskundigheid van het in te schakelen personeel. De regering benadrukt in de toelichting op artikel 2.1.3, tweede lid, onder c, van de wet dat de kwaliteitseisen die zijn vervat in de artikelen 3.1 e.v. van de wet en die zich rechtstreeks tot aanbieders richten, daarbij uitgangspunt zijn.
De eis dat een voorziening van goede kwaliteit wordt verleend, biedt veel ruimte voor de gemeenten om in overleg met organisaties van cliënten en aanbieders te werken aan kwaliteitsstandaarden voor de ondersteuning.

In het eerste lid is een aantal voor de hand liggende kwaliteitseisen uitgewerkt. Het in het derde lid genoemde jaarlijkse cliëntervaringsonderzoek is verplicht op grond van artikel 2.5.1, eerste lid, van de wet.
In het tweede lid wordt bepaald dat met pgb ingekochte hulp en ondersteuning aan dezelfde kwaliteitseisen moet voldoen als hulp en ondersteuning die door de gemeente zelf wordt ingekocht. Deze gelijkschakeling geldt niet voor hulp en ondersteuning die wordt verleend door een persoon uit het sociaal netwerk, maar geldt slechts ten aanzien van bedrijfsmatig verleende hulp en ondersteuning. Aangezien voor deze categorie ook een hoger tarief geldt dan voor hulp en ondersteuning uit het sociaal netwerk is het stellen van deze eisen gerechtvaardigd.

Artikel 5.2 Verhouding prijs en kwaliteit
Het college kan de uitvoering van de wet, met uitzondering van de vaststelling van de rechten en plichten van de inwoner, door derden (aanbieders) laten verrichten (artikel 2.6.4, eerste lid, van de wet). Met het oog hierop moeten bij verordening regels worden gesteld ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan (artikel 2.6.6, eerste lid, van de wet). Daarbij dient in ieder geval rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de arbeidsvoorwaarden en de (op grond van artikel 2.6.6, tweede lid, gestelde) nadere regels in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.
Met artikel 5.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is die nadere invulling gegeven aan de verplichting van artikel 2.6.6, eerste lid, van de wet om bij verordening regels te stellen ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan. Het artikel bepaalt aan welke eisen ten minste moet worden voldaan om een goede prijs-kwaliteitverhouding te borgen.
Artikel 5.2 van de verordening volgt artikel 5.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo.

Hoofdstuk 6 Fraudepreventie en -bestrijding

Artikel 6.1 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik
Lid 1
Aan het ‘bestrijden’ van ten onrechte ontvangen maatwerkvoorzieningen en pgb’s gaat als het goed is een poging dit te ‘voorkomen’ vooraf. Duidelijke informatie over enerzijds de rechten en plichten van de inwoner en anderzijds de gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik spelen hierbij een belangrijke rol. Daarom is in het eerste lid een ‘informatieplicht’ voor het college opgenomen.

Lid 2
Op grond van het tweede lid kan het college een beslissing als bedoeld in artikel 2.3.5 of 2.3.6 van de wet herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat de inwoner langer dan twee maanden verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet. Deze bepaling is toegevoegd naar analogie van artikel 5.20, eerste lid, onderdeel b, van de Regeling langdurige zorg op basis waarvan het zorgkantoor de verleningsbeschikking kan wijzigen of intrekken, indien de verzekerde langer dan twee maanden verblijft in een instelling als bedoeld in de wet of de Zorgverzekeringswet. Deze termijn is overgenomen.

Artikel 6.2 Opschorting betaling uit het pgb
In bepaalde gevallen is (tijdelijke) opschorting van een betaling uit het pgb naar aanleiding van een declaratie een beter instrument dan beëindiging of weigering (op grond van artikel 2, vierde lid, van de Uitvoeringsregeling Wmo 2015) of zelfs intrekken of herzien van het verleningsbesluit (op grond van artikel 2.3.10 van de wet). Middels opschorting kan ruimte geboden worden voor herstelmaatregelen of nader onderzoek. Bijvoorbeeld als het gaat om de overeenkomsten die de budgethouder is aangegaan of bij herziening van de toekenningbeschikking.

Om deze redenen is de mogelijkheid voor het college om de SVB te verzoeken over te gaan tot opschorting aan de verordening toegevoegd. Het college kan een verzoek enkel doen als een ernstig vermoeden is gerezen dat:
1) de inwoner onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid,
2) de inwoner niet voldoet aan de aan het persoonsgebonden budget verbonden voorwaarden, of
3) de inwoner het persoonsgebonden budget niet of voor een ander doel gebruikt.
Van de onder 2 genoemde omstandigheid is ook sprake als de inwoner niet langer voldoende in staat is op eigen kracht, dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van zijn vertegenwoordiger, de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren, en als niet langer is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.
Uiteraard moet het college het verzoek goed motiveren en – met inachtneming van de daarvoor geldende regels – de SVB van voldoende informatie voorzien op grond waarvan de SVB over kan gaan tot deugdelijke besluitvorming ten aanzien van het al dan niet nemen van een besluit tot opschorting.
Verder kan er voor ten hoogste dertien weken worden opgeschort. Hierbij is aansluiting gezocht bij de termijn zoals deze ook wordt gehanteerd in artikel 4:56 van de Awb en onder de Wet langdurige zorg.

Lid 2
Deze bepaling is toegevoegd omdat het voor kan komen dat een inwoner tijdelijk geen gebruik van een maatwerkvoorziening of pgb kan maken door (tijdelijke) opname in een instelling. In dat geval kan het praktischer zijn de SVB te verzoeken het pgb tijdelijk op te schorten. Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van dit verzoek.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 8.1 Hardheidsclausule
Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de aanvrager afwijken van de bepalingen van deze verordening. Afwijken kan enkel ten gunste, niet ten nadele van de aanvrager. Benadrukt wordt dat slechts in bijzondere gevallen gebruik gemaakt kan worden van de hardheidsclausule. Het college geeft bij toepassing van deze clausule duidelijk aan waarom van de verordening moet worden afgeweken.

zaaknummer: 278707

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;

gelet op de artikelen 2.4, negende lid, 2.6, achtste lid, 3.2.2, tweede lid, 3.2.3, 4.1, tweede lid, en 4.2, tweede lid, van de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

besluit:

vast te stellen de

Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Artikel 1 Begrippen

1. In deze nadere regels wordt verstaan onder:
   - verordening: Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
   - wet: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
2. Begrippen die in deze nadere regels worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de verordening.

Artikel 2 Grensbedrag primaat verhuizing

Het grensbedrag als bedoeld in artikel 3.2.2, eerste lid, van de Verordening is € 25.000,-.

Artikel 3 Waardering mantelzorgers

De waardering voor mantelzorgers, als bedoeld in artikel 4.2 van de Verordening, wordt nader door het college uitgewerkt.

Artikel 4 Pgb

1. Een pgb wordt berekend op basis van de prijzen en tarieven die in de bijlage bij deze nadere regels zijn opgenomen.
2. Indien een inwoner een pgb ontvangt en met de middelen uit dit budget een tweedehands voorziening wil aanschaffen, dient hij dit bij zijn aanvraag kenbaar te maken.
3. Indien de inwoner een pgb ontvangt voor een nieuwe voorziening en met de middelen uit dit budget een tweedehands voorziening heeft aangeschaft zonder dit aan de gemeente kenbaar te hebben gemaakt, vordert het college het verschil terug tussen het ontvangen pgb en de feitelijke kosten van de tweedehands voorziening.

Artikel 5 Financiële tegemoetkoming meerkosten

1. Voor een financiële tegemoetkoming in de meerkosten vanwege het gebruik van een auto kan in aanmerking komen:
   a. een inwoner voor wie de criteria genoemd in artikel 3.3.1 onder a, b en c van de Verordening van toepassing zijn en voor wie een voorziening als bedoeld in artikel 3.3.2 van de Verordening geen passende voorziening is, en die in zijn vervoersbehoefte voorziet door gebruik te maken van een eigen auto;
   b. een inwoner aan wie op grond van artikel 3.3.3 van de Verordening als maatwerkvoorziening een bruikleenauto of een gesloten buitenwagen is toegekend.
2. Voor een financiële tegemoetkoming in de meerkosten vanwege verhuizing en herinrichting kan in aanmerking komen:
   a. een inwoner bij wie het primaat van de verhuizing als bedoeld in artikel 3.2.2 van de Verordening wordt toegepast;
   b. een inwoner bij wie naar het oordeel van het college aantoonbare beperkingen het normale gebruik van de woning belemmeren.
3. Het college kan een financiële tegemoetkoming verstrekken voor een sportrolstoel of vergelijkbare voorziening.
4. Een bedrag verstrekt voor een voorziening als bedoeld in het vorige lid is bedoeld voor aanschaf en onderhoud voor een periode van tenminste drie jaar.
5. De maximale hoogte van de financiële tegemoetkomingen wordt bepaald op de in de bijlage genoemde bedragen.

Artikel 6 Inwerkingtreding
Deze nadere regels treden in werking op 1 januari 2019.

Artikel 7 Citeertitel
Deze nadere regels worden aangehaald als 'Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019'.

Bijlage bij Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019: pgb-tarieven en financiële tegemoetkomingen per 1 januari 2019

1. Hulp en ondersteuning die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk

- Voor ambulante ondersteuning en ondersteuning op locatie die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk geldt een maximaal pgb-tarief van € 20,90 per uur respectievelijk per dagdeel.
- Voor huishoudelijke hulp die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk geldt een maximaal pgb-tarief van € 16,20 per uur.
- Voor combi-ondersteuning (hulp bij het huishouden met lichte begeleiding) die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk geldt een maximaal pgb-tarief van € 22,20 per uur.

De hierbovengenoemde maximale tarieven gelden eveneens voor hulp of ondersteuning die wordt betrokken van een persoon buiten het sociaal netwerk die niet voldoet aan de eisen genoemd in artikel 2.4, zevende lid, onder a en b, van de verordening.

2. Hulp en ondersteuning die wordt betrokken van een persoon die deze hulp en ondersteuning bedrijfsmatig verleent

	Pgb-tarief, maximaal	
Hulp bij het huishouden		
- Huishoudelijke hulp	€ 24,60	per uur
- Combi-ondersteuning (Hbh/lichte begeleiding)	€ 27,60	per uur
Ambulante ondersteuning		
- persoonlijke verzorging	€ 37,23	per uur
- begeleiding	€ 40,29	per uur
- begeleiding NAH	€ 56,61	per uur
- begeleiding speciaal	€ 63,24	per uur
- coaching on the job	€ 82,62	per uur
- conferentie module informatief gesprek	€ 259,90	per stuk
- conferentie module conferentie	€ 1.153,58	per stuk
- conferentie module vervolg	€ 1.153,58	per stuk
- conferentie module activering	€ 2.078,27	per stuk
Ondersteuning op locatie		
- licht	€ 28,02	per dagdeel
- midden	€ 36,11	per dagdeel
- zwaar	€ 49,58	per dagdeel
- dagactiviteit GGZ-LZA	€ 9,18	per uur

Activerend werk		
- Ontwikkeling naar trede 2	€ 216,89	per maand
- Ontwikkeling naar trede 3	€ 461,77	per maand
- Ontwikkeling naar trede 4	€ 556,52	per maand
- Ontwikkeling naar trede 5	€ 325,56	per maand
- Stabiel op trede 3	€ 6,12	per uur
- Stabiel op trede 4	€ 4,59	per uur
Beschermd wonen		
- Beschermende component bij zelfstandig wonen met intensieve begeleiding	€ 12,11	per etmaal
- Groepswonen met intensieve begeleiding	€ 67,44	per etmaal
Verblijf		
- ZZP VG&LG verblijfscomponent	€ 18,66	per etmaal
- ZZP V&V verblijf niet-geindiceerd	€ 17,60	per etmaal
- GGZ verblijfscomponent	€ 15,64	per etmaal
Vervoer		
- Vervoer naar ondersteuning op locatie & activerend werk	€ 5,24	per enkele reis

3. Financiële tegemoetkomingen

	Maximaal bedrag	
Verhuis- en herinrichtingskosten	€ 2.500,-	eenmalig
Vervoerkosten voor auto of gesloten buitenwagen in bruikleen	€ 650,-	per kalenderjaar
Vervoerskosten voor eigen auto of gesloten buitenwagen	€ 1.650,-	per kalenderjaar
Sportrolstoel of vergelijkbare voorziening	€ 2.270,-	eenmalig
Elektrische sportrolstoel	€10.000,-	eenmalig

Samenvatting wijzigingen Wmo-verordening per 1-1-2019

<u>Hoofdstuk 1</u> Begrips- en algemene bepalingen

- Opschoning artikel begripsbepalingen, er zaten overbodige definities in en definities die de wet al geeft.
- Toevoeging enkele nieuwe begrippen.
- Samenvoeging van artikelen.
- Artikel over inspraak (oud artikel 1.4) vervalt, daar is op 25 oktober 2016 een aparte verordening voor in werking getreden (Verordening adviesraden gemeente Arnhem).

<u>Hoofdstuk 2</u> Algemene uitvoeringsaspecten

- Herformulering en samenvoeging van artikelen.
- Toevoeging artikel 2.1 (Toegang) i.v.m. onderlinge afstemming verordeningen Wmo en Jeugdhulp. In navolging van de CRvB-uitspraak van 23 maart 2018 is aangegeven welke stappen het onderzoek n.a.v. een melding moet doorlopen.
- Deels vervallen van bepalingen die slechts reproduceren wat er in de wet staat.
- Vervallen van afwijsgrond "normale afschrijvingstermijn van de voorziening is nog niet verstreken". We kennen voor maatwerkvoorzieningen geen "normale afschrijvingstermijnen" meer, het is altijd een individuele beoordeling.
- Nieuw: artikel 2.3 lid 3 maakt het mogelijk een besluit tot toekenning van een bruikleenvoorziening in te trekken als bruikleenovereenkomst is geeindigd vanwege niet nakomen voorwaarden bruikleenovereeenkomst. Dat is nodig omdat anders het recht op een voorziening zou blijven bestaan, wat in deze situatie niet de bedoeling is.
- Nieuw: artikel 2.4 lid 3 over pgb's. Beschreven wordt hoe deze moeten worden berekend. Dit is nodig n.a.v. de uitspraak van de CRvB van 17 mei 2017 (ECLI:NL:CRVB:2017:1803), waarin wordt bepaald dat de raad het vaststellen van de hoogte van pgb-tariven niet mag delegeren aan het college.
- In artikel 2.4 lid 6 en 7 wordt geregeld dat, onder bepaalde voorwaarden, voor hulp of ondersteuning door een persoon uit het sociaal netwerk die bedrijfsmatig wordt verleend, een pgb berekend volgens het tarief voor een professional kan worden toegekend.
- Op grond van artikel 2.4 lid 8 moet ook voor ondersteuning verleend door een persoon buiten het sociaal netwerk aan bepaalde criteria voldaan zijn om voor het tarief voor een professional in aanmerking te komen.
- Artikel 2.4 lid 10 regelt de bestedingsmogelijkheden van een pgb.
- In artikel 2.6 wordt nu geformuleerd hoe de eigen bijdrage voor opvang berekend wordt. Voorheen stond dat in een tabel die als bijlage bij de verordening was gevoegd. Nadeel was dat deze jaarlijkse aanpassing behoefde.
- Toevoeging artikel 2.7 over eigen bijdrage voor algemene voorziening HHT (huishoudelijke hulp toelage). (O.b.v. eerdere besluitvorming door college).

<u>Hoofdstuk 3</u> Maatwerkvoorzieningen

Par. 3.1 Hulp bij het huishouden

- Herformulering.
- Voorschrift aan college om nadere regels te stellen wordt kan-bepaling.

Par. 3.2 Woonvoorzieningen

- Herformulering en samenvoeging van artikelen.
- Vanwege de mogelijkheid van een (eigen-bijdrage-vrije) tegemoetkoming voor verhuis- en herinrichtingskosten (zie artikel 4.1 en verdere uitwerking in de nadere regels) zal een pgbb voor

verhuis- en herinrichtingskosten nog slechts als aanvulling worden verstrekt in die gevallen waarin de tegemoetkoming niet volstaat.

Par. 3.3 Vervoer
- Herformulering en samenvoeging.
- Vanwege de mogelijkheid van een (eigen-bijdrage-vrije) tegemoetkoming voor gebruik van een (bruikleen of eigen) auto (zie artikel 4.1 en verdere uitwerking in de nadere regels) zal een pgb voor deze kosten nog slechts als aanvulling worden verstrekt in die gevallen waarin de tegemoetkoming niet volstaat.

Par. 3.4 Verplaatsingshulpmiddelen
- Herformulering en samenvoeging.

Par. 3.5 Ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk
- Herformulering en samenvoeging (productbenamingen aangepast aan bij aanbesteding gebruikte termen).
- Nieuw: art. 3.5.3 activerend werk. (O.b.v. eerdere besluitvorming door college)

Par. 3.6 Kortdurend verblijf
- Herformulering en samenvoeging.

Par. 3.7 Beschermd wonen en opvang
- Herformulering. (Productbenamingen aangepast aan bij aanbesteding gebruikte termen)
- Overgangsbepaling: de in het derde lid omschreven producten gelden vanaf de nieuwe aanbesteding. Voor lopende gevallen is in het vijfde lid een overgangsbepaling opgenomen die de oude situatie omschrijft.

Par. 3.8 Doventolkzorg
- Is komen te vervallen. Afgelopen jaren is deze voorziening ingekocht via de VNG die als opdrachtgever optreedt. Minister De Jonge heeft met een kamerbrief (dd 20 december 2017, onderwerp: "Centralisatie en harmonisatie tolkvoorziening") de Kamers laten weten dat de tolkvoorziening in de toekomst zal worden georganiseerd door het UWV. De Wmo zal daar op worden aangepast. Tot het moment dat het UWV deze opdrachtgeversrol op zich kan nemen, zal de rijksoverheid dit tijdelijk doen. Gemeenten zijn daar vanaf 1 januari 2018 niet meer verantwoordelijk voor.

<u>Hoofdstuk 4</u> Andere maatregelen voor maatschappelijke ondersteuning
- Artikel 4.1 gaat over maatregelen die niet als maatwerkvoorziening maar als tegemoetkoming in de meerkosten gezien moeten worden. In tegenstelling tot een maatwerkvoorziening ligt aan een tegemoetkoming geen plicht tot compensatie van beperkingen in zelfredzaamheid en participatie ten grondslag. In het verstrekken van een dergelijke tegemoetkoming zijn gemeenten vrij.
In de Nadere regels worden deze tegemoetkomingen verder uitgewerkt.
- De bepaling over de jaarlijkse waardering van mantelzorgers (oud art. 15.1) is in dit hoofdstuk ondergebracht. Ter uitvoering van het eerdere besluit van de raad is opgenomen dat de jaarlijkse waardering mantelzorgers, behalve uit een voorziening in natura, ook kan bestaan uit een geldbedrag.

Hoofdstuk 5 Kwaliteit

- In artikel 5.1 lid 2 een nieuwe bepaling over de kwaliteit waaraan met pgb ingekochte bedrijfsmatig verleende hulp of ondersteuning moet voldoen. Vanuit handhavingsoogpunt is het belangrijk dat dit is gedefinieerd.
- Artikel 5.2: herformulering van oud artikel 13.2 over verhouding prijs en kwaliteit levering dienst door derden, n.a.v. wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 (door AMvB reele kostprijs thuisondersteuning). De voorgestelde formulering is conform het Uitvoeringsbesluit.

Hoofdstuk 6 Fraudepreventie en -bestrijding

- De wet verplicht om in de verordening bepalingen over dit onderwerp op te nemen. Inhoudelijk had dit onderwerp tot op heden nog weinig invulling gekregen, maar binnenkort wordt binnen de gemeente het handhavingsbeleid ter hand genomen. Omdat de huidige bepalingen (art. 14.1) niet veel toevoegen wordt voorgesteld ze te vervangen door een deel van de bepalingen uit de VNG-modelverordening (art. 6.1). Het tweede lid geeft een algemene bepaling betreffende het onderzoek naar de de kwaliteit en de recht- en doelmatigheid van het gebruik van maatwerkvoorzieningen en pgb's.
- Nieuw artikel 6.2 geeft invulling aan de bevoegdheid (op grond van artikel 2.1.3, vierde lid Wmo 2015 en artikel 2, vierde lid aanhef en onder e Uitvoeringsregeling Wmo 2015) om betalingen uit het pgb te laten opschorten.
- Oud artikel (14.2) over intrekking en herziening vervalt omdat intrekking en herziening een bevoegdheid is die het college toekomt.
- Voor oud artikel 14.3 over terugvordering en verrekening geldt hetzelfde, vervalt ook.

Hoofdstuk 7 Overgangsbepalingen

- Uitgewerkte bepalingen zijn verwijderd.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

- Geactualiseerd.

Samenvatting wijzigingen Nadere regels Wmo per 1-1-2019:

De oude artikelen 2 t/m 7 en 10 t/m 13 komen te vervallen:
- Artikel 2 ging over gebruikelijke hulp. De oude verordening schreef voor dat het college hier nadere regels over moest stellen, maar deze bepaling is komen te vervallen. Een objectief afwegingskader voor wat gebruikelijke hulp is, is weliswaar gewenst, maar de inhoud van artikel 2 Nadere regels bood te weinig handvat. Als in de toekomst een dergelijk kader wel ontwikkeld is kan dit eventueel in beleidsregels worden opgenomen.
- De artikelen 3, 4 en 5 gingen over criteria begeleiding, activiteiten begeleiding en vormen van begeleiding. De meeste van deze bepalingen staan al in wet en verordening. Bovendien kan het precies beschrijven waaruit de activiteiten bestaan het bieden van maatwerk beperken. In de verordening staat al waar begeleiding op gericht is, dat is voldoende. Het is aan de wijkcoach om in te vullen waaruit begeleiding moet bestaan.
- De artikelen 6 en 7 gaven aanvullende criteria voor kortdurend verblijf (zie ook art. 3.6.1 lid 1 van de verordening). Deze waren niet limitatief, de wijkcoach kon ook al op andere gronden concluderen dat iemand is aangewezen op permanent toezicht (een voorwaarde voor de toewijzing van kortdurend verblijf). Het verwijderen van deze bepaling maakt duidelijker dat deze afweging geheel aan de wijkcoach is.
- Art. 10 over pgb voor sociaal netwerk was een overbodige bepaling, dit vloeit voort uit de wet.
- Art. 11 gaf afschrijvingstermijnen en komt te vervallen omdat bij de maatwerkvoorzieningen niet meer gewerkt wordt met vastgestelde afschrijvingstermijnen.
- Art. 12 en 13 over terugvordering en verrekening van een voorziening komen te vervallen omdat de wet voor deze artikelen geen grondslag biedt.

Artikel 9 over het persoonsgebonden budget is aangepast n.a.v. wijziging van de verordening
De wijze van vaststellen van de hoogte van pgb's mocht tengevolge van de CRvB-uitspraak niet in de nadere regels maar moest in de verordening worden vastgelegd.
Bepalingen over bestedingsmogelijkheden van een pgb zijn verplaatst naar de verordening.
In de bijlage bij de Nadere regels is een tabel met (deels nieuwe) pgb-tarieven, opgenomen die voortvloeien uit de in de verordening vast te stellen systematiek.

Er is een aantal nieuwe artikelen opgenomen:
- Artikel 2: over het verhuisprimaat: de grens hiervoor blijft ongewijzigd.
- Artikel 5: financiele tegemoetkoming voor meerkosten

In de verordening is een nieuwe constructie voor de "oude tegemoetkomingen" opgenomen. Dat was nodig i.v.m. de onduidelijke status die deze tegemoetkomingen hadden in de verordening. Dit artikel is hiervan een uitwerking.
Het betreft onder andere de tegemoetkoming voor een sportvoorziening die voorheen in de verordening stond. Het bedrag hiervoor blijft € 2.270,- en geldt nu voor alle soorten sportvoorzieningen behalve de elektrische sportrolstoel. Daarvoor blijft een tegemoetkoming van € 10.000,- mogelijk. Slechts in de hoogst uitzonderlijke gevallen dat sportbeoefening de enige participatiemogelijkheid is voor de inwoner, is er aanleiding deze tegemoetkomingen aan te vullen met een pgb. Meestal zullen er voldoende andere participatiemogelijkheden zijn en is deze tegemoetkoming ook echt bedoeld als tegemoetkoming, welke dus niet in alle gevallen kostendekkend zal zijn. Over de tegemoetkoming is geen eigen bijdrage verschuldigd.
Ook de tegemoetkomingen voor gebruik van een auto en de tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten zijn nu geregeld in dit artikel. In dit voorstel blijven de tot op heden gehanteerde bedragen ongewijzigd. Deze zijn voor de meeste gevallen toereikend en er is dan ook meestal geen

maatwerkvoorziening voor zelfredzaamheid of participatie meer nodig. Slechts wanneer de standaard tegemoetkoming geen passende voorziening is ter ondersteuning in de beperkingen in zelfredzaamheid en participatie, zal er aanleiding zijn een aanvullend pgb voor deze kosten te verstrekken. Dit blijft gewoon mogelijk op grond van de verordening. Over de tegemoetkoming wordt geen eigen bijdrage geheven, over een eventueel aanvullend pgb (wat een maatwerkvoorziening is) wel.

zaaknummer: 278707

Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze verordening wordt verstaan onder:
   - andere voorziening: een voorziening anders dan in het kader van de Jeugdwet op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen;
   - besluit: het Besluit Jeugdwet;
   - college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;
   - hulpvraag: de behoefte van een jeugdige aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de wet;
   - individuele voorziening: een op de jeugdige toegesneden jeugdhulpvoorziening die door het college in natura of als pgb wordt verstrekt;
   - jeugdige: een jeugdige, als bedoeld in de Jeugdwet, of zijn ouder of ouders, dan wel de jeugdige met zijn ouder of ouders gezamenlijk;
   - overige voorziening: een algemene jeugdhulpvoorziening die voor de jeugdige toegankelijk is zonder tussenkomst van het college;
   - pgb: een persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet;
   - wet: de Jeugdwet.
2. Begrippen die in deze verordening worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet.

Artikel 2 Privacy

1. Het college verwerkt geen gegevens betreffende een jeugdige, tenzij dit voor de uitvoering van de wet noodzakelijk is.
2. Het college verwerkt geen persoonsgegevens betreffende een jeugdige zonder daartoe van de jeugdige toestemming te verkrijgen.
3. In afwijking van het tweede lid kan het college persoonsgegevens van een jeugdige verwerken zonder daartoe de toestemming van die jeugdige te hebben verkregen, wanneer daarmee tegemoet gekomen wordt aan een spoedeisend belang van de jeugdige of een wettelijke plicht.
4. Het college beveiligt de persoonsgegevens die zijn verkregen ten behoeve van de uitvoering van de wet deugdelijk en adequaat.

Artikel 3 Vormen van jeugdhulp

1. De volgende vormen van overige voorzieningen zijn beschikbaar:
   a. welzijnswerk, sociaal cultureel werk jeugd, tiener- en jongerenwerk;
   b. lichte ondersteuning vanuit het sociaal wijkteam;
2. De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar:
   a. ambulante trajecten jeugd op het gebied van begeleiding en jeugd- en opvoedhulp;
   b. ambulante trajecten jeugd op het gebied van behandeling, zoals basis en specialistische jeugd ggz;
   c. ambulante trajecten jeugd op het gebied van observatie en diagnostiek;
   d. dagbesteding, kortdurend verblijf jeugd;
   e. pleegzorg;
   f. residentiële en semi-residentiële jeugdhulp.
   g. gesloten jeugdhulp;
   h. preventieve jeugdbescherming en beschermingsmaatregelen door gecertificeerde instellingen;
   i. crisisjeugdhulp.

3. Het college stelt bij nadere regels vast welke voorzieningen op basis van het eerste en tweede lid beschikbaar zijn.
4. Het college kan bij nadere regels vaststellen welke voorzieningen in aanvulling op de in het eerste en tweede lid genoemde vormen van voorzieningen beschikbaar zijn.

Artikel 4 Doelgroep

1. Een hulpvraag kan bij het college worden gemeld door:
   a. een jeugdige die zijn woonplaats in de gemeente Arnhem heeft als bedoeld in artikel 1.1 van de wet;
   b. een jeugdige, tevens vreemdeling, die rechtmatig verblijft in Nederland in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000 en die zijn woonplaats heeft in de gemeente Arnhem, met inachtneming van artikel 1.2, vierde lid, van het besluit;
   c. een jeugdige, tevens vreemdeling, die geen rechtmatig verblijf heeft in Nederland maar verblijft in de gemeente Arnhem met inachtneming van artikel 1.2, tweede en derde lid, van het besluit.
2. In afwijking van het eerste lid kan een hulpvraag bij het college worden gemeld door een jeugdige die niet zijn woonplaats heeft in de gemeente Arnhem, maar staat ingeschreven bij een onderwijsinstelling in de gemeente Arnhem.
3. Een jeugdige kan zich rechtstreeks wenden tot een overige voorziening.

Artikel 5 Toegang

1. Het college verleent degene die tot de in artikel 4, eerste lid, genoemde doelgroep behoort een individuele voorziening wanneer het college de voorziening in het individuele geval noodzakelijk acht, gelet op het bepaalde in artikel 2.3 van de wet.
2. Ter beoordeling van de noodzaak om een individuele voorziening in te zetten onderzoekt het college:
   a. de hulpvraag van de jeugdige;
   b. of er sprake is van opgroei- en opvoedingsproblemen, van psychische problemen, of van stoornissen, en zo ja: welke;
   c. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren;
   d. in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te bieden;
   e. de mogelijkheden om gebruik te maken van een andere voorziening, en;
   f. de mogelijkheden om jeugdhulp te verlenen met gebruikmaking van een overige voorziening.
3. Het college betrekt bij de bepaling van de in te zetten individuele voorziening onder meer de volgende factoren:
   a. de behoeften, persoonskenmerken, voorkeuren, veiligheid, ontwikkeling en gezinssituatie van de jeugdige;
   b. het gewenste resultaat van de jeugdhulp, en;
   c. hoe rekening zal worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige.
4. Tenzij een spoedeisend belang zich daartegen verzet, onderzoekt het college de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening in een gesprek.
5. In afwijking van het vierde lid kan het college in overleg met de jeugdige afzien van een gesprek.
6. Indien het college van oordeel is dat met het inzetten van een overige voorziening of een andere voorziening de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening wordt weggenomen, en die overige of andere voorziening voor de jeugdige open staat, ziet het college af van het verlenen van een individuele voorziening.
7. Het college neemt de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening als bedoeld in het eerste lid, in ieder geval aan:
   a. wanneer een huisarts, medisch specialist of jeugdarts een verwijzing naar de individuele voorziening heeft afgegeven, of;

b. wanneer het verlenen van de individuele voorziening noodzakelijk wordt geacht als bedoeld in artikel 2.4, tweede lid, onderdeel b, van de wet.

Artikel 6 PGB

1. Het college verleent met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.1.6 van de wet op verzoek van de jeugdige een pgb indien:
   a. de jeugdige, al dan niet met hulp uit het sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde in staat is tot een redelijke waardering van de belangen, en in staat kan worden geacht om de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
   b naar het oordeel van het college voldoende is gemotiveerd dat een individuele voorziening in natura niet passend en toereikend te achten is, en;
   c. gewaarborgd is dat de voorziening die met het pgb betaald wordt, van goede kwaliteit is.
2. De volgende voorzieningen worden alleen in natura verleend en zijn derhalve uitgesloten voor pgb:
   a. jeugdbescherming;
   b. jeugdreclassering;
   c. crisisjeugdhulp en spoedeisende zorg;
   d. pleegzorg;
   e. voortgezette diagnostiek;
   f. gesloten jeugdhulp;
   g. wonen met behandeling ggz en de zorgzwaartepakketten (licht)verstandelijk gehandicapten 4 en 5;
   h. vervoer bij een voorziening die in natura wordt verleend;
   i. landelijk gecontracteerde zorg.
3. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid kan de jeugdige aan wie een pgb wordt verstrekt de jeugdhulp betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk, op voorwaarde dat door de jeugdige voldoende gemotiveerd is dat dit tot betere en efficiëntere ondersteuning leidt en doelmatiger is dan het betrekken van de jeugdhulp van een persoon buiten het sociale netwerk, gelet op
   a. de frequentie van de hulp;
   b. het type hulp;
   c. de aard van de hulpvraag waaraan met de verstrekking van het pgb tegemoet wordt gekomen;
   d. de duur van die hulpvraag, en;
   e. de mate van verplichting die voortvloeit uit het pgb en de daaraan verbonden voorwaarden voor de persoon van wie de jeugdhulp betrokken wordt.
4. Een pgb wordt niet besteed aan:
   a. tussenpersonen en belangenbehartigers;
   b. eenmalige uitkeringen;
   c. feestdagenuitkeringen;
   d. administratieve kosten van de zorgaanbieder;
   e. reiskosten van de zorgaanbieder;
   f. zorg die zonder toestemming van het college daartoe in het buitenland wordt afgenomen.

Artikel 7 De hoogte van een pgb

1. De hoogte van het pgb:
   a. wordt gebaseerd op een door de jeugdige opgesteld plan waarin de wijze van besteding van het pgb wordt toegelicht;
   b. is toereikend om effectieve en kwalitatief goede zorg in te kopen, en;
   c. bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopste adequate beschikbare individuele voorziening in natura.
2. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd minus 15 procent.

3. Voordat de berekening van het tarief als bedoeld in het tweede lid wordt toegepast worden voor intramurale zorg de kosten van huisvesting en hotelmatige kosten in mindering gebracht op het tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd.
4. In afwijking van het tweede lid wordt de hoogte van het pgb-tarief voor jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk van de jeugdige gebaseerd op op het bedrag dat hiervoor op 1 januari 2015 onder de Wet langdurige zorg werd gehanteerd.
5. Indien de jeugdhulp wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk die de jeugdhulp bedrijfsmatig verleent geldt het tarief als bedoeld in het tweede lid.
6. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
   a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
   b. ingeschreven staat in een kwaliteitsregister;
   c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht, en;
   d. ook jeugdhulp aanbiedt aan anderen dan de betreffende jeugdige.
7. Indien de jeugdhulp wordt betrokken van een persoon buiten het sociale netwerk, die niet voldoet aan de eisen in het zesde lid genoemd onder a en b, geldt het tarief als bedoeld in het vierde lid.
8. Het college kan in of bij nadere regels tarieven vastleggen die voortvloeien uit dit artikel en die gehanteerd worden bij het vaststellen van een pgb.

Artikel 8 Kwaliteitseisen jeugdhulp

1. Jeugdhulpaanbieders zorgen voor een goede kwaliteit van jeugdhulp, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen, door:
   a. het afstemmen van jeugdhulp op de persoonlijke situatie van de jeugdige;
   b. het afstemmen van jeugdhulp op andere vormen van zorg en ondersteuning;
   c. erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van jeugdhulp handelen in overeenstemming met de professionele standaard;
   d. voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de jeugdhulp en de deskundigheid van beroepskrachten ten minste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.
2. Met een pgb bekostigde bedrijfsmatig verleende jeugdhulp moet aan dezelfde kwaliteitseisen voldoen als gecontracteerde jeugdhulp.
3. Het college kan nadere regels stellen over verdere eisen aan de kwaliteit van jeugdhulp, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen.
4. Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de jeugdhulpaanbieders, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek en het zo nodig in overleg met de jeugdige ter plaatse controleren van de geleverde jeugdhulp.

Artikel 9 Verhouding prijs en kwaliteit

1. Ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.12 van de wet en de eisen die gesteld worden aan de kwaliteit daarvan stelt het college vast:
   a. een vaste prijs, die geldt voor een inschrijving als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012 en het aangaan overeenkomst met derde; of
   b. een reële prijs die geldt als ondergrens voor:
      1°. een inschrijving en het aangaan overeenkomst met de derde, en
      2°. de vaste prijs, bedoeld in onderdeel a.
2. Het college stelt de prijzen, bedoeld in het eerste lid, vast:
   a. overeenkomstig de eisen aan de kwaliteit van die dienst, waaronder de eisen aan de deskundigheid van de beroepskracht, bedoeld in artikel 2.12 van de wet, en
   b. rekening houdend met de continuïteit in de hulpverlening, bedoeld in artikel 12.4, eerste lid onder a, van de wet, tussen degenen aan wie de dienst wordt verstrekt en de betrokken hulpverleners.
3. Het college baseert de vaste prijs of de reële prijs op de volgende kostprijselementen:
   a. de kosten van de beroepskracht;
   b. redelijke overheadkosten;

c. kosten voor niet productieve uren van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, scholing, werkoverleg;
d. reis en opleidingskosten;
e. indexatie van de reële prijs voor het leveren van een dienst;
f. overige kosten als gevolg van door de gemeente gestelde verplichtingen voor aanbieders waaronder rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen, en;

4. Het college kan, onder verantwoording aan de gemeenteraad, het eerste lid, onderdeel b, buiten beschouwing laten indien bij de inschrijving aan de derde de eis wordt gesteld een prijs voor de dienst te hanteren die gebaseerd is op hetgeen gesteld is in het tweede en derde lid.

Artikel 10 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik

1. Het college informeert de jeugdige over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik.
2. Het college kan onderzoek doen naar het gebruik van individuele en overige voorzieningen met het oog op de beoordeling van de kwaliteit en de recht- en doelmatigheid.
3. Het college wijst ter uitvoering van het tweede lid een toezichthouder aan om misbruik en oneigenlijk gebruik van individuele en overige voorzieningen op te sporen, te bestrijden en tegen te gaan.

Artikel 11 Opschorting betaling uit het pgb

1. Het college kan de Sociale Verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van een jeugdige een ernstig vermoeden is gerezen dat er sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 8.1.4, eerste lid, onder a, d of e, van de wet.
2. Het college stelt de jeugdige schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het derde lid.

Artikel 12 Nieuwe feiten en omstandigheden, herziening, intrekking en terugvordering

1. Onverminderd artikel 8.1.2 van de wet doet een jeugdige op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden, waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening.
2. Onverminderd artikel 8.1.4 van de wet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat:
   a. de jeugdige onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
   b. de jeugdige niet langer op de individuele voorziening is aangewezen;
   c. de individuele voorziening niet meer toereikend is te achten;
   d. de jeugdige niet voldoet aan de voorwaarden van de individuele voorziening, of;
   e. de jeugdige de individuele voorziening niet of voor een ander doel gebruikt dan waarvoor het is bestemd.
3. Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft herzien of ingetrokken en de verstrekking van de onjuiste of onvolledige gegevens opzettelijk heeft plaatsgevonden, kan het college van degene die opzettelijk onjuiste of onvolledige gegevens heeft verschaft geheel of gedeeltelijk de geldswaarde vorderen van de ten onrechte genoten individuele voorziening in natura of het ten onrechte genoten pgb.
4. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden herzien of ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen 6 maanden na uitbetaling niet of slechts ten dele is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.
5. Het college onderzoekt uit het oogpunt van kwaliteit van de geleverde zorg, al dan niet steekproefsgewijs, de bestedingen van de pgb's.

Artikel 13 Overgangsrecht

1. Een jeugdige houdt recht op een lopende voorziening verstrekt op grond van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen waarbij het besluit waarmee deze voorziening is verstrekt, wordt ingetrokken.
2. Aanvragen die zijn ingediend onder de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015 en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3. Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, wordt beslist met inachtneming van die verordening.

Artikel 14 Hardheidsclausule

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige gemotiveerd afwijken van de bepalingen in deze verordening indien onverkorte toepassing daarvan leidt tot disproportionele onredelijkheid of onbillijkheid.

Artikel 15 Intrekking oude verordening

De Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015 wordt ingetrokken.

Artikel 16 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2019.

Artikel 17 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019.

Toelichting Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Algemeen

Deze verordening geeft uitvoering aan de Jeugdwet. Deze wet maakt onderdeel uit van de bestuurlijke en financiële decentralisatie naar gemeenten in 2015 van de jeugdzorg, de jeugd-ggz, de zorg voor verstandelijk beperkte jeugdigen en de begeleiding en persoonlijke verzorging van jeugdigen. Daarnaast is met deze wet een omslag gemaakt van een stelsel gebaseerd op een wettelijk recht op zorg (aanspraak) naar een stelsel op basis van een voorzieningenplicht voor gemeenten (voorziening), op een wijze zoals ook is gebeurd met de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het wettelijke recht op jeugdzorg en individuele aanspraken op jeugdzorg zijn hierbij vervangen door een voorzieningenplicht waarvan de aard en omvang in beginsel door de gemeente worden bepaald (maatwerk). Het doel van het jeugdzorgstelsel blijft echter onverminderd overeind: jeugdigen en ouders krijgen waar nodig tijdig bij hun situatie passende hulp, met als beoogd doel ervoor te zorgen de eigen kracht van de jeugdige en het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin te versterken.
De Jeugdwet schrijft in de artikelen 2.9, 2.10 en 2.12 voor dat de gemeenteraad per verordening in ieder geval regels opstelt:

- over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige (jeugdhulp)voorzieningen;
- met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning, de wijze van beoordeling van en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
- over de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen;
- over de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld;
- voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijke gebruik van de Jeugdwet;
- over de wijze waarop ingezetenen worden betrokken bij de uitvoering van de Jeugdwet, en
- ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, waar het college ten aanzien daarvan de uitvoering van de Jeugdwet door derden laat verrichten. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.

Artikel 2.9 van de Jeugdwet biedt verder ruimte om met inachtneming van het bepaalde bij of krachtens de Jeugdwet andere regels te stellen. Deze verordening maakt hier spaarzaam gebruik van. Daarnaast kan op grond van artikel 8.1.1, vierde lid, bij verordening bepaald worden onder welke voorwaarden de jeugdige aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot zijn sociale netwerk.
Bepaalde verplichtingen voor het college volgen rechtstreeks uit de wet. Zo is bijvoorbeeld voorgeschreven dat jeugdigen, ouders en pleegouders een beroep kunnen doen op een onafhankelijke vertrouwenspersoon. In deze verordening worden dergelijke bepalingen niet herhaald. Ook de mogelijkheid om tegen een afgegeven beschikking in bezwaar te komen, of een klacht in te dienen over de handelswijze in een bepaald geval, gelden van rechtswege al. Het opnemen van bepalingen hierover in deze verordening zou dan ook overvloedig zijn. De wet voorziet reeds adequaat in de rechtsbescherming van de jeugdige.
Deze verordening kan niet los worden gezien van het beleidsplan “Jeugd en Wmo” 2015-2016, dat de raad op grond van artikel 2.1.2 van de Wmo 2015 en artikel 2.2 van de Jeugdwet heeft vastgesteld, het uitvoeringsplan “de veerkrachtige samenleving Arnhem 2015-2016” vastgesteld door B&W op 10 juni 2014 en de kadernota “Veerkrachtig Arnhem” vastgesteld door de gemeenteraad op 16 september 2013.

Wijzigingen t.o.v. voorgaande versie

Deze verordening vervangt de eerdere Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, die door de gemeenteraad is vastgesteld op 3 november 2014 (wijziging op 26 september 2016 in verband met de inwerkingtreding van de Verordening adviesraden gemeente Arnhem).
De voornaamste aanleiding om de Verordening Jeugdhulp te wijzigen ligt in het feit dat door de Centrale Raad van Beroep, de hoogste bestuursrechter, ten aanzien van de Wmo is bepaald dat de

berekeningssystematiek voor pgb-tarieven in een verordening moet zijn vastgelegd. Daarop wordt de Verordening maatschappelijke ondersteuning en analoog de Verordening Jeugdhulp aangepast. Daarnaast worden ook op andere punten de Verordening maatschappelijke ondersteuning en de Verordening Jeugdhulp zoveel als mogelijk geharmoniseerd.
In de voorgaande verordening werd niet voorzien in opsporing van misbruik en fraude. Met deze Verordening Jeugdhulp wordt voorzien in een grondslag daarvoor. Ook is in deze verordening, evenals bij de Verordening maatschappelijke ondersteuning, bepaald dat betalingen uit het pgb die een jeugdige ontvangt vanuit de Sociale Verzekeringsbank (SVB) kunnen worden opgeschort in geval van een ernstig vermoeden van fraude
De voorschriften betreffende de besteding van een pgb waren voorheen verspreid over verschillende beleidstukken en regelingen te vinden en zijn nu voor de duidelijkheid gegroepeerd opgenomen in artikel 6.
Hoe het college, en dus de wijkcoach namens dat college, de afweging maakt of een jeugdhulpvoorziening wordt ingezet is afgestemd op jurisprudentie daarover vanuit de Centrale Raad van Beroep van 1 mei 2017, met zaaknummer 16/4442 JW, ECLI:NL:CRVB:2017:1477.
Voor het overige geldt dat, zoals gezegd, de Verordening Jeugdhulp zoveel als mogelijk is afgestemd op de Verordening maatschappelijke ondersteuning. Dit leidt ertoe dat de volgorde van artikelen gewijzigd is en dat geprobeerd is om corresponderende artikelen tekstueel meer gelijk te trekken met elkaar om zo meer eenduidigheid te scheppen.

Artikelsgewijs

Artikel 1 Begripsbepalingen
De Jeugdwet kent twee soorten voorzieningen op het gebied van de jeugdzorg, namelijk individuele voorzieningen en overige voorzieningen. Alle andere voorzieningen, buiten de jeugdzorg, worden ook als zodanig gedefinieerd; andere voorzieningen.
De hulpvraag van een jeugdige moet niet worden verward met het begrip aanvraag. In de Algemene wet bestuursrecht wordt een aanvraag gedefinieerd als het verzoek om een (bestuursrechtelijk) besluit te nemen. Omdat jeugdhulp op verschillende manieren kan worden geboden, en slechts in een deel van de gevallen daarvoor een bestuursrechtelijk besluit is vereist, is het begrip aanvraag niet bruikbaar. Door de hulpvraag als uitgangspunt te nemen, hoeft de jeugdige niet specifiek voor ogen te hebben hoe die hulpvraag moet worden beantwoord. De hulpvraag beperkt de deskundige dan ook niet in zijn mogelijkheden om aan die hulpvraag tegemoet te komen, zoals een aanvraag dat wel doet. Een aanvraag impliceert een verzoek om een concrete voorziening, terwijl in het merendeel van de gevallen juist van de deskundige een voorstel voor een passende oplossing zal worden verwacht. De hulpvraag moet dan ook veel meer als een open vraag worden beschouwd, die niet slechts met een ja of nee kan worden weggenomen. Dit laat het recht van de jeugdige om een individuele voorziening aan te vragen onverlet.
In de wet is zowel omschreven wat wordt verstaan onder jeugdige als onder ouder. Als ouder kan worden aangemerkt een gezaghebbende ouder, een adoptiefouder, een stiefouder of een ander die de jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt. Pleegouders worden expliciet niet als ouder in de zin van de wet en deze verordening aangemerkt. Waar in deze verordening en toelichting gesproken wordt van een jeugdige, wordt de jeugdige zelfstandig bedoeld, maar ook de jeugdige met een of beide ouders, of de ouders namens de jeugdige. Het begrip 'jeugdige' zoals dat in deze verordening wordt gehanteerd is dan ook ruimer dan het begrip 'jeugdige', zoals dat in de Jeugdwet staat gedefinieerd.

Artikel 2 Privacy
Vanwege de kwetsbare positie waarin een jeugdige zich bevinden kan, en vanwege de gevoelige aard van de informatie waarmee wordt gewerkt bij de jeugdhulp, zijn in dit artikel regels opgenomen om de privacy van de jeugdige zoveel als mogelijk te garanderen. Het verwerken van bijzondere gegevens is beschreven in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Jeugdwet. In de verordening worden hierover specifieke, aanvullende regels opgenomen. In dit artikel wordt evenals in de AVG gesproken van het verwerken van persoonsgegevens en daarmee geldt het artikel voor elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens. Daaronder valt onder meer het verzamelen, vastleggen, bewaren, wijzigen, opvragen, raadplegen, vernietigen, het delen met derden, en het verstrekken door middel van doorzending.

Artikel 3 Vormen van jeugdhulp
Dit artikel geeft een nadere uitwerking van de verplichte delegatiebepaling van artikel 2.9, onder a, van de wet, waarin is bepaald dat de gemeente bij verordening regels stelt over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige (jeugdhulp)voorzieningen. Uit de memorie van toelichting op de wet (Kamerstukken II 2012/13, 33 684, nr. 3) komt naar voren dat de burger recht heeft op een duidelijk beeld van het aanbod van voorzieningen binnen de gemeente.
Het begrip 'voorziening' is een lastig te vatten begrip. De wetgever waagt zich dan ook niet aan een definitie, maar geeft wel in de memorie van toelichting aan dat de door de gemeente te treffen voorziening zowel een algemene, vrij toegankelijke voorziening kan zijn als een individuele voorziening. Een individuele voorziening zal vaak betrekking hebben op meer gespecialiseerde zorg. De gemeente bepaalt zelf welke hulp vrij toegankelijk is en welke niet. Voor de niet vrij toegankelijke vormen van ondersteuning zal door de gemeente of door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts en de jeugdhulpaanbieder eerst beoordeeld moeten worden of de jeugdige deze ondersteuning daadwerkelijk nodig heeft.
Voorzieningen in de zin van de Jeugdwet zijn gerelateerd aan de drieledige wettelijke definitie van jeugdhulp in het eerste lid van artikel 2.3 van die wet. Een voorziening kan derhalve een breed spectrum van verschillende soorten ondersteuning, hulp en zorg omvatten. Een beschrijving is gewenst omdat de wetgever gemeenten opdraagt ervoor te zorgen dat de burger zich een beeld kan vormen van de voorzieningen in het kader van jeugdhulp.
In die beschrijving wordt door de verordening in globale zin voorzien. Het college van burgemeester en wethouders stelt bij nadere regels concreet vast welke overige en individuele voorzieningen ter beschikking worden gesteld. Deze structuur maakt het eenvoudiger om aanpassingen door te voeren in het voorzieningenaanbod, zodat vlot ingespeeld kan worden op maatschappelijke behoeften.

Artikel 4 Doelgroep
De wet bepaalt dat aan een jeugdige jeugdhulp wordt geboden door het college van de gemeente waarin die jeugdige zijn woonplaats heeft. Aangesloten is bij het woonplaatsbeginsel van de Jeugdwet. De jeugdige wordt door deze verordening daarom ook in de gelegenheid gesteld om een hulpvraag te melden bij het college.
Jeugdigen die hun woonplaats buiten de gemeente Arnhem hebben, maar wel ingeschreven staan bij een onderwijsinstelling in de gemeente Arnhem, worden met het tweede lid eveneens in de gelegenheid gesteld om een hulpvraag te melden. Hoewel het Arnhemse aanbod van individuele voorzieningen voor deze groep niet toegankelijk is, kunnen signalen wel opgepakt worden en eventueel worden doorgezet naar de gemeente die in het kader van de Jeugdwet voor de verlening van jeugdzorg is aangewezen. Ook kan voor deze groep toeleiding naar een overige voorziening mogelijk een oplossing bieden.
De voorzieningen die op grond van artikel 3 in de nadere regels als overige voorzieningen zijn benoemd staan rechtstreeks open voor de jeugdige. Dat betekent dat via het college naar een overige voorziening kan worden verwezen als aanbod van jeugdhulp, maar dat de verwijzing niet als voorwaarde geldt voor toegang tot die overige voorziening. In sommige gevallen wordt de overige voorziening door het college zelf geleverd, bijvoorbeeld in het wijkteam. Dan geldt dus dat de jeugdige zich rechtstreeks tot het wijkteam kan wenden voor die specifieke vorm van jeugdhulp.

Artikel 5 Toegang
Deze bepaling regelt de toegang van jeugdhulp via de gemeente en is opgenomen om een zorgvuldige procedure te waarborgen. Dit alles ter uitvoering van artikel 2.9, onder a, van de wet waarin is bepaald dat de gemeente bij verordening in ieder geval regels stelt over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening.
Voor het verkrijgen van een individuele, niet overige voorziening, geldt de beschreven procedure. Deze procedure is afgestemd op de aanknopingspunten die de Centrale Raad van Beroep heeft gegeven in de uitspraak van 1 mei 2017 met zaaknummer 16/4442 JW, ECLI:NL:CRVB:2017:1477. Bij het onderzoek ter beoordeling van een aangemelde hulpvraag zal in een gesprek met de jeugdige de gehele situatie worden bekeken en kan bijvoorbeeld alsnog worden verwezen naar een overige jeugdhulpvoorziening in plaats van, of naast, mogelijke inzet van een individuele voorziening.
In de algemene toelichting is al aangehaald dat jeugdigen onder de Jeugdwet geen wettelijk recht op jeugdzorg hebben en geen individuele aanspraken op jeugdzorg. Wel is er een voorzieningenplicht voor de gemeente en het daaruit voortvloeiende recht van jeugdigen op een zorgvuldige procedure. Deze verordening bevat een aantal bepalingen die dit moeten waarborgen.

In het eerste lid is de rol van het college als aanbieder en regievoerder tot uitdrukking gebracht. Het college verleent een individuele voorziening, indien het college die voorziening in dat individuele geval noodzakelijk acht. Daarbij is artikel 2.3 van de Jeugdwet genoemd als kader. De voorziening moet dus, naar het oordeel van het college, noodzakelijk zijn voor de jeugdige om gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid, en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. Hierbij moet rekening gehouden worden met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de jeugdige.
In de praktijk voert het college de beslissing over het inzetten van jeugdhulp niet zelf uit, maar mandateert dit aan deskundigen. Ook op andere plaatsen in deze verordening en in de wet waar "het college" staat, kan het college deze bevoegdheid mandateren naar ondergeschikten dan wel nietondergeschikten op grond van de algemene regels van de Algemene wet bestuursrecht. De in deze verordening vervatte bepalingen gelden uiteraard ook onverkort voor de gemandateerden.
Omdat er geen wettelijk recht van de jeugdige op jeugdzorg bestaat, voorziet de verordening evenmin in afwijzings- of weigeringsgronden die tegen een dergelijk recht in stelling kunnen worden gebracht. Voor overige voorzieningen geldt dat deze per definitie vrij toegankelijk zijn.
Een individuele voorziening wordt verleend indien dat noodzakelijk wordt geacht. Om die noodzaak in kaart te brengen zal er met de jeugdige samengewerkt moeten worden. Bij de beantwoording van de vraag of een individuele voorziening wordt ingezet is het oordeel van de deskundige in het wijkteam echter wel doorslaggevend. De deskundige is er immers ook bij uitstek op toegerust om dit oordeel te kunnen vellen.
Hiermee kan ten onrechte de schijn worden gewekt dat het telkens om een uitvoerig, onnodig bureaucratische proces gaat. Dit is echter geenszins de bedoeling. Zo kan het vooronderzoek afhankelijk van de inhoud van de melding, meer of minder uitgebreid zijn. Er kan bovendien hiervan – en in bepaalde gevallen ook van het gesprek – in overleg met de jeugdige afgezien worden. Daartegenover staat dat, als dat nodig is, er ook sprake kan zijn van meerdere (opeenvolgende gesprekken). Als de jeugdige al bekend is, zullen een aantal gespreksonderwerpen niet meer uitgediept hoeven te worden. Komt een jeugdige voor het eerst, dan zal een gesprek nodig zijn om een totaalbeeld van de jeugdige en zijn situatie te krijgen. Een vooronderzoek en gesprek zullen uiteindelijk vaak wel in enige vorm nodig zijn, omdat voor een zorgvuldig te nemen besluit het van belang is dat alle feiten en omstandigheden met betrekking tot de specifieke hulpvraag worden onderzocht.

Artikel 6 PGB
Bij nota van wijziging (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 11, artikel MM) is de regeling in artikel 8.1.1 van de wet voor het pgb aangepast (“gestandaardiseerd”) aan de verwante regelgeving met betrekking tot de maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015), In deze regeling stond dat een pgb slechts wordt verstrekt indien aan de in het derde lid gestelde voorwaarden is voldaan. Bij amendement Bergkamp/Voortman (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 109) is het woord ‘slechts’ geschrapt omdat dit een onnodige en overbodige inperking van het recht op een pgb leek te suggereren.
Een pgb wordt verstrekt indien de jeugdige gemotiveerd kan aantonen dat de individuele voorziening die door een aanbieder wordt geleverd, niet passend is (zie artikel 8.1.1, derde lid, onder b). De jeugdige kan direct in het verzoek om een pgb motiveren waarom een individuele voorziening in natura niet passend te achten is. Deze motivering kan natuurlijk ook op een later moment worden gegeven.
In het artikel is verder uitgewerkt dat een pgb onder omstandigheden ook kan worden ingezet voor jeugdhulp die wordt betrokken vanuit het sociale netwerk van de jeugdige. Voor specifieke soorten jeugdhulp en kosten kan een pgb niet worden aangewend. Deze vormen van jeugdhulp en kostensoorten zijn in respectievelijk het tweede en het vierde lid opgesomd.

Artikel 7 De hoogte van een pgb
Artikel 7 vloeit voort uit artikel 2.9, onder c, van de wet. In deze wetsbepaling staat dat in de verordening in ieder geval wordt bepaald op welke wijze de hoogte van een pgb wordt vastgesteld.
In artikel 8.1.1, vijfde lid, onderdeel a, van de wet is bepaald dat het college een pgb kan weigeren voor zover de kosten van het betrekken van de jeugdhulp van derden hoger zijn dan de kosten van de individuele voorziening. Zo wordt voorkomen dat inkoopvoordelen zouden wegvallen als te veel personen zelf ondersteuning willen inkopen met een pgb. Een pgb is gemiddeld genomen ook goedkoper dan zorg in natura omdat er minder overheadkosten hoeven te worden meegerekend. De maximale hoogte van een pgb is in de verordening afgeleid van de kostprijs van de in de betreffende

situatie goedkoopst adequate door het college ingekochte individuele voorziening in natura. Daartoe zijn de volgende berekeningsmethoden gebruikt:
Voor bedrijfsmatig verleende jeugdhulp wordt op grond van het tweede lid voor de vaststelling van het pgb-tarief het goedkoopst gecontracteerde tarief gehanteerd, na aftrek van hotel- en verblijfskosten, minus een afslag van 15%. Deze afslag is als volgt tot stand gekomen:
In de tarieven die worden betaald voor zorg in natura (ZIN) is een opslag voor overheadkosten en een risico-opslag begrepen. Er wordt van uit gegaan dat de overhead bij ZIN circa 30% van de kosten bedraagt. Daarin zitten onder andere administratieve functies, automatisering, inkooppersoneel, management- en terreingebonden functies. Omdat het administratieve proces omtrent een pgb minder lasten met zich mee brengt en de regie daarnaast bij de jeugdige zelf ligt zal de zorgaanbieder voor een pgb-houder minder overheadkosten kwijt zijn. Daarom is het voor berekening van de pgb-tarieven gerechtvaardigd om op de ZIN-tarieven een afslag i.v.m. minder overhead toe te passen van 40%. 40% van 30% levert een afslag op van 12%.
Naast de opslag voor overheadkosten is in de ZIN-tarieven ook een risico-opslag meegenomen. Deze opslag bedraagt 3% en is bedoeld voor aanbieders om financiële risico's af te dekken en een marge te kunnen maken. Omdat dit voor zorg ingekocht via pgb niet van toepassing is, is het gerechtvaardigd om ook hiervoor een correctie toe te passen op de ZIN-tarieven.
Deze twee afslagen samen komen neer op een korting ten opzichte van het ZIN tarief van 15%.
Deze afslag van 15% wordt in mindering gebracht op het ZIN-tarief nadat eerst, op grond van het derde lid, het tarief gecorrigeerd is voor hotelmatige- en huisvestingskosten.
Voor informele jeugdhulp, die wordt betrokken uit het sociale netwerk van de jeugdige, wordt op grond van het vierde lid, aangesloten op het tarief dat op 1 januari 2015 vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) gold voor niet-professionals. Artikel 5.22, eerste lid, van de Regeling langdurige zorg bepaalde op dat moment: "Het uit het persoonsgebonden budget te betalen bruto loon of de te betalen vergoeding aan een zorgaanbieder bedraagt ten hoogste € 20 per uur of per dagdeel, tenzij de verzekerde kan aantonen dat de zorg is verleend door: (…) " gevolgd door een aantal criteria om in aanmerking te komen voor het tarief voor professionals. Dit Wlz-tarief voor informele zorg, € 20,- per uur of per dagdeel, is in Arnhem per 1 januari 2015 voor toepassing bij Wmo-ondersteuning en jeugdhulp als uitgangspunt genomen, maar is door het college inmiddels reeds gewijzigd ten gevolge van indexering. Ook in de toekomst zal het in Arnhem gehanteerde pgb-tarief voor ondersteuning door het sociaal netwerk meelopen met de indexeringen, zodat het mogelijk verder zal gaan afwijken van het bedrag van € 20,- dat als uitgangspunt heeft gegolden.
Een persoon uit het sociaal netwerk kan tegelijkertijd een professional zijn. In het zesde lid is geregeld onder welke voorwaarden een pgb voor jeugdhulp door een professional uit het sociaal netwerk berekend kan worden volgens het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp. Ook als de jeugdhulp verleend wordt door iemand van buiten het sociaal netwerk gelden er voorwaarden, deels dezelfde, om voor het tarief voor bedrijfsmatig verleende jeugdhulp in aanmerking te komen.

Artikel 8 Kwaliteitseisen jeugdhulp

De regering legt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van voorzieningen bij de gemeente en de aanbieder. Het is op grond van artikel 2.12 van de wet aan de gemeente om in de verordening regels te stellen ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan. Daarbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden. Voor dit artikel in de Verordening jeugdhulp is aansluiting gezocht bij de corresponderende bepaling hierover in de Verordening maatschappelijke ondersteuning.
De eis dat een voorziening van goede kwaliteit wordt verleend, biedt veel ruimte voor de gemeenten om in overleg met organisaties van cliënten en aanbieders te werken aan kwaliteitsstandaarden voor de ondersteuning. In het eerste lid is een aantal voor de hand liggende kwaliteitseisen uitgewerkt. In het tweede lid wordt bepaald dat met pgb ingekochte hulp en ondersteuning aan dezelfde kwaliteitseisen moet voldoen als jeugdhulp die door de gemeente zelf wordt ingekocht. Deze gelijkschakeling geldt niet voor jeugdhulp die wordt verleend door een persoon uit het sociaal netwerk, maar geldt slechts ten aanzien van bedrijfsmatig verleende jeugdhulp. Aangezien voor deze categorie ook een hoger tarief geldt dan voor jeugdhulp uit het sociaal netwerk is het stellen van deze eisen gerechtvaardigd.Het in het derde lid genoemde jaarlijkse cliëntervaringsonderzoek is verplicht op grond van artikel 2.5.1, eerste lid, van de Wmo 2015 en artikel 2.10 van de wet.

Artikel 9 Verhouding prijs en kwaliteit
Het college kan de uitvoering van de Jeugdwet door derden laten verrichten (artikel 2.11, eerste lid, van de Jeugdwet). Met het oog op gevallen waarin dit ten aanzien van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering gebeurt, moeten bij verordening regels worden gesteld ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan (artikel 2.12 van de Jeugdwet). Daarbij dient in ieder rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.
Om te voorkomen dat er alleen gekeken wordt naar de laagste prijs voor de uitvoering worden in dit artikel een aantal andere aspecten genoemd waarmee het college bij het vaststellen van tarieven (naast de prijs) rekening dient te houden. Hiermee wordt bereikt dat er een beter beeld ontstaat van reële kostprijs voor de activiteiten die zij door aanbieders willen laten uitvoeren. Uitgangspunt is dat de aanbieder kundig personeel inzet tegen de arbeidsvoorwaarden die passen bij de vereiste vaardigheden. Hiervoor is ten minste een beeld nodig van de vereiste activiteiten en de arbeidsvoorwaarden die daarbij horen. Dit biedt een waarborg voor werknemers dat hun werkzaamheden aansluiten bij de daarvoor geldende arbeidsvoorwaarden.
De kwaliteit van de voorzieningen wordt door het college op verschillende manieren bewaakt en gecontroleerd. In het tweede lid worden onder andere periodieke overleggen genoemd als instrument daarvoor. Maar ook de jaarlijkse cliëntervaringsonderzoeken, die op grond van artikel 2.5.1 van de Wmo 2015 en artikel 2.10 van de Jeugdwet verplicht zijn, geven uiteraard een beeld van de kwaliteit van de jeugdhulp en worden daarom ook genoemd.

Artikel 10 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik
Aan het 'bestrijden' van ten onrechte ontvangen maatwerkvoorzieningen en pgb's gaat een poging dit te 'voorkomen' vooraf. Duidelijke informatie over enerzijds de rechten en plichten van de jeugdige en anderzijds de gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik spelen hierbij een belangrijke rol. Daarom is in het eerste lid een informatieplicht voor het college opgenomen.

Artikel 11 Opschorting betaling uit het pgb
In bepaalde gevallen is (tijdelijke) opschorting van een betaling uit het pgb naar aanleiding van een declaratie een beter instrument dan beëindiging of weigering of zelfs intrekken of herzien van het verleningsbesluit. Middels opschorting kan ruimte geboden worden voor herstelmaatregelen of nader onderzoek.
Om deze redenen is de mogelijkheid voor het college om de SVB te verzoeken over te gaan tot opschorting aan de verordening toegevoegd. Het college kan een verzoek enkel doen als een ernstig vermoeden is gerezen dat:

1. de jeugdige onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid,
2. de jeugdige niet voldoet aan de aan het persoonsgebonden budget verbonden voorwaarden, of
3. de jeugdige het persoonsgebonden budget niet of voor een ander doel gebruikt.

Van de onder 2 genoemde omstandigheid is ook sprake als de jeugdige niet langer voldoende in staat is op eigen kracht, dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van zijn vertegenwoordiger, de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren, en als niet langer is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.
Uiteraard moet het college het verzoek goed motiveren en – met inachtneming van de daarvoor geldende regels – de SVB van voldoende informatie voorzien op grond waarvan de SVB over kan gaan tot deugdelijke besluitvorming ten aanzien van het al dan niet nemen van een besluit tot opschorting.
Verder kan er voor ten hoogste dertien weken worden opgeschort. Hierbij is aansluiting gezocht bij de termijn zoals deze ook wordt gehanteerd in artikel 4:56 van de Awb en onder de Wet langdurige zorg.

Artikel 12 Nieuwe feiten en omstandigheden, herziening, intrekking en terugvordering
Deze bepaling is een uitwerking van de bij nota van wijziging (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 11, artikel D) ingevoegde verplichte delegatiebepaling van artikel 2.9, onder d, van de wet, waarbij is bepaald dat de gemeente bij verordening regels stelt voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Ook deze bepaling beoogt het standaardiseren met de regelgeving met betrekking tot de aan elkaar verwante beleidsterreinen van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning.
In de toelichting op de nota van wijziging is voorts vermeld dat het tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid behoort misbruik van de geboden voorzieningen te voorkomen en, waar nodig, op te treden tegen onterecht gebruik van individuele voorzieningen of persoonsgebonden budgetten. Een zorgvuldig gebruik van collectieve middelen is wezenlijk voor het draagvlak daarvan. De artikelen 8.1.2 tot en met 8.1.4 (oorspronkelijk genummerd: 8.1.1a tot en met 8.1.1c) zijn eveneens bij nota van wijziging en ter standaardisering van de regelgeving aan het wetsvoorstel toegevoegd.
Het eerste lid berust mede op artikel 8.1.2, eerste lid, van de wet. Ook de overige onderdelen van artikel 8.1.2 en artikel 8.1.3 en 8.1.4 geven handen en voeten aan de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik en zijn opgenomen in deze verordening. De wettekst van de artikelen 8.1.2 tot en met 8.1.4 is veelal beperkt tot de pgb. Waar mogelijk en zinvol, is dit ter uitwerking van de delegatiebepaling in artikel 2.9, onder d, van de wet, in de verordening uitgebreid tot de individuele voorziening in natura. Hiervoor kan ook steun gevonden worden in de tekst van de toelichting op artikel 8.1.2, waarbij is vermeld dat de in het eerste lid geregelde inlichtingenverplichting als uitgangspunt heeft dat van de jeugdige aan wie een individuele voorziening of een daaraan gekoppeld pgb is verstrekt, verlangd kan worden dat ze voldoende gegevens en inlichtingen verstrekken om het college in staat te stellen te beoordelen of het beroep op die individuele voorziening of het daaraan gekoppelde pgb terecht is gedaan. Zoals ook in het eerste artikel van deze verordening is gedefinieerd, worden onder het begrip individuele voorziening zowel de individuele voorziening in natura als het pgb begrepen.
Indien het de jeugdige redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat feiten en omstandigheden of daarin opgetreden wijzigingen van invloed kunnen zijn op de toekenning van de individuele voorziening of het daaraan gekoppelde pgb, dient hij deze onverwijld aan het college te melden. Verstrekt hij niet onverwijld uit eigen beweging deze informatie, of op verzoek van het college alle gevraagde inlichtingen en bewijsstukken, dan heeft dat gevolgen voor de toekenning van de voorziening of het daaraan gekoppelde pgb. Het college kan niet alleen bij een aanvraag, maar ook in andere stadia concrete informatie en bewijsstukken van de belanghebbende vragen.
Het tweede lid is geënt op artikel 8.1.4 van de wet. Ook hier is de tot de pgb beperkte reikwijdte van artikel 8.1.4 van de wet op grond van het bepaalde in artikel 2.9, onder d, van de wet uitgebreid tot de individuele voorziening in natura en wordt voor beide de overkoepelende term individuele voorziening gebruikt.
Terugvordering met toepassing van het tweede lid kan eveneens plaatsvinden ten aanzien van degenen die niet hebben voldaan aan een voorwaarde die aan een individuele voorziening verbonden voorwaarde is (lid 1, onder d), of de individuele voorziening niet of voor een ander doel hebben gebruikt dan waarvoor de individuele voorziening was bestemd (lid 1, onder e). Daarbij geldt dan de voorwaarde dat zij dat opzettelijk niet of niet tijdig aan het college hebben laten weten. Oftewel, wanneer iemand die hierboven genoemde omstandigheden opzettelijk verzwijgt voor het college en het college daardoor niet de verlening van de voorziening kan herzien of intrekken, dan kan het college van die persoon de geldwaarde van de voorziening die als gevolg daarvan onnodig of teveel is verstrekt terugvorderen.

Artikel 13 Overgangsrecht
Dit artikel behoeft geen toelichting

Artikel 14 Hardheidsclausule
Dit artikel bepaalt dat het college in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige kan afwijken van de bepalingen van deze verordening, en dus niet van de in de wet zelf genoemde bepalingen. Dit afwijken kan alleen maar ten gunste, en nooit ten nadele van de jeugdige. Met nadruk is gemeld: in bijzondere gevallen. Het gebruik maken van de hardheidsclausule moet beschouwd worden als een uitzondering en niet als een regel. Het college moet in verband met de rechtszekerheid ook duidelijk aangeven waarom in een bepaalde situatie van de verordening wordt afgeweken.

Artikel 15 Intrekking oude verordening
Dit artikel behoeft geen toelichting

Artikel 16 Inwerkingtreding
Dit artikel behoeft geen toelichting

Artikel 17 Citeertitel

Dit artikel behoeft geen toelichting

zaaknummer: 278707

Nadere Regels Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019

Artikel 1 Begrippen

1. In deze nadere regels wordt verstaan onder:
   - verordening: de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
   - wet: de Jeugdwet.
2. Begrippen die in deze nadere regels worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de verordening.

Artikel 2 Overige voorzieningen

De volgende voorzieningen behoren tot de overige voorzieningen bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder b, van de verordening:

a. het bieden van informatie, advies en consultatie aan jeugdigen en hun ouders over o.a.:
   1° opgroei- en opvoedingsproblemen;
   2° psychische problemen en stoornissen;
   3° opvoedingssituaties waardoor jeugdigen mogelijk in hun ontwikkeling worden bedreigd;
   4° taal- en leerproblemen;
   5° kindermishandeling en huiselijk geweld;
   6° lichamelijke of verstandelijke beperkingen;
   7° cliëntondersteuning;
b. het bieden van ondersteuning bij het versterken van de eigen kracht van het kind of de jongeren, zijn of haar ouders / opvoeders en de andere leden van het gezin;
c. het bieden van ondersteuning bij het versterken van het sociale netwerk, waaronder familieleden, buren, vrienden, vrijwilligers, mantelzorgers en maatjes en het toeleiden naar collectieve activiteiten in de nabije omgeving, waaronder sport, cultuur en vrije tijd;
d. het bieden van ondersteuning bij het opzetten van een gezinsplan;
e. Kortdurende individuele, niet specialistische begeleiding gericht op de algemene dagelijkse levensverrichtingen, opgroei- en opvoedondersteuning;
f. begeleiding naar lichte hulp en consultatie bij de (jeugd)gezondheidszorg en het onderwijs.
g. het voeren van regie rondom de uitvoering van het gezinsplan.

Artikel 3 Individuele voorzieningen

1. De volgende voorzieningen zijn individuele voorzieningen bedoeld in artikel 3, tweede lid onder b, van de verordening:
   a. basis GGZ;
   b. specialistische GGZ;
   c. hulp bij enkelvoudige, ernstige dyslexie.
2. De volgende voorzieningen zijn individuele voorzieningen bedoeld in artikel 3, tweede lid, onder c, van de verordening:
   a. jeugdhulp bij psychiatrische stoornissen;
   b jeugdhulp bij (licht)verstandelijke beperkingen;
   c. jeugdhulp bij opvoedproblemen en gedragsstoornissen;
   d. jeugdhulp bij dyslexie.
3. De volgende voorzieningen zijn individuele voorzieningen bedoeld in artikel 3, tweede lid, onder f, van de verordening:
   a. beschermd wonen met begeleiding voor jeugdigen met een met licht verstandelijke beperking en/of psychiatrische aandoening;
   b. kort- en langdurend verblijf, mogelijk met behandeling, voor:
      1° hulp aan jeugdigen met een (lichte) verstandelijke beperking;
      2° hulp aan jeugdigen met een psychiatrische stoornis (gesloten en open verblijf, deel- en voltijds);
      3° residentiële jeugdhulp (vol- en deeltijd) aan jeugdigen met ernstige gedragsproblematiek.
   c. kortdurend verblijf, zonder behandeling, waaronder logeeropvang (respijtzorg)

4. De volgende voorzieningen zijn individuele voorzieningen bedoeld in artikel 3, vierde lid, van de verordening:
   a. gesloten jeugdhulp;
   b. drang en dwangtrajecten door gecertificeerde instellingen;
   c. crisisjeugdhulp.

Artikel 4 PGB

Een pgb wordt berekend op basis van tarieven die in de bijlage bij deze nadere regels zijn opgenomen.

Artikel 5 Inwerkingtreding

Deze nadere regels treden in werking op 1 januari 2019.

Artikel 6 Citeertitel

Deze nadere regels worden aangehaald als: Nadere Regels Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019.

Bijlage bij Nadere Regels Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019: PGB tarieven Jeugdwet

1. Jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk

Voor jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk geldt een maximaal tarief van € 20,90 per uur voor individuele jeugdhulp en € 20,90 per dagdeel voor groepsbegeleiding.
Dit tarief geldt eveneens voor jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon buiten het sociaal netwerk die niet voldoet aan de eisen genoemd in artikel 7, zesde lid, onder a en b, van de verordening.

2. Jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die de jeugdhulp bedrijfsmatig verleent

Voor jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die de jeugdhulp bedrijfsmatig verleent geldt een maximaal tarief volgens onderstaande tabel:

Productnaam ZIN	Tarief PGB	Eenheid
Activerend werk		
Activerend werk: ontwikkeling naar trede 2	€ 216,89	Stuks
Activerend werk: ontwikkeling naar trede 3	€ 461,78	Stuks
Activerend werk: ontwikkeling naar trede 4	€ 556,52	Stuks
Activerend werk: ontwikkeling naar trede 5	€ 325,56	Stuks
Activerend werk: stabiel op trede 3	€ 6,12	Uur
Activerend werk: stabiel op trede 4	€ 4,59	Uur
Ambulante ondersteuning		
Begeleiding	€ 40,29	Uur
Begeleiding NAH	€ 56,61	Uur
Begeleiding speciaal	€ 63,24	Uur
Coaching on the job	€ 82,62	Uur
Conferentie module activering	€ 2.078,27	Stuks
Conferentie module conferentie	€ 1.153,58	Stuks
Conferentie module informatief gesprek	€ 259,90	Stuks

Conferentie module vervolg	€	1.153,58	Stuks
Jeugd-GGZ behandeling generalistisch	€	81,60	Uur
Jeugd-GGZ behandeling hoog-specialistisch	€	99,45	Uur
Jeugd-GGZ behandeling specialistisch	€	90,27	Uur
Jeugd-GGZ consultatie	€	144,33	Uur
Jeugd-GGZ diagnostiek	€	94,86	Uur
Jeugdhulp niveau 1	€	74,46	Uur
Jeugdhulp niveau 2	€	79,05	Uur
Jeugdhulp niveau 3	€	88,23	Uur
Jeugdhulp niveau 4	€	101,49	Uur
Persoonlijke verzorging regulier	€	37,23	Uur
Dyslexie			
Jeugd-GGZ behandeling dyslexie	€	81,60	Uur
Jeugd-GGZ diagnose dyslexie	€	85,68	Uur
Ondersteuning op locatie aanbieder			
Dagactiviteit (begeleiding) jeugd LG/VG licht	€	38,80	Dagdeel
Dagactiviteit (begeleiding) jeugd LG/VG midden	€	48,50	Dagdeel
Dagactiviteit (begeleiding) jeugd LG/VG zwaar	€	78,13	Dagdeel
Dagactiviteit GGZ-LZA	€	9,18	Uur
Dagbehandeling (j)lvg	€	81,34	Dagdeel
Dagbehandeling gedragswetenschapper	€	83,97	Dagdeel
Dagbehandeling VG kind midden	€	65,74	Dagdeel
Dagbehandeling VG kind zwaar/JLVG/EMG	€	98,07	Dagdeel
Verblijf			
Logeerweek	€	956,60	Stuks
Logeerweekend	€	596,58	Stuks
Logeren per etmaal	€	136,66	Etmaal
Per dag ZZP 1LVG incl.BH incl.DB	€	86,91	Etmaal
Per dag ZZP 1VG excl.BH excl.DB	€	41,15	Etmaal
Per dag ZZP 1VG excl.BH incl.DB	€	70,96	Etmaal
Per dag ZZP 2GGZ-C excl.BH excl.DB	€	69,31	Etmaal
Per dag ZZP 2GGZ-C excl.BH incl.DB	€	88,29	Etmaal
Per dag zzp 2LVG incl.BH incl.DB	€	120,93	Etmaal
Per dag ZZP 2VG excl.BH excl.DB	€	54,58	Etmaal
Per dag ZZP 2VG excl.BH incl.DB	€	83,71	Etmaal

Per dag ZZP 3GGZ-C excl.BH excl.DB	€	78,13	Etmaal
Per dag ZZP 3GGZ-C excl.BH incl.DB	€	100,20	Etmaal
Per dag ZZP 3LVG incl.BH incl.DB	€	166,69	Etmaal
Per dag ZZP 3VG excl.BH excl.DB	€	66,13	Etmaal
Per dag ZZP 3VG excl.BH incl.DB	€	94,36	Etmaal
Per dag ZZP 4GGZ-C excl.BH excl.DB	€	96,61	Etmaal
Per dag ZZP 4GGZ-C excl.BH incl.DB	€	119,98	Etmaal
Per dag ZZP 5GGZ-C excl.BH excl.DB	€	107,54	Etmaal
Per dag ZZP 5GGZ-C excl.BH incl.DB	€	129,42	Etmaal
Per dag ZZP 6GGZ-C excl.BH excl.DB	€	139,54	Etmaal
Per dag ZZP 6GGZ-C excl.BH incl.DB	€	161,40	Etmaal
Per dag ZZP GGZ verblijfscomponent	€	15,64	Etmaal
Per dag ZZP VG&LG verblijfscomponent	€	18,66	Etmaal
Strand- of survivalkamp	€	1.125,29	Stuks
Toeslag bij verblijf in gezinshuis minder dan 4 kinderen	€	31,92	Etmaal
Toeslag Kind bij verblijf in moeder & kindhuis	€	22,80	Etmaal
Toeslag Psychiatrie bij verblijf in J&O	€	18,24	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep	€	165,25	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep fasehuis	€	191,28	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep gezinshuis	€	130,58	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep gezinshuis licht	€	120,88	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep kamertrainingscentrum	€	66,35	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep kamertrainingscentrum Intensief	€	97,49	Etmaal
Verblijf bij zorgaanbieder: 24-uurs behandelgroep logeerhuis	€	130,58	Etmaal
Verblijf zonder overnachting (VZO), per dag	€	89,99	Etmaal
Zomerkamp	€	1.037,95	Stuks

Samenvatting wijzigingen in de Verordening jeugdhulp per 1 januari 2019

PGB-tariefberekeningssystematiek
De voornaamste aanleiding om de Verordening jeugdhulp te wijzigen ligt in het feit dat door de Centrale Raad van Beroep, de hoogste bestuursrechter, ten aanzien van de WMO is bepaald dat de berekeningssystematiek voor PGB-tarieven in een verordening moet zijn vastgelegd. Omdat dit nog niet het geval is in Arnhem, moet de WMO verordening daarop worden aangepast. De verwachting is dat hetzelfde ook geldt voor de PGB tarieven voor jeugdhulp en dus voor de Arnhemse Verordening jeugdhulp. Daarnaast willen we de WMO verordening en de Verordening jeugdhulp zoveel mogelijk gelijk trekken en lijkt het logisch om de Raad beide verordeningen gelijktijdig te laten behandelen.
In de conceptversie van de verordening die nu voorligt is de berekeningssystematiek voor de PGB tarieven opgenomen in artikel 7.

Aanwijzen toezichthouder ivm misbruik- en fraudebestrijding
In de huidige verordening werd niet voorzien in opsporing van misbruik en fraude. Organisatorisch wordt dit opgezet en met een aanpassing in de Verordening jeugdhulp wordt voorzien in een grondslag daarvoor. Een en ander is in de conceptversie van de verordening in artikel 10 vastgelegd. Ook is in artikel 11 nieuw opgenomen in deze conceptverordening, waarin, evenals bij de verordening wmo, is bepaald dat het PGB dat een inwoner ontvangt vanuit de SVB kan worden opgeschort in geval van een ernstig vermoeden van fraude

Waar een PGB niet aan mag worden besteed
De voorschriften betreffende de besteding van een PGB zijn momenteel versnipperd. Er kan iets over gevonden worden in de verordening, in de nadere regels én in de Uitgangspuntennotitie PGB. In dat laatste document stond in een oude versie dat een PGB wél mocht worden besteed aan specifieke kosten en in de nieuwste versie is dat geschrapt, waaruit moet blijken dat die kosten nu niet met PGB gedekt mogen worden. Voor de duidelijkheid, én omdat dergelijke regels in een verordening moeten staan en niet in een beleidsstuk, zijn de relevante regels nu gegroepeerd opgenomen in artikel 6.

Afweging inzet jeugdhulpvoorziening
Hoe het college, en dus de wijkcoach namens dat college, de afweging maakt of een jeugdhulpvoorziening wordt ingezet is afgestemd op jurisprudentie daarover vanuit de Centrale Raad van Beroep. Dit is te vinden in artikel 5 van de conceptverordening, waarbij deze wijziging specifiek in artikel 5, tweede lid, sub a tot en met d is opgenomen.

Voor het overige geldt dat de conceptversie van de Verordening jeugdhulp zoveel als mogelijk is afgestemd op de Verordening maatschappelijke ondersteuning. Dit leidt ertoe dat de volgorde van artikelen gewijzigd is en dat geprobeerd is om corresponderende artikelen tekstueel meer gelijk te trekken met elkaar om zo meer eenduidigheid te scheppen. Een voorbeeld hiervan is artikel 8 in de huidige conceptversie.

Samenvatting wijzigingen in de Nadere regels jeugdhulp per 1 januari 2019

Voor de Nadere regels geldt dat veel van de oorspronkelijke inhoud uit 2015 nu overgeheveld is naar de verordening. Wat resteert is een gespecificeerd overzicht van individuele en overige voorzieningen en de nieuwe tabel met PGB-tarieven, afgestemd op de in de verordening vast te stellen systemathiek en de input die daarvoor is geleverd.

WijzijnAdviesraadArnhem
Wmo

WijzijnAdviesraadArnhem
Jeugd

College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Arnhem, 8 september 2018

Onderwerp: Verordeningen Wmo en Jeugdhulp

Geacht college,

ALGEMEEN
Voor aanvang van de zomervakantie 2018 is een procedure afgesproken waarbij de Adviesraden betrokken zouden worden bij de actualisering van de Verordening maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp (inclusief 'Nadere regels') die per 1 januari 2015 in werking zijn getreden. Deel van de gemaakte afspraken is geweest dat (vertegenwoordigers van) de Adviesraden mondeling geïnformeerd zouden worden over de door de gemeente Arnhem noodzakelijk geachte wijzigingen. Daartoe hebben de Adviesraden tevoren per e-mail een aantal notities betreffende dit onderwerp ontvangen en ook is er – binnen het krappe tijdschema – gelegenheid geweest tot mondeling overleg.

Namens de Adviesraden spreken wij uit dat, hoewel deze werkwijze onder de nodige tijdsdruk heeft plaatsgevonden, de procedure duidelijk is geweest en dat de wijze waarop wij hebben overlegd constructief is geweest. In het slot van de overlegfase is een aantal 'Aanbevelingen' ingediend waarop de gemeente heeft gereageerd. Vanwege tijdsdruk heeft over de 'reactie gemeente' op Aanbevelingen geen inhoudelijk overleg kunnen plaatsvinden, maar die reactie is zodanig helder dat de Adviesraden hieronder een aantal Adviezen kunnen geven over het voorgenomen raadsvoorstel. Wij hopen dat onze Adviezen leiden tot de door ons gevraagde aanpassingen.

ADVIEZEN
In onderstaand Advies aan u als college richten wij ons op wat in het overleg de afgelopen weken naar voren is gekomen als centrale factor in de werkwijze: het maatwerk.
In de gesprekken die zijn gevoerd met de beleidsmedewerkers en ook uit de reactie daarop blijkt dat ook de gemeente Arnhem van mening is dat 'maatwerk' essentieel is. Via de (keukentafel-) gesprekken moet gezocht worden naar de voor het individu meest ideale oplossing: 'op maat'.
In een eerdere fase van het overleg hebben wij voorgesteld over 'maatwerk als uitgangspunt' in een preambule een passage op te nemen.

De schriftelijke reactie van gemeente op deze aanbeveling is ook helder:
In de toelichting op de verordeningen en in het raadsvoorstel benadrukken we dat maatwerk/doen wat nodig is het uitgangspunt is en blijft bij de uitvoering van de Wmo/Jeugdwet. Dit uitgangspunt is ook nadrukkelijk opgenomen in de opdracht aan de sociale wijkteams. Vanuit de gemeente zullen we hierop blijven sturen. De hardheidsclausule in de verordeningen maakt ook mogelijk dat we in voorkomende gevallen kunnen afwijken van de normen in de verordening.

Anders gezegd: een preambule is niet nodig omdat in de toelichting voldoende duidelijk is geformuleerd dat maatwerk het uitgangspunt is. Wij zijn verheugd te lezen dat de gemeente het inhoudelijk eens is met onze aanbeveling en wij wijzen erop dat het o.i. essentieel is dat de toelichting op de Verordening ook in juridische zin deel uitmaakt van de verordening.

Advies 1:
MAATWERK ALS UITGANGSPUNT

> **De Adviesraden dringen er op aan bij de definitieve tekst van de Verordeningen ervoor te zorgen dat de toelichting op de verordening waarin staat dat 'maatwerk' het uitgangspunt moet zijn een juridisch onderdeel is van deze verordening (en geen losstaande toelichting).**

Op basis van de gevoerde overleggen en de schriftelijke reactie op de aanbevelingen is ons (steeds) duidelijker geworden dat maatwerk ook voor de gemeente essentieel is. Wij zijn verheugd dat de gemeente het belang van maatwerk onderschrijft. Het noemen van maximumbedragen kan echter niet samengaan met het leveren van maatwerk. In een theoretisch model kan de uitwerking van het model mogelijk gaan zoals het college zich voorstelt. In de praktijk echter, zo hebben wij begrepen, werkt het contrair.
In de praktijk wordt tijdens het keukentafelgesprek met de burger niet altijd begonnen met maatwerk. Het gesprek wordt veelal gevoerd aan de hand van de lijst met de maximale bedragen. Slechts zeer zelden wordt daadwerkelijk de mogelijkheid geboden het maximumbedrag te overschrijden. Als vervolgens blijkt dat dit niet conform de wensen (het 'maatwerk') is, staat de mogelijkheid tot een beroep op de hardheidsclausule open. Uit de gepresenteerde getallen blijkt dat overschrijding van het bedrag €12.500,- voorkomt.
Kortom: naar onze overtuiging is het leveren van maatwerk niet te verenigen met het hanteren van een maximumbedrag.

Advies 2:
MAXIMUM-BEDRAGEN WIJZINGEN IN RICHTBEDRAGEN

> **De Adviesraden stellen voor de in de verordening genoemde 'maximum-bedragen' te wijzigen in 'richtbedragen' omdat dit overeenkomt met de intentie zoals de gemeente deze bepleit en heeft beschreven.**

Wat betreft het grensbedrag primaat verhuizing wijzen wij erop dat het bezwaar hiertegen te ondervangen is door het hierboven genoemde advies 1 ('maatwerk') over te nemen. Uit diverse onderzoeken blijkt dat het streven juist moet zijn burgers in hun vertrouwde netwerk te laten blijven (mantelzorg door de buurt!) en een verplichte verhuizing staat hier volledig haaks op. Volledigheidshalve willen wij erop wijzen dat het 'nieuwe' bedrag van 12.500 euro niet toereikend is om enkele aanpassingen in een bestaande woning te realiseren. Dit betekent dat de burger gedwongen wordt te verhuizen en dat gaat (veel) meer kosten. Alleen al verhuis- en inrichtingskosten zullen snel meer bedragen dan het nu genoemde maximum. Als het iemand betreft in een koopwoning komen daarbij ook nog transactie-, notaris- en makelaarskosten en het is duidelijk dat dit zeker niet tot 'maatwerk' leidt. Het tot nu toe genoemde bedrag van 25.000 euro is als 'richtbedrag' een realistischer optie.

Advies 3) PRIMAAT VERHUIZING

De Adviesraden zijn ervan overtuigd dat het genoemde grensbedrag primaat verhuizing (ook als 'richtbedrag') ten enenmale onvoldoende is en bevelen derhalve aan als (richt)bedrag op te nemen: 25.000 euro.

Keuzevrijheid voor de burger is één van de uitgangspunten die beschreven is in de Wmo. PGB is een vorm om keuzevrijheid juist te bevorderen. . Mogelijk is het (nog meer) afschalen een negatieve prikkel tot het inzetten van het PGB; iets wat de Adviesraden sterk betreuren. Belangrijk is de burger actief te maken c.q. te versterken in het zoeken naar en het organiseren van de hulp/zorg die men nodig heeft. Juist 'PGB-burgers' zijn actief in het zelf organiseren van de gewenste hulp.
De grens van de afschaling zou wat ons betreft dusdanig 'moeten' zijn dat een PGB toereikend is om een hulpverlener in te zetten. Het is ons op dit moment niet bekend in hoeverre in andere gemeenten een dergelijke werkwijze gevolgd wordt en welke effecten dit mogelijk zou hebben. Alvorens over de consequenties van de 'afschaling' een definitief advies te geven, zouden wij eerst moeten beschikken over meer – vergelijkbare – cijfers. Vooralsnog is onze ervaring dat de huidige budgettering PGB belemmeringen oplevert voor de burger met betrekking tot prijs, kwaliteit en beschikbaarheid van de inkoop.

Advies 4) TARIEF PGB MOET TOEREIKEND ZIJN

De Adviesraden stellen voor op dit moment geen aanpassingen te doen in de PGB budgettering. Eerst is onderzoek nodig naar de gevolgen voor de inkoopmogelijkheden van de burgers. Cruciaal daarbij is dat duidelijk moet blijken dat een lager bedrag geen drempel opwerpt voor gebruik van PGB.

Een belangrijk kenmerk van een PGB is dat de burger zelf kan kiezen wie de benodigde zorg kan leveren. Daarover dient voldoende en goede informatie beschikbaar te zijn. In veel gevallen zullen burgers, onvoldoende bekend met en onwetend over het gemeentelijke beleid, in een eerdere fase het 'hoofd in de schoot hebben gelegd'. Immers: dikwijls zijn het niet de meest weerbare burgers die in deze situatie terecht komen. De budgethouder moet erop gewezen worden dat men 'medewerkers' kan kiezen op specifieke kwaliteiten, iemand die de benodigde competenties heeft. Op dit moment wordt met name getoetst op diploma's en minder op concrete resultaten.

Advies 5) TOETSEN OP RESULTAAT

De Adviesraden zijn van mening dat bekeken moet worden of er criteria ontwikkeld kunnen worden om de gewenste hulp of ondersteuning bedrijfsmatig (door zorginstellingen) adequaat uit te laten voeren. Het zou beter zijn te kijken naar het resultaat: welke inzet moet er geleverd worden en is de persoon die daarvoor in het kader van PGB wordt aangezocht, in staat deze hulp te verstrekken.

SAMENVATTEND

De Adviesraden Jeugdhulp en Wmo hebben in bovenstaande reactie vijf adviezen gegeven:

1. Alsnog juridisch sluitend formaliseren dat 'maatwerk' het uitgangspunt is.
2. Genoemde bedragen in overeenstemming met de intentie van de verordening benoemen als 'richtbedragen' (in plaats van maximum-bedragen).
3. Grensbedrag verhuizing aanpassen.
4. Geen aanpassingen in PGB-budgetten tot nader 'onderzoek' is gedaan naar afschaling PGB-tarief.
5. Nader onderzoek naar criteria PGB.

Indien er uwerzijds behoefte bestaat aan een (mondelinge) toelichting, zijn wij daartoe uiteraard te allen tijde bereid. In verband met de transparantie van het overleg verzoeken wij u deze brief met onze adviezen (waarvan wij uiteraard hopen dat u deze zult overnemen) te gelegener tijd met uw definitieve voorstel aan de gemeenteraad mee te sturen.

Met vriendelijke groet,
namens de Adviesraden Jeugdhulp en Wmo,

Martin Knoop – voorzitter Adviesraad Wmo
Hanneke Bakx – voorzitter Adviesraad Jeugdhulp

Cc: Gerard Fidder

Geachte raadsleden van gemeente Arnhem, Arnhem, 5 oktober 2018

Recent kwam mij ter ore dat u voornemens bent de tarieven voor het persoonsgebonden budget (PGB) te verlagen. Dit wordt binnenkort besproken in de gemeenteraad begrijp ik, rond 10 oktober. Ik was graag naar de raadszitting gekomen, maar ik ben in die periode op vakantie. Daarom meld ik u graag via deze weg wat de gevolgen van uw voornemens zouden zijn als deze goedgekeurd worden.

'k Ben een vrouw van 43 en ik woon al 25 jaar met veel plezier in Arnhem. Ik heb een aangeboren, langzaam progressieve spierziekte, waardoor al mijn willekeurige spieren slap tot zeer slap zijn en nog steeds slapper worden. Hierdoor kan ik niet staan of lopen, niet zelf transfers maken, mijn armen niet tillen, mijn handen minder goed gebruiken. Daarom gebruik ik een elektrische rolstoel met dynamische armondersteuningen en een batterij aan andere hulpmiddelen. Buiten eten en drinken ben ik volledig afhankelijk van hulp voor alle dagelijkse handelingen. Ik werk vier dagen per week als epidemioloog in Nijmegen, ik ben een actief solo-zeiler, zing bij het Arnhemse koor Divertimento en ik vind daarnaast nog tijd om vrijwilligerswerk te doen.

Sinds tweeënhalf jaar regel ik mijn hele zorg zelf via verschillende PGB's, waaronder twee PGB's voor huishoudelijke hulp en begeleiding uit de WMO. Dit stelt mij in staat ondanks de progressieve aard van mijn aandoening (waarbij steeds weer mogelijkheden moet inleveren) en de aanzienlijke beperkingen die deze veroorzaakt in staat het actieve leven te leiden dat ik hierboven in het kort beschreef.

Ik regel met een verre van 24-uursbudget wel 24 uur per etmaal de afroep- en aanwezigheidsdiensten die ik nodig heb. Op mijn werk heb ik een team van studenten die mij de zorg biedt die ik nodig heb, als ik erop uit ga (voor werk, ziekenhuisbezoek, andere verplichtingen of voor mijn plezier) moet daarvoor de benodigde hulp ingeschakeld en vaak meegenomen worden. Voor de momenten dat ik thuis ben is er altijd iemand in de wijk die beschikbaar is voor mij. Dat komt neer op gemiddeld 7 uur per dienst, waarop er iemand binnen 10-15 minuten bij mij moet kunnen zijn. Deze mensen krijgen hiervoor vrijwel alleen de uren die ze daadwerkelijk bij mij werken uitbetaald. Dit kan variëren van 2-5 uur, maar gemiddeld is het zo'n 2,5 uur op een dienst. Dat betekent dus dat mensen heel veel vrijwillig doen voor mij. En dit geldt voor alle diensten. Elke dienst bestaat uit een mix van werk dat wordt bekostigd uit de Zorgverzekeringswet (ook in PGB-vorm) en uit werk dat valt onder huishoudelijke hulp en begeleiding.

Voor de afroepdiensten maak ik gebruik van 'gewone' (maar door mij goed getrainde) mensen uit de wijk. Ik heb in het verleden geprobeerd om mensen te vinden via de Nationale Hulpgids (waar veel ZZP-ers hun werk vinden), maar van de mensen die uit de buurt komt vindt geen een aantal uren of het uurloon voldoende. Ik ben dus aangewezen op 'gewone' mensen uit de buurt en op studenten. Die kunnen veelal niet aan de door u voorgestelde eisen voldoen. Daarentegen bieden ze mij wat ik nodig heb om een veilig, zo fijn mogelijk en vooral actief leven te leiden. Zij dragen daarbij een aanzienlijke verantwoordelijkheid, zij helpen mij bij alles wat ik nodig heb, van mijn eten regelen tot mijn spullen uit mijn tas halen, van toiletbezoek tot mij in mijn bed helpen. Hiervan zijn zij ook doordrongen (ik ben van hen afhankelijk gedurende de dienst die zij aangenomen hebben). Ik vind de tariefwijzigingen die nu voorgesteld worden voor hen totaal onaanvaardbaar, ik vraag al veel van ze voor de huidige tarieven.

En wat is het alternatief? Zorg in natura. Deze zorg is niet alleen minstens twee keer zo duur, maar ik heb al eens helemaal uitgezocht wat overschakelen zou betekenen. Ik zou dan in ieder geval moeten stoppen met werken, want ik kan dan niet om 7 uur opstaan en niet om 11 uur of zo nodig later naar bed, ik kan niet later opstaan in het weekend om bij te komen van de korte nachten doordeweeks, ik kan geen zorg op afroep krijgen (die ik wel nodig heb), geen zorg op mijn werk (dat is dan ook niet meer nodig…). Ik zou afhankelijk worden van een groot team van mensen die niet zijn opgeleid voor de specifieke problemen die horen bij mijn spierziekte, ik zou binnen de kortste keren weer uitgebreide schouder- en knieklachten hebben (zoals ik in het verleden had toen ik nog niet mijn eigen zorg regelde).

Kortom, de zorg wordt veel duurder, zal totaal niet meer passen, de mogelijkheden om te participeren worden me ontnomen en die mensen die bij mij blijven werken worden onredelijk behandeld doordat ik ze alleen een inadequate vergoeding kan bieden.

Hanneke Deenen, Arnhem

Inspreken op woensdag 10 oktober 2018 inzake vaststellen Verordening Jeugdhulp en Verordening WMO, Arnhem 2019, zaaknummer 278707

Vier jaar geleden, toen ook in oktober, sprak ik in op de Verordening Jeugdhulp 2015. Over 9 maanden vallen wij onder de WMO. Vooruitkijkend spreek nu dus in op de Verordening Jeugdwet én WMO.

Ik heb ook ouders in mijn omgeving om input gevraagd en ik spreek hier dus niet alleen namens mijzelf.
Wij hebben sinds 2001 met tal van instanties te maken en hebben – tot grote tevredenheid - sinds 2007 daarnaast een PGB. Mijn inspraak gaat daarom met name in op de PGB-situatie.

Nu al is het aanvragen van een PGB een klus die veel tijd en energie (en gemeentegeld !) vergt vanwege alle keukentafelgesprekken, steeds weer alles uitleggen aan andere wijkteammedewerkers, ook omdat de beschikkingen voor korte duur (half jaar tot een jaar) worden afgegeven, voor zaken die een "leven-lang" spelen.

Ik kan flink wat papierwerk verstouwen en vrij aardig regels lezen. Ik heb echter grote moeite te begrijpen wat de bedoeling is van de Verordeningen, wat nou wel of niet mag. Ik lees allerhande beperkingen en bepalingen en ook eisen die mijns inziens niet op PGB-hulpverleners van toepassing zijn, maar bijv. op zorginstellingen. Eisen die geld kosten, maar de tarieven zijn lager?

Kortom, als ik de Verordeningen, Toelichtingen en Nadere regels lees bekruipt mij welhaast toch weer dat gevoel van een *"PGB?? Nee!!"*. Dat was toch niet uw bedoeling?

Ik vraag mij bezorgd af: heb ik werkelijk nog wat aan een PGB? Kan ik nog wel de hulp en ondersteuning inschakelen die in ons gezin nodig is? Op de tijdstippen die ons uitkomt, met een flexibiliteit die ons trouwe "Begeleidings Team" kan bieden, met doelstellingen die wij gezamenlijk bepalen, bewaken en bijstellen, met soms intensievere en soms minder intensieve begeleiding. Daarbij medewerkers kiezend die qua kwaliteit en competentie passen bij de benodigde inzet. En vergeet niet, die medewerkers komen in ons huis, in ons gezin, omdat dáár de begeleiding nodig is, dáár wordt het gebrek aan zelfredzaamheid gecompenseerd en wordt ondersteund bij het uitvoeren van de dagelijkse dingen, wordt er structuur en regie aangebracht. Vooral wordt er een grote slinger gegeven aan de ontwikkeling, die niet bij alle kinderen vanzelf gaat. Bij psychiatrische problematiek is het daarbij ook nog eens ingewikkeld dat je dat niet zomaar "ziet" en goed moet weten hoe het kind te lezen en op welke knoppen te drukken.

Begrijp me goed, het tegengaan van PGB-misbruik en regels stellen, daar kan niemand tegen zijn, maar als de gemeente Arnhem werkelijk staat voor maatwerk en PGB, moet zij dat daadwerkelijk en feitelijk ook mogelijk maken.
Dat brengt mij bij mijn opmerkingen op deze concept verordeningen.

1. Spijtig genoeg hoorde ik **bij toeval van de komst van de nieuwe verordeningen** en kan ik dus ook nu pas mijn stem laten horen. En dus niet zoals eerder, al in de fase waarin het concept door B&W wordt opgesteld en er nog aanpassingen kunnen gedaan. Dat kan voortaan beter! U kent uw WMO/Jeugdwet-gemeente-inwoners toch?
2. Spijtig is ook dat na vier jaar wachten **artikel 6 Verordening Jeugdwet**, wat bepaalt wanneer een PGB wordt verleend, nog altijd niet is aangepast, maar nog steeds strijdig is met de wet; zie mijn aparte mail. Maar dat kan nog worden aangepast; ik reken op u!
3. **Artikel 7 "de hoogte van een PGB"** en dan met name het criterium "**toereikend**" lijkt een wassen neus te zijn, los van dat niet te controleren is wat de ZIN-tarieven zijn, is onbegrijpelijk en sluit niet aan bij de praktijk van alledag. Ik noem wat voorbeelden:
   a. enerzijds staat er: niet hoger dan de "kostprijs voor de goedkoopste ZIN voorziening", anderzijds wordt er dan nog 15% afgetrokken. Ik zie een delta van 15%? Hoe verhoudt dat zich tot art. 8.1.1 lid 5 Jeugdwet?
   b. aan wie je wanneer welk tarief mag voldoen (leden 2 tot en met 7) en de tarieven in de Nadere regels kan ik niet volgen en zijn onnodig/onjuist beperkend ingeval "sociaal netwerk";
   c. als je een "echte" professional hebt in je sociale netwerk, die pgb naast zijn gewone loondienstbaan doet, maar niet als "bedrijf", dan moet je die toch het lage tarief voldoen (vanwege art 7 lid 6 sub c+d Verordening), terwijl de kwaliteit wel is geborgd, hetgeen juist het enige juiste criterium is!?
   d. in complexe gevallen kan via PGB meer maatwerk geleverd worden, dan bij instellingen, maar het hoge tarief is veel te laag voor dergelijke specialistische inzet;
   e. het ZIN/PGB-tarief "activerend werk" bevat een denkfout. Niet juist is: hoe hoger op de ladder, hoe minder begeleiding nodig is. Bij bepaalde beperkingen blijft de behoefte aan intensieve begeleiding, maar gaat daardoor iemands productiviteit omhoog.

Woorden als bedrijfsmatig (waarom niet "beroepsmatig"?), zzp-er, kwaliteitsregister (waarom niet beroepsregister?), sociale netwerk (en wie zijn dat dan?), informele zorg, professionele hulp, "voorziening", "kwaliteitseisen", "beroepskracht", jeugdhulpaanbieders" lopen door elkaar, zijn daarbij vaak onbegrijpelijk, maar ook onnodig beperkend en zien veelal niet op pgb-hulpverleners!

Puzzel met mij mee om 2 van mijn hulpverleners in het juiste hokje te zetten:

a. Een orthopedagoog die parttime (in loondienst) bij een instelling voor gehandicapten werkt en daarnaast een paar uur per week bij ons;
   a. Is geen “zzp-er”, sterker nog, met alleen ons als opdrachtgever kan dat niet eens;
   b. Werkt zij “bedrijfsmatig”? Of hoeft dat niet, als zij maar wel voldoet aan art 7 lid 6 sub a en b (en dus niet aan de eerste zin), want in artikel 7 lid 7 wordt “bedrijfsmatig” niet genoemd? Geldt dat alleen igv sociaal netwerk?
   c. Staat in het beroepsregister NVO, maar dat is dan geen “kwaliteitsregister”?
   d. Die zou dan ook in het SKJ moeten? Dat is een extra belasting en extra kosten; papieren tijger noem ik dat.
   e. Verleent zij dan in die instelling jeugdhulp? Dit gelet op art 7 lid 6 d
   f. Is niet uit het sociale netwerk, en aannemend dat zij voldoet aan art 7 lid 6 sub a en b, welk tarief geldt dan? Er staat in lid 7 alleen wat er geldt als ze *niet* zou voldoen?
   g. Wat als zij niet meer bij die instelling werkt, als dat contract zou eindigen? Is zij dan nog een “professional”?
   h. Zie Nadere regels: Geldt dan Sub 2: “persoon – niet uit sociale netwerk – bedrijfsmatig?
   i. Geldt dan “ambulante ondersteuning” en is dat tarief “begeleiding” of “begeleiding *speciaa*l”?

b. Een basisschool leerkracht (HBO-pabo, met een master Special Educational Needs), werkt naast haar parttime baan als leerkracht, een paar uur per week bij ons als PGB-er:
   a. Zie hierboven
   b. Zie hierboven
   c. Is afgestudeerd pabo, bezit kwaliteit en competentie juist op vlak van ontwikkeling en leren door kinderen; weet hoe ze structuur en regie moet aanbrengen en aanleren (van veters strikken, sociale omgang tot de keuze van de juiste leerstrategie bij sommetjes), waarbij dus niet uitmaakt of dat voor groep 1-8 kan of voor een puber (wiens ontwikkeling anders en achterloopt). Vindt de gemeente dat ook “aantoonbaar gekwalificeerd?”
   d. Wat voegt dan een inschrijving in een kwaliteitsregister toe? Papieren tijger? Daargelaten dat het voordeel van een PGB is dat je zelf de kwaliteit beoordeelt en de PGB-er daar rechtstreeks op afrekent.
   e. Verleent zij “jeugdhulp” aan anderen? (art 7 lid 6 d)? Maar ook in de WMO lijkt dat in art 2.4 lid 7 d lastig te liggen, althans als ik het goed lees i.g.v. “sociaal netwerk”;
   f. Zij is de dochter van een voormalige basisschoolleerkracht van ons kind, die destijds ook zijn IB-er was (intern begeleider), is dat dan sociaal netwerk, of is dat via “netwerken” een professional vinden?
   g. Etc idem

4. Reiskosten, opleiding, ziekengeld, pensioen.
   Juist de mensen die het “professioneel” doen, voor wie het gewoon hun (neven)baan en hun salaris is, moeten een honorering ontvangen, waarmee zij aan de kwaliteit kunnen voldoen, zich kunnen blijven scholen, in registers inschrijven, een verzekering kunnen sluiten voor ziekte of zwangerschap, pensioen kunnen opbouwen en hun reiskosten kunnen declareren. Het uurtarief moet daarop toegesneden zijn en een eenmalige uitkering en reiskosten (netto!) moeten betaald kunnen blijven. Als een “instelling” een medewerker stuurt, krijgt die medewerker een reiskostenvergoeding, en worden door de instelling geen reiskosten gerekend, omdat die in het all in tarief van de instelling zitten. Als je zelf een individuele hulpverlener inschakelt moet een aparte reiskosten vergoeding wel kunnen. Anders kan je alleen nog maar uit de nabije omgeving hulpverleners inschakelen.

5. Het is nu oktober en dit gaat al 1-1-2019 in. Ik ga ervan uit dat u mijn openheid van zaken “beloont” door – wanneer ik al mijn veel te dure medewerkers de laan uit moet sturen – bij ons als informele kracht te komen werken. De SVB-model-overeenkomst ligt klaar, maar u zal nog wel door de gemeente goedgekeurd moeten worden, voordat ik u mag inzetten. Ik hoop dat u de (kwaliteits)test doorstaat!

Kortom, als ik juist kies voor competente medewerkers, die een “echt” vak of beroep hebben en naast die baan, alleen voor ons werken en als zij juist daardoor ook zo flexibel bij ons inzetbaar zijn, maar er dus geen “bedrijf” van maken (met alle keurmerken/registraties etc. van dien), waarom zou dat meebrengen dat ik ze dan slechts € 20 per uur (bruto, all-in!!) zou mogen betalen? Mogelijk heb ik “mazzel” omdat ze geen sociaal netwerk zijn, maar hoe dan voor al die andere Arnhemmers, die wel een professional uit het sociale netwerk hebben?

TOT SLOT.

“De jeugd heeft de toekomst”. Bedenk wel dat jeugd niet plots op 18 jarige leeftijd eindigt, zeker niet bij deze doelgroep. Besef ook: alle tijd en energie die in de ontwikkeling van kinderen wordt gestoken, betaalt zich dubbel en dwars uit. In de jonge jaren moet en kan je het leren, daar wordt je gevormd. Niet in alle gevallen kan een gezin dat alléén, vandaar dat een beroep op jeugdhulp, in welke vorm dan ook, mijns inziens ruimhartig moet worden gehonoreerd. Ik roep u op: Red het PGB en bestrijdt fraude op een andere wijze!

Omwille van privacy laat ik mijn naam achterwege, maar mijn naam is bekend bij de griffie.

Aan Gemeenteraad Arnhem,

Het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) wil vanavond inspreken over de wijzigingen mbt de Pgb-tarieven. We maken ons zorgen of de voorwaarden die worden gesteld aan een zorgverlener om voor een bedrijfsmatig Pgb-tarief in aanmerking te komen, zoals omschreven staat in artikel 2.4. lid 7 en 8 en de kwaliteitseisen zoals verwoord in artikel 5.1. lid 2, geen onnodige drempels opwerpen om passende en kwalitatief vergelijkbare zorg en ondersteuning te vinden. Kern van de genoemde voorwaarden is dat een zorgverlener kan aantonen gekwalificeerd te zijn voor de werkzaamheden (met diploma's, opleiding, certificaten ed).

Ondersteuning bij de hulp in het huishouden en zeker ook begeleiding spelen een belangrijke rol bij de zelfredzaamheid en de participatie. Bij begeleiding gaat het o.a. om ondersteuning bij organisatie en structuur, maar ook om praktische ondersteuning binnen- en buitenshuis (voor bijvoorbeeld mensen met een visuele of lichamelijke beperking).

Kenmerken Pgb

Een kenmerk van het Pgb is dat je je eigen zorgverleners kunt kiezen en niet afhankelijk bent van personen met diploma's. De budgethouder kiest de medewerkers op basis van kwaliteiten die hij/zij belangrijk vindt, bijvoorbeeld dat iemand de competentie heeft om te gaan met autisme, NAH, of goed kan inspelen op een zorgvrager met meerdere lichamelijk aandoeningen, of een psychische of visuele beperking; die specifieke vaardigheden heeft etc.; of op een bepaalde klik, iemand die al vertrouwd is. Sommige budgethouders leiden medewerkers liever zelf op, ipv geschoolde personen die al een bepaalde werkwijze hebben aangeleerd.

Een ander kenmerk is dat je de zorg meer flexibel kunt inzetten, op je eigen tijd, eventueel in combinatie met andere vormen van zorg. Bijvoorbeeld dat 1 zorgverlener meerdere functies uitvoert, zodat niet de zorg maar de medewerkers kunnen worden ingepland. Regelgeving moet deze flexibiliteit dan niet in de weg staan.

Het Pgb kan dus een onmisbaar instrument zijn, voor passende zorg en ondersteuning, en waar zorg in natura (ZIN) geen goed alternatief is. Hiervoor moet het tarief echter wel toereikend zijn.

Professionele zorg

Deze tarieven staan o.i. onder druk, als de gemeente voorwaarden wil stellen aan wanneer een Pgb-medewerker professionele/bedrijfsmatige (bijvoorbeeld specifieke diploma's of inschrijving bij KvK), of informele zorg verleent, en dat met Pgb ingekochte *bedrijfsmatige* hulp en ondersteuning aan dezelfde kwaliteitseisen moet voldoen als hulp en ondersteuning die door de gemeente zelf wordt ingekocht. Over dit laatste is Per Saldo overigens van mening dat men niet de kwaliteitseisen 1 op 1 kan overnemen met kwaliteitseisen die met ZIN aanbieders zijn afgesproken.

Wanneer is iemand aantoonbaar gekwalificeerd? Wat ons betreft is professionele zorg namelijk ook 'zorg die op professionele wijze wordt uitgevoerd en gericht is op de doelen'; bijvoorbeeld: is de zorg gericht op ontwikkeling, zijn het doelgerichte en/of structurele activiteiten of werkzaamheden, zijn er afspraken die moeten worden nagekomen, draagt iemand grote verantwoordelijkheid? En, zorg

waarbij er een professionele werkrelatie (werkgever/werknemer) is, waarin de Pgb'er werkt via overeenkomsten, of contracten. Daarentegen lijkt informeel ons meer van toepassing op incidenteel, niet te zwaar, geen specifieke kwaliteiten (nodig).

Niet alle Pgb-medewerkers hebben specifieke diploma's, of staan ingeschreven bij de KvK als zelfstandige. Er zijn personen die naast het Pgb'er zijn nog een andere baan hebben, of die werken via de regeling dienstverlening aan huis. Nieuwe zorgverleners worden vaak gevonden via verschillende netwerken. Toch krijgen deze Pgb-medewerkers vaak een hoger uurtarief dan het tarief voor de informele ondersteuning (20,90), zeker op de huidige arbeidsmarkt.

Dit geldt ook voor Pgb'ers voor hulp bij huishouden. Er is een verschil tussen het uitvoeren van eenvoudige schoonmaakwerkzaamheden voor een paar uur per week, of bij meer complexe werkzaamheden op meerdere dagen per week, met name bij zorgvragers met meerdere en/of zwaardere beperkingen. Dit vergt een ander soort, meer gekwalificeerde ondersteuning. Daarom wordt er in de nadere regels Wmo 2015 onderscheid gemaakt tussen tarief voor hulp bij huishouden basis (15,20)- en maatwerk (18,37). Als de huidige zorgverleners niet aan de genoemde voorwaarden voor een bedrijfsmatig tarief voldoen, dan geldt dus vanaf 2019 het informele tarief voor Hbh (16,20). Wij verwachten dat dit tarief niet toereikend is.

Budget

Het uitgangspunt van het Pgb moet zijn dat het budget dat overblijft (na korting voor overhead) toereikend is om vergelijkbare zorg en ondersteuning te kunnen inkopen (dus niet het laagst toepasselijke tarief/goedkoopste tarief).

Van de zorgvrager wordt verwacht dat deze zelf afspraken maakt met de zorgverlener(s) over de kwaliteit van de zorg, en het bijbehorende tarief. En dat deze de kwaliteit controleert. Wij zijn daarom van mening dat het budget gewoon moet aansluiten bij de indicatie van de wijkcoach en de doelen (ZIN minus aftrek overhead), en dat de budgethouder regie voert over wie hij/zij daarvoor inkoopt en voor welk tarief. Het is een goede zaak dat voor het Pgb ook informele zorg kan worden ingekocht, want dat kan voor meer flexibiliteit zorgen, echter hieraan zou de gemeente geen voorwaarden of maximaal tarief moeten verbinden. Uiteindelijk zal het budget toch ook weer verantwoord moeten worden en wordt geld dat over is teruggestort. De gemeente heeft ook nog andere instrumenten om de kwaliteit en effectiviteit te monitoren (zie uitgangspuntennotitie Pgb Arnhem 2017). Zo min mogelijk regelgeving, zo min mogelijk administratieve druk.

Dit sluit ook aan bij jurisprudentie die in Augustus 2018 hierover is verschenen, namelijk "dat het mensen vrij staat om het persoonsgebonden budget (pgb) naar eigen keuze in te vullen - zolang het maar wordt besteed aan het doel waarvoor het Pgb is verstrekt. Gemeenten moeten zich terughoudend opstellen in hun oordeel over de kwaliteit van de zorg of ondersteuning die iemand kiest. Een gemeente mag 'in redelijkheid' wel beoordelen of de voorziening voldoende doelmatig, efficiënt en veilig is".

Maatwerk

Navraag bij de gemeente leverde op dat er altijd maatwerk mogelijk blijft. Onze vraag is dan wat het afwegingskader hiervoor is, naast de formele stukken. In een casus die ons is toegezonden, is alleen naar de diploma's en KvK-inschrijving van de Pgb'er gekeken, zonder onderzoek of het budget dat overblijft nog wel toereikend is voor de passende zorg voor deze zorgvrager (in het systeem wordt blijkbaar ingezet op formele of informele begeleiding).

Conclusie

Het Apcg vindt de voorwaarden om voor het professionele/bedrijfsmatige tarief in aanmerking te komen te zwaar, niet nodig, beperkend voor de flexibiliteit en ontmoedigend, dus pleiten wij er voor de wijzigingen in de voorwaarden niet door te voeren.

De kans bestaat dat hierdoor zorg die nu op een professionele wijze wordt geleverd, toch onder informele ondersteuning wordt geschaard, en dat daardoor de tarieven niet meer toereikend zijn om diezelfde hulp in te huren. Gevolg kan zijn dat de budgethouder minder uren zorg inzet, maar ook dat Pgb'ers afhaken vanwege te weinig uren (bijvoorbeeld van 2,5 naar 1,5 uur werken). Voor budgethouders met meerdere zorgvragers kan het ook administratief lastiger worden, met verschillende tarieven voor verschillende medewerkers die elkaar wel moeten kunnen vervangen etc.

Tenslotte: wij zijn van mening dat bij dergelijke wijzigingen vooraf onderzocht moet worden bij de gebruikers zelf, wat de gevolgen zijn voor de inzet van hun zorg, en dus de zelfredzaamheid en participatie. Zie ook het advies van de adviesraden Wmo en Jeugd en het VN-verdrag Handicap: "nothing about us without us".

Commissievergadering Gemeenteraad Arnhem

Onderwerp: WMO

Datum: 10-10-2018 Tijd: 21:15 – 21:45

Plaats: Gemeentehuis 2e verdieping

Voorstellen:

Naam:

Harrie Hoogeland,
Zit sinds 1990 in rolstoel, sinds 1 februari 2016 in deze rolstoel

Rolstoel is niet op de weg te houden. Zowel adviseur Thijs als de monteurs vinden het levensgevaarlijk om de rolstoel te gebruiken. Monteurs bellen verschillende keren naar Houten, maar er gebeurt niets. Wachten op levering onderdelen.

Totaal geen contact met HMC/Jens. Krijg geen leidinggevende aan de telefoon, ook na brief d.d. 08-10-2018 niet.

Reden van mijn inspreektijd:

Waarom worden wij, gebruikers, verplicht om naar een hulpverlener te verkassen terwijl wij zeer tevreden waren over de vorige hulpverlener, Medipoint. Wij weten zeker dat dit probleem bij Medipoint sneller en adequater verholpen zou zijn. Ik vind die verplichting zelfs discriminerend! Ik wil u graag aanbevelen om bij het toekennen van een nieuwe concessie de keuze van zorgleverancier te geven.

Ik zit nu al maanden in een rolstoel die levensgevaarlijk is in gebruik. Is in het contract dat de gemeente met de hulpverlener heeft afgesloten niet duidelijk afgesproken volgens welke veiligheidsrichtlijnen men te werk dient te gaan? Medipoint beschikt over een volledig uitgerust servicecentrum, terwijl HMC/Jens pas na een half jaar is opengegaan en dit servicecentrum niet over de uitrusting beschikt om een rolstoel

adequaat te repareren. Mijns inzien hoort de gemeente bij toewijzing van een concessie in het contract op te nemen dat men verplicht is alle onderdelen binnen 24 uur beschikbaar te hebben. Wilt u dit bij toekenning van een nieuwe concessie meenemen in uw beslissing?

Over de medewerkers op de werkvloer en op de weg ben ik zeer tevreden en kan ik alleen maar complimenten maken. Over de leidinggevenden ben ik zeer ontevreden want waarom word ik door hen niet teruggebeld na meerdere keren toezeggingen van de telefonisten te hebben gehad. Ik heb mijn ernstige twijfels bij de beleidsstructuur en de bedrijfsvoering van HMC/Jens. Hoe ervaart u dit als gemeente mede gezien mijn klacht? Vindt er wel tussentijdse evaluatie plaats?

Ik zou bijna willen smeken om weer naar Medipoint terug te mogen gaan. Overal worden fouten gemaakt, maar drie maanden moeten wachten op reparatie van een levensgevaarlijke rolstoel en het aanbrengen van de noodzakelijke aanpassingen aan het bedieningspaneel is toch wel van de zotte. Overal waar mensen werken/zijn worden fouten gemaakt, dat is inherent aan het mens-zijn. Maar de manier waarop HMC/Jens handelt ligt ver beneden alle waarden en normen. Ik noem het zelfs beschamend.

Ik dank u voor uw aandacht en hoop dat u met mijn aanbevelingen iets doet.

Hoeve Klein Mariendaal

www.hoevekleinmariendaal.nl

Dagbesteding/ondersteuning op locatie in het groen

Jan Hassink

Direct betrokkenen

- 100 deelnemers per week
- 30 vrijwilliger
- 13 medewerkers
  - Kinderen en jongeren met ondersteuningsvraag
  - Mensen met dementie
  - Mensen met een verstandelijke beperking
  - Mensen met een GGZ achtergrond
  - Mensen met NAH
  - Leerlingen die tijdelijk niet naar school gaan

Uitgangspunten Activerend werk Filosofie is mooi

- Inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt participeren in een zo regulier mogelijke omgeving
- zodat bewoners zich ontwikkelen,
- de zorgbehoefte afneemt of zorgvraag wordt voorkomen
- Inwoner maatwerk bieden

- Activerend werk naast ondersteuning op locatie en niet in plaats van

Participatieladder

Produkten Activerend werk

Ontwikkeltraject

- Naar trede 2 (maximaal 6 mnd)
- Naar trede 3 (maximaal 6 mnd)
- Naar trede 4 (maximaal 6 mnd)
- Naar trede 5 (maxmaal 6 mnd)

Stabiel

- Stabiel op trede 3 (laag tarief; van 11 euro/uur naar 7,20/uur)
- Stabiel op trede 4

Hoe gaan gemeenten om met dagbesteding en activerend werk

- Arnhem: Collegebesluit: alle dagbesteding volwassenen omgezet naar activerend werk: hier ontstaat een probleem
- Renkum: Maatwerk activerend werk en dagbesteding
- Nijmegen: arbeidsmatige dagbesteding omgezet naar activerend werk; daarnaast dagbesteding
- Nijmegen extra produkten: plusvariant, “regiefunctie”

Toezegging wethouder Haga feb 2017

Wethouder Haga antwoordt dat inwoners die ondersteuning nodig hebben om te participeren een zo passend mogelijk aanbod krijgen. Daarbij staat de vraag van de inwoner voorop door middel

van het aanbieden van maatwerk met verschillende tarieven. Het sociaal wijkteam bekijkt of de

inwoner naast activerend werk ook andere hulp nodig heeft. Als activerend werk niet passend is kan

het wijkteam dagbesteding inzetten.

Maar: Dagbesteding wordt in praktijk niet meer geïndiceerd

Knelpunten activerend werk

- Deel inwoners met chronische GGZ problematiek past niet bij activerend werk en komt in stabiel trede 3
- Regelmatig veel aandacht nodig om deze mensen erbij te houden; ook vaak uitval (dan geen betaling)
- Inspanning nodig om mensen “sterker” te maken om terugval te verminderen
- Door lage tarief is dit niet te bieden en is deze groep op steeds minder plekken welkom
- Meest kwetsbare groep dreigt af te haken

Vervolg

- Graag blijven we in gesprek
  - hoe we inwoners die meer ondersteuning nodig hebben dan activerend werk zo goed mogelijk kunnen ondersteunen
  - Opties:
    - Voor meest kwetsbare groep dagbesteding/ondersteuning op locatie weer mogelijk maken – is meest logisch
    - Als dat niet kan: Voor meest kwetsbare groep product stabiel trede 2 toevoegen met hoger tarief

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 10 oktober 2018

GEMEENTE Arnhem

Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp

Zaaknummer:	278707
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Manders (AC), Hegge (PvdD), Becker (CU), van Nunen (PvdA), Kalthoff (VVD), Dolsma (GL), Loor (D66), Aydemir (DENK-Verenigd Arnhem), van den Broek (CDA) en Lunter (SP).
De fractie van de Arnhemse Ouderenpartij was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Insprekers
De raadskamer voert in deze informatieve fase een gesprek met de insprekers mw. B. van der W. (naam bij de griffie bekend) en de heer H. Hoogeland, beiden op persoonlijke titel, met de heer J. Hassink, de coördinator van Hoeve Klein Mariëndaal en met mw. K. Verholt en de heer D. Cochius van de APCG.

Bespreking
Het voorstel en de inbreng van de insprekers zijn niet volledig (informatief) besproken in de raadskamer.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het onderwerp de volgende bespreking gecombineerd informatief en meningsvormend (1) geagendeerd kan worden. Voorwaarde hiervoor is het digitaal beschikbaar zijn van de inspreektekst van de insprekers.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.J. Navis

MEMO

GEMEENTE Arnhem

Datum : 22 oktober 2018

Aan : Paulien Lunter

Van : Gerard Fidder tel. 026-377 2303

Betreft : Beantwoording technische vragen SP over Verordeningen Wmo en Jeugdhulp

---

- Op basis van welk onderzoek zijn de huidige tarieven vastgesteld?

Antwoord: Bij nieuwe aanbestedingen van Zorg in Natura (ZIN) producten worden door middel van regionale marktconsultaties in overleg met zorgaanbieders en regiogemeenten besproken welke producten aanbesteed gaan worden en tegen welk tarief.
Soms worden producten aanbesteed tegen een vast tarief, soms tegen een maximumtarief (en kan een zorgaanbieder dus tegen een lager tarief inschrijven). In de beantwoording van uw volgende vraag wordt toegelicht dat de PGB-tarieven een afgeleide zijn van de ZIN-tarieven.

- Op basis van welk onderzoek/welke klachten of nadelen zijn er verscherpte eisen aan de zorgverlener die vanuit het PGB wordt gefinancieerd gesteld en is de 15%% korting op de tarieven gebaseerd?

Antwoord: Het stellen van eisen aan zorgverleners om in aanmerking te komen voor het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp ligt in lijn met de PGB-uitgangspuntennotitie 2017 die nu ook al geldt. Eén van de daarin opgenomen uitgangspunten is dat we bij informele ondersteuning en niet professionele hulp een lager PGB-tarief hanteren dan bij professionele hulp. Aangezien de Centrale Raad voor Beroep heeft bepaald dat bepalingen over de hoogte van PGB-tarieven in de verordening thuishoren hebben we dit aspect nu ook in de verordeningen vastgelegd. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat we verwachten dat voor een bedrijfsmatig tarief ook gekwalificeerde ondersteuning ingekocht en geleverd wordt. Als er iemand wordt ingehuurd die niet is opgeleid om de betreffende ondersteuning te bieden of als het gaat om ondersteuning waarvoor in feite geen opleiding nodig is, dan geldt het lagere tarief voor sociaal netwerk en vinden wij dit passend. Deze lagere PGB-tarieven voor sociaal netwerk worden overigens ook verhoogd (zie bijlage 1).

In de toelichting op de verordening is de totstandkoming van de 15% korting op de ZIN (Zorg in natura) - tarieven toegelicht.
In de ZIN-tarieven is een opslag voor overheadkosten en een risico-opslag begrepen. Er wordt van uit gegaan dat de overhead bij ZIN circa 30% van de kosten bedraagt. Daarin zitten onder andere administratieve functies, automatisering, inkooppersoneel, management- en terreingebonden functies. Omdat het administratieve proces omtrent een PGB minder lasten met zich mee brengt en de regie daarnaast bij de inwoner zelf ligt zal de zorgaanbieder voor een PGB-cliënt minder overheadkosten kwijt

zijn. Daarom is het voor berekening van de PGB-tarieven gerechtvaardigd om op de ZIN-tarieven een afslag in verband met een lagere overhead toe te passen van 40%. 40% van 30% levert een afslag op van 12%. Naast de opslag voor overheadkosten is in de ZIN-tarieven ook een risico-opslag meegenomen. Deze opslag bedraagt 3% en is bedoeld voor aanbieders om financiële risico's af te dekken en een marge te kunnen maken. Omdat dit voor zorg ingekocht via PGB niet van toepassing is, is het gerechtvaardigd om ook hiervoor een correctie toe te passen op de ZIN-tarieven.
Deze twee afslagen samen komen neer op een korting ten opzichte van het ZIN-tarief van 15%.

De systematiek waarop de 15% korting is gebaseerd, is tot stand gekomen met gebruikmaking van de resultaten van een aantal onderzoeken:

- Onderzoek "Inzicht in tarieven Wmo en jeugdzorg Fase 2" door KPMG in opdracht van de 100.000+ gemeenten (https://vng.nl/files/vng/201404_eindrapportage_inzicht_in_tarieven_wmo_en_jeugdzorg.pdf)
- Onderzoek naar niet-cliëntgebonden kosten in de langdurige zorg door PWC in opdracht van het Ministerie van VWS (https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2017/03/30/faciliteer-professionals-ten-behoeve-van-optimale-persoonlijke-dienstverlening-aan-mensen-met-een-ondersteuningsbehoefte-een-wereld-te-winnen/faciliteer-professionals-ten-behoeve-van-optimale-persoonlijke-dienstverlening-aan-mensen-met-een-ondersteuningsbehoefte-een-wereld-te-winnen.pdf)
- "Evaluatie gebruikte parameters voor tariefberekening ambulante Jeugdzorg" door Berenschot in opdracht van de Regio Alkmaar (https://hulpinregioalkmaar.nl/application/files/1615/2293/6651/Eindrapportage_Berenschot.pdf)

<u>- Hoe wordt het tarief aangevuld als de tarieven van organisaties stijgen? Of zijn die kosten voor de inwoner?</u>
Antwoord: In de algemene bepalingen voor de aanbestedingen van Zorg in Natura in de Regio Centraal Gelderland is de volgende tekst opgenomen:
"De tarieven worden niet automatisch aangepast aan de prijsontwikkelingen. Bij de jaarlijkse besluitvorming over tarieven zal door de Opdrachtgever wel rekening worden gehouden met de jaarlijkse nominale prijsontwikkelingen. Ten aanzien van de aanpassing van tarieven als gevolg van loonontwikkelingen geldt het volgende: de Rijksoverheid stelt jaarlijks de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) vast. Het CPB berekent dit percentage op basis van de cao's en loonkostenontwikkeling in de markt. Indien en voor zover de Opdrachtgever van de Rijksoverheid hiervoor een financiële tegemoetkoming krijgt, zal de Opdrachtgever dit OVA-percentage met Opdrachtnemer verrekenen."

De ZIN-tarieven worden jaarlijks geïndexeerd o.b.v. deze algemene bepaling. Dit betekent voor 2019 een indexering met 2,9%. Vanwege de koppeling aan de ZIN-tarieven geldt voor de PGB-tarieven hetzelfde. In

de nu voorliggende PGB-tarieven is dan ook een verhoging met hetzelfde percentage toegepast en zijn deze PGB-tarieven dus al geïndexeerd voor 2019.

- Hoeveel mensen maken nu gebruik van het PGB?
Antwoord: In 2018 hebben t/m september 702 inwoners een PGB toegewezen gekregen.

- op basis van welke info gaat het college er vanuit dat er slechts 4 mensen nadelige gevolgen ondervinden van de wijzigingen?
Antwoord: Ambtelijk is integraal gecontroleerd waar de nieuwe tarieven voor bestaande PGB-producten lager zijn dan nu en hoeveel doorlopende toewijzingen er in 2019 op deze producten zijn. Dit betreft slechts 4 toewijzingen.
Het sociaal wijkteam zal tijdig met deze PGB-houders in gesprek gaan.

- Graag ontvang ik alle huidige gebruikte tarieven (zoals bv uurtarief stichting NAH) en overige achterliggende informatie die ik nodig heb om over deze tarieven te kunnen oordelen.
Antwoord: De ZIN-tarieven betreffen concurrentiegevoelige informatie. Daarom kunnen wij de tarieven waartegen we zorgaanbieders gecontracteerd hebben, niet openbaar maken.
De PGB-tarieven die wij vergoeden, zijn opgenomen in de bijlage bij de nadere regels van respectievelijk de Verordening Maatschappelijke Ondersteuning en de Verordening Jeugdhulp. Deze documenten maken onderdeel uit van de raadsstukken. Daarnaast is in bijlage 1 een vergelijking gemaakt tussen een aantal huidige PGB-tarieven en de PGB-tarieven waarvan wij voorstellen dat deze vanaf 2019 gaan gelden.

Als een inwoner PGB-zorg inkoopt bij een zorgaanbieder, is dit een overeenkomst waarbij de gemeente geen partij is. Wij hebben dus geen inzicht in de tarieven die de zorgaanbieder in rekening brengt bij de inwoner.

Bijlage: vergelijking huidige (2018) en voorgestelde nieuwe (2019) PGB-tarieven

PGB-tarieven voor inschakeling vanuit sociaal netwerk of niet opgeleiden:

	Sociaal netwerk & niet opgeleid 2019	**Sociaal netwerk & niet opgeleid 2018**	
Wmo			
Huishoudelijke hulp - Basis - Maatwerk	€ 16,20	 € 15,43 € 18,65	per uur per uur per uur
Ambulante ondersteuning: begeleiding	€ 20,90	€ 20,31	per uur
Ondersteuning op locatie	€ 20,90	€ 20,31	per dagdeel
Ambulante ondersteuning: persoonlijke verzorging	€ 20,90	€ 20,31	per uur
Combi-ondersteuning (huishoudelijke hulp met begeleiding)	€ 22,20	Niet beschikbaar	per uur
Jeugdhulp			
Begeleiding individueel	€ 20,90	€ 20,31	per uur
Begeleiding groep	€ 20,90	€ 20,31	per dagdeel

PGB-tarieven voor ambulante hulp en ondersteuning die wordt betrokken van een persoon die deze hulp en ondersteuning bedrijfsmatig verleent (Wmo):

	PGB-tarief 2019, maximaal		**PGB-tarief 2018**	
Hulp bij het huishouden				
- Huishoudelijke hulp - Basis - Maatwerk	€ 24,60	per uur	 € 21,77 € 24,16	 per uur per uur
- Combi-ondersteuning (Hulp bij huishouden/lichte begeleiding)	€ 27,60	per uur	Niet beschikbaar	
Ambulante ondersteuning			€ 31,66	per uur
- persoonlijke verzorging	€ 37,23	per uur	€ 23,87	per uur
- begeleiding	€ 40,29	per uur		
- begeleiding NAH	€ 56,61	per uur		
- begeleiding speciaal	€ 63,24	per uur		
- coaching on the job	€ 82,62	per uur		
- conferentie module informatief gesprek	€ 259,90	per stuk		
- conferentie module conferentie	€ 1.153,58	per stuk		
- conferentie module vervolg	€ 1.153,58	per stuk		
- conferentie module activering	€ 2.078,27	per stuk		

Ondersteuning op locatie			€ 39,13	per dagdeel
- licht	€ 28,02	per dagdeel		
- midden	€ 36,11	per dagdeel		
- zwaar	€ 49,58	per dagdeel		
- dagactiviteit GGZ-LZA	€ 9,18	per uur		
Activerend werk				
- Ontwikkeling naar trede 2	€ 216,89	per maand	€ 1.449	per 6 mnd
- Ontwikkeling naar trede 3	€ 461,77	per maand	€ 3.085	per 6 mnd
- Ontwikkeling naar trede 4	€ 556,52	per maand	€ 3.718	per 6 mnd
- Ontwikkeling naar trede 5	€ 325,56	per maand	€ 2.175	per 6 mnd
- Stabiel op trede 3	€ 6,12	per uur	€ 6,60	per uur
- Stabiel op trede 4	€ 4,59	per uur	€ 4,80	per uur
Vervoer				
- Vervoer naar ondersteuning op locatie & activerend werk	€ 5,24	per enkele reis	€ 5,09	per dagdeel

Financiële tegemoetkomingen

	Maximaal bedrag in 2018 en 2019 (zijn ongewijzigd)	
Verhuis- en herinrichtingskosten	€ 2.500,-	eenmalig
Vervoerkosten voor auto of gesloten buitenwagen in bruikleen	€ 650,-	per kalenderjaar
Vervoerskosten voor eigen auto of gesloten buitenwagen	€ 1.650,-	per kalenderjaar
Sportrolstoel of vergelijkbare voorziening	€ 2.270,-	eenmalig
Elektrische sportrolstoel	€10.000,-	eenmalig

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, informatieve en meningsvormende (1) bijeenkomst 24 oktober 2018

Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp

Zaaknummer:	278707
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Manders (AC), Hegge (PvdD), Becker (CU), van Nunen (PvdA), Kalthoff (VVD), Dolsma (GL), Loor (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij) en Lunter (SP).
De fractie van DENK/Verenigd Arnhem was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Insprekers
De raadskamer heeft het informatieve gesprek met de insprekers mw. B. van der W. (naam bij de griffie bekend) en de heer H. Hoogeland, beiden op persoonlijke titel, en met mw. K. Verholt en de heer D. Cochius van de APCG afgerond. Inspreker de heer Jan Hassink was niet aanwezig.

Bespreking
De raadskamer heeft een begin gemaakt met de meningsvormende (1) behandeling. De wethouder heeft - vanwege de tijd - niet alle vragen kunnen beantwoorden.

Toezeggingen
De wethouder heeft toegezegd de raad over enkele maanden te informeren over (de frequentie van) klachten over aanbieders van hulpmiddelen en (mogelijke) aanpassingen in het SLA (Service Level Agreement) die daaruit volgen.
De wethouder zegt toe de raad voor de eerstvolgende beraadslaging inzicht te verschaffen in het juridisch kader dat geldt ten aanzien van zorgaanbieders die vanuit een PGB worden betrokken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende (1) behandeling niet is afgerond en een volgende keer wordt voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.J. Navis

Van: De Gruijter
Verzonden: maandag 29 oktober 2018
Onderwerp: slechte service HulpMiddelen Centrum uit Houten, voor bewoners van Arnhem-noord

Beste raadsleden,
Afgelopen woensdag was ik aanwezig bij de **commissie WMO/Jeugd**. Er kwamen twee onderwerpen aan de orde: de slechte service van HulpMiddelen Centrum en de PGB's.
Mijn collega-rolstoeler Harrie Hoogeland was aanwezig n.a.v. zijn artikel in de Gelderlander. Wat mij betreft was het een zeer teleurstellende uitkomst. De heer Hoogeland kon geen antwoord geven op uw vragen omdat hij alles niet kon volgen. De wethouder de heer van der Zee gaf een halfbakken antwoord op uw vragen.
Ik wil hier graag aan u verduidelijken waar het nu eigenlijk om gaat en heb een aantal vragen waarvan ik vind dat u daar de wethouder over aan de tand moet voelen.

Per 1 januari is de service voor bewoners van Arnhem Noord over gegaan van de firma Medipoint naar Hulpmiddelencentrum. De service is slecht. Bovendien is er geen goede werkplaats met deskundigpersoneel. Er is wel een veredelde garagebox waar heel eenvoudige werkzaamheden kunnen worden verricht. De adviseur van Hulpmiddelen Centrum zit daar, maar hij is niet technisch onderlegd. De telefonische bereikbaar is slecht. Als er een grote reparatie moet worden verricht gaat je rolstoel naar Houten.

Er is ongetwijfeld een contract gesloten door de gemeente Arnhem en HMC. Ik wil weten of er in dat contract is opgenomen dat er een volwaardige werkplaats met deskundig personeel komt in Arnhem. Is dit het geval dan moet deze werkplaats er zo snel mogelijk komen. Staat deze afspraak niet in het contract dat moet dit punt alsnog in het contract tussen de gemeente Arnhem en HMC worden opgenomen.
Er moet een gelijke situatie zijn in behandeling tussen de rolstoelers in Arnhem Noord t.o.v van die in Zuid!! Aan u de taak om het college te controleren en aan te spreken.

Tijdens afgelopen commissievergadering werd door de wethouder met geen woord gerept over de enquête die zal worden gehouden onder alle gebruikers van rolstoelen en anderen hulpmiddelen in Arnhem. De vraag is: in welke mate men al dan niet tevreden is over de service van de bedrijven die de service verlenen.
Mijn vraag aan u is wethouder van der Zee te bevragen over het nakomen van deze toezegging.

Tot slot de vraag waarom de gemeente Arnhem het besluit heeft genomen op per 1 januari 2018 een scheiding in service te maken tussen bewoners van Arnhem Noord en die van Zuid. Is dit een ordinaire bezuinigingsmaatregel/ Is de gemeente nu goedkoper uit met HMC? Dit zou je denken mede omdat er , tot nu toe, is gekozen voor een eenvoudig servicepunt en niet voor een volwaardige werkplaats in Arnhem.

Voor de heer Hoogeland lijkt met het artikel in de Gelderlander een oplossing in zicht.
De kern van de problematiek blijft:
Er is een ongelijke situatie ontstaan in de service aan gebruikers van hulpmiddelen(zoals rolstoelen) in Arnhem -Noord ten opzichte van die van Arnhem –Zuid. Die ongelijkheid moet zo snel mogelijk worden opgeheven!!

Mijn vraag aan u om u hard te maken voor een goede oplossing!

Met vriendelijke groet,
Frans de Gruijter

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 31 oktober 2018

Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp

Zaaknummer:	278707
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Manders (AC), Hegge (PvdD), Becker (CU), van Nunen (PvdA), Kalthoff (VVD), Dolsma (GL), Loor (D66), van Dillen (CDA), Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij), Lunter (SP) en Usta (DENK/Verenigd Arnhem).

Bespreking
De raadskamer heeft de meningsvormende (1) behandeling, waar op 24 oktober een begin mee was gemaakt, voortgezet. De wethouder heeft vragen van de verschillende fracties beantwoord.
Niet alle vragen zijn in de beschikbare tijd beantwoord. De raadskamer heeft aangegeven de resterende vragen schriftelijk te zullen stellen en gaat er van uit dat de antwoorden ruim op tijd voor de volgende behandeling beschikbaar zullen zijn.

Toezeggingen
De wethouder heeft toegezegd alle vragen, die na deze behandeling schriftelijk worden ingediend via de griffie, tijdig (=ruim op tijd voor de volgende behandeling) te zullen beantwoorden.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de behandeling niet is afgerond en een volgende keer wordt voortgezet (met een m2-behandeling).

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C. Prinsen

Juridisch kader voor zorgaanbieder die vanuit een PGB worden betrokken

Zorg vanuit de WMO 2015 en jeugdhulp vanuit de Jeugdwet kunnen in twee vormen worden geboden aan inwoners; in natura (ZIN) of via een persoonsgebonden budget (PGB). Bij ZIN heeft de gemeente afspraken gemaakt met de zorgaanbieder en kan de inwoner zich direct tot die zorgaanbieder wenden. In geval van PGB wordt een budget beschikbaar gesteld waarmee de inwoner zelf een zorgaanbieder kan vinden om daarmee afspraken te maken.

Zowel de WMO 2015 als de Jeugdwet stellen regels aan zorgaanbieders. Ook over het PGB zijn in beide wetten regels gesteld. In aanvulling op deze wettelijke regels krijgen gemeenten vanuit de beide wetten ook de opdracht om zelf nog regels te stellen over PGB's, de hoogte van PGB's en daarnaast over de kwaliteit van zorg. Deze opdrachten voor de gemeente zijn opgenomen in artikel 2.1.3 van de WMO 2015 en de artikelen 2.9, 2.12 en 8.1.1 van de Jeugdwet.

Wettelijke regels zorgaanbieder

In de WMO 2015 zijn in hoofdstuk 3 regels gesteld t.a.v. de kwaliteit van zorg. De bepalingen in dat hoofdstuk richten zich tot de aanbieders zelf, maar ook de gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg, zo blijkt uit artikel 2.1.1, tweede lid, van de WMO 2015: *"Het gemeentebestuur draagt zorg voor de kwaliteit en de continuïteit van de voorzieningen."* Deze verantwoordelijkheid heeft ook betrekking op met PGB ingekochte voorzieningen en komt zowel tot uiting bij de wettelijk vereiste toetsing vooraf (zie onder 'Wettelijke regels PGB') als bij toetsing achteraf.

In de Jeugdwet is hoofdstuk 4 van de wet gewijd aan eisen ten aanzien van jeugdhulpaanbieders. Zoals ook bij de WMO 2015 is ten aanzien van de kwaliteit van jeugdhulp een belangrijke rol voor de gemeente weggelegd. Uit het artikel 2.12 van de Jeugdwet volgt dat in de Verordening Jeugdhulp eisen gesteld moeten worden aan de kwaliteit van jeugdhulp waarbij rekening gehouden wordt met de deskundigheid van de beroepskrachten.

In de wettelijke eisen aan de zorgaanbieder wordt in beide wetten de geldende professionele standaard aangehaald (artikel 3.1, tweede lid, sub c, WMO 2015 en artikel 4.1.1, derde lid, van de Jeugdwet). Voor jeugdhulpaanbieders geldt de wettelijke eis dat hij of zij in bezit van een verklaring omtrent het gedrag moet zijn. Ook is via de Jeugdwet voorzien in een kwaliteitsregister jeugd (SKJ). Registratie daarin geldt als een officieel bewijs dat de jeugdprofessional aan vakbekwaamheidseisen voldoet, waarmee gemeenten worden ondersteund in het nemen van de bij wet vastgelegde verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van jeugdhulp.

De in hoofdstuk 3 van de WMO 2015 en hoofdstuk 4 van de Jeugdwet geformuleerde algemene kwaliteitseisen zijn niet van toepassing op de met een PGB ingekochte ondersteuning. Leveranciers van deze voorzieningen contracteren immers met de inwoner en zijn dan ook niet, althans niet rechtstreeks, door de gemeenten aan te spreken op de geleverde kwaliteit. Om toch handvatten te hebben om de kwaliteit van voorzieningen te kunnen beoordelen en zo invulling te geven aan de verantwoordelijkheid die zij hierin hebben, kunnen gemeenten daarover via de verordeningen een tussenstap inbouwen.

Wettelijke regels PGB

De wettelijke regels m.b.t. PGB zijn in de WMO 2015 opgenomen in artikel 2.3.6. In het tweede lid van dat artikel zijn de voorwaarden voor toekenning van een PGB opgenomen, waarbij onder c ook is

benoemd dat naar het oordeel van het college de kwaliteit van de maatwerkvoorziening moet zijn gewaarborgd. Het vierde lid van het artikel stelt daarbij nadrukkelijk dat "*bij verordening kan worden bepaald onder welke voorwaarden betreffende het tarief, de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de mogelijkheid heeft om diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen te betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk*". Daarmee legt de WMO 2015 een verband tussen zorg uit het sociale netwerk en de hoogte van het tarief. De memorie van toelichting bij de WMO 2015 geeft op pagina 39 ook duidelijk weer dat de gemeente het PGB-tarief mag differentiëren naar de soort zorgverlener die de ondersteuning gaat bieden. De gemeente kan bijvoorbeeld onderscheid maken tussen ondersteuning die wordt geleverd door het sociale netwerk, door hulpverleners die werken volgens de kwaliteitsstandaarden en hulpverleners die dat niet doen (zoals werkstudenten, zzp'ers zonder diploma's e.d.).

In de Jeugdwet zijn in artikel 8.1.1 de bepalingen over PGB te vinden. Ook hier staat de gewaarborgde kwaliteit van de voorziening als voorwaarde voor toekenning (8.1.1, tweede lid, sub c, van de Jeugdwet). Daarbij is in het derde lid bepaald dat in de verordening regels kunnen worden opgenomen over de voorwaarden waaronder de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk. Zowel de WMO 2015 als de Jeugdwet geven gemeenten dus de verantwoordelijkheid voor het stellen van voorwaarden aan de kwaliteit van de voorziening die met PGB wordt ingezet. En ook het stellen van voorwaarden aan de inzet van informele zorg is bij de gemeente belegd.

Relatie met andere wetten

Het maken van een onderscheid in tarief tussen formele en informele zorg is niet nieuw en sluit aan op de systematiek in andere wetten die betrekking hebben op hulp en zorg. In 2014 werd het informele tarief ingevoerd voor budgethouders in de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ). Budgethouders die in 2014 instroomden in de AWBZ moesten dat tarief hanteren voor zorg die werd verleend door hulpverleners die niet aan de definitie van formele hulpverlener voldeden. In de Wet langdurige zorg (Wlz) geldt sinds 1 januari 2014 een informeel tarief voor elke nieuwe Wlz/AWBZ-budgethouder die informele zorg betrekt met een PGB. Sinds 1 januari 2015 is het informele tarief ingevoerd voor nieuwe budgethouders binnen de Zorgverzekeringswet. En met de inwerkingtreding van de WMO 2015 en de Jeugdwet is het uitwerken van regels over informele zorg bij gemeenten belegd. De gemeente Arnhem hanteert sinds 2015 verschillende tarieven voor informele en formele zorg.

Jurisprudentie

De wettelijke verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwaliteit van zorg en PGB die hierboven al is genoemd is, is in jurisprudentie nader uitgewerkt.
In de vergadering van 24 oktober 2018 is verwezen naar de uitspraak van Rechtbank Limburg, gepubliceerd op 27 juli 2018 (ECLI:NL:RBLIM:2018:7066). Deze uitspraak heeft geen betrekking op de tariefstelling voor een PGB, maar gaat over het al dan niet toekennen van een PGB.
Uit de uitspraak werd in de afgelopen vergadering van de raadskamer de zinsnede aangehaald dat het een cliënt vrij staat om het pgb te besteden aan een voorziening naar eigen keuze, zolang het maar wordt besteed aan het vooraf bepaalde doel of activiteit en dat gemeenten zich terughoudend moeten opstellen in hun oordeel over de kwaliteit van de zorg of ondersteuning die iemand kiest. Dit klopt op zich, maar wordt in de uitspraak nader genuanceerd. Het betekent niet dat het college zich aan de voorkant niet mag bemoeien met de wijze van besteding van het pgb en dat de verantwoording achteraf door de budgethouder voldoende zou moeten zijn, zoals door één van de insprekers werd gesteld.

De rechtbank overweegt in de betreffende uitspraak dat het college "enigszins terughoudend" moet zijn in de beoordeling of hetgeen wordt ingekocht geschikt is voor het te bereiken doel, en dat het college in elk individueel geval zal moeten bekijken of de zorg middels het pgb doelmatig, efficiënt en veilig wordt verleend en benadrukt dat een oordeel over de kwaliteit van een voorziening goed worden onderbouwd moet worden (wat in de betreffende casus niet was gebeurd). Deze uitspraak illustreert dat het college dus wel degelijk verantwoordelijk is voor deze beoordeling, en daarom vooraf al mag vragen bij wie de inwoner het pgb wil gaan inzetten om deze kwaliteitstoets te kunnen uitvoeren.

Voorliggende verordeningen

Met de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) van 17 mei 2017 is vast komen te staan dat de systematiek voor het bepalen van PGB-tarieven in een verordening moet worden neergelegd. Wanneer er een tariefdifferentiatie wordt verbonden aan het verschil tussen professioneel geleverde zorg en zorg vanuit het netwerk, moet deze differentiatie ook in de verordening zijn geborgd. Met de voorliggende verordeningen is geprobeerd nuance te brengen in de tariefstelling. Naast het zwart-witte onderscheid waarin professioneel verleende zorg tot een bepaald tarief leidt en zorg vanuit het sociaal netwerk tot een ander tarief, is getracht om ook een lijn te brengen in de gevallen waarin dat onderscheid minder duidelijk is. Het college vindt het redelijk om voor mensen uit het sociaal netwerk die de geboden ondersteuning bedrijfsmatig verrichten, een ruimere regeling te hanteren. Zij moeten er immers van leven en zouden in dezelfde tijd ook regulier betaalde hulp of ondersteuning aan een ander hebben kunnen verlenen. De voorliggende verordeningen bieden nu de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden in die situatie toch het hogere tarief in te zetten. Op die manier kan een gekwalificeerde buurvrouw, die naast haar werk als professionele zorgverlener ook zorg verleent aan een buur, alsnog beloond worden als de professional die zij is ondanks het feit dat zij uit het sociaal netwerk komt. Met deze tariefsvoorwaarden brengen we tot uitdrukking dat we verwachten dat voor een regulier bedrijfsmatig tarief ook gekwalificeerde ondersteuning ingekocht en geleverd wordt.

Het zou vervolgens echter vreemd zijn om deze voorwaarden alleen te stellen aan bedrijfsmatig werkenden die uit het sociaal netwerk komen. Daarom is in de voorgestelde verordeningen opgenomen dat ook ondersteuners die niet uit het sociaal netwerk komen aan een deel van diezelfde voorwaarden moeten voldoen. Hiermee wordt het automatisme voorkomen dat wanneer de hulpverlener of zorgaanbieder niet uit het sociale netwerk komt, direct het hogere tarief moet worden betaald. Zo wordt recht gedaan aan de situaties waarin bijvoorbeeld een niet opgeleide student buiten het sociale netwerk via een prikbord in de supermarkt met een PGB wordt ingeschakeld. Door te werken met open normen in de betreffende bepalingen wordt maatwerk maximaal mogelijk gemaakt. Het zijn bepalingen die ervoor moeten zorgen dat de (andere) regels niet teveel in de weg komen te zitten. De systematiek die op grond van de hierboven aangehaalde uitspraak van de CRvB in de verordeningen moet zijn opgenomen moet zo optimaal aansluiten op de behoefte in de praktijk. Tegelijkertijd geven de bepalingen meer richting en dus duidelijkheid over wat er op hoofdlijnen van een zorgaanbieder of hulpverlener wordt verwacht om voor een hoger tarief in aanmerking te komen.

Uitgangspuntennotitie PGB Arnhem 2017

Concept: oktober 2016

1 Inleiding 2

2 Waarom kiezen mensen voor een PGB? 2

3 Wettelijk kader 3

4 Uitgangspunten Arnhems PGB-beleid 3

5 PGB-tarief en eigen bijdrage 6
5.1 Eigen bijdrage 6

6 Kwaliteit en verantwoording 7
6.1 Kwaliteitseisen 7
6.2 Verantwoording 7
6.3 Tegengaan oneigenlijk gebruik en fraude 7

7 Communicatie 8

Bijlage 1: Toelichting op ondersteuningsvormen waarbij geen PGB mogelijk is 9
Bijlage 2: Beoordelingsvragen informele zorg en PGB 10

1 Inleiding

De gemeente verstrekt momenteel persoonsgebonden budgetten (PGB) aan inwoners die gebruik maken van de Wmo, namelijk voor huishoudelijke hulp, vervoersvoorzieningen en hulpmiddelen. Per 2015 zijn daar de taken: AWBZ begeleiding, Beschermd wonen en Jeugd bijgekomen. Bij deze nieuwe taken kunnen inwoners onder voorwaarden kiezen voor een PGB.
Het PGB bestaat uit een geldbedrag waarmee mensen die in aanmerking komen voor zorg of ondersteuning, zelf de benodigde hulp kunnen inkopen. Het is bedoeld als alternatief voor een individuele (maatwerk) voorziening in natura. Een voorziening in natura is ondersteuning die rechtstreeks door een zorginstelling wordt geleverd, welke de gemeente gecontracteerd heeft. Dit wordt ook wel Zorg in natura of ZIN genoemd.
Het kabinet heeft in de Jeugdwet en de Wmo opgenomen dat het persoonsgebonden budget (PGB) vanaf 2015 beschikbaar blijft voor inwoners. In deze uitgangspuntennotitie is het PGB-beleid verder uitgewerkt. U leest de belangrijkste keuzes die de medewerkers/coaches van het wijkteam maken bij het verlenen van een PGB . Ook informeren wij u over de regels waar de budgethouders rekening mee moeten houden. In de bijlagen zijn deze keuzes vertaald naar nieuwe gemeentelijke uitvoeringsregels en de uurtarieven waarmee de ondersteuning voor een PGB-dienst kan worden gecontracteerd.

2 Waarom kiezen mensen voor een PGB?

De belangrijkste redenen waarom mensen die zorg nodig hebben kiezen voor een PGB zijn volgens Per Saldo[1]:

- zelf de regie over het leven hebben;
- zelf kiezen welk werk of studie ze doen,;
- zelf kiezen hoe ze hun gezinsleven inrichten, hoe ze omgaan met vrienden etc.

Het PGB helpt de mensen die zorg nodig hebben om zelf een zorgverlener te vinden waarmee er een ‘klik’ is en die past bij hun geloofsovertuiging, levensbeschouwing of culturele achtergrond. Een PGB is voor veel mensen geen doel op zich maar een middel om de zorg te krijgen die past bij hun levensstijl en ritme.

Belangrijke argumenten om te kiezen voor een PGB en die te maken hebben met eigen regie, zijn:

1. De zekerheid van een vaste hulpverlener die zich voor langere tijd aan het individu/gezin verbindt.
2. De inwoner heeft zorg nodig die vooraf slecht in te plannen is.
3. De inwoner heeft zorg nodig op verschillende tijden op de dag.
4. De inwoner heeft zorg nodig op veel korte momenten op de dag.
5. Er is zorg nodig op ongebruikelijke tijden (bv. tussen 23.00 uur en 7.00 uur).
6. Er is 24-uurszorg nodig.
7. Er is zorg nodig op verschillende locaties.
8. De mogelijkheid om een zorgverlener te kiezen die past bij voorkeuren van het individu/gezin.

De keuze voor het PGB kan ook een negatieve keuze zijn. Dit is het geval wanneer de zorgvrager eigenlijk liever zorg in natura wil, maar reguliere zorginstellingen deze zorg niet (kunnen) leveren of de gemeente dit (nog) niet heeft gecontracteerd.

[1] Per Saldo is een belangenvereniging voor mensen met een persoonsgebonden budget

3 Wettelijk kader

De Jeugdwet en de Wmo2015 beogen met het PGB voldoende keuzevrijheid te waarborgen. In de wetten staat hierover: 'als een inwoner (danwel zijn ouders in geval van een jeugdige) dit wenst, verstrekt het college een PGB die hem in staat stelt ondersteuning behorend tot de individuele voorziening (Jeugd) danwel maatwerkvoorziening (Wmo) van derden te betrekken.

Voorwaarden conform de Jeugdwet en Wmo2015 voor de verstrekking van een PGB zijn:

- Een inwoner (danwel zijn ouders) moet, naar het oordeel van het college, op eigen kracht voldoende in staat zijn tot een redelijke waardering van zijn belangen. Hij/zij moet met hulp uit zijn sociale netwerk of van een wettelijk vertegenwoordiger in staat zijn de aan een PGB verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren.
- Een inwoner (danwel zijn ouders) stelt dat hij de maatwerkvoorziening als PGB geleverd wenst te krijgen (Wmo 2015). Of dat de voorziening die een gecontracteerde aanbieder levert niet passend is (Jeugdwet).
- Naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de ondersteuning van goede kwaliteit is en bijdraagt aan het beoogde resultaat.

Daarnaast staat in de wetten over de volgende onderwerpen genoemd:

- *Informele hulp:* De gemeente kan bepalen onder welke voorwaarden (wat betreft het tarief) de persoon die een PGB krijgt ondersteuning kan betrekken van een persoon die behoort tot zijn sociaal netwerk (informele hulp).
- *Doelmatigheid:* Een PGB kan worden geweigerd voor zover de kosten van het betrekken van de ondersteuning via een PGB hoger zijn dan de kosten van de individuele voorziening/ maatwerkvoorziening in natura. Een inwoner kan in dat geval eventueel zelf meerkosten betalen.
- *Geen PGB*: In de Jeugdwet is opgenomen dat geen PGB verstrekt hoeft te worden als het gaat om een minderjarige die een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering heeft gekregen. Ook hoeft geen PGB verstrekt te worden indien een jeugdige is opgenomen in een gesloten accommodatie. Verder is het vergoeden van Bemiddeling uit het PGB niet toegestaan.
- *Kwaliteit:* In beide wetten staat aan welke kwaliteitseisen de ondersteuning moet voldoen (o.a. veilig, doeltreffend en cliëntgericht).
- *Eigen bijdrage:* Indien er sprake is van een op te leggen eigen bijdrage (ter overweging aan de gemeente) dan int het CAK dit bedrag. Op deze wijze is de anticumulatie geregeld. Hiermee betaalt een inwoner voor alle individuele (maatwerk) voorzieningen samen nooit meer dan haalbaar is op grond van zijn inkomen.
- *Trekkingsrecht SVB*: Per 1 januari 2015 is het landelijke trekkingsrecht ingevoerd. Hierbij krijgen PGB-houders geen geld meer op de rekening maar beheert de SVB het geld. Burgers geven aan wie hen welke ondersteuning verleent middels zorgovereenkomsten. Nadat de ondersteuning is geleverd gaat de SVB over tot uitbetaling aan de hulpverlener (tot een maximum van het PGB-bedrag). De SVB toetst ook de zorgovereenkomsten die PGB-houders afsluiten op arbeidsrechtelijke aspecten.

4 Uitgangspunten Arnhems PGB-beleid

Het landelijk beleid biedt de ruimte voor individuele gemeenten om hier nadere invulling aan te geven. Deze paragraaf geeft de belangrijkste beleidsuitgangspunten voor de (centrum)gemeente Arnhem weer. Deze uitgangspunten gelden voor zowel de Jeugdhulp als voor de Wmo 2015. Wanneer er verschillen bestaan, vanwege ofwel de wetgeving ofwel vanwege uitvoeringspraktijk staat dit steeds expliciet benoemd.

1. De zelfredzaamheid van de inwoner staat altijd centraal. Deze leidt tot het stellen van doelen en het bepalen van een aanpak in het Mijn Plan / Ons Plan. Van daaruit beoordeelt en beslist de medewerker/coach van het wijkteam of een individuele of maatwerkvoorziening noodzakelijk is. En tenslotte wordt bepaald welke (leverings-) vorm het beste bijdraagt aan de gestelde doelen: de Zorg in Natura (ZIN) of het Persoonsgebonden Budget (PGB). De ZIN of het PGB worden dus altijd gekoppeld aan de afgesproken doelen in Mijn Plan / Ons Plan.
   Als een inwoner overweegt om met een PGB zorg in te kopen bij een gecontracteerde ZIN aanbieder, dan worden de overwegingen van de inwoner besproken.

2. Het PGB is in beginsel beschikbaar voor alle Arnhemmers die in aanmerking komen voor ondersteuning op grond van de Jeugdwet en/of Wmo 2015. Wel is het van belang dat Arnhemmers die een PGB willen een bewuste keuze maken en weten welke verantwoordelijkheden daarmee samenhangen. We noemen dit daarom een 'Ja, mits' beleid. Voor wat betreft het laatste gaat het niet alleen om het beheren van het budget maar ook om het aansturen van de hulp (regievoeren). Ook moet de geleverde zorg van voldoende kwaliteit zijn. De medewerker/coach van het wijkteam toetst of aan de voorwaarden is voldaan.

3. In het geval de inwoner zelf niet beschikt over de benodigde vaardigheden om de regie te voeren over het PGB, kan in een aantal situaties toch een PGB worden verstrekt. Zo kan bijvoorbeeld iemand uit het netwerk of een wettelijk vertegenwoordiger de regierol op zich nemen.
   Ook als de inwoner door iemand anders voor hem de regie wil laten voeren over het PGB, dan beoordeelt de medewerker/coach van het wijkteam op basis van de individuele situatie of een PGB toegekend kan worden. Waarbij vergelijkbare afwegingscriteria gelden als bij beoordeling van een inwoner. Een belangrijk punt ter overweging daarbij is dat geen sprake mag zijn van een onwenselijke vermenging van rollen. Slechts in bepaalde uitzonderingssituaties (blijkend uit het zorg- en budgetplan dat voorligt) is het toegestaan dat het aansturen van de hulp en het uitvoeren van de ondersteuning in één hand ligt.

   Specifiek aandachtspunt hierbij is de rol van een bewindvoerder. Bewindvoerders zijn wettelijk vertegenwoordigers die kunnen ondersteunen bij met name de financiële en administratieve kant van het PGB. In de praktijk blijkt dat er regelmatig situaties voorkomen waarbij inwoners zelf onvoldoende in staat zijn om regie te voeren over het PGB (zorginhoudelijk en financieel) en dat daarom een bewindvoerder wordt ingezet. De bewindvoerder vervult veelal geen regierol op de inhoud en invulling van de zorg. Daarom kiest de gemeente Arnhem ervoor om een bewindvoerder alleen toe te staan als deze zelf betrokken kan en wil zijn bij de regie op de zorginhoud (in afstemming met de inwoner). Of wanneer er naast een bewindvoerder een andere regievoerder op de zorginhoud is (inwoner zelf of iemand uit zijn netwerk). Onder regie op de zorginhoud door een bewindvoerder verstaan we:
   - Op de hoogte van de zorgbehoefte van de inwoner zoals ook vastgelegd in MijnPlan / OnsPlan;
   - Betrokken bij de inhoudelijke afspraken met zorgverleners over de inhoud van en momenten van ondersteuning;
   - Betrokken bij de evaluatie van de geboden ondersteuning door de aanbieder en inwoner.

   Wanneer hieraan niet wordt voldaan en de bewindvoerder ‘slechtst’ de financiële en administratieve kant uitvoert is dit een grond om het verzoek tot een PGB af te wijzen.

4. Conform de Jeugdwet zijn een aantal onderdelen uitgesloten van het PGB:
   - Jeugdbescherming en Jeugdreclassering
   - Gesloten Jeugdzorg
   - Crisishulp en Spoedeisende Zorg
   - Pleegzorg

- Voor Jeugd: Wonen met behandeling GGZ en de Zorgzwaartepakketten (Licht) Verstandelijk Gehandicapten 4 en 5
- Voortgezette Diagnostiek

Zie bijlage 1 voor een toelichting.

5. Daarnaast is er in het kader van doelmatigheid geen PGB mogelijk voor collectief vervoer ook wel sociaal vervoer (zorgtaxi of Stadsregiotaxi). Zie bijlage 1 voor een toelichting.

6. Coördinatie kan ook niet worden ingekocht met een PGB. Dit komt omdat we van PGB-houders verwachten dat zij zelf voldoende regie kunnen voeren. Waardoor het inkopen van coördinatie niet passend is. Zie bijlage 1 voor een nadere toelichting.

7. Het is mogelijk om met een PGB zorg in te kopen bij een persoon uit het sociale netwerk. Dit noemen we informele ondersteuning. Dit is het geval wanneer de ondersteuning van het sociaal netwerk buiten datgene valt van wat redelijkerwijs van dit netwerk verwacht mag worden. Overbelasting dient daarbij voorkomen te worden. Wijkteams toetsen hierop. Ook moet de ondersteuning van voldoende kwaliteit zijn (net zoals dat geldt voor de Zorg in natura).

   Daarnaast kan een PGB ingezet worden voor andere niet-professionele zorgverleners, die niet direct uit het sociale netwerk komen. Deze zaken passen bij de gemeentelijke koers die is uitgezet. Bij deze koers wordt juist een groter beroep gedaan op de eigen kracht en de zelfredzaamheid van inwoners en hun sociale netwerk. Ondersteuning bieden op maat waar nodig sluit aan bij deze koers. Voor informele ondersteuning en niet-professionele hulp zal een ander - lager - PGB tarief worden vastgesteld dan voor professionele hulp. Bij het vaststellen hiervan in relatie tot PGB kunnen de vragen in bijlage 2 als handvat dienen.

8. Het is toegestaan dat meerdere budgethouders samen ondersteuning inkopen met het PGB. Dit gebeurt bijvoorbeeld in gezamenlijke woonprojecten of andere vormen van collectieve zorgverlening. Het zorgdoel, de aanvraag, afhandeling en verantwoording blijft wel individueel.

5 PGB-tarief en eigen bijdrage

In de bijlage zijn de PGB-tarieven 2017 opgenomen (bij de Nadere regels voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2017). Hieraan ten grondslag liggen de volgende keuzes:

- We proberen het aantal tarieven te beperken.
- Wanneer de budgethouder kiest voor een duurdere voorziening dan betaalt de budgethouder de meerkosten zelf.
- Er bestaan verschillen in de tarieven voor formele en informele zorg.

5.1 Eigen bijdrage

Wanneer een inwoner via de Wmo een maatwerkvoorziening krijgt, moet hij of zij daarover een eigen bijdrage betalen. Dat geldt zowel voor de Zorg in natura als voor een PGB. De eigen bijdragen worden berekend op basis van het verzamelinkomen en vermogen van 2 jaar geleden (=peiljaar). Het CAK berekent en int de eigen bijdragen. De budgethouder ontvangt dus een PGB via het trekkingsrecht om ondersteuning in te kopen en betaalt daarnaast een eigen bijdrage. Het CAK hanteert bij de berekening een anti-cumulatiebeding. Dat betekent dat wanneer inwoners ondersteuning ontvangen vanuit meerdere wetten (bijvoorbeeld vanuit zowel de Wmo als de Wlz), er geen opeenstapeling van eigen bijdragen plaats mag vinden. Personen met een minimuminkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen een collectieve ziektekostenverzekering bij Menzis afsluiten via de gemeente. Via die verzekering kunnen zij een gedeelte van de aan het CAK betaalde eigen bijdrage declareren.

6 Kwaliteit en verantwoording

6.1 Kwaliteitseisen

Een PGB-houder is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg die hij inkoopt. Immers, niet de gemeente, maar de PGB-houder zelf kiest de aanbieder en maakt de afspraken. De PGB-houder zelf is hiermee opdrachtgever of werkgever voor de door hem ingehuurde ondersteuning.
De gemeente moet formeel toetsen of de kwaliteit voldoende geborgd is en beoordelen of de ingekochte hulp veilig, doeltreffend en cliëntgericht is. De gemeente zal hierbij meewegen of de diensten, hulpmiddelen en andere maatregelen in redelijkheid geschikt zijn voor het doel waarvoor het PGB wordt verstrekt.
Deze eisen worden vooraf aan de inwoner kenbaar gemaakt en vastgelegd in Mijn Plan / Ons Plan.
Specifiek voor beschermd wonen geldt dat hier kritisch wordt bekeken op welke wijze ongeplande zorg wordt georganiseerd.

Wanneer de ingekochte hulp niet voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen kan het college besluiten geen PGB te verstrekken of het PGB te beëindigen en eventueel terug te vorderen.
De kwaliteit en effectiviteit van de ondersteuning zal gemonitord worden. Denk hierbij aan periodieke gesprekken met inwoners die gebruik maken van een PGB, steekproefsgewijze controles en het reageren op signalen van de SVB of anderen binnen of buiten de gemeente. De controle op de kwaliteit van de hulp en ondersteuning blijft primair liggen bij de budgethouder.

6.2 Verantwoording

Met de invoering van het trekkingsrecht vindt de verantwoording van PGB's vooraf plaats. Elke PGB-houder moet vooraf een zorgovereenkomst aanleveren bij de Sociale Verzekeringsbank. Daarin staat beschreven bij wie of bij welke zorgaanbieder hij de ondersteuning wil inzetten, de gegevens van die persoon of instelling, om wat voor soort ondersteuning het dan gaat en om wat voor bedrag. Alleen nadat de SVB en gemeente deze zorgovereenkomst hebben ontvangen, kan zij de hulpverlener betalen. De SVB toetst deze overeenkomsten arbeidsrechtelijk. De gemeente voert een zorginhoudelijke toets uit op basis van de afspraken in Mijn Plan / Ons Plan.

6.3 Tegengaan oneigenlijk gebruik en fraude

Wij willen op de volgende wijze het oneigenlijk gebruik en misbruik tegengaan:

- Het college streeft er naar om terugvordering achteraf te voorkomen. De gemeente zal daarom alle zorgovereenkomsten toetsen die budgethouders sluiten, voordat betalingen aan deze hulpverleners plaatsvinden.
- Nieuwe inwoners die gebruik maken van ondersteuning (of vertegenwoordigers) kiezen bewust voor een PGB en kennen hun verantwoordelijkheden en kunnen met deze verantwoordelijkheid omgaan. De coaches van het wijkteam informeren inwoners goed tijdens het Keukentafelgesprek of in de onderzoeksfase over zowel de rechten als de plichten van een PGB;
- Periodieke check op inzet van het PGB: minimaal één keer per jaar bespreekt het wijkteam met de PGB-houder of de inzet van het PGB-budget heeft bijgedragen aan de afgesproken doelen in Mijn Plan / Ons Plan en de actuele situatie van de inwoner of het gezin. Dit gesprek kan aanleiding geven tot het bijstellen van het PGB-budget.
- Helder communiceren over welke kosten wel en niet voor PGB-vergoeding in aanmerking komen.

7 Communicatie

De algemene communicatie van de gemeente Arnhem over persoonsgebonden budgetten verloopt via de website www.zodoenwehetinarnhem.nl . Inwoners kunnen ook contact opnemen met het KCC, tel. 088-2260000. Praktische informatie over de werkwijze van de sociale verzekeringsbank is te vinden via www.svb.nl. Informatie over de eigen bijdrage en inning daarvan is te vinden op www.hetcak.nl.

Bijlage 1: Toelichting op ondersteuningsvormen waarbij geen PGB mogelijk is

- **Jeugdbescherming, Jeugdreclassering en Gesloten Jeugdzorg**
  Wettelijk is geregeld dat Jeugdbescherming en jeugdreclassering niet in aanmerking komen voor een PGB. Gesloten Jeugdzorg wordt ook uitgesloten, omdat de kwaliteit van deze zorg uiterst belangrijk is en alleen uitgevoerd kan worden door gecertificeerde instellingen.
- **Crisishulp/ crisisopvang/ spoedeisende zorg**
  Wanneer in geval van crisis direct hulp moet worden ingezet, is er geen tijd om een plan op te stellen, de hoogte van het PGB te bepalen en een zorgovereenkomst te sluiten met een hulpverlener/organisatie. Bovendien moet deze hulp voldoen aan kwaliteitseisen. Voor crisishulp is het om deze redenen niet mogelijk een PGB te ontvangen.
- **Pleegzorg**
  De opvang van een kind door een pleegouder, is uitgesloten van het PGB. Voor deze zorg kan namelijk een pleegzorgvergoeding worden ontvangen. Dit is een onkostenvergoeding dat niet als inkomen wordt gezien en verschilt daarmee van het PGB. Via de organisatie pleegzorg is kwaliteit en begeleiding van het pleeggezin geborgd. Voor de zorg die een kind extra nodig heeft, kan een (pleegzorg)ouder wel een PGB ontvangen.
- **Wat betreft Jeugd: Wonen met behandeling GGZ en de Zorgzwaartepakketten (Licht) Verstandelijk Gehandicapten 4 en 5**
  Vanaf 2011 is het niet meer mogelijk om voor het eerst een PGB te ontvangen voor alle ZZP's-GGZ met behandeling (de GGZ-B pakketten) en de zzp's LVG4 en 5 en zzp SGLVG. Deze ZZP's zijn daarom niet opgenomen in de tabellen.
- **Voortgezette diagnostiek**
  Voortgezette diagnostiek is onderdeel van de onderzoeksfase. Aan de hand van diagnostiek wordt een ondersteuningsplan opgesteld en bepaald welke voorzieningen moeten worden ingezet. Diagnostiek moet voldoen aan specifieke kwaliteitseisen. Het ligt daarom niet voor de hand om voor deze zorgvorm een PGB te verstrekken.
- **Collectief vervoer (sociaal vervoer)**
  Wanneer collectief vervoer niet door inwoner of netwerk gerealiseerd kan worden, gaat de coach samen met de inwoner op zoek naar een passende oplossing.
- **Coördinatie (regie voeren)**
  Een budgethouder komt in principe alleen in aanmerking voor een PGB als hij zelf (of een vertegenwoordiger) op verantwoorde wijze regie kan voeren. Een budgethouder kan daarom niet met het PGB de coördinatie-taak inkopen, deze rol vervult de budgethouder immers zelf of is belegd bij een vertegenwoordiger.

Bijlage 2: Beoordelingsvragen informele ondersteuning en niet professionele hulp in het PGB

Bij de beoordeling van de mogelijkheid tot betaling van een informele of niet-professionele zorgverlener voor zijn diensten, zal het volgende tijdens de onderzoeksfase worden meegewogen:

- Als eerste moet de budgethouder zijn keuze motiveren om een informele of niet professionele zorgverlener met het PGB in te schakelen.
- De informele of niet professionele zorgverlener mag daarbij op geen enkele wijze druk op de budgethouder hebben uitgeoefend bij zijn besluit om de informele of niet professionele zorgverlener te betalen voor zijn diensten.
- Is de informele of niet professionele zorgverlener in staat om de gevraagde hulp te bieden (mag niet te zwaar zijn)?
- Is de kwaliteit van de geboden hulp voldoende geborgd?
- Is er sprake van verlies aan inkomsten? Dit is het geval wanneer de informele zorgverlener behoort tot de beroepsbevolking en door de geboden hulp minder kan deelnemen aan de arbeidsmarkt. Er is geen sprake van inkomstenverlies wanneer de informele zorgverlener een uitkering ontvangt.

Beantwoording vragen inzake verordening

Vragen van Mattijs Loor, D66

1. Hoe kijkt het college aan tegen de gedachte, zoals in sommige andere gemeentes toegepast, dat het onderscheid tussen professionele zorg en zorg vanuit het sociale netwerk, bepaald zou kunnen worden op basis van de eenvoudige vraag of de zorgverlener deel uitmaakt van het sociale netwerk, waarbij uiteraard een uitzondering kan worden gemaakt voor professionals in het sociale netwerk?

Het college kijkt positief tegen de omschreven gedachte aan. Eens te meer omdat die gedachte ook zo in de verordeningen is opgenomen. Het omschreven onderscheid in tarief tussen zorgaanbieders binnen en buiten het sociaal netwerk is gemaakt in de verordeningen. En ook is voorzien in de mogelijkheid om een aanbieder uit dat netwerk onder voorwaarden het hogere tarief te gunnen. Dit is ook al benadrukt in het u eerder toegezonden 'juridisch kader':

"Naast het zwartwitte onderscheid waarin professioneel verleende zorg tot een bepaald tarief leidt en zorg vanuit het sociaal netwerk tot een ander tarief, is getracht om ook een lijn te brengen in de gevallen waarin dat onderscheid minder duidelijk is. Het college vindt het redelijk om voor mensen uit het sociaal netwerk die de geboden ondersteuning bedrijfsmatig verrichten, een ruimere regeling te hanteren. […]
Het zou vervolgens echter vreemd zijn om deze voorwaarden alleen te stellen aan bedrijfsmatig werkenden die uit het sociaal netwerk komen. Daarom is in de voorgestelde verordeningen opgenomen dat ook ondersteuners die niet uit het sociaal netwerk komen aan een deel van diezelfde voorwaarden moeten voldoen."

In de door u omschreven gedachte ontbreekt de mogelijkheid om aan een zorgaanbieder buiten het sociaal netwerk het lagere tarief te verstrekken. Dat zou betekenen dat om voor het hogere PGB-tarief in te aanmerking te komen van iemand binnen het sociaal netwerk meer gevraagd wordt dan van iemand buiten het sociaal netwerk, die het als vanzelf toekomt. De verordeningen gaan daarin dus wel verder dan de systematiek die u omschrijft. Ook is in de verordeningen de systematiek geconcretiseerd op het punt van de voorwaarden die worden gesteld om voor het hogere in aanmerking te komen.

2. De afslag van 15% van ZIN naar PGB volgt deels uit een korting van 3% risico. Waar baseert het college de gedachte op dat professionele zorgaanbieders die zorg verlenen op basis van een PGB, bijvoorbeeld ZZP'ers of andere kleine ondernemers, géén ondernemersrisico zouden hebben? Waarom wil het college op dit punt kleine ondernemers, die bovendien al minder overheadkosten zouden hebben, benadelen ten opzichte van grote instellingen?

De afslag van ZIN naar PGB vinden wij gerechtvaardigd en passen wij al toe sinds 2015, omdat het administratieve proces omtrent een PGB minder lasten met zich mee brengt en de regie daarnaast bij de inwoner zelf ligt. Daarom is de zorgaanbieder voor een PGB-cliënt minder overheadkosten kwijt dan voor een ZIN-cliënt, ongeacht of deze zorgaanbieder een grote instelling of een kleine ondernemer is. Het is bijvoorbeeld eenvoudiger om een declaratie in te dienen bij een PGB-houder, dan bij een gemeente.
We maken geen verschil tussen grote instellingen en kleine ondernemers. Als een ondernemer, groot of klein, zorg aanbiedt in de vorm van Zorg in Natura (ZIN), dan wordt dat vergoed

conform het tarief waarvoor de betreffende ondernemer is gecontracteerd. Bijvoorbeeld: huishoudelijke hulp is tegen een vast ZIN-tarief gecontracteerd, dus alle ondernemers ontvangen dezelfde vergoeding per uur.
Het PGB-tarief dat een PGB-houder voor het inschakelen van een professional ontvangt, is ook in alle gevallen hetzelfde. Het maakt daarbij niet uit of de PGB-houder de professionele (bedrijfsmatig verleende) zorg inkoopt bij een grote instelling of een kleine ondernemer. De PGB-houder maakt zelf die keuze en zal, wanneer hij kiest voor een duurdere zorgverlener (groot of klein), zelf een deel van de kosten moeten dragen. Dat is inherent aan de keuze voor een PGB en dus niet nieuw t.o.v. de in 2018 geldende verordening.

3. Hoe kijkt het college aan tegen de gekozen timing van dit voorstel (relatief laat in het jaar) en de wijze waarop vooraf overleg heeft plaatsgevonden met belangenorganisaties en in het bijzonder inwoners die gebruik maken van een PGB?

Het college betreurt de druk waarmee deze verordening tot stand moest komen. Helaas was het door de verkiezingen en de coalitievorming die daarop volgde niet mogelijk het proces eerder te starten. Daardoor konden de verordeningen Jeugdhulp en Wmo pas in juli met de wethouders worden besproken en daarna worden voorgelegd aan de adviesraad. De adviesraad heeft vervolgens advies uitgebracht aan de gemeente en dit advies is gedeeltelijk meegenomen in de verordening die nu voorligt. We gaan ervan uit dat PGB-houders door de Adviesraad worden vertegenwoordigd en zijn betrokken. We kunnen ons voorstellen dat, door de tijdsdruk, er bij de Adviesraad onvoldoende tijd was voor dit proces. Ook wij betreuren dat het proces met stoom en kokend water gelopen moest worden waardoor nu zorgen zijn ontstaan bij onze PGB houders.

4. Graag gaan we samen met de ambtenaren aan de slag om te komen tot een juridisch sluitend amendement, dat recht doet aan voor ons belangrijke uitgangspunten en kan rekenen op brede steun in de raad en de stad. Gaat u ons daarin royaal ondersteunen waar nodig?

Deze vraag is al eerder beantwoord met de mail van wethouder Van der Zee van 2 november jongstleden.

Beantwoording vragen verordeningen WMO en Jeugdhulp

Vraag van Karin Kalthoff:
Een aantal van de budgethouders heeft medewerkers in dienst – van buiten het sociale netwerk – die nu onder het formele tarief vallen. Echter, met de nieuwe voorwaarden, zullen (een deel van) deze medewerkers onder het etiket van informele medewerkers gaan vallen, met een lager tarief dus.
Kan het college een inschatting maken hoeveel budgethouders door deze wijziging te maken krijgen met een korting op hun budget? En hoe groot het aandeel is van hun hulpen die niet aan de formele eisen kunnen voldoen?

De budgethouders wordt gevraagd deze gegevens aan te leveren aan de wijkcoach dus het lijkt me mogelijk om deze gegevens boven tafel te krijgen.

Antwoord:
Er zijn 195 PGB's er zijn waarbij het bedrijfsmatige (formele) tarief is toegekend. Het aantal personen dat dit betreft is wat lager: sommige mensen hebben 2 of meer toegekende PGB's.
Dit is het maximale aantal dat mogelijk gevolgen ondervindt.

Het is niet bekend in hoeveel gevallen een nieuwe toewijzing leidt tot een overgang van het bedrijfsmatige naar het informele tarief. Om dat in te schatten, is per geval een herbeoordeling nodig door de wijkcoach. Dat vindt plaats tijdens het keukentafelgesprek voor de nieuwe toewijzing, maar dit inzicht kunnen we niet op korte termijn leveren. Hierbij dient opgemerkt te worden dat wijkcoaches maatwerk leveren en dus in voorkomende gevallen af kunnen wijken van het beleid om schrijnende situaties te voorkomen.

Als aanvulling hierop willen we opmerken dat in de huidige verordening de wijkcoaches ook al rekening houden met de deskundigheid van de hulpverlener die vanuit het PGB zal worden ingezet (artikel 2.7, tweede lid: De hoogte van een PGB voor het leveren van een dienst of ondersteuning is afhankelijk van de vraag of de zorg, die wordt geleverd door een gekwalificeerde zorgverlener plaatsvindt.). De deskundigheid van de hulpverlener is dus nu ook al leidend voor het bepalen van de hoogte van het PGB budget. De verwachting is daarom dat er voor het grootste deel van de PGB houders niets zal veranderen, zeker niet als ze dezelfde hulpverleners houden.

Bovendien behouden de PGB-houders het bedrijfsmatige tarief tot de einddatum van hun huidige toewijzing, ook als de PGB bijvoorbeeld loopt t/m 31-05-2019. Dat verandert niet door de nieuwe verordening. Er is dus een overgangsregeling om nieuwe afspraken te maken over het budget met de bestaande hulpverleners of eventueel de hulp anders in te richten.

Vraag van Mattijs Loor over de risico-opslag van 3%
Antwoord: Zoals toegezegd, ontvang je hierbij achtergrondinformatie bij de 3% "risico-afslag":

De 3% is gebaseerd op het rapport Berenschot, waarnaar ook is verwezen in het memo met de beantwoording van de technische vragen van de SP (onderdeel van de raadsstukken):
https://hulpinregioalkmaar.nl/application/files/1615/2293/6651/Eindrapportage_Berenschot.pdf

Relevante tekst uit dit rapport:

7. Opslag voor innovatie en risicodragerschap

De berekende kostprijs op basis van eerder genoemde parameters is niet hetzelfde als een reëel tarief. Kostprijs en tarief zijn verschillende begrippen. Het tarief is het bedrag dat een aanbieder krijgt voor een product, de kostprijs is wat het product feitelijk kost. Als het tarief voor een product lager ligt dan de kostprijs, is dit product verlieslatend en kan dit product zodoende niet duurzaam geleverd worden. Het tarief moet niet lager liggen dan de kostprijs (tenzij dit een bewuste keuze is), maar in onze optiek ook niet even hoog zijn als de kostprijs.

Daarom moet bovenop de kostprijs wat ons betreft dus minstens een opslag zitten van enkele procenten om financiële risico's te kunnen afdekken. Bovendien is een opslag voor innovatie en ontwikkeling niet ongebruikelijk. Boven op de vijf eerder genoemde componenten adviseert Berenschot daarom een opslag voor risicodragerschap en innovatie. Afhankelijk van het ambitieniveau van de regio kan dit percentage hoger of lager liggen.

De regio Alkmaar heeft in de huidige tarieven geen opslagpercentage hiervoor meegenomen, maar geeft aan dat er een correctie gedaan is in de productiviteit van de medewerkers.

De zorgaanbieders zelf geven aan gemiddeld een opslag van 2,8% te rekenen voor innovatie en risicodragerschap.

Berenschot adviseert gemeenten altijd om ten minste een opslag van 2% te rekenen voor innovatie en risicodragerschap boven op de totale berekende kosten. Dit aangezien innovatie niet alleen tijd, maar ook geld kost. Echter, de daadwerkelijke hoogte van dit percentage hangt nauw samen met het ambitieniveau van de regio. Als er meer nadruk ligt op bijvoorbeeld innovatie en hierin meer verlangd wordt van de zorgaanbieders, adviseert Berenschot een hoger percentage te nemen.

Het betreft dus een opslag voor innovatie en risicodragerschap. De reden om deze 3% opslag die wél in de ZIN-tarieven zit verdisconteerd, af te slaan bij het berekenen van de PGB-tarieven, is dat een PGB maatwerk is op inwonerniveau. Juist binnen de ZIN willen we de innovatie stimuleren en daarom is in die tarieven wel de opslag verdisconteerd.

Vragen van Gerrie Elfrink:
In het voorstel staat:

'Op basis van deze verordeningen en Nadere regels wijzigt een aantal PGB-tarieven ten opzichte van de huidige verordening, zowel positief als negatief. De wijzigingen zijn over het algemeen niet substantieel. Wij verwachten niet dat de tariefswijzigingen bij het huidige gebruik leiden tot een substantiële wijziging in de totale kosten.'

1. Wat is 'niet substantieel'? Ik ontvang graag de gemaakte berekening.
Antwoord: Er is geen volledige berekening opgesteld, omdat dit niet goed mogelijk is. Het PGB-gebruik wijzigt sterk van jaar tot jaar. Daarnaast hebben we m.i.v. 2019 een deels nieuwe, uitgebreidere set PGB-producten (kopie van de ZIN-producten). Dat maakt het beter mogelijk voor coaches om maatwerk te leveren.
Omdat vrijwel alle tarieven stijgen, zullen de kosten van het PGB-gebruik ook stijgen indien de aantallen gelijk blijven. De tariefstijging betreft deels de indexering en is deels het gevolg van de nieuwe berekeningssystematiek (PGB-tarief als afgeleide van het ZIN-tarief).

2. Dit zegt niets over de 'afslagen' die worden toegepast. Welke wijziging treed op als die worden meegenomen. Die maken immers deel uit van het voorstel. Ik ontvang graag de berekening.
Antwoord: De afslagen met een vast percentage die door uw raad in de verordening wordt vastgesteld, vormen de nieuwe, transparante berekeningswijze om op basis van het ZIN-tarief 2019 van een bepaald product, het PGB-tarief 2019 te berekenen.

De nieuwe PGB-tarieven 2019 zijn de tarieven die ná c.q. d.m.v. de afslag zijn afgeleid van de ZIN-tarieven 2019. Deze tarieven zijn hoger (m.u.v. enkele producten) dan in 2018.
De vergelijking van de tarieven 2019 t.o.v. 2018 is opgenomen in de beantwoording van de eerdere technische vragen van uw fractie (zie de tabellen op pagina 3 en 4 van de memo bij de raadsstukken).

3.Ik wil volledig inzicht in de geprognotiseerde kosten- en risico- ontwikkeling als gevolg van dit voorstel en daarnaast de geprognotiseerde kosten- en risico- ontwikkeling als deze veranderingen niet zouden worden doorgevoerd. Met een doorkijk voor de komende vier jaar. Ik ontvang graag de berekeningen.
Antwoord: Zie de beantwoording van vraag 1.
Als de nieuwe verordeningen niet worden vastgesteld, wijzigen (stijgen) de tarieven 2019 niet t.o.v. 2018 en zullen de PGB-houders dus een lager budget tot hun beschikking hebben in 2019 dan wanneer de verordeningen wel worden vastgesteld.

4. Ik ontvang graag de inkomstenverschillen voor de zorgmedewerkers voor en na invoering en effectuering van dit voorstel, na herindicatie op basis van een voltijd werkweek met resp. 15% en resp. 31%. afslag. Ik ontvang graag de berekeningen.
Antwoord: De afslagen met een vast percentage die door uw raad in de verordening wordt vastgesteld, vormen de nieuwe, transparante berekeningswijze om op basis van het ZIN-tarief 2019 van een bepaald product, het PGB-tarief 2019 te berekenen.
U vraagt naar de inkomensverschillen voor zorgmedewerkers op basis van de nu geldende verordening en op basis van de nieuwe verordening na effectuering van dit voorstel. Daartoe moet een andere vergelijking gemaakt worden, namelijk tussen het PGB-tarief 2018 en het PGB-tarief 2019. Zoals al in beantwoording van de eerdere technische vragen van uw fractie opgenomen (zie de tabellen op pagina 3 en 4 van de memo bij de raadsstukken), stijgen vrijwel alle PGB-tarieven in 2019 t.o.v. 2018. Uitzondering hierop vormen enkele Activerend Werk producten, die echter zeer beperkt zijn ingezet (eerder 4 lopende toewijzingen; in 2019 zijn dit er nog 2).

Enkele rekenvoorbeelden:

PGB-product	Tarief 2019	Tarief 2018	Inkomenseffect p/w o.b.v. 40 uur
Jeugdhulp, begeleiding individueel Informeel	€ 20,90 p/u	€ 20,31 p/u	+ € 23,60 + 2,90%
Huishoudelijke hulp Informeel	€ 16,20 p/u	€ 15,43 p/u	+ € 30,80 + 4,99%
Huishoudelijke hulp Bedrijfsmatig	€ 24,60 p/u	€ 21,77 p/u	+ € 113,20 + 13,00%
Activerend werk, stabiel op trede 3	€ 6,12 p/u	€ 6,60 p/u	-/- € 19,20 -/- 7,27%

NB: deze rekenvoorbeelden zijn opgesteld onder de aanname dat de PGB-houder precies hetzelfde tarief betaalt aan de zorgmedewerker, als het tarief dat de gemeente vergoedt aan de PGB-houder. Het staat de PGB-houder echter vrij om afwijkende afspraken te maken. Zie ook de beantwoording van vraag 5.

5. Daarnaast wil ik weten hoeveel zorgmedewerkers te maken gaan krijgen met de gevolgen van mogelijke 'afslagen'

Antwoord: Geen enkele zorgmedewerker zal te maken krijgen met de gevolgen van de afslagen, zie de beantwoording op vraag 4.
Wel zullen de PGB-houders te maken krijgen met nieuwe tarieven 2019, die over het algemeen hoger zijn dan de tarieven 2018. Voor de twee PGB-houders van een activerend werk product waarvan het tarief daalt m.i.v. 2019, heeft dit op zijn vroegst effect wanneer een nieuwe toewijzing voor hetzelfde PGB-product plaatsvindt. Voor de looptijd in 2019 van hun huidige toewijzing behouden zij namelijk, op basis van het overgangsrecht in de verordening, de huidige hoogte van hun PGB-budget.
Welke prijsafspraken PGB-houders maken met hun zorgmedewerkers over het te betalen bedrag voor de verleende zorg en hoe de verhoogde tarieven 2019 hierin doorwerken, is een zaak tussen de PGB-houder en de zorgmedewerker. Hierin is de gemeente geen partij.

Beantwoording vragen verordeningen WMO en Jeugdhulp

Vraag van Daniel Becker: Kan het college nu zomaar wijzigingen doorvoeren in de PGB-tarieven zonder de raad daarin te kennen

Antwoord**:** Nee, de systematiek om de PGB-tarieven vast te stellen is vastgelegd in de verordening. Het college kan alleen met toepassing van deze berekeningssystematiek PGB-tarieven vaststellen in de Nadere regels. Indien het college vindt dat deze berekeningssystematiek aangepast moet worden, dan is aanpassing van de verordening en daarmee een raadsbesluit noodzakelijk.

Vraag van Maud Dolsma: Wat is de motivatie voor wijziging van de PGB-tarieven? Wat gaat er nu mis?
Antwoord**:** Aanleiding tot de aanpassing is dat door de Centrale Raad van Beroep, de hoogste bestuursrechter, is bepaald dat in de verordeningen een berekeningssystematiek voor PGB-tarieven moet worden vastgelegd. Het college kiest voor een transparante berekeningswijze om van ZIN-tarief naar PGB-tarieven te komen. Vrijwel alle PGB-tarieven stijgen. Uitzondering hierop vormen enkele Activerend werkproducten (zie ook de volgende vraag).

Vraag van Hanny van Nunen: Waarom gaan bij activerend werk PGB-tarieven omlaag?
Antwoord: In de verordening hebben we de wijze van vaststellen van PGB-tarieven vastgelegd. Daarbij gaan we uit van een transparante berekeningswijze om van ZIN-tarief naar PGB-tarief te komen. Vrijwel alle PGB-tarieven stijgen. Uitzondering hierop vormen enkele Activerend werkproducten, die echter zeer beperkt zijn ingezet (eerder 4 lopende toewijzingen; in 2019 zijn dit er nog 2). In 2017 zijn deze PGB-tarieven zonder afslag gehanteerd, dus gelijk aan de ZIN-tarieven. Nu worden de PGB-tarieven afgeleid van de geïndexeerde ZIN-tarieven 2019 en dat leidt per saldo tot een verlaging.
Wijkcoaches zullen met deze PGB-houders in gesprek gaan en nagaan of met deze nieuwe PGB-tarieven passende zorg kan worden ingekocht. Het college ziet geen reden om op voorhand in de berekeningssystematiek al een uitzondering te gaan maken op de afslag van de ZIN-tarieven voor activerend werk.

Vragen van Hanny van Nunen: In de oude PGB-regels was er een tarief voor maatwerk huishoudelijke hulp opgenomen. Waar werd deze voor toegepast, waarom is deze verdwenen en wat is het probleem om deze te laten bestaan?
Antwoord**:** De nieuwe PGB-producten zijn volledig afgeleid van de ZIN-producten. Bij huishoudelijke hulp kennen we in de ZIN het product Hulp bij huishouden en Combi-ondersteuning. Combi-ondersteuning is een nieuw product en bevat een combinatie van hulp bij huishouden en begeleiding, wanneer hulp bij huishouden alleen niet meer voldoende is. Dit product vervangt daarmee in feite het huidige PGB-product Hulp bij huishouden maatwerk.
Het PGB-tarief Combi-ondersteuning 2019 bedrijfsmatig ad € 27,60 is hoger dan het PGB-tarief HBH Maatwerk 2018 bedrijfsmatig ad € 24,16.
Het PGB-tarief Combi-ondersteuning 2019 informeel netwerk ad € 22,20 is hoger dan het PGB-tarief HBH Maatwerk 2018 informeel netwerk ad € 18,65.

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, meningsvormende (2) bijeenkomst 21 november 2018

Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening Jeugdhulp

Zaaknummer:	278707
Portefeuillehouder:	R. van der Zee / H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), Hegge (PvdD), Becker (CU), van Nunen (PvdA), Kalthoff (VVD), Dolsma (GL), Loor (D66), Aydemir (DENK-Verenigd Arnhem), Tujeehut (AOP), van Dillen (CDA) en Lunter (SP).
De fractie van de PVV was niet bij de meningsvormende (2) behandeling aanwezig.

Bespreking en toezeggingen
Mw. Dolsma heeft namens de indienende partijen (GL, ChristenUnie, VVD, D66 en PvdA) de ingediende concept-amendementen toegelicht. Vervolgens heeft zij vragen vanuit de raadskamer beantwoord.
De fractie van de SP heeft aangegeven voornamelijk zorgen te blijven houden over de gestelde kwaliteitseisen. Ook heeft de fractie nog twijfel over de verordening. De fractie van de SP betwijfelt of alle bezwaren via amendering weggenomen kunnen worden.
De fractie van Arnhem Centraal heeft aangegeven beide amendementen mede in te dienen.
De overige fracties hebben aangegeven beide amendementen en het voorstel te zullen steunen.
Wethouder van der Zee heeft namens het college gezegd positief te staan t.o.v. beide amendementen.
De fractie van D66 overweegt nog een aanvullend amendement m.b.t. de 3% risico-afslag.

Toezeggingen
Wethouder van der Zee heeft toegezegd:
- In samenwerking met de belangenorganisaties een openbare, goed leesbare toelichting op de nieuwe verordening te zullen maken.
- Eind 2019 een korte evaluatie aan de raad te zullen presenteren over de uitwerking van de nieuwe verordening
- De onderbouwing van de 3% risico-afslag nog een keer te zullen bekijken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het onderwerp doorgeleid kan worden naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.W.K. Coenders

Beantwoording technische vragen Mattijs Loor d.d. 26-11-2018

- de totale uitgaven aan WMO en aan jeugdzorg zoals vallen onder de verordeningen, over 2016 en 2017
- bovenstaande uitgesplitst naar Zorg in Natura en PGB's

In onderstaande tabel vindt u de gevraagde informatie:

	2016	2017	2018 (prognose Turap 2)
ZIN	€ 103.127.394	€ 116.110.467	€ 124.820.523
PGB	€ 14.034.182	€ 6.962.802	€ 5.893.850
Totaal	€ 117.161.576	€ 123.073.270	€ 130.714.373

Om inzicht te geven in de ontwikkeling m.b.t. PGB's, is ook de prognose 2018 bij Turap 2 toegevoegd. Omdat veel zorgaanbieders m.b.t. Beschermd Wonen m.i.v. 2017 zich hebben ingeschreven als ZIN-aanbieder, is er sprake van een grote verschuiving van PGB naar ZIN (zie ook onderstaande tabel).

- aandeel in bovenstaande dat bij de ZIN aanbieders is besteed ter dekking van respectievelijk financiële risico's, ontwikkelkosten en innovatiekosten (of bij ontbreken van die gegevens een onderbouwde schatting van ieder van deze 3)

Wij hebben geen inzicht in de bedrijfsvoering van zorgaanbieders, dus kunnen niet aangeven in hoeverre de zorgaanbieders hun ZIN-omzet hebben besteed aan dekking van financiële risico's, ontwikkelkosten en innovatiekosten.

- een splitsing van de kosten voor PGB's in bedrijfsmatig en niet bedrijfsmatig verleend.
- een splitsing van de bedrijfsmatig verleende zorg onder PGB's in enerzijds hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie, activerend werk en beschermd wonen en anderzijds de overige producten.

Het is wel mogelijk om deze splitsing te maken voor de toegewezen PGB's, maar helaas niet voor de werkelijke kosten:
De sociale wijkteams wijzen toe op productniveau en op basis daarvan kunnen we voor de toewijzingen de splitsing maken naar bedrijfsmatig en niet bedrijfsmatig.
De SVB betaalt de daadwerkelijk verleende zorg uit aan de zorgaanbieders. SVB geeft aan gemeenten geen inzicht in de gerealiseerde kosten op productniveau, maar onderscheidt slechts drie categorieën:

- Jeugd
- Hulp bij Huishouden
- Overige WMO

Binnen deze categorieën hebben gemeenten géén inzicht in de realisatie op productniveau, dus is het ook niet mogelijk om dit te splitsen in bedrijfsmatig en niet bedrijfsmatig.

De toewijzingen zijn hoger dan de realisatie (de uitnutting van de toegewezen PGB's is niet volledig). Op basis van de toewijzingen (dus niet op basis van de realisatie) is de splitsing als volgt:

Omschrijving	2016	2017	2018 (o.b.v. toewijzingen t/m 19-11-2018)
Subtotaal Niet Bedrijfsmatig	*€ 1.540.320*	*€ 1.595.929*	*€ 1.971.041*
Bedrijfsmatig:			
Hulp bij Huishouden	€ 708.964	€ 728.905	€ 483.234
Ambulante ondersteuning	€ 3.738.958	€ 2.302.102	€ 1.447.960
Ondersteuning op locatie	€ 309.780	€ 138.869	€ 94.868
Activerend Werk	€ -	€ 24.363	€ 33.151
Beschermd Wonen	€ 10.452.691	€ 4.619.588	€ 1.886.133
Overige producten	€ 149.353	€ 103.729	€ 101.650
Subtotaal Bedrijfsmatig	*€ 15.359.745*	*€ 7.917.557*	*€ 4.046.996*
Totaal toegekende PGB's	**€ 16.900.065**	**€ 9.513.486**	**€ 6.018.038**

Beantwoording technische vraag Maud Dolsma d.d. 27-11-2018

Als we de verordening morgen toezeggen, is er voor een aantal mensen kort de tijd om te wennen aan de wijzigingen. Dat zijn de mensen waarvoor de indicatie per 1 januari afloopt. Heb jij een beeld om hoeveel mensen dit gaat?

Voor 186 inwoners met in totaal 230 PGB-toewijzingen loopt de toewijzing af op 31-12-2018.
Uit navraag bij de Stichting Wijkteams blijkt dat coaches weten dat een nieuwe PGB-toewijzing een verwerkingstijd heeft bij de SVB van circa een maand. Daarom plannen coaches ruim voor het verlopen van een PGB-toewijzing een nieuw keukentafelgesprek in, waarin ook de wijzigingen toegelicht kunnen worden.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Verordeningen WMO en Jeugdhulp
Amendement van het lid	Maud Dolsma (GroenLinks) Daniël Becker (ChristenUnie) Karin Kalthoff (VVD) Mattijs Loor (D66) Hanny van Nunen (PvdA) Lea Manders (Arnhem Centraal)
Titel Amendement	Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019
Nummer / zaaknummer	18A49 / 278707

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

De (concept) Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019 wordt gewijzigd als volgt.

A.

Artikel 6, vierde lid, onderdeel e, wordt geschrapt onder hernummering van de overige onderdelen in het vierde lid.

B.

Artikel 7, zesde lid,

'6. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. ingeschreven staat in een kwaliteitsregister;

c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht, en;
d. ook jeugdhulp aanbiedt aan anderen dan de betreffende jeugdige.'

wordt gewijzigd in:

'6. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. ingeschreven staat in een op de werkzaamheden betrekking hebbend kwaliteitsregister, indien van toepassing, en;
c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.'

Toelichting

Met onderdeel A van dit amendement wordt het mogelijk gemaakt om een PGB ook aan reiskosten van de zorgaanbieder te besteden door in artikel 6, vierde lid, van de verordening het onderdeel te schrappen dat dat belet.

Met onderdeel B van dit amendement wordt artikel 7, zesde lid, sub b, van de verordening gewijzigd door in de aldaar genoemde voorwaarden de eis van het ingeschreven staan in een kwaliteitsregister te nuanceren. Dit amendement beoogt die inschrijving slechts als voorwaarde te stellen wanneer er in het concrete geval jeugdhulp wordt geleverd waarvoor een kwaliteitsregister van toepassing is. Voorbeelden van kwaliteitsregisters die hiermee bedoeld kunnen worden zijn, afhankelijk van het type jeugdhulp, onder andere het SKJ-register of het BIG-register.
Ook wordt hiermee onderdeel d van artikel 7, zesde lid, geschrapt in de verordening. Daardoor vervalt de voorwaarde dat de zorgaanbieder de hulp ook breder moet aanbieden dan alleen aan de jeugdige in het voorliggende geval.

Het verdient de voorkeur om ook de toelichting op de verordening aan te passen. In de toelichting op artikel 7 zou de huidige tekst opgenomen moeten worden ter vervanging van de laatste alinea:

Een persoon uit het sociaal netwerk kan tegelijkertijd een professional zijn. In het zesde lid is geregeld onder welke voorwaarden een pgb voor jeugdhulp door een professional uit het sociaal netwerk berekend kan worden volgens het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp. Ook als de jeugdhulp verleend wordt door iemand van buiten het sociaal netwerk gelden er voorwaarden, deels dezelfde, om voor het tarief voor bedrijfsmatig verleende jeugdhulp in aanmerking te komen. Dat de persoon aantoonbaar gekwalificeerd is kan blijken uit voltooide opleidingen of trainingen, behaalde diploma's of certificaten of relevante beroepsmatige werkervaring op hetzelfde werkveld. Voorbeelden van kwaliteitsregisters die bedoeld kunnen worden in het zesde lid, onderdeel b, zijn, afhankelijk van het type jeugdhulp, onder andere het SKJ-register of het BIG-register.

18A49/P3

Maud Dolsma (GroenLinks) Daniël Becker (ChristenUnie) Karin Kalthoff (VVD) Mattijs Loor (D66) Hanny van Nunen (PvdA) Lea Manders (Arnhem Centraal)

AANGENOMEN

Voor	**35**	*Amendement "Aanpassingen PGB Jeugdhulp 2019" (18A49)*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Verordeningen WMO en Jeugdhulp
Amendement van het lid	Maud Dolsma (GroenLinks) Daniël Becker (ChristenUnie) Karin Kalthoff (VVD) Mattijs Loor (D66) Hanny van Nunen (PvdA) Lea Manders (Arnhem Centraal)
Titel Amendement	Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019
Nummer / zaaknummer	18A50 / 278707

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

De (concept) Verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 wordt gewijzigd als volgt.

A.

Artikel 2.4, eerste lid,

'1. Het college verstrekt een pgb in overeenstemming met artikel 2.3.6 van de wet.'

wordt gewijzigd in:

'1. Het college verleent met inachtneming van het bepaalde in artikel 2.3.6 van de wet op verzoek van de cliënt een pgb indien:

a. de cliënt naar het oordeel van het college al dan niet met hulp uit het sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen, en in staat kan worden geacht om de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
b. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen;
c. naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.'

B.

Artikel 2.4, zevende lid,

'7. Hulp of ondersteuning wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. de hulp of ondersteuning verleent met inachtneming van de kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 3.1, eerste en tweede lid van de wet;
c. de hulp of ondersteuning verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht, en;
d. deze hulp of ondersteuning ook aanbiedt aan anderen dan de betreffende inwoner.'

wordt gewijzigd in:

'7. Hulp of ondersteuning wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk indien de betreffende persoon:
a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
b. de hulp of ondersteuning verleent met inachtneming van de kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 3.1, eerste en tweede lid van de wet, en;
c. de hulp of ondersteuning verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.'

C.

Artikel 2.4, tiende lid, onderdeel e, wordt geschrapt onder hernummering van de overige onderdelen in dit lid.

Toelichting

Met onderdeel A van dit amendement worden in artikel 2.4, eerste lid, de criteria van artikel 2.3.6, tweede lid, van de wet overgenomen aan de hand waarvan getoetst moet worden of aan een cliënt een pgb kan worden verstrekt. Dit vergroot de beoogde uniformiteit tussen de Verordening maatschappelijke ondersteuning en de Verordening Jeugdhulp.

10 A50/P3

Met onderdeel B van dit amendement wordt artikel 2.4, zevende lid, sub d, geschrapt. Daardoor vervalt de voorwaarde dat degene die de hulp of ondersteuning verleent deze hulp of ondersteuning ook breder moet aanbieden dan alleen aan de cliënt in het voorliggende geval.

Met onderdeel C van dit amendement wordt de passage in artikel 2.4, tiende lid, onderdeel e, geschrapt waardoor het mogelijk wordt om een PGB ook aan reiskosten van de zorgaanbieder te besteden.

Het verdient de voorkeur om ook de toelichting op de verordening aan te passen. Bij de toelichting op artikel 2.4, lid 6 en 7 zou de huidige tekst in zijn geheel vervangen moeten worden door de volgende:
Lid 6 en 7
Een persoon uit het sociaal netwerk kan tegelijkertijd een professional zijn. Deze bepalingen regelen onder welke voorwaarden een pgb voor hulp of ondersteuning door een professional uit het sociaal netwerk berekend kan worden volgens het tarief voor bedrijfsmatig verleende hulp. Dat de persoon aantoonbaar gekwalificeerd is kan blijken uit voltooide opleidingen of trainingen, behaalde diploma's of certificaten of relevante beroepsmatige werkervaring op hetzelfde werkveld.

Maud Dolsma (GroenLinks)
Daniël Becker (ChristenUnie)
Karin Kalthoff (VVD)
Mattijs Loor (D66)
Hanny van Nunen (PvdA)
Lea Manders (Arnhem Centraal)

AANGENOMEN

Voor	**35**	*Amendement "Aanpassingen PGB Maatschappelijke ondersteuning 2019 (18A50)*
Tegen	**3**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	4	0
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp
Amendement van het lid	Mattijs Loor (D66)
Titel Amendement	Ook risico en innovatie bij PGB
Nummer / zaaknummer	18A51 /278707

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

A.
De Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019, Artikel 2.4 lid 3:

3. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald voor:
a. een zaak: op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten;
b. hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze hulp of ondersteuning in natura is gecontracteerd, minus 15 procent;
c. beschermd wonen: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze voorziening in natura is gecontracteerd, minus de hotelmatige kosten en huisvestingskosten, minus 15 procent;
d. een autoaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die de gemeente hiervoor zou betalen aan een door de gemeente gecontracteerde leverancier;
e. verhuis- en herinrichtingskosten: op basis van de laagste kostprijs van de verhuizing en de herinrichting die hiervoor zou worden gehanteerd door door de gemeente geconsulteerde verhuizer en leveranciers, en rekening houdend met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende verhuizer;
f. woningaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die hiervoor zou worden gehanteerd door een door de gemeente gecontracteerde of geconsulteerde aannemer en rekening houdende met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende aannemer.

10A51/P2 K

Te wijzigen in:

3. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald voor:
a. een zaak: op basis van de kostprijs van de zaak die de inwoner zou hebben ontvangen als de zaak in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met een reële termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten;
b. hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, ondersteuning op locatie en activerend werk: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze hulp of ondersteuning in natura is gecontracteerd, minus 12 procent;
c. beschermd wonen: op het laagst toepasselijke tarief waarvoor deze voorziening in natura is gecontracteerd, minus de hotelmatige kosten en huisvestingskosten, minus 12 procent;
d. een autoaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die de gemeente hiervoor zou betalen aan een door de gemeente gecontracteerde leverancier;
e. verhuis- en herinrichtingskosten: op basis van de laagste kostprijs van de verhuizing en de herinrichting die hiervoor zou worden gehanteerd door door de gemeente geconsulteerde verhuizer en leveranciers, en rekening houdend met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende verhuizer;
f. woningaanpassing: op basis van de laagste kostprijs van de noodzakelijke aanpassingen die hiervoor zou worden gehanteerd door een door de gemeente gecontracteerde of geconsulteerde aannemer en rekening houdende met de keuze van de cliënt om al dan niet gebruik te maken van een erkende aannemer.

B.
De Verordening jeugdhulp gemeente Arnhem 2019, Artikel 7 lid 2:

2. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd minus 15 procent.

Te wijzigen in:

2. De hoogte van het pgb-tarief wordt bepaald op het laagst toepasselijke tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd minus 12 procent.

Toelichting:

Het voorstel onderbouwt de afslag van 15 procent voor zorg bekostigd uit een PGB op basis van diverse rapporten. 12 procent van de afslag volgt uit het uitgangspunt dat bij een PGB vanwege de eigen regie van de cliënt ca. 40 procent minder overheadkosten benodigd zouden zijn. Bij een gemiddelde overhead van 30 procent leidt dit tot een afslag van 12 procent. Daarnaast gaat het voorstel er vanuit dat van de kosten van Zorg In Natura 3 procent nodig is om financiële risico's van zorgondernemers af te dekken en om ondernemers de ruimte te bieden voor "innovatie en ontwikkeling".

Uit de onderbouwing van het voorstel en uit nadere toelichting en achterliggende rapporten blijkt nergens dat bij zorg vanuit een PGB de betreffende ondernemers – het betreft hier immers zorg die naar aard bedrijfsmatig is – geen financiële risico's hebben of geen kosten zouden

10A51 / P3 7

hebben aan innovatie en ontwikkeling binnen hun vakgebied. Dit deel van de voorgestelde 15 procent afslag is niet te onderbouwen, wat aanleiding is om de afslag te bepalen op 12 procent.
Mattijs Loor (D66)

VERWORPEN 7

Voor	**12**	*Amendement "Ook risico en innovatie bij PGB" (18A51)*
Tegen	**26**	

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	2	0
van Burgsteden		
van Dillen		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Dijk		
Venhoek		
van Ommen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren	2	0
de Groot		
Hegge		

PvdA	0	4
Greving		
van Nunen		
Bouma		
de Vries		

SP	0	3
Elfrink		
Lunter		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Sanders		

Totaal **38**

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 292793

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 september 2018, nummer 292793;

gelet op artikel 1 en 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Het college toestemming te geven om de tekst van de regeling van de MGR Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland te wijzigen conform bijgevoegd voorstel, om de module werkgeverschap sociale werkvoorziening per 1 januari 2019 mogelijk te maken;
2. De wensen en bedenkingen omtrent het voornemen van de MGR om een bestuurscommissie WgSW in te stellen conform bijgaande reactiebrief aan de MGR mee te delen.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **292793**

Onderwerp: Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)

Voorstel

1. Het college toestemming te geven voor het wijzigen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), conform bijgevoegd tekstvoorstel;
2. Het college opdragen de wensen en bedenkingen van de raad door te geven aan het dagelijks bestuur van de MGR ten aanzien van het voorgenomen besluit van het algemeen bestuur van de MGR om een bestuurscommissie werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) in te stellen, conform bijgevoegde reactiebrief.

Inleiding

De MGR startte op 1 april 2017 met de samenwerkingsmodule inkoop van zorg. Vanaf de start van de MGR was het de ambitie van de gemeenten om de regionale samenwerking binnen het sociaal domein uit te breiden en ontschot te denken en te werken. Daarvoor waren in 2017 al drie nieuwe modules op het oog: Onderwijszaken, Werkgeversservicepunt en het Verloningsbedrijf van Presikhaaf Bedrijven. De modules Onderwijszaken en Werkgeversservicepunt zijn op 1 januari 2018 ondergebracht bij de MGR. Nu ligt een aanpassing van de regeling aan u voor die het mogelijk maakt om het verloningsbedrijf van Presikhaaf Bedrijven per 1 januari 2019 onder te kunnen brengen als module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW).
Tevens is geconstateerd dat een aantal formuleringen in de huidige regeling van de MGR om verbetering vragen en dat het in de praktijk veel beter werkbaar is om het vormen van een bestemmingsreserve mogelijk te maken. Deze verbeteringen zijn meteen in de gewijzigde regeling MGR die nu voorligt meegenomen.

Beoogd effect

1. De regionale samenwerking efficiënter in te richten door het werkgeverschap SW onder te brengen bij de MGR in plaats van in een aparte regeling. Dit draagt bij aan de doelen waarom de MGR is opgericht, namelijk het terugdringen van bestuurlijk drukte en meer integrale regionale samenwerking binnen het sociaal domein.
2. Ophalen van wensen en bedenkingen van de gemeenteraad over het voorgenomen besluit van het algemeen bestuur van de MGR om een bestuurscommissie WgSW in te stellen.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

Toelichting wijzigingen regeling

1.1. *Besluit om de huidige regeling MGR te wijzigen*

Het college heeft toestemming van de raad nodig om de MGR te kunnen wijzigen. De regeling MGR kan worden gewijzigd als tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van hun raden daartoe besluiten. Na het raadsbesluit waarin er toestemming wordt verleend tot het treffen van de regeling zal het college een definitief besluit kunnen nemen. De belangrijkste wijzigingen in de regeling worden hieronder toegelicht.

1.2 *Onder wijziging van een regeling valt ook de toevoeging van een samenwerkingsmodule.*

Het algemeen bestuur van de MGR heeft op 8 maart jl. het formele verzoek gekregen van het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) om het werkgeverschap SW over te nemen en als nieuwe module per 1 januari 2019 onder de MGR te laten vallen. De module heeft een eigen bijlage nodig in de regeling. Dit wordt bijlage 4 van de MGR. De kosten van de module WgSW bedragen € 150.000. Ter vergelijking, de kosten van de modules WSP en Onderwijszaken bedragen resp. € 2,4 en € 2,2 miljoen. Wel is het zo dat de arbeidscontracten van de 2300 SW-medewerkers die werken bij Scalabor via de MGR gaan lopen. Gemeenten die niet deelnemen aan de module WgSW zullen op geen enkele manier bijdragen aan deze toevoeging. Alle kosten zullen worden toegerekend aan de nieuwe module zelf.

1.3 *Belangrijkste overige wijzigingen van de regeling*

a. Mogelijkheid tot delegeren van het werkgeverschap zoals verwoord in bijlage 4 toegevoegd

De huidige regeling MGR voorziet alleen in het mandateren van taken, daarmee worden bevoegdheden niet overgedragen. Werkgeverschap is een bevoegdheid die niet gemandateerd maar alleen gedelegeerd, dus overgedragen, kan worden. Alleen voor de module WgSW is het dus noodzakelijk dat het werkgeverschap wordt gedelegeerd aan de MGR. Dit is aangevuld in artikel 7 lid 1 van de regeling.

b. Mogelijkheid tot het vormen van een bestemmingsreserve toegevoegd

De MGR heeft in de huidige regeling geen mogelijkheden om een bestemmingsreserve te vormen. Als een module nu overgebleven middelen wil overhevelen naar een volgend kalenderjaar, dan moeten deze middelen eerst afgerekend worden met de deelnemende gemeenten om vervolgens weer in rekening gebracht te worden bij diezelfde deelnemende gemeenten. Voor de werkbaarheid is in artikel 29 daarom een nieuw lid 7 toegevoegd. Dit artikel maakt het mogelijk dat het algemeen bestuur op advies van de bestuurscommissie(s) bestemmingsreserves kan vormen. Het oorspronkelijke lid 7 is lid 8 geworden.

c. In bijlage 1 Samenwerkingsmodule Inkoop zijn de percelen vervangen door submodules

Om te voorkomen dat de regeling ieder jaar moet worden gewijzigd vanwege het toevoegen of wegvallen van percelen is ervoor gekozen om, conform de andere modules van de regeling, submodules te benoemen. De submodules worden jaarlijks in het uitvoeringsprogramma vastgelegd. Gemeenten kunnen via hun dienstverleningsovereenkomst met de MGR vastleggen aan welke submodules zij deelnemen.

d. kleine wijzigingen

In het najaar van 2017 was al geconstateerd dat de regeling enkele aanscherpingen nodig had. De regeling was op dat moment echter voldoende om te kunnen worden vastgesteld en het onderbrengen van de modules WSP en Onderwijszaken per 1 januari 2018 mogelijk te maken. De aanscherpingen worden nu meegenomen met de noodzakelijke wijzigingen om het onderbrengen

van het werkgeverschap SW per 1 januari 2019 mogelijk te maken. De aanscherpingen betreffen aanvullingen en verduidelijkingen van de bestaande tekst.

Inhoudelijke argumenten voor keuze MGR om werkgeverschap SW onder te brengen
Er zijn diverse redenen om de module werkgeverschap SW onder te brengen bij de MGR.

1.4 *Het formele werkgeverschap voor de SW-medewerkers kan niet met behoud van de cao SW worden belegd bij een privaatrechtelijke organisatievorm (zoals Scalabor).*
In het besluitvormingstraject over de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) is eerder door de deelnemende gemeenten gekozen om het werkgeverschap te scheiden van de uitvoering van de sociale werkvoorziening. De deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) hebben aan Scalabor BV de opdracht gegeven om de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening op zich te nemen. Op grond van de Wsw kunnen SW-medewerkers niet in dienst komen bij een privaatrechtelijke organisatie (zoals Scalabor) met behoud van hun CAO.
Alle SW-medewerkers zijn vanaf 1 januari 2018 ‘om niet’ gedetacheerd bij Scalabor vanuit het werkgeverschap van de huidige gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). Deze detachering bij Scalabor en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening blijven bestaan zodra het formele werkgeverschap overgaat naar de MGR.

1.5 *De SW-medewerkers en ondernemers die werkgelegenheid bieden aan SW-ers zullen weinig merken van de overgang van het formeel werkgeverschap naar de MGR.*
De SW-medewerkers hebben vooral te maken met Scalabor en houden dezelfde contacten bij Scalabor. De MGR is voor de SW-medewerkers slechts de organisatie die de salarissen betaalt. Zij behouden de huidige arbeidsovereenkomsten. Er zal extra aandacht zijn voor een goede communicatie naar de SW-medewerkers. Voor onze gemeente gaat het om circa 1350 medewerkers.

1.6 *De gemeenten die vertegenwoordigd zijn in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) hebben op 22 december 2017 een voorkeur uitgesproken om het werkgeverschap onder te brengen bij de MGR Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland.*
De reden daarvoor is dat het werkgeverschap als collectief efficiënter kan worden ingericht dan als individuele gemeente, ook wat betreft de resterende taken waarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gedragen, zoals de afwikkeling van een tweetal overeenkomsten (met Presikhaaf Schoolmeubelen en de overeenkomst(en) met boventallige medewerkers), het monitoren van werk naar werk-trajecten en de verloning van boventalligen. Het in stand houden van een aparte gemeenschappelijke regeling leidt tot extra bestuurlijke drukte voor een klein onderdeel van de wettelijke taken van de SW voor de gemeente. Bovendien zorgt het onderbrengen van de wettelijke SW-taken bij de MGR voor een meer integrale regionale samenwerking met de modules Inkoop, WSP en Onderwijszaken.

1.7. *De huidige gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) stamt uit 1990 en is niet meer passend.*
De gemeenschappelijke regeling zou sowieso aangepast moeten worden. Deze stamt nog uit de periode van voor de invoering van het dualisme binnen gemeenten. Vanuit de wens om de bestuurlijke drukte terug te dringen ligt het voor de hand om te zoeken naar een bestaande passende regeling waar het werkgeverschap SW ondergebracht kan worden. De MGR is juist opgericht met het doel om meer integraal samen te werken en heeft de juiste juridische rechtsvorm om het werkgeverschap uit te kunnen voeren.

2.1 Op grond van artikel 25 lid 2 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen krijgen raden de mogelijkheid om wensen en bedenkingen mee te geven bij het voornemen om een bestuurscommissie in te stellen.
Een bestuurscommissie zorgt voor de inhoudelijke aansturing van de module. Op bindend advies van de inhoudelijk wethouders (artikel 17 lid 2) van de MGR stelt het algemeen bestuur van de MGR een bestuurscommissie in. Dit doet het algemeen bestuur nadat de raden in de gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen ten aanzien van het instellen van een bestuurscommissie kenbaar te maken. Binnen de vastgestelde governance structuur van de MGR is het wenselijk dat er ook voor de module WgSW een bestuurscommissie wordt ingesteld.

Kanttekeningen en risico's

1.1. Wat gebeurt er als een gemeente de deelname aan de module WgSW wenst te beëindigen?
Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) heeft een voorziening getroffen voor de frictiekosten die zijn ontstaan bij de splitsing Presikhaaf Bedrijven en Scalabor.
Gemeenten hebben afgesproken om in ieder geval vijf jaar samen te werken via Scalabor. Eventuele beëindigingskosten in de samenwerking tussen gemeenten en Scalabor liggen bij Scalabor. Gemeenten kunnen de samenwerking met Scalabor voor de SW-medewerkers na vijf jaar kosteloos beëindigen. Met het onderbrengen van het werkgeverschap bij de MGR kunnen er na vijf jaar wel uittredingskosten ontstaan wanneer een gemeente de deelname aan de module WgSW wenst te beëindigen. Het beëindigen van de samenwerking met Scalabor staat echter los van het beëindigen van de deelname aan de module WgSW. Mocht een gemeente de deelname aan de module wensen te beëindigen dan zullen de uittredingskosten naar verwachting relatief laag zijn omdat de totale kosten van de module € 150.000 bedragen en gemeenten naar rato van inwoneraantal bijdragen. Wel is in de regeling bepaald dat gemeenten tot vijf jaar na uittreding verantwoordelijk zijn voor risico's die ontstaan zijn ten tijde van de periode van deelname van de desbetreffende gemeente.

1.2. De aard van de gemeenschappelijke regeling voor de sociale werkvoorziening verandert van een burgemeester/college/raadsregeling in een collegeregeling.
De huidige Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) is een college/burgemeester/raadsregeling, omdat ten tijde van het opstellen van de regeling er nog geen sprake was van dualisme bij gemeenten. De bevoegdheden ten aanzien van het werkgeverschap SW zijn echter collegebevoegdheden. De MGR is een collegeregeling. Daarom past het onderbrengen van dit werkgeverschap bij de MGR. Met uitzondering van de gemeente Arnhem (1 raadslid) zitten er geen raadsleden in het huidige bestuur van de Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). Bovendien blijven de begrotingen, jaarrekeningen en wijzigingen van de regeling voorgelegd worden aan de raden op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen. Daarmee blijft het mogelijk voor raden om te sturen indien gewenst.

1.4 Voorziening voor nog af te ronden taken
Presikhaaf bedrijven is naast de uitvoering van het formeel werkgeverschap van 2300 SW-medewerkers uit negen gemeenten ook nog verantwoordelijk voor het afronden van drie taken. Hiervoor is een voorziening getroffen. In het geval van een worst-case scenario is de getroffen voorziening niet voldoende, maar het is niet de verwachting dat het worst-case scenario zal uitkomen. Dit zijn overigens bestaande risico's, die los staan van de overgang van Presikhaaf Bedrijven naar de MGR. De taken waar het om gaat zijn:
a. het werkgeverschap van ongeveer 40 boventalligen

Als gevolg van de reorganisatie van Presikhaaf Bedrijven (oprichten Scalabor) zijn zo'n 40 medewerkers boventallig geworden. Een deel van deze medewerkers is aangenomen op basis van het burgerlijk wetboek. Het formeel werkgeverschap voor deze mensen (nu nog 5) ligt bij de Stichting Personeel Presikhaaf. Op dit moment vormen de directeur en de controller van Presikhaaf Bedrijven het bestuur van de Stichting Personeel Presikhaaf.
b. huurovereenkomst Presikhaaf Schoolmeubelen
Ahrend huurt het pand van Presikhaaf Bedrijven. Afhankelijk van de omzet die Ahrend genereert betaalt Ahrend de gedeeltelijke of de volledige huur. Tot nu toe heeft Ahrend altijd de volledige huur betaald.
c. Opruimen vervuilde grond bij de voormalige kwekerij Viola te Bemmel. Deze werkzaamheden zijn nagenoeg afgerond.

Financiën

Gewijzigde begroting 2019
De begroting van de MGR zal in 2019 gewijzigd moeten worden op basis van het toevoegen van de nieuwe module. Daarbij kan uitgegaan worden van de vastgestelde begroting 2019 voor de huidige gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). In het voorjaar 2019 zal de MGR een gewijzigde begroting 2019 voorleggen aan de raden voor een zienswijze, gelijktijdig met de meerjarenprogrammabegroting 2020-2023, het uitvoeringsprogramma 2020 en het uitvoeringsplan 2020-2023 . Dit is een vergelijkbaar proces met het proces dat dit jaar is gedaan voor het onderbrengen van de modules Onderwijszaken en WSP.
In de begroting van de module WgSW wordt vooraf een inschatting gemaakt van het aantal Wsw-ers (Arbeidsjaar) per gemeente die gedetacheerd wordt bij Scalabor en welke salariskosten en uitvoeringskosten hiermee samenhangen. Daarbij zal voorzichtig begroot worden op basis van reële inschattingen van uitstroom om te voorkomen dat gemeenten aan het eind van het jaar een hogere bijdrage moeten betalen.

Salariskosten SW-medewerkers
De betaling van de salariskosten voor de medewerkers van de module WgSW en de ongeveer 2300 SW-ers wordt door de gemeenten gedelegeerd aan de MGR. De salariskosten worden gefinancierd vanuit de financiële bijdragen die de gemeenten daarvoor betalen aan de MGR via een dienstverleningsovereenkomst. De gemeenten zelf ontvangen hiervoor middelen van het Rijk via het Gemeentefonds. Deze middelen zijn lager dan de werkelijke kosten, gemeenten passen zelf het verschil bij.
De MGR zal de kwaliteit van de uitvoering van de DVO met Scalabor betreffende het materieel werkgeverschap monitoren en het daarbij behorende bedrag van € 750,- per arbeidsjaar (AJ) voldoen aan Scalabor.
In het algemeen blijft het belangrijk het aantal AJ's per gemeente en de gemiddelde loonkosten goed te begroten, zodat er zo min mogelijk sprake hoeft te zijn van hogere afrekening ten opzichte van het begrote bedrag per gemeente.

Arnhems budget Presikhaaf SW'ers				
2018	2019	2020	2021	2022
€ 33.593.269	€ 31.652.000	€ 30.534.000	29.456.000	29.456.000

Uitvoering

Planning
Dit voorstel wordt uiterlijk begin november in alle gemeenteraden in de regio Centraal Gelderland

behandeld, waarna de colleges van B&W het definitieve besluit nemen tot het wijzigen van de MGR en wensen en bedenkingen van de gemeenteraad over het voornemen om een bestuurscommissie in te stellen aan het dagelijks bestuur van de MGR kunnen mededelen.

Communicatie

Voor de totstandkoming van de stukken is door de MGR met verschillende ambtelijke disciplines vanuit de deelnemende gemeenten samengewerkt. Op 10 en 13 september zijn er twee informatieavonden georganiseerd door de MGR en Presikhaaf Bedrijven over de governancestructuur en het onderbrengen van het Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening bij de MGR.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Gewijzigde regeling Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland;
- Toelichting regeling MGR
- Reactiebrief wensen en bedenkingen instellen bestuurscommissie WgSW

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	292793

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 september 2018, nummer 292793;

gelet op artikel 1 en 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Het college toestemming te geven om de tekst van de regeling van de MGR Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland te wijzigen conform bijgevoegd voorstel, om de module werkgeverschap sociale werkvoorziening per 1 januari 2019 mogelijk te maken;
2. De wensen en bedenkingen omtrent het voornemen van de MGR om een bestuurscommissie WgSW in te stellen conform bijgaande reactiebrief aan de MGR mee te delen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Gewijzigde regeling

Gewijzigde regeling Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland (MGR)

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar, ieder voor zover zij bevoegd zijn, overwegen het volgende:

- in het sociaal domein is op uitvoerend niveau samenwerking tussen de gemeenten in de regio geboden;
- met een modulair in te vullen gemeenschappelijke regeling wordt meer samenhang en doelmatigheid in de samenwerking tussen de gemeenten in de regio gerealiseerd;
- aan de gemeenschappelijke regeling kunnen telkens samenwerkingsmodules worden toegevoegd;
- gemeenten bepalen zelf of zij aan een samenwerkingsmodule deelnemen;

gelet op de artikelen 1, eerste en derde lid en 8, eerste lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

gelet op de verkregen toestemming van de gemeenteraden voor het wijzigen van deze regeling;

gelet op de wens van deelnemende gemeenten om enkele verbeteringen aan te brengen in de formulering van de regeling.

gelet op de wens van gemeenten die willen deelnemen in de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW en deze module daarom onder willen brengen bij de regeling.

BESLUITEN:

aan te gaan de volgende

MODULAIRE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING SOCIAAL DOMEIN CENTRAAL GELDERLAND

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

a. basistaken: coördinerende, adviserende en ondersteunende werkzaamheden die ten behoeve van de besluitvorming door de voorzitter, het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur worden uitgevoerd;
b. college: college van burgemeester en wethouders;
c. deelnemer: een college dat deelneemt aan het samenwerkingsverband;
d. Gedeputeerde Staten: Gedeputeerde Staten van Gelderland;
e. raad: gemeenteraad;
f. regeling: onderhavige gemeenschappelijke regeling;

g. samenwerkingsmodule: één of meerdere samenhangende taken die het samenwerkingsverband voor de deelnemers kan uitvoeren;
h. samenwerkingsverband: het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2 van deze regeling;
i. submodule: nadere onderverdeling van taken binnen een samenwerkingsmodule;
j. uitvoeringsprogramma: een nadere uitwerking van het uitvoeringsplan, zijnde een jaarlijks programma waarin de activiteiten van het samenwerkingsverband worden aangegeven, met daarbij een overzicht van de benodigde financiële en personele middelen;
k. uitvoeringsplan: visie voor de komende vier jaar ten aanzien van de door het samenwerkingsverband uit te voeren taken;
l. wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 2 Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam, genaamd “Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland”.
2. Het openbaar lichaam is gevestigd in Arnhem.

Artikel 3 Bestuursorganen

Het samenwerkingsverband kent de volgende bestuursorganen:
a. het algemeen bestuur;
b. het dagelijks bestuur;
c. de voorzitter.

HOOFDSTUK 2 BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 4 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemers binnen het sociaal domein.

Artikel 5 Modulair karakter van het samenwerkingsverband

1. De regeling biedt een algemeen kader voor samenwerking op het gebied van het sociaal domein binnen de regio en voorziet in samenwerkingsmodules, zoals in de bijlagen bij deze regeling opgenomen.
2. Een deelnemer besluit via het aangaan van een dienstverleningsovereenkomst als bedoeld in het artikel 6 tweede lid van van deze regeling of aan een samenwerkingsmodule wordt deelgenomen en aan welke submodule(s) voor zover van toepassing.

Artikel 6 Taken samenwerkingsverband en samenwerkingsmodules

1. Ter behartiging van de in artikel 4 genoemde belangen heeft het samenwerkingsverband de volgende taken:
   a. het uitvoeren van de basistaken;
   b. het uitvoeren van de taken uit de samenwerkingsmodules.
2. Over het uitvoeren van taken sluit de deelnemer per samenwerkingsmodule een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst af met het samenwerkingsverband.
3. Het dagelijks bestuur van het samenwerkingsverband stelt eens per vier jaar een model-dienstverleningsovereenkomst en algemene bepalingen vast.

Artikel 7 Bevoegdheden

1. De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan het openbaar lichaam, met uitzondering van de bevoegdheden zoals opgenomen in bijlage 4 van deze regeling.

2. De deelnemers verlenen ieder afzonderlijk de mandaten, volmachten en machtigingen aan het openbaar lichaam die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken.

Artikel 8 Beperking privaatrechtelijke bevoegdheden

Het samenwerkingsverband is behoudens instemming van de deelnemers niet bevoegd tot:
a. het vestigen van opstal-, pand- en hypotheekrechten;
b. het afgeven van garanties of andere waarborgen;
c. het in erfpacht aannemen of uitgeven van roerende of onroerende zaken;
d. het in eigendom aannemen of uitgeven van onroerende zaken;
e. het oprichten van en het deelnemen in een rechtspersoon;
f. commerciële dienstverlening aan private partijen.

HOOFDSTUK 3 HET ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 9 Taken en bevoegdheden

1. Aan het algemeen bestuur behoren de taken en bevoegdheden toe die in de wet aan het algemeen bestuur zijn opgedragen, alsmede alle bevoegdheden die voorts in deze regeling aan dit orgaan worden opgedragen en niet aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn opgedragen.
2. Het algemeen bestuur kan besluiten tot het wijzigen van de submodules en tot het vaststellen van het uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma.
3. Het algemeen bestuur kan de volgende bevoegdheden niet overdragen:
   a. het vaststellen van het uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma;
   b. het instellen van bestuurscommissies;
   c. het wijzigen van submodules.

Artikel 10 Samenstelling en zittingsduur

1. Iedere deelnemer wijst uit zijn midden één lid aan als lid van het algemeen bestuur. Gelijktijdig wordt een plaatsvervangend lid aangewezen.
2. Een lid van het algemeen bestuur heeft zitting in het algemeen bestuur gedurende dezelfde periode als de zittingsduur van het college die het vertegenwoordigt. Indien het lid in de nieuwe zittingsperiode opnieuw deel uitmaakt van het college kan hij terstond opnieuw worden aangewezen als lid van het algemeen bestuur.
3. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt zodra een lid ophoudt burgemeester of wethouder van de vertegenwoordigde gemeente te zijn.
4. Een lid van het algemeen bestuur, dat tussentijds ontslag neemt, stelt de voorzitter van het algemeen bestuur hiervan op de hoogte. Het ontslag gaat in zodra in de opvolging is voorzien.

Artikel 11 Werkwijze en vergaderorde

1. Het algemeen bestuur stemt bij meerderheid van stemmen, tenzij anders in deze regeling is bepaald.
2. Het aantal stemmen per lid van het algemeen bestuur per gemeente wordt jaarlijks op 1 januari bepaald naar het inwonertal van de gemeente op basis van de meest recente CBS-cijfers, aan de hand van de volgende staffel berekend.

Tot 20.000	=	1 stem
20.000 - 50.000	=	2 stemmen
50.000 -100.000	=	3 stemmen
100.000 -	=	4 stemmen

3. Het algemeen bestuur vergadert tenminste tweemaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordeelt of ten minste twee leden van het algemeen bestuur daarom verzoeken.
4. Het algemeen bestuur kan op grond van de wet besluiten om met gesloten deuren te vergaderen, maar niet over de volgende onderwerpen:
   a. het uitvoeringsplan en het uitvoeringsprogramma;
   b. de begroting, de wijzigingen daarvan en de jaarrekening;
   c. het doen van een uitgave, voordat de begroting of de begrotingswijziging; waarbij deze uitgave is geraamd, is goedgekeurd;
   d. het liquidatieplan.

HOOFDSTUK 4 HET DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 12 Taken en bevoegdheden

Tot de taken en de bevoegdheden van het dagelijks bestuur van de regeling behoren naast de bevoegdheden in artikel 33b van de wet:
a. het beheer van activa en passiva van het samenwerkingsverband;
b. de zorg, voor zover deze niet aan anderen toekomt, voor de controle op het geldelijke beheer en de boekhouding.

Artikel 13 Samenstelling en zittingsduur

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door het algemeen bestuur uit zijn midden aan te wijzen en te ontslaan.
2. Een lid van het dagelijks bestuur blijft aan totdat in de opvolging is voorzien. Het lid kan, indien hij opnieuw is aangewezen tot lid van het algemeen bestuur, terstond opnieuw worden benoemd.
3. Een lid van het dagelijks bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Hij deelt zijn ontslag mee aan het algemeen bestuur en aan het college die het aangaat. Het ontslag gaat in zodra in de opvolging is voorzien.

Artikel 14 Werkwijze en vergaderorde

1. Het dagelijks bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter dit nodig oordeelt of tenminste twee leden van het dagelijks bestuur zulks schriftelijk, onder opgave van de te behandelen onderwerpen verzoeken, in welk laatste geval de vergadering binnen twee weken plaatsvindt.
2. De artikelen 54, 56, 58 en 59 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Over personen wordt schriftelijk, over zaken mondeling gestemd.
4. Ieder aanwezig lid brengt één stem uit.
5. Het dagelijks bestuur kan een of meer van zijn leden machtigen tot uitoefening van een of meer van zijn bevoegdheden, tenzij de regeling waarop de bevoegdheid steunt zich daartegen verzet.

HOOFDSTUK 5 DE VOORZITTER

Artikel 15 Taken en bevoegdheden

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
2. De voorzitter tekent de stukken, die van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur uitgaan.

3. De voorzitter vertegenwoordigt het samenwerkingsverband in en buiten rechte. Hij kan de vertegenwoordiging opdragen aan een door hem aan te wijzen gemachtigde.
4. De plaatsvervangend voorzitter wordt door het algemeen bestuur uit zijn midden aangewezen.

HOOFDSTUK 6 DE COMMISSIES

Artikel 16 Adviescommissies

1. Het algemeen bestuur kan vaste adviescommissies instellen voor advisering aan het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen tijdelijke adviescommissies instellen voor advisering aan hen.
3. Het orgaan, bevoegd tot instelling van een adviescommissie, stelt de bevoegdheden en samenstelling van de betreffende commissie bij instellingsbesluit vast.

Artikel 17 Bestuurscommissies

1. Het algemeen bestuur kan bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen.
2. Hiertoe vraagt het algemeen bestuur een bindend advies van de inhoudelijke portefeuillehouders van de afzonderlijke samenwerkingsmodules over de instelling, samenstelling en taken en bevoegdheden van de bestuurscommissie van de betreffende samenwerkingsmodule.

HOOFDSTUK 7 INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG

Artikel 18 Het dagelijks bestuur ten opzichte van het algemeen bestuur (inlichtingenplicht)

Het dagelijks bestuur geeft -in aanvulling op artikel 19a, tweede lid van de wet- het algemeen bestuur de door één of meer leden gevraagde inlichtingen.

Artikel 19 De voorzitter ten opzichte van het algemeen bestuur (inlichtingen- en verantwoordingsplicht en ontslag)

1. De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. De voorzitter geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. De voorzitter geeft het algemeen bestuur de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.
4. De voorzitter kan door het algemeen bestuur worden ontslagen, indien de voorzitter het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Artikel 20 Het dagelijks bestuur, algemeen bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter ten opzichte van raden (inlichtingenplicht)

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter geven aan de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van de door hen uitgevoerde activiteiten nodig is. Daarnaast geven zij aan de raden van de deelnemende gemeenten de door één of meer leden van die raden gevraagde inlichtingen.
2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter geven tenminste tweemaal per kalenderjaar informatie aan de raden over de uitgevoerde activiteiten van het samenwerkingsverband.

3. Het dagelijks bestuur, algemeen bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter geven aan de rekenkamer van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die de rekenkamer nodig acht voor het doen van onderzoek.

Artikel 21 Leden algemeen bestuur ten opzichte van hun college en hun raden (inlichtingen- en verantwoordingsplicht en ontslag)

1. Een lid van het algemeen bestuur is de deelnemer die dit lid heeft aangewezen verantwoording verschuldigd over de door hem in dat bestuur gevoerde beleid. De verantwoording vindt plaats op de wijze zoals bij de deelnemer gebruikelijk dan wel voorgeschreven is.
2. Een lid van het algemeen bestuur verschaft de deelnemer die dit lid heeft aangewezen alle inlichtingen, die door de deelnemer wordt verlangd. De inlichtingen worden verschaft op de wijze zoals bij de deelnemer gebruikelijk dan wel voorgeschreven is.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan door de deelnemer die dit lid heeft aangewezen worden ontslagen, indien het lid het vertrouwen van de deelnemer niet meer bezit.
4. Het lid van het algemeen bestuur voldoet aan de verantwoordings- en inlichtingenplicht ten opzichte van de raad van de deelnemer die dit lid heeft aangewezen op de wijze zoals bij de deelnemer gebruikelijk dan wel voorgeschreven is.

HOOFDSTUK 8 HET PERSONEEL

Artikel 22 Personeel

1. Het dagelijks bestuur is belast met het aanstellen van medewerkers als ambtenaar, het tewerkstellen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht en het schorsen en ontslaan van het personeel.
2. Voor het personeel van het samenwerkingsverband gelden de door het algemeen bestuur vast te stellen arbeidsvoorwaardenregelingen en andere algemene voorschriften en bepalingen.

Artikel 23 Directie

De directie is belast met de leiding van de organisatie en de zorg voor een juiste taakvervulling in de organisatie. Het aantal leden van de directie en de taken en bevoegdheden van deze leden worden bepaald bij het door het dagelijks bestuur vast te stellen (organisatie-)besluit.

HOOFDSTUK 9 HET UITVOERINGSPLAN EN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

Artikel 24 Uitvoeringsplan

1. Het algemeen bestuur stelt een uitvoeringsplan vast waarin in grote lijnen wordt aangegeven wat het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband voornemens is uit te voeren. Het algemeen bestuur kan een of meer onderdelen van het uitvoeringsplan afzonderlijk vaststellen.
2. Het uitvoeringsplan beslaat een periode van vier jaar. Jaarlijks kan het algemeen bestuur besluiten over bijstelling van het uitvoeringsplan.

Artikel 25 Uitvoeringsprogramma

Het algemeen bestuur stelt voor ieder jaar een uitvoeringsprogramma vast, waarin de activiteiten van het samenwerkingsverband worden aangegeven. Het uitvoeringsprogramma bevat voorts in ieder geval een overzicht van de voor de verwezenlijking van de activiteiten benodigde financiële en personele middelen.

Artikel 26 Totstandkoming

De totstandkoming van het uitvoeringsplan en het uitvoeringsprogramma geschiedt op een overeenkomstige wijze als in artikel 27, eerste tot en met vijfde lid, van deze regeling, voor de begroting is aangegeven.

HOOFDSTUK 10 FINANCIËLE BEPALINGEN

Artikel 27 Begrotingsprocedure

1. Indien het algemeen bestuur voor de samenwerkingsmodule een bestuurscommissie heeft ingesteld, dan zenden de bestuurscommissies van de modules voor 1 maart een ontwerpbegroting van de modules voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een toelichting, toe aan het dagelijks bestuur van de MGR.
2. Het dagelijks bestuur zendt vóór 1 april een ontwerpbegroting van het samenwerkingsverband voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten. De ontwerpbegroting van het samenwerkingsverband bestaat uit de geconsolideerde ontwerpbegrotingen van de modules aangevuld met de overhead kosten van de MGR.
3. De ontwerpbegroting wordt door de besturen van de deelnemende gemeenten voor eenieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. Artikel 190, tweede lid en derde lid, van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.
4. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen acht weken bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
5. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast vóór 15 juli in het jaar, voorafgaande aan dat jaar, waarvoor de begroting dient.
6. Meteen na de vaststelling zendt het algemeen bestuur, zo nodig, de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die daarover bij Gedeputeerde Staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen.
7. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, maar in ieder geval vóór 1 augustus aan Gedeputeerde Staten.
8. Het bepaalde in dit artikel is, met uitzondering van de genoemde data, van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, behoudens die wijzigingen die niet tot een verhoging van de gemeentelijke bijdragen leiden.

Artikel 28 Bijdragen van de gemeenten

1. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke afzonderlijke gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft.
2. Het algemeen bestuur bepaalt met tweederde meerderheid van stemmen de algemene kostenverdeelsleutel voor de kosten van de basistaken, niet zijnde de kosten voor de samenwerkingsmodules. Als algemene kostenverdeelsleutel geldt een kostenverdeling naar rato van het jaarlijks op 1 januari bepaald inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers.
3. De kostenverdeelsleutel voor de samenwerkingsmodules worden bepaald in de bijlagen bij de regeling.
4. De deelnemers betalen bij wijze van voorschot jaarlijks op 1 januari, op 1 april, op 1 juli en op 1 oktober telkens een kwart van de in lid 1 bedoelde bijdrage.
5. De deelnemers dragen er zorg voor dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.

Artikel 29 Jaarrekening

1. Het dagelijks bestuur biedt de jaarrekening over het afgelopen jaar en het jaarverslag, daarbij gevoegd de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 213, derde lid, van de Gemeentewet en het verslag van bevindingen, bedoeld in artikel 213, vierde lid, van de Gemeentewet, jaarlijks vóór 1 april ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan onder gelijktijdige toezending aan de raden van de gemeenten.
2. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening vast vóór 1 juli, volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
3. De jaarrekening wordt binnen twee weken na vaststelling, maar in ieder geval vóór 15 juli, met alle bijbehorende stukken en het jaarverslag aan Gedeputeerde Staten aangeboden.
4. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.
5. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen.
6. De kosten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten volgens de kostenverdeelsleutel, zoals bedoeld in bijlage 1, artikel 8, bijlage 2, artikel 7 en bijlage 3 artikel 7 en bijlage 4 artikel 8 van deze regeling.
7. Mocht enig exploitatiejaar een batig saldo opleveren:
   a. dan kan daaraan bij besluit van het algemeen bestuur, op advies van de bestuurscommissie(s) van de samenwerkingsmodule(s) waaruit het batig saldo voortvloeit of het dagelijks bestuur wat betreft een batig saldo bij de MGR beheerorganisatie, een bestemming worden gegeven.
   b. dan vindt dotatie op een bestemmingsreserve plaats na het opstellen van de jaarrekening.
8. (Uit)betaling van enig verschil tussen het op grond van artikel 28 van deze regeling bepaalde en het werkelijk verschuldigde, vindt plaats meteen na de mededeling van de vaststelling van de jaarrekening.

HOOFDSTUK 11 HET ARCHIEF

Artikel 30 Zorg voor archiefbescheiden

1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg en het beheer voor de archiefbescheiden van de organen van het samenwerkingsverband, overeenkomstig een door het algemeen bestuur, met inachtneming van artikel 40 van de Archiefwet 1995 vast te stellen regeling (Archiefverordening), die aan Gedeputeerde Staten wordt meegedeeld.
2. Bij gedelegeerde taken is het dagelijks bestuur tevens belast met de zorg en het beheer voor de archiefbescheiden die worden gevormd krachtens de aan het samenwerkingsverband gedelegeerde taken.
3. Voor de door de deelnemende gemeenten gemandateerde taken berusten de zorg en het beheer en het toezicht op het beheer voor de desbetreffende archiefbescheiden bij deze gemeenten.
4. Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de in het eerste lid bedoelde zorg.
5. Met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden is bij gedelegeerde taken belast de archivaris, voor zover deze is benoemd.

HOOFDSTUK 12 TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING

Artikel 31 Toetreding tot de regeling

1. Een college kan tot de regeling toetreden krachtens een daartoe strekkend besluit

van het college na verkregen toestemming van diens raad.
2. Toetreding tot de regeling kan slechts plaatsvinden na een daartoe strekkend besluit van de meerderheid van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers.
3. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding van een nieuwe deelnemer en regelt de gevolgen daarvan.

Artikel 32 Uittreding uit de regeling

1. Een deelnemer kan uit de regeling treden krachtens een daartoe strekkend besluit van de deelnemer na verkregen toestemming van diens raad. Daarbij wordt een opzegtermijn van één jaar in acht genomen, ingaande per 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar.
2. Uittreding is niet eerder mogelijk dan nadat, overeenkomstig artikel 35 de deelname aan een samenwerkingsmodule of submodule is beëindigd.
3. Het voornemen tot uittreding wordt bij aangetekende brief bekend gemaakt aan de voorzitter van het samenwerkingsverband.
4. Een deelnemer kan uit de regeling treden onder betaling van een uittreedsom die gelijk is aan de bijdrage die de deelnemer op grond van de kostenverdeelsleutel als bedoeld in artikel 28, tweede lid, van deze regeling verschuldigd was aan het samenwerkingsverband over het jaar voorafgaand aan het moment dat de deelnemer het besluit tot uittreding kenbaar heeft gemaakt.

Artikel 33 Aansprakelijkheid

Het samenwerkingsverband verzekert zich tegen:

a. Civielrechtelijke aansprakelijkheid (wettelijke aansprakelijkheid) voor schade aan personen en goederen;
b. Wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade.

Artikel 34 Deelname aan een bestaande samenwerkingsmodule en submodule(s)

1. Een deelnemer kan besluiten aan een reeds bestaande samenwerkingsmodule deel te nemen en voor zover van toepassing aan daaronder vallende submodule(s).
2. Een deelnemer die wil deelnemen aan een samenwerkingsmodule/submodule van de regeling maakt dit voornemen schriftelijk kenbaar aan het dagelijks bestuur.
3. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door het dagelijks bestuur in kaart gebracht.
4. Alle kosten die met starten van deelname aan de samenwerkingsmodule/submodule gepaard gaan, komen ten laste van de nieuwe deelnemer;
5. De deelnamekosten, zoals bedoeld in het vierde lid, worden alleen ten laste van de nieuwe deelnemer gebracht indien het besluit tot deelname daadwerkelijk is genomen. De deelnamekosten zijn opgebouwd uit eenmalige kosten, bestaande uit de noodzakelijke investeringen die ten behoeve van de start van de deelname worden gemaakt en contant gemaakte tijdelijke kosten, bestaande uit de transitiekosten die gedurende 2 jaar na toetreding noodzakelijk zijn om projectmatig de bedrijfsvoeringsactiviteiten te integreren.
6. Het algemeen bestuur neemt een besluit over de voorwaarden tot deelname aan een samenwerkingsmodule/submodule, waarbij de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden betrokken. Dit wordt schriftelijk aan de betreffende gemeente meegedeeld.

Artikel 35 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule

1. Een deelnemer kan deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule beëindigen na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule is slechts mogelijk onder de voorwaarde dat tussen het samenwerkingsverband en de deelnemer een

vaststellingsovereenkomst wordt gesloten over de gevolgen van de beëindiging, waaronder financiële gevolgen.

3. Het algemeen bestuur stelt regels vast ten aanzien van de wijze waarop de gevolgen van de beëindiging aan de samenwerkingsmodule of submodule worden bepaald en in de vaststellingsovereenkomst worden vastgelegd. Dit besluit behoeft tweederde van de uitgebrachte stemmen.
4. In de regels als bedoeld in het derde lid wordt indien noodzakelijk opgenomen dat ten behoeve van de vaststelling van de beëindigingskosten een onafhankelijke registeraccountant wordt ingeschakeld. De opdracht daartoe wordt verstrekt door het algemeen bestuur in overleg met de deelnemer die de deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule beëindigd.
5. In de vaststellingsovereenkomst wordt in ieder geval opgenomen dat de deelnemer na beëindiging van een samenwerkingsmodule dan wel submodule, ook in het geval de deelnemer is uitgetreden uit de regeling overeenkomstig artikel 32, maximaal vijf jaar na beëindiging van de deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule aansprakelijk blijft bij het intreden van risico's voortvloeiende uit de periode dat de betreffende deelnemer afnemer was van een samenwerkingsmodule dan wel submodule indien en voor zover deze intredende risico's leiden tot een kostenverhoging voor het samenwerkingsverband en betrekking hebben op de periode dat de betreffende deelnemer nog afnemer was van de samenwerkingsmodule dan wel submodule.

Artikel 36 Wijziging van de regeling

1. De regeling kan worden gewijzigd krachtens een daartoe strekkend besluit van twee derde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers
2. Onder wijziging van de regeling wordt in ieder geval verstaan het toevoegen, wijzigen of opheffen van een samenwerkingsmodule aan de regeling.
3. Elke deelnemende gemeente en het algemeen bestuur is bevoegd een wijziging in de regeling aan de besturen van de deelnemende gemeenten in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het dagelijks bestuur zendt het voorstel van de deelnemende gemeenten of het algemeen bestuur toe aan de besturen van de deelnemende gemeenten.

Artikel 37 Opheffing en liquidatie van de regeling

1. De regeling wordt opgeheven na een daartoe strekkend besluit van tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers.
2. In geval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie. Het algemeen bestuur geeft een onafhankelijk accountant de opdracht om een liquidatieplan op te stellen. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken.
3. Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de raden van de gemeenten gehoord, vastgesteld.
4. Het liquidatieplan voorziet ook in de gevolgen die de beëindiging heeft voor het personeel als bedoeld in hoofdstuk 8 van deze regeling.
5. Het liquidatieplan geeft regels voor de wijze waarop de deelnemende gemeenten, voor zover het saldo ontoereikend is, zorgdragen voor de nakoming van de verplichtingen van het samenwerkingsverband. Daarbij wordt uitgegaan van de kostenverdeelsleutel als bedoeld in artikel 28, tweede lid, van de regeling.
6. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de liquidatie.
7. De organen van het samenwerkingsverband blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.

HOOFDSTUK 13 SLOTBEPALINGEN

Artikel 38 Duur van de regeling

De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 39 Inwerkingtreding

De regeling treedt in werking op 1 januari 2019, nadat deze op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.

Artikel 40 Intrekking oude regeling

Deze regeling dient ter vervanging van de bestaande Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland. De Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland in werking getreden op 1 januari 2018, wordt ingetrokken.

Artikel 41 Citeertitel

De regeling wordt aangehaald als: Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland.

Artikel 42 Toezending aan Gedeputeerde Staten

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar het samenwerkingsverband is gevestigd draagt zorg voor de in artikel 26, eerste lid van de wet voorgeschreven toezending en de in artikel 26, derde lid, van de wet voorgeschreven bekendmaking van de regeling aan Gedeputeerde Staten.

BIJLAGE 1 Samenwerkingsmodule Inkoop

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a. inkoop: inkoop van individuele voorzieningen in het kader van de Jeugdwet en maatwerkvoorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO 2015)
b. contractbeheer: het registreren en actualiseren van contractinformatie zoals productcodes, tarieven e.d.;
c. contractmanagement: het meten (monitoren) van de contractafspraken en het sturen op de kwaliteit en de kosten van de contracten en indien nodig, het voeren van escalatiegesprekken;
d. projecten: op inkoop gerichte projecten op basis van vraag en behoefte vanuit de gemeente(n);
e. samenwerkingsmodule: onderhavige samenwerkingsmodule;
f. submodule: submodules binnen deze samenwerkingsmodule zijn gericht op specifieke individuele voorzieningen in het kader van de Jeugdwet en specifieke maatwerkvoorzieningen in het kader van de WMO 2015 en komen tot stand zoals weergegeven in artikel 7 van deze bijlage.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule Inkoop de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van inkoop van dienstverlening dan wel goederen binnen het sociaal domein.

Artikel 3 Samenwerkingsmodule Inkoop

1. De samenwerkingsmodule Inkoop bevat de volgende taken:
   a. inkoop van dienstverlening dan wel goederen binnen het sociaal domein die wordt georganiseerd vanuit de MGR;
   b. het contractbeheer samenhangend met de inkoop;
   c. het contractmanagement samenhangend met de inkoop;
   d. uitvoeren van op inkoop gerichte projecten;
2. De deelnemer is gehouden bij deelname aan een submodule ook deel te nemen aan het contractbeheer- en contractmanagement van die submodule.

Artikel 4 Bevoegdheden

1. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, stelt zij jaarlijks voor 1 maart een voorstel modulebegroting voor het komende begrotingsjaar op en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
2. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt zij een uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma voor op moduleniveau en stuurt dit naar het dagelijks bestuur.

Artikel 5 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule en submodule

Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule kan plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn van zes maanden.

Artikel 6 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Inkoop is ingesteld, stelt zij een module-specifieke tekst op, op basis van de dienstverleningsovereenkomst zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam vastgestelde model.

Artikel 7 Keuze en taken Submodules Inkoop

1. Op advies van de bestuurscommissie stelt het algemeen bestuur conform art. 25 en 27 jaarlijks in het uitvoeringsprogramma en begroting vast welke taken voor welke submodules worden uitgevoerd;
2. De deelnemers bepalen middels een DVO aan welke submodules zij deelnemen;
3. Deelname aan submodules wordt afgerekend conform artikel 8 van deze bijlage.

Artikel 8 Financiële bijdragen

De kosten van een submodule worden in de verrekening uitsluitend ten laste gebracht van de aan de submodule deelnemende gemeenten naar rato van het jaarlijks op 1 januari bepaalde inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers.

Artikel 9 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. Indien een bestuurscommissie Inkoop is ingesteld, dient zij akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

BIJLAGE 2 Samenwerkingsmodule Onderwijszaken

Overwegende:

dat de colleges die deelnemen aan de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken in april 2017 een intentiebesluit hebben genomen tot continuering van de samenwerking op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC);

dat de deelnemende gemeenten aan de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken de samenwerking willen continueren door bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) de samenwerkingsmodule Onderwijszaken onder te brengen;

dat de MGR een gemeenschappelijke regeling is die is opgericht om de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het sociaal domein te behartigen;

dat binnen de MGR op verschillende beleidsterreinen kan worden samengewerkt door middel van deelname aan een samenwerkingsmodule;

dat via een dienstverleningsovereenkomst deelname door een gemeente aan een module wordt bewerkstelligd.

Gelet op de bepalingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen,

Gelet op de bepalingen van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs,

Gelet op de Leerplichtwet 1969,

Gelet op de Wet Educatie en Beroepsonderwijs, de Wet Expertisecentra en de Wet op het Voortgezet

Onderwijs betreffende de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie,

Gelet op de bepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a. Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL): organisatieonderdeel van het samenwerkingsverband MGR.
b. RMC-functie: Regionale Meld- en Coördinatiefunctie zoals bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), Wet op de expertisecentra (WEC) en Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO).
c. Samenwerkingsmodule: onderhavige samenwerkingsmodule.
d. Regionale middelen: bestaan uit de uitkering regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC). Voor RMC zijn het zowel de specifieke uitkering regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten als de specifieke uitkering regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule Onderwijszaken de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de Leerplichtwet 1969, en de RMC-functie.

Artikel 3 Samenwerkingsmodule Onderwijszaken

1. De samenwerkingsmodule Onderwijszaken bevat de volgende taken:
   a. uitvoering Leerplichtwet 1969
   b. uitvoering wettelijke taken RMC
2. De samenwerkingsmodule Onderwijszaken bestaat uit de drie submodules: Leerplichtwet, Kwalificatieplicht en RMC.
3. Indien een bestuurscommissie Onderwijszaken is ingesteld kan de bestuurscommissie het algemeen bestuur voorstellen de submodules te wijzigen.

Artikel 4 Bevoegdheden

1. Bij deelname aan de submodule Leerplichtwet worden alle bevoegdheden die volgens de Leerplichtwet 1969 aan de colleges toekomen gemandateerd aan het samenwerkingsverband.
2. Bij deelname aan de submodule RMC worden alle bevoegdheden die volgens de WEB, WEC en WVO inzake de RMC-functie aan de colleges toekomen gemandateerd aan het samenwerkingsverband.
3. De gemandateerde bevoegdheden kunnen in ondermandaat worden gegeven aan medewerkers die de samenwerkingsmodule uitvoeren, met uitzondering van de bevoegdheid tot het vaststellen van de instructie voor de leerplichtambtenaren.
4. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks voor 1 maart een modulebegroting voor het komende begrotingsjaar voor en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
5. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, stelt deze jaarlijks voor 1 maart een uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma op en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.

Artikel 5 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule

Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule kan plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn van 1 jaar.

Artikel 6 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Onderwijszaken is ingesteld, stelt zij een modulespecifieke tekst op, op basis van de dienstverleningsovereenkomst zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur vastgestelde model.

Artikel 7: Financiële Bijdragen

1. Ten behoeve van de uitvoering van de activiteiten genoemd in artikel 3 is een deelnemende gemeente aan deze samenwerkingsmodule financiële bijdragen verschuldigd op basis van de volgende berekeningswijze per submodule:
   a. Leerplicht:

i. De totale loonsom voor de verschillende functies wordt vastgesteld, uitgaande van de loonsom op 1 januari 2017;
ii. De gemeentelijke bijdragen worden, net zoals in het Bedrijfsplan voor het RBL van 2011, evenredig verdeeld op basis van leerlingenaantallen (1 fte voor 3.800 leerplichtige leerlingen) en gecorrigeerd naar VSV problematiek;
iii. De gemeentelijke bijdragen wordt telkens voor vier jaar vastgesteld; Voor het eerst weer in 2021.
iv. De gemeentelijke bijdragen worden vierjaarlijks op basis van de leerlingaantallen en de VSV problematiek per gemeente geactualiseerd;
v. Evenredige verdeling van de kosten van de management-, beleids-, gegevensbeheer en administratieve functies tussen VSV en leerplicht;
vi. Overheadkosten van 25%.

b. Kwalificatieplicht: wordt gefinancierd vanuit regionale middelen;
c. RMC: wordt gefinancierd vanuit regionale middelen.

Artikel 8 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. Indien een bestuurscommissie Onderwijszaken is ingesteld, dient zij akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

BIJLAGE 3 Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a) Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt: onderhavige samenwerkingsmodule.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten en het UWV op het gebied van de dienstverlening aan werkgevers in relatie tot het plaatsen van de doelgroepen waarvoor zij een re-integratieverantwoordelijkheid hebben.

Artikel 3 Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt

Het hoofddoel van het WSP is werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten zoals hierna onder lid 1 wordt beschreven.

De samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt bevat de volgende taken:

1. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden die behoren tot de volgende doelgroepen:
   a. Kwetsbare werkzoekenden (Participatiewet, Wet banenafspraak)
   b. WW-intensieve dienstverlening (50+ers, jongeren (actieplan jeugdwerkloosheid) en de WW-ers die vallen onder de wet Passend Werkaanbod (PAWA)).
2. Opbouwen en onderhouden van kennis over onder a genoemde werkzoekenden en de eisen die door werkgevers aan deze werkzoekenden worden gesteld.
3. Onderzoeken van de vraag van de werkgever en –waar mogelijk- ombuigen van die vraag ten behoeve van de doelgroepen.
4. Het WSP richt zich op alle cliënten van de deelnemende partners. De bij lid 1 genoemde groepen krijgen binnen die opdracht bijzondere aandacht.
5. Advisering aan ondernemers op gebied van personeelsvoorziening is een doelstelling op zichzelf.
6. Werkgevers die, in het kader van de baanafspraken, kandidaten willen plaatsen die behoren tot het doelgroepregister (met een verdienvermogen tussen 40 en 80% van de loonwaarde) worden ondersteund door het analyseren van bedrijfsprocessen en het geven van advies.

Artikel 4 Bevoegdheden

1. De bevoegdheden die de Participatiewet en de Wet banenafspraak toebedelen aan de colleges en betrekking hebben op de onder artikel 3 lid 1 omschreven taken, worden gemandateerd aan het samenwerkingsverband.
2. De gemandateerde bevoegdheden kunnen in ondermandaat worden gegeven aan medewerkers die de samenwerkingsmodule uitvoeren.
3. Indien bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks voor 1 maart een modulebegroting voor het komende begrotingsjaar voor en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
4. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks een uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma vast voor moduleniveau en stuurt deze naar het dagelijks bestuur.

Artikel 5 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule en submodule

Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule kan plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar.

Artikel 6 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Werkgeversservicepunt is ingesteld, stelt zij een modulespecifieke tekst op op basis van de dienstverleningsovereenkomst zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur vastgestelde model.

Artikel 7 Financiële bijdragen

Ten behoeve van de uitvoering van de taken genoemd in artikel 3, worden de kosten die samenhangen met het WSP gezamenlijk gedragen door de aan deze module deelnemende gemeenten. De kosten worden verdeeld op basis van het inwoneraantal per gemeente naar rato van het op 1 januari bepaalde inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers.

Artikel 8 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. De bestuurscommissie Werkgeversservicepunt dient akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

BIJLAGE 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a) Wsw: Wet sociale werkvoorziening
b) SW: Sociale Werkvoorziening.
c) Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW: de onderhavige samenwerkingsmodule, hierna: WgSW;
d) Buitengemeente: de gemeente die geen deelnemer is aan de samenwerkingsmodule WgSW.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule de belangen van de aan de samenwerkingsmodule WgSW deelnemende gemeenten op het gebied van het op rechtmatige en doelmatige wijze invulling geven aan de wettelijke taken op het gebied van het werkgeverschap voor de SW-medewerkers en de overige taken zoals benoemd in artikel 4, eerste lid, sub b.

Artikel 3 Deelname aan de samenwerkingsmodule

Deelname aan deze samenwerkingsmodule is slechts mogelijk onder de voorwaarde dat de deelnemende gemeente aan deze samenwerkingsmodule een rechtsgeldig aanwijzingsbesluit heeft genomen als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Wsw voor de uitvoering van de *activiteiten die gericht zijn op arbeidstoeleiding en -begeleiding van Sw-medewerkers* ***aan een andere organisatie***.

Artikel 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW

1. De samenwerkingsmodule WgSW bevat de volgende taken:
   a. het uitvoeren van de taken behorend bij het werkgeverschap van SW medewerkers, als bedoeld in artikel 2 eerste lid van de Wsw. Hieronder wordt in elk geval verstaan: het zorgdragen voor de uitbetaling en financiering van de loonlasten en hiermee samenhangende kosten van werknemers zoals het bijhouden van de salarisadministratie, besluiten over in- en uitdiensttreding, de aanpassing van het dienstverband, de individuele aanpassing van het salaris (niet zijnde als gevolg van cao-afspraken) en de eventueel daaruit voortvloeiende (gerechtelijke) procedures. Daarnaast betreft het taken op het terrein van personeels- en arbeidsomstandighedenbeleid en -uitvoering die via een DVO zijn opgedragen aan de organisatie die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de arbeidstoeleiding en – begeleiding van de SW-medewerkers op basis van het aanwijzingsbesluit van deelnemende gemeenten.
   b. Overige taken en verplichtingen die voortvloeien uit de opheffing van Werkvoorziening Midden-Gelderland (handelend onder de naam Presikhaaf Bedrijven) en het onderbrengen van de verplichtingen van de Stichting Personeel Presikhaaf bij de samenwerkingsmodule WgSW.
2. Indien een bestuurscommissie WgSW is ingesteld kan de bestuurscommissie het algemeen bestuur voorstellen de samenwerkingsmodule te wijzigen.

Artikel 5 Bevoegdheden

1. Ter uitvoering van de in artikel 4, eerste lid, onder a, genoemde taak dragen de deelnemende gemeenten hun bevoegdheden en verplichtingen uit de Wsw over aan het samenwerkingsverband.
2. Indien bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks voor 1 maart een modulebegroting voor het komende begrotingsjaar voor en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
3. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze een uitvoeringsplan en jaarlijks een uitvoeringsprogramma voor op moduleniveau en stuurt deze naar het dagelijks bestuur.

Artikel 6 Beëindiging deelname aan de samenwerkingsmodule

1. Deelname aan onderhavige samenwerkingsmodule eindigt zodra het huidige aanwijzingsbesluit niet wordt voortgezet, tenzij er blijvend wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 3 van deze samenwerkingsmodule en over de uitvoerbaarheid van artikel 4 eerste lid.
2. Beëindiging van deelname als bedoeld in het eerste lid, geschiedt onder de voorwaarden zoals geregeld in artikel 35, tweede, derde, vierde en vijfde lid, van de regeling, als ware de deelnemende gemeente zijn deelname aan deze samenwerkingsmodule zelf heeft beëindigd.
3. Onverminderd het eerste en tweede lid kan beëindiging van deelname aan deze samenwerkingsmodule als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de regeling plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn vanéén jaar.

Artikel 7 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Werkgeverschap is ingesteld, stelt zij een modulespecifieke DVO op zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur vastgestelde model.

Artikel 8 Financiële bijdragen

1. Ten behoeve van de uitvoering van de taken genoemd in artikel **4**, eerste lid, worden de kosten gezamenlijk gedragen door de aan deze module deelnemende gemeenten.
2. De kosten voor jaar t worden jaarlijks verdeeld op basis van het procentuele aandeel in het aantal arbeidsjaren (AJ) per gemeente op basis van de bezettingsaantallen zoals bekend op 31 oktober t-1 voor de deelnemende gemeenten gezamenlijk.
3. De kosten die samenhangen met het Werkgeverschap van de Sw medewerkers uit de buitengemeenten worden conform de in het tweede lid gedefinieerde verdeelsleutel verdeeld over de deelnemende gemeenten waarbij de bijdrage door het Rijk wordt ontvangen via één gemeente.

Artikel 9 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.

2. Indien een bestuurscommissie Werkgeverschap is ingesteld, dient zij akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

Toelichting Regeling MGR

Toelichting
Deze toelichting hoort bij de MODULAIRE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING SOCIAAL DOMEIN CENTRAAL GELDERLAND (MGR).

Algemeen
Bij het opstellen van deze regeling is uitgegaan van de door de colleges vastgestelde Notitie G12 regionale samenwerkingsvorm van 3 november 2015. Daarin staat dat bij het kiezen van de meest passende samenwerkingsvorm wordt uitgegaan van de volgende inrichtingsprincipes:

1. *een samenwerkingsvorm die het flexibel kunnen toe-en uittreden mogelijk maakt en met een zo beperkt mogelijke uittredingssanctie*
2. *een samenwerkingsvorm waarin het publiekrechtelijk toezicht optimaal geborgd is, met oog voor en ruimte aan de positie voor de raden en de colleges*
3. *daarnaast is het streven om de bestuurlijke drukte te beperken waar dat kan zodat tempo en daadkracht aan de dag gelegd kan worden*
4. *een ondersteuningsstructuur die mean en lean is: niet meer personele inzet dan nodig voor een goede regionale procesgang en uitvoering van taken*
5. *een besluitvormingsprocedure die uitgaat van gelijkwaardigheid en consensus waarbij een kwalitatieve meerderheid van stemmen bepalend is als consensus niet mogelijk blijkt.*

In november 2015 hebben de colleges hun voorkeur uitgesproken voor een gemeenschappelijk openbaar lichaam met een modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR)

Daarnaast is in januari 2016 een bestuurlijke opdracht gegeven dat in deze regeling niet wordt opgenomen wat al bij wet is geregeld en waarvan niet afgeweken wordt.

In april 2016 besluiten de colleges besluiten deel te nemen aan het Interactief aankoop systeem (IAS) en geven aan voor welke percelen. Dit IAS vormt de basis voor de MGR. Na oprichting van de MGR wordt de samenwerkingsmodule inkoop in feite gevormd door het IAS.

In december 2016 is de bestuurlijke afspraak gemaakt om artikelen over het beëindigen van een samenwerkingsmodule in de regeling op te nemen en het dienstverleningshandvest niet in de regeling te laten terugkomen.

In september 2017 besluit het algemeen bestuur van de MGR aan de deelnemende gemeenten een gewijzigde regeling voor te leggen waarin de samenwerkingsmodules Onderwijszaken en Werkgeverservicepunt aan de regeling worden toegevoegd en voorwaarden voor het deelnemen aan en het beëindigen van een samenwerkings- en submodule zijn verwerkt.

Op 4 juli 2018 heeft het algemeen bestuur van de MGR een voorgenomen besluit genomen om de nieuwe module Werkgeverschap SW onder te brengen bij de MGR. Dit vraagt om een aanpassing van de regeling. Het algemeen bestuur heeft daarom besloten aan de deelnemende gemeenten een gewijzigde regeling voor te leggen waarin de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW aan de regeling wordt toegevoegd en enkele verbeteringen aan te brengen in de formulering van de regeling.

Artikelsgewijze toelichting MGR

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Dit artikel bevat enkele algemene begripsbepalingen die gelden voor de gehele gemeenschappelijke regeling.

Artikel 2 Openbaar lichaam

Dit artikel bepaalt dat er een zogenoemd gemeenschappelijk openbaar lichaam wordt ingesteld krachtens artikel 1, eerste lid, gelezen in samenhang met artikel 8, eerste lid, van de wet. Het gemeenschappelijk openbaar lichaam bezit rechtspersoonlijkheid en kan dus zelfstandig privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten. Er is onder meer gekozen voor een gemeenschappelijk openbaar lichaam om de optie open te houden om in de toekomst beleidsmatige taken in te brengen.

Tot slot bepaalt het artikel dat het gemeenschappelijk openbaar lichaam gevestigd is te Arnhem (volgens artikel 10 lid 3 van de wet is het aanwijzen van een plaats van vestiging vereist). Deze vestigingsplaats bepaalt onder andere welke rechtbank bevoegd is kennis te nemen van eventuele procedures en dat de gedeputeerde staten van de provincie Gelderland interbestuurlijk toezichthouder is.

Daarnaast is de vestigingsplaats van belang in verband met artikel 42 van deze regeling. Het gemeentebestuur van de vestigingsplaats zendt de regeling aan gedeputeerde staten van de provincie Gelderland en maakt de regeling bekend in de Staatscourant.

Artikel 3 Bestuursorganen

Het bestuur van het gemeenschappelijk openbaar lichaam bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter (art. 12, eerste lid, van de wet). Daarnaast kunnen bestuurscommissies worden ingesteld. In deze regeling is die mogelijkheid geopend in artikel 17. De directie of een directielid is geen bestuursorgaan.

HOOFDSTUK 2 BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 4 Belangen

De regio wil de mogelijkheid hebben om modules onder de MGR te kunnen brengen. Om dit mogelijk te maken wordt het belang van de MGR in zo breed mogelijk perspectief beschreven in artikel 4. De regeling behartigt immers de belangen van de deelnemers binnen het sociaal domein. Het belang bakent de bevoegdheden van (het bestuur van) het gemeenschappelijk openbaar lichaam af. De specifieke belangen van een samenwerkingsmodule worden geconcretiseerd in de artikelen over de samenwerkingsmodule.

Artikel 5 Modulair karakter

De regeling is modulair opgebouwd om deze eenvoudig te kunnen uitbreiden met nieuwe samenwerkingsmodules.

Artikelen 6 Taken samenwerkingsverband en samenwerkingsmodules

Als de deelnemers in een later stadium nieuwe samenwerkingsmodules aan de MGR willen toevoegen, betekent dit een wijziging van de regeling (artikel 36, tweede lid, van de regeling). Als daar eenmaal toe is besloten wordt de regeling gewijzigd in die zin dat een nieuw artikel over die samenwerkingsmodule in een bijlage bij de regeling wordt toegevoegd, waarin de taken van die nieuwe samenwerkingsmodules worden omschreven. De bijlage bij de regeling maakt integraal onderdeel uit van de regeling. Ook een wijzing van de bijlage moet dus worden aangemerkt als een wijziging van de regeling waarop artikel 36 van toepassing is. Deelnemers kunnen vervolgens besluiten om aan deze nieuwe samenwerkingsmodule deel te nemen (zie artikel 34 van de regeling). Er wordt vervolgens op grond van artikel 6, tweede lid, een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst afgesloten met het openbaar lichaam, de MGR.
Op de dienstverleningsovereenkomsten zijn algemene bepalingen van toepassing.

Als in de toekomst raadsbevoegdheden worden overgedragen aan de MGR, hebben de raden een verdergaande rol dan het geven van toestemming voor het treffen van de regeling als bedoeld in artikel 1, tweede lid, van de wet. De raden moeten in dat geval ook instemmen met het treffen van de regeling als deelnemer aan de regeling. De regeling moet bij het overdragen van raadsbevoegdheden op verschillende punten worden gewijzigd, bijvoorbeeld de bepalingen over vertegenwoordiging in het algemeen bestuur dan wel de term deelnemers.

Artikel 7 Bevoegdheden

De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan de MGR. Bij afzonderlijk besluit mandateren de deelnemers de bevoegdheden. Een uitzondering hierop zijn de taken uit module Werkgeverschap SW, zoals verwoord in bijlage 4. Voor het overdragen van het werkgeverschap van de wsw medewerkers naar de MGR is delegatie nodig.

Artikel 8 Beperking privaatrechtelijke bevoegdheden

Met deze bepaling worden de bevoegdheden van de bestuursorganen van het openbaar lichaam beperkt. Dit zijn bevoegdheden die het openbaar lichaam vanwege zijn rechtspersoonlijkheid op grond van de wet zelf heeft. Met deze bepaling worden de financiële risico's voor de deelnemers die hiermee samenhangen beperkt, omdat de deelnemers vooraf eerst hiermee dienen in te stemmen. Wanneer het algemeen bestuur hiertoe over wil gaan is hiervoor vooraf toestemming nodig van deelnemende gemeenten.

HOOFDSTUK 3 HET ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 9 Taken en bevoegdheden

Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van het gemeenschappelijk openbaar lichaam (art. 12, tweede lid, van de wet). Dit betekent onder meer dat het algemeen bestuur eindverantwoordelijk is voor het gemeenschappelijk openbaar lichaam. In het algemeen bestuur zijn alle deelnemers vertegenwoordigd.

Dit artikel beschrijft de taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur kan zijn bevoegdheden overdragen aan het dagelijks bestuur met uitzondering van de taken benoemd in artikel 33a, tweede lid, van de wet en artikel 9, derde lid, van de regeling.

Artikel 10 Samenstelling en zittingsduur

Deze regeling omvat een collegeregeling omdat het gaat om collegebevoegdheden die het samenwerkingsverband gaat uitvoeren. Het betreft in beginsel een samenwerkingsverband gericht op uitvoerende taken. Op grond van artikel 13, zesde lid van de wet kiest iedere deelnemer (in dit geval het college) uit zijn midden het lid van het algemeen bestuur (artikel 13, zesde lid, van de wet). In de regeling is gekozen voor één lid van het algemeen bestuur per

deelnemer. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege wanneer men ophoudt lid te zijn van het college dat het lid heeft aangewezen (artikel 13, zesde lid van de wet dat artikel 13, tweede lid van overeenkomstige toepassing verklaart).

Om te voldoen aan de gedachte van verlengd lokaal bestuur is het van belang dat deelnemers vertegenwoordigd zijn in het algemene bestuur. Daarom is in de regeling bepaald dat een plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur wordt aangewezen om op die wijze vertegenwoordiging van de deelnemer in het algemeen bestuur zoveel mogelijk te borgen. De plaatsvervanging geldt uitsluitend voor de werkzaamheden als lid van het algemeen bestuur. Mocht het lid van het algemeen bestuur ook voorzitter zijn of lid van het dagelijks bestuur, dan geldt de plaatsvervanging niet voor de werkzaamheden als voorzitter of lid van het dagelijks bestuur. De plaatsvervanging van de voorzitter (een zelfstandig bestuursorgaan) is geregeld in artikel 15, vierde lid van de regeling. Voor leden van het dagelijks bestuur kunnen geen plaatsvervangers worden benoemd. Bij vervanging met een tijdelijk of incidenteel karakter kan worden volstaan met een interne vervangingsregeling binnen het dagelijks bestuur, zoals gebruikelijk is bij het college.

Artikel 11 Werkwijze en vergaderorde

Bij de totstandkoming van het aantal stemmen is rekening gehouden met de volgende inwonersaantallen per 1-1-2018:

Arnhem	*155.277*
Doesburg	*11.326*
Duiven	*25.446*
Lingewaard	*46.383*
Overbetuwe	*47.493*
Renkum	*31.323*
Rheden	*43.495*
Rozendaal	*1.577*
Wageningen	*38.380*
Westervoort	*15.022*
Zevenaar	*43.411*

De uitkomst van de staffel is dat de leden van het algemeen bestuur per 1 januari 2019 het volgende aantal stemmen hebben:

Deelnemer	***Aantal stemmen***
Arnhem	*4*
Doesburg	*1*
Duiven	*2*
Lingewaard	*2*
Overbetuwe	*2*
Renkum	*2*
Rheden	*2*
Rozendaal	*1*
Wageningen	*2*
Westervoort	*1*

Zevenaar	*2*
Totaal	*21*

In het algemeen bestuur worden besluiten genomen met een meerderheid van stemmen. Een stemming is geldig wanneer meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft aan de stemming heeft deelgenomen (artikel 29, eerste lid Gemeentewet). Daarbij mag geen rekening worden gehouden met meervoudige stemrechten, het gaat om het aantal leden. Leden die zich onthouden van stemming tellen daarbij niet mee.

In artikel 11, vierde lid van de regeling is bepaald over welke onderwerpen het algemeen bestuur niet in beslotenheid kan vergaderen. Het uitgangspunt van de wet (art. 22 lid 3) is dat de vergaderingen van het algemeen bestuur van een gemeenschappelijk openbaar lichaam openbaar zijn. In artikel 22 van de wet is bepaald dat het algemeen bestuur een uitzondering op dit uitgangspunt kan maken. Vergaderingen kunnen in beslotenheid worden gehouden als de voorzitter van het algemeen bestuur dit nodig oordeelt óf als een vijfde van de aanwezige leden daar om verzoekt. Op een dergelijk verzoek beslist het algemeen bestuur, waarbij een afweging gemaakt moet worden tussen het belang van openbaarheid en het belang van vertrouwelijkheid.

In artikel 22, eerste lid van de wet worden artikelen van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing verklaard op het houden en de orde van de vergaderingen van het algemeen bestuur, voor zover de wet daarvan niet is afgeweken:

- *artikel 16: vaststellen reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden*
- *artikel 17: frequentie van vergaderen*
- *artikel 20: quorum voor opening vergadering*
- *artikel 22: onschendbaarheid en verschoningsrecht*
- *artikel 26: handhaving orde vergadering*
- *artikel 28: niet deelname aan stemming*
- *artikel 29: quorum voor geldige stemming*
- *artikel 30: totstandkoming beslissing*
- *artikel 31: geheime stembriefjes*
- *artikel 32: overige stemmingen*
- *artikel 33a: ondertekening stukken*
- *artikel 33: ambtelijke bijstand*

Een lid van het algemeen bestuur heeft altijd stemrecht. Dit stemrecht kan het lid niet worden ontnomen. Een lid van het algemeen bestuur stemt alleen niet wanneer het besluit een gelegenheid betreft die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken, of over de vaststelling of goedkeuring van de rekening van een lichaam waartoe hij rekenplichtig is of tot wiens bestuur hij hoort (artikel 28, eerste lid Gemeentewet). Deze bepaling moet terughoudend worden uitgelegd omdat het onthouden van stemrecht een inbreuk zou zijn op de rechten van de vertegenwoordiger en daarmee op het democratisch proces (vergelijk Abrs d.d. 1 april 2015, ECLI:NL:RVS: 2015:1010). Het ligt niet voor de hand dat het lid zich moet onthouden van stemmen over zaken die de gemeente aangaat.
In de regeling kan derhalve niet worden bepaald, dat slechts die deelnemers die de taken ook daadwerkelijk afnemen (lees deelnemen aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule) in het algemeen bestuur mogen stemmen over die taken. Mochten er in de toekomst meer samenwerkingsmodules worden toegevoegd en het aantal deelnemers daaraan sterk verschilt dan kan het een optie zijn om bestuurscommissies voor (bepaalde) samenwerkingsmodules in te stellen, waarin vertegenwoordigers van de aan die samenwerkingsmodules deelnemende gemeenten zitten .
Het algemeen bestuur draagt dan haar bevoegdheden ten aanzien van die samenwerkingsmodule over aan de bestuurscommissie. Om bestuurlijke drukte te voorkomen zou je in de bestuurscommissie de leden van het algemeen bestuur kunnen benoemen, die de deelnemers vertegenwoordigen die aan de samenwerkingsmodule meedoen. Vervolgens plan je de vergadering van een bestuurscommissie achter de vergadering van het algemeen bestuur. Dit zou je -voor zover gewenst- ook op submoduleniveau kunnen doen.

Een andere mogelijkheid is een gentlemens agreement dat de leden van het algemeen bestuur van de deelnemers die niet deelnemen aan een samenwerkingsmodule, zich onthouden van stemrecht.
Dat is echter niet geheel in lijn met hetgeen hiervoor uiteen is gezet over het onthouden van stemrecht.

HOOFDSTUK 4 HET DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 12 Taken en bevoegdheden

Dit artikel regelt de taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur.

Artikel 13 Samenstelling en zittingsduur

Leden van het dagelijks bestuur blijven aan totdat in hun opvolging is voorzien. Hierdoor wordt geregeld dat er in de tussenliggende periode tussen verkiezingen en het kiezen van een dagelijks bestuur uit het midden van het nieuwe algemeen bestuur geen dagelijks bestuur aanwezig is.

Een lid van het dagelijks bestuur dat ontslag wil nemen legt dat voor aan het algemeen bestuur. Pas wanneer het algemeen bestuur een nieuw lid van het dagelijks bestuur heeft aangewezen, kan het ontslag van het lid van het dagelijks bestuur ingaan.

De wet bevat geen bepalingen over het benoemen van plaatsvervangers voor de leden van het dagelijks bestuur. Bij vervanging met een tijdelijk of incidenteel karakter kan worden volstaan met een interne vervangingsregeling binnen het dagelijks bestuur, zoals gebruikelijk is bij het college.

Artikel 14 Werkwijze en vergaderorde

Op grond van artikel 14 van de wet bestaat het dagelijks bestuur uit de voorzitter en ten minste twee andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. Er is in de regio afgesproken dat het dagelijks bestuur uit drie leden bestaat.

De wet bevat geen bepalingen over de besluitvorming en vergaderorde van het dagelijks bestuur, zoals bij het algemeen bestuur. Dat is vrij te regelen in de regeling of in het door het dagelijks bestuur vast te stellen reglement van orde. Het ligt voor de hand daarbij aan te sluiten bij de bepalingen over het college: artikel 52-54, 56, 58, 59 en 59a Gemeentewet. Het is niet mogelijk om geheimhouding (vergelijk artikel 55 Gemeentewet) of immuniteit (vergelijk artikel 57 Gemeentewet) te regelen, omdat daarvoor een expliciete grondslag in een wet in formele zin is vereist omdat daarbij wordt afgeweken van algemene wettelijke normen.

HOOFDSTUK 5 DE VOORZITTER

Artikel 15 Taken en bevoegdheden

Dit artikel regelt de aanwijzing van de (plaatsvervangend) voorzitter. Op grond van artikel 13, negende lid, van de wet moet de voorzitter door en uit het algemeen bestuur aangewezen worden. De voorzitter is een eenhoofdig bestuursorgaan (artikel 12, eerste lid, van de wet) en is voorzitter van zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur (artikel 12, derde lid, van de wet). De voorzitter beschikt over één stem in beide bestuursorganen. De aanwijzing van de voorzitter kan niet aan het dagelijks bestuur worden gedelegeerd.

De plaatsvervangend voorzitter vervangt de voorzitter zowel in het algemeen bestuur als in het dagelijks bestuur.

HOOFDSTUK 6 DE COMMISSIES

Artikel 16 Adviescommissies

Dit artikel is gebaseerd op artikel 24 van de wet. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en samenstelling van deze commissies van advies. Er kunnen eventueel raadsleden in een adviescommissie worden benoemd.

Artikel 17 Bestuurscommissies

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid van het algemeen bestuur om bestuurscommissies in te stellen (op grond van artikel 25, eerste lid, van de wet). Het is aan het algemeen bestuur om bestuurscommissies in te stellen. Het algemeen bestuur regelt de samenstelling van de bestuurscommissie, zijn taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties jegens het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Op grond van artikel 25, tweede lid, van de wet gaat het algemeen bestuur pas over tot de instelling van de in het eerste lid bedoelde commissies nadat de raden van de deelnemende gemeenten van dit voornemen op de hoogte zijn gesteld en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

De bestuurscommissie is verantwoordelijk voor de inhoudelijke voorbereiding op de begroting en het activiteitenplan- en programma. De bestuurscommissie geeft hierover een advies aan het algemeen bestuur.

Het is denkbaar dat als er een nieuwe samenwerkingsmodule onder de MGR wordt gebracht het algemeen bestuur een bestuurscommissie instelt waarin alleen vertegenwoordigers van het desbetreffende bestuursorgaan van de gemeenten zitting hebben die voor een bepaalde samenwerkingsmodule hebben gekozen. Op deze manier realiseer je dat alleen de gemeenten zeggenschap hebben over een samenwerkingsmodule als ze deelnemen aan die module.

Er is bewust voor gekozen om geen bepaling in de regeling op te nemen over een eventuele vergoeding aan leden van een advies- of bestuurscommissie, omdat burgemeester, wethouders, raadsleden, ambtenaren en gemeentesecretarissen reeds uit hoofde van hun functie een vergoeding, ontvangen.

HOOFDSTUK 7 INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG

Artikel 18 Het dagelijks bestuur ten opzichte van het algemeen bestuur (inlichtingenplicht)

Dit artikel is slechts beperkt van omvang omdat artikel 19a, eerste lid van de wet reeds bepalingen bevat over de verantwoordings- en inlichtingenplicht, almede het ontslag.

Artikel 19a, eerste lid, van de wet regelt de verantwoording van de (leden van het) dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur over het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur. Het tweede lid gaat over het verstrekken van inlichtingen die het algemeen bestuur nodig heeft voor het uitoefenen van zijn taak. Het derde lid gaat over het ontslag van een lid van het dagelijks bestuur door het algemeen bestuur bij een gebrek aan vertrouwen. Een ontslagen lid van het dagelijks bestuur blijft wel lid van het algemeen bestuur. De rechter treedt niet in de beoordeling van de gronden waarop het algemeen bestuur tot ontslag van het lid van het dagelijks bestuur heeft besloten.

Het informatierecht voor individuele leden van het algemeen bestuur ontbreekt echter in artikel 19a, van de wet. Vandaar dat dit in dit artikel is opgenomen.

Als één of meer leden van het algemeen bestuur inlichtingen vragen aan het dagelijks bestuur dan verstrekt het dagelijks bestuur deze inlichtingen niet alleen aan degenen die inlichtingen vragen, maar ook aan de overige leden van het algemeen bestuur. Hiermee wordt bewerkstelligd dat alle leden van het algemeen bestuur over dezelfde inlichtingen beschikken.

Artikel 19 De voorzitter ten opzichte van het algemene bestuur (inlichtingen- en verantwoordingsplicht en ontslag)

De voorzitter is een apart orgaan. De wet zwijgt over de verantwoordingsplicht van de voorzitter, maar dat wil niet zeggen dat de voorzitter geen verantwoordingsplicht heeft. Het ligt voor de hand dit te regelen in de regeling analoog aan artikel 180 Gemeentewet. Daarmee zijn deelnemende gemeentebesturen vrij om te bepalen of de voorzitter kan worden ontslagen, door wie en op welke gronden. Het ligt voor de hand aan te sluiten bij artikel 13, negende lid, van de wet en het algemeen bestuur die bevoegdheid te verlenen. Volgens de Memorie van Toelichting bij de wet wordt het ontslagrecht van de leden van het dagelijks bestuur ook van toepassing geacht op de voorzitter. Dit past echter niet in de systematiek dat de voorzitter een apart orgaan is. Hij wordt benoemd als voorzitter en is als zodanig lid van het dagelijks bestuur en wordt niet benoemd als lid van het dagelijks bestuur en zou dus ook niet als zodanig ontslagen moeten worden.

Artikel 20 Het dagelijks bestuur, algemeen bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter ten opzichte van de raden (inlichtingenplicht)

Net als bij artikel 19 worden de inlichtingen niet alleen verstrekt aan degenen die inlichtingen vragen, maar aan de voltallige raad. Hiermee wordt bewerkstelligd dat alle leden van de raad over dezelfde inlichtingen beschikken.

Het verstrekken van inlichtingen door het algemeen bestuur aan de raad is al geregeld in artikel 18, eerste lid van de wet.

Er geldt geen verantwoordingsplicht van leden van het dagelijks bestuur jegens raden of colleges, zodat het artikel hierover niets bepaalt. Dit zou de collegialiteit van het dagelijks bestuur doorbreken. Zie ook artikel van Rob de Greef in de Gemeentestem van 14 november 2013, nr.

7395/13, nr. 110 "Wet gemeenschappelijke regelingen en de dualisering van het gemeente- en provinciebestuur; De wijziging van de Wet gemeenschappelijk regelingen en aanverwante regelgeving onder de loep genomen (deel 1)"..

Artikel 21 Leden algemeen bestuur ten opzichte van hun college en hun raden (inlichtingen, en verantwoordingsplicht en ontslag)

Op grond van artikel 19, eerste lid van de wet is bij een collegeregeling artikel 16, eerste lid (verantwoordingsplicht), tweede lid (inlichtingenplicht) en vijfde lid (geheimhouding) van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de raden respectievelijk één of meer leden van die raden. Artikel 16 spreekt over het lid van het algemeen bestuur dat door de raad is aangewezen en daarvoor moet worden gelezen het lid van het algemeen bestuur dat door het college is aangewezen. Dit betekent dat op grond van artikel 16 de regeling nadere bepalingen moet bevatten. Die komen in dit artikel terug.

De opgenomen verantwoordingsplicht van het lid van het algemeen bestuur jegens de raad laat onverlet dat leden van het algemeen bestuur in hun hoedanigheid van collegelid tevens ter verantwoording kunnen worden geroepen op grond van artikel 169 Gemeentewet. Ook het enquêterecht van de raad is van toepassing op het lid van het algemeen bestuur en de raad kan de rekenkamer verzoeken een onderzoek in te stellen naar het bestuur van het samenwerkingsverband. De raad heeft geen ontslagrecht, maar als de wethouder of burgemeester het vertrouwen van de raad verliest kan de raad hem ontslaan of een aanbeveling tot ontslag doen (art. 61b, tweede lid Gemeentewet). Dit ontslag leidt automatisch tot ontslag als lid van het algemeen bestuur.

HOOFDSTUK 8 HET PERSONEEL

Artikel 22 Personeel

Dit artikel beschrijft de bevoegdheid van het dagelijks bestuur om personeel in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan. Daarnaast bepaalt het tweede lid van dit artikel dat het algemeen bestuur een arbeidsvoorwaardenregeling vaststelt en de daarbij horende algemene voorschriften en bepalingen. Dit mag een bestaande arbeidsvoorwaardenregeling van een bepaalde deelnemer zijn, zoals de CAR-UWO. Uit artikel 33 van de wet vloeit voort dat deze bevoegdheid bij het algemeen bestuur berust; er is niet voor gekozen deze bevoegdheid bij het dagelijks bestuur te beleggen.
Naast het aanstellen van ambtenaren kan het dagelijks bestuur ook personeel in dienst nemen op basis van een (arbeids)overeenkomst naar burgerlijk recht. Denk hierbij aan inhuur van personeel.

Artikel 23 Directie

Er is gekozen voor de term directie, zonder een uitbreiding met bepalingen over aantal, taken en bevoegdheden van de directieleden. De directie kan uit één lid (bijv. een secretaris-directeur) of meerdere leden (bijv. secretaris en directeur) bestaan. In het organisatiebesluit kunnen het aantal leden worden opgenomen, en de taken en bevoegdheden van de directieleden. Zo voorkom je bij eventuele uitbreiding van het aantal directieleden en daardoor wijziging van de bevoegdheidsverdeling dan wel bij wijziging van bevoegdheden dat de regeling moet worden aangepast.

HOOFDSTUK 9 HET UITVOERINGSPLAN EN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

Artikel 24 Uitvoeringsplan

Het algemeen bestuur stelt een uitvoeringsplan voor een periode van vier jaren vast.
Het uitvoeringsplan kan jaarlijks worden bijgesteld.

Artikel 25 Uitvoeringsprogramma

Het algemeen bestuur stelt voor ieder jaar een uitvoeringsprogramma vast, waarin de activiteiten van het samenwerkingsverband worden aangegeven, met daarbij een overzicht van de benodigde financiële en personele middelen.

Artikel 26 Totstandkoming

Het uitvoeringsplan en het uitvoeringsprogramma komen op een zelfde wijze tot stand als de begroting, zoals vermeld in artikel 27, eerste tot en met het vijfde lid van deze regeling.

HOOFDSTUK 10 FINANCIËLE BEPALINGEN

De artikelen van hoofdstuk 10 van de regeling hebben betrekking op de financiële administratie, de termijnen en de totstandkoming van de begroting en jaarrekening op grond van de artikelen 34, 34b en 35 van de wet.

Artikel 27 Begrotingsprocedure

In de regeling is in artikel 27, eerste lid en artikel 29, eerste lid afgeweken van de uiterste termijnen die in de wet staan. Begin 2016 hebben de griffiers van de regio Centraal Gelderland alle gemeenschappelijke regelingen waarin hun gemeente deelneemt verzocht om deze termijnen te hanteren bij het aanleveren van de stukken aan de raden om een tijdige en zorgvuldige behandeling door de raad te waarborgen, waarbij de stukken zoveel mogelijk op één moment binnen komen. Hierdoor is de raad beter in de gelegenheid het proces van zienswijze te organiseren. Tevens loopt het proces van de begroting en de jaarrekening tegelijk. Overigens is in de regio Rijk van Nijmegen en regio Rivierenland eenzelfde verzoek richting gemeenschappelijke regelingen gegaan.

Als het algemeen bestuur voor de samenwerkingsmodule een bestuurscommissie heeft ingesteld, dan zenden de bestuurscommissies van die module een ontwerpbegroting van de samenwerkingsmodules toe aan het dagelijks bestuur van de MGR.
Niet de bestuurscommissies, maar het dagelijks bestuur stelt de ontwerpbegroting vervolgens vast en stuurt deze voor een zienswijze naar de raden van de deelnemende gemeenten.

Uit de artikelen 212-213 van de Gemeentewet volgt dat er een financiële verordeningen moet worden opgesteld. Dit is daarom niet apart opgenomen in de regeling.

Artikel 28 Bijdragen van de gemeenten

Het exacte bedrag voor de basistaken en de samenwerkingsmodules wordt jaarlijks in de begroting opgenomen.

Daarnaast omschrijft artikel 28, tweede lid, de kostenverdeelsleutel voor de basistaken (de samenwerkingsmodule-overstijgende kosten) die het openbaar lichaam uitvoert. In de regio is afgesproken dat de verrekening van deze kosten plaatsvindt naar rato van het aantal inwoners. Daarnaast wordt de kostenverdeelsystematiek van elke individuele samenwerkingsmodule en/of submodule vastgelegd in bijlage bij de regeling). Alle kosten worden zoveel mogelijk toegerekend naar module- of submoduleniveau, zodat alleen deelnemende gemeenten betalen voor de geleverde diensten. Hierdoor is er geen sprake van restkosten.

Artikel 29 Jaarrekening

Uit het wettelijk systeem vloeit voort, dat de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling er te allen tijden voor moeten zorgen dat het gemeenschappelijk openbaar lichaam over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen.

In lid 7 is opgenomen dat het mogelijk is op (sub)module niveau of op MGR beheer niveau een bestemmingsreserve te vormen voor overlopende/doorlopende kosten.

Om het budgetrecht van het algemeen bestuur en de controle daarop door de raden van de deelnemende gemeenten op het terrein van reserves tot zijn recht te laten komen, zal het instellen van reserves bij afzonderlijk besluit door het algemeen bestuur op advies van de bestuurscommissie betreffende een samenwerkingsmodule of dagelijks bestuur betreffende de MGR beheerorganisatie dienen plaats te vinden.

Het rechtstreeks verantwoorden van de uitgaven op reserves is niet toegestaan. Deze uitgaven behoren als last op het betreffende programma(deel) te worden verantwoord. Hiertegenover staat dan een onttrekking aan de reserve. Uitzondering hierop betreft de resultaat bestemming uit het vorige boekjaar. Conform de uitspraak van de commissie BBV worden deze mutaties wel rechtstreeks op de betreffende reserve verantwoord.

Het instellen van een bestemmingsreserve dient plaats te vinden bij afzonderlijk besluit van het algemeen bestuur, op advies van de bestuurscommissie van de betreffende samenwerkingsmodule of het DB betreffende een bestemmingsreserve voor de MGR beheerorganisatie. In dit besluit zal expliciet het volgende moeten worden aangegeven:

- *de omschrijving van het doel waarvoor de reserve of voorziening moet worden gevormd*
- *de vermelding van het motief voor de instelling*
- *de minimale omvang (bij reserves in verband met risico's) en/of maximale omvang*
- *de omvang en de wijze van stortingen en onttrekkingen (structureel of incidenteel), inclusief de onderbouwing daarvan*
- *de dekking van de storting*
- *de looptijd.*

HOOFDSTUK 11 HET ARCHIEF

Artikel 30 Archivering

Op grond van artikel 40 van de Archiefwet 1995 (Archiefwet) moet de gemeenschappelijke regeling bepalingen bevatten over het archief. Deze moeten zoveel mogelijk overeenkomstig de Archiefwet worden vormgegeven. Om die reden is aansluiting gezocht bij de bepalingen zoals die op grond van de Archiefwet voor de gemeenten gelden.

In het vijfde lid is bepaald dat met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden bij gedelegeerde taken is belast de archivaris, voor zover deze is benoemd. De uiteindelijke keuze voor het al of niet benoemen van een archivaris kan in een later stadium worden gemaakt, als bepaald wordt welke archiefbewaarplaats wordt aangewezen. Aan de keuze voor een archiefbewaarplaats kan dan gekoppeld worden de keuze voor een archivaris, die aldaar in dienst is, bijvoorbeeld een archivaris van het Gelders Archief.

Waar de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor archiefzorg berust is afhankelijk van de wijze van bevoegdheidstoekenning. Bij delegatie en attributie is dit het bestuur van het openbaar lichaam. Bij mandaat blijven de deelnemende gemeentebesturen verantwoordelijk. Als niet is bepaald welk college zorgdrager is dan is dat het college van de vestigingsplaats. De verantwoordelijkheidsverdeling heeft gevolgen voor het informatiebeheer. Zie voor meer informatie de Notitie inrichting archiefbeheer en informatievoorziening bij samenwerkingsverbanden, ofwel Verbonden Partijen (ook wel kortweg de Notitie Verbonden Partijen) van de werkgroep LOPAI / sectie Inspectie BRAIN van 1 oktober 2013.

HOOFDSTUK 12 TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING REGELING

Deze gemeenschappelijke regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd en moet om die reden op grond van artikel 9, eerste lid, van de wet bepalingen bevatten over toe- en uittreding, wijziging en opheffing van de regeling. Op grond van artikel 9, tweede lid, van de wet bevat de regeling waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld bepaling over de vereffening van het vermogen ingeval het openbaar lichaam wordt ontbonden.
Besluiten over toetreding tot en uittreding uit de regeling, alsook wijziging van en opheffing van de regeling worden niet door het algemeen bestuur genomen, maar door de deelnemers zelf na verkregen toestemming van hun raden. De laatstgenoemde toestemming kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Uitgangspunt van de wet is dat ten aanzien van toetreding tot, wijziging en opheffing van de regeling (let op niet uittreding uit de regeling) bij unanimiteit wordt besloten (dus alle deelnemers moeten een positief besluit nemen), tenzij de regeling anders bepaald. In deze regeling is van dit uitgangspunt afgeweken.

De bepalingen van de wet over toe- en uittreding zien niet op deelname aan of beëindiging van deelname aan samenwerkingsmodules. Derhalve is gekozen voor een andere terminologie en zijn er aparte bepalingen over opgenomen.

Artikel 31 Toetreding tot regeling
Een gemeente kan tot de regeling toetreden krachtens een daartoe strekkend besluit van het college en na verkregen toestemming van de gemeenteraad. Vervolgens moet een meerderheid van alle deelnemers instemmen met de toetreding. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding van een gemeente tot de regeling. Denk aan een bijdrage aan een eventuele reserve die de andere deelnemers hebben opgebouwd of het moment van toetreding. Daardoor worden eventuele risico's van toetreding voor de overige deelnemers beperkt. Gelet hierop en de gewenste flexibiliteit hoeft slechts een meerderheid van de deelnemers in te stemmen met toetreding van een nieuwe deelnemer.

Artikel 32 Uittreding uit regeling
Een besluit tot uittreding is een eenzijdig besluit van de deelnemer die besluit uit de regeling te treden. Andere deelnemers kunnen een besluit tot uittreding niet blokkeren. Op grond van artikel 9, eerste lid van de wet houdt dit artikel bepalingen in over de gevolgen van uittreding, namelijk de uittreedsom.
De uittreedsom is gerelateerd aan de bijdrage van artikel 28, tweede lid, de zogenaamde samenwerkingsmodule-overstijgende kosten. Daarmee staat op voorhand vast welk bedrag moet worden betaald. Daarmee wordt onduidelijkheid voorkomen over wat onder directe en indirecte kosten van uittreding moet worden verstaan.

De uittreedsom is gebaseerd op de bijdrage van het jaar voorafgaand aan het uittredingsbesluit omdat de bijdrage voor dat jaar vaststaat en voor het lopende jaar middels een begrotingswijziging nog gewijzigd kan worden.

De uittreedsom is gebaseerd op de bijdrage van de deelnemer aan de kosten voor de basistaken zoals die golden in het jaar voorafgaand aan het uittredingsbesluit. Omdat de verwachting is dat kosten voor de basistaken gelet op de aard van deze taken niet snel zullen veranderen zal de uittreedsom niet aan grote fluctuaties onderhevig zijn en strategisch uittreden niet in de hand werken.
De uittreedsom staat los van de kosten die samenhangen met de beëindiging van de deelname aan een samenwerkingsmodule.

Uittreding uit de regeling is mogelijk nadat eerst de deelname aan de samenwerkings- of submodules is beëindigd. Bijna alle kosten worden gemaakt in de samenwerkingsmodules of submodules, welke kosten sneller aan verandering onderhevig kunnen zijn. De afrekenmethodiek is als volgt. Bij uittreding zal eerst de deelname aan de samenwerkingsmodules worden beëindigd en de kosten daarvan worden afgerekend op de wijze zoals bepaald in artikel 35. Daarmee zijn de kosten die samenhangen met de samenwerkingsmodule gedekt. De kosten voor

de "algemeenheid" (bijv. overhead) die dan overblijven om over af te rekenen bij uittreding uit de regeling zullen relatief beperkt zijn.

Artikel 33 Aansprakelijkheid

Geen toelichting nodig.

Artikel 34 Deelname aan een bestaande samenwerkingsmodule
In lijn met artikel 34 besluit een deelnemer tot deelname aan een bestaande samenwerkingsmodule en kan het algemeen bestuur de gevolgen van dit besluit regelen of nadere voorwaarden aan deelname verbinden. Uitgangspunt is dat eenmalige kosten bij de start worden gedragen door de nieuwe deelnemer. Structurele kosten worden gedeeld door alle deelnemers aan de module. Voor de nieuwe deelnemer zullen de kosten bekend zijn voordat wordt besloten deel te nemen aan een samenwerkingsmodule, zodat men hierdoor niet verrast kan worden.

Artikel 35 Beëindigen van deelname aan een samenwerkingsmodule
In een vaststellingsovereenkomst tussen de gemeente die de deelname beëindigt en het dagelijks bestuur van de MGR worden afspraken gemaakt over het beëindigen van de deelname aan de samenwerkingsmodule en de verplichtingen die daaruit voortvloeien. Denk aan (de wijze waarop) de kosten van beëindiging van de deelname aan een samenwerkingsmodule wordt bepaald. Omdat per samenwerkingsmodule dan wel submodule een andere berekenmethodiek gewenst kan zijn, is hierover niets concreter bepaald in de regeling.
Een overeenkomst is wederkerig dus er moet eerst overeenstemming zijn over de voorwaarden van beëindiging van een module voordat beëindiging plaats kan vinden. Het dagelijks bestuur en het betreffende college zullen het dus eens moeten worden. Daarbij is dit artikel en zijn de regels van het algemeen bestuur (derde lid) weliswaar van toepassing,. maar het gaat om de concrete invulling van de voorwaarden (bijv. wat is toerekenbaar, wat is het definitieve bedrag; wat wordt in natura overgenomen e.d.) en overeenstemming van de gevolgen daarvan.

Ten behoeve van de samenwerkingsmodules worden door het openbaar lichaam de MGR meerjarige contracten aangegaan (bijvoorbeeld een huurcontract of arbeidscontracten). De verplichtingen uit deze contracten lopen soms door tot na beëindiging van deelname van een gemeente aan een samenwerkings- of submodule. Het is daarom onwenselijk dat gemeenten, ondanks de opzegtermijn als bedoeld in artikelen 5 in de BIJLAGE 1, 2, en 3 bij het beëindigen van een samenwerkingsmodule (waarin een gemeente nog betaalt voor deelname en aansprakelijk blijft), zonder verdergaande consequenties uit die module kunnen stappen. Daarom is er in lid vijf een bepaling opgenomen op grond waarvan gemeenten ook na beëindiging van deelname aansprakelijk zijn voor de rechtshandelingen die zijn aangegaan door het openbaar lichaam de MGR voor de uitvoering van een samenwerkingsmodule. Die aansprakelijkheid ziet alleen op de rechtshandelingen uit de periode dat een deelnemende gemeente nog afnemer was van de samenwerkingsmodule. De aansprakelijkheidstermijn waarop deze bepaling van toepassing is, is vijf jaar en komt in de vaststellingsovereenkomst te staan. Daarbij is aangesloten bij de algemene verjaringstermijn van vorderingen tot schadevergoeding in het Burgerlijk Wetboek van vijf jaar Hiermee is zo veel mogelijk rekening houden met het belang van de deelnemende gemeente die uit een samenwerkingsmodule stapt als met het belang van de deelnemende gemeenten die achterblijven in een samenwerkingsmodule.

Artikel 36 Wijziging van de regeling
De regeling kan worden gewijzigd na een daartoe strekkend besluit van tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers. De toestemming door de raden kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Besluiten wat betreft de wijziging en opheffing van de 'overkoepelende' regeling kunnen dus alleen worden genomen wanneer er tweederde meerderheid daartoe besloten heeft.
Onder wijziging van een regeling valt ook de toevoeging, wijziging of opheffing van een samenwerkingsmodule. Daarvoor is derhalve toestemming van de raad nodig.

Artikel 37 Liquidatie van de regeling
Opheffing van de regeling betekent dat er geen regeling meer is en dat er dus geen bevoegdheden meer zijn, maar het openbaar lichaam is er dan nog. Daarvoor is ontbinding van het openbaar lichaam nodig. Het openbaar lichaam houdt pas op te bestaan als deze qua personeel leeg is. Derhalve moet na opheffing van de regeling het openbaar lichaam worden ontbonden en het vermogen vereffend. Op grond van artikel 9, tweede lid van de wet bevat de regeling bepalingen over de vereffening van het vermogen ingeval het openbaar lichaam wordt ontbonden.
De regeling kan worden opgeheven na een daartoe strekkend besluit van tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers. Er is gekozen voor een tweederde meerderheid en geen gewone meerderheid, omdat in het laatste geval er nog voldoende deelnemers kunnen zijn om de regeling voort te zetten. De andere deelnemers kunnen dan uittreden.
In geval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en regelt het de financiële en andere gevolgen van de opheffing in een liquidatieplan. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken. Met een onafhankelijke registeraccountant wordt een accountant bedoeld die niet werkzaam is bij en geen opdrachten verricht voor één van de deelnemende gemeenten.
Uit artikel 9, derde lid van de wet volgt dat het openbaar lichaam na zijn ontbinding blijft voortbestaan voor zover dit voor de vereffening van zijn vermogen nodig is. De organen van het openbaar lichaam blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid om eventuele beslissingen te kunnen nemen. Tot de taak vereffenen van vermogen kan ook het inroepen van de geschillenregeling behoren.

HOOFDSTUK 13 SLOTBEPALINGEN

Artikel 38 Duur van de regeling
De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 39 Inwerkingtreding
Geen toelichting nodig.

Artikel 40 Intrekking oude regeling
Geen toelichting nodig.

Artikel 41 Citeertitel
Geen toelichting nodig

Artikel 42 Toezending aan Gedeputeerde staten
Dit volgt uit artikel 26 van de wet.

BIJLAGE 1 Samenwerkingsmodule Inkoop

Artikel 3 en 7 Samenwerkingsmodule Inkoop en submodules Inkoop

Met deze bepaling worden de taken die de samenwerkingsmodule Inkoop bevat omschreven en wordt de samenhang met de submodules verduidelijkt. Bij aanvang van de regeling waren de submodules:
- ambulante ondersteuning alle leeftijden
- verblijf
- ondersteuning op locatie aanbieder 0-18/23jr
- spoedeisende zorg en crisishulp zonder verblijf

- jeugdbescherming 0-18/23jr
- hulp bij huishouden vanaf 18jr
- hulpmiddelen alle leeftijden
- dyslexie
- activerend werk
- centrumtaak beschermd wonen
- centrumtaak vrouwenopvang
- centrumtaak maatschappelijke opvang
- bovenregionale zorg landelijke voorzieningen
- bovenregionale zorg verblijf op terreinvoorzieningen en gesloten jeugdzorg.

De bevoegdheid tot wijziging van de submodules Inkoop is bij het algemeen bestuur gelegd, omdat hiervoor anders een wijziging van de regeling op grond van artikel 36 van de regeling nodig zou zijn. De colleges zouden dan tot wijziging moeten besluiten na ontvangen toestemming van de raden. De huidige indeling van submodules is geen vaststaand gegeven en wordt doorontwikkeld, onder meer door ervaring die wordt opgedaan in de praktijk dan wel door verschuiving van taken dan wel door innovatie. De bestuurscommissie geeft via het uitvoeringsprogramma en begroting van de samenwerkingsmodule een advies aan het algemeen bestuur om een besluit te nemen over welke taken voor welke submodules worden uitgevoerd. Hiermee kan snel, eenvoudig en adequaat gereageerd worden op ontwikkelingen.

Artikel 8 Financiële bijdragen
Alle kosten worden toegerekend naar module- of submoduleniveau, zodat alleen deelnemende gemeenten betalen voor de geleverde diensten. Hierdoor is er geen sprake van restkosten.

Artikel 9 Verkoop van diensten
Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden. Met derden wordt in dit geval deelnemers bedoeld die niet aan de betreffende module deelnemen. Het samenwerkingsverband kan ook diensten of projecten voor deelnemende gemeenten uitvoeren die buiten de reguliere DVO-afspraken vallen. Deze worden dan op dezelfde wijze behandeld als dienstverlening aan derden. De bestuurscommissie van de betreffende module dient in alle gevallen akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening aan derden.

BIJLAGE 2 Samenwerkingsmodule Onderwijszaken
De taken als bedoeld in artikel 3 van BIJLAGE 2 waren ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling het GRO. Omdat de GRO niet geschikt was om personeel in dienst te nemen is de module en het werkgeverschap ondergebracht bij de MGR.
Om mee te kunnen bewegen met ontwikkelingen kan het algemeen bestuur op advies van de bestuurscommissie ervoor kiezen submodules te wijzigen.
De submodule RMC wordt bekostigd vanuit rijkssubsidie van het ministerie van OCW die de MGR via de gemeente Arnhem ontvangt.

BIJLAGE 3 Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt
Voor de taken als bedoeld in artikel 3 van BIJLAGE 3 werd samengewerkt op grond van samenwerkingsovereenkomsten tussen verschillende gemeenten en het UWV. Vanuit de deelnemende gemeenten bestond de wens om het WSP onder te brengen in een constructie met rechtspersoonlijkheid, zodat het voor het WSP mogelijk is om zelfstandig rechtshandelingen (zoals zelfstandig inkopen en het aannemen van personeel) te verrichten. Daarom zijn genoemde taken onder de regeling van de MGR gebracht.

BIJLAGE 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW
De betreffende bijlage heeft tot doel het overhevelen van ***het werkgeverschap*** *naar de MGR inclusief de overige taken van de te liquideren GR Werkbedrijf Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven (PHB)).*

Artikel 1 Begripsbepaling

De relevante begrippen voor de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW (hierna: samenwerkingsmodule WgSW) staan hierin gedefinieerd. Hierin is zoveel mogelijk aangesloten bij de (wettelijke) definities.

Artikel 2 Belangen

De belangen betreffen het werkgeverschap en de overige taken die voortvloeien uit de voorgenomen opheffing van PHB.

Artikel 3 Deelname aan de samenwerkingsmodule

Dit artikel gaat specifiek in op de voorwaarde dat iedere deelnemende gemeente aan deze samenwerkingsmodule een aanwijzingsbesluit heeft, waarin de gedeeltelijke uitvoering van artikel 2 lid 2 van de Wsw[1] is belegd. In de huidige situatie gaat het om het aanwijzingsbesluit zoals die tussen de gemeente en Scalabor B.V. is afgesloten per 1 januari 2018. Zonder een dergelijk aanwijzingsbesluit is het in de huidige constructie niet mogelijk om de taken die onder de samenwerkingsmodule WgSW vallen uit te voeren.

Artikel 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW

Met deze bepaling worden de taken die de samenwerkingsmodule WgSW bevat omschreven.

In lid 1 wordt "werkgeverschap" benoemd. In het werkgeverschap kan onderscheid worden gemaakt tussen de taken die via het aanwijzingsbesluit van de gemeenten direct zijn belegd bij Scalabor b.v. (activiteiten die gericht zijn op arbeidstoeleiding en -begeleiding van Sw-medewerkers) en de taken die aan de GR zijn gedelegeerd en die grotendeels middels een DVO zijn belegd bij Scalabor b.v. met een looptijd tot en met 31 december 2022. De taken voortvloeiend uit het werkgeverschap zijn het zorgdragen voor de uitbetaling en financiering van de loonlasten en hiermee samenhangende kosten van werknemers zoals het bijhouden van de salarisadministratie. Inclusief de salaris- en personeelsadministratie en aanverwante werkzaamheden (w.o. registreren van ziekteverzuim, uitvoering Wet verbetering Poortwachter e.d.). Deze taken zijn met uitzondering van de loonbetaling en specifieke besluiten over de arbeidsovereenkomsten door middel van een DVO tussen de GR en Scalabor b.v. overgedragen aan Scalabor b.v.

De DVO zal op grond van artikel 7.4 van de huidige DVO worden overgedragen naar de MGR.

In lid 2, sub b staan de 'overige taken' benoemd. Hieronder vallen alle taken die niet over konden worden gedragen naar Scalabor B.V. In de DVO tussen gemeenten en MGR SDCG zullen de taken worden gespecificeerd.

Overige taken en verplichtingen die voortvloeien uit de opheffing van Werkvoorziening Midden-Gelderland (handelend onder de naam Presikhaaf Bedrijven) en het onderbrengen van de verplichtingen van de Stichting Personeel Presikhaaf bij de samenwerkingsmodule WgSW.

[1] Het college kan een privaatrechtelijke rechtspersoon aanwijzen ten behoeve van de uitvoering van deze wet. Het college regelt in het aanwijzingsbesluit de inhoud van de rechtsbetrekking tussen zichzelf en de betrokken rechtspersoon.

Daarnaast wordt de positie van Stichting Personeel Presikhaaf expliciet benoemd. Uit deze stichting vloeien taken en verplichtingen voort (m.b.t. boventallige medewerkers). Reden dat de stichting expliciet wordt benoemd is dat hierover op basis van artikel 8 lid 'e' van de Regeling MGR SDCG een afzonderlijk besluit moet worden genomen door de deelnemers aan de MGR SDCG: "het samenwerkingsverband is behoudens instemming van de deelnemers niet bevoegd tot het oprichten van en het deelnemen in een rechtspersoon". Dit besluit wordt aan de colleges van de deelnemende gemeenten van de MGR SDCG voorgelegd.

Artikel 5 Bevoegdheden

Het eerste lid regelt dat de samenwerkingsmodule de bevoegdheden toebedeeld krijgt die nodig zijn voor het uit kunnen voeren van de taken zoals vermeld in artikel 4 lid 1.

Het tweede lid sluit aan op artikel 27 eerste lid van de Regeling MGR SDCG en is in lijn met de overige samenwerkingsmodules. De Regeling MGR SDCG sluit in haar bepalingen aan bij wettelijke termijnen zoals die in de WGR zijn opgenomen. Het derde lid van betreffend artikel sluit aan op hoofdstuk 9 uit de Regeling MGR SDCG (artikel 24 t/m 26).

Artikel 6 Beëindiging deelname aan de samenwerkingsmodule

Het eerste lid regelt dat wanneer de gemeente het huidige aanwijzingsbesluit opzegt hierdoor ook de deelname aan de samenwerkingsmodule eindigt. Tenzij er nadere afspraken worden gemaakt over de uitvoerbaarheid van artikel 4 eerste lid.

In essentie beschrijft dit artikel dat er alleen sprake kan zijn van deelname aan de samenwerkingsmodule wanneer er een aanwijzingsbesluit tussen de gemeente en Scalabor B.V. ligt, tenzij er andere afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de taken voortvloeiend uit het huidige aanwijzingsbesluit worden uitgevoerd. De achterliggende redenering is dat het aanwijzingsbesluit regelt dat Scalabor B.V. een gedeelte van de Wsw-taken uitvoert. De MGR SDCG is hierin geen partij, maar is voor de uitvoering van haar taak wel afhankelijk van de uitvoering van de taken zoals die in het aanwijzingsbesluit[2] tussen gemeenten en Scalabor BV zijn geregeld.

In alle gevallen (wanneer zowel lid 1 aan de orde is of wanneer gemeenten zelf besluiten uit te treden) van uittreding gelden de voorwaarden zoals geformuleerd in het tweede lid e.v van artikel 35 uit de Regeling MGR SDCG. Met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar.

Let wel: Het feit dat de uittredingsvoorwaarden van de Regeling MGR SDCG gelden, betekent dat het AB besluit van PHB van 5 oktober 2016 waarin de berekening van uittredingskosten staat beschreven niet wordt overgenomen. De Regeling MGR SDCG is leidend. Op deze manier is er consistentie tussen de verschillende samenwerkingsmodules op het gebied van uittredingsvoorwaarden.

Artikel 7 Dienstverleningsovereenkomst

Dit artikel is in de kern gelijk aan de andere bijlagen en toegespitst op de module WgSW.

Artikel 8 Financiële bijdragen

Uitgangspunt is dat alle kosten worden toegerekend naar moduleniveau, zodat alleen deelnemende gemeenten betalen voor de geleverde diensten. Hierdoor is er geen sprake van restkosten. Het eerste lid betreffen zowel de salariskosten als de uitvoeringskosten (o.a. de manager, controller, HR, financiële functie en management assistent) als de kosten ten behoeve

[2] Het aanwijzingsbesluit zoals dat door de deelnemende gemeenten met Scalabor B.V. is afgesloten voor de duur van vijf jaar (1 januari 2018 t/m 31 december 2022).

van de uitvoering van de taken op het terrein van personeels- en arbeidsomstandighedenbeleid en –uitvoering zoals via een DVO is opgedragen aan Scalabor B.V. Deze laatste taken sluiten aan op de uitvoering van Scalabor B.V. van het aanwijzingsbesluit van deelnemende gemeenten ten behoeve van de arbeidstoeleiding en begeleiding van de Wsw medewerkers.

Het tweede lid regelt de verdeelsystematiek en peildatum van 31/10. Deze zijn in lijn met de huidige praktijk en is op basis van het aantal arbeidsjaren (AJ's).

Het tekort (rijksbijdrage minus lasten) met betrekking tot een SW-medewerker die in dienst is bij de MGR maar woonachtig in een buitengemeente wordt verdeeld conform de sleutel zoals in het tweede lid staat beschreven. Dat betekent dat deze kosten voor rekening komen van de deelnemende gemeenten. Dit is in lijn met de huidige praktijk.

Artikel 9 Verkoop van diensten

Dit artikel is in de kern gelijk aan de andere bijlagen en toegespitst op de module WgSW.

TOT SLOT

Klachtrecht
Als er niets in de regeling staat kan men zich wenden tot de ombudsman. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht worden klachten door het bestuursorgaan behandeld (dat is ook een openbaar lichaam op grond van de wet). In dit geval zal het niet om klachten van burgers gaan, maar bijvoorbeeld om medewerkers van de zorgaanbieders over bejegening door de medewerkers van het openbaar lichaam.

Geschillenregeling
De geschillenregeling van artikel 28 van de wet is van toepassing. Deze heeft uitsluitend betrekking op geschillen over de toepassing van de regeling en niet over het al dan niet treffen van een regeling of over de inhoud van een te treffen regeling. Hetzelfde geldt voor geschillen over wijziging, opheffing van of uittreding uit een regeling, tenzij het geschil betrekking heeft op de toepassing van in de regeling opgenomen regels ter zake. Meestal gaat het om het al dan niet nemen van besluiten.

Voor zover het geschil betrekking heeft op een besluit of een handeling die daarmee gelijk te stellen is, gaat het om een procedure van administratief beroep. Tegen het in administratief beroep genomen besluit van gedeputeerde staten, staat beroep open bij de bestuursrechter. Gaat het niet om een besluit of handeling die daarmee gelijk te stellen is, dan heeft het besluit van gedeputeerde staten het karakter van een primair besluit waartegen bezwaar openstaat gevolgd door beroep bij de rechtbank.

Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

WIJZIGINGEN MODULAIRE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING SOCIAAL DOMEIN CENTRAAL GELDERLAND

In 2018 wordt de regeling MGR SD CG aangepast op de ontwikkelingen en ervaringen in het afgelopen uitvoeringsjaar. Daarnaast leidt het voornemen tot toevoeging van de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW tot wijziging van de regeling. Deze wijzigingen zijn blauw gemaakt.

In dit document wordt artikelsgewijs een overzicht gegeven welke wijzigingen worden doorgevoerd.

Betreft	**Aanpassing**
Inleiding regeling En toelichting	Bij de inleiding van de regeling zijn twee redenen tot wijziging toegevoegd: *gelet op de wens van deelnemende gemeenten om enkele verbeteringen aan te brengen in de formulering van de regeling.* *gelet op de wens van gemeenten die willen deelnemen in de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW en deze module daarom onder willen brengen bij de regeling.* De achtergrond van deze wijziging van de regeling is ook in de toelichting opgenomen.
Regeling, Art. 7 En toelichting	De taken van de drie huidige modules zijn gemandateerde taken. Omdat de nieuwe module Werkgeverschap SW, zoals in bijlage 4 wordt opgenomen een gedelegeerde taak is, is art. 7 lid 1 als volgt aangepast. ***Artikel 7 Bevoegdheden*** *1. De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan het openbaar lichaam,* ***Wijziging:*** *1. De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan het openbaar lichaam, met uitzondering van de bevoegdheden zoals opgenomen in bijlage 4 van deze regeling.* In de toelichting staat dit als volgt toegelicht: *De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan de MGR. Bij afzonderlijk besluit mandateren de deelnemers de bevoegdheden. Een uitzondering hierop zijn de taken uit module Werkgeverschap SW, zoals verwoord in bijlage 4. Voor het overdragen van het werkgeverschap van de wsw medewerkers naar de MGR is delegatie nodig.*
Regeling, Art 10	Het is wenselijk om de gevolgen van een tussentijdse vacature of de aanwijzing van nieuwe bestuursleden nadat de regeerperiode van het college voorbij is statutair te regelen. Bij andere regelingen zien we dat algemene bestuursleden die aftreden nog als lid blijven fungeren totdat het college iemand anders heeft voorgedragen, het college zo spoedig mogelijk beslist over het aanwijzen van een ander lid als sprake is van een vacature en het

En toelichting	algemeen bestuur bevoegd blijft besluiten te nemen bij het bestaan van een of meer vacatures. **Wijziging:** Art 10 lid 2: Toegevoegd: *Het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur eindigt zodra een lid ophoudt burgemeester of wethouder van de vertegenwoordigde gemeente te zijn en in de opvolging is voorzien*. De reden hiervoor is opgenomen in de toelichting
Regeling Art. 13 En toelichting	Het is wenselijk om de gevolgen van een tussentijdse vacature of de aanwijzing van nieuwe dagelijks bestuursleden na de verkiezingen en voordat er een compleet nieuw AB is, statutair te regelen. Bij andere regelingen zien we dat dagelijks bestuursleden nog als lid blijven fungeren totdat het nieuwe AB uit haar midden een nieuw DB heeft gekozen. Daarmee zijn lopende zaken en voorbereiding van vergaderingen geborgd. **Wijziging:** Art 10 lid 3: Toegevoegd: “aftredende leden van het dagelijks bestuur blijven hun functie vervullen, totdat in hun opvolging is voorzien”. Hernummering: lid 3 wordt lid 4 De reden hiervoor is opgenomen in de toelichting
Regeling Art. 29 En toelichting	In het geval van een batig saldo in een exploitatiejaar is het in de huidige regeling zo dat dit terugvloeit naar de deelnemende gemeenten. Het kan echter wenselijk zijn om dit batig saldo opnieuw te bestemmen voor het nieuwe exploitatiejaar. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een voorgenomen activiteit binnen een module door moet worden geschoven naar het volgend jaar of dat er overlopende kosten zijn over de jaargrens heen. De bestuurscommissie adviseert het algemeen bestuur in dat geval om dit batig saldo een bestemming te geven voor het nieuwe exploitatiejaar. Daarnaast wordt in dit artikel lid 6 ook een verwijzing gemaakt naar bijlage 4 artikel 8 waarin de wijze van verdeling van de kosten staat opgenomen. **Wijziging:** In artikel 29 van de regeling is een lid toegevoegd: . *Lid 7: Mocht enig exploitatiejaar een batig saldo opleveren:* *a. dan kan daaraan bij besluit van het algemeen bestuur, op advies van de bestuurscommissie(s) van de samenwerkingsmodule(s) waaruit het batig saldo*

	voortvloeit of het dagelijks bestuur wat betreft een batig saldo bij de MGR beheerorganisatie, een bestemming worden gegeven. *b. dan vindt dotatie op een bestemmingsreserve plaats na het opstellen van de jaarrekening.* Hernummering: Het oorspronkelijk lid 7 is lid 8 geworden. In de toelichting is opgenomen dat de optie van lid 7 is toegevoegd om op module niveau of op niveau van de MGR beheerorganisatie voor doorlopende kosten een specifieke bestemmingsreserve op te nemen. Het gaat dus niet om een algemene reserve. Doordat deze bestemmingsreserve terugkomt in de begroting van het jaar erop heeft de raad hier ook recht van zienswijze op. In de toelichting zijn de voorwaarden voor een dergelijk besluit van het algemeen bestuur opgenomen.
Regeling, Bijlage 1	Jaarlijks kunnen er wijzigingen optreden in de inhoudelijke percelen waarop de module Inkoop haar kerntaken uitvoert. Omdat de percelen onderdeel van de regeling zijn betekent dit dat de regeling vrijwel jaarlijks aangepast moet worden op de nieuw in te kopen percelen of de wegvallende percelen. Vandaar dat artikel 7 van Bijlage 1 is aangepast en wordt voorkomen dat jaarlijks de regeling moet worden aangepast. **Wijziging:** Bijlage 1 van de regeling is op meerdere punten aangepast: - In Artikel 1d is de definitie van het begrip Projecten toegevoegd. - In Artikel 1f is aangegeven dat submodules binnen de module Inkoop gericht zijn op specifieke individuele voorzieningen in het kader van de Jeugdwet en specifieke maatwerkvoorzieningen in het kader van de WMO 2015. De term 'Percelen' is hierbij uit de module gehaald en er wordt aangesloten bij de gebruikelijke termen in de regeling. In Artikel 7 is uitgewerkt op welke wijze wordt bepaald welke submodules worden aangeboden.
Regeling, Bijlage 2, lid 1a	De afkorting RBL is in bijlage 2 niet uitgewerkt. **Wijziging:** De begripsomschrijving van RBL (Regionaal Bureau Leerlingzaken) is toegevoegd in bijlage 2, lid 1a.
Regeling, Bijlage 2	De definitie van de regionale middelen mist in de begripsbepaling van de module Onderwijszaken. Voor kwalificatieplicht gaat het hierbij om de specifieke uitkering regionale meld- en coördinatiecentra voortijd schoolverlaten. Deze specifieke uitkering wordt verstrekt door het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen. Voor het

En toelichting	RMC zijn het zowel de specifieke uitkering regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten als de specifieke uitkering regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten. Deze specifieke uitkeringen worden verstrekt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Deze worden door de gemeente Arnhem ontvangen. **Wijziging:** In bijlage 2, lid 1d van de regeling is de volgende definitie opgenomen: *Regionale middelen: bestaan uit de uitkering regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC). Voor RMC zijn het zowel de specifieke uitkering regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten als de specifieke uitkering regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten.* De financiering van de submodule RMC is ook opgenomen in de toelichting bij bijlage 2
Bijlage 3	Art 3: hoofddoel en taken van WSP is aangepast aan tekst in de DVO's zoals de gemeenten die met de MGR hebben afgesloten. De inleiding van dit artikel is toegevoegd. Ook zijn de leden 4 t/m 5 toegevoegd. **Wijziging:** **Artikel 3: Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt** *Het hoofddoel van het WSP is werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten zoals hierna onder lid 1 wordt beschreven.* *4. Het WSP richt zich op alle cliënten van de deelnemende partners. De bij lid 1 genoemde groepen krijgen binnen die opdracht bijzondere aandacht.* *5. Advisering aan ondernemers op gebied van personeelsvoorziening is een doelstelling op zichzelf.* *6. Werkgevers die, in het kader van de baanafspraken, kandidaten willen plaatsen die behoren tot het doelgroepregister (met een verdienvermogen tussen 40 en 80% van de loonwaarde) worden ondersteund door het analyseren van bedrijfsprocessen en het geven van advies.*
Bijlage 4 En toelichting	In de regeling wordt bijlage 4 toegevoegd voor de nieuwe samenwerkingsmodule werkgeverschap SW. In de toelichting staat de toelichting op deze bijlage zoals zaken in deze module zijn geregeld.
Toelichting, Art 5	In de toelichting zit nog een tekstdeel die uitgaat van de situatie dat de MGR nog moet worden opgestart. De toelichting is redactioneel aangepast op de situatie dat er een functionerende MGR is.

	Wijziging: Deze zin is weggehaald: *De regeling vangt aan met één samenwerkingsmodule. De regeling is modulair opgebouwd om deze in de toekomst eenvoudig te kunnen uitbreiden met andere samenwerkingsmodules*.
Toelichting Art. 8	Omdat gelijktijdig met de nieuwe module Werkgeverschap SW de Stichting Personeel Presikaafbedrijven wordt ondergebracht bij de MGR, zoals in bijlage 4 is aangegeven is het nodig dat de deelnemers hiervoor toestemming geven. Dit is nadrukkelijk aangegeven in de toelichting. **Wijziging:** *Wanneer het algemeen bestuur hiertoe over wil gaan is hiervoor vooraf toestemming nodig van deelnemende gemeenten.*
Toelichting, Art 9	Een verwijzing naar artikel 9, tweede lid van de regeling klopt niet. Dit moet zijn het derde lid. **Wijziging:** De verwijzing is aangepast.
Toelichting Art. 11	De inwoneraantallen per 1-1-2018 zijn opgenomen. Daarmee zijn de stemverhoudingen per 1-1-2019 geactualiseerd. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen in de stemverhoudingen.
Toelichting, Art 17	In de toelichting op artikel 17 staat vermeld dat de raad wordt gevraagd om een verklaring van geen bezwaar. De raad moet, conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen om wensen en bedenkingen worden gevraagd. **Wijziging:** Toegevoegd is dat '*…op grond van artikel 25, tweede lid, van de wet gaat het algemeen bestuur pas over tot de instelling van de in het eerste lid bedoelde commissies nadat de raden van de deelnemende gemeenten van dit voornemen op de hoogte zijn gesteld en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen'.* .
Toelichting, Art 27	In de regeling is in artikel 27, eerste lid en artikel 30, eerste lid afgeweken van de uiterste termijnen die in de wet staan. Moet zijn artikel 29, eerste lid **Wijziging:** Verwijzing is aangepast: In de regeling is in artikel 27, eerste lid en artikel 30, eerste lid afgeweken van de uiterste termijnen die in de wet staan. Moet zijn artikel 29, eerste lid.

Toelichting, Bijlage 1 Art 8.	In de toelichting bij art. 8 bijlage 1 staat de term ‘restkosten’. Er zijn echter geen restkosten binnen de MGR. Deze term wordt daarom uit de regeling gehaald.
Toelichting, Bijlage 1 Art. 9	Het begrip derden is nader toegelicht.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling
Sociaal Domein Centraal Gelderland
T.a.v. Dagelijks Bestuur MGR
Dorpsplein 1
6931 CZ Westervoort

Datum :
Zaaknummer : 292793
Contactpersoon : Nina Fowkes
Telefoonnummer : 026 3772545

Onderwerp: Reactie gemeenteraad Arnhem op het verzoek van het Algemeen Bestuur van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland d.d. 13 juli 2018

Geacht Bestuur,

Bij mail d.d. 13 juli 2018 verzoekt u de gemeenteraad van Arnhem om een reactie te geven op uw voornemen om een bestuurscommissie Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) in te stellen.

Tijdens de vergadering van 24 oktober jl. heeft onze raad uitgesproken dat ze instemt met het voornemen van uw algemeen bestuur om een bestuurscommissie WgSW in te stellen. In deze brief geven wij een toelichting op het besluit van onze raad.

Wensen en bedenkingen om een bestuurscommissie WgSW in te stellen

- Onze raad kan zich vinden in uw voornemen om een bestuurscommissie WgSW in te stellen. Uw voornemen sluit aan bij de vastgestelde governance structuur en uw eerdere besluit om bestuurscommissies voor de andere modules in te stellen.
- Onze raad wenst dat de bestuurscommissie WgSW ingevuld wordt conform de uitgangspunten van de notitie governance structuur. Dat houdt in dat de inhoudelijk verantwoordelijk wethouders zitting nemen in de bestuurscommissie terwijl de wethouders financiën of p&o het algemeen bestuur vormen. De voorzitters van de bestuurscommissies dienen daarbij wel de mogelijkheid te hebben om indien gewenst onderwerpen inhoudelijk toe te lichten of af te stemmen met het algemeen bestuur.
- Een belangrijke voorwaarde voor een goede rolinvulling van de bestuurscommissie WgSW is dat alle inhoudelijke besluitvorming zoveel mogelijk door het algemeen bestuur gemandateerd wordt aan de bestuurscommissie WgSW.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met onze gemeentelijke accountmanager van de MGR SD CG (Nina Fowkes; 026 377 2545).

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

secretaris, burgemeester,

GEMEENTE Arnhem

Invoegen module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)

Zaaknummer:	292793
Portefeuillehouder:	Mw. M. Louwers / R. Paping

Aan de gemeenteraad, 22 november 2018

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. Het db heeft hierbij overwogen dat:

- Het voorstel is een effectuering van de intentie, die er vanaf de start van de MGR is geweest, t.w. het onderbrengen van het verloningsbedrijf van PHB als module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) bij de MGR.
- Het AB van Presikhaaf Bedrijven (en dus ook de gemeenten die daarin vertegenwoordigd zijn) heeft expliciet uitgesproken voorkeur te hebben om het werkgeverschap onder te brengen bij de MGR.
- De SW-medewerkers merken weinig van deze stap, zij behouden hun huidige arbeidsovereenkomsten.
- Het is derhalve een logische 'administratieve' stap.

De griffier, De voorzitter,

J.G.M. Kersten D. Becker

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 305015

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 305015;

gelet op paragraaf 2.4.4 Bommenregeling uit de Septembercirculaire 2014 Gemeentefonds van het Ministerie van BZK;

besluit:

1. Een bijdrage uit het gemeentefonds te vragen voor de in 2017 gemaakte kosten, in verband met de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven (CE) uit de 2e Wereldoorlog.
2. Hiervoor een verzoek bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in te dienen om een bijdrage uit het gemeentefonds uit te keren van 70% van de in 2017 gemaakte kosten met een totaal bedrag van € 811.012 excl. BTW.
3. De te ontvangen uitkering in 2019 ten gunste van de desbetreffende projecten te laten komen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 305015

Onderwerp: Aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e Wereldoorlog

Voorstel

1. Een bijdrage uit het gemeentefonds te vragen voor de in 2017 gemaakte kosten, in verband met de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven (CE) uit de 2e Wereldoorlog.
2. Hiervoor een verzoek bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in te dienen om een bijdrage uit het gemeentefonds uit te keren van 70% van de in 2017 gemaakte kosten met een totaal bedrag van € 811.012 exclusief btw.
3. De te ontvangen uitkering in 2019 ten gunste van de desbetreffende projecten te laten komen.

Inleiding

Tot 2015 kreeg de gemeente Arnhem voor het opsporen en ruimen van CE uit de 2e Wereldoorlog (WOII) ieder jaar een uitkering (bommenregeling) uit het gemeentefonds. Arnhem behoorde tot de zogenaamde veel gebruikers. De uitkering bedroeg € 2000,- per opgeleverde nieuwbouwwoning.
Met ingang van 2015 is deze regeling komen te vervallen. Vanaf 2015 kunnen gemeenten een raadsbesluit indienen over gemaakte kosten van werkzaamheden. Het onderzoeken naar en verwijderen van explosieven is voor maximaal 70% subsidiabel vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) middels een goedgekeurd gemeenteraadsbesluit.

Beoogd effect

Lagere projectkosten voor het realiseren van een veilige en explosievenvrije ontwikkellocatie, waarbij er geen risico's meer zijn op de aanwezigheid van conventionele explosieven uit WOII.

Argumenten

1.1 Er zijn in verband met grondroerende werkzaamheden extra kosten gemaakt voor het realiseren van een veilige omgeving

Door inzicht te hebben in de mogelijke aanwezigheid van explosieven en eventuele ruiming, is voorkomen dat er onveilige situaties zijn ontstaan tijdens en na realisatie van ruimtelijke projecten.

2.1 Het ministerie van BZK biedt gemeenten de mogelijkheid om subsidie aan te vragen.

Gemeenten hebben de mogelijkheid om een bijdrage te vragen in de extra kosten die gemaakt zijn in verband met onderzoek, opsporing en eventuele ruiming van explosieven uit WO II.

Arnhem GEMEENTE

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het kan zijn dat niet de volledige 70% vergoed wordt

Het risico dat niet de volledige 70% wordt vergoed is klein omdat in principe alle voorgestelde projectkosten voor subsidie in aanmerking komen.

Financiën

De subsidieaanvraag heeft betrekking op onderstaande projecten uit 2017:

- Projectkosten Saksen Weimar € 134.507,-
- Projectkosten baggeren Haven van Coers € 192.166,-
- Projectkosten rioolvervanging Vijverlaan € 102.234,-
- Projectkosten Jansbeek € 11.721,-
- Projectkosten ecozone Presikhaaf € 7751,-
- Projectkosten Wagnerlaan € 21.232,-
- Diverse kosten waaronder ruimen vliegtuigbom € 251.649,-
- Kosten/uren beoordelen projectplannen, deelname kenniskring CE en begeleiden projecten € 89.752,-

Totale kosten € 811.012,- exclusief btw.

De kosten worden deels gedekt door subsidie van de Rijksoverheid (maximaal 70% van de totale kosten per project) voor een totaal van maximaal € 567.709,-

Uitvoering

Het raadsbesluit zal per e-mail worden toegezonden aan het ministerie van BZK (regelingen@minbzk.nl)

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
Niet van toepassing

Ter inzage stukken voor gemeenteraad
Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	305015

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 november 2018, nummer: 305015;

gelet op paragraaf 2.4.4 Bommenregeling uit de Septembercirculaire 2014 Gemeentefonds van het Ministerie van BZK;

besluit:

1. Een bijdrage uit het gemeentefonds te vragen voor de in 2017 gemaakte kosten, in verband met de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven (CE) uit de 2e Wereldoorlog.
2. Hiervoor een verzoek bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in te dienen om een bijdrage uit het gemeentefonds uit te keren van 70% van de in 2017 gemaakte kosten met een totaal bedrag van € 811.012 excl. BTW.
3. De te ontvangen uitkering in 2019 ten gunste van de desbetreffende projecten te laten komen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

Instemmen met aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	28 november 2018
Zaaknummer:	305015
Portefeuillehouder:	Mevr. C. Bouwkamp

Aan de gemeenteraad,

De Procedurecommissie acht het niet opportuun dit voorstel te behandelen in de informatieve en/of meningsvormende fase. Het is technisch voorstel. Het voorstel wordt direct op de agenda van de besluitvormende vergadering geplaatst.

Bij dit agendapunt - Instemmen met aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO - behoort een raadsvoorstel.

De griffier, De voorzitter,

J.G.M. Kersten D. Becker

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 268183

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 3 juli 2018, Cluster Strategie, Beleid en Regie (SBR) nummer: 268183;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het voor de regio's Arnhem en Rivierenland bestemde budget voor innovatieve aanpakken van energiebesparing van €51.255 uit de decembercirculaire 2017, beschikbaar te stellen voor innovatieve aanpakken in deze regio's (regio Arnhem €23.008 en regio Rivierenland €28.247);

2. Bijgaande begrotingswijziging vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 268183

Onderwerp: Innovatieve aanpak energiebesparing 2018

Voorstel

1. Het voor de regio's Arnhem en Rivierenland bestemde budget voor innovatieve aanpakken van energiebesparing van € 51.255 uit de decembercirculaire 2017, beschikbaar te stellen voor innovatieve aanpakken in deze regio's (regio Arnhem € 23.008 en regio Rivierenland € 28.247);

2. Bijgaande begrotingswijziging vast te stellen.

Inleiding

De gemeente Arnhem heeft bij het Rijk in 2017 budget aangevraagd en ontvangen (totaal €51.255) dat deels bijdraagt aan de uitvoering van het Arnhemse Energieprogramma.

Dit voorstel heeft als doel om een deel van dit budget in te kunnen zetten voor New Energy made in Arnhem 2015-2020 (€23.008) en een deel door te kunnen zetten naar een andere regio waarvoor Arnhem penvoerder is (Rivierenland, €28.247).

Beoogd effect

Dit voorstel draagt bij aan de energiedoelstellingen van de gemeente Arnhem, zoals vastgesteld in het programma New Energy made in Arnhem 2015-2020: energiebesparing (1,5% per jaar), toename aandeel duurzame energie (14% in 2020) en energieneutraliteit in 2050.

Argumenten

1.1 Dit budget zorgt voor een versnelde bijdrage aan de energiedoelstellingen
Met het budget van de innovatieve aanpak worden woningeigenaren ontzorgd in het verduurzamen van hun woning door het aanbieden van een Woonwensenscan en advies.

1.2 Het ontvangen budget is specifiek bedoeld voor de uitvoering van de werkzaamheden volgens de gehonoreerde aanvraag
De VNG heeft namens het Rijk aangegeven dat het budget van €51.255 van de innovatieve aanpak bestemd is voor de uitvoering van de aanpakken in zowel regio Arnhem als in regio Rivierenland. De gemeente Arnhem is penvoerder en moet het budget verdelen over de twee regio's (€23.008 voor regio Arnhem, en €28.247 voor regio Rivierenland).

Gemeente Arnhem

2.1. Toekenning van het budget is een bevoegdheid van de raad

Ten tijde van de vaststelling van de MJPB 2018-2021 was deze extra bijdrage nog niet voorzien. Middels bijgaande begrotingswijziging worden deze baten en de hier tegenover staande lasten in de begroting 2018 opgenomen.

Kanttekeningen en risico's

Niet van toepassing

Financiën

Dit voorstel heeft op zichzelf geen financiële gevolgen, maar betreft een budgetneutrale wijziging.
In de jaarrekening 2017 is de bijdrage van € 51.255 uit de decembercirculaire 2017 toegevoegd aan de Bestemmingsreserve taakmutaties gemeentefonds. Met bijgaande begrotingswijziging wordt deze bijdrage in 2018 weer onttrokken aan de bestemmingsreserve en toegevoegd aan het beleidsveld.

Exploitatiebegroting	Begroting 2018	Meerjarenraming 2019	2020	2021
Lasten: innovatieve aanpakken (gemeentefonds)	51.255	0	0	0
totale lasten	51.255	0	0	0
Baten:				
totale baten	0	0	0	0
Mutaties reserves: onttrekking BR taakmutaties overloop	51.255			
	51.255	0	0	0
Totaal Resultaat	0	0	0	0

Uitvoering

Zodra het budget is toegekend middels dit besluit, wordt het budget verdeeld conform het voorstel.

Communicatie

Communicatie vindt plaats vanuit het Energieloket Midden Gelderland en vanuit de gemeente Arnhem (Arnhem AAN).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel inclusief raadsbesluit
- Formulier begrotingswijziging nummer 18-022

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	268183

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 3 juli 2018, Cluster Strategie, Beleid en Regie (SBR) nummer: 268183;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het voor de regio's Arnhem en Rivierenland bestemde budget voor innovatieve aanpakken van energiebesparing van €51.255 uit de decembercirculaire 2017, beschikbaar te stellen voor innovatieve aanpakken in deze regio's (regio Arnhem €23.008 en regio Rivierenland €28.247);

2. Bijgaande begrotingswijziging vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 18022
Onderwerp : Innovatieve aanpak energiebesparing 2018
I / S : Incidenteel
Raad d.d. :
Zaaknr. :

bedragen x € 1.000,--

Programma's	2018						2019						2020						2021					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																								
Geb 0 Gebied nader te verdelen																								
Geb 1 CSA																								
Geb 2 Noordwest																								
Geb 3 Noordoost																								
Geb 4 Presikhaaf																								
Geb 5 Malburgen																								
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																								
Geb 7 De Laar/Elden																								
Geb 8 RKV																								
Stedelijke programma's																								
R0 Alg. bestuur en publ. dienstverl.																								
R1 Veiligheid																								
R2 Verkeer, vervoer en waterstaat																								
R3 Economie																								
R4 Educatie																								
R5 Cultuur, recreatie en sport																								
R6 Particip. en maatschap. Ondersteun.																								
R7 Gezondheid en milieu	51		**-51**		51																			
R8 Wonen en ruimte																								
R9 Financiën en bedrijfsvoering																								
	51		**-51**		**51**																			
Totaal	51		**-51**		51																			

GEMEENTE Arnhem

Vaststellen: "Innovatieve aanpak energiebesparing 2018"

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	28 november 2018
Zaaknummer:	268183
Portefeuillehouder:	Mevr. C. Bouwkamp

Aan de gemeenteraad,

De Procedurecommissie acht het niet opportuun dit voorstel te behandelen in de informatieve en/of meningsvormende fase. Het is technisch voorstel. Het voorstel wordt direct op de agenda van de besluitvormende vergadering geplaatst.

Bij dit agendapunt - Instemmen met innovatieve aanpak energiebesparing 2018 - behoort een raadsvoorstel en een bijlage: formulier begrotingswijziging nr. 18-022.

De griffier, De voorzitter,

J.G.M. Kersten D. Becker

GEMEENTE
Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 305538

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 20 november 2018, nummer: 305538;

gelet op artikel 1 en 9 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. De portefeuillehouder Onderwijs als lid van het AB GRO aan te wijzen
2. Te besluiten tot opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken (GRO) per 1 januari 2019 en
3. Kennis te nemen van het concept liquidatieplan en geen aanleiding te zien gebruik te maken van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 305538

Onderwerp: Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken

Voorstel

1. De portefeuillehouder Onderwijs als lid van het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken aan te wijzen;
2. De Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken per 1 januari 2019 op te heffen;
3. Kennis te nemen van het concept liquidatieplan en geen aanleiding te zien gebruik te maken van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.

Inleiding

De Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken (GRO) heeft geen functie meer; alle taken en bevoegdheden zijn inmiddels overgenomen door de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein. Zolang er een GRO is, zijn er verplichtingen zoals het opstellen van begrotingen en jaarrekeningen; vandaar een voorstel voor opheffing van de regeling.
Het bestuur van de GRO is verantwoordelijk voor de opheffing. Als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen is het lidmaatschap van de bestuursleden formeel afgelopen. Het is aan de gemeenteraad om een lid van het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen als bestuurslid.

De Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken bestaat binnen de regio Midden Gelderland sinds 2011. Hierin zijn drie percelen ondergebracht: Leerplicht, Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) en Volwasseneneducatie. De regeling omvat de gemeenten Arnhem, Duiven, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar voor het perceel leerplicht. Voor RMC (inclusief kwalificatieplicht) en Volwasseneneducatie bevat de regeling naast de bovengenoemde gemeenten ook Lingewaard en Renkum.

De regionale samenwerking kreeg binnen de gemeente Arnhem op het gebied van leerplicht en RMC vorm in de oprichting van de organisatorische eenheid 'Regionaal Bureau Leerlingzaken' (RBL) Midden-Gelre op 1 augustus 2013. Het RBL is belast met uitvoerende taken. Omdat het RBL is gestart als pilot, is het werkgeverschap bij de gemeente Arnhem via detachering geregeld. Nadat werd besloten om het RBL te continueren, moest een oplossing gevonden worden voor het beleggen van het werkgeverschap. Het beleggen van het werkgeverschap binnen de GRO was geen optie, omdat de GRO in de vorm van een gemeenschappelijk orgaan geen rechtspersoonlijkheid heeft en dus geen mensen in dienst kan hebben. De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland was hiervoor wel een geëigende oplossing. De MGR bezit als openbaar lichaam wel rechtspersoonlijkheid.

Arnhem GEMEENTE

Inmiddels is de module Onderwijszaken, met daarin het RBL, per 1 januari 2018 ondergebracht bij de MGR. Voor Volwasseneneducatie was dit niet noodzakelijk, omdat er geen sprake is van benodigd werkgeverschap (zoals bij het RBL). De Wet Educatie Beroepsonderwijs, de wettelijke grond voor het uitvoeren van volwasseneneducatie, bepaalt dat de contactgemeente (Arnhem) deze taken regionaal coördineert. Het toezicht hierop is inmiddels belegd bij het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Onderwijs. Afspraken over opstellen uitvoeren van beleid zijn inmiddels vastgelegd in een regionale samenwerkingsovereenkomst.

Beoogd effect

Met de voorstellen in deze nota worden de benodigde stappen gezet om de GRO op te heffen.

Argumenten

1.1 *Bestuurswisseling na gemeenteraadsverkiezingen*
Zolang er een GRO is, zijn er verplichtingen zoals het opstellen van begrotingen en jaarrekeningen. Het algemeen bestuur van de GRO draagt daarvoor de verantwoordelijkheid. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor de gevolgen van de opheffing van de GRO; de liquidatie. Als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen is het lidmaatschap van de bestuursleden formeel afgelopen. Het is aan de gemeenteraden om een lid van het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen als bestuurslid.

2.1 *De GRO heeft geen functie meer*
In de besluitvorming en de totstandkoming van de MGR Sociaal Domein is ook benoemd dat de oude gemeenschappelijke regeling, de GRO, opgeheven dient te worden. Met het onderbrengen van de drie percelen is voor het voortbestaan van de GRO geen grond meer. Zolang de GRO in stand blijft, blijft het bestuur formeel verantwoording schuldig aan de Provincie. Hierdoor wordt onnodige bestuurlijke drukte gecreëerd, terwijl er alleen nog sprake is van een vorm zonder inhoud. Alle taken zijn elders ondergebracht.

3.1 *Uitvoering van de opheffingsprocedure*
De raad moet op basis van de Regeling GRO besluiten tot het opheffen van de gemeenschappelijke regeling. Bij een meerderheid van 2/3^{e} van de raden van de deelnemende gemeenten wordt de opheffing in gang gezet.

Om de GRO op te kunnen heffen, moet een aantal stappen doorlopen worden. Een stap daarin is het opstellen van een liquidatieplan. Het liquidatieplan beschrijft het proces en de (financiële) consequenties van de opheffing vanuit het wettelijk kader. De raad wordt hierover gehoord en in de gelegenheid gesteld om eventuele opmerkingen mee te geven. Het Algemeen Bestuur van de GRO neemt het besluit tot vaststelling van het liquidatieplan.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Niet van toepassing

Financiën

In artikel 21 lid 5 van de regeling GRO is het volgende vastgelegd:
"Alle rechten en verplichtingen van het gemeenschappelijk orgaan gaan na de opheffing over naar de deelnemers aan de regeling, naar evenredigheid van de grootte van hun bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling in het jaar voorafgaande aan de opheffing."

Voor 2018 bestaan de financiële verplichtingen van de GRO uit de kosten die voortvloeien uit de opheffing van de GRO. Het gaat om de kosten van de accountantscontrole van het liquidatieplan en om de kosten de gemoeid zijn met het onderbrengen en beheren van het archief van de GRO. De accountantscontrole is een wettelijke vereiste. De kosten worden geschat op maximaal € 2.500 euro. Omdat het Gelders Archief nog niet klaar is om een digitaal archief te ontvangen, blijft gemeente Arnhem als zorgdrager voorlopig verantwoordelijke voor het beheer van het archief. Te zijner tijd kan bepaald worden wanneer het archief wordt overgebracht naar het Gelders Archief. De gemeente Arnhem is verantwoordelijk voor de afwikkeling hiervan.
Geraamde kosten:

- beheer van het archief door de gemeente Arnhem: eenmalig € 3.700 kosten Gelders Archief aannemen en beheren archief: eenmalig € 5.000 exclusief BTW.

Deze kosten zullen conform artikel 21 lid 5 van de regeling GRO worden verrekend met de deelnemers van de regeling, naar evenredigheid van de grootte van bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling in het jaar 2017.
De totale kosten voor de liquidatie worden nu ingeschat op € 11.200.

Het AB van de GRO besluit over de verrekening van het saldo dat overblijft na aftrek van bovengenoemde kosten. In 2017 bleef een positief saldo over. Het AB GRO heeft besloten dit ter beschikking te stellen aan de MGR voor de module Onderwijszaken. Het voornemen is om op vergelijkbare wijze het saldo uit 2018 ter beschikking te stellen aan de module Onderwijszaken ten behoeve van de meerkosten van 2018.

Uitvoering

Dit voorstel wordt in het najaar van 2018 naar alle deelnemende gemeenteraden in de regio Centraal Gelderland gestuurd. Uw besluit en uw eventuele opmerkingen bij het concept liquidatieplan worden namens het college naar het bestuur van de GRO gestuurd. Het Algemeen Bestuur van de GRO neemt het definitieve besluit tot vaststelling van het liquidatieplan. Hiertoe is een extra vergadering gepland op 20 december 2018.

Communicatie

Gemeente Arnhem draagt zorg voor de publicatie van het besluit.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Concept liquidatieplan
- Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 305538

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 20 november 2018, nummer: 305538;

gelet op artikel 1 en 9 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. De portefeuillehouder Onderwijs als lid van het AB GRO aan te wijzen
2. Te besluiten tot opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken (GRO) per 1 januari 2019 en
3. Kennis te nemen van het concept liquidatieplan en geen aanleiding te zien gebruik te maken van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

CONCEPT

Liquidatieplan Gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken Regio Arnhem

Inhoudsopgave

1. Aanleiding .....
2. Opheffing gemeenschappelijke regeling .....
3. Proces van opheffing .....
4. Liquidatieplan .....
4.1 Financieel overzicht .....
4.2 Rechten en verplichtingen .....
4.3 Verrekening van het saldo .....
4.4. Administratieve liquidatie .....
4.5 Archief.....

Bijlagen - bestuurlijk proces tijdspad
- tekst GRO

1. Aanleiding

Sinds 2011 bestaat binnen de regio Midden Gelderland de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken (GRO). Hier zijn drie percelen in ondergebracht: Leerplicht, Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) en Volwasseneneducatie. De regeling omvat de gemeenten Arnhem, Duiven, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar voor perceel leerplicht. Voor RMC (inclusief kwalificatieplicht) en Volwasseneneducatie naast bovengenoemde gemeenten ook Lingewaard en Renkum.

De regionale samenwerking kreeg op het gebied van Leerplicht en RMC organisatorisch vorm in de oprichting van het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) Midden-Gelre binnen de gemeente Arnhem op 1 augustus 2013. Het RBL is belast met uitvoerende taken op deze onderwerpen. Omdat het RBL is gestart als pilot, is het werkgeverschap via detachering bij gemeente Arnhem geregeld. Nadat werd besloten om het RBL te continueren, moest een oplossing gevonden worden voor het beleggen van het werkgeverschap. Voortzetten binnen de GRO was hierbij geen optie, omdat de GRO geen rechtspersoonlijkheid heeft. Het openbaar lichaam de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein Centraal Gelderland als werkgever was hiervoor wél een geëigende oplossing.

In november 2015 hebben alle 12 colleges van de regio Centraal Gelderland het besluit genomen om een aantal taken binnen het sociale domein ook na 2016 gezamenlijk uit te voeren. Eind 2016 is de raden gevraagd om in te stemmen met de oprichting van een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), waarin bij de aanvang van de regeling op 3 februari 2017 gestart werd met de samenwerking op inkoop van zorg. Vanaf de start van de MGR was het de ambitie van de gemeenten om de samenwerking binnen het sociaal domein in de regio Centraal Gelderland in de toekomst uit te breiden binnen de MGR. De oprichting van de MGR bood de gelegenheid om de uitvoeringstaken van de GRO voor Leerplicht en RMC als module onder te brengen bij de MGR.

Inmiddels is de module Onderwijszaken, met daarin het RBL, per 1 januari 2018 ondergebracht bij de MGR. Voor Volwasseneneducatie was dit niet noodzakelijk, omdat er geen sprake is van benodigd werkgeverschap (zoals dat wel het geval is voor het RBL). De Wet Educatie Beroepsonderwijs, de wettelijke grond voor de uitvoering van volwasseneneducatie, bepaalt dat de contactgemeente (Arnhem) deze taken regionaal coördineert. Het toezicht hierop is inmiddels belegd bij het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Onderwijs.

Met het onderbrengen van de drie percelen is voor het voortbestaan van de GRO geen grond meer. In 2018 gold voor het bestuur nog de verplichting op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen om de jaarrekening van 2017 na goedkeuring uiterlijk 15 juli naar de provincie te sturen. Derhalve is het bestuur van de GRO in 2018 nog intact gehouden. Om de GRO vervolgens op te kunnen heffen per 1 januari 2019, moet een aantal stappen doorlopen worden.

2. Opheffing gemeenschappelijke regeling

De gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken is per 18 oktober 2011 in werking getreden. In artikel 21 van de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd op welke wijze de gemeenschappelijke regeling kan worden opgeheven.

3. Proces van opheffing

De opheffing van de gemeenschappelijke regeling geschiedt aan de hand van een aantal processtappen. De te volgen stappen zijn gebaseerd op de gemeenschappelijke regeling zelf en de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hieronder zijn de te volgen stappen puntsgewijs weergegeven.

Processtappen:
1) Besluit van het AB van de GRO om de raden van de deelnemende gemeenten voor te stellen de gemeenschappelijke regeling op te heffen en het conceptliquidatieplan vast te stellen;
2) De raden besluiten tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling en geven aansluitend hun zienswijze op het conceptliquidatieplan.

Nadat 2/3e van de raden van de deelnemende gemeenten hebben besloten tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling en nadat het AB kennis heeft genomen van de zienswijzen van de raden op het conceptliquidatieplan:

3) (concept)liquidatieplan laten beoordelen door een onafhankelijk deskundige (accountant);
4) Vaststellen van het liquidatieplan door het AB van de GRO (vergadering op 20 december 2018);
5) Besluit tot opheffing toezenden aan Gedeputeerde Staten door de gemeente Arnhem, art. 45, art. 26 vierde jo eerste lid Wgr.
6) Bekendmaking van het besluit tot opheffing door de gemeente Arnhem, art. 26, vierde jo tweede lid Wgr.
7) Overdracht van de rechten en verplichtingen van het gemeenschappelijk orgaan (feitelijk al gebeurd met het onderbrengen van de module bij de MGR).
8) Doorhalen GRO in gemeentelijke registers (register van verbonden partijen)

4. Liquidatieplan

4.1 Financieel overzicht

Er wordt een positief saldo uit afgelopen jaren verwacht van ca 60.000 euro. De kosten die gemoeid zijn met de opheffing van de GRO liggen naar verwachting rond de 11.000 euro en hebben betrekking op de accountscontrole (wettelijk vereiste bij opheffing) en het beheer en de overdracht van het archief.

4.2 Rechten en verplichtingen

In artikel 21 lid 5 van de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd:

"Alle rechten en verplichtingen van het gemeenschappelijk orgaan gaan na opheffing over naar de deelnemers aan de regeling, naar evenredigheid van de grootte van hun bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling in het jaar voorafgaande aan de opheffing."

In de GRO waren de volgende verplichtingen opgenomen:
1.
a. op het terrein van de Volwasseneneducatie een gezamenlijke strategie te bepalen ten aanzien van de inkoop van educatie, voor zover de gemeenten die taken betreffende perceel Volwasseneneducatie hebben overgedragen;

b. de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 voor zover de gemeenten die taken betreffende perceel Leerplicht hebben overgedragen;
c. de uitvoering van de wettelijke taken van de RMC-functie voor zover de gemeenten de taken betreffende perceel RMC hebben overgedragen.
2.
Ontwerpbegroting, -jaarrekening, -jaarplan en -jaarverslag worden door het dagelijks bestuur ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Ad 1:
a. Volwasseneneducatie

Enkele jaren na de oprichting van de GRO is de Wet Educatie Beroepsonderwijs, het wettelijk kader voor de uitvoering van Volwasseneneducatie, gewijzigd. Per 1 januari 2015 is regionale samenwerking wettelijk bepaald, waarbij de contactgemeente (in dit geval gemeente Arnhem) is aangewezen als coördinator en budgethouder.

De Wet Educatie beroepsonderwijs geeft niet aan op welke manier invulling gegeven moet worden aan de samenwerking. De gemeenten in de regio hebben daarom in 2018 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Deze overeenkomst is bedoeld om de samenwerking zoals die binnen de GRO is belegd, in een zo licht mogelijke vorm voort te zetten. De samenwerkingsovereenkomst geeft nadere invulling aan de positie van de deelnemende gemeenten ten aanzien van het vaststellen van het Regionaal Educatie Programma en de begroting. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over de coördinerende en ondersteunende secretariële taken die namens de regio worden uitgevoerd door de gemeente

Afstemming vindt op bestuurlijk niveau plaats binnen het Portefeuillehoudersoverleg onderwijs en op ambtelijk niveau in het regionale ambtelijk overleg volwasseneneducatie.
De verantwoording aan het rijk is de eindverantwoordelijkheid van de contactgemeente. Voor de uitvoering van de taken van de contactgemeente is een regiocoördinator volwasseneneducatie aangesteld. De kosten voor de coördinator kunnen niet gedekt worden uit de rijksmiddelen. De gemeenten dragen daarom naar rato van het inwonertal bij aan de coördinatie.

b. en c. Leerplicht en RMC

De medewerkers die voor de GRO werkzaamheden op het gebied van leerplicht en RMC uitvoeren zijn inmiddels opgenomen in de organisatie van de MGR. De MGR is werkgever voor de medewerkers van het RBL. De verschuldigde bijdrage voor de uitvoering van de taken wordt door de MGR bij de deelnemende gemeenten in rekening gebracht overeenkomstig de vastgestelde verdeling die op 15 december 2016 door het AB GRO is vastgesteld.

Ad 2:

Jaarrekening 2017

De financiële administratie van het RBL is feitelijk een exploitatie (zonder balans met schulden en bezittingen). Daarmee is het een sluitend systeem, waardoor er jaarlijks positieve en negatieve resultaten kunnen zijn waar besluitvorming over nodig is.
De jaarrekening 2017 is op 22 februari 2018 vastgesteld door het AB van de GRO. Het positieve saldo over 2017 is ter beschikking gesteld aan de MGR voor onvoorziene personeelskosten in 2018.

4.3 Verrekening van het eindsaldo

Er wordt een positief saldo uit voorgaande jaren verwacht van circa 60.000 euro.

Voor 2018 bestaan de financiële verplichtingen van de GRO uit de kosten die voortvloeien uit de opheffing van de GRO. Het gaat om de kosten van de accountantscontrole en om de kosten van het archiefbeheer van de GRO door gemeente Arnhem.

De kosten voor de accountant worden geschat op maximaal 2500 euro.

De kosten voor het archiefbeheer bestaan uit drie onderdelen:
1. Het beheer door gemeente Arnhem: eenmalig 2900 euro op basis van de huidige inschatting van de omvang en aard van het archief.
2. Voor een periode van tien jaar beheerskosten door gemeente Arnhem: 800 euro
3. De overdracht door gemeente Arnhem aan het Gelders Archief: het Gelders Archief is nog niet klaar om een digitaal archief over te nemen voor beheer. Arnhem blijft als zorgdrager verantwoordelijk voor het archief van de GRO tot het moment dat het archief door het Gelders Archief ontvangen kan worden. De kosten voor de overdracht worden door het Gelders Archief nu geraamd op 5000 euro exclusief btw.

Dat maakt dat de totale kosten zoals nu ingeschat 11.200 euro zullen bedragen.

Het AB GRO besluit hoe het resultaat, conform artikel 21 lid 5 van de gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken, wordt verrekend met de deelnemers van de regeling, naar evenredigheid van de grootte van bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling in het jaar 2017.

Het advies aan het AB GRO is om de kosten van de opheffing te verrekenen met het restant saldo. Het AB GRO besluit in de opheffingsvergadering van 20 december 2018 over de verrekening van het saldo met de deelnemende gemeenten. Het voornemen is om het positieve saldo voor de deelnemende gemeenten ter beschikking te stellen aan de module Onderwijszaken van de MGR voor de meerkosten die in 2018 gemaakt zijn.

4.4. Administratieve liquidatie

Doorhaling in het register
Elke gemeente draagt zelf de verantwoordelijkheid voor doorhaling van de GRO in het gemeentelijke register van verbonden partijen.

Publicatie van de opheffing.
Gemeente Arnhem zal zorgdragen voor publicatie van het besluit tot opheffing van de GRO.

4.5 Archief

De bepalingen van de Archiefwet 1995 en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsovereenkomsten, voor zover betrekking hebbende op de archiefbescheiden van de gemeenten, zijn van overeenkomstige toepassing op de GRO. Arnhem is zorgdrager voor het archief van de GRO zolang er nog geen overdracht is naar het Gelders Archief.

Gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken

De raden, de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeester van de gemeenten Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar,

Ieder zover zij voor de eigen gemeente bevoegd zijn;

Overwegende dat zij de intergemeentelijke samenwerking met betrekking tot de zorg voor de volwasseneneducatie wensen voort te zetten in een gemeenschappelijke regeling,

Overwegende dat het samenwerken op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969, gelet op het grensoverschrijdende karakter ervan, wenselijk, zo niet noodzakelijk, is geworden en door samenwerking kwaliteit en dienstverlening op een hoger plan kunnen worden gebracht;

Overwegende dat door samenwerking een eenduidige en consistente handhavingstrategie kan worden gevolgd;

Overwegende dat zij de wettelijke taken ingevolge de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie in een gemeenschappelijk regeling wensen onder te brengen.

Gelet op de bepalingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen,
Gelet op de bepalingen van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs betreffende Volwasseneneducatie,
Gelet op artikel 17 en volgende van de Leerplichtwet 1969,
Gelet op de Wet Educatie en Beroepsonderwijs, de Wet Experisecentra en de Wet op het Voortgezet Onderwijs betreffende de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie,
Gelet op de relevante bepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht;

Besluiten de volgende gemeenschappelijke regeling zonder oprichting van een openbaar lichaam conform art. 8 lid 2 Wet Gemeenschappelijke Regelingen te treffen.

Algemeen

Begripsbepalingen

Artikel 1
In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

- De regeling : de gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken.
- Het gemeenschappelijk orgaan : het gemeenschappelijk orgaan, bedoeld in artikel 3 lid 1 van de regeling.
- Deelnemende gemeente : een aan de regeling deelnemende gemeente.
- Gedeputeerde Staten : Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.
- Uitvoerende gemeente : de gemeente Arnhem
- Algemeen bestuur : door de raden aangewezen leden van het gemeenschappelijk orgaan
- Dagelijks bestuur : door het algemeen bestuur uit hun midden aangewezen leden
- RBL : Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten onderdeel van de gemeente Arnhem
- RMC-functie : Regionale Meld- en Coordinatiefunctie zoals bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), Wet op de expertisecentra (WEC) en Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO)
- Ingradonorm : formatierichtlijn die Ingrado in ieder geval tot november

2011 hanteert en die uitgaat van 1 FTE leerplichtformatie op 3800 leerplichtigen. De richtlijn geeft een basisformatie weer waarmee de leerplichttaken kwalitatief goed uitgevoerd kunnen worden. Gemiddeld staat 3800 leerlingen gelijk aan 135 cases. De formatierichtlijn van Ingrado maakt een verdeling over de verschillende taakgebieden van de leerplichtfunctie. Voor uitvoering leerplicht is dat 60%, voor administratie 25% en voor beleid, coördinatie en applicatiebeheer ieder 5%.

Percelen

Artikel 2

1. Deze regeling bevat 3 percelen: Volwasseneneducatie, Leerplicht en RMC.
2. De deelnemende gemeenten kunnen aan de gehele regeling of aan één of meerdere percelen deelnemen.
3. Uit de ondertekening van deze regeling blijkt in hoeverre een gemeente aan de regeling deelneemt.

Gemeenschappelijk Orgaan

Artikel 3

1. Voor de uitvoering van de regeling wordt een gemeenschappelijk orgaan ingesteld, genaamd Gemeenschappelijk Orgaan voor Onderwijszaken in de regio Arnhem.
2. Het gemeenschappelijk orgaan is gevestigd te Arnhem.
3. Het gebied waarvoor de regeling geldt, omvat het grondgebied van de deelnemende gemeenten die deelnemen aan één of meerdere percelen. De percelen betreffen volwasseneneducatie, leerplicht en RMC. Middels de afzonderlijke collegebesluiten en de ondertekening van de gemeenschappelijke regeling maken de gemeenten duidelijk aan welke percelen zij binnen deze gemeenschappelijke regeling deelnemen.

Artikel 4

1. Het gemeenschappelijk orgaan is bevoegd om beslissingen te nemen omtrent:
   - toe- en uittreding van gemeenten;
   - hetgeen is bepaald in de percelen Volwasseneneducatie, Leerplicht en RMC.
2. Aan het gemeenschappelijk orgaan komen in het kader van deze regeling alle bevoegdheden toe, voor zover die niet aan een ander orgaan zijn opgedragen.

Algemeen bestuur

Artikel 5

1. Het algemeen bestuur van het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit de daartoe door de raden der deelnemende gemeenten aangewezen leden.
2. De raad van iedere deelnemende gemeente wijst daartoe een lid aan.
3. Als lid van het algemeen bestuur kunnen slechts worden aangewezen de leden van het college van de burgemeester en wethouders.
4. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur is onverenigbaar met de betrekking van werknemer van een instelling voor educatie en beroepsonderwijs indien en voor zover deze instelling functioneert ten behoeve van (een of meer van) de deelnemende gemeenten.
5. Een lid van het algemeen bestuur kan bij afwezigheid worden vervangen door een door de gemeenteraad daartoe aangewezen plaatsvervangend lid, zijnde afkomstig uit het college van burgemeester en wethouders.
6. Van elke aanwijzing tot lid van het algemeen bestuur geven burgemeester en wethouders van de gemeente kennis aan de voorzitter van het algemeen bestuur.

Artikel 6

1. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt op de dag waarop de zittingsperiode van de gemeenteraad afloopt.
2. De raad van een deelnemende gemeente beslist in de eerste vergadering van elke zittingsperiode, of als die niet mogelijk is zo spoedig mogelijk hierna, over de aanwijzing van de leden van het algemeen bestuur.
3. Aftredende leden kunnen opnieuw als lid worden aangewezen.
4. Indien de raad van een gemeente niet kan voldoen aan het in het eerste lid van dit artikel bepaalde, blijven de aangewezen leden die hadden moeten aftreden – voor zover lid van het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente – alsnog zodanig fungeren totdat die raad in hun opvolging heeft voorzien.
5. Hij die ophoudt lid van het college van burgemeester en wethouders te zijn van de gemeente waarvan de raad hem als lid van het algemeen bestuur heeft aangewezen, houdt daarmee tevens op lid van het algemeen bestuur te zijn.
6. Indien tussentijds een plaats van een lid van het algemeen bestuur vacant of beschikbaar komt, wijst de raad die het aangaat in zijn eerstvolgende vergadering of als dit niet mogelijk is zo spoedig mogelijk hierna, een nieuw lid aan.
7. Een lid van het algemeen bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Hij richt een daartoe strekkend verzoek aan de raad die hem heeft aangewezen. De raad doet mededeling van het ontslag aan het algemeen bestuur. Het lid houdt zitting in het algemeen bestuur totdat in de opvolging is voorzien.
8. De raad van een deelnemende gemeente kan een door hem aangewezen lid van het algemeen bestuur ontslag verlenen als deze het vertrouwen van de raad niet meer bezit. Het lidmaatschap eindigt op de dag waarop het ontslagbesluit is genomen.

Werkwijze

Artikel 7

1. Het algemeen bestuur vergadert ten minste twee maal per jaar en voorts zo vaak als de voorzitter dat nodig oordeelt of ten minste twee leden daarom schriftelijk en met opgaaf van redenen verzoeken. Het algemeen bestuur vergadert in ieder geval elk jaar één keer in de periode voorafgaand aan 1 juli, in verband met het vaststellen van de jaarrekening van voorgaand kalenderjaar, de begroting voor komend kalenderjaar en het jaarplan voor komend schooljaar. Daarnaast vergadert zij in ieder geval elk jaar één keer in de periode tussen 1 juli en 31 december in verband met het vaststellen van het leerplichtjaarverslag.
2. De vergaderingen van het algemeen bestuur worden in het openbaar gehouden. De deuren worden gesloten indien een vijfde gedeelte van de aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt.
3. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd noch een besluit worden genomen betreffende onderwerpen bedoeld in artikel 24 van de Gemeentewet, wijziging en opheffing van de regeling, het toetreden tot en het uittreden uit de regeling.
4. Het algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen.
5. Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen een reglement van orde vast, dat aan Gedeputeerde Staten en de raden van de deelnemende gemeenten wordt medegedeeld.

Informatie- en verantwoordingsplicht

Artikel 8

1. Het algemeen bestuur geeft aan de raden van de deelnemende gemeenten de door een of meer leden van die raden schriftelijk gevraagde inlichtingen waarvan het verstrekken niet in strijd is met het openbaar belang.
2. Een lid van het algemeen bestuur verstrekt de raad die hem als lid heeft aangewezen schriftelijk de door een of meer leden van die raad schriftelijk verlangde inlichtingen.
3. Een lid van het algemeen bestuur is aan de gemeenteraad die hem als lid heeft aangewezen verantwoording verschuldigd voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid.
4. Het afleggen van verantwoording geschiedt mondeling in de vergadering van de betrokken raad.

Dagelijks Bestuur

Artikel 9
Het algemeen bestuur benoemt uit zijn midden een dagelijks bestuur bestaande uit:
- een lid namens de gemeenten Duiven, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar.
- een lid namens de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard.
- een lid namens de gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal.
- een lid namens de gemeente Arnhem.

Artikel 10
1. Het dagelijks bestuur komt de bevoegdheid toe om binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde hoofdlijnen van het beleid het regionale beleid vorm te geven op het terrein van
   a. de volwasseneneducatie en een gezamenlijke strategie te bepalen ten aanzien van de inkoop van educatie, voor zover de gemeenten die taken betreffende perceel Volwasseneneducatie hebben overgedragen;
   b. de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 voor zover de gemeenten die taken betreffende perceel Leerplicht hebben overgedragen;
   c. de uitvoering van de wettelijke taken van de RMC-functie voor zover de gemeenten de taken betreffende perceel RMC hebben overgedragen.
2. Ontwerpbegroting, -jaarrekening, -jaarplan en -jaarverslag worden door het dagelijks bestuur ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Artikel 11
1. Het dagelijks bestuur vergadert minimaal twee maal per jaar.
2. De vergaderingen van het dagelijks bestuur worden in het openbaar gehouden. De deuren worden gesloten wanneer een van de aanwezige leden daar om verzoekt.
3. Het dagelijks bestuur beslist bij meerderheid van stemmen; indien de stemmen staken geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Artikel 12
Het dagelijks bestuur is verantwoording schuldig aan het algemeen bestuur.

Artikel 13
De voorzitter van het algemeen bestuur is tevens voorzitter van het dagelijks bestuur.

Voorzitter

Artikel 14
1. De voorzitter van het algemeen en dagelijks bestuur, wordt in de eerste vergadering van elke zittingsperiode door en uit het algemeen bestuur aangewezen.
2. De artikelen 40 en 41 van de Gemeentewet zijn ten aanzien van de voorzitter overeenkomstig van toepassing.
3. Bij afwezigheid wordt de voorzitter vervangen door een hiertoe door het algemeen bestuur aan te wijzen lid van het algemeen bestuur.
4. Het algemeen bestuur kan de voorzitter ontslag verlenen, indien deze het vertrouwen van het algemeen bestuur orgaan niet meer bezit.
5. Indien de voorzitter tussentijds ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur, eindigt tevens zijn voorzitterschap.
6. Ingeval tussentijds de functie van voorzitter beschikbaar komt, wijst het algemeen bestuur zo spoedig mogelijk een nieuwe voorzitter aan uit zijn midden.
7. Gaat het openvallen van de functie van voorzitter gepaard met het openvallen van een plaats in het algemeen en dagelijks bestuur, dan wordt het aanwijzen van een nieuwe voorzitter uitgesteld totdat de opengevallen plaats in het algemeen en dagelijks bestuur is bezet.
8. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen en dagelijks bestuur.

Hij tekent de stukken die van het gemeenschappelijk orgaan uitgaan.
9. Artikel 26 van de Gemeentewet is overeenkomstig van toepassing.

Financiën

Begroting

Artikel 15
1. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast uiterlijk 1 juli voorafgaande aan het jaar waarvoor deze geldt.
2. Het dagelijks bestuur zendt jaarlijks een ontwerpbegroting met toelichting uiterlijk op 15 april toe aan de deelnemende gemeenten.
3. In de begroting wordt aangegeven de naar raming door elke gemeente verschuldigde bijdrage voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft.
4. In de begroting is het onderscheid van de drie verschillende percelen aangebracht.
5. Het dagelijks bestuur zendt jaarlijks de vastgestelde begroting met toelichting uiterlijk 15 juli toe aan Gedeputeerde Staten.
6. De deelnemende gemeenten betalen jaarlijks de bijdrage als bedoeld in lid 3 van dit artikel.
7. Indien er sprake is van een afwijking van het dan geldende begrotingskader inclusief indexering, waaraan de deelnemende gemeenten eerder hun goedkeuring hebben gegeven, dan wordt de conceptbegroting bij iedere gemeente afzonderlijk voorgelegd ter besluitvorming. Zodra iedere gemeente afzonderlijk een besluit heeft genomen zijn de bepalingen van dit artikel mede van toepassing op wijziging van de begroting,

Jaarrekening

Artikel 16
1. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening vast uiterlijk 1 juli in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het dagelijks bestuur zendt jaarlijks een ontwerpjaarrekening met toelichting uiterlijk op 15 april toe aan de deelnemende gemeenten..
3. Het dagelijks bestuur zendt jaarlijks de vastgestelde jaarrekening met alle daarbij behorende toelichtende stukken uiterlijk 15 juli aan Gedeputeerde Staten.

Geschillen

Artikel 17
1. Voordat over een geschil, als bedoeld in artikel 28 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, de beslissing van Gedeputeerde Staten wordt ingeroepen, kan het algemeen bestuur het geschil voorleggen aan een daartoe door partijen in te stellen en nader te regelen geschillencommissie.
2. De in het vorige lid van dit artikel bedoelde geschillencommissie hoort de bij het geschil betrokken partijen en brengt schriftelijk advies uit aan het algemeen bestuur over de mogelijkheid partijen tot overeenstemming te brengen.

Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 18
1. Toetreding tot de gehele regeling of een perceel van de regeling kan plaatsvinden bij besluit van de raad van de toetredende gemeente,.
2. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de toetreding en kan aan de toetreding voorwaarden verbinden.
3. Het algemeen bestuur regelt de rechten en verplichtingen welke voor de toegetreden gemeente uit de regeling voortvloeien.
4. Terstond na de toetreding wijst de raad van de toegetreden gemeente het lid van het algemeen bestuur aan.

Artikel 19
1. Een deelnemende gemeente kan uittreden uit de gehele regeling of met betrekking tot een perceel door een daartoe strekkend besluit van de raad.
2. Een deelnemende gemeente dient het voornemen tot uittreding uiterlijk twaalf maanden voor de datum van uittreding, schriftelijk gemotiveerd mede te delen aan het algemeen bestuur.
3. Het algemeen bestuur regelt de financiële en overige gevolgen van de uittreding.
4. Alle rechten en verplichtingen van het gemeenschappelijk orgaan gaan bij uittreding over naar de uittredende gemeente naar evenredigheid van de grootte van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling in het jaar voorafgaande aan de uittreding.

Artikel 20
1. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen aan het algemeen bestuur voorstellen doen tot wijziging van de regeling.
2. Indien het algemeen bestuur wijziging van de regeling wenselijk acht, doet het een daartoe strekkend voorstel toekomen aan de deelnemende gemeenten.
3. Een wijziging is tot stand gekomen, wanneer de daartoe bevoegde bestuursorganen van twee derde van het aantal deelnemende gemeenten daartoe hebben besloten.
4. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de wijziging.

Artikel21
1. De regeling of een perceel in de regeling wordt opgeheven, wanneer de raden van tenminste twee derde van het aantal gemeenten daartoe besluiten.
2. In geval van opheffing van de regeling regelt het algemeen bestuur, de financiële gevolgen van de opheffing in een liquidatieplan. Hierbij kan van de bepalingen van deze regeling worden afgeweken.
3. Het liquidatieplan wordt niet vastgesteld, dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten zijn gehoord.
4. Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van de deelnemende gemeenten tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing.
5. Alle rechten en verplichtingen van het gemeenschappelijk orgaan gaan na opheffing over naar de deelnemers aan de regeling, naar evenredigheid van de grootte van hun bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling in het jaar voorafgaande aan de opheffing.

Archief

Artikel 22
De secretaris Volwasseneneducatie, beleidscoördinator Leerplicht en RMC-coördinator zijn belast met de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden.

Perceel 1 Volwasseneneducatie

Artikel 23
1. De regeling is getroffen voor de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volwasseneneducatie.
2. Ter behartiging van deze belangen komen het gemeenschappelijke orgaan de bevoegdheden toe tot vaststelling van de hoofdlijnen van het beleid voor educatie en beroepsonderwijs, als bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs.
3. Deze regeling kan daarnaast gebruikt worden voor andere onderwijszaken die afstemming behoeven in de regio.
   Op initiatief van een der deelnemende gemeenten of van het algemeen bestuur kan bij besluit van twee derde van de raden van de deelnemende gemeenten nader inhoud worden gegeven aan de in de lid 2 van dit artikel bedoelde bevoegdheden.

Artikel 24 Bevoegdheden gemeenschappelijk orgaan

1. Het gemeenschappelijk orgaan is bevoegd om beslissingen te nemen omtrent: vaststellen van hoofdlijnen van het regionale beleid, vorm te geven op het terrein van de volwasseneneducatie en een gezamenlijke strategie te bepalen ten aanzien van de inkoop van educatie.
2. Het algemeen bestuur wijst in overleg met Burgemeester en wethouders van Arnhem een secretaris aan. De secretaris voert werkzaamheden uit die voorvloeien uit het behartigen van gemeenschappelijke belangen bij vaststelling van de hoofdlijnen van beleid voor educatie en beroepsonderwijs, zoals bedoeld in artikel 26 lid 2 van deze regeling.
3. Burgemeester en wethouders van Arnhem dragen in overeenstemming met het algemeen bestuur tegen vergoeding van nader vast te stellen kosten zorg voor de voorziening van het benodigde personeel ten behoeve van het beleid betreffende educatie en beroepsonderwijs.

Artikel 25 Financiën

Voor de vaststelling van de begroting worden de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers aangehouden.

Perceel 2 Leerplicht

Artikel 26

1. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden. Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar verlenen hierbij aan het gemeenschappelijk orgaan, mandaat tot het uitoefenen van de volgende bevoegdheden en taken, binnen de gestelde kaders en begrotingen:
   <u>bevoegdheden</u>:
   - de uitvoering van de Leerplichtwet 1969;
   - vaststelling van het leerplichtjaarverslag en aanbieden aan de gemeenten;
   - vaststellen van de instructie leerplichtambtenaar en RMC-functionaris;
   - vaststellen jaarlijkse realisatie en begroting en het jaarplan van het RBL betreffende uitvoering leerplicht;
   - op grond van wetswijzigingen of regionale ontwikkelingen het voorbereiden van wijzigingen en/of actualisatie van de instructie leerplichtambtenaar en RMC-functionaris.

   <u>taken:</u>
   - de registratie van alle leerplichtige leerlingen uit de deelnemende gemeenten.
   - het opstellen en aanleveren van de jaarlijkse verantwoording aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ten behoeve van alle deelnemende gemeenten.
   - de controle op, de registratie van en de handhaving met betrekking tot het niet nakomen van de leerplicht (verzuim) door alle leerplichtige leerlingen uit de deelnemende gemeenten.
   - de begeleiding van alle leerplichtige leerlingen uit de deelnemende gemeenten, die niet voldoen aan de leerplicht of de kwalificatieplicht, ten behoeve van de herplaatsing op een (nieuwe) school of opleiding, in overleg met de desbetreffende school of opleidingsinstituut en, indien noodzakelijk, in samenwerking met de bestaande reguliere hulp- en dienstverlenende instellingen in het werkgebied.
   - het behandelen van verzoeken tot extra verlof en vrijstelling in het kader van de Leerplichtwet 1969.
   - het opstellen van een jaarverslag over de uitvoering en het gevoerde beleid inzake handhaving van de leerplicht en kwalificatieplicht en de resultaten daarvan ten behoeve van alle deelnemende gemeenten.
2. De regeling is getroffen voor de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969.
3. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden. Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar staan toe dat het gemeenschappelijk orgaan voor de gemandateerde bevoegdheden en taken ondermandaat verleent, met uitzondering van de bevoegdheid tot het wijzigen van de instructie leerplichtambtenaar en RMC-functionaris.

4. Het aanwijzen en beëdigen van leerplichtambtenaren die toezien op naleving van de Leerplichtwet 1969, is een bevoegdheid van het college van B&W respectievelijk de burgemeester van de gemeente waarmee de leerplichtambtenaar het dienstverband heeft.
5. Binnen het kader van het mandaat is namens het college van burgemeester en wethouders, de leerplichtambtenaar van het RBL bevoegd om op grond van de Leerplichtwet 1969 ter zake van het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet 1969 zelfstandig beslissingen te nemen.

Artikel 27 Beleidscoördinator Leerplicht
Het algemeen bestuur wijst in overleg met Burgemeester en wethouders van Arnhem een beleidscoördinator Leerplicht aan. De beleidscoördinator Leerplicht voert werkzaamheden uit die voorvloeien uit de uitvoering van deze regeling.

RBL

Artikel 28 Taken RBL
Het gemeenschappelijk orgaan belast het RBL met de volgende taken:
1. het voorbereiden van de jaarlijkse begroting en jaarrekening van het gemeenschappelijke orgaan voor het perceel leerplicht.
2. alle uit deze regeling voortvloeiende werkzaamheden die nodig zijn in het belang van de uitvoering van de leerplichttaken, in overeenstemming met hetgeen is besloten in het gemeenschappelijk orgaan.
3. het toezenden van de gemeenschappelijke regeling aan de hoofden als bedoeld in artikel 17 Leerplichtwet 1969.
4. offertes uitbrengen over (extra) dienstverlening op verzoek van deelnemende gemeenten of derden.
5. het aangaan van overeenkomsten met deelnemende gemeenten en derden, binnen de kaders van de gemandateerde taakuitvoering leerplicht.
6. het jaarlijks maken van een leerplichtjaarverslag over de uitvoering en het gevoerde beleid inzake handhaving van de leerplicht en kwalificatieplicht en de resultaten daarvan over het afgelopen schooljaar en biedt deze aan aan het gemeenschappelijk orgaan het gemeenschappelijk orgaan stelt het jaarverslag vast en verstuurd het uiterlijk 1 oktober aan de college's en raden van de deelnemende gemeenten.
7. het verzorgen van de wettelijk voorgeschreven meldingen aan het ministerie van Onderwijs, Cutluur en Wetenschap (aanleveren kengetallen aan de uitvoeringsorganisatie van het ministerie).

Artikel 29 Inkoop van diensten bij het RBL
1. Deelnemende gemeenten en derden kunnen (extra) diensten binnen de kaders van de gemandateerde taken bij het RBL inkopen.
2. Het dagelijks bestuur dient akkoord te gaan met het aangaan van de (extra) dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid, voordat het RBL een offerte opmaakt.
3. Dienstverlening vindt plaats op grond van een daartoe opgestelde dienstverleningsovereenkomst, waarin tevens afspraken worden opgenomen over de wijze facturering of verrekening.

Artikel 30 Uitvoerende gemeente
De uitvoerende gemeente is belast met de volgende taken:
1. het feitelijke werkgeverschap voor de aan het bureau verbonden gedetacheerde en in dienst tredende functionarissen, met alle bevoegdheden en verplichtingen die daaraan verbonden zijn.
2. De uitvoerende gemeente waarborgt een goede uitvoering van de werkzaamheden voor het vermelde in de artikel 26 van deze regeling door de inzet van vakbekwaam personeel, de zorg voor het gedetacheerde personeel, het beschikbaar stellen van apparatuur, hulpmiddelen en huisvesting, alsmede ondersteuning in de bestuurs- en financiële planning & control-cyclus.
3. De met de taken van de uitvoerende gemeente gepaard gaande kosten worden jaarlijks in de begroting opgenomen. De verrekening van de kosten zijn binnen de verschillende percelen geregeld.

Dienstverband

Artikel 31

1. Voor medewerkers die in dienst zijn bij een andere gemeente dan de uitvoerende gemeente vóór het moment van inwerkingtreding van deze regeling geldt dat zij worden gedetacheerd aan de uitvoerende gemeente en in dienst blijven bij de gemeente van herkomst gedurende de pilotperiode van 4 jaar, tenzij anders overeengekomen.
2. Gedurende de pilotperiode van 4 jaar blijven de deelnemende gemeenten zelf verantwoordelijk voor het in dienst nemen en detacheren van de overeengekomen hoeveelheid formatie die zij dienen in te brengen voor de taakuitvoering. De wervingsprocedure wordt in gezamenlijkheid door de deelnemende en uitvoerende gemeente ter hand genomen.
3. Bij continuering van de deelname van de gemeenten aan deze regeling na de pilotperiode is het de intentie om de medewerkers in dienst te laten treden bij de uitvoerende gemeente. Hiertoe wordt een sociaal statuut opgesteld en afgestemd met de benodigde officiële organen en betrokkenen.

Artikel 32 Uitvoering Leerplichtaken

1. Voor de omschrijvingen van de begrippen in het kader van leerplicht is de Leerplichtwet 1969 van toepassing.
2. Voor wat betreft de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de leerplichtambtenaar is de regionale instructie leerplichtambtenaar en RMC functionaris, zoals vastgesteld door het gemeenschappelijk orgaan van toepassing.

Artikel 33

Iedere deelnemende gemeente is verplicht om, na daartoe gedaan verzoek van of namens de leidinggevende van het RBL of diens plaatsvervanger, onverwijld actuele GBA-gegevens van alle in de gemeente woonachtige jongeren in de leeftijd van 4 tot 18 jaar te verstrekken aan het RBL. Daarnaast geldt de afspraak dat minimaal tweewekelijkse aanlevering van GBA mutaties aan het RBL plaatsvindt.

Artikel 34

De medewerkers die taken uitvoeren in het kader van deze regeling zijn voor de dagelijkse werkzaamheden verantwoording schuldig aan de leidinggevende van het RBL. De begeleiding van leerlingen in het kader van de leerplichttaken geschiedt in overleg met de scholen instellingen en organisaties die betrokken zijn bij het voorkomen en het bestrijden van schoolverzuim.

Financiën

Artikel 35 Financiën

1. Zowel de personeelskosten als de uitvoeringskosten/overhead die verbonden zijn aan de uitvoering van de leerplichttaken van het RBL worden, naast de gedekte kosten vanuit het geoormerkte kwalificatieplicht-budget, zoals opgenomen in de begroting, omgeslagen over de deelnemende gemeenten.
2. Verdeling vindt gedurende de pilot van 4 jaar plaats op basis van de ingradonorm, met als uitgangspunt het aantal inwoners van 5 tot 18 jaar per 1 januari 2011, gecorrigeerd naar de verhouding van de problematiek tussen de deelnemende gemeenten.
3. De problematiek wordt afgeleid aan de hand van cijfers van de Dienst Uitvoering Onderwijs, waarbij de relatieve afwijking van de gemiddelde problematiek van de kleinere gemeenten (exclusief Arnhem) als gemiddelde is genomen. De verhouding in problematiek zoals vastgelegd in het bedrijfsplan geldt voor de gehele periode van de pilot van 4 jaar.

Perceel 3 RMC

Artikel 36

1. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden. Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar verlenen

hierbij aan het gemeenschappelijk orgaan, mandaat tot het uitoefenen van de volgende bevoegdheden en taken, binnen de geldende kaders en begrotingen:

bevoegdheden:

- de uitvoering van de wettelijke taken van de RMC-functie;
- vaststelling van de RMC effectrapportage;
- vaststellen van de instructie leerplichtambtenaar en RMC-functionaris;
- in overleg met gemeente Arnhem het vaststellen jaarlijkse realisatie en begroting en het jaarplan van het RBL betreffende RMC-gelden;
- op grond van wetswijzigingen of regionale ontwikkelingen het voorbereiden van wijzigingen en/of actualisatie van de instructie leerplichtambtenaar en RMC-functionaris.

taken:

- de registratie van alle schoolverlaters tot de leeftijd van 23 jaar uit de deelnemende gemeenten die zonder startkwalificatie een school of opleiding verlaten, of gedurende een aaneengesloten periode van ten minste 1 maand of een door het bevoegd gezag te bepalen kortere periode zonder geldige reden het onderwijs niet meer volgen;
- de begeleiding van alle leerlingen tot 23 jaar uit de deelnemende gemeenten, die een school of opleiding zonder startkwalificatie verlaten, of gedurende een aaneengesloten periode van ten minste 1 maand of een door het bevoegd gezag te bepalen kortere periode zonder geldige reden het onderwijs niet meer volgen, ten behoeve vande herplaatsing op een (nieuwe) school of opleiding, dan wel doorgeleiding naar de arbeidsmarkt, in overleg met de desbetreffende school of opleidingsinstituut en, indien noodzakelijk, in samenwerking met de bestaande, reguliere hulp- en dienstverlenende instellingen in het werkgebied;
- het maken van afspraken over de inzet en verantwoordelijkheid van scholen, instellingen en organisaties die zijn betrokken bij het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten.
- zorgdragen voor de totstandkoming van een regionaal netwerk van scholen, instellingen en organisaties;
- het opstellen van een RMC effectrapportage.

2. De regeling is getroffen voor de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de wettelijke taken van de RMC-functie.
3. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden. Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar staan toe dat het gemeenschappelijk orgaan voor de gemandateerde bevoegdheden ondermandaat verleent, met uitzondering van de bevoegdheid tot het wijzigen van de instructie leerplichtambtenaar en RMC-functionaris.
4. De taken in verband met de RMC-functie conform zoals beschreven in artikel 8.3.2 lid 3 WEB, artikel 162 b lid 3 WEC en artikel 118 h lid 3 WVO worden vervuld door gemeente Arnhem. Gemeente Arnhem is als gemeente het aanspreekpunt voor het ministerie en voor de contactgemeente Nijmegen en vertegenwoordigd hierbij het gemeenschappelijk orgaan. Gemeente Arnhem beheert de RMC-gelden en legt de verantwoording af naar het Ministerie en contactgemeente Nijmegen.

Artikel 37 RMC-coördinator

Het gemeenschappelijk orgaan wijst in overleg met Burgemeester en wethouders van Arnhem een RMC-coördinator aan. De RMC-coördinator voert werkzaamheden uit die voorvloeien uit deze regeling.

RBL

Artikel 38 Taken RBL

1. Het Gemeenschappelijk Orgaan belast het RBL met de volgende taken:
   a. het voorbereiden van de jaarlijkse begroting en jaarrekening van het gemeenschappelijke orgaan voor het perceel RMC;
   b. alle uit deze regeling voortvloeiende werkzaamheden die nodig zijn in het belang van de uitvoering van de RMC taken, in overeenstemming met hetgeen is besloten in het gemeenschappelijk orgaan;
2. offertes uitbrengen over (extra) dienstverlening op verzoek van deelnemende gemeenten of derden;

3. het aangaan van overeenkomsten met deelnemende gemeenten en derden, binnen de kaders van de gemandateerde taakuitvoering RMC;
4. het jaarlijks aanleveren van de gegevens voor de RMC effectrapportage aan het gemeenschappelijk orgaan, het gemeenschappelijk orgaan biedt de gegevens voor 1 november aan aan contactgemeente Arnhem, welke op zijn beurt voor 1 december verantwoordt aan de RMC contactgemeente Nijmegen in verband met de verantwoording aan het Ministerie van OCW over het afgelopen schooljaar.

Artikel 39 Inkoop van diensten bij het RBL

1. Deelnemende gemeenten en derden kunnen (extra) diensten binnen de kaders van de gemandateerde taken bij het RBL inkopen.
2. Het dagelijks bestuur dient akkoord te gaan met het aangaan van de (extra) dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid, voordat het RBL een offerte opmaakt.
3. Dienstverlening vindt plaats op grond van een daartoe opgestelde dienstverleningsovereenkomst, waarin tevens afspraken worden opgenomen over de wijze facturering of verrekening.

Artikel 40 Uitvoerende gemeente

De uitvoerende gemeente is belast met de volgende taken:

1. het feitelijke werkgeverschap voor de aan het bureau verbonden gedetacheerde en in dienst tredende functionarissen, met alle bevoegdheden en verplichtingen die daaraan verbonden zijn.
2. De uitvoerende gemeente waarborgt een goede uitvoering van de werkzaamheden voor het vermelde in de artikel 36 van deze regeling door de inzet van vakbekwaam personeel, de zorg voor het gedetacheerde personeel, het beschikbaar stellen van apparatuur, hulpmiddelen en huisvesting, alsmede ondersteuning in de bestuurs- en financiële planning & control-cyclus.
3. De met de taken van de uitvoerende gemeente gepaard gaande kosten worden jaarlijks in de begroting opgenomen. De verrekening van de kosten zijn binnen de verschillende percelen geregeld.

Artikel 41 Uitvoering van de RMC-functie

1. Voor de omschrijvingen van de begrippen in het kader van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie zijn de WEB, WEC en WVO van toepassing.
2. Voor wat betreft de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de medewerker die belast is met RMC-taken, is de regionale instructie leerplichtambtenaar en RMC functionaris, zoals vastgesteld door het gemeenschappelijk orgaan van toepassing.

Artikel 42

Iedere deelnemende gemeente is verplicht om, na daartoe gedaan verzoek van of namens de leidinggevende van het RBL of diens plaatsvervanger, onverwijld actuele GBA-gegevens van alle in de gemeente woonachtige jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar te verstrekken aan het RBL. Daarnaast geldt de afspraak dat minimaal tweewekelijkse aanlevering van GBA mutaties aan het RBL plaatsvindt.

Artikel 43

De medewerkers die taken uitvoeren in het kader van deze regeling en die gedetacheerd zijn bij het RBL zijn voor de dagelijkse werkzaamheden verantwoording schuldig aan de leidinggevende van het RBL. De begeleiding van leerlingen in het kader van de leerplicht en RMC-taken geschiedt in overleg met de scholen instellingen en organisaties die betrokken zijn bij het voorkomen en het bestrijden van voortijdig schoolverlaten.

Artikel 44 Financiën

1. Zowel de personeelskosten als de uitvoeringskosten/overhead die verbonden zijn aan de uitvoering van de RMC-taken van het RBL worden gedekt door de jaarlijkse middelen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor uitvoering van de RMC-functie en de jaarlijkse bijdrage van de gemeente Arnhem voor zover de gemeenteraad van Arnhem hiertoe heeft besloten.
2. De financiële risico's van onrechtmatige besteding van middelen voor uitvoering van de RMC-functie zijn voor rekening van de gemeenten die hebben ingetekend op het perceel RMC naar rato

van het percentage dat bij de berekening van het subsidiebedrag van de RMC-middelen door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor de betreffende gemeente is gehanteerd.

Slotbepaling

Artikel 45

1. De regeling treedt in werking op 1 augustus 2012, op het moment dat 50% van de deelnemende gemeenten hebben ingestemd met de regeling en deelnemen aan perceel leerplicht, onder gelijktijdige intrekking van de Gemeenschappelijke regeling Onderwijszaken d.d. 1 maart 2007.
2. De regeling wordt na twee jaar geëvalueerd en indien nodig aangepast.
3. De deelnemende gemeenten hebben de intentie om de gemeenschappelijke regeling na de in het vorige lid genoemde evaluatie voort te zetten.
4. De Colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten nemen de regeling op in de door hen bij te houden registers bedoeld in artikel 27 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
5. De uitvoerende gemeente zendt besluiten tot vaststelling en opheffing van de regeling toe aan Gedeputeerde Staten.
6. De regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd.
7. De regeling kan worden aangehaald als ‘Gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken”.

Aldus vastgesteld door de gemeenteraad van …… in zijn openbare vergadering van……

……., griffier

……., voorzitter

Gemeente… gaat hiermee de gemeenschappelijke regeling aan voor perceel1 /perceel2 /perceel 3 (doorhalen wat niet van toepassing is)

GEMEENTE Arnhem

Actualiseren Opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken

Zaaknummer:	305538
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Aan de gemeenteraad, 22 november 2018

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. Het db heeft hierbij overwogen dat:

- De Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO) heeft geen functie meer, de besluiten over de overheveling van taken naar de MGR Sociaal Domein zijn al eerder genomen.
- Het laten bestaan van de GRO geeft verplichtingen, zoals opstellen jaarrekening en begroting. Omdat de GRO geen inhoudelijke taken meer heeft, is voortbestaan geen optie.
- Het bestuur van de GRO moet het opheffingsbesluit nemen, daarvoor is de formele benoeming van een collegelid in het bestuur GRO nodig.
- Het voorstel biedt de ruimte om de opheffingsprocedure in gang te zetten.

De griffier, De voorzitter,

J.G.M. Kersten D. Becker

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 28 november 2018

Zaaknummer 311676

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 26 november 2018, Cluster Griffie nummer: 311676;

besluit:

de wethouders Louwers, Paping en Van der Zee te benoemen tot lid van het algemeen bestuur van het Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **311676**

Onderwerp: Benoeming leden Algemeen Bestuur Werkvoorzieningschap Midden Gelderland

Voorstel

Over te gaan tot benoeming van drie wethouders in het algemeen bestuur van het Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland

Inleiding

De gemeente Arnhem heeft vier zetels in het Algemeen Bestuur van het Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland.
Op 16 mei 2018 ging u over tot de benoeming van uw lid de heer Coenders in het Algemeen Bestuur van het Werkvoorzieningschap Midden Gelderland. Op dat moment was nog niet bekend welke drie wethouders voorgedragen zouden worden voor benoeming.
Dit voorstel stelt aan u voor de wethouders Louwers, Paping en Van der Zee te benoemen.

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	28 november 2018
Zaaknummer	311676

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 26 november 2018, Cluster Griffie nummer: 311676;

besluit:

de wethouders Louwers, Paping en Van der Zee te benoemen tot lid van het algemeen bestuur van het Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Y. Usta (DENK Verenigd Arnhem)
Titel motie	Vlaggen in de raadszaal
Nummer Zaaknummer	18M97

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat
- De nationale driekleur in onze diverse samenleving het symbool is voor onze nationale eenheid, onze grondwettelijke vrijheden en de gemeenschappelijke identiteit,
- Arnhem de hoofdstad is van Gelderland,
- Arnhem een Euregio-gemeente is;

Overwegende dat
- De aanwezigheid van de Europese, de Nederlandse, de Gelderse en een vlag met het stadswapen van Arnhem in de plenaire vergaderzaal, zal passen in het geheel van het huidige decorum van symbolen, zoals: de buste van Zijne Majesteit de Koning en de tekst van Artikel 1 uit de Grondwet;

Verzoekt het college
- Tot het aanschaffen van een Europese, Nederlandse, Gelderse en Arnhemse vlag van gedegen formaat en kwaliteit en deze een permanente, geschikte en zichtbare plek te doen toekomen in de Raadszaal en de kosten te betalen uit het raadsbudget

en gaat over tot de orde van de dag

Yildirim Usta / DENK Verenigd Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	28 november 2018
Ter bespreking van	Motie vreemd aan de agenda
Motie van	Maarten Venhoek (D66) Leo de Groot (PvdD) Ine van Burgsteden (CDA) Gerrie Elfrink (SP)
Titel motie	Bij wegenonderhoud eerst de fietspaden aanpakken
Nummer Zaaknummer	18M96

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- De fiets voor vrijwel iedereen beschikbaar, bruikbaar, betaalbaar en vaak ook het snelste vervoermiddel in de stad is.
- Arnhem veel fietsvriendelijker kan en moet zijn.
- Het college in de jaren 2019-2022 een intensivering van het wegenonderhoud heeft begroot (resp. € 465.000, € 930.000, € 930.000 en € 930.000).
- Er meerdere knelpunten voor fietsers zijn in Arnhem die om een snelle oplossing vragen
- Er meerdere fietspaden zijn die de laatste jaren nog zijn uitgevoerd in tegels en niet in asfalt zoals in de nota “nieuwe verbindingen nieuwe fietsers” is afgesproken

Overwegende dat

- Dat stimulering van het fietsgebruik een goede infrastructuur vereist die uitnodigt om de fiets te gebruiken.
- Het fietsgebruik een positieve bijdrage levert aan de gezondheid van de inwoners
- Het fietsgebruik als alternatief voor de auto een positieve bijdrage levert aan de verbetering van de luchtkwaliteit.

Draagt het college op:

- Bij het onderhoud aan wegen en fietspaden prioriteit te geven aan allereerst fietspaden en daarna wegen met gemarkeerde fietsstroken
- De raad voor het einde van 2018 een overzicht met daarin de prioriteitsvolgorde te geven van de wegen welke in 2019 en 2020 worden onderhouden.

en gaat over tot de orde van de dag

Maarten Venhoek (D66)
Leo de Groot (PvdD)
Ine van Burgsteden (CDA)
Gerrie Elfrink (SP)